Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, пятниця, 7 січня 1938. Ч. 1 (1101)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ХРИСТОС РАЖДАЄТСЯ!

Таїнство Різдва

На кривді людів здавлених розбоєм
У чаді розкоші пишався Рим —
Дрожав Олімп з богів розпустних роєм,
Месії в Бозі ждав Єрусалим.

Та світ ввесь обняла чудна тривога
І ждали всі раби на святу ніч;
Як зійде всім на землю слово Бога,
Що всім отре кровaві сльози з віч.

Тремтіли звізди і земля молилась
На прихід благодійного царя —
Аж ось в сузіррю в ніч одну зявилась
Мудрецям сходу райдужна зоря.

Ось над вертепом стрнула зірниця
І слава Богу загула з вишин;
Мудрці і вівчарі прийшли молиться,
Де народився в яслах Божий син.

Піднесли злато, миро і кадило
Перед дитятком мамі до колін;
Всім свято світу чола похилило.
Осанною лунає небосклін.

Ось цілий світ з землі до неба злине,
Бо Бог зійшов в людське життя в цю ніч.
І стане слово тілом з тої днини —
І всім отре кровaві сльози з віч...

Ту святу ніч щороку ми витаєм,
Як блисне на Різдво нам сонцецвіт,
Що Бог за труд життя наділить раєм —
Мов райдуга осяює ввесь світ:

Зіходить віра в наші кволі груди,
Що правда завітає у наш храм —
І станем ми з гельотів вольні люди,
Що жертвуємо духа небесам.

М. Богорис.

ДЛЯ КОЖДОЇ РОЗУМНОЇ ДИТИНИ наймилішим дарунчком НА ЯЛИНКУ І НА НОВИЙ РІК є вкладкова книжечка ощадности КООП. БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

що своїм великим майном дає найкращу запоруку усім вкладникам.

Св. Отець про католицизм і комунізм

Кардинал Вердіє, архиепископ Парижа, вернувся з подорожі до Ватикану і в формі Пастирського Листа оповістив зміст своїх розмов зі Св. Отцем. Найцікавіше в Листі — відповідь Папи Пія XI французьким комуністам, які, як відомо, „простягнули руку католикам": „Христос ніколи не відвертався від тих, що звертали до Нього благальні руки, відповідає Св. Отець. Але співпраця з комуністами неможлива. Як християни, яких висший ідеал спертий на духовім принціпі, можуть співпрацювати з матеріялістами, що відкидають елемент духовости — душу всякої праці? Коли жест витягненої руки, продовжає Св. Отець, означає з вашої сторони бажання лучше пізнати ваших братів-католиків, щоб ви навчилися шанувати враз з релігією, яка їх одушевляє, їх переконання, їх почування і їх діла, — то Церква ніколи не відмовиться від того діла просвіти. І ви незабаром пізнаєте, що Церква може причинитися до щастя всіх".

Різдвяні Свята на Заході

Різдво в Римі.

В часі Різдвяної ночі Папа Пій XI вислухав три традиційні тихі Служби Божі, що їх відправив у приватній папській каплиці один з його тайних камергерів. Рано в звичайній порі Св. Отець сам відправив Службу Божу. В перший день Різдва Папа присвятив кілька годин відчитуванню численних телеґрам з побажаннями, які наспіли з усіх кінців світа. Відтак Св. Отець відбув прогульку автом по ватиканських городах, ввесь час у товаристві мснґр. Конфальоніерія. Опісля Св. Отець вислухав у своїм бюрі величавий концерт ватиканської висильної стації, що його трансмітували численні европейські й американські радіостації зприводу її відкриття. Хорами Сикстинської каплиці проводив мнснґр. Льоренцо Перозі. Першого дня свят не було в Ватикані ніякого торжества крім традиційної Служби Божої, відправленої в парохіяльній церкві св. Анни для мешканців Ватикану. В Римі в Різдвяну ніч всі базиліки і парохіяльні церкви були виповнені вщерть вірними. По великих дощах, що падали без перерви кілька днів, запанувала знов прекрасна погода і се причинилося до збільшення й оживлення вуличного руху столиці. В церкві Санта Марія Маджіоре по Службі Божій, яку відправлено при папському вівтарі, відбулася величава процесія з мощами зі святої печері, де вродився Христос. Окремі чудові концерти церковної музики відбулися в церквах Ара Челі, на Капітолі й у французькій церкві св. Людвика. Перед торжественною нічною Службою Божою Римляни засіли до скромної традиційної вечері, яка у них складається переважно з риб, ярин і сушених овочів. Щойно в перший день Різдва можна — після римського звичаю — їсти дріб і ягнята, правдиву спеціяльність Риму, яку всі вітрини вже на кілька днів перед Різдвом показують мешканцям Вічного Міста. („Круа" ч. 16833).

Свят-Вечір в Англії.

В Англії в часі свят Різдва Христового політичні питання відійшли на другий плян. Невіль Чемберлен поїхав до Чекерсу і просив по можности його не турбувати. Тим не менше всім міністрам припоручено на свята не відїздити далеко, щоб продовж двох-трьох годин в разі потреби можна було скликати засідання кабінету. Се найлучше свідчить, як в Англії дивляться на непевність міжнародної ситуації. Король і королева поїхали до мадої місцевости Сандрінґем. В гості запросили королеву-вдову і князя та княгиню Глоцестеру з дітьми. Публична опінія з задоволенням віднеслася до сеї поїздки короля, в тім бачить вона поворот до традицій Юрія V. Едвард VIII не любив Сандрінґему, зменшив у ньому службу, замкнув стайні і т. п. Ся палата особиста власність короля: її купив у свій час князь Альберт, муж королевої Вікторії. В навечеря корол. Єлисавета і королева Мері поїхали до місточка Кінґс-Лін, щоб закупити подарунки для служби. Маленькі княжни одержали в подарунку кожда по маленькому коникові. Король виголосив свою різдвяну промову до народів імперії на Свят-Вечір.

Під Різдво і Новий Рік

Св. Отець Пій XI, Голова католицької Церкви, приймаючи сего року святочні желання кардиналів, сказав до них, що в історії Церкви тільки не богато було таких страшних і тяжких переслідувань, як ті, що їх Церква переживає під сю пору. І справді! Ті переслідування не лише страшні і тяжкі, вони й своїм засягом такі великі, що досі таких не було. Ті переслідування рівночасно захопили великанські простори на землях Европи, Азії та Америки. Нове в сих переслідуваннях те, що вони з небувалою жорстокістю появилися і тревають також у чисто католицьких країнах, як в Еспанії та в Мексику.

Також наш український нарід у своїй великій більшости терпить за віру, яку стараються зовсім видерти йому явні вороги Христа.

В таких часах не вільно віддаватися іллюзіям, але треба реально й відважно подивитися правді в очи. Коли більша часть Европи і дуже велика часть цілої земної кулі закрівавлена переслідуваннями за віру, коли скрізь вибухають нові дивні теорії суперечні з наукою Спасителя, а деякі воюють проти неї навіть під Його іменем, як пр. шовіністи в ріжних краях, — то в таких часах можна побоюватися, що переслідування Церкви появляться також в тих краях, які досі не захоплені ними. Отже треба готуватися на ріжні несподіванки навіть там, де їх не повинно бути, і відти, відки їх найменше сподіваємося. І притім не вільно нам забувати, що може ніколи ще так виразно не показався характер Галичини як Піємонту всеї української землі й нації, як показується тепер під оглядом релігійно-церковним і культурно-та політично-національним; бо всі ті круги понять у нас тотожні і ще довго будуть такі.

Підготовка до того, що нас жде або може ждати, мусить полягати на обдуманні нашої ситуації, на консолідації між нами, на внутрішній чистоті і на жертвенности—в цілі успішної оборони найвисших дібр, які нам дає наша Церква, і тим самим правдивої оборони нашої нації. Коли так поставимо справу, то перетриваємо і найтяжчі часи, бо мусить здійснитися правда св. Письма, яка говорить: „Чи твоя боязнь Бога не повинна бути твоєю надією, а невинність шляхів твоїх упованням твоїм? Згадайже сам, хто погибав безвинний і праведних коли викорінювано?..."

Во істину, кожде чисте і праведне племя, хочби найменше, це сила, якої навіть наймогутніші світа сего зломати і викорінити не годні, бо та сила має наймогутнішу союзницю в опіці Божій.

о. ІРИНЕЙ НАЗАРКО ЧСВВ

РИМ ЧИ МОСКВА?

Вже від кількох літ в часі Різдвяних свят мимохіть пригадується мені памятний Свят-вечір з 1932 р. В цей вечір Батько цілого християнства Папа Пій XI станув уперше перед мікрофоном та голосом повним зворушення промовив до своїх дітей по цілому світу. Не були се стереотипні побажання щастя, вдовілля, успіхів, але була се повна програма, що розяснила духову ніч людства, наче райдужний промінь вифлеємської зірки. З Ватикану промовила стара Церква, а своє слово Вона скермувала до новітніх часів. Папа задивлений у новітній світ ентузіязмується найновішими добутками техніки й науки та благословить їх, але водночас Його батьківське серце стискається болем, бо Він бачить потопу ненависти, пімсти, голоду й крови, що заливає світ. Тому Папа бажає новітнім часам старої справедливости й любови, старого християнського Бога. — В кілька годин пізніше, коли великий Папа вже замовк, відбулася друга трансмісія. Радіевою хвилею пронісся верескливий крик. Се заговорила Москва. Понеслися цинічні кпини зі старої справедливости й любови, що їх пропагував Папа. „Хай живе революція, переворот, кнут і ГПУ!“ Посипалися богохульно-цинічні насмішки з християнського Бога. „Хай живе безбожність! Хай живе наш батько Сталін!“ — Тоді стало мені ясно, що не тільки перед цілим людством і кождим народом, але й перед кождою одиничною людиною стає на цілий ріст альтернатива:

Рим чи Москва?

Кажуть, що скорше чи пізніше мусітимемо вибирати між одною і другою стороною, чи схочемо цього, чи не схочемо. Таке поставлення справи повинно застановити кождого, хоч на перший погляд така альтернатива видається пересадною, тенденційною і неправдивою. Бо хібаж Москва се справді синтеза всіх опозиційних і революційних напрямків XX-го століття? Хібаж у Римі дійсно сходяться всі добрі змагання, всі відроджуючі зусилля? Зрештою чомуж не можна поставити альтернативи: Рим чи Берлін? або: Рим чи Мадрид, або: Рим чи Париж? і т. д. Хібаж одиноким противенством большевицької ідеольогії є справді лиш ідеольогія Риму?

Нема сумніву, що між Римом і Москвою існує різке противенство. І від цих обох таборів несеться визов:

Хто не зо мною, цей проти мене! Оба ці табори безоглядно виключають кождого, що не освідчиться за ними, і кидають на нього анатему. Отже є правда в цій альтернативі і дійсно якось треба нам вибирати. Йде тільки про те, щоб цього вибору не полишити сліпому припадкові, але зробити його розумно й зрілo. Тому пригляньмося ближче Москві й Римові. Запитаймо: чого вони хочуть, чому вони собі такі ворожі й чому мусимо рішатися на вибір? В тій цілі пригадаймо собі коротко ідеольогію і прямування большевизму, порівняймо їх з ідеольогією і прямуваннями Риму та витягнім остаточне заключення.

Ідеольогія большевизму.

Яке перше начальне гасло большевицької ідеольогії? Чи може террор, революція, боротьба кляс, чи ГПУ? Ні. Нічого подібного. Перше й головне гасло большевицької ідеольогії се... братерство.[1]) Так. Братерство всіх людей між собою, братерство всіх народів цілого світа. В людських відношеннях і етиках мабуть нема кращого гасла. Всі релігії його пропагують. В цьому кличі вибухає в цілій своїй силі давня туга людства за свободою і рівністю, ця туга, що ридала в невільниках Риму й Вавилону, що ломалася в кождому живому творі, що й сьогодні є долею нашого робітника у богатьох промислових центрах. Ленін зрозумів силу цеї людської туги, тож приняв її за головну засаду своєї ідеольогії, увіллявши в неї всю дикість своєї східньої природи. „Наша остання ціль се знесення всякого зорганізованого й систематичного насильства над людьми“. Це слова Леніна й начальне гасло большевицької ідеольогії.

Коли Ленін бувби поперестав на цьому гаслі, то ввесь світ бувби приняв з радістю його ідеольогію. І Рим теж. Але Ленін мусів перейти від слів до діл, від кличів до конкретних норм, від цілей до означених орудників. І саме тут починається трагедія Леніна і його діла. Бо Ленін заключав так: Хто хоче братерства всіх, цей мусить усунути ті всі перепони, що підтинають братерство в самих його основах. А перша перешкода, що нищить усяке братерство в самих основах — це, на думку Леніна, приватна власність. Вона початок всякого снобізму й розпаношення, вона не дозволяє бачити в другій людині брата, бо ставляє непереступні мури між богатими й бідними, між клясою пануючих і товпою жебраків, між капіталістами й робітниками. Отже приватна власність — це найбільший ворог вселюдського братерства. Тому проч з усякою приватною власністю! Ось перший і засадничий орудник большевицької ідеольогії.

Всі інші її орудники се тільки льогічне примінення того першого. Отже належить знищити всяку приватну власність. Що се значить? Воно в дальшій консеквенції значить, що людина мусить позбутися того всього, що вона має як приватна особа, як одиниця, себто: своєї робучої сили, своїх здібностей, свойого таланту, своєї вартости, навіть свойого життя. Це жахливе гасло. Воно людину свідому себе й відповідальну за свої вчинки переміняє в мертве колісце велитенської машинерії — комуни. Одиниця належить до комуни, а поза комуною не має рації існування, бо тоді вона „закала людства“ й „перешкода братерства“. А з такою закалою проч! Проч з людиною, що хоче бути собою чи особою!

Коли приватна власність се те, що людина посідає як індивід, то ще більше приватною власністю слід уважати всьо, що людина має від суспільних звязків і в суспільних звязках як суспільне єство, бо це все ще менше може належати до людини, як її тіло, чи її життя. Байдуже, чи се жінка, чи діти, чи родина, чи навіть вітчина. Це все в большевицькій ідеольогії приватні справи, що становлять перешкоду в здійснюванні вселюдського братерства. Тому проч з тим всім! Отже проч з супружжам, проч з родиною, проч з народом, проч з національністю! Всьо, починаючи від землі, а кінчаючи на самій людині — мусить бути спільне.

Одначе кожна людина має сторожа своїх прав, що його людство досі шанувало й слухало. Цьому сторожеві на імя Бог. Саме тут починається вершок трагізму й божевілля большевицької ідеольогії. Тому, що Бог стоїть на сторожі того, що большевизм називає „приватним“, тому що Бог дозволяє, похваляє і навіть санкціонує то всьо, що большевизм назвав злим, нелєгальним і шкідливим для братерства, — тому Богові хула й боротьба з Ним на життя й смерть!

І дійсно почалася борня, якої історія ще ніколи не бачила. Се борня за безоглядне панування атеїзму. В отсій точці большевицької ідеольогії міститься щось таке несамовите й противне людській природі, що хіба лише террор, ГПУ і Че-ка зможуть втримати пролетаріят при комуні. Коли Бог се найбільший ворог большевизму, то установа, яка найрішучіше і найголосніше прославляє Бога, мусить бути головною ціллю всіх руїнницьких нападів большевизму. Боротьба з католицькою Церквою се останній етап в еволюції большевицької ідеольогії.

З цього слідує, що „большевизм се не тільки комунізм, не тільки „диктатура пролєтаріяту“, не тільки деспотичне правління московської олігархії, не тільки боротьба з Церквою, не тільки замикання церков, але се передівсім завзята боротьба з вірою в Бога і в християнську мораль“, каже Станіслав Грабский.[2]) А проф. Е. Думерг так оцінив большевизм: „Большевизм се найкрайніше, яке коли небудь було на світі, заперечення всякої релігії. Се атеїзм абсолютний, не абстракційний, холодний, але атеїзм посунений до найдальших границь фанатизму. Большевизм розуміє те, що він не буде існувати, як довго існує Бог. Тому він старається вбити Бога в душах дітей, родин і народів“. — „Се вперше в історії людства появилася секта, якої вірою є ненависть до Бога, Христа, Церкви і цілої християнської моралі“.[3])

Мимохіть пригадуються слова Достоєвського: „Це все, а що буде ще — се хіба чорт знає“. Дійсно тільки діявол може бути інспіратором такої жахливо руїнницької ідеольогії.

Ідеольогія католицизму.

Мабуть зайва річ протиставити ідеольогії Москви ідеольогію Риму в її цілости. Миж усі знаємо ідеольогію Риму. Тому тільки коротко пригадаємо собі її засади в тих справах, що дотичать головних засад ідеольогії Москви.

Першусього слід зазначити, що обі ідеольогії не ріжняться між собою своїм начальним гаслом, бо в католицькій ідеольогії головне гасло — теж братерство. Якраз Христове Різдво се головне торжество великої ідеї християнського братерства, бо пригадує ту хвилю, в якій Божий Син став членом великої людської родини і братом поодинокої людини, щоб людей вчинити Божими синами й своїми братами. Тому Апостол народів св. Павло сказав, що „нема вже ні Жида, ні Грека, ні невільника, ні пана, ні мужчини, ні жінки, бо всі ми одно в Христі“. Братерство всіх без ріжниці стану і віку, братерство в найстислішому значенні цього слова, бо зроджене з одного Духа й одної Крови (Христової) — се головне гасло католицької ідеольогії.

Ріжниця починається щойно у виборі орудників, способів. Якими орудниками зміряє Рим до здійснення свойого головного клича? Головний орудник, перша засада католицької ідеольогії в здійснюванні вселюдського братерства се любов. Хто хоче братерства, той мусить приступати до людей з любовю, з серцем у руках. Так каже Рим.

„Любитимеш“ — се та головна заповідь, на якій по словах Христа полягає ввесь закон і пророки. „Діточки мої, любіться взаїмно“, ті слова аж тричі повторяє Христос своїм учням у прощальній промові. „Нову заповідь даю вам, щоб ви любили один одного“: отсе тестамент, це остання воля Христа. А св. Ап. Павло виспівав про любов такий гимн:

Коли б я говорив язиками людськими й ангельськими, а любови не мав, ставби я мов мідь звенїяча або кимвал бренячий. І хочби я мав дар пророцтва і знав усі тайни та все знання і хочби я мав усю віру так, що гори переносивби, а любови не мав, — то я ніщо. І хочби я роздав увесь свій маєток, і хочби віддав своє тіло на спалення, а любови не мав — ніщо мені не поможе“. (1. Кор. 13, 1 — 4).

Як для Москви першим заложенням було усунення мнимих перепон братерства і зроджена з цього ненависть, так для Риму перше заложення любов. Вона в католицькій ідеольогії се початок усякого братерства, тільки вона може усунути всі перепони й перегороди між пануючими й підданими, між богатими й убогими. Тільки любов поможе узріти в

[1]) J. Warszawski T. J.: Moskwa czy Rzym? Warszawa. 1937, 16.

[2]) Stanisław Grabski: Rzym czy Moskwa. Poznań 1927. 79.

[3]) Dr Ziegler Adolf: Die russische Gott'osenbewegung. München 1936. 14.

другій людині рівноуправненого брата. Москва любови не знає і любови не хоче. Вона живе ненавистю. Рим навпаки: живе любовю. Дух Риму се дух любови. „Любіть ворогів ваших, робіть добре тим, що ненавидять вас" — проповідає Рим за Творцем своєї ідеольогії — Христом.

А з любови виростає вся безсмертна ідеольогія католицизму. Бо любити значить хотіти добра, хотіти не тільки хотінням палкого почування, але хотінням діла, чину, творчої сили. Іншими словами хотіти значить давати добро, розсівати його довкруги, працювати над його розвоєм. А се добро мусить бути потрійне:

Найперше особисте добро. Хто хоче бути щасливий, мусить найперше бути собою, бути особою і мати всьо, що особисте, бо без того не може посісти ніякого добра, а про якесь його братерство навіть мови не може бути. Де нема осіб, там нема ніякого переливання взаїмних дібр, там нема ніякого братерства. Тому Рим стає в обороні одиниці, особи і її прав. Тимсамим кладе найтривкіші підвалини під справжнє братерство. Отже особисте добро розвинене в повноті — се перше з трьох родів дібр, що їх християнська любов ближньому бажає, признає й обороняє.

В єрархії дальших дібр на першому місці стоїть приватна власність. Як рослина потребує бодай скравка землі, щоб жити й розвиватися, так і людина до свойого життя й розвитку потребує бодай частинки своєї, приватної власности. Це друге добро, що його в потрібній кількості бажає християнська любов. Цею засадою ідеольогія католицизму зовсім не санкціонує надужить капіталізму, тільки обороняє особисті права людини до посідання туземної власности. Приватне посідання не тільки не є перешкодою братерства, але се його необхідна умовина, бо без приватної власности люди кидалисяб на себе як голодні пси, щоб видерти для себе як найбільші кусні. Перешкода братерства — тільки нагромадження дібр в руках одного до тої міри, що другим бракує річей необхідних до життя.

Як приватної власности, таксамо й інших суспільних дібр бажає християнська любов усім людям. Вслід за тим вона признає всі звязки з другими людьми, признає супружжа, родини, суспільности і батьківщину. Це все признає любов, наскільки воно служить до нашого добра та щастя.

А на самому шпилі тих всіх дібр християнська любов ставляє Добро безконечне, що йому на імя Бог. В цьому імені кульмінує і доходить на недосяжні шпилі католицька ідеольогія. Всьо, що красного, благородного й великого має католицька ідеольогія, звертає до Бога. Всю свою любов переливає на Нього і в Ньому доводить її до останніх границь, бо Бог в католицькій ідеольогії се Отець всіх людей. А цей Бог для нас добрий, Він нас любить. Наш Бог, як каже св. Апостол Йоан, се Любов. Тому християнська любов бажає Бога кождому ближньому.

Ось така ідеольогія Риму. Повна, надприродна, опромінена правдою, осолоджена любовю, свята, Божа. Її Творець — сам Бог.

Заключення.

А тепер порівнаймо обі ці ідеольогії. Там ненависть, тут любов. Тут Бог, а там... Отже Рим і Москва се два зовсім ріжні світи, два ворожі табори, що ніколи не можуть погодитися. Чиж можна бути байдужим супроти тих двох могутніх сил? Теоретично — так. Практично — ні. Бо Москва не спить. Вона насильно всюди впихається зі своєю ідеольогією.

І в нас уже помітний комуністичний вплив: У пресі, на селі, в місті, ба навіть у школах. Тому чи ми хочемо, чи не хочемо — мусимо зміритися з ним. А в висліді цього або ми поконаємо його, або він переможе нас.

Одинока всесвітня сила, що сьогодні рішучо опирається Москві — це Рим.

Тому, для кого Москва ворог, для цього Рим остоя, непереможна сила. Бо Рим стоїть ідеєю. А в змаганнях ідей тільки та непереможна, що походить від Бога. Супроти цього в тій борні двох могутніх світів ми не можемо бути невтральні! Боєвий вир усіх нас втягає до участи, до вибору між Римом і Москвою. Нема для нас іншого виходу, тільки перейти до одного з цих двох таборів:

Рим або Москва!

Що таке Рим — знаємо. Що таке Москва — теж знаємо.

Отже вибираймо!

ОСИП НАЗАРУК

Пробудження українського монархізму

Найважніша політична подія всеукраїнської міри.

Мотто: „Людина й історія існують для того, щоб істина дійшла до самосвідомости" (фільософ Гегель).

Так, нема сумніву, що рік 1937 буде в історії кристалізації української нації під оглядом політичним одним з найважніших років сих часів. А то з тої причини, що в тім році наступило пробудження українського монархізму в масах українського простого народа, в його робітничій верстві. Якраз сего року припадає 20-ліття від хвилі, коли на Великій Україні наступило пробудження українського монархізму в горішній, посідаючій верстві української нації: то значить серед української аристократії, великих земельних посідачів, заможнього козацтва і найсвітліших умів інтеліґенції. Практика показала, що того першого пробудження, на верхах української нації, було замало, щоб могла трівко вдержатися українська монархічна держава. Проти тої української держави виступили не лише чужі провокатори, але й наша темна маса, яку підюдила московська червона пропаганда і з якою пішли також майже вся велико-українська соціялістична інтелігенція та здезоріентовані нею галицькі Січові Стрільці під проводом ідеалістів, які не знали, що робили.

Таким чином українську монархічну державність, відроджену в близько 6 століть по упадку нашої княжої державности, повалила темна українська маса разом з українською соціялістичною інтелігенцією під впливом московської пропаганди зовсім подібно, як тасама темна українська маса також під впливом московської пропаганди повалила напів суверенний Гетьманат у 18 ст.

Та маса і та інтеліґенція незабаром одержали відповідну надгороду від червоної Москви за повалення української монархії над Дніпром: селянству відібрано землю і зроблено його чорним наймитом на державних ланах і фільварках, робітництво зіпхано на голодний пайок, інтелігенцію масово винищено в кривавих пивницях чрезвичайки і ГПУ по страшних тортурах, а частина тої інтеліґенції досі скитається по чужих краях, переважно в тяжкій нужді. В нечуваних муках скінчила своє життя також та частина російської офіцирні, яку Гетьман Павло приняв на добру службу, а яка робила проти нього заговори і займалася орґанізуванням карних експедицій проти селян у провокаційних цілях. Доля тої офіцирні в підвалах ГПУ і серед страшної деморалізації на еміґрації се заслужена кара за її злочини, довершені на нашій землі. Ясно, що не всі такі.

По тій катастрофі української монархії над Дніпром, яка лишила по собі спомин початків чогось великого і блискучого, що мало почуття і зрозуміння для культури великої нації, блиснув своїм твором про монархію знаменитий політичний теоретик української землі, Вячеслав Липинський. Се один з найбільших наших патріотів, якого взагалі знає історія всеї нашої Землі. Походив з польско-шляхотської верстви по батьку й по матері, але так полюбив Україну, на якій вродився і виріс, як може полюбити тільки високий ум: присвятив їй всю працю свого життя, а перед смертю висказав бажання, щоб тлінних останків його не спроваджувати на українську землю, поки вона не буде свобідна, незалежна. Вячеслав Липинський, впроваджений в студії над історіографією України найбистрішим істориком галицької землі, пок. Стефаном Томашівським, був правдивим аристократом з крови і духа, спадкоємцем всього найліпшого, що витворила аристократія білої раси від найдавніших знаних нам часів аж по сей день: це спадкоємець правдомовности староперської аристократії, знаної з творів Ксенофонта, гармонії і ясности аристократії грецької, тверезої оцінки вартостей і своєї власної, яку мала в собі аристократія римська, та охоти порядкування всякого хаосу навіть на позиціях, яких не можна вдержати, що в особлившій мірі має в собі сучасна нам аристократія англійська. Всьо то мав у собі високий ум Вячеслава Липинського, сина Казимира і Кляри з Рокицьких, — мав аж поки тяжка недуга не запаморочила його. В часі коли той ум стояв у зеніті своєї сили дав нам Вячеслав Липинський найлучший теоретичний твір української політики, який взагалі маємо: „Листи до Братів Хліборобів". Тим твором дав він теоретичну підставу велико-українській леґальній, традиційній монархії, приготовивши ще передтим підпертя для того свічника двома іншими творами з области історії українського гетьманату: „Z dziejów Ukrainy" (1912) і „Україна на переломі" (1921).

Сегодня немислимий вже між Українцями ніякий публичний діяч, який не знавби тих трьох праць Вячеслава Липинського.

Всі ті зусилля горішної верстви української нації, від найтяжчих орґанізаційно-військових Гетьмана Павла почавши, на найвисших умово-теоретичних зусиллях Липинського скінчивши, не вистарчили, щоб вдержати на Україні булаву двигнену Родом Скоропадських. Вир чужої єхидної брехні і своєї темної та чорної глупоти повалив реально істнуючу українську монархічну державу і кровю та руїною покрив Україну, величаючись по сей день своїм злочином немов великим ділом!

Майже 20 літ часу треба було на те, щоби зрозуміння правди могло дійти в глибину української народньої маси, простого народа, без якого не можна вдержати української держави, хоч — як показала практика — можна її створити. І якраз минулий 1937 рік приніс ясні і недвозначні докази, що зрозуміння правди вже ввійшло в глибини народні. Дійшло до них там, де є найповніша свобода людської думки, на свобідних, великих землях за Океаном. Докази ті дав простий український народ, дало робітництво і хліборобство наше в великих містах Злучених Держав Північної Америки і східньої Канади та на безмежних преріях Манітоби, Саскачевану й Альберти. Там, на тих свобідних землях і просторах нема такої сили, яка без зрозуміння правди і волі нашого простого народа могла зорганізувати таке принятя для представника велико-української леґальної монархії, якого там зазнав син Гетьмана Павла, Данило, що приїхав відвідати наш нарід іменем свого Батька. Тому молодому чоловікові, який перший раз в житті виступив на публичну арену

і перший раз побачив американську землю, тому будучому, третьому з черги Гетьманів Великої України з роду Скоропадських, довелося їхати немов у безперервнім тріюмфі — від пристані Нью-Йорку, через найбільші міста Америки, попри пять Великих Озер її та через величезні провінції Канади аж близько Аляски. Се був не лише тріюмф українського Гетьманича: се був рівночасно тріюмф українського розуму над українською глупотою, тріюмф того розуму, що пробудився в нашій народній масі, яка приняла між себе члена аристократії української землі як представника себе самої і лучника всіх без виїмку верств і станів українського народу, що відтепер зі щораз більшою силою змагатимуть до одної ціли: освобождення української землі і створення та закріплення на ній сильної, упорядкованої, правдивої християнської держави, звязаної з традиціями наших Батьків.

Це своє зрозуміння правди і розумної ціли в тім власне звязку, який висше представлено, щиро й сердечно засвідчив український народ в часі подорожі Гетьманича Данила, — засвідчив численними публичними вітаннями на двірцях, вулицях, шляхах і дорогах та в публичних льокалях, в церквах і на публичних пирах, засвідчив незлічимими депутаціями і многими тисячами слухачів, що вдивлялися як в образ в Представника Роду, який правив Україною, прилюдно шануючи Його. Такий прилюдний факт не може остати без далеко сягаючих наслідків. Наведу деякі з них:

Хто знає відносини за морем, де з природи річи асимілюються переселенці навіть наймогутніших европейських народів, богаті, культурні, з великою традицією і зі звязками, які мають у своїх власних державах, у старій батьківщині, — тому ясне значіння великої подорожі Гетьманича Данила. Та подорож і приняття, якого зазнав Данило Павлович від нашого народу за Океаном, причиниться до продовження життя нашого племени за морем найменше на 100 літ, то значить на три покоління, рахуючи 33 роки на одно покоління. Причиниться до продовження життя того племени тому, бо дідо з внуком дуже добре може говорити про справи, які на того діда зробили найбільше вражіння в житті його. Нема сумніву, що для нашого робітництва і фармерства за Великим Ставом було надзвичайною подією бачити „Українського Принца і Престолонаслідника“, говорити з ним через депутації свої, сидіти з ним при однім столі при чужих найвисших свідках в богатьох містах і провінціях та що найважніше, молитися разом з ним в Церквах до всевідучого і всемогучого Бога за допомогу при виборенні свободи рідного краю й народу. Уява народа розмалює собі ту дуже незвичайну подію по свому, в найкращих барвах і формах. І сей образ стане в народній уяві центром туземного світла і тепла, який той нарід лучитиме з центром церковно-релігійним в піднесенні свого серця до Бога. Всьо то разом продовжить життя того племени, відірваного від Рідного Краю батьків своїх і розпорошеного серед чужої стихії.*) Ось перша вартість подорожі Гетьманського Сина, Данила Павловича, якої ніякими грішми оцінити не дасться. Се вартість національно-моральної натури, вартість життєва в найглибшім того слова значінні, вартість напрямова і прапорна, яка огненними буквами виписує на прапорі тої частини української нації, що розсипана по світі: „Ти мусиш жити, бо перед тобою великий обовязок — помогти Старому Краєві батьків своїх освободитися з неволі“.

А друга велика вартість подорожі Гетьманського Сина Данила Павловича — політично-пропаґандивної натури. І знов навіть грубими сумами грошей не можна викликати того вражіння між чужими людьми й орґанізаціями, яке викликала поява Представника велико-української Династії, з пошаною приниманого українським народом без ріжниці партій та віроісповідань у многих містах і провінціях двох великанських держав, з яких кожда має величину Европи. Навіть міліоновий фонд в долярах, призначений на пропаґанду, не звернувби такої уваги на українську справу, як звернула поява особи з українського Гетьманського Роду, приниманої з пошаною українським народом на таких великих просторах. Навіть з міліоном долярів висланого за Океан найлучшого українського агітатора не пошанують своєю присутністю вже на зелізничих двірцях представники орґанізацій англо-саської раси, не прийматимуть між себе з такими почестями могутні німецькі орґанізації, не засядуть з ним при однім столі до пиру бурмистри міліонових найбогатших міст світа, — з тої простої причини, що гроші їм не імпонують і дуже добрих аґітаторів вони бачили й чули вже нераз. А в особі Гетьманського Сина, шанованого на великих просторах всім племенем його, притягнуло увагу представників чужих великих сил п р о б у д ж е н н я в м а с а х і д е ї освободження великого народу, який складав перед їх очима докази своєї політичної зрілости. Склав ті докази олицетворенням змагання передовсім до своєї власної єдности мимо всіх спроб розбивання її ззовні і знутра. На такий образ подивиться кождий з правдивою пошаною в своїй власній свідомости і з дійсною симпатією для тих, що так поступають на чужині в імя традиції та будучини свого народу.

І в тім коріниться третя велика вартість подорожі Гетьманського Сина, Данила Павловича. Вона полягає на рефлексі, який наслідки тої подорожі мусять згодом кинути між український нарід також у Старім Краю тай взагалі скрізь, де тільки живуть Українці. Інакше кажучи, третя вартість подорожі Гетьманського Сина, Данила Павловича, приниманого з пошаною українським народом за Океаном на великих просторах без ріжниці партій і віри, — с е в е л и к а л є к ц і я, яку дала українська еміґрація за морем всьому українському народові. Се розумна лекція єдности і здобування престіжу (поваги) між чужими народами. Така лекція рівнозначна з ділом, великим під оглядом внутрішньої моралі і дисципліни, під оглядом орґанізаційним, політичним, пропаґандивним. В с ь о т о р а з о м с к л а д а є т ь с я н а н е о ц і н и м у к р и с т а л і з а ц і ю п р а в д и в о ї н а ц і ї, яка може мати перед собою велику будучність, як тільки витреває в тій політичній єдности і піднесеться згодом до єдности моральної...

І за всьо то від окрівавленого Старого Краю належиться вдячність української еміґрації за Океаном. І та вдячність лине з України за море, з сердечним проханням: „Коли Ви там так розумно започаткували велике діло національної єдности під традиційним прапором Батьків, то закріпіть те діло в трівких українських монархістичних орґанізаціях і дітям та внукам своїм перекажіть як найдорожчу думку свою чесну і т р і в к у у ч а с т ь в тих орґанізаціях з ціллю: побачити при Божій помочі гідну надгороду в формі власної великої держави“.

ВП. Гетьманич в асисті пароха Всч. о. П. Сулятицького, Гол Обозного С. Г. Д. К. п. М. Гетьмана, старшини і членства С. Г. Д. К. виходить з української катол. церкви св. Йосафата на Вест Торонті в Канаді, де був на співаній Службі Божій, а опісля на бенкеті, вечірні і академії в Його честь. Неділя, 21 листопада 1937 р.

*) Розуміється, любов до старої Батьківщини зовсім не стоїть на перешкоді вірности для нової Батьківщини. Навпаки: хто не має серця для старої Батьківщини, той не буде добрим горожанином і в новій Батьківщині. Се вже давно запримітили розумні люди, що вміють дивитися на світ.

Боротьба за великі води

Про нову міжнародню ситуацію на морях і на океанах.

Нам приходилося вже зазначувати динамізм морської політики оси Берлін—Рим і її союзниці Японії, яка змагає до виразно означеної цілі. Вона зводиться: у відношенні до европейських вод — до політичного впливу на Англію шляхом стратегічної загрози обом розгалуженням її великоморського шляху і до такогож впливу на Францію шляхом загрози її поперечним середземноморським шляхам і атлянтійським комунікаціям, які лучать з нею африканські кольонії, щодо азійських вод — до влекшення опанування Японією Китайського моря, від чого залежить успіх її експанзії в напрямі Сундайського архіпелягу, Індійського Океану й Австралії. Взаїмний стратегічний і тактичний звязок тих держав на згаданих водах предвиджений німецько-японським договором (з 25 листопада 1936 року), який обговорює зобовязання зберігати засаду взаїмної піддержки в імя досягнення спільної цілі.

Суть приноровлення тої засади міститься у взаїмному відволіканні обома сторонами британських сил, приневолюючи їх до розпорошення і облекшуючи тим японську аґресію на східних водах і німецько-італійську — на західних. Не можна замикати очей на те, що подібна тактика, нарівні з раз-у-раз зростаючою активністю морської політики трьох згаданих держав, при вмілому використанні ними елементів четвертої морської ери, вже принесла свої овочі. Коли на британських атлянтійських комунікаційних шляхах покищо тільки намічується загрозу полученням довкруги рога Доброї Надії, то на середземноморських шляхах вона вже створена. Панування англійської фльоти тут сильно скомпромітоване. Буде ще гірше, коли осі Берлін—Рим удасться вкорінитися на Балеарських островах і на прибережжях Еспанії й еспанського Марокка. Морські бази Еспанії в Кадиксі й Картаґені немовби звисали над шляхами, що переходять через Ґібральтарський пролив, а сильна морська база Порт Магон на Балеарських островах контролює комунікації Ґібральтар—Тульон і Ґібральтар—Суез. Коли до того додати другу морську твердиню, Цевту, що також тут находиться й віддалена від Ґібральтару всього 14 миль, себто на віддаль артилерійського вогню, то стане зрозумілим, чому Англія завжди намагалася поширити свій вплив на Еспанію і чому підтримування дружніх взаємин з Мадридом показувалося все незвичайно важним для кождої з трьох середземноморських держав.

В звязку з загальним пляном згаданої вище морської політики оси Берлін—Рим і її союзниці Японії окруження Ґібральтару і захоплення у свої руки контролі над шляхом на Атлянтійський Океан являється етапом, що стоїть на черзі. По думці творців сего пляну Ґібральтарський пролив повинен бути злучним звеном між політикою Італії на Середземному Морі й політикою Німеччини на Атлянтійському Океані. Незвичайно характеристична під сим оглядом поїздка, що її відбув фельдмаршал Бльомберґ на Азорські острови. Вони, як відомо, належать до Португалії і положені напроти Ґібральтару. Чи не потверджує вона вістки американського часопису („Форейн Афферс”), яка перестерігала в свій час, що саме тут, на висоті Ґібральтару, Німеччина після порозуміння з Лісбоною підготовляє собі оперативну базу, як зрештою підготовляє такіж бази і на інших островах Атлянтійського Океану, які належать до Португалії і лежать на шляхах до Індійського Океану (Мадейра, Зелений Ріг, Бассаґос і т. д.), як і на Канарійських островах, що належать до Еспанії. На очах всього світа і в першу чергу на очах Англії відбувається тихе, але систематичне стратегічне обхоплювання африканського континенту, яке скриває справжне значіння знов висуваної Німеччиною кольоніяльної проблеми.

Всім відомо і воєнний досвід се виказав, що кольонії щасливо розміщені на світових шляхах завжди відгравали і будуть відгравати чимраз більшу воєнну ролю при здійснюванні політичних завдань, що їх намагається перевести метрополія. Природно повстають питання: Якже Англія допускає до подібної політики, яка явно загрожує її інтересам? В який спосіб розсіє вона небезпеки, що нависли і підготовляються на її життевих шляхах? В який спосіб зі своїми 15-ма лінійними кораблями, що представляють її основну силу (з них, до речі, 12 осягнуло крайній вік), як з таким незначним числом кораблів оборонить вона свої інтереси одночасно на трьох океанах, коли вже сама японська фльота розпоряджає 9-ма такими кораблями? Яка врешті буде її нова морська політика, коли стара показується невистарчальною? Всі ті питання збуджують живе зацікавлення. На сю тему є праця адмірала І. А. Кононова „Володарі океанів”, в якій він присвячує окремий розділ розглядові „англійської проблеми”.

В минулому — пише адмірал — морська політика Великої Британії основувалася на рівности її фльоти сумі всіх прочих фльот світа, разом узятих, що давало їй запоруку повного й абсолютного панування на всіх океанах і морях. Одначе помалу завдяки розростові европейських фльот і перехідним добам таке відношення сил почало помітно обнижуватися і при кінці XIX століття приняло скромнішу формулу рівности двом другим по силі фльотам. Та після російсько-японської війни з появою нового типу суден (дреднавтів) се відношення обнижилося ще більше, виявляючись у пропорції 1½ : 1, у відношенні до німецької фльоти, як до найсильнішої після британської фльоти. Сталося се тому, що поява дреднавтів (великанських кораблів) усунула попередні типи панцирників і Англія мусіла дати до архіву всю свою величезну лінійну фльоту. В обличчі нового будівництва вона опинилася в такомуж вихідному положенні як і Німеччина. Коли їй всетаки вдалося перегнати суперницю, то тільки завдяки більше розвиненій сіти корабельного будівництва. Одначе після світової війни і погибелі німецької фльоти, коли її місце заняла фльота Злучених Держав, відношення установилося 1 : 1, бо Вашінґтон предложив домагання паритету (рівности) з Лондоном, на що Лондон мусів згодитися.

Та тут ждала нова несподіванка. Зараз за Вашінґтоном предложила таке саме домагання і Японія. Не одержавши на те згоди, японські делеґати покинули лондонську конференцію в 1936 р. і Токіо явно взялося до здійснювання морської програми, так обчисленої, щоб до 1942 р. дігнати фльоту Америки і тим самим Англії. В той спосіб помалу, крок за кроком, в тяжких дипльоматичних боях, Велика Британія продовж розмірно короткого часу тратить свою вікову гегемонію.

З сим фактом не можна не числитися. Беручи під увагу, що у висліді війни заморські посілости Англії ще побільшилися і беручи під увагу загальну міжнародню політичну конюнктуру, крайно

ОСИП НАЗАРУК 13)

Враження з Волині

Перша волинська загадка.

Інакший від инших був реферат в церковних справах, виголошений світським чоловіком, ред. Олександром Ковалевським. В часі його реферування було на салі так тихо, якби нікого на ній не було крім промовця: знак, яке заінтересування викликала сама справа. Референт цікаво представив найновішу історію православя в Польщі поділивши її на дві части: до влади Пілсудского й опісля. В першій части йшла русифікація і польонізація православя, в другій части видно й інакші проблиски. В належнім полагодженні православної справи на Волині є 3 трудности: 1) ментальність державної влади, 2) ментальність православної маси і 3) ментальність духовної влади, яка цілком знаходиться на російській площині й іде шляхом національної негації. Та коли православя в Польщі витримує такі трудности і ще до того напір Унії, протестантизму і большевизму, то се очевидна сила. В чімже ядро тої сили? Референт бачить ядро сили православя в національній ідеї і каже, що колиб та ідея в православю заникла, то його перемоглиб сили, які на нього напирають, себто Унія, протестантизм і большевизм. Справа православної Церкви в Польщі це справа двох народів, українського і білоруського, а в ніякому разі не тих нечисленних Росіян, що сюди наплили. Населення очікує Краєвого Собору православної Церкви, як найвисшої церковної влади. Сім літ ждали православні Польщі здійснення того, що заповідав їм лист президента РП. Великий час здійснити те, що прирекло ся, бо історія знає часи, коли православна Церква в Польщі була без єрархії, але не знає часів, коли та Церква була без народу. (Довго треваючі оплески, бо реферат був справді цікавий і виголосив його чоловік очевидно здібний).

При слуханні реферату Ол. Ковалевського застановлявся я над трьома моментами.

По перше над тим, що дали виголошувати такий реферат світському чоловікові. Та може і слушно зробили, бо з огляду на національну підставу (маса вірних у православній Церкві на Волині — українська) треба було критично віднестися до московської верхівки православної Церкви в Польщі, а ніякому українському православному священикові не випадало так скритикувати свою духовну владу, як міг се зробити світський.

По друге вдарила мене ідеольоґія референта і в ній два його погляди:

а) Перший погляд Ковалевського той, що він головним ядром сили православя в Польщі уважає його національну ідею. Дивний погляд. Очевидно, він більше відповідає бажанню ніж дійсности, коли мати на думці свідому національну ідею. Бо в чімже властиво та національна ідея проявилася? Чи в тім, що за російських часів не було і сліду з неї?[1]) Чи в тім, що за польських часів православні духовні навіть релігію в школах викладають по польськи? Зрештою хоч плекання національної ідеї Церквою належить до добрих сторін Церкви і навіть до її обовязків, то очевидно се не може становити ядра сили — Церкви та релігії! Так було в поганських часах тай то тільки до якоїсь міри: бо сила всякої релігії в звертанні уваги людей на Божу справу, а не передовсім на земні справи, хоч і від сих справ Церква не повинна і не може стояти зовсім осторонь.

б) А другий погляд референта, який мене вразив, се признавання Краєвому Соборові найвисшої влади в Церкві. Господи, тож то хаос бувби, якби так дійсно було! І тому, хоч яка мені дорога у-

[1]) Гл. про те дуже цікаву статтю такого знавця православя й особливо відносин на Волині як о. протоерея Петра Табінського п. з. „Українське національне відродження і православне духовенство” в „Альманаху Нового Часу” на 1938 рік, на ст. 72 — 79.

трівожну, завдання морської політики Анґлії під оглядом запевнення безпеки кольоніям і неперервности комунікацій стало незвичайно складне. І се й инше вимагає готовости сильних лінійних ескадр одночасно на Океанах Атлянтійським та Індійськім. Правда, на морях, як нпр. на Північному і на Середземному, над якими панування перейшло в руки підводних і воздушних сил, такі ескадри вже непотрібні: технічний поступ тих сил відштовхнув лінійні ескадри від метрополій на океанські простори, де тільки ще й можна уявити собі лінійні бої — між фльотами, Японії й Америки на Тихому Океані, Анґлії і Америки на Антлянтійському й Анґлії та Японії на Індійському. З одної сторони се немовби влекшувало завдання британської фльоти спроможністю вилучення лінійних ескадр з морей Північного і Середземного та розділення всеї фльоти між океанами Атлянтійським і Індійським — та з другої сторони висувається різке питання: як в такім випадку охоронити метрополію та як оборонити свої інтереси на Середземному Морі, куди виходять найважніші жерела нафти і де є такі позиції як Єгипет, Суез і Палестина!

І ми бачимо, який натиск іде на те море і які труднощі там повстають. Зрештою, не менший натиск іде і на Північне Море. Підводне і воздушне будівництво Німеччини (спеціяльний тоннаж її підводних суден і їх численність!) не залишає сумнівів, що стратеґічна ціль того будівництва має завжди на оці тойже спільний плян потрійного союза, спрямований до переведення на випадок війни повної й абсолютної блькади Анґлії та позбавлення її всяких живих звязків з зовнішним світом. Та се тільки одна сторона справи. Сегодня інтересує нас головно „океанська сторона” і коли ми торкнулися „морської сторони”, то тільки на те, щоб підкреслити труднощі „океанської”.

На чім полягають ті труднощі? Головна трудність в тому, що одинокий після середземноморського шлях, який ще лишився в посіданні Анґлії, лучить метрополію з Індійським океаном довкруги рога Доброї Надії. Отворіть собі атляс на карті Африки. Тут, на атлянтійському побережжі того континенту, недалеко рога Доброї Надії, побачите португальську кольонію Анґолю. Слід уважати, що та кольонія не є більше в посіданні Португалії, бо після інформацій заграничної морської преси Німеччина виарендувала її на 99 літ. Стратеґічне значіння такої аренди полягає на тім, що котрабудь з трьох пристаней тої кольонії може бути замінена на недоступну німецьку твердиню з воздушною і підводною базою.

Беручи під увагу, що для обслуги Британської імперії переїздить через Середземне Море щоденно майже 3.000 кораблів і що на випадок війни внаслідок замкнення середземноморського басейну вся ця маса буде перекинена на шлях довкруги рога Доброї Надії; беручи під увагу, що плавба купецьких суден від того рога до Анґлії триває бодай місяць, що означає величезне ризико зустрічи з підводними піратами; беручи вкінці під увагу, що підчас великої війни німецькі підводні судна, які в неодному уступали сучасним, затопили 33% британського торговельного тоннажу, беручи всьо то під увагу,—легко собі представити, яку загрозу для морської торговлі Анґлії представляють найновіші універсальні підводні пірати, спомагані гидравіонами (водними літаками)! Вони мають величезний засяг ділання (до 20.000 миль) і спираються на сильну базу, положену на вільному океані. Анґлія не може спрямовувати потрібний їй привіз довкруги цілої земної кулі. Та і такий шлях не охоронить перед ризиком, притім зовсім неминучим, коли Німеччині вдасться створити намічену нею сітку баз на Азорах, Мадейрі, Канарійських й инших островах. Вже не говоримо про ті німецькі підводні судна, що будуть блькувати саму Анґлію і про ті італійські та японські підводні кружляки, що будуть вартувати на Індійському Океані і при виході на Великий Океан.

Припустім, що німецько-італійсько-японському блькові вдалося перевести в діло всі свої попередні стратеґічні пляни, тобто створити всі ті сили і всі ті бази, що ми про них висше говорили. Припустім, що португальська пристань Анґолі Сан Паольо де Люанде перемінилася в недоступну німецьку базу підводних піратів, яка перетяла британський імперіяльний шлях довкруги рога Доброї Надії. Щож мусить тоді підприняти анґлійська фльота?

Вона повинна знищити ту базу як найгрізніше осине гніздо.

Та, питаємо, якоїж фльоти треба для тої операції, коли та база буде узброєна, скажім, в трицять 15-цалевих морських гармат? А таке узброєння зовсім можливе. Тим більше, що вартість його не перевищає вартости одного дреднавта, яких Німеччина покищо не потребує. З обчислення, що під оглядом цільности стріляння кожда морська гармата, уставлена на суші, десять разів сильніша від такої самої гармати, уставленої на кораблі, прибережна батерія з двох 15-цалевих гармат відповідає щодо сили одному дреднавтові. Тим самим для зрівнання сил треба лінійної фльоти з 15-ти дреднавтів! Та се тільки для зрівнання, а на те, щоб розбити твердиню, треба надвишки сил. А се значить, що ніяка фльота на світі не всилі упоратися з таким завданням.

Положення ускладниться ще тим, що по тамтій стороні Індійського океану знайдеться ворожа Анґлії японська военна фльота, сперта на Китайське море і загрожуватиме Індії, Сундайському архіпелягові та Австралії.

Коли Анґлія вишле до Сінґапуру 50% своєї фльоти і коли Франція згодиться відслонити своє атлянтійське побережжа і прилучити всі свої 8 дреднавтів (з яких 7 вже перестарілих) до анґлійської ескадри, яка оперуватиме проти Анґолі (що мало правдоподібне), — то що тоді станеться? Проти 9 японських дреднавтів буде ділати 8 анґлійських, а проти німецьких атлянтійських баз 15 анґлійсько-французьких. Правда, воєнні ділання проти японської фльоти будуть в деякій мірі влекшені невигідним стратеґічним положенням останньої внаслідок її віддалення від своїх основних баз, та всетаки і тут і там витвориться непевне положення, а в часі війни всяка непевність межує з небезпекою.

Якіж з сего висновки витягнути? В боротьбі за океани головні сили британської фльоти повинні бути вислані з Анґлії і зосереджені десь коло рога Доброї Надії, де треба збудувати другий Сінґапур. Між тими двома Сінґапурами повинна бути поділена британська лінійна фльота, значно скріплена і відновлена.

Ось головні висновки автора „Володарів океанів”. До них можна додати те, що у свій час писав ґен. Н. Н. Ґоловін: Британська імперія повинна перетворитися в імперію Індійського океану, а сам той океан повинен перемінитися в центральне укріплене місце розвивання її морських, сухопутних і воздушних сил.

А. Лукін.

Ніякому т. зв. „бідному народови” ніхто в світі постійно не позичає ґазет. Бо навіть найбідніших 10 людей може зложитися на часопис. А не хочуть, то нічого не осягнеться постійним випозичуванням, опріч повної деморалізації („Преса“, ст. 177).

українська національна ідея і хоч як мені прикро дивитися на польонізування чи русифікування кождої української Церкви, то таки признаю слушність московському православному митрополитові Діонізієві, коли він боїться Краєвого Собору як найвисшої влади в Церкві й не хоче його, бо такий Собор як найвисша церковна влада сеж петрифікація і леґалізація хаосу в Церкві!

По трете, що мене найбільше застановило, се був тон референта: він був дуже культурний у відношенні до Єрархії православної Церкви. І був той тон таким, мимотого, що референт уважає верхівку православної Церкви в Польщі неукраїнською і навіть ворожою українській національній ідеї, що підчеркував доволі виразно. Я пригадав собі напади Українців на українських греко-катол. Владик в українській галицькій пресі, огидні тоном і змістом напади, яких не уникнув буквально ніодин греко-катол. Владика . І порівняв я ті напади з оглядною в тоні критикою православного Українця в відношенні до православного митрополита, який до того Москаль з походження і вводить в Церкву польські богослуження та науку релиґії в польській мові... І не міг я вийти зі здивування. Тимбільше, що ліберальне відношення до всякої релиґії в галицьких критиків зовсім не інакше як у волинських, бо вся українська інтеліґенція має з малими виїмками під тим оглядом однаковіський світогляд — від Кавказу по Сян і Поп-рад! Отже де шукати причин важної ріжниці в тоні критики? Бо се не одинична поява. Тут річ не в однім тільки рефераті п. Ол. Ковалевського, а в тоні всіх публичних виступів української інтеліґенції в обидвох Церквах!

І се було для мене першою загадкою на сім цікавім зїзді за сокальським кордоном, — назву її для короткости „першою волинською загадкою”. Річ ясна, що розвязка сеї загадки важна для пояснення психольоґії всеї української інтеліґенції, себто важна для будучности всеї української нації.

Не дивота, що моя думка зачала битися як риба об лід, шукаючи розвязки тої загадки. Я оглядав цілу салю так докладно, якби очі могли вишукати потрібну мені розвязку.

Ніщо не приходило до голови в тій справі, крім „Памятников отреченной русской литературы” і в них „Хожденіе отца нашего Изосима” та в пізнішій редакції „Житіе и жизнь отца нашего Зосимы како ходи в Рахмани”.

„Во дни оны бѣ человѣкъ въ пустыни именемъ изосма и человѣкъ праведенъ иже не вкуси хлѣба ни вина дний М (40) нощни М (40)... Далі вже він сам оповідає: Идя идохъ дний М (40) изнеможе духъ мой и сокрушися тѣло мое и помолися Г'у Б'у Г (3 рази). Жды и се зверь приде ис пустыни именемъ вельблудъ и преклони колѣни свои и взятъ мя на хребетъ свои и шедъ по пустыни и положи мя на мѣстѣ страшнѣ и бяше ту множество звѣрни лютыхъ рыкающи. И видивъ смрть и убояхся и молитву сотворихъ къ Богу и бѣ на мѣстѣ томъ трусъ великъ... и възпи река глаголющи ..... „не можеше проити сквозѣ мя”... и азъ возрѣв и видѣхъ стену облачну отъ земля до небеси. и рекъ ми облакъ: „Зосима, человѣче, сквозѣ мя не проходитъ ни птица отъ мира сего, ни духъ вѣтренъ, ни солнце, ни пребавитель дьяволъ отъ суетного мира никтоже можетъ проити сквозѣ мя”. азъ же дивихся о гласѣ томъ глаголюще ми вся толко молящюмся и се два древа възрастоста отъ земля... възвысився єдино древо иже на сеи странѣ рѣки и взятъ мя на верхъ свои и възвышся зѣло и преклонися до средѣ рѣкы и другое древо (а ті дерева були „исполнени доброоухания”) і взятъ мя на верхъ свои и преклонися постави мя на земли”...

Так, „не можеши пройти сквозь мя!” Се мене внутрі так упокорювало, що мені аж дивно було. Я постановив за всяку ціну знайти розвязку тої волинської загадки, все одно якими способами. Як я її шукав і знайшов, оповім згодом. (Д.б.).

В еденськім городі

З приводу 20-ліття соціялістичної держави.

Хто не памятає, що обіцювали народам соціялісти і большевики, коли ще не були при владі і коли обіймали владу! Коротко кажучи, обіцяли і прирікали, що перемінять землю в еденський сад-город, у правдивий рай на землі. І навіть не богато за те хотіли: вже провідник соц.-демократів Бебель зібрав в кількох словах те, чого зі становища того рода соціялістів треба до щасливости народів на землі: мовляв, „оставмо без зависти небо воробцям“, позбудьмося віри в Бога, бо вона найбільш реакційна підпора капіталізму, а тоді легко збудуємо всім щастя і поводження в еденськім городі, який настане на місце капіталістичного пекла.

Ну і Бог допустив той допуст на людей, що поклонники нової віри захопили владу в найбільшій суцільній державі, яку коли небудь бачила історія людства. І не лише допустив, але спокійно 20 літ дивився на творення большевицького раю. А тепер час оглянути „успіхи“ соціялістичного „будівництва без Бога і попа“. Передовсім большевики нищили всяку віру в Бога, всяку релігію та церковну орґанізацію. Двацять літ нищили, маючи повну й абсолютну владу в руках. Та не могли знищити того, що до життя народів конче потрібне. Отже якраз у 20-ліття своєї влади приготовляють ось який новий напір на те, чого ще не знищили:

1. В цілім СССР мають бути уряджені спеціяльні місяці для ширення безбожности при помочі 15.000 безбожних аґітаторів.

2. Музеї безбожництва мають одержати нове урядження.

3. До орґанізацій безбожників мають позискати найменше чверть міліона нової молоді.

4. Команданти всіх військових ґарнізонів мають відтепер обовязково брати участь у протирел. маніфестаціях.

5. Держава з податків і партія з вкладок мають піднести буджет орґанізації безбожників, даючи на ширення безбожництва 26.200.000 рублів річно.

6. Народний комісаріят освіти зарядив, щоб у кождій народній (вселюдній) школі призначено дві години тижнево на протирелігійну пропаґанду між дітьми. Дітям, які не схочуть ходити на ті години, мається загрозити відібранням можливости продовжувати науку свого звання.

7. В середних і високих школах мають бути уряджені спеціяльні протирелігійні курси. У военній академії сам Димітроф (відомий балканський авантурник, одна з найважніших тепер особистостей III Інтернаціоналу) зголосився до викладів безбожництва.

8. Особливо в червоній армії має бути знищений всякий слід релігійности. В тій цілі сам головний ґенерал червоної армії, маршал Ворошилов, пише брошуру п. з. „Червона армія і попи“. Та брошура вийде в девятьох міліонах примірників і будуть її „забездурно“ роздавати солдатам і їх родинам.

9. Радіо і ґрамофонові плити будуть ужиті до поборювання релігії ще в більшій мірі ніж досі. В Москві вже фабрикують такі плити, що по однім боці матимуть музичну продукцію, а по другім промову якогось безбожника.

10. Рік 1938 на бажання безбожників має одержати імя „Року рішаючого в боротьбі з релігією“. В сім році мають бути випробовані всякі способи боротьби в найвисшій мірі, щоб тільки винищити в народі віру в Бога і всяку релігію.

Се щодо країв і народів, яким довелося попасти в „еденський город большевизму“. Але товариші не забули й про допомогу для заграничних безбожників. Доси висилали їм з Москви по 800.000 р. на ширення безбожництва, а відтепер висилатимуть по 1,300.000 рублів. Крім того оповіщено, що ніякий заграничний технічний „спец“ не одержить праці в СССР, поки на письмі не зобовяжеться, що приїхавши до СССР не буде належати до ніякої віроісповідної громади і не буде давати ніяких жертв на віроісповідні цілі.

Річ ясна, що безбожницький рух не міг виказатися досі великими успіхами в боротьбі з релігією, коли треба аж таких надзвичайних зусиль, получених з надзвичайними коштами, щоб дальше поборювати релігію в народі. Шкоди з того скріпленого поборювання релігії будуть великі, але своєї цілі большевики розуміється не осягнуть і релігії в народі не знищать.

Чим більше працюватимуть над винищенням релігії в масах, тим скорше розложать основи свого власного змагання до „щастя на сім світі“, поза яким вони не бачать нічого більше. Бо релігія впливає благородно і здорово на всьо життя до господарського включно. Коли релігію знищиться або ослабиться, тоді зникає радість з життя, совісність з людського поведення, почуття права і порядку, — словом зникають всі передумови доброго наладнання туземного життя.

Так і діється на наших очах в Совітах (та в інших краях, що під інакшими кличами заводять совітську систему). Всьо, чим Совіти чваняться в своїй пропаґанді, сперте на повній неправді або на переборщенні. Зачинають се признавати навіть самі большевики. І так їх орґан „Правда“ з 14. II. 1937 р. пише:

Чванливість надається тільки до того, щоби спараліжувати наші сили... І так робітники з „Красного Пролетарія“ так чваняться своєю токарнею, якби вони винайшли „Камінь мудрців“. А правда виглядає так, що се вже не є ніякою тайною, що та токарня під не одним оглядом гірша від американських токарень... Фабрика машин в Горлівці робить тепер центрифуґальні помпи. Коефіцієнт їх ужитковости виносить 50%, а коефіцієнт ужитковости таких заграничних помп виносить 75%... Німецькі сковники (молоти до сковування зеліза) точно два рази лучші ніж сковники совітської фабрики „Пневматіка“ в Ленінґраді...

А в ч. з 27. II. 1937 та сама „Правда“ пише:

Місто Кімри все було осередком витворювання обуви. Тепер той промисл надзвичайно впав...

І таке діється майже у всіх областях совітської промисловости. Нпр. в електричнім промислі треба що року давати поверх третини нових машин і апаратів, бо й інжинїри і робітники не мають потрібного фахового знання і тому так скоро нищать дорогі машини. Всюди видно недбальство і кепську орґанізацію, корупцію і бюрократизм. „Правда“ пише, що тільки в однім 1935 році і тільки в 35 сконтрольованих совітських підприємствах спроневірено 107 міліонів рублів, а в перших трох місяцях 1937 року відкрито на 35 міліонів рублів дефравдацій. А до якого неймовірного неладу доводить соціялістичний бюрократизм, свідчить нпр. такий цікавий і смішний факт: у славнім курацийнім місті Кисловодську не можна місяцями дістати ярини, хоч та місцевість від давних давен оточена прекрасними яринними городами. Чому? Бо колись самостійних селян і огородників, які прегарно заосмотрювали всіх у ярину, сколективізували і так ними „знаменито“ управляють огороди, що ярини взагалі нема. А доктрина каже, що при колективізації продукція повинна збільшитися. Колиж та продукція не тільки не збільшилася, але взагалі перестала істнувати, не було іншого виходу, як зарядити присилання ярини з огородів віддалених на пів тисячки км. від Кисловодська. Супроти такої господарки стає ясно, як там можуть міліони людей вигибати від голоду. „Сондей Кроникл“ з 15. XI. 1937 р. звідомляє, що вже самі комуністи признають, що тільки в р. 1932/3 вигинуло з голоду на Україні, на Кавказі та в Центральній Азії коло сім міліонів людей. А в тім році голод не був найстрашніший.

Тай самим большевикам не живеться там солодко, а певно гірше, ніж жилося революціонерам за царського режіму. Вже тому, що ні оден з них непевний власного життя. Сталін винищує всіх, що знали про неприхильне відношення Леніна до нього. Першого прогнав Троцького, потому вже розстрілював або сажав у тюрму: так розстріляв Каменева, Зіновєва, Смірнова, Тухачевського і богато богато інших визначних діячів большевизму, Рикова, Бухаріна, Радека, Сокольнікова і безліч інших держить у тюрмах і концентраційних таборах, Йоффе, Томський і инші приятелі та близькі співробітники Леніна зі страху перед переслідуваннями і тортурами скінчили самогубством, Чічерін, довголітний шеф заграничної політики большевиків, позбавлений всякого заняття, скінчив життя дослівно в крайній нужді. Недавно усунено останного члена старої ґвардії большевизму, комісаря народної освіти Бубнова, за „нездібність і шкідливу роботу“. Зрештою так винищується там не тільки старих большевиків, що знали Леніна, але навіть тих, що з якої небудь причини попадуть в підозріння в чім небудь. Винищується їх без доказів. І так робиться не лише з інтеліґентами. „Сондей Кроникл“ пише, що за правління Сталіна винищено коло міліона селянських родин, то значить найменше пять міліонів селянського населення. В концентраційних таборах ҐПУ мучаться міліони невинних. Ніяка заслуга, ніяка наука не забезпечує перед розстрілом. Нпр. в однім тільки 1930 р. розстріляно без ніякого суду 48 професорів університету під загальним закидом саботажу в области средств поживи... В р. 1933 така сама доля стрінула 35 фахівців з одного тільки міністерства рільництва... А тепер розстріли відбуваються масово.

Так виглядає життя в „еденськім городі“, який большевики обіцяли створити.

За Леоном Шпренґером у „Шен. Цук.“ з 28.XI. 1937 подав А. Ч.

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО

Упала тінь

Навперейми ввихався білий сніг
Підмітуваний вітром, наче пух,
І падав, метаний, лип до доріг,
Чіплявся брів, облич, студених рук.

А святвечірний, буйний вихорець
Стригунчиком долини облетів
И нараз — немов поконаний борець —
Ущух, замовк, знемогами стремтів.

Впав на хітон з жевріючих іскор,
На білу грань сніжистих накривал,
Бо з чужини, ген, ізза семих гор
Ішов до нас шаліючий Вандал.

Ішов у край, в якім колядники
Не занехали ще своїх коляд,
Хоч надійшли страшні часи й роки
Без сонця, без надії, без баляд.

Ішов у села без живих потіх,
Де лазар біля лазаря лежить,
Ішов туди, де завмірає сміх,
Що на журбу крізь радощі глядить.

І на хітон з іскристого жевра,
На мерехтливі шовки сніжинок
Упала тінь, немов важка жура
Стривожених, заплаканих жінок.

Упала тінь... бо йшов страшний Вандал,
Ніс білу смерть, ішов модерний кат...
В руках тримав скривавлений кинджал
Для материнських лон, на немовлят...

Упала тінь... і вмовкла коляда,
А святвечірній настрій тихо зник,
Лиш забовтіла в полонках вода
І згомонів знад річки хижий крик.

...А в далинах замайоріла стать
З дитинкою на стомленій руці,
При ній жіночі лицарі стоять,
Ці, що жили в середньому віці...

І десь зпід стріх, мов здавлений рефрен,
Злунав несмілий голос коляди
Про те, що ми йдемо у Вифлием,
Де Мати Сина у ясла кладе...

Як подорожують володарі

Алярм в гостинницях.

— Прошу панства згодитися на заміну кімнат.

Коли чемний шеф великої гостинниці звертається з таким проханням до деяких гостей, се безсумнівний доказ, що повідомлено його про задуманий приїзд славної особистости. Поліція замовляє в таких випадках для себе кімнати, що межують з апартаментами, де має замешкати король або диктатор. Опорожнюється також кімнати, положені поверх вище і поверх нижче. Люди в скромній одежі, що не звертає уваги, обстукують стіни, переглядають совісно всі закамарки й основно слідкують за службою, якої склад звичайно побільшується о кількох переодягнених агентів поліції, що мають безпосередно дбати про безпеку високого гостя.

Усміхнені ангели-хоронителі.

Ті середники осторожности ніяк не виключають можливости замаху. Тому усміхнені агенти удають членів прибічної сторожі та не відступають ні на крок володаря, що приїхав з візитою. Від хвилі, коли переїздить границю або висідає з літака, чуйна сторожа не спускає з нього ока. Найчастіше такий володар привозить з собою власну поліцію. Гітлерові напр. товаришило підчас його подорожі до Венеції 60 членів С.С. (Шуц Штафель, охоронна сторожа), а ромунського короля Карла пильнувало в часі його останньої візити в Лондоні не менше ніж 200 представників ромунської поліції.

Бездротний телеграф попереджує замахи.

Приготування до охорони високих гостей роблять вже довго перед їх приїздом. Велику ролю відограє тут бездротний телеграф. Поліція даного краю є в безнастанному звязку з міжнародньою радієвою поліцією, яка має свій осідок у Відні, й одержує від неї інформації про місце часового побуту політичних ворогів того володаря, що приїздить з візитою. Точні вказівки про охорону високих політичних гостей містить т. зв. „Червона книга" французької тайної поліції, яка служить віддавна взором для служби безпеки всіх держав. „Червона книга" подає передовсім вказівки про охорону дороги, якою приїздить гість. Коли в 1904 р. російська цісарська пара їхала до Франції, розставлено на цілій довжині дороги французької території, яка має коло 300 км., жовнірів у відступах що десять метрів. Тепер охорона обмежується до скріпленої контролі зелізничого шляху, охороняючи одночасно кождий вагон спеціяльною службою безпеки.

Панцирні авта без ступнів.

Коли гість приїздить літаком, висилається йому назустріч боєві літаки, готові стріляти до кождого воздушнього ворога, що наблизивсяб. Коли переїхав вже дорогу між двома шпалірами сторожі та сів до авта, ступні авта всувається внутро. Сей спосіб обережности примінюється від часу марсильського замаху, де убийник стріляв до югославянського короля зі ступня авта. Порядок переїзду через місто також усталений. Перше їде швидко відкрите авто, промощуючи шлях на закрутах, які авто, що везе гостя, переїздить в скорому темпі, бо закрути особливо небезпечні. Відтак у відступі пятьох метрів їдуть три мотоциклі, а в віддалі пятьох метрів за ними їде опанцирене авто гостей, конвойоване вісьмома мотоциклістами. Третє авто замикає похід.

Відраза до заграниці.

Високий гість не робить ні кроку без сторожі. З того приводу богато володарів і членів королівських домів воліє подорожувати „інкогніто". Сей спосіб подорожування не вкладає на чужі держави ніяких обовязків. Переважно однак „тотальні" володарі резигнують з подорожі за границю.

Муссоліні за 15 літ свого правління покинув границі Італії тільки два рази, виїзджаючи до недалекого Льокарна і до Німеччини. Сталін від 1917 року не рухається з краю, а Гітлер від часу обняття правління відбув тільки одну подорож до Венеції. Подорожі керманичів держав получені з великими видатками і з не меншою небезпекою. Одначе всі середники обережности ніщо супроти охорони, яку може запевнити... любов народу.

В подорожі до Берліна товаришила Муссолініеві його прибічна гвардія, яку він назвав „Мої мушкетери". Від часу походу на Рим в році 1922 дванацять людей береже Іль Дуче днями і ночами. Обличча їх відомі широким верствам зі світлин, але навіть найвисші фашистівські достойники не знають, як вони називаються. Називають їх коротко „гліянджелі" — ангели. На їх вибір не мала впливу фізична сила, але особиста симпатія вождя. Чотири се його товариші з часів військової служби, один його близький кревняк. Найстарший з „ангелів" має поверх 50 літ. Іль Дуче предложено, щоб у подорожі до Німеччини заступив його хтось молодший, але вожд відповів: — Бажаю мати довкола себе моїх вибраних приятелів. Потребую їх тепер більше ніж колинебудь. До нових людей я не мавби такого довіря.

Репортер англійського часопису „Сондей Рефері" ствердив, що прибічна сторожа товаришить Дуче підчас інтервю, які він дає в славній салі мап у Венецькій Палаті. Репортер наглим рухом хотів стерти зі стола дрібку попелу з папіроски, коли нагло побачив з обох боків Муссолінія двох узброєних, які виросли мов зпід землі. Вони стояли правдоподібно за фіранками і слідили кождий рух чужого.

Муссоліні, який не укриває того, що він забобонний, оповідав недавно на дипльоматичнім приняттю, як прочуття одного з його „ангелів" виратувало його перед замахом. Сей чоловік прийшов раз до Муссолінія коротко перед його виїздом і повідомив його, що згубив десь рукавичку і бачить в тому злий знак. Муссоліні відкликав заповіджену промову. Ще того самого дня знайдено під трибуною, з якої мав промовляти, пекольну машину, що її помістили там вороги Муссолінія, мимо всіх способів обережности поліції. Відповідальну службу прибічної сторожі оплачують дуже високо. Місячна винадгорода кождого зі сторожів стоїть на другому місці в скалі урядничих заробітків. Могліб вони одержувати богато більше, коли згодилисяб на предложення пресового концерну Гірста, який давав їм величезні суми за репортаж: „Як бережемо Муссолінія?"

Найсмішніша історія

з часів найстрашнішої війни.

Американська преса пише, що виставляють на ліцитацію „славний" і всім знаний „Корабель Мира", яким літ тому 22 їхало з Америки до Европи 45 амер. фантастів-пацифістів під проводом Форда годити Европу по першім році війни. З того приводу преса розписується, „як то властиво було". Отже найпопулярнішою жінкою в Америці була тоді Мері Солдней, голосна пацифістка, звана іронічно „ангелом мира". Вона намовила міліярдера Форда купити спеціяльний корабель „Оскара II" і запросити найвизначніших людей Америки, щоб виїхали ним до Европи, запросили на спільну нараду міністрів загр. справ воюючих держав — і погодили їх. Всі розважніші діячі Америки, бачучи повну безвиглядність того підприємства, відмовилися від участи в нім. Навіть тодішний президент Америки Вилсон, воплочення всіх ілюзій і наївностей на фотелі володаря наймогутнішої з республик, висказався з недовірям про те підприємство. Але екзальтована Мері Солдней уперлася і поставила на своїм: міліярдер Форд і инші фантасти, зрештою люди доброї волі, таки виїхали до Европи „Кораблем Мира". Між ними був і голосний письменник Уптон Сінклер. Корабель був обильно заосмотрений в пальми, оливні галузки, подоби ангелів, що дули в великі труби, в живі й гіпсові голуби, в білі хоругвки і прапори та транспаренти з надписами: „Проч з війною!" і т. п. Міліярдер Форд грошей мав до схочу і замовити ще 15 — 20 ангелів з мосяжними трубами та позавнами не значило для нього нічого. Всіх фантастів було на тім кораблі 45, розуміється крім служби. Корабель виплив — і вже в пару годин опісля зачалася властива комікa. Почалася вона від самозрозумілої дискусії між пацифістами про те, як вони мають годити представників розсварених держав. Слово по слові — дійшло між пацифістами до таких сварок, що управа кухні, зрештою прекрасно заосмотреної Фордом, боялася висилати до їдальні порцелянову масивну посудину з харчами, щоб пацифісти не порозбивали собі голов і не знищили дорогої правдивої порцеляни. Що се не були безпідставні побоювання, видно з такого факту: Коли на океані корабель „Лінкольн" минався з „Кораблем Мира", зауважили моряки й офіцири з „Лінкольна", як на покладі „Корабля Мира" мужчини атакуються взаїмно ножами і навіть стріляють... Думаючи, що на переплаваючім кораблі вибух бунт матрозів, капітан „Лінкольна" запитав власника „Корабля Мира", чи не потребує помочи. Якеж було його здивування, коли сам Генри Форд відповів йому, що се не бунт, але приятелі мира так енергійно переконують себе, що кождий з них має слушні погляди на мир... В Америці не було тоді чоловіка, який не знавби докладно про виїзд „Корабля Мира" і заміри його зрештою благородних пасажирів. Отже і капітан „Лінкольна" докладно знав про те, в чім річ...

Серед таких настроїв доплив „Корабель Мира" до місця свого призначення, до норвежської пристані і столиці Христіянії (Осло). Але Форд мав уже досить тої забави: він просто лишив на березі инших фантастів, а сам відплив назад до Америки. Так скінчилася славна поїздка амер. пацифістів до Европи в листопаді 1915 р.

Що буде в 1938 році?...

Французький астрольог, драматург і письменник Габріель Траріє д'Ермон предсказує на 1938 р. ось що: Війни напевно не буде, та міщанство і середний стан ще більше підупадуть. Муссоліні, Гітлер, Франко і Русвелт скріплять свої становища. У Франції прийде знов до влади Леон Блюм, та не надовго. По нім наступить диктатура, скорше лівиці як правиці. Можливе, що комуністичного провідника Тореса стріне доля Дантона. В усякому разі республиканський режим Франції не пережиє 1941 р., але й диктатура, яка по нім наступить, буде тільки переходовим устроєм до остаточної форми правління. — Предсказання п. Траріє збігаються на сій точці з поглядами Фервана, який на 1944 рік предсказав відновлення французького королівства. — Одна Француженка, відома з того, що декотрі з її предсказань в попередніх літах здійснилися, передбачує смерть богатьох політичних провідників, міністрів, коронованих голов і т. п. Всі ті випадки смерти, яким будуть товаришити революції, зростатимуть щораз більше аж до 1944 р. А тоді настане „великий монарх" і злучить під своєю булавою половину Европи. Він володітиме тільки один рік, та перед смертю назначить свого наслідника. Від 1938 р. зачнеться серія елементарних катастроф. Вибухне вулкан Везувій, половина Японії затоне в морі, повстануть нові острови на всіх морях, навіть коло Парижа утворяться два вулкани!...

Мрозоль „Гонсецкі"

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого" з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

УНІЯ І РОСІЯ

Як Росія знищила Унію на Волині і на Поліссі та насадила там православя.

Як свідчить історія, найбільшим і найзавзятішим ворогом Унії була й є Москва зглядно Росія. Вона нищила і нищить Унію завсіди і всюди. Вона нищила Унію від першої хвилі її появи і нищить її аж по наші часи. Вона нищила Унію не тільки в себе, на Московщині згл. в Росії, але й поза своїми границями. Зокрема Москва згл. Росія знищила Унію на Україні, між ін. також на Волині і на Холмщині.

Нищити Унію на Україні, зокрема на Волині і на Холмщині, почала Москва згл. Росія ще за старої Польщі, до якої тоді належала Україна.

Вже Унію, яку заключив у Фльоренції в 1438 р. київський і всеї Руси митрополит Ізидор, зустріла Москва крайно ворожо. Вона не дозволила митр. Ізидорові, що був також митрополитом і для Московщини, ширити в Московщині заключену ним Унію. З причини крайно ворожого становища Москви супроти Унії митр. Ізидор мусів покинути Москву і схоронитися до Києва, звідки виїхав опісля до Риму.

Не допустивши до насадження Ізидорової Унії в себе, Москва постановила знищити її також на Україні. Се їй вдалося осягнути щойно на початку 16-го століття, коли помер київський митрополит Йосиф II Солтан (†1517), ревний сторонник і пропагатор Унії на Україні. Тоді московський цар Василь III через свою дочку Олену, вдову по вел. кн. литовськім й опісля королю польськім Олександрі, посадив на київський митрополичий престол явного і рішучого ворога Унії Йону II (1519). Від того митрополита запанувало на Україні знов православя аж до 1596 року, коли тодішний київський митроп. Михайло Рагоза разом з волинськими єпископами: володимирським Іпатієм Потієм і луцьким Кирилом Терлецьким на соборі у Берестю знов привернули Унію на Україні.

Також Потієву Унію зустріла Москва крайно ворожо. Та ворожість виявлялася спочатку, коли Польща була ще сильніша, тільки посередно, через матеріяльне піддержування православя на Україні та підбурювання православних проти уніятів. Колиж Польща в другій половині 18 століття головно внаслідок короткозорої політики супроти України зовсім ослабла, Москва виявляє свою ворожість до Унії на Україні також безпосередно, вимушуючи на Польщі акти, які мали на цілі скріпити православя і знищити Унію.

Таким актом був нпр. договір між Польщею і Росією з дня 24 лютого 1768 р. в справі т. зв. диссидентів себто православних і протестантів. В тім договорі Росія вимогла від Польщі, що Польща не тільки признала православним рівноправність з католиками, але зобовязалася привернути православю його стан, який воно мало в 1686 р. А се значило, що православю мали бути видані всі ті дієцезії і церкви на Україні і Білій Руси, що до 1686 р. були православні і після того року приняли Унію. До тих дієцезій належали між ін. зєднині вже дієцезії львівська, перемиська і луцька (ся остання в 2-гій половині 17 століття відпала була від Унії, але з початком 18-го століття знов повернула до неї).

Одначе царица Катерина не вдоволилася дипльоматичним актом з 1768 р. Предвиджуючи, що виконання постанов того договору викличе серед сторонників Унії острий спротив, царица заздалегідь оглянулася за іншими способами, якими осягнулаб намічену ціль. Вона через своїх агентів підбурила православних проти католиків і уніятів та вчинила уніятам криваву масакру, відому в історії під назвою „гайдамаччини“ й „уманської різні“.

„Не можна вказати, звідомляв про ту різню апостольський нунцій до Риму, в яких часах зробленоб тілько жорстокостей, як тоді, коли гайдамаки й інші розбишаки (1768) спустошили Україну: підчас того згинуло до 40.000 людей. Можна було бачити тільки знищені монастирі, спалені села, пустарі і трупи. Там було около 1900 парохіяльних церков, що належали до уніятського митрополита, вся Україна визнавала Унію, і тільки 15 до 20 церков було схизматицьких, що належали до дієцезії переяславського єпископа по тамтім боці Дніпра. Революція 1768 р. позбавила велике число церков їх пастирів, яких гайдамаки повбивали або прогнали а переяславський (православний) епископ використав ту нагоду, щоб на їх місця посадити своїх людей. Коли привернено спокій і втікачі могли вернутися, то в своїх домах застали гостей, які не пускали їх до хат, а російські війська помагали інтрузам. Зі всіми уніятами обходилися як з ворогами, їх били, вязали, кидали до тюрем та проганяли з їх власних домів.“

Як відомо з історії, царица Катерина після того, як гайдамаки виконали згадане вище каїнове діло на Україні, таксамо жорстоко зліквідувала також їх...

Так Росія нищила Унію на українських землях, що тоді ще належали до Польщі. Тому не дивно, що коли по упадку старої Польщі ті українські землі опинилися в границях Росії, Росія негайно взялася донищувати на них Унію.

Сталося се після 2-го і 3-го поділу Польщі в рр. 1793 і 1795.

Вправді вже підчас 1-шого поділу Польщі, коли до Росії перейшла тільки частина білоруських земель з одною уніятською архидієцезією полоцькою, Росія в договорі з Польщею з 18 вересня 1773 р. загарантувала Унії ненарушимість і свободу. Не зважаючи на се, царица Катерина видала незабаром указ, що „коли в якій уніятській громаді забракне або умре парох, то належить запитати громаду, якого віроісповідання священика вона бажає, щоб компетентна влада надала їй священика того віроісповідання, якого вона собі бажає...“ І питали в громадах не населення, але громадське начальство, яке всюди російський уряд настановляв з православних і котре всюди заявлялося за православям. У висліді згаданого вище указу цариці Катерини полоцька уніятська архидієцезія втратила впродовж тільки 3 років (1781—1783), коли була необсаджена, около 800 церков та більше як 100.000 душ вірних.

Таксамо загарантувала Росія ненарушимість і свободу Унії також підчас 2-го поділу Польщі в договорі в Гродні з 13 липня 1793 р. Артикул VIII-ий того договору, що його царица Катерина як найторжественніше заприсягла, звучить дослівно так:

„Римські католики обох обрядів, котрі в силу другого артикулу теперішнього договору переходять під панування Її Царської Величности всеї Росії, могтимуть не тільки в цілім російськім царстві свобідно визнавати свою релігію згідно з пануючою в нім терпимістю, але також у провінціях, відступлених згаданим другим артикулом, будуть точно зберігати теперішний стан їх одіничених посілостей. На тій отже основі Її царська Величність усеї Росії обіцює невідкличнo, за себе, за своїх спадкоємців і наслідників, вдержати згаданих католиків обох обрядів по вічні часи в ненарушимім посіданні всіх їх привілеїв, посілостей і церков, забезпечити їм свобідне визнавання їх релігії і приписів та всі права, звязані з визнаванням їх релігії, та заявляє за себе і за своїх наслідників, що ніяким чином і ніколи не покористується своєю верховною владою на шкоду римо-католицької релігії обох обрядів у провінціях, що на основі нинішнього договору перейшли під її владу.“

Таке загарантувала Унії і заприсягла торжественно російська царица Катерина II в 1793 р. А як російська царица виконала ту гарантію і як додержала ту присягу?

Отже ще того самого 1793 р. скликала царица Катерина II тайну нараду до

Неоунія між Білорусинами

НА ВОДАХ ПОЛІССЯ.

Дивне почуття огортає віруючого греко-католика, коли він переступить поріг уніятської церковці в глухій закутині Полісся, близько границі антихристового царства. В історичній ретроспекції виринає перед його очима велика ідея побратимства віруючих душ, Христова ідея релігійної єдности — Унії святої. Сю ідею засівали колись, перед століттями, на отсих землях найбільші й найблагороднішi сини руського народу.

Одначе тернистий був шлях тої Унії, яку вимолили в Бога й виплекали великим трудом такі єрархи як Рутський, Потій, св. Йосафат... Ся давна Унія, як говорить історик XIX-го століття, була „подвійною мученицею, бо й від чужих і від своїх мусіла страждати: від ворогів майже стілько, що й від тих, котрі повинні були їй служити. І неодин тільки раз, себто перед смертю мусіла терпіти, як се звичайно буває в діях мучеників, але безперервно від колиски через всі пасма своїх днів“.

Нині ще не кождий Українець потрафить вповні зрозуміти важний зміст сих слів, що замикають в собі велику мартирольогію нашої греко-католицької Церкви. Се незрозуміння основується головно на трьох причинах:

Поперше ненависна Москва вповювала цілими століттями в душу наших поколінь переконання, що єдність української Церкви з Апостольським Престолом се певна загибель нації й віри.

Подруге многим годі зрозуміти значіння Унії ізза сентименту, який плекають у своїй душі для нашої могутньої колись, збройної сили — для козацтва, яке одначе зробило страшенну історичну помилку, бо наущене Візантією й Москвою, стануло у рядах найзавзятіших ворогів Унії.

Потретє — долучується сюди ще свого роду „сентимент“, який носимо в собі до тих сусідів, що зпочину, з власних перспектив деколи помагали Русі в унійних змаганнях, а з якими ми ще не маємо вирівнаних національних порахунків.

Та се щастя, що бодай нині українська свідомість помаленьки отрясається з тих історичних атавізмів. Завдяки трудам наших учених і досвідам сучасної доби, український загал зачинає розуміти, що церковна унія з Римом була і є творчою силою, яка може повести народ до його найвищої мети.

Сьогодні одначе, по минулій як жахливе марево, кривавій добі царського релігійного гнету, на північно-східних окраїнах знов зачинає прозябати ідея релігійної єдности. Властиво щойно „хоче“ прозябати. Нема ще приготованого для неї грунту, нема ще пригожої атмосфери. Се тому так, бо політика знов глядить на св. Унію підозрілим оком і довкруги витворюється опінія, що церковна Унія в східному обряді на якомунебудь терені се баляст шкідливий для „раціі стану“...

Мимо сього ідея релігійної єдности живе серед населення на північно-східних окраїнах; живе в народнім переданні, живе в гарних споминах і легендах. І нині хто там звертається до релігійної єдности з нашою греко-катол. Церквою і через неї з вселенською Церквою, той робить се без агітації, без хитрости, без ніяких політичних чи кар'єрних виглядів. Се добрий знак ся безінтересовність в пошукуванні правди, се справжнє „богоіскательство“.

Зразком такого самочинного звороту до греко-катол. Церкви може нам послужити білоруське село Ольпіня на Поліссі. Власне йду в товаристві кількох ольпінських шляхтичів на оглядини збудованої ними уніятської каплички-церковці. Серед живої й щирої гутірки про білоруське життя-буття ставлю питання:

— А хто се і з яких мотивів започаткував у вас релігійний рух у сторону катол. Церкви?

З гуртка виступив рослий, огрядний шляхтич Олександер Зенович Ольпін-

Петербурга та звернулася до неї через свого міністра Алексія Пушкіна з запитом: як найкраще і найзручніше можна б навернути уніятів на російське православя?

З ріжних плянів, які предложила в тій справі згадана нарада, найбільше припав цариці Катерині до вподоби плян її дорадника правосл. архиепископа Евгена Булгака, з роду Грека. Він порадив оснувати православну місійну установу під проводом рос. епископа. Той плян цариця Катерина й приняла.

Щоб одначе мати якусь причину до навертання уніятів на православя, виступила Катерина проти уніятів з обвинуваченням, начеб то вони прилучилися до повстання Костюшка проти Росії. Отже щоб на українське населення прилучених українських земель Росія могла числити, треба, щоб воно стало — православним.

Плянована православна місійна установа в Росії дійсно повстала. Її керманичем російське правительство іменувало минського архиепископа Віктора Садковського, якому на кошти місій признало 20.000 рублів річно. Та на рублях справа не обмежилася. Одночасно військові команди одержали приказ доставляти архиеп. Садковському кождої хвилі і тілько в і й с ь к а кілько йому буде потрібно для його місійної діяльности...

Свою „місійну діяльність“ для навернення уніятів на православя почав архиеп. Садковський відозвою, яку видав зі Слуцька 26 мая 1794 р. до всього українського уніятського духовенства і населення. В тій відозві Садковський говорить, що — мовляв — Унію заведено насильно і що тепер кождий може покинути її та „навернутися“ до віри, яку визнає цариця. Одночасно з відозвою вислав Садковський до уніятських дієцезій на Волині, Поліссі і Холмщині, луцької, володимирської, пінської і холмського, своїх місіонарів — в супроводі військових відділів. Ті „місіонарі“ не зжахнулися перед нічим, щоб тільки знищити Унію. Було досить, щоб у якійсь громаді заявилося за православям кілька осіб, а православні „місіонарі“ негайно брали місцеву уніятську церкву в своє посідання, настановляли в ній православного священика, а уніятського проганяли, грабили, арештували або висилали на заслання. Таксамо поступали і з тим українським населенням, що стояло вірно при Унії.

Та на тім нищення Унії і насаджування православя Росією на українських землях не обмежилося. Бо далі наступили акти, які вже зовсім мали зліквідувати Унію в Росії.

Отже передовсім цариця Катерина II видала в 1795 р. ряд указів, в яких уже прямо н а к а з у в а л а, щоби всі ті, що їх п р е д к и п р и н я л и У н і ю п і с л я 1595 р о к у, отже навіть перед 200 роками, в е р н у л и с я н а з а д д о п р а в о с л а в я! Далі наказала цариця докладно прослідити, котрі уніятські церкви збудували колись православні і коли показалося, що якусь церкву збудували первісно православні, то такі церкви просто відбирали уніятам а цілу громаду проголошували православною. Ще далі зарядила цариця, що для істнування парохії потрібно найменше 100 домів і коли в якімсь селі не було тілько домів (тоді села були малі), то таку парохію (розуміється, коли парохія була уніятська) касували а село прилучали до сусідньої парохії. Все те сильно підірвало Унію. Бо як стверджує указ з тогож 1795 р., 2.300 уніятських церков перемінено тоді на православні — такими способами.

Та й на тім іще не кінець.

В 1795 р. російська цариця Катерина II видала ще один указ, яким с к а с у в а л а майже всі уніятські дієцезії в Росії, м. ін. о б і у н і я т с ь к і д і є ц е з і ї н а В о л и н і (луцьку і володимирську) та на П о л і с с і (пінську).

А на місце знесених уніятських дієцезій цариця Катерина оснувала чотири дієцезії православні, а саме: п о д і л ь с ь к у, в о л и н с ь к у, литовську і білоруську.

Такими способами Росія нищила Унію на українських землях, зокрема на Волині, та насильно насаджувала там православя.

У висліді з 5.000 уніятських парохій, уніятських дієцезій: київської, камянецької, луцької і володимирської, остало до р. 1796 при Унії тільки яких 200 парохій. Взагаліж на українських і білоруських землях, які Росія заняла після упадку Польщі, Унія втратила в рр. 1773—1796 за цариці Катерини II 9.316 парохіяльних церков, 145 василіянських монастирів та около 8 міліонів душ.

По смерти цариці Катерини II в 1796 р. вступив на російський престол ц а р П а в л о I, що панував до 1801 р. Сей цар не був настроєний ворожо до Унії. Навпаки. Він навіть частинно направив шкоди, які наробила Унії його мати цариця Катерина II. Отже передовсім цар Павло I припинив переслідування Унії. А далі він відкликав заслaних на Сибір уніятів та звернув їм їх сконфісковані маєтки. Вкінці на домагання папського легата, Лаврентія Літти, не зважаючи на дуже сильні спротиви православного Синоду і... польського римо-католицького (!) архиепископа Сестшенцевіча, котрий сам хотів стати митрополитом о б о х кат. обрядів у Росії, цар Павло I привернув назад три уніятські епископства, а саме: архиепископство в Полоцьку, епископство в Берестю та епископство в Л у ц ь к у. Кожда з тих дієцезій одержала негайно певне число своїх давніших в части відібраних, в части скасованих парохій і монастирів та частину колишніх їх дібр. Тільки епископські добра пропали на завсіди, за що епископам признано відповідні платні з державної каси. За того благородного царя одержав назад деякі свої добра також наш Чин святого Василія Великого.

Справедливість, якою кермувався підчас свого панування цар Павло I, наробила йому в Росії богато ворогів. Вони незабаром і задусили його.

Після Павла I вступив на російський престол ц а р А л е к с а н д е р I, що панував від 1801 до 1825 р. Сей цар відносився до Унії таксамо прихильно, як його батько Павло I. Він негайно по своїм вступленні на престол затвердив окреме міністерство для катол. віроісповідання, римо-католицьку церковну Колегію, що її осідок був у Петербурзі. До неї належали також справи уніятської Церкви. До тої Колегії покликав цар Александер I, таксамо не зважаючи на спротив православного Синоду і польського римокатолицького (!) архиепископа Сестшенцевіча, також представників уніятської Церкви, признав їм там рівний голос з представниками римо-католицької Церкви,а вкінці навіть поділив ту Колегію на 2 окремі відділи: римо-католицький й уніятський. В 1806 р. ц а р А л е к с а н д е р I, знов не зважаючи на як найбільш рішучий спротив православного Синоду і римо-катол. архиеп. Сестшенцевіча, с т в о р и в н о в у у н і я т с ь к у м и т р о п о л і ю і митрополитом заіменував дотеперішнього уніятського архиепископа Гераклія Л і с о в с ь к о г о.

В 1825 р., в останнім році панування царя Александра I, уніятська Церква в Росії мала: 4 дієцезії, 1 митрополита, 2 епископів, 3 епископів-помічників, церковну Колегію з 5 чл., 4 консисторії по 5 членів, 3 дієцезальні семинарії, 1476 парохіяльних церков, 1985 світських священиків, 37 мужеських монастирів з 507 монахами, 10 жіночих монастирів з 80 монахинями та 1,427.579 душ вірних. Зокрема на В о л и н і уніятська Церква в

ський. І почав звязко та розумно оповідати про періпетії Унії в Ольпіні, при чому його товариші доповняли оповідання тверезими увагами.

— Нехай Богові буде слава — говорив Зенович — се я у щасливу годину піддав думку нашим людям вертатися до віри наших батьків. Мій дід іще був уніятом. Намір — вступити до греко-катол. Церкви засвитав у моїй голові підчас війни... в Галичині. Перебув я там воєнну кампанію в армії Петлюри. Найперше зустрінувся я з Січовими Стрільцями. Хороші, чесні, завзяті були хлопці. І релігійні, мушу посвідчити. Приглядався я також простолюддю. Чудувала мене його національна самосвідомість. Бував я й на уніятських богослуженнях. Церкви вщерть набиті: діти, жінки й чоловіки моляться та співають по свойому... Ось це мене захопило! Церква прецінь се перша школа життя. Отже з таких образочків гейби з ріжноцвітних камінчиків утворилася в моїй душі чудова картина національно-релігійної співпраці, яку я бажав бачити й на рідній землі. Вернувшися з війни до дому, сказав я до своїх людей: Чому в нас не може бути так як у Галичині? Чому ми такі отяжілі? Чому наші церкви порожні? Пощо нам Бога гнівити? Нумо, приставаймо до Унії! Вона нам прецінь не чужа... І почали ми передумувати справу. Почали перепитувати що, як і де робити. Перерахувавши охотників, пішли ми до цивільних і духовних властей. З отвертими руками приняли нас всюди. Не знали, де й посадити братів шляхту... Та ми відразу відкрили, що хочемо бути католиками у словянському обряді так як в Галичині! Холодом повіяло... Розчарування, збентеження, труднощі... Але ми гонорно й уперто йшли до своєї цілі. І ось нині в Ольпіні понад 700 душ уніятів. Одначе більша частина Ольпінців лишилася таки у православю. І вони підуть за нами. Наразі ждуть. Білороси обережні. Говорять: Поживемо, побачимо, куди ся ваша Унія забреде. Не дивуватися тій обережності. Ми й самі дечого не розуміємо...

Ольпінський на хвилю задержався й оповідав цікаво далі:

— Ось належимо до катол. Церкви. Добре! Але у вселенській Церкві народів-народів! І всі вони там служать Богові у своїй р і д н і й мові. Чомуж нашому священикові не вільно повчати нас нашою рідною мовою? Чи наші діти годні навчитися катехізму, коли до них катехит промовляє чужими словами? Або друге: вітали ми у себе Преосвященого Николая (Чарнецького). Його відвідини, Його теплі слова кріпили нас на душі, розвівали сумніви. Але зайшла маленька справа, по котрій ми відразу пізнали, що Владика перебуває у нас тільки в характері гостя, а не пастиря, що має власть. Наша вища церковна власть — се пралати латинського обряду...

Так говорили, так звірялися Білорусини. Що їм можна було на се сказати?

Ось і каплиця. Деревляна, обширна й якби на ній вища вежа, подобалаб на церковцю. Вступаємо до маленької захристійки. На столику порозкладані книжки. Оглядаю їх. Перша з них „Літургікон“, з якого священик відправляє Службу Божу. Книга печатана в Москві за апробатою петербурґського Синоду. Біля „Літургікону“ лежить „Утреня і Вечірня“, печатана в Жовкві. Є тут іще кілька брошурок, печатаних в російській мові. Се єзуїтські видання. Ось заголовки книжечок: „О церковном Единствѣ“; „Общество Іезуитов“; „Орден Доминиканцев“. Справді пестре й цікаве книжне товариство зібралося в унійній захристійці! Бо де Москва, де Жовква, а де Краків!... На книжечках видніє парохіяльна печатка. Як емблєма витиснений на ній синодальний трираменний хрест, а в обвідці напис латинкою: „Ґрецко-католіцка парафія в Ольпеню“. Коли я перший раз перед 10-ма роками побачив такий шабльон печатки на православнім документі, я скликнув: Ато, доробилися православники! Нині бачу, доробляються й другі...

В каплиці на запрестольній стіні видніє ікона Священомученика Йосафата з символами мучеництва. Олійне мальови-

1825 р. мала: 1 епископа в Луцьку, 1 епископа-помічника, консисторій, 160 парохіяльних церков, 460 світських священників, 22 мужеські монастирі з 266 монахами, 3 жіночі монастирі з 14 монахинями та 111.598 душ вірних.

По Александрі I вступив на російський престол цар Николай I. Тепер настали для Унії в Росії знов часи тяжких переслідувань. Ті переслідування покінчилися повним знищенням Унії на українських і білоруських землях Росії. Нищення Унії почав цар Николай I пляново. Отже передовсім негайно по своїм вступленні на престол видав у лютім 1826 р. указ, яким якнайостріше заборонив уніятські молитовники та всякі інші уніятські релігійні видання. Тим позбавив він Унію такого могутнього чинника піддержки і пропаганди як друковане слово. Дня 22 квітня 1828 р. видав цар Николай I новий указ, яким перевів нову організацію уніятської Церкви в Росії. Отже замість дотеперішних чотирьох уніятських дієцезій утворив тільки дві: білоруську в Полоцьку і литовську в Жировицях. Далі виняв уніятську Церкву зпід впливу Апост. Престола та підчинив її окремій церковній колегії, залежній від Сенату. Зокрема вдарив цар також у Василіян: частину їх монастирів скасував, а частину призначив на інші цілі.

Та головний удар завдав Унії в Росії цар Николай I після польського повстання 1831 р. Хоч уніяти в польськім повстанні майже не брали участи, то всежтаки цар ужив того повстання за привід до остаточного знищення Унії.

„Польське повстання 1831 року — пише російський православний історик М. Коялович — різко змінило повільну православну переміну Унії. Польське повстання показало правительству ясно, яке благодатне обєднання уніятів з державною церквою. Те обєднання (возсоединеніе) дістало тепер у високій мірі політичне значіння. В тім переконанні утвердили правительство православні епископи Західної Росії, котрі, запитані, як можнаби в тих околицях піднести православя, одноголосно відповіли, що вони в тій справі не можуть нічого зробити, що тут може осягнути щось тільки правительство. І здійснюючи сю з церковним духом незгідну програму, звертались вони (православні епископи) в справах навертання уніятів на православя часто до урядників та робили надужиття. Та насильна система навертань уніятів на православя спараліжувала зовсім їх повільну переміну. Уніятський клир і народ були тим огірчені..." (М. О. Коялович: Чтенія по исторіи Западной Россіи. Москва, 1864, ст. 386).

І дійсно. Після 1831 р. російське правительство стало нищити Унію на українських і білоруських землях Росії та насаджувати там православя зі всею безоглядністю.

Отже 16 лютого 1832 р. царським указом знесено достоїнство василіянського провінціяла, дещо пізніше замкнено новіціят, вкінці указом з 17 липня 1832 р. скасовано зовсім Василіянський Чин, а його добра забрано в користь держави і православя. Далі указом з 1832 р. наказано, щоби всі діти з мішаних подруж виховувалися в православю. Окремим указом якнайостріше заборонено латинським священикам уділяти уніятам святих тайн навіть у крайній потребі. Дальшим указом таксамо під загрозою найостріших кар заборонено всяку спільноту в богослужебних і церковних справах між римо-католицькими й уніятськими вірними так, що уніят не смів іти до латинського костела, а латинник до уніятської церкви. Черговим указом з того самого року знесено всі уніятські богословські школи та заряджено, щоб від тепер кандидати на уніятських духовних виховувалися в православній Духовній Академії в Петербурзі. Вкінці ще одним указом того року злучено уніятську церковну колегію з православним Синодом, як його відділ так, що відтепер уніятська Церква була підчинена православному Синодови. І він управляв нею.

Одночасно російське правительство на місце Унії насаджувало православя. Отже в місцях осідку колишніх уніятських епископів оснувало епископства православні, між ін. в Почаєві. Далі оснувало російське правительство в 1834 р. епископський вікаріят у Варшаві, якому підчинило парохії, відірвані від Унії.

Та на тім не кінець. Уніятські епископи одержали наказ, щоб відібрали своїм священикам католицькі служебники, евхологіони й інші церковні книги і дали їм церковні книги, напечатані в 1831 р. в Москві, та щоб уніятські священики вживали тільки московських церковних книг. Одночасно скасовано в уніятських церквах тихі Служби Божі, клякання, дзвінки при вівтарах і навіть самі бічні вівтарі. Далі заборонено кілька свят, які доси святкувала уніятська Церква, як свято Божого Тіла і свято св. Йосафата. Якнайостріше заборонено уніятським священикам виголошувати в церквах проповіди та вести катехизацію, а се в тій ціли, щоб не освідомлювали вірних про ріжниці між католицизмом і православям. Вкінці указом з 1833 р. віддано іменування уніятських парохів намісникам. Хто противився тим указам, того проганяли.

Та й на тім іще не кінець.

Вийшов наказ, щоб докладно розслідити, котрі уніятські церкви були колись православні. І коли показалося, що ся або та парохія була колись православна, то її негайно передавано православним. Далі вийшов указ, який довволяв відбирати від уніятської Церкви добра тим наслідникам (спадкоємцям) колишніх жертводавців тих дібр, що перейшли на православя. Ще далі наказало російське правительство замкнути або збурити всі уніятські каплиці, молитовні доми і дочерні церкви і заборонило будувати нові церкви та направляти старі. В тих парохіях, де народ противився переходови з Унії на православя, обіцювано опірним звільнення від усіх данин та інші привилеї, коли перейдуть на православя. Колиж ті обіцянки, як се переважно було, не осягали бажаного успіху, тоді рос. правительство вживало підступу і насильства. Воно вишукувало звичайно нікчемних і безхарактерних одиниць та спонукувало їх вносити до правительства іменем цілої громади просьбу, приняти громаду до пануючої православної Церкви. Коли таку просьбу внесено, то негайно приїздила урядова комісія і передавала місцеву церкву православним, парохіян, що протестували проти того, била і вязнила, католицьких парохів проганяла або арештувала, а на їх місце впроваджувала парохів православних. Після того проголошувано „торжественно", що ся або та парохія „добровільно" покинула Унію та „перейшла на православя". Ніщо не помагали просьби і благання уніятів, щоб залишити їх при їх вірі. Російське правительство на всі ті просьби і благання було глухе.

Вкінці наступив останній акт трагедії Унії в Росії: її остаточне знищення. Той акт незвичайно прикрий. Бо доконало його російське правительство руками своїх креатур зпоміж самого уніятського духовенства. Тими креатурами були: член луцької уніятської консисторії опісля литовський епископ Йосиф Семашко, адміністратор білоруської полоцької дієцезії Василь Лужинський і берестейський епископ Антоній. Вони й є формально грабарями Унії в Росії.

Найбільше йшов на руку російському правительству в нищенні Унії Семашко. Він раз-у-раз виступав з ріжними проєктами реформ уніятської Церкви, що йшли по лінії бажань російського правительства. Розуміється, правительство негайно переводило се в життя. Також ішли на руку російському правительству в нищенні Унії два другі тодішні уніятські єрархи: Лужинський й Ан-

---

ло, доброї кисти, згідне зі старими іконами Святого.

Перед невеликим престолом мініятурний, ще невикінчений іконостас. І тут в очі глядача кидається відразу щось особливіше, щось характеристично неоунійне... Між східними іконами видніє й образ св. Франциска з Ассижу. Завважую, що Ольпіня се не перше місце, де виставлено реалістичний образ св. Франца до прилюдного почитання. Нпрм. в тійже околиці, в Любешеві, в капуцинській унійній церковці, також виставлена ікона згаданого Святого. Тут і се замітне, що Капуцини примістили образ св. Франца на поставнику побіч ікони Божої Матери, де по приписах східної традиції повинна бути ікона Спасителя. Отже вношення латинських ікон до неоунійних храмів се не індивідуальний аскетичний смак душпастирів, але видно вказівка згори. Впрочім польська католицька преса вже розроблювала в тім напрямку питання про культ західних Святих в неоунії.

Не хочу, щоб Читачі мене хибно зрозуміли. Зовсім не бажаю доторкувати історичного і богословського питання про культ західних Святих на Сході й навпаки. Сеж незаперечна річ, що католицький Святий якогонебудь обряду — власність всіх Церков. Стверджую тільки, що Галичанин, який змалку вдивляється в іконостаси своїх церков, тут буває дивно заскочений, коли між суворими східніми іконами спостереже образ-портрет Святого в латинськім бронзовім габіті та з широкою вистрижкою (тонзурою) на голові. Кидається се в очі кождому подорожньому, і неуніятові і православному. Коли вже знайдуться рації на новий іконостасний утраквізм, то бодайби достроїти кольорит і штафажу ікони до загального тону других ікон. Так нпр. треба похвалити російського маляра Мальцева, що малюючи ікону св. Ігнатія Льойолі, основника ордену Єзуїтів, для російської унійної каплиці в Римі, вбрав Святого у візантійський стиль. Се розумне.

Самаж постать св. Франциска з Ассижу (1182—1226) дуже симпатична. Се велитень середньовіччя. Його вплив на духове життя в тодішному часі опанував був майже всі краї Европи. Відзначався він дитинно ніжною любовю до Бога й Його тварин. Навіть світська історія не промовчує великих заслуг Святого для культури людства. Недавно тому писав сучасний російський фільософ Бердяєв, що Росію може спасти тільки дух католицького середньовіччя, серед якого ясніє постать св. Франца з Ассижу.

Та се дві відмінні справи: праця в дусі Святого, а що інше вношення живцем чужих форм культу в восточні церкви. Се зовсім неприманливо впливає й на православних доброї волі. Що сказалиб на се свідоміші борці православя, які нині німі як ті риби, бо свідомі свого розбиття й безсилля! Ще невідоме, що їм писане. Але можна догадуватися, як вони заговорять про ті справи при ліпшій „конюнктурі", в яку вірять як у Євангеліє... Стару Унію поширювали руські люди і з папськими декретами в руках боронили її від перетягання на латинство. Та мимо всього православники обнесли її по цілому світі як поміст („кладку") до латинства й денаціоналізації. Заграничне православя віддавна робить у своїй і европейській пресі шум з приводу польонізації православя, а про неоунію висказується модерним стилем: Неоунія се жельбетоновий виядукт до польоно-латинізації. Знаючи психіку православних обсерваторів, можна надіятися, що вони в догідній хвилі крикнуть: Давай Муравйова!

Для добра великої справи всесвітнього зединення відлучених церков треба булоб числитися з такими настроями.

Нині прихильники ідеї зединення Церков покладають великі надії на найновіший декрет Апостольської Столиці, адресований до польських епископів і підписаний сідоглавим Святішим Отцем. В декреті Східна Конгрегація витичує правильний шлях для унійної праці на північно-східних окраїнах. К. П.

◆◆◆

тоній з Берестя. Та найганебніше було поведення тої трійки в останнім акті трагедії Унії.

Той останній акт почався в 1837 р. В тім році Семашко і Лужинський зажадали від підчинених їм священиків, щоб вони підписали документ, в якім під присягою зобовязуються, що не робитимуть найменшого спротиву переходови їх парохій на православя. Новоіменовані члени їх консисторій та інші достойники пішли тому жаданню назустріч з найбільшою охотою. Одначе нижче духовенство рішучо тому спротивилося. Та жорстокі переслідування зробили своє. Всежтаки значна частина духовенства не відріклася Унії. Понад 160 уніятських священиків вивезено за те на Сибір, чимало їх замучено на смерть і тільки декому вдалося втекти до Галичини. На чолі тих, що потерпіли в обороні Унії, стоїть батько Йосифа Семашка.

Після такої вступної підготовки до „добровільного" обєднання Унії з православям всі три відступники: Семашко, Лужинський і Антоній зібралися осінню 1838 р. в Полоцьку і склали тут формальний акт того зєднинення. Ходило ще тільки, щоби приєднати до того акту старого митрополита Йосафата Булгака, що вже від ряду літ не мав ніякого впливу на долю своєї Церкви. Завдання того піднявся Семашко. Та всі заходи в тій справі Семашка, міністра Блудова і навіть самого царя остали без успіху. Митрополит Булгак рішуче відмовився підписати акт „возсоединенія". Супроти того не остало ніщо інше, як лишити митрополита в спокою та ждати його смерти. І дійсно старий митрополит незабаром помер. Зі смертю митроп. Булгака зникла остання перешкода до „возсоединенія" Унії з православям.

Вкінці дня 12/23 лютого 1839 р. згадані відступники оголосили публично акт злуки уніятської Церкви в Росії з Церквою православною.

Тим чином ціль, до якої від ряду літ змагала Росія, була вкінці осягнена. Унія на українських і білоруських землях Росії перестала істнувати. А на руїнах Унії запанувало всевладно православя — і не маючи вже суперниці в Унії, почало загнивати приспішеним темпом. Се й було одною з головних причин, що большевизм так легко завоював Росію та знищив царську родину і всю верховну верству тої великої держави — серед жахливих тортур, яких в такій мірі не знає історія.

Окрему долю мала Унія на Холмщині і на Підляшшу. Там перетривала вона аж до 2-ої половини 19-го століття, коли Росія і тут її знищила.

Ф. Р. ШАТОБРІЯН

Про церковні тайни

Геніяльні думки світського чоловіка.

Франсуа Рене Шатобріян, уроджений 4 вересня 1768 в Парижі, визначний поет і державний муж Франції, властивий основник французької романтики, визначався особливим даром переливати в красу свої переживання і почування. Життєві переходи скріпили в нім його віру. Як письменник має він незвичайну психольогічну методу оборони Христової науки. Для розвитку французької літератури поклав він великі заслуги тим, що коли вона закостеніла в своїм класицизмі, він знов вніс в неї правдиву поезію, кольористику і дійсно оживив її. Та з другої сторони нема в його поетичних творах міри, ні ясности. Шатобріян був геніяльний чоловік, але мав великий блуд: брак покори. Його життєва карієра була така: Як кождий французький шляхтич вступив до війська, на три роки перед великою революцією дослужився ступня ляйтнанта. В рр. 1791—92 подорожував по північній Америці, в р. 1792 вступив до війська, зложеного з емігрантів, що боролося з революційним військом, був ранений і схоронився до Англії. Коли Наполеон прийшов до влади, Ш. зголосився до служби в нього і в р. 1800 став секретарем посольства в Римі. В р. 1806 відбув подорож до Єрусалиму і через Африку до Еспанії. Коли Наполеон упав і на престол Франції вернулася династія Бурбонів, дуже здібного Ш. мимо його служби в Наполеона іменовано міністром і „пером" Франції, в 1821 р. став французьким послом у Берлін, 1822 р. в Лондоні. В 1823 був міністром заграничних справ. Коли в р. 1824 димісіоновано його, приступив до опозиції, потому знов погодився з урядом і став послом в Римі. В 1833 р. уступив з публичного життя задля старости, а помер 4 липня 1848 р. в 80-ім році життя. Перші його твори були звернені проти християнства, та коли Шатобріян прийшов до зрілого віку, зрозумів Христову науку і став її дуже визначним світським апольогетом. Лишив по собі богато писань, м. ін. визначні спомини в дванацятьох томах, які рівночасно становлять не лише опис його життя, але також епопею французької нації на переломі революційного часу і по тім часі. Тут подаємо зразок дуже глибоких спостережень Шатобріяна з найважнішої области католицького світогляду і життя.

Редакція „Нової Зорі".

Хрещення, перша тайна, якої релігія уділяє чоловікови, після виразу апостола облекає його Ісусом Христом. Ся тайна пригадує нам нужду, в якій ми вродилися, лоно, яке нас носило з болем, труди, які чекають нас у світі. Ся тайна каже нам, що наші гріхи переходять на наших дітей, що ми всі відповідаємо одні за других: це страшна наука, яка сама собою могла б привести до запанування чесноти між людьми, якби над нею добре подумали.

Обсервуйте ту малу дитину, що її кроплять свяченою водою. Родина, повна радости, окружає її, відрікається за неї гріха, дає їй імя свого діда, який стає безсмертним в тім відродженні, продовжуванім з любовю з рода в род. З тугою очікує батько повороту свого сина, щоб його принести нетерпеливій жінці, яка числить кождий удар хрестного дзвінка за своїми заслонами. Потому вони окружають мамине ліжко: сльози святої боязні і любячої ніжности стоять в очах всіх. Нове імя дитини, старе імя його предка йде з уст до уст і кождий, навязуючи старі спомини до сучасности, вірить, що пізнав старця в новоуродженім, який оживляє память про него. Оглядане з вищого становища і як образ містерії нашого відкуплення хрещення се купіль, що знов дає душі її первісну силу. Не без жалю можна згадувати гарні старі часи, коли ліси були не досить тихі, печери не досить глибокі для вірних, які туди йшли, щоб роздумувати над містеріями.

Після хрещення приходить с п о в і д ь. Церква з властивою тільки їй мудрістю переложила час сповіди на вік, коли чоловік спосібний зрозуміти поняття гріху. Бо семилітна дитина вміє вже напевно розріжняти добро від зла. Всі люди, навіть фільософи, уважали тайну покаяння за н а й с и л ь н і ш у г а т ь проти проступку і за „майстерштік" розуму. Руссо каже: „Як часто в католиків сповідь веде до постанови направити блуди або примиритися!" А на думку Вольтера „сповідь се знаменита річ, се узда на проступок, видумана в найглибшій хвилині, бо сповідалися при святкуванні старих містерій. Ми наслідували й освятили той розумний звичай. Він дуже надається до того, щоб настроїти до прощення серця озлоблені ненавистю!"

Без цеї спасенної установи грішник попавби в розпуку. В чиї груди мавби грішник вилити тягар свого серця? В приятельські? Ох, хто може рахувати на приязнь людей?! Чи грішник має зробити пустиню своєю повірницею? Пустиня гомонить для грішника все гомоном труб, про які мордом сплямлений Нерон думав, що чув довкруги гробу своєї матери. Та коли природа і люди не мають ніякого милосердя, знаходимо зі зворушеним серцем Бога, склонного прошати: се заслуга властива християнству мати збратану невинність і скруху.

Коли 12-й рік осягнений і коли прийшла весна того року, молодь лучиться зі своїм Сотворителем. Християнство оплакувало смерть Спасителя світа разом з сіонськими горами й уявляло собі пітьму, яка покривала землю. Та тепер воно підноситься зі свого болю. Дзвони знов будяться. Прастаре „Аллилуя" гомонить знов у церквах. Дівчата одягнені в білі полотняні одяги і хлопці прикрашені галузками приходять тут ступаючи по перших цвітах року.

Різдво в Римі

В день св. Вечера Рим незвичайно оживлений. Хоч кождий день в Римі пливе живим руслом культурного міста, хоч кождого дня тисячі авт перебігають асфальтові вулиці того многолюдного міста, хоч кождий день дразнить вуха прохожого дивним шумом міського життя, — всетаки день св. Вечера має в собі щось особливше.

Вже від ночі на всіх майже площах Риму виростають кіоски, укладаються рядом довгі столи, а над ними легко колишуться гірлянди ріжноколірних електричних лямп.

На столах та в кіосках побачите всьо, чого лише потребує мілионове місто на св. Вечер і на два дні свят: ріжні роди риб, мяса, на кілках завішені ягнята, заяці, а стіни камяниць обвішені обскубаною домашною птицею; довгі столи вгинаються під овочами, зеленином та яриною. Коло кождого стола римський „безмін", на якім балакуча римська перекупка двічі краще вас ошукає, як львівська на заржавілій пружиновій вазі.

Між столами роями кружляють покупці. І так на кождій площі. Крик гамір, що супровожає кожду куплену рибу, курку чи іншу помаранчу, вже здалека звіщає, що там торгова площа. А в Італії ні одної дрібнички не купите без торгу: за малу плотичку цінять як за кита, або бодай дністрового щупака, а поторгуєте, то заплатите як за плотичку.

Такий звичай.

І так від ночі через цілий день до пізного вечора.

Вечером Рим прибирає святочний вигляд. Площі впродовж півгодини очищені. Де ще недавно кипіло життя, де за кіосками викрикували продавці, торгуючи та захвалюючи свій крам, — блестить тепер мов скло асфальт змитий водою. Всі крамниці зачинені. Надходить свята ніч... В місті настає спокій. Десь-не-десь закричить сирена, десь озветься дзвін — і тільки всього. Ніч покриває Вічне Місто; сріблом мережить високі кипариси Каракаля, імлою вкриває високі руїни Палятину, — серпанком мрій-задуми обсновує копулу св. Петра.

O! candida notte!..
O! giorni festivi...

Спокій... Лиш місяць колує по небі й заглядає в кожде місце, в кожде віконце; срібним промінням цілує високі копули святинь, срібними пальцями обнимає Колосей... Спокійно котиться по небі, та мрією потонув у ту Ніч, коли своє сріблолив на вифлеємську печеру, де прийшов на світ його Творець.

* * *

Пів до дванацятої виходимо з колегії. Місячна зоряна ніч холодом втискається в груди. Йдемо крутими вуличками Риму. Щоб лише блище. Перед нами церква Санта Марія Маджіоре. Середньовічна будівля, двома вежами сягає високо понад плоскі криші камяниць. Немов двома руками. А перед нею висока єгипетська колюмна. Ось ми перед базилікою. Ціла площа вкрита автами. Се приїхала римська аристократія. А там з кождої вулички гурток людей прямує до церкви. Входимо. Церква битком заповнена людьми. З трудом промощуємо собі стежину дещо наперед.

Точно о дванацятій заграли на вежах дзвони. Хтось покрутив курок і ціла досі слабо освічена базиліка залилася світлом тисячів електричних лямп. Золотом вибита стеля, алябастрові шиби вікон, ріжноколірні мармурові стіни та колюмни заясніли всею силою своїх райдужних красок. Дзвони втихли, а в бічній каплиці озвався хор. Се виходить процесія. На переді асиста, за нею священики несуть в золото окуті ясла, в яких після пе-

Вони приходять до святині співаючи нові похвальні пісні. За ними йдуть їх родичі. І незабаром Христос зступає на престол до тих ніжних душ. Хліб ангелів кладуть на правдивий язик, якого ще не сплямила брехня, а священик пе заслужену кров ягняти під видом чистого вина. Вік молодих комунікантів і вік молодого року ставить молодь до молоді, мир до мира, невинність до невинности. Хліб і вино вказують на дари піль, які дозрівають у жнива, і дають образ управи ріллі. Врешті Бог спускається в душі тих дітей, щоб їх запліднити так, як Він поринає в тій порі року в лоно землі, щоб вона могла видати свої квіти і свої богацтва. Навіть припустивши, що тайна вечера булаб дитячим звичаєм, то треба хіба бути сліпим, щоб не бачити, що торжество, яке мусить попередити загальна сповідь і яке може відбутися тільки після довгого ряду побожних вправ, дуже сприяє добрим обичаям.

„Гляди, ось люди — каже Вольтер, якого авторитет не буде (для лівих) підозрілий — люди, які приймають Бога в себе серед піднеслої церемонії, при блеску соток свічок, після музики, що чарує змисли, на підніжжі престола, що блестить від золота. Тут поневолюється силу уяви, душа захоплюється і зворушується. Ледеи віддихається, бо людина тут віддалена від земного, зеднується з Богом, він є в нашім тілі і в нашій крові. Хто мігби по такій сцені зробити хочби тільки один одинокий блуд або навіть подумати про таке? Без сумніву не далася видумати ніяка містерія, яка вязалаб сильніше людей з чеснотою."

Коли ми католики хотіліб висловитися таксамо сильно, то нас певно проголосилиб фанатиками...

Евхаристія мала свій початок при вечері і ми взиваємо учасників вечері як свідків на красу образу, який представляє Христа, як він говорить слова: „Сіе есть тіло моє", се моє тіло. При тім треба застановитися над богатьома річами: 1) В хлібі і вині бачимо освячення людської поживи, яке походить від Бога і яке ми завдячуємо його доброті. Колиб на вечері не пожертвовано свому щедрому Добродієви нічого крім тої жертви богацтв землі, то вже се одно уповажнювалоб нас, поставити той звичай на рівні з найкращими релігійними звичаями Греків. 2) Евхаристія пригадує нам пасху Ізраілитян, що сягає до часів фараонів. Евхаристія проголошує зкесення кровавої жертви. Вона також прообраз покликання Авраама і першого звязку між Богом і чоловіком. Отже всьо велике, що ним можуть виказатися старинність, історія, законодавство і святі прообрази, злучене в причастю християн. 3) Евхаристія проголошує злучення людей у велику семю, кінець ненавистей, природну рівність і впровадження нового закона, що не знає ні Жидів, ні поган і запрошує всіх дітей Адама до одного стола. 4) Вкінці почетверте Евхаристія заключає в собі дивну містерію, дійсну присутність Бога в посвяченім хлібі. Коли Всемогучий сотворив чоловіка на свою подобу й одушевив його подихом життя, зробив звязок з ним. Внаслідок непослуху звязок той правно перестав істнувати... Перший крок, зближитися до нас, зробила Божа любов покликанням Авраама і впровадженням жертви: ті прообрази, які заповіли світові прихід Месії... Властиве посередництво відбулося через Сина. Скритий під видом хліба Син Божий, „Слово", для нашого тілесного ока се змисловий предмет, коли рівночасно для духового ока лишається Він духовим предметом. А що слово ставши тілом вибрало собі якраз хліб як ослону, то се сталося тому, бо зерно се благородний і чистий образ божої поживи.

Дотепер бачили ми, що Причастя дає передовсім зворушливий вид; що воно проповідує моральність, бо тільки чисті сміють зближатися; що се жертва дарів землі принесена Сотворителеві і врешті, що вона представляє взнеслу і зворушливу історію Сина чоловічого. Відтак зі спомином про пасху і про перший звязок губиться Причастя в ночі віків; воно лучиться з першими думками про природу релігійного і суспільного чоловіка й означає прастару рівність людського роду.. Вкінці Причастя зберігає память про наш перший упадок, про наше вратування і нове зединення з Богом.

Мусимо все дивуватися при обсервуванні, на який час життя переложила релігія велике получення чоловіка і Сотворителя. Тільки там, де серце занялося вогнем пристрастей і тільки в тій хвилині може воно зрозуміти найвище єство: Бог се безконечний дух, що за одним разом жене молодця і виповняє всі сили його неспокійної, виросло душі. Та клопіт зростає. Чоловік чужий тим справам, без досвіду, потребує знов помочі проти небезпек, на які він наражений на шляху світа. Релігія не забуде його. Вона має для нього готову підпору. Миропомазання приходить на поміч його тремтячим крокам, як палиця в руці подорожного або як жезли, які в старих королів переходили дідично з рода в род і на які спиралися „пастирі людей", Евандер і Нестор, коли судили народи. Не переочуймо, що вся життева мораль міститься в тайні миропомазання. Хто має силу визнати Бога, мусить конечно вправляти чесноту, бо згрішити значить заперечити Сотворителя.

У великій державі мусять бути люди, які відокремлені від решти світа і посідаючі взнеслий характер, без дітей, без жінки, живучи без світських клопотів, можуть бути діяльними для поступу образування, для удосконалення етики і для помочі в нещасті. Яких чудес довершили в тих трох напрямах наші священики і монахи в людській суспільности!

Священики живуть безженно. І зовсім природно. Вже більшість мудрців старини не жила в подружжі. Знаємо, як гімнософісти, брамани і друїди зберігали і високо цінили чистоту. Навіть дикуни уважали її за щось небесне, бо народи всіх часів і країв мають тільки одно почування для високого значіння дівицтва. В старинних народів мусіли самітно жити жрекині, яким приписували найінтимніші взаємини з небом. Найменше нарушення обітів стягало на них найстрашніші кари. Найвисше і найбільше зворушливе також у світі казок належало до дівичости. Її приписувано богиням духа і мудрости: приязнь була дівиця, „Люна", персоніфікована дівичість, йшла в таємничій чистоті через холодні тіні ночі.

Також в інших відношеннях дівичість неменше принадна. В трох царствах природи вона жерело прикади і вершок краси. Поети, які в тім хотіліб нас збивати, мусіліб нам дати зброю проти себе самих. Бо чи не стрічаємо всюди в їх описах і малюнках ідеї дівичости як найгарнішого їх чару? Вони знаходять дівичість на полях, в рожах весни і в снігу зими. Також перекладають вони її на дві граничні точки життя, на уста дитини і на волос старця. Також лучать дівичість з таємницями гробу і говорять нам про старинність, яка тіням померших посвячувала дерева без насіння, бо смерть неплідна або тому що в другім житті ріжниця пола невідома і душа се безсмертна дівиця.

В гарних мистецтвах дівичість має також свій чар і власне їй завдячують музи свою вічну молодість. Одначе аж в житті розвиває вона всі свої прикмети. У вчених переміняється вона в студіювання, у пустельника стає вона тихим роздумуванням: бо вона дає душі і душевному життю суттєве знамя. Отже нема такого мужа, який не відчувавби ваги чистоти при духових роботах. Значить, дівичість (чистота) се одна з найблагородніших прикмет, бо вона дає душі новий розмах, а душа се найгарніша частина нашого єства.

Коли одначе денебудь потрібна чистота, то особливо при службі Богу. Вже Платон каже: „Бог се правдива міра річей! Ми мусимо зі всіх сил старатися йому дорівнювати." До того чоловік, який служить Богу при престолі, зобовязаний очевидно більше як хто інший. „Тут йде, каже святий Іван Золотоустий, не про правління якоюсь державою або про приказ для жовнірів, тільки про уряд, який вимагає чесноти рів-

редання мав уродитися Христос Спаситель. За ними окружений духовенством Єпископ замикає похід. Процесія приходить до головного престола. Ясла складають на престолі, асиста розміщується побіч і зачинається співана Служба Божа.

Хор зачинає:

„Gloria in excelsis Deo"...

(Слава во вишніх Богу!)

Так артистично виконаної пісні я ще не чув.

Високі, солодкі тенори та мягкі глибокі баси при дострої органів.

Вслухуєтеся і думкою відбиваєтеся від землі, а уява несе вас у тиху вифлеємську стаєнку.

І не знаєте: Чи се так співають ангели, чи се може лиш людські голоси... Не знаєте...

Ви свідомі лише цего, що відбувається якесь таїнство, ви переконані, що тут щось надприродне діється, в отсім моменті у світі, від чого залежить доля всіх...

...І на землі мир, во человіціх благоволеніе!...

Забуваєте на мить, що ви в Римі, вам здається, що ви в тій маленькій яскині, де родиться Ісус...

І поділяєте радість небес і щастя землі, приклоняєте коліна при пастушках та віддаєте честь Народженому. І ви, як майже всі в церкві, плачете, плачете сльозами радости...

...Во человіціх благоволеніе...

Якийсь діссонанс у пісні, крикливе форте, і хор милим акордом незамітно стихає, гине між колюмнами пісня, цей діссонанс дразнить ухо... та думку веде від бідних ясел на Голгофту...

Та найбільше зворушливий момент — масове св. Причастя.

Коли ви не Італієць та коли ви пересичені фразами газет відомої ідеольогії, що без утоми деклямують про „поверховність Заходу" та „контемплятивність Сходу", — то ви дійсно здивуєтеся. Ви переконаєтеся про глибоку побожність „поверховного западу".

На знак дзвінка заворушилися люди в церкві. Се вірні приступають до св. Причастя. Дивитеся і не вірите очам. Се не монахи, ні питомці, а світські люди причащаються так масово: кільканацять військових старшин, понад сто військових, панове, пані, богаті та жебручі діди, старші й молодь, всі без ріжниці гідности та віку з побожністю приймають до своїх сердець Народженого Агнця...

Тут пізнаєте, чим для св. Церкви поширення євхаристійного культу.

І жалуєте, чому не було тут наших Орієнталістів, а може під цим вражінням стрілка їхнього світогляду перехилиласяб на захід...

Подивляєте, а думка з жалем переноситься в рідні снігом повиті сторони: невжеж і в нас на Різдво тілько людей приступить до св. Причастя? А може, може зима ледяною поволокою вкрила не лише землю, але й серця бідного люду? І без відповіди блукає думка по високих Карпатах, заглядає під низькі лемківські стріхи, летить над широколаним Поділлям, та втомлена, без надії на скоре краще, прибита сумною сучасністю, зранена спогадом минулого опускається безсила до дому...

*

* *

Виходимо. На дворі ще ніч... На вулицях спокій... А місяць дальше пливе по небі, та мрією потонув в ту Ніч, коли своє срібло лив на вифлеємську печеру, де прийшов на світ його Творець...

Спомин з Риму, писаний 28. XII. 1931.

Український богослов.

ної ангельській. Душа священика мусить бути чистіша ніж проміння сонця”.

Невинний старець має щось божеське в собі: Пріям, старий як Іда, і поблідлий як дуб з Ґаргару, Пріям у своїй палаті серед своїх 50 синів дає найгарніший образ батьківства. Але Платон без жінки і родини, коли він сидить у підніжжа святині на вершку передгіря, полоканого морем, і поучує своїх учеників про суть Бога, се богато божественніше єство. Він не звязаний вже більше з землею, здається, що він належить до тих геніїв, тих вищих духів, про які він нам оповідає в своїх писаннях. Ніколи не будуть досить подивляти правду того, хто витиснув на с у п р у ж ж і печать релігії й порівнюючи його зі своїм полученням з Церквою, підняв подружжа до висоти тайни.

Слова благословлення супружества — слова, які сам Бог висказав над першою парою людей — мусять наповнити подруга найглибшою пошаною. Ті слова кажуть йому, що він довершує найважнішого акту життя, що він має бути головою родини як Адам і бере на себе ввесь тягар людського призначення. Не менше поучена тим жінка. Образ приємностей щезає з їх очей перед образом обовязків. Здається, що до них немов кличе голос з престола: О, Ево, чи знаеш також, що ти робиш? Чи знаеш, що відтепер не звільнить тебе ніщо крім гробу? Чи знаеш, що ти маеш носити в твоїм смертнім тілі безсмертного чоловіка створеного на подобу Божу? У старинних весілля було нічим іншим тільки церемонією повною неприличної розривки і не пригадувало поважних думок, які повинно вливати супружжа. Аж християнство знов привернуло гідність подружжя.

Жінка християнина се не звичайна смертельниця, вона се єство повне таємничости, вона тіло з тіла, кров з крови свого мужа. Мущина, який з нею лучиться, тимсамим немов зрікається частини свого єства. Його душа як і його тіло вже неповні без жінки. Він має силу — вона красу. Він поборює неприятеля й управляє рілю батьківщини, але він не розуміе нічого з домашніх справ. Йому бракує жінки, щоб йому приготовити обід і ложе. Він має гіркі години, але товаришка його життя є на те, щоб їх осолодити. Без жінки бувби він шорсткий, незручний, самітний. Жінка завішує кругом нього „квіти життя”, як лісові ліяни окрашують стовбур лісового дуба їх пахучими вінцями. Словом, християнський муж і християнська жінка жиють і вмирають разом, спільно виховують вони овочі їх злуки. Спільно повертаються в порох і разом знаходять себе знов поза границями гробу.

На границі гробу, того тихого передсінка іншого світа, розвиває християнство свою взнесліть. Коли більшість старих культів посвячувала попіл мертвих, то ніодин з них не подумав, приготовити душу на невідомі побережжа, з яких ніколи не вертаємося. Подивіться на найгарніше видовище, яке може дати земля. Дивіться на вмираючого віруючого. Той чоловік се вже не чоловік світа сего, він не належить вже більше до свого краю, всі його взаємини з суспільністю кінчаться. Для нього кінчиться рахунок після часу, він числить вже тільки після численя вічности. Священик сидить у головах і потішає його. Той святий слуга говорить з умираючим про безсмертність душі. І взнеслий виступ, який старинні віки мали тільки один одинокий раз при першім з його умираючих фільософів, той виступ повторяється кождого дня на біднім ложі смерти найменшого християнина в послідним е л е о п о м а з а н н і.

Вкінці прийшла остання хвиля. Св. Тайна отворила праведному браму світа. Св. Тайна має її замкнути. Релігія колисала його в колисці життя, її гарні співи й її материнська рука усплять його тепер в колисці смерти. Вона приготовляе хрещення того другого народження. Але не вибирає вже до того воду, тільки оливу, знамя небесної незнищимости. Увільнююча тайна розвязуе помалу звязки віруючого. Його душа вийшовши напів з тіла виступає майже видно на його обличча. Вже чуе він співи серафимів, він вже готовий взнестися до областей, куди запрошуе його божеська надія, ся дочка чесноти і смерти. Вміжчасі злітає до праведного ангел мира, дотикається золотим жезлом його матових очей і замикає їх приязно перед світлом. Праведник умирає і його послідного зітхнення навіть не чути. Він умирає — і ще довго, коли його вже нема, стоять його приятелі мовчки кругом його ложа, бо вони думають, що він іще спить. Так лагідно відходить на той світ праведний християнин.

РУДОЛЬФ КОЧЕНАШ

Бельґія в моїх очах

Спомини молодого Українця з Галичини.

Кожда держава, кождий край, кожда столиця чи місто, де вони й не булиб положені, мають у собі щось, що відріжняє їх від усіх інших і надає їм своєрідний характер. На специфічність даного краю чи околиці складаеться звичайно більше річей: клімат, населення, минуле, краєвиди, кольористика і т. д. Всетаки одна з тих річей головно врізуеться в память. Згодом усі інші враження менше або більше затираються, буденніють, а остають тільки ті враження, що ми їх зазнали вперве й які слушно уважаеться правдивими і найсильнішими. А правдиві й найсильніші вони тим, що зазнаемо їх звичайно без ніякого приготування з нашої сторони, приймаемо їх в такому стані, якими вони в суті річи були. Зчасом входить уже в гру критичне наставлення, яке тільки перешкоджуе в точнім і щирім обхоплені всього. Я певний, що коли мені прийшлосяб було описати враження з Бельґії літ тому девять, то безсумніву описавби я був їх з більшим захопленням і з більшою кольористикою, бо тоді я був більше під впливом перших вражінь таємничого Заходу, а Захід зі своєю високою культурою є для нас далі чарівним магнетом і ще довго ним буде.

Я виїхав перший раз до Бельґії в 1926 р. і був там до року 1935 з перервою в рр. 1928—29, отже разом майже 7 літ. За той час бував я майже всюди, зміряв Бельґію вширш і вздовж. Бував я в гористих, примітивних Арденах, в університетському Лювені, в рухливому Брісселі, в надморській Остенді, в брудному Шарлеруа, в чудовому Ліежі та ще кращому Антверпені і в богатьох інших місцевостях. За час мойого побуту приходилося мені займатися передовсім наукою, бо виїхав я до Бельґії на студії, але крім того мусів я нераз перекидатися зі студента в бюрового працівника, автомобільного монтера, продавця і навіть (коротко) у вуглекопа. Мав я нагоду зустрічатися з усіми суспільними верствами, з ріжними середовищами і зібралося в мене богато вражінь-споминів. Всіх їх не передам осьтут в коротких рамцях ґазетної статті, бо місця не сталоб.

Кажуть, що всякі зміни, навіть ті, що їх найгорячіше бажаемо, мають свою мелянхолію. Се дуже слушні слова. Коли я відїздив до Бельґії, покидав я з жалем рідну сторону (Перемишль), рідних і всьо, до чого привик, хоч їхав я в незнане, яке все манить. Згодом переживав я те саме, коли покидав Бельґію і їхав у рідну сторону, бо Бельґію полюбив я немов другу батьківщину, привязався до неї і зжився з тамошніми обставинами; Французи, горді за свій Париж, кажуть, що кожда людина має дві вітчини, свою і Париж. Я скажу, що маю теж дві, одначе ся друга це не Париж, а Бельґія. Дивно скоро привикаеться до західніх звичаїв, умовин життя, культурної і чемної поведінки. І коли вже раз хтось там був і трохи там пожив, все жалуватиме за дивно чарівним Заходом.

Запитаете може: А чим саме захоплює Бельґія, що в ній такого цікавого? Не легко вам відповісти, бо там богато річей, які захоплюють і врізуються в память на завжди. Захоплюють великі традиції, стара вікова культура, богацтво минулого, захоплюють краєвиди, безліч морських каналів, середневічний вигляд міст і прекрасні февдальні замки. Захоплює велич і розмах господарського життя сеї одної з найменших держав Европи, а далі чемність населення, його пильність і працьовитість, чистота міст, чудовий стан доріг, богацтво церковної архітектури, привязання до монархії. Словом, захоплює все те, чого ми на жаль не маемо, або маемо в малій мірі.

Бельґію замешкують два ріжні народи: Флямандці (германського походження) і Вальони (романського походження). Флямандців трохи більше ніж Вальонів. Бельґія се мала буфорна держава, яку видумали колись політики на те, щоб відділити германську середню Европу від романської західньої. Творці сеї штучної держави не дивилися на те, що ця держава мала складатися з двох ріжних рас, з двох відмінних культур і з двох протилежних господарських зон. Ся аномалія покищо не відбилася на політичному й господарському житті Бельґії, бо так під оглядом господарським як і культурним сі два народи доповнюють себе прекрасно. І се власне той перший чинник, що сильно цементував досі ці два ріжні народи. Другий такий чинник, що лучить Флямандців з Вальонами, се Династія, королівський рід. В Бельґії люди без ріжниці на расу, походження чи партійну приналежність визнають себе монархістами. Там соціялісти овацийно вітають монарха і разом з іншими кричать „Віф ле руа!” (Нехай живе король!). Се може найсильніший узол, що лучить два призабуті й давно відділені від своїх пнів народи. Пригадуеться панування Пилипа II, Марії-Тереси, Йосифа II і ин. Всі вони панували над хоробрими Бельґійцями і всюди мали до діла з двома народами, які рішуче протиставилися всяким насильствам і асиміляції. Довголітне співжиття сих двох народів довело до певної синтези, витворився посередній тип між культурами романською і германською, тип цікавий, богатий в досвід романської раси й у вітальність германської, зближений до типу Швайцарців.

Мимо того обопільного вікового пересякання культур слідне воно радше в місті. На селі можна докладно повести граничну лінію між одною і другою віскою населення. Вальонський елемент культурніший від флямандського. Се пояснюється тим, що донедавна флямандська мова не мала права горожанства, не була урядовою мовою; від світової війни богато дечого змінилося, особливо від хвилі, коли Німеччина здобувши Бельґію поділила її на дві політично-національні держави. Від того часу флямандський активізм раз-у-раз прибирав на силі, зростав, здобував нові права в шкільництві, урядах, у судівництві, на університетах (флямандизація університету в Ґенті), словом, в державній адміністрації. Кілька літ тому поділено Бельґію на дві полоси: флямандську і вальонську. Ціла Бельґія має девять провінцій, отже 4 північні опинились у флямандській частині краю, 4 полудневі у французькій (вальонській), а одна спірна провінція Бріссель й околиця найшлася в невтральній зоні, де збережено двомовний режім. В той спосіб у відділених від себе провінціях заведено одну мову: флямандську для півночі й французьку для полудня. Що з того виходить, можна собі представити з такого факту. Коли прийдете на почту в якійнебудь флямандській громаді (навіть у місті), побачите всі надписи у флямандській мові, з урядником порозумієтеся тільки тоді, коли він того схоче (для чужинців він звичайно чемний, бо знае, що годі чужинцеві вчитися двох мов). Всі розпорядки влади, міста і т. д. також по флямандськи. Всі друки, навіть звернені до чужинців, також по флямандськи. Словом, флямандизація всього, що дасться. І так переведено флямандизацію ґентського університету, відтак заведено двомовний режім на лювенському, двомовний на високих школах в Антверпені. На тім тлі доходило в 1932 р. до кривавих заворушень на лювенському університеті, яких жертвами впало богато студентів обох таборів. Дійшло в тому часі навіть до висвистання короля (тоді ще Альберта I) разом з королевою Єлисаветою підчас памятної інавґурації по-

грудня кард. Мерсіє в Коллежі Сен-Тома. Кількадесять флямандських 105% уставилося шпаліром вздовж вулиці й коли король по скінченні посвячення опускав Лювен, — вони відспівали прямо йому під носом флямандський сепаратистичний гимн „Оранїє бовен” (Оранські князі). Після того виступу бійки між студентами тривали кілька місяців, часто поліція мусіла шаржувати, щоб розєднати воюючих. Бійки на університетах в Польщі, (лавкове ґетто, українсько-польські бійки з 1930 р.) мало замітні в порівнанні з тамтими. У тих бійках Флямандці, як більше войовниче племя, виходили все побідно, але не обійшлося без страт по обох сторонах.

Тепер час тих острих порахунків щасливо минувся. Флямандці не мають вже просто за що битися, бо всьо, чого домагалися, вже осягнули. Насувається думка, що ся держава, зліплена з двох воюючих з собою націоналізмів (хоч їх там не називають так), скорше чи пізніше розлетиться, бо оба народи зовсім природно тяготіють до своїх національних бльоків. Мабуть не здержить їх від того ні вікове співжиття, ні спільна Династія, ні світлі історичні традиції. Час працює за них.

Як представляється загал населення? Характеристична риса типового Бельґійця — матеріялізм, брак ідеалу, притім глибока чесність, працьовитість і велика рухливість. Бельґієць се тип европейського бізнесмена, чоловіка з розмахом, послідовного, впертого у своїй праці. Величезна більшість майже 2/3 населення живе по містах, головно в великих містах, як Бріссель, Антверпен, Ґент (Ґандава), Ліеж. Коли йде про віроісповідання, то Бельґія має населення майже виключно католицьке, нечисленні протестанти і Жиди живуть головно в Антверпені й Бріссели. Нарід бельґійський дійсно дуже побожний. Нема здається на земній кулі держави, що булаб так глибоко католицька і віруюча, де булоб таке велике число церков, каплиць, монастирів, базилік і величавих Божих храмів. Сей факт найкраще ілюструє католицький осередок, місто Лювен, положене над рікою Дилею, відоме також в широкому світі як осідок одного з найкращих і найбільше знаних університетів. Се тихе, мале (40.000 мешканців) місточко, але є тут прекрасні святині з XIV, XV і XVI століть як: церква св. Петра, св. Якова (Сен-Жак), св. Ґертруди (Сент-Жертрід) і инші. Одна з найкращих і найблискучіших памяток церковного будівництва се барокова церква св. Михаїла (Сен-Мішель) з рр. 1650-66. Побіч тих чотирох головних церков є тут іще 56 инших, менших або більших, церков, капличь і монастирів. Тут є славний монастир ОО. Премонстрантів з першої половини XII стол. разом з величезною бібліотекою і збіркою цінних середньовічних рукописів. Сей монастир називають Аббеї ді Парк (Паркова Аббація, бо положена серед прекрасного городу-парку). Далі істнує тут славна бенедиктинська аббація т. зв. Мон Сезар (Гора Цезаря) з великим монастирем, середньовічною каплицею і з 14 м. статуєю Пречистої, поміщеною на високім педесталі.

Місто Лювен стало в 1425 р. осідком університету, який дійшов до вершка своєї слави в XVI стол. і перетривав до нині. Тепер він таксамо відомий у світі як анґлійські університети Кембрідж або Оксфорд. Студіює тут поверх 4 тисячі студентів ріжних національностей, від Европейців почавши, а на колірових Азіятах і Муринах скінчивши. Університет стоїть на дуже високому рівні, має крім чотирох звичайних університетських факультетів Фільософічний Інститут св. Томи з Аквіну, Педагоґічний Інститут св. Петра, Школу Наук політично-дипльоматичних і політ.-суспільних, Торговельну і консулярну Школу, Школу ґарбарства, пивоварства, кримінальних наук і т. п.

Отже істнують там інститути, школи і факультети, про які тут і не чути.

Місто Лювен робить враження одної прекрасної картини, одного чудового образу бельґійського середньовіччя. Велика маса старинних будівель, вузенькі вулички, старі доми і камяниці, на яких скрізь пишаються золотими літерами дати побудування, а всі вони старі: 1415, 1625, 1540, 1570, ось на одній вулиці. Старі золочені фронтони вікових камяниць говорять до вас досвідом століть, мимоволі віє на вас духом февдальних часів.

Маєте часом враження, що від тих часів нічогісько тут не змінилося, нічого не діялося, не було воєн, світових заверюх. Жорстокий зуб часу навіть не рушив тих німих свідків давньої величі Нідерляндів.

Крім 60 церков має Лювен ще одну цікавість: місто се має ні більше ні менше тільки 300 каварень! На 40 тисяч населення чи не забогато. Каварні не мають там того самого значіння, що в нас. Каварня се просто те, що у нас називають більше прозаїчно буфетом чи шинком в ліпшім розумінні. Очевидно, є між ними і дуже гарні льокалі, одначе трудно поділити їх на добрі й злі. Студенти пересиджують в каварнях часто цілими днями і то літом і зимою. Пиво в Бельґії національний напиток, так як в Італії чи Франції вино. Тому в неділі й свята бельґійські каварні по всіх містах виповнені вщерть, повні гамірливости і життя. Тут нема звичаю складати собі візит вдома, каварня се місце стріч всіх кревняків, родин, інтересентів і аферистів. Дешеве пиво пливе струями, а мала Бельґія консумує відносно до свого населення і розмірів найбільше пива в цілім світі.

Лювен славний ще своєю величавою новою бібліотекою, відбудованою за американські гроші в 1926 році. Бібліотека дійсно гарна, збудована в стилі типово бельґійському, прикрашена безліччю штукатерій і орнаментів, вивінована в високу вежу. На вежі міститься старинний „карільон” (курантовий годинник), він що години видзвонює гарні мельодії, а під кожде свято дає справжній мистецький концерт. Ці карільони є майже при кождому бельґійському костелі як в малінській катедрі (архікатедральному соборі бельґ. архиеп. кардинала в м. Малін), далі в величавій катедрі Пресвятої Богородиці в Антверпені, де вони найславніші і в дуже богатьох инших костелах, особливо у Фляндрії.

Бібліотека належить до університету і призначена в першу чергу для студентів. Саля бібліотеки, одна з найбільших в Европі, вдержана в суворому стилі, з рядом прапорів всіх стейтів ЗДПА, які своїми лептами причинилися до її відбудування. Університет має біля 65 будинків, розсіяних по цілому місті; до його найкращих будинків належить Інститут Спульберґа, де приміщені головно правники, і наскрізь модерний будинок техніки, далі університетські забудування при вул. де Намір з мармуровими сходами і вестібулем. Професорами університету переважно священики, а ректором титулярний епископ Тиберіяди Його Маґніфіценція мснґр. Лядез. Звичайно так діється, що коли ректором є Флямандець, тоді віцеректором іменують Вальонця і навпаки. Виклади відбуваються в великих салях амфітеатрально устроєних. Мало в котрім університеті світа є такий „Вавилон”, як на викладах в Лювені.

Чужинці доволі легко опановують французьку мову, хоч не всім однаково скоро вдається її навчитися. Словяни ще найскорше зі всіх дають собі з нею раду, а між Словянами щодо скорости і поправности опанування французької мови перше місце безперечно належиться нам, Українцям. Богато наших студентів вже по одному році побуту складало тут іспити (часто навіть з відзначенням!), хоч приїздили до Бельґії без ніякого знання французької мови.

В лювенському університеті є низка розпорядків, які на перший погляд для нашого студентства незрозумілі і дивні. І так нпр. істнує заборона ходити студентам з особами кращого пола, не віль-

---

А. РЕННІКОВ

Мужі-письменники

Гумореска.

Здається, час привикнути. Не треба нічому дивуватися.

А всежтаки здивувався я, прочитавши на днях в одній большевицькій ґазеті про істнування „Обєднання жінок совітських письменників” у Москві.

Се обєднання, як показується, не тільки знаходить способи для роздобуття круп, муки і макарону по знижених цінах. Воно, крім того, займається і культурно-освітною працею: виловлює мужів, що загулялися в трактіернях, звертається з зажаленнями на них до „Союзу совітських письменників”, розглядає на засіданнях случаї бійок між супругами, досліджує синяки і рани, що їх жінки мають від удару палки або зелізка. І взагалі дружно працює на фронті упорядкування творчости, охороняючи літературу від небажаних закрутів, порушень, звихнень і навіть переломів...

А деколи рішення колєктиву письменницьких жінок оповіщують навіть для загального відома: всім, всім, всім. В московській „Правді” з 15 травня нпр. шановне обєднання жінок помістило докладне письмо про письменника пяницю Шухова, що тяжко бив свою зареєстровану законну жінку, по животі. І врешті обєднання жінок письменників написало при тім: „З соромом і огірченням треба признати, що вчинок Шухова далеко не одинокий. За рік істнування нашого обєднання приходили до нас нераз жалоби на недопустиме поведення письменників з жінками й дітьми”.

*

* *

Не будемо тут розглядати питання: яким способом жінкам совітських письменників удалося зорґанізувати своє обєднання. Технічно се, розуміється, не легко зробити. В совітських письменників, як у безгранично широких натур, напевно царює порядна путанина в родинних справах. Нині — жінка Аня; завтра Маня; післязавтра Ганя. І яку з них повиннося рахувати дійсним членом обєднання, а яку тільки співревнителькою, —тяжко сказати.

І врешті при голосуванні щодо приняття чиєїнебудь нової жінки, оскільки управа збирається рідко, може легко показатися, що прохання чергової жінки задавнилося. Що треба голосувати вже не над вибувшою Мусею, тільки над прижившою Нусею. Та добре коли Муся добровільно уступить права Нусі, а Нуся докаже, що після неї ніхто не ходив з її мужем до Загсу *). А що, коли слідство щодо Нусі і Мусі затягнеться? І засідання управи відложать?

Спорили за права Нуся і Муся. А в висліді принята Дуся. Нова, свіжа, третя жінка совітського письменника.

Ні, не будемо входити в дебри тих юридичних тонкостей! Та й не в них, в дійсности, річ. Значно цікавіша і глибша инша проблєма, що повстає з факту істнування товариства жінок. Як повинні почуватися самі браття-письменники, формально ставши мужами-письменниками?

Всі знаємо, яке тяжке взагалі письменницьке життя на землі. Щоб успішно вийти на широкий шлях слави, всякий европейський письменник своїми творами мусить подобатися масі наглядачів: видавцеви, редакторови, критикови, читачеви-консерватистови, читачеви-ліберaлови, дверникови, академікови, бухгальтерови, астрономови і учителеви боксу. Ну, а щодо совітського письмен-

---

*) Загс = большевицький уряд для реєстрування „подруж”.

но студентам піднаймати кватир (кімнат) без попереднього дозволу університетських властей, не вільно ходити на данцінґи, до нічних льокалів, не вільно студентам репетувати більше як 2 роки той самий рік студій, не вільно... і т. д. Тих заборон богато, так що розумніші студенти записували собі звичайно на одній малій картці, що саме їм вільно, а решту вважали недозволеним овочем. Всі заборони постійно вивішується в салі оголошень, де також постійно виписані каварні, до яких студентам не вільно ходити. Були й такі зухвалі студенти, що коли нудьга доходила до краю, то вибиралися до салі оголошень і якраз там виписували собі ті льокалі і данцінґи, де заборонено входити і робили т. зв. „ронду" або „туру". Та не все це вдавалося і за кождий такий промах ждало смільчака радикальне усунення, або строга адмоніція нелюбленого архивіста (кустоша університету). Архивіст був там просто всевладною особою по ректорі і грозив всім і вся.

Студенти не мають в Бельґії того поважання, що в нас. Чи причина тут в цьому, що їх богато, може забогато на малу Бельґію (там є 4 університети: Лювен, Бріссель, Ліеж і Ґент)? Чи може тому, що студенти тут даються місцевому населенню порядно в знаки маніфестаціями, бійками з поліцією і безробітними? Мабуть з обох тих причин.

Характеристичну риску кождої країни видно в жіноцтві. Яке тут жіноцтво? В кождім разі зовсім не таке як у нас. Воно загально беручи не таке, як у нас уявляють собі жінку з Заходу: легкодушну, зіпсуту, рафіновану, словом, гарне зеро. Бельґійська жінка має в собі трохи тої легкости і гумору, яку мають всі люди Заходу, але це далеке від легкодушности. Бельґійка більше зрівноважена ніж наша жінка, більше товариська, більше дбає за свій зверхній вигляд і притім всім далеко більше побожна. В університетах відсоток жінок не такий великий як у нас і се нераз мене застановляло. Очевидно, між Бельґійками, як впрочім і між жінками інших народів, є жінки доброго характеру і легкодушні, але тих останніх в Бельґії далеко менше ніж у нас думають. Жінки давно тут рівноуправнені з мужчинами під кождим оглядом (за виїмком загального голосування) і тому з жінками поводяться тут далеко свобідніше ніж у нас. І так нпр. жінки не цілуються в руку ніде і в ніяких кругах, на балях жінки не відводиться по скінченім танку на місце, звідки ви її попросили. Вистарчить одне просте „мерсі" (дякую) і зникаєте в товпі. З жінкою йдете вулицею як вам подобається раз з правої, раз з лівої сторони, нема тут обовязку брати жінку все по правій руці. Взагалі ніяка панна не образиться, коли з нею поводитеся свобідно. Але таке поступування вимагає всежтаки богато такту й особистої культури. Ясно, що сей звичай поведінки не появився нагло, се не витвір повоєнних широких свобід, а одідичений по віковій культурі і глибоко вкорінився тут.

Так живуть культурні народи Півночі, як Норвежці, Шведи і Данці.

Панує тут також нечувана деінде чемність і добре виховання. В Бельґії можете спокійно оставити ровер чи авто на вулиці і вернути за годину, дві, три, за цілий день, а вони далі стоятимуть на своїому місці ненарушені.

Коли я в часі світової вистави залишив в одному з павільонів течку з книжками і щойно цо кількох годинах пригадав собі, що я забув її в тому павільоні, — знайшов я її на томуж самому місці. Прикладів такої чесности народу мігби я вичислити більше. У нас за таку чесність відзначають ордерами, показують публично як доказ чогось небуденного, ґазети подають світлини такого „героя" чесности, бо тут се дійсно одинична поява, унікат, цінна рідкість. Там уважають чесність за щось таке природне, звичайне, що ніхто на це не звертає уваги. Всякі крадежі, вломи, напади й убийства — робота виключно напливового елемента, переважно наших сусідів. Нема дня, щоб якийсь наш сусід не довершив крадежі, убийства і т. д. Ґазетні шпальти повні рубрик того рода можуть бути доказом на те.

В бельґійських відносинах просто дивує леґендарна чемність бельґійських комерсантів-купців. За кожду дурничку, що її купите, за кожді відвідини крамниці, навіть як ви нічого не купили, стріне вас невідкличне „мерсі". Те саме слово почуєте від трамваєвого кондуктора, якому платите за білет, те саме скаже вам кождий при найменшій прислузі, всюди „мерсі" і „мерсі".

До тої бельґійської чемности дуже скоро привикаєте і самі стаєте таким чемним, хоч се нам не вроджене. Така чемність, або бодай 1/100 тої чемности, придаласяб на сході ріжним панам урядникам. Чемність се доказ культури і товариського вироблення.

Коли переїдете на схід, зараз бачите, яка велика ріжниця між Заходом і Сходом і вже жаліете за чемністю, за гарним усміхом, за дрібкою джентельменства. Люди на сході забули сміятися, не вміють робити собі „політес"-ів, бо життя тут тяжке, кождого давить доля, але чи чемність і усміх не влекшилиб того?

У нас може малиб більше причини радуватися і бути усміхненими мимо тяжкого лихоліття, бо маємо прецінь такий гарний клімат, куди кращий від неможливого бельґійського клімату, де вічно мряка, дощ, слота! Просто половину року панує мряка, низька, тяжка, приземна, така сама, як в каналі Ля Манш, така сама як в Лондоні. А це не настроює весело. Зими тут нема, не знають приємностей зимових спортів, сніг ніколи майже не появляється, а коли зявиться, зараз зникає. Морозів нема, є лиш часом т. зв. „вергля", коли легкий дощ схопить малий примсрозок, а хідники, вулиці, всьо покривається прозорою скляною масою, на якій неодин зломив ногу. В літі Бельґія дуже гарна, коли не паде дощ. Особливо гарна надморська Остенда і гористі Ардени. В літі приїзджають тут непроглядні маси туристів, головно Американців, Німців, Англійців і Французів.

Головні осередки туризму в Бельґії „королева пляж" Остенда, мальовничий Бріж, осідок фляндерських ґрафів і вельмож Ґент, далі Сіте Ардант (палаюче місто) Ліеж, католицький і університетський центр Лювен, — найзамітніша памятка чудовий мов різьблений „Hôtel de Ville" (отель де віль), що його Наполеон хотів камінь за каменем перенести у серце Франції, відтак осідок архиепископа і кардинала в м. Мехелен (Малін), славний порт Антверпен (2-ий в Европі по Гамбурзі) зі знаною на весь світ катедрою, в якій переховуються безсмертні твори Рубенса, з богатими музеями, відоме на ввесь світ побоевище Ватерльо, де Наполеон мусім признати себе переможеним, підземні сталяктити і сталяґміти в Ґрот де Аль (160 м. під землею), і т. д. Богато туристів відвідує „малий Париж" — Бріссель (Брукселю) одно з найбогатших міст світа. В Брісселі імпонують величезна катедра св. Ґудулі (Сент Ґіділь), найбільший в Европі будинок суду, два прекрасно вивінковані музеї: армії і культури, де є м.ін. й наші відділи. В музеї армії, де зібрано майже всі воєнні матеріяли як нпр. літаки, гармати, повзи і т. п., майже всі держави світа мають свої окремі великі ґабльотки. Між тими всіма державами є також ґабльотка України, де великими чорними буквами на білому фоні виписано: Ukraine. Сю ґабльотку відкрито в 1931 р. завдяки заходам і зусиллям інж. Дм. Андріевського, відомого нашого діяча в Бельґії. Ґабльотка в дуже добрім положенні і зразу кидається в очі тих, що відвідують музей. З лівого боку нашої ґабльотки литовська, з правого російська. В ґабльотці є три манекіни вояків в одностроях з часів наших визвольних змагань, далі документи, гетьманська булава, посмертна маска Петлюри з воску і богато інших дрібних річей як ґравюри і штихи з історії наших визвольних змагань. В музеї культури маємо також окремий гарно придуманий відділ. Тут розміщено вироби нашого народнього мистецтва, книжки, мапку і т. д. Пропаґандивне значіння обох відділів велике, бо музей армії і культури відвідують міліони людей.

Бельґійці се нарід муравлиної, невсипущої праці, що ніколи не дармує, ні одного земного богацтва не залишає на поталу долі, а ввесь світ дивує енерґією й витревалістю в праці. Бельґія се один великий город, прекрасно загосподарований, ведений вмілою і досвідченою рукою. Запопадливу працю Бельґійців видно на кождому кроці: в прекрасних містах, в чудових рівних як стіл асфальтових шоссах-дорогах, в ситості й добробуті населення. Хто раз бачив Бельґію і пожив в тамошніх умовинах, той нераз відбігає думкою від своїх занять і нераз леліє думку-мрію, чому в нас неодна річ не так як там. І кождий, що бував на студіях за границею, має тоді дві вітчини; свою і ту, де бачив тілько гарних річей, де снував найкращі мрії молодечих літ. Якась частина серця залишилася там на завжди і не забуде, що ген далеко істнує кращий світ.

ника, то для него маса наглядачів вже просто безчисленна.

Совітський письменник мусить рахуватися не тільки з думками поодиноких численних критиків, але також з думками офіціяльних осіб живих, і з думками офіціяльних осіб мертвих. Крім того він обовязаний догодити численним установам СССР і таким способом, подобатися покійним — Марксови, Енґельсови, Рожі Люксембурґ, Ленінови й Дзержиньскому; живим — Сталінови, Кагановичеви, Ворошилову; дальше Політбюру, ВЦІК-ови, Наркоматови, Внуделови, ҐПУ особливо, Ґізови, Главлітови, Пролеткультови, Оссоавіяхимови, Комсомолови, Профсоюзам...

З того ясно, що у своєму вільному званню совітський письменник одно, що міг свобідно робити дотепер, се тільки ось що: пити в шинку горівку і закусувати соленим огірком.

Тут у трактіерні в його літературні пориви, якби не було, ніхто не вважав потрібним втручуватися. Тут за столом, заставленим пляшками і тарелями з ковбасою та квасною капустою, совітський письменник почував себе на висотах Парнасу. В подзвінню чарки він чув свобідний брязкіт ліри, у ґрі піни на краю питної чарки знаходив відзив на ґру фантазії, що пінилася; в вередливих винних ручайках на столі відчував ніким і нічим нездержуваний творчий біг думок.

— Ти — цар жий один... пригадувалось йому.

І нараз... Тепер... О, проклятая доле!

Навіть послідна свобода і та відібрана!

Двері отвираються. Наперед — третя жінка Ганя. За Ганею — друга жінка Маня. За Манею перша жінка Аня. На кінці походу — президія обєднання жінок. Сива предсідниця — в чорних окулярах. Сива віцепредсідниця з ручною робіткою в руках. І крик трьох жінок з трьох сторін:

— Ах ти, падлюко!

— Ах ти, пияку!

— Рушай до дому писати, негідна худобино!

*

* *

Можливо, що я помиляюся. Можливо, що воно не так. Та мені здається, що з совітських письменників витвориться окремий новий Чин трапістів внаслідок подібного загального нагляду над їх життям і творчістю...

І вони — говорити про щонебудь взагалі перестануть.

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Рутськівська бібліографія за роки 1936-1938

З приводу ювілею 300-ліття смерти митрополита Київського й Галицького Йосифа Велямина Рутського ЧСВВ (1637-1937).

ПЕРЕДМОВА.

Тут подаю бібліографію, що появилася з приводу ювілею 300-ліття смерти найбільшого митрополита нашої українсько-католицької Церкви. Наводжу списки писань про митр. Йосифа Рутського або в честь його в такому порядку:

I. Листи й зарядження Владик; II. Збірні та окремі праці; III. Статті; IV. Промови, проповіді, реферати; V. Вірші; VI. Рутськівські торжества; VII. Афіші, комунікати й програми; VIII. Знимки. Це все, що появилося напечатане в роках 1936 і 1937. В перших двох розділах подаю списки праць, що зявилися до дня 14 грудня 1937 р. Пізніші праці й статті, приналежні до цих перших двох розділів, подам у Доповненнях. Списки наступних розділів будуть містити в собі Рутськівську бібліографію не тільки за 1936—1937, але й за 1938 р.

Для історії ювілейної Рутськівської бібліографії слід зазначити, що її розпочали Василіяни, а саме своїми статтями про Марійські Дружини на українських землях у XVII—XIX стол. (див. „Вістник Марійських Товариств". II. Львів 1936. 9—20) та про митр. Рутського в „Календарі Місіонаря на 1937 рік" і в „Новій Зорі" (1936, ч. 80).

Як кожна бібліографія вимагає великого труду, таксамо й ця була не легка, передовсім тому, що до нас не доходить та українська католицька преса (особливо з Америки, Канади й Бразилії), що не має дебіту в Польщі. Напр. з сьогорічних чисел канадійських „Українських Вістей" (Едмонтон), що зберігаються в Центральній Василіянській Бібліотеці (ч. 13, 14, 17, 18, 30/I, 44/I і II) й Бібліотеці НТШ (чч. 11, 17, 18), маю тільки одну позицію для Рутськівської бібліографії, а саме: Ювилей митрополита Рутського в Римі (ч. 13 з 30 березня 1937). Наслідком браку в нас своєї заморської преси не можу дати в цій бібліографії списку всіх тамошніх праць про митр. Рутського. Може хто з заморських Братів потрудиться й допоможе в цій праці.

В католицькій пресі Закарпатських Українців відома мені також тільки одна стаття в ужгородському „Благовістнику" (ч. 1 за січень 1937). Хоч автор писав у тій статті, що „наша Подкарпатська Русь не може остатись позаду, а повинна водсвяткувати память того великого нашого апостола якимись большими, чи меншими торжествами", — Рутський однак чомусь чужий сьогоднішньому Закарпаттю. Не чуємо нічого про тамошні ювілейні торжества в честь його, ані не читаємо більше статтей про митр. Рутського в тамошній пресі. Зовсім слушно зазначив своє здивування станиславівський „Добрий Пастир" (VII, 1937, 62), що в закарпатських часописах, видаваних духовними кругами, є довжезні статті про ювілей Пушкина, а про 300-ліття смерти Й. Рутського нема й згадки!...

Цю свою бібліографію жертвую світлій Памяті митрополита Йосифа Рутського й тим усім, кому Він дорогий і великий.

Впорядчик.

Львів, 14 грудня 1937.

I. Листи й зарядження Владик.

1. (Митр. Андрій Шептицький): Ювилей Митрополита Рутського. „Львівські Архіепархіяльні Відомости", 1937, ч. I, с. 4—5.

2. Йосафат Кониловський Божою Милостю і св. Апостольського Престолу Благословенням епископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький Всечесному Духовенству і всім вірним епархії мир в Господі і архіерейське благословення! „Перемиські Епархіяльні Відомости", 1937, ч. 2, с. 13—31.

Про цього пастирського листа з приводу 300-ліття смерти митр. Рутського див. Зарядження Преосв. Йосафата Коциловського, Перемиського Епископа, в справі 300-ліття смерти Митрополита Рутського („Добрий Пастир". VII. Станиславів 1937. 62); Тристалітний ювилей смерти митрополита Рутського („Нива" XXXII. Львів 1937. 78—79); **Przemyślanin, Diecezja przemyska obrz. gr. i jej obecny pasterz („Oriens". V. Warszawa 1937, 105).**

3. В справі 300-літного ювилею смерти київського митрополита Йосифа Велямина Рутського. „Перемиські Епархіяльні Відомости", 1937, ч. 2, с. 31—32.

II. Збірні та окремі праці.

4. „Вістник Марійських Товариств". III/4. Львів — Жовква 1937. 8⁰, 40. — Ювілейне число в 300-і роковини смерти митр. Й. Рутського. Друкарня Видавництва ЧСВВ в Жовкві.

Зміст: 1637 — 1937 (присвята, 1), Митр. Й. Рутський (знимка, 3), † Андрей Митрополит: Минуло 300 літ (5), † Григорій Єп.: В нинішніх часах (7), † Йосафат Єп.: З приводу Зїзду (9), о. Іриней Назарко, ЧСВВ.: Людина й програма (11 — 13), о. д-р Й. Скрутень, ЧСВВ.: Справжня причина Рутськівських торжеств (14 — 18), о. Роман Лукань, ЧСВВ.: Перші українські Марійські Дружини (19 — 23), о. Осип Лещук: Дружинником щодня (24 — 27), о. Р. Лукань, ЧСВВ.: З сьогорічніх торжеств у честь митр. Рутського (28 — 33), Рецензії (34 — 36), Всячина (37 — 39), Марійські Дружинники, вітайте! (40).

Див. „Нова Зоря", 1937, ч. 42, с. 7; „Український Бескид", 1937, ч. 23, с. 8.

5. Йосиф Велямин Рутський Митрополит київський й усієї Руси—України. Ювілейна збірка у тристаліття смерти 1637—1937. Перемишль 1937. 8⁰, 72. Видання „Научного Товариства Богословів Українсько-Католицької Духовної Семінарії".

Зміст: Йосиф Велямин Рутський (знимка), Уляна Кравченко: На 300-ліття смерти митрополита Йосипа Велямина Рутського 5. II. 1937 (вірш, 3—7), І. Тетерка: Митрополит Йосиф Велямин Рутський великий реформатор і оборонець українсько-католицької Церкви (8—58), о. Василь Гриник: Й. В. Рутський — Дороговказ Українців-Католиків (промова, 59—66), Заповіт Митрополита Й. В. Рутського (67—69), Уляна Кравченко: „Заповіт Митр. Йосифа Велямина Рутського" (вірш, 70—72).

Див. „Сівач". II. Львів 1937. 272*.

Стаття богослова І. Тетерки нефахова й нажаль некритична та баламутна. Баламутні відомості про школи в часах митр. Рутського (19). Про предмет навчання в тих школах (20 — 21) говорить докладніше о. П. Хомин у праці: Митрополит Йосиф Рутський і його освітні змагання („Богословія". І. Львів 1923. 261 — 283). В кількох місцях стрічаємося з ворожими й кривдячими виступами проти Василіян XVII — XVIII ст., що, мовляв, „зі заздрости не бажали собі вищої освіти світського клиру" (26), що в XVIII ст. „Чин підупав під оглядом національно-обрядовим", що тодішні „Василіяне відступили від напрямних Рутського, сполонізувалися й діяли явно на шкоду української Церкви" (28). Такі самі виступи проти Василіян находимо також у статті о. В. Гриника: Атлант Зединення, вміщеній в перемиському „Українському Бескиді" (див. 16). Не згадуючи ряду совісних історичних праць, наведу тільки одну, що говорить навпаки ніж ці автори і виказує зовсім що інше (див. Архим. Николай: Замѣчанія на статью Павловича: Опытъ исторіи Замойскаго Собора. „Гродненскія Епархіяльныя Вѣдомости", 1904, ч. 11). Автор, хоч православний, виразно свідчить, що тодішні Василіяни не латинізували нашої Церкви, не польщили краю й не погорджували та не гнобили білого духовенства (див. також „Записки НТШ". LXVIII. Львів 1905, Наукова хроніка, 14—15). Заслуги Василіян на полі освітньому (видавничому й шкільному) такі великі й такі загальновідомі, що се признають історики свої й чужі, прихильні й ворожі. Та й у ділянці обрядовій і на ниві народній не хто інший, як саме Василіяни були предтечами відродження нашого письменства ще далеко перед появою „Енеїди" Котляревського й перед виступом Шашкевича. — Крім цього в статті богослова І. Тетерки подані недокладні й невірні відомості про видання василіянських Правил митр. Рутського від XVIII ст. аж до наших часів (28). Два рази зазначує, що том I „Записок ЧСВВ" появився 1934 р. Про Заповіт митр. Рутського (Тестаментум сіве протестаціо), напечатаний 1637 р. на 3 картках, що про нього видавці за Гепеном згадують в окремій нотці (с. 67), скажемо, що це вильнянський друк (див. П. Жуковичъ, Жизнеописаніе митр. І. В. Рутскаго... „Христіанское Чтеніе". CCXXXI/I. С. — Птб. 1909. 1101). Крім цього видання вильнянського, що було другим, маємо ще перше видання Заповіту митр. Рутського, напечатане в Кракові 1637 р. на 4 картках **(див. K. Estreicher, Bibliografia Polska. XXVI. Kraków 1915. 501). Те видання має між ін. львівське Осолінеум.**

6. Ювілейна памятка в 300-ліття смерти Йосифа Велямина Рутського ЧСВВ Киево-Галицького Митрополита 1637—1937. Прудентополіс, Парана, Бразилія 1937, 8⁰, 72. Видавництво ЧСВВ, кн. XX.

Відомість про те видання подав перемиський „Український Бескид", 1937, ч. 46, с. 8. У Львові ніяка Бібліотека ще не має того видання.

7. о. Роман Лукань, ЧСВВ.: З сьогорічніх торжеств у честь митрополита Рутського. Львів 1937, 8⁰, 6. Надбитка з „Вістника Марійських Товариств", 1937, ч. 4. (10 прим.). Див. 4, 68.

Опис ювілейних торжеств в Улашківцях, Відні, Римі, Львові та Перемишлі; згадки про такі торжества в Золочеві й Пархачі. Див. „Нова Зоря", 1937, ч. 75, с. 7 і „Дзвони", 1937, 420.

8. — Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників. Львів 1937. 7.5×11.5, 26+(2). „Бібліотека Марійських Товариств", ч. 3. Накладом Марійського Товариства Молоді. Відбитка з „Вістника Марійських Товариств" III/5, 1—7. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Див. 44, 45.

Опис Конґресу. Між ін. зміст проповіді Преосв. Івана Бучка про митр. Й. Рутського (10—12). Цей опис Конґресу насамперед появився в „Новій Зорі", 1937, ч. 44, с. 1—2, відти в „Вістнику Марійських Товариств", 1937, ч. 5, с. 1—7, накінець в окремій книжечці у спогад про величавий Конґрес Марійських Дружинників.

9. — Перші українські Марійські Дружини. Львів 1937. 8⁰, 5. Надбитка з „Вістника Марійських Товариств", 1937, ч. 4 (10 прим.). Див. 4, 43.

Тут між ін. про митр. Рутського як Марійського Дружинника та ініціятора Марійських Дружин у нас із окремою короткою ноткою про його життя й діяльність.

Див. „Нова Зоря", 1937, ч. 75, с. 7 і „Дзвони", 1937, 420.

10. о. Маркіян Марисюк ЧСВВ.: Митрополит Йосиф Велямин Рутський (В 300-ліття його смерти). Накладом і друком ОО. Василіян у Жовкві 1937. 12 × 17, 58+(2). „Бібліотека Релігійної Освіти", ч. 17 і 18.

Популярний життєпис для народу та огляд діяльности митр. Рутського.

Див. „Нова Зоря", 1937, ч. 89, с. 7; „Правда", 1937, ч. 47, с. 11; „Напередодні", 1937, ч. 4, ст. 8.

11. о. д-р Й. Скрутень ЧСВВ.: Справжня причина Рутськівських торжеств. Львів 1937. 8⁰, 5. Надбитка з „Вістника Марійських Товариств", 1937, ч. 4 (10 прим.). Див. 4, 34.

Подана тут ближча рація, т. зв. справжня або фізична, Рутськівських торжеств, а саме значення й великість митр. Рутського для всебічного життя й культури української нації та й українсько-католицької Церкви.

Див. „Нова Зоря", 1937, ч. 75, с. 7 і „Дзвони", 1937, 420.

12. Митр. Андрій Шептицький ЧСВВ.: Митрополит Йосиф Велямин Рутський. Львів 1937. 8⁰, 64...

Зміст: Вступне слово (1—3), I. Молодість і покликання: I Дитячі літа (7—11), II Університетські студії (12—15), III у Римі (16—27), IV У Святого Отця (28—30), V Поворот на Литву (31—34), VI Виїзд до Персії й побут у Москві (35—40), VII Поворот до Вильна й подорож до Риму (41—45), VIII Поворот і вступлення до монастиря (46—49), IX Рутський священиком (50—51), X Відбудова монастиря (52—54), XI Хитрість і зрада Самуїла (55—57); Додатки: 1. Московське походження родини Рутських (58—60), 2. Хронольогія життя Рутського (60—61), 3. Портрети Митрополита Рутського (61—63), 4. Подорож Рутського до Москви (63—64).

Ся цінна праця ще незакінчена.

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

СОН ТІНІ

НОВА „ЕКЗОТИЧНА” ПОВІСТЬ Н. КОРОЛЕВОЇ.

Наталена Королева: **Сон тіні.** Повість. Львів 1938. Накладом Видавн. кооп. „Дружина”. Випуск 5. Стор. 237, форм. 132×185 мм. (Обгортка роботи М. Гніздовського). Ціна 3 зол.

Наталена Королева в нашій західно-українській літературі се письменниця нових ідей і нових форм. Адже ніхто інший, а саме Королева чи не перша в нас взялася в останніх часах до повісти з релігійними проблемами й дала цінний твір п. н. „1313”. (Пор. статтю „Повстає католицька повість” у „Новій Зорі” ч. 926). Адже саме Королева в останніх часах знов перша на ЗУЗ надає своїм новелям і нарисам екзотичні тло й фабулу — от хочби „Во дні они” — євангельські нариси з часів І. Христа, чи збірка нагороджених оповідань п. н. „Інакший світ”, яких дія йде в Єгипті, на Кавказі і т. п. екзотичних місцях й обертається коло майже неруханих у нас релігійних і етичних проблемів.

Такий „інакший світ” бачимо врешті в найновішій повісти Королевої п. н. „Сон тіні”. Додаймо до того, що й у формі твору Королева теж напередовець у нашому письменстві. Чейже знов чи не перша ввела вона до нашого письменства дуже цікаву форму „повісти з тезою”, тобто твору з тенденцією, але не проповідю. Тенденція-теза в обох згадуваних повістях Королевої схована глибоко й читач щойно сам мусить собі її наче вилущити з конкретно реалістичних образів авторки. Бо в Королевої малюнок історичного тла й екзотичних подій чи постатей служить лише за принадну одежу тезі авторки. От прим. у повісти „1313” Королева на тлі середньовічного тла й цікавих пригод винахідника стрільного пороху, монаха Бертольда Шварца, змалювала типову психіку людини, яка забуває про Божу ціль, а дбає лише про забаги власного „я”, його гонів і гордости. Показати сучасному читачеві таку психіку й її страшні наслідки — се була властива ціль авторки. А історичне тло, цікаві події й т. п. екзотика в образах, у представленні се тільки засіб до тієї ціли. Королева як письменниця на більшу міру бачить скрізь в історичному й сучасному лише вічно - людське, вічно Боже.

Подібно й найновіша річ Королевої п. н. „Сон тіні”, повість з життя міста Александрії в II стол. по Р. Хр., се теж передовсім повість з тезою, хоч назверх виглядає на історичну. Зміст тієї останньої повісти подає видавництво в „Передмові” (ст. 4) ось як:

„Повість змальовує Александрію за панування Гадріяна. Александрія другого століття після Р. Хр. — це духовий і культурний осередок цілого тодішнього цивілізованого світу, положений не тільки на перехрестю двох універсальних культур: окцідентальної й оріентальної, але теж на переломі двох епох: поганської та християнської. До того ще Александрія, коли до неї завітав римський імператор, стала теж і політичним центром. Увесь різноманітний світ тодішньої універсальної столиці пересувається (в повісти Королевої) перед нашими очима, немов у калейдоскопі, звязаний в одну цілість інтригуючою фабулою повісти. Представлені теж ті різнородні шляхи й стежечки, що ними в старий завмираючий світ клясичного поганства вливались нові животворні струї християнської благовісти. На цьому тлі виведені різні представники римського світу... і подані типові портрети тогочасних римських сенаторів, вищих військових достойників, жерців, фільософів, учених гетер, мистців, танцюристок, купців, представників нового християнського світу, варвар і різних постатей тогочасного римського та єгипетського демосу.” (Ст. 4).

В новій повісти Королевої „Сон тіні” в порівнанні з повістю „1313” бачимо деякі формальні й ідейні поліпшення й погіршення, знак, що авторка як письменниця ще не сказала останнього свойого слова, що вона репрезентує ще рух життя, а не застій кінця. „Погіршення” бачу в тім, що авторка зійшла дещо до рівня пересічного читача, щоб так сказати: стала більше популярною, приземною. В новій повісти майже всю увагу авторки зібрав на себе не так розвиток тези - проблеми, як радше представлення реальних образів життя людей 2-го стол. по Христі в Александрії. Авторка майже захоплена ідиллею тих часів і представляє їх в малощо не буколічний спосіб. Через те повість наче розсипається на цілий ряд прегарних образів-камей, які не надто тісно повязані в цілість інтригою, до речі дуже цікавою, майже „кримінальною”. Розбиття твору на образи бачили ми і в повісти „1313”, якої будова теж не надто суцільна й ціпка. Се хиба малощо не всіх жінок - письменниць: класти більшу вагу на орнамент - образи, ніж на цілість-архітектуру. Та хиба випливає просто з жіночого нахилу конкретизувати, а не узагальнювати. Не вільні від сеї хиби й дуже поважні письменниці, а в деяких вона просто вбиває цілість, прим. у творі „Шестикрилець” К. Гриневичевої.

В повісти „Сон тіні” видно виразне зменшення тої хиби в авторки „1313”, до чого причинилися живий і цікавий діяльог та згадувана вже нитка цікавої інтриги. Інтрига завязана так інтересно й перипетії героїв такі небуденні, що читаючи мимоволі згадуєш найкращі повісти Бульвера, от хочби безсмертні „Останні дні Помпеїв”.

В дальшому порівнанні повісти „Сон тіні” з „1313” видно може деяке обниження в малюнку психіки героїв на користь малюнку тла й інтриги. Таксамо мало в новій повісти містики, більше окультизму. Та се зроблено може й тому, щоб краще зобразити забобонні поганські часи, часи безсумніву сильного розвитку суєвіря, спеціяльно на Сході. Не можна сказати, щоб авторка сплитчувала свої психольогічні малюнки з недостачі таланту — перечить тому хочби такий прекрасний опис жаху (ст. 205 і д.), що йому рідко найдеш рівню навіть у світовій літературі.

Дуже обогачує повість знаменитий діяльог, наче взятий з живого життя. Авторка вміє його не лише плавко представити, але й примінити до звання й віку персонажів, до їх настрою й т. п. Всьо то доказує великий талант авторки вчуватися в уявно - представлювані, а не реально бачені особи. Се неабияка прикмета письменниці: творити живих людей: богато наших навіть кращих письменників (прим. У. Самчук) не має того дарування й тому небачені уявлені особи виходять у них чисто паперові.

Авторка „Сну тіні” вміє перетворити „публіцистику” історії в живе життя так, що маємо враження не паперової „штуки”, а живої дійсности. В цілій повісти видно лиш один відступ від сказаного, в якім авторка дає історичну експозицію словом науки, а не поезії. Позатим скрізь тішимося справдішньою поезією, чистим мистецтвом красного слова. Мова авторки майже не разить, поза кількома польонізмами - галицизмами (партіципії й слівня), й читач має цю приємність, рідку в нашім зах.-українськім письменстві, що не спинюють його уваги прикрі кілки й рови мовної ігноранції чи неохайности автора. Се мабуть зновуж „хиба” жіночої вдачі авторки: звертати увагу на різьбу подробиць. Опис подій і настроїв живий та правдиво свіжий, оригінальний. Ось кілька зразків.

Був день відпочинку. Але Ізіні перлички здосвіта працювали, як найняті. Білі півкулі безперестанку хитали розмальованими гадючими голівками, то збігались усі докупи, то розкочувались по обійстю, дрібно клепаючи пальмовими паличками по ебенових теорбах, аж зрябіло Мареотиське озеро. Здавалось, не буде кінця запальним птичим змаганням, що творили гамір, дужчий за сварку перекупок із рибного торгу, або ослярів на стоянці біля міської брами. Не лиш у Ізінім дімку, а й сусіди, переважно люди тяжкої праці, попрокидались раніше, ніж могли в свято, але не гнівались: у кожного виникала думка, чи не пророкують пентарки дощу, що його вже пять повних років не бачила Александрія! (Ст. 75).

Знов упало за вікном кілька срібних кульок. Антіной вихилився з вікна. Промокла земля ще парувала, й нічна свіжість обмила його палаюче обличчя. Місяць стояв кованим півколом в осередку й наповнював білим сяйвом увесь світ, мов наливав у темно-блакитну чару сріблястої води. Але ж це — не світло, це — лише світляна тінь. „Як наші боги, що є лиш тінню того правдивого, недосяжного Бога-Світла...”

Зір нема: розтопились у сяйві місяця. „Як наші боги зникнуть у сяйві правдивого”. Ледве-ледве за легкою пеленою синяви помітне тремтіння тих світляних тіней, що були замість зірок. (Ст. 105).

Для слухачів затримався час. І день не йшов, і сонце стало, заслухавшись „вістки доброї”. Мрія ткачів щасливих ткала сяючий килим Господнього Слова й розстеляла його з краю в край цілим світом, аж за обрії апотеози Христа грядущого... (ст. 192).

Як бачимо — авторка примінює до кождої ситуації, особи чи настрою відповідний їм стиль опису. Знак, що її мистецтво — справжнє мистецтво, коли його розуміти за новочасною дефініцією Макса Жакоба: „Мистецтво се воля узовнішнювати за допомогою вибраних засобів”. А ця нова дефініція криє в собі стару томістів: Мистецтво це „recta ratio factibilium — поправне окреслення замірених творів.”

В повісти Королевої нераз просто чується, що даний образ якраз надається до даного настрою, хвилини, місця та що він органічно зжитий з контекстом і годі булоб його звідтам вирвати (ст. 143).

Зі старих хиб Королевої згадатиб нецікавий початок: авторка зачинає обі свої повісти досить скучно. Коли читач перетягне перший розділ і піде дальше, щойно тоді попадає в полон таланту авторки. Сю хибу епічного довження можна зустріти й серед дальших частин твору, прим. надто довгий опис на 123—125 стор. Хиба перевантажувати твір несущними описами тла досить часта в правдивих епіків прим. у Самчука. Все-таки в повісти з тезою слідби такі здовження оминати, бо вони лише непотрібно відкидають сучасного нервового читача, що привик до кінових скорочень і в літературі.

Хоч у повісти „Сон тіні” є богато більше історичного й у тлі та в особах героїв, то проте й тут зпоза стародавнього тла виринає властиве завдання тієї повісти: теза авторки. Тут цею тезою є слова, поміщені частинно вже в заголовку повісти: „Людина?... — Тіні сон”. Теза, взята зі слів старого Піндара, та всеж важна досьогодні, вічна.

Читаючи сю повість, здогадуюся одної річи, хоч і не маю щодо того повної певности: „Сон тіні” се мабуть лише перша частина якоїсь повістевої цілости, пера Королевої. Вказує на те вже вступ, у якім (на стор. 3) згадується „дальшу” повість Королевої з тієї доби про „останнього бога” (тобто Антіноя, що є теж героєм у повісти „Сон тіні”). Вказують на те й за широко як на такий один том змальовані картини, люди й події. Вказує врешті „кінець” повісти „Сон тіні”, з якого не видно кінця започаткованій акції, яка там нагло недокінчено вривається. Не видно в повісти також ширше розвиненої тези авторки про поміст між християнським і клясичним світом, що було мабуть задумом авторки, а на що є богато натяків, от хочби в цитованім вступі від видавництва. Длятого маю враження, що „Сон тіні” це лише перша частина ширше закроєного повістевого циклю, в якім авторка хоче представити часи перших помостів між новим християнським і старим клясичним світом і що „Сон тіні” це лише наче інтродукція до того циклю, введення покищо в світ поганський.

Вказує на те хочби перевага в малюнку поганських людей і явищ у відношенні до малої кількости християнських картин. На 12 розділів повісти маємо всього один, у якім представлено християнську громаду, всіж инші уступи присвячені постатям клясичного поганства. Якби Королева була лише сухим ремісником, який дочіпає до образу мазки, потрібні йому для малюнку, тоді не моглаб вона доказати такої штуки, щоб цей один розділ, присвячений християнству, зворушував нас більше, ніж 11 „клясичних” уступів. Але Королева — містична християнка „до кости” й тому саме відношення малої „дози” християнства до великої дози поганства вказує на те, що „Сон тіні” се не повний, закінчений твір, а початок такого твору. Вказує на се ще й те, що в повісти „Сон тіні” маємо богато натяків на ріжні справи й нема на ті запити ніякої відповіди; прим. часті натяки на тодішню Україну (ст. 168). Загалом можна сказати, що в повісти „Сон тіні” більше історичности, ніж тези, більше поганських образів, аніж християнських. І саме се вказує знаючим натуру Королевої, що „Сон тіні” тільки початок, не ціліть. Уже старий Леонардо да Вінчі справедливо писав: „Маляр, що має руки тяжкі, буде малювати тяжкі руки в своїх творах і відтворить хибу свойого тіла, коли не буде того вистерігатися через довгу науку. Коли він живий у мові і скорий в рухах, то й фігури його будуть мати такий самий характер... Кожда з прикмет образу се одна з прикмет маляря”.

Докінчення домагається від повісти „Сон тіні” також заторкнення важних християнських проблєм і брак рішаючої відповіди на них (прим. сумніви Антіноя, ст. 105). Сього не зробилаб Королева - християнка, якби не знала, що в дальших частинах твору може дати відповідь на ті сумніви.

Отже: Признаючи високі формальні вартости новій повісти Королевої, стверджуємо, що талант авторки не занепадає, а гарно розвивається. Радіємо, що врешті й католики зачинають давати важні звена в цінностях українського письменства. Ждемо нетерпеливо на дальші твори цеї визначної письменниці. І спеціяльно ждемо на ...видавців, бо — як нам відомо — саме їх недостача, а недостача авторів — се головна причина застою нашого католицького письменства.

Арамік.

Collectanea Theologica

Для вшанування 80-ліття Св. Вітця Пія XI редакція органу „Колектанеа Теольоґіка”, що виходить при теол. виділі університету у Львові, видала ювилейне число. Статті в нім з области історії Церкви й догматичної теольоґії, також орієнтальної, проблємів фільософічних, літурґічних і ин. Кард. Пачеллі прислав письмо, в якім іменем Св. Вітця висказує признання і подяку за овоч великої праці. Згаданий збірник праць роздано кардиналам та референтам і влучено в найважніші бібліотеки Риму.

Часописи в цифрах

На земній кулі появляється тепер 49.883 щоденників. Найбільше щоденників має Німеччина, а саме 3.200, далі ідуть ЗДПА — 2263, відтак Анґлія 1363, Франція 357, Швайцарія 340 (на 4 міліони мешканців), Еспанія 250, Аргентина 200, Бразилія 250, Ісляндія 180 (на 100.000 мешканців!), Парагвай 150, Чіле 87, Мексик 82, Італія 81 (мало, як на 44 міліони людей), а Канада має 102 щоденники. Як видно, преса дуже розвинена особливо в Америці Південній, де населення розмірно невелике числом.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ВІЛЬҐЕЛЬМ ПІХЛЄР

Головні питання науки релиґії

І. Її загальний плян.[1])

1. Від довшого часу чуємо часто нарікання і то по ріжних краях, що наука релиґії не відповідає свойому завданню. Звичайний спосіб навчання міг вистарчати тоді, коли нарід був наскрізь перенятий релиґійним духом і діти виростали серед релиґійного оточення та релиґійного життя. Та тепер у своїм релиґійнім вихованні велика більшість дітей здана цілком тільки на катехита. Говорять про крізу в науці релиґії й домагаються зміни її.

Та які засади треба примінити в науці релиґії? Се хотівби я тут здебільша розглянути. В кількох статтях виложу свої погляди і прохаю особливо спеціялістів інших націй, щоб висказані тут думки зволили доповнити й заняти до них становище.

Врешті се конечна передумова катехитичної співпраці, яку сей часопис має плекати і яка заповідає великий хосен, щоб ми дійшли до одного погляду в головних питаннях катехитики, або бодай перевели виміну думок між собою.

Що покажеться добрим при наших дослідах, за тим повинні ми всіми силами побиватися, словом і пером, Богові на славу, якої Йому так богато убуває задля хибного способу навчання релиґії, та для спасення душ, які внаслідок такої науки терплять необчислиму шкоду. Давби Бог, щоб мотто цього журналу [2]) раз-по-раз ставило нам перед очі його прямування всюди трудитися для справи доброго навчання релиґії й одушевляло нас для великого діла й закорінившися в серці, випросило для наших трудів Боже благословення.

Два завдання катехита.

2. З огляду на дуже поширену байдужність для релиґії катехит повинен як найбільш старатися, щоб зробити навчання релиґії і саму релиґію милими й дорогими для своїх учнів. До того богато поможе, коли учні будуть бачити свого катехита приязним, веселим (не насупленим), релиґією ущасливленим. Коли не можна обійтися без догани або навіть кари, то треба послуговатися ними з найбільшою лагідністю, щоб не виглядали вони на вибух гніву, але як прикра для катехита конечність.

Щодо змісту науки, то катехит мусить живо поставити перед очі дітей строгу Божу справедливість супроти грішників, але далеко більше треба говорити про Божу любов, доброту та милосердя, як се робив Ісус. „За часто християнське виховання минається зі своєю ціллю, коли впоює дітям надмірний страх перед Богом; бо з Бога, повного доброти, робить тоді свого рода страховище, щоб їх держати в страху. Се стісняє. А серце дитини старається легко визволитися з того, що його стісняє.” [3])

Також спосіб навчання повинен відповідати згаданій цілі. Треба зробити його легким і потягаючим; треба вистерігатися дошкульних вимог „вибубнювання” на память, а радувати дітей коліровими стінними образами й дарунками з образочків. Шкільні підручники до науки релиґії повинні бути заосмотрені по можности в гарні, колірові ілюстрації, які вже давно впроваджено до світських учебників.

3. Ціль науки релиґії—заправити дітей до того, щоб служили Господу Богу вірно та в любови до Нього тепер і потому. Коли дбали про це в родинах, катехит міг бачити своє головне завдання в тому, щоб дітям ясно виложити правди конечні для Божої служби. Тепер чисто інтелектуалістичне навчання релиґії гірко завелоб: катехит мусить надати навчанню душпастирський напрям і виховувати дітей до всього, чого вимагає служба Богу. Тому мусить дітям так виложити правди віри, щоб захопити їх серце та спонукати волю до добрих постанов. Він мусить — оскілько лиш може — подбати про те, щоб діти виконали ці постанови, та частим повторюванням і вправою викликати трівкий напрям їх характеру.

Значіння дидактики.

4. Щоб катехит виповнив згадані завдання, до того не вистарчає ще саме хочби найбільше знання релиґії. Він потребує щодо способу навчання релиґії проводу загальної дидактики (науки про навчання). Вона на основі законів, поданих Богом нашому духовому життю, і на основі фільософії та зібраного досвіду показує, як правильно переробляти науковий матеріял і впливати з успіхом на духа дітей. На жаль богато осіб, які займаються навчанням релиґії, легковажать собі вимоги дидактики. Внаслідок того повстають блуди в доборі матеріялу, в пляні науки, в методі навчання, в укладі шкільних підручників до науки релиґії — з великою шкодою для душпастирського успіху науки релиґії. Втягнути відповідні вказівки солідної дидактики до катехитичного письменства і тим самим до науки релиґії, — належить до конечного поступу її методи.

Дехто відноситься з недовірям до дидактики, бо — мовляв — вона часто висуває фальші, противні католицькій вірі. Та маємо також бездоганні представлення тої науки. Найсолідніший твір, який в тій области має німецька література, се „Дидактика” професора університету дра Оттона Вільмана,[4]) що помер в 1920 р., який в IV главі згаданого твору під загол. „Die Bildungsarbeit” зібрав усе, на чім з повним довірям можна спертися. Вільман працював з найглибшим знанням „вічної фільософії” (philosophiae perennis), яка лучить з християнською фільософією всьо, що правдиве й тревале з усіх инших систем старинних і нових часів. Він учив у найнизшій клясі народньої школи та в ґімназії в Липську, в педаґоґічнім інституті в Відні, понад 30 літ на університеті в Празі як професор педаґоґіки й начальник педаґоґічного семінара, до того оповіщував свої численні праці[5]) і виступав прилюдно з викладами. Був він глибоко віруючим католиком: „Щодня слухав Служби Божої, в якій брав дійсну участь, бо зі священиком відмовляв богослужебні молитви, а до того відчитував також залюбки церковні часи. Часто можна було бачити його, як з найбільшою набожністю приступав до св. Причастя.[6]) Папа Лев XIII відзначив його нераз.

Вільман дуже жалував, що наука релиґії по найбільшій часті держиться осторонь від дидактики. Він старався як найтісніше злучити їх з собою та в тій цілі в порозумінні з Еміненцією кардиналом Др Katschthaler'ом, архиепископом Сальцбурґа, уладжував в томуж місті педаґоґічно-катехитичні курси в 1903 і 1906 рр., а за їх прикладом відбулося богато инших, по часті при співпраці або під проводом Вільмана.

Зі сказаного випливають отсі головні правила:

1. Катехит повинен безнастанно памятати на те, що має зробити науку релиґії для своїх учнів милою і дорогою..

2. Ціль науки релиґії — так виховати дітей, щоб вони вірно та в любові служили Господу Богу тепер і потому; катехит має заправляти дітей до всього, що до того потрібне.

3. При навчанні релиґії треба старанно придержуватись правил солідної дидактики. — Переклав І. Р., парох Ставчан.

---

[1]) Переложено за ласкавим дозволом головного редактора журналу: „Blätter für die Missionskatechese und katechetische Zusammenarbeit der Länder”. Катол. квартальник, St. Gabriel in Mödling, bei Wien. Передплата 2·10 шілінґів річно.

[2]) Sanctificetur Nomen Tuum! Adveniat Regnum Tuum! (Да святиться імя Твоє! Да прийдет царствіе Твоє!) Перекладчик.

[3]) Слова св. Йоана Дон Боска.

[4]) Otto Willmann, Didaktik als Bildungslehre nach ihren Beziehungen zur Sozialforschung und zur Geschichte der Bildung. 5 Aufl. 1923, Braunschweig. Vieweg und Sohn, Mk 9·40.

[5]) Професор університету Dr Pohl вичисляє 238 тих праць у своїм творі: „Otto Willmann, der Pädagoge der Gegenwart” (Düsseldorf, Pädagog. Verlag, 1930).

[6]) Pohl,op. cit. стор. 31.

ВОЛ. ГІРНЯК (Станиславів)

ҐРАФОЛЬОҐІЯ

Від часу спопуляризування письма, головнож від уведення сталівки у щоденний вжиток цивілізованого світу датується і зацікавлення відручним письмом. Людська цікавість, потреба дослідів у незнаних ділянках, обсервація індивідуальности відручного письма, ось що спонукало піонірів цієї науки збудувати перші підвалини нинішньої ґрафольоґії. Як нема на світі двох людей до себе ідеально подібних ні духово, ні фізично, так нема двох писарів, що їх відручні письма булиб ідентичні. Що хтось пише так, чи інакше, се справа індивідуальна, залежна від конструкції вдачі, степеня володіння письмом, інтеліґенції, вкінці від фізичних причин так самого писара, як і матеріялу, яким він послугується при акті писання.

Як пізнаємо якусь людину, остають у нашій памяти всі риски її фізіономії, голосу, характеристичні прикмети поведінки і т. д., словом, у нашій уяві повстає знимка пізнаної особи. Як пару разів побачимо досі незнане нам письмо, його прикмети остають нам у памяти і по них зуміємо в будучности без труду розпізнати, що автор — та сама особа. Не треба бути ґрафольоґом, аби розріжнити і пізнати письма наших знакомих. Богато прикмет вказує, що автор не хто інший, лише особа ікс, а особу ікс знаємо дуже добре: вона ось так виглядає, такі-то й такі має рухи, така й така вона в поведінці. Яка велика ріжниця між особою ікс І. і особою ікс ІІ.,що має тілько само літ, тількож маєтку, однакове образування, те саме суспільне становище, ба часто-густо того самого вчителя абетки. Ріжниця така велика, як велика ріжниця поміж образом „почерку" відручного письма тих обох осіб. Вправний ґрафольоґ глянувши на оба письма — змісця схарактеризує обох авторів, подасть наче дві знимки їх вдач, а подекуди і внішнього вигляду.

Відріжняємо письмо велике від малого, стрімке від похиленого, ґірляндове від остро-кантистого, грубе і міцне від тонкого й одностайного, мягке від твердого, виразне від поверховного, широке від вузького, високе від низького, пластичне від монотонного. Далі відмічуємо топоґрафію письма, морфольоґію, ведення стрічок, лучбу, загальний образ, питомі ціхи, шукаємо характеристичних значків та богато інших дрібниць, що вкупі становлять обект міркувань для ґрафольоґа.

Як природничі науки ділимо на науку ідеальну, в якій займаємося пізнанням орґанізмів, хемічних сполук, фізичних законів, і т. п., а в штуці лікарській, в науках технічних, в городництві, метеорольоґії і т. д. використовуємо те ідеальне знання до наук примінених, так у ґрафольоґії, від ідеальних студій над психольоґією писаря, його внішними та внутрішними спонуками, технікою рухів руки, від пізнання значіння в попереднього уступі вичислених родів письма і т. п., переходимо до ґрафольоґії примінені, що розпадається на ділянки: аналізи характеру і вдачі писаря, досліди фальшованих письм, опис фізичний автора, досліди про фізичне каліцтво, з обсягу психопатії, деяких внутрішних хвороб та ще кілька ділянок, що належать до спеціяльних ґрафол. студій. Як бачимо, скаля зовсім широка, а й не менші можливости треба предвиджувати на будуче, як візьмемо під розвагу, що ґрафольоґія се наука молода, а її розвиток прогресивний. Є вправді скептики, що не вірять у річевість ґрафольоґії, та з уваги на слабе зацікавлення нею серед Українців, отже й слабе спопуляризування — се не дивне. Порадитиб треба такому скептикові піти до ґрафольоґа та предложити йому прібку якогонебудь письма, а вислід буде для нього напевне ревеляційний.

Переходячи зчерги до питання матеріялу, можна сказати, що тут нема ніякого правила. Найкрасший матеріял для ґрафольоґа, що вможлививби йому всесторонню студію даного письма, се збірка прібок, стисліше, приватної кореспонденції (письма концептові) автора з ріжних часів, ріжних пір дня, перед ріжними життевими починами та по них, в ріжних настроях душі і т. п. Упрощують працю теж відомости про вік, пол і фах писаря, хоч їх ґрафольоґ майже все сам відчитає з письма. Повисший матеріял — ідеальний, та лише у виїмкових случаях попадає до рук ґрафольоґа. Звичайно він буває скупий і доривочний та ставить ґрафольоґа в положення детектива, що має на основі одної короткої та неясної інформації відшифрувати якусь подію. Ясно, що в тому случаю мусить ґрафольоґ змобілізувати до помочі попри все своє знання сильне зосередження гадок, обективізм, второпність, концепт, а то й дотеп. Добре, як предложена прібка письма має кілька стрічок, хоч одне повне речення, або бодай прим. адресу на коверті. Часто самий підпис тай то деколи фальшований мусить йому вистарчити в його матеріялі.

Похибкою булоб одначе думати, що ґрафольоґічна експертиза непомильна. Вчителі ґрафольоґії поважно перестерігають перед робленням з ґрафольоґії жертвенного козла та поручають найвисшу осторожність, головно при експертизах у судових справах і при скупім матеріялі. Чесний і совісний ґрафольоґ у сумнівних справах не дає відповіді, або відсилає поданий матеріял до спеціяліста тієї ділянки. Тут можна прирівняти ґрафольоґа до лікаря, що ставить діяґнозу. Чим більше має він симптомів хвороби, значить тих чинників, що дедукційною дорогою піддержать його перше твердження, поставлене на основі внішних проявів — тимбільша правдоподібність правильности діяґнози.

Хто може стати ґрафольоґом? Тут найважніший чинник — вроджене замилування до того роду праці. Щоби вміти відчитати пару прикмет автора на основі прібки письма, вистарчить вибубнити головні засади ґраф. аналізи, поглянути на матеріял і готово. Це буде одначе, як каже нім. професор Ґ. Стреліскер, переклад латинського чи грецького автора без поняття про мову, лише при помочі словаря, але ґрафольоґічною працею воно не буде. Ґрафол. студія вимагає попри знання основ так сказатиб ґрафольоґічної ґраматики ще й індивідуальних здібностей обективно комбінувати, змислу дійсности, врешті практики і рутини. Цю останню можна набути впертим і систематичним робленням порівнань, експериментів на собі самому і на своїх знакомих та безнастанним твореннм власного архіву. Охочих можна впевнити, що по перших вдатних пробах з тієї ділянки та у покористуванню фаховою літературою ніколи вже тих студій не покинуть. Здобутки стають такі цікаві та вдячні, що не дозволяють відірватися від дальшої праці.

На заході ґрафольоґія ступає широкими кроками вперед. Фахова література щорічно збогачується новими катальоґами, а практичне примінення сьогодня вже дослівно необхідне в суспільному життю. У справах подружих, вибору звання, персоналу до підприємств, спільників, у справах спірних і судових та чимало інших життевих питань є вже правильне і добре зрозуміле користування ґрафол. експертизами. Сьогодня ґрафольоґи працюють по клініках, у психіятричних заведеннях, великих кольоніяльних підприємствах, де стичність з людьми з кольоній можлива лише письмом і т. д.

У нас, Українців, на пальцях можна почислити людей, що займаються тими студіями, а між нашими сусідами справа теж не надто лучше представляється. Найбільше знаний фахівець у судовій ґрафольоґії — Квеціньский, судовий знаток ґрафольоґії у Варшаві, що починає творити свого роду школу судової ґрафольоґії, та поза ним нема досі ніодного автора друкованих праць у польській мові. Ми покищо здані на німецьку й англійську літературу, хоч вона не зовсім вистарчає, бо не дає нам можности доглянути ті прикмети письма, що випливають з кирилиці. В тому напрямі мусимо працювати самі. Треба тут згадати, що кожда доба, кождий континент, ба навіть кождий нарід засвоює собі специфічні ціхи відручного письма, що повстають шляхом взаїмної асиміляції в народі та витворюють своєрідний „тип" письма, що характеризує добу чи націю. Ґрафольоґ у своїй праці мусить звертати на се увагу та сей чинник узгляднювати.

Вкінці треба звернути увагу, що при сьогоднішнім впроваджуванні щораз більше машин до писання як в установах, так і в приватний вжиток цивілізованого світу ґрафол. матеріяли будуть скупі, отже студії будуть зате щораз тяжші, інтензивніші. Машинове письмо стає до деякої міри теж предметом ґрафол. дослідів, головнож у судових експертизах, а самий стиль та інтерпункція неменше важні для ґрафольоґа, як і прібка відручного письма.

Зла переміна матерії приспішує старість

Занечищена кров може спричинити цілий ряд ріжних недуг, артретичні болі, здуття, відбивання, болі в печінці, неприємний смак в устах, брак апетиту, нахил до товстіння, плями й викиди на шкірі. Печінка є фільтром для крови. Недуги злої переміни матерії нищать орґанізм і приспішують старість. Раціональним, згідним з природою лікуванням є нормування чинностей печінки і нирок.

20-літний досвід виказав, що в недугах на ґрунті злої переміни матерії, хронічного запертя, при жовчевих камінних, жовтачці, артретизмі має примінення „Холєкіназа" Г. Немоєвского. Брошури висилає безплатно: Фізіольоґічно-хемічна Лябораторія

„CHOLEKINAZA"

H. Niemojewskiego, Warszawa.

Nowy Świat 5 та аптики і аптичні склади.

Кілько хто заробляє?

Славний американський статистик, професор „Коломбія Юніверсити" в Ню-Йорку Клеркс обчислив пересічний заробіток людей ріжного звання (фаху) в цілім світі й дійшов до таких вислідів: Найбільше заробляє лікар, бо за 50 літ праці 108.000 долярів. Зараз коло нього стоїть адвокат: 105.000 дол. Потому слідують: зубний лікар 95.400, інжинір 95.300, потому щораз менші зарібки мають: архітект, професор університету, журналіст, священик, бібліотекар, учитель, доглядач хорих. Найменше заробляє хліборобський робітник, бо за 50 літ праці всього 10.400 долярів. Клеркс підчеркує, що вартости звання не можна цінити після грошей, які воно приносить. Для Европейців слід зазначити, що професори університету в Америці платні значно слабше ніж в Европі, а тут подано пересічний зарібок за ціле життя здорового чоловіка по зрахуванні зарібків у ріжних краях світа.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Стихійний вияв патріотизму

ГЕТЬМАНИЧ ДАНИЛО В ГЕМИЛТОНІ.

„Український Робітник”, що виходить в Торонті, приніс в ч. 47 отсі описи приняття В. П. Гетьманича Данила в двох містах Канади: Гемилтоні і в Торонті п. з. „Стихійний вияв патріотизму”.

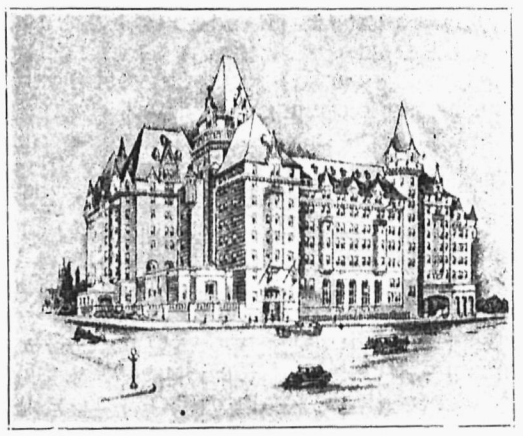
Українське Торонто переживало дні національного підйому, коли всі Українці, ріжних національних поглядів, віддавали належну шану і признання Синові Гетьмана України та ентузіястично витали Його при кожному публичному виступі, як не витали ні одного гостя з Европи перед тим. Та не тільки самі торонтонські Українці виявили своє національне захоплення В. П. Гетьманичем. Такеж захоплення виявили й гемилтонські Українці, та віримо, що виявлять й усі Українці по широкій Канаді, у всіх місцевостях, які лиш Достойний Гість відвідає.

Повертаючись з водопаду Ніягари В. П. Гетьманич в товаристві кількох осіб завитав до Гемилтону на збори молоді Брацтва Українців-Католиків (БУК). Там ждав уже на Високого Гостя репортер від „Гемилтон Спектейтора”, якому вділено інтервю про Україну, українські незалежницькі змагання та про мету подорожі В. П. Гетьманича. З резиденції Всеч. о. М. Оленчука, де Достойний Гість остановився, перейшли до театральної салі під українською греко-католицькою церквою. При вході на салю хор молоді при церкві зустрічає В. П. Гетьманича співом гимну „Ще не вмерла Україна”. За хором товпляться старші особи обох полів, що прийшли побачити наслідника українського трону, почути Його слова. За кілька хвиль розпорядчики приняття запросили всіх до столів, а голова відділу молоді п. Ів. Мурмилик в товаристві містоголови, панни Марії Ведиш, привитав Гостя щирою промовою, у якій побажав найскорішого відродження української держави під берлом Гетьманського Роду Скоропадських й попросив до слова Всеч. о. Оленчука. В короткій патріотичній промові о. Оленчук змалював минуле Гетьманату, заслуги Гетьмана Павла для України й її скріплення в 1917 — 1918 роках та відношення до монархізму українських партійців, коли то на запрошення Гетьманського Уряду до співпраці над відбудовою держави партійці відповіли тим, що підкопували грунт під українською державністю, довели її до руїни тай самі опинилися на вигнанні.

Присутні оплесками переривали мову шан. промовця, так висказуючи свою згоду з його словами. Закінчуючи промову о. Оленчук побажав В. П. Гетьманичу стати Володарем української держави та підніс оклик в честь Я. В. П. Гетьмана Павла, Гетьманича і Короля Великобританії. Салю відповіла ентузіястичними оплесками.

Далі покликано до слова Гол. Обозного СГД в Канаді, п. М. Гетьмана. Він у своїй промові підкреслив, що ждучи приїзду в Канаду В. П. Гетьманича Союз Гетьманців Державників сподівався, що Його буде витати орґанізація СГД, а не український загал. Причини таких сподівань ті, що українська преса за невеликими виключеннями вічно нападала на гетьманську ідею та Особу Ясновельможного Пана Гетьмана. Одначе переконався тепер, що душа українського народу здорова й український загал у своїй більшости йде не за крикливими провідниками ріжних напрямків, але за своєю традиційною формою влади — Гетьманатом і її найвищим представником — Гетьманом. Наводить далі зміст промови п. Сували (подана в попередному числі) та просить В. П. Гетьманича переказати Ясновельможному Гетьманові про відданність Українців до України і гетьманської ідеї.

Після того попрошено до слова самого Високого Гостя. У вступних словах В. П. Гетьманич пояснює, що прибув на американський континент на запрошення СГД і по наказу Батька для українського визвольного діла й ознакомлення з заокеанською українською еміґрацією. Обговорює сучасну міжнародну ситуацію й підкреслює зріст значення України як політичного чинника в міжнародній політиці, бачить можливости для порозуміння поміж українськими національними уґрупованнями для одної мети — здобуття української держави, — коли ті ґрупи дійсно ідейні та щиро-патріотичні, бо українська дійсність вимагає порозуміння, щоб не повторилися фатальні

„Шато Лоріе“, палата найкращого готелю в Оттаві, столиці Канади. В сім готелі льожував ВП. Гетьманич Данило в часі свого побуту в Оттаві.

похибки 1917 — 20 років. Високий Гість висловлює далі надію, що в недалекій будуччині українська молодь ріжних політичних поглядів стане до роботи для відбудування незалежної України. Говорячи про політичні розбіжности в минувшині В. П. Гетьманич висловлює віру, що сполука питомого українській натурі консерватизму з поступом створить для України світлу будуччину та що всі українські патріоти подадуть собі руки й спільними силами рушать на здобуття України.

Промову В. П. Гетьманича вислухали присутні з запертим віддихом. Кожний наче боявся, щоб не пропустити ні одного слова. Були на салі й противники гетьманського руху, одначе й вони оплесками висловили своє признання Достойному Промовцеві.

Голова молоді п. І. Мурмилик подав до відома, що відділ молоді БУК в Гемилтоні ухвалив надати В. П. Гетьманичеві почесне членство у їх відділі, а секретарка панна Павлишин передала Високому Гостеві виготовлену грамоту на почесне членство. В. П. Гетьманич приймає грамоту, дякує та бажає відділові успіхів в праці на користь Батьківщини.

Покликаний до слова голова відділів молоді БУК в Онтеріо, п. М. Шкура, підкреслює, що ще ні одна нація не мала такого престолонаслідника як українська: бо В. П. Гетьманич не відмовився приїхати на запрошення дітей незаможних українських робітників. Висловлює далі побажання, щоб незабаром зустрінутися з В. П. Гетьманичем у Столиці вільної... України, в Києві.

Після відспівання кілька хорових пісень та дуету панів Липицької й Вербалюк й по молитві розпочалися щирі розмови з Високим Гостем. А через годину, після перекуски в о. М. Оленчука, В. П. Гетьманич зі своїм окруженням відїхав до Торонта.

Різдво і Новий Рік в радію

Львівська радіостація передаватиме на Різдво і на Новий Рік отсі українські авдиції: В день Свят-Вечора в год. 13.00—13.15 літературну гутірку дра М. Рудницького п. з. „Українські спогади про В. Оркана”; в перший день Різдва 7-го січня в год. 9.30—11.57 врочисте Богослуження з Волоської церкви у Львові, а в год. 18.15—18.35 українські коляди у виконанні хору; в неділю 9 січня в год. 8.50—9.00 відчит інж. дра Романа Левицького „Догляд тільних коров”; ві второк 11 січня в год. 18.10—18.20 відчит Романа Богдановича „Чумацьким шляхом”; в середу 12 січня в год. 13.45—13.55 інформаційну ґазетку, а в пятницю 14 січня закінчиться сей святочний цикль різдвяною авдицією В. Ковальчука „Царіє ходять” у виконанні театральних артистів та хору „Сурма”; останню авдицію, змонтовану на основі прегарного та пребогатого українського фольклюру Різдва, передає Львів о год. 17.15—17.50 на всі польські радіостації. Крім сього в той день, з приводу Нового Року, вранці в год. 9.30—11.15 передаватиме Львів Богослуження з Волоської церкви.

Що сказав архиеп. Твардовский

У варшавському тижневику „Наруд Польскі” в ч. 9 появилося інтервю представника того часопису з львівським римо-кат. архиепископом Твардовским на тему праці римо-катол. Церкви у Сх. Галичині. Архиеп. Твардовский сказав м.і.: На терені Сх. Галичини зусилля священиків римо-катол. Церкви велитенські. Нема священика у львівській курії, який не відправлявби двох Служб Божих кожного дня, нема закутини, де не думалиби про будову нового костела, або бодай каплиці. За останніх 15 літ на терені Сх. Галичини повстало більше як 300 рим.-кат. костелів і каплиць. Тепер нема майже дня, щоб не представили до апробати плянів і кошторисів будови нового костела. Римо-католицькому духовенству помагає в праці польська суспільність.

Різдво у Німців

Як святкував канцлєр Німеччини Ґітлєр.

Ґітлєр запросив до себе до Берхтесґадену на Різдво фельдмаршала фон Бльомберґа, Бальдура фон Шираха, вдову по Зиґфріді Ваґнері й инші особи. На саме Різдво в мінхенському „Бірґербравкеллєрі” Ґітлєр улаштовував приняття для кілька сот расистівських діячів. За дня він появився на дитячому святі, переодягнений за Дідугана-Мороза.

Як святкував цісар Вільгельм в Дорні.

У Вільгельма II-го перебували в гостях Бравншвайґська княгиня й її 18-літня донька, заручена з грецьким престолонаслідником Павлом. Різдво перейшло в Дорні без більших торжеств.

Готовляться до війни

Анґлія закупила ввесь збір пшениці в Канаді.

„Дейли Гералд” звідомляє, що британські міністерства національної оборони і торговлі замовили в Канаді ввесь збір канадійської пшениці з 1937 р. За опцію заплатила Анґлія 5 міліонів фунтів стерлінґів (коло 130 міліонів злотих). Вартість збіжжа забезпеченого тою опцією виносить 100 міл. фунтів (коло 2.600 міл. злотих). Збіжжа буде замаґазиноване в цілім ряді пристаней на західнім побережжі Анґлії, бо правительство уважає пристані на східнім побережжі Анґлії не забезпеченими перед неприятельськими літаками. Рівночасно анґлійське правительство замовило в Аргентині великі запаси консерв.

Лікарський фейлетоник.

Елєктротерапія

Кождий довготревалий застій і брак руху допроваджує людський орґанізм і поодинокі його части до повільного нидіння, маління, до т. зв. атрофії. Причини атрофії можуть бути ріжні нпр. параліж, недуги суглобів, зломання костей, або якабудь інша примусова бездільність котрогобудь орґану. Всі орґани людського тіла мають свою визначену працю і всі мусять працювати для вдержання гармонії цілого орґанізму. Коли вже появилася атрофія одного орґану, можна їй протиставитись одиноко постійними вправами мязів, масажами, теплими і холодними купілями. Всі ті середники не можуть цілковито вилічити атрофії, але можуть її припізнити й ослабити. Найкращий лік на атрофію — електротерапія себто лікування електричним струмом. Звичайно електричний струм ділає надто нагло, раптовно і, хоч мязи притім стягаються та кріпшають, се викликує потрясення ц і л о г о орґанізму. Се недомагання усунено тепер примінюючи окремий рід струму т. зв. зростаючий струм, який появляється і зникає помалу і часто так, що мязи реаґують гармонійно. Ґальванічний струм не може мати в електротерапії ніякого примінення, бо мязи не реаґують на перепливання струму через тіло, тільки на його приплив і відплив. Тривале уздоровлення атрофіованих (зниділих) частин тіла можна осягнути тільки при помочі фарадійського струму, в якому филі чергуються, бувають раз міцніші, раз слабші і в той спосіб не дають мязам часу зобоятніти на їх ділання. Найбільше вказаний струм, що має 20—30 взривів на секунду. Але й тут треба вистерігатися перевтоми і тому дуже важна річ дати мязам змогу відпочати бодай так довго, як довго тривала праця мязів під впливом струму. Коли знехтувати се правило, тоді можна погіршити стан хорого. „Умшав”, ч. 18.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Конференція Епископату Польщі відбулася в Варшаві 15. XII. 1937 при участи обох польських кардиналів та 33 архиепископів і епископів. Головним завданням конференції був промульґаційний акт Польського Пленарного Синоду, що відбувся в серпні 1937 на Ясній Горі під проводом папського леґата кард. Франца Мармаджія. Згідно з постановами канонічного права конференція проголосила синодальні резолюції, затверджені вже передтим Апостольською Столицею. Текст тих резолюцій подадуть в найблищому часі до відома духовенству і вірним. Крім того конференція розглядала між ін. справу образування духовної молоді, далі справу духовної злуки парохії з Міжнароднім Евхаристійним Конґресом, який відбудеться в травні с. р. в Будапешті, справу священичих еметитур, яка викликує тепер стільки невдоволення в духовних кругах, врешті проблеми суспільні, робітничі, селянські і земельні. В конференції взяв між ін. участь Й. Е. Апостольський Нунцій Филип Кортезі, який виголосив до зібраних Епископів сердечну промову.

Німецькі католики не згодяться на диктатуру над совістю! (Пастирський лист берлінського епископа фон Пройсінґа). Звідомляють, що у всіх катол. святинях берлінської дієцезії відчитано пастирський лист епископа Пройсінґа. Се ще один доказ на те, з якою апостольською відвагою і як рішуче німецьке духовенство розуміє боротьбу з ворожими напрямками за релиґійну свободу, за свободу совісти для визнавців Христової релиґії. Епископ стверджує на вступі, що віруючий католик підлягає в сучасній Німеччині виїмковим законам. Так у фаховій праці як і в приватному житті наражений він на незлічимі шикани і репресії, оскільки не признає компромісів з совістю. Щораз голосніше підносяться в Німеччині голоси, ворожі для всього що християнське. Всупереч заявам офіційних чинників німецькі католики вже віддавна не мають свободи совісти. На доказ того епископ наводить низку фактів. Вже в чотирьох дієцезіях власти розвязали всі орґанізації католицької мужеської молоді. Завішено богато католицьких видавництв. Пастирських листів не можна друкувати ні в дієцезальних тижневиках, ні в виді брошур. Вивласнено 12 власників друкарень, які печатали папську енцикліку „Міт Бренендер Зорґе" з березня м. р. Сконфісковано навіть енцикліки про безбожницький комунізм і про вервицю! З другої сторони влада зовсім не реаґує на факт, що всі книгарні й кіоски просто завалені письмами і брошурами, що під адресою Церкви та її слуг кидають огидні очорнення. Правдивий християнин — каже епископ — не може ніколи згодитися на диктатуру над совістю! В боротьбі з християнством вороги мають нераз дешеві і позірні перемоги, але кождий мусить собі здати справу з того, що єдність німецького народу може бути в великій мірі загрожена, оскільки християнську частину народу позбавиться свободи совісти. Радо повітаємо годину мира — кінчить епископ — але за ніщо в світі не згодимося на те, щоб той мир мав нас коштувати уступки і зраду найсвятішої справи!

В пражському університеті дається зауважити раз-у-раз зростаючий вплив атеїстичних напрямків. Католики, що становили колись більшість студентів, сегодня представляють ледви 46,6% загалу студенства. Дещо більше ніж 3,2% студентів належить до т. зв. Моравських Братів, 4,1% до Народньої Церкви, а 24% не мають ніякої релиґії! Майже таксамо представляється справа у вищій технічній школі, де католики мають всього 40,4%, хоч кілька літ тому мали вони там абсолютну більшість. Особливо вдаряє скорість упадку числа катол. студентів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНЦІВ. В Золочеві 26 січня с. р. зачнеться великий політичний процес проти 55 молодих Українців. Їм закидають підпал збіжевих стирт й інші саботажі в радехівськім повіті. Процес розложено на дві „рати". Вперед судитимуть 30 обвинуваченых, потому 25. Процес розписаний на 6 тижнів.

НА БУКОВИНІ ромунські шкільні власти видали розпорядок управам народних шкіл учити дві години української мови тижнево поза годинами приписаними програмою. Сей розпорядок се наслідок буковинської нормалізації.

ПРОВІДНИК ПОЛЬСЬКИХ ЛЮДОВЦІВ б. марш. Ратай відбув на днях нараду з ґен. Токаржевским у Львові й узгіднив з ним співпрацю СППОС (Секретаріяту Порозуміння Польських Орґанізацій Суспільних) зі Стронництвом Людовим на терені Галичини. Воєвідські і повітові комітети СППОС мають тісно співпрацювати з орґанами Людового Сторонництва. Львівське вшехпольське „Слово Народове" пише, що се порозуміння посередно звернене проти ОЗОН-у і має ціль політичну. („Ґлос Народу" ч. 357).

ВЕРХІВКУ ПОЛЬСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ в Москві увязнено разом зі всіми б. послами варшавського сойму, які втекли свого часу до СССР. Закидають їм шпіонажу на користь сусідної держави.

В РУЖОМБЕРКУ, на Словаччині, відбувся недавно зізд словацьких християнсько-суспільних робітничих професійних союзів. В них зорґанізовано 25 тисяч робітників католиків. На зїзді виголосив промову о. А. Глінка, провідник словацької католицької партії. Він заявив м. ін., що між Чехами і Словаками не буде порозуміння так довго, доки Словаки не одержать повної автономії з окремим соймом.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО РОМУНІЇ утворив премієр Октавіяну Ґоґа. В новім правительстві є представники партії національно-християнської, зараністів і ґрупи ромунського фронту. Зате нема представника фашистівської орґанізації „Зелізна Ґвардія".

НОВИЙ ПРЕМІЄР РОМУНІЇ Ґоґа заявив, що нове правительство — націоналістичне і буде руководитися кличем „Ромунія для Ромунів". Воно, сказав, хоче співпраці і з льояльними національними меншинами.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК у Франції без огляду на його полагодження потряс фінансами Франції та ослабить її міжнародне становище.

ПРОТИАНҐЛІЙСЬКУ КАМПАНІЮ продовжує італійська преса використовуючи заворушення в Палестині. Особливо остро атакує Англію щоденник „Ляворо Фашіста".

ЛОНДОНСЬКА РАДІОСТАЦІЯ надає щоденно авдиції в арабській мові. Се відповідь на протианґлійську пропаганду італійської радієвої стації в м. Барі в полудневій Італії.

ГОЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО звернулося до правительств інших держав, щоб вони признали італійську імперію в Африці, себто, щоб признали завоювання Абісинії Італією де факто.

ГОСПОДАРСЬКОГО БОЙКОТУ супроти тоталістичних держав домагається американська преса від американського правительства.

НОВИНКИ

Веселих Свят бажаємо всім нашим П. Т. Передплатникам, Читачам, Прихильникам і Ворогам.

Слідуюче число „Н. Зорі" вийде по Святах з датою: четвер, 13 січня 1938.

38 родин перейшло на латинський обряд. „Ґонєц Варшавский" в ч. 356 приніс сензаційну вістку, що 36 родин з села Гринки у кремянецькому повіті після сповіди і причастя в костелі в Ланівцях перейшло на латинський обряд. Для „овечок навернених до батьківської віри", як пише „Ґонєц В.", уладжено великий бенкет...

Поляки помагають своїм підприємцям. У Львові є тепер 12 зареєстрованих безпроцентових позичкових кас при польських парохіях: св. Анни, св. Андрія (Бернардинів), св. Антона, Божого Тіла (Домініканів), св. Єлисавети, св. Мартина, св. Марії Магдалини, св. Николая, Марії Сніжної, св. Вінкентія а Павльо, св. Петра і Павла (в Сигнівці) і Матери Божої. Ті каси дають безпроцентовий кредит незаможним Полякам, польським дрібним купцям, ремісникам і селянам на ведення підприємств.

Перед окружним судом в Чорткові ставав о. Юрій Бернат, заст. декана в Городниці, обвинувачений за провину з арт. 287, § 1 кк., якої допустився в той спосіб, що у виказі подруж, висланім до староства в Копичинцях, подав назвища Купніцкий і Макодонський, замість Купніцкі і Макодоньскі. О. Бернат боронився тим, що ті звідомлення подавав для статистичних цілей та що подав назвища згідно з вписом до книги оповідей, веденої в українській мові, одначе в метриці шлюбу вписав закінчення назвищ обох латинників на „скі". Суд уневиннив о. Берната.

19 панських фільварків у Сх. Галичині виставило на ліцитацію „Кредитове Товаржиство Земске". Ліцитації зачнуться 22 січня.

Рівенський суд засудив на 6 місяців вязниці управителя народньої школи Олександра Якимчука за те, що в шкільних реєстрах змінив чотиром ученикам віроісповідання з православного на греко-католицьке. Обвинувачений заявив, що зробив се тому, бо ученики хотіли вчитися релиґії по українськи, а не по російськи. Кару уморено на підставі амнестії.

Під увагу п. Харкевичеві в Вильні. Німецький науковий місячник „Der Auslands Deutsche" (XX. Stuttgart 1937) у своїому додатку „Bibliographie des Auslandsdeutschtums" (I, 1937, Ч. 7/8, 113—114) напечатав рецензію Е. Ляндша про т. І і ІІ Польського Словніка Біографічного, що його видає Польська Академія Наук у Кракові. В тій рецензії автор відмічує всіх тих „Поляків", що були німецького походження, а які в згаданому Словніку фіґурують як Поляки. Що скаже на це п. Харкевич? Може після своєї рецензії про українську рецензію напише ще одну про цю німецьку рецензію?

Підчас лат. Різдва у Варшаві було 428 шлюбів, у Бидґощі 240.

Гумор. — Про одного зубожілого аристократа оповідають, що не маючи змоги позволити собі на купно ялинки заімпровізував собі її з ґенеальоґічного дерева свого славного роду.

Юрка Коцюбинського розстріляли? „Курієр Варшавский" повідомляє, що в Москві розстріляли недавно увязненого Юрка Коцюбинського, б. радника совітської амбасади у Варшаві і б. заступника голови нар. комісарів, сина відомого письменника.

В дніпропетровському архіві знайшли документи про повстання селян на Катеринославщині в 1820 р.

Харківський історичний музей одержав відкись атляс світа з 1701 р. В нім є дуже цікаві мапи „Украина" і „Бела Русь" або „Московия..."

В Ленінграді розстріляли большевики православного архиепископа Плотнікова, якому закидали „організування шпигунської служби"...

З Москви звідомляють про увязнення полярного дослідника проф. Шмідта, Білорусина. Він був предсідником комісії, яка виготовляла нову совітську енциклопедію й дотепер видала 32 томи. З наказу Сталіна всі ті томи стягають з обігу.

Твори Гоголя в рос. мові видано в р. 1937 в 700.000 прим.

По двох і пів роках слідства виготовлено акт обвинувачення на 150 ст. друку у великій афері за надужиття проти віцедиректора податкового департаменту в м-ві скарбу Павла Міхальского і б. посла Ідзіковского. На розправу, яка зачнеться в січні, покличуть около 120 свідків. Процес потреває цілий місяць.

Польський „ясновидець" інж. Оссовецкий твердить, що загальна світова опінія в 1938 р. буде звернена передовсім на Далекий Схід. Війна в 1938 р. обійме також Росію. Японія займе Владивосток та посунеться дальше. Росія буде відтята від світа. Японці мусять перенестися на сушу, бо їх острови загрожені розпадом. Сталін заломиться. В Еспанії війна цілком скінчиться. Сила Італії виразно зросте, Союз Народів утратить усяке значіння. В 1938 р. повстане перший зарис якогось будучого центрального союзу европейських держав. На заході умруть два визначні державні мужі. Буде богато політичних випадків і вбийств.

Світова вистава в Парижі буде продовжена на 1938 р.

В хвилі як кінчимо ломку сего числа „Нової Зорі", у Львові заноситься на страйк складачів.

Гумор. — Чи Франція обіцяла Жидам остров Мадаґаскар? — Так. — А то впертий нарід! То чомуж туди не їдуть, хоч уже кілька тисяч літ шукають Обіцяної Землі!...

Політичний гумор. — Найлучший французький сатиричний тижневик „Канар Аншене" („Звязана Качка") приніс отсей дотеп в формі депеші: Москва. В останній хвилі довідуємося, що після дотеперішніх відомостей поділ мандатів представляється ось як: 1) сталінівці 52%, 2) просталінівці 10%, 3) сталінофіли 15%, 4) сталінівська ґрупа 23%.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Т. Г. в Р. Щиро дякуємо за статтю, але вона прийшла вже запізно, щоб могла ввійти в святочне число. Буде поміщена пізніше.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Архів української кооперації основується при Ревізійнім Союзі Українських Кооператив (РСУК). Завданням архіву-музею буде в поглядовий спосіб представити цілість українського господарського відродження. В тій ціли на адресу РСУК, Львів, ул. Техніцка 1 належить присилати всякі матеріяльні памятки, що мають якунебудь історично-документарну вартість для архіву. — За сей почин належиться РСУК'ові повне признання.

Українські купці на Волині. В 1928 р. у всіх містах Волині, що мають понад 20 тисяч мешканців, торговельних підприємств було: українських 278, польських 634, жидівських 3.789. В 1937 році: українських 467, польських 668, жидівських 3.771. — В містах, що мали менше як 20 тисяч мешканців, у 1928 р. було торговельних підприємств: українських 395, польських 642, жидівських 4.532. У 1937 р.: українських 663, польських 566, жидівських 4.426. В цілій Волині (міста, містечка і села) в 1928 р. торговельних підприємств було: українських 2.090, польських 2.660, жидівських 14.587. В 1937 р. українських 3.577, польських 2.582, жидівських 14.702.

Суспільна Обезпечальня призначила на 1938 р. 5,920.000 зл. на санаторійне лікування обезпечених і членів їх родин. Ту суму покриють: емеритальне обезпечення умових працівників у висоті 1,510.000 зл., емеритальне обезпечення робітників 1,400.000 зл., обезпечення від недуг і материнське 3 міл. та обезпечення від випадків і фахових недуг 10.000 зл.

— „ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ" —

поздоровляємо всіх і бажаємо

Веселих Свят.

Фабрика свічок „КЕРОС".

Сенатська правнича комісія постановила продовжити обнижку комірного тільки до кінця 1938 р., а не до 1. IV. 1939 р., як рішив сойм. Крім того комісія постановила, що від 1 січня 1939 р. зростатиме квартально комірне о 2.5 прц., доки не осягнеться законного комірного, яке обовязувало перед введенням у життя декрету про обнижку комірного.

Польська рільнича гуртівня повстала в Турці. Вона має достарчати товари 17 крамницям „Кулек Рольнічих" в Турчанщині та польським крамницям в Турці.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ

ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ХТО ПІДПИСУЄ УДІЛ У

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ҐРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

той співпрацює також при розбудові рідного ремесла, торговлі й промислу.

Бібліотека Т-ва „Скала"

Бібліотека Т-ва „Скала" в Станиславові має ціль популярними виданнями, спертими на основах католицького світогляду, поглиблювати освіту й культуру українського народу та скріплювати його релігійно-моральне життя. Бібліотека „Скали" виходить від 1937 р. як щомісячні книжечки обему коло 32 сторінок друку, по 20 ґрошів за випуск. Бібліотека „Скали" видала досі: Випуск 1: Узасаднення „Скали", відчит дра Осипа Назарука. Брошура має 56 сторін. Ціна 20 ґр., з почтою 30 ґр. Випуск 2: Світ летить у пропасть! Де рятунок? Сторін 32. Ціна 20 ґр., з пересилкою 30 ґр. Випуск 3: Скала і Просвіта, ст. 52. Випуск 4-7: Просвітний рух у Галичині, ст. 132. Ціна 45 ґр., з почтою 60 ґр. Випуск 8: Володимир Великий, будівничий української держави, ст. 32. В 950 ліття хрищення України написав Теофіль Коструба. Випуск 9: Тестамент Степана Кудрина, оповідання з правдивого життя написав др Василь Маковський, ст. 32. Найкраще замовляти всі ті книжечки разом, бо тоді почта менше коштує. Хто хоче дістати всі ті книжечки, нехай вишле 1.95 зл. на адресу: Бібліотека Т-ва „Скала", Станиславів, ул. Перацкого ч. 1.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Степан Вонс,** парох Ігровиці, тернопільского повіту, помер в суботу 25 грудня на розрив серця в 54 році життя. ВЙП.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи паннонка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, зга. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте собі, чи Ви так поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й культивуванні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ЗАПРОШУЄМО ДО ПЕРЕДПЛАТИ!

ПОПУЛЯРНІ ВИДАННЯ ВИДАВНИЦТВА ЧСВВ В ЖОВКВІ

Місіонар Пресв. Ісусового Серця, місячник; 41 рік існування; поод. число 15 ґрошів, цілорічно зл. 1.50.

Католицькі Читання, серія протисектярських брошурок; догматична основа, приступна форма, ціна від 5—10 ґрошів за примірник.

Бібліотека Релігійної Освіти, апольогетично-популярний двомісячник, висвітлює з катол. становища актуальні питання; книжковий формат, поод. число 20 ґрошів, річно зл. 1.30.

Бібліотека Релігійної Драми; досі вийшло 13 популярних пес релігійного, історичного та побутового змісту; ціна від 40—60 ґрошів.

Українська Книжка, квартальник; бібліотека української катол. белєтристики. Перший випуск це „Чорна коршма" В. Маковського. Чергові два випуски на укінченні. Сторін 128, ціна 95 ґрошів з почтовою пересилкою.

В ДОБРІЙ КНИЖЦІ І ЧАСОПИСІ — ДОБРА НАША ДОЛЯ!

Христос раждається! — Видавництво Чина св. Василія В. в Жовкві.

Всім П.Т. Курцям „КАЛИНИ" і прихильникам нашої фабрики складаємо щирі побажання з Різдвом Христовим і Новим Роком.

Дирекція Кооперативи „БУДУЧНІСТЬ" в Тернополі.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання
Бібліотеки Укр. Катол. Організації:
Ціни в злотих:

Ч. 1.	**Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делегація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблєма**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач**	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта**	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	6.—
О. Н.:	**Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр:	**Релігія і політика**	1.80
	С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.06
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
	Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
	З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук:	**Галичина й Велика Україна**	0.70
	Узасаднення Скали	0.20
	Пастирський лист трьох Владик	0.10
	Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик:	**Останній Свят-вечір**	0.20
	Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
	Епопея сміху	0.20
Ол. Мох:	**Покажчик змісту „Н. Зорі"**	4.—
Еп. Р. Челлонер:	**Розважування над правдами й обовязками християнства**	0.50
Осип Назарук:	**Рома Етерна.** Вічний Рим	1.—
	Про Книгу Голубину	0.50
	Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук:	**В княжім Крилосі**	0.20
Теофіль Коструба:	**Православне духовенство**	0.20
Петро Чаадаєв:	**Фільософічні листи до пані * * ***	0.20

ХТО В СІЧНІ 1938 РОКУ заплатить повну передплату за „Нову Зорю", тому рахується річна передплата не 24 зол, а 22 зол.
Адміністрація „НОВОЇ ЗОРІ".

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТІК: Королева Вікторія.
АПОЛЬО: Королівський вязень.
ЕВРОПА: Порт Артур.
КАСІНО: Ґрафиня Владінов.
МУЗА: Фякер 13.
ПАКС: Пасажирка зайцем.
ПАЛЯС: Князь Ікс.
СТИЛЕВЕ: Князятко.
ТОН: Пливке золото.

НА СВЯТОЧНОМУ СТОЛІ кожної української родини пишається шинка з крамниці **ЦЕНТРОСОЮЗА** у **ЛЬВОВІ:**

Ринок 2.
Зиблікевича 2.
Личаківська 50.
Кентшинського 21.
Замарстинівська 36.
Жовківська 175.
На Байках 8.

НА СВЯТА Й В БУДЕНЬ
НАБІЛ І ВИРОБИ
тільки
МАСЛОСОЮЗУ

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит поручає:
Браттель і Де Цет
Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи:
- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

РІК ОСНУВАННЯ 1878.
На зимовий сезон
КАПЕЛЮХИ ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Враз зі святочними чи новорічними бажаннями вручіть Своїй Рідні життєву полісу Товариства взаїмних обезпечень на життя

„Карпатія"

Львів, Ринок ч. 38. Тел. 258-43.

а це буде найкращий доказ Вашої дбайливости за будучність дорогих Вам осіб. Заключіть обовязково життєву обезпеку в 1938 р. Пишіть за інформаціями!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 13 січня 1938. Ч. 2 (1102)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

В столиці Манітоби

Другий катол. Владика бере уч асть у принятті Гетьманича.

Вінніпеґ виглядав як напередодні громадянської війни.

З Вінніпегу пишуть нам: Аж як правний Престолонаслідник України переїхав у тріюмфі Судбурі, найсильніщу кріпость большевизму, де передтим все розбивано українські національні збори, большевики опритомніли зі здивування. Треба їм було аж три місяці часу, щоб вийти з остовпіння. А може вони почали ділати ще не вийшовши з остовпіння, але під наказами заграничної ГПУ. Досить, що протести большевиків зачалися аж у Вінніпегу. Та на двірці не відважилися нічого зробити, бо коли приїхав Гетьманич Данило, то мимо ранної пори і дуже сильного морозу ждало на нього 5 сотень Українців, а запал між ними був такий, що наші люди розплакалися з радости на вид Гетьманського Сина. На приняттях у Гетьманськім Домі і на концерті в „Плей Гауз Театрі" у честь Гетьманича було небувале переповнення. І в принятті і в концерті взяв участь Преосв. Василій Ладика, кат. Епископ для Українців у цілій Канаді, що викликало загальне одушевлення нашого народу. Супроти того національні ренеґати большевики разом з відомим сектарем Свистуном (що основував автокефалію, але потому і її зрадив) могли тільки по закутках протестувати і скреготати зубами. Але вже і такі прояви викликали таке велике обурення між Українцями так греко-католиками як і православними, що (як пише найбільша анґлійська ґазета Манітоби „Фрі Пресс" з 16. XII.) воно прибрало форми подібні до передодня громадянської війни, а самого Свистуна одна Українка чинно зневажила. „Фрі Пресс" принесла великий опис вітання Гетьманича в Вінніпегу під заголовком „По королівськи вітали Українці свого Гетьманича".

Полковник Коц уступив

В понеділок 10 с. м. полковник Коц, шеф ОЗОНУ, оповістив обіжник, в якім повідомив, що з причини кепського стану здоровля уступає зі свого становиска і переказує свої функції в руки ґенерала бриґади Станислава Скварчиньского на тих самих засадах, які проголосив 21-го лютого минулого року. — Рівночасно преса звідомляє, що день передтим ґенерал Скварчиньский перейшов у стан нечинний. Відомий ідеольог табора Пілсудского Адам Скварчиньский се його старший брат. Новий шеф Озону вродився в р. 1888 в селі Верхня, калуського повіта, в станиславівськім воєвідстві. Батько його Вінкентій помер скоро, мати Марія з Ґноїньских занялася вихованням дитини. Ґімназію скінчив у Львові, тут ходив і на політехніку. Був членом ППС під кличкою „Мали". Брав участь у війні з Українцями за Сх. Галичину і в маєвім перевороті.

Великі зміни в Ромунії

Протижидівський курс.

Нове націоналістичне правительство премієра Ґоґи в Ромунії взяло сильно протижидівський курс. В першій мірі оповістило розпорядок про замкнення ряду часописів в мовах ромунській і німецькій, редаґованих жидівськими журналістами. Крім того мають завісити часописи, що виходять в Бесарабії в російській мові, мотивуючи се тим, що в Ромунії нема російської меншини, тільки українська, а часописи редаґовані в російській мові пишуть і читають Жиди. Тепер підготовляють зарядження, які передбачують: відібрання Жидам концесій на продажу державних монополів як алькоголь, тютюн, сірники і т. п., ревізію процедури натуралізації, коли вона наступила по 1922 р., вивласнення Жидів з усякого роду земельних підприємств і заборону Жидам займатися якоюнебудь торговлею по селах. Наслідки того курсу передовсім такі, що зі 138 банків вибрано 4 міліярди леїв депозитів і амбасадори чужих держав протестують проти зломання зобовязань Ромунії в справі меншин.

Вина жидівських асимілянтів.

„Ді Нає Вельт" в ч. 716 пише: В Ромунії треба мати 2% всіх голосів, себто 55.000, щоби здобути доступ до парляменту, тимчасом „Жидівська державна партія" зібрала всего 44.000 голосів. Отже не здобула ні одного мандату, хоч ромунські Жиди моглиби здобути 10—12 мандатів. Вина в тім жидівських асиміляторів. Проти жидівських кандидатів явно виступила УЕР („Унія Ромунських Євреїв"), богата жидівська буржуазія, що вдавала ромунських націоналістів, і навіть деякі рабіни! Се цілком розбило жидівський фронт і довело до страти взагалі всякого представництва. А тоді правительство Ґоґа—Куза взяло острий антисемітський курс. Отже жидівські асимілянти причинилися до того.

Британський лев загарчав...

„Йоркшір Пост", що найвиразніше висказує погляди „Форейн Офісу", робить виговір Америці, що вона не згодилася на спільну з Анґлією акцію на Дал. Сході — і пише: Брак усякої акції держав білої раси скріпляє Японців у їх погляді, що можуть виконувати акти самоволі тимбільше, що японській пресі заборонено оповістити повний текст японських перепросин. Відповідати дальше самими протестами на прояви японської ворожнечі — річ виключена... (Здається, заки піде в рух стратеґія напише ще король Юрій VI особистого листа до цісаря Японії. Та се може принести успіх лише на якийсь час).

Несподіване відкриття в Єгипті.

З Каїра звідомляють: У північній Саккарі Валтер Емері відкрив велику гробницю з часів першої династії царів Єгипту. Припускають, що се гробниця самого основоположника тої династії, фараона Менеса. Знахідки в ній надзвичайної вартости, чудові вази й инші посудини, запечатані печатю самого Менеса. Гробниці того фараона шукали ввесь час, але зовсім деинде, на полудні.

Розклад в Ромунії

В країні 66 партій.

Супроти нового острого курсу проти меншин в Ромунії на ту країну звернена тепер увага всего світа.

М. ін. поважний швайцарський щоденник „Н. Ціріхер Цайтунґ" приніс статтю про актуальні події в Ромунії, яку писав очевидно знавець тої країни. Зміст її варт і нам знати, бо Ромуни наші сусіди.

Отже — Ромунія захоплена очевидним розкладом. Він почав особливо скоро поступати від часу, коли повстала т. зв. „Велика Ромунія". До того часу панував у Ромунії систем двох партій: ліберальов і консерватистів. Програми їх майже не ріжнилися. З повстанням т. зв. Великої Ромунії появилися нові партії. Консерватисти зникли. Та не сповнилася надія, що спадок по них переймуть національні „цараністи" зі старої Ромунії і з Семигороду. Народ, як і передтим, ішов не за партіями, а за визначними особами. Правительства змінялися, та ні одно не могло вилічити країни з корупції. Хто се тільки пробував зробити, зараз тратив популярність. Та широким масам, особливо селянству, було нарешті досить корупції й безвиглядности в її викоріненні: маси зневірилися і почали усуватися від публичного життя. Коли ще тому 10 літ 77% виборців ішло до голосування, то в грудні 1937 р. було їх вже тільки 66%. Розбиття і розклад партій дійшли до тої міри, що найсильніша з партій здобула всего 25% голосів. Не дивота: коли літ тому 10 було в Ромунії 12 партій, то тепер є там 66 партій. Одна з них, що отверто пропаґує розвязання всіх партій, дістала 16% голосів. Розклад партій допровадив до хаосу, в якім не можна вже чути голосу ніякого визначного політика.

В тім хаосі виринула боротьба довкруги клича: „Реґіоналізм чи централізм?" Ромунські ліберали все були централісти, а нац. цараністи — реґіоналісти. Та появився ще третій рух з претенсіями на тоталізм і понадпартійність: національзм. По війні прибуло Ромунії 5 (чи 6) міліонів людей меншостей (на 18 міл. всіх). Супроти тих меншостей — самих Жидів там 1 міл. — Ромунія приняла деякі зобовязання перед Францією й Союзом Народів. Ромунський націоналізм антисемітського походження, він повстав в околицях, де Жиди економічно й культурно переважають. Приклад фашизму і гітлєризму зробив своє: скріпив націоналізм в Ромунії.

Реорґанізувати націоналістів почали професори Куза і Йорґа в 1910 р. Вони оснували нац. дем. партію під кличем антисемітизму. В 9 літ опісля Йорґа заложив власну партію, а Куза лишився сам і зібрав своїх приклонників під назвою „Христ. нац.-дем. партії", пізніше „Ліґа христ.-нац. оборони". Партія та взяла французький курс. В літі 1935 злучилася вона з „Нац. аґрарною партією" Ґоґи, семигородського Ромуна, професора ром. культури в Клявзенбурґу. Куза має 56 літ і був двічі міністром, а Ґоґа має 80 літ. Вони разом пішли до виборів у грудні 1937 під кличем „Ромунія для Ромунів" і зі свастикою (гачковатим хрестом). Сей знак Куза приняв ще в 1910 р. як символ нац. і християнського руху. Він підняв клич — усунути не-Ромунів з посад в армії, в суді, в адміністрації та в школах. Але виборці да-

ли йому тільки 36 мандатів і партія його злетіла з 3-го місця на 4-те.

Вже в маю 1935 б. прем'єр цараністів Вайда-Воєвод проголосив клич „Панування Ромунів в Ромунії” — і засаду „провідництва” під гаслом „Ромунського Фронту”. Але він занадто зрісся був з партійництвом, отже ромунська молодь уважала своїм „провідником” 38-літного Корнелія Кодреану: він скоро з „Легіону Архангела Михаїла” створив т. зв. „Залізну Ґвардію”, яка не цофається й перед політичними убийствами та сіє жах. В тій Ґвардії панує залізна дисципліна. Коли її розвязано, Кодреану створив нову організацію „Всьо для батьківщини”. Тепер здобув 66 мандатів.

Також по стороні правительства наступив рух на право, коли Татареску зробив виборчу спілку з Вайдою. Та партії в такім розкладі, що королеві остало хіба спертися на рухах, які голосять т. зв. „провідництво”. Молодь по більшій части в таборі Кодреану. Та якби його покликано до правління, моглоб прийти до розрухів. Остав тільки Ґоґа, за яким як тінь стоїть старий Куза. За Ґоґою промовляли: його зглядна поміркованість і загранична політика. Кодреану за союзом з Німеччиною й Італією. Наглий зворот в той бік небезпечний. Ґоґа спритніший: він подивляє премієра Югославії Стоядіновича. В дійсности Ґоґа з господарських причин симпатизує з Німеччиною й Гітлером, але говорить про „традиційну” приязнь з Францією. Та що значить „традиція” в такім молодім краю як Ромунія? Ґоґа також за порозумінням з Польщею. Але Ґоґа не має більшости в парляменті. Отже він мусить або розписати нові вибори, або правити без парляменту. На те треба мати широкі повновласти. Ба, коли Ромунія — країна не одностайна. Кожда її провінція інакша. Тому авторитарне правління натрафилоб у Ромунії на ще більші трудности ніж в Югославії або Болгарії. Перші кроки нового правительства вказують, що воно хоче правити по диктаторськи. Король стоїть хвилево за Ґоґою. Чи Ґоґа буде шукати порозуміння з Вайдою, чи з Кодреану? Чи може король Кароль хоче йти слідом пок. короля Олександра в Югославії? Тоді Ґоґа бувби тільки переходовим правителем. Покищо не знати, що з того вийде. Одно тільки видно: над Ромунією повіває свастика. Вона може вже завтра впасти, а може стати символом нової диктаторської держави.

Різдво в Совітах

З Москви звідомляють: Підчас сегорічних свят Різдва Христового в церквах у Москві і на провінції було богато більше вірних як попереднього року. Ялинки, уряджені на Новий Рік, в більшости домів задержано до свят Різдва Христового. Взагалі сего року скількість ялинок була більша ніж попередніми роками. Комплет забавок і прикрас на ялинку коштував 100—150 рублів.

Кінець переваги білої раси

Японський міністр внутрішніх справ адмірал Суетсуґу заявив представникам преси: Китай, Японія й Манджурія мусять створити бльок ідеольоґічний, політичний і господарський. Переживаємо хвилі, що голосно відібються в історії світа. Ніхто не може предсказати темпа подій, але я переконаний, що жовта раса матиме благословенство небес і що наступить кінець геґемонії білої раси тай тоді настане правдива ера справедливости й гуманітаризму, про яку постійно говорять Европейці й Американці. Очевидно пожежа буде загальна, але її обминути не дасться ніякою обережністю. Всеодно загальна пожежа буде. Того хоче призначення. Та ми не можемо оглядатися на другорядні річи: головне, щоб ми виконали післанництво своє.

Стихійний вияв патріотизму

ПРИЙНЯТТЯ В. П. ГЕТЬМАНИЧА В ЗАХІДНІМ ТОРОНТІ.

„Український Робітник”, що виходить в Торонті, приніс в 47 ч. опис приняття В. П. Гетьманича в Торонті п. з. „Стихійний вияв патріотизму”:

Захоплення Особою В. П. Гетьманича дійшло до свого вершка підчас приняття влаштованого гр.-кат. громадою до спілки з 1-м Кошем СГД на Вест-Торонті дня 21. XI. Організатором приняття в честь Високого Гостя й головою на салі був Всеч. о. Сулятицький. Зорганізування цього небувалого торжества й його переведення показали, що о. Сулятицький має небуденні організаційні здібности. Скрізь видно було солідну підготовку й обдуманий плян. Однак важніший тут був дух, відчуття, що ним українська громада витала свого Гетьманича. Той дух говорив всьо. Він сказав, що українські душі ріжними позиченими, чужими формами вже захльороформувати годі.

Ранком о год. 10.30 приїхав В. П. Гетьманич у супроводі гол. обозного СГДК до гр.-кат. церкви на Вест Торонто. Церква прибрана британськими і українськими прапорами. Перед церквою, в дверях, — гетьманці в одностроях, з кошовим прапором, а здовж від сходів аж до вулиці вилаштувані два рядки, дві почесні лави умундурованих членів СГД. В. П. Гетьманич в товаристві своєї свити ввійшов у церкву й помоливщися засів на спеціяльно для Нього приготовленім фотелі коло престола. По боках стояли два крісла, для гол. обозного й окр. осаула. Почалася Сл. Божа. Всеч. о. Сулятицький перед проповідю в щирих патріотичних словах пояснив вагу хвилі й росказав кого вірні парохіяни сьогодні мають поміж собою в церкві. Потім виголосив відповідну до евангелія проповідь.

По Сл. Божій перед церквою знято знимку, а за короткий час зачалося приняття на долі під церквою, в парох. салі. Надійшов Пан Гетьманич. У дверях привитано Його хлібом і сіллю. В.П. Гетьманич хліб приняв, а саля переповнена народом загреміла окликами „слава”. І видно було по лицях, що ті оклики від щирого серця. Народ підріс у своїх власних очах. Перестав думати в тій хвилі, що він нищий від других народів. Подих прадідньої слави, що овіяв його в цій хвилі, перем'нив в одній хвилі його почування. Слава! Слава! Слава! В Його Особі бачили себе. Позасідали до столів. По лівій руці Гостя господар приняття о. Сулятицький; по правій стороні гол. обозний. Всі столи заняті, богато людей стоїть, бо нема місця. Обслугують гостей молоді дівчата в пишних національних строях. Отець парох проводить молитву й починають їсти. Потім почалися промови. Насамперід виголосив привітальну промову місцевий кошовий п. Д. Чабак. Розповів змагання перших піонірів найстаршого гетьманського коша в Канаді, висказав свої сердечні почування та своїх членів і заявив, що тепер відділ його піде в наступ на проломання перешкод для ідеї зі збільшеною силою, щоб прискорити час приходу воскресення прадідної гетьманської України.

По тім говорив п. В. Прихода, голова допомогового брацтва при парохії. Він заявив торжественно, що брацтво, яке й до цього часу кооперувало завжди з Союзом Гетьманців Державників, тепер побачивши на свої очи хто той Гетьманич, не хоче знати ніякої іншої ідеї, крім гетьманської, бо не вірить уже, щоб якась інша ідея змогла принести Україні волю. Від професіоналістів говорив голова їх др В. Яремій, по вірі православний. У щирих словах пожелав гетьманській ідеї успіху й побажав якнайскорщого приходу назад тої хвилі, коли в Києві засяє булава в руках Я. В. Гетьмана Павла. По нім говорив окр. осаул п. Й. Обельницький, заявляючи вірність ідеї та її представникові аж до скону. Від жіноцтва витала Пана Гетьманича п-і Залізняк, яка добре приготованою й обдуманою мовою й щиро, привитала Гостя як українського Престолонаслідника й висказала побажання, щоб якнайскорше повстала гетьманська держава, бо в ній найде собі належні права господині, а в потребі й монархині, українська жінка. Дальше зложив привіт др Сукмановський. По нім гарною промовою від молоді привитала Пана Гетьманича п-на Остапович. Потому промовляв гол. обозний п. Мих. Гетьман. Говорив про легенди ріжних народів і про українські, що вказують нації шлях до походу вперід до слави. Той шлях це: християнство, монархізм і лицарство. Коли по тім шляху йшли наші прадіди, — доходили до слави й могутности. Коли з нього сходили, — наставав розвал. Так учить історія. Бесідник завізвав присутних, щоб над цим думали і з того шляху ніколи не збочували.

На кінці під грімкі оплески присутних і під оклики „слава”, попрошений господарем, почав промовляти В. П. Гетьманич. Саля завмерла, як і при попередних промовах. Боялися слухачі пропустити хоч одне слово. Промову дорогого Гостя (видно було по їх лицях, що в огонь за Ним скочилиб) кілька разів переривано оплесками. Ентузіязм змагався. Окликом „слава Україні” Пан Гетьманич скінчив промову. Ентузіязм дійшов свого вершка. Саля гуділа від захоплення. Для неї не було тепер інших авторитетів крім Бога на небі й висланника Гетьмана України, що сидів на почесному місці поміж своїм відданим народом, при столі.

Господар торжества, Всеч. о. Сулятицький запропонував відспівати многоліття королеві Великої Британії Юріеві, Я. В. П. Гетьману і В. П. Гетьманичу, по черзі. Відомий співак пан Мостовий почав, а нарід підхопивши співав цілим своїм єством, з глибини серця. Ціле приняття мало зовсім родинний характер. По відмовленні молитви гості повиходили зза столів і богато з них, ті, що сміливіші, підходили до Пана Гетьманича й за щастя вважали собі, коли могли бути представлені Йому, щоб Він стиснув їм руку. Близько ціла година проминула на писанні автографів на знимках, що в великій скількости появилися на салі. Мабуть фотографові п. Стасюкові прийшлося довго в ночі сидіти, щоб зробити їх так богато. На тих знимках Гість підписувався.

По приняті В. П. Гетьманич в окруженні малого гуртка людей удався до резиденції о. пароха, де проведено короткий час на балачці. Тут п. Д. Возьний, один з піонірів Січей у Канаді іменем 1-го Коша запросив В. П. Гетьманича й усіх присутних до себе на вечерю. П. Гетьманич запрошення приняв. Звідси відїхав Пан Гетьманич до свого готелю докінчувати писання листів, а в 6-ій год. був вже на вечері, де зібралися деякі гетьманці й негетьманці.

По вечері вислухав В. П. Гетьманич вечірню, а з вечірні, побувши хвильку в резиденції о. пароха, удався зі своєю свитою й у товаристві Всч. о. Сулятицького на Академію-Концерт у свою честь. Концерт, під управою дирігента п. Юрєчкова, складався з хорових співів, національних танків, сольоспівів, гри на скрипці, на піяні, на гармонії й гітарі і з промов. Одна мала дівчинка, п-а Любка Чабак гарно віддеклямувала довший вірш. І тут мав В. П. Гетьманич, вже 6-у зчерги тепер уже пращальну промову. Як тільки Всеч. о. Сулятицький попросив до слова Їх Світлість, саля загула ентузіястичними окликами „слава” й невгаваючими оплесками. Втихло. В. П. Гетьманич вийшов на сцену. Знов те саме — оплески й оклики „слава!” Слухаєш це все і сльози радости тиснуться чогось до очей — богатьом. І думаєш: Ех, щоб так можливо було піти таким тріюмфальним маршем цему нащадкові Гетьманів поміж народ по Україні широкій! Ціла Україна спалахнулаб в одну мить вогнем гніву до ворогів! Без жадної пропаганди в пресі, без агітації — самою тільки появою й кількома словами цего розумного, з високим мужеським чолом, вродженого Вождa, що вміє кількома словами завойовувати маси. Та на жаль, це тепер неможливе. Але тріюмфальний марш буде! Багнети наші прорубають Йому дорогу... Концерт закінчився гимнами національним і державним і В. П. Гетьманич відїхав до готелю на спочинок, бо завтра відїздить продовжувати свій тріюмфальний похід по Канаді.

Приняття Гетьманича України в Вест Торонті було завершенням усіх принять у Торонті. Воно було найбільш сердечне, найбільш щире та з офіційного повернулось у чисто родинне: немов діти витали давно небаченого батька свого.

Підготовка до війни

Величезне воєнне летовище коло Суезу.

З Лондону звідомляють: Команда анґлійської полоси над Суезом постановила урядити найбільше воєнне летовище коло місцевости Ґенеффа, близько полудневого кінця каналу. Відти можна опановувати оба кінці суезького каналу. Значно побільшена буде також пристань для цивільних літаків. Викликав ті кошовні пляни факт, що над каналом в останніх часах запримічено кілька разів перелети літаків невідомої народности.

Упокорення білих держав

З Шанґаю звідомляють: Положення стає дуже тяжке, бо Японці поставили такі домагання до міської ради, зложеної з представників білих народів: 1) Головним секретарем міської ради в міжнародній концесії має бути Японець. 2) До всіх областей самоуправи мають бути приняті японські урядовці. 3) В поліцію мають бути приняті японські комісарі. Крім того Японці вже завели свою цензуру над усіми заграничними каблевими спілками і побили двох анґлійських поліційних урядників, що виступали проти знущання над Китайцями. Амбасадор Великої Британії був у міністра загр. справ Ґіроти, але про вислід їх розмови не оповіщено ні слова.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється в „Просвіті“?

„Громадський Голос” в ч. 51 п. з. „Рогатинська філія проти анархії” приніс отсю статейку, що інформує про дуже прикрі відносини внутрі „Просвіти”:

Централя львівської „Просвіти”, що дісталася до влади протистатутовим способом, пробує зруйнувати постепенно ті просвітні організації, які не годяться на руйницьку політику централі. Тому львівська централя пробувала розвязати найліпші філії і читальні „Просвіти”, як у Рогатинщині, потім Самбірщині, потім читальні у Бібреччині і т. д. Але злий намір центральних панів покищо не вдався. Діло в тому, що статут „Просвіти” передбачує відклик до Загальних Зборів проти ухвали централі в справі розвязання. Коли філія чи читальня відкликалася до Загальних Зборів Матірного Товариства, то тим самим ухвала централі про розвязання стратила свою силу. Отож філії в Рогатині і в Самборі внесли такі відклики, а тому правно вони існують дальше і продовжують свою діяльність для добра селянства. Це не подобалося центральним панам у Львові і вони пробують іншим способом внести в ті повіти безладдя. Вони роблять це так, що іменують протистатутово якусь свою „колегію мужів довіря” і кажуть їм проти філії вести „роботу”. Між іншим така „колегія” в Рогатині видала безправно обіжник до читалень у Рогатинщині та закликає звертатися в просвітних справах лише до неї. А належить до тої колегії кілька студентів під проводом таких панів, як панове Хоптяк і Кривоус. У цій справі видав Виділ філії „Просвіти” в Рогатині окремий свій обіжник до читалень і в тім обіжнику пише між іншим таке: „В звязку з обіжником „колегії” Виділ філії Тов. „Просвіта” в Рогатині повідомляє, що Філія досі не розвязана і Виділ Філії вибраний Загальними Зборами безперервно урядує — а тим самим ніяка „колегія” не може і не має права виступати іменем філії Тов. „Просвіти” в Рогатині та давати будьякі інструкції чи доручення Виділам читалень. Урядування „колегії” протистатутове і тому Виділи читалень не мають найменшого обовязку і не можуть в ніяких справах звертатися до „колегії” чи виконувати її поручення, Виділ Філії звертає увагу, що так зв. „колегія мужів довіря” хоче в такий спосіб продовжувати „роботу”, яку розпочали ріжні одиниці перед Загальними Зборами філії і в цей спосіб ширити анархію в нашій просвітянській організації. Всі поголоски будьтоби філія була розвязана грубо неправдиві і безпідставні. Філія веде свою роботу цілий час. Супроти того Виділ читальні повинен всі свої організаційно-просвітні справи полагоджувати виключно через канцелярію філії Тов. „Просвіта” в Рогатині. За Виділ Філії Тов. „Просвіта” в Рогатині: Андрій Гривнак, вл. р. вз. голови, (печатка), Іванців Петро, вл. р. — секретар.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Така боротьба йде під ювилейний рік 70-ліття „Просвіти” між її радикальними читальнями та філіями з одної сторони та її ундівсько-націоналістичним Головним Виділом з другої сторони. І та боротьба мусить бути, бо ріжні ідеольогії не можуть трівко погодитися в одній просвітній організації. З того ясно, яке потрібне було оснування катол. просвітніх організацій „Скали”. Якби того не було, то католики всюди булиби втягнені в вир боротьби між радикалами і націоналістами, а тепер католики, маючи свою просвітню організацію, можуть спокійно працювати в дусі своїх засад.

Жиди про зїзд УНДО

Варшавський „Нови Глос” пише в ч. 10: Зїзд УНДО вніс важкий вклад до оцінки справи меншин у Польщі... В тій области зачалося від старої римської засади „дівіде ет імпера...” ще за преміерства ген. Сікорского, що вдарив у фронт меншин і відірвав УПР за головства Васильчука Старшого... Коли вицофалися Українці, піддалися й Жиди в голосній „угоді” тай лягли на полі політичних маневрів таксамо як Українці — добиті, розчаровані. По гітлерівським перевороті і поль.-нім. порозумінні польські Німці перестали бути організаторами конґресу меншин і почали політику вичікування. А Українці, що в році 1922 відкинули автономічну платформу, в р. 1935 вдоволилися — нормалізацією без автономії. І ждали — аж до останнього зїзду, на якім всі висунули гасло консолідації в противенстві до гасла нормалізації, хоч конґрес не проголосив зміни політ. лінії. УНДО не хотіло бути тою стороною, що зриває, рішилося перекинути відповідальність на другу сторону. Секретаріятові порозуміння польських партій у Сх. Галичині протиставиться Секретаріят порозуміння українських партій, що також хоче боронити українського стану посідання й українських розвоєвих тенденцій... Отже замість одної нормалізації будуть дві консолідації, замість одної політики державної — дві націоналістичні. І знайдуться польсько-українські взаємини там, де були... З того висновки: 1) Римляни так довго ділили, щоб панувати, поки не навчили слабі народи лучитися, щоб жити. 2) Поворот в українській справі до точки виходу кидає світло на застій державної політичної думки в справі меншин у Польщі і пригадує стару правду, що хто стоїть на місци, той цофається.

Др. А. Інслер.

Катастрофальне зубожіння інтелігенції

„Вєк Нови” в ч. 10.979 пише м. ін.: Боротьба за поправу долі широких мас умовних працівників — се тепер начальний клич професійного працівничого руху. Безпосередня причина того — хоч звучить воно парадоксально — поправа господарської конюнктури. Бо коли збільшені зиски промислу і посередництва консумує виключно маюча кляса, кошти прожитку зросли продовж останнього року на 15—20%, а це супроти незмінення мінімальних працівничих платень означає дальше обниження винагород так, що положення працівничого світа стало дійсно трагічне. Варшавська окружня Рада Унії слушно завважує, що беручи за підставу 1929 рік, пересічні платні працівників були зредуковані до 50% через поменшення платень працедавцями і що те погіршення матеріяльного положення світа праці збільшено водночас обтяженнями в користь держави і самоврядування. Крім кількакратної підвижки доходового податку введено нові видатки, що обтяжують майже виключно світ праці, як оплати на Фонд Праці, спеціяльний податок і т. п., а одночасно значно поменшено підмоги, які прислугують працівникам, напр. з суспільних обезпечень, мимо значного збільшення складок, що їх оплачують обезпечені. До всіх тих обтяжень світа праці, які мають примусовий характер, долучилися ще инші, „добровільні”, як підписування нових державних позичок, вкладки на ріжні інституції, як ФОН, ЛОПП, Зимова Поміч і т. п. Спосіб обчислювання покажчика коштів прожитку, що його оповістив Головний Статистичний Уряд, мусить зроджувати поважні застереження, бо ті обчислення доходять до цілковито абсурдних висновків, що не відповідають дійсному станові річей. У Франції, де у всіх департаментах і в більших містах істнують окремі комісії для досліджування коштів прожитку, устійнено, що помешкання виносить 10%, харч 60%, одяг і обув 15%, опал і світло 5%, інші видатки 10%. Отже харч, одяг, обув і помешкання становлять 85% усіх коштів прожитку. Нема сумнівів, що при примінені тих норм поділу, зріст коштів прожитку дійшов у нас до нотованої вже висоти 20%.

Світ переміняється в пустиню

ІКЦ в ч. 7 приніс статтю такого змісту: Заглушені криком сензаційних титулів про політичні події немов крадьки пересмикаються в газетах скупі вісти про спостереження учених. Вони говорять, що більшають пустині на землі, Сагара і Гобі і пустині Тибету й Америки. З Европи й Америки вислано вчених на пустині, щоб дослідили се явище і придумали оборону перед ним. Вони привезли з пустині Гобі тамошні ростини, щоб їх перещіпити на границі инших пустинь і вязати піски та творити баріеру. Надармо. Показалося, що ті перещіплені ростини нидіють в иншім кліматі. Коли Американці знищили великі ліси і заорали прерії, коли большевики переорали тракторами великі трависті степи Туркестану, перехвалюючись, що тим створили новий шпихлір для СССР, — прийшла посуха і потому степові вітри здули зорану землю аж до верстви, якої вода не береться. Так шезла навіть трава на давних степах, і нема вже де випасати худоби, не то „шпихлір” робити. Показалося, що людям не вільно безкарно насилувати природу і що се смертельний гріх, коли чоловік приписує собі право нищити твори, які вважає непотрібними і засади, ідеї та норми, які споконвіку правлять збірним життям людства.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

Українське шкільництво

на Буковині.

Т-во „Українська Школа” на Буковині, подібне до „Рідної Школи” в Галичині, обходило на днях 50-ліття свого істнування. З того приводу „Новий Час” в ч. 287 приніс статтю, з якої наводимо цікавіші дані: До війни в 1914 р. було на Буковині 216 українських народніх шкіл і крім того в національно мішаних громадах було 17 утраквістичних шкіл, де українська мова була викладовою для всіх предметів. Українських середніх шкіл було там 4, крім того 1 український відділ при державній учительській семинарії в Чернівцях. До того кілька фахових шкіл і 4 українські катедри в черновецькому університеті... В 1908 р. повстав заходами „Української Школи” „Курс для дальшого образування української молоді” в Чернівцях, який у 1909 р. перемінено на „Приватну українську дівочу учительську семинарію” в Чернівцях. Вашківська філія „У. Ш.” заснувала в 1912 р. першу українську коедукаційну реальну ґімназію у Вашківцях над Черемошем. Обі школи, вивінувані дуже гарно, стояли на високому рівні й перетривали до 1922 р., коли ромунська влада їх закрила. — З пребагатого, цвітучого державного шкільництва на Буковині за Австрії не остало під Ромунами ні сліду. Всі школи постепенно зромунізовано, а українських учителів попереносили до „регату” (давньої Ромунії), або прямо зредукували без ніяких поборів. У б. українських школах не вільно не то вчити по українськи, але навіть словом відізватися! Щойно в останньому часі, в грудні 1937, прийшов дозвіл, що можна вчити українських дітей по 2 год. тижнево української мови після наукя звичайних предметів.

„Wieś i Państwo”

Так називається новий місячник, що почав виходити у Львові. Видають його пп. проф. Буяк, Інґіот і Стись. Програмову статтю написав проф. Буяк. В ній читаємо м. ін.: „Правительство посідає силу і може виграти ту боротьбу (з селом), та чи булаб се перемога Польщі — то велике питання! Властиво се й не питання, коли взяти під увагу, що може значити вразі війни байдужність і пасивність хлопа. Супроти того треба позбутися злуди, що хлоп дасть себе вивести в поле гарними словами і вирече́ться політичних прав”. — Правду пише проф. Буяк, та хто тут слухає правди?

Диктатура й демократія

Соц. дем. „Наєр Форвертс” в ч. 237 пише: Від якогось часу богато говориться про мир між пресою (держав диктаторських і демократичних). На чім той мир може полягати? Очевидно лише на тім, що диктатури приречуть більше не брехати про демократію, а демократії приречуть більше не говорити правди про диктатуру. Диктатура може легко виконати своє приречення, бо поперше вся преса в диктаторських державах танцює на дротиках диктаторів, а подруге диктатури тільки не хочуть перестати брехати (але можуть). Та як моглаб демократія виконати своє приречення, не підкопавши головної підстави свого істнування, себто свободи преси? Отже переговори про мир між ними се такий „гандель”, що в нім диктатура (вразі добиття торгу) не стратилаб нічого, а демократія стратилаб всьо — навіть себе саму! А колиб демократія зробила се, то якийже прапор піднеслаб вона в тім дні, коли щезнуть ілюзії і наступить страшна дійсність. Мир і свобода — не можуть бути предметами торгу й виміни. І власної свободи не можна відділити від свободи инших...

Китайці знищили власне місто

На вістку, що Японці наближаються до м. Тсінґтав, китайські власти затопили в устю тої пристані всі стаціоновані там воєнні кораблі і так виселили 400.000 -не місто, що остало 10.000 людей. Всі урядові бюра замкнули, електрівню, водотяги, каблі, телеґрафічні й телефонічні бюра та всі японські доми знищили до фундаментів. З того ясно, до якої заїлости доходить війна на Сході.

Міжнародна ситуація

Лист гр. Станислава Лося.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Коли згідно зі звичаєм, принятим вже від кількох літ, приступаю під кінець року до подання нарису міжнароднього положення на сторінках „Нової Зорі”, не можу здержатися від того, щоб на вступі не звернути увагу на особливий парадокс, непозбавлений глибокої трагічної іронії.

Величезний евразійський суходіл горить на двох крайно протилежних кінцях, в Еспанії і в Китаю. Та загальний мир завдячує своє вдержання якраз тій подвійній пожежі! З тих пожеж китайська не має навіть назви, бо се прецінь не китайсько-японська війна. Загальний мир, т. зн. мир між великодержавами земної кулі, вратовано завдяки тому, що ніяка з великодержав не хотіла анґажуватися в один з тих таких крайно віддалених конфліктів, що примусилоб їх відвернути увагу від важних інтересів, звязаних з протилежним кінцем евразійського континенту. Ніяка з тих держав не хотіла інтервеніювати також зокрема, ніяка не була певна щирого підпертя держав, які мають політику може зближену та не тотожну. Се відноситься таксамо до Великої Британії, Франції і Злучених Держав, як і до Німеччини, Італії та Японії — так мнимо близько звязаних з собою. Одначе в дійсности інтереси поодиноких великодержав кождої з тих двох ґруп покриваються тільки частинно так, що дальше ще булоб передвчасним говорити про ефективно солідарний виступ одної або другої ґрупи на далеку мету і на ширшім відтинку.

Зпоміж усіх великодержав світа Велика Британія мабуть та о д и н о к а, якої інтереси направду не даються зьокалізувати. Внаслідок одинокої в своїм роді структури імперії британські інтереси є всюди, обіймають всі суші, а особливо всі моря. Під теперішню хвилю Велика Британія має три зони, яким мусить присвятити богато пильної уваги і навіть журби. Ті зони се:

1) Північне Море — річ се не нова, бо англійсько-німецькі взаємини вже від літ вимагають наладнання.

2) Середземне Море, важна, хоч не одинока, міжімперіяльна комунікаційна артерія, де неспокійна і не досить ясно означена політика Італії збуджує англійську чуйність.

3) Спокійний Океан — тепер домена оживленої активности японського велитня.

Отже моглоб здаватися, що інтереси трьох держав т. зв. авторитативних бодай в тім однім згідні, що вдаряють в анґлійські інтереси та в анґлійський стан посідання, що отже легко булоб створити вразі потреби протианґлійську коаліцію великодержав трикутника: Берлін, Рим, Токіо. Тимчасом воно зовсім не так, бо інтереси кождої з великодержав трикутника авторитативних держав обмежені тільки до одної стисло означеної зони, поза яку не виходять. До того кожда з тих держав має тим більші шанси осягнути свої партикулярні цілі, коли її власне суперництво з Анґлією не зосереджує більше анґлійської уваги ніж суперництва сердечних приятелів. І так позиція Німеччини в Лондоні тим сильніша, чим більше британська політика занята справами Середземного Моря або Спокійного Океану. Рим рахує на те, що розвиток подій на Далекому Сході примусить Велику Британію до компромісу, корисного для Італії, а Японії зовсім обоятна доля Балеарів. Отже анґл. політика не має перед собою суцільного муру противників, які стоялиб рамя в рамя. Вона має перед собою три розбіжні комплекси інтересів, з яких кождий хотівби щось для себе здобути коштом сьогоднішніх союзників. На тім полягає в н у т р і ш н я с л а б і с т ь т р и к у т н и к а Берлін, Рим, Токіо — і тому кожда з тих держав спішиться з реалізацією можливих користей, доки розбіжність інтересів не спрямує вже явно їх політики на розбіжні шляхи. Анґлійська політика не спішиться, ні не виказує зденервування мимо ряду прикрих неповоджень, яких вона зазнала в останніх літах. Не денервується тому, що історичний досвід навчив Анґлійців, що перемагає направду тільки той, хто перемагає о с т а н н і й. А не спішиться тому, бо з кождим місяцем завдяки великанським зброєнням зростає анґлійський тягар на терезці світових подій, не спішиться вкінці тому, що керманичі британської політики відчувають потребу п е р е о р і є н т у в а т и с я згідно з вимогами нової ситуації. Анґлійці звичайно думають дуже розумно, та все думають д у ж е п о м а л у, вважаючи пильно, щ о б н і к о л и н е с п р о т и в и т и с я н а к а з а м т р а д и ц і й н о ї п о л і т и к и н а р о д у, що їй нарід завдячує свою велич.

Отже одна з головних заповідей тої традиційної британської політики се засада, щоб Анґлія ніколи відокремлена не стала до боротьби з коаліцією сильних ворогів, а навпаки, щоб завсіди ставала у проводі коаліції до боротьби з можливо відокремленим ворогом. Отже коли історична ситуація вказує на те, що Велика Британія має кількох потенціональних противників, то британська політика все змагатиме до того, щоб порозумітися з усіми, з виїмком того, якого вважає головним ворогом: того відокремити і відокремленому предложити компроміс, а вразі відкинення його, зломати.

Так коли при кінці XIX і на початку XX століття Велика Британія попала в конфлікти з Францією (Фашода), Росією (Персія) і Німеччиною (розбудова німецької фльоти), відокремлення Німеччини підготовлено антантою з Францією (Марокко за Єгипет) і порозумінням з Росією (поділ зони впливів у Персії). Відокремлена Німеччина дістала предложення компромісу в справі воєнної фльоти, а відкинення того предложення довело до збройної розправи. Тепер Велика Британія мусить рахуватися з інтересами Німеччини, Італії та Японії, суперечними з її інтересами. Отже анґлійська думка мусить вибрати, котрому з тих суперників предложити спілку і співпрацю, а котрого належить признати найгрізнішим противником, котрого належить наразі відокремити і в будуччині зломати. До порозуміння в першій лінії запрошено Італію. Перед роком розійшлася по світі добра новина, що між керманичами політики британської й італійської дійшло до так зв. „джентелменаґримент”. Здавалося, що італійсько-британське порозуміння, як відповідаюче тривким інтересам обох сторін, має всякі вигляди на тривалість. А тимчасом під сю пору італійсько-британські взаємини представляють таксамо богато до побажання, як перед порозумінням. Час до часу з висот Капітолю падуть грімкі запевнення, що Італія хоче приязних взаємин з Анґлією, та Лондон приймає їх глухою мовчанкою. Здається нема сумніву, що на такий нещасний оборот річей в надмірно високій мірі впливає незгідність темпераментів керівних державних мужів по обох сторонах. Се дуже утруднює можливість дійти до річевого порозуміння з великою шкодою для справи мира, бо направду тяжко добачити засадничу розбіжність між тривалими інтересами Анґлії й Італії. Італійці, мимо знаменитого поширення їх африканської імперії та мимо дійсно подивугідних вислідів, осягнених в ділянці внутрішньої адміністрації, будуть ще довгі літа народом у б о г и м, залежним у своїм розвитку від анґлійської помочі і на дальшу мету значно слабшим від Анґлійців. Доводження терть з Великою Британією до крайних консеквенцій не може бути в інтересі Італії і то тимбільше, що евентуальне анґлійсько-німецьке порозуміння в цілі відокремлення Італії за одним

ОСИП НАЗАРУК 14)

Враження з Волині

VI. Д р у ґ а в о л и н с ь к а з а ґ а д к а.

Ви певно очікували розвязки першої волинської загадки, яку я вам представив у попередній частині. Та ба: подумайте трохи самі над розвязкою тої загадки, бо і я не відразу її розвязав. А я як кождий солідний звітовик почуваюся до обовязку описувати всьо — по порядку. А той порядок був такий:

Ще в часі реферату п. Ол. Ковалевського про церковні справи увійшов на салю волинський воєвода Генрик Юзефский разом з сенатором Волошиновским, начальником безпеки Хмельовским і своїм секретарем Хомічом. Референт перервав свою промову, орхестра за сценою заграла марш „Ми перша бриґада”, а предсідатель зїзду п. Тимошенко виголосив до воєводи промову таку характеристичну, що уважаю вказаним навести її в цілости. Ось вона:

„Ваша Ексцеленціє Пане Міністре!

Шість років політично-громадської праці ВУО з 1931 року од початку його існування пройшли в сприятливих умовах, бо зверхником влади і господарем Волині були Ви, Пане Міністре. Знаємо Вас не від сьогоднішнього дня; бачили ми Вас близько до наших справ українських вже майже 20 років. Знаємо, що пан Міністр у наших справах, як і в справах східнього кордону, є великим знавцем. Радіємо, що вища влада в особах Пана Президента Речіпосполитої і небіжчика Великого Маршала призначила Вас, Пане Міністре, для опіки над Волинею, що, висунута як найдалі на Схід, потребує мудрого та сердечного господаря, щоб створити умови, в яких би обидва братні народи, що населюють од віків Волинську Землю, в дружньому братньому співжиттю мирно працювали над зміцненням східніх кордонів спільної Батьківщини. Вважаю за свій приємний обовязок, в імені всіх тут зібраних представників ВУО, що почуває себе організованою творчою силою Волині, скласти на Ваші руки, Пане Міністре і Пане Воєводо, як репрезентанта Найяснішої Речіпосполитої Польської, вирази відданости і наше щире від самого серця „Слава”.

Саля заплескала і загуло в ній „Слава!”

Признаюся, що коли я дивився на те, слухав привіту голови зїзду і бурливих оплесків на салі, в голові мені закрутилося від ріжних думок, хоч не можу сказати, щоб я на свому вже не короткому віку в політичнім житті не мав нагоди набути вправи в обсервуванні віч, нарад, засідань, демонстрацій, овацій і т. п. та в скорім порядкуванні вражінь з таких подій.

Тут овація була дійсно велика і таки дослівно так було, як в офіціяльнім звіті написало „Волинське Слово”, орґан ВУО, ч. 33 на ст. 4:

Після промови голови на салі зривається буря оплесків і довго не мовкне гучне „слава”.

Якіж були ті думки, що вихром закрутилися в моїй голові на вид висше представленого вітання воєводи Генрика Юзефского? Хочу представити всьо по правді, яка очевидно може бути тільки добра для обидвох сил, що змагаються на Волині, — бо знати правду все добре.

Передовсім над усею суматохою моїх почувань і думок запанували дві думки, немов два великі щупаки, кинені в став з дрібнішою рибою. Одна думка казала, що се правдивий вислів почувань соток українських представників Волинської Землі, а друга думка говорила, що се „махе”, роблена кимсь імпреза.

За першою думкою промовляло всьо, що я тепер побачив своїми очима і почув своїми вухами. А за другою думкою промовляло те, чого я досі наслухався про режім воєводи Юзефского на Волині.

Зразу оба ті погляди важилися і не міг переважити ні один з них. Я просто не знав, що про те думати. Як старий ві-

махом зліквідувалоб італійську позицію в долині Дунаю і на Балканах. Інакше кажучи, скінчилосяб великодержавне італійське становище в Европі. Земляки Макіявелля хіба добре розуміють, що нема нічого грізнішого як надмірний розріст сили сердечного союзника (Німеччини). І в анґлійськім інтересі не лежить також доводити тертя з Італією до остаточної консеквенції. Італійці напевно ніколи не зможуть бомбардувати Лондону. Поміркований зріст італійської сили, рівноважений пречінь на Середземнім Морю і Францією і Грецією і Югославією, не становить для Великої Британії життевої небезпеки. Належалоб щиро бажати, щоб квестії престіжу й темпераменту не могли скривити нормальних розвоєвих шляхів обох старих народів, заслужених для европейської культури.

По невдалій спробі порозуміння з Італією в Лондоні зачали дуже осторожні досліди над можливістю порозуміння з Німеччиною. Наразі не вийшли поза стадію широкого означування засягу евентуальних розмов. Анґлійці дуже здержливі, а й канцлер Гітлер рахується з кількалітньою виміною думок, особливо на кольоніяльні теми. До порозуміння ще дуже далеко, але кольоніяльні аспірації Німеччини тепер менше безнадійні як перед кількома літами. Трудно припустити, щоб Анґлійці легко згодилися на зворот Німеччині кольоній, що в якійнебудь формі є тепер під правлінням Великої Британії або її доміній. Та є до подумання, що Німеччина дістане в формі, яку ще мають близше означити, признану с ф е р у і н т е р е с і в в кольоніяльних посілостях якоїсь меншої держави, занадто слабої, щоб могла дати належну оборону своїм кольоніям. І така сфера німецьких інтересів зовсім не мусить бути получена з кривдою такої слабшої держави. Навпаки, вона може принести значні користи і тій слабшій державі. Нпр. величезна кольоніяльна імперія Г о л я н д і ї булаби значно безпечніша, колиб на засаді якоїсь конвенції з Німеччиною фльота тої великодержави берегла її перед японською аґресивністю. Певно, що неподільне володіння кольонією лучше як кондомінія, та кондомінія з Німеччиною для Голяндії лучша як віддання кольоній Японії. Вісь Берлін — Токіо може в будуччині дізнати дуже грізного обтяження. Бачимо, що анґлійська флеґма має деякі узасаднення.

Віддаючись тим розважуванням і ваганням Велика Британія зброїться в величезнім темпі і незабаром буде найбільшою мілітарною силою світа на суші, на морі та в воздусі. Її приклад потягає за собою Злучені Держави і Францію, т. зн. найбогатші народи землі, які враз з Анґлією можуть найдовше зносити тяґарі зброєнь. Зрозуміла річ, що ті держави, яких засоби не такі невичерпані, з деякою нервовістю дивляться на повільність Анґлійців.

Що діється внутрі Японії, тої з великодержав, що своїм положенням найбільше пригадує Анґлію, не знаємо добре. Назовні японська армія здобуває легкі лаври в Китаю, а японська політика стає перед поважним завданням політично визискати мілітарні здобутки. На терені Китаю відбуваються кровавi китайсько-японські бої, але китайсько-японської війни все ще нема і дипльоматичні взаємини незірвані: овшім розмови і переговори не устають. Психольоґія жовтих народів буде для нас ще довго загадкою, якої розвязати не можемо. Тому дуже тяжко предвидіти, що станеться на Далекому Сході. А саме, чи японський наїзд рознуздає невблагану холодну ненависть Китайців до наїздника, чи може навпаки, той наїзд буде початком китайсько-японської співпраці з перспективами, які годі обчислити...

Одначе експанзія Японії вже тепер принесла поважні висліди. По перше, довела до далекойдучого зближення Великої Британії та Злучених Держав Півн. Америки. Се факт дуже важний, бо з є д и н е н і Анґлосаси представляють великанську силу. По друге, вона висуне в недалекій будуччині на порядок дня питання, чи Німці поруч Сасів не покликані до береження інтересів европейських народів на Далекому Сході. По третє, консеквенція японської експанзії се з м і ц н е н н я дипльоматичної позиції Совітської Р о с і ї, яка повинна бути радше слаба внаслідок неясного внутрішнього положення. Китайська справа безсумніву опізнює поставлення російської справи в ряді актуальних справ. Пишучи тому рік для „Нової Зорі” статтю про міжнародне положення, ми заризикували предсказання, що 1937 рік буде мимо всего роком мира, повним наростаючого напруження. Здається, що та діяґноза в головних зарисах була влучна. Чи можна ризикувати таке саме предсказання на 1938 рік? Думаємо, що справа миру чи війни в 1938 р. залежатиме від того, чи великодержави, яких інтереси поважно перехрещуються з анґлійськими, потрафлять створити направду солідарний, спільний протианґлійський фронт, фронт такий поважний і сильний, що мігби зрівноважити получену силу Великої Британії, Франції і Злучених Держав Півн. Америки. Та без сумніву істнуюча можливість не видається одначе дуже правдоподібною вже в 1938 році. Інша поважна загроза для мира повсталаб тоді, колиб Великій Британії вдалося допровадити до тривалого порозуміння з двома державами теперішнього трикутника Берлін — Рим — Токіо, при осамітненні третої з тих держав. Але й така можливість не виглядає дуже правдоподібна вже в 1938 році. Зрештою Велика Британія веде політику щиро мирову і навіть на случай осамітнення держави, вибраної на ворога число 1 — перед витягненням зброї предложилаб їй зглядно корисний компроміс. Отже прогностик на 1938 р. випавби радше мирно. Та істнує один н е о б ч и с л и м и й ч и н н и к, який може перечеркнути всякі найраціональніші передбачування. Той чинник це розвиток внутрішньої ситуації в с о в і т с ь к і й і м п е р і ї, що рівно добре може несподівано поставити російську справу на порядок дня, як також відсунути її вибух на дуже далеку будуччину. Тут не можна ризикувати ніяких предсказань. Можна тільки обсервувати і пізнавати.

Розвиток внутрішніх відносин в совітській імперії муситься слідити з великою увагою і журбою. За ним мусять слідити всі, о с о б л и в о у к р а ї н с ь к а с у с п і л ь н і с т ь, бо її будуччина у великій мірі залежить від того розвитку. Нема сумніву, що можуть заістнувати ситуації, в яких українська справа перестане бути неактуальною справою, якою була останніх кільканацять літ. Як українська суспільність має приготовитися на ту евентуальність, сего не може радити ніякий неплемінник. Українська політика мусить плисти з власних передумань, з власних сил і з ґенія народу. Коли можна вказувати тут на якісь взори гідні наслідування, то будуть тут а н ґ л і й с ь к і в з о р и: перенятися мудрою девізою, щоб ніколи не боротися в відокремленні нараз з двома сильними ворогами.

При сій нагоді прошу, Високоповажаний Пане Редакторе, приняти вислів мого високого поважання.

Немце коло Люблина, січень 1938.

С т а н и с л а в Л о с ь

чевий практик знаю, що — розуміється поза СССР — ніяка поліція не всилі урядити такого великого зібрання, що одноголосно оваційно віталоб чоловіка, нелюбленого в цілім краю. Навіть найлучше зорґанізована „кляка” не може пречінь закрити іронічних усміхів, незначних підморґувань людей до себе, їх поглядів, рухів, дискретних відвернень, поглядів у землю, словом найріжніших способів, які лишаються людині на зазначення її опозиційних переконань, коли не може їх висказати словами явно й виразно. Розуміється, в такій масі людей не обійдеться й без того, щоб хтось і не засвистав проти штучно робленої овації.

А тут не запримітив я нічого з наведених висше способів, які можуть проявитися навіть тоді, коли люди стерроризовані. Річ ясна, маю на думці европейський террор, якого будь що будь не вільно (морально) і не можна (фактично) рівняти з терґором евразійським, де не лише за двозначне моргнення можна „пожити смерти”, як каже наш народ, але й без найменшого моргнення. Тай чи тільки смерти? Є річи ще гірші від неї, далеко гірші...

Що за диво!?... думав я і не міг розвязати собі тої загадки, бо з другої сторони не міг я повірити і в те, щоб оповідання про режім на Волині під владою п. Юзефского були всі і цілком видумані.

Отже що на те сказати собі самому?

Я зачав шукати в своїй памяти, чи в політичних запримітненнях, які я поробив продовж мого життя, не було подібно дивної появи. Пошукав і знайшов.

Ще як я був студентом у Відні, літ тому поверх 30, найпопулярнішою особою столиці старої Австрії був не її зрештою люблений старенький цісар Франц Йосиф I, тільки бурмистер Відня Люеґер. Він був головою антисемітського руху в Австрії, а вибирали його послом в майже чисто жидівській 2-ій дільниці Відня, зараз коло північного зелізничого двірця, на який приїздилося з Галичини до Відня. І не було сили, яка моглаб його там повалити: Жиди дійсно добровільно вибирали його своїм представником.

А треба знати, що в столиці старої Австрії не було при виборах надужить. Старий цісар ніколи бувби не допустив такої ганьби і плями в місті, де резидував. Люеґера старий цісар так не любив, що двічі не затвердив його бурмистром, але Відень втретє його вибрав.

Таксамо як цісар не любила Люеґера і могутня у Відні соціял-демократична партія. Але ні цісарові та дворові, ні тій партії, в якій було богато жидівських провідників, публіцистів та аґітаторів, ні обом тим силам разом не вдалося продовж довгих літ підважити популярність Люеґера. Всяких штук пробували проти нього, а він мимо всього держався і то найтвердше держався в найбільше жидівській дільниці Відня — він, головний провідник антисемітського руху...

Мені подібно шуміла тоді в ухах та політична загадка, коли я був ще молодим студентом, як греміли тепер в ухах українські оплески в честь воєводи Юзефского.

І ще треба знати, що віденські Жиди були в тих часах високо освідомлені і знаменито зорґанізовані та що вони дуже льояльно і прихильно відносилися до династії Габсбурґів і зокрема до старенького цісаря, — але на Люеґера таки голосували, хоч знали, що цісар його не любить і знали, що Люеґер вождь антисемітів.

Правда? Ви цікаві, чому так було? І я був цікавий і довго був цікавий.

(Далі буде).

З Америки

16. 10.37. В. П. Гетьманич виїздить ранком на автомобілі в супроводі п. адв. Івана Кузя, Пані Кузь, Пані Запорожець і Полковника Шаповала до міста Клівленду (180 миль від Детройту). Прибуття в Клівленд о 5-ій год. поп. В.П. Гетьманич зупиняється в домі Окружного Отамана Клівлендського Округа, п. Денеги. Вечером обід - вечера у панства Денегів, в якім беруть участь крім професіоналістів адв. Малицький, інж. Петрівський і адв. Іван Тарнавський, всі з дружинами.

17. 10.37. О год. 8-й В. П. Гетьманич слухає Службу Божу в греко - католицькій Церкві, у о. Меренькова. Після Служби Божої складає візиту о. Меренькову. Далі відвідує православну церкву о. Запаренюка і складає потім візиту о. Запаренюкові. Вечером В. П. Гетьманич виступає з промовами в мовах українській, англійській і німецькій на принятті, улаштованім в його честь місцевим Округом Союза Гетьманців Державників вкупі з місцевою українською Громадою. В принятті бере участь кількасот осіб.

18. 10.37. В. П. Гетьманич відвідує американську фабрику „Веннер енд Сванней" а потому п. Окружного Отамана Денегу на фабриці, де він працює як форман. Далі обід у панства Тарнавських. По обіді залагодження біжучого листування з Европою. Вечером оглядання міста Клівленду в супроводі панства Тарнавських, Малицьких, Петрівських і полковника Шаповала.

19. 10.37. В. П. Гетьманич виїздить на авті в супроводі панства Тарнавських і полковника Шаповала назад до Детройту. Вечером того самого дня місцевий український діяч п. Кіптик дає в честь В. П. Гетьманича вечерю в місті, в якій беруть участь визначні члени української місцевої кольонії. На цій вечері В. П. Гетьманич знайомиться також з молодим о. Крохмальним з Толеда.

20. 10.37. Вранці В. П. Гетьманич приймає візиту п. Демяна, старого члена детройтського Округа Союза Гетьманців Державників. Далі обід в честь В. П. Гетьманича в „Детройт Клюбі", улаштований американськими приятелями Українців. По обіді в супроводі Впр. о. совітника Сембратовича відвідини Музея Мистецтва і Публичної Бібліотеки в Детройті. Після цього відвідини української школи в парохії о. Сембратовича, яку провадять Сестри Служебниці. При цій нагоді В. П. Гетьманич звертається з короткою промовою до маленьких українських учнів, які співом національних пісень і оплесками вітають Високого Гостя. Вечеря у п. сотника Гави, старого члена Союза Гетьманців Державників у Детройті. На вечері присутні: адв. Іван Кузь з дружиною, осаул Драгінда з дружиною, полковник Шаповал, члени родини сотника п. Гави.

21. 10.37. Ранком В. П. Гетьманич складає візити знайомим Американцям. Далі обід у п. Кіптика, в якім беруть участь пп. Градовський, Федитник, Гр. Кузь, о. Тиханський, о. Редкевич із Виндзору і інші визначні члени української кольонії в Детройті і Виндзорі. Вечеря у панства Небоженків, старих активних членів місцевого Округу СГД. У вечері серед інших гостей беруть участь Окружний Отаман Петро Запорожець з дружиною, п, Сяек, п. Кошіль, полковник Шаповал. По вечері В. П. Гетьманич заїздить на короткий час до панства Якимових в супроводі о. Тиханського.

Гумор. — В часі свят. — Поліцай імив на вулиці зовсім пяного чоловіка і тягне його до комісаріяту. Пяний ловить металевий нумер поліцая і каже: — Пустіть... ме...не... я до... вас... завтра ...під ...тим самим... нумером... зателефо...ную...

З приводу одної авдиції в радію

Українські авдиції в радію мають для нас спеціяльне значіння. Їх вага в тому, що з одної сторони дають вони українському загалови нагоду почути свою рідну мову, з другої сторони показують чужинцям наш культурний дорібок і тим самим роблять для нас пропаганду. З огляду на цю другу справу авдиції треба поставити на високий рівень.

Та щоб наші авдиції завсігди відповідали тим завданням, цего не можна в цілости признати. За примір може послужити авдиція з 22. XII. 1937 р. Спеціяльно немило вражала друга частина цеї авдиції, де надавано дві пісні з грамофонових кружків у такому виконанні, що вони можуть відстрашити слухачів від слухання музики. Невідомо, хто відповідає за такі авдиції. В кождому разі є якийсь комітет, що достарчає матеріялу до виступів у радію і він в першу чергу повинен подбати, щоб матеріял сей відповідав всяким вимогам. Коли діється навпаки, то такі авдиції лише шкодять нашій справі. На вищому рівні стояла прелєкція про українські народні танки п. Г. Заклинської, ілюстрована численними музичними прикладами. Одначе і до сеї треба зробити деякі замітки. Перш за все йде про упорядкування матеріялу. Як відомо, річ можна уняти з ріжних точок погляду, нпр. беручи під увагу справу обрядовости, тектонічно - формальну, експресійну і т. п. У прелєгентки не можна було доглянути ясно спрецизованих критерій, на підставі яких хотіла вона представити український народний танок. Радше мали ми вражіння помішання цих критерій у підході до самого явища. Не булоби це трактування таке жалюгідне, якщоб образ нашої народньої танкової культури вийшов повний і ясний. Тимчасом з одної сторони у прелєгентки не почули ми про цілий ряд своєрідних хореографічних типів, з другої зате прелєгентка подала танки, які в її унятті видавались ріжними типами, хоча в дійсности деякі з них творять один хореографічний тип. Причина цього явища в тому, що прелєгентка не здала собі добре справи з взаїмного відношення хореографічних форм у їх приміненні до обрядів і про труднощі, які з цього приводу повстають. Чейже ясно, що в цілому ряді обрядових танків виступають спільні хореографічні ціхи. Прелєгентка майже зовсім не торкнула такої важної справи як територіяльне розміщення танків, а її заприміченння, що „аркан" це оригінальний гуцульський танок, цілковито не відповідає правді, бо хоч аркан танцюють на Гуцульщині, то походження його не гуцульське. Зате прелєгентка ні словом не згадала про правдиві танки Гуцульщини, Бойківщини, Лемківщини, Полісся і інших наших земель. Дивно вражає, що хоч прелєгентка богато ілюструвала свій музичний доклад, то нічого не сказала про метричну і ритмічну сторону танкових мельодій. А цеж хіба, побіч хореографічних ціх танків, справа основна. Шкода, бо на цю тему навіть у рамах 20-мінутової популярної авдиції можна було сказати богато інтересного.

Мгр. Роман Гарасимчук.

Що буде з адвокатурою в Польщі?

На засіданні правничої підкомісії в соймі по рефераті посла Сьоди в справі адвокатури представник Жидів посол Зоммерштайн сказав м. і. в дискусії: Крім правого характеру вимагає проєкт від кандидатів адв. ще й опінії без закиду („несказітельней"). Тимчасом така ситуація неможлива, щоб чоловік правого характеру мав кепську опінію, хіба що ходить про можливість шикан тай опінію людей, які з кандидатом мають особисті порахунки. Промовець домагався счеркнення вимоги про опінію. Підпер його від Українського Клюбу посол Ст. Витвицький. Мимо того більшість ухвалила те, що вони поборювали. Ті самі два посли домагалися счеркнення припису про обовязкову аплікацію в суді та про судейський іспит для кандидатів адвокатури, аргументуючи тим, що такі приписи унеможливлять доступ до адвокатури кандидатам не-Полякам і так в адвокатурі появиться для них „нумерус клявзус" або й „нумерус нуллюс". Крім того такі приписи дають адміністрації ріжний вплив на склад адвокатури. Більшість заявилася проти них і проект ухвалено. Дальше домагалися ті два посли, також безуспішно, щоб задля переповнення в адвокатурі не допускати до неї суддів і прокураторів бодай перед упливом пятьох літ їх служби. Мимо того більшість ухвалила, що вже навіть судейські асесори, що виконують обовязки в суді або в прокуратурі, можуть по двох літах перенестися до адвокатури і то без адвокатської практики та без адвокатських іспитів! Дальше ухвалено, що брак повідомлення про впис на листу адвокатів через три місяці має значіння відмовного полагодження подання кандидата... Коли сей проєкт ставби законом, то адвокатура в Польщі може стати зовсім недоступна для Українців і инших національних меншостей, а рівень її дуже понизиться. Наслідки того для всього публичного життя всіх народів у Польщі булиб очевидно фатальні. На жаль, нема виглядів, щоб більшість опамяталася...

Занепад большевицької преси

Головний орган большевиків „Правда" в ч. 355 пише, що провінціяльна преса СССР складається переважно з передруків столичних газет і навіть з підручників!... Річ ясна, що редактори бояться містити описи і статті на місцеві теми, щоб їх не посудили в „неблагонадьожности". Таким чином террор довів до того, що провінціяльна преса не містить інформацій з провінції.

Лікарський фейлетоник.

Какаова лушпина

жерело вітамін.

На підставі найновіших дослідів стверджено, що какаова лушпина дуже богата в протирахітичну вітаміну Д. Лікувальна сила сеї лушпини дорівнює майже відживній вартості печінкового трану. Се цікаве ствердження прослідив докладно англійський інститут для дослідів над молоком і дійшов до ось яких висновків: В зимі молоко і масло богато менше відживні ніж у літі. На те впливають дві річи: в зимі, як відомо, нема пасовиськ, худобу кормиться сухою пашею і через те вітамінна вартість молока дуже обнижується. Коли однак до сих продуктів додати какаової лушпини, їх вартість відразу осягає вищий рівень і доходить до пересічної відживности молока в літі. Повстає важне питання, чи не можнаб в дешевий спосіб, нпр. при помочі якогось побічного продукту піднести вітамінну вартість молока і масла? До того надаваласяб какаова лушпина, що її річно відпадає поверх 65.000 тон. Відживну вартість сеї какаової лушпини требаб конечно використати. Вітаміну Д можна одержати ще в інший спосіб, а саме через насвітлювання ергостерини ультрафіолетними лучами. Одначе сей спосіб для підвисшення вітамінности молока і збільшення його відживности бувби за дорогий. („Умшав", ч. 17, з квітня 1937).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Нові видання

Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників. Львів 1937. 7.5×11.5, 26 + (2). „Бібліотека Марійських Товариств", ч. 3. Накладом Марійського Товариства Молоді. Відбитка з „Вістника Марійських Товариств", III/5, 1—7, Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Ціна 0.10 зл. Се опис вищеназваного Конґресу, що відбувся у Львові в днях 9 і 10 червня 1937 р. Насамперед цей опис появився в „Новій Зорі", 1937, ч. 44, с. 1—2, відти в „Вістнику Марійських Товариств" 1937, ч. 5, с. 1—7, накінець в цій окремій книжечці, що її повинен мати кождий Марійський Дружинник у спогад про величавий Марійський Конґрес.

Юрій Косач: **Чарівна Україна.** Історичні оповідання, 1 частина. Львів 1937. Бібліотека „Дзвонів" ч. 22. Стор. VII + 142. Формат: 21.5×15 цм.

Др К. Чехович: **Ана Ръина,** підпис доньки князя Ярослава Мудрого з 1063 р. З журналу словянської фільольоґії „Слово". Рік II. Кн. 3. Львів 1937. Ст. 10. Форм. 24×17 цм.

Др К. Чехович: **Ідейні основи російського комунізму** [відбитка]. Стор. 9. Форм. 24×17 цм.

Василь Пачовський: **Золоті Ворота,** містичний епос в 3-ох частях. Частина перша Пекло України. Львів, 1937. Видавництво „Краса і Сила", ч. 5. Обгортка Святослава Гординського. Ст. 148. Формат: 18.5×13.5 цм.

Семен Ордівський: **Багряний хрест.** Історична повість із 1657 року. Львів 1937. „Українська Бібліотека" ч. 60. Видавець Іван Тиктор. Ст. 126. Форм.: 17.7×12.7 цм.

Володимир Переяславець: **Пісня про минуле України,** княжа доба, Галицько-Волинська держава. Вид-во „Українська Дітвора". Львів 1937. Накладом Ярослава Ткачука. Стор. 32. Форм. 17,7×12,6 цм.

Володимир Переяславець: **Пісня про минуле України,** княжа доба, київське князівство. Видавництво „Українська Дітвора", Львів, Ґродзіцких ч. 1. III. п. Випуск I. Львів 1937. Накладом Ярослава Ткачука. Ст. 32, форм. 17,7×12,6.

Василь Гірний: **Світ глядить на Україну.** Бібліотека „Народньої Справи" „Рідне Слово", ч. 10, жовтень 1937. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. Ст. 32. Форм. 12,2×16,8 цм.

о. Юрій Кікта: **Ярослав,** від поїзду до поїзду. Провідник з картою по місті. Ярослав 1937. Сторін 20, формат 12,5×16,5. До брошурки долучена карта Ярослава.

Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові за час від 1. I. 1935—25. XII. 1937. Ч. 73. Львів 1937. Накладом Товариства. Стор. 126. Форм. 15,4×23 цм.

Остап Луцький: **Кооперативні проблеми,** наради й постанови XV конґресу Міжнароднього Союзу Кооператив. Львів, 1937. Накладом РСУК. Ст. 69. Форм. 16,7×11,9 цм.

К. Стеценко: **„Т. Шевченкові",** кантата до слів К. Малицької (повна партитура). Музична накладня „Торбан" у Львові. Ч. 292, ціна 60 ґр.

Роляник: **Гості з-за хмар,** сценічна картина в 2-ох відслонах на св. Миколая. Вид-во „Українська Дітвора", Львів, Ґродзіцких 1. Випуск III. Львів 1937. Ст. 13. Форм. 17,7×12,6.

Руски Календар за Русинох у Югославиї на прости рок 1938. Рок виданя XVIII. Зложен у мену Руского Народного Просвитного Дружства Дюра Биндас. Видатель и властитель Руске Народне Просвитне Дружство. Руски Керестур 1937. Ст. XXXII+158. Форм. 22.5×15.5.

Калосьсе, Беларускі літературна-навуковы квартальны часапіс, кніжка 4 (13), 1937, год. III. Вільня 1937 год. Ст. 193—256. Форм. 24,8×18,2 цм. Ціна 50 ґр.

—o—

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Католицька Церква в Польщі проти тоталізму. На днях проголосили постанови першого польського пленарного церковного Синоду, який відбувся в 1937 р. в Ченстохові. Ці постанови затвердила недавно Апостольська Столиця. Подаємо найважніші з них: „Так духовні як і світські католики виконуватимуть льояльно обовязки громадян польської держави згідно з католицькою етикою, виявляючи відповідну пошану правній владі та зберігаючи закони". — „Треба протиставитися фальшивим політичним доктринам, згідно з якими всі ділянки життя повинні підлягати владі і контролі держави так, що підлягалиб їй навіть справи совісти, влада катол. Церкви, як також без винятку всі права одиниць, родин і громадянства". — „Католики повинні брати якнайчисленнішу участь у формуванні й направі суспільних відносин згідно з засадами справедливости й любови". — „Не лицює належати до сект, підтримувати їх, ні співпрацювати з ними, з масонерією, соціялістами ні іншими орґанізаціями, всеодно явними чи тайними, що відносяться ворожо до Церкви і суспільного порядку або поширюють релігійну байдужність". Синод взиває всіх католиків, щоб пильно вистерігалися комунізму та щоб усіми способами поборювали комуністичну пропаганду і гасла бурення релігії, поширювання ненависти й нищення всякого суспільного ладу.

Марійську Дружину Пань основано в Снятині 18 грудня 1937 як живу памятку 900-ліття проголошення Пречистої Діви Царицею українського народу. Се торжество попередили тридневні реколекції, в яких брали участь всі парохіяни. 19-го грудня, в день св. Николая, по співаній Службі Божій відбувся обряд приняття перших членок Марійської Дружини. Приступило 16 Пань. Пополудні в год. 4 відбулася торжественна академія. На програму зложилися: Марійський гимн і дві хорові точки, що їх виконав жіночий хор під проводом пані проф. Костенюк. Реферат виголосила голова Марійської Дружини п. Е. Добрянська. На увагу заслугує деклямація п-ни Стефанії Фелицької. Заслужені оплески збирала 10-літня дівчинка Седлярчук, яка відспівала „Аве Марія". На академію прибуло богато священиків та інтеліґенції з сіл. Ініціятором цего свята був о. Ілля Оренчук, парох Снятина. Провідником нової Дружини став о. проф. Михайло Фелицький.

Католицький Інститут у Парижі. В сих днях відбулася торжественна інавґурація недавно переробленої величезної бібліотеки Католицького Інституту. В інавґурації взяли участь визначні представники католицької умової еліти з заслуженим ректором Інституту кард. Бодріяром на чолі. У звязку з відновою й поширенням бібліотеки паризька преса присвячує богато місця історії повстання Католицького Інституту та його сучасному розвиткові. Католицький Інститут засновано в 1875 р. Він має факультети: богословії, канонічного права, фільософії, права, природничих наук, літератури і богато підрядних виділів як Вільна Школа Східніх Мов, Інститут суспільних наук, Григоріянський Інститут, Висша Школа економічних і торговельних наук, Висший Курс для дівчат і т. д. Крім того до Інституту належать шпиталь св. Йосифа, Хліборобський Інститут у Бове, університетська семинарія Кармелітів, французька федерація студентів католиків і т. д. Всі згадані вище установи повстали завдяки зусиллям Католицького Інституту. Про надзвичайний розвиток сеї важної установи свідчать найкраще слідуючі цифри: продовж 50 літ число студентів побільшилося вдесятеро, число професорів пятикратно. В 1885 р. було всього 232 студентів, а викладало 28 професорів. Сегодня студіює там 2.160 студентів (в тім 190 чуж.), викладає 120 професорів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

КРАЄВИЙ ЗЇЗД УНДА відбувся в днях 4 і 5 с. м. Провід остав в тих самих руках, що був. Ухвалено далі триматися нормалізації, але заострити тактику. В УНДІ голову орґанізації вибирає не зїзд, а ЦК (Центр. Комітет). До нового ЦК увійшло 65 членів, з того 34 голосувало за Мудрим.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНЦІВ у Львові в місяці січні 1938 р.: Дмитро Каролька за державну зраду; Гриць Левицький і товариші за державну зраду (13 січня); Николай Арсенич і Богдан Яворський за державну зраду (20 січня).

МІНІСТЕРСТВО НАЦІОНАЛЬНИХ СПРАВ мають утворити при правительстві Польщі. Така поголоска курсує у Варшаві. Варшавська преса пише, що теку ново-утвореного міністерства мавби обняти ґен. Токаржевский, командант львівської корпусної округи.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ Бек виголосив на засіданні комісії в соймі експозе про заграничну політику. Воно ріжниться від попередних експозе того міністра цілком песимістичним відношенням до Союза Народів.

ПОЛЬСЬКІ ЛЮДОВЦІ в Східній Галичині збирають підписи під петицію за звільненням людовців увязнених підчас селянського страйку в літі 1937 р. Петицію мають вислати до міністра справедливости Ґрабовского і воєводи Білика у Львові.

НА ЛАТИНСЬКЕ РІЗДВО розстріляли в Москві 23 визначних комуністів, а в ночі під Новий Рік 83. Імена їх принесла совітська преса.

МОСКОВСЬКА „СОЮЗНИЦЯ" ФРАНЦІЇ призначила 18 міліонів франків на викликання революції у Франції найдальше до 20 с. м. („Жур").

ЧЕСЬКИЙ ЩОДЕННИК „Венков", орґан аґрариїв і премієра Годжі, остро атакує заграничну політику ЧСР, кажучи, що вона довела Чехію до повного осамітнення. Польська преса пише, що той закид звернений просто на адресу самого президента ЧСР Бенеша.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Мінеску відвідав Прагу і відбув наради з чеським мін. закордонних справ Крофтою.

З РОМУНІЇ. Нове правительство завісило жидівські ґазети в Чернівцях, Ясах і инших містах.

З ЛИТВИ наспіла вістка, що туди прибув новий посол СССР Крапівніцев, молодий чоловік, який ніколи не був комуністом.

В БУДАПЕШТІ відбулися наради представників держав т. зв. римських протоколів: Італії, Австрії і Мадярщини. Радили над щораз більшим зростом співпраці держав оси Берлін—Рим і поширенням їх впливів, якотакож над послідними подіями в Ромунії.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Каня помістив велику статтю про мадярську закордонну політику в часописі „Пестер Льойд". В тій статті пише м. ін., що Мадярщина буде змагати до дальшого затіснення взаємин з Італією, Австрією і Німеччиною.

В БЕРЛІНІ гітлерівські власти сконфіскували послідне число орґану берлінської р.-кат. епископської курії „Католішес Кірхенблят".

ПОЛОЖЕННЯ У ФРАНЦІЇ характеризує отсей „бон мо": Падляменту у Франції властиво нема, є тільки парляментаристи. Тертя між радикалами й соціялістами та між ними й комуністами завеликі, щоб можна говорити про „парлямент".

В ЕСПАНІЇ дальше йдуть завзяті бої коло міста Теруель. Продовж кількох тижнів червоні й повстанці стратили під Теруелем поверх 60.000 убитих і ранених. Внаслідок сильних морозів богато жовнірів відморозило руки і ноги.

АНҐЛІЯ оповістила нову програму зброєнь на 250 міліярдів злотих.

НОВИНКИ

В „Новій Зорі" ч. 1090 у статті п. з. „На марґінесі статті „Перелом", поміщеній в „Новій Зорі" ч. 77 з 1937 р., напечатано м. ін.: ...„деякі учені дозволили себе заіменувати членами большевицької академії в Києві, а навіть деякі духовні пралати ходили на „ікру" до большевицького конзуляту у Львові". Там по слові „пралати" пропущено слова: „не зірвали орґанізаційного звязку з тими, що"...

На другий тиждень зачнемо продовжування статтей, що стоять у звязку з останнім розпорядком станиславівського Ординаріяту про священиків у світських установах.

28 нових костелів у Станиславівщині. Мин. року в станиславівськім воєвідстві збудовано 10 нових рим.-катол. костелів, а саме: в Брошневі і Спасі, пов. Долина; в Стратині, Новій Греблі, Журові і Людвиківці пов. Рогатин; в Боднарові пов. Станиславів; в Дашаві пов. Стрий; Надорожній і Грабичі пов. Товмач. Крім того в будові є ще 18 костелів, а саме: в Ґерині, Рахині, Осмолоді, пов. Долина; Сівці Войнилівській, Цвітовій, Пняках і Стефанівці, пов. Калуш; в Камінках Малих і Виноґраді пов. Коломия; в Тисьменичанах, Хриплині, Сухій Ліщині, Угринові Долішнім і Черніїві, пов. Станиславів; Прибилові, Олеші, Богородичині і Загірю Польським пов. Товмач („Всхуд").

П. Михайло Грицак, емер. директор і візитатор, жертвував 10.000 зл. на внутрішне уладження шпиталя ім. Митрополита Андрея.

Лавкове ґетто впроваджено у львівських високих школах. Ректор університету Кульчиньский зрікся свого становища.

В Делятині має повстати Ліснича Школа і Лісничий Ліцей.

В Заліщиках підчас каналізаційних робіт при вул. Костюшка відкопано старий міський водотяг з дубових рур зперед соток літ.

В Києві вийшов збірник вибраних творів Т. Шевченка в еврейськім перекладі. Переклав поет Гофштайн. До збірника, призначеного для шкіл, входять м. і. „Сон", „Кавказ", „Заповіт", „Якби ви знали, паничі" і ин.

В м. Горькому знайшли невідомі цінні матеріяли про Тараса Шевченка, м. і. його листи до А. Лазаревського і 2 портрети роботи Шевченка, оден зроблений олівцем, другий аквареллю.

Науково-дослідний Інститут літератури ім. Шевченка набув у Москві 200 незнаних листів М. Коцюбинського, писаних в рр. 1906—1912 до А. А. Аплаксіної, переважно з острова Капрі, де К. був гостем Ґоркого. Листи ті мають велике значіння для пізнання життя і творчости Коцюбинського.

В с. Кричельськ на Волині помер 50-літній Ігор Лаврентієв, колишній директор оперетки в Одесі, в останніх часах слуґа в одного господаря...

В околиці Закопаного снігова лявіна присипала на смерть адвоката Оттона Вахса.

Політичний гумор. — Джон Бул до Вансіттарта: Пане докторе, болить мене Гонґ-Конґ. — Вансіттарт: Ґа, може се початок жовтачки.

Гумор. — Розмова. — Не знаєте як я хотівби, щоб війну виграли Китайці. — Або хто не хотівби? — А Японці.

Начальник почтового уряду в Хоржові, 30-літній Ян Коциба, засуджений на 2 і пів року тюрми за крадіж публ. грошей і фальшування квітів і ін. документів, зробив апеляцію і дістав обнижку кари на оден рік тюрми.

Завісили в урядуванні ще одного визначного „санатора", Віктора Поляка, нач. Ґм. уряду в Сьвентохловіцах. Сроневіреннями його занялася прокуратура.

Замість посилати почтою, пересилаю отсею дорогою найщиріші желання **ВЕСЕЛИХ ТВЯТ** і **ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ** всім Приятелям і Знакомим — о. Григорій **Фуканьчик,** парох в **Угерцях Мінеральних.** 6—1—1

Суспільна обезпечальня виясняє, що коли справдять наліг пиянства в особи, яка має право до підмог з обезпечальні, ті підмоги будуть виплачувати без попередньої згоди обезпеченого на руки осіб, що їх він удержує.

В Старогарді на Поморі вручили торжественно дипльоми 7-ом учасникам шкільного страйку на Поморі в рр. 1906 — 7.

В захисті для бездомних у Варшаві помер недавно жебрак, що його вважали за Жида. Він жебрав при синаґозі на Празі. По смерти його показалося, що се був колишній ґенерал царської армії кн. Тімофей Мурятов. Так сходять зі світа рештки старої гнобительської Росії. А як сходити-муть рештки нових гнобителів, може ще побачимо.

Адвокатська Палата в Букарешті висунула проект счеркнути з листи адвокатів всіх адвокатів Жидів, записаних до Палати по війні.

40.000 чужинців мусіти-ме покинути Ромунію по довершенні контролі документів чужинців.

Большевики зліквідували бюро подорожі „Інтуріст" в Лондоні. Така сама доля має стрінути також бюра „Інтуріста" в Берліні та в усіх скандинавських краях. Се поясняють цілковитим браком клієнтів. Люди бояться їхати в царство антихриста.

Німці будують два воздухоплави, один на 40 осіб, другий на 100.

Сенат у Франції 224 голосами проти 73 ухвалив не дати більше кредитів на продовження вистави в 1938 р.

Світовий протижидівський конґрес відбудеться в Парижі в травні с. р. З Польщі до участи в конґресі запросили кс. пралата Станіслава Тшецяка.

Наукові досліди виказали, що воздух в горах 100 разів чистіший як воздух у місті. Пересічно в 1 куб. центиметрі міського воздуха є 10.000 частинок пилу.

Міжнародній конґрес видавців відбудеться по 37 літах у Липську в днях 10—25 червня 1938. Протекторат над ним обняв мін. Ґеббельс.

До Лондону надійшла одна з найцінніших збірок почтових марок на світі. Се власність помершого в Сан Франціску Віліяма Крокера. Поодинокі марки тої збірки представляють вартість около 1000 фунтів. Найцінніша марка британської Ґвінеї з 1856 р. Її вартість означена в катальоґу на 2000 фунтів. Ту збірку мають продати на ліцитації.

Гумор. — Розмова на часі. — Ви їздили кудись на свята? — А Ви? — Ми також ні.

Гумор. — Зовсім льоґічно питає. — Мамусю, чому Оля все дістає перша їсти, а я ні? — Бо жінки все мають першенство. — Ну, коли так, то чому я перший прийшов на світ, а не Оля?

В Німеччині розписано нову внутрішню 4 і пів проц. позичку в висоті одного міліярда марок. Позичка призначена на сконсолідування державних короткоречинцевих довгів. Обліґації позички в формі скарбових бонів розложено на 18 літ, одначе правительство застерегло собі право викупити всі або частину бонів уже по 5 літах. З загальної суми емісії 250 міл. покрили вже банки і инші фінансові підприємства. Внутрішне задовження Німеччини, ґарантоване Німецьким Державним Банком, виноситиме включно з найновішою позичкою 7 міліярдів 650 міліонів марок. Крім того німецькі приватні зобовязання виносять 42 міліярди марок.

Жертви: 1) о. Іван Доничевич в Корничі коло Коломиї, п. в місци: зол. 2 для хорого Івана Заремби, 2) о. Григорій Фуканьчик, в Угерцях Мінеральних, п. Вільшаниця к. Устрик: зол. 3 на Рідну Школу, 3) о. М. Могильняк в Москалівці, п. Косів к. Коломиї: Замість святочних і новорічних желань складає зол. 5 для найбіднішої, пильної української дитини, 4) Брацтво Церковне в Кутах Старих, п. Кути: зол. 13 для українських інвалідів (збірка), 5) о. Др Лев Скобельський в Кутах Старих, п. Кути: зол. 5 для академічної молоді на руки о. Д-ра Гриньоха.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. К. М. в К. Заяв без підпису або без підписів не можна поміщувати в ніякій справі.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Адміністрація „Нової Зорі" і „Правди" **має в запасі річники до набуття в довільній кількости:** „Нова Зоря" оправлена гарно в пів шкіру зол. 20, неоправлена зол. 12 (плюс порто); „Правда" оправлена гарно в пів шкіру зол. 13, неоправлена зол. 6 (плюс порто). **Лиш за попереднім надісланням готівки враз з портом.**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТІК: Самураєва дочка.
АПОЛЬО: Невдачник.
ЕВРОПА: Косцюшко під Рацлавицями.
КАСІНО: Ґрафиня Владінов.
МУЗА: Благословенна земля.
ПАКС: Один поверх вище.
СТИЛЕВЕ: Королева Вікторія.
ТОН: Капітан Тейльор.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- **Духовна Академія — Львів**
- **Народна Лічниця — Львів**
- **Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 16 січня 1938. Ч. 3 (1103)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

УХВАЛИ ПЕРШОГО ПЛЕНАРНОГО СИНОДУ

Се один з найважніших актів католицької політики.

На сю тему „Курєр Варшавскі" приніс передовицю в 9 ч. В ній пише м. і.: Катол. Церква не робить політики у звуженім того слова значінні, значить не бере участи в боротьбі за владу, за устрій або особи в режімі. Та дуже поручає політику, в якій ходить про основні засади, нпр. про родину, характер цивілізації, значіння одиниці в суспільности. Якби такою політикою Церква не займалася, то здалаб на ласку і неласку долі найвиразніші науки Ісуса Христа. Катол. етика мусить наближатися до політики, се її зелізна конечність, накинена Церкві від початку її життя. Про повну резиґнацію Церкви з політичного життя може говорити тільки той, хто не здає собі справи з взаїмної залежности всяких форм людської діяльности. До такої резиґнації власне пруть ляїцисти і всякі вільнодумці, а на противнім бігуні тоталісти і неопогани, щоби спараліжувавши Церкву дійти до перевороту. Отже оповіщені недавно ухвали Синоду дотичать всіх в широкім значінні політичних справ моральних і суспільних. Сюди належать справи совісти, церковної влади і всі без виїмку права одиниць, родин і суспільности. Се безумовно протитоталістичне становище Церкви знане з голосних і дуже вимовних Енциклік Св. Вітця Пія XI.

Вязнять 20 Епископів.

Видаваний в Нижнім Новгороді щоденник „Горковская Комуна" звідомляє про нову нагінку большевиків на всяку церковну орґанізацію. В Н. Новгороді увязнено тамошного правосл. митрополита Теофана Туліякова і 7 инших високих церковних достойників. Між увязненими є: архиепископ Критов, митрополит Віталій, голова т. зв. „Живої Церкви", митроп. Віссаріон Сорін з Москви, епп. Лебедєв, епп. Парлєвский з Серґача, епп. Коробов з Ветлуґи, епп. Масловський з Рязані. Всім їм загрожує кара смерти. Недавно й митроп. Сергія в Москві зарахували до „саботажистів". Разом совіти вязнять 20 епископів.

Червона армія проти Сталіна.

З Риги звідомляють: Внаслідок викриття ряду заговорів червоної армії на життя Сталіна новоіменований політичний шеф совітської армії Мехліс здержав усякі аванси й відпустки в ціли переведення основної чистки на всіх щеблях совітського офіцирського корпусу. Вже завішено в урядуванні ряд офіцирів на висших службових становищах. Тепер наступлять дальші масові увязнення між совітськими офіцирами і сензаційні процеси на тлі їх мнимих злочинів супроти Сталіна і його режіму та масові розстріли.

Хаос в Ромунії стає все більший.

Вісти, які приходять з Ромунії, свідчать, що хаос росте там постійно. Міністр без теки Куза домагається, щоб Ромунія виступила з „жидівського Союза Народів", що викликає крізу в новім правительстві. Рівночасно звідомляють, що селянські маси зачинають буритися, бо Куза обіцяв їм, що поділить між селян сконфісковані Жидам маєтки, а тепер не ділить. Словом, Велика Ромунія, набравши в себе за богато чужих їй національних меншин, зачинає замітно ослабати, бо засимілювати меншини в теперішних часах ніхто не годен, можна їх тільки корумпувати, але разом з тим корумпується державний апарат і державну націю.

„Мирові договори стратили значіння"...

„Юнайтед Пресс" звідомляє: Президент Русвелт зажадає від Конґресу спеціяльним відручним письмом збільшення кредитів на будову літаків, торпедовців і підводних суден. Президент того погляду, що будова менших воєнних кораблів важніша, ніж будова великих. Після його пляну Злучені Держави Півн. Америки мають збудувати 4.500 воєнних літаків до 1940 р. В звязку з тим заявив пос. Е. Тейльор, предсідник буджетової комісії Конґресу: Мусимо якнайскорше виконати плян зброєнь през. Русвелта, бо мирові договори стратили значіння і Зл. Держави допустилисяб божевілля, якби не були приготовані на все.

Цісарська конференція в Токію.

В Токію відбулася японська імперіяльна конференція під проводом самого цісаря Гірогіти. В ній взяли участь, крім цісаря, князь Канін, шеф ґен. штабу армії, кн. Фушімі, шеф штабу маринарки, його заступник кн. Коґа, преміер кн. Коное, мін. Гірота, адмірал Суетсуґу, мін. війни ґен. Суґіяма, мін. маринарки адм. Йонан, мін. фінансів Каия і предсідник тіснішої ради барон Гіранума. Вона тривала від год. 14 до год. 15 місцевого часу. Конференція ухвалила поборювати китайське правительство доти, доки воно не змінить свого наставлення супроти Японії. Цісар Гірогіто проводив на конференції перший раз від вступлення на престол. Бо цісарські конференції в Японії відбуваються рідко. Теперішна конференція четверта від 60 літ. Перша відбулася в 1894 р. підчас японсько-китайської війни, друга 1904 р., коли треба було виповісти війну Росії, третя в 1914 р., коли Японія рішалася взяти участь у світовій війні. Рішено не оповіщувати комунікату з засідання цісарської ради. Оповістять тільки зарядження правительства, видані на основі ухвал тої наради. Якраз ся таємничість многомовна.

За рік 700 нових бібліотек в Польщі.

В 1937 р. прибуло в Польщі 700 нових бібліотек; є їх тепер 9.300. В се не вчислено шкільних бібліотек. В деяких бібліотеках було таке переповнення, що вони мусіли означити число постійних гостей. Цікаво кілько своїх нових бібліотек оснували Українці в Польщі, особливо кілько католицьких?

ДО 15 ЛЮТОГО ТРЕВАЄ МІСЯЦЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ. ЩО В ТІМ ЧАСІ ЗРОБИМО, СЕ РІШАЄ ПРО ЦІЛИЙ РІК.

Священство й орґанізації

Апостольська Нунціятура в Польщі. У Варшаві 5 грудня 1937. Ч. 315.

Ваша Ексцеленціє!

Дійшло до мого відома, що Ваша Ексцеленція недавно розпорядили сильними словами і під канонічним приказом, щоби священики не належали до світських стоваришень з виїмком тільки таких, в яких священик з уряду а не силою вибору може брати участь, як також таких, які мають означену ціль поширювати справи Церкви, або є підчинені власти Церкви.

Якраз сей розпорядок уважаю і за мудрий і за найвідповіднійший серед замішаних обставин наших часів, щоб утихомирити незгоду горожан і щоби спричинити поширення й успокоєння умів через вилив священичої любови для всіх і через піднесення авторитету слуг Божих в очах вірних. Тому що за добрі діла належиться заслужена похвала, я з правдивим вдоволенням ґратулюю Вашій Ексцеленції за повзяту постанову.

Справді, що Ти рішив, відповідає як найточніше частим напімненням і приказам Римських Папів.

Вистарчить пригадати деякі вискази виняті з Енцикліки Пія X „Іль фермо пропозіто": „Священик, вивисшений понад всіх инших людей, щоб міг сповняти місію собі від Бога поручену, має себе поставити висше понад всі людські партійности, понад всякі боротьби, понад всякі верстви суспільні... Не повинні отже належати до ніяких того рода Стоваришень, як тільки по зрілій розвазі, за згодою Епископа і тільки в тих случаях, в котрих співпраця священика виключає всяку небезпеку й оказується очевидно хосенною".

З тими словами згідні норми видані Венедиктом XV, дня 16 липня 1921 р. в Листі всім дуже добре знанім, до Епископів Польщі.

Не сумніваюся, що Всечесний Клир авторитетови й особі Вашої Ексцеленції завсіди найпослушніший прийме Твої вітцівські упімнення радо з готовістю послуху.

Клир, стоячий понад всякі партії, має ужити в своїм ревнуванні всіх сил, щоб узгіднити методи святої служби з потребами і домаганнями нинішної суспільности, при захованню святої науки євангелія і глибоко утвердивши в умі і душі суспільні принципи Церкви.

Йдучи за світлом католицької віри, з горіючим огнем в серцях взаїмної любови, нехай (священики) стараються всіх горожан звязати узлами братерства і споїти нерівні верстви суспільности християнською приязню.

Вкінці нехай працює, оскілько може з охотою і благородністю в поширенні Католицької Акції між вірними, так часто і так дуже порученої Святішим Отцем нашим Піем XI, як підставу і вказану Провидінням дорогу до привернення християнського і горожанського порядку, так глибоко захитаного в наших часах.

Висказуючи для Тебе й для Твого Клиру щирі бажання щасливого успіху, заявляю вислови найбільшої преданости і прихильности.

Ф. Кортезі, Архіеп. Сирац. Нунцій Апост.

До Їх Ексцеленції Кир Григорія Хомишина Епископа Станиславівського.

*

До Всечесного Духовенства

Подаючи до відома повисше письмо Апостольської Нунціятури у Варшаві, зазначую і підчеркую і то для ухилення всяких інсинуацій і хибних толків, що при оголошенню мого розпорядку я не повідомляв передтим Апостольську Нунціятуру, ані також по виданню тогож розпорядку. Лишень алярм і крик преси спричинив, що та справа дійшла до відома Апостольської Нунціятури і що відтак Ексцеленція Апостольський Нунцій Архіепископ Филип Кортезі сам „пропріо моту" вислав письмо до мене в нинішнім Вістнику оголошене в тексті латинськім як оригіналі і в українськім переводі.

При сій нагоді щераз моє розпорядження оголошене у Вістнику Ч. X-XII — 1937, Ч. 5979/IV

Зїзд УНДА

Хто на нім „виграв”?

Один визначний ундист на питання, хто властиво виграв а хто програв на зїзді Унда в днях 4 і 5. І. 1938, відповів: „Як я ішов на той зїзд, то не знав, що буде, а як я виходив зі зїзду, то не знав, що сталося. А я ввесь час уважав...”

Сказав се чоловік інтеліґентний, старший і з політичним досвідом. А щож доперва говорити про людей молодших або без такого досвіду!

На чімже полягають труднощі оцінки висновків, вислідів і наслідків останнього зїзду Унда?

Труднощів тих богато і вони ріжного рода: зовнішні і внутрішні, історичні і сучасні, звязані зі структурою Унда та з ситуацією в краю і поза його кордонами. Словом, требаб богато писати, щоб докладніше оцінити висновки, висліди і наслідки останнього зїзду Унда. Се можна зробити тільки в політичнім журналі, а в часописі мусимо обмежитися до головних помічень серед дуже неясної ситуації і в Унді і в нашім краю і в цілій державі, в якій жиємо.

Передовсім одно ствердження. В часі між останнім зїздом Унда, що відбувся тому 6 літ і теперішнім зїздом — наступила в Унді зміна, якої ніколи не бачила здається ніяка партія ні політична орґанізація взагалі. Та зміна полягала на тім, що всупереч програмі Унда і всупереч ухвалам всіх його дотеперішніх зїздів новий провід Унда на власну руку, то значить без ухвали зїзду, засадничо змінив політику найбільшої політичної орґанізації в нашім краю. Чому се сталося, всі знають, отже пояснювати того не будемо. Ми не кажемо, чи се сталося мериторично добре чи зле. Для оцінки останнього зїзду Унда тут важніше питання, як він ф о р м а л ь н о залагодив ту незвичайну справу. З ухвал і з дискусії, оскільки вона дійшла до публичного відома, виходить, що зїзд тої справи навіть не розбирав. І се його найтяжча недостача, яка мусить бути поставлена на рахунок опозиції, що повинна була ту справу порушити вже тому, що вона опозиція.

Та хто знає наші відносини і слабість усяких проявів в політичних орґанізаціях, той розуміє, чому так було. А всетаки воно дивне і мабуть булоб неможливе ні в наших сусідів Поляків, ні в наших сусідів Москалів...

Другий блуд опозиції се те, що вона очевидно перецінювала силу офіціяльної струї в Унді. Видно се з того, що на 65 членів Ц. К. (Центрального Комітету Унда) за вибором головою орґанізації п. В. Мудрого голосувало тільки 34. Значить, він вийшов головою лише двома голосами. *) А хто знає, який вплив має кождий голова при владі в орґанізації, той розуміє, що така більшість се не більшість. Та з другої сторони офіціяльна струя в Унді перецінювала силу опозиції, на що вказують ріжні признаки.

Вислід голосування при виборі голови Унда се очевидний доказ, що виграла опозиція і то виграла несподівано сильно. Признає се кождий, хто знає склад тої опозиції і те, що властиво ніхто з її ініціяторів не лише не кандидував на голову, але навіть не хотів кандидувати. А кожда опозиція, яка не змагає до влади і виразно того не говорить, вже тим самим засуджує себе на орґанічну слабість. Ми тут не входимо в причини і рації, чому опозиція так поступала, ми наразі стверджуємо тільки факти. А до фактів належить і той, що при такім невиразнім становищі опозиції вона повинна була програти на 99 процент, тимчасом при виборі голови орґанізації показується, що противник опозиції виходить прикрою більшістю.

Ще більшу побіду опозиції можна бачити в тім, що її погляд про потребу заострення тактики побідив на 100 процент, то значить зїзд приняв його одноголосно.

Вкінці третій доказ перемоги опозиції се приняття приблизно 15 її членів до Ц. К. Унда. Тут не в числі річ. При такім невиразнім становищі, яке займала опозиція, се взагалі питання, чи вона на тих зборах могла була знайти хоч одного члена більше, бо вона прецінь не хотіла захоплення влади. Отже ми думаємо, що якби п. В. Мудрий сказав був до ініціяторів опозиції: „Слухайте, панове, я годжуся, щоб ви на 65 членів ЦК Унда дали 30 своїх людей”, — то опозиція булаб не всилі дати більше, як признаних їй 15. І зовсім не дивно, що так було, бо коли опозиція не змагає до захоплення влади, тоді інакше не може бути і тоді мусять владу далі задержати ті, що її мали дотепер, бо як і вони не хотілиби влади, тоді прийшлосяб розвязати орґанізацію і розійтися.

Воно й виглядає, якби до того йшло: бо Ундо це т е п е р свого рода українське ББ або український ОЗОН, значить поява, яка орґанічно не може мати в своїм нутрі засадничої опозиції тому, що вся рація її істнування в її одностайности. Се може й відчувала опозиція і тому була така невиразна і тому не хотіла навіть пробувати змагати до влади в орґанізації.

Коли все те взяти під увагу, то не можна дивуватися також найбільш розбіжним думкам і поглядам чужої преси з приводу сего зїзду Унда. Отже одні польські ґазети пишуть, що побідило офіціяльне Ундо, другі пишуть, що се неправда, бо побідила опозиція — і так пишуть напереміну. Словом потверджують знаменитий висказ того ундиста, який сказав, що вийшовши зі зїзду Унда не знав, що на нім сталося, хоч уважав весь час. Колиж нашим людям, Українцям, ба навіть діяльним і думаючим довголітним членам Унда так трудно зорієнтуватися, що це властиво було, — то як можна дивуватися Полякам або взагалі чужинцям, що не розуміються на тім.

Ціла та небувала ситуація має свої причини не лише в загальній неясности положення, яке є також у всіх наших сусідів довкруги, але зокрема ще в тім, що в нас нема навіть політичного варстату, в якім можнаб докладно розбирати і насвітлювати політичні справи: нема ні одного політичного журналу, ні одного політичного книжкового видавництва. А без того подібні ситуації можуть повторятися в нескінченість...

Ясно, що в такій ситуації навіть колиб УНДО мало за собою 90% суспільности, то рішати про думку тої суспільности може частинка з тих 10% не обнятих УНДО-м, коли та частинка знає, чого хоче і щось консеквентно робить.

А. Ч.

*) Такі були перші вісти. Потому говорили, що на салі були в часі голосування тільки 44 члени ЦК і з них 36 голосувало за Мудрим. Та навіть якби так було, то й се характеристичне, що інші уважали вказаним або не голосувати, або вийти з салі. Так мабуть не було ще при виборі голови УНДА — і тому се також показує настрої в краю і в його найбільшій політичній орґанізації.

підтримую в цілій силі і хто зі священиків до него не примінивсяб, буде потягнений до строгої відповідальности, а зате нехай священики стараються основувати церковні установи і Стоваришення під властю і впливом Церкви. Нехай там по можности будуть діяльні як слуги Церкви, а не як прислужники світських „патріотів”.

Коли заходилаб якась виїмкова конечність, може священик удатися до Епископського Ординаріяту, котрий по розсмотренню справи може уділити диспензу від того розпорядку і то лишень на певний час, доки конечність сего вимагає. Рівнож подаю до відома, що той розпорядок не відноситься до стоваришень чисто харитативних і до урядів автономічних.

Станиславів, дня 20 грудня 1937 р.

† Григорій, Епп.

(„Гл. „Вістник Станиславівської Епархії” ч. I—III, Рік 1938, на ст. 3—5).

Радянська Україна без шефа...

На Україні террор. Цілий ряд процесів в останніх місяцях та остра і ґрунтовна чистка в центральній владі свідчать, що національно - реліґійних почувань українського народу не в силі придушити навіть звірські репресії. Ряд визначних людей без суду пішов на розстріл. За „контрреволюцію”. За це погибли й визначні українські комуністи, між ними й премієри „автономної” укр. держави. В рр. 1920—23 „провадив” політику рад. України болгарський комуніст Христіян Раковський. На це становище поставив його Ленін, що між Українцями не міг знайти відповідного кандидата. В 1923 році іменовано Раковського совітським амбасадором у Варшаві й Лондоні. Опісля увязнено. Премієром рад. України став Власт Чубар. Послушний виконавець волі Політбюра, пережив на своїому крівавому престолі 10 літ. Йому одинокому вдалося ціло вийти покищо живим та ще й до того стати заступником Молотова.

В 1933 р. шефом уряду призначено Панаса Любченка, що 30 серпня 1937 р. пострілом відобрав собі життя. По нім „престіл” обняв Бондаренко. Не довго на нім всидів, кілька місяців, і діждався розстрілу. По смерти його Україна осталa без свого „керманича” (!). Москва шукає кандидата. Між Українцями вірного нема. Чужого давати небезпечно. Підшукують з українським прізвищем. Кремль у клопоті.

А тимчасом тревають розстріли і чистка. Нові жертви „контрреволюції” доповняють чашу недолі українського народу. Вона вже вщерть виповнилася. І мабуть незабаром розіллється кров нової полуміні.

О. Я.

З життя нашої еміґрації

Українські еміґранти для дітей.

Союз Українок - Еміґранток у Варшаві улаштував 2. І. традиційну ялинку для українських дітей і дорослих. По роздачі дарунків діти бавилися до год. 9 веч. Розпромінені обличчя діточок витали цей вечір святочно. Діти тішилися, гуляли, забуваючи не одно домашнє лихо. Опісля відбулася забава для дорослих. „Ялинка” пройшла величаво й успішно.

Свят - Вечір в Українській Студенській Громаді у Варшаві.

Зібралося студенство та старші, що не могли з якихсь причин їхати домів на свята. Разом засіли при спільній трапезі, щоб побажати собі тут на чужині кращого завтра. Мило зустрічали той вечір. Нагадував він наш рідній — на рідній землі. Все було. Стіл угинався під „народніми” стравами. Що хвилина лунали коляди. А опісля забави і танці.

ХТО ПІДПИСУЄ УДІЛ У

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ҐРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

той співпрацює також при розбудові рідного ремесла, торговлі й промислу.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як кипить боротьба у „Просвіті“

Та боротьба переноситься вже й за кордон.

„Громадський Голос” в ч. 51 приніс ще дві інформації про боротьбу внутрі „Просвіти”. В *першій з тих інформацій пише під наголовком*

Голос народу проти руйників:

Вже попередно „Громадський Голос” *подав* вістку про ту анархію, яку пробує в Рогатинщині ширити самозванна „Колегія Мужів Довіря” *львівської централі серед читалень „Просвіти”* своїми обіжниками. Ці обіжники трапили однак, як коса на камінь, на свідомість читалень. Читальні з обуренням відкидають цю анархію панів з „колегії” і дають їм гідну відповідь: ...., Вашим письмом і роботою вносите у читальняне життя повіту анархію і деморалізацію. Філія „Просвіти” в Рогатині існує правно й статутово, бо зроблено на підставі статуту проти безпідставного розвязання Головним Виділом відклик до Заг. Зборів. До *полагодження* справи Заг. Зборами Філія статутово існує. Хто інакше говорить, той ломить статут і ширить *анархію. А збірку на дар „Просвіти” переведе* наша читальня тоді, коли Головний Виділ заперестане діяти протипросвітну роботу, а зокрема коли відкличе розвязання читалень і філій, напятнує і потягне до відповідальности тих своїх люстраторів, що поручили викинути з читалень твори Івана Франка, та оголосить звіт з минулорічної збірки дару „Просвіти” і на що він зужитий. Ці вимоги ставимо в імени членів читальні, які без виконання їх не дадуть на дар „Просвіти” ані сотика, бо тяжкий наш гріш іде на коштовну подорож люстраторів до добре зорганізованих читалень, щоби викидати твори І. Франка і тим подібні. — П. Андріевський, голова. Д. Рудий, секретар.

А друга інформація приносить:

Протести членів „Просвіти” з Франції.

Члени філії „Просвіти” в Але (Франція) надіслали до Редакції листа, в якім гостро протестують проти розвязування централею „Просвіти” у Львові читалень і філій. Вони стверджують, що робота панів Брика, Творидла, Кравцева і других є злочинною і скрайно протинародньою. Між іншим висказують здивування, що п. Брик відповідальний за всю руїнницьку роботу централі „Просвіти” відважився ще брати участь у просвітянськім зїзді в Ужгороді. Невжеж не знайшлося там ані одної людини, яка запротестувалаб проти виступу руїнника? На кінець листа члени „Просвіти” висказують віру в те, що і те зло, яке приходиться переживати українському *народові від панів з централі, промине, як вище* подані нами з централі „Просвіти” хотіли зруйнувати народні надбання, а це їм не вдалося. Не вдасться і тим.

Примітка Ред. „Н. Зорі”: Хоч обі висше наведені інформації невеличкі, та вони виразно представляють розвал у „Просвіті” вглиб і вшир, як також основну причину того розвалу. Та причина полягає на ріжницях між радикалами та ундівськими націоналістами. Річ ясна, що статут „Просвіти” дає радикалам підставу творити радикальні читальні і філії „Просвіти”. Отже радикали роблять се і зробивши боронять свого стану посідання, навіть відмовляючи матеріяльної допомоги ундівсько-націоналістичному Головному Виділові. А знов ундо-націоналісти боряться проти захоплення радикалами щораз більших *впливів у краю, бо інакше впалоб значіння Унда.* І так замість просвітньої роботи кипить у „Просвіті” боротьба тай переноситься вже навіть між наш народ далеко поза границі краю і там викликає распрю. Тепер вже зовсім виразно показується, яку благодать мають українські католики на просвітній области в організаціях „Скали”, де можуть спокійно працювати. Гляди про се докладніше в двох брошурках: „Скала і Просвіта” та „Просвітній рух в Галичині”.

Як „Діло“ характеризує зїзд УНДО

„Діло” в ч. 7 принесло статтю пера „ік” п.з. „Довкола Народнього Зїзду”. В ній читаємо м. і.: „*Нинішній стан польсько-українських відносин* безумовно польській стороні страшенне вигідний: формально „нормалізація” триває далі, фактично українська дійсність доходить до меж трагізму, при чому на цей трагізм складається не тільки матеріяльний стан посідання, але може у ще дужчій мірі стан моральний. Ніде правди діти: поруч з проявами найбільш жертвенної конструктивної праці, яка ні на мент не припиняється, маємо *незаписані досі у нас прояви заляканости, зацукано*сти, дефетизму і того „рівнання вділ”, яке є грізним мементо для всіх, що мають ще вищі аспірації, як лише вдячність за право до істнування. І ці два моменти були вирішні для цілого характеру Народнього Зїзду.”

Про польсько-українські взаємини

Чи є вигляди на полагодження їх?

В 1 ч. „Польсько-українського Бюлетину” появилася відповідь б. львівського воєводи Петра Борковского на анкету того журналу: Як розвязати польсько-українську справу? Автор *пише*, що навіть Англія через ряд століть не могла знищити ірляндського народу, хоч довела майже до цілковитого занику ірляндську мову та майже зовсім позбавила Ірляндців земельної власности, не могла тільки видерти їм католицьку віру, але в міру того як в самій Англії більшала толєранція, релігія тратила на значінні як національний чинник опору. Кінець кінців *дійшло до того*, що Анґлія мусіла признати мало не повну державну незалежність Ірляндцям і вони в скорім часі зліквідували майже зовсім анґлійську власність в Ірляндії та в великій мірі й анґлійських кольоністів. Якби Польща — пише — пішла на таку екстермінаційну політику супроти Українців, то не осягнулаб навіть того, що на якийсь час осягнула Англія, бо Українці мають поза Польщею більшу силу як Ірляндці поза своїм краєм. Зрештою здобутки Поляків на українських землях булиб нетривалі і до того екстермінаційна політика не сприяє господарському розвиткові держави, хоч може бути корисна для деяких одиниць і груп між Поляками, як пр. для урядовців, що ждуть з того приводу авансів, додатків і т. п. Автор каже, що центральне правительство Польщі моглоб почати спробу ліберальної національної політики супроти Українців, але признає, що даних на довшу політику того рода, хосенну для держави, нема...

Сім головних гріхів

вичислив „Курієр Поранни” польським ендекам.

„Курєр Поранни” в ч. 11 приніс велику полемічну статтю пера Р. П. п.з. Народова Демократія і „її сецесії”. В ній *закидає вшехполякам отсих* 7 головних гріхів: 1) Виключення з їх рядів людей, що сміли сісти до одного стола з нач. вождом Ридзом Сьміглим, що витворило між ендеками і їх сецесіями противенство не лиш ідейне але й моральне, сягаючи до основ нації. 2) Ліберальна адержавна доктрина, яка „нарід” протиставляє „державі”, доктрина чужа новому поколінню. 3) Негативне відношення до конституції, разом з фронтом Морж і комуністами, що свідчить про нерозуміння польської конечности. 4) Невиразне відношення до загр. політики, оборона сх. пакту і закидування, що виповілося трактат про меншини. 5) Брак розуміння справ суспільних і господарських під впливом тупого дрібноміщанського лібералізму 19 ст. 6) Відчуження від польської дійсности по війні, причім н. д. письменники вміють аналізувати положення Японії, Італії, Німеччини, а Польщі не вміють і ждуть аж щось у ній станеться. 7) Незгідність слів з ділами, причім і слова тої партії також суперечні. Н. д. партія має вахляр ідей — від монархізму а ля „Аксіон Франсез” аж до крайнього лібералізму („держава се конечне зло”). Се хамелєон, не партія: *супроти молоді вона фаш.-гітлєрівська*, супроти католиків протитоталістична, супроти робітників радикальна, супроти міщан ліберальна. Джонглєрку серед тих противенств улекшує ендекам патріотична фразеольогія й антисемітизм і вказування на „національну державу” як ціль, але на чім та „нац. держава” має полягати, — не кажуть. Таким джонґлюванням можна довший час баламутити дітей, а люди дозрілі, що хочуть виконувати те, що говориться, скоро пізнають брак політичного змісту партії й відходять. Ось генеза „сецесій”. (Ся полєміка викликана статтею С. К. в „Варш. Дз. Нар.”, де він закидає ендецьким утікачам, що вони тільки тим ріжняться від ендеків, що втікають до урядового жолоба).

Мрозоль „Гонсецкі”

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого” з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

Nowosielce? Drugi Ozon?

Reorganizacja?

Під таким заголовком і ще з додатком В хаосі „реконсолідаційних” проектів — згадує „Дзенник Людови” в ч. 10 проекти, які мають на цілі створення другого — поруч Озону — консолідаційного бігуна, супроти невдач Озону. Всі ті помисли *звертаються на ліво*. Та дехто хоче тільки реорґанізації Озону. ІКЦ радить вернутися до „тактики Новоселєц” (т. зн. до шукання контакту з людовцями), що й робить ґен. Токаржевский. Та вони забувають, що від часу Новоселец ситуація значно змінилася: хлопські й робітничі маси домагаються демократії й ліквідації теперішної системи.

Бюрократична ідиля

В 7255 ч. „Роботніка” К. Чапіньский полемізує з С. М. в „Ґаз. Поль.” у статті п. з. „Бюрократична ідиля — наївні надії”: „Передовсім — пише — бюрократія не може заступити акції суспільности. Пан С. М. хоче тільки „усуспільнити” (?) бюрократію... коли всі півтоталістичні концепції — не кажучи вже про тоталістичні! — се в основі концепції бюрократичні. Бюрократії при сім системі не усуспільнено, її просто упартійнено. А до якої карикатури доходить те *упартійнення, показує нпр. процес старости* Чарноцкого. То доперва „усуспільнення”! Без сильної контролі сойму, самоурядів, свобідної преси бюрократія мусить вироджитися...

Ромунія і національні меншини

Ромунське правительство прем. Ґоґи висунуло клич „Ромунія для Ромунів”. В звязку з тим „Праґер Тагеблят” зазначує, що побіч 13 міліонів Ромунів мешкає в Ромунії 6 мілл. осіб приналежних до національних меншин. Найчисленнішу меншину становлять Мадяри, яких є півтора міліона, опісля йдуть Жиди 850.000, Німці 780.000, Українці 720.000, Болгари 350.000, Турки 250.000 і Росіяни 150.000. (Се переважно також Українці. — Ред. „Н. Зорі”). Ромунія підписала договір про меншини 10 вересня 1919. Ромунські меншини є під опікою Союзу Народів. Крім того в мировім договорі Ромунія взяла на себе ще спеціяльне зобовязання: всі Жиди, замешкалі в Ромунії, яких державної приналежности не устійнено, повинні дістати ромунське горожанство. Проти того виступають Ґоґа і Куза, домагаючись *ревізії горожанських прав, наданих на підставі* згаданого міжнароднього зобовязання.

Японія й Німеччина

„Дейли Телеґраф” звідомляє: В останнім часі Японія дуже охолола в відношенні до Німеччини. Найбільше Японці захоплювалися приязню з Німцями в літі м. р., коли зачинали війну з Китаєм. Тепер вже лише з обовязку повторяють фрази про тісне співробітництво. Причина зміни настрою в недовірю до Німеччини як союзника. А те недовіря викликане двома фактами: 1) Німці *мають продавати Китайцям зброю й везти її* через Гонк-Конґ, 2) Німеччина більше значіння приписує дружбі з Англією ніж з Японією.

Пляни в руках Японців

Щоденник „Сан Франціско Кроникл” звідомляє, що американські урядники перевели з Сан Франціску ревізію на великім японськім кораблі „Татсута Мару” перед самим його відпливом з пристані і сконфіскували пачку листів, які мають звязок з діяльністю японських шпіонів на побережжі Америки. Ходять слухи, що американська контрроздівка підозріває, що пляни найважніших баз американської воєнної фльоти вже в руках Японців.

Зміни в англійській дипльоматії

Роберт Вансітарт, дотеперішній шеф усеї анґлійської заграничної служби і керманич централі „Форейн Офісу”, іменований головним дипльоматичним дорадником анґлійського правительства, приділеним до міністра заграничних справ. Дотеперішне становище Вансітарта обняв Олександер Кадоґан, б. амбасадор в Китаю. Вансітарт має всесторонній дипльоматичний досвід і буде відтепер більше дипльоматичним проєктодавцем як виконавцем. Він має занятися м. і. справою дозброєння Великої Британії та видавати свою опінію у всіх справах заграничної політики.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

На преріях Саскачевану

В. П. Гетьманич Данило в Саскатуні і большевики.

З Саскатуну пишуть нам: Тут на стації чекало на В. П. Гетьманича коло 200 Українців, а окремо з прапором відділ зорґанізованих гетьманців, між ними уніформована делеґація фармерського Коша СГД аж з Модел Фарми (коло 180 миль від Саскатуну!) зо своїм кошовим п. Паньком Хруником і писарем п. Войтасом на чолі. Звіт... Привітання... радісні набожно-усміхнені обличча як і скрізь передтим, куди переїздив нащадок Гетьманського Роду Скоропадських. Вітає В. П. Гетьманича й громадянський комітет, зложений з гетьманців і не-гетьманців, в особах: Всеч. о. Пелеха, п. О. Прийми, п. Топущака й п. Лоточинського. В.П. Гетьманич запрошує комітет до свого готелю, де приймає його на півгодинній авдієнції. Пополудні тогож дня 15. XII. відвідує В. П. Гетьманич міські установи: шпиталь св. Павла, де працюють Українці й де лежать хорі Українці, та модерно побудований дім Сестриць-жалібниць. Вечером в супроводі Всеч. о. Пелеха, п. О. Прийми та свого адютанта В. П. Гетьманич прибув на концерт-академію в свою честь, до салі гр.-кат. товариства „Просвіти”. Повно людей. З напруженням чекають. Входить адютант і оголошує, що Їх Світлість В. П. Гетьманич надходить. Усі встають з місць. Тихо як у церкві. Входить Гетьманич. Кошовий місцевого Коша СГД п. Коновальчук гарною промовою та хлібом і сіллю вітає Світлого Гостя. Потім грімке „слава” й поміж шпалір членів СГД В. П. Гетьманич іде й сідає на призначене місце.

Саля прибрана святочно. На переді сцени портрет Батька, Гетьмана Павла, в рушниках і квітах, над сценою привітальний надпис, а на сцені хор в національних строях під кермою п. О. Прийми, ректора Бурси Б. У. К. На салі, крім католиків, також богато православних, є й протестанти. Є гетьманці, націоналісти, самостійники, ба й большевики! З визначніших Українців, крім названих, є: Всеч. о. І. Бала, посол др Драґан, адв. Ю. В. Стечишин, адв. І. Гнатишин, др М. Г. Бойкович і п. І. Лоточинський. З не-Українців були присутні: посадник міста Саскатуну Р. М. Пиндер, проф. унів. Ґ. В. Симпсон, заст. голови Канадійського Леґіону І. Е. Мек Дермит.

На концерті промови чергувалися з концертовими точками, що були дуже добре виконані. Значення цієї для канадійської України історичної події представив у знаменитій промові Всеч. о. І. Бала. Вітав свого Гетьманича зо слезами зворушення й радости в очах п. І. Федорович, представник Гуртка СГД з Ріджайни (столиці Саскачевану). Іменем укр. гр.-катол. громади вітав Світлого Гостя Всеч. о. М. Пелех, зазначуючи, що большевицький протест ані трохи не клопоче Українців, бо протест цей зробили не Українці, але інтернаціоналісти й що це робити їх обовязок, бо одержали такий наказ Москви, що не бажає собі Україну випустити зо своїх рук, і що ті ніби чотири подані пресою протестуючі ґрупи — це одна й та сама ґрупа: комуністична. Тому їх протестів не треба брати серіозно. Посадник міста про большевицьку заяву висказався так: „Мене зовсім не турбує цей протест. Я вже нераз був під їх обстрілом. Беріть їх такими, якими вони є, й не звертайте на них уваги”. Міськоголова Канад. Леґіону заявив: „На нас цей протест не поділав ані трохи, ми поцікавились тільки, звідки він походить і хто й чому його влаштував і оцінили його з тої точки погляду”. Проф. Симпсон привітав Гостя довшою промовою, зазначуючи в ній, що його сердечно гостили в Гетьманськім Домі в Берліні підчас його побуту в Европі й побажав Україні якнайскоршого визволення. По всіх промовцях промовляв сам В. П. Гетьманич. Промова Його немов бальзам впливала на душі українських патріотів без ріжниці політичних переконань. Особа Світлого Гостя доказала, що в українстві є ще Осередок, коло якого можуть спільно зійтися всі українські патріоти без ріжниці віри й поглядів. І це якраз, побіч величезної пропаґанди українському імені, й є тим найбільш позитивним, що принесла нашій нації поїздка В. П. Гетьманича по Канаді.

Концерт закінчився о год. 10.30, а публика довго ще не хотіла розходитися; то просили автоґрафу, то зо сльозами в очах бажали як найскоршого повороту на престіл України Батькові Світлого Гостя, то просто бажали чести, щоб В.П. Гетьманич стиснув їм руку — фармері з вусами, у своїм невибагливім одінню, робітники з мозолистими руками й робітники ума. В. П. Гетьманич щиро стискав їм руки. А вже мабуть найбільше горділа своїм „принсом” українська молодь. Чула себе піднесена в очах англо-саських господарів цього краю. Около півночі В. П. Гетьманич відїхав на спочинок.

На другий день перед полуднем Гетьманич відвідав університет. Проводжений самим президентом, дром Томпсоном, оглянув всі відділи університету й збірку української культури, що там знаходиться. На обіді В. П. Гетьманич був в адв. Ю. Стечишина, що хотів віддячитися В. П. Гетьманичеві за гостину, якої зазнав у Гетьманськім Домі будучи зо своєю дружиною в Берліні.

Пополудні В. П. Гетьманич відвідав місцеву санаторію й хорих Українців у ній. Звідтам поїхав до Рідної Школи, де Його овацийно вітала наша дітвора тої школи, що при гр.-кат. парохії. Там до дітей виголосив коротеньку промову, а діти, під проводом Всеч. о. І. Бали, піднісши руки догори обіцяли свому Гетьманичеві, що до смерти остануть вірні українським національним ідеалам.

Потім В. П. Гетьманич гостював в Бурсі Б. У. К., де виголосив промову до наших студентів, а відтак перебув з ними деякий час на балачці, розповідаючи їм про справу України й підписуючи автоґрафи.

З Бурси В. П. Гетьманич відїхав на приняття-бенкет у Його честь до салі „Просвіти”. Зійшлися на бенкет — перший раз в історії Саскатуну — всі Українці: гетьманці, самостійники, націоналісти й так собі громадяни, католики й православні. Зійшлися, посідали при спільнім столі і брали активну участь — вносили тоасти і говорили промови. Мило було сидіти й глядіти на ту одну українську родину. Посол др Драґан виголосив промову, п. Іван Лоточинський вніс тоаст у честь Короля Великої Британії, а адв. І. Гнатишин відповідав йому. П. М. Гетьман вніс тоаст у честь Гетьмана й Його Роду, а йому відповідав В. П. Гетьманич. Тоаст за український нарід вніс др М. Г. Бойкович, а відповідав йому адв. Ю. В. Стечишин. Під кінець Всеч. о. І. Бала виголосив щиру, високопатріотичну промову. В мирі й зо спокоєм на душі розійшлися українські патріоти з того бенкету.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Рутськівська бібліографія

за роки 1936—1938.

ІІІ. Статті.

а) Загальні.

13. А. Ч. (д-р Осип Назарук): Дружинникам. Слово про працю на українськім ґрунті. З приводу Зїзду Марійських Дружин у 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського. „Нова Зоря”, 1937, ч. 42, с. 1—2.

14. (о. Пахомій Борис, ЧСВВ): Митрополит Йосиф Велямин Рутський. „Місіонар”, Жовква, 1937, 190—191, 217—218, 240—242, 264—265.

Стаття ще не закінчена. Остання має заголовок: Завіщання митрополита Й. Рутського.

14 а. Ір. Вігоринський: Хто є ворогом католицтва? „Український Бескид”, 1937, ч. 48, с. 3.

В тій статті читаємо, як Рутський боровся за права нашої Церкви.

14 б. о. Т.[еодосій] Галущинський ЧСВВ.: Митрополит Йосиф Йоан Велямин Рутський. Історичний нарис з приводу 300-ліття його смерти (1637—1937). „Добрий Пастир”, VII, Станиславів 1937, 253—271 і окремо: Станиславів 1938, 8⁰, 19+(1). Див. Доповнення.

Одна з цінних праць про митр. Рутського. Це доповнений доклад, що його мав автор на врочистій академії в честь митр. Рутського в Римі 28. II. 1937 р. Зміст: Вступ, І. Надзвичайне покликання Рутського на апостола Зєдиненої руської Церкви; ІІ. Особливіші чесноти В. Рутського; ІІІ. Важке положення Зєдиненої руської Церкви: а) Відношення до Унії католиків латинського обряду, б) Переходи на латинський обряд, в) Кривдження та понижування Зєдиненої руської Церкви.

15. Володимир Голинський: Богочоловіча епопея (Під неділю Христа-Царя). „Український Бескид”. Х. Перемишль 1937, ч. 42, с. 2—3.

Кінцеві рядки статті про „місійний хист і розмах митрополита Киева”.

15 а. Ярослав Гординський: Йосиф Велямин Рутський (У 300-ліття смерти). „Життя і Знання”, Х, Львів 1937, 97—99.

Перегляд праці митр. Рутського для українського народу.

16. о. Василь Гриник: Атлант Зєдинення. Митрополит Йосиф Велямин Рутський. „Український Бескид”. Х. Перемишль 1937, ч. 4—16, 18—20, 22—38.

Шкода, що автор не використовує рукописного життепису митр. Рутського (Віта Йозефі...), списаного митр. Р. Корсаком, ЧСВВ. З печатаних праць між ін. не використано: П. Жуковичъ, Жизнеописаніе митр. Іосифа Вельямина Рутскаго, составленное митр. Рафаиломъ Корсакомъ, и сочиненіе Рутскаго объ улучшеніи внутренняго строя уніятской церкви. „Христіанское Чтеніе”. CCXXXI/I. С.-Петербургъ 1909. 1089—1108 і праці: Rumbold z Połocka, Rafał Korsak. „Przegląd Historyczny”. III/3, 351—373 (мова в цій статті про митр. Рутського). Ідучи слідами некритичних істориків (напр. Ліковського), що їх годі вважати за обєктивних, автор зменшує і навіть обезцінює вартість своєї праці необєктивною оцінкою діяльности Василіян, передовсім на освітньому полі та в відношенні до світського клиру, а навіть робить кривдячі виступи проти Василіян XVII—XVIII ст. (див. чч. 34, 36, 37, 38). Хоч булоб це дійсне й правдиве, але чи пристоїть і чи вільно таке писати в часописі для народу?

Противасиліянські виступи о. Гриника такі самі, як у баламутній статті І. Тетерки (див. 5). До того, що я подав у позиції 5-ій, додаю ще те, що булоб не пошкодило авторові заглянути бодай до отсих праць: М. О. Кояловичъ, Исторія базиліанскаго ордена („Христіанское Чтеніе”, С.-Петербургъ 1864, 11—75, 419—464); Н. Петровъ, Очеркъ исторіи базиліанскаго ордена въ бывшей Польшѣ („Труды Кіевской Духовной Академіи”, Кіевъ 1870, 428—494, 373—436, 343—409; 1871, 295—374, 225—317, 480—554, 118—189; 1872, 3—85, 161—272); Н. П.[етровъ], О внутреннемъ состояніи базиліанскаго ордена въ XVIII вѣкѣ („Волынскія Епархіальныя Вѣдомости”, Кременецъ-Почаевъ 1870, 401—410, 453—461, 502—509, 529—538, 566—572); Прот. Диковскій, Базиліанскій орден и его значеніе въ западно-русской церкви въ XVII и началѣ XVIII в. до Замойскаго Собора 1720 г. („Гродненскія Епархіальныя Вѣдомости”, 1904, н-ръ 18—34), щоб переконатися про неправдивість своїх виступів. Вищезгадані чужі нам автори, що не мали на цілі боронити Василіян, пишуть зовсім інакше про ту справу ніж о. Гриник. Згадаю ще й інших авторів, уже доступних для о. Гриника: Пл. Филясъ, ЧСВВ., Справоздане зъ руху наукового. Обективный поглядъ на одношеня обрядови въ всходной Галичинѣ... („Душпастырь”, VIII, Львовъ 1894, 49—51, 72—74, 96—99); о. Плятонід Філяс ЧСВВ., На церковні теми з минулого й сучасного. Львів 1931, мала 8-а, 24. Праця о. Гриника не приносить нічого нового для української історіографії: ліпше булоб її не печатати, бо вона не тільки баламутна, але і шкідлива.

(Далі буде).

В день по бенкеті В. П. Гетьманич приймав візити. Приняв на авдієнції також проф. Ґ. В. Симпсона, а решту дня присвятив праці аж до год. 6.15 вечера. О год. 6.30 веч. відбулося приняття В. П. Гетьманича в Інституті ім. П. Могили. Там зібралися молодь, студенти й студентки з Інституту й міста та значне число старших громадян з православної громади, до 150 осіб. Господарем приняття був ректор Інституту п. Кліщук. По молитві громада засіла до борщу, риби й інших страв (то була пятниця), попиваючи кавою. По вечері почалися привітальні промови.

По відспіванні гимну й по хвилині балачки, В. П. Гетьманичеві були представлені всі присутні студенти й студентки й так собі молоді люди. Вони підходили до В. П. Гетьманича поодинці, а Він стискав руку кождому й кождій. Богато з них просило автоґрафу. Потім розійшлися. Щиро вітали й ще щиріше пращались. В. П. Гетьманич відїхав на двірець, а за Ним, щоб сказати послідне „пращай“, приїхало доволі Українців. І В. П. Гетьманич і вони стояли розмовляючи аж до відходу залізн. поїзду в год. 9.50. Щиро вітав Саскатун Гетьманича України.

І тут большевики заатакували В. П. Гетьманича, бо наказ з Москви пішов по їх відділах по цілій Канаді. Се радувало українських патріотів, бо бачили, що роблять корисне діло, коли проти нього є большевики. Одначе для несвідомих в українських справах не-Українців треба було простувати в пресі й це зробив дуже успішно Всеч. о. М. Пелех, що зовсім здемаскував большевицькі протести підшиті під імя Українців. Всеч. о. М. Пелех був душею цілого підприняття. Тактовно й щиро-сердечно кооперував з ним Всеч. о. І. Бала. Технічну сторінку прекрасно зорґанізував кошовий СГД п. Коновальчук зо своїми членами. Мистецьку — дуже добре перевів п. О. Прийма. Ми в Саскатуні гідно і щиро приймали Гетьманського Сина.

Примітка Ред. „Нової Зорі“: Саскатун се невеличке місто (приблизно 45.000 мешканців), але воно має університет від 1909 р. і вигідно положене в самім центрі урожайної части великої провінції Саскачеван, яка має 651.876 км² простору (для порівнання: Польща має 388.330 км², а давна велика Австро-Угорщина мала 675.000 км²). Саскачеван се центральна з трох великих хліборобських провінцій Канади (Манітоба, Саскачеван, Алберта), де поселилося богато нашого хліборобського населення, якого докладної статистики не знаємо. Столиця Саскачевану, де є парлямент тої провінції, не Саскатун, а Ріджайна (пишеться „Реґіна“, 54.000 мешканців). Одначе Ріджайна положена на боці від головного шляху Канади і тому на приняття Гетьманича приїхала українська делеґація з Ріджайни до Саскатуну, а не навпаки, бо Саскатун се природний центр цілого Саскачевану. З Саскатуну одержали ми оригінальну відозву большевиків підписану так: „Організаційно-Освітній Комітет Українських Робітничо-Фармерських Масових Організацій“. Та відозва затитулована „До Українських Громадян міста Саскатуну“, писана на матриці машиною і відбита на цикльостилі на зеленому папері. Чекіст, що укладав ту відозву, правдоподібно неукраїнського походження, що видно з блудів його мови. Ось початок тої провокаційної відозви: „Шановні Громадяне! До Саскатуну приїзджає „гетьманич“ Данило Скоропадський. Здавалосяб, що зовсім нема потреби звертати увагу на таких людей, що їх імя нічим не прислужилось для народнього добра і опруч ненависті і огиди більш нічого не відчуває до таких людей український народ. Але тому, що за плечима цього самозванчого „гетьманича“ ховаються криваві пазурі німецького фашизму“... і т. д. — останніми словами лає чрезвичайка і Гетьманича і Його Батька, що, мовляв, відновили німецько-український пакт. На інший „протест“ як писемний чрезвичайка в Канаді не здобулася. Очевидно боялася урядити напад, бо памятала криваву лазню, яку гетьманці справили їй свого часу в Шікаґу, де було коло 150 тяжче і лекше ранених, як довідуємося з чужої преси. Мимо всіх штучок чрезвичайки можна вже сказати, що сила її пропаганди заломана і вона вже не може позискати нашого робітництва до переконання, що не треба нам держави, хочби не знати як страшила твердою владою Гетьмана. Головно причинилося до того те, що Москва скрізь скасувала за кордоном окремі офіціяльні представництва радянської України і тим показала, що всі московські обіцянки державної самостійности для українського робітництва се очевидна брехня. Той обман і образа довгого обдурювання ділає найсильніше.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Чи рік війни?

Чи 1938-ий рік буде роком війни? В Азії — так. В Европі мабуть тільки в Еспанії. А поза тими двома запальними просторами війни не буде.

Так думають в Лондоні і так пише англійська преса з приводу зміни року.

Якже вона аргументує? А ось як: Війни можуть хотіти тільки ті народи, що „нічого не мають“ („have-nots“), себто незаспокоєні, обдерті, або замало заспокоєні й замало насичені. Вони й почали наближатися до себе: се відомий трикутник, Німеччина — Італія — Японія. Одначе та довга „вісь“ не показалася трівкою. Італія вже наситилася, забравши Абесинію. Японія насичується тепер в Китаю до схочу, до „перевалу“. Отже з тих трьох незаспокоєних великодержав остала одна — Німеччина. Але і з нею говориться в справі заспокоєння її кольоніями. До Росії дібратися Німці не мають куди, на віддаль 2.000 км. можуть кричати до себе кілько хочуть. А блище добичу знайти не легко. Чехословаччина творить довкруги себе панцир на зразок лінії Мажіно'та. В Еспанії є докази, що літаки зовсім не рішають у війні: ось Мадрид як довго борониться мимо безчисленних налетів. Не рішає й моторизація. І про се наглядно вчить війна в Еспанії. То тільки Китайці втікають під вражінням гуку бомб, киданих з літаків. Европейці твердші. Вісь Париж — Лондон держиться твердше ніж вісь Берлін — Рим. Англія зброїться як ніколи і чуючи приплив сил уже тепер показує зуби. А за три роки буде Англія дуже сильна. Правда, в тім часі й Німеччина буде вже виглядати як оден воєнний табор, але чи вона відважиться зачати війну? Оповідають, що її б. економічний диктатор Шахт сказав: „Війну можна кінчити з картками на хліб, але годі її так зачинати“. Се раз. А два: Німеччина тепер в гіршім положенні ніж була в 1914. Тоді мала вона будь що будь велику, певну і близьку союзницю Австро-Угорщину з великим резервуаром жовнірів. А тепер — які її союзники в Европі? Австро-Угорщини нема. Болгарія й Туреччина вже не охороняти-муть флянк Німеччині. Зрештою Туреччина вже не така велика як була. Італія непевна. А зате під боком Німеччині виросли нові держави, яких під оглядом мілітарним легковажити не можна. В разі коли війна продовжиласяб (а вона скоро не скінчиласяб, як учить Еспанія), зорґанізувати опір проти Німців булоб іще лекше як в 1914 р. Вкінці повторилосяб втягнення в війну Америки. І кінець бувби для Німців ще гірший як у 1918 р. Ясно, що Німці зброяться, але тільки на те, щоб більше виторгувати.

Так думає англійська публична опінія. І предсказує, що в 1938 р. війни не буде. Дуже можливо. Та що буде далі? І як виглядати-ме сила Франції, на яку так рахує англійська преса як на другий кінець осі Лондон—Париж?

Тиждень молитов за зєдинення Церков

КАП звідомляє: В днях від 18 до 25 січня 1938 р. в цілій Польщі відбудеться „Тиждень молитов за зєдинення Церков“. Супроти того на припоручення варшавської архидієцезії в неділю 23 січня будуть виголошені проповіді про єдність Церкви та потребу підпирати горячими молитвами і жертвами діяльність тих рел. і церковних орґанізацій, що особливо на землях відродженої Польщі дбають про поворот до католицької Церкви населення православного й инших віроісповідань. По великім Богослуженні перед виставленими Найсвятішими Тайнами Всеч. Духовенство разом з народом відмовить літанію до Найсвятішого Серця Ісуса й акт офірування Серцю Ісуса всего людського роду.

Королівське вінчання в Атенах

В Атенах відбулося 9 с. м. вінчання грецького престолонаслідника Павла з бравншвайґською княжною Фридерикою. На се торжество прибуло до грецької столиці 40 членів европейських пануючих домів та понад 700.000 осіб з ріжних сторін краю в мальовничих реґіональних строях. Около год. 9.45 рано в катедрі зібралися достойники й весільні гості. Момент вирушення шлюбного почоту з палати оповіщено 21 гарматніми вистрілами. В першім авті їхав грецький король Юрій з мамою нареченої. В дальших 20 відкритих автах їхали офіціяльні представники пануючих родів. Престолонаслідник Павло сам провадив своє авто. Княжна Фридерика їхала зі своїм батьком у золотій державній кариті. Її вітали зібрані маси народу гураґанними оплесками й окликами. Молода мала стрій з дорогого шовку, вартости 24.000 зл. Її сукня мала трен довгий 7 метрів; вгорі була зіпнята брошками з дорогоцінних каменів і вкрита пелеринкою з горностаїв. На голові молода мала вінець з помаранчевих квітів з оранжерії б. німецького цісаря в Дорні. Галузки мірту, вплетені до вінка, походили з замку Віндсор. Дружками були грецька княжна Евгенія й Аделяйда пруська. Шлюбу уділив правосл. митроп. Атен. Пополудні тогож дня відбувся вдруге шлюб після протестантського обряду. Вечером в королівській палаті відбувся бенкет. Молода пара дістала дуже богаті весільні дари. І так грецьке правительство, армія й урядники подарували нашийник з діямантів і смарагдів. Яхтклюб в Атенах подарував вітрильник, президент Франції дорогоцінне комплєтне севрське накриття. Крім того кожда грецька громада на знак симпатії прислала молодій парі якийсь предмет з домашнього господарства. З приводу вінчання в Греції оповіщено амнестію для засуджених до 6 міс. вязниці.

Положення в Ромунії

Спеціяльний кореспондент „Дейли Геральду“ відбув розмову з ромунським королем Карлом. Король заявив м. ін.: Монарх в Ромунії се одинокий постійний чинник. Він кермує державою серед змінних політичних напрямів. Про диктатуру в Ромунії можна говорити остільки, що монарх і його правительство ділають згідно. Ромунський нарід йде до націоналізму. Правительство в Ромунії авторитативне. Нарід мусить відчути, що в державі є порядок. Годі заперечити, що в Ромунії істнує сильний протижидівський рух, та се не нова річ. В послідним часі прибуло до Ромунії коло 250.000 Жидів з чужих держав і то нелеґально. Ромунія не може дати їм горожанських прав.

Становище Словаків у Чехословаччині

В „Словенській Правді“, яка виходить у Братиславі, появилася стаття, в якій сказано: У святочній промові президент ЧСР Бенеш навіть не згадав про Словаків, хоч 2 роки тому говорилося про них богато й обіцялося їм богато. Словакам не лишається ніщо инше як тільки боротьба і використовування проти Праги кождої внутрішної й зовнішної ситуації. Словаки готові получитися з кождим, хто їм поможе вийти з теперішнього положення.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Бібліотека Релігійної Освіти"

І „КАТОЛИЦЬКІ ЧИТАННЯ".

В своїх двох статтях про самоосвітні видавництва для народу[1]) подав я огляд таких важніших світських некатолицьких видавництв. А тепер застановлюся над подібними видавництвами католиків.

Перш усього треба сказати, що властиво досі (15. XII. 1937) ми, католики-Українці, таких видавництв не маємо. Таких — се значить: самоосвітніх і для народу. Самоосвітніх у значінні освіти в світських проблемах, а не релігійних. Вправді можнаб до самоосвітніх видань зачислити деякі брошури „Бібл. УКО" та „Нової Зорі" чи „Правди"[2]), та вони писані в більшости не так для народу, як радше для інтеліґентів. Значить: є велика потреба на самоосвітні брошури для народу, писані в католицькім дусі, та досі таких брошур майже нема. Спеціяльно пекуча та потреба на самоосвітні книжки в ділянці українознавства й соціольоґії, бо головно в тих двох ділянках бушують усякі людовофронтовики („демократи", радикали і т. п.) та поганські націоналісти.

Зате — можемо се сказати з правдивою сатисфакцією — є вже добрі початки в ділянці видань релігійної освіти для народу. Се два видавництва ОО. Василіян у Жовкві під назвами „Бібліотека Релігійної Освіти" і „Католицькі Читання". В січні 1935 року ОО. Василіяни в Жовкві розпочали нове видавництво: періодик (що два місяці одна книжечка) під назвою „Бібліотека Релігійної Освіти". Чому вони розпочали те видавництво?

Видаючи довший час місячник „Місіонар", ОО. Василіяни пізнали, що сам „Місіонар" як популярно-духовний часопис не в силі обговорити всі ті питання, які сьогодні займають уми вже не лиш інтеліґентів, але навіть простолюдя. „Місіонар" як орґан „Апостольства Молитви" має перш за все служити цілям того Апостольства, тобто підсилювати й кріпити внутрішнє релігійне життя, особливо через почитання Найсв. Серця Христового. Тому „Місіонар" обчислений лише на добрих, віруючих католиків. А проте є серед маси нашого народу богато таких людей, які під впливом ворожої аґітації ріжних комуно- й радикало-соціялістів захиталися в своїй вірі, хоч може ще її й не виреклися. Рятувати т а к и х людей, подати їм помічну руку, розбити їх сумніви, утвердити їх у св. вірі та привязанні до Церкви, виробити з тих нестійних християн твердих і свідомих католиків — усе те нагла й важна потреба. Потреба тим більша, коли радикали й комуна засипують нашу країну всякими „самоосвітниками" та ширять ними матеріялістичний і ляїцистичний світогляд. Отже відповісти тій потребі й постановило видавництво ОО. Василіян у Жовкві через видавання книжечок п. н. „Бібліотека Релігійної Освіти".

„Бібл. Рел. Освіти" виходить раз на два місяці в форматі 12 × 17 цм, випуск має обєм 32 сторінок і коштує 20 грошів; річна передплата (6 книжечок і почта) к о ш т у є всього 1.30 з о л. Досі вийшло вже 17 книжечок, з того одна подвійна. Ось заголовки сих книжечок:

1) Судьба світа в світлі віри.
2) Шестиднев або біблійне оповідання про сотворення світа.
3) Новозавітні книги джерелом пізнання Ісуса Христа.
4) Я вірю в Бога.
5) Ціль життя.
6) Вірити чи не вірити?
7) Чи людина має душу?
8) Чи є життя за гробом?
9) Чи Бог управляє світом?
10) Чи соціялісти мають слушність?
11) Звідки взялась людина на землі?
12) Що дає нам св. Церква?
13) Чи треба сповідатися?
14) Чи Христос справді воскрес?
15) Куди йде світ без Бога?
16) Католицька Церква.
17—18) Митрополит Йосиф В. Рутський.

Перші 5 випусків, за виїмком 2-ого, що є пера о. Т. Галущинського, се були переклади з найкращих апольоґетичних німецьких брошур (ті випуски „Нова Зоря" вже зрецензувала). Всетаки німецька ментальність була трохи за тяжка для нашого загалу й тому дальші випуски (від 6-ого), писані вже Українцями, далеко більше приступні своєю формою та змістом. Се для нас тимбільше зрозуміле, що ті випуски за одним виїмком (16-тий вип.) писав б. редактор „Місіонаря" й теперішний редактор „Б. Р. О." — Впр. о. Маркіян М а р и с ю к, відомий з популярного викладу й знання душі нашого простолюддя.

Книжечки „Б. Р. О." мають освідомлювати наш народ у найважніших релігійних і суспільних питаннях, особливо тих, якими „займаються", розуміється зі свого фальшивого становища, всякі вороги Церкви. Редакція, як видно зі змісту, йде до сього, щоб наперід оборонити й пояснити головні (т. зв. фундаментальні) правди св. віри; а там займеться вже й іншими релігійними й соціяльно-етичними справами. Отже „Б. Р. О." се має бути щось подібне до популярних „Глосуф Католіцкіх", що їх видають ОО. Єзуїти.

Потреба на такі видання велика, та ріжно її наші католики розуміють. Ось прим. Преосв. Григорій Хомишин купив цілий наклад одної книжечки о. Марисюка; також довідуюся, що „Б. Р. О." має вже понад півтора тисячі постійних передплатників і се число постійно більшає; деякі книжечки видано вже вдруге. Рівночасно добрі католики поширюють „Б. Р. О." підчас місій і реколекцій. Та всетаки, коли приняти, що католиків-Українців у Польщі є 3,336.200 душ (дані гл. „Мали Рочнік Статистични 1937"), то число накладу „Б. Р. О." — 3—5 тисяч — просто мінімальне: сеж виходить один примірник на одну тисячу осіб!.. І то тоді, коли видання радикальні, комуністичні й поганско-націоналістичні мають разом 33 тисячі накладу, то зн. один примірник злої лектури випадає на сто осіб. Інакше: католицьких популярних книжок виходить десять разів менше, ніж протикатолицьких! Сумне і грізне свідоцтво для наших замлілих і сплячих „католиків"! І гляньмо ще хочби на такі цифри (знов із цит. „Рочніка"): греко-католицьких священиків у Польщі було в 1934 р. 2.299, алюмнів було 634, монахів 524 і монахинь 1065 — значить осіб, які спеціяльно повинні занятися релігійною освітою, було в нашій Церкві (в Польщі 1934 р.) 4.522. Се число очевидно зросло і в 1937 році можна приняти, що воно с я г а є д о п я т и т и с я ч осіб. Отже, якби лише кожда з тих — спеціяльно духовному станові присвячених — осіб сама купила одно число „Б. Р. О.", то наклад „Б. Р. О." для самих тих „клерикалів" „стрікто сензу" повинен був дати 5000 прим. А тимчасом нормальний наклад „Б. Р. О." виносить всього 3 тисячі. Може в світлі тих чисел стане нам більше зрозумілим останній розпорядок Впреосв. Григорія Хомишина про духовенство й світські установи...

„Календарець Пресвятого Ісусового Серця", що його видають ОО. Василіяни вже 6-тий рік (ціна на 1938 рік усього 10 грошів), присвячений у 1938 році спеціяльно видавничій справі. В тім календарці (на 60—61 стор.) читаємо, що в Жовкві попри „Б. Р. О." виходять іще „Католицькі Читання". Се „збірка дуже дешевих і гарних книжечок протисектарського змісту. Нераз аж стидно, так наші люди не вміють собі дати раду, коли зайде до села, чи ще гірше — в хату якийсь баптист, штундист, байбельник, суботник чи інший пройдисвіт. Він так гладко вміє говорити й боронити неправди, а ми ні пари з уст! Чому він такий битий у своїй фальшивій вірі? Бо читає свої фальшиві книжки і письма. А ми не читаємо своїх, тому так легко даємося замішати, побити, а буває, що й переконати тому вовкові в овечій шкурі, Юді...

Людям, що хотіліб добре пізнати св. віру, а особливо ті правди св. віри, які головно перекручують і заперечують всякі аґітатори й сектанти, — тим людям поручаємо гарні протисектарські книжечки, під збірним наголовком „Католицькі Читання". Досі вийшло 9 таких книжечок, від 5—10 гр. Нові книжки будуть появлятися що два-три місяці одна. Кожду читається цікаво, мов якусь повість. Навіть найбіднішого стати на пару таких книжечок, а тоді вже буде безпечний і легко замкне губу висланникам діявола." Досі вийшли такі книжечки з серії „Католицькі Читання":

1) І буде одно стадо.
2) „Радуйся Благодатная".
3) Стережіться облудних пророків.
4) Поза Церквою нема спасення.
5) Поєднання.
6) „Не бороніть дітям приходити до мене".
7) В церквах благословіть Господа.
8—9) „Радуйся живоносний Хресте".
10—11) Сектанти.

„Католицькі Читання" писані переважно в пів-белетристичній формі, отже напевно легкостравні й для простолюддя. Натомість „Б. Р. О." писана вже радше для більш освіченої сфери людей; але її напевно зрозуміють т. зв. сільські мудрагелі, зпоміж яких м. і. виводиться більшість ріжних наших радикалів. Рівночасно „Б. Р. О." добре надається для нашої інтеліґентної шкільної молоді, головно середне-шкільників. Всеж таки, щоби „Б. Р. О." й інші подібні видання були ще більш зрозумілі для простолюддя, повинні ОО. Василіяни зробити таке, як зробили націоналісти зпід стягу „Самоосвітника": видати словарець чужих слів спеціяльно для селян і робітників. Се не тільки влекшилоби простолюддю розуміння всяких слів, але ще й під видом пояснень можнаб пояснити богато понять у католицькім дусі. Таке роблять масони й ось прим. в однім з чужо-земних словників (м. і. українською мовою) читаю, що масони се... „добродійне товариство для філянтропії й вироблювання характерів"... Також дуже придалисяб: мала енцикльопедія в католицькім дусі та політично-суспільний словар. У всіх таких виданнях (також і „Б. Р. О.") треба давати виклад позитивний, а не полемічний, бо очевидна полеміка рідко коли переконує, радше у простого читача розбуджує сумніви: коли читач їх не мав, то не треба їх будити, а коли мав, то вистарчить йому відповідь у формі позитивного викладу. В першу чергу требаб редакторам таких бібліотек прочитати всі протихристіянські видання в українській мові й старатися опісля дати на ріжні єресі відповідь у своїх книжечках. Здається, що не зашкодилаб

---

[1]) Пор. „Нова Зоря": ч. 1087, п. н. „Самоосвітні видавництва — Що і кілько видають радикали та націоналісти", і ч. 1091, п. н. „Бібліотеки для селян — „Рідне Слово" й „Рекорд".

[2]) Про ті видання гл. статті дра С. Годованого п. з. „Книжки і брошури „Нової Зорі" і „Правди" (в „Новій Зорі" чч. 829, 830 і 832 з 1935 року).

також таким бібліотекам більша ріжнородність авторів. Вправді стративби на тім може спосіб викладу (хоч редактор мігби тому в великій степені зарадити своєю інтервенцією в чужих рукописах), але зате кругом такої бібліотеки зібравсяб гурт людей, які й самі чогось навчилисяб та через заінтересування такою працею й особисті впливи моглиби причинитися до її поширення; адже знакомства се важна річ у таких справах.

На адресу „Б. Р. О.” маю один заміт, та гадаю вповні оправданий: з области української мови. Ось зразок: „Ліґа Народів не змогла перешкодити війні між Параґваєм і Болівію у полудневій Америці” (вип. 15, ст. 7). Такі „зразки” найдете малощо не на кождій сторінці. Також стиль „Б. Р. О.” радше ґазетний, ніж образовий, тобто такий, яким требаб писати популярні твори. Очевидно справу стилю й вислову ставлю тут як ідеал, бо добре знаю, що се найтяжча річ — писати популярно - образово.

Збираючи все досі сказане, мушу признати, що почин видавати „Б. Р. О.” і також майже вповні дотеперішний вислід того видавання — дуже потрібні, корисні й назагал вдоволяючі. А до читачів „Нової Зорі” заклик: Станьте всі в ряди передплатників і ширителів „Бібліотеки Релігійної Освіти” та „Католицьких Читань”. Чейже варт присвятити на католицьку освідомляючу пресу 25—30 ґрошів на місяць! Чейже варта релігійне освідомлення видатку одного ґроша на день!

Арамік.

Нові видання

Інж. Василь Баричко: **Практичний порадник.** Бібліотека „Народної Справи” „Рідне Слово”, ч. 11—12, листопад — грудень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 63+1 нпґ., формат 17×12 цм. — В сій ілюстрованій брошурі порушено такі дійсно практичні річи: як вигубити швабів, як зберігати чоботи, що робити, щоб хата була суха і не мала ґриба, як урядити добру пивницю, що робити зі стухлим збіжжам, як вигубити шкідників у саді, що робити зі змерзлими яйцями й овочами і т. д.

Роман Леонтович: **Сценічні образки для молоді.** Бібліотека для молоді „Ранок”, ч. 10, жовтень 1937. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. Ст. 32. Форм. 12,2×16,8 цм.

Журнал Інституту Ботаніки Академії Наук УРСР. Київ, 1937. Ч. 13—14. Ст. 243. З ілюстраціями. Ціна 14 карб. На вступі портрет і некрольоґ відомого ботаніка Вол. Липського, що помер 23. II. 1937 (уродився в с. Самострілах рівенського повіту на Волині 27. II. 1863). В. Липський як дослідник фльори України, Кавказу, Австрії, Ірану, Середньої Азії, Кореї, Японії, Індії, Америки (в усіх тих краях досліджував особисто) лишив по собі богато наукових праць, 76 печатаних і 9 в рукописах, між ними: Ботанічні сади в Японії. Бот. сади в Ріо де Жанейро і Буенос Айрес. Бот. сади в Атенах і Букарешті. Технічні і лікарські ростини Туркестану. Фльора Молдавії. Латинсько-грецький ботанічний словар. (На жаль, всі ті праці лише в рос. мові).

Проф. І. Р. Брауде. **Грип і боротьба з ним.** Держ. Мед. В-во. 1937. Ст. 30. Ціна 15 коп. Тираж 50.000 прим.

П. П. Гончаренко. **Нова порода свиней,** українська степова біла. Київ, Харків, 1937. Ст. 110. Ціна 3 карб. 50 коп. З ілюстраціями. Тираж 3.500 прим.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

При Марійській Дружині Пань у Стрию повстала окрема секція панночок з середним образуванням. В навечеря Непорочного Зачаття відбулася окрема конференція, відтак сповідь всіх марійських дружинниць. Рано всі приступили до св. Причастя, а 15 панночок зложило вперше Марійське приречення. Пополудні відбулися загальні збори Марійської Дружини Пань, на яких головою вибрано вдруге п. Мойсакову.

Німецький епископат про положення Церкви в Німеччині. Недавно з проповідниць усіх католицьких храмів у Німеччині відчитано спільний пастирський лист німецьких епископів. Зміст: Зростаюча протихристіянська пропаґанда має підпертя урядових кругів, переслідування католиків доходить навіть до встрявання в приватне, народне і суспільне життя католиків. Свободу католицької преси і католицького навчання, які ґарантує конкордат, нарушується на кождому кроці. Пастирський лист поборює твердження міністра Керля в Фульді, неначеб Церква одержувала від держави більше ніж се предвиджено в конкордаті. Далі опрокидує фальшиве змалювання тим міністром процесів проти духовенства. Лист кінчиться твердженням, що німецькі епископи в інтересі Церкви і справедливости завжди будуть виступати з обороною, як тільки уважатимуть се потрібним, і що від тої постанови не відведуть їх ніякі погрози ні переслідування. Німецькі католики завжди були добрими Німцями і виявляли все велику любов до своєї батьківщини.

Католицька преса Мадярщини зачала свою діяльність в половині минулого століття за ініціятивою світського чоловіка Ант. Лонкая. Він оснував тоді перше періодичне видання „Свідок Часу” (Idok Tanula) в чисто католицькім дусі для боротьби з нездоровим впливом лібералізму. Потому він оснував першу католицьку щоденну ґазету, що виходила до 1910 р. В 1896 р. ґраф Фердин. Піші і Мих. Ештергазі основують будапештенську ґазету „Алькотмань” (Конституція). Коло неї зачали ґуртуватися парляментарні католицькі орґанізації всіх соціяльних кляс і тим самим більшала загальна сила католицизму. Після війни в 1918 р. заходами о. Белі Банґи основано католицький концерн преси з закладовим капіталом 10 міл. корон (коло 1 міл. ам. долярів). Тепер на чолі того концерну стоїть ґр. Ян Піші. Між богатьома катол. періодичними виданнями дві ґазети „Немзеті Уйшаґ” (Народна Ґазета) і „Уй Немзедек” (Нове Покоління) печатають з тиражем 90 тисяч прим., себто більше як 20% всеї будапештенської преси. Тепер супроти очікуваного всесвітного Евхаристійного Конґресу на Мадярщині в звязку з минаючим 900-літтям від смерти рівноапостольського короля Стефана тираж католицької преси в тім краю безсумніву ще підвисшиться.

Італійське правительство підпомагає місійну акцію Церкви. Італійське правительство призначило недавно 1.600.000 лір підмоги для італійського товариства помочі місіям у східній Африці. Італійський парлямент затвердив правительственне рішення, вихваляючи при тій нагоді значіння місійної праці. З великим признанням суспільности стрінулася промова італійського сенатора Филипа Кріспольтія.

Францішкани вертаються до Англії. По 400 роках вертаються тепер до Анґлії перші від часів реформації Францішкани. Їм віддано в посідання славний монастир у Велсінґемі, де міститься чудотворний образ Матери Божої.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ МУДРИЙ виголосив промову в соймовій комісії для заграничних справ. В ній заявив м. ін., що український нарід переживає в Совітах страшні тортури фізичні і духові. В Совітах рядять і полагоджують всі життєві справи виключно револьверовою кулею. Тому він з соймової трибуни протестує проти тих метод гноблення і нищення українського народу. При тім промовець підчеркнув, що й тут не солодко живеться українському народові.

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС Українців на Волині. По політичнім процесі 55 костопільців відбудеться незабаром процес 75 українських студентів і студенток з 8 повітів Волині, обвинуваченых в державній зраді, себто в змаганні до відірвання Волині від Польщі (ОУН).

ДЕЛЄҐАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ і православного духовенства з Волині відвідала село Гриньки, пов. Кремянець, де на римо-католицький обряд перейшло 36 українських православних родин. („Новий Час”, ч. 6).

СЕКРЕТАРІЯТ ПОРОЗУМІННЯ Польських Суспільних Орґанізацій у Львові видав обіжник до воєвідських і повітових комітетів ППСО про співпрацю тих комітетів з польськими людовцями. В нім сказано м. ін.: „Співпраця потрібна тимбільше, що Український Секретаріят Порозуміння зібрав не тільки орґанізації суспільно-культурні і господарські, але навіть і передовсім політичні. Заповідається, що Український Секретаріят збере всі українські партії від монархістів табору Скоропадського аж до соціялістів. Деякі українські круги змагають навіть до приняття найбільшого ворога українізму, а саме Старорусинів до свого Секретаріяту.” Відозву підписав як предсідник Міхал Токаржевский-Карашевич. (Виленське „Слово”, ч. 10).

У ВИЛЬНІ відбулися збори місцевого Синдикату Журналістів. Вони ухвалили, що членами Синдикату не можуть бути Жиди й особи жидівського походження.

ЧЕСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ зорґанізувала кампанію проти переговорів Чехословаччини з Німеччиною.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Крофта одержав велику скількість депеш, які кінчаться стереотипним окликом: „Не уступати ні на крок перед Берліном і Генляйном. Скріпити союз з совітською Росією!”

ВИКОННИЙ КОМІТЕТ жидівського світового конґресу рішив вислати протест до Союзу Народів проти антисемітських заряджень ромунського правительства. М. ін. також проти того, що ромунське правительство хоче відібрати право горожанства 500 тисячам Жидів і виселити їх з Ромунії.

ПРОВІД СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ в Норвеґії рішився зірвати переговори в справі злуки з норвежською комуністичною партією, бо вона залежна від Москви. Відтепер ніякий комуніст не може бути членом соц. демократичної робітничої партії Норвеґії ні членом робітничих фахових союзів.

З НОРВЕҐІЇ звідомляють, що до Осля приїхав новий посол Совітів, інж. Ніконов, безпартійний.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИК (член Лейбур Партії) відбув подорож до держав середної Европи і вернувшись до Анґлії заявив, що малі держави середної Европи бажають мирного співжиття зі своїми великими сусідами.

ЯПОНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила видати спеціяльні зарядження в цілі злідвідування китайської адміністрації, настроєної неприхильно супроти Японії.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

„Головні питання науки релігії" з технічних причин помістимо замість рубрики з „Релігійно-церковного життя" в слідуючім числі „Нової Зорі".

Заходом Марійської Дружини Студенток у Львові відбудеться в неділю 16. І. в год. 3 пополудні в ґімназії СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17 а реферат лікарки Марії Фіґоль п. н. „Смерть Христа в світлі медицини". Гостям раді.

У львівськім університеті в звязку з заведенням лавкового ґетта зреклися своїх достоїнств ректор Кульчиньский і деякі декани.

„За образу польського народу" львівський окружний суд засудив молоду Українку, абсольвентку ґімназії Ярославу Козак, на 8 місяців тюрми.

Старостинський суд у Бродах покарав о. Маціевича зі Старобрідських Гаїв гривною 100 зл. за урядження зборів і о. Федасюка з Німача гривною також 100 зл. за одну проповідь в церкві.

Львівський скарбовий уряд наложив гривну в висоті одного міліона злотих на одно з найбільших млинських підприємств за фальшування касових книг.

Здвиг польських „Соколів" має відбутися у Львові в червні с. р. з приводу 20-ліття боїв за Львів.

Другий загальний спис бібліотек мають перевести в Польщі в 1939 р.

Суспільна обезпечальня може, на підставі закону про суспільне обезпечення, відмовити частинно або в цілости хоробової або шпитальної допомоги обезпеченим, які викликали недугу нарочно або беручи участь у бійках...

Міністр внутрішніх справ затвердив м-ра Котлярчука на становищі президента м. Станиславова.

Станиславівський воєвода затвердив нові статути для здроїв: Яремче, Ворохта і Моршин.

Нові поклади алябастру відкрили в Рогатинщині між Бурштином і Болшівцями.

В Бориславі зачадилися на смерть два робітники Карло і Франц Возняки.

Кремянецьке староство закрило філію Союзу Українок у Кремянці на Волині.

Новим членом Польської Академії Літератури вибрано поета Казимира Вежиньского.

Маріявітському архиепископові Ковальскому, засудженому на 4 і пів року вязниці за неморальні вчинки, даровано 3 роки на основі амнестії і він вийшов на волю.

Воєвідська влада у Вильні замкнула й опечатала православний Свято-Троїцький Монастир „з причини публичної безпеки".

В Радомю збанкротували великі гарбарні.

В лівім органі „Дзєнніку Людовім" ч. 10 появилася стаття з підписом „Ксьондз-демократа". Редакція пише, що знає його назвиско. В тій статті є сумарична і поверховна критика 151 ухвал Пленарного Синоду, що відбувся 25 і 26. VIII. 1936 (ті ухвали оголошено недавно). Коли се правда, що ту статтю писав священик, то се бувби знак, що вже й Поляки мають свого рода „священиків з „Діла"...

Гумор. — Ріжниця. — Чи знаєте товаришу, яка ріжниця між остемпльованою а шмуґльованою запальничкою? — Ну? — Остемпльована заносить бензиною, а шмуґльована „холодною".

Польські католицькі часописи на Волині подали непровірені досі вістки про те, що митрополита православної Церкви в Польщі Дениса мають піднести до ґідности патріярха.

У Варшаві зачався вишкіл комендантів домів і мешканевих блъоків в оборони протилетунській і протиґазовій. На вишкіл покликано переважно власників або адміністраторів домів.

Між німецьким і польським урядами йдуть переговори в справі спровадження 50.000 рільних робітників з Польщі до Німеччини.

В Україні почало виходити сего року 5 щоденників у московській мові.

За читання св. Письма карають тепер в СССР як за „зраду народа".

Совітські власти розвязали відомий театр Маєргольда у Москві. Причиною розвязання мало бути те, що Маєргольд виставляв твори „буржуазного" репертуару і песи, які представляли життя совітського союзу в гумористичнім світлі.

Фридриха Адлєра, секретара II Інтернаціоналу, засудив роттердамський суд на 4 місяці арешту за вживання фальшивого паспорту.

Проти Жидів в Чехословаччині трапляються чимраз частіше доволі голосні заворушення. Недавно у звязку з передсвяточним торговельним рухом молодь національного обєднання наліпила на дверах і вітринах католицьких крамниць надписи з закликом купувати тільки в тих фірмах, бо вони не жидівські. Подібно діється і в Польщі, тільки, що тут є крім того академічні страґани, академічні риби, академічні ялинки і т. д. Річ ясна, що Українці не повинні брати участи в переслідуванні Жидів, хочби тому, що те, що нині роблять з Жидами, завтра робитимуть з нами. І якеж тоді моральне право малиб ми, обурюватися?

В німецькім перекладі появилися дуже цікаві „Спомини про стару Европу." Авторка їх княгиня Вікторія Кольонна ді Сермонета. У споминах представлено життя в Римі й Лондоні. Є там також типи давної австрійської дипльоматії.

Естонський міністр національної господарки видав зарядження, що всі естонські висші урядники мусять володіти трьома чужими мовами.

IV міжнародній католицький фільмовий конґрес відбудеться в Відні, у вересні 1938 р. під проводом кардинала Інніцера і канцлера Шушніґа.

На фронті під Теруелем в Еспанії погибло від тяжких ран кілька анґлосаських ґазетних співробітників.

В Палестині терористи вбили англійського вченого Старкея, що стояв на чолі археольоґічної експедиції у Святій Землі. Старкей причинився до відкриття прастарої твердині з часів Єремії.

Японський престолонаслідник Тсуґу скінчив недавно другий рік життя.

У Вашинґтоні повстала одинока в своїм роді бібліотека, заложена кількома журналістами. Вона має збирані від кількадесять літ річники 150 гумористичних часописів англійських і американських та архів, в якому є богато незнаних жартів. Бібліотеку відвідують великі маси читачів.

Гумор. — Добра вага. — Різничка до молочарки: — Сусідко, тому сирові, що я його у вас купила, недоставало 10 дкґ. ваги. — Молочарка: — Се дійсно дивне. Я не мала під рукою фунтового тягарця і зважила ковбасою, яку я перед хвилиною купила була у вас.

На світі є понад 40 міл. самоходів. З того припадає: 30 міл. на Америку, 8 міл. на Европу, 1 міл. на Австралію, 700 тис. на Азію й около 600.000 на Африку. Анґлія має 2,123.000 самоходів, Франція 2,100.000, Німеччина 1,200.000, Італія 415.000, СССР 350.000, Бельґія 200.000, Швеція 170.000, Голяндія 140.000 і т. д.

В країні Бушменів на ґрунті фарми одного з Европейців знайшли 462 гарних діяментів, білих і синіх. Населення опанувала така „діяментова горячка", що поліція мусіла заборонити дальші копання в цілій околиці, бо люди покинули всяку працю і краєви загрожував цілковитий застій з голодом.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Др Сидір Голубович,** б. преміер Західньо-Української Народньої Республики, помер у Львові в 65 році життя.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Хв. Редакції „Українських Вістей" в Едмонтоні: Головна почта у Львові повідомила нас, що від Вас наспіла посилка. Ту посилку нам на почті показали, але видати її ніяким чином не хотіли, бо Ваша ґазета заборонена в Польщі. Особливо залежить нам на повнім тексті промови Преосв. Епископа Ладики. Тому просимо присилати нам **вирізки**, а не цілі числа, бо цілих не допустять.

В. П. О. Я. у Варшаві: Ваші дрібні замітки писані цікаво, але зате так невиразно, що навіть при помочи люпи не всьо можна розібрати. Дуже просимо привикати до виразнішого писання. Всі букви пишете навиворіть: „ч" як „г" і навпаки, „а" як „я" і навпаки і т. д. Майже по кождім слові даєте непотрібно павзи. Друкарня не хоче приймати Вашого скрипту, а справляти майже кожду Вашу букву коштує забогато праці.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТІК: Товариші зброї.
АПОЛЬО: Невдачник.
ЕВРОПА: Косцюшко під Рацлавицями.
КАСІНО: Ґрафиня Владінов.
МУЗА: Благословенна земля.
ПАКС: Один поверх вище.
СТИЛЕВЕ: Королева Вікторія.
ТОН: Капітан Тейльор.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 20 січня 1938. Ч. 4 (1104)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВЗАЄМИНИ КАНЦЛЄРА ГІТЛЄРА З ЦЕРКВОЮ

Канцлєр Гітлєр стрінеться з Папою?

В звязку з поголоскою, що канц. Гітлєр підчас побуту в Римі зложить візиту в Ватикані, церковні круги такої думки: Оскільки канц. Гітлєр бувби в Італії виключно як шеф націонал - соціялізму, тоді візита в Ватикані не булаб актуальна. Оскількиж канц. Гітлєр прибувби до Італії як голова держави, тоді евентуальність стрічі з Папою моглаби входити в рахубу. (За ПАТ-ом).

Новорічне приняття у канцлєра Гітлєра.

Щойно на днях оповіщено звіт з перебігу новорічного приняття у канцлєра Гітлєра. М. і. прибули всі представники чужих держав (їх в Берліні 51) під проводом Апостольського Нунція монс. Цезара Орсеніґа, який іменем зібраних зложив „найщиріші і найтепліші бажання поводження" німецькому народові, щастя, спокою і мира, як також бажання особистого щастя канцлєрові Німеччини. Канцлєр зачав відповідати отсими словами: „Пане Нунцій! Вашій Ексцеленції та дипльоматичному корпусові, що його іменем Ви говорили, висказую свою найлучшу подяку за желання, які Ви виразили німецькому народові й мені також іменем начальників держав, яких заступаєте". Далі канцлєр впевняв, що вдержання мира се також його ціль і висказав свою віру, що в тім дусі муситься здійснити завдання, які Провидіння Боже призначило співжиттю народів.

Безправне стягання податків з монастирів.

Посол кс. інфулат Юзеф Любельский вніс інтерпеляцію до мін. скарбу з приводу безправного стягання податку від наукових і виховних заведень, що належать до католицьких монаших згромаджень, мужеських і жіночих. Накладання таких податків, каже о. Л., суперечне і з краєвими законами і з постановами конкордату. Інтерпеляція викликала живе зацікавлення.

Червоні стоять здовж Жовтої Ріки.

В Европі думають, що Японія загортає Китай, а в дійсности займають його в іще більшій мірі комуністи. Притиснений японським наступом представник національного Китаю Чан-Кай-Шек іменував команданта червоної китайської армії Чу-Тег'а начальним вождом здовж великої Жовтої Ріки. Тимсамим віддав комуністам весь північний фронт, бо Чу-Тег рівночасно голова „Револ. - воєнної ради радянської республики Китаю". Армія Чу-Тег'а доходить до 850.000 людей. Притім вона більше одностайна ніж армія китайських націоналістів і має допомогу Москви. Також агітація червоних далеко лучше передумана і більше одностайна, ніж агітація націоналістів. Комуністи тихо й без гомону обсадили вже четвертину Китаю і можуть обсадити ще більше, коли Чан-Кай-Шек не погодиться з Японією. Від того, як розвинуться події в Китаю, залежить не лише доля Азії але в значній мірі також доля Европи й Америки.

Совітські Монґоли йдуть проти Японців.

Поважна аґенція Райтера звідомляє: Війська т. зв. Зовнішної (Радянської) Монґолії перейшли границю і рушили проти сил т. зв. Внутрішної Монґолії, зорґанізованих Японцями. Совітські Монґоли заняли вже м. Пайлінґсміяо, оселю найвисших буддійських достойників Монґолії. Японські відділи поспішно йдуть на північ, щоб не допустити до заняття червоними задів японської армії.

Анґлійсько - американські маневри в Сінґапоре.

Дня 11 лютня відбудеться офіціяльне отворення морської бази Великої Британії в Сінґапоре. Се найсильніша на земній кулі морська база воєнної маринарки. Будували її 10 літ і коштувала вона 10 міліонів фунтів стерлінґів (1 фунт поверх 4 доляри). З приводу отворення тої бази відбудуться 11. II. великі анґлійсько - американські маневри в Сінґапоре. В них возьмуть участь: около 100.000 жовнірів, 24 воєнні кораблі і кількадесять літаків.

Японія будує найбільші воєнні кораблі.

Визначний знавець морських справ „Дейли Телеґрафу" Байватер звідомляє, що Японія зачала будувати 4 величезні панцирники, що своєю випорністю перевисшають всі істнуючі в світі панцирники. Кождий з тих панцирників матиме 43.000 тон, себто 1000 тон більше як найбільший анґлійський панцирник „Гуд", тепер найбільший воєнний корабель взагалі. Нові японські панцирники будуть озброєні 10 або 12 гарматами 16 цалевими (коло 42 цм.). Крім того Японія мала зачати будову кількох т. зв. кружляків по 10.000 тон з 8 цалевими гарматами.

Большевики виселили місто.

До Вильна надійшла вістка, що большевики вивезли у глибину краю половину мешканців совітського міста Дрисси, положеного по правім боці Двини. Одного дня до міста прибуло кількадесять вантажних самоходів, на які заладовано списаних передтим „підозрілих" мешканців. Дозволено їм забрати з собою тільки одіж і харч. Місто окружено колючим дротом, коло якого стоїть сторожа. В опустілих домах замешкали відділи граничної сторожі. На даху дому, що найближче до границі, большевики уставили величезний меґафон. В часі свят Різдва Христового тим меґафоном вели безбожну агітацію.

Пересторога Червоного Хреста.

Польський Червоний Хрест оповіщує таку пересторогу: На підставі певних інформацій з ріжних околиць СССР подається до прилюдного відома, що висилання листів, річей або грошей до знакомих і свояків в СССР викликає там острі переслідування тих осіб навіть тоді, коли вони на ті посилки не відповідають. — Подібну пересторогу оповістило недавно й Німецьке Інформаційне Бюро. Отже треба безумовно перестати висилати листи і посилки.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

За живий центр нації

Вже на тижні перед розвязанням голяндської престолонаслідниці Юліянни уставлено перед Амстердамом шість батерій ґармат. Сальви з них мають дати знати народові, чи Голяндія дістане принца чи принцеску. Військо при тих ґарматах в нових зелено-сірих одностроях і сталевих шоломах стоїть в поготівлі днями й ночами. Спеціяльний кабель проведено з головної почти аж до батерій на поля, щоб без усякої проволоки могли загриміти ґармати на вістку, що є вже престолонаслідник або престолонаслідниця. Таксамо пів тузина ґармат стоїть готових до стрілу на полях перед Гааґою. А в усіх інших містах Голяндії радісну вістку поширять спеціяльні герольди у старинних строях, спеціяльні плякати й відозви та надзвичайні видання ґазет.

Церемоніял оповіщення про нову дитину королівської крови приготований в цілій Голяндії до найменших подробиць — приготований від ряду місяців. Визначені навіть ті точки на рогах улиць, відки зачнуть іти герольди, що голоситимуть радісну вістку — тими самими торжественними словами і зворотами, якими від століть оповіщують такі події. Нема в тій части церемоніялу найменшої зміни від віків. Всі паради в кождій місцевости, всі процесії, всі розпуски шкіл на ферії з того приводу — словом всьо приготоване й упорядковане до найменших подробиць. О, якже вчить порядку монархічна система, що полягає на пошані, культивованій віками з покоління в покоління!

Як відомо, чоловік принцески Юліянни Бернард, тяжко ранений в автомобілевій катастрофі, довго лежав у шпиталі в Амстердамі. А що принцеска Юліянна хотіла сама пильнувати його в недузі, лікарі вирішили, що зачасті їзди її з замку Сеґдійк до шпиталю в місті можуть шкідливо відбитися на здоровлю її в такім стані. Отже кн. Юліянна рішилася замешкати у шпиталі в Амстердамі. Всі думали вже, що там і прийде на світ будучий продовжитель чи продовжителька живого центра нації. Тимчасом молодий орґанізм тяжко раненого князя несподівано скоро переміг недугу і кн. Юліянна могла переїхати до замку.

А тоді замок перемінився у якусь дивну кріпость, облягану від тижнів масою фотоґрафів, журналістів і товпами звичайного народа. В середині замку — друга армія: лікарів і доглядачок. Правительство Голяндії наняло для журналістів два великі ґотелі, один для голяндських, один для заграничних та казало заінсталювати в них 12 спеціяльних телефонічних каблів, получених з цілим світом, щоб якнайскорше можна було рознести радісну вістку по всіх краях світа.

Від тижнів весь край під вражінням очікуваної події. Видно се по всім, а найбільше впадають в очі вистави в вікнах. Виставлені в них видові картки з батьком і матірю будучої дитини, поезії на їх честь, в яких уважно обминається предсказування пола сподіваної дитини, говориться тільки про „королівську дитину". Прапори в трьох красках Нідерляндів і в ясно оранжевій красці роду кн. Юліянни, прапори з портретом її, простирала, вази, хустин-

Террор

З приводу діяльности терористів вкутрі української суспільности.

В Галичині в Теребовлі, в Америці в Ню-Йорку і в Канаді в Вінніпеґу, наступили в українськім житті майже рівночасно події, викликані українськими терористами. Ті події вимагають насвітлення. Теребовельська подія скінчилася утратою життя молодого українського лікаря дра Олега Мохнацького. Останні події за Океаном не мали покищо кривавих наслідків, вони проявилися тільки на шпальтах ґазет наших терористів, але се ще питання, котра з тих подій більше шкідлива для української нації, бо заморські події мають більший засяг впливу і представляють нашу націю в дуже прикрім світлі. Річ в тім, що американські терористи прилюдно заперечують право до національної репрезентації без усякого порівнання поважнішим від них чинникам, розуміється в тій ціли, щоб те право перед нашим народом і перед світом приписати собі. Річ ясна, що все те — прояви нездорові, які українськими думками і руками обнижують вартість української нації в її власних очах та перед світом і тим дуже ослаблюють становище своєї нації та її змагання до скріплення себе.

З тих причин террор як такий вимагає докладнішого насвітлення з католицької точки погляду.

I.

Террор — слово латинське. Значить по нашому жах. В політичнім значінні появилося поняття террору вперве у приложенні до власть імущих. Значить террор се поняття звязане первісно з поняттям одного способу правління. Террор здолу появляється як відповідь на террор згори (не конче правительства!).

Жерело урядового террору полягає на тім, що якась меншість хоче дірватися влади, або задержати владу в своїх руках, а не маючи до того моральної підпори в більшости, хоче ту більшість застрашити. І в тій ціли уживає страшних способів і средств.

Урядовим террором не вважається поодиноких проявів насильства урядників, бо такі прояви можуть лучатися в ряди-годи навіть в упорядкованих правових державах. Про урядовий террор, або террор „згори” можна говорити щойно тоді, коли страшне і тяжке правління стає нарочно таким, т. зн. коли його обдумано вводиться в систему, себто вводиться в життеву практику ось якими способами:

1) Повторюваними погрозами,
2) ріжними насильствами,
3) несправедливими карами,
4) пімстами,
5) тортурами і смертю,
6) безправним, своєвільним замиканням людей,
7) нищенням людського майна,
8) утруднюванням або унеможливлюванням заробітку і т. п.

Найстрашніші прояви террору „згори” полягають на тім, що він звертається також проти зовсім невинних людей, нпр. проти закладників, яких робиться відповідальними за вчинки інших.

Террор „згори” ще тоді не найгірший, коли він навіть з великою жорстокістю звертається проти означених осіб, які вчинками дали привід до переслідування їх. Одначе террор „згори” переходить зправила в террор супроти абстракції — і тоді він стає найстрашніший. Що це значить?

Се полягає на тім, що терористична правляча меншість підозріває в ворожости до себе якусь політичну партію, якусь суспільну клясу людей або якесь віроісповідання і зачинає переслідувати людей приналежних до тої партії, кляси або Церкви взагалі, без огляду на те, чи переслідувані одиниці дають привід до переслідування, чи не дають ніякого приводу. Теорія террору „згори” вважає всіх тих людей безпосередними ворогами правлячих і старається їх наперед підкопати й ослабити, а потому знищити. Трибунали правлячих терористів навіть не застановляються над конкретною виною чоловіка, тільки судять його вже за саму приналежність навіть від уродження до якоїсь Церкви або кляси. Судять за те на тяжкі кари вязниці або й на смерть. Найвиразніше видно такий террор в часі революції, нпр. в сучасній нам большевицькій революції. А найяснішу теорію такого судівництва дав трибуналам чрезвичайки (таємної поліції) один з головних провідників большевизму ще в 1918 році. Ось та теорія террору „згори”:

„Ви не маєте в процесі шукати за обтяжуючими точками обвинувачення, які мають устійнити, що дотичний чоловік звернувся проти Совітів словом або ділом. Ваш обовязок — запитати його, до якої кляси він належить, якого він походження, яку він має освіту і яке звання він виконує. Отсі справи мають рішати долю обвинуваченого. На тім полягає сенс і суть червоного террору.” [1])

Отже се виразна „наука” про те, як винищувати невинних людей!

Та большевики тільки найвиразніше висказали те, що всякі инші терористи відспоконвіку робили і роблять.

---

[1]) Гл. J. Steinberg, „Gewalt und Terror in der Revolution”, 1931. Цитовано за Ф. Келлєром.

ки до носа — всьо з портретами княжої пари... Воно таке зворушливе, всі ті ознаки народньої любови, що навіть чужинці з поважанням і любовю дивляться на нарід, повний такої любови до свого першого Роду. З великим напруженням очікує ввесь голяндський нарід народин королівської дитини — все одно якого пола: ввесь нарід з любовю прийме Божу волю і Божий дар.

В ЕДМОНТОНІ, СТОЛИЦІ АЛБЕРТИ

З Едмонтону пишуть нам: І Альберта не осталася позаду инших провінцій у принятті Гетьманича, українського Престолонаслідника. І Альберту захопив ентузіязм. Ми вже знали, що большевики пробували протестувати проти відвідин Гетьманича і в Вінніпеґу і в Саскатуні. Та хоч була година 6.50 рано, вийшло нас шість сотень на зелізничий двірець в Едмонтоні тай були ми певні, що тут большевикам відійде охота до протестів. Так подали й обидві анґлійські часописі про наших людей, що вийшли на привітання свого Гетьманича. Вітали всі політичні напрямки й усі релігійні обряди. Були й інтернаціоналісти в значнім числі. Дня 18. XII. в салі Народного Дому в Едмонтоні відбувся бенкет. Народу зібралося тілько, що навіть ґалерія була заповнена столами. На тім бенкеті було богато запрошених визначних чужинців. Господарем бенкету був б. посол п. Лучкович. До столів доносили дівчата в чудових національних строях, по традиційному звичаю, який завівся був на гетьманськім дворі: за кождим гостем ставала одна дівчина з підносом і на даний знак всі нараз ставили перед гостей тарілки з їдою. В неділю 19. XII. в салі переповненій до неможливости відбувся концерт у честь Вельможного Гостя. Було неменше 800 людей, а богато вернулося, бо не стало для них місця. І на принятті й на концерті були люди навіть з далеких сторін. Ціла Альберта заворушилася. Зо всіх сторін напливають листи з просьбою до В. П. Гетьманича, щоб загостив до них. Найбільш поширена тема розмови в Альберті тепер — про нашого Гетьманича. І то не тільки поміж Українцями, але й поміж чужинцями зацікавлення велике — „еврибаді токінґ ебавт”, сказав один з них, згадуючи Пана Гетьманича, авторові цих рядків.

Порядок бенкету аж до подробиць: де хто сидить при головнім столі, хто промовляє й коли починає говорити та що говорить В. П. Гетьманич, подавали по радію дві стації: едмонтонська й калґарська. Се найлучше свідчить, як Канадійці цікавилися українським Престолонаслідником і приниманням його.

Большевики спараліжовані таким стихійним виявом ентузіязму, зовсім скапітулювали: ні летючок проти Гетьманича не випустили, ні віча не пробували робити. Навчили їх Вінніпеґ і Саскатун, що їх протести тільки доливають оливи до вогню. Отже тут, в Едмонтоні, вони просто боялися, щоб їх фізично не розгромили Українці. Тріюмф української традиційної державницької ідеї на цілій лінії, великий наш тріюмф і велика пропаґанда для української державної справи.

Примітка Ред.: „Н. Зорі”: Едмонтон, столиця великої канадійської провінції Альберти, над могутною рікою Саскачеван. Едмонтон має коло 80.000 мешканців, там є катол. архиепископ і англіканський епископ, університет від 1906 року, копальні вугля, фабрики брікетів, великі різні худоби, осередок торговлі хлібом, деревом і шкірами, вузлова зелізнича стація. — Провінція Альберта має 661.161 кв. км. простору (для порівнання: Польща 388.330), з того 50% надається під управу ріллі, але управляють коло 8%, бо населення Альберти всего коло 650.000 душ. Великі маси худоби, яка всю зиму перебуває під голим небом, бо розмірно теплий вітер „Шінук”, що віє від Спокійного Океану, уможливляє таку зимівлю. Благородна раса коней з Альберти загально знана і цінена. Та гарна країна має великі прерії та чатинні ліси, повні прекрасних озер. Українці становлять там коло 7% населення. Коли „біла смерть” між них не загостить, можуть стати великою силою, бо свобідної землі там іще доволі.

Представники демократії у президента

На днях провідники т. зв. демократичного клюбу віцемарш. Квасьневский, сен. Міхалович, сен. Флєшарова і б. амбасадор Філіпович були на послуханні у президента РП. проф. Мосьціцкого. Авдієнція тревала дві і пів години, від 12 до 14.30. Делєґати заявили, що демократичний клюб і елєменти, що ґрупуються кругом него, стоять на ґрунті конституції і в рамцях конституції домагаються реформи виборчої ординації до сойму і сенату. У Варшаві підкреслюють, що демократичний клюб збирає антитотальні й ліві елєменти за урядом.

Англія будує 100 воєнних кораблів

Морський редактор лондонського „Сондей Таймс-у” застановляючись над умовинами виконання англійської програми дозброєння стверджує, що число кружляків, побудованих сего року — найвисше від часу світової війни. І так віддано до ужитку 6 кружляків кляси „Савтгемптон” і один кляси „Ертуза”, 9 контрторпедовців, 3 підводні судна, 3 схоплювачі мін і 3 торпедоносні судна. „Савтгемптони” се наймодерніші воєнні кораблі 9.000 тон містоти, узброєні в 12 шістьцалевих гармат і в цілу систему незвичайно могутньої протилетунської оборони: кождий „Савтгемптон” має 8 чотироцалевих швидких гармат і кільканацять батерій канон-револьверів з подвійними дулами, далі подвійні й потрійні скорострільні. „Скоре виконання сих боєвих одиниць в нічім не опізнило здійснювання решти воєнної програми, бо більше ніж 100 морських одиниць будується тепер у ріжних морських доках Великої Британії. 1938 рік має бути роком рекордовим під оглядом будови контрторпедовців і підводних суден”. В іншому місці згаданого часопису військовий редактор передбачує на 1938 рік поважне приспішення темпа моторизації сухопутних військ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Довкруги листа Апостольського Нунція

Як відомо, націоналістична і ліберальна преса всякі закиди підносила проти розпорядку Станиславівського Ординаріяту в справі участи священиків у світських установах і товариствах. Між тими, що протестували, були і такі хитруни, яким не випадало закидати з того приводу Владиці-Ювилятови, що Він не розуміє Католицької Акції, отже вони зачинали свої закиди від признання, що Владика розуміє Катол. Акцію, а кінчили менше і більше виразними натяками, що „властиво” таки „не розуміє” Катол. Акції і що — мовляв — доказав се якраз згаданим розпорядком... Аж тут несподівано появляється лист Апостольського Нунція з великою похвалою для Преосв. Григорія якраз за той розпорядок... Ну, тепер вже ніяким чином не випадало навіть натякати, що й Апостольський Нунцій не розуміє Катол. Акції. Отже що вони роблять? „Діло” згадавши про лист Апост. Нунція в 10 ч. на ст. 6., пише, що той розпорядок таки „шкідливий для українського народу і відібється погубно також на нашій Церкві”. Чому саме, вже не аргументує, тільки так голословно твердить. А „Українські Вісти” в ч. 11, на ст. 2, як і лицює органові п р о в о д у нації, вдалися в нову „аргументацію”. Вона полягає на тім, що сей орган інформацію про лист Апостольського Нунція приніс під іронічним заголовком: Дочекався похвали. Цитуючи слова „і мудрим і найвідповіднішим”, по останнім слові дав з обуренням окличник у скобках, а вкінці додав від себе таку увагу:

„Найприкріше те, що еп. Хомишин похвалу людини, яка зовсім не знає ні українських відносин, ні умовин, в яких живе українська вітка на ЗУЗ, передрукував з видимою сатисфакцією й радіє нею.”

Панове з проводу 40 міліонової нації! Здається не богато часу мине, як ви ще самі своїми очима побачите, а може й виразно признаєте, що наслідки поведення ріжних українських політиків, які знають українські відносини, ведуть український нарід очевидно до пропасти. А вже нині кождий світлий чоловік навіть не Українець може сказати, котрі справи полагоджені розумно, а котрі ні. Та наші націоналісти вже від десяток літ — в засадничій незгоді з розумним думанням...

З приватного життя диктаторів

Мікадо.

Зачнім від японського цісаря Гірогіта. Він не вживає алькоголю, не курить, навіть не пе чаю. Їсть на европейський спосіб переважно японські страви. Його день праці починається в 6 годині рано.

Муссоліні.

Беніто Муссоліні теж „ранній пташок”. Чарка чорної кави і кусник хліба се його перше сніданя, по якім уже в год 6.30 рано їздить верхи. Обід „іль дуче” складається переважно з салат та овочів, дуже рідко з мяса або риби. Між обідом і пізною вечерою їсть „іль дуче” тільки виноград. В Італії є завжди виноград: вліті дозріває він на Сицилії, осіню в околицях Риму, весною доставляє його Лібія. Муссоліні не пе і не курить. На бенкетах пе тільки одну чарку вина.

Гітлер.

Адольф Гітлер се як кажуть „аматор” молока і каш. Мяса зовсім не їсть. Воліе вже солодкий риж з цинамоном або платочки бараболь, смажені на олію. Колиб його хто спитав, чи йому не надокучав уже такий однородний харч, він напевне відповівби: „Але ж я урізноманітнюю його: іноді їм яйця з салатою, часом салату з яйцями”. Підчас своїх подорожей Гітлер зовсім нічого не їсть. Вистарчає йому пляшка мінеральної води або сендвіч. Його куховар, б. власник ресторану в Берліні, має дуже богацько вільного часу і — грає на ручній гармонії, що Гітлер дуже любить.

Сталін.

Сталін їсть по кавказьки товсту баранину і пе дуже богато передовсім кавказького вина. Любить дуже солодкі лакомники з оріхами і конфітурами. Сталін живе в постійному страху за своє життя і тому кожда його страва мусить бути передше випробована.

Кемаль.

Такий самий уряд до пробування страв істнує також на дворі диктатора Туреччини Мустафи Кемаля Ататурка. Се дуже добре платна посада, около 7.500 зл. місячно, але дещо ризиковна. Тимбільше, що випробовувати треба богато, бо диктатор Туреччини їсть богато і часто. Пе теж богато всупереч коранові. Кемаль Ататурк цим не переймається і нераз пе в товаристві до пізньої ночі. („Н. Ч.”).

Міністер Бек і канцлєр Гітлєр

„Дейли Телеграф”

звідомляє, що в берлінських розмовах мін. Бека порушено: справу реформи Союза Народів, справу Ґданська і Ромунії. Часопис заповідає приїзд до Польщі німецької військової місії з ген. Лібманом на чолі.

„Дейли Геральд”

впевняє, що мін. Бек буде старатися здобути від німецького правительства інформації про услівя реформи договору про Союз Народів, які дозволилиб Німеччині вернутися до С. Н. Підчас побуту в Женеві мін. Бек, на думку „Дейли Геральду”, зможе поінформувати міністрів англійського і французького про становище німецького правительства.

Довкруги міністра Бека

„Роботнік” в ч. 16 пише: Два проурядові орґани „Ґазета Польска” і „Польска Збройна” дуже собі хвалять промови мін. Бека в соймі. Статті їх мають характер „задач на дану тему” і тому не цікаві. Але АБЦ, що також захоплювалася промовами мін. Бека, приносить алярмуючі вісти в справі польських господарських інтересів у Ґданську. АБЦ стверджує, що там пороблено всякі заходи, щоб ряд товарів з Польщі заступити власною продукцією, що купцям, які хочуть спроваджувати товари з Польщі, не дають девіз, терроризують їх за те і т. п.

Грізний бакциль

Під таким заголовком ІКЦ в ч. 15 пише: Як Польща довга і широка говориться тепер всюди про сензаційні процеси на тлі надужить, яких допускалися висші урядники. Від 2 місяців переживаємо серію старостинських процесів. Від Ґдині через Ярослав аж до Станиславова судові салі заняті справами адм. урядовців, а в Варшаві, отже в столиці держави, процеси за надужиття стали вже чимось... звичаєвим... З тих саль бе на цілу Польщу така задуха, перебіг розправ показуе таке багно, що застановляемося, чи та задуха не компензуе „з наддатком” свіжого воздуха, яким хочуть відсвіжити атмосферу... З соромом і перестрахом читаємо нпр., що всі обвинувачені старости толкують свої надужиття конечністю — репрезентаційно приймати як гостей своїх шефів і навіть їх родини, фетувати прогулки, фінансувати побут послів і сенаторів на терені староства.

„Податок” на Озон

„Курієр Познаньский” доносить з Варшави: Вправді ОЗОН має підпертя можних, та ввів нові методи: ось ряд осіб, які не зголосили своєї приналежности до ОЗОНУ, одержує що першого чек з орґанізації з проханням — дати вкладку. Представте собі директора фабрики або якогось підприемства у воєвідськім місті, або високого державного урядника, який відмовить вкладки!... За 10 чи 20, а хочби 50 злотих наразитися так здецидовано?... Тут сенс тих приступлень загальних орґанізацій...

Ні мир, ні війна

„Курєр Поранни” в ч. 14 приніс велику статтю пера відомого „приятеля” Українців Кл. Гр. п. з. „По зїзді УНДА у Львові. Уваги про українську політику”. В ній пише: Зїзд УНДА ані не апробував, ані не відкинув „нормалізаційної тактики”. Во істину, нема нічого гіршого в політиці, ніж брак означеного відношення до даних проблемів... (Ну, а чому від 20 літ нема в Польщі означеного відношення до української й білоруської справи?).

Замітна книжка

Karl Haushofer: „Geopolitik des Pacifischen Oceans.“

Так називається найновіша праця на тему, яка звертає загальну увагу. Автор доказує, що Спокійний Океан се тепер „поле сили найвисшого напняття”, яке загрожує людству дуже великими небезпеками. Можливости війни стають все більші чим довше ллється кров на Далекому Сході. Большевики вже дуже сильно укріпили Владивосток під кождим оглядом, особливо заливи Гроссевич і Кастріс. Їх бомбовози можуть досягнути головні міста Японії: Токіо, Кобе, Осаку. А що японські міста переважно деревляні, то запальні бомби можуть їх знищити. Совітська пристань Кастріс має бути получена каналом з Амуром, а пристань Гроссевич зелізницею з північною відногою великого сибірського шляху. В Комсомольську над Амуром вже збудували велику пристань для літаків. Петропавловськ на Камчатці буде пристаню не лише для фльоти Спокійного Океану але і для тої, що стаціонована на Балтійськім Морі, бо канал з того моря до Білого Моря скоротив шлях з Ленінграду до Архангельська о 4.000 км. Відти вже в 1936 р. перейшло навіть 14 торговельних кораблів здовж Сибірі до проливу Берінґа, отже тим лекше плистимуть туди совітські підводні судна. Отже небувала боротьба за найбільший з океанів назріває зі всіх сторін — нестримно.

Якби Нанкін не був здобутий...

Армія від непамятних часів монархічної Японії вихована в розумінні чести, дивнім для Европейців. Притім показується, що навіть потомки найстарших шляхотських родів Японії мають дуже сильні нерви і велику точність. А є там такі старинні роди, що перґаміни навіть найстаршої европейської шляхти се марниці в порівнанні зі старістю японської шляхти. З того ясно, що при відповідній скромности життя рід не деґенерується, а навпаки, стає все твердший і витревалїший. Ризико життя для культурного Японця се ніщо. Навіть коли виконання пляну не наступить на означений час, військово-обрядова честь наказує японському офіцирові скінчити життя самогубством („гаракірі”). Тільки члени пануючого дому виняті з того звичаю, бо Династія має бути „вічним осередком” японської нації. Преса приносить отсей опис з останніх боїв під Нанкіном: ґенерал Матсуї, начальний вождь японських військ, що мали здобути столицю Китаю Нанкін, визначив докладно день і годину, коли Нанкін має бути здобутий. Здовж фронту військ, що обступили Нанкін, видано відповідні накази. Всі підкомендні були на становищах: сього в японськім війську ніде і ніколи не треба справджувати. Тоді ґенерал замкнувся в відокремленій віллі, кілька км. від Нанкіну, поставив коло себе меч і казав собі на означену годину приготовити філіжанку чаю. Якби Нанкін не був здобутий точно на час, який він визначив, бувби розпоров собі живіт. Коли наспів рапорт, що Нанкін здобутий, ґенерал відсунув меч і сказав: „Принесіть мені чай!” Ясно, що з таким військом не легко буде Европейцям боротися за владу над Азією і Спокійним Океаном.

Праця і вплив священика

Що пише „Нива”, а як направду діється? (Гл. „Нова Зоря” ч. 1099).

„Нива” за грудень 1937 пише:

„Ми нація бездержавна, в нас провідників з ясно виробленим світоглядом, опертим вповні на християнській вірі і моралі, мало, тому й у нас на терені всіх наших національних установ панував донедавна ліберальний, раціоналістичний дух. Що нині воно краще, це заслуга Церкви і та обставина, що нинішня інтеліґенція в цілому світі звернена лицем до Бога, до вічних правд, до Христових ідеалів. І чи сміємо ми, священики, полишати нині цю провідну верству народу, яка шукає Бога і тужить за вічними правдами, саму, без проводу, без дороговказів, за якими вона у своїй національній праці, може й несвідомо ще, шукає?! — Вся наша незалежна інтеліґенція стала по змозі своїх сил до національної праці. Одно тільки духовенство, яке повинно йти і тут у перших рядах та надавати тон праці, мало б від неї відтягнутися, мовляв: наше діло в церкві, а не у світських установах, ми маємо на оці цілі вищі, величніші. — Чиж недавно ще не обурювалися ми, коли радикальні провідники деяких національних установ з легковаженням відносилися до нас та противилися нашій участи в національній праці, кажучи, що ми, священики, повинні лиш „кадила пильнувати”, — бо наша приявність на тім відтинку праці вязала їм руки та не давала їм змоги здійснювати свої протирелігійні пляни. — А нині мали б ми добровільно відтягнутися від тієї праці на радість ворогам Церкви?!” (с. 413—414, розбивка моя, Т. К.).

Сей виїмок з „Ниви” добре характеризує спосіб думання Редакції й її пояснювання епископського розпорядку. Пригнувшися йому ближче, першусього треба спростувати невірне й навіть тенденційне пояснення розпорядку — що згідно з ним світська інтеліґенція малаб остати „сама, без проводу, без доровказів, за якими вона шукає”... В попередній статті подано частину розпорядку, де виразно сказано, що священик може й повинен відповідно впливати на корисний розвій праці світських товариств. Священик, сказано там, має дуже богато способів впливати — кобилише хотів! І тут саме найважніша точка, про яку „Нива” чомусь забуває. Вона вказує, в докір Преосв. Григоріеві, на примір польського духовенства, на його „щиру, безкорисну національну працю для народу на національнім відтинку”; виходить, що й наше духовенство булоб таке, якби не... розпорядок Преосв. Григорія! На се відповідь: По-перше польське духовенство не тому інтензивніше працює, що воно з вибору належить до світських товариств, а просто тому, що вважає працю за свій святий обовязок перед Богом; по-друге — вже сама безженність польського духовенства вчить його жертви для Бога й братів. Не буде ніколи так працювати духовенство, що не матиме відповідного виховання, і то в суспільності й родині, а не щойно в семинарії! Горе наше в тім, що суспільність і родини майже не дбають про виховання своїх синів іменно на священиків. На теольоґію посилається звичайно не найкращих, а тих життєвих нещасливців, що їх нігде не приймають! Щоб се не виглядало на байку, наведу факти. Один кандидат на гр.-катол. священика і вже студент теольоґії довідавшися, що мусітиме висвятитися в безженнім стані, вніс подання до варшавського православного (!) митрополита, щоб його приймив на православну теольоґію — але безуспішно. Тоді він просить одного католицького журналіста, скриваючи перед ним правду, щоби просив за нього в Ординаріяті — але й се на щастя не вдалося. Такий один кандидат. А кілько таких випадків, що нпр. не приняли абсольвента на університет і він проситься на теольоґію, трактуючи її як школу для посади — і в сім патронують родичі! Не диво отже, що потому виходить зпоміж тих кандидатів або такий священик, що в сальоні на столі тримає заборонені Церквою книжки в гарній оправі (автентичне!), або такий катехит, що виховує ряди запеклих ворогів катол. Церкви („мені так говорив отець...”, каже такий ученик — також автентичне!). Треба отже, щоб католицька суспільність і католицькі родини виховували таких кандидатів, що почувалисяб до обовязку працювати для Бога й нації — а тоді вони справді знайдуть способи, як працювати для добра світських установ! При тім, очевидно, духовенство й особливо католицька преса, як от „Нива”, повинні виказувати дійсні причини такого сумного стану, а не звалювати вину на — Епископа й оправдувати суспільність за її занедбання, називаючи ще її „зверненою до Бога”, а духовенство послушне Епископові — хіба треба вважати за „відвернене від Бога”!

До таких вислідів доводить щонайменше нерозважна стаття в „Ниві”. В сім уже є й відповідь на те, що мовби-то згідно з розпорядком Преосв. Епископа духовенство мало обмежитися лише до „пильнування кадила”, як се означували старої дати ліберали; що духовенство має обмежитися лише до самої церкви й не мішатися до світських установ. При сім „Нива” забуває те, що довго й довго оглядалося працю і вплив священиків у світських установах і врешті ствердженo, що священики не лише що майже нічого не могли змінити нпр. у системі народнього виховання в „Просвіті”, де видавалися й видаються книжечки дуже далекі від духа Церкви, [1]) але ще й самі затрачували свій церковний дух та переймалися світським духом. Священики входили нпр. до часописних спілок, чи й писали в часописах, але так, що з того виходила шкода, підірвання авторитету Епископів, ба навіть св. Апост. Столиці! Сі випадки й події ще свіжі в нашій памяті й не треба на них показувати пальцями. Отже врешті цілком льоґічно, на основі обсервації, дійшлося до заключення, що співпраця священиків у ляїцистичних, ліберальних установах не збільшувала там впливів Церкви!

Та „Нива” твердить, що тепер якраз завдяки праці духовенства справа представляється краще. Очевидно, з зовнішнього боку — без сумніву. Але чи сей вплив сягнув глибше? Чи справді ті люди й установи, що назверх маніфестуються як християнські, чи вони стають, нехай і помалу, внутрішно християнами? Ось кілька примірів у відповідь на се. Українське католицьке Видавництво „Добра Книжка” впало, не піддержане не то що світськими людьми, але навіть духовенством; зате істнує богато ліберальних видавництв і вони дорабляються маєтків. Католицької української випозичальні книжок нема ні у Львові, де „Нива” виходить 32 роки, ні по інших наших містах, але ліберальні з усякими забороненими книжками є — і з них позичають і родини священиків. Старого ліберального ґрішника „Діло” залюбки піддержують і читають священики, а католицького щоденника й досі нема. До нечисленних у нас католицьких шкіл істнують упередження навіть серед духовенства. Ба, що більше: з родин священиків як мало на теольоґії, як мало в монастирах, — зате як богато радикалів! Про такий стан пише Апостол:

„Коли хто не вміє правити своїм домом, як буде міг дбати про Церкву Божу?” (1 Тим. III 5).

[1]) Про се нераз писалося в „Новій Зорі”.

ОСИП НАЗАРУК 15)

Враження з Волині

Та не мав я від кого довідатися про цікаву для мене таємницю віденського бурмистра Люеґера. Наші люди, хоч нераз десятками літ сиділи у Відні, зправила не ходили на ніякі збори ні Жидів, ні антисемітів, ні соціялістів. І звичайно навіть не читали віденських ґазет, тільки ждали на „Діло” зі Львова і що правда читали його солідно від початку до останньої новинки, навіть анонсів не минали... Навпаки, насамперед читали анонс „Народньої Гостинниці” у Львові, щоб довідатися, хто приїхав до Львова (в тих часах було се рівнозначне). Шкода, що й тепер „Народня Гостинниця” не оповіщує своїх гостей. Наші люди знали про Відень тільки те, що було в „Ділі”. А що в „Ділі” не писали, чому Жиди голосують постійно на Люеґера, отже ніхто з наших про те не знав. А може й був який пан в Найвисшім Трибуналі чи при міністерстві, та я бідний студент з такими панами ніякої стичности не мав, а з моїх знакомих ніхто тої загадки розвязати мені не міг. Соціялістичні ґазети я читав, але там була на Люеґера тільки менше або більше делікатна лайка і штовханина, в часі виборчім таки порядна лайка.

Так діждався я аж — приїзду до Відня мого покійного вже приятеля, жидівського соціяліста дра Анзельма Мозлера з Бучаччини. Походивши разом з ним по Відні, питаю його, чому на Люеґера, провідника антисемітів, постійно голосує Леопольдштадт, найбільше жидівська дільниця Відня... А Мозлер мав у Відні широкі знакомства. Він знав особисто всіх провідників соціял-демократії і теоретиків її і редакторів. Знав старого Віктора Адлера, знаменитого хоч ґикавого промовця, знав старого Пернерсторфера, величезного ростом Німця з великанською бородою. Знав Австерліца, довголітнього редактора „Арбайтерцайтунґ”, до якої і я з ним заходив, знав пізнішого с-д. бурмистра Відня Зайца і Бавера і сина Віктора Адлера, словом знав усіх.

Отже він каже мені: Се дійсно цікаве, я трохи знаю ту справу, але для певности ще піду докладніше довідатися і завтра вам скажу.

Ви певно цікаві, що др Мозлер мені оповів? Та пождіть, бо й я був цікавий, але мусів ждати.

Ооо, чуєте, як гудуть українські оплески польському воєводі Юзефскому? Се також цікаве, а вияснення одної загадки може кинути якесь світло і на другу.

Отже то було вечером і дощ падав і золоті світла ліхтарень відбивалися в чорнім асфальті вулиці, на яку я дивився через вікно Центральної каварні, де були сотки ґазет і журналів з цілої Европи і де ми, тодішні студенти, залюбки ходили читати. Там ждав я на дра Мозлера. А був се чоловік точний. Прийшов на час і каже:

— „З Люеґером мається річ так. Се правда, що він провідник антисемітів і се правда, що Жиди голосують на нього масово в найбільше жидівській дільниці Відня. А причина того ось яка. Його антисемітизм Жидам не шкодить. Тут їх ніхто не бє і ніхто над ними не знущається, свободу мають повну, торговля йде їм незле. А як котрого з них хочуть скривдити, чи при вимірі зрештою невеликого податку чи при відмові якої концесії, чи при якій будові, то Жид як в дим йде до самого Люеґера. А Люеґер, чоловік визначний і розумний, не відволікає з полагоджуванням справ, але полагоджує їх таки зараз, звичайно при

Ось який сумний стан на відтинку внутрішнього приняття християнства! Не поможе тут ще одна стаття в „Ниві”, вимірена проти католицького Епископа, як не помогли й дотеперішні. Треба не підважувати авторитет Епископа, але скріплювати його! Не піддержувати всяких лібералів, але творити позитивні католицькі цінності. Тоді направду духовенство буде мати і вплив і повагу в нашій суспільності; „коедукація” католицького духовенства з лібералами кінчиться сумно, як кожда коедукація.

Врешті ще один момент у статті Редакції „Ниви”, а саме той, де сказано, що національний обовязок кличе духовенство до участи в світських установах. Поминаю в сім випадку побічне заключення читача з сього уступу („ага, „Нива” за національними обовязками, Епископ — проти”) а зверну увагу на момент, що повинен бути зрозумілий для духовенства — після пильної розваги. Йде про справу засадничої ваги, а саме: Чи все, рішуче все муситься зробити руками, словами, впливами, — чи не лишитиб місця жертві й молитві? Пригадується мені з історії, що кард. Гозій висловився був про о. Поссевіна, що він „усе хотів зробити сам, а не лишав місця Богові”. Заслуги Поссевіна безсумнівні, таксамо Гозія (тепер якраз іде беатифікаційний процес Гозія). Здається, що й тут треба більше подбати про внутрішнє освячення, про жертву з себе перед Богом священика — бо богато може молитва праведного (Як. V 16). Особливо застановляє примір Авраама, що молив Господа не погубити Содоми й Гомори — й Господь для праведних обіцяв пощадити їх; але не було й десятьох праведних (Бит. XVIII 22—33). Для праведних обіцює Бог скоротити й жахливі дні перед кінцем (Мат. XXIV 22). І тепер — чи не краща се праця для нації приносити з себе цілопальну жертву, відректися родини, родичів, близьких і навіть цілої істоти своєї для Христа, так як Він сього вимагає від покликаних і вибраних своїх, ніж співпрацювати в величезній мірі з людьми, що від них як горох від стіни відбиваються слова спасення? Чи не краще лучити свою волю з Божою, щоб, як каже св. Альфонс Лігорі, наша воля й Його сталася одною, щоби й те добре, чого ми бажаємо, було Його волею? Чи не краще молитися за Церкву й націю, за Епископів, щоб їм дав Бог у мирі й довголітности управляти Церквою й голосити слова Божої правди, як про це молимося в св. Літургії, ніж писати проти них?

Для сього треба віри, великої, сильнішої як світ, як мури злоби, як привязання до світа й його справ. Та віра як зерно гірчичне видає з себе величезні плоди. Колись Липинський, хоч і не священик, писав ось які слова:

„В обличчі всього того, що було і що єсть на Україні, милость тільки Божа може нас урятувати. Тому до Бога першзавсе нехай звернеться наше серце, душа наша” („Хам і Яфет” с. 28).

Так писав світський до світських. Чи справді довго треба пригадувати й декому з духовних про се, що —

„вірою послухав той, що зоветься Авраамом, щоб вийти на місце, котре мав дістати в наслідство, і вийшов не знаючи, куди йде. Вірою мешкав в землі обіцяній, яко чужій, живучи в наметах з Ісааком і Яковом... Не стане мені часу оповідати про Ґедеона, Варака, Самсона, Єфтея, Давида, Самуїла і пророків, котрі вірою поконували царства, чинили справедливість, доступали обітниць, загороджували пащі львам, гасили силу огня, уникали вістря меча, ставали сильними з немічних, бували хоробрими на війні, розбивали полки чужинців” (Жид. XI 8, 9; 32—34).

Коли направду матимемо повне віри й жертви духовенство, то воно вмітиме працювати, матиме силу й ласку в Бога, щоб „скоротити дні” горя, що в нім не лише часом слабші захитуються в вірі, але й починають кусатися між собою.

Теофіль Костpуба.

Хто отворив лист о. Любельского?

Польський посол кс. др Юзеф Любельский зголосив у соймі цікаву інтерпеляцію до премієра і міністра почт. Зміст: Дня 22. XII. кинув я до почтової скринки в соймі лист, адресований до б. марш. сойму М. Ратая. На другий день він одержав коверту того листа, але в ній був лист, писаний рукою п. Е. Хмелевского з Кривухи на Волині, якого не знаю ні я, ні п. Ратай. Дня 24. XII. варш. адвокат Ольпіньский прислав п. Ратаєві лист о. Л-го, який одержав від п. Е. Хм. з Волині. З того ясно, що оба ті листи хтось отвирав на почті і помішав їх, вложивши в інші коверти. Тому що в Польщі листова тайна забезпечена арт. 68 конституції з 1935 р., § 9 почтової ординації й арт. 161 карної процедури, прошу вияснити, чи в Польщі обовязує ще почтова тайна?...

Про зміну політичного вожда

З приводу уступлення плк. Коца з проводу в ОЗОНІ пише виленське „Слово”: В своїм заложенні ОЗОН був аспірантом до тоталізму. Мав всіх обеднати, квасно говорив про сам-собі-панів, говорив про „рівний крок” і т. п. Тому зміна вождів мусить для нього бути чимсь фатальним. Чи можна уявити собі гітлеризм або муссолінізм, який щороку змінявби Гітлера або Муссолінія? Напрям кождій партії надають визначні люди. І так над Польщею тяжіли імена: Пілсудского, Дмовского, Вітоса. Політичний табор то не військовий табор...

З нової промови Св. Отця

Папа Пій XI приняв епископів відзначених Муссолінієм і сказав до них м. ін.: Не хочу уділяти ніяких порад у світських справах тим людям, що відповідальні за такі справи, але зверну увагу італійським рільним робітникам, що їдуть на роботу до Німеччини, щоб їх перестерегти перед небезпеками, які там є. Упоминаю їх, щоб жили там примірно і тим немов репрезентували католицизм.

Щось як Парилевічева

В Варшаві відбудеться незабаром процес в роді процесу відомої Ванди Парилевічевої. Обжалований 36-літний землевласник Ян Процнер вимантив 16 тисяч зл. від нотаря Станислава Млинарского. А саме Процнер познакомився в Кракові з жінкою Млинарского, що прибула до Кракова з м. Тичини. Вона заявила, що бажає перенестися до більшого міста. Тоді Процнер заявив, що має звязки в Варшаві, знає богато достойників і може причинитися до перенесення реєнта М. до Варшави. Одначе додав, що се получене зі значними видатками. Реєнтова повідомила про всьо свого мужа, який зараз виїхав до Кракова і там умовився з Процнером, що він поїде до Варшави. Процнер дістав 16.000 зл. на видатки. З Процнером поїхав до Варшави його знайомий Губерт. До Процнера телефонували якісь особи, що титулували себе директорами департаментів і начальниками відділів. Коли з мнимих протекційних інтервенцій ніщо не виходило, справа видалася підозрілою пані Млинарській. Вона прибула до Варшави і зажадала звороту грошей. Та Процнер гроші вже розпустив і тому буде відповідати перед судом.

Найбільший міст в Европі

Недавно у присутности данського короля відкрито найдовший міст в Европі, що лучить острови Зеляндію і Фальстер. Данський парлямент ухвалив в 1932 р. спеціяльний закон, що передбачував будову того мосту коштом 28 міл. корон. Довжина мосту виносить 3.200 м. До мосту веде гать 400-метрової довжини. Міст спертий на 52 бетонових філярах. На будову мосту зужито 20.000 тон сталі і понад 100.000 куб. метрів бетону. Завдяки полученню острова Зеляндії з островом Фальстер подорож з Берліна, зглядно Гамбурґа до Копенгаґи треватиме 45 хвилин коротше. Також скорочена й улекшена самоходова комунікація між скандинавськими краями і континентом.

тім, що прийшов. Коли справа залежить від магістратського уряду, то кличе до себе дотичного урядника, каже принести акти справи, вислухає урядника і ще раз вислухає жалобника тай на місці рішає. Коли жалобник хоче чогось, що не може статися, то виясняює йому, що се неможливе. Коли справа не залежить від магістрату, але від іншого уряду, то Люеґер часто особисто йде туди з Жидом і направду займається справою кождого покривдженого без огляду на те, чи се чоловік заможний, чи бідний халатник. Тому, коли прийдуть вибори, Жиди як мур стоять за Люеґером. Ось таємниця поводження того чоловіка між Жидами, розуміється, крім його ума і великої освіти, що Жиди все шанують і люблять.”

Все те шибнуло мені через думку, коли я слухав бурливих оваційних оплесків, якими зїзд ВУО приймав волинського воєводу Юзефского. Комбінуючи ті спомини зі своїх молодечих літ з тим, що я тепер бачив і чув, зачав я припускати, що воєвода Юзефский се тип діяча подібного чимсь до Люеґера, хоч розуміється мусять бути між ними і великі ріжниці. Та з другої сторони мені в голові не містилося, щоб неправдиві були всі вісти й слухи, про те, що діється на Волині під владою Юзефского. В усякому разі правдиве мусить бути те, що прилюдно говорив про ті відносини навіть такий визначний польський діяч як князь Радивил. Правдиве прецінь мусить бути й те, що на Волині замкнено останню філію нашого Сільського Господаря, отже товариства неполітичного. Замкнено й цілий ряд инших наших товариств. Се прецінь не могло статися без відома й волі воєводи Юзефского. А його тут оплескували не як приватного чоловіка, але як рішаючого адміністратора Волинської Землі і нема сумніву, що оплескуючі мусіли знати про розвязання останних наших господарських орґанізацій, орґанізаційно звязаних з Галичиною, тай мусіли знати про те, що знав і в соймі говорив князь Радивил, тільки ще докладніше.

Поет представляє таку ситуацію словами:

„В мозок вгруз цвях дум...
Корчився мукою стиснутий рот:
Чи втримаєм наступ хемічних рот?..
Заклякнуло серце і серце — як лід”...

Як розвязати собі противорічча, які тут виринають?

Тут всьо противорічча, почавши від психіки п. Юзефского, який уродився і виріс на Україні, бачив стихійний підйом українського народу, сам був членом українського київського правительства, — а ставши адміністратором Волині, годиться на розвязання або й сам розвязує останну філію нашого Сільського Господаря!...

Для оцінки ситуації очевидно важне добре зрозуміння оплесків української маси, якими вона вітає воєводу Юзефского...

Що се? Прояв східної політики? Алеж Волиняки рішучо західний тип...

І пригадався мені знову сильний вірш поета п. з. „Протиґаз”:

„Сотні очей як сотні ран,
Сотні сердець як один барабан...
Харкнув ґазом на зустріч баллон,
Затремтів, спинився баталіон...
Стих і стух стук сердець —
Став немичучий кінець...
В очах — пітьма і холод мряк.
Як капля крови горить зоря.
Пливе отруйний чад завіс...
Сивим, гливким молоком
Над пятим звис полком.
Кілька кроків не змогли добігти
Синім обличчям на ріллі лягли
І в ріллю впялилися нігті...”

(Далі буде).

Резолюції УНДА

Пятий зїзд УНДА, що відбувся у Львові 4 і 5 січня 1938 р., ухвалив довгі резолюції. В них стверджує м. ін., що нормалізаційна політика УНДА і УПР не знайшла належного зрозуміння з другої сторони. Як передумову нормалізації Ундо висунуло отсі головні домагання: 1) територіяльної автономії для українських земель під Польщею, 2) зміни закону про територіяльну самоуправу, 3) зміни виборчої ординації, 4) припинення кольонізації українських земель осадниками з заходу, 5) заснування українського університету у Львові та домагання заспокоєння низки актуальних життєвих справ українського населення. (Головне домагання автономії се те, яке наша організація від 10 літ ставить і яке УНДО довго поборювало. — Ред. „Н. Зорі"). Польська сторона не виконала передумовин нормалізаційної політики мимо того, що з української сторони створено низку далекосяглих політичних актів, які стверджували добру волю українського контрагента довести до нормалізації польсько-українських взаємин. Такими актами були: а) голосування на спільні ліcти в соймових виборах 1935 р.; б) позитивне становище УПР до повновластей для правительства, до державних буджетів і до армії; в) впливання органів Унда в напрямі пацифікації настроїв української суспільности. Польська сторона примінює ріжні засади державного режиму до ріжних частин української території, не признала українського етнічного елєменту одною національною цілістю. Державний устрій, законодавство і державна практика не знають українського народу як співвирішного чинника в державноправному розумінні, тільки переводять в життя засаду, що польський нарід одинокий господар держави. В 1935 р. зачалася скріплена польонізаційна акція на Лемківщині, Гуцульщині, Поліссі і Підляшші. Поглиблено т. зв. сокальський кордон, зачалася акція польонізації ходачкової шляхти, латинізація грекокатоликів, кольонізація й усування Українців з державних та самоуправних органів і т. п. Отже після 1935 р. прийшла не нормалізація життя на наших землях, тільки повне відсунення українського народу від впливу на державні справи і навіть від впливу на власне зорганізоване життя. Зїзд стверджує факт зорганізованого наступу польського громадянства на всі ділянки українського життя, в якім беруть участь навіть військові та державні чинники і припоручає проводови партії розвинути оборонну акцію українського громадянства. Зїзд стверджує, що досвід півтретялітнього нормалізаційного періоду наказує заострити дотеперішну тактику. Заострення тактики скріпить відпір української суспільности на зовнішний натиск, облекшить обєднання її сил, підсилить її віру у вартість одноцілої та масової організованости. В додаткових резолюціях зїзд УНДА протестує проти позбавлення права українського населення Волині, Полісся та Холмщини основувати свої національні, господарські та культурно-освітні товариства. Зїзд протестує проти всіх спроб польонізації православної Церкви, взиває Ц. Комітет і УПР взяти в спеціяльну опіку Лемківщину і всіми засобами допомогти їй в боротьбі з наступом на неї.

Лікарський фейлетоник.

Як лічити грипу

Натерти на дрібній терці середню головку цибулі або чоснику (дістанеться з того 2—3 малі чайні ложочки) та розмішавши натерте в склянці горячого молока і всипавши туди столову ложку цукру, випити те все на ніч маленькими ликами. Варена і сира цибуля усуває катар і біль горла, застановляє кашель і взагалі добре впливає на шлунок та цілу нервну систему. Як лік проти кашлю, хрипки й болю горла надається також дуже добре мід.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Лист, якого не можна повторити.

Санаційний „Дзєннік Познаньскі" приніс статтю про отвертий лист б. старости Твардовского, якого з причин цензурних повторити не можна. „Дз. П." пише: Цілий ряд т. зв. поморських процесів обтяжує не тільки тих, що сидять на лаві обвинуваченых, як іще більше воєводу Кіртікліса... Він досі не реагує на загальне обурення публичної опінії. І державна влада не занялася блище тим б. воєводою. Польська преса пише, що отвертий лист Твардовского, розісланий до редакцій, се потрясаючий акт обвинувачення і напевно в богатьох відписах кружляти-ме по цілій державі.

Стратили міліон рублів в однім колхозі.

Прокуратор орджонікідзьської области потягнув до карної відповідальности функціонарів колхозу на новомиколаївській стації. Увязнили м. ін. провідника колхозу Клопнєва і його заступника. Прокуратор закидає їм, що внаслідок їх занедбання згинуло в колхозі 2.510 штук худоби вартости 380.000 рублів, крім того управа спроневірила 250 тисяч рублів готівки й ошукала колхозників на 10.000 т. зв. „робднів". Разом товариші управителі наробили шкоди на 1 міліон рублів.

Совітська зброя в консервах.

Ромунські власти в Констанці впали на слід великої акції перепачковування зброї з Совітів до червоної Еспанії. Відкриття доконано завдяки крадіжі двох робітників, які працювали при ладуванні товарів. А саме вони вкрали дві великі пушки, наповнені мнимо мясними консервами, з торговельного корабля „Нарва", що плив з Совітів під голяндським прапором. Поліція приловила злодіїв. По отворенні пушок показалося, що під верствою консерв є зброя.

Як стоїть жидівська справа?

Поважний жидівський орган „Ді Нае Вельт", що виходить у Відні, приніс в ч. 718 статтю Роберта Штрікера п. з. „В найбільшім хаосі — без проводу." В ній пише м. ін.: В Лондоні, де має рішитися питання бути чи не бути жидівській державі в Палестині, панує щодо того найбільший хаос так у правительственних кругах, як і партійних та пресових. Палестинські пляни то виринають, то щезають і є небезпека, що вирішать справу припадково або „з заклопотання", що може принести необчислимі шкоди. Панує хаос голосів — анґлійських, арабських, чужих, ворожих. Не чути тільки сіоністичного голосу. Вайцман сидить в Решоботі а його адютанти виголошують промови — в Єрусалимі...

Кілько є Жидів?

На всій кулі земній начисляють коло 15 міліонів Жидів: 11 міл. живе в Европі, 3½ в Америці, ½ в Азії і дуже небогато в Африці. В Европі 8½ міл. Жидів є в СССР, Польщі, Литві, Лотві, Чехословаччині, Мадярщині й Ромунії. У Франції є тільки коло 150 тисяч Жидів. Між містами, заселеними головно Жидами, перше місце займає Ню-Йорк (2 міл.), друге Варшава (319.000), дальше Відень (300.000), Шікаґо (250.000), Філядельфія (275.000). Сі відомости сперті на даних дра Лінфельда, завідуючого статистичним бюром для досліду жидівської справи. Вони поміщені в катол. журналі „Ль'Об" і в инших джерелах.

Трицятьліття панування короля Швеції.

Ґустав V, король Швеції, обходить 30-ліття свого панування. Весь нарід шведський радується тою річницею, не виключаючи соціялістичного робітництва. Коли монарха питають, чому він такий популярний, він звичайно відповідає: „З двох причин: я не допустив до участи Швеції у великій війні і граю в в тенніс". Та є ще одна причина: шведський нарід від багатьох літ не має взагалі неграмотних людей, се оден з найкультурніших народів світа. І тому він так шанує свого монарха. Як відомо, там на внесок соціялістичної партії піднесено в буджеті цивільну лісту короля. Шведські соціялісти не боялися, що за те назвуть їх большевики „льокаями буржуазії"...

Канада бореться з комунізмом.

Правительство канадійської провінції Квібек зачало енергійну боротьбу з комунізмом на терені провінції. В звязку з тим заборонено комуністам уряджувати зібрання, переведено ревізії в комуністичних льокалях і бюрах, м. ін. в бюрі „Союзу совітських приятелів", конфісковано богато брошур і аґітаційних книжок, як також увязнено богато підозрілих осіб. Поліція забрала цілий архів комуністичної партії. Зі сконфіскованих паперів виходить, що канадійські комуністи мають тісний звязок з Совітами.

Книга анґлійських перів.

В Лондоні вийшла „Книга перів", в якій є список всіх титулованих осіб Анґлії. Князь Віндзор займає в тім альманаху місце по кн. Кенту, а княгиня Віндзор є на останнім місці, по 25 інших княгинях. Перше місце по королі займає архиепископ Кентербері. Він і князь Йорку стоять висше князів. За ними йде спікер палати послів, який також займає місце перед князями. Преміер займає четверте місце по королі.

Тестамент богача.

Жидівський міліонер Фелікс Варбург записав у тестаменті 107.000 долярів на жидівські добродійні цілі. В тестаменті подано, що в останніх 15 літах дав він коло 13 міліонів долярів на ті цілі, отже тепер призначує на ті цілі лише 107 тис., а вдові записує всі недвижимости і предмети особистого ужитку та свої ґрафічні збірки, кождій своїй дитині лишає по 250.000 дол., а кождому внукові (внучці), є їх 8, по 100.000 долярів. Зять Вальтер Ротшильд дістає 50.000 долярів. Для инших членів дальшої родини лишає 150 тис. дол. Урядникам свого банку лишає кождому якусь квоту на памятку відповідно до довготи праці в банку.

З правничих новин.

Журнал „Революційне право" в 20 ч. з 1937 приніс на окладинці оповістку, що в 1938 р. появляться: „Революційне право", орґан Народного Комісаріяту Юстиції, Найвищого Суду та Прокуратури УРСР (два рази на місяць) і „Збірник законів та розпоряджень роб. селянського уряду України", 15 карб. Кождому ясно, яке „право" може істнувати в країні жахливого террору.

Головні питання науки релігії

II. Навчання катехизму.

Катехит має виложити дітям науку, яка міститься в катехизмі його епархії. Тут хочу обговорити, як доцільно виконати це в відношенні до старших дітей; доповідь про науку релігії для наймолодших дітей наступить пізніше.

Екзегетична (пояснююча) метода.

1. Коли в 1887 р. автор цеї статті почав душпастирство, німецькі підручники до навчання катехизму укладано так, щоб пояснювали питання катехизму, кожде зокрема, по черзі. В р. 1898 видано до того таку вказівку для одної широкої области: „При поясненні триматися точно слів катехизму, не втягаючи іншого, нпр. з якогось чужого катехизму. Зміст приписаного катехизму доволі богатий, отже нема потреби шукати матеріялу поза ним. При тім буде найліпше, коли наперед помалу і з відповідним наголосом відчитаємо відповідь, або скажемо відчитати її (дітям). Опісля розчленовуємо відповідь, вишукуючи наперед підмет і присудок головного речення і його побічні части, потім побічне речення підмету й побічне речення присудка. Вже таке просте розчленування речення вистарчає деколи, щоб достаточно вияснити річ. Але коли одно чи друге слово потребувалоб іще якогось вияснення, то дати те вияснення, одначе без розвалковування, яке часто затемнює справу, замість вияснювати, і марнує час... Також не треба забувати, тут і там промовити кілька слів до серця, не запускаючись одначе в довгі проповіди.“

2. Уживаючи пояснюючої методи вельми тяжко катехитові виконати своє завдання і заправити дітей до боговгодного життя. Щоб наука релігії мала вплив на життя, треба відповідного викладу. Але при цій методі не подається ніякого викладу, тільки пояснюється поданий в катехизмі виклад. І хочби навіть був він успішний, то через спосіб його передачі мусить дуже богато стратити, — але по найбільшій части катехизми не беруть зовсім під увагу висліду, тільки ставлять собі за ціль подати готову науку для дослівного вивчення її. Пояснююча метода на місци там, де треба влекшити зрозуміння великих творів, або трудних змістом висказів. Колиж хочемо подати якусь науку, то се неприродне, коли надаємо їй форму тексту й пояснення, і ледви чи поза наукою релігії є десь щось подібне в уживанні. Хто нпр. подававби науку про т. зв. закон Питаґора, або історію відкриття Америки таким способом, щоб вияснював речення за реченням відповідного уступу шкільного учебника?

Пояснююча метода в своїй основі інтелектуалістична: в найліпшім разі щось додається, що ділає на почування і волю, алеж се якраз є головна річ і має проникати цілу науку. При такій методі, як була досі, катехит легко знеохочується до науки, а се не може лишитися без злого впливу на неї саму.

Епископ-суфраґан Др Кнехт з Фрайбурґа сказав про пояснюючу методу на катехитичнім курсі в Монахові в 1907 р., у своїм рефераті під заголовком „Katechese, nicht Egsegese“, [1]) що пояснююча метода дуже часто робить науку релігії тортурою для дітей та обриджує їм релігію. Вона є причиною, що молодь по укінченні школи має мало релігійного знання. Та метода забрила до католицької науки релігії через вплив протестантизму.

Вільгельм Піхлєр.

[1]) Vide Göttler, Der Münchener Katechetische Kurs 1907. (München, Kösel 1908.) S. 289 sq.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМОВІЙ КОМІСІЇ пос. Великанович обговорив емеритальну політику польського правительства. Він ствердив м. ін., що завдяки натискови мін. скарбу та прем. Складковского вона змінилася на краще. Мимо того емерити не одержують і половини належних поборів.

6 НАЙБІЛЬШИХ МІСТ ПОЛЬЩІ: Варшава, Лодзь, Львів, Краків, Познань і Вильно мають одержати спеціяльну виборчу ординацію до міських рад. Три четвертини радних вибираноб загальним голосуванням, а 1/4 давалиб суспільні і господарські орґанізації. Той проєкт має виготовити мін-во внутрішних справ.

В МОСКВІ відбулося засідання т. зв. Союзної Ради і Ради Національностей під проводом члена політбюра Андрієва. Ухвалили змінити 9 параґрафів совітської конституції: §§ 22, 23, 26, 28 і 29 про адміністраційний поділ республик російської, української, узбекістанської і катаханської. Крім того змінено §§ 70, 77, 78 і 83 про створення нових комісаріятів: машинового промислу, воєнної маринарки і державних достав. Зміни територіяльного поділу республик викликані військовими зглядами.

ЮГОСЛОВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стоядінович прибув до Берліна. На стації витало його аж 6 німецьких міністрів. Прибули амбасадори Італії й Туреччини, як також посли Ромунії, Чехословаччини і Греції. Німецька преса називає Стоядіновича вождом Югославії і правою рукою кн. реґента Павла.

МАДЯРСЬКИЙ РЕҐЕНТ адмірал Горті має прибути в лютім до Польщі на спеціяльне запрошення президента РП, що виїде напроти реґента Гортія до Кракова. Відти поїдуть на полювання в Біловежській Пущі.

В МАДЯРЩИНІ оповіщено проєкт нової виборчої ординації. Послів буде 260, вибираних в одномандатових округах. Мущини матимуть виборче право від 26 р. життя, жінки від 30 р. життя. Пасивне виборче право прислугує особам, що скінчили 30 р. життя.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ В БУДАПЕШТІ представник Італії Чіяно домагався від Австрії й Угорщини 1) виступлення з Союза Народів, 2) приступлення до протикомуністичного бльоку і 3) узнання правительства ґен. Франка. Одержав згоду тільки на трете домагання.

В АВСТРІЇ відбулися численні монархістичні віча. На них промовляло кількасот бесідників. В самім Відні було кільканацять монархістичних віч. На однім зібранні барон Веркман, один з найвизначніших монарх. провідників, сказав: „Хочемо цісаря не з огляду на него, тільки з огляду на Австрію!“ Націонал-соціялісти уряджували контрдемонстрації.

БЕРЛІНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУГИ заперечують поголоску неначеб то б. цісар Вільгельм II мав переговорювати в справі повороту до Німеччини. Були тільки переговори в справі вивозу доходів ексцісаря з Німеччини до Голяндії. Б. цісар Вільгельм кінчить 81 рік життя. Цікаво, що давні володарі поодиноких німецьких країв перебувають майже всі в Німеччині, в тім також сини б. цісаря.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ФРАНЦІЇ премієра Шотана уступило. Причина уступлення та, що французькі комуністи виступили в парляменті остро проти правительства. Уступлення правительства викликало новий спад курсу франка і загрозу ґенерального страйку.

КОМІТЕТ ОБОРОНИ ПРАВ ЖИДІВ в Европі оповістив отвертий лист до французького міністра Дельбоса. В листі комітет остро протестує проти репресій в Ромунії.

АЛЬБАНІЯ задумує виступити з Союза Народів. Таку вістку принесла італійська преса.

В СТОЛИЦІ НОРВЕҐІЇ Осльо відбулася конференція представників Норвеґії, Швеції, Фінляндії, Данії, Голяндії й Бельґії. Рішили признати де факто суверенність Італії над Абісинією. Тільки Норвеґія відмовила признання.

В ЕСПАНІЇ коло м. Теруель на фронті оба противники обсервуються взаїмно. В місті чути стрілянину і детонації.

МИРОВУ НАДГОРОДУ НОБЛЯ за 1937 р. одержав анґлійський політик льорд Сесил.

В ІРЛЯНДІЇ оповіщено нову конституцію. Ірляндська держава називається „Ейре“ замість як дотепер „Вільна держава Ірляндії“. Англійський король, не згаданий в конституції, дістав фактичне уповажнення репрезентувати Ірляндію назовні. Президента будуть вибирати на 7 літ. Парлямент двопалатний.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило заяву, що не буде переговорювати з дотеперішним китайським правительством, тільки буде чекати на повстання нового правительства в Китаю, яке моглоб витворити гармонійну співпрацю з Японією. В звязку з тою заявою відкликають японського амбасадора з Китаю.

НОВИНКИ

Місяць католицької преси треває до 15 лютого. Що в тім часі зробимо для поширення нашої преси, се рішати-ме про цілий рік. Вся Влада католицької Церкви на цілім світі постійно пригадує значіння катол. преси особливо під сю пору, коли народи затроєні пресою ліберальною та руїнницькою. Зробіть щось по силам вашим для поширення католицької преси, щоб не було запізно.

Концерт на дохід будови церкви св. Івана Богослова відбувся у Львові, в салі Народнього Дому, 17 січня с. р. Виконавцями були: Іван Севастіян Барвінський, віольончеля, і смичкова орхестра Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові. Дириґував проф. Микола Колесса, при фортепяні Наталія Барвінська. На програму концерту зложилися: **1) Händel: Concerto grosso, Nr. 10, 2) Grieg:** Соната на віольончелю і фортепян, 3) Yean Hure: Air; Глазунов: а) Пісня Трубадура, б) Еспанська серенада. Аленев: Скерцо. 4) Барвінський - Пшеничка: Колискова; Барвінський - Думка; Давідов: Коло водограю. — Всі точки програми були виконані по мистецьки. Публики було доволі.

Конґреґація Св. Оффіції в Римі поставила на індекс заборонених книжок працю Равля Франсе „Фон дер Арбайт цум Ерфольґ“. З того приводу пише „Оссерваторе Романо“: Правда визволяє нас, блуд робить нас невольниками. Расизм як матеріялістична доктрина несе з собою блуд і поневолення.

До домівки польського товариства „Скала“ у Львові при вул. Міцкевича 28, де мали відбутися збори польської нар.-радикальної партії (ґрупа Чеховіча), вдерлася ендецька боївка, зложена з около 60 студентів. Члени боївки були озброєні в палиці і пробівки. Вони кинули одну вонючу пробівку на салю, вибили шиби, знищили образи та тяжко побили кілька осіб, м. ін. інж. М. Мусялу й ред. Артура Льорета.

В „Конкордії“, похороннім заведенні м. Львова, відкрили значні надужиття.

Процес інж. Добошиньского, справника нападу на Мисьленіце, відбудеться з початком лютого с. р. перед лавою присяглих у Львові. Добошиньского вже перевезли з Кракова до Львова.

За парцеляційні надужиття увязнили львівського адвоката дра Ґенрика Мільвіна й Антона Ґлязера, державця дібр Войславиць.

Гумор. — Господар до волоцюги: Милостині не дам, але як хочете, дам вам роботу. — Волоцюга: Благородний пане! Праця для мене найвисша приємність, але я в жалобі по тітці і тому мушу собі відмовляти всяких приємностей...

Львівський магістрат рішив зліквідувати істнуючу від десяток літ міську купальню в фундаційній реальності ім. Р. Духеньского.

Фотографічне заведення відкрив у Станиславові при вул. Перацкого 61 Українець Володимир Старак. Розуміється, треба підтримувати своїх.

Б. старосту Робакевича, обвинуваченого за ріжні надужиття, засудив станиславівський суд на 4 роки вязниці, а його спільника Ставіньского на 3 міс. з завішенням виконання кари.

В Коломиї увязнено урядника місцевої кооперативи „людового" промислу, абсольвента Академії Мистецтва, Адольфа Гетца. Він підробляв ручно 100-злотові банкноти.

Під Говерлею пропав лещетар В. Савіцкий.

Лікар суспільної обезпечальні в Польщі може примістити хорого в лічниці навіть без його згоди...

34 польських півкольоній урядило мин. року „Товажиство Школи Людовей" у добромильськім повіті. В них взяло участь 1.700 дітей.

До Закопаного приїхала прогулька студентів і студенток з полудневої Африки. З Закопаного відідуть до Кракова і Варшави, опісля до Німеччини й Голяндії.

До Березі Картузької вислали 57-літнього гр. Евстахія Ржевуского за неморальні вчинки.

Напад на редакцію. До льокалю краківського органу легіоністів „Курєра Вечорн'ого" увійшло вечером 5 незнаних мущин, ушкодили телефон, побили співробітників і повивертали полиці та инші річи. Потому втекли.

Польські власти розвязали два міжнародні картелі, а саме картель виробів азбестових і гумових та дріжджевий картель.

Виленський староста завісив діяльність Білоруського Національного Комітету у Вильні. Як причину завішення подано загально „діяльність проти інтересів польської держави".

У Варшаві арештовано інж. І. Шабіньского, сина промисловця з Білостоку, який відвідував доми богатих знакомих у Варшаві й опісля обкрадав їх.

Стада лисів, навіть по 30 штук, утікають з СССР через кільчасті дроти до Польщі, бо в совітах відбуваються тепер великі лови.

В Совітах увязнено 23 журналістів, основників тайної орґанізації „вільного слова".

Титул „найбільшого безбожника світу" має надати Сталінові союз совітських безбожників. І слушно.

Суд праці в Німеччині рішив, що міським працівникам, які купують в жидівських крамницях або толєрують закупи в Жидів, загрожує дисциплінарна відповідальність і навіть звільнення з праці. Те саме відноситься також до державних урядників.

Пошесть прищиці шириться в Німеччині. Дотепер обняла вже 20.699 господарств.

Парижська преса звідомляє, що злодії вилізли на дах французької академії і витяли кільканацять плит олова, якими покрита копула академії.

Гумор. — Практичний. — Діран запросив мене вчора до винярні й пробував відразу позичити в мене грошей. — Ти відмовив йому з місця? — Ні, не з місця, а щойно по другій пляшці вина.

У Франції установлено полоси безпеки, в яких чужинці можуть перебувати за спеціяльним дозволом адміністраційно-військових властей. До тих полос зачислено лінію Мажіно і терени, на яких є заведення военного промислу.

Британська армія і летунство подарували катедрі в м. Іперн (Бельґія) величавий вітраж, присвячений памяти короля Альберта.

Студенти університету в Лювені (Бельґія) намагалися силою здобути вязницю в м. Тонґре, щоб увільнити Грамменса, увязненого за затирання двомовних таблиць. Дійшло до великого замішання, причому одного студента ранено револьверовою кулею.

Катастрофальна посуха панує в провінції Сантіяґо де Естеро в Аргентині. Її жертвою впало вже 22.000 овець, 40 тисяч коней і 80.000 кіз.

Міністерство рільництва в Еквадорі повідомило офіційяльно Академії Наук в Парижі, Берліні, Лондоні і Вашинґтоні, що місцевим ветеринарам удалося створити сировицю, яка забезпечує худобу на один рік від зараження прищицею ратиць і писка.

Токійська поліція заборонила відчиняти ресторани і бари близько високих шкіл, бо вони стягають до себе студентів, відриваючи їх від праці.

Сильна пошесть грипи панує в Токію. Денно вмирає около 60 осіб.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† с. Леонтія Анеля Скрутень, Сл. Пр. Д. М. Н. З., упокоїлася в Бозі 9 ц. м. в Станиславові, в домі СС. Служебниць при вул. Казимирівській 94. Покійна родилася 17. І. 1902 в Пархачі (пов. Сокаль). Маючи 16 літ, вступила до Згромадження СС. Служебниць у Кристинополі 17. V. 1918 р. Того року відбулися там її законні облечини (8. XII.). Перші законні обіти зложила вона 10 червня 1920 р., вічніж склала у Львові 28. VIII. 1926 р. Працювала в домах у Бучачі й Перегінську. Та від 1920 р. слабувала. Терпіла дуже богато, особливо в останніх роках. Але терпіла дуже прикладно й побожому. Любила своє законне Згромадження. Була веселої вдачі, навіть у терпінні. В день смерти її 5 священиків відправило ввечері парастас. Співали питомці Духовної Семинарії. Похорони відбулися 10 січня с. р. В катедральній церкві відправилася Служба Божа й „послідне цілованіе". Було 7 священиків: оо. Василіяни, оо. Редемптористи, оо. з Духовної Семинарії та з парохії. Дорогою співали питомці. За домовиною йшов брат Покійної (питомець), коло 40 законних сестер (сс. Служебниці, сс. Василіянки й сс. бельгійські) та богато народу. В. І. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Всім П. Т. Прихильникам нашої ґазети, що були ласкаві прислати редакції святочні і новорічні желання, складаємо отсим сердечну подяку.

Пятьом В. П. Панам, що були ласкаві прислати Редакції „Нової Зорі" новорічні бажання з прекрасними 20 образками видів Ніяґари, засилає редакція щиру подяку.

ВП. Авторови „Нової теорії обороту небесних тіл": Ми ту працю дали до оцінки в одному з наукових товариств і одержали опінію, що вона до друку не надається. Ми самі на астрономії не розуміємося, отже мусимо вірити опінії авторитетних учених.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

З ріжних сторін краю звідомляють про добрий стан озимини, до чого причинилася гарна погода минулорічної осени.

Сойм приняв закон про дальше втримання охорони льокаторів.

В Борщівщині заложено мин. року винниці на терені 150 га дотеперішніх неужитків. Фонди на заложення винниць дав Державний Рільний Банк.

Центросоюз зачинає приготовляти весняну насінну кампанію. Робить умови з продуцентами і доставцями в краю та за границею в справі дорідного насіння ярих збіж, пашних ростин та огородовини.

Годівля каракулів. В останньому часі сильно збільшився попит на скірки овець „каракулів", через що їх ціна значно піднеслася. Рільники, що хотілиб годувати каракули, можуть поінформуватися щодо закупу годівельного матеріялу в Союзі Годівців Футеркових Звірят, Варшава, Коперника 30.

Обіг польських срібних монет і більону представлявся в дні 10 січня ось як (в міл. зл. — в скобках дані на день 31 грудня м. р.): ґльобальна сума 422.0 (438,1), в тім: срібні монети 340,0 (354,2), більон ніклевий і бронзовий 82,0 (83,9).

„Кооперативний Інформатор", виданий Науковим Кооперативним Інститутом, подає, що кооперативний рух обіймав у 1934 р. 330 країв. Кооперація споживачів працювала в 65 краях, мала 63.601 кооператив з 90,455.200 членів. Товарові обороти тих кооператив дійшли до суми 63 міл. шв. фр., їх гуртівні випродукували у власних підприємствах товарів за 850 міл. шв. фр. Сільські кооперативи в числі 487.850 діяли в 330 краях. Вони мали 44,030.300 членів, їх обороти перевисшили 7 міліярдів фр. Кредитові сільські кооперативи обіймали 100 країв. Їх було 151.232 з 15,312.000 членів.

Обороти пристані Ґдині зросли на 17% і дійшли в 1938 р. до 9 міліонів тон.

Міжнародній огородничий конґрес відбудеться в Берліні в днях 12—17 серпня 1938 р.

Гумор. — Суддя: Ви чому говорите нині інакше ніж говорили вчера? — Бо вчера ви, пане суддя, не хотіли мені вірити.

Гумор. — Ви де властиво пізнали свою жінку? — На Чорногорі. — А, розумію, отже ви жертва гір...

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: З кохання для тебе.
ЕВРОПА: Її найбільший блуд.
КАСІНО: Життя вулиці.
МУЗА: Благословенна земля.
ПАКС: Один поверх вище.
СТИЛЕВЕ: Королева Вікторія.
ТОН: Проміння заглади.

Панна, сирота по священику, шукає якогонебудь заняття за скромним винагородженням. Найрадше у старшого священика на селі. Ласкаві зголошення проситься слати до Адм. „Нової Зорі" для „Сироти". 8-1—2

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 23 січня 1938. Ч. 5 (1105)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Нові читальні „Скали"

Оснування їх у Товстобабах і Кончаках.

Дня 22 грудня в Товстобабах відбулися основуючі збори читальні „Скали". Збори попередив відчит відпоручника Гол. Виділу Т-ва „Скала" у Станиславові, п. В. Бодака. На відчиті було поверх 200 осіб. Село Товстобаби сильно загрожене винародовленням. Ті, що купили поле з парцеляції, переходять на латинство, щоб задержати поле. Отже освітня праця в злуці з Церквою там дуже потрібна. — Дня 24. XII. до парохії Нові Кончаки, пов. Станиславів, приїхав орґанізатор „Скали" п. Бодак і в присутности понад 250 осіб з Кончак Старих і Нових, присілка Садки та громади Кремидів виголосив реферат п. з. „Що нам тепер загрожує і куди нам іти?" По рефераті всі присутні одноголосно заявили, що хочуть оснувати парохіяльну читальню „Скали". Зараз по тім відбулися перші Загальні Збори „Скали", на яких вибрано старшину.

В. П. Гетьманич між фармерами

З Канади пишуть нам: З Едмонтону виїздив В. П. Гетьманич на фармерські кольонії заселені українськими хліборобами - фармерами. Дня 20-го й 21-го XII. В. П. Гетьманич був гостем у Мондері, місцевій українській громаді, куди зїхалися дооколичні фармері, і в оо. Василіян. Дня 24-го й 25-го вітало Гетьманича українське фармерство Дервенту й околиці. Се вже найдальші околиці, заселені українськими хліборобами. Приїзд Пана Гетьманича в ті глухі закутини поміж українських фармерів сильно розворушив їх спокійне й одноманітне життя. Не зважаючи на морози, а через це й утруднену комунікацію, сотки фармерів з ріжних сторін нераз і по 70 миль їхали з цілими своїми родинами, щоб побачити Гетьманського Сина і правного Престолонаслідника України. В Мондері, як звідомляла анґлійська едмонтонська преса, 300 осіб вернулося зпід дверей Народнього Дому задля браку місця. В Дервенті, не зважаючи на мороз (22 степені нище зера по Фаренгайту) і на 20-мінутове спізнення залізниці, 350 людей, між ними й мами з дітьми на руках, чекали на морозі аж до приходу поїзду та з небувалим ентузіязмом і радістю вітали свого Гетьманича, „принца України", як нашого Гетьманича зовуть Анґлійці. В Дервенті при великім здвизі народа відбулося приняття - бенкет дня 25. XII. від год. 1.30 попол., а відтак концерт у честь Світлого Гостя. Хто дивиться на ентузіязм та орґанізаційний запал, який тут огортає наш нарід на вид природної голови України, той мусить прийти до переконання, що такий нарід дібється свого.

Ліквідують тисячлітний конфлікт Анґлії з Ірляндією.

Ірляндська преса з однодушним задоволенням привітала вістку про зустріч в Лондоні міністрів ірляндських під проводом де Валєри з анґлійськими під проводом Чемберлена. Переговори їх мають обняти цілість взаємин між обома краями, отже справи економічні, політичні та спільної оборони. В воздусі чути велику бурю, отже розумні керманичі культурних народів полагоджують навіть дуже застарілі ненависти. А тут деякі круги роблять що можуть, щоб тільки ненависть не уляглася і ще думають, що таким способом „скріпляють" себе...

Італія опановує Чорне Море?

Паризька ґазета „Евр" звідомляє, що на обіді в італійського міністра заграничних справ ґр. Чіяна Муссоліні заявив, що в найближчих місяцях належить сподіватися великих подій на міжнароднім терені, до яких зачислив м. ін. тісну італійсько - ромунську співпрацю. Італія закупила в Ромунії великі транспорти нафти, яку зачнуть доставляти до Італії вже в березні с. р. За ту нафту Італія платитиме воєнними кораблями, особливо підводними суднами. Крім того Італійці мають вибудувати в Констанці велику воєнну пристань, яка буде рівночасно великою летунською базою. Консеквенції сего, пише „Евр", мусять заострити стан італійсько - британського напруження, не говорячи вже про упадок совітської геґемонії на Чорнім Морі, де Совіти досі були панами.

Великанські зброєння сусідів Японії.

ТК звідомляє з Москви: В неділю скінчила свої наради оборонна рада Совітів під проводом Сталіна. З її ухвал подано до відома отсю: Мають бути виняті зі служби всі не першоклясні літаки, населення близько границь одержить 25 міліонів ґазових масок, має бути збудованих 500 легких воєнних літаків для обсервування ворога і 500 тяжких та великих, здатних до бою. Рівночасно Бюро Райтера доносить з Вашинґтону, що Америка будує 2050 нових воєнних літаків і скінчить їх будувати в 1941 році. Такі перегони йдуть в нескінченість.

Індія домагається повної свободи.

Бюро Райтера доносить: Субгас Бозе, відомий провідник Індії й б. бурмистер Калькути, іменований президентом Національного Конґресу, заявив: Домагаємося повної свободи і конституції ухваленої індійським народом. Без признання Анґлією сих двох передумов неможливе розвязання проблєми Індії. По признанню сих передумов не булоб перешкод до приязних взаємин.

Штилєт до гаракірі для Ідена.

З Токія звідомляють: До анґлійського амбасадора зголосився японський письменник Макато Варанате і вручив йому старий японський штилєт зі словами: „Ось моя особиста відповідь Ідено-ві". Амбасадор казав арештувати письменника. Японціж кажуть, що Макато Варанате жертвував „родинну памятку" послові з вдячности за його прихильне становище до Японії.

ДО 15 ЛЮТОГО ТРЕВАЄ МІСЯЦЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ. ЩО В ТІМ ЧАСІ ЗРОБИМО, СЕ РІШАЄ ПРО ЦІЛИЙ РІК.

Три річниці

Дві 22. I. й одна 30. I. (Крути).

В січні припадають три річниці, які особливо українська молодь любить торжественно святкувати. Перша з тих річниць відноситься до 22 січня 1918 року, бо в той день Центральна Рада проголосила IV Універзалом самостійність української держави. Дня 30 січня 1918 року був під Крутами бій наших київських студентів і учеників середних шкіл, що заслоняли столицю України перед большевицькою навалою. Там їх перемогли значно більші большевицькі сили і вимордували майже до ноги. А дня 22 січня 1919 року проголошено злуку Західньо-Української Народньої Республики з Українською Народньою Республикою.

Тому в січні маємо ті три памятні річниці.

Можна і треба згадувати ті памятні дні, але передовсім треба знати правду про них, бо тільки правда вчить. А правда про ті три дні виглядає ось як.

Дня 22 січня 1918 року появився найголосніший і найбільш противорічний IV Універзал Центральної Ради в Києві, яким та демократична найвисша влада України повідомляла український нарід, що Москва йде на нього війною — і рівночасно та сама українська влада в тім самім документі приказувала розпускати до дому українську армію тай заповідала, що зовсім розвяже армію!... В тім самім Універзалі - маніфесті Центральна Рада повідомляла, що виробила вже закон про скасування приватної власности і про соціялізацію землі. Думала, що тим перехитрить большевиків... Тимчасом вона якраз тим признавала рацію большевицькій програмі і практиці, яку большевики вже перевели були в себе вдома і в імя якої йшли війною на Україну. Вкінці IV Універзалом Центральна Рада з одної сторони проголосила самостійність української держави, а з другої сторони повідомляла, що до „остаточного порядку" приведуть Україну аж Установчі Збори, які й вирішать про федеративний звязок України з іншими республиками б. російської держави...

Такого хаотичного і суперечного маніфесту нема в історії ніякої найвисшої влади мабуть ніякого народу на світі.

Не дивота, що по оповіщенні того Універзалу (в обличчі війни!), де слова **„приписуємо отпускати вояків"** надруковано спеціяльно великими буквами, — українська армія почала таяти як сніг... Найвисша влада в державі сказала виразно, що армії не потребує і розпускає, отже армія розходилася домів. А ті Українці, що любили військо, зголошувалися на службу — до большевиків, які прецінь ще скорше від Центральної Ради перевели у себе скасування приватної власности, бо Центральна Рада щойно заповідала ту „благодать"...

В таких відносинах большевики скоро займали всі більші міста України. Так дістались в їх руки Харків, Чернигів, Полтава, Катеринослав, Одесса і вони вже наближалися до Києва, де на їх прихід радо очікували не лише Москалі і Жиди, але й богато Українців. Ждали на большевизм як на манну...

Серед того страшного розвалу, спричиненого найвисшою демократичною

владою України, спамяталася в Києві ґрупа української молоді високих шкіл і ґімназій та деяких інших середніх шкіл. Вона скоро зорґанізувала військовий відділ, який одначе не мав ні відповідної зброї, ні належної військової підготовки, ні відповідної скількости досвідчених комендантів. Той відділ наших молоденьких ідеалістів вирушив з Києва проти московської навали, скріпленої ще українськими соціялістами і збунтованою ними темною масою. Дня 29 січня 1918 р. прибув той відділ української молоді на стацію Крути, а дня 30 січня 1918 року в полудне почав нерівний бій. Большевики мов чорна хмара оточили той відділ нашої молоді і вирізали майже до ноги.

Так отже гекатомба нашої молоді під Крутами, невинна жертва її, се наслідок вини тих українських лівих партій, що в Центральній Раді ухвалили оповістити IV Універзал і розпустити армію. І поки буде український нарід та українська історія, поти треба згадувати страшну правду про невинну жертву нашої молоді, яка лягла під Крутами, в Термопілях наших...

А дня 22 січня 1919 року Західньо-Українська Народня Республика торжественно злучилася з Українською Народньою Республикою на підставі ухвали Української Національної Ради в Галичині з 3 січня 1919 р. Злучилася під умовою, що Галицькою Землею можуть розпоряджати тільки Галичани. Той акт дуже торжественно оповіщено 22. І. 1919 р. на Софійській площі в Києві в присутности урядів наших, війська, великих мас нашого народу і дипльоматичних представників чужих держав. З того приводу Директорія УНР видала Універзал, в якім м. і. пише:

„Вітаючи з великою радістю сей історичний крок наших західніх братів, Директорія Української Народньої Республики рішила прийняти до відома се зєднинення і ввести його в життя згідно з умовами, які означено в ухвалі Української Національної Ради з дня 3 січня 1919 р.“

Та не довго тревало, як УНР підписала відому варшавську декларацію з 2 грудня 1919 р. і дня 22 квітня 1920 р. заключила з Польщею відомий договір про східні границі Польщі, які в Ризі признали Польщі також большевики — московські тай українські.

Ось як виглядає історична правда про три памятні для нас річниці в січні.

А. Ч.

Модерна зброя

Про пресу в большевиків й у нас.

Спомин з часів визвольної війни і заохота.

Давно то вже було, а однак ті часи все мов живі стоять у памяти. Листопадовий зрив, фронтові змагання, чотирокутник смерти, здобуття Києва, звязки з повстанцями, порозуміння з Денікіном, відтак з большевиками, вкінці побут у полоні, — ось часи, які на все життя лишилися на дні серця...

У січні, в місяці катол. преси, пригадується мені слідуюча подія: Під весну 1920 року наш 2-ий полк кавалерії під командою полковника Аркаса вирушив зпід Балти до Новоушиці на польсько-большевицький фронт. Большевицька команда подбала про боєвий виряд „товаришів” Галичан 2-гого полку, але першзавсе взялася вщіплювати в нас свого комуністичного духа. Наш політком Петрощук густочасто уряджував „мітінґи” (збори), на яких цілий полк обовязково мусів бути. Коли наш полк по довшому марші відпочивав в одному селі в околиці міста Тульчина, несподівано приїхало до того села кілька большевицьких підвод, навантажених ріжними паками. Неодного з нас зацікавило, якого то гостинця привезли нам „товариші” большевики. Збірка! заповідає вістовий команди полку. Всі по сотням зійшлися на „мітінґ” (віче) до великого народнього дому, який був якраз у тому селі. Вийшов на сцену політком Петрощук (уроженець нашої Гуцульщини), за ним стрільці принесли богато пакунків. Комісар забрав голос і як звичайно почав вихвалювати порядки і програму большевиків. Вкінці казав стрільцям отворити пакунки й роздавати подарунки між вічевиків.

Були то ріжні большевицькі ґазети: „Червоний Стрілець”, „Укр. Большевик” і много инших ґазет, книжок та летючок. Такими то „гостинцями” обдаровували нас тоді большевики, бо знали, що преса — се могутня модерна зброя, яка промощує шлях до побіди. В тій роботі большевики і нині непозаду, величезні міліони видають вони на пропаґанду своєї преси й головно тому вони такі небезпечні вороги всего світу.

Вороги наші не лиш большевики, але нажаль нераз і „наші” хоч ненаші люди, а саме ті, що обоятні або й неприхильні для справ Божих, для взнеслих кличів св. катол. Церкви. Часто вони навіть приятелі назовні, а внутрі вони вовки в овечій шкірі. Таких „приятелів” мав напевно на думці оден збанкротований шляхтич в місточку Варяжи сокальського повіту, який на своїй камяниці золоченими буквами велів написати такі слова: **„Strzeż mię Panie od moich przyjaciół albowiem z nieprzyjaciółmi sam sobie dam radę...”**

Тож коли під кличем: Бог і Батьківщина хочемо дійти до побіди, мусимо конечно зачати поважний протинаступ. Маємо бути львами Альказару, та не лиш відбивати атаки ворогів, але і їм завдавати якнайтяжші удари. Таку постанову зробити і здійснити її треба конечно з приводу січня, місяця католицької преси і книжки.

Свою рідну катол. пресу належить підтримувати не лиш морально, але й матеріяльно та приєднувати їй передплатників. Маємо стреміти до того, щоб мати бодай оден катол. щоденник, а ним повинна стати „Нова Зоря”. Пропаґандою катол. преси повинні передовсім займатися духовні Отці. В церкві, в читальні, в кооперативі та на ріжних зборах і торжествах священики мають велику нагоду до пропаґанди катол. преси й ріжних катол. видавництв. Наші світські інтеліґенти повинні вже бути в тім утверджені, що прадідна наша Віра й Церква се наша св. гр.-катол. Церква, нині одиноке забороло українства, повинні стати членами Катол. Акції та пропаґаторами катол. преси.

Як у західній Церкві — міністранти, так у нас дяки, їх помічники та члени церковних брацтв мають також велике поле до попису в справі поширення кат. преси.

Наші світські установи обеднані з реліґ. орґанізаціями високою цілею будування царства Христового на землі з кличем Бог і батьківщина повинні виконувати ту велику місію, до якої покликані під нинішну пору. — Ю. С.

У Ґдині є 40 проц. безробітних

Оповіщують, що дохід мешканців Ґдині виносить коло 65 міліонів зл. Коли взяти під увагу, що в тім місті є 40% безробітних людей, які в доходах не мають участи, то Ґдиня уступає иншим містам під оглядом суспільного доходу. Найвисший суспільний дохід мають: Варшава, Горішний Шлеськ і західні части Польщі, а Ґдиня се місто низького сусп. доходу, хоч обороти в ній значні.

І війна подорожіла

Комісія військових знавців у Вашінґтоні оповістила, що модерна війна стала дороща в порівнанні з тою, що була в рр. 1914—18. І так модерний воєнний корабель коштує 60 міліонів долярів, оден літак-бомбовіз 250.000 дол. Військо з 6 дивізій (в Америці коло 150.000 жовнірів), яке має 300 звичайних гармат, потребує щодня 100 тон бомб для літаків, 1000 тон дрібної амуніції (для піхоти і скорострілів) і 2.000 тон для артилерії, коли провадить таку живу акцію як провадять тепер Японці в Китаю. А се коштує кождого дня до трьох міліонів долярів на само стріляння, на дим. Оден вистріл з 75-мм армати коштує 10 долярів, шрапнель ваги 1 фунта 14 долярів, дві тяжкі бомби 800 долярів. Відділ з 60 літаків потребує на короткий напад 100 тон бомб, тона по 800 дол. Кошти довозу і харчів не вчислені.

Ґерінґ і Ґеббельс

Польська преса пише, що пруський премієр Ґерінґ робить міністрові пропаґанди Ґеббельсові острі закиди, що той в такім тяжкім часі видає на пропаґанду величезну суму 20 міліонів фунтів анґл. річно і ще до того має ту пропаґанду вести так кепсько, що Німеччина не має з неї ніякого хісна, а просто шкоду. Тої самої думки що Ґерінґ має бути також шеф Ґестапо Ґімлєр і німецьке мін-во заграничних справ, але Ґітлєр стоїть по стороні свого старого товариша і тим Ґеббельс держиться. Чи се правдиві інформації?

Такого ще не було

З Праги звідомляють: 44 словацьких послів і сенаторів внесло проти чеського міністра справедливости дра Дерера 44 скарг за образу чести. Він назвав їх „вушивцями і смаркачами”. Таких скарг проти міністра ще не було.

Америка зброїться проти Японії

Японська преса звідомляє: Злучені Держави Півн. Америки приступили до енергійної розбудови тих своїх морських і воздушних баз, що положені найблище Японії. І так збудовано великі доки і летунські пристані в м. Сітка коло Британської Колюмбії, на острові Аналаска в західній ґрупі Алеутів і на острові Вуді в заливі Аляски. Та найбільше стратеґічне значіння має база Дутч Габрбор, 2880 км. від берегів Японії.

Що діється в Еспанії

З Ґібральтару звідомляють: До Альжесірасу прибула більша часть повстанчої фльоти. В найближчих днях сподіються прибуття решти боєвих одиниць тої фльоти. Рівночасно надходять транспорти свіжих військ з Марокка, як також сильні відділи артилерії полевої, тяжкої і гірської та одиниці змоторизованих панцирних військ. Ту сильну концентрацію військ поясняють тим, що націоналісти підготовляють остаточний наступ на Альмерію (пристань на Середземнім Морі). Крім того до невтральної стрефи між еспанським містом Ля Лінеа і Ґібральтаром вперве введено стежі кінноти, щоб унеможливити нелеґальну комунікацію між Еспанією та Ґібральтаром.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Чужа преса про Гетьманича

Англійська преса про Гетьманича.

Побут В. П. Гетьманича Данила відбився широким відгомоном в канадійській пресі. Англійська канадійська преса постійно приносила описи принять зі світлинами. І так:

„Монтреал Дейли Стар” з 27. XI. 1937 принесла замітку п. з. Українці вітають сина останнього Лідера. Там подано між іншим коротеньке пояснення, що таке Гетьман, кілько є Українців у Канаді і Злучених Державах Півн. Америки та програму побуту В. П. Гетьманича в Монтреалі. В тій самій газеті поміщена світлина з привітання В. П. Гетьманича підчас приїзду до Монтреалу. Над знимкою надпис „Білоросійський принц вітаний земляками”. Світлина доволі виразна. Під світлиною довший підпис. В нім сказано м. ін.: „Принц Данило Скоропадський... прибув до Монтреалу, щоб поздоровити своїх 12.000 підданих в тім місті”...

„Стендерд”, монтреальський англійський часопис з 27. XI. 1937 р. приніс замітку п. з. „Гості з чужих країв прибувають нині.” В ній згадано про приїзд визначного китайського політика дра Ку і дальше описано приїзд Гетьманича. При тій нагоді подано, що в Канаді є 300.000 Українців, а в Злучених Державах Півн. Америки 600.000 тисяч Козаків (Українців). Вкінці подана програма побуту В. П. Гетьманича в Монтреалі.

„Монтреал Дейли Геральд” з 29. XI. 1937 р. приніс згадку про розмову представника тої газети з В. П. Гетьманичем. Та сама газета з 29. XI. 1937 р. принесла знов замітку п. з. „Горожани Українці вітають претендента до трону.”

„Судбури Стар”, англ. газета в місті Судбури з 1. XII. 1937 р. принесла статейку зі знимкою Гетьманича Данила. Під знимкою підпис „Український Принц в подорожі.” В замітці пояснено, чому Гетьманич має право титулуватися „Принцом”, згадано про родовий звязок Гетьмана Павла з гетьманом Іваном Скоропадським з 18 ст., вкінці подано коротенько відновлення Гетьманату в 1918 р. та повстання Петлюри проти гетьманської держави. Тасама газета з 6. XII. 1937 р. присвятила майже цілу сторону побутові Гетьманича в Судбурі. Отже помістила 3 великі світлини: 1) Українська почесна сотня в одностроях, 2) В. П. Гетьманич приймає на послуханні провідників гетьманських організацій і 3) Представники Українців в Судбурі вітають Гетьманича хлібом, сіллю і цвітами. В статті поданий докладний опис академії в честь українського Престолонаслідника.

„Вінніпег Фрі Пресс” з 11. XII. 1937 р. помістила статтю і світлину Гетьманича в окруженні його свити. В статті подані: привітання підчас приїзду до Вінніпегу і розмова представника „Фрі Пресс” з Гетьманичем. Гетьманич згадує про Совіти з гіркістю в голосі, зазначує співробітник чужої газети. Дальше згадано про втечу Гетьманича і його рідні перед большевиками в 1918 р. з України і його скитання по Европі в 1918 р. Вкінці подана програма принять. В тій самій газеті з 13. XII. 1937 р. є на першій стороні три знимки. На першій група українських канадійських дівчат в народних строях, на другій зображене приняття Гетьманича. За столом Гетьманич Данило, праворуч від него Преосв. Василій Ладика, ліворуч о. др В. Кушнір й инші гості. На третій світлині загальний вид приняття. Над знимками напис „Бенкет для Принца”. В статті п. з. „Королівська овація” описане приняття Гетьманича в Вінніпегу. Субтитул статті вказує, як на приняття дивився англ. журналіст, а саме він звучить: „Принц Данило проголошений наслідником трону України.”

В газеті „Тге Вінніпег Івнінг Трібюн” з 11. XII. 1937 р. є статейка п. з. „Данило Скоропадський Кронпринц України” і світлина. Вона представляє Гетьманича підчас привітання. Та сама газета з 13. XII. принесла статейку про гостину Гетьманича в „Плейгавз Театрі” в Вінніпегу.

„Саскатун Стар Фенікс” з 15. XII. 1937 на першій стороні помістила статейку і світлину В. П. Гетьманича. В статейці згадано протест місцевих комуністів і зацитована комуністична відозва проти В. П. Гетьманича Данила. В тій самій газеті з 16. XII. м. р. є знов більша статейка про приняття Гетьманича в Саскатуні і знов згадка про те, що місцеві комуністи протестували проти приняття. Вкінці подано згадку про розмову представника тої газети з Гетьманичем. „С. С. Ф.” з 17. XII. м. р. знов містить інформацію про приняття Гетьманича, але також напад на Гетьманича пера якогось Кренца, який воює проти В. П. Гетьманича цитатами з „Британської Енцикльопедії” і зі „Споминів ген. Врангля.”

„Едмонтон Журналь” з 18. XII. 1937 р. приніс на 1 стор. світлину: В. П. Гетьманич в оточенні кількох провідних гетьманців. Крім того на 1 і 2 ст. поміщено інформативну статтю про гостину Гетьманича в Едмонтоні, як також інформації про Гетьманича та його родину. Та сама газета з 20. XII. 1937 р. принесла ще раз світлину, як попередно, і побіч статтю п. з. „800 Українців вийшло на стрічу, щоби вшанувати кронпринца.” В статті є опис приняття на честь Гетьманича, згадані численні тоасти і промови Українців та чужинців. Також другий англійський щоденник „Едмонтон Бюлетін” з 18. XII. м. р. приніс на першій стороні світлину В. П. Гетьманича, над нею надпис „Вітай!”, під нею підпис „Принц Данило Скоропадський”... Дальше стаття п. з. „Україна мусить бути вільна, каже принц Данило.” В ній подані інформації про подорож Гетьманича по Канаді, дані про особу Гетьманича і про ціль його подорожі по Канаді. В ч. з 20. XII. м. р. „Едм. Бюлетін” приніс ще одну статтю, в якій описує приняття Гетьманича в Едмонтоні. Автор статті підкреслює м. ін., що Гетьманич говорить по англійськи і по французьки.

Підчас побуту Гетьманича в Монтреалі тамошні Українці видали окрему летючку з того приводу в англ. мові. Вона має 4 ст. На 1 ст. гарна знимка Гетьманича, на 2 і 3 інформації про Гетьманський Дім Скоропадських, на 4 ст. програма побуту В. П. Гетьманича в Монтреалі в днях від 28 до 30. XI. 1937 р.

Французька преса про Гетьманича.

З приводу побуту Гетьманича Данила в Монтреалі тамошня французька преса принесла ряд статтей, заміток та ілюстрацій. І так великий щоденник „Ле Девуар” з 29.XI. 1937 р. на першій сторінці помістив майже тришпальтову статтю, звіт з розмови з Гетьманичем Данилом, п. з. „Болюча історія України й роду Скоропадських”. Автор статті, Альфред Айот, подає таку характеристику Гетьманича: Зі скромністю полученою з болем оповідає Гетьманич про нещастя і журби свого народу і свого Роду. Про себе не любить говорити, та здає собі справу з того, що його обовязок говорити про Україну. Його Високість не знає двірського блеску, та відразу пізнати, що він одержав вище образування. Аристократична елеґанція поведення получена з цілком демократичною свободою... Гетьманич сильної будови. Великий і брунет. Його руки виразно делікатні... Та не представляйте собі його штивним, неприродним. Він модерний, любить сміятися й жартувати, як є нагода. В розмові на політичні теми здержливий та не робить собі ілюзій.—„Ле Пті Журналь” з 28. XI. 1937 приніс на першій сторінці знимку Гетьманича в хвилі, коли висідає з поїзду в Монтреалі, та звіт з побуту Гетьманича в тім місті. Той часопис пише м. ін.: „Принс (Гетьманич) дуже милий і говорить знаменито по французьки. В його погляді й усмішці читається ввесь сум вигнанця”.—Щоденник „Ля Пресс” з 29.XI. 1937 приніс світлину Гетьманича з заміткою, в якій читаємо м. ін.: „П. Скоропадський милий і дуже елеґантний та легко відповідає на всі поставлені йому питання.” — Подібну замітку приніс також щоденник „Іллістрасіон Нувель” з 1. XII. 1937. — Часопис „Ля Патрі” з 29. XI. 1937 помістив інтерв'ю з Гетьманичем та програму його побуту в Монтреалі.

Польські проповіди в церквах на Поліссі

„Діло” в ч. 11 принесло отсей лист з Полісся: „Цьогорічні Різдвяні Свята були для Поліщуків дуже прикрі. На Різдво влада заборонила колядувати і то навіть малим дітям. Старости взивали до себе благочинних і давали їм до зрозуміння, що згідно з ухвалами Синоду у Варшаві у церквах треба правити і промовляти до вірних у матірній або в церковній мові, але тому, що „місцева мова така некультурна, то”... старости звичайно не докінчували своєї думки, але батюшки в перший день Різдва проповідували декуди по польськи... Та Поліщуки тих проповідей не слухали, повиходивши з церкви. Подібне було і з Новим Роком. Адміністрація наказала правити в церквах на Новий Рік по новому стилю; дзвонили в деяких церквах цілий ранок, але ніхто з людей не прийшов. Влада заповіла, що на другий рік Поліщуки мусітимуть святкувати початок нового року по новому стилю. До чого можуть довести такі засоби?”

Мрозоль „Гонсецкі”

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого” з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

Український робот переміг

Про трагізм української політики в Польщі.

Орган жидівської молоді „Контратак” в ч. 49 приніс отсю замітку п. з. „Український робот переміг”: В українськім політичнім житті дається вичути нота трагізму. Трагізм політичного положення Українців полягає на тім, що українська економіка, яка мала причинитися до зміцнення політичної позиції Українців, зачинає викликувати противний вплив. Довгі роки українська інтеліґенція працювала над розбудовою господарських станиць. Повстала сітка гарних, продуктивних господарських осередків. Одначе в тих господарських станицях пробудився „ґеніус льоці”. Страх перед діланням податкової шруби зростав у міру розвитку національної господарки Українців, пропорціонально до того, кілько можна стратити, зглядно... вратувати. Під впливом діланя податкової шруби в переднормалізаційній добі пробудився той господарський робот з утиску української інтеліґенції, визволився і — заключив нормалізацію. Нормалізаційна угода завела очікування навіть найчорніших круків між Українцями. За всьо з української сторони заплачено — нічим, ба! утворенням боєвого секретаріяту порозуміння, перенятого духом ґрабщини. Опозиція проти українських контрагентів „нормалізації” росла з дня на день, здавалося, що змете їх з поверхні українського життя. Та робот — мудрий! Невільники українського господарського апарату, урядники ріжних кооператив зрозуміли, що зірвання „нормалізаційних” переговорів рівнозначне зі скріпленням діяльности державної бюрократії. І тоді то робот української національної економіки, створений зусиллям інтеліґенції, піднявся проти неї та відіслав її до — пантеону. Др Кость Левицький, вождь опозиції, стає леґендою, якої не можна плямити атрибуціями влади... При кермі остав творець „нормалізації” — Василь Мудрий...

Уваги Француза про Польщу

Великий паризький тижневик „Ль'Ілістрасіон” приніс цікаві помічення публіциста Роберта Бопляна, що їздив з мін. Дельбосом до Польщі. Він пише м. і.: „Дух, що оживляє Польщу, має ту незвичайну властивість, що від 12. V. 1935 р. — не жиє. Се Пілсудский.” Далі Боплян цікаво виводить, що „пілсудскізм” се не доктрина, а настрій („ета д'еспрі”). Дальше подає він найважніші цифри щодо простору і границь Польщі, а саме: Польща має 388.000 км² простору, 34 міл. мешканців і 5.389 км. границі, з того: 1.912 км. з Німеччиною (1305 на заході і 607 на півночі від Сх. Прусії), 1.412 з СССР, 984 з Чехословаччиною, 507 з Литвою, 347 з Ромунією і 106 з Латвією. Для порівнання: Німеччина має 6.351 км. границі, але вона значно більша і людніша від Польщі, бо має 469.000 км² і 66 міл. людей. Франція має 551.000 км² і 42 міл. душ, а її сухопутна границя виносить тільки 1.970 км. (польська морська границя 121 км.). Біда в Польщі велика: Поляк консумує 8 разів більше бульби а 6 разів менше цукру ніж Анґлієць. 20 міліонів селян у Польщі мають дуже маленьку вартість як консументи для промислу і торговлі. Тому промисл у Польщі паде. Копальні, гути і фабрики, що в 1928 р. мали 842.000 робітників, мали їх в 1936 р. вже лише 642.000. Жидів у Польщі є 3.114.000, себто 9.8%, коли в Угорщині 5.1%, в Ромунії 4.8, в Австрії 2.8, в ЧСР 2.4, в Німеччині й Болґарії 0.8. Поверх міліон Жидів не походить з земель давної Польщі. Сі виїмки подаємо за ІКЦ ч. 14; він згадує з нац. меншин у статті тільки Жидів. Чи і французький публіцист таксамо був засліплений, що не бачив инших меншин, не знаємо.

Ревізії у православних парохіях

Адміністративні власти перевели ревізії у православних парохіях на терені кількинадцятьох повітів Волині, Холмщини, Підляшша й Полісся, шукаючи за літурґічними книгами в опрацюванні проф. Огієнка, виданими в Києві та Відні. Річ у тому, що згадані конфісковані літурґічні книги містять молитви за щастя цілої України та її влади.

Потрясаючі цифри

Заведення обезпечень від інвалідства оповістило звіти, з яких польська преса наводить такі потрясаючі цифри: Рентистів було в 1925 р. 55.259, в 1929 р. 62.314, в 1935 р. 72.841, в 1936 р. 77.770. Інвалідів перед 60-им роком життя було в 1928 р. 18%, в 1929 р. 20%, в 1935 р. 30%, в 1936 р. 40%! Причини того страшного зросту в зависоких нормах вимог продукції, в занизьких платнях і недоживлюванні. Тому люди зуживаються перед часом.

З рукою на серці

І. Відношення нашого духовенства до народних установ.

В справі відношення нашого духовенства до народних установ і народного проводу панує у нас страшне безголовя. Від самого початку нашого національного відродження наше духовенство, що було його головним і майже одиноким подвижником, бож світської інтеліґенції тоді у нас було мало, вийшло з хибного і виключно світського заложення та стало відразу на зовсім фальшивім ґрунті. А саме узнало, що народна справа „свята”, що праця на народній ниві і в народних установах се святий обовязок кождого священика на рівні з сущними обовязками душпастирськими — а рівночасно вилучило ту працю зпід впливу Церкви і компетенції свого Духовного Проводу: мовляв, ні Епископ ні парох не має права до народних установ мішатися, коли він не їх член. Може забирати в них голос лише як член і на рівні зі всіми иншими членами. У нас кожду установу, якщо лиш причіплено до неї етикету з написом „народна”, уважано за добру, потрібну і хосенну, а до того ще й за непомильну і недоторкальну!

Погляди такі на скрізь ліберальні і з засадами католицькими незгідні. Спершу, доки в нашім народі не було ще ідеольоґічного зріжничкування, доки був лише одноцілий табор т. зв. народовецький, в котрім слово „народний” було майже рівнозначне з поняттям католицький, повисші хиби видавалися без значіння і не впадали в очи, бо на ділі тоді всі народні установи, хоч чисто світські, були під впливом Церкви і тимсамим що народні були також католицькі. Нікому навіть через гадку не переходило, що може бути інакше та що колись вони можуть обернутися проти Церкви, яку тоді також наші народовці уважали за народну святощ і народний скарб. Отже тоді всьо було в порядку. Але ідилля та не тривала довго.

У 90-тих і 900-тних роках відносини в народі цілковито змінилися. На арену народного життя виступили нові сили. Се нарибок і дорібок та гордість нашого патріотичного духовенства, наша світська інтеліґенція. Хоч кість з кости наших священиків, бо або їх діти, або близькі кревні і свояки, або вихованки, однак майже всі переняті духом ліберально-радикальним, настроєні антиклерикально. Під позором боротьби з „клерикальною мафією” стали вони до народних установ перещіплювати ліві руїнницько-деструктивні течії. А священики, вдоволені, що на народну ниву до праці увійшли нові сили, ними самими вихованні і їм найблизші, не звертали навіть уваги на їх ліві демаґоґічні кличі, якими зачали обаламучувати темні маси в народних установах. А як священики дещо й завважили, то не привязували до того ваги, розумуючи, що се лиш „переходові, молодечі пориви”, для нікого нешкідливі. Тому священики, маючи повне довіря до своїх дітей і вихованків, не оглядалися навіть на се, що то за людці разом з їх дітьми входять до народних установ, мовляв, аби лиш були рухливі, діяльні, щоб було кому „для народу працювати”. А як ще котрий з них за свою народну працю удостоївся від верховодів патенту „патріота”, о він вже ставав у них великим чоловіком, гордістю родини і свого села. Кождий, а головно священик, як влучно завважив автор цитованої попередньо статті з „Ниви”, „гнув покірно перед ним спину”. Що він радикал, ліберал, соціяліст, безбожник, ворог Церкви і „попів”, се ніщо, головне, що не клерикал! А найголовніше, що він „патріот” і „народний діяч”. Такого священик приймав з почестями в свойому домі, з парадою вводив до читальні чи иншої народної установи, засідав з ним при однім столі до народної наради, слухав з увагою його промов, оплескував їх та одобрював, хоч нераз совість бурилася і наказувала неодно спростувати, а дечому рішучо спротивитися. Та священик як „здисциплінований член” суспільности мовчав, щоб не розбивати „народної єдности”, щоб до народної установи не вносити квасів і непорозумінь та не зражувати до „народної праці” молодих діячів.

З того всього вийшли у нас не лише дивні чудовища, але мов з казочного зачарованого жерела виростали щораз нові монструальні дивогляди і то такі, яких ніхто нігде не стрічав і не стріне в цілім католицькім світі.

1) Наше духовенство, з дуже малими виїмками, з запалом гідним справді найвищої і найсвятішої справи, кинулося безкритично і сліпо у вир діяльности в чисто світських установах. Там затрачувало духа і почуття свого високого священичого звання, наражувало на пониження свій авторитет і підпорядковувало свої духовні та душпастирські обовязки світським справам, тому що вони „народні справи”.

2) Серед нашого духовенства витворився своєрідний тип т. зв. „ідейних” священиків патріотів і народних діячів, що визначувався питомою собі ревністю, яка з ревністю правдиво священичою, апостольською не мала нічого спільного. Полягала вона на тім, що такі „ідейні” священики пильнували точно і скрупулятно народної справи і народних імпрез, віддавалися всеціло народній праці з занедбанням найбільше сущних священичих обовязків. Се була ревність виключно світська, просвітянська, що католицькому священикові очевидно не приносила чести, а згодом мусіла принести шкоду Церкві й народові. Такі ревні священики задля ріжного рода частих народних імпрез приспішували, скорочували, попросту відгалайкували приписані Богослуження а нераз зовсім опускали, занехували слухання св. сповідей і голошення проповідей, бо спішилися на народні віча, збори, фестини в цілому повіті. Справді слушно завважив священик з перемиської Дієцезії в „Новій Зорі” у статті „Розпорядок Владики”, що такі „ідейні” священики „зуживають 70% своїх сил і знання для праці в хосен світських товариств і установ, а доперва решту для сповнення обовязків свого звання”. У них заєдно перша читальня, перше віче, збори і т. п., перша праця в народних установах а на другім місци Церква і Богослуження. „Ціли поширення Христового царства у них все на другім пляні” (тамже). Той правдомовний автор-дописувач наводить застрашаючий примір діяльности такого „ідейного” священика, що його величала ліберальна преса за те мниме „чудо”, якого доказав у бойківськім селі, що його за 10 літ національно освідомив і „Народний Дім” виставив, — але зате не освідомив села релиґійно і не вибудував церкви, хоч її раніше зачав будувати ніж „Народний Дім”. Чи се не лячне? А таке лучалося у нас ч а с т о.

3) У нас ті „ідейні, ревні” священики патріоти зробили зі своїх домів аґентури світських установ а з проповідальниць бюра оголошень. Дійшло до того, що к о ж д і збори, віча, анкети, сходини, фестини, вечерниці, забави, а всьо і все з прикметником „народне”, свяще-

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Рутськівська бібліографія

За роки 1936—1938.

17. о. Василь Г р и н и к: Укр.(аїнська) Кат.(олицька) Духовна Семінарія в Перемишлі. „Ювілейний Альманах українських католицьких богословів Перемиської Єпархії”. Перемишль 1937. 96—108.

На початку статті про заслуги митр. Рутського для рідного шкільництва й освіти.

18. (о. О р е с т Д у б, ЧСВВ): Йосиф Венямин (!) Рутський ЧСВВ (1637 — 1937). „Український Місіонар у Бразилії”. IX. Прудентополіс 1937, ч. 2, с. 1—2.

19. Завіщання митрополита Й. Рутського. Див. 14.

20. Заповіт Митрополита Й. В. Рутського. Див. 5.

20a. Ks. J. I w a n i c k i, Rocznice. „Ateneum Kapłańskie”, XL, Włocławek 1937, 316.

Коротка життєписна згадка про митр. Рутського й писання його: Sowita wina, Wzywanie do iedności katolickiey, Examen obrony to iest odpis na script Obrona verificatii nazwaney, De corrigendo regimine in ritu graeco, De unione schismaticorum.

21. P. M a k a r i u s K a r o w e ć, B a s i l i a n e r: „Atlas Unionis”. Zur Feier des 300-jährigen Gedächtnistages des Kiewer Metropoliten Josef Wenjamin(!) Rutskyj. „Der Christliche Orient”. II. München 1937. 66-72.

22. о. М. К а р о в е ц ь ЧСВВ.: Йосиф Рутський. Митрополит Київський св. Уніятської Церкви. * 1573 — † 1637. „Нова Зоря”, 1936, ч. 80, с. 1—2.

23. (P. M. K a r o w e ć OSBM): Joseph Velamin Rutskyj. Zum 300-jährigen Todestage des Mitbegründers der Union der Ukrainischen Kirche mit Rom. „Reichspost”. XLIV. Wien 1937, Nr. 36, S. 7.

З редакційного недогляду стаття підписана: Dr. H. Про авторство цієї статті о. М. Карівця див. о. Р. Лукань, ЧСВВ.: З сьогорічніх торжеств у честь митрополита Рутського. „Вістник Марійських Товариств”. III/4. Львів 1937. 28—29.

24. o. M. K a r o w e ć ZŚBW.: Józef Welamin Rutski. „Oriens”. V. Warszawa 1937. 3—6.

25. о. М. К а р о в е ц ь ЧСВВ.: Митрополит Рутський. Фундатор і реформатор духовенства. „Нова Зоря”, 1937, ч. 1, с. 4.

26. — 300-літня річниця смерти митрополита Рутського. „Календар Місіонаря на 1937 р.” Жовква 1936. 64—66.

27. ks. S t a n i s ł a w Ł a s k i: Prace i boje metr. Rutskiego. „Oriens”. V. Warszawa 1937. 47—49, 76—79, 110—113.

28. V. M a r o z: Pavievy minułaho... „Другъ”. IV. Дубно 1937, ч. 1 (8), с. 1.

29. о. І р и н е й Н а з а р к о ЧСВВ.: Людина й програма. Див. 4.

30. Памяти великого Подвижника св. Унії. „Мета”, 1937, ч. 5, с. 1.

30a. Ks. mgr M a r i a n R e c h o w i c z: Jan Józef Welamin Rutski (1573—1637). (W trzechsetną rocznicę śmierci). „Przegląd Powszechny”, CCXVI, Warszawa 1937, 358—369.

30б. Ks. R e c h o w i c z: Jan Józef Welamin Rutski (W trzechsetletnią rocznicę śmierci). „Gazeta Kościelna”, XLIV, Lwów 1937, Nr. 49, str. 532—534 i Nr. 50, str. 547—548.

Це одна й та сама стаття з маленькими змінами. Остання перепечатана з „Пшеґльонду Повшехного”. На зміст її складаються історичний опис життя митр. Рутського, праці й заслуги для ЧСВВ й нашої Церкви.

31. R u t e n u s (о. М и х а й л о В а в р и к, ЧСВВ): Nel III centenario del Rutskyj „L'Atanasio dei Ruteni”. „L'Osservatore Romano”, Citta del Vaticano, 1937, nro 49, p. 2.

32. (о. С. С а б о л, ЧСВВ.): Руський „стовп Церкви” — В. Рутський. „Благовѣстник Пресв. Серця Христового”. XVII. Ужгород 1937, ч. 1, с. 11.

33. Й. С к р у т е н ь, ЧСВВ.: Йосиф В. Рутський (* 1573 † 1637). Ким він є, ким був і ким буде для Українців? „Альманах „Нового Часу” на рік 1938”. Львів 1937. 140—144.

Дивний православний виступ проти сеї цінної праці появився в статті: І. Коровицький, Сокальський кордон. „Вістник”, VI/I, Львів 1938, 46—48.

34. — Справжня причина Рутківських торжеств. Див. 4, 11.

(Далі буде).

ник був обовязаний оголошувати в церкві і ще й заохочувати людей до участи. Просто сходив до ролі світського агітатора. Дійшло до того, що на однім деканальнім соборчику „високопатріотичне духовенство” потягнуло до строгої відповідальности кондеканального, правдиво ревного священика „фаризея” (так тоді згірдливо називали правдиво ревних священиків, подібно як тепер називають їх „католіками”), за се, що в церкві не заповів „народного фестину” і не заохотив людей, щоби спішили на повітову народну забаву до поблизького міста, лише, як йому закинули, „маніфестаційно тримав людей в церкві і нарочно (?) правив довгі богослуження...” За сей „злочин” напятнували його і загрозили йому бойкотом, колиб і на будуче важився знов подібно поступати. Треба було аж зарядження Духовної Власти, щоб запобічи надуживанню церкви і амвони до світських цілей. А кілько наробила шуму та зовсім оправдана заборона, з якими застереженнями стрінулася в нашій ліберальній пресі і серед „патріотичного духовенства”! А декуди „ідейні” священики досі тої заборони своєї Духовної Влади не узнають і роблять своє, бо того мовляв вимагає „свята народна справа...”

4) У нас не було неділі ні свята, щоб „високопатріотичне духовенство” не заряджувало складок на народні цілі, часто сумнівної вартости або й шкідливі. На такі цілі відправляли Акафисти і нераз аж до обридження заохочували горячо людей до датків. І знов треба було аж спеціяльної заборони Епископського Ординаріяту, що в церкві на світські цілі ніяких збірок уряджувати не вільно.

5) У нас такі „ідейні” священики „патріоти” мали себе за щось ліпше і вище від инших своїх собратів, правдиво ревних, що пильнували своїх священичих обовязків і дорожили своїм високим званням. Від таких сторонили, нераз прямо їх бойкотували, осуджували прилюдно на народних зборах, шкалювали по ліберальних часописах, вмішувалися до їх парохій, без їх відома закладали в їх парохіях народні установи, уряджували в їх селах зібрання. Нераз правдиво Христовий священик ревно сповняючи свій душпастирський обовязок в неділю чи свято відправляє приписані Богослуження, голосить науки, а рівночасно його сусід священик „патріот” в його парохії у читальні поза його плечима і без його відома уряджує збори чи сходини й осуджує свого собрата, що він „з народом не йде”! Що за згіршення! Щоб їм запобічи, треба знов було у нас на сором і ганьбу таким „високопатріотичним духовним” інтервенції Епископа і заборони священикам вмішуватися у справи чужих парохій поза плечима місцевого пароха.

Якеж се всьо страшне і сумне!

Та се ще не всьо, бо найстрашніше і найсумніше те, що у нас був такий час, коли ті „ідейні” священики патріоти були цілковитими панами ситуації на народній ниві, коли вони справді держали руку на живчику всього народного життя і мали його керму у своїх руках. Здвигнені і започатковані ними народні установи хоч чисто світські на ділі були під цілковитим впливом Церкви і зпід нього почали помалу й незначно увільнятися щойно тоді, коли на арену народного життя виступили молоді світські сили. За їх почином і під їх впливом в народнім життю зачали проявлятися хаос, анархія, дезорієнтація. Ті молоді діячі не мали зразу ні сили ні впливу: керма була в руках „ідейних священиків”. Вони мали силу і спромогу протиставитися змаганням молоді до схаотизування і зрадикалізування народного життя, вони могли лихові зарадити і народне життя з фальшивого ґрунту спровадити на добрі шляхи, відповідно до католицьких засад.

Та вони засліплені дурманом патріотизму замість здобутися на рішучість, замість мудро кермувати й оговтувати невмісні пориви запамороченої лібералізмом молоді, замість з височини свого священичого звання ублагороднювати діяльність світських діячів, вони самі знизилися до голошених молодиками демагогічних кличів і кинулися враз з ними на сліпо у вир чисто світської, ліберальної діяльности з занедбанням сущних і справді святих священичих обовязків. І робили се вже не як їх попередники з 48-их років з несвідомости і в добрій вірі, але з повною свідомістю, бо світло Божих правд і катол. засад доходило вже до них в повній силі і широкими струями через щорічні реколєкції, часті конференції, Пастирські Послання, відозви, поучення, перестороги і зарядження Єрархів дбалих про добро народа. Однак т. зв. „ідейні” священики у своїй незрячости легковажили собі то всьо і кричали на всьо горло, що „святій народній справі грозить небезпека” зі сторони „клєрикальної мафії”, що „насувають чорні хмари” з боку Єрархів, які — мовляв — „віддали себе на услуги клєрикалізму” і то „зі шкодою для народу”!...

Священик з Поділля.

ШКІЛЬНИЙ ПЛЄБІСЦИТ

Від 31.XII. 1937 до 30.IV. 1938 р. треває друга фаза шкільного плебісциту, в якій: 1) державна влада буде перевірювати внесені до 31 грудня 1937 р. декларації за українською мовою навчання та в якій 2) може наступити реакція на український плебісцит у формі вношення декларацій за польською мовою навчання. Практичний сенс тої „реакції” зводиться до того, що тепер вистане підписів за 20 дітей за польською мовою навчання, щоби „зневтралізувати” українську плєбісцитову акцію з осені 1937 р., а навіть довести до дальшої некорисної для нас зміни стану посідання шкіл з українською мовою навчання. Не можна передбачити, що станеться в другій фазі шкільного плебісциту. Тому висновки можна сперти лише на дотеперішній практиці. Вона виказала, що чинники, які досліджують умови важности шкільного плєбісциту, не обмежуються до ствердження дійсного стану річи, лише звичайно роблять натиск на батьків, щоб вони відкликали, або змінили внесені шкільні декларації за українською мовою навчання. При тому вживають „аргументів”, мовляв, хто бажає української мови навчання в школі, хоче тимсамим викинути польську мову з навчання, отже виступає проти польської держави. Треба українських батьків, матерей та опікунів освідомити, що одно з другим не має нічого спільного, бо в кождій школі, отже й українській, учать польської мови як предмету, що отже хто домагається української мови навчання, тимсамим не домагається викинення польської мови зі школи. Буває теж, що особи, які переводять перевірку шкільних деклярацій, запитують: „Отже ви бажаєте собі, щоб у вашій школі вчили по українськи і по польськи”? І в такому випадку не треба притакувати, бо це буде записане як бажання двомовного викладу. Найкраще, щоб родичі давали коротку відповідь: „У шкільній декларації написано все, чого я бажаю, і більше нічого не маю ані додати, ані змінити.” — Дотеперішна практика виказала теж, що збирання підписів за польською мовою навчання відбуваються звичайно досить законспіровано. Тому обовязком родичів особливо в місцевостях, які в 100 відсотках українські, стежити за тим, хто підписував шкільні декларації за польською мовою навчання і чи ці підписи важні. Коли підписи на таких деклярацїях за польською мовою навчання неважні, або декларації підписали такі особи, що не мають права на те, або за таких дітей, що не є у шкільному віці, або не мешкають в шкільній окрузі дотичної школи, то про це все треба донести приналежному окружному шкільному інспекторатові.

Вкінці є ще одна дуже важна справа. Кураторія ЛШО доручила шкільним інспекторам повідомляти інтересованих українських батьків, що шкільна влада оставить внесені ними шкільні декларації за українською мовою навчання без розглядання, коли в даних школах від останнього правосильного рішення про мову навчання нема ще 7 літ або вже минуло більше чим 7 літ. Це зарядження кураторії фальшиво інтерпретує розп. Президента Р. П. з дня 29 листопада 1930 р., який каже дослівно: „Зміна мови навчання може наступити не с к о р ш е ніж по 7-ми роках рахуючи від дати управосильнення останнього оречення, яке устійнює мову навчання в даній школі”. У цій стилізації нічогісінько не сказано, що така зміна не може нпр. наступити по 8-ми чи 10-ти роках. І тому українські чинники мусять оспорювати повище зарядження кураторії. І тому далі, на випадок, коли українським батькам доручено десь таку відповідь шкільного інспектора, необхідно проти того рішення внести своєчасно відклик, а на випадок некорисного полагодження цього відклику, заскаржити його до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

Володимир К у з ь м о в и ч.

У всіх тих випадках найлучше повідомляти посла свого округа з докладним описом надужить і з поданням свідків, а собі лишати відпис письма, висланого до посла.

Дотепний фейлєтон

З. Новаковский оповістив в 323 ч. ІКЦ дотепний фейлєтон про враження, яке мається читаючи закордонну пресу про події в Польщі. Ось дещо з його виводів: „Бомба раз!.. Донедавна замовлялося в той спосіб пиво, а тепер „сталюється” так зовсім інші річи... З закордонних ґазет виглядає, якби життя в Польщі йшло подібно як життя в Москві або в Петербурзі за часів, коли кн. Крапоткін писав свої спомини... Отже вибух бомби в часі походу на Маршалківськім Проспекті, потому бомба в віллі одного полковника, потому бомба в віллі другого полковника, потому якийсь замашок зрештою здементований в останній хвилі... Словом: бомба раз, бомба два!.. Чужинець читає через російські окуляри нормальну рубрику подій п. з. „Політичний день”. Отже Саша дістав в ночи ножем у плечі від партійних противників, а в несповна годину пізніше був уже револьверовий замах на Серйожу. Отже — бояри радять в Адрії та в Европейській... Отже дума замкнена... Отже сконфісковано сто пудів щоденників... І що може вийти з того всього?... Чи нова конституція, чи великий погром Жидів?... Чув я тому кілька днів, що одна ґімназія в однім з більших польських міст занотувала продовж року 260 випадків крадежей учеників на терені школи... Коли є в тім лише 50% правди, то волосся стає дубом на голові...

ХТО ПІДПИСУЄ УДІЛ У
Пром-Банку
ЛЬВІВ, УЛ. ҐРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.
той співпрацює також при розбудові рідного ремесла, торговлі й промислу.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Ще про християнські видання для народа

Як писати й видавати популярні брошури.

В попередних статтях про самоосвітні видання для народу згадав я про радикальні й націоналістичні видавництва (гл. „Нова Зоря" ч. 1087), про видавництва „Рекорд" і „Рідне Слово" („Н. З." ч. 1091) та врешті про католицькі видання того роду ОО. Василіян у Жовкві, тобто про „Католицькі Читання" і „Бібліотеку Релігійної Освіти" („Н. З." ч. 1103). Тут требаб іще згадати також інші наші християнські видання для народу, про які я міг довідатися. [1])

І так у Львові видають християнські книжки для народу (оскільки я про се знаю): Впр. о. проф. Осип Годунько, видавництво „Мета", вид. „Християнська Самоосвіта" та „Добра Книжка" (тобто я, але про себе не буду говорити).

Отець катехит Осип Годунько видає переважно свої популярні твори на ріжні теми, як лиш є нагода і — видавець. Спеціяльну вагу кладе на поручування народові фахових шкіл. Цікаві дуже його писання про міський молодечий пролєтаріят; шкода, що не видав їх осібною відбиткою. Дальше поручає о. Годунько духовні вправи та бореться з гріхом „білої смерти". Ось важніші видання сього автора-видавця:

1) Жіноцтву під увагу (проти „білої смерти"), ціна 6 гр.

2) Пресвятая Богородице спаси нас. Читанка з прикладами, ціна 14 гр.

3) Дорога доброго життя. Перші три Божі заповіди з прикладами. Ціна 10 гр.

4) До фахових шкіл. Короткі інформації про нові фахові школи. Ціна 5 гр.

5) Заохота до духовних вправ. Ціна 2 гр.

6) Ремісннча Бурса (у Львові, інформації і т. п.). Ціна 15 гр.

Всі ті видання писані направду популярно й цікаво. Видно, що автор має справжній популяризаторський талант і як то кажуть „живе перо". Цікаво, що майже кожде з тих видань має іншого видавця. Деякі видавці се просто молоді й убогі завідателі львівських парохій, таких як Богданівки і Знесіння. Примір гарний і варт, щоб його наслідували заможніші старші парохи й каноніки...

[1]) Я вже нераз порушував справу „регіоналізму" й „конспірації" чи пак „скромности" наших християн-видавців. Радикали чи націоналісти бють великі наклади своїх видань і продають їх скрізь, де лише можуть, бо залежить їм і на поширенні тих видань і на їх дешевости й заробітку. Не так роблять наші католики. Коли в одній епархії видадуть якусь книжку, то звичайно в інших епархіях ніхто про неї не знає. Не можна її дістати також у книгарнях, нераз навіть у тому місці, де книжка вийшла! А є навіть такі дива, що, щоб католицьку книжку за гроші дістати, треба внести подання до її видавця! За границею бувають теж такі законспіровані й поважні видавці, але там таке їх поступування для мене вповні зрозуміле: бо такі заграничні конспіраційні видання се або бібліофільські білі круки, або найгірша порнографія. А в нас якраз роблять таке християни, чим — ясна річ — шкодять поширенню католицької книжки. Ось прим. у Львові видали великим коштом одну протисектанську брошуру. Коли о. Г. з Т. хотів її купити в видавців (в духовній установі до того), то йому порадили, щоби „вніс відповідно умотивоване подання". Тимчасом сектарі можуть собі воювати кілько хочуть. До того сю книжку напечатано в 5060 примірників, отже хіба не призначена вона для бібліофілів, що шукають за білими круками... А ось другий цікавий примір законспірованости католицьких видавців. Недавно розписав я листи до всіх католицьких видавців у нас з проханням, щоби прислали до рецензії свої видання. Рівночасно вислав я 2.100 брошур „На фронті української книжки", де була теж подібна просьба. Отже на поверх дві тисячі зазивів дістав я всього 8 відповідей! В тім було кілька теплих слів і всього-навсього 3 (три) конкретні відповіди. І рівночасно треба знати, що до редакції присилають рецензійні примірники навіть комуністи. Зате багатьом католикам видно не залежить на поширенні їх видань; вони волять „конспірацію". Отже нехай і не гніваються опісля на мене, коли про їх видання не згадую. Не згадую, бо просто не маю грошей ані часу, щоб спеціяльно їздити особисто та просити людей за їх власний інтерес...

„Християнська Самоосвіта", якої вийшло досі всього одне число п. з. „Чи є Бог" (ціна 25 гр.) се теж діло одиниці, п. Григорія Дворянина (Львів, пл. Юра ч. 5). Се видавництво заповіло, що „буде видавати для народа малі популярні книжочки ріжного змісту". Мають вони виходити в таких серіях: 1) Релігія, 2) Св. Біблія (у виїмках з поясненнями), 3) Природничі науки, 4) Суспільні науки і т. п. Як буде дальше, не знаю. Але цікавий факт: Недавно заїхав я до одного о. декана. І в нього побачив я нерозпакований пакет зі Львова, наданий тому пів року. Коли я глянув на печатку надавця, побачив, що се „Християнська Самоосвіта"...

Оба згадувані видавці самі шкодять своїм цілям тим, що їх видання за дрібні й занадто пороскидувані. Через те їх видавці не можуть ані фінансово своїх видавництв розвивати, ані не оплатиться їм ті видавництва частіше оголошувати та почтою розсилати. Рада на се булаб для таких видавців-приватників одна: скооперуватися з якимсь більшим видавництвом і в нім видавати свої книжечки. Тоді й розсилка булаб дешевша і реклама та поширення успішніші. Так прим. робили й роблять ріжні німецькі приватні видавці: видають свої річи під фірмою славного Гердера, дають йому свої видання на головний склад до розпродажі, а він за те реклямує їх та кольпортує спільно зі своїми всякими виданнями. Таке робила в нас давніше „Добра Книжка" тай досі йде тим шляхом.

Видавництво „Мета" стало сього року видавати популярні брошури для народу під загальною назвою „Християнська Книжка". Кожда така брошура має 32 стор. 16⁰ і коштує 20 гр. Досі вийшли:

1) О. Буць: Червоний опір.
2) О. Буць: Чотири злочини.
3) М. П.: З ким іти?
4) М. Цибульський: Соловки, острови мук і смерти.

Перша брошура вже вичерпана; видно, що є попит на видання того рода. Друга брошура „Чотири злочини — Світ на бездоріжжу — В чому ратунок" нагадує своїм змістом (про світову кризу й її причини) другий випуск „Бібліотеки Товариства „Скала" п. з. „Світ летить у пропасть — Де рятунок?" (в повороті до Бога). Подібний зміст має третя брошура „З ким іти", в якій подано причини кризи та вказано дороги виходу з неї. Рівночасно подано там переконливі дані проти комунізму. Всі ті брошури писані досить популярно, та всетаки вони нудні до читання. Зате дуже цікава своїм автентизмом (це спомини!) та майже белєтристичним способом писання четверта брошура „Соловки, острови мук і смерти".

Треба тут зробити маленьку дигресію і згадати хибні гадки деяких наших католиків щодо способу писання популярних католицьких книжок. Чомусьто в нас принялося пересадне домагання, щоб такі книжки (для народа) були „поважні", розумій: формою. Отже пишуть їх наче патетичний проповідник з давніх часів, обовязково з т. зв. „намащенням", суворістю й безконечним моралізуванням. Тимчасом подана в той спосіб духова пожива для народу зовсім нестравна, а непотрібна вона через свою мниму популярність також інтеліґентам. Такі письменники, надуті мнимо духовною „повагою", забувають зовсім примір Проповідника, найкращого з усіх: Ісуса Христа, що говорив до народу в приповістях і притчах, а не моралізував „поважно", як се робили фарисеї. „Намащення", надутість і моралізаторство в християнських авторів для народу се фальшиво понятий консерватизм форми, свойого рода „обрядовщина": забувається при ньому, що не духовна ідея має служити формі, а навпаки форма ідеї. Основні релігійні й світоглядові ідеї треба подавати якраз не в надто надутій формі, а приступно, по можности навіть образово, белєтристично. Бо легка й образова форма ділає скоро і на довго остає в памяти — й через те простолюддя скоро запамятує й розуміє поважні (в суті а не формі) річи, подані такою формою. Хтож не хоче вийти поза нагір лучити в одно поважні ідеї з надутою формою й моралізаторством, той видно не шукає щиро правдивого проповідника Божого слова, а шукає себе, шукає свойого приватного уподобання в формі.

Сей прикрий звичай надутости, фальшивого патосу й моралізування се одинока „духовна" річ, яку приняли деякі „католики з професії". Недавно мав я нагоду читати один такий твір, який написав недавній комуніст, тепер „професійний католик". Отже той твір мав якраз визначно пересадні прикмети „намащення": всі люди поступали в ньому так поважно й говорили так „побожно", що ледви чи й найбільший святий витримавби таке. Комічний, але й прикрий зразок, що́ саме наслідують фарисеї від католиків, щоб стати мнимо-подібними до них...

Отже сеї надутости форми й пустого моралізаторства та поук треба позбутися популярним католицьким письменникам. Зразком популярного писання є саме — на мою гадку — згадана брошура про Соловки. В ній зпочатку на 30 сторінках подано самі голі правдиві факти, а при самім кінці зібрано заключення („морал") на всього півтора сторінки. А проте, хоч то ніби „неповажна" книжка, вона зробить більше враження й скорше переконає, як 32 сторінки нудної „поважної" балачки, якої до того задля нудьги просто не хочеться читати.

Ще одну біду повинні виминати наші католицькі видавці: видавати непотрібно книжки про ту саму справу, про яку вже є така книжка. Ось прим. є в нас кілька брошур на тему „Чи є Бог". Тема дуже важна, але нащо перевидавати по кілька разів те саме, що вже видано й так заходити непотрібно в конкуренцію й увязнювати гріш, замість видати за нього брошуру на тему, якої ще в нас нема.

Дуже важна річ для уприступлення католицьких видань для народу се — попри згадувану вже образовість стилю — також їх друкарський вигляд та дешева ціна. Коли вже я згадав про ті дві справи, то тут як їх зразок подам хіба перемиське видавництво „Криниця" (Перемишль, вул. Водна ч. 10). Се молоде видавництво (заложене мабуть у 1935 році) видало досі небогато книжечок: усього 9 випусків. [2]) Але кождий з тих випусків писаний не лише дуже популярно, а ще й має безліч образків (малощо не на кождій сторінці!), гарну популярну барвну обгортку та надзвичайно дешеву ціну: за 64 сторінки з безліччю ілюстрацій, обгорткою й почтою навіть — усього 25 грошів! Як се видавництво дійшло до того, щоб давати таку дешеву ці-

[2]) 1) о. П. Дзедзика: **Господу помолімся** — молитовник, 200 ст., ціна 30 гр., в оправі 60 гр.

2) о. П. Г.: **Біблійна історія в образках** для дітей і для старших. Стор. 64, ц. 25 гр.

3) **О спомагай нас,** церковні пісні на всі дні в році. Ст. 64, ц. 25 гр.

4) о. М. Дорощький: **Христові страсти** словами св. Письма. Ст. 64, ц. 25 гр.

5) о. М. Дорощький: **Христос воскрес** словами св. Євангелистів. Ст. 32, ц. 17 гр.

6) о. П. Штокалко: **Вінець Святих,** життеписи Святих віршем. Ст. 64, ц. 25 гр.

7) Б. Осетр: **Останні хвилини св. свщм. Йосафата** — поема. Ст. 16, ц. 10 гр.

8) **Бог предвічний коляди і щедрівки.** Ст. 64, ц. 25 гр.

9) о. І. Погорецькнй: **Пояснення правд катехизмових** (для дорослих). Ст. 64, ц. 25 гр.

ну, просто безконкуренційну? Розвязка тої загадки проста: „Криниця” друкує свої видання в накладах величезних, як на наші умовини: деякі видання по 40.000 (сорок тисяч) примірників! Сеж майже тілько, що сучасний наклад „Місіонаря”, який виходить уже 40 літ. При таких великих накладах „Криниця” може дати своїм виданням малу ціну й відповідний друкарський вилад. Цікаве й те, що той вилад справді чистий і естетичний, річ досі в Перемишлі майже небувала. Видно, що індивідуальність видавця може неремогти провінціональні хиби й доказати, що не лише „пани зі Львова” щось уміють зробити.

Ще більша штука від такого видання се розкольпортувати тих 40 тисяч накладу! Як сього доконати, се вже тайна видавця. Але факт, що така штука можлива в наших умовинах, всетаки доказує, що й наш „клерикальний” ринок досить поємний і при добрій волі, розумі й праці ми, католики, могліб не то дігнати, але й перегнати всяких радикалів і їм подібних самоосвітників.

Та до всього того крім розуму, праці й волі треба ще мати одну велику чесноту: любов. Памятати, що по світі ходять не ангели, а люди й що вони помильні, хоч нераз мають добру волю. Пошанувати добру волю й старання, не радикалізувати домагань („або совершенне, або ніщо”), бачити поза собою й інших та старатися їм допомогти — ось велике домагання, яке ставить до нас сучасний, може останній момент, в якім маємо можливість праці на більшу міру.

Арамік.

Нові видання

Календар Сирітського Дому на рік 1938. Старанням і накладом Сестер Василіянок в Филаделфії, Па. Впорядкував о. Максим Кінаш. Ст. 128. Формат: 23.5 × 15.7 цм. Видання дуже гарне.

„Рідна Мова”. Зміст 1-го (61) числа. Редакція: Тернистим шляхом, п’ятиліття „Рідної Мови”. Анкета про „Рідну Мову”. „Наша Культура” тимчасово не виходитиме. Д-р В. Королів: Мертві, вперед! Ів. Огієнко: Складня галицьких письменників. Проф. д-р С. Грицак: Особові імена учнів Перемиської української гімназії. І. Огієнко: Складня української мови. III. Слова поза реченням: 1. Вставні слова й речення, 2. Вигукові прислівники. Практичні лекції літературної мови, „Наймичка”, поема Т. Шевченка. Для спочинку, Ю. Вухналь: Трудовий день комсомольця Федька Гуски. О. і М. Задурович: А ми радіємо, що „Рідна Мова” виходить! Життя слів. Ів. Мойсяк, П. Кривоносюк: Рідномовні замітки. Передплачуймо „Рідну Мову” на 1938-й рік! — Адреса „Рідної Мови: Варшава IV, ул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову” від 1 числа: Річник I (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV і V по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Й. Сталін. **Чергові завдання партії в національному питанні.** Партвидав ЦК КП(б)У. 1937. Ст. 32. Ціна 15 коп. Тираж 13.000 прим. — В тій брошурі Сталін стоїть на становищі, що „федерація радянських республік, онована на спільноті військової і господарської справи” та що вона „може бути міцною а результати федерації — дійсними лише в тому разі, якщо вона спирається на взаємне довіря і добровільну згоду країн, які входять до неї”. — Цікаво, чи лишилаcяб у федерації СССР хоч одна країна, якби так „батько народів” дозволив свобідно відбути голосування над тим, чи народи, що там животіють, хочуть належати до тої „федерації”, чи хочуть відорватися від неї і самі урядити собі життя, без опіки матушки Москви...

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Йордан у Львові має вже свою славу. Щороку стягає він на Ринок тисячі народу, Українців, Поляків і навіть Жидів. Сегорічний Йордан випав багато величавіше, як попередніми роками. До сего причинилася у великій мірі прекрасна, соняшна, майже весняна погода. Дуже велика маса людей обліпила Ринок з усіх сторін і заповнила сусідні вулиці так, що й рушитися було годі. Ріжнобарвні строї жінок, ясні промінння сонця, спів та звуки музики — все це робило справді прекрасне вражіння. Хто бачив великі маси нашого народу на сегорічнім Йордані у Львові мимо латинського будня, тому ясно, що сила наша мимо всіх страт не паде а росте. І зовсім не маємо причини падати на дусі. Саме торжество зачалося Архиєрейською Службою Божою, що її відправив Преосв. Бучко в сослуженні висшого духовенства в церкві св. Спаса при вул. Краківській. По Службі Божій вирушив похід на Ринок до криниці, гарно прибраної хрестом та сосонками. В поході взяли участь великі процесії з львівських церков, представники наших установ та великі маси вірних. Преосв. Бучко йшов в окруженні дуже численного духовенства. Підчас водосвяття гарно співав хор богословів та приграваали орхестри Т-ва „Зоря” і Т-ва „Воля”. По водосвятті похід вирушив довкруги Ринку. Преосв. Бучко кропив вірних свяченою водою. Тимчасом коло криниці серед великого натовпу зачався традиційний наступ на воду. Кождий хотів зачерпнути свяченої води та урвати собі сосонки. Торжество закінчилося тихою Службою Божою в церкві св. Спаса. Підчас Служби Божої мішаний хор співав прегарно колядки. — Водосвяття для вояків гр. - католиків, яке щороку відбувалося на Марійській площі, сего року не було. — Перед святом Йордану появилося зарядження Митрополичого Ординаріяту про те, що водосвяття має мати чисто церковний характер, згідно з обрядом і уставом, та повідомлення про те, що Конференція Галицьких Владик ухвалила в грудні мин. року, що неможливо з оглядів обрядових якенебудь Богослуження переривати чи то сальвами, чи орхестрою, чи якиминебудь нелітурґічними співами.

30-ліття душпастирської праці обходив у Шікаґу Василіянин, б. ігумен о. Епіфаній Теодорович.

Ні комунізм, ні цезаризм, тільки боже право. Кардинал Емануель Ґонсальвес Чересіра, патріярх Лісбони, у промові до радія сказав м. і. таке: „Комунізм голосить клясову боротьбу і ненависть, а тотальна державність і її політика, розвиваючи прапор святої війни проти комунізму, здушує сумління, коли віддає честь тільки расі або народові. І одно і друге суперечить людським правам та усуває свободу визнавання релігії. Завели всі тоталістичні спроби опанувати тіло і душу, одначе повстає небезпека, що цезар домагається божеської почести як абсолютний володар сумлінь. Церква не має упереджень до політичних партій і коли осуджує комунізм і тоталістичний цезаризм, то робить се тому, що вони заперечують боже право: комунізм тим, що відкидає Бога, цезаризм тим, що хоче поглотити Бога для своєї ідеї. Культ раси чи народу се поворот до поганства, бо нарід не може бути найвисшою ціллю”.

Митрополит православної Церкви в Польщі, Денис, звернувся до міністра освіти з проханням протиділати безправному перетяганню православної людности на латинство. Міністр покищо не відповів...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

КОЛО БУЧАЧА невідомі справники напали на повітового орґанізатора УНДА Накловича і побили його палками. Підчас бійки пропав Накловичеві гаманець з грішми. Напад має мабуть політичний підклад. Нема сумніву, що таке поведення злочинне і треба все та скрізь рішучо поборювати такі методи.

В РОГАТИНІ староство сконфіскувало польську книжку Станіслава Красіцкого „Політика воєводи Юзефского в світлі цифр і фактів”. Красіцкий се м. ін. голова повітового польського „Комітету порозуміння” в Рогатині.

У ВІЙСЬКОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ більшість її членів ухвалила заяву недовіря голові тої комісії ґен. Люціянови Желіґовскому і вибрала на голову комісії пос. Екерта. Після того посли Сапіга, Дух, Шецель, Моравский і Плонка опустили салю нарад на знак протесту проти ухвали більшости комісії. Ґен. Желіґовский скритикував 2 грудня м. р. в соймі обіжник прем. Складковского про те, що марш. Ридз Сьміґли друга особа в державі.

КОМІСАР ФІНАНСІВ СССР Чубар оскаржує в часописах свого попередника Ю. Гринька, закидаючи Гринькові, що він був „головою банди шпигунів німецького фашизму в комісаріяті фінансів.” Ю. Гринько був давніше комісарем освіти рад. України. Публичне оскарження Гринька означає, що він може бути в кождій хвилі увязнений і розстріляний. А за ним розуміється розстріляють незабаром і Чубара, наперед спідливши його.

СОВІТСЬКИЙ ПРЕМІЄР Молотов заявив, що Совіти мусять значно побільшити свою воєнну фльоту. Молотов покликувався на приклади Японії, Італії й Німеччини. Совіти будуть будувати головно великі воєнні кораблі і морські літаки.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стоядінович підчас побуту в Берліні відбув наради з мін. Нойратом, прем. Ґерінґом і канц. Гітлером. Жидівська преса пише, що та візита означає викинення Франції знад Дунаю, з Малої Антанти і розбиття самої М. Антанти. Дальше се значить приготування такої ситуації, в якій Франція на случай війни на нікого більше в тім басейні не моглаб числити. 15-міліонова Югославія стає філяром оси Рим—Берлін.

СПІЛЬНИЙ ФРОНТ ПРОТИ ГАБСБУРҐІВ впливає на скріплення приязни між Німеччиною й Югославією. Бо, як пише французька преса, як Білгород так і Берлін засадничо противляться відновленню монархії Габсбурґів в Австрії.

НІМЕЦЬКА ВІЙСЬКОВА ДЕЛЕҐАЦІЯ під пров. ґен. Лібмана, дир. військової академії в Берліні, прибула до Польщі. Делеґація має оглянути польські військові школи.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ФРАНЦІЇ утворив дотеперішний премієр Шотан. Мін. Дельбо обняв теку мін-ва закордонних справ. Комуністи не ввійшли до правительства.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ проломили фронт червоних під Теруелом на просторі 10 км. і взяли 600 червоних в полон. Червоні стратили в тій битві поверх 2000 вбитих і ранених.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО проголосило загальну мобілізацію мущин від 18 до 46 року життя. До помічної й санітарної служби змобілізовано жінок.

166 ЯПОНСЬКИХ ЛІТАКІВ бомбардувало недавно богато місцевостей в полудневім Китаю між Гонк - Конґом і Кантоном.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Шкільна влада на Лемківщині оповістила обіжник, яким заводять науку польської мови вже від другого півроку першої кляси народніх шкіл. Дотепер польської мови зачинали вчити щойно в другій клясі. Крім цього рішено, що на школах мають бути таблиці виключно з польськими надписами. Вся людність Лемківщини, Українці й москвофіли, веде протестаційну акцію в цій справі. На Лемківщині є всього 5 процент Поляків (кольоністів)...

Конференція Ради Міжнароднього Студентського Союзу (CIE) відбулася в м. Шеффільд (Англія) в днях 4 — 9 січня с. р. На конференції були представники 19 націй, між ними й Українці. Польська делеґація домагалася виключення Українців з Ради. По довгих нарадах представникові Центрального Союза Українських Студентів удалося осягнути те, що остаточне вирішення відложено до часу, коли будуть обговорювати зміну статуту CIE.

На однім з останніх засідань сойму маршал Пристор зняв з порядку дня проект закону про знесення судів присяглих на прохання правительства.

В кількох селах Чортківщини, Борщівщини і Заліщиччини влада установила варту, на яку мусить іти 15—20 селян нараз. Крім того постійно мусить бути готова одна фіра. Від сего обовязку не звільнено й жінок. Як причину розпорядку подають те, що в околиці бушує бандит Едмунд Любінецкі. Новий тягар сильно дошкулює населенню. Ним повинні зацікавитися наші посли...

В Чорткові над Серетом будують міст, який буде найбільшим у Східній Галичині. Кошти будови винесуть около 250.000 зл.

Працівники ПКО постановили заопікуватися одним селом у Сх. Галичині та вибудувати там школу і польський Людовий Дім.

Б. старосту Робакевича, засудженого в Станиславові на 4 роки вязниці за надужиття, перевезуть до Ґродна, де ще окремо ведуть слідство проти нього за ріжні спроневірення.

Влада затвердила статут т. зв. „ґродової шляхти“ на три південно-східні воєвідства.

57.000 нешлюбних дітей було в Польщі минулого року.

В Хожові на площі Коперника з невідомих причин запалася земля й утворилася лійка, глибока 7 м. і широка 10 м.

В міськім арешті в Сломніках під Краковом зачадилися чотири арештанти, молоді хлопці, задержані під закидом крадежі голубів. Одного з них вратовано, три померли.

В Ченстохові увязнено Стефана Стефановского, б. директора кооперативного банку в Клобуцку, під замітом присвоєння передвоєнних вкладів.

В західній Польщі води в ріках підносяться щораз висше. Загрожує повінь.

В Ґрудзьондзу згоріла фабрика керамічних виробів. Шкоди є коло 2 міл. зл. 830 робітників утратило працю.

Гумор. — Оборона в суді. — А за доказ, що мій клієнт не відповідає за свої вчинки, бо він непочитальний, нехай послужить те, що той чоловік вже 10 літ грає на Клясовій Льотерії й дурить себе надією, що взагалі може щось виграти!... („Муха“. ч. 53).

Державне видавництво в Минську видрукувало більшу скількість пропаґандивної бібули в мовах українській, польській і білоруській для кольпортажі в Польщі.

За присвоєння 15.000 зл. окружний суд в Луцьку засудив б. поборця „Загального Заведення Взаїмних Обезпечень“, Ц. Рушовского на 4 роки вязниці і зворот 13.000 зл.

На півтора року вязниці і втрату горожанських прав на 3 роки засудили в Ґрудзьондзу Фр. Бреньского, б. секретара суду в Любаві, за спроневірення 3.000 зл. і занедбання обовязків книговода.

У Вильні увязнено урядника Фонду Праці Висоцкого за фальшування листи робітників.

Конґрес мусулманів з цілої Польщі відбудеться у Вильні 31 с. м.

Ґрафиня Анна Хотек, дочка архикнязя Фердинанда, вбитого в Сараєві 1914 р., заложила новий монастир СС. Найсвятішої Евхаристії в м. Ґроспрізен у Чехословаччині. До монастиря вступило 30 аристократок. Ціль монастиря — помагати бідним.

Комендант III ромунського корпусу заборонив державним урядникам у Ромунії говорити між собою чужими мовами, зокрема по російськи.

У всіх ромунських урядах умістять ікони з горіючими лямпками перед ними.

В Нірнберґу міська рада заборонила Жидам уживати всіх купелевих заведень в місті, навіть купання у ваннах.

В Берліні відкрито виставу під кличем „Німецькі заступні сирівці в ремеслі“. Найцікавіший експонат се білок з риб. Таблиці і ґрафікони виясняють, що з 22 кґ. морських риб дістається 1 кґ. білка, якого відживна вартість рівнається 320 яйцям. Супроти того поручається німецьким господиням уживати до варення, печення і т. д. білка з риб замість дорогих яєць.

Союзна молочарня в м. Ноенде в Саксонії перетворює річно около 40 міл. літрів молока. Се найбільша молочарня в Німеччині.

Італійська археольоґічна експедиція, що працює тепер в м. Афродізіяс, б. столиці старинної Карії (терен полудневозах. Малої Азії, менше більше напроти острову Родос), знайшла ряд написів з часів римської імперії, які причиняться до лучшого пізнання тодішніх відносин торговельних і господарських.

Італійський міністр фінансів виголосив промову, в якій ствердив безпідставність поголосок про трудне положення італійської валюти, головно про мнимий проект перестемплювання італійських банкнотів. Відношення ліра до доляра не улягло ніяким змінам від жовтня 1936 р. Не наступили також ніякі зміни щодо закупної сили ліра, чого доказом численні заграничні замовлення. Вкінці міністр заявив, що Італійський Банк має такі самі припаси золота як в жовтні 1936 р.

Гумор. — В латинській Америці. — Губернатор до прокуратора: Слухайте, як дати до зрозуміння нашому сенаторові, що вже більше не виберемо його до сенату, але делікатно. — Прокуратор: Гадаю, що сегодня в ночи можна йому вибити всі шиби в вікнах й отруїти пса.

Гумор. — В совітській школі. — Іванов, скажи мені, яка густота населення в СССР. — Вісім розстріляних на 1 квадратовий км.

Перший доктор теольоґії жіночого пола називається Дора Герман. Вона здобула той докторат у віденськім університеті.

В м. Бурґос в Еспанії утворено комітет, який займеться відбудовою церков і каплиць, знищених червоними.

Підчас вибуху ґазів в одній з копалень вугля в Пенсильванії погибло 10 робітників.

В Америці було в 1937 р. 3.743 страйків. В них брало участь 1.745.000 робітників.

В Злучених Державах Півн. Америки начисляють 11 міліонів жінок, які самостійно заробляють на прожиток. З них около 4 міл. ведуть крім того всьо домашне господарство.

Сіямський принц Бірабонґзе оженився з англійською аристократкою Цецилією Гейкок. Слюб відбувся в сіямськім посольстві в Лондоні.

Японія має тепер 71,252.800 мешканців, в тім 35,709.700 мужчин і 35,541.100 жінок. Міське населення творить 35%. Токіо має 6,274.000 мешканців, Осака 3,010.000.

Гумор. — Сталін та його портрет. — Сталін сидить перед своїм портретом і любується ним. Нарешті каже до портрету: Ну і що буде? — Портрет відповідає: Таке буде — мене здіймуть, тебе повісять...

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Олександер Пик,** канцлер Епископської Консисторії, помер 5 січня с. р. у Филаделфії. Покійний родився 1884 р., в Америці працював як душпастир від 1913 р. Родина перебуває в Галичині.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: З кохання для тебе.
МУЗА: Благословенна земля.
ПАКС: Не забудь про мене.
СТИЛЕВЕ: Гільтайська трійка.
ТОН: Тайний плян Р. 8.

Панна, сирота по священику, шукає якогонебудь заняття за скромним винагородженням. Найрадше у старшого священика на селі. Ласкаві зголошення проситься слати до Адм. „Нової Зорі“ для „Сироти“. 8-1—2

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 27 січня 1938. Ч. 6 (1106)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

МІСІЙНИЙ ЗЇЗД ОО. ВАСИЛІЯН

В монастирі ЧСВВ в Жовкві відбувається тепер з приводу ювілею 300-ліття смерти митр. Рутського ЧСВВ Місійний Зїзд ОО. Василіян. Цей Зїзд має на цілі зібрати й закріпити василіянські місійні традиції. Зїзд потриває 5 днів. На нього прибули василіянські місіонарі з усеї Галичини. На цьому Зїзді буде 18 рефератів - викладів. Прелегенти отсі: о. К. Полішко, о. С. Решетило (2), о. Й. Чепіль (2), о. Р. Лукань (2), о. Я. Сенківський, о. М. Марисюк (2), о. І. Назарко (2), о. Й. Лучинський (2), о. П. Борис, о. Р. Криницький і о. Й. Маркевич (2). Сей зїзд місіонарів ЧСВВ може мати велике значіння.

Українська дебата в соймі

Сегорічна дебата над буджетом міністерства внутрішних справ була цікавіша ніж звичайно. З неї довідалися ми, що Поляки засадничо не згодяться з домаганням територіяльної автономії для українських земель під Польщею. Так говорив пос. Закліка. А референт буджету львівський пос. Войцеховский заявив, що є дві конечні передумови польсько-українського співжиття: 1) „Ясне, безсумнівне ствердження зі сторони Українців, що стоять на ґрунті польської державности і безоглядної назавше приналежности полуднево-східних земель до Польщі та 2) льояльне і щире поступування, згідне з тим ствердженням. На всякі спроби половинної згоди чи нещирої нормалізації відповідають Поляки словами Хмельницького: „Шкода говорити". — З тої заяви референта буджету виходить, що дотеперішних ствержень УНДА Полякам замало та що нормалізацію з української сторони уважають вони нещирою. А полк. Пашкевич, як твердить пос. Целевич, мав заявити (поза соймом) ще виразніше, а саме, що Українці се такі самі вороги польської держави як большевики... Чи можливі виразніші заяви?

Таємниця Цісарської Ради

Ухвалено щось тяжше ніж виповідження війни Китаєві.

Заграничні обсерватори, що в столиці Японії приглядаються подіям, повідомляють рішаючі політичні круги в Европі, що цісарська рада в Токію ухвалила 11. І. щось тяжше ніж виповідження війни Китаєві. Лиш так загально висказався про те ґенеральний секретар кабінету Казамі, а від инших достойників можна було довідатися лиш тільки, що ухвали цісарської ради буде видно „з бігом їх примінення". З того вносять, що ухвалено за всяку ціну здобути для Японії протекторат над Китаєм. Се тому має „тяжше" значіння ніж виповідження війни Китаєві, бо з тим може лучитися конфлікт також з иншими державами, які мають свої інтереси в Китаю і схочуть їх напевно боронити.

Виминаюча відповідь японського адмірала Ноди.

На запит з анґлійських і американських кругів, чи Японія дійсно будує нові воєнні кораблі найбільшого калібру поємности 43.000 тон, японський адмірал Нода відповів виминаюче. А саме сказав, що він сам не знає подробиць будови, але держави можуть бути спокійні, бо Японія ніколи не покине своєї „засади не загрожування". Та ясно, що се тільки виминаюча відповідь.

Японсько-китайські чемности.

Китайський посол вже покинув Японію і відплив кораблем до Гон-Конґу. Перед його відїздом зложили йому візиту б. міністр загр. справ Японії Аріта і б. мін. фінансів Юкі. Китайський посол оповістив пращальну відозву до Японії.

Котра держава найсильніша на морі?

Председатель морської комісії в Вашинґтоні заявив на підставі інформацій департаменту маринарки, що в листопаді м. р. Японія мала 213 воєнних кораблів здібних до бою, Анґлія 195, Америка 119. З тих кораблів не переступило приписаного віку: анґлійських 162, японських 150, американських 106. Беручи під увагу кораблі всіх кляс, Анґлія й Америка разом мають перевагу над Японією, але Японія в торпедових і підводних суднах має перевагу над Америкою. Теперішня ситуація в Европі й Азії така грізна, як іще не була від 1918 р. Тому промовець домагався грошей на дозброєння Америки.

Батько перед страшним вибором.

„Ле Журналь" пише: Совітський посол у Фінляндії Якубович завізваний до Москви відмовив повороту, бо знав, що його там жде. Незабаром одержав повідомлення, що там увязнено двох його синів і що коли він не вернеться до такого то часу,оба його сини будуть розстріляні. Нещасний батько, поставлений перед такий страшний вибір, виїхав до Москви (на смерть, попереджену тортурами).

Велике весілля в родині рабінів.

З Ужгороду звідомляють: В Білках, повіт Іршава, на Прикарпатській Руси, відбулося на сам наш Йордан велике весілля в родині рабінів. Надрабін Нафталі Вайс віддавав свою дочку Хамель за ню-йорського рабіна Бернарда Лайзера, лектора в єрусалимськім університеті. На весілля прибули сотки визначних Жидів з ріжних країв світа, між ними богато рабінів з Прикарпатської Руси, з Польщі і навіть з Росії. Зі Львова приїхав рабін Рокоаг, дідо нареченої по мамі. Приїхав також найстарший з рабінів Скаплонський з Севлюша. Вінчало молодят 10 рабінів по старинному звичаю. Церемонія тривала від год. 1 в полудне аж до пізного вечера. Молодий перший раз побачив обличча своєї будучої жінки аж по шлюбі. Рабінське весілля викликало велику сензацію в околиці.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Як займається Китай

Еспанізація найбільшого народу світа.

Тепер 700.000 китайських робітників будує шлях з Китаю до Туркестану довжини 5000 км і вже за 2 тижні той шлях буде готов. Се незвичайне диво, бо Німці за кілька літ збудували всього 2.000 км. нових шляхів — у країні густо залюдненій, з високою технікою. А Китайці немов за хвилю збудували 5.000 км. нового шляху переважно через безводні пустині...

Нема сумніву, що большевики поможуть Китайцям поставити здовж того шляху етапні кухні, збірники води, бензинові стації та всякі варстати, потрібні для війська і транспорту. А тоді зачнуть сунути в Китай воєнні матеріяли. Чим? Самоходами. В якій ціли? Щоби з Китаю зробити азійську Еспанію...

Як скоро і кілько воєнного матеріялу можна буде везти новим шляхом?

Не так богато, як на перший погляд здається. Одна дивізія війська потребує щодня коло 500 тон воєнного матеріялу (не рахуючи харчів, які Китайці мають у себе). Отже щодня мусить приїхати 125 самоходів, кождий з 4 тонами воєнного матеріялу. Подорож з Туркестану до Китаю і назад треває коло 85 днів. Значить: для одної дивізії треба утримувати в руху коло 4.400 самоходів. Розуміється, крім запасу машин і крім тих самоходів, що мусять довозити бензину на етапні точки і запаси харчів для тих, що їхатимуть великим шляхом. Все те разом вимагає коло 6.000 самоходів у постійнім руху — для одної дивізії! Кошти перевозу зброї й амуніції для одного китайського жовніра з Туркестану до Китаю винесуть около 6 долярів денно, бо то шлях дуже довгий.

Кілько китайських дивізій зможе Москва заосмотрити тим шляхом? Зразу одну. А чотири дивізії тоді, коли шлях буде вже вбитий і коли великий парк коло 25.000 самоходів буде добре функціонувати... А коли шлях буде вже дуже добре вбитий, тоді Москва зможе заосмотрувати 6 до 7 дивізій. Се не богато — при таких великих коштах і зусиллях!...

Значно більшу поміч може СССР давати Китаєві через зовнішну Монґолію. Се державка, чи радше автономна область, залежна від Москви. Є вісти, що монґольська армія не тільки вирушила на поміч Китайцям, але що одна її часть мала залити вже китайську провінцію Шансі, а друга її часть мала дійти вже до м. Лан-Чов у провінції Кансу і далі. Коли це правда, то се значить, що СССР посередно розпочав війну з Японією, бо Монґолія се немов ленна держава Москви.

Монґоли ледви чи можуть мати тепер добре військо, хоч з того племени вийшов свого часу найбільший завойовник світа всіх часів і народів, Джінґісхан Темуджін, син Єсукая, тойсам, за котрого голови й ми програли велику битву над Калкою, де лягло на боєвищі й 90% Галичан та Волиняків — в 1223 р. Коли перед рос.-японською війною в 1904 р. російські офіцири перевели досліди в Монґолії, зложили звіт царському правительству, що Монґоли споживають тільки мясо здохлих овець, бо мають

Гетьманич Данило у Дервенті

В найдальшій хліборобській кольонії Українців за Великим Ставом на півночі.

З Дервенту пишуть нам: Дня 24-го грудня 1937 р. о год. 1.45 попол., на запросини місцевої громади зорганізованої в 4-ім Коші IV-го Округа СГД., В. П. Гетьманич Данило в супроводі свого адютанта відїхав сіпіярською залізницею до Дервенту в Алберті.

Дервент се кінцева українська кольонія, 125 миль від Едмонтону. Заселена вона майже виключно Українцями. Дооколичні кольонії, крім тих, що на схід, також українські. Степи. Які вони пусті й непривітні тепер, зимою! Десь-недесь можна побачити фарму, та й то тільки обриси її, бо всьо прикрите снігом. Ліси повирубувані... відкриті простори... сніг... Це не те, що степи в Україні! І там вони в зимі снігом покриті й там не видно лісів, але якіж тамті без порівнання кращі й ваблять око навіть зимою. А тут хоч земля й родить, та трудно буває зібрати врожай; як не град, то посуха, то мороз зварить. От сього року є тут такі господарі, що вже третій раз по порядку град повибивав їм хліб. Та хоч і так, то про голод тут думати не приходиться.

От Мюсідора, от Буфалон, от Мирнам (там 3-ій Кіш IV-го Окр. СГД), а от і Дервент. Темно — 5.30 вечора. Поїзд стає. Невеликий двірець цілий забитий нашим народом — прапори, ряди, однострої, народ — старі, молоді, дівчата, хлопці, мами — навіть з дітьми на руках. Вийшли привітати свого Гетьманича. А на дворі 22 степені нище зера по Фаренгайті. Зелізничий поїзд спізнився. Не перешкодило! Чекали на морозі; не відходили, бо такої нагоди вже вдруге несподіватися їм.

Ось у дверах вагону — Він! Престолонаслідник України! Син Гетьмана Павла! „Позір!“... „В право глянь!“ Підбігає кошовий 4-го Коша п. М. Онисик і здає звіт: віддає під накази Гетьманича свій відділ; кошовий сусіднього, 3-го Коша, п. П. Лесик теж саме. А народ! Стоїть немов зачарований. Радісна усмішка на обличчах більшости. У деяких вичитати можна тільки цікавість, але таких небогато. В.П. Гетьманич дякує за привіт, подає кошовим руку й переходить уздовж витягнутих під струну рядів. Сла-ва! — це народ. Перейшов Гетьманич уздовж рядів зорганізованих гетьманців. Команда знов. Прапори зявилися на переді. За ними В. П. Гетьманич зо своїм адютантом, а за ними вояцьким кроком, під рипіт морозу, зорганізовані ряди. Попри них — гурмою — народ! Рип! Рип! Рип! Рип! — 22 степені нище зера!

В. П. Гетьманич зо свитою сідає в авто. По боках члени в однострояx, на переді прапори, по боках однострої і ззаду — народ. Авто їде помалу, а ті — маршом і ходом — в напрямку до Гетьманського Дому імени Богдана. Не тревало й дві мінуті, заки В. П. Гетьманич вийшов з авта й виступив на салю, а там уже саля заповнена народом і знов ряди здовж салі, а на переді кошовий. Вітають у своїй хаті. Кошовий Онисик, писар Кошовий Іван Ганасик і інша старшина Коша аж сіяють, що сповнилася їх мрія, що можуть самому Гетьманичеві показати плоди своєї довгої орґанізаційної праці. „Слава!“, „Слава!“, „Слава!“ — загреміло по звіті.

Подібні картини, подібне захоплення й одушевлення скрізь, де тільки зявлявся В. П. Гетьманич. Гей-гей, якби так ми виказали були десяту частину того захоплення тоді, коли в Київі сидів Гетьман Павло, якуж велику, могутню і богату державу мавби український нарід під сю пору! Та лучше спамятатися пізно ніж ніколи.

На другий день, у суботу, на саме латинське Різдво відбулося в Дервенті приняття Гетьманського Сина в місцевім Гетьманськім Домі. Вже перед часом всі столи були густо обсаджені народом. Запасний стіл поставлено. При вході до салі привітали В. П. Гетьманича хлібом і сіллю п. І. Ганасик і пані Мудрик — від обидвох полів населення. Потім поміж ряди почесної варти, під оклики „Слава“ запрошено Світлого Гостя заняти призначене Йому почесне місце за столом. Господарем бенкету був Всеч. о. Ніль Саварин ЧСВВ. Він провів молитву. Адютант В. П. Гетьманича відмовив голосно державницьку молитву й почався бенкет. Тоді підійшла маленька дівчинка Михайлина Романюк і виголосила до В.П. Гетьманича привітальну промову та в імені найменших вручила Йому китицю живих квітів. На бенкеті були гр.-католики, були й православні; були гетьманці й були симпатики СУС-ів. Большевиків не було, бо тут їх нема. Де гетьманці активні, там большевизм зникає „як роса на сонці“. Вітали Світлого Гостя по порядку: Кошовий М. Онисик від 4-го Коша СГД, посадник містечка п. Фр. Ільків від жителів містечка, п. І. М. Юзвишин на доручення свого Кошового, від 3-го Коша СГД, п. Чапельський, власник гостинниці з Мирнаму, адв. Лазаренко з Мирнаму, Всеч. о. Амвр. Винник від своїх трьох парохій. Тоасти внесли: учитель п. П. Романюк за Короля й Канаду, а п. М. Гетьман за Гетьмана й Рід Його. Промови переплітано загально співаними піснями. До столів доносили дівчата повбирані в народні строї.

По бенкеті говорив сам В. П. Гетьманич витаний ентузіястично. Промову Його кілька разів переривано довготревалими оплесками й окликами „слава“. По закінченні промови, по відмовленні молитви й по відспіванні гимнів національного й державного почалася ще більше тепла, родинна атмосфера: представлювано гостей В. П. Гетьманичеві, прошено автографу, розхоплювано портрети В. П. Гетьманича, зо слезами в очах бажано всего добра й успіхів. В годину по бенкеті В. П. Гетьманич відійшов до свого готелю.

Того самого дня, о год. 6.30 вечером почався Концерт у честь Світлого Гостя. Складався він з хорових і квартетових пісень і трьох промов. Дирігентом хору був тихий працівник, учитель п. П. Романюк. Промовляли: Всеч. о. Саварин, п. Мих. Гетьман і по нім В. П. Гетьманич.

По концерті, в готелі, зібралися близькі, свої місцеві і прибувші зподальша — брали ріжного роду знимки й перебули на балачці аж до відїзду В. П. Гетьманича. О год. 12-ій ніччю відїхав В. П. Гетьманич автом до Вермільону (28 миль), до залізниці. О год. 2-ій в ночі відїхав з Вермільону, а в год. 6.30 прибув до Едмонтону, щоб дня 27-го ранком, о 8-ій год. відїхати до Калгар, де Його прибуття вже було оголошене в пресі й по радію. А Дервент на другий день, проснувшись, пригадував собі вчерашній день немов чудово-гарний сон.

відразу до вбивання звірят і не зносять виду крови...

Та під назвою „Монголів“ можуть боротися всякі инші скіснооки племена великої держави Совітів і навіть европейські „добровольці“, бо Совіти вміють по майстерськи вести пропаганду. Нема сумніву, що Японія мусить побоюватися еспанізації Китаю, який має близько пів міліярда людей, бо видить, як довго тревае війна в Еспанії, яка має далеко менше населення... Коли величезний Китай розгориться на еспанський спосіб, то буде се очевидно пожар, якого ще світ не бачив. А Китай вже займається „надобре“...

Генерал в політиці

З приводу зміни шефа Озону.

Львівське вшехпольське „Слово Народове“ в 13 ч. принесло статтю п. з. „Ґенерал в політиці“. В ній пише м. ін.: Озоновці будуть тепер висилати телеґрами з висловами пошани, чести і любови на іншу адресу. Інше обличча — скажім відразу: більше „суґґестивне“, — буде виглядати з часописів, що управляють традиційний обряд кадження, інше назвище буде динамізувати ряди ґен. Ґаліци, іншого бесідника буде заповідати зі зворушенням радієвий спікер. Приходить инша великість. Треба з вторка на середу змінити свої почування і віватувати на честь нового провідника. А щоб забуто про вівати на честь Адама, треба віватувати два рази голосніше на честь Станислава. Може то Озонівцям не прийде занадто трудно. Вправляли їх складати чолобитні так ревно, що потрафлять здобутися на „спонтанічний ентузіязм“ завсіди, коли прийде наказ. Вони на свій лад монархісти: люблять не тільки своїх шефів, але й їх наслідників і навіть кандидатів до наслідства. Чи се відношення щире, чи його щирість взагалі можлива, — то инша річ. Та жиємо в часі такої забріханости, що нікого вже не дивують всі ті гучні аклямації, однодушні вибори, чолобитні й апотеози, що виповняють стовпці деяких щоденників і — богато рідше — вулиці наших міст. Чоловіка зовні ОЗОНУ... вдаряє головно апель до ґенерального штабу... Повстає питання: чи п. Коц в цілім помаєвім таборі не знайшов ні одного політика, який мавби право заняти його місце?... Всі вже так зужилися і здепопуляризувалися, що треба сягати аж до реєстру ґенералів в активній службі, щоб знайти чоловіка, який мавби талант і авторитет, потрібний шефови? Недалека будучність покаже, чи... між польськими ґенералами марнуються таланти Бісмарків і Кавурів, може навіть Муссолінів,... але ціла трудність полягає на тім, що не можна їх знайти, бо 23 роки займаються виключно військовими справами і з обовязку — як також з браку часу — уникають політичної арени... Скаже хтось, що се домашні журби ОЗОНУ... Ми згодилисяб на сей погляд, колиб іще не інший аспект справи. Ось витягають з рядів армії висшого офіцира, який там 100 процентово (думаємо) хосенний. Чим більше похвал для нього читаємо в пресі, тим вище страту цінимо. Се вже не байдужа річ для кождого горожанина. Крім того з тим лучиться небажаний вплив, що його такий відхід ґенерала може зробити на психіку вищих офіцирів. Не повинен там вкрадатися погляд, що політика або адміністрація се поле для нових авансів або вищий щабель в карієрі... Що інше в моментах небезпеки або замішання. Колиж часи нормальні, ґенерал повинен бачити свої ідеали в війську... (акс).

Комуніст про Чехословаччину

Недавно відбулися у всіх більших місцевостях Чехословаччини комуністичні віча. В Празі промовляв голова чеської комуністичної партії Ґотвальд, який у своїй промові ствердив, що тільки чеська комуністична партія боронить якслід Чехословаччину, виступаючи проти меншин, головно Німців у Судетах, Мадярів і Словаків на Словаччині та Поляків на Шлеську. Ґотвальд сказав м. ін.: „Перед кількома днями вернувся я з Москви, де був я майже пів року. Звідтам, з такої великої віддалі, найкраще можна побачити, на якому експонованому становищі знаходиться Чехословаччина, що є немов островом комунізму між заливаючим його морем фашизму“.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Стріл в українську культуру

„Реформа” друкарського цінника.

Під такими заголовками приніс „Н. Час” замітну статтю в ч. 11. В ній пише:

Збірний інстинкт самозбереження закгуалізував серед нас гасло самовистарчальности... Скрізь, де лиш для цього втвираються можливості, унезалежнюємо себе від чужих, зправила ворожих, а в найкращому випадку непевних чинників. Наш повоєнний і пореволюційний видавничий рух і звязана з ним розбудова нашого друкарського промислу — одно з найповажніших наших досягнень останніх десятиліть. Цілий десяток українських друкарень у Львові й стількиж українських друкарських підприемств у краю обслуговують сьогодні наш видавничий рух, дають прожиток соткам українських родин, забезпечують існування й розвиток українського друкарського промислу на власному, національному ґрунті. Та розбудовуючи наш видавничий рух і звязаний з ним друкарський промисл, ми не подбали в пору про організацію українських друкарських працівників. На результат того занедбання в формі встрявання чужих, неукраїнських чинників у внутрішні справи українського друкарства, не прийшлося довго ждати. На початку цього року неукраїнське товариство друкарських працівників, при допомозі уряду праці, накинуло всім друкарням, а в тому й українським, т. зв. збірні умови й підвишку платень друкарським працівникам.

Далі „Новий Час” слушно доказує, що цей новорічний „гостинець” не буде для нікого благодатю, а буде ударом в одну з найважніших ділянок нашого культурно-національного життя. Власники друкарень відчують сю „реформу” ще найменше. За те слабше кваліфіковані складачі не зможуть вижити з того, що зароблятиб в обовязкових годинах, а доробити в надобовязкових також не зможуть, бо ті години приписано так дорого оплачувати, що сего не витримає ніяка друкарня. Потерплять і вправні складачі, бо власники друкарень, примушені шанувати нове високе мінімум платні, вимагатимуть від них максімум продуктивности...

Ціла низка українських видавництв, що фінансово не калькулювалися, але сповняли свою переважну національно-виховну місію, в нових умовах — перестане існувати. Сильніші видавництва мусітимуть „затягнути пояс” і або подорожіти, або... „щадити”. В результаті виростуть нові кадри безробітних усіх категорій, звязаних з видавничим рухом і друкарським промислом. Зубожіє наш книгарський ринок, а з ним і наша культура.

Що наближається?

За претекст до цькування уживають вже свята Йордану.

П. з. „Plon „polityki dobrej woli” w Małopolsce wschodniej” пише ІКЦ в ч. 24: Спротив гр.-катол. клеру проти участи війська в торжестві Йордану у Львові се відкинення фальшивої маски, під якою Українці постійно ділають, се отверте кинення визову польській суспільности. Нема хіба в Польщі такого наївного Поляка, який повіривби в мотиви гр.-катол. духовенства, що воно побоюється якихсь виступів проти польського війська... Відносини в Сх. Галичині дійшли вже до того, що українське (в оригіналі „руске”) духовенство кидає всьо на одну терезу. — Далі пише ІКЦ, що 2-го дня Різдва у Потуторах пов. Бережани „впав від гайдамацької кулі” Іван Онущак і що се вже друге убийство „льояльного Русина” коло дому кооперативи, „немовби тим хотіли підчеркнути, яким властивим цілям служать ті доми”. — Думаємо, що є ще в Польщі суди, які засудилиб за таку інсинуацію...

Франція й СССР

Французька преса широко розписується про французько-совітські взаємини. Радикальний щоденник „Е в р” навязує до промов Жданова і Молотова. Цитуючи заяву М., що „Франція помимо французько-совітського договору приязни дає гостину протисовітським орґанізаціям” — „Евр” питається, чи се треба розуміти яко погрозу зірвання приязних взаємин, коли Франція не згодиться на переведення чистки в еміґрантських орґанізаціях, що користають з азилю на її території. Того рода манера публичного ставлення умов, пише „Евр”, від якого узалежнюється дальше істнування приязні, виразно неприлична.

В „Е п о к” публіцист Доннадіє думає, що недавні виступи Жданова і Молотова проти Франції інспіровані Сталіном. Совіти, пише Д., невдоволені з міжнародної політики, з еспанської справи і з подій на Далекім Сході. Тому хочуть звалити відповідальність за те на Францію. „Епок” звертає увагу на напастливу статтю московської „Правди” на нове правительство Шотана і пише, що та стаття потверджує інформації про совітську інтервенцію підчас останної кабінетної кризи у Франції. Та інтервенція змагала до того, щоб мін. Дельбос не засів у новім правительстві. Совіти хочуть тепер інтервеніювати у внутрішних французьких справах, домагаючись зміни закону про товариства. Можна бажати собі такої зміни, кінчить „Епок”, але тільки длятого, щоб виелімінувати з Франції комуністичні орґанізації. Така реформа певно скріпилаб престіж Франції за кордоном.

„П т і Ж у р н а л ь” пише: „Совітська Росія позволяє собі на недопустиме вмішування до внутрішних справ Франції. Совітське правительство поборює тепер всі ті французькі політичні напрямки, які не провадять простою дорогою до збольшевізування Франції.”

Пропаганда в Лондоні

„Ческе Сльово” принесло на ту тему цікавий допис з Лондону. Зміст: В Лондоні можна легко видати політичну книжку і знайти для неї читачів, але далеко трудніше позискати англійську публичну опінію, бо Англійці читають систематично. Авторитарні держави Европи й полудневої Америки переповнюють книжковий ринок своїми виданнями, але на 90% мусять їх потому самі скуповувати. Коли в тій повіні книжок на 100 лучається одна поважна праця. то може видержати і 10 видань на місяць. Така праця глибоко впливає на англ. публичну опінію. До таких праць належать: книжка австралійського професора С. Г. Робертса „Дім який будує Гітлер”, книжка американського журналіста Едгара Моврера „Німеччина крутить годинник назад”, Варда Прайса „Знаю я тих диктаторів” й остання праця шведського подорожника Свена Гедіна. Для Англійців треба писати з найвищою обективністю і спокійно.

Донищують амбуляторійне лічництво

„Роботнік” в ч. 9 пише: Рівень лічництва в обезпечальних упав до тої міри, що треба поважно застановитися над конечністю реагування обезпечених. Домашний лікар, не спеціяліст, а „омнібус” (до всього), звязаний офіціяльним списком ліків і ще більше директивами централі в напрямі крайних ощадностей, став урядником обезпечальні... Не обвинувачуємо лікарів. Вони жертви визиску і злої конюнктури, приневолені приймати драконські услівя праці. Задля визиску з Кас Хорих утікають щораз більше здібніші й совісніші лікарі... А тепер обезпечальні приступають до ліквідації останків дорібку амбуляторійної системи, як пише орґан Союза Лікарів Кас Хорих. Амбуляторії мають бути зовсім знесені, ординації спеціялістів перенесуть до приватних кабінетів, услівя асептики й антисептики погіршаться, а ощадности з того — проблематичні...

Національна експанзія Японії

Токійський щоденник „Асагі” пише: Правительство Японії приготовляє плян 4 або 5-літної національної експанзії Японії. В тім часі треба буде надзвичайних зусиль японського промислу, фінансового капіталу й торговлі та узгіднення з господарським розвитком Манджурії й північного Китаю. — В орґані „Ніші-Ніші” президент „Японського Господарського Союза” барон Ґот пише: Дальше фінансування війни вимагатиме великих позичок, а за ними прийде інфляція подібна до тої, яку пережила Німеччина по великій війні. — В иншій статті „Ніші-Ніші” пише: Японські промисловці й фінансісти побоюються соціяльних потрясень (себто просто революції), коли маси фронтових жовнірів зачнуть вертатися до дому.

Цісарева Зита

Жінка з канцлєрською головою.

„Меркуріюш Польскі” в ч. 190 пише під повищим заголовком м. ін.: Цісарева Зита має нині 45 літ. Виховала осмеро дітей. Повдовівши в 1922 р., довгі літа жила в недостатку, скитаючись по чужині. Колись без сумніву знайдеться історик, що це скитання опише. Буде се одно з найгарніших оповідань про геройство матери. Бо не всі знають, що деяким чинникам залежало на тім, щоб її зломити психічно, щоб її потомство було споневіряне. Найбільше зворушливий буде розділ про побут Зити в м. Фунчалю на острові Мадейрі, де її лишили з дітьми без засобів до життя. Довгі літа удержувалася Зита з жертв, що їх присилали мадярські землевласники. Зубожілі рільники обложилися добровільним податком, щоб тільки не терпіла нужди вдова по королеві і мати того, що повинен стати королем. І там на далекім острові виявилися незвичайні адміністративні здібности б. цісаревої, її подивугідна енергія і витревалість. Зита дала старанне виховання своїм вісьмом дітям, а коли найстарший син Отто скінчив середну школу і треба було післати його на університет, Зита перенеслася до Бельгії, де замешкала в замочку Штенокерзелле. Її осідок стався пристаню мадярських і австрійських легітімістів, або тих політиків, котрі не стратили віри в історичну місію Габсбургів над Дунаєм. Коли нині вся політика легітімістів мадярських і австрійських, а частинно взагалі політика обох тих країв йде головою Зити і потрохи вже (головою) Оттона, то ще донедавна йшла тільки головою й енергією Зити. Та цісарева зуміла випровадити так мадярський легітимістичний рух як і всю свою родину з Оттоном на чолі просто з дна упадку, в який кинули її панове нової Европи. В найтящих хвилях не вгнулася перед противностями. З невтомною енергією піддержувала взаємини і звязки з приятелями так у батьківщині як і поза її границями. Брала чинну і рішаючу участь в укладанні плянів ділання, тримала, популярно кажучи, руку на пульсі подій, рішала сумніви, створювала ситуації, кермувала людьми і подіями. ...Коли тепер... та родина істнує, коли вона щораз сильніша і молодий Оттон стає політичним чинником щораз більшої ваги, — то може завдячувати се політичним здібностям і сталевому характерові цісаревої. Хоч тепер темні сили стараються сему перешкодити, жінка-канцлєр Зита резидує зараз при австрійській границі в князівстві Ліхтенштайн. Разом з мамою перебуває там Оттон будучий король і цісар. Коли хто спитавби про настрої населення, то пригадаємо, що мимо панґерманської пропаґанди Оттон се почесний горожанин більшости австрійських громад. Ствердження такого стану річей більше варт від всякого роду плебісцитів. (дз).

Утеча від комунізму в Швеції

Шведська ґазета „Фолькетс Дагблят” звідомляє, що шведська комуністична партія стратила в послідним часі кількох поважних діячів, які перейшли до соціял-демократів. Найвизначніший з тих політиків се Гарри Левін, дотеперішний секретар т-ва „Приятелів совітського Союзу”. Левін був кілька літ в СССР, а коли вернувся звідти до Швеції оповістив відозву в пресі, в якій остро виступив проти комунізму.

Вісь Мадрид — Париж — Москва?

На жалібній академії присвяченій 14 роковинам смерти Леніна виголосив промову Жданов, предсідник комісії закордонних справ Ради Союзу. В ній заявив: „Нехай знають фашисти, що істнує й инша вісь, а саме вісь, Мадрид—Париж—Москва—Китай”. В урядовім звіті з академії большевицька цензура змінила те речення промови Жданова на заяву про симпатію Совітів для китайського народу і для республиканської Еспанії. Про Францію взагалі не згадано в „поправленім” тексті.

В такт народніх маршів

Про те, хто відповідальний за хаос в суспільности. *)

Та взагалі „ідейні" священики замість іти за батьківським покликом церковного проводу, довгий час машерували вперто „в такт народніх маршів", за світським „народним проводом", що в його склад увійшли люди для Церкви байдужі або й явно ворожі. Т. зв. „ідейні" священики віддали себе без застереження і всеціло під диктат світських демаґогів, бо — мовляв — то люди „свої", патріоти, народні діячі, але тільки противники клерикалізму, шкідливого і більше небезпечного ніж радикалізм...

Не хто инший, лише те „високопатріотичне духовенство" впроваджувало з парадами явних або замаскованих ворогів Церкви до народних установ. Воно їм добровільно здавало ті установи. Воно наганяло часто навіть лайками і погрозами і то в церкві з проповідальниці темні народні маси під провід світських ворогів Церкви. Воно допомогло їм опанувати ситуацію на народній ниві. То „високо патріотичні" священики з „Діла" були заєдно авторами або інспіраторами безнастанних напастей, пашквілів, обурення, протестів та наклепів на своїх Єрархів і собратів, правдиво ревних священиків. Річ ясна, що того рода духовенство заєдно підкопувало авторитет своїх Владик і з тим щораз більше затрачувало свій власний авторитет між народом. Воно і лише воно поносить відповідальність за той хаос і ту анархію, що спричиняють тепер грізну ситуацію нашого народу.

Що се не пашквіль на „патріотичне духовенство", що се не видумка і не байка, що так у нас справді було і ще є, на доказ сего можна навести безліч фактів. Наводить їх кілька священик з Перемиської Дієцезії у 1090 ч. „Нової Зорі", в згадуваній вже статті. Наведені численні факти і в брошурі „Скала і Просвіта", на стор. 62—67, і в брошурі „Просвітний рух в Галичині". Безліч подібних фактів зареєстровано в часописах „Руслан" і „Нива" з 1900-них рр. та в „Н. Зорі".

Ще більше тих фактів у наших часописах ліберальних, лише що вони там представлені тенденційно і в як найкращім насвітленні з точки погляду чисто „народньої". Але кождий здорово думаючий католик пізнає відразу, як то кажуть, хлопським розумом, що се (хоч воно дуже вибілене і ґльорифіковане) зовсім неприродне.

Бо чейже ніхто не скаже, що се гарне і нормальне: 1) коли катол. священик в непочитальнім стані кидається на свого Владику, щоб Його замордувати, — а другі катол. священики за се його хвалять, ба навіть мали його до того спонукати і в тій ціли його опоїли, або що се гарне 2) коли катол. священик в часописах ліберально - радикальних пише пашквілі на свого Епископа, або 3) коли католицький часопис ставиться негативно до Пастирських Листів і Розпорядків католицького Єрарха на рівні з часописами ліберальними, або 4) коли старий катол. священик виломлюється зі священичої солідарности і дефілює перед світськими молодиками, не зовсім прихильно настроєними до Церкви і духовенства, або 5) коли католицькі священики вічують на площі, на котрій парусот кроків далі відправляється прилюдне торжественне Богослуження з виставленням Найсв. Тайн — у свято Найсв. Серця Христового і т. п. Се разячі факти і промахи катол. священиків, що їх заєдно вибілює і навіть ґльорифікує ліберально - радикальна преса.

Так виглядає правда про наше „високопатріотичне духовенство", а саме про його відношення до своїх Єрархів, до своєї катол. преси, до народних установ і народного проводу, коли з рукою на серці глянути на все те з висоти католицького світогляду у світлі віри і католицьких засад. Відносини не лише не нормальні, не лише не згідні з католицькими засадами, не лише не такі, яких собі бажає Церква, але просто страшні і зовсім такі, як сього хочуть вороги Церкви! Так справді у нас ті „ідейні" священики патріоти се священики не після серця Божого, але після бажань світа сего. І тому їх світ так любить, і тому наш народний актив ними так чваниться, їх виносить та величає, а їх промахи, нераз і дуже тяжкі, вибілює і ґльорифікує. На них здійснюється висказ Христа Царя: „Аще бисте от міра били, мір убо своє любилби".

Справді, лише тому їх світ любить і дає їм тим погане свідоцтво, що вони „от міра сего".

У тих страшних дивоглядних промахах нашого „високопатріотичного духовенства" треба шукати одної з головних причин занепаду віри й обичаїв у нашім народі, що колись був справді „глибоковіруючий і наставляв грудь свою і віддавав життя в обороні Церкви перед бісурменом", а днесь як билина в полі дається захитати у вірі і привязанні до Церкви першому лучшому дурисвітові та відвертається від свого духовенства, хоч воно „високопатріотичне". І радше слухає зовсім незнаного світського крикуна, ба навіть нехриста, ніж свого отця духовного та дається втягати до злочинів богохульства і страшних святотацтв. Тут і лише тут треба шукати головної причини, чому в нас так сильно поширюються радикалізм, сектанство, сельробізм і комунізм і то головно на терені світських читалень і по селах, де працювали якраз ті „ідейні" священики - патріоти! То вони у своїй народолюбности дали народові всьо, — не дали тільки Христа. Вони справді, як се слушно завважує автор цитованої статті з „Ниви", „змаловажили Христа, допустилися злочину і на Христі, а тимсамим і на народі."

Часто і залюбки наші „ідейні священики - патріоти" задурюють себе і незрячий загал твердженням, що в нас ще не так дуже зле. Що й у других католицьких народів нині віра упадає, обичаї псуються, привязання до Церкви меншає, довіря до духовенства паде, доми Божі пустіють, і то може ще далеко більше як у нас. Се, мовляв, діється загально на цілому світі.

Я зовсім сему не перечу. Та мушу зазначити, що є велика ріжниця між тим, що діється деінде, а тим, що є у нас.

Скрізь між католиками цілого світа є під тим оглядом т. зв. „поділ духів", т. зн. виразний розділ всеї суспільности на два табори. Віруючий і безвірний, — побожний і безбожницький, католицький і протикатолицький. І між тими таборами ведеться боротьба. По однім

*) Гл. статтю „З рукою на серці. Відношення нашого духовенства до народніх установ", „Нова Зоря", ч. 5.

ОСИП НАЗАРУК 16)

Враження з Волині

Може се тільки я так думаю, чоловік вихований в західній атмосфері? Та над Волиню вже давно перед війною висів отруйний чад завіс, мальований квачем з Петрограду... Волиняки виросли в тім чаді...

Зааклімативувалися.

Знов вдивляюся в масу Волиняків, особливо в їх молодь. Переді мною, як каже поет, „розцвітає очей емайль"... Молоде воно, свіже. Що про нього думати? Чи й та молодь плескала в долоні? Воїстину, не знаю. Я так був здивований бурею оплесків та окликів, які зірвалися при вітанні воєводи Юзефского, що не всилі був відріжнити, хто саме плескав. І тепер не знаю.

„І куряву думок знов згадка золота жене,
І бється в розуму незборений поріг
Невпинний плин згадок моїх,
І густою кровю серце навантажене."

Не протестуютьже вони, коли їм деякі православні батюшки реліґію в чужій мові викладають...

А з другої сторони — якийже довгий ряд великих політичних процесів ОУН на Волині! І не тільки ОУН, але й комуністичних. Є богато даних думати, що се властиво не комуністичні процеси, а також одна з форм національних протестів, тільки під фірмою КПЗУ.

Все те питання і справи ніким теоретично не обдумані — ні Поляками, ні Українцями, ні комуністами, словом, ніким.

І так серед абсолютної темряви вже тільки тут і там блисне лискавка мов перед бурею, і пливе по Волині — скажім — західна культура...

Пливе на ній польська державність, якою тут кермує уроженець України, воєвода Генрик Юзефский. А що під тим діється, ніхто напевно не знає...

Тільки час до часу чути гуркіт, немов під вулканом.

Ну, але що ти кажеш про овацію зїзду ВУО для воєводи Юзефского? Пиши виразно! Чи се означає апробату теперішного режіму на Волині? Коли так, то чому так і оскілько так? Коли ні, то чому ні, і оскілько ні?

Ба!..

Я писавби про то всьо виразно, та далеко не маю певности, що тоді наступилоб. У всякому разі та овація се р е к для ґімнастики ума першої кляси — і то не лише для ґімнастики Українців, але й Поляків. Як відносини полекшають, я можу перший спробувати умової ґімнастики на тім реку.

Я далекий від погляду і твердження, що суспільність наших сусідів від заходу аж так морально затроєна як під сю пору затроєна нпр. правляча тепер верства наших сусідів від сходу. Але мимо того, що аж так зле не є, яскраве світло кидає на атмосферу, в якій живемо тут, факт, що по появі моїх перших фейлетонів отсих „Вражінь з Волині" зустріли мене з польської сторони публичні заки-ди, що я осуджую (таку дорогу мені!) західну культуру та що під облудною маскою оборонця „католицизму" — виконую інструкції Комінтерну (III-го Інтернаціоналу)...

Розуміється, я не можу ні відповідати на такі закиди, ні насвітлювати їх. Просто психічно не можу, бодай під сю пору. Коли я взагалі згадую про се, то роблю це на те, щоб показати, в якій атмосфері мусить жити і працювати сучасний український публіцист, коли малий маленький промінь правди може викликати аж таку реакцію між нашими сусідами!

Є з того приводу й погрози репресаліями, виразні погрози. І то на адресу нашої многострадальної Церкви. А в сих часах можна всього сподіватися, буквально всього.

В таких обставинах на домагання (зовсім оправдане в нормальних часах), щоб „писати виразно" можна хіба відповісти: Годі! Бо навіть якби цензура пустила всьо, що я мігби сказати, то воно викликалоб тільки доливання оливи до вогню ненависти, яка вже й без того палахкотить прекрасно по обидвох сторонах.

На Волинь мого писання очевидно не допустять, коли не допускають невинних календарів, виданих в Галичині, не допускають всупереч польським законним приписам — і не помагають ніякі заходи навіть найльояльніших людей, заходи в обороні виконування польського законодавства!...

боці свідомі світські католики не лише з метрики й імени, але практикуючі свідомі католики „чину” з цілим своїм духовенством, віддані без застережень під провід своїх Єрархів, яким повинуються, яких шанують і яких Авторитет щиро піддержують. Їх інструкції, напрямні і зарядження для католиків святі. На зазив і під проводом Духовних Властей творять вони католицькі орґанізації і товариства та підпирають католицьку пресу.

По другім боці — вороги католицького світогляду в ріжних уґрупованнях під своїм світським, партійним проводом, зі своїми установами і своєю пресою. Нечувана се річ, щоб свідомі католики а тим більше католицькі с в я щ е н и к и входили до либеральних орґанізацій, їх підпирали, або з ними співпрацювали! Навпаки, вони їх скрізь обминають і поборюють. І ніхто ні Єрархам, ні священикам не бере того за зле і з того приводу не робить ніякого закиду, що вони „не йдуть з народом”, або „зраджують нарід”.

Так є у всіх католицьких народів і також у наших сусідів, що на їх патріотично - шовіністичне духовенство так залюбки покликається наша либеральна преса. У них відбувається тепер завзята боротьба за ідеольоґічне обличча села. Ліві сторонництва „Віці” і „Сєв” горячково орґанізують т. зв. „людові університети” і розвивають шалену пропаґанду. Але ні свідомі католики по селах, зорґанізовані в католицьких товариствах, ні тимбільше польське патріотичне духовенство не поставилося позитивно до тих польських „людових університетів”. Навпаки, воно їх поборює і в противенстві до людових університетів типу світсько - радикального, творять т. зв. „університети сільські” („вейске”) типу католицько - суспільного. Та ізза сего, що польські Єрархи з усім своїм духовенством ставляться ворожо до польських „людових університитів”, їх поборюють, а закладають свої католицькі, ніхто, навіть самі польські людовці, не відмовляють їм патріотизму. І хоч з ними борються, хоч де можуть під ними рию ть, але не посуджують їх за якусь народну зраду чи кириню, не закидають їм, що вони буцімто „не тримають з народом”, або „уступають з фронту”!...

С в я щ е н и к з П о д і л л я.

А в Галичині наш нарід знає, що діється недобре. За кордоном знають про се мабуть іще докладніше ніж тут. Отже на що писати виразніше, коли нема ніяких виглядів, щоб таке писання помогло... Виразніше писання можливе буде мабуть аж у споминах, коли Бог дасть дожити свобідніших часів і сякого-такого наладнання відносин.

Розуміється, се ненормальний стан, коли публіцист мусить резиґнувати з виразного писання правди. Такий стан шкідливий. І для нас і для тих, що правлять нашим краєм, бо й вони не довідаються правди. Та коли годі інакше, то що робити?

О якже десь тішиться Комінтерн, той сам, що його інструкції я виконую — по твердженням з польської сторони, — коли йому реферують про відносини, про які я тут не можу реферувати свому народови! А Комінтернови реферують систематично і докладно. Тому він прекрасно знає, що тут діється, нераз лучше ніж ми, що тут живемо...

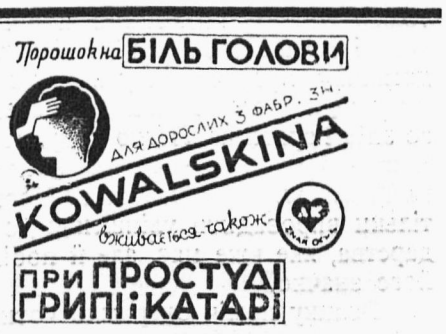
А тепер перейду до дальших справ, хоч, розуміється, чую, що я в отсім уступі не міг вдоволити читачів. Та годі! Може слідуюче покоління Поляків пригадає собі платність векселя, виставленого його батьками під надписом: „Za nasza i wasza wolność.“

Воїстину! Не желаю ніякому народові того, що його жде, коли він не вважає на платність своїх векслів, бо стою на становищі, що люди кождої нації сотворені на образ і подобу Божу...

З викладової салі

Враження з Франції.

В неділю 23 с. м. відбувся черговий академічний вечір в салі „Української Бесіди” у Львові. Проф. Чубатий відчитав свої враження з півтора місячної подорожі по Франції в літі 1937 р. Головні думки відчиту: Францію уважають у нас країною безбожництва. Так було давніше. Тепер богато змінилося на лучше. Значіння католицизму значно зросло. Навіть червоне правительство числиться з католиками як з поважною силою. Тепер вже священикам зачали виплачувати невеличкі платні. У Французькій Академії між т. зв. безсмертними на 40 членів є 10 католиків. Неодмінний секретар тої Академії — католицький діяч. Д у х о в е н с т в о переважно убоге. Ся убогість промощує йому шлях до пролетаріяту. Священики ходять до робітничих барів (скромних ресторанів), декотрі священики грають копаний мяч в робітничих спортових клюбах. Підчас Богослужень звичайно священики ходять з мішочком на довгім держаку і збирають датки. Вірні дають майже всі. Зібрані гроші йдуть потому частинно на удержання католицьких шкіл. Французькі священики працюють солідно. Ц е р к в и у Франції не дуже упорядковані, часто потребують віднови. Старі памятні церкви дуже часто занедбані. Нпр. недалеко Парижа є саркофаґи трох французьких династій Капетів, Валюа і Бурбонів, доволі занедбані. Палата пап в Авініоні також не дуже в порядку. Прикре враження роблять церкви відібрані католикам підчас відділення Церкви від держави на поч. сего століття. В тих церквах приміщені біржі, університетські салі викладові і т. п. Найкраще виглядають церкви в північно-східній Франції. Там Німці відбудували після війни 4.000 церков. Кард. Вердіє збудував в Парижі за 10 літ 100 церков, головно в робітничих дільницях. Французи називають ті церкви „100 варстатів кард. Вердіє”. В декотрих церквах проф. Чубатий стрічав мальовила з історії України: нпр. св. Ольгу, святі Кирило і Методій вирушають на Україну. П о б о ж н і с т ь Французів ріжна. У всякому разі безбарвних нема. В містах видно на Богослуженнях богато інтеліґентів головно молоді. Французькі жінки реліґійні і консервативні. Також богато військових приходить до церков: офіцирів і підофіцирів. Вони приступають до сповіди і Причастя. Тут безперечно ділає приклад покійного марш. Фоша, що був практикуючий католик. Його тепер обожають у Франції. В робітничій дільниці в Ґреноблі на співаній Службі Божій автор бачив всего одну жінку з дитиною (дослівно). Але більшість Французів несе дітей до хресту, ховаються по церковному, беруть церковні шлюби. Католицьке жіноцтво зорґанізоване і діяльне. У Франції є два міліони зорґанізованих жінок католичок. Вони дуже консервативні. Отже думають, що політикою повинні займатися тільки мущини. Легкі жінки є лише в Парижі. Поза тим Француженки знамениті матері і господині. Цікаво, що фр. радикалки і соціялістки ще більше консервативні як католички. Ліві партії бояться допустити жінок до політики, щоб жінки не пішли за консервативними партіями. У Франції богато жіночих монастирів. В однім дуже строгім монастирі проф. Ч. стрінув дві Українки. Був проф. Ч. і в Люрді, місті Матери Божої, в серці католицької Франції. Сотки тисяч паломників приходять туди щороку з цілого світа. В 1898 році було там 1,400.000 паломників. Тепер буває 700 до 800 тисяч річно. Чуда діються ще й тепер. Кождий паломник старається поставити свічку в печері Богоматери. В останніх роках богато розголосу здобуло м. Лізіє в північній Франції. Се місто св. Тереси від Дитяти Ісус (св. Терені). К а т о л и ц ь к е ш к і л ь н и ц т в о сильно розвинене. Є 5 катол. університетів: в Парижі, Ліоні, Бордо, Ліль і Тулюзі. Фреквенція в катол. школах велика, державні часто напів пусті. Французький пласт в руках католиків. На чолі пласту стоїть один ґенерал католик. Зорґанізованих католицьких студентів є 16.000, студенток католичок 4.000. Студентські катол. орґанізації помагають своїм членам матеріяльно. В Парижі стрінув прелеґент двох українських студентів, що працюють у французькій катол. студентській орґанізації. К а т о л и ц ь к а л і т е р а т у р а зачинає спихати на другий плян ляїцистичну літературу. Є цілий ряд визначних католицьких письменників, в тім богато жінок. В т е а т р і також замітний зворот до релігійних тем. Французькі театри модернізують біблійні сюжети. Нпр. коли виставляли страсти Христа, то Ісус Христос йшов терпіти не до Єрусалиму, тільки до Парижа. Робітничий католицький рух доволі молодий. Католицькі робітничі синдикати (їх є 2.000) мають 500.000 членів. Конґрес молодих католицьких робітників зібрав 80.000 членів учасників. Французькі католики не хочуть окремої партії. Вони є у всіх політичних партіях центра і правиці. Французькі католики визнають дві головні засади: любов Бога і батьківщини. В церквах є мармурові таблиці, на яких золоченими буквами вириті імена тих, що погибли на війні за Францію. Католики виступають все під трикольоровим прапором. Вони у Фр. переважно республиканці і демократи. Фашистівські кличі їх не захоплюють. Армія сильно католицька. Французькі католики є нпр. за еспанськими червоними. Зовсім не бажають побіди ґен. Франкови, бо бояться, щоб в Еспанії не всадовилися Італійці або Німці. Німців у Франції не люблять. Але й ліві Французи є патріоти. Є три справи, що стоять поза всякою дискусією всіх Французів. А іменно: Добро і безпека Франції, примат французької культури в світі й економічні інтереси Франції. Щодо У к р а ї н ц і в то Французи знали нас мало, а коли знали то не симпатизували. Бо перешкоджувало тому: 1) українське ґерманофільство, 2) французьке русофільство і польонофільство і 3) брак української пропаґанди. Тепер дещо змінилося на нашу користь. Симпатії до Поляків понизилися. Та спеціяльного упередження до Українців нема. Кождий Француз бажавби неподільної Росії, але розуміє нашу боротьбу за волю, бо у Франції боротьба з ідейних мотивів має традиції, її розуміють. Французькі католики цікавляться нашим церковним життям. Добре знають про перешкоди унійної праці на Волині, також цікавляться нашим обрядом. Але в розмовах все допитують: Чи ви захоплюєтеся французькою культурою, яка прецінь перша в світі? Українська пропаґанда повинна се взяти під увагу. Відчит тривав півтора години і був цікавий. Після відчиту автор ілюстрував його світляними образками. М. ін. показав світлину палати пап в Авініоні, церкви заміненої на біржу, посвячення прапору української робітничої орґанізації й образу, на якім представлено як св. Кирило і Методій вирушають на Україну проповідувати Христову віру та ин. Присутних на викладі було коло 50 осіб. — С. Г.

З сойму

Про мексиканські методи в Польщі.

Підчас нарад буджетової комісії сойму над буджетом мін-ва рільництва промовляв в дискусії м. ін. український посол З. Пеленський. Він заповів, що Українці будуть голосувати проти буджету. При тім скаржився на переслідування українського кооперативного руху на Волині і покликувався на опінію бувшого львівського воєводи Борковского. При набуванні землі від Українців вимагають зміни обряду! Ся промова пос. Пеленського викликала дискусію над українською справою в Галичині. В часі дискусії над буджетом мін-ва справедливости промовляв пос. Целевич. Він ствердив м. ін., що Українці представляли нераз ряд домаганъ до міністерства справедливости безуспішно. Мін-во не зробило нічого і не бачимо навіть символу доброї волі. Говориться тепер широко про нормалізацію польсько-українських взаємин. Мін-во справедливости не зробило нічого в тім напрямі. Навпаки, справа ще погіршилася. Обмежують чимраз більше права української мови. Б. президент Апеляційного Суду у Львові видав тайну інструкцію в справі уживання української мови. В ній каже, що Українці, які вміють по польськи, повинні складати зізнання тою мовою, що судді повинні стояти на сторожі польськости і заприсягання свідків повинно відбуватися тільки урядовою мовою! Се суперечить законови. Коли нема тексту присяги в українській мові, то треба устійнити урядовий український текст. Дальше пос. Ц. нарікав на конфіскати українських книжок. Вичисляв ряд прикладів конфіскат і наводив факти, що видання допускані цензурою в одній місцевости, конфіскують в інших місцевостях. Обговорюючи персональні справи вказав на те, що суддів Українців, оскільки хочуть авансувати, переноситься на захід. Се шкідлива система, яка зовсім не причиниться до зближення Українців до Польщі.

Дальше промовляв м. ін. польський пос. Валевский. Він заявив м. ін., що довкруги декотрих процесів в послідньім часі витворилася атмосфера нездорової сензації. Прокураторські уряди не все стоять на висоті завдання під оглядом безсторонности і обективного підходу до обвинуваченых і до свідків. Нпр. в однім недавнім виленськім процесі прокуратор позволив собі квестіонувати правдомовність свідка, відомої посолки Пелчиньской! Поведення прокуратора в тій справі не належить до добрих публичних обичаїв. Інша болячка се нерівномірність переслідування злочинів. Слушне становище мін. справедливости Грабовского, що в Польщі треба боротися з комунізмом немилосердно. Та не видно в мін. Граб. і в підлеглих йому прокураторських урядах тої самої енергії в переслідуванні переворотних злочинів, виконуваних нпр. нелеґальною організацією ОНР (Обозу Народового Радикального) і їй подібними. Третя болячка се справа Парилевичевої. В звязку з тою справою не можу ощадити, говорив пос. В., міністрови Грабовскому закиду деякої легкодушности і неопанування. Се не повинно мати місця на такім високім становищі! Польська публична опінія була приготована на те, що в звязку зі справою Парилевичевої діялися нечувані надужиття. Тимчасом мін. Грабовский заявив 13. I. 1937, що усунув одного суддю, а одного суддю і двох нотарів завісив в урядуванні. Знов інша справа се т. зв. недокінчені процеси і „невідомі справники". Питаю, що сталося з дохожденнями в справі бомбового замаху на полк. Коца? По замаху заявив мін. Грабовский, що замах — діло комуністів. Чому тої справи не перевели до кінця? Або нпр. що сталося зі справою нападу на ред. Васютиньского, на Рутковского, на Пясецкого, на соціялістичний похід у Варшаві? І вкінці клясичні случаї нападу на редакцію часопису „АБЦ" в Варшаві! Справники сего нападу самі виявилися. Чому прокураторський уряд не виступив у тій справі? Йде про те, щоб не впроваджувати в Польщі метод з дикого Тексасу! Вкінці справа особиста мін. справедливости Грабовского. Кілька місяців тому адв. В. Шуманьский написав отвертий лист до мін. Граб. В нім поставив міністрови ряд закидів моральної натури. Городський суд засудив автора листа на 6 місяців, друга інстанція підвищила кару на 8 міс. Зазначую з натиском, що умовини, в яких відбувався процес були незвичайні. Процес відбувався при замкнених дверах. Закиди моральної й етичної натури міністрови загально відомі, бо сам суд ствердив, що той лист „широко розповсюднений". Отже обговорювання тих закидів поставлених мін. Грабовскому при замкнених дверах може бути потрібне для безпеки доброго імени мін. Граб., але воно зовсім байдуже для безпеки держави! Інтерес держави вимагає, щоб міністрам тої держави не можна було ставити таких закидів!...

З сенату

Буджетова Комісія сенату радила над буджетом міністерства справедливости. М. ін. виголосив промову преміер ґен. Складковский. Він твердив, що в польській адміністрації великий брак правників. Всіх правників в адміністраційній службі є 5.000 і кількасот. А самих становищ першої категорії є 133.000! (Але богато добрих правників нац. меншин безробітних, бо їх не приймається до ніякої державної служби. — Ред.). Закидали правительству брак одностайности і координації. Пригадую одначе, що сучасне правительство працює в дуже тяжкій атмосфері в порівнанні з правительствами, що працювали під кермою марш. Пілсудского. Сучасне правительство працює без ґенія. Політику в своїм обсягу провадять всі міністерства, а мимо того правительство як таке має свою політику. Щодо подій в західній Галичині (страйк польських селян) то я предложивби, щоб ту справу обговорювати при буджеті мін-ва внутрішних справ. Те саме щодо справ національних меншин. Відношення правительства до ОЗО Н-у дуже просте. Мрію про ту хвилю, коли ОЗОН так скріпиться, щоб мав вплив на державну політику. Говорили про люку між правительством і суспільністю. Мусить бути така люка, коли правительство немає спертя на ніяку партію! Мусить бути люка, коли модно псьочити і лаяти правительство, а не помагати преміерови, що з кількома міністрами шарпається в тій атмосфері, яка запанувала по смерти марш. Пілсудского! В суспільности мусить запанувати почуття, що правительство се її правительство. Доки се не станеться, то ніякі зусилля преміера і його міністрів не можуть допровадити до такого положення. (Річ ясна, що суспільність не бачитиме в правительстві свого правительства, поки не буде справедливости для всіх горожан в державі без огляду на народність. Стан заогнення в одній части держави мусить викликати нездорову атмосферу в цілій державі. — Ред.).

Учням не вільно мішатися до політики

Тому що декотрі політичні угруповання стараються проникати до шкіл, щоб пропагувати свої кличі між шкільною молодю і навіть організувати тайні ґрупи, міністр освіти Сьвентославский звернувся до кураторів шкільних округ з домаганням, щоби школа ужила всяких способів в ціли протиставлення тій пенетрації. Міністр вказав ряд педагогічних способів, які школа повинна примінити під тим оглядом супроти шкільної молоді. Зокрема припоручив міністр, щоб сю справу дуже важну для нормальної шкільної праці обговорити на зібраннях патронатів і батьківських кружків. Родичі повинні здавати собі справу з того, що всяка політична діяльність між молодю приносить тільки шкоду. Тому родичі повинні гармонійно співділати зі школою, щоби протиставитися втяганню шкільної молоді до якоїнебудь політичної акції.

Лікарський фейлетоник.

Червоний ніс

Червоний ніс — не все доказ замилування до алькоголю. Ніс червоніє також: 1) з причини жолудкових недомагань, особливо коли наступає тяжке травлення. В тім випадку червоність носа триває коротко й виразніше виступає тільки в часі збільшення жолудкових болів; 2) коли ніс відморожений; тоді ніс свербить, нашкірень лущиться і раз на завше остається червоний. Та червоність зростає з обнижкою температури; 3) врешті червоний ніс стрічаємо в людей, у яких повторювалися кількакратно соняшні опарення. Таке опарення повстає при надмірнім перебуванні на сонці. Кількакратне соняшне опарення спричинює постійну червоність нашкірня, на яку нема ліку. З того висновки: все уважати на правильне функціонування жолудка й не надуживати в літі соняшних купелів.

В очікуванні міліона

Вже тільки не богато днів ділить нас від хвилі найбільше зворушливої для кождого льотерійного грача, коли буде рішатися доля головної виграної четвертої кляси — міліона злотих.

А тимчасом кождий день приносить нам вісти про вихід з колеса більших або середних виграних, котрі поважно підпомагають представників найріжніших суспільних кругів у численних місцевостях краю.

Так отже нпр. між власниками числа 145.912, на котре впала одна з виграних 75.000 злотих, знаходимо побіч духовного і техніка, п. Марію Поспішну домашну працьовничку з Варшави і п. Антона Ренкавка дрібноземельного зпід Ґарволіна. Легко додуматися, які можливости дає п. Ренкавкови виплачена йому сума 15.000 злотих. Могтиме не тільки впровадити уліпшення до господарства, яке вже має, але й побільшити його значно.

Велику поміч одержали чотири військові летуни з п. плютоновим А. Валонсевичем на чолі, бо на число 136.518, яке вони посідали, впала виграна 50.000 злотих. Інші чвертки того льосу зреалізували пп. И. Стельмах з Ожарова, М. Ґмах з Волковиска і Ц. Вайцман з Піліци.

Цікава, а рівночасно дуже приємна подія стрінула п. Миколу Шутка замешканого в Варшаві при вул. Литовській ч. 11. Ось він одержав від свого приятеля п. Ленчевского, студента, презент на ялинку в формі цілого льосу ч. 2840. І ось в біжучім тягненні четвертої кляси те число виграло 30.000 злотих. Отже вартість дарунку, що його одержав п. Шутко, винесла 24.000 злотих.

Можна позавидувати!

Та замість завидувати успішніше буде заосмотритися в льос до першої кляси 41-ої Льотерії, в якій завдяки поділови льосів на пять частей і зредукуванні їх числа зі 195 тисяч на 160 тисяч, шанси виграння значно більші ніж дотепер

Головні питання науки релігії

Противним методичним промахом, який менше більше перед 15 літами поширився в німецьких краях через наслідування способу навчання світських предметів, є т. зв. засадниче „перероблювання” науки катехизму. Те „перероблювання” приносить користи в світській науці при подаванні відомостей, які спираються на доступних для дітей спостереженнях; але катехизмові правди се Обявлення Бога і Церкви й як такі мають їх діти принятн. Тут дуже часто вказано виложити науку на біблійних подіях, а „перероблятн” її з дітьми можна лиш рідко та в дуже малих розмірах. Таке „перероблювання” і тим некорисне, що слабші ученики не можуть іти за таким ходом ведення науки: їх мішають неправильні поняття, які їм часто подається, й напроваджування окружними шляхами. Впливання на почування і волю уступає на другий плян; на „перероблювання” наук тратиться час і силу, які требаб обернути на обговорення нагод і способів щодо здійснення тих наук у практичнім житті.

4. В великім катехитичнім руху, який зачався з початком нашого століття в краях німецької мови, було головним стремлінням перевести в життя засаду: „Катехиза, а не екзегеза!” В 1928 р. міг єпископ-суфраган др Вільгельм Бургер заявити на катехитичнім конґресі в Монахові: „В майже загальнім признанні й практичнім приміненні цеї засади бачу найважніший поступ сучасної катехитики.” [1])

В боротьбі проти пояснюючої методи в навчанні катехизму здобула найбільший успіх і велике поважання так зв. „монахійська метода”, особливо коли не рідко всі підручники до катехизму, які не пояснювали питання за питанням, причислювано до монахійської методи. З засад тої методи дві не мають обоснування і не пособляють науці, а саме: що кожда лекція катехизму має спиратися на одностайнім погляді й має бути поділена на части після „дидактичних ступнів”. Від першої засади вже богато відступило.

На місійних областях пояснююча метода має ще перевагу, як інформує нас праця професора Таврена: „Навчання релігії в поганських краях”. [2]) Про Китай пишеться в згаданім творі: „Що при навчанні катехизму питання пояснюється чергою, се ще досить загальна характеристична риса”. (Ст. 108). Про Японію: „При науці катехизму звичайно пояснюється питання по черзі.” (Ст. 120). З 18 інших областей, про які твір дра Таврена міг дати звіт у цій справі, в 12-ти пояснюють питання по черзі; („Одна інструкція, згадана на 76 ст., радить навіть для проповіді, щоб місіонар на проповідниці з катехизмом в руці переходив питання за питанням”); у 3-ох інших таксамо, але практикуються також суцільні катехизми, а тільки в 3 областях ужнвана загально ця друга метода.

5. Природна, проста й для науки катехизму найвідповідніша **викладова метода.** [3])

Вільман розріжняє три форми навчання: викладову, пояснюючу й розвиваючу; „викладову науку” обговорює він у § 81 своєї Дидактики.

---

[1]) **Гл. Dr Karl Schrems, Zweiter Katechetischer Kongress, München 1928. (Donauwörth, Auer, 1928), S. 34.**

[2]) **„Die religiöse Unterweisung in den Heidenländern”, Wien, 1935., Verlag der Oesterreichischen Leo-Geselschaft.**

[3]) **Die darstellende Methode.**

Ромунія скличе собор

православних Церков?

ПАТ звідомляє: Ромунське міністерство віроісповідань в порозумінні з синодом православної Церкви досліджує можливість скликання до Букарешту екуменічного синоду всіх православних Церков. Скликання такого синоду якраз ромунською Церквою випливає з факту, що тепер Ромунія се найбільша православна держава.

Німецькі духовні в війні

Союз б. полевих священиків з Баварії ухвалив поставити памятник в церкві Пресв. Богородиці в Мінхені тим 421 катол. священикам Баварії, що погибли на фронті в часі світової війни. Крім того стверджено, що погибло 307 священиків з Треві́ру й околиці і 27 теольогів. З духовних дієцезії Спіра 134 відбуло фронтову службу, 40 студентів богословії погибло на фронті.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОС. ЦЕЛЕВИЧ застерігся в соймі проти становища референта буджету мін-ва вн. справ, немовби в Польщі були дві українські справи, галицька і волинська, бо є тільки одна українська справа. Неслушне також становище референта, немовби злука нац. меншостей для полагоджування деяких справ була переступством близьким головній зраді. Щодо відношення до Польщі, то Українці вже нераз вияснювали, що стоять на становищі польської державности зі всіми консеквенціями, які з того випливають. Мимо того становище правительства в українській справі хитке, а польська преса писала з приводу зложення заяви про відношення до польської армії ось що: „Не вір Целевичеві навіть тоді, якби вложив конфедератку і контуш”. Йде рух під гаслом: ні пяди землі Українцям, говориться про окремішність гуцульського народу і т. д. І все те діється в обличчі збройення світа до нової війни. Українці хочуть духово відділитися від Росії і спільно з Поляками йти до великих історичних цілей.

ҐРАФ СТАНИСЛАВ ЛОСЬ оповістив у „Бюлетені Польско-Українскім” замітну відповідь на анкету, як полагодити українсько-польську справу. Представимо се в слідуючім числі „Н. Зорі”.

ПОЛЬСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила проект виборчої ординації для 6 найбільших міст Польщі: Варшави, Лодзі, Познання, Кракова, Львова і Вильна.

НОВИЙ ШЕФ ОЗОНУ ґен. Сварчиньский заявив у Вильні: „Не піду шляхом правим, ні лівим, ні центровим, а піду дорогою, яку мені показує дороговказ начального вождя і яка провадить до добра народа й держави”. (АТЕ).

В ҐДАНСЬКУ поліція увязнила 6 осіб. Їм закидають кольпортажу комуністичної бібули зі Швеції до Ґданська.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА заключивши т. зв. пресовий мир з Німеччиною, не дозволила дальше видавати в Карльсбаді „Н. Форвертс”. Він перенісся до Парижа. Ще передтим перенеслася туди с. д. „Арбайтер Цайтунґ”, яку закрито в ЧСР на домагання Австрії.

В ЦІЛІЙ СЛОВАЧЧИНІ мають відбутися величезні маніфестації під кличем автономії для словацького народу з приводу 20-ліття т. зв. пітсбурґської умови, заключеної в 1918 р., між представниками Чехів і Словаків. Та умова запевняла Словакам широку автономію в рамах федеративної чехословацької держави.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО зарядило ревізію набутих горожанських прав від 1 грудня 1918 почавши. Начальники всіх громад мають списати всіх Жидів, що отримали горожанство після 1. XII. 1918. Хто з уміщених на тих лістах схоче доказати право горожанства, мусить предложити документи, що вродився в Ромунії і відбув службу в ромунській армії. Хто того не докаже, буде викреслений зі спису горожан і з ліст виборців.

РОМУНІЮ опустив совітський посол Островський, кажучи, що в фашистівськім краю свою присутність уважає злишною.

АВСТРІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приготовляє визнання правительства еспанських повстанців згідно з ухвалами недавної конференції в Будапешті.

В АВСТРІЇ мають зорґанізувати окреме міністерство летунства.

ФРАНЦУЗЬКИЙ СОЙМ ухвалив заяву довіря новому правительству Шотана 501 голосами проти 1. Такої більшости не здобуло ніодне французьке правительство від часів світової війни.

5 ЕСКАДР ЧЕРВОНИХ ЛІТАКІВ в Еспанії збомбардувало м. Саляманку. Бомби вбили 225 осіб і 400 осіб ранили.

ПІД ТЕРУЕЛЕМ еспанські повстанці дальше атакують червоних і здобули кількасот полонених.

В АНҐЛІЙСЬКІЙ ПРИСТАНІ Портсмут вибухли таємничі пожежі на кількох воєнних кораблях. Спеціяльна комісія досліджує ту дивну появу.

В РЕЙКЯВІКУ, столиці Ісляндії, німецький нац. соц. студент побив німецького н. соц. конзуля, закидаючи йому, що недостаточно підпирав його пропаганду в Ісляндії. Конзуля не відкликано.

АМЕРИКАНСЬКА МАРИНАРКА приготовляє на весну 1938 р. великі маневри у східній частині Тихого Океану. В них має взяти участь 175 воєнних кораблів, 500 воєнних літаків і 60 тисяч людей.

КИТАЙСЬКЕ ПОВСТАННЯ проти Японців вибухло на острові Формоза. Повстало коло 7.000 китайських робітників. Вони вбили кілька японських постерунків і втекли в гори.

МАРШ. ЧАНҐ-КАЙ-ШЕК приказав розстріляти трох китайських ґенералів за „невиконання обовязків” підчас боїв в околицях Шанґгаю.

ЯПОНСЬКИЙ АДМІРАЛ Ямамото прибув до Риму. Японські круги заявляють, що Ямамото має переговорювати з Апостольською Столицею в справі положення католиків у Манджурії й північнім Китаю. Адм. Ямамото се найвизначніший представник католицизму в Японії.

НОВИНКИ

Зголошення на великопостні реколекції для вірних, інтеліґенції та шкільної молоді приймаємо до 5 лютого ц. р. У зголошеннях зазначити: парохію (в містах ще: вулицю і число дому), пошту, деканат, Епархію й залізничу стацію. На відповідь долучити поштові марки або 2 поштові листівки. На листи по 5 лютого не відповідаємо. — Секретаріят ЧСВВ Галицької Провінції, Львів I, Жовківська 36.

Черговий виклад ҐІКА (Ґенерального Інституту Католицької Акції) відбувся в неділю 23 с. м. в салі бібліотеки т-ва „Просвіти”. Виклад виголосив пос. В. Кузьмович на тему: „Виховна католицька ідея супроти фашизму, ґітлеризму та комунізму”. Між приявними, яких зібралося поверх 50 осіб, був і Преосв. Никита. Відчит відкрила п. Дзеровичева.

Новий Катальоґ ЧСВВ Галицької Провінції вже вийшов з друку. Докладніше про нього напишемо незабаром.

Загальні Збори Т-ва „Вакаційні Оселі” відбулися у Львові дня 21 с. м. Зі звітів Управи довідуємося, що т-во „Вакаційні Оселі” має тепер 205 членів. В 1937 році т-во удержувало оселі в Коршеві і Милованні. Збори вибрали новий Виділ в давнім складі з тою зміною, що замість п. Паньківського, який уступив, вибрано скарбником інж. Кудрика. Головою т-ва далі п. Ольґа Бачинська.

Новим ректором львівського університету вибрано одноголосно дра Едмунда Булянду професора археольоґії ґуманістичного виділу львівського університету. Цей вибір мають затвердити міністр освіти і президент держави.

26 професорів львівського університету і політехніки оповістило заяву. В ній протестують проти надуживання привілеїв і свобід академічних шкіл політичними чинниками, які вдираються силою в мури вищих шкіл. Заяву підписав м. ін. б. премієр проф. Бартель.

В окружньому суді у Львові відбулася розправа проти Яна Щирби, грошевого листоноша, що спроневірив 1.020 зл., призначених на виплату сімох переказів. Щирбу засудили на півтора року вязниці.

Гумор. — Розмова мурина з муринкою в Африці. — Ти чув? Польща має отримати нашу землю як кольонію. — Знаменито! — Та чому? — Пришле нам хмару старостів і ріжних начальників. По році покажеться, що вони злодії. Суд їх засудить і дасть нам зісти тих товстих достойників. („Муха”, ч. 4).

Перед львівським судом присяжних відбулася розправа проти Богдана Яворського з Городка, якому закидали приналежність до ОУН, протидержавну акцію в Городенщині і т. д. Трибунал засудив Яворського на два роки вязниці. Боронив др Вол. Старосольський.

В Косові створено в тих днях римокатолицьку парохію, яку взяли в посідання оо. Францішкани. Парохом став ксьондз Евген Венґжин. („С. Н.").

В польських тюрмах люди прямо дусяться, таке в них переповнення. Видно се виразно зі звітів соймової комісії, яка розглядала проект буджету мінва справедливости. М. ін. довідуємося з названого звіту, що в польських тюрмах (на 45.000 усіх можливих місць) перебувало 1 грудня м. р. аж 70.031 вязнів. Крім того 121.500 засуджених чекає на свою чергу, щоб відсидіти кару. Якби всі присуди можна виконати відразу, то в польських тюрмах сиділоби сегодня кругло 167 тисяч вязнів.

Польське мін-во внутрішних справ опрацювало проект закону про устрій великих міст Польщі та проект виборчої ординації в найбільших містах Польщі. Проекти розгляне сойм і сенат на найближчім засіданні.

Міністр освіти зарядив, що день 1 лютня, в якому припадають іменини президента Ігнацого Мосціцкого, буде вільний від науки. Того дня відбудуться тільки богослуження і виклади про діяльність президента.

У Седльцах відбулося засідання старостів, президентів міст і директорів електрівень, на якому рішено створити міжкомунальний союз для електрифікації Підляшшя й Полісся. Лінію високого напруження проведуть з Седльців на Білу й Берестя.

Колишньому польському амбасадорові Скірмунтові заняв секвестратор старинний виряд, оцінений на 15.000 зл., щоб покрити податкові залеглости.

Славного рабіна Альтера з Гори Кальварії, який від кількох тижнів перебуває у кревних у Володимирі Волинськім, відвідали в тих днях численні „прихильники". Між ними завважено якогось підозрілого хасида зі штучною бородою. Його арештували. Виявилося, що здемаскований осібняк був озброєний у два револьвери та що його вислала тайна організація, щоб схопив рабіна. Відтак банда мала зажадати окупу за його випущення на волю. Слідство в тій загадковій справі ведуть далі.

Великі обманства при будові почти відкрили в Барановичах. Роботи здержано. Ряд осіб увязнено.

В дорозі до Радомя вїхали цигани возами на замерзлу Вислу. Лід заломився і 20 циганів потонуло разом з возами.

Осторожно з аґентами. На терені пов. Бидґощ ґрасував кольонізаційний аґент обманець,що обіцював селянам безплатний переїзд до Аргентини і гарні господарства тамже. Все те за 1000 зл. При записі брав задатки. Коли селяни звернулися до аргентинського посольства в Варшаві, показалося, що їх обманено.

Союз для боротьби з чахоткою (туберкульозою, сухотами) ствердив, що в Польщі вмирає щороку 70.000 людей на чахотку, а хорує на неї в десятеро більше людей.

Гумор. — Відробила. — Я чув, що твоя жінка через перестрах відзискала мову по 2 роках. Що вона тепер робить? — Та один рік вже надробила.

Большевицька влада арештувала в останніх часах богато рабінів. У Києві арештували також кількох рабінів, між ін. Іцка Тверського, зятя рабіна Ісаї Гальберштама з Кракова.

Дунай в долішнім бігу сильно вилив мимо морозу. Сотки штук худоби схопила повінь.

Чехословацька статистика ствердила значний спадок природного приросту населення на корінно чеській території та на Моравії. Натомість значний приріст населення ствержднено на Словаччині та на Закарпатській Україні.

В Яссах, в Ромунії, Адвокатська Палата скреслила з адвокатських ліст 150 адвокатів жидівського походження.

Бурмистр Букарешту видав заборону обрядового вирізу худоби.

В Бесарабії зовсім заборонили уживання жидівської мови.

Обовязкові церковні шлюби мають завести в Ромунії, але тільки для Ромунів, а не для нац. меншин.

На індексі заборонених книжок уміщено твір Равля Франсе п. з. „Фон дер Арбайт цум Ерфольґ". Провідна думка книжки — доктрина біольоґічного матеріялізму.

В Німеччині появилася в нім. мові книжка Манфреда Пахав'а п. з. „Нац. соціялізм і німецька мова". З неї довідуємося, що гітлєризм впровадив отсі нові поняття в цілі пятнування недавної ґеґемонії Жидів у німецькій пресі: „Ґаліцішер Форвертс", „Ґал. Гофкуріер".

Недалеко Каносси (Італія) викопали руїни костела з перших часів християнства. Коло святині знайшли три саркофаґи з тлінними останками монархів, далі відкопали трумну жінки християнки з IV ст. по Христі. Біля трумни знайшли металевий хрест з трьома раменами.

Італійський лікар др Серра оголосив у пресі висліди довголітньої практики, де м. і. каже, що нафта знаменитий лік на ревматизм. Хорі частини тіла, смаровані нафтою, помалу вертаються до здоровля і ревматизм часто зовсім зникає.

Франція має 41,508.118 мешканців. Від 1931 р. населення Франції збільшилося на 81.000 осіб.

Бельґійська поліція на спілку з австрійського переводить хемічні досвіди над забезпеченням паспортів перед фальшуванням. Здається, що осягнуть свою ціль.

В Лондоні істнує від 10 літ підземна зелізничка до перевоження почти. Що 4 мінути відїздить зелізничка з почтою. Річно перевозить вона 6 і пів міл. мішків з листами та 4 і пів міл. пакунків.

Єгипетський король Фарук одружився зі своєю підданою Фарідою Зульфікар, дочкою президента найвищого суду в Єгипті. Король має 18 літ, королева 17 літ. З того приводу в цілім Єгипті були великі торжества.

Найбільший міст у світі є в Америці в місті Сан Франціско. Він спочиває на двох величезних вежах, з яких кожда має 220 м. і віддалена від берега на 300 м. Середня частина мосту довга на 1200 м. Від моста до води 66 м. висоти! В день відкриття перейшло через міст поверх 200.000 людей. Міст коштував 35 міліонів долярів.

Гумор. — 1918—1938. — Що Поляки мають найміцніше? — Хіба руку або ногу. — Ні, кешеню. Вже 20 літ зі всіх сил тягнуть за неї уряди, а ще її не урвали. („Муха", ч. 4, ст. 4).

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

В Яворові з 1 січня с. р. розпочав свою діяльність Союз Кооператив, кооператива з відповідальністю уділами в Яворові, який від Повітової Торговельної Спілки перебрав усі її аґенди.

Новий кооперативний часопис „Кредитова Кооперація" має появлятися від січня с. р. у Львові заходом Центробанку. Сей місячник має виходити в половині кождого місяця.

Споживні крамниці були досі відчинені тільки до семої години вечером. Тепер розглядають проект, щоб вони були відчинені до 9-тої вечером з тим застереженням, що клієнтів від 7 до 9-ої малиб обслугувати власники крамниць самі, без помочі персоналу, щоб не було колізії з законами про 8-годинний день праці.

Сто літрів вина вільно продукувати в Польщі без зголошування в податковім уряді. Поза тим вимірюють в Польщі такий високий податок від вина, що продукція не може виплатитися, хоч є вже винниці, які моглиби продукувати від 50.000 до 100.000 літрів вина.

Нові польські крамниці „Кулок Рольнічих" повстали в Обертині, пов. Городенка; в Конюшках, Черешні і Вигоді, пов. Рогатин і в Турадах, пов. Жидачів.

Чехословаччина виказує гарний торговельний білянс за 1937 рік. В тім році вивезла вона товарів вартости 12 міліярдів чеських корон, себто на 4 міліярди більше як у 1936 і два рази більше як у році кризи 1933. Річні активи її в 1937 р. виносять 1.015 міліонів ч. к., коли в 1936 р. виносили тільки 121 міліонів а в р. 1933 були навіть пасиви в висоті 202 міл.

Дефіцит чеських суспільних обезпечалень виносить 5 міліярдів і 600 міліонів ч. корон. Вправді чеська корона значно менша ніж польський зл. і Чехія богатша, та все таки і сей дефіцит трохи завеликий.

Чотири найбільші німецькі фірми, що продукують нитки, „Шукерт", „Астерман", „Ґерінґер" і „Крушвіц", ведуть переговори в справі створення концерну і побиття демпінґом польських анальоґічних фірм. Супроти того одна з фірм в Лодзі робить заходи, щоб і її приняли до того концерну.

В Европі є тепер 33.188 кінотеатрів. З того в Німеччині 5.243, в Анґлії 5.058, Франції 4.100, Італії 3.900, Еспанії 2.500, Чехословаччині 2.024, Швеції 1.100, Бельґії 1.087, Польщі 883, Угорщині 372, Португалії 350 і в Люксембурзі 25. Усіх місць в тих кінотеатрах є 12. 804 тис. 280.

Гумор. — До скарбового уряду входить якийсь добре збудований молодець. — Дуже перепрошую, я хотівби довідатися, чи залеглий доходовий податок можна сплачувати також в натурі. — Ну добре, а ви чим по званню? — Займаюся накулачництвом...

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: З кохання для тебе.
МУЗА: Благословенна земля.
ПАКС: Не забудь про мене.
СТИЛЕВЕ: Ґрафиня Владінов і ревія.
ТОН: Дармоїд.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 30 січня 1938. Ч. 7 (1107)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Йордан у Станиславові

Сегорічний Йордан у Станиславові випав величавіше ніж попередніми роками. Завдячувати це треба в першій мірі прекрасній погоді, що стягнула на площу Падеревського величезні маси місцевого й дооколичного населення, як також орґанізаторам обходу. Торжество зачалося Архієрейською Службою Божою в 10 год. в катедральному храмі. Відправив її Ексцеленція Кир Йоан Лятишевський у сослуженні крилошан: Впр. о. Ректора др А. Бойчука, о. шамб. І. Луцика й о. др В. Василика. По Службі Божій, в годині 11.30, рушив похід з катедральної церкви на площу Падеревського, де вже були уміщені процесії з усіх станиславівських церков: ОО. Редемптористів, ОО. Василіян, з церкви на Ґірці й у Книгинині. В Богослуженні та поході взяли участь представники українських громадянських установ та представники адміністраційної й військової влади. Підчас Служби Божої та Водосвяття співав хор богословів. В часі Водосвяття орхестра гр.-катол. вояків грала коляди. По Водосвяттю Преосв. Владика кропив як звичайно свяченою водою представників влади, установ, військо та вірних, а на закінчення уділив всім Архиєрейське благословення.

Зїзд ОЗН в Надвірній.

В Надвірній відбувся зїзд сільської орґанізації ОЗН (Обозу Зєдноченя Народового). Промовляли майже виключно інтеліґенти. Предсідателем був ґімн. директор Фольпрехт. Головний реферат виґолосив кс. кан. Юзеф Смачняк. Він страшив зібраних, що під оглядом суспільним, господарським і політичним Українці ослаблюють польський стан посідання в повіті і домагався ратунку перед тою „ворожою акцією". Окр. секретар ОЗН інж. Шеновіц говорив про політику ОЗН і про способи здійснювання польських замірів „на кресах полудньово-всходніх". Ухвалено заложити польську ґуртівню для заосмотрювання в товари всіх польських підприємств, орґанізувати польське ремесло та польський хатний промисл і взагалі занятися живою аґітацією між Поляками. З того виходить, що там будуть аґітувати головно між нашими латинниками.

Совіти і Японія готові до війни.

Французька преса на підставі китайських інформацій пише, що Совіти і Японія готові до війни. Совітські провінції над Спокійним Океаном вже зовсім на воєнній стопі і дальше укріпляють ріжні місця здовж цілого побережжа. Права „Епок" каже, що приготування Совітів мають також характер офензивний. Польська преса пише, що на совітсько-манджурській границі відбувається концентрація військ. Там стоїть 350.000 Японців проти 400.000 червоних солдатів, але совітська армія раз-у-раз одержує нові підкріплення. В Манджурії настрій зовсім воєнний. Коли се правда, то освобождення України може бути недалеке.

Террор замість емеритури...

Анґлійський часопис „Манчестер Ґардієн", відомий зі свого прихильного становища до Совітів, пише, що продовж 20 літ істнування Совітів террор там ніколи не переставав. Він стремить до цілковитого винищення визначних совітських діячів і вищих совітських урядників. „М. Ґ." містить знимку з большевицької „Правди" з 6. VII. 1935. Вона представляє президентів сімох совітських союзних республик. З тих 7-ох президентів, пише „М. Ґ.", 5-ох обжаловано за шпигунство і зраду та зліквідовано їх! В СССР уживають террору замість емеритури, кінчить свої виводи анґлійський лівий часопис.

Полярне сяйво над Европою.

25 с. м. пізним вечером показалося велике червоне сяйво над Краковом і околицею. Воно тривало поверх годину з перервами. Сяєво бачили також на терені цілого Підгалля. Також в Німеччині та Швайцарії бачили червоне сяйво. Його барви змінялися від червені до фіолету. В Лондоні на вулицях збиралися товпи народу і обсервували незвичайне явище. В Бельґії, Голяндії, Франції і навіть в Португалії видно було те сяйво! В Португалії таке сяйво бачили 40 літ тому. В Норвеґії, в м. Рюкан, підчас сяйва в місті було ясно як в день.

Нова книжка Троцького

Leo Trotzki: Stalins Verbrechen („Злочини Сталіна"). Jean Christophe Verlag, Zürich 1937. Сторін 371.

Перед нами замітна поява не лише публіцистична, але й політична: нова книжка Троцького. Воістину, дивна се книжка! Вона відкриває тілько і таких цікавих таємниць СССР, що трудно відірватися від її читання. І представляє вона такі страшні річи, що в часі читання книги того комуніста (й одного з головних орґанізаторів комунізму та виновників страшного терпіння 170 міліонів людей!) — думка раз-у-раз підноситься до Бога з подякою за те, що бодай одну частину нашого народу тай нас у ній охоронив Бог перед тим жахом, який описує Троцький, безперечний знавець большевизму...

Нова книжка Троцького вповні заслуґує на те, щоб у серії статтей представити бодай деякі річи з того моря злочинів, тортур і спідлення, яке залило величезну державу руських царів та взяло в ній на небувалі муки також велику часть українського народу.

Отже зачинаємо.

Наперед треба сказати кілька слів про автора тої книжки.

Лев Троцький (Лейба Бронштайн) се уроженець полудневої України. Батько його був арендарем більших земельних господарств або, як у нас кажуть, „посесором". Отже Лев Троцький походження буржуазного. Захоплений в молодости ідеольоґією марксизму, вже в 18 році свого життя зорґанізував у Николаєві таємне робітниче товариство, яке мало 200 членів і видавав на гектоґрафі революційну ґазетку „Наше Дело". Засланий в 1900 р. на Сибір належав там до співосновників „Союза Боротьби для Освободження Робітничої Кляси". З Сибірі втік за кордон, де прилучився до соц.-дем. орґанізації „Іскра" (на чолі її стояли Плєханов і Ленін). В 1905 р. бачимо його знов у Петербурзі. В царських тюрмах сидів Троцький 4 роки і 6 місяців, на Сибір засилали його два рази і два рази втікав відти. На еміґрації перебув 12 літ. В Німеччині засудили його заочно на кримінал за політичну діяльність, з тої самої причини вигнали його з Франції та вязнили в Еспанії. В часі війни анґл. уряд довго держав його в концентраційнім таборі в Канаді. Троцький належить до найрухливіших аґітаторів марксизму і большевизму. Він працював у тім напрямі в Австрії, Швайцарії, в Злучених Державах Півн. Америки та в инших краях на обох півкулях світа. Написав багато книжок, безліч статтей, закладав і редаґував ріжні ґазети, провадив велике листування з соціялістами в 30 краях світа, — і все те робив весь час в дусі ворожім сучасному порядкови і Церкві, в дусі революційного перевороту. Та найбільшу енерґію розвинув Троцький в часі орґанізування большевицького бунту, в столиці царської Росії. Не хто инший а теперішний головний ворог Троцького Сталін виставив йому в большевицькім орґані „Правда" ч. 241 з 6. XI. 1918 ось яке свідоцтво:

„Вся праця практичного орґанізування повстання довершена під безпосередним проводом предсідателя петроградського совета Троцького. Можна напевно твердити, що передовсім і головно тов. Троцькому завдячує партія скорий перехід військового ґарнізону на сторону совєтів

і спритну організацію праці Революційного Воєнного Комітету.”

Девять літ був Троцький при владі над Росією й Україною. То головно він зорганізував большевикам дипльоматію, червону армію, нові господарські установи та комуністичний III Інтернаціонал, який згодом розкинув сіти по цілій кулі земній. Три роки кермував Троцький безпосередно наступом большевицьких військових і пропагандивних сил в часі незвичайно кривавої горожанської війни в Росії й на Україні. Сотки тисяч трупів були наслідком його заряджень. А Ленін, головний авторитет большевизму, до тої міри вірив Троцькому, що в липні 1919 р. вручив йому особисто аркуш білого паперу, на якім власноручно надолі написав отсі слова:

„Товариші, я знаю острий характер заряджень товариша Троцького, але я так глибоко, так цілковито переконаний про слушність, доцільність і потребу заряджения тов. Троцького в інтересі справи, що зовсім і цілковито підпираю його зарядження. В. Ульянов (Ленін).”

На тім папері Ленін нарочно не дав дати. Се значило, що перед тим власноручним письмом Леніна міг собі Троцький написати яке хотів зарядження, хочби про вимордування цілого Киева або Москви, — Ленін підписувався під усім, що тільки Троцькому могло до голови прийти. В тім необмеженім довірю головних провідників большевизму до себе було одно з головних жерел страшної сили большевизму.

Тільки знаючи вище наведені факти з життя Троцького, можна зрозуміти, чому теперішний диктатор величезної Росії Йосиф Сталін так боїться того одинокого вигнанця, що як неприкаянний блукає по ріжних краях світа, де з трудом знаходить притулок. Сталін боїться традиції звязаної з іменем Троцького в революційних кругах Росії і всего світа, боїться вулканічної енергії, великої здібности і витревалости того чоловіка та його завзяття. Троцький пише у своїй книжці, що бояться його в Москві тільки тому, що він знає правду про большевизм, всю правду та що він не ховає її (ст. 143).

І дійсно є чого боятися, бо страшна се правда, яку говорить Троцький про той сам большевизм, який він головно помагав здвигати і по світу ширити. А тепер Троцький говорить і документально та льогічно доказує, чому большевизм дійшов до того жахливого стану, в якім він тепер є...

Як виглядають головні місця змісту того, що пише Троцький про злочини Сталіна й упривілеєної касти большевицької бюрократії, про се в слідуючих статтях. — А. Ч.

Пускає дотепи

про болючу українську справу.

В буджетовій комісії Сойму польський посол Остафін сказав м. і. ось що: Бажаємо жити в гармонії з українським народом, час заключити подружжа але католицьке, яке говорить: „прирікаю тобі любов, вірність і послушенство”. Католицьке подружжа тому, щоб не брати розводу. Коли приречете нам також послушенство, тоді наступить згода...

Католики проти лінчу

Американські католики зачали енергійну пропаганду проти т. зв. лінчування, яке широко поширене в Злучених Державах Північ. Америки. Жертвами тих самосудів бувають звичайно Мурини. На чолі тої пропаганди стоїть впливова пресова агенція „Нейшенел Католік Велфер Конференс”. Вона називає лінчі ганьбою американського народу. Вся католицька преса як на команду зачала боротьбу з лінчом: від найменших парохіяльних тижневиків до найбільших щоденників. Сенатори Вагнер і Ван Нюс зложили окремий законопроєкт в американськім сенаті. Законопроєкт домагається заборони лінчу. Католики сподіються, шо сенат прийме його.

За українську справу

Чого треба для нормалізації?

„Бюлетині Польско - Українськім” ч. 4 відповідь на анкету „Бюлетину” в українській справі. В ній стверджує, що Галичина край двообрядовий, двомовний і двонаціональний. Практичний висновок з того стану на думку графа Лося се створення таких умовин, щоб кожда з двох словянських суспільностей в Галичині під наглядом надрядної держави могла незалежно від другої полагоджувати справи, які обходять тільки її. Отже національний паралелізм і паритет: засада здійснена вже в міжконфесійнім житті.

Дальше пише гр. Лось дослівно так: Чого вимагає впровадження в життя сеї спасенної засади? 1) Отже передовсім впровадження повної мовної рівноправности в зовнішнім урядуванні. 2) Впровадження повної двомовности у всіх надписах і оповістках, призначених до ужитку або поучення публики. Така двомовність не позбавить держави ні одної п'яди землі, ні одного багнета, не позбавить також польської суспільности навіть дрібки її так зв. стану посідання, а усуне причини цілого множества задражнень, може ірраціональних, проте дійсних і шкідливих. 3) Офіціяльне признання сино - жовтих барв як національних барв одної зі словянських суспільностей дільниці. Окружити ті барви офіціяльною опікою і допустити їх в днях державних торжеств побіч державних барв і польських національних. 4) Занехати всякі розважування на тему культурної вищости польського елементу над українським елементом. Такі розважування ніколи не були пожиточні і нічим не скріплювали культурної сили польського елементу. Тепер вони вже тільки шкідливі, бо спираються на фікції. Суспільна структура обох національностей не виказує вже тепер ніяких засадничих ріжниць. Супроти знищення історичного польського майна і занику польських історичних верств — польська суспільна структура уподібнюється з кождим днем щораз більше до української суспільної структури. Обі національности складаються чимраз виключніше тільки з двох верств, а саме зі спролєтаризованого хлопа і спролєтаризованої інтеліґенції. А коли йде про українську інтеліґенцію, то треба памятати, що тепер наростає вже четверте її покоління. Чотири покоління то досить навіть, щоб витворити культурну традицію. 5) Розсудна ліквідація утраквізму в шкільництві і заступлення його паралелізмом шкіл з викладовими мовами польською й українською. 6) Впровадження воєвідського й повітового самоврядування, спертого на рівноправні, рівнобіжні і паритетові національні курії. Признання кождій з тих курій власних компетенцій і власного буджету в справах, що обходять тільки її. Впровадження національних курій при виборах до центрального сойму так, щоб вибори не виглядали як боротьба аморфічної польскости з аморфічною українськістю, тільки як нормальна боротьба програмів політичних і суспільних в лоні кождої суспільности, певної свого стану посідання. 7) Покликання до життя на терені національного заселення, оскільки можливо у Львові, висшої школи з українською мовою навчання, обсадженої ученими української національности. В обсяг ділання і дослідів тої школи повинні ввійти всі науки, присвячені досліджуванню українського національного життя в найширшім розумінні. Йде про те, щоб відлом українського народу, що жие поза засягом совітської цивілізації, міг витворити собі власними силами шляхом скоординованого зусилля власні погляди на минуле народу і його сучасне положення в світі. Словом, власну політичну й історичну фільософію. Щойно се уможливить тревале згідне співжиття двох національностей на одній території, як по обох сторонах поглибиться зрозуміння необхідности такого співжиття, створеного історією. 8) Щира пошана національного українського дорібку в господарській ділянці, себто пошанування тих інституцій і господарських організацій, які собі український нарід здобув тяжкою історичною працею. Шануючи без ніяких застережень і закритих думок окремішність господарських українських організацій, можна наклоняти їх до розвязування спільно з анальогічними польськими організаціями тих конкретних завдань, яких розвязання покажеться хосенним для обох сторін. 9) Підпирати ретельно всякі зусилля, що зміряють до депролєтаризації українського елементу так на селі як і по містах. Депролєтаризація кількох міліонів горожан получена з користю і господарською і соціяльною для цілої держави. 10) Підпирати й організувати гін українського елементу до урбанізування. Шануючи без застережень окремішність організацій українських робітників, ремісників, купців і промисловців по містах, треба склонювати ті організації до господарської співпраці з анальогічними польськими організаціями.

Що сказати на сей проект?

Він звертає на себе увагу передовсім іменем самого автора, безперечно одного з найбистріших і найсвітліших обсерваторів сучасного життя, який все щось змістовно вміє сказати про кожду справу, про яку береться говорити. Нема сумніву, що того рода полагодження української справи в Польщі закінчилоб стан розгардіяшу та взаїмної ненависти, яка постійно зростає, деморалізуючи обидві сторони й ослаблюючи державу. Та не бачимо в тім проєкті навіть згадки про урегульовання справ українського народу на Волині і за сокальським кордоном взагалі. Ми дивимося на український нарід за сокальським кордоном як на моноліт цілком тотожний з українським народом в Галичині. Чижби й такий ум як граф Лось піддався сугґестії тих між Поляками, що дивляться на наше велике волинське племя у відношенні до Українців приблизно так як дивилися передвоєнні Німці на Кашубів у відношенні до Поляків?А по друге, яка доля малаб зустріти Білорусинів при такій перебудові польської держави?

Доцінюючи вальори проєкту гр С. Лося для обидвох націй, що замешкують Галичину і взагалі для упорядкування життя достойного людей, мусимо на жаль висловити свій погляд, що серед теперішних обставин і настроїв в Польщі не віримо в здійснення тих розумних замислів.

Граф Станислав Лось помістив у

Станиславів, 25. 12. 1937. р. П. Т. Пром—банк, Львів. З преси дізнався я, якто зі сотиків ростуть варстати праці. Рішив що тижня опорожнювати церковні пушки і негайно пересилати до вас гроші. Я однаково їх зараз не зужию, бо їх замало на окрасу церкви, а заки зможу зужити, нехай працюють на користь рідного господарського життя. З поважанням
о. Гр.

Заки зужиєте найдрібніші сотики, дозвольте їм творчо працювати у
Пром-Банку
ЛЬВІВ, УЛ. ГРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.
тел. 292 - 15, 200 - 15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

До чого доходить

П. з. „Як українські діти „переходять” на латинський обряд” принесла „Мета” в 3 ч. отсю інформацію: До греко-катол. Парох. Уряду в Шилах наспіло письмо староства в Збаражі Ч. А. 24/27, котрим староство повідомляє, що Анна Кравчук, роджена 21. VI. 1937 р. і Степанія Кравчук, роджена 20. IV. 1930 р., дочки Дмитра Кравчука, зголосили дня 27. X. 1937 р. добровільне виступлення з гр.-катол. Церкви. Тимчасом батько дітей зложив в Парох. Уряді таку заяву: „Я, підписаний отець малолітних дітей Анни і Степанії Кравчук, заявляю при свідках, що неправдою є, наче би мої діти зголосили в старостві добровільне виступлення з гр.-катол. Церкви. При тім заявляю, що ані я, ні жена не підемо ніколи підлою дорогою, щоби подоптати дорогу нам Українську Церкву і Наш Нарід, і на таких як ми виховуємо наших дітей”. Підписи: батько Дмитро Кравчук, свідки: Гриць Багрій, Ярослав Чичота. — Коментарі зайві.

На що йдуть гроші з „зимової помочі“

„Громадський Голос” в 3 ч. приніс під повищим заголовком отсю інформацію:

„Комітет Обивательскі Помоци Зімовей Безроботним” в Станиславові видав комунікат, який виказує, що з тих грошей виплачувано допомоги безробітним, яких затруднювано не тільки при будові вулиць, каналів і доріг, але й при будові польських інституцій, костелів, каплиць, захоронок, стрілецьких домів і Т. Ш. Л. Безробітні, які брали допомогу зі зложених жертв не лише Поляками, але й Українцями, працювали у 18 місцевостях при будові людових домів, у 14 місцевостях при будові стшелецких домів, у 7-ох при будові костелів і каплиць, у 6-ох при будові домів Т. Ш. Л., у 2-ох при будові польських захоронок, у 2-ох місцевостях при будові польських молочарських заведень. Лише у 17 місцевостях були заняті безробітні при будові каналів, вулиць, площ і т. п., а в 2-ох при будові доріг. Нема там згадки, щоби безробітні працювали при будові якихсь українських інституцій.

Характеристика польських відносин

ІКЦ в ч. 312 приніс отсю цікаву характеристику: Перегляд політичних варшавських щоденників зареєструвавби кількадесять статтей про Китай, Японію, Еспанію й Мексик, а тільки зникаюче число статтей про польські справи. Значить, на підставі польської преси не можна собі виробити поняття про заінтересування польської публики. В Варшаві всевладно царствує сплетня — від каварень і тисячів помешкань аж до урядових бюр живуть сплетнею... Місце нормальних політичних партій, їх саль вічевих і дискусійних, заняли каварняні льокалі і столики. Се не значить, що нема також інфляції політичних клюбів чи радше „клюбиків”. В останніх двох роках намножилося їх без числа. Є й клюби ім. 11-го листопада, 12-го травня і т. д. так, що оден дотепний чоловік звернув увагу на потребу запровадити урядову охорону календарця... Ще більше потрібна охорона азбуки, бо вже тепер треба бути спеціялістом, щоби зміркувати, що значать ріжні кабалістичні букви уживані на означення кількадесятьох політичних вже не партій а груп, які вичерпали на своє означення всі букви від першої до останної і назад! А кожда група ділиться на групки! Отже інфляція політичних груп загальна, а на її тлі все виступає девальвація — клюбів, програм, кличів і т. д. Все те докази декомпозиції, серед якої пливемо вже другий рік...

Розклад табору пілсудчиків

Польський часопис „Політика” приніс в ч. 2 (147) статтю „Зикзаком по пресі”. В ній м. ін. так характеризує упадок політичної думки в Польщі: „Отсе прецінь маємо в Польщі такий упадок політичної думки, якого не було від 100 літ! Ось рвуться в пілсудчиків послідні стряпці прапорів, які завели... на Дніпро!... З Голуфкі, з 1920 р., з союзу з Петлюрою не лишилося вже майже ніщо в таборі пілсудчиків. Вже перейшли самого Дмовского. А на те падає (звідки падає? З „Просто з Мосту” падає, з ендецького часопису) ось яке речення: „Вплив на Чорне Море, отворення перспектив Сходу можливе тільки на случай повстання української держави в союзі з Польщею”. Нехай се перечитають собі ті пілсудчики, що забули про 1920 р. Нехай його перечитають приклонники тримання меншостей „за морду”,... ліберали, для яких „Українців взагалі нема”. — Так пише ученик Дмовского... А що ви думаєте про те саме в 1938 р., ви, що мали честь бути жовнірами Йосифа Пілсудского? А тому, що думаєте точно те, що думав і думає про українську справу... п. Роман Дмовский, тому перечитайте ще Васютиньского: „Ризико польонізаційної політики се значить, дійти замість до союзу польсько-українського до відновлення союзу німецько-українського”... Так, так, Польща танцює контреданса. Пари в ліво, пари в право. Від Дмовского до Пілсудского і від Пілсудского до Дмовского. І на тлі політичного розкладу, який переживає великий політичний табор, одна тільки радість: що там, де найменше сподівалися, росте новий порядок.” — Ґрабєц.

Союз ендеків з санаторами

„Роботнік” в ч. 17 пише: Ми (польські соціялісти) були в опозиції до санації. Припадок хотів, що в опозиції до санації була також (польська) ендеція. Инша то була опозиція, але преса „санації” робила великий крик про „соціялістично - ендецький союз”... А тепер багато людей давної санації, або волочиться у хвості ендеції, або так засимілювалося з нею, що трудно в них пізнати давних пілсудчиків. Притім ендеція без великих зусиль опанувала головний орґан санації. Питаємо: чомуж ви пятнували наш мнимий „союз” з ендецією як злочин, а свій союз з ендецією уважаєте державним ділом?! Чи може думаєте, що ендеція з р. Б. 1938 инша ніж була в рр. 1928—30?...

Щасливий край

„Курієр Польский” пише м. ін.: Голяндський нарід попав у правдивий шал ожидання. Тому що розвязання може прийти в кождій хвилині, отже день і ніч чувають при міліонах відбірників „дижурні”... Від кількох днів вулиці голяндських міст наставлені на той власне момент. Всюди помаранчеві прапори (барва пануючого дому), всюди наївні декорації, що представляють передовсім бузьків. Тяжко собі уявити як спокійний і флеґматичний на погляд голяндський нарід переймається т о ю с п р а в о ю, з яким дрожанням нетерпеливости чекає на сальви гармат і на вістку: хлопчик чи дівчинка. Одначе найважніше, що в с е т е щ и р е, спонтанне, випливаюче з глибини серця. Нема там ніякого наказу згори, нема зорґанізованої маніфестації.. Щасливий край. Треба йому завидувати того радісного шалу, який свідчить про те, що всі люди там вдоволені і ситі, що почуваються добре, свобідно... Вистарчить порівнати теперішний настрій Амстердаму чи Гаги з настроєм Берліна чи Риму..., щоб переконатися, де направду лучше. („Слово”, ч. 24).

Хто заплатить за міжнародну анархію?

Сер Роберт Сесіл звернувся до менших держав з зазивом, щоб не покидали Союза Народів. Бо коли великі держави можуть мати надію, що збережуть свою незалежність внаслідок своєї сили чи союзів, то менші держави не мають тих виглядів. Малі держави повинні сторонити від тотальних держав, бо великі тоталістичні держави використають їх і малі держави заплатять за міжнародну анархію. Нехіть Німеччини й Італії до Союза Народів має ту причину, що С. Н. помимо всего стоїть на перешкоді до збройної аґресії.

Совітська підбігункова імперія

„Ґазета Польска” в ч. 24 реферує п. з. „Підбігунова стратеґія Совітів” книжку кореспондента американського „Таймса” Ґ. П. Смольки п. з. „40.000 проти Арктиди”. В статті сказано м. ін.: Книжка Смольки се монографія небувалого діла совітської Росії на підбігунових просторах, де вже після великої війни Совіти зуміли збудувати могутний кістяк північної імперії з великим економічним і політичним засягом. На першім пляні бачимо розбудову сітки постійної морської і воздушної комунікації між містами, пристанями, ґирлами великих рік від Мурманська до Владивостоку... 40.000 агентів совітської експанзії провадить богатолітну боротьбу, увінчану вже тепер значним успіхом... Отже загарбання і зорґанізування Совітами північної водної і воздушної комунікації перший раз в історії забезпечує Росію від переваги непріятельських фльот... Се внутрішний шлях російської імперії... Під диктаторським проводом проф. Оттона Шмідта Ґлавсевморпуть (Головний уряд північної морської дороги) має поставити на стопі боєвого фронту всьо, що лежить поза 62 рівнолежником, щось коло 10 міліонів квадратових км. Тільки в послідним році та інституція видала коло міліярда долярів (в натурі і готівці). За ту ціну посувається армія 40.000 мущин і жінок всіх фахів і переводить полярний підбій. Совітська опінія вважає се підприємство за еквівалент наймогутнішого колись завоювання, яким було завоювання Індії Великобритійською Компанією Східної Індії.

Важний курс

Треба провідниць до дитячих садків!

Дитячі садки здобувають у нас право горожанства. Хосенну працю дитячих садків над дітьми в дошкільному віці ствердила і признала шкільна влада. Вслід за тим Кураторія ЛШО обіжником з 2 січня 1935 ч. І. 35006/34 звернулася до шкільних інспекторів, „щоби при творенні дитячих садків не утруднювати гуманітарним інституціям їх важної добродійної праці”. В минулому адм. році число дитячих садків зросло з 655 на 788. Число дітей в дитячих садках зросло в останньому році з 25.482 на 29.885. На кошти удержання тих дитячих садків виложило громадянство 157.620 зол. Це наглядний доказ, кілько ваги привязує нарід до дитячих садків і не жаліє на них гроша. Великою перепоною у творенні нових дитячих садків був м. і. і брак вишколених провідниць. Щоб доповнити кадри провідниць Головна Управа РШ. відкриває Курс провідниць дитячих садків у Львові з днем 1 березня 1938 р., який треватиме 6 тижнів і обійме всі потрібні теоретичні і практичні предмети. Подання вносити прямо до Головної Управи Рідної Школи у Львові вул. Сикстуська 46 з долученням таких документів або їх відписів: 1) метрика уродження, 2) свідоцтво зрілости учительської семинарії, ґімназії або рівнорядної школи, 3) лікарська посвідка здоровля, 4) поручення від Повітового Союзу Кружків (Повітового Кружка) РШ. або іншої української повітової установи. Речинець зголошень найдальше до 15 лютня 1938 р. Оплата 20 зол. Коли не зголоситься найменше 20 учасниць, то курс не відбудеться і про це повідомиться інтересованих.

Користайте з нагоди та у власному інтересі вписуйтеся негайно на курс. Таким чином чимало наших безробітних інтеліґентних дівчат матиме змогу чесної і хосенної праці та деякого заробітку.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.

Гетьманич у Калґарах

Гетьманич Данило переїхав прерії й доїхав до Гір Скалистих (Rocky Mountains).

З Калґарів одержали ми слідуючий допис: Віздимо на стацію. Не видно ні душі. В. П. Гетьманич, що привик уже до того, що на кожній стації витали його сотні народу, дивується: „Чомусь нікого не видно”. Та тут багато людей на двірці не буде, — кажу я, бо тут наших небагато, ну й понеділок. Але всеж таки 10 людей вийде; вийде комітет бодай. Е, може вийде 20, каже В. П. Гетьманич. Щоб хоч Дарміць показався, думаю я собі (він писав, що зорґанізує принятя), а як ні, то й не знати буду куди подітись, — думаю нишком - тишком... Та ось бачу: Дарміць, о. Решетило, посадник міста Калґар, голова Привітального Комітету п. Назаревич, ще пару людей і — поліцаї. Місто прислало для охорони. Ще як у Монтреалі таке було. Представляю В. П. Гетьманичеві наших людей, а місцеві представили посадника й познакомили мене з ним. Я в душі журюся, що чогось дуже бідно виглядає та стріча. Аж ось дивлюся, — а там на ліво хтось махає прапорцем жовто-блакитним! Бачу: сотничка нашого Червоного Хреста п-а Козіцька. Заглянув я й кінчик людської маси. Ага, ось де вони! Ідемо в ту сторону. А там у перехідній салі на двірці сотки народу. Зорґанізовані члени й членкині творять подвійний шпалір так, що поміж ними є рівненька вулиця. З одного й другого боку поза живою стіною — дійсно маса народу. На самім кінці поміж товпою замішалося 20 до 30 большевиків. „Слава! Слава! Слава!” — зірвався грім окликів — наші махають прапорцями, плещуть в долоні... радість на обличчах так і виписана всім. Кошовий Ст. Король здає звіт. Іменем Червоного Хреста витає сотничка п-а Г. Козіцька. В. П. Гетьманич стискає їм руку і йде помалу поміж ряди. Купка большевиків, підобравши момент коли затихло, привитала Гостя „букання” чи блеянням — як худібка. Але в туж мить „букання” ті загинули під могучими окликами „Слава!”

Букання большевиків було солодкою музикою для В. П. Гетьманича й для всіх тих Українців, що Його вітали. Тішилися, що большевики так поставилися, бо це вказувало їм, що находяться на правильній дорозі й що Цей, кого вони вітають, для большевиків ворог і большевики Його ненавидять. А коли так, то добре. Так і преса англійська потім написала, що „принс України любувався буканням большевиків”. Українських большевиків між тими, що блеяли, мабуть не було, а коли були, то хіба незначна частинка, тих найтемніших. Бо не можна повірити, щоб людина українського походження аж так низько впала, щоб перед чужинцями каляла своє власне національне ймення та ще по тім, як Москва скасувала головні признаки нашої державної окремішности, якою наших дурила.

По привіті на двірці всі оті сотки народу гурмою окружили свого Гетьманича й так проводили Його до сіпіярського готелю, що зараз коло двірця. В середині, коло В. П. Гетьманича, ішов посадник міста Калґар, дост. А. Дейвисон. Він супроводив Пана Гетьманича аж до Його помешкання та світлився разом з Ним. Знимали фотоґрафи від місцевих англійських щоденників. До помешкання В. П. Гетьманича були запрошені також: о. Решетило, члени Привітального Комітету, старшина відділів мужеського й дівочого Союза Гетьманців Державників й поважніші Українці громадяни міста Калґар, як пп. Козак, Буряк і інші.

Того вечора просили ті, що були на долині, щоб дано їм змогу ще перед приняттям побачити Гетьманича. Сказано їм, нехай вечером зберуться члени й симпатики СГД. і до них загостить на короткий час Пан Гетьманич. Але, коли вечером В. П. Гетьманич зявився під одушевлені оклики на салі, саля була повна народу. Голова Народнього Дому п. Буряк почав був привітальну промову, однак не докінчив — розплакався зо зворушення й радости й перестав. В. П. Гетьманич коротко промовив до зібраних, дякуючи їм за таку сердечну зустріч і, по підписанню значного числа автоґрафів і познакомившися майже зо всіми присутними, відійшов до свого тимчасового помешкання.

На другий день, 28. XII., відбулось офіційне приняття В. П. Гетьманича в Т. Ітон Компанії, в кімнаті „Альгамбра”. Саля була заповнена. Головою вечера був відомий усім громадянин п. Назаревич. Зпоміж численних чужинців замітнішими були: представник епископа, президент Канадійського Клюбу п. Й. Б. Корбет, президент і голова Ради Директорів Борн і Ко. п. І. Борнс, рад. Р. Г. Вір і ин.

При вступі на салю голова Нар. Дому п. Буряк привітав В. П. Гетьманича хлібом і сіллю й під довгі оплески й оклики, що тревали кілька мінут, попросив Його на призначене почесне місце. Бенкет зачався співом „О Кенада” й молитвою, що її провів гр.-катол. священик о. Решетило. Вітали В. П. Гетьманича й вносили тоасти в честь короля й Бр. Імперії й у честь Гетьмана України Павла, Його Роду й України: в імені міста на доручення посадника радний Роберт Вір, п. І. Борнс, Ст. Король від СГД., п. А. Дарміць від чоловіків, п-і Ю. Дарміць від жінок, п-а Г. Козіцька від Чер. Хреста СГД., Всеч. о. Решетило й адв. А. Орищук. Хор складно відспівав пару пісень, а талановита українська дівчинка, п-а М. Макар, відограла скрипкове сольо. Коли встав промовляти В. П. Гетьманич, усі повставали. Залунали оплески і одушевлені оклики „Слава”. В. П. Гетьманич усміхнений дає знак сідати. Посідали та оплески не вгавають. Нарешті втихли. Промовляє Гетьманич України — в Калґарах! Чудеса на світі діються. Україна виходить на битий міжнародній шлях. Джерело української сили нарешті знайдене... „Найбільші вороги — большевики” — говорить Син Гетьмана України — „завдання наше трудне, та я не бачу причини, чомуб Українці, що є горожанами Британської Імперії, не могли помогти своїм братам в Европі. Вониж є й завжди будуть живим звеном, що лучити буде Україну з Канадою”. Промова тревала 20 мінут. „Хай живе Канада, Хай живе Україна!” таким окликом закінчив свою Калґарську промову Гетьманич Данило.

„Слава Гетьманичеві!” загреміла саля. Народ ще довго товпився. Кождий бажав бути блище Гетьманського Сина й мав набожне бажання зазнати того щастя, щоб Гетьманич України стиснув йому руку. В. П. Гетьманич стискав так щиро, як щиро вони Його витали. І тут сліз радости й захоплення не бракувало. Дальше В. П. Гетьманич писав автоґрафи. Нарешті пішов, залишаючи ще народ на салі. Величаво приймав наш нарід Престолонаслідника України — далеко - далеко від Рідного Краю, аж біля Гір Скалистих.

Примітка Редакції „Нової Зорі”: Прерії або Саванни се великанські степи в Злучених Державах Північної Америки й Канаді, що простягаються через 25 степенів геоґрафічної ширини від Мексиканського Заливу аж поза Саскачеван і через 15 степенів геоґрафічної довжини від Місісіпі аж до Гір Скалистих. Від сходу на захід підносяться вони до 1.500 метрів, але так незначно, що роблять враження рівнини

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Рутськівська бібліоґрафія

за роки 1936—1938.

35. о. д-р Йосиф Сліпий: Митрополит Йосиф Велямин Рутський і його доба. Промова виголошена на академії 21 березня 1937. Львів 1937. 12× 16.7, 15+(1). Бібліотека Українського Католицького Союзу, ч. 3. Див. 65, 66, 67.

36. (о. П. Хомин): Великий ювилей (Тристаліття смерти митр. Рутського 1637—1937). „Нива”. XXXII. Львів 1937. 41—45.

37. Микола Чубатий: Митрополит Йосиф Велямин Рутський (В тристаліття його смерти 1637—1937). „Мета”, 1937, ч. 1, с. 10.

б) Рутський — Марійський Дружинник.

38. о. Роман Лукань, ЧСВВ.: Марійські Дружини на українських землях у XVII—XIX стол. „Вістник Марійських Товариств”. II. Львів 1936. 9—20.

39. (о. Ір. Назарко, ЧСВВ): Марійські Дружини на українських землях. „Наш Приятель”. XVI. Львів 1936. 8—9.

40. Катехизм Марійських Дружин. Львів 1937. 17—20: Марійські Дружини на українських землях.

41. (Роман Гайдук): Дружинник Марії. Ювілей смерти Митрополита Рутського і українська католицька молодь. „Правда”, Львів 1937, ч. 14, с. 7.

42. Розвиток українських Марійських Орґанізацій. „Діло”, 1937, ч. 77, с. 7.

На підставі статті під 38.

43. о. Роман Лукань, ЧСВВ.: Перші українські Марійські Дружини. Див. 4, 9.

44. — Перший Конґрес Марійських Дружинників. „Нова Зоря”, 1937, ч. 44, с. 1—2. Див. 8.

45. — Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників. „Вістник Марійських Товариств”, 1937, ч. 5, с. 1—7 і окремо: Львів 1937. Див. 8.

Тут між ін. зміст проповіді Преосв. Івана Бучка про митр. Рутського, першого Марійського Дружинника й першого засновника Марійських Дружин на українських землях. Див. 48, 58.

46. М-р Юліян Редько: Почитання Марії - Цариці України. „Український Бескид”, 1937, ч. 31, с. 3 і „Вістник Марійських Товариств”, 1937, ч. 5, с. 12—17. Див. 61, 62.

В цій промові маємо окремий розділ про митр. Рутського, затитулований: Перший Дружинник.

47. Теофіль Костpуба: Пресвята Богородиця Цариця України. Львів 1937. 29—32: Марійські Дружини XVII—XX ст. на українських землях.

48. † Преосв. Іван Бучко: До Марійських Дружинників. Проповідь у церкві Пресв. Спаса 10 червня 1937. „Вістник Марійських Товариств”, 1937, ч. 5, с. 9—12. Див. 8, 45, 58.

49. P. Irenaëus Nazarko OSBM.: Bericht über die ukrainischen Kongregationen des griechisch-katholischen Ritus in Polen, у виданнях: Referate der Allgemeinen Deutschen Präsidestagung in Innsbruck, 1 bis 3 September 1937. Wien 1937. 67—69 і „Präsides-Korrespondenz für Marianische Kongregationen”, XXXII, Wien 1938, 32—34 та й окремо: Wien 1937, 8⁰, 3+(1).

50. — Die MCen des orientalischen Ritus in Süd-Polen. „Acies Ordinata”. XV. Rom 1937, Nr 1—2, S. 22—24.

Обидві напечатані тут статті були предметами відчитів - рефератів о. Ір. Назарка ЧСВВ на Загальному Зїзді Провідників Марійських Дружин: перша в Інсбруці (2 вересня 1937), друга в Лінцу (7 вересня 1937). Див. про те: „Нова Зоря”, 1937, ч. 67, 68, 75; „Нива”, 1937, 406—407; „Католицька Акція”, 1937, 58—59 і „Добрий Пастир”, 1937, 191 і ін. Ці обидві статті починає автор про працю митр. Рутського для Марійського руху в нас.

51. P. Ireneu Nazarko, OSBM.: As C. M. na Ucrania. „Acies Ordinata”, XV, Roma 1937, N. 2, p. 24—26.

52. P. Irenäus Nazarko, OSBM.: Las Congregaciones en Ucrania. „Acies Ordinata”, XV, Roma 1937, N. 2, p. 28—30.

53. P. Irenäus Nazarko OSBM.: Le Congregazioni nell' Ucraina. „Acies Ordinata”, XV, Roma 1937, N. 2, p. 34—36.

такої як стіл. В літі виглядають прерії як безмежне море трав і цвітів, між якими особливо гарні червоні як шкарлат прерійні лілії. Дерев на преріях майже нема, з виїмком денеде нужденних осок і корчів лозини. В зимі прерії се одна сніжна монотонна пустиня, по якій вихор вие й тут і там скачуть як сніг біленькі зайчики. Снігові на преріях далеко страшніші як на полях нашого краю: вони підоймаються здолу мов филі на морі все вище і вище та понуро дзвонять снігом, бо він замерзлий від сильної студені немов ледяний пісок. Студінь на преріях буває часто така, що як плюнути, то слина заки долетить до землі вже замерзла. Люди подорожують по преріях в зимі тільки рідко коли і їдучи беруть з собою до саней спеціяльні зелізні печі з постійно горіючим вуглем. Стопам у подешви горячо, але рівночасно зверха можна відморозити пальці. В часі снігові легко заблудити і пропасти в замерзлій, страшній прерії, навіть недалеко від людської оселі. Сел на преріях нема, тільки розкинені поодинокі фарми (хутори).

Лагодяться до „вічного мира“...

З Вашінґтону доносять: Підсекретар військових справ Джонсон заявив, що департамент війни приступає до „промислової мобілізації фабрик амуніції, зброї та иншого воєнного матеріялу“, щоб устійнити їх продукційну здібність на випадок війни. З 20.000 фабрик 10.000 одержить спеціяльні замовлення.

Приписи

що їх кождий повинен знати.

В липні 1937 р. обнижено монополеву оплату від кишеневих запальничок з 10 зол. на 1 зол., а від столових та стінних з 25 зол. на 3 зол.

Приватний виріб запальничок як предмету Сірникового Монополю заборонено, а переступлення заборони підлягає карі арешту або вязниці до 2-ох років і грошевій карі від 5 до 10-кратної монополевої оплати. Хто набуває, переховує, перевозить або помагає до їх збування, також підлягає карі гривни.

Камінці до запалювання є також предметом монополю й можна їх продавати в замкнених опакованнях, які мають щонайменше 10 штук, під опаскою Сірникового Монополю. Посідання в торговельнім обороті камінців до запалювання без приписаних опасок підлягає грошевій карі від 20 до 3.000 зол.

Перевіз запальничок з заграниці й з областей в. міста Ґданська заборонений, а подорожний, що вертається до краю, може перевезти тільки на власний ужиток 1 запальничку й 2 коробки сірників.

Річ ясна, що карам вязниці й гривни підлягає професійне пачкування запальничок і камінців.

Таксамо високим карам підлягає той, що набуває перепачковані запальнички й камінці до запалювання.

Тримісячний речинець зголошень запальничок до остемплювання минув 30 вересня 1937 р., а тепер тим усім, котрі не зголосили запальничок до остемплювання в Скарбовім Уряді, грозить кара від 5 до 10-кратної монополевої оплати або податку, як також конфіската запальничок.

---

54. P. Irénée Nazarko OSBM.: Les Congrégations en Ukraine. „Acies Ordinata“, XV, Rome 1937, N. 2, p. 24—26.

55. P. Irenaeus Nazarko OSBM.: The Sodalities in Ukrainia. „Acies Ordinata“, XV, Rome 1936, N. 2, p. 27—29.

Це переклади авторової німецької статті-реферату (див. 50) на інші мови. Вищеназваний Марійський журнал „Аціес Ордіната“, що появляється щомісяця окремо в кількох мовах, крім німецького оригіналу (див. 50), напечатав статтю українського автора ще в отсих мовах: португальській (51), еспанській (52), італійській (53), французькій (54) та англійській (55). Як німецька так само й ці статті зачинаються описом праці й заслуг митр. Рутського для Марійської ідеї на наших землях.

56. Марія Данилевич: Початок і розвій Марійських Дружин (Пропамятна Книга Першого Зїзду Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва. Львів 1937. 63—78).

В частині другій статті коротка згадка про митр. Рутського, Дружинника Марії (69).

57. En Pologne. La vie religieuse des jeunes gens ukrainiens. „La Croix“. LVIII. Paris, 4 Décembre 1937, N. 16 814, p. 3.

В цій статті маємо теплу згадку про митр. Рутського — Марійського Дружинника та ініціятора Марійської ідеї на українських землях.

Список статтей про митр. Рутського — Марійського Дружинника поданий у хронольоґічному порядку.

(Далі буде).

Праця ОО. Василіян

Місійний Зїзд ОО. Василіян у Жовкві.

З приводу 300-ліття смерти митр. Рутського ЧСВВ Галицькі оо. Василіяни в днях 24—28 ц. м. відбули Місійний Зїзд у мурах монастиря ЧСВВ в Жовкві.

Ціль сього Зїзду, як ми писали в ч. 6 „Нової Зорі“, зібрати й закріпити місійні традиції в ЧСВВ. В тій цілі відбувся ряд цікавих і цінних рефератів-викладів, що появляться друком для вжитку василіянських місіонарів.

Зїзд почався врочистою Службою Божою. Його відкрив і нарадами проводив іменем Протоігумена Галицької Провінції Впр. о. В. Градюка ЧСВВ протоконсультор Провінції о. П. Теодорович ЧСВВ. Секретарював о. К. Полішко ЧСВВ. Участь у Зїзді взяли оо.: В. Байрак, Р. Барабаш, С. Бараник, Є. Бобрецький, П. Борис (Вишкіл нових місіонарів), Й. Галабарда, М. Дирда, М. Іванів, П. Кисіль, Р. Криницький (Проповіді додаткові в часі місії), Р. Лукань (З історії місій ЧСВВ у XVIII-му ст.; Відпусти для василіянських місіонарів і місій), П. Луцик, Й. Лучинський (Проповіді станові; Душпастирство дітей в часі місії), М. Марисюк (Місіонарський Требник; Проповіді про заповіді), Й. Маркевич (Католицька Акція в проповіді й системі місійній; Реколєкції для світських), П. Мартинюк, І. Назарко (Проповіді про ціль життя й вічні правди; Церковні товариства та орґанізації в проповідях і місійній системі), М. Пелех, К. Полішко (Старовасиліянська місійна метода в творі „Методус Міссіонум ОСБМ), С. Решетило (Природа, ціль і головні завдання народньої місії, Проповіді Христольоґічні), М. Розумійко, М. Савчин, Я. Сенківський (Торжества й набоженства василіянської місії), С. Соколовський, П. Теодорович, М. Федорович, Й. Чепіль (Зовнішня орґанізація місії й завдання в ній провідника місії; Технічна будова місії, її головні частини та уклад).

На цьому Зїзді учасники використали довголітній досвід своїх попередників, на підставі викладів перевели подрібну дискусію про систему й головні елементи своїх місій. У висліді тієї дискусії зібрали та уложили цілість засад, норм і звичаїв, що закріпить давні традиції василіянських місій, які належать до найкращої сторінки в історії ЧСВВ і нашої Церкви.

Поява нового Катальоґу ЧСВВ Галицької Провінції.

Catalogus Ordinis basiliani s-ti Iosaphat Provinciae ss. Salvatoris ineunte anno 1938. LV. Żowkwa, Typographia PP. Basilianorum — 1938, 22·5×15·2. 58+(6).

Дня 20 ц. м. появився з друку новий Катальоґ ЧСВВ Галицької Провінції пресв. Спаса на біжучий рік. Цього року вийшов він окоріше ніж попередніх літ. Виданий симпатично. Напечатаний на гарному папері й дуже старанно. Маємо в ньому списки монастирів і монахів ЧСВВ у Галичині з зазначенням їх урядів, які говорять про ріжнородну працю галицьких Василіян у монастирях в Бучачі, Букові, Добромилі, Дрогобичі, Гошеві, Краснопущі, Крехові, Кристинополі, Львові, Лаврові, Михайлівці й Завалі, Перемишлі, Підгірцях, Погоні, Станиславові, Улашківцях, Варшаві, Золочеві й Жовкві (7—26). В Бучачі ведуть Місійний Інститут св. Йосафата й релігійні братства при своїй церкві. В Добромилі приміщені риторичні й гуманістичні студії (вища ґімназія). В Дрогобичі ведуть парохіяльну працю й церковні братства. В Крехові мають новіціят. У Кристинополі 2 роки фільософічних студій і праця в парохії. У Львові ряд релігійних братств при своїй церкві, Централю Марійського Т-ва Молоді, Марійські Дружини Пань, Студенток Університету й кілька в середніх школах, ведуть редакції наукових „Записок ЧСВВ“, „Бібліотеки Центрального Василіянського Архіву“, „Вістника Марійських Товариств“ і „Нашого Приятеля“. В Лаврові чотири роки богословських студій. У Перемишлі церковні братства й виконують парохіяльні обовязки в сусідньому Острові. В Станиславові вчать богословських наук у Духовному Семінарі, редаґують священичий орґан „Добрий Пастир“ і трудяться душпастирською працею. В Варшаві сповняють душпастирські обовязки для тамошніх наших вірних. У Жовкві крім парохіяльної праці й церковних братств ведуть велике Видавництво релігійних книжок, тут редаґують свій знаменитий „Місіонар Пресвятого Ісусового Серця“, що тепер його печатається 55.000 прим., далі тут виходить улюблена „Бібліотека Релігійної Освіти“, „Бібліотека Релігійної Драми“, „Католицькі Читання“, "Календар Місіонаря“ й „Душпастирський Календар“. В інших монастирях (Букова, Гошів, Краснопуща, Михайлівка, Завалля, Підгірці, Погоня, Улашківці, Золочів) ведуть душпастирську та парохіяльну працю. Крім цієї праці галицькі оо. Василіяни трудяться ще як провідники реколекцій для вірних, інтеліґенції та шкільної молоді й місій для народу. А кілько то тихої праці в василіянських сповідальницях! Це знають добре ті, що бувають в їх церквах, хочби тільки в Бучачі, Гошеві, Жовкві, Крехові, Львові. Два оо. Василіяни працюють на місійних станицях у Городлі й Грабівці к. Грубешова. Члени Галицької Провінції працюють як місіонарі також в Американсько-Канадійській Провінції ЧСВВ та Арґентино-Бразилійській Віцепровінції. Чотири оо. Василіяни Галицької Провінції працюють у Римі як члени Ґенеральної Управи ЧСВВ і 2 з них консультори св. Конґреґації для Сх. Церкви; інші три ведуть папський Семінар св. Йосафата в Римі. На богословських студіях в Римі перебувають 4 молоді священики. Крім цього деякі члени Галицької Провінції працюють у Закарпатській Провінції св. Николая в Малому Березному, на Чернечій Горі та в Ужгороді. З інших Провінцій перебувають в Галицькій 2 священики як професори фільософії й богословія й 9 молодих монахів на студіях. Галицька Провінція має тепер членів 378 (священиків 123, монахів на студіях 104, монахів-братів 151). В інших Провінціях є 163 членів (45+42+76) у Закарпатській Провінції (Чехословаччина, Мадярщина, Югославія й Ромунія), 93 (26+46+21) в Американсько-Канадійській Провінції, 24 (14+3+7) в Арґентино-Бразилійській Віцепровінції. Разом в усьому ЧСВВ є тепер членів 658 (священиків 208, монахів на студіях 199, монахів-братів 241). При кінці катальоґу поміщений поазбучний список монахів Галицької Провінції з поданням багатьох дат при кождій особі. Цей труд не малий, та дуже важний для будучих дослідів. По цьому поазбучному списку осіб іде Еленхус Катальоґорум ОСБМ 1773/74—1937/38. Цей список усіх василіянських Катальоґів своєї Провінції як бачимо вимагав багато труду і праці. Тут не тільки списані Катальоґи ЧСВВ (деякі з них мало відомі й рідкі, напр. з рр. 1774/75, 1776/77, 1887, 1918), але також голоси преси й рецензії про цінені нашою наукою василіянські Катальоґи. Про деякі з них маємо цікаву бібліоґрафію. Зазначені тут голоси також „Нової Зорі“ про ті Катальоґи. Напечатаний бібліоґрафічний список 55-ох Катальоґів ЧСВВ від 1773/74 досьогодні, се цінний вклад у нашу бібліоґрафічну літературу. При кінці Катальоґу й на обгортці напечатаний річевий покажчик (індекс).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Про католицьку белетристику

Яка повинна бути праця над її створенням?

Нема сумніву, що наш галицький український католицизм сильно зріс у порівнанні з його довоєнним станом. Коли до війни інтеліґент-католик був „дивоглядом", то тепер католик іще псує декому кров, але вже не дивує. Ще в 1920 р. деякі наші панни не подавали мені руки, бо я був „клерикалом", а вони під тим словом розуміли „зрадника нації". Сьогодні ті самі пані — ходять уже до церкви, бодай на національні „свята"... Се великий поступ.

А проте... Ще й сьогодні є ділянка, в якій нашому католицизмові й дальше не подають руки, де він чужий, як житель ґетта в палаті князів. Се ділянка белетристики, красного письменства (оповідань, новель, повістей і т. п.).

Найвищі завдання католицизму не з цього світа; проте католицизм жие в цьому світі. Коли католицтво має бути „всім для всіх", то годі йому відгороджуватися від якихнебудь ділянок духа, отже й від культури. Замикання себе перед деякими справами се не splendid isolation, тільки ghetto.

Ділянка белетристики, в якій наш католицизм так „блискуче" ізолюється, се дуже важна справа сьогоднішнього культурного життя. Давно минули часи, коли белетристику вважали лише забавкою для паннів у „романсовому" віці. Сьогодні одним із перших завдань трьох наскрізь новочасних суспільних революцій — большевизму, фашизму й гітлеризму, було не що інше, як знищення „невідповідної" й допомога розвиткові „відповідної" белетристики. Наворот сей у своїм негативнім постуляті пригадує індекс заборонених книжок, чисто католицьку установу, яка досі була „притчею во язиціх"...

І на диво, ми — галицькі католики — беремося досі до католицизування белетристики в дивно перестарілий спосіб: самою анатемою. Тимчасом така духова потреба людини, якою сьогодні є белетристика, раз розбуджена не дасться вже загнати в ніщо. Коли не знайде заспокоєння в католицькім середовищі, то шукає його поза ним. Чудацько-еклектичні, грубо некатолицькі „погляди" деяких наших галицьких католиків (про се в „Н. Зорі" з 1937 р. в чч. 1072, 1073, 1074 був ряд фейлетонів М. Курчинського п. н. „Поміченння з ферій") мають своє джерело головно в акатолицькій белетристиці, якою католики годуються. Беруть вони ту белетристику з жидівських і польських визичалень книжок; а й ті, що є, українські визичальні теж ведені в акатолицькім дусі, як про се була мова в згадуваних фейлетонах „Нової Зорі". Зате християнські бібліотеки мають книжки переважно аскетичного характеру і то старої форми, яких — поза малими виїмками — майже ніхто не визичає, бодай у місті. Знаю се з досвіду, як б. бібліотекар Марійського Т-ва й інших Товариств. До того шефи деяких християнських бібліотек звичайно держаться ще старого, сьогодні смішного засновку, що — мовляв — „романси псують характер"... Такий „дух конвікторства" — не життевий, бо — як відомо — є ріжні „романси..."

Рецензій на закордонні католицькі згл. позитивні книжки в нас — поза „Новою Зорею" й „Дзвонами" — майже нема, а „Літературні Сторінки" в наших щоденниках ведені звичайно в дусі не лише некатолицькім, але противнім навіть звичайному позитивному націоналізмові! Звідкиж наш пересічний католик має знати про існуюче й навіть гарно розвинене католицьке красне письменство закордоном, коли звичайно не чув і не бачив навіть такої гарної й повчаючої книжки, як от прим. видання ОО. Єзуїтів п. н. **„Udział twórczości katolickiej w dziesiejszej literaturze świata."** (про се писав я в „Новій Зорі" ч. 947, в статті „Католицьке письменство сучасности"). Отже католики читають звичайно те, що розреклямовують жидівські і польські ґазети, ріжні „Веки", „Експреси" й „Курєри". От недавно приїхав до Львова старушок священик та розпитував по ріжних книгарнях за твором відомого атеїста й большевика; на гадку того священика мав се бути знаменитий твір, бо він „читав про нього дуже прихильну рецензію — у „Веку"... Що той „Век" служить скрито ідеї т. зв. „демократії" (читай: людового фронту), того наш провінціонал не брав у рахунок. Отже читають наші люди й попитують за авторами-вимітаями, яких твори просто ганьба для краси й моралі. Попитують наші католики за творами, що їх сьогодні гітлєрівці зовсім справедливо обливають нафтою й палять.

Наш „одинокий щоденник" у своїй „Літературній Сторінці" пропагує твори інтернаціональних Жидів й інших „демократів та поступовців", фальшує розуміння терміну „католицьке письменство", а в „Бібліотеці Діла" виходять сфальшовані переклади ріжних книжок, що їх Церква заборонила читати. Подібно мається справа і з націоналістичними „Українськими Вістями", де правдивий націоналіст (сидівже кілька літ за націоналізм) др О. Бабій спокійно поручає таких розкладових письменників як Піранделльо, Метерлінк і ін., а з наших навіть пропаґаторку „свідомого материнства", Софію Парфанович, і пропаґатора нео-поганства Ростислава Єндика.

Ще гірші наслідки для культурного життя наших католиків має повне занедбання виховання українських католицьких письменників і малощо не стопроцентове занехання видавництв позитивної белетристики. Коли акатолицькі гітлєрівці вибрали до Німецької Академії Літератури католицького священика-белетриста о. Петра Дирфлєра, коли до Французької Академії ввійшов католик-белетрист Франсуа Моріяк, то в нас справа йде зовсім не туди. Один з наших визначних католицьких виховників дуже не долюблював тих змоміж своїх питомців, що мали якийнебудь наклін до красного письменства. Звичайно той педаґог говорив питомцеві таке: „Ти ліпше займися якимсь поважним ділом, а не дурницями: і так з тебе Данте не буде!..." Одинока „поезія", яку культивовано під проводом того добродія, се були імянинові вірші такому то достойникові, згл. „сльоза на гріб" достойника...

Чи дивно, що в такій атмосфері католицькі початкуючі белетристи марнувалися на принагідних віршеробствах, або переходили зі своєю творчістю то до ліберялів колись, то до націоналістів або й комуністів тепер... Серед такої Абдери можливі лише Абдерити, або — втеча. І вийшло в наслідках таке, що прим. при редаґуванні „Поступу" найбільше критично треба було ставитися до творів якраз священиків: деякі з них — у добрій вірі — присилали такі речі, що містити їх було неможливо! От навіть, минулого року, один з наших католицьких письменників прислав до видання твір, в якім на кількох сторінках прославляє пиянство та лає „Відродження" за те, що воно, мовляв, нехтує „святими старовіцькими звичаями"... Виходило нераз навіть таке, що письменник, який писав богословські книжки в католицькім і позитивнім дусі, той самий чоловік, коли взяв до рук перо белетриста, давав речі декадентські й до-краю ляїцистичні...

Можна зрозуміти тих злих авторів, а добрих людей. У їх душі поділ: одна її частина вихована й образована на висоті університетів; друга частина стоїть на рівені народньої школи. З одного боку в них велике начитання творами ліберально-ляїцистичними, з другого мінімальна доза знання католицизму. З такої то „школи" виходять оті „священики з Діла", що — мнящеся службу приносити Богу — найбільше шкодять Божій справі. Вони заповнюють ліберально-націоналістичні журнали своїми речами, які ні трохи не підходять під марку католицтва. І при тім усім ті люди вважають себе за правдивих виразників католицького письменства!...

А коли вже й найдеться між тими ріжними „католиками" справжній поет і справжній белетрист, тоді наступає друга траґедія: такий письменник не має де друкувати своїх творів... Мені відомо, що прим. один з наших католицьких письменників має кілька історичних повістей, другий кілька психольоґічних романів, третій повісті з війни й Талєргофу, четвертий, пятий, шестий — ряд оповідань, семий ряд критичних нарисів і т. п. Та видати того ніхто з католицьких видавців не хоче, бо 1) або не має грошей (прим. „Добра Книжка"), або 2) друкує — як каже — твори „справдішньої літературної стійности (хоч 105% націоналістів згл. недавніх іще комуністів), а не якихось там католицьких ґавендзяржи", або 3) „не треба друкувати якихось там байок, нам вистарчить ґазета" (висказ одного з наших визначніших діячів-католиків). Словом католики-белетристи майже скрізь стрічаються з відповідями в роді славного речення каліфа Омара: „Або в тих книжках є вже наука Корану, то їх не треба, бо є Коран; або в них нема того, що є в Корані, отже вони шкідливі". Одинокий католицький літературний журнал „Дзвони" містить твори лише деяких католицьких письменників, переважно свойого табору; натомість не містить навіть рецензій на твори католиків з другого табору. Гадаю, що не винен тому редактор, а видавці журналу, які одначе краще знаються на будовах і подорожах, аніж на літературі... Таке одностороннє „клікове" ставлення справи очевидно шкідливе, бо лише скріплює табор ляїцистів, ослаблюючи спільні сили католиків. Не маючи де вироблятися, молоді таланти-католики йдуть писати по ріжних націоналістичних згл. ліберальних журналах, де їм притинають ідеольоґію й де вони врешті асимілюються з окруженням та згодом перестають почувати себе католиками. Знов дуже вірні своїм ідеям католики-белетристи, не маючи де виробити свій талант, залишаються на найнижчому степені форми й очевидно не можуть опісля заімпонувати тим католицьким видавцям, які шукають „правдиво-літературних цінностей". І так витворюється правдиве ґетто „письменників" на тлі нашої таборової Абдери...

Письменники без католицького світогляду мають де писати („Вістник", „Назустріч", „Напередодні") й мають у кого видавати свої твори („Бібліотека Діла", „Українська Бібліотека" — це місячники; не згадую вже про інші видавництва). Натомість белетристи-католики мають усього три видавництва: 1) „Українська Книжка" в Жовкві (досі вийшли три випуски), 2) „Добра Книжка" у Львові (нема грошей), 3) „Бібліотека Дзвонів" у Львові (видає лише літературно-стійні твори). Та ті три й усі інші католицькі видавництва за останні два роки видали ледви сім книжок з ділянки католицької белетристики, коли лише згадувані два некатолицькі видавництва-

місячники видали за той час 42 книжки! То значить, що католики в нас щодо белетристики кількостево стоять на шестім місці, коли не на дальшім...

Збираючи все досі сказане, доходжу до таких висновків: Під загрозою стати ґеттом згл. абдеритами в ділянці белетристики — галицький український католицизм мусить звернути увагу на сю понехану та злегковажену ділянку культури. Длятого треба у виховних католицьких заведеннях, нижчого й вищого типу, звернути увагу на відповідне освідомлення питомців щодо суті й ваги католицької белетристики та допомогти молодим талантам розвивати свої способности у вказанім напрямі. Дальше треба допустити до слова белетристів у ґазетах, які досі не друкували белетристики, а які моглиб її друкувати без нарушення поваги часопису, бо друкують прим. перекладну белетристику. Не треба прикладати до творів молодих белетристів якогось безоглядно - суворого критерія, бо Дантом ніхто відразу не вродився, ні не треба накидати тим белетристам ціннх поглядів редактора, а дбати радше про те, щоб їх ідейний зміст не противився католицькій науці віри й обичаїв. В перекладах з чужих мов давати лише найдобірнішу белетристику в католицькім дусі, а не твори всяких ляїцистів і т. п. барахло. Конечно треба допустити в підвалах (фейлетонах) ґазети друк якогось більшого белетристичного твору наших католиків, бо в той спосіб дамо можність побачити світ більшим творам, які видавці бояться видати. В католицьких журналах, присвячених белетристиці, допустити до слова також письменників з іншого табору чи котерії та не промовчувати в рецензіях їх творів: напевно деякі видавці безсумніву більш ідейні, ніж се про них гадають їх підвладні. При часописах треба завести бодай раз на місяць літературний додаток, так зо 4 сторінки друку, редаґований подібно цікаво як „Напередодні“ чи „Назустріч“; в той спосіб бодай на початок малиб ми живішу трибуну католицької літератури, ніж можуть бути нею тяжкі журнали чи „Літературні Сторінки“, в яких нема вже місця на літературні спроби чи на полеміку. Рівночасно з тим треба повести освідомлення нашої католицької суспільности про вагу белетристики через статті в часописах, виклади й реферати та доповнення катол. бібліотек відповідними книжками на сю тему. Зорґанізувати в католицькій пресі дописи на тему закладання католицьких визичалень книжок по містах і селах. При всій тій праці не ставити пенсіонарсько-радикальних домаганъ до творчости католицьких письменників, тямлючи, що при будові великого діла треба усувати не чоловіка, а його хиби; вмивати руки, на зразок Пилата, дуже легко, та воно нас ніяк не виправдає... А передовсім тямити одно: нічого не поможуть всі, хочби які геніяльні католицькі письменники й видавці, коли їх діла не споможе наш загал закупном їх творів і видань! Отже: ніякий дім Українця-католика, ніяка католицька бібліотека-читальня, ніяка католицька крамниця чи орґанізація не сміє бути без католицьких українських книжок. Віра без діл мертва, а видавці без грошей, автори без видавців і видавці без покупців — зовсім мертві й ніхто їх не воскресить з холодного гробу байдужности й безвідповідального ледарства „літеплих“ людей!... — А р а м і с.

Статтю сю уважаємо дискусійною. — Ред. „Нової Зорі“.

Мрозоль „Ґонсецкі“

Оригінальна масть Мрозоль „Ґонсецкого“ з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Прощі до Гошева в 1937 р. З приводу 200-ліття перебування чудотворного образу Божої Матері на Ясній Горі в Гошеві тамошні ОО. Василіяни заповіли ювілейні торжества, що протягнуться і на 1938 р., а завершенням їх буде торжественна коронація того образу. Заклик цей пролунав по наших землях і вернувся на Ясну Гору відгомоном багатьох великих збірних прощ майже з цілої Галичини. Започаткували їх, як і годилося, заслужені вже в нас Марійські Дружини Пань з галицьких міст у днях 26 і 27 травня 1937. Дальші важніші прощі в хронольоґічному порядку так слідували: 4. VI. Ученики ґімназії св. Йосафата зі Львова та учениці С. С. Василіянок зі Львова. 5. VI. Проща зі Львова. 12. VI. Проща з Жидачівщини. 13. VI. Проща з Станиславова. 26. VI. Проща з Бродів. 28. VI. Проща з деканатів: Зборів, Золочів, Оліїв, Поморяни. 2. VII. Прощі з Коломиї і з Ґніздичева. 10. VII. Прощі зі Стрия і з Ґірного. 11. VII. Прощі зі Щиреччини і з Синевідська. 18. VII. Прощі з Лукавиці і з Панівець. 24. VII. Прощі з Перемишля і з Миколаєва над Дністром. 31. VII. Прощі з Лопянки і Грабового. 7. VIII. Прощі з Жовкви і з Галича. 14. VIII. Прощі з Ходорова і з Городка. 16. VIII. Прощі з деканату журавенського. 18. VIII. Прощі з Перемишлянщини. 21. VIII. Прощі з Бучаччини, Чортківщини, Борщівщини, Заліщик і Монастириськ. 24. VIII. Проща з Войнилова. 30. VIII. Прощі з Рогатинщини. 4. IX. Прощі з Дрогобича і величезна проща зі стрийського деканату — до 10.000. 5. IX. Прибуло дуже багато народу з ріжних сторін та околиць. Було понад 20.000. 11. IX. 7 прощ: з Калуша, Малих Дідушиць, Липовиці, Ілемні, Пійла, Духанова і з Довгого Кал. 15. IX. Проща зі стрілиського деканату. 20. IX. Проща з Угнова. 2. X. Проща з Бірчанського деканату. 13. X. Проща з Волчковець. Разом усіх важніших окремо орґанізованих прощ понад 40. Та на тім не скінчиться. Се щойно великий заповіт майбутнього. Великі прощі у звязку з надходячою коронацією ще приготовляються на весну і на літо 1938 р. Як засяє весняне сонце, як прийде улюблений місяць Марії, попливуть знов усіми шляхами галицькі діти і понесуть пісні, серця і сльози до Тої, що є потіхою скорбних. Коли зважити духовий і релігійний сумерк сьогоднішного світа, що нас окружає, а з другої сторони матеріяльне лихоліття нашого народу, то можна тільки дивуватися і радіти з приводу тих фактів. А дальше, коли підійти до тих фактів психольоґічно, то дається вичути підсвідома і відрухова жажда первин духової і релігійної в життєвій структурі нашого народу. І не вдіє тут нічого комуністичний боєвий атеїзм, не докаже нічого духова депресія, звязана з віковим поневоленням народньої самостійности, ні віками тяжіюча над масами нужда, ні ще пізніші гороскопи будучности. Вичувається тут наглядно, що чимбільше усувається зпід наших ніг земське, дочасне, тимбільше підводимо очі на висші, духові вальори життя, що є запорукою, а заразом услівям піднесення народу під кождим оглядом. Ще одне. Пресв. Діва Марія притягає до себе на Ясну Гору всіх без ріжниці та всіх єднає. Перед висшою силою, перед Марією кориться і партія і погляд і вік і пол і стан, бож у цих прощах бере участь інтеліґенція поруч міщанства та селянства, молодь і старші, приклонники ріжних партій та ріжних поглядів з усіх трьох наших дієцезій. Це відрадний симптом нашого здорового в основах народного орґанізму. Давби Господь, щоб це було завязком і прогнозою кращого завтра нашої суспільности. Вкінці треба піднести велику активність нашого духовенства в орґанізуванні та жертвенність у відбуванні згаданих прощ. Тому в першій мірі духовним, а дальше прочим орґанізаторам, впорядчикам та всім учасникам гошівських прощ належиться признання і похвала за ревність в Божому ділі. А всіх, що причинилися і причиняться до прикраси церкви і святого місця, Ясної Гори, що з неї Цариця наша глядить ласкаво на ввесь свій край, Марія не забуде ніколи. — Кч.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ Волині вислала була спеціяльну делеґацію до села Гриньків, кремянецького повіту, в звязку з відомими подіями. Посли-делеґати Тимошенко і Бура зібрали матеріяли, УПРВ перестудіювала їх на окремім засіданні і рішила внести в тій справі інтерпеляцію до правительства. Ту інтерпеляцію після відчитання в соймі має напечатати „Волинське Слово“. („Вол. Слово“, ч. 3).

ПОСОЛ ТИМОШЕНКО з Волині домагався в соймі утворення спеціяльного уряду для справ меншостей. Дальше пос. Т. закинув Полякам, що при навертанні православних Українців на католицизм, перекреслили свободу совісти, примінюють психічний террор і пускають в обіг твердження, що в пограничній стрефі можуть мешкати тільки Поляки і католики. Перший, що перейшов на католицизм, се б. російський жандарм Седельників. До найревніших навернених належать зайшлі Росіяни, що не мають польського горожанства.

ПРЕМІЄР РАДИ МІНІСТРІВ приняв на авдієнції голову УНДА В. Мудрого.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС проти 30 молодих Українців з Радехівщини відбувається в Золочеві. Всіх підсудних обвинувачують за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН). Боронять др С. Шухевич зі Львова і 5 адвокатів з Золочева.

ВІЦЕМІНІСТРОМ ВНУТРІШНИХ СПРАВ іменував президент РП дра мед. Броніслава Наконечнікова - Клюковского, б. воєводу станиславівського і потому львівського. Він уроджений в р. 1888.

ШЕФ ҐПУ Єжов зорганізував окрему пресову поліцію. Вона має переводити острий нагляд над совітськими журналістами.

НАД ЕСТОНСЬКОЮ І ЛАТВІЙСЬКОЮ ҐРАНИЦЕЮ Совіти будують укріплення. Власти виселюють населення в глибину СССР.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ відкликали громадські вибори. Яко причину подають, що напружене положення в державі не позволяє їх відбути.

ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ ЮГОСЛАВІЇ побільшений о 12 проц. в порівнанні з минулим роком. Цікаве те, що представники німецької фабрики зброї Круппа мають зреорґанізувати згл. створити воєнний промисл Югославії.

ЖИДАМ В РОМУНІЇ рішили відібрати дозволи на ношення зброї. В будучности Жидам не будуть видавати таких дозволів.

ПІДСТАВУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ФРАНЦІЇ становлять: значна більшість дрібних функціонарів поліції, почти і більшість учителів народних шкіл. В робітничій клясі панує роздвоєння, навіть розтроєння: є там комуністи, соціялісти і безпартійні згл. націоналісти. („Слово“).

ЧЕРВОНІ ЕСПАНЦІ евакуують м. Терруель під напором офензиви повстанців.

ПОРТУҐАЛЬСЬКІ ВЛАСТИ викрили широко розгалужену комуністичну орґанізацію. Її фінансувала чужа держава. Орґанізація видавала нелеґальний щоденник. У звязку з викриттям увязнили богато осіб.

ПРОТИЯПОНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися в Сінґапурі. Юрба Китайців заатакувала трамвай, в якім було кілька Японців.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

В Сяноці на припорученння прокуратури арештували о. Романа Солтикевича, пароха Улюча, березівського повіту. Причина арештування невідома.

Львівська біржа, грошева, товарова і збіжева, переноситься з 1 лютня с. р. до нової домівки при вул. Третього Мая ч. 2.

У Львові появився новий жидівський щоденник, писаний жарґоном, „Ноє Лемберґер їдіше Цайтунґ". Примірник сего часопису коштує 5 ґрошів.

Гроші зібрані на будову памятника марш. Пілсудского у Львові хочуть призначити на будову тріюмфального луку, щоб тим зазначити „600-ліття приналежности Львова до Польщі". Лук малиб побудувати на терені парку Косцюшка біля університету (передтим соймового будинку).

Новим президентом окружного суду в Стриї іменовано Бронислава Полякевича.

Місто Луцьк 1-го січня с. р. мало 41.680 мешканців. В тому було римо-католиків 14.846, православних 6.774, евангеликів 1.111, Жидів 18.325, караїмів 63, осіб інших віроісповідань 561.

Мін-во освіти в Варшаві розглядає справу, чи не покликатиб до життя новий тип ґімназій, а саме „ґрафічні ґімназії". Вони вишколювалиб працівників ґрафічного промислу в ділянці друкарства, лінотипу, фотохеміґрафії й переплетництва.

Міністерство почт випускає 1 лютого с. р. нові почтові значки з президентом Мосціцким вартости 15 і 30 ґр. Один значок має синьо-сталевий колір, другий червоно-фіолетний.

Варшавське староство видало розпорядок, на підставі якого всіх власників годинників, виставлених на публичний вид, будуть карати гривною до 500 зл., коли ті годинники будуть показувати неточний час. Відхилення від часу, що його устійнює Астрономічна Обсерваторія, не сміє бути більше, ніж 3 мінути.

Доньку дідича з Поморя Генрику Добжиньску, засудили в Варшаві за комуністичну пропаґанду між молодю на 2 і пів року вязниці.

В Пулавах до канцелярії державної ґімназії увійшли бандити і забрали з каси дирекції 400 зл. Здається ті самі злочинці вдерлися тої самої ночи до вселюдної школи і забрали кільканацять зл.

В селі Михалі в надвислянській низині появилися на днях мотилі. Се явище вказувалоб на дуже ранню весну сего року.

Адміністраційні власти перевели ревізію книг і діловодства в Литовському Науковому Товаристві в Вильні.

Еміґраційний Синдикат ствердив, що з одного тільки луцького повіту виїхало до заморських країн: у 1934 р. 315 осіб, у 1935 р. 674, у 1936 р. 1294 і в 1937 р. 2529 осіб. З цілої Волини, де є 3 синдикати (Луцьк, Рівне, Ковель), виїхало до 7.000 осіб.

Гумор. — Но як функціонує твоє авто? — Як пес. — Не розумію. — Та стає трохи не коло кождої ліхтарні.

Ґалерія образів Т. Шевченка в Харкові збогатилася знов кількома оригіналами образів Шевченка, м. і. придбала вона мальовану олійними фарбами картину „Гамалія" і таксамо олійний образ „Кобзар". Обидві картини потребують реставрації. В тій ґалерії є вже богато оригіналів кисти Шевченка як також цінні мальовила Репіна, Волкова, Башилова і проф. Мате, що мають звязок з Шевченком і його творчістю.

Листи майстрів літератури до початкуючих письменників почав печатати „Молодняк" від ч. 3 1937 р. В тім числі напечатав чотири листи Максима Ґоркого. В першім листі Горький пише, що „шляхом листування не богато досягнеш", лучше вчитися з устних розмов з досвідченим письменником.

На побережжах Чорного Моря панує дуже тепла погода. Зацвіли нарцизи, фіялки, рожі й малини.

Наймолодший в світі член парляменту се 18-літня дівчина, вибрана до ради СССР. В начальній раді СССР є крім неї ще 4 інші члени нижче 20 літ. Як ті не врадять нічого на підставі свого життєвого „досвіду", то вже ледви чи інші врадять...

В Болгарії є тепер півтора міліона неграмотних. Такі цифри подає найновіша болгарська статистика.

Б. царський ґенерал - пастухом гусей. На Литві помер пастух гусей в одного селянина, 82-літній Филип Франіч. Про його минуле ніхто нічого не знав поза тим, що він з Росії прибув на Литву. Щойно по смерти стверджено, що покійний був ґенералом б. царської армії. Між його річами знайшли прапор одного з полків тоїж армії. Померший ніколи не говорив про своє походження.

З Ромунії видалили всіх рабінів, неромунських громадян. Крім того ромунський уряд рішився видалити всіх неромунських купців і промисловців, що їх підприємства зареєстровано по 1 січня 1930 року.

Студенти медичного факультету в Букарешті домагаються від ректора усунення асистентів, ляборантів і препараторів жидівського походження.

Під Торн-Северіном (Ромунія) на Дунаю перевернувся моторовий човен, що віз 22 учнів і вчителя. Всі вони потонули.

Гумор. — Найлучший вихід. — Дозволите, що точно в 9 год. прийду до вас з усею родиною на св. вечеру. — То ви не обходите свят сего року? — Ні, ми обходимо знакомих...

Гумор. — Анонс. — 19-літній подорожуючий субєкт у спірітусі пошукує з причини смерти принципала нового шефа в тім самім плині.

ОСТАННІ ВІСТИ

Перед самим замкненням числа наспіли з Німеччини вісти, що у всіх дієцезіях Баварії та в деяких поза нею розвязано і заборонено католицькі стоваришення мужеської і жіночої молоді, як також „Союз нової Німеччини". За причину подано, що вони зовсім занедбали релігійні ціли, а провадили діяльність протидержавну. Богато родичів внесло протести в баварськім мін-ві культури.

В Німеччині видумали новий „ерзац" у формі шоколяди і солодощів, які виробляють з ванілії й цукру.

В Берліні відбувається від 21. І. с. р. вистава німецької архітектури і мистецького промислу. Виставу відкрив сам канцлер Гітлер.

В Італії є тепер около 250 оперових театрів. З них тільки 4 може вмістити 3—4.000 глядачів. Тому запроєктовано будову низки театрів з великими видівнями, які моглиб помістити більше людей.

У Франції рішили з ощадности виплачувати міністрам пенсії щоденно, а не місячно, бо богато кабінетів не тривало навіть місяця. Премієр дістає щоденно около 78 зл., міністри по 65 зл.

Біля Бенґазі (Лібія) відкрили руїни гелленістичного міста Птольомаїда, в них велику цистерну, мавзолей у формі тріюмфальної арки та богато різьб і надписів. Руїни походять правдоподібно з часів римського імператора Діоклеціяна.

Син розстріляного в Абесинії раса Касси став католицьким місіонарем.

В Шікаґу (ЗДПА) мають побудувати найбільший хмародер світа. Він матиме 200 поверхів і 400 вінд. Тепер підготовляють терен під його будову і в тій цілі бурять 40 менших камяниць.

В руїнах Шанґаю померло з голоду коло 10.000 Китайців.

В Японії заборонили відчиняти кавярні, ресторани і дансінґи коло високих шкіл, щоб молодь не марнувала часу, замість слухати викладів.

Гумор. — Пан директор дуже обурений легкодушною поведінкою свого сина. — Від сегодня не дам тобі ані сотика! Ти вмер і перестав для мене істнувати! — Може в такому разі дасть мені тато хоч кілька соток на похорон.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Останній алярм.
МУЗА: Король і хористка.
ПАКС: Не забудь про мене.
СТИЛЕВЕ: Ґрафиня Владінов і ревія.
ТОН: Дармоїд.

Долівка - це дзеркало домашньої культури, проте: підлогу стало пекається пастою „Зоря"

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 3 лютня 1938. Ч. 8 (1108)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон: чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЮВІЛЕЙ МИТРОПОЛИТА РУТСЬКОГО

В неділю дня 6 лютня 1938 р. Станиславівщина обходить врочисто під високим протекторатом Їх Ексцеленцій Кир Григорія, Епископа Ординарія і Кир Йоана, Епископа Помічника 300-літній Ювілей Митрополита Йосифа Велямина Рутського. Програма свята: І. В 10 год. урочисті Служби Божі в намірі проголошення Й. В. Рутського святим: в катедрі, в церкві ОО. Василіян, ОО. Редемптористів, в Кнігинині й на Гірці. ІІ. Ювілейна Академія в честь Митрополита Й. В. Рутського в салі укр. Сокола. Програма Академії: 1) Вступне слово Їх Ексцеленції Кир Йоана, 2) Дехтярев: Помилуй мя Боже, хор „Трембіта" ОО. Василіян, 3) *** Молитва митр. Рутського, декл. Іза Ольшанецька, 4) Бортнянський: Живий в помощі, катедр. хор, 5) Митрополит Рутський, реферат о. І. Назарка ЧСВВ., 6) Бортнянський: Благословен Господь, хор Богословів, 7) Уляна Кравченко: *** декл. М. Смеречинська, 8) Ти єси Петр (гимн), хор „Трембіта" ОО. Василіян. Академія відбудеться: 1) для шкільної молоді й замісцевих гостей в год. 13 (1); 2) для місцевого громадянства в год. 19 (7 веч.). Чистий дохід призначений на докінчення церкви на Майзлях.

Без програми не обійдеться.

„Роботнік" в ч. 27 пише: Пан премієр Складковский підходить до справи нац. меншин зі сторони чуттевої, а не розумової. Таким способом тої справи розвязати не можна. На те треба мати програму, бо без програми не знати, що і як робити. А п. премієр не хоче виголосити програми, бо — каже — „та програма випливає з дня так для Поляків, як для Українців і Жидів". А ми думаємо, що не випливає, а є навпаки: практика дня випливає з програми, або — з браку програми... Біда в тім, що не всі розуміють сю правду.

Велика радість в Голяндії.

Дня 31. І. с. р. о год. 9.59 наслідниця голяндського престола княжна Юліянна породила дочку. Вістку про народження княжни оповістила сальва 51 гарматних стрілів. Майже рівночасно відізвалися дзвони у всіх церквах цілого краю, в пристанях загуділи корабельні сирени і над містами Голяндії появилися літаки, які розкидали картки з радісною вісткою. В цілій Голяндії велика радість. День 1 лютня проголошено національним святом Голяндії. Новонароджена княжна дістала імена: Юліянна Вільгельміна Емма Єлисавета і титул кн. Нассав-Оранє.

Бліхер домагається виповідження війни Японії.

На засіданні „Верховного Совета СССР" член ЦІК-а (Центрального Исполнительного Комітета) Жданов скритикував закордонну політику Літвінова і домагався рішучих кроків супроти Японії. Недавно маршал Бліхер був на авдієнції у Сталіна і налягав, щоб СССР виповів війну Японії. Покликався на те, що Японія переводить мобілізацію в Манджурії і хоче доповнити міліонову армію та вдарити на СССР. Значить червоний ґен. Бліхер хотівби випередити Японців.

Союз Німеччини, Італії й Японії затісняється.

Японський мін. закордонних справ Гірота заявив, що Японія, Німеччина й Італія подали собі руки в імя спільної боротьби з Комінтерном, та не виключена річ, що співпраця тих держав в будучности обійме також інші м. ін. популяційні справи. Бо, на думку мін. Гіроти, дипльоматія і популяційні проблеми тісно получені. Якраз популяційні справи в трох згаданих державах ведуть до спільноти їх інтересів, загрожених інтересами Франції та Анґлії й евентуально Америки.

Зневажено американського дипльомата.

Коли з американської амбасади в Нанкіні виходив другий секретар амбасади Джон Аллисон, приступив до нього японський поліцай і вдарив його в лице. Офіціяльний японський комунікат стверджує, що Аллисон позволяв собі на неоправдану критику японської армії. В Анґлії уважають сей інцидент новою спробою провокації білої раси. Як Америка відповість на те, невідомо.

Французький франк дальше паде.

Дальший упадок курсу французького франка викликує в Парижі поважне занепокоєння не тільки фінансових кругів, але й політичних. „Парі Суар" пише з того приводу м. ін.: Новий упадок курсу франка вимагає вияснень. Монетарне порозуміння Франції, Анґлії і Злучених Держав Півн. Америки добра річ під умовою, що кошт його істнування не впаде на саму Францію. Дальший упадок франка може потягнути за собою заломання французької господарки, як також руїну середної кляси. Паризькі круги зрозуміли статтю „П. С." яко пересторогу для Анґлії й Америки, щоб не лишали франка без помочі. Запас золота Банку Франції виносить поверх 58 міліярдів франків. Покриття банкнотів золотом упало з 50.25 проц. на 49.76 процент.

Страшний ураган над Европою.

Нашу Галичину, значну часть західної Польщі, Німеччину, Францію й Анґлію захопив страшний ураган. В Бориславі вихор зірвав кількадесять вертничих веж і дахів на домах. В Синевідську зірвало дах на зелізничім двірці й не лишився ні оден паркан. Подібно було в ріжних місцевостях Стрийщини, Перемищини, Ходорівщини. З ріжних міст і сел Німеччини, Франції й Анґлії надходять вісти, що позривані комини фабрик, телеґрафічні получення, дахи домів, повиривані дерева з корінням, повискакували поїзди з шин і т. д. Шкоди величезні. Особливо побоюються за долю численних рибацьких човнів, які в часі шаління того урагану були на морях. Життя рибаків очевидно в великій небезпеці.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

ДО ВИМОГ ПРАВИЛЬНОГО ЗАВІДУВАННЯ ЦЕРКОВНИМ МАЙНОМ належить також асекурація внутрішнього урядження церкви від огню і від крадежі-влому, яку під найкориснішими умовинами переводить

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

Суть сталінізму

Як його розуміє Троцький. [1])

Нова книжка Троцького п. з. Злочини Сталіна [2]) присвячена головно великим політичним карним процесам, які відбуваються в СССР і якими Сталін винищив стару ґвардію большевизму з нечисленними виїмками і винищує вже друге покоління дійсних большевиків, а саме те, що заправлялося до публичної діяльности в часі горожанської війни. На тім тлі Троцький малює большевизм взагалі — в його минувшині, в його теперішности і в його перспективах, виказуючи, чому в СССР діється те, що діється. При всім зацікавленні, з яким читається ту книжку, не можна сказати, щоб вона мала в собі якусь систему. Вона писана „наспіх", в дорозі, на кораблі, між Норвеґією і Мексиком та почасти в Мексику. Се безпосередне реаґування головного співробітника Леніна на винищування в СССР правдивих большевиків, реаґування всіми нервами. Отже та книжка і не може бути систематична.

З тих причин рецензувати ту працю „по порядку" неможливо. Наведені в ній факти, висказані погляди й думки рецензент мусить сам сяк-так упорядкувати, що й спробуємо здебільша зробити, а саме тим способом, що уваги Троцького на дану тему, розсипані по цілій книжці, зберемо здебільша в одній статті, наскільки се в статті взагалі зробити можна.

Щоби зрозуміти дивну появу винищування правдивих большевиків Сталіном, наслідником Леніна і головою теперішнього большевизму, треба наперед представити суть сталінізму, то значить тої системи, яка тепер панує в СССР і яка з природи річи одержала назву від теперішнього диктатора радянської держави.

Передовсім суть сталінізму, пише Троцький, полягає на брехні. Але се не та брехня, яку людство бачило в часі останньої великої війни.

„Тоді брехня мала ще в собі складники заклопотання і дилетантизму. Інакше тепер, в часі цілковитої, абсолютної, тотальної брехні, яка монопольно використовує пресу і радіо для масового затроювання суспільного сумління... Московські промовці брешуть в ріжних мовах і в ріжних годинах дня і ночі, а все те саме... Колиж я відповідаючи старанно справджував цитати, факти й дати, списував їх в один зшиток і сто разів питав себе, чи се не стид і пониження відповідати на такі неймовірні безсоромности, — в тім часі ротаційні машини цілого світа випльовували все нові потоки апокаліптичної брехні й московські радіоговорителі затроювали етер"... „Тут діло не в індивідуальній налоговій злочинности тої одної особи або

[1]) Гляди статтю „Нова книжка Троцького" („Stalins Verbrechen") в попереднім числі „Нової Зорі".

[2]) Появився вже і польський переклад тої книжки.

инших осіб, тільки в налоговій злочинности цілої соціяльної групи, для якої брехня стала політичною життевою функцією. В боротьбі за свої нові позиції та каста сама себе цілком наново перевиховала і рівнобіжно з тим виховала своїх провідників, чи радше здеморалізувала їх. Вона на своїх раменах високо піднесла того, що найлучше, найрішуч'ніше і найбільш немилосердно висловлює її інтереси. Таким чином Сталін, що був колись революціонером, став провідником термідоріянської касти.“ [3])

Та нова каста комуністичних бюрократів (урядовців) хоче закріпити своє панування над великою масою робітників і селян. В тій цілі каста урядників потребує доконче, щоб маси простого народа вірили в її непомильність і то в усіх справах: господарських, соціяльних, політичних, світоглядових і т. д. Тимчасом з рядів самих большевиків, які здавна привикли до дискусії, підіймалася критика і то різка, яка в житті знаходила узасаднення. Критики і їх приклонники творили опозиційні гуртки. Опозиція довго домагалася напр. упромисловлення краю і колективізації. Колиж правлячі круги нарешті уступили і взялися здійснювати те, чого хотіла опозиція, почали вони обвинувачувати опозицію, що то вона противилася упромисловленню та колективізації (хоч було якраз навпаки), бо інакше потерпілаб повага тих кругів, що захопили в руки владу. Так пише Троцький...

Коли когось обвинувачується, то йому і другим, що дивляться на те, треба сказати, за що обвинувачується. Отже правлячі круги большевизму почали опозиції закидати ріжні блуди, „ухили“, відхилення від урядових поглядів правлячих кругів, хоч в дійсности блуди робили якраз правлячі круги, що наробивши їх ішли потому по лінії, яку вказувала опозиція.

Тут виринає питання, якже се можливо зробити на очах всіх, щоб так поміняти ролі й свої власні блуди закинути противникам?...

Троцький пояснює сю дивну появу ось як: Погляди опозиції були знані лише кільком десяткам тисяч приналежних до партії людей, може 100 тисячам, а не міліонам простого народа, бо правляча ґрупа большевиків зелізною рукою не допускала поширення критики її правління опозиційною літературою. Значить, правду знали тільки на верхах, а над винищуванням пару десяток тисяч чи хочби 100 тисяч людей там, де винищувано міліони невинних, правляча ґрупа большевицьких верховодів навіть не застановлялася, бо ходило про її становище й її владу, яку опозиція загрожувала своєю критикою. Отже розпочалося переслідування опозиції. Хто чимнебудь дав пізнати, що признає слушність критиці опозиціоністів, того урядники викидали з партії або й вязнили. В тоталістичній державі, де всьо знаходиться в руках урядництва, де нема ніяких незалежних підприємств, вже по виключенні з партії попадається в крайну нужду. Отже багато людей, які в душі признавали цілковиту слушність опозиції, зачало під примусом голоду й тюрем вирікатися опозиції і признавати рацію урядовим кругам. Та всіх опозиціонерів відразу приловити не можна вже тому що багато їх має укриті опозиційні думки і говорить про се хіба з найблищими. Та помалу ті думки всетаки просякають у масу. Щоб по можности припинити те просякання, а бодай утруднити його при помочі баламучення мас в тім, „хто завинив“, урядові круги почали вимагати від увязнених або викинених з партії опозиціоністів — признання, що вони „помилялися“, осуджування та відкликування своїх помилок й оголошення того в ґазетах і на зборах.

Тут і зачалася дивна гра. Зломані опозиціоністи хотіли відкликати, але треба було устійнити, які саме „блуди“ мають вони відкликати та в якій формі. Над тим велися за кождим разом довгі і трудні переговори між опозиціоністами й урядниками контрольних комісій (по суті органами ҐПУ або чрезвичайки). Трудність уложення того, що і як б. опозиціоністи мають відкликати, полягала на тім, що КК (Контрольні Комісії) знали й то дуже добре, що відкликування „блудів“ опозиціоністів не має найменшої моральної вартости в очах тих, що знали річ — та що одинока ціль тих відкликів полягає на тім, щоб у масах простого народа скріпляти вражіння непомильности правлячих кругів большевизму. Отже ті осудження і прилюдні відкликування блудів треба було так хитро укладати, щоб вони з одної сторони осягали свою ціль, а з другої сторони не занадто впадали в очі своєю неправдою: бож істнували ще документи про те, як справді було у спірних тепер справах. Істнували ті документи в урядових відозвах, наказах, ґазетах, брошурах, книжках і навіть великих енциклопедіях, видаваних урядовим коштом. В тій трудній ситуації урядові круги почали з одної сторони стягати з обігу ті найбільше їм невигідні документи, а з другої сторони примінили ось яку тактику: По кождім новім етапі боротьби за вивисшення себе в очах народньої маси вимагали від тих самих осіб з опозиції, що вже давно піддалися і вирекшися всякої критики, щоб вони все наново, все остріше і все з більшим самопониженням „признавалися“ до ріжних „злочинів супроти партії та її ідеольогії“. Як тільки жертва пробувала відмовитися від того, кажучи, що вона вже прецінь осудила свої блуди і пішла на шлях повної згоди з урядом, тоді гнобителі говорили до переслідуваної жертви:

„Отже ваше перше одне висказання якже з приводу ваших блудів було нещире? Отже ви не хочете помагати партії в її дальшій боротьбі проти ворогів? Отже ви стаєте знов по другій стороні барикади?!“

Ті, що раз піддалися, що самі себе раз прилюдно очорнили й оклеветали, не мали вже иншого виходу як стати безвольним знаряддям в руках ворогів. Вертатися знов на шлях опозиції вони не могли вже тому, що люди оставши вірними переконанням опозиції не вірилиб їм і підозрівалиб, що сей їх поворот наступає в цілях провокації, щоб увійшовши знов у звязки з правдивими опозиціоністами та позискавши їх довіря видати їх в руки ҐПУ. Зрештою, раз зловлені в сіти поліції не мали вже своєї політичної волі: вона була в них зломана їх власним самопониженням і жахом перед новими ударами проти них самих і проти членів їх родин. Отже на кождім новім етапі клякали вони знов на коліна перед поліційними вимушеннями, піддавалися їм за кождим разом наново — та морально й духово падали все нижче і нижче...

Для прикладу: В першім процесі [4]) визначних большевиків Зіновєва, Каменева й тов., в січні 1935 р., обвинувачені по тяжких моральних знущаннях над ними заявили готовість признати, що на них як на колишніх опозиціоністах спочиває моральна відповідальність за пізніші терористичні акти. Льоґіка в тім признанні, яку їм підсунуло ҐПУ (Государственное Політическое Управленіе = чека), ось яка: хоч тоді, коли вони виступали як опозиціоністи ще не було ніякого террору, то вони викликали його тим, що критикуючи владу ослабили її становище й осмілили терористів до нападу... Значить, вони морально відповідальні за акти террору, хоч террору й на думці не мали...

Як тільки нещасні б. опозиціоністи згодилися підписати цю хитру заяву, уложену ҐПУ, що вони морально відповідальні за те, чого й на думці не мали, то се стало початком для дальших вимушень над ними. На знак даний Сталіном урядова преса зараз таки зачала домагатися вироків смерти на них: бо як самі кажуть, що вони відповідальні за террор, то якже їх при життю полишити? ҐПУ якстій зорґанізувало масові демонстрації перед судовим будинком, які ревіли: „Смерть убийникам!“

Та се була тільки підготовка до дальших вимушень на тих, що призналися до „моральної відповідальности“.

Зіновєв, що привик до вигідного життя, піддався скорше. Каменєв опирався довше: отже 27 лютого 1935 року заранжували проти нього новий процес, тільки вже за замкненими дверми, щоб йому показати, що для нього одинока надія урятувати життя може полягати тільки на цілковитій готовости признатися публично до всего, що тільки ҐПУ видумає і підсуне йому. Без звязку з зовнішнім світом, стративши внутрішню певність себе, без ніякої охорони, без перспектив, без ніякого світлого промінчика — Каменєв дався вкінці зломати. Та були й такі обвинувачені, що мимо нелюдських мук таки опиралися: тих ҐПУ одного по другому розстріляло, без ніякого суду, тихцем.

Таким способом Сталін переводив „добір“ між обвинуваченими і „виховував“ їх до останніх московських процесів. Ось як виглядає правда, а всьо інше містифікація і брехня.

Та нащо Сталінові того всього? мігби хтось запитати. На те, щоб задушити всяку опозицію й критику, щоб оплюгавити, здеморалізувати всіх, що опираються його бюрократії або не хочуть співати їй „осанна!“... Цікаво, що Троцький ту роботу називає виразно діявольською (ст. 65).

Католицька Церква сказала се вже давно передтим, як тільки большевики виразно вступили на шлях безбожництва й насильного давлення людської совісти та руйнування віри в народі, в чім великий і живу участь брав той сам Троцький, який на собі самім і на своїх близьких покоштував потому овочу тої роботи.

Найцікавіше в тім всім те, що то якраз при помочі Зіновєва й Каменєва а всупереч пересторогам Леніна Сталін заавансував на ґенерального секретаря партії. То вони літами підготовляли самі собі трагічний кінець: робили за кулісами, що могли, щоб тільки Сталін став ґенеральним секретарем, хоч Ленін виразно перестерігав, кажучи: „Я не поручаю сего — цей кухар приготовлятиме тільки острі страви“. Та поки при владі було старе політбюро, ґенеральний секретар був тільки підрядною фіґурою. Щойно згодом показав він, що вміє.

Представимо се за Троцьким в дальших статтях.

А. Ч.

[3]) Про брехню розсипані уваги Троцького в цілій книжці та головно на сторонах 31—2, 40, 51, 94, 326—8 і ін.

[4]) Спиняємося на способі переводження карних процесів ҐПУ м. і. тому, що се покаже нам, як чекісти ломили також українських учених у відомім процесі „Союза Визволення України“, — чого ми в Галичині не могли зрозуміти.

Чи військо політикує?

На засіданні буджетової комісії сойму промовляв м. ін. міністр військових справ ґен. К а с п ш и ц к и й. Він підкреслив вагу співпраці війська з найширшими кругами суспільности в цілі піднесення оборонности держави. Одначе суспільної праці офіцирів не вільно утотожнювати з політичною діяльністю. Міністр категорично заперечив поголоски і закиди, начебто військо через своїх офіцирів вело політичну діяльність або начебто діяльність офіцирів, призначених до праці на ріжних відтинках суспільного життя, була спрямована проти якоїсь частини суспільности. — В дискусії над промовою міністра посол Ц е л е в и ч заявив: „...Наша засаднича заява в відношенні до армії знана. Заявляю, що нам направду залежить на зміцненні оборонної сили держави“. Далі він зазначив, що деякі виступи військових у чинній службі дотичать політичних справ та що Українці мають ряд домагань щодо своїх прав у військовій службі. Про все це згадує тільки побіжно, бо не вважає за відповідне порушувати подробиці у прилюдній дискусії.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Шикаго та Станиславів

Під таким заголовком знов обізвався відомий „Священик з Діла” в ч. 22. Він пише:

Архиєпископ Шикаґа кардинал Мунделяйн виголосив дня 23 січня глибоку промову до американського робітництва, в якій спрецизував активну ролю католицького духовенства Америки в рядах її робітництва. „Католицька акція — означає акцію, а не балаканину; нічого не поможе слухати робітникові викладів про комунізм, дискутувати над ним по вченому. Коли ми хочемо щось осягнути, мусимо дати щось практичного. Як лікар мусимо й ми мати протилік. У минулому ми багато недомагали, бо ми зачасто були союзниками несправедливої сторони. Жадні наживи працедавці підлещували Церкві, називали її великою потугою на те, щоби надуживати її поваги проти робітництва. Думаю, що ті часи минулися безповоротно. Наше місце в рядах бідних, в рядах робітника. Це наші люди; вони будують наші церкви, вони заповнюють наші сповідальниці, їхні діти залюднюють наші школи, наші священики — це їхні сини. Вони рахують на наш провід і підмогу. Безумовно існує небезпека поширення комунізму в нашому середовищі, на що вказує Папа римський. Але не допустім до того, щоби інші використовували той аргумент, як плащик, яким вони прикривають свої затії; вони кричать проти комунізму, але самі роблять соціяльну несправедливість супроти робітництва, яке кривдять низькою платнею...” А в нас?! Появляються старозавітні декрети, які заганяють духовенство до закристій, щоби там кадити й кропити нині ще повній церкві, а завтра порожним стінам. Ми заєдно бодай двацять літ тупцюємо позаду історичних подій. Архиєпископ Шикаґа взиває духовників іти серед робітників, проводити їм, працювати, — але Владика зі Станиславова забороняє підчиненим собі священикам проводити в установах, куди їх висуває довіря селянської греко-католицької пастви! Дивне диво...

Примітка Редакції „Нової Зорі”: Читаєш отсі хоробливі завваги і думаєш мимохіть: І доки ті „священики з Діла” говоритимуть таку неправду в живі очі? То в Станиславові, де за останніх 30 літ в кождій дільниці міста збудовано нову велику церкву, католицька праця полягає на балаканині? То в Станиславові вчать, що місце священиків у рядах богатих, а не бідних, не робітників? А за щож тоді побудовано в тім самім Станиславові тільки нових церков і в цілій дієцезії тільки нових будинків для Сестєэ, для захоронок і т. д...? І все те зроблено без голосної жебранини, тихо, силами й жертвенністю нашого народу під проводом вихованих у Станиславові священиків. А тепер хтож у Станиславові забороняє духовенству йти працювати між робітництво і селянство наше? Таж у тій власне цілі навіть спеціяльні організації покликано до життя, щоб ішла в них праця для скріплення Церкви і народу нашого, для вирвання бодай його поважнішої частини з виру жахливо пустої демагогії, яка вже довела була до цілковитого зляїцизування майже всеї інтеліґенції та доводить до того самого і народ! І якже вам не соромно так навпаки обертати правду? А „пророцтва” ваші про те, де церкви будуть повні а де порожні, здійсняться очевидно таксамо, як здійснилися ваші політичні комбінації, роблені глупо все по часі... Щодо шикаґовського кардинала Мунделяйна, то не покликуйтеся на того Владику, бо не маєте поняття про його роботу: він робить точно те саме, що роблять у Станиславові: в кождій дільниці міста будує нові церкви і творить строго католицькі організації та школи. І чого ви властиво хочете?

„Щось тут не доладу“...

Освоїв ундівського медведика.

„Новий Час” в 15 ч. приніс статтю п. з. „Щось тут не доладу”... В ній пише про виступи ред. Кедрина у Варшаві і Лодзі м. ін:

Редактор „Бюлєтену Польсько-Українського” — В. Бончковскі і політичний редактор „Діла” І. Кедрин устроїли у Варшаві і Лодзі спільний відчит про польсько-українську проблему.— Як довідуємося, у Варшаві на цьому відчиті було кілька кореспондентів польської преси і навіть робили записки. Був між ними і кореспондент украіножерного „І. К. Ц.”. Одначе польська преса відчит промовчала. З кращим приняттям стрінувся виступ пп. Бончковского і Кедрина в Лодзі: зміст їх рефератів подала місцева жидівська преса. Референт, ред. Кедрин, обговорив українську справу зі становища польської внутрішньої політики і сказав м. ін.: Чинники, що відтручують Українців від державницького думання: проповідуваний ендецією клич „паньства народовеґо”, частина польської преси, що своєю антиукраїнською кампанією поважно заогнила взаємовідносини, бюрократична система, що дається в знаки Українцям. Українці не жадають держави в державі. Одначе домагаються, щоби узгляднювано їхні постуляти. Українське шкільництво повинно тішитися попертям влади. Парцеляція повинна обняти теж малоземельних Українців. Вкінці слід теж зреалізувати постулят, що торкається самоврядування.

Доцінюючи вагу устної пропаганди української проблеми, признаємося, що останні дві імпрези спілки Бончковскі — Кедрин роблять на нас прикре враження. Кого репрезентує ред. Бончковскі? Невеличкий гурт людей, що скупчується біля редаґованого ним „Бюлєтену Польсько-Українського”. Питома вага цього тижневика на польському політичному ринку невелика. Польська публична опінія трактує його здебільша як якусь українську вилазку. Хоча п. Бончковскі від гуртка своїх однодумців свого часу заявив, що вони українофіли настільки, наскільки Українці йдуть по лінії польської державної рації. Зате тижневик п. Бончковского викликує серед багатьох Українців ілюзію, що тут мається до діла з якимсь поважним табором, який може входити в гру як контрагент у розвязуванні проблеми польсько-українських взаємин. Таку ілюзію викликує орган п. Бончковского теж за границею. А ред. Кедрин? Загально відомо, що він політичний редактор „Діла”, отже часопису, звязаного з найбільшим українським угрупованням. Відомо, що він головний речник внутрішньої опозиції УНДО, який перевів на сторінках „Діла” відому анкету, який в звязку з кампанією проти проводу УНДО — одинокий з провідників цеї опозиції — провалився на Народньому Зїзді і не ввійшов до нового Центрального Комітету УНДО. Отже учасник імпрез п. Бончковского (і читач звідомлень про них в пресі), вважаючи ред. Кедрина за „енфан терріблъ” УНДО, за представника лівого крила УНДО, мусить поставити собі питання: чого в такому разі хоче ундівська більшість? Бо вимоги цього ундівського „радикала”, нишком кажучи, скромненькі. Де-де вимоги, які свого часу видвигала УПР з парляментарної трибуни! А чого доброго — дехто зі слухачів спільного відчиту Бончковскі - Кедрин у Варшаві був на викладі пок. історика Ст. Томашівського в квітні 1929 р. в „Інституті дослідів національних справ” і знає про громи, які кидав на Томашівського ред. Кедрин в „Ділі”. І такий слухач шукатиме за причинами цеї карколомної еволюції. Льоґічно насунеться йому думка: а всеж політика, яку пристосовувано у відношенні до Українців у цьому часі, навчила ундівців розуму і вони на цілій лінії спустили з тону! Коли так тонко співає цей ундівський „радикал”, то як тонесенько мусить співати загал ундівської публики?! Щож дивного, що обі імпрези не викликали якогось серіозного відгомону. Імпрези Бончковскі - Кедрин безперечно підносять в польській публичній опінії престіж редактора „Бюлєтену Поль.-Укр.”: добрий імпресаріо, освоїв ундівського медведика!

Чому брак жертвенности

„Мисьль Народова” пише: Витворювалося в нас поняття, що не потребуємо про ніщо клопотатися, бо все за нас зробить відповідна самоврядна чи державна інституція. ...Жебрак? Нехай ним займеться поліція. Нуждар? Від чогож громадський уряд суспільної опіки. Нині суспільність невідповідальних одиниць дивиться байдужим оком на афіші, що запрошують зложити жертву. Не бачить за ними дійсности. Видить тільки заломання якоїсь ділянки діяльности держави чи самоврядування й обжаловує за те правительство згл. кризу... Тільки в площині католицької суспільної ідеї клич загальної помочі може знайти зрозуміння. Поза нею остане тільки шильдом, під яким криється тільки примус, — або переминe без відгомону. (Се дуже гарні думки, до них треба тільки замітити, що деякі власть імущі люди в ріжних краях Европи просто перешкоджують Церкві провадити харитативну діяльність, яку вона провадить від початку свого істнування, себто від двох тисяч літ. Через те наступає відзвичаєння людства від жертвенности, бо жертвенність в ім'я світських кличів з природи річи не може бути ні тривка, ні всеобіймаюча. Так підготовляється в основі розвал суспільностей... — Ред. „Нової Зорі”).

Гора стогнала і вродила миш

Виленське „Слово” в ч. 27 застановляючись над недалекими роковинами проголошення ідеольогічної заяви ОЗОНУ пише м. ін. ось що: З одної сторони до „табору твореного полк. Адамом Коцом” вступила низка організацій, яких ідейне наставлення незгідне з засадами, висловленими в декларації. З другої сторони не можна обвинувачувати ОЗОН, що не перевів у діло засад, які голосив, з тої простої причини, що ОЗОН через сей цілий рік не дійшов до влади. На мої нахабні питання, чи полк. Коц має бути лідером урядового табору, чи тільки „гвіпом”*) (Анґлійці називають так шефа пропаґанди і виборчої організації кождої партії) „Ґазета Польська” відповіла, що полк. А. Коц займається тільки організацією народу, натомість організація держави до нього не належить. Полк. Ковалевский заявив, що ОЗОН не бере найменшої відповідальности за правительство. Представник централі Озону, повторяючи цю заяву полк. Ковалевского, додав від себе, що думає, що по якомусь часі полк. Коц сам стане премієром (сей основно помилився). Врешті життя і дійсність дали мені найвиразнішу відповідь. Сегодня, особливо після утворення клюбу Озону в соймі, якого завдання — здержувати членів сойму від внесків недовіря супроти правительства, життя і дійсність виразно сказали, що полк. Коц був не лідером, а гвіпом. А тепер пригадаймо собі той ентузіязм, з яким принято декларацію полк. Коца, потому як її всюди розвішували і розклеювали: в староствах, на зелізницях, навіть по селах робили се солтиси. Шуткували, що до обозу твореного полк. Коцом зголосилося 60 міліонів членів, тобто два рази більше ніж є населення в Польщі, тому що акціси зголошували цілі організації, союзи, кооперативи, банки, пожежні сторожі, навіть громади. Можливо. що той ентузіязм був п о в е р х о в н и й, але лишаючи се на боці, питаємо, що з того всього лишилося? Які з д о б у т к и того „зєднення народу”, в якім напрямі ужито тих величезних сил, змобілізованих під такими благородними гаслами? Коли йде про правительство, то його склад лишився той самий, його політика — також. Щодо політичних акцій, то щиро кажучи знаю дві. Про першу я вже згадав — ЗНП („Зв. Науч. Поль.”) — кляпа. Друга то акція політична проти старого ґенерала: викидування тих, що стали по його стороні. Як на „зєдиненє народу” — се небогато. — Кет.

*) Візник, барабанщик.

Бюрократія бавиться

„Роботнік” в ч. 10 пише: З Рогатина звідомляють про такий випадок у повітовім виділі. Три купці отримали платничі накази на додаток до дорогового податку за 1937 р. в висоті одного ґроша! Коли купці прийшли, щоб заплатити, не приняли від них належности, бо маніпуляція звязана з інкасом одного ґроша булаб задорога. Вплату відложено на другий рік. Та якби купці забули про ту вплату, то пришлють їм нові упімнення. Словом, бюрократія має поле до попису. Та чому горожани мають покривати кошти тої забави?

Антисемітизм шириться

Віденська „Ді Нае Вельт” пише в ч. 722: Коли були які дві держави свобідні від орґанізованого антисемітизму, то були се: Італія і Югославія. А тепер наступила в них зміна — за одним замахом. Матірні країни антисемітизму — Німеччина, Ромунія й Польща — мусіли до антисемітизму „догризтися” („зіх дурхарбайтен”). Там треба було десятиліть змагань політиків і „науковців”, щоб нарід виховати до антисемітизму... В Римі й Білгороді не було нічого подібного. Без найменшої застанови і скрупулів відкидається людяність і всі поняття вірности та благородности і безпосередно з грабіжною дикістю нападається на вчерашнього приятеля й товариша „верстання життевої путі”. Вияснення того дає час, в якім живемо... Адже цинізм довів звиродніле людство до того, що глумляться над правами людей і народів і винищуючі війни провадять отруйними ґазами та запальними бомбами — проти дітей, старців і матерей... Як люди віримо, що той цинізм мусить заломатися, а як Жиди віримо, що перетріваємо як нарід ту жахливу спробу...

Духовенство у Поляків і в нас

Як наша преса навіть деяка католицька оцінювала розпорядок Владики *).

Щодо реферату кс. Фердинанда Махая на зїзді діячів Католицької Акції у Варшаві п. н. „Справа польського села", що, як пише „Діло" у статті „В чию користь", „його думки відбилися живим відгомоном у цілій державі" і з того приводу в „Ділі" куеться тяжкий закид проти станиславівського Владики за Його розпорядок у справі діяльности священика у світських установах, то річ ясна, що якраз цитований „Ділом" виступ кс. Махая свідчить проти „Діла" та в хосен Владики і Його розпорядку. Таж той виступ кс. Махая звернений проти „людового руху". Він осуджує його кличі як незгідні з католицькими засадами і для його поборювання започатковує на терені Католицької Акції т.зв. „рух вейскі", що основується на католицьких засадах і має стати до боротьби з радикальним „рухом людовим".

Якби так у нас зявився такий священик як кс. Махай і подібно рішучо виступив приміром проти безбожництва у видавництві „Просвіти", або проти „Каменярів", або проти „Самоосвіти", що її кольпортують всі наші народні установи, то „Діло" перше такого нашого священика осудилоб як „киринника" і „ворога народної справи!"..

Пише др Ст. Баран у 14.801 ч. „Діла", у статті „На фронті чи поза фронтом", що польське рим.-катол. духовенство бере живу участь у політичних партіях ОЗОН'у і в партії нар.-демократичній та многих польських світських товариствах. Се правда. Я додам, що лише в таких, що стоять ясно на католицькій платформі і до яких не мають доступу ні не мають там впливу явні вороги кат. Церкви. А де лише в товаристві чи організації вони є і приходять до голосу, там нема н і я к о г о лат. священика.

Що більше, польські священики творять свої чисто католицькі товариства під впливом і проводом своїх Єрархів. Та за се ніхто їх в польській суспільности не посуджує за брак патріотизму і не підсуває їм злобно підозрінь, що вони ділають на шкоду свого народу!

А у нас? У нас зовсім інакше! У нас майже всі народні установи і майже всі політичні партії під оглядом релігійно-католицьким байдужні або ворожі Церкві. Ні одна (розуміється поза „Скалою" й „УНО") не стоїть ясно і рішуче на католицькім ґрунті. У нас хаос, дезоріентація, помішання понять. У в с і х організаціях побіч катол. священиків і католицьких народних мас є ліві всіх відтінків. Кождий хто хоче уживає тих установ до пропаґанди деструктивних протикатолицьких кличів і течій. Положення в них катол. священика як їх члена невиносиме! Його вправді всюди толерують, часом навіть відзначають почестями і на голову деколи виберуть, але лише тоді, коли він „здисциплінованйй член суспільности" т. зн. коли він німий і глухий на всі затії руїнників. Але як лише священик відважиться виступити в обороні нехтованих прав Церкви і католицьких засад, так сейчас тратить довіря й поважання та почує знане: „Проч з попом!" У нас існування катол. організації рівнозначне з народною киринею ба навіть зрадою! У нас католицьким товариствам відмовляється права горожанства!

У нас занадто шаржується тим словом „народний". У нас всьо „народне". У нас „народний" всякий рух зачатий інтелїґентами: і радикальний і соціялістичний і сектантський і безбожницький і комуністичний. А як уже рух має причіпленне те чарівне слівце „народний", то вже він тимсамим неторкаємий, вже його не вільно поборювати з виїмком, розуміється, католицького руху. У наших загально народних установах священики змушені співпрацювати з всякого рода в о р о г а м и Церкви і давати фірму для їх руїнницької роботи!

Положення польських рим.-катол. Єрархів і духовенства та відношення до них польської суспільности зовсім інакше. Їх позиція цілком інша а головне, що від них ніхто не вимагає, щоб мирилися з ліберально-радикальною ідеольоґією як у нас, а духовенство у Поляків хоч патріотичне але менше більше католицьке. Воно само, з почуття своєї високої священичої гідности, б е з р о з п о р я д к і в і н а к а з і в с в о ї х Є р а р х і в не вмішується в ніяку народну акцію некатолицьку і католицькій ворожу. Духовенство у Поляків непохитно стоїть при своїх Єрархах і їм у всім підчиняється. З ворогами катол. світогляду на компроміси не йде, чого найлучшим доказом його рішуча постава в недавних голосних конфліктах. В тім його сила й авторитет! В тім хосенний вплив на долю польського народу.

У нас зовсім інакше. І с е н а с г у б и т ь, се веде нас до руїни. А головні жерела всього лиха ті три, що їх висше представлено, а саме: 1) затроєна загальна народна опінія, 2) ліберальна „народня" ідеольоґія ширена поверх 50 літ головно „Ділом" і 3) незрячість нашого „високопатріотичного духовенства".

Хоч як тяжко приходилось таку прикру правду і такі разячі промахи виволікати прилюдно, та годі прецінь мовчати супроти скажених а безосновних нападів ліберальної преси на старенького Владику з приводу Його зовсім оправданого розпорядку! Годі нам заєдно бавитися в „цюцюбабку" і заєдно себе задурювати, завиваючи в бавовну сумну і терпку правду. Крайня пора виявити всю нагу дійсність так, як вона на ділі виглядає. Се з одної сторони наказ совісти, з другої бажання прочистити нарешті ту душну атмосферу, що тяжить над нашим народним і релігійно-духовним життям.

Якраз тепер вказано представити властиве тло, на якім заясніють з одної сторони повним блеском доцільність і вага апостольської діяльности наших Єрархів, відданих народові, Їх Пастирські Листи, відозви, напрямні та розпорядки, а з другої виявиться в повній наготі, які безосновні та нікчемні ті всі шумні застереження, наклепи, протести і підозріння ліберальної преси, що з ними на кождім кроці стрічаються дбалі за добро народу Владики.

Ми зважилися відкрити нарешті ті три головні жерела народнього лиха тому, що під ними укриваеться страшна наша дійсність і всьо, що бачимо в тій области, повинно дати багато до думання всім, що не затратили ще почуття відповідальности і що їм лежить на серці удержання віри та релігії в народі як одинокої трівкої основи його істнування і розвитку та сили.

Кождому, що без упередження задержиться хвилинку біля тих трьох жерел зла, тиснеться до очей сумна і страшна дійсність. Кождий, що у нього серце ще не зовсім зіпсуте їддю безбожництва і невірства, повинен з жахом поставити руку на своїм серці і запитати себе, чи Католицький Єрарх, що душею своєю взноситься заєдно понад загал підчинений свому Проводові, що „стоїть високо на стражи і камени і наслухує уважно, обнимає всею душею і серцем весь свій нарід і пильно обсервує цілу ситуацію", (П. Л. Еппа Хомишина „О діяльности священичій", ст. 48), коли бачить ту страшну грозу довкруги, ті страшні небезпеки для Церкви і народу, що пливуть з затроєної публичної опінії і спаченої ліберальної ідеольоґії, ті разячі, безнастанні промахи підчиненого собі духовенства, чи може Він на те все мовчати? Ні! Не може і не сміє! І то, як се виразно зазначено у Пастирськім Листі,

*) Гл. статті: „З рукою на серці. Відношення нашого духовенства до народніх установ" і „В такт народніх маршів", „Нова Зоря", чч. 5 і 6.

ОСИП НАЗАРУК 17)

Враження з Волині

VII. В о б о р о н і у к р а ї н с ь к о ї м о л о д і.

По тім, що я внутрішно пережив в часі овації для воєводи Юзефского, думав я, що не матиму вже на зїзді ВУО глибшої емоції... Та ні, я її таки мав!

Трохи ошоломлений попередними враженнями і думками я в момент отверезився, коли побачив, що як промовець виступає православний священик, о. посол В о л к о в з рефератом про культурно - освітні справи на Волині.

Значить, тут справа про душу нашої молоді! Отже дуже цікаво і важно почути, що про те скаже православний священик. Чому? Бо духовенство, яке воно не булоб, се чинник в поході народів далеко важніший ніж думають всякого рода ліберали, які тільки собі признають значіння, а поза собою більше нікому. Тимчасом ліберали задихуються в боротьбі дуже скоро, а духовенство, оскільки воно не цілком здеморалізоване, витримує дивно довго, навіть під найтящим гнетом, ба навіть тоді, коли між його єпископами лучаються зрадники і злочинці типу Семашків.

Отже ясно, з якою подвоєною цікавістю зачав я слухати реферату о. Волкова. Я слухав так не лише його змісту, але вслухувався і в його тон. І був я високо здивований одним і другим. Чому? Подумайте самі! Зміст реферату о. Волкова був приблизно такий:

Вже післятравневий польський режім застав на Волині 467 чистоукраїнських шкіл, а сегодня є 3—4 і ті ледви животіють... Навіть по селах зі 100%-вим українським населенням є виключно польські школи, до яких приймають лише польські учительські сили і то не все з волинських Поляків, а таких, що просто не розуміють української мови, через що такі сили осмішують себе між дітьми й очевидно понижують авторитет школи. Така школа не може бути жерелом просвіти, а темнота викликає безкритичність мас. І тому серед тих мас можуть бушувати демаґоги! Колись були тут аж дві висші рідні школи. А сегодня?... Ми льояльні і тимбільше болюче для нас, що нам діється аж така велика кривда! Правда, впровадив ту кривду ендек Ґрабский. Та він уже давно відійшов, а ідеї його далі реалізуються — і се нам дивне (тут о. Волков цитує цинічну промову Ґрабского з 10. 5. 1931 і каже): утраквізм се тут не значить впровадження української мови в школу, у т р а к в і з м з н а ч и т ь т у т, щ о б у к р а ї н с ь к і д і т и з а б у в а л и, х т о в о н и, я к о г о в о н и р о д у і н а р о д у!...

Вся битком набита саля зїзду аж горить признанням для промовця: зірвалася буря оплесків. А оклики признання такі горячі, як при ніякій иншій справі. Так і видно, що се протестує вже свідома себе нація, то зн. простий народ разом зі своєю провідною верствою.

Не треба забувати, що таку промову виголошує о. Волков у присутности всемогутного воєводи Юзефского, який увійшов на салю і разом з верхами польської адміністрації на Волині заняв льожу віддалену на кілька кроків від промовця. Посол о. Волков був одинокий з пятьох референтів, що виголошував свою промову з памяти, а не відчитував з паперу. І тому його промова робила найбільше враження. Читані реферати, навіть коли вони дуже добрі та змістовні, роблять враження професорських лекцій і скоро втомляють більшу масу людей.

(Далі буде).

не може мовчати „з любови до людських душ та свого народу”! (П. Л. Еппа Хомишина „Про грозу дух. руїни”, ст. 40). Бо „Ісус Христос, Суддя всіх нас, осудивби мене тяжко, якби я видячи ті всі небезпеки не остеріг, не представив і не упімнув тих, за котрих маю колись відповідати перед Христом Спасителем, Найвисшим Небесним Пастирем” (тамже).

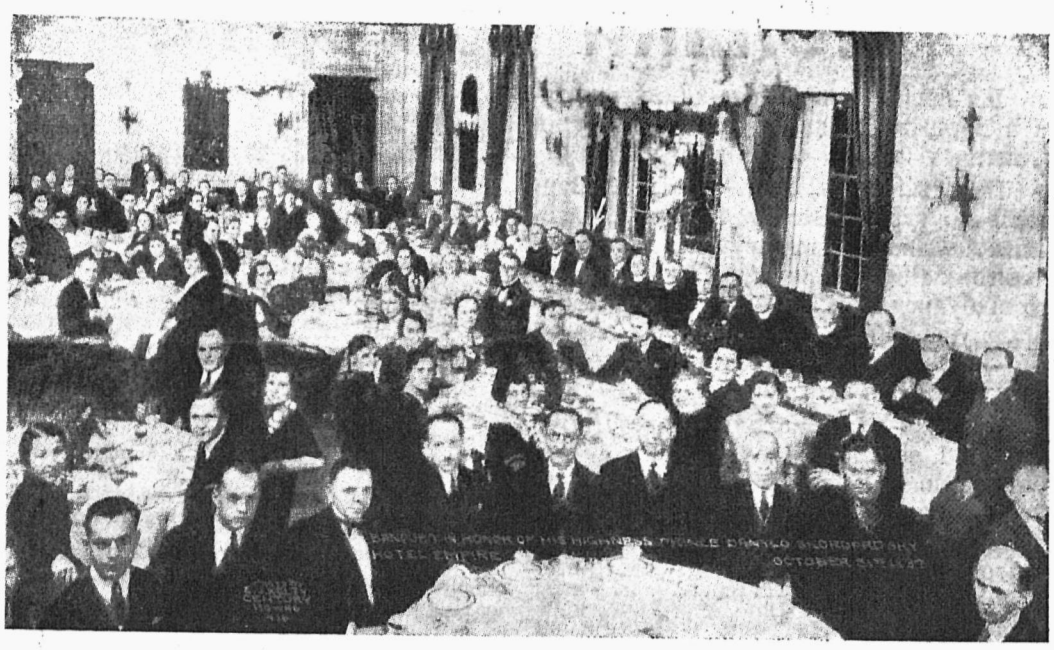
Тут ґенеза і підстава всіх Пастирських Листів, відозв, інструкцій, напрямних та розпорядків дбалого про добро народу і прозорливого Владики-Пастиря. І на них треба дивитися, їх оцінювати, про них судити не з точки людської, світської і „народної”, але з точки релігійної і католицької. І не годиться брати під розвагу і критику окремо і віддільно лише щось одно, чи Лист, чи відозву, чи розпорядок, але все треба мати на оці цілість і в лучности зі всім попередним.

Таксамо хто хоче якслід оцінити і видати справедливий осуд про останній розпорядок Епископського Ординаріяту в Станиславові „Про діяльність священика в світських установах”, то не повинен сего робити прихапцем, як се зробили всі наші ліберальні часописи не виключаючи й катол. „Мети” та „Ниви”. Не вчитавшися навіть докладно в текст розпорядку і не зрозумівши як слід його властивого сенсу, згори поставилися до нього негативно. Перед виданням публичного осуду треба було перестудіювати в с і Пастирські Листи Преосв. Григорія, почавши від першого з дня 21. XI. 1904, всі відозви, інструкції, напрямні і розпорядки, що його попередили. І треба було вчитатися уважно в його текст. Тоді з певністю совісний чоловік бувби не важився написати, що той „розпорядок непередуманий до кінця”. Бо тоді видівби, що початку його й основи треба шукати вже тому 33 літ взад у 1904 році, коли Автор його як молодий Епископ обнявши уряд „начального Пастиря в дієцезії почав вглядати в діла і потреби її, сум огорнув душу, коли побачив оплаканий стан вірних, коли зважив і змірив те знищення, яке зділав ворог Христа діявол”. (Паст. Лист Еппа Хомишина. „В честь Неп. Зачаття”, ст.17).

І останній розпорядок Владики се ніщо інше лише виплив того самого загального „оплаканого стану”, наслідок тих самих болючих і непоправних промахів „високопатріотичного духовенства”. Се лише дальше звено в цілому довгому ланьцюху Пастирських поучень, напімнень, пересторог та заряджень прозорливого Епископа-Апостола, щоб засліплене дурманом гуррапатріотизму духовенство зрефлєктувати і привести до опамятання. Аж по 33 літах, коли всі помірковані середники вичерпалися а „патріотичне духовенство” дальше тревало в блуді і буцімто „не уступаючи з пляцу бою” скріплювало щораз більше позиції ворогів Церкви в народних установах, а до установи рівнож народної, але чисто католицької „Скали” відносилося з нехітю, здержливо, ба навіть місцями ворожо, коли наслідком того авторитет священиків щораз більше підупадав і дійшло до того, що зачали їх силою через вікна з читалень на подвіря викидати та буками з народних зібрань гонити, коли хаос, анархія, дезорієнтація і безпрограмовість зі шкодою для Церкви й народу якби епідемічно росли і ширилися, — аж тоді нарешті тому що вже всі інші можливости вичерпалися мусів появитися катеґоричний розпорядок, щоб незрячих і упірних священиків примусом завернути з дороги безнастанних промахів!

Зовсім влучно і слушно завважив у своїй статті священик Перемиської дієцезії: „Що літами назрівало, мусіло статися”. Бо се вже такий наказ хвилі! Сего вимагає добро нашої Церкви, нашого народу і нашого духовенства. Се одинокий шлях до уздоровлення нашого схаотизованого і занархізованого життя — і нема вже іншого шляху.

Священик з Поділля.

Приняття В. П, Гетьманича в Ню-Йорку в Готелі Імпайр. Гетьманич з правої сторони під стрілкою.

Гетьманич у Бенфі

Один день відпочинку у Скалистих Горах.

Сімдесять пять миль від Калґарів лежить славне містечко й улюблене місце туристів Бенф. Там гори прекрасні, горячі джерела, лещетарський табор і багато ріжних інших благ для туристів. Туди дня 29 XII Р. Б. 1937 вибрався автом Гетьманич України. Вибрався, щоб поховзатись на лещетах, бо той спорт Він дуже любить, і повганяти по горах, щоб надихатися свіжим гірським повітрям. Зголосився супроводжати Гетьманича України п. Савтем, співвласник і управитель девятьох канадійських англійських щоденників і голова калґарського лещетарського клюбу. Він і авто своє віддав до розпорядимости й усі прилади потрібні до лещетарського спорту приготовив для В. П. Гетьманича. Видно було, що за честь собі вважав товаришити такому Високопоставленому Гостеві.

Гарна дорога автом до Бенфу. Глибокий сніг нападав був тоді. Попри дорогу бігають стада оленів на свободі. Ласкаві. Стають у недалекій віддалі й цікаво приглядаються, що це таке їде. А дальше лосі, буйволи й інша звірина. Усіх їх ловив В. П. Гетьманич в свій фотоґрафічний апарат. А в самім уже Бенфі — гірська вівця вискочила зпід снігу десь зпід дерева й — також не втікає. Відбігла пару кроків від дороги й довго стояла й дивилася, що то за нові гості прибули й перервали їй відпочинок. Нарешті помаленьки, по глибокому снігу, пішла.

Цілий день ховзався на лещетах Син Гетьмана України Данило в Бенфі, серед Скалистих Гір. Говорив Його сопутник Савтем, що він мусів пристати, бо вже дальше не стало сил, а Пан Гетьманич дальше вгору попнявся й відтак з верха злітав немов на крилах. Їв сіканці в таборі лещетарів на горі. Потім англійська преса аж за 1000 миль, у Вінніпеґу, грубим наголовком написала, що „Принс України їв гембурґерс”. Кождий крок Його в Канаді слідила. Про кожний крок доносила своїм читачам. Виросла Україна під небо в часі побуту в Канаді В. П. Гетьманича Данила.

В четвер ранком, о 9.10 30. XII. відїхав В. П. Гетьманич сіпіярською залізницею до Едмонтону, а звідтам, погостювавши ще в домі оо. Василіян і в домі одного англьо-саксонського приятеля, о 9.35 веч. пращаний з жалем около соткою людей, відїхав до Вінніпеґу, де вже на 2-го січня Р. Б. 1938 заголошений був концерт обєднаних молодечих українських товариств міста Вінніпеґу. (Бенф пишеться Banff).

Міліон в Рабці

Висліди тягнення четвертої кляси сорокової льотерії.

Тиха і спокійна звичайно в тій порі, між сезонами, Рабка зрушена сензаційною подією, про яку довідалася ціла Польща за посередництвом радія.

А саме в останнім дні тягнення четвертої кляси сорокової клясової льотерії головна виграна, міліон злотих, впала на число 17270, що його посідали мешканці тої місцевости. Сензація була тимбільша, що власники поодиноких чверток се люди переважно тяжкої праці, для яких виграна буде становити цілковитий переворот в їх дотеперішних умовинах життя. Подаємо покищо жмут загальніших інформацій щодо вибранців долі.

Одну з чверток здобув як надгороду в спортових змаганнях, уряджених місцевим відділом „Звйонзку Резервістів”, п. Степан Кондис, мулярський челядник з Рабки. Надгороди в тих змаганнях становили ріжні предмети, жертвовані громадянами Рабки, а ту щасливу чвертку жертвував колєктор п. Андраш. Але п. Кондис не самолюб, отже допустив до свого льосу яко спільників двох колеґів по званню, п. п. Яна Мрожка й Ігнатія Сєнковіча, з котрими ділиться виграною.

Слідуюча чвертка належить до групи зелізничих функціонарів з Рабки і Хабівки. Се пп. Степан Тшеб, Казимир Зих, Тадей Кабаш і 17 їх товаришів. Трета чвертка є в посіданні також мешканки Рабки, п. Юлії Любової.

Вкінці остання чвертка вимандрувала з Рабки до Тешина, се власність тамошної громадянки п. Т. М.

Тому що поділ льосів на пять частей обовязує від сорок першої льотерії, згадані особи виграли по 200.000 злотих. Будучий міліон принесе власникам поодиноких частей льосу по 160.000 зл., але зате буде їх не чотири, тільки пять, напевно не менше щасливих зі своєї виграної, ніж дотеперішні „міліонери”. З того зіставлення бачимо, як значно побільшилися шанси виграння. Отже варт негайно заосмотритися в льос до першої кляси сорок першої клясової льотерії, бо тягнення зачинається 17 лютого с. р. Головна виграна тої кляси виносить 100.000 зл., крім того плян передбачує між ін. одну виграну 50.000 зл., дві по 25.000, 4 по 20.000, 3 по 15,000, 8 по 10.000, чотирнацять по 5.000 зл. і т. д., загалом 10.500 виграних на суму 1.468.000 злотих.

Поляки про Унію

Від нашого світського кореспондента з Варшави одержали ми слідуючий допис:

Польські католицькі круги у Варшаві, що гуртуються у кружку „Католицької Єдності" влаштували „Тиждень молитов за зєдинення Церков". Відчити, що відбулися 22 і 23 січня с. р., мали поінформувати польські католицькі круги про справу зєдинення взагалі та про унійну справу на сході зокрема.

У гарній салі „Католицького Дому" в дні 22. І. вечером відбулися ті відчити. Гості прийшли точно. Участь у сходинах взяли: Ексцеленція Нунцій Кортезі, Ексц. Кардинал Каковский, Ексц. папський візитатор Чарнецький та инші достойники. З українського духовенства був іще Впреп. о. П. Пушкарський, ігумен ЧСВВ у Варшаві.

Сходини відкрив о. проф. Ст. Мистковский, презес „Кола Єдносьці Католіцкей". Згадав він про завдання товариства, яке міститься у словах „Про Хрісто ет Патрія".

Опісля проф. Оскар Галецкий виголосив реферат „Питання унійне в Польщі передрозборовій". Релігійні незгоди принесли Польщі дуже великі шкоди. Індиферентизм релігійний ослаблював життєві сили польського народу, а дух його овивався серпанком безсилля; та коли Поляки почали ширити свою місію поміж „Русинами, що розбились опісля на Білорусинів і Українців", сили Польщі кріпшали, а Схід корився чимраз більше. Польща має спеціяльну місію і мусить станути сильно на цій платформі — та в ділі ширення католицизму йти по вказівкам Апостольської Столиці — як і власного почуття... Перешкодою в тій місії є ексклюзивність польського суспільства та його „політично-народове становище". Ґенези унії, продовжав прелєґент, належить шукати в унії фльорентійській з 1439 р. Переходила вона ріжні етапи. Падала, підносилася. Завершенням було Берестя, 1596 рік. Питанням Унії займалися польські королі, вельможі та українське (руске) населення й Епископи. Польський уряд через злу політику не використав як слід цего діла поєднання. Уніяти не були рівноуправнені. І нині унія це справа великої ваги; це найкраще оцінюють її вороги. Кінчаючи свою промову, зложив в імені присутних пошану мученикам Унії, порівнюючи їх з героями „стичньовєго повстаня 1863 р., що 75 літ тому віддали життя в офірі державі".

По тім рефераті Ексц. Нунцій папський Корцезі в латинській мові подякував присутнім та заохочував їх до праці безтенденційної та аполітичної на унійному полі.

Накінець о. Й. Урбан, єзуїт, редактор „Оріенсу", виголосив реферат „Унійна справа в теперішній (воскресшій) Польщі". Для нового унійного терену на Волині і Поліссі повстала архідієцезія східнього обряду під наглядом папського візитатора, Їх Ексц. Преосв. Чарнецького (промовець вказує на Ексцеленцію, присутні з зацікавленням приглядаються). Всіх уніятів у Польщі є ок. 3 міл., а православних 4 міл. „Треба тому вести дальше унійну працю, але так, щоб наші брати Українці, Русини і Білорусини не могли бачити в тім політики. Не біймося тих 12 українських священиків, що провадять унійну працю! Не слухайте панічних голосів польської преси! Шануймо східний обряд, це припоручення Святішого Отця, що спеціяльно піклується тим прекрасним обрядом. Треба усунути національні шовінізми і тим самим відкинемо перешкоди в унійній місії".

Минув перший день. Слова були гарні. Та яка практика, Українці знають. Знають і про останній перехід на латинство 36 осіб на Волині, а про це чомусь мовчать навіть унійні прихильники. Мусять, бо вирили в серцях слова: „Про Патрія ет Хрісто".

Неділя 23. І. Саля вщерть виповнена. В першім ряді сидить лише Ексц. Преосв. Чарнецький. Відкриття свята. Опісля пролунав могутно і добре папський гимн, який відспівав мішаний хор василіянської церкви у Варшаві, під управою студ. консер. І. Ткачука. Потім польський хор питомців і дітей відспівав „Кіріе елейзон". І знову укр. хор співає величаво „Вірую". Всі здивовано гляділи на наш маленький, але добрий хор та дивувалися.

По співах виголосив реферат о. Я. Воронецкий „Ідейні підстави й обрядова справа на терені зєдинення Церков (Косьцьолуф)". „Єстем Полякєм і ніц люцкєго і польскєго не може мі биць обцим", розпочав прелєґент. Добре змонтованими словами підчеркнув, що місійно-унійна праця Поляків на Сході се державний інтерес. Унія це також центральний проблєм України. Ті, що параліжують діло унії, се на думку прелєґента вороги релігії й держави. Праці богато. Треба йти тому на це зле засіяне поле приготовано та засаджувати на ньому добру віру. Українці знають себе і нас, тому не слід вигукувати на них такими некатолицькими методами, як досі. Не треба представляти їх у неправдивому світлі, а треба пізнати психіку Українця, бо досі в їх справах ми „табуля раза". Пізнання душі Українця уможливить нам побідоносний похід на Схід.

Залунало „Отче наш". Мельодійний баритон п. Стецури у солевих атракціях пісні — чи пяча хору зосередив увагу слухачів. Відпочали всі. Нова промова. О. проф. Ст. Мистковский референтував „Правний стан візантійсько-словянського обряду в Польщі". Унія то „покутніца", страдальниця. Богато має вона ворогів. Зле роблять Поляки, що противставляться місійній роботі на „кресах" у греко-візантійськім обряді. Треба бути обережним — належить памятати, що українське населення індентифікує свій обряд з національною приналежністю. Конституційно і конкордатово східний обряд рівноуправнений з латинським, а Святіший Отець — не дозволяє нічого зміняти в тому обряді. Треба будувати косцьоли. А тимчасом Поляки дуже мало зробили корисного для унії. Тому до діла „ку хвалє Ойчизни і Косьцьола". Нехай не бракує і мучеників, це потрібне для зміцнення польськости. По тім рефераті промовив о. проф. Вл. Падач „Справа співпраці світських осіб в ділі зєдинення Церков (Косьцьолуф)". Зачав словами Ст. Скарги: „Доти Польща не буде сильна, доки в ній не буде релігійної єдности". В унійнім питанні треба розглянути постуляти національно-державні. Глядіти треба тверезо. Провід між православними вирівається з рук їхніх священиків. Догідна пора на унійну працю. „Мажилісьми о Польсце неподлєглей, тераз мажиць тшеба о Польсце сільней і релігійней". Як „богатєрове стичньовєго повстаня з 1863 р. вальчилі о вольносьць ойчизни, так ми вальчми о єдносьць релігійнов і духовов Польскі". І знову рознеслась мельодія укр. хору Лунало „Покаянія". Солеві уривки п. Лісевичевої і п. Стецури з голосовим кольоритом як і добрі голоси хору — приказували слухати і дивуватись. Гості встали. Та знову прикував їх до місця спів „Ой видить Бог". Задержалися всі. Переглядалися гості, мабуть не вірили, що Українці потрафлять аж так гарно співати.

Свято минуло. Ґратуляції та оплески були по кождій точці хору... Завтра знову пічнуться нові атаки — на українську Церкву і народ наш.

О. Ясний.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Ми помістили сей допис (з невеличкими пропусками), бо він м. і. дає богато матеріялу для виробления погляду про те, як український інтелігент в сучасній атмосфері відноситься до всего, що йде з польської сторони.

Японці насилують англійських жінок

(ПАТ) „Ле Матен" приніс в депеші з Лондону вістку, що в Шанґаю 8 японських жовнірів знасилувало 2 молоді Англійки, що були в товаристві двох молодих Англійців поза тереном міжнародної концесії. Жовніри привязали Англійців до дерева і потому насилували дівчат. Британські власти провадять дохождення. (Так досі ще ніхто не відважився поступати з горожанами Англії).

Фашизм в Канаді

В Монтреалю відбувся процес проти дра Ґабріеля Лямберта, провідника фашистів у провінції Квібек. Др Лямберт прийшов до суду в ґранатовій сорочці зі свастикою на грудях. Підчас розправи заявив м. ін.: В 1940 р. фашисти будуть правити Канадою. Фашистівська партія Канади „Національ-Соціял-Хрістіян - Парті" має тепер масу зголошень, але покищо не приймає масово членів. Партія має ціль злучити всі меншости Канади в одну політичну ґрупу і потому сягнути по владу в пров. Квібек та згодом в цілій Канаді. Французи, що підпирають фашистівський рух, творять 30 проц. населення Канади, а інші меншости 30 проц., разом 60% населення Канади. Партія не приймає членів Жидів. В рядах партії є також Англосаси. До партії приймають по одному членови з родини.

Лікарський фейлетоник.

Затроєння

З цілого ряду кормових затроєнь найнебезпечніше затроєння ковбасною їддю. Вона знаходиться у зле приправлених консервах з мяса, риб, ярин. Обяви затроєння ковбасною їддю доволі характеристичні. Недуга появляється без піднесення температури тіла (якраз навпаки як при всіх інших кормових затроєннях) та викликає велику обструкцію, болі під серцем, нудоту й блювання. 24 години після затроєння появляються познаки ураження нервної системи. Ковбасна їдь має особливий вплив на нерви: скоро їх ушкоджує. Чи нервна система сильно підірвана, видно з таких проявів як витріщення очей, розширені й непорушні зіниці, зиз очей, сухість устної ями, носа, горла й утруднення мови. Недужий не може піти, ликати поживи, ні віддавати мочу. Відтак приходить значне ослаблення. Смерть наступає 4 до 8 днів від часу затроєння. Як лічитися від сего затроєння? По перше треба старатися усунути з жолудка і кишок затроєну поживу. В тій цілі беремо найбільшу скількість перечищуючих середників, головно рицинового олію. Потому пємо молоко і в той спосіб викликуємо блювання. Се перша поміч, що її кождий може дати. Дальше лікування належить до лікаря. Він встрикує під шкіру фізіольоґічну сіль або подає в левативі мішанину виноградного цукру. Лишається ще одно. Се засада, яку кождий повинен знати і до неї примінюватися: се конечна річ уникати непевних консерв, несвіжого мяса і вудженин.

Альфа.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Весь католицький світ обходитиме 13 лютня с. р. роковини коронації Св. Отця Пія XI. В сім дні католики повинні не тільки гідно вшанувати Св. Отця, але також приготовити відповідні реферати про велику ролю Папи і Церкви взагалі та в сегоднішніх часах особливо.

Св. Отець іменував титулярного епископа Цезареї о. Франца Рарковського епископом-ординарієм німецької армії. Новий полевий епископ походить з Вармії. В останніх роках був військовим деканом у місті Бресляв.

Що таке Царство Христове? На останній публичній авдієнції, в якій взяли участь 2 тисячі осіб, університетських професорів та вчителів, що належать до Катол. Акції, і новоженців, Св. Отець сказав про післанництво Церкви у світі м. і.: Ісус Христос не прийшов, щоб дати світові своє Царство у звичайнім значінні того слова, тільки щоб усі душі довести до Царства Божого. Політика Св. Отця це політика Ісуса Христа. Вона дає людській суспільности правдивих горожан, свідомих своєї людської і христіянської гідности яктакож обовязків, з яких мусять здавати рахунок не лише перед людськими правами, але також в обличчі Божих прав і самого Бога.

Преосвящений Константин іменував канцлером української греко-католицької дієцезії у Злучених Державах П. А. о. совітника Филимона Тарнавського, теперішнього пароха в Ню-Йорку. Українське громадянство ЗДПА приняло се з великою радістю, бо о. Тараавський проявляє велику діяльність у церковних справах та тішиться симпатією всіх кол тамошнього громадянства.

Католицька єрархія на цілім світі. На днях о. пралат Монтіні представив Св. Отцю перший примірник сегорічного видання церковного Річника. З нього довідуємося, що католицька єрархія обіймає тепер 14 патріярхатів, 1194 епископських престолів і 487 церковних юрисдикцій в місійних краях. В часі понтифікату Пія XI створено загалом 208 нових вікаріятів і апостольських префектур. В Европі є тепер 603 епископств і 8 апостольських вікаріятів; в Америці 452 церковні адміністраційні одиниці, в Азії з Африкою й Австралією разом 520. Апостольську Столицю репрезентують у 60 державах місії дипльоматичного характеру або місії, які того характеру не мають. (37 держав має своїх дипльоматичних представників при Ватикані).

Католицьке життя в Німеччині росте. Зі статистичних даних, поміщених у „Кірхліхес Гандбух фір дас католіше Дойчлянд“, довідуємося, що монаші чини в Німеччині, мимо шикан, репресій, знеславляючих процесів і т. д., виказують в останньому часі постійний розвиток. Від 1935-6 р. число монаших заведень побільшилося з 514 до 525, число монахів з 11.449 до 13.360. Інші цифри вказують також на відродження релігійного життя. Видно се нпр. з числа осіб, що брали участь у реколекціях: в 1935 р. 110.275, в 1936 р. 117.528. Найінтензивніше релігійне життя проявляється в дієцезіях: бреславській, мінхенській, авсбурґській, ротгенбурґській, лімбурґській та бамберґській. Найбільшу ревність виказує католицьке населення ольденбурґської дієцезії, де 73,41 проц. населення виконує всі свої релігійні обовязки. Число богословських питомців зросло також поважно, бо коли в 1931/32 виносило воно 4441, то тепер виносить 5788. Всі ті цифри се доказ, що в серцях німецьких католиків живе глибока віра.

Православна Митрополія у Варшаві видала комунікат, в якому повідомляє, що у звязку з відомими подіями на Кремянеччині виїхав туди архиепископ Олексій для потішення православних вірних. Комунікат згадує про зворушливі сцени, з якими православного владику стрічало українське православне населення.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПЕРШИМ СЕКРЕТАРЕМ КП(б)У (Комуністичної Партії большевиків України) іменували большевики Москаля Хрущева на місце Косіора. Косіор з роду Поляк.

УКРАЇНСЬКИХ ВІДПОРУЧНИКІВ в т. зв. Раді Національностей СССР є тільки 34 на всіх 574. СССР має коло 170 міл. населення, в тім Україна поверх 30 міл.

ГОЛОВОЮ ПАРЛЯМЕНТАРНОГО КЛЮБУ ОЗОН'у має стати ґен. Скварчиньский, шеф ОЗН. Лучником між централею ОЗН і парляментарним клюбом має стати пос. Войцеховский.

ОКРУЖНИЙ СУД у Ряшеві увільнив від вини і кари 74 польських селян людовців, засуджених староством на ріжні кари за ріжні провини в часі відомого селянського страйку. Цікаво, чи і коли й наших засуджених звільнятимуть так масово?

В ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ кружляють поголоски, що амнестія для Вітоса буде актуальна аж у листопаді з нагоди 20-ліття самостійности Польщі.

В КОВЕЛЬЩИНІ на Волині увязнено 21 комуністів, в тім 4 жінки. Вони старалися дістатися до леґальних партій як нпр. Польска Партія Соціялістична (ППС), Людове Сторонництво, жидівський Бунд. Між увязненими є старші люди, що вже нераз були вязнені за комунізм.

В КОМУНІКАТІ про перше засідання Найвисшої Ради СССР перший раз від 20 літ ужито слова „указ“. Те слово було дуже часто уживане за царської Росії, а большевики уникали його старанно аж дотепер.

СОВІТСЬКІ ВЛАСТИ завісили почтову комунікацію з Японією. Крім того німецька преса пише, що правительство СССР задумує зірвати дипльоматичні звязки з фашистівськими державами: Німеччиною, Італією, Японією й Ромунією.

РОМУНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґоґа заявив кореспондентові Німецького Інформаційного Бюра, що буде стреміти до затіснення приязних взаємин між Ромунією й Німеччиною. Жидівська справа в Ромунії се проблєма не лише господарська але й моральна.

В БЕРЛІНІ відкликали несподівано засідання Райхстаґу, що мало відбутися в послідних днях січня с. р. На засіданні мав промовляти канц. Гітлєр.

СОЮЗ НАРОДІВ відмовився прослідити скаргу ромунських Жидів приспішеним поступованням. Ромунська преса розписується про те з задоволенням.

МІНІСТР ІДЕН переїзджаючи через Париж до Женеви відбув нараду з французьким премієром Шотаном і мін. закордонних справ Дельбосом. Іден мав кілька разів підкреслити, що Англія і Франція повинні дійти передовсім до порозуміння з Німеччиною.

КОРОЛЬ АЛЬБАНІЇ Зоґу має женитися з мадярською ґрафинею Ґеральдіною Аппоні.

КОМІНТЕРН незадоволений політикою Франції. Тому приказав французьким комуністам голосити клич: „Нехай живе революційний фронт“, замість дотеперішного клича т. зв. людового фронту.

ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПОРОЗУМІННЯ европейських народів звідомляють з Лондону головно на тій підставі, що Японія загрожує німецькі торговельні інтереси в Китаю.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ видав відручне письмо до Конґресу в справі національної оборони. В нім з жалем заповідає дальші зброєння Америки. Супроти того Зл. Держави П. Америки рішили вибудувати 73 нові воєнні кораблі..

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив буджет воєнної маринарки на сей рік в сумі 553 міліонів долярів. Ті ґроші призначені на будову 24 воєнних кораблів, в тім двох супердреднавтів.

ЯПОНІЯ ЗАНЕПОКОЄНА тим, що у великих морських маневрах коло англійської морської твердині Сінґапур мають взяти участь крім англійських також воєнні кораблі Франції, Голяндії і Злучених Держав Північної Америки.

ҐЕН. МАТСУЇ заявив, що коли Англія посунеться в Китаю поза звичайну оборону своїх інтересів і зачне співпрацювати з китайським Куомінтанґом, то се може викликати поважний конфлікт між Японією й Англією.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО замовило в СССР 200 танків. Їх мають доставити на місце до кінця березня с. р.

З АФҐАНІСТАНУ доносять, що совітським послом у тім краю іменовано молодого орієнталіста, фільольоґа Михайлова.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Варґас заявив, що він прихильник корпоративного устрою держави, бо такий устрій найлучша ґарантія проти комунізму. Бразилія не вяжеться з ніякою державою в боротьбі з комунізмом, але симпатизує з державами, що ведуть зорґанізовану боротьбу з міжнародніми доктринами й організаціями.

НОВИНКИ

В роковини бою під Крутами 30. І. відбулася у Львові в салі „Народного Дому“ торжественна академія. Вона складалася з двох частей, разом 15 точок. Академію зачав Ю. Савицький деклямацією „По бою“. Хор „Бандуриста“ відспівав дві пісні: „Чорна рілля“... і „Ой на горі“... Були ще дві деклямації: „Плач Ярославни“, віддекл. М. Бацюрківна і „Чайка“, виконала І. Кобзар. Інсценізації „Намова“ виконали Є. Малащук і В. Децик та „В ніч крутянського бою“ виконали Соботівна, Флораківна та Я. Масляк. По короткій перерві була друга часть. Хор „Бандуриста“ відспівав „Тим зпід Крут“ і „Слава героям“. Виїмок зі „Слово о полку“ Бажана віддеклям. О. Николишин. „Думу про зруйнування Січі“ відспівав в супроводі бандури К.Місевич, а „Чого плачеш Україно“ виконав Д. Гонта. Потому капеля бандуристів відіграла і відспівала кілька пісень. Капелею проводив К. Місевич, хором дириґував О. Плешкевич. Рецитації та сценічні картини у виконанні членів Студентської Драматичної Студії, сценічне оформлення В. Ковальчука. Академія тревала рівно годину. Частина публики спізнившись стояла продовж першої части академії на коридорі, бо спізнених не пускали на салю.

Черговий виклад серії Академічних Вечорів Богословського Наукового Т-ва відбувся в неділю 30. І. Темою викладу, що його виголосив ред. Демкович-Добрянський, було поняття держави у фільософа Плятона. Прелеґент на підставі творів Плятона „Політея“ та „Номой“ виказував, як Плятон змагався за нові державні форми. В дискусії забирали голос: пп. др І. Копач, о. проф. др Конрад, др Залозецький і мр. Ісаїв. В часі викладу погасло світло і прелеґент продовж 25 мінут відчитував реферат при світлі свічки. На салі було до 70 людей.

В Станиславівщині повстало м. року або є в будові 16 нових домів „звйонзку стшелецкєго“.

Ремісничі Палати постановили виступити до міністерства промислу і торговлі з домаганням признати полекші при складанні ремісничих іспитів. Будуть старатися про те, щоби всі особи, які скінчили науку перед 1 липня м. року в ремісників, що не мають права держати термінаторів, були допущені до челядничих іспитів.

Політичний гумор. — В сенаті дався чути голос, що наперед треба зєднити правительство, а щойно потому народ. Отже організують ОЗМ („Обуз Зєдноченя Мініструф“). — „Врублє“, ч. 5.

Політичний гумор. — Кажуть, що теперішні посли в соймі виголошують такі острі промови, якби були вибрані.

„Українське Слово", орган Українського Народного Союзу у Франції, по короткій перерві почало знов виходити. Воно має тепер свою власну друкарню.

В Празі помер визначний білоруський поет, учений та публіцист др. Томаш Гриб. Він був приятелем Українців.

В Луцьку почав виходити новий чеський часопис, що його видає чеська „Матіца Школьна". Сей часопис виходить замість дотеперішнього часопису „Гляс Воліне", що появлявся кількадесять років у Квасилові біля Рівного.

Найвисший суд рішив, що заведення в помешканні електричної інсталяції та побільшення (се важне) печей не є ремонтом, тільки уліпшенням, отже власник дому не зобовязаний його переводити.

На шляху Ковель-Варшава на стації в Мізаві вискочив з шин товаровий поїзд. 10 ваґонів поважно ушкоджених, помічник машиніста тяжко ранений та вбитих 10 штук худоби.

Міністерство освіти повідомляє, що вістка про піднесення такси за іспит зрілости до 40 зл. не має ніякої підстави і що такса за матуру далі виноситиме 12 злотих.

Кожний мешканець Польщі зїдає пересічно 75,8 кґ бараболь річно. З того видно, що бараболя се далі головна пожива сільського населення.

Поверх 100.000 зл. утратила держава через надужиття при зелізниці Макаревіча і тов.

Часті грабунки нотує преса в Люблинщині.

В Криниці 52-літний пполк. Маріян Жулкевский сперечався з 25-літним магістром С. Новаком, стрілив до нього і тяжко його зранив в голову, а потому сам застрілився.

В Вильні городський староста завісив діяльність Литовського Рільничого Т-ва і литовського спортового клюбу.

З Черновець звідомляють, що всі урядники магістрату й електрівні у Чернівцях та всі громадські службовики на Буковині, які належать до національних меншин, мусять здавати щераз іспити з ромунської мови.

В Темешварі місцеві Жиди масово переходять на католицизм. М. ін. охрестилися вже: редактор „Темешварер Цайтунґ" Ляйпнік та кілька визначних лікарів і банкирів.

Новонароджена дочка княжни Юліяни голяндської, будуча престолонаслідниця Нідерляндів, важить понад 8 фунтів, має сині очі і ясне волосся (бльондинка). Охрестять її в столиці держави, в пять тижнів по уродженні.

Сталевий міст над Ніяґарою, довгий на 156 м., що лучив ЗДПА з Канадою, заломився під напором величезних ледових криг. Се одна з найбільших катастроф, що їх занотовано в останніх роках у ЗДП Америки.

Про великі сніговії та сильні морози доносять з середних і західних стейтів північної Америки. Численні поїзди поставали задля сніговії.

Американське правительство перенесло одну летунську ескадру (13 літаків) з Каліфорнії на Гавайські острови, щоби скріпити їх оборонність.

Політичний гумор. — Горожанські свободи в ріжних краях: 1) В Німеччині заборонене всьо, що недозволене. 2) В Польщі дозволене всьо, що незаборонене. 3) В СССР заборонене всьо, що дозволене. 4) У Франції дозволене всьо, що заборонене і навіть більше ще.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Відповідальність віднаймаючого (державця) за податкові залеглості власника підприємства. Найвисший Суд у вироці з 10 червня 1937 р. К. II. 243/37 рішив, що в разі видержавнення підприємства (анальоґічно в разі продажі підприємства) Державний Скарб може спрямовувати екзекуцію з титулу промислового податку тільки до движимостей, що належали до підприємства того, що піднаймав (або того, що продавав), але в ніякому разі до движимостей віднаймаючого підприємство (або того, що купує). Віднаймаючий або купуючий підприємство не відповідає особисто за податкові довги з титулу промислового податку (того, що піднаймає або продає).

Вивіз дерева в грудні 1937 р. був дещо більший ніж у листопаді м. р., натомість значно перевисшив вивіз з грудня 1936 р. Загально в грудні вивезено з Польщі товару вартости 18.980 тис. зол., супроти 18.472 тис. в листопаді 1937 р. і 10.575 тис. зл. в грудні 1936 р. За цілий 1937 р.вивіз дерева і деревних продуктів виносив 1.625.611 тон на суму 185.164.000 зл. супроти 1.603.944 тон вартости 150.220.000 зл. в 1936 р. З того видно, що експорт збільшився радше під оглядом вартости ніж під оглядом тонажу, бо в 1937 р. вивезено більше дорощих сортиментів дерева.

Срібних монет і більону було в Польщі 20 січня с. р. на загальну суму 401,7 міліонів зл. З того на срібні монети припадає 322,1 міл., а на більон з ніклю і бронзу 79,6 міліонів зл.

Континґент цукру на кампанію 1938/39 р. в цукроварнях, положених на території воєвідств східніх і полудневих. Числа помножені через 6.25 дадуть приблизно висоту континґенту буряків категорії А. Щодо висоти категорії Б то її покищо не устійнено. І так цукроварня в Ходорові одержала 98.668 сотнарів, в Городенці 60.605 сотнарів, в Люблині 78.898, в Переворську 97.282, Поділля 47.707, нова цукроварня в центральній торговельно-промисловій окрузі 43.378.

Гумор. — Пес, який гавкає, не кусає — бодай так довго поки гавкає.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Всім ВП. Прихильникам нашої ґазети, що присилають нам готові матрици клішів з Америки й Канади з приводу принять ВП. Гетьманича: Такі посилки для нас дуже вигідні, бо тоді ілюстрації нас м. нічого не коштують. Та ми не все можемо їх містити, бо на численних посилках не зазначено навіть, в якій місцевости знята світлина, ані коли, а на ґрупових знимках не подані навіть імена і назвиська найвизначніших осіб. Отже таких клішів без найменших пояснень містити в ґазеті не можна. Тому просимо на будуче по другій стороні матрици написати чорнилом такі інформації: 1) Місцевість, де знята світлина, 2) дата, 3) льокаль (чи се убікації парохіяльного дому, чи готель, чи приватний дім і при якій вулиці, 4) при ґрупових знимках людей подавати імена, назвиська і достоїнство (чим хто є) б о д а й головних людей, що сидять або стоять в першім ряді (а ще лучше, коли можливо, подати імена і назвиська всіх на світлині, бо тоді така світлина має повне памятковe значіння).

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Онуфрій Вергун,** парох Дебеславець пов. Коломия, помер у 80 році життя і 53 священства. В. Й. П.

† **Др Адріян Копистянський,** учитель української академічної ґімназії, помер у Львові дня 29-го січня с. р. Була се одна з найвизначніших індивідуальностей нашого Львова, діяч замітний високою культурою, широким знанням і виробленим тактом. Достойне уваги особливо те, що Покійний, хоч був діячем москвофільского табора й ніколи з тим не крився і хоч тепер час дуже розбурханих націоналізмів, то не попадав у конфлікти з українською молодю і смерть його викликає загальний жаль у всіх, що його знали. Покійний все ставився позитивно до Церкви і її справ. Адріян Копистянський був істориком, отже можна очікувати, що його товариші по перу присвятять його життевій праці більшу увагу.

Володимир Темницький, б. член Головної Української Ради, б. член Боєвої Управи У.С.С., б. міністр закордонних справ У. Н. Р., б. радний м. Львова, письменник і журналіст помер у Львові дня 26 січня 1938 р. у 58 р. життя. Покійний походив зі священичої родини. В молодості звернув на себе увагу як соціялістичний аґітатор і орґанізатор. Студіював право. Напередодні світової війни вступив у ряди УСС-ів, де відтак засідав у Боєвій Управі. Визначився як один з пропаґаторів зєдинення в одну обох українських республик. В правительстві Чехівського був з рамени соц. дем. партії віцеміністром закордонних справ, відтак міністром закордонних справ у кабінеті Мартоса. В останніх роках працював у Суспільній Обезпечальні. Належав до типових священичих синів, що в дуже вчасній молодости попали під вплив ліберальних ідей і марксизму та до самої смерти не вспіли освободитися від них. Великий ряд лівих, нераз крайно ліберальних діячів того рода, що вийшов зі священичих домів, вимагає теоретичного насвітлення і сепреґації. Якеж се було би вдячне поле праці для католицьких публіцистів, що насвітливши відповідно появу й перебіг життя таких діячів, могліб такими своїми працями запобічи не одному зі становища катол. Церкви небажаному наслідкові та страті життевої енергії, яка зівяла і пропала, не даючи овочів, які могла дати, якби не пішла була тим шляхом, яким пішла. А.

КІНА

АПОЛЬО: Останній алярм.
МУЗА: Король і хористка.
ПАКС: Болько та Льолько.
СТИЛЕВЕ: Ґрафиня Владінов і ревія.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА
І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3. Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 6 лютня 1938. Ч. 9 (1109)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Важиться доля України

Відозва японського міністра війни до армії.

Поважна аґенція Гаваса депешує з Токія: Міністр війни Суґіяма оповістив відозву до війська, в якій взиває подвоїти зусилля, „бо загрожує, що війна затягнеться і положення стане незвичайно складне". Добре поінформовані люди говорять, що ся відозва має на ціли задушити змагання до скінчення китайської війни переговорами з Чай-Кай-Шеком. Такі змагання появилися в частині японської армії, яка **побоюється, що коли** війна з Китаєм затягнеться, тоді офіціяльно вмішається СССР, якого війська можуть прибувати до Китаю сухими шляхами скорше ніж японські війська через море. Начальна команда японської армії, більша часть правительства й оточення цісаря, як також фінансісти хотять збільшити зусилля, щоб закінчити війну з Китаєм. Але вище згадана часть армії домагається зміни правительства, щоб заключити мир з Китаєм і при помочі Німеччини повести тверду політику проти СССР. — (Річ ясна, що колиб переперла свою думку та частина японської армії, що домагається мира з Китаєм і війни з СССР, тоді зачне важитися між іншими великими справами також доля України).

Вже везуть зброю „Великим Шляхом".

Лондонський „Таймс" доносить: З достовірного жерела наспіло сюди потвердження вістки, що через Китайський Туркестан большевики везуть уже для Китайців поважну скількість зброї, амуніції та всякого воєнного знаряддя. Вони довезли вже до Кансу 200 воєнних літаків і 600 броневиків. Між літаками переважають нищителі легкого типу, але є й тяжкі бомбовози. (Про будову Великого Шляху була окрема стаття в 6 ч. „Нової Зорі").

Москва готова виступити в обороні Китаю.

„Дейли Телеґраф" звідомляє: Совітське правительство повідомило Лондон, що воно готове збройно виступити проти японського наїзду на Китай. Притім підмітило, що воєнні сили СССР на Далекім Сході скріплено в останнім часі трьома піхотними дивізіями, двома змоторизованими, одною кавалерійською, одною інжинірською, двома артилерійськими дивізіонами та величезними воздушними силами. СССР готов піти на війну під умовою, що його піддержать західні держави, заінтересовані в подіях на Далекім Сході. Особливо йде тут про Анґлію. СССР вимагає, щоб в заміну за виступ на Далекім Сході заґарантували йому безпеку на західній границі.

У хвилі коли зачнеться нова війна.

Начальний адмірал воєнної фльоти Злучених Держав Півн. Америки Ліегі виголосив у палаті репрезентантів промову. В ній сказав м. ін.: По скінченні всіх програм будови воєнних фльот великих держав сили їх на морі будуть такі: Анґлія матиме 22 великі боєві кораблі, Америка 21, Японія14, Франція 11, Німеччина 8, Італія також 8 з тим, що про японські пляни будови нових кораблів нема зовсім певних і докладних вістей. Адмірал закінчив свою промову заявою, що від 1918 р. не було ще такої грізної хвилі як сучасна.

Кардинал предсідником Адвокатських Палат.

Союз предсідників і секретарів Адвокатських Палат у Франції вибрав своїм головою архиепископа Ліону, кардинала Жерліє. Кардинал Жерліє був у рр. 1900—1913 визначним парижським адвокатом. Щойно в 1913 році став священиком та по 25 літах здобув кардинальський капелюх. На зборах, які вибрали кард. Жерліє предсідником Союзу, були присутні м. і.: предсідник сенату Жанненей, б. президент Александер Мілеран, б. мін. освіти Берар і інші.

Справа національних меншин у Польщі.

„Хвіля" в ч. 1057 пише: Новий шеф ОЗН ґен. Скварчиньский мав висказати бажання, щоб національні справи в Польщі трактувати обективно, особливо, щоб уникати ярких антисемітських акцентів, що викликують шкідливі ферменти. Таке становище заняв також у військовій комісії сойму міністр військових справ ґен. Каспшицкий. Кажуть, що повисше становище ґен. Скварчиньский заняв за апробатою надрядних чинників, бажаючих зосередити увагу суспільности на справах оборони держави, які вимагають в сій хвилі скріпленої уваги у звязку з міжнародньою ситуацією, що комплікується все більше.

Судовий відгомін крадежі тисячзолотових банкнотів.

З Данціґу звідомляють, що перед тамошнім судом почалася розправа, яка є епільоґом голосної крадежі польських тисячзолотових банкнотів. Впрочім тих банкнотів внаслідок сеї крадежі ніколи не пущено в обіг. В часі транспорту тих банкнотів до Польщі вкрадено в данціґській пристані пять скринь. Справників крадежі покарано у своїм часі за винятком Ґотфріда Любяніцкого, якого з причини тяжкої недуги не могли судити. Також і сим разом процес відрочено з огляду на стан здоровля обвинуваченого.

Кавчукове місто.

У Злучених Державах Півн. Америки є мале містечко Розарі Филд. Се т. зв. пробне місто з кавчука. Доми в нім збудувала Академія Архітектури в Чінчінаті. До тих домів не доходить галас з улиці. Експльозії в одній кімнаті не чути в сусідній. Стіни внутрі порожні. В зимі напускається в них теплого воздуха, в літі холодного. Температура цілий рік така сама. Лямп не уживається в тих домах ніяких, бо світло бє в довільній силі від стін, рівно розложене. За яких 20—30 літ великі міста користати-муть з тих досвідів на цілім світі.

Як караються комуністи

Про тотальну „справедливість" в большевицькім царстві. *)

Трудно придумати для комуністів страшнішу кару, як та, якою вони самі себе карають. А саме по надзвичайно тяжких муках і по найтяжчім самопониженні одні других безпардонно вистрілюють — і то з причини видуманих злочинів! То значить, що комуністи винищують самі себе, власними руками, зі свого власного становища зовсім невинно й без потреби, точно таксамо як вони невинно й без потреби винищували сотки тисяч, ба міліони невинного населення, яке вони обдерли до нитки і мимо того називали його буржуазним. „Кулаком і буржуєм" прозивали навіть нещасного селянина, який мав іще одно порося коло хати, забирали йому те порося, а його самого гнали на Сибір і розпорошували його родину. А тепер точно таксамо мучать самі себе.

Щож вони закидають своїм власним людям? Передовсім террор. Правляча ґрупа комуністів закидає иншим комуністам, що то вони „вбили Кірова". І на тій підставі вимордовує комуністів.

Чи се правда, що комуністи вбили комуніста? Троцький ясно доказує, що і Сталін і начальник ҐПУ петроградської округи знали наперед, що приготовляється замах на Кірова, могли перешкодити тому, але не перешкодили. За те й засуджено начальника ҐПУ в Петрограді Медведева й цілий ряд инших чекістів. Отже таки в офіціяльних судових актах є доказ на те, що то сама чрезвичайка зорґанізувала потайки успішний замах на Кірова. І мимо того винищують инших зовсім невинних комуністів, закидаючи їм безпідставно підготовку й зорґанізування террору!

Троцький влучно й ясно виказує всю неправду урядового становища Москви. А саме пише так:

„Без ідеалу і глибокої віри в свій прапор можливий тільки наймлений за гроші убийник, або такий, якому згори приречено безкарність, але неможливий террорист, який сам себе жертвує. В процесі 16-ох представлене замордування Кірова як маленька частинка пляну, обрахованого на винищення всеї правлячої верхівки. Щоб безпосередно виконати такі замахи, треба багато тузинів коли не соток фанатичних борців здібних до саможертви. А такі борці не падуть з неба. Їх треба вибрати, виховати і зорґанізувати. Їх треба наскрізь переняти переконанням, що крім террору нема иншого рятунку. Поруч активних терористів треба ще мати резерви. А на них можна рахувати лише тоді, коли широкі круги молодого покоління повні терористичних симпатій. Такі настрої можна створити тільки пропаґуванням терроризму, яке мусілоб мати характер тимбільше пристрастний та інтензивний, що вся традиція російського марксизму звернена проти терроризму. Отже наперед треба булоб безумовно переломати ту традицію. Їй мусілосяб протиставити нову доктрину. Зиновєв і Каменев не моглиб прецінь мовчки виректися своєї противтерористичної минувшини. Тим меньше моглиб вони висилати своїх приклонників на Голгофту без критики, без полеміки, без конфліктів, без роздорів і без денунціяцій. Такий радикальний духовий переворот, обіймаючий сотки й тисячі революціонерів, мусівби лишати по собі незлічимі матеріяльні сліди: документи, листи й т. д. А деж це все? Де пропаганда? Де терористична література? Де відгомін дискусій і внутрішньої боротьби? В процесовім матеріялі не знайдете ні сліду того всього". [1])

Кождий, хто хоч трохи мав діло з якоюнебудь суспільною працею та орґанізацією і хоч трохи знає історію рево-

*) Гл. статті „Нова книжка Троцького" в 7 ч. „Нової Зорі" і „Суть сталінізму" в 8 ч. „Нової Зорі".

1) Гл. Leo Trotzki: „Stalins Verbrechen" ст. 93—94.

люційного руху в Росії, мусить признати, що в повищім цитаті з книжки Троцького кожде слово правдиве. Російський марксизм дійсно ввесь час остро звертався проти індивідуального террору. Особливо сильно поборював террор сам Ленін. Він писав:

„Ми знаємо з минулого й бачимо в сучасному, що т і л ь к и нові форми масового руху або пробудження до самостійної боротьби нових верств маси дійсно збуджує в у с і х дух боротьби й відваги. Поєдинки ж саме остільки, оскільки вони лишаються п о є д и н к а м и Балмашових, безпосередньо викликають скороминущу сензацію, а посередньо ведуть навіть до апатії, до пасивного вичікування дальшого поєдинку. Нас запевняють далі, що „кожна блискавка террору присвічує розум", — чого ми на жаль не помітили на партії соціялістів-революціонерів, що проповідує террор." [2])

Хто читав твори Леніна, той знає, що мало є думок, які Ленін так остро пропагувавби і яких так завзято боронивби, як думка про глупоту індивідуального террору, який тільки присипляє маси, а пануючим гнобителям дає прекрасну нагоду винищувати якраз найбільш благородні й найбільш енергійні одиниці з народа, над яким ті гнобителі хочуть панувати. В такім дусі Ленін агітував ціле своє життя проти індивідуального террору і разом з ним робили се його помічники, між ними Зиновєв і Каменєв. Аж тут нагло ГПУ хоче представити світові, що вони ні сіло не впало стали терористами й організують террор! Тай роблять се в союзі з ким? З Гітлером і з японським цісарем! Кінь сміявсяб з такої теорії чрезвичайки, але комуністам невинно обвинуваченим за таке поведення зовсім не до сміху. До того всего ГПУ закидає їм, що вони роблять се в масках „вірних партії людей"! Чи можна уявити собі лютіших, більше загартованих і холодних злочинців? Аж тут нараз в липні 1936 року ті страшні злочинці, вчерашні терористи, саботажисти, фашисти, союзники Гітлєра й мікада — падуть у порох перед Сталіном і прилюдно заклинаються, що вони його люблять. Ніодин з них не обороняє на процесі своїх ідей, цілей і способів боротьби. Всі вони, один наперед другого, очорнюють себе й других, хоч прокуратор не має буквально ніяких доказів їх вини (крім їх власних признань)...

Отже що се за фантастичні обвинувачені? Чи се злочинці, чи психопати, чи одно й друге?

Ні, се тільки клієнти (совітського прокуратора) Вишинського і шефа (чрезвичайки) Ягоди. Так виглядають люди, яких довший час обробляло ГПУ. В оповіданнях Зиновєва і Каменєва про їх злочинну минувшість є якраз тільки правди, що в їх заклинаннях про любов до Сталіна. Вони жертви тоталістичної системи, яка не заслугує на ніщо инше, тільки на проклін. [3])

Так тепер пише Троцький про те, до чого сам у великій мірі довів...

Заки в окремій статті намалюємо за Троцьким, бодай здебільша, дійсно страшний образ чрезвичайки (ГПУ), наводимо тут тільки деякі її риси. І так Троцький на ст. 102 покликається на свідоцтво югославянського комуніста, який 5 літ мучився в тюрмах ГПУ, але якимсь чудом вспів вирятуватися відти і потому описав, що бачив. Отже тих, які опираються, ГПУ к і л ь к а р а з і в н а д е н ь виводить з їх келій на подвіря в часі, коли там відбуваються розстріли людей і тим способом так розбиває нерви нещасних „свідків", що ті потому підписують всьо, чого ГПУ тільки захоче від них. Не треба мучити їх червоним залізом. З д а є т ь с я, що не треба уживати також спеціяльних медикаментів, щоб розбити їм нерви до решти.

Наївні люди, які не знають тренінгу ГПУ, питаються: Але чому Сталін не боїться, що його жертви нагло опритомніють перед публичним судом та відкриють фальшування цілому світові?

Отже таке ризико цілком мінімальне.

Більшість обвинуваченних дріжить не тільки за себе, але також за своїх близьких. Се не така легка річ рішитися на ефектовний жест у судовій салі, коли жінка, дочка, син, або всі вони разом знаходяться як закладники в руках ГПУ... До того чрезвичайка ставляє перед суд тільки таких обвинуваченних, яких вона коло десять літ тренувала, приневолюючи до оклеветувань на письмі себе самих і инших. На всьо то є документи, бо тортуровані люди самі оповіщують на себе клевети в пресі, на ріжних зборах, перед всіма. Отже якже вони тепер можуть на салі за одним разом переконати людей, що всьо то неправда, що вони самі десять літ виписували і виговорювали на себе й на инших?

Та знайшовся такий завзятий Москаль, Смирнов, що спробував відкликати перед судом всі свої попередні зізнання. Отже що зробила чрезвичайка? Вона вже була приготована на таке. Сейчас перед судом протиставлено Смирнову його власну жінку, яка посвідчила проти нього всьо, що ГПУ хотіло. Крім того всі инші обвинувачені почали його очорнювати...

До того всего треба ще взяти під увагу атмосферу, в якій там судять. Судова саля заповнена агентами ГПУ, які в найбільш трагічних місцях пчихають або оплескують найбільше звірські напади прокуратора.

Ну, а чужинці? Се переважно байдужні дипльомати, які звичайно не знають російської мови, або заграничні журналісти, типу Дуранті, що вже в кишені мають наперед готову думку про процес. Один французький журналіст образово описав, як нещасний Зиновєв горячими поглядами немов обмацував всю салю, шукаючи чи не знайде бодай одного співчуваючого обличчя. Та не знайшов. І безнадійно поник головою. До того треба ще додати, що всі стенотипістки цілковито в руках ГПУ і председатель суду таксамо. Він може кождої хвилі перервати засідання, коли розправа стає невигідна для ГПУ. При тім агенти ГПУ, що удають публику, можуть кождої хвилі підняти шалений рев. ГПУ предвиджує всьо, що йому треба й всьо наперед організує.

Обвинувачені мусять випити чашу пониженъ аж до самого дна — і доперва тоді їх — не милують, але розстрілюють.

Механіка того всего не дуже скомпліцікована. Вона вимагає тільки тоталістичного способу правління, то значить браку всякої свободи критики та просто військсвої дисципліни обвинувачених, свідків, слідчих суддів, знавців, прокураторів, суддів трибуналу — в одній особі — та цілковитого опанування преси, яка своїм вовчим виттям залякує обвинувачених і гіпнотизує публичну думку.

І тоді зачинають діятися жахливі оргії масового мучення невинних людей, супроти якого середньовічні тортури були дрібницею — вже тому, що коротко тревали і не були получені з вирафінованим по діявольськи моральним самопониженням тортурованих.

І саме тому робиться у світі така голосна праця большевика Троцького, що він викриває спонуки й етапи розвитку жахливого террору в СССР. До такого террору може, розуміється, дійти н е л и ш е б о л ь ш е в и з м, але кожда тоталітарна система правління без огляду на гасла і кличі, якими оперує тоталізм. І тому, хто ще має хоч дрібку ясної думки в собі, повинен всіми силами боротися проти тоталізму в кождій його формі, всеодно, чи людина належить до нації поневоленої чи пануючої: бо тоталізм зачинає наперед ломати права чужих і національних меншин, потому ломить права свобідних стенів і всяку свободу совісти також серед пануючої нації — і тоді горе всім, що попадуть під його тяжке й дурне правління. А на самім останку тоталізм зачинає мучити і нівечити навіть людей своєї власної організації: бо рух, який раз плюне на людину як на образ і подобу Божу, вже не може здержатися в щораз глибшім упадку, аж докотиться до самого дна нікчемности і зізвіріння.

Як се виглядає в практиці, про це в слідуючих статтях. — А. Ч.

[2]) Гл. Ленін: „Революційний авантюризм" у V томі III видання творів Леніна в українській мові (Київ, 1936), на ст. 137—138. — С. Балмашов се російський террорист, що вбив російського міністра внутрішніх справ Сіпягіна. Балмашов належав до партії ес-ерів, яку Ленін поборював безпощадно.

[3]) Гл. Leo Trotzki: „Stalins Verbrechen" ст. 95.

Знівечать поважний стан

В нарадах над проєктом нового закона про устрій адвокатури в правничій підкомісії сойму референт пос. Сьода поставив внесок, щоб на загальних зборах Адв. Палат голосування могли відбуватися також при помочі повновластей. Пос. Зоммерштайн спротивився тому кажучи, що тоді безпосередність виборів стане ілюзорична і що такі річи робиться тільки в акційних спілках та инших підприємствах. Внесок референта ухвалено. Далі референт поставив внесок, щоб уже вибраних членів Адв. Рад і дисциплінарних судів затверджував міністр справедливости і щоб він мав право продовжувати на рік мандат уступаючим членам. Пос. З. спротивився тому кажучи, що ухвалення такого внеску знівечилоб самоуправу організації адвокатів, бо тоді про склад їх рад і дисциплінарних судів рішавби міністр, який мігби не затверджувати вибраних рад і судів і продожувати давні мандати доки хотівби. Мимо того внесок референта ухвалено. Далі референт поставив внесок, щоб у склад Начальної Ради Адвокатів у Варшаві входили три члени поодиноких Адв. Палат, 12 членів з номінації президента РП і 6 членів, вибраних Начальною Радою, але тільки з тих адвокатів, що мешкають у Варшаві. Пос. З. спротивився тому внескові, кажучи, що приняття його цілком скасувалоб самоуправу адвокатів. Мимо того польська більшість без ніяких річевих аргументів ухвалила внесок референта і ще до того додала, що так зложеній Начальній Раді Адвокатів вільно касувати ухвали Адвокатських Рад та розвязувати їх не лише за нарушення приписів, але також з „огляду на публичний інтерес"...

Коли сей законопроєкт ухвалить сойм (а трудно надіятися, щоб він його не ухвалив), тоді давний свобідний адвокатський стан очевидно зникне і до того зникнуть з нього зовсім або майже зовсім представники національних меншин, а оскільки й лишилосяб їх дещо, то не матимуть ніякого голосу. Все те буде мати необчислимо велике значіння для збільшення тяжкої атмосфери в цілій державі, що очевидно згодом дуже прикро відібється не лише на національних меншинах, але й на пануючій нації, бо адв. стан ставби партійною установою.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Лист визначного маляря

Відгук напасти на оо. Василіян і маляря їхньої церкви.

„Діло" в ч. 20 оповістило отсей лист:

Хвальна Редакціе!

На днях частина польської преси з „Дзенніком Польским" на чолі принесла сензаційну вістку під ріжними соковитими наголовками, будьтоби в церкві оо. Василіян у Жовкві український маляр намалював як святого — одного члена ОУН, вбивника державного поліцієнта і т. д. У звязку з цим подаю до відома: Як усі артисти - малярі на світі, таксамо я при малюванні осіб послугуюсь відповідними моделями. Заповняючи велитенські простори стін церкви оо. Василіян у Жовкві ріжнородними образками, мусів я вживати багато всіляких моделів. У році 1932—33, пошукуючи за відповідним моделем на особу св. Івана, звернув я увагу на молодого студента прав п. Малиновського, котрого щойно мав нагоду пізнати. З початком 1933 року зробив я у своїй робітні також і олійний шкіц, до котрого позував мені п. Малиновський. Однак той шкіц не вдоволяв мене і тому зробив я другий, малярське студіюм з одного з братів монастиря оо. Василіян у Жовкві назвиськом Школа, і головно тим саме малюнком я послуговувався при рисунку особи св. Івана і потім при малюванні на мурі. З тої то причини образ св. Івана не був ніколи і не є у нічому подібний до п. Малиновського ані навіть до брата Школи, тому, що в тім випадку річ ішла про створення типу, який відповідавби ноторійно відомим зображенням даного святого, представленого у численних образах від Леонарда да Вінчі почавши та на образах нашого століття кінчаючи. Для орієнтації подаю, що часть церкви зі св. Іваном малював я в році 1933, а п. Малиновський був арештований і суджений осінню 1934 року. Це мабуть найкращий доказ, чи тут я або хтонебудь мав якесь бажання „канонізувати боєвика ОУН"! Идучи по лінії думок стрівоженого дописувача „Дзенніка Польского" та інших польських часописів, не мігби ніхто з галицьких малярів користуватися ніякими моделями, бож невідомо ніколи, чи даний молодець або дівчина за якийсь час не впаде в колізію з карним законом; дальше в кожнім намальованім лиці можна доглянути або сугерувати собі подібність до якоїнебудь більш або менше неприємної людини. Тому то підтягання найзвичайнішої малярської чинности під рівень якоїсь політичної аферисвідчить не тільки про знамениту „поінформованість" даного дописувача про фактичний стан річи, але й про його жалюгідний культурний світогляд. Вістку, яку подали ті польські газети, вважаю провокацією, незнаною досі в мистецькому світі.

Жовква, 21 січня 1938.

Юліян Буцманюк.

Карикатура виборчої ординації

„Роботнік" в ч. 27 приніс на ту тему статтю К. Чапіньского. Він пише м. і.: ...І ось виринає перший „проєкт"... Вилітає перша ластівка: проєкт п. посла Духа... Це жалісна карикатура того, чого домагається польський народ. Послів має бути 320 з 294 округів і з державних ліст (26). В 98 округах вибиратимуть по 3 послів. Міста упривілеєні, напр. Варшава дісталаб 18 послів. Свободи зголошування кандидатів нема, бо виборчі „колегії" лишаються, щоб тим ситом забезпечити більшість санації. Отже вибори мають бути властиво двократні: раз до колегії, а другий раз до сойму. Се властиво булиб вибори посередні, бо доперва колегії малиб устійнювати кандидатів. При виборах до сенату — плюралізм! Виборець може мати і 10 голосів... за образування, за ордери, за заслуги, за те, що вже раз хтось послував і т. п. Такий проєкт має на цілі викошлявити волю суспільства...

Наради гітлєрівців у Львові

„Век Нови" звідомляє: Активність німецьких націонал - соціялістів у Польщі проявляється раз-у-раз виразніше. Вказує на те знаменний факт, що у Львові відбуваються від неділі законспіровані наради Німців з цілої Польщі, зокрема зі Шлеська, Познанщини та Поморя. Між делегатами зпоза Східньої Галичини є визначні німецькі діячі, м. ін. німецький горожанин др Шенбек з Бидгощі, якого звуть „німецьким міністром освіти в Польщі", далі др Ратс, Томаля, Соблік, Мушол, Раношек і ин. Ті делегати радять з провідниками східно - галицьких Німців, які ведуть явно гітлєрівську політику. На сегодня визначено збори учителів приватних німецьких шкіл з участю згаданих делегатів, на яких мають обговорити справу опрацювання підручника історії Німців у Східній Галичині п. з. „Гайматсґешіхте ін Кляйнполен". В останньому часі були інкогніто у Львові та Сх. Галичині представники берлінської преси.

Хочуть партійної армії

В „Дзєнніку Народовім" появилася стаття П. Янушайтіса, яка домагається ні менше ні більше, тільки того, щоб армію в Польщі упартійнити, зробити ендецькою. Автор пише м. і.: „Коли ціла будова польської держави і разом з тим польського війська — корпус офіцирський, підофіцирський та всі його комірки будуть направду польські, перепоєні ідеєю „народовою", переняті глибоким ентузіязмом, охотою до боротьби і відвагою здобувати побіди, тоді меншости пристосуються до нас". Ось де зарита собака! До того додає „Роботнік" з 21. І. „А чи п. Януш. не думає, що ендецька ідеольогія радше відпхне й огірчить Українців і Білорусинів?..." (Ми гадаємо, що такі панове вже давно не думають. А щодо партійного війська, то ми бачили таку штуку, бачили навіть партійні гармати есерів: було се безпосередно перед розвалом армії, яка згодилася стати партійною).

Твориться новий Чин Хрестоносців

Краківський ІКЦ в ч. 15 приніс про се статтю, в якій м. і. читаємо: Ні на хвилю не треба забувати, що 1) німецька захланність звертається проти словянського світа, 2) що взірець методи гітлєрізму в монашій організації хрестоносців, що мимо релігійних позорів були цілком споганізовані та зісвітчені. (ІКЦ знаменито характеризує своїх власних сторонників, які удають католиків. — Ред. „Н. З.")... Гітлєризм пересунув школу на 2-й плян, а на 1-ім поставив партію і в ній змагання, щоб не так вишколити загал, як витворити міцну касту „вождів" з містичним характером Брацтва-Чину (Ордену), щось в роді преторіян гітлєризму, завтоматизованих фізично і духово. З 594 ч. „Вестдайтшер Беобахтер'а" з 23. XI. 1937 виходить, що першу так виховану екіпу отримає Німеччина щойно за 17 літ і вона здійснить споконвічну ціль Берліна: трівало завоює европ. Схід. Та се смішна містика... Далі ІКЦ вичисляє ріжні нові установи Німців й особливо старанно зорганізовану „Фірершулє фір Остфраген" (Школу провідників для східних справ) у Квідзиню... На найвисший степень, до т. зв. „Орденсбургу" (Город Чина) переходиться на 4 роки тільки на підставі трівкої обсервації, бо іспитів і свідоцтв нема. Таких „Орденсбургів" є тільки 4, з них два на землях історично польських, в ніякім не може бути більше як 140 адептів. Вихованки тих 4 шкіл мають назву „Бург-Юнкер" і по скінченні школи складають приречення в гітлєрівській Мецці на острові озера Хіємзее в Баварії, на якімсь таємничім „урочиську". Напрям тої містики треба в Польщі уважати за визов, кінчить кореспондент ІКЦ, якийсь А. В. (Цікаво, що ІКЦ думає, що Поляки найлучше приготуються до опору, коли будуть безнастанно цькувати на Українців і Білорусинів у Польщі).

Станиславів, 25. 12. 1937. р. П. Т. Пром—банк, Львів. З преси дізнався я, якто зі сотиків ростуть варстати праці. Рішив що тижня опорожнювати церковні пушки і негайно пересилати до вас гроші. Я однаково їх зараз не зужию, бо їх замало на окрасу церкви, а зато зможу зужити, нехай працюють на користь рідного господарського життя. З поважанням

о. Гр.

Заки зужиєте найдрібніші сотики, дозвольте їм творчо працювати у

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ГРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

теп. 292-15, 200-15.

Франція на переломі

Відомий англійський католицький публіцист Гіляр Беллок в тижневику „Юніверзе" з 14. І. с. р. насвітлює причини сучасного замішання у Франції. За головну причину суспільного ферменту в сучасній Франції уважає глибоке розчарування, яке обняло тамошні маси. Велика війна не дала Французам того, чого вони сподівалися. Вправді одержали вони в спадку по Німеччині деякі кольоніяльні терени, хоч більшість тих кольоній загорнула Англія, але Французи бачать розчаровані, що Франція не здобула жертвою війни того престіжу на міжнароднім ринку, якій повинна була осягнути як побідна держава... До загального невдоволення причиняється також дезорганізація політичного життя, зокрема нездорова система французького парляментаризму, який допроваджує до постійних змін правительства, творить спеціяльну кліку політиканів... В суспільній опінії звання політика стратило майже всякий глибший змисл — і його ототожнюють з інтригою, перекупством і демагогією. В суспільній психольогії сучасних Французів, в їх дебатах і політичних нарадах... переважає дух негації, спротиву і протесту. Загальне розчарування і дух негації в політиці спричинили, що комуністична пропаганда у Франції постійно зростає. Г. Беллок завважив, що в промислових округах, у французьких містечках населення читає майже виключно комуністичну „Л'Ю маніте", що такі міста як Руан, Ліон, Ст. Етієн, Ліль і ін. вже майже зовсім підмінювані пропагандою, що йде з Москви. Не всі здають собі справу з того, в якій сильній мірі Франція спролєтаризована... З життям французького села звязані цілі маси людей напр. дрібні ремісники, термінатори і т. д. На селі панує також велике невдоволення... Існує ще інше жерело ферменту, т. зв. „парижська округа". Се величезний округ населення, що разом з обводами числить вже поверх 4 міл. людей і поширює свої впливи на 30 км. довкруги. Він підмінований комуністами. Се т. зв. Червоний пояс, осередок всяких розрухів... Вкінці Г. Беллок пише, що агенти Москви вже в листопаді 1937 р. приготовили були всьо до вибуху революції в Парижі, одначе відложили його до відповіднішої хвилі...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Такий страшний стан є не лиш у Франції, але також в інших державах, хоч їх правительства і преса не признаються до того, а навпаки вколисують публичну опінію зовсім безпідставним витворюванням почуття безпеки. І ще до того поводяться так, що дають прекрасний корм большевизмові, який нуртує під поверхнею щораз більше й більше.

Зміна франц. політики?

Лондонська „Дейли Мейл" пише: В добре поінформованих кругах очікують, що нове французьке правительство змінить незабаром орієнтацію французької політики. Франція звільниться напевно від зобовязань совітсько-французького союзу. (Чи не запізно? — Ред. „Н. З."). Підчас подорожі Дельбоса кілька разів звертали йому увагу на те, що союзники Франції в середній Европі не хотіливб бути втягнені до війни, в якій не могливб брати участи помимо своїх симпатій до Франції. Також французький генеральний штаб підпирає погляд, що французько-совітський союз се для Франції радше тягар, ніж користь. Він уважає совітську сухопутню армію і летунство за невистарчаючі до провадження новочасної европейської війни. Перший вислід нової французької орієнтації, на думку „Дейли Мейл", се натиск у Празі, щоб Чехословаччина заспокоїла домагання німецької меншости.

Воєнне поготівля в Манджукуо

Що про се пише анґлійський журналіст.

Американський журналіст Томсон, який був довший час у Манджукуо, твердить, що по обох сторонах північних границь манджурських та монґольських зібрано до 800.000 жовнірів військ японського і совітського. Японська команда думає, що Бліхер навіть всупереч інструкціям з Москви на власну руку може зачати збройну акцію проти Японців. В останнім часі Бліхер відправив військових комісарів, присланих з Москви, та переніс свій осідок з Хабаровська до Чіти в Монголії. Японці якслід приготовані на всякі несподіванки з совітської сторони. Японська армія в Манджукуо в силі 350.000 люда знаменито вишколена й заосмотрена. В Манджукуо дається відчути сильна воєнна психоза, в великій мірі спричинена введенням т. зв. „тотальної господарської системи", яка змонополізувала найважніші галузи продукції і майже всю торговлю та віддала їх на послуги війни.

Зїзд „Рідної Школи”

В середу 2 лютня с. р. відбувся в одній з саль „Народнього Дому” (т. зв. Жовтій Салі) у Львові Головний Зїзд Рідної Школи. Зїзд відкрив та ним проводив голова Р. Ш. дир. Денис Коренець. Секретарями вибрано: П. Сиротюка, В. Чорномаза та В. Манька. Голова Зїзду подав у вступнім слові як причину опізнення сего Зїзду — останній шкільний плебісцит. Відтак відчитав спис усіх померших членів Р. Ш. З огляду на те, що Головна Управа Р. Ш. видала звідомлення зі своєї діяльности за 1936/37 рік окремою брошурою, голова обмежився тільки до короткого начерку діяльности. Зчерги дир. Д. Коренець подякував усім нашим установам та громадянству за їх прихильність для Р. Ш. та зокрема подякував пресі за щире і тепле становище, яке вона все займала супроти всіх рідношкільних справ. Після того відчитано правильник Головного Зїзду та порядок дня (в якому переведено деякі зміни). Слідував звіт Контрольної Комісії, який відчитав дир. М. Гебус. Другий член К. К. дир. Филипович доповнив сей звіт та заявив, що внутрішня позичка, розписана Р. Ш. на 200, а згодом побільшена до 250.000 зл., не осягнула вповні своєї цілі, бо досі вплачено тільки 140.000 зл. Супроти того просить субскрибентів дарувати Гол. Управі грамоти внутрішньої позички, бо це позволилоб Р. Ш. зрівноважити буджет. Дир. Филипович згадав також про те, що всі Повітові Кружки повинні заспокоювати свої книжкові та шкільні запотребування виключно у своїх орґанізаційних прибудівках, а далі заявився за зміною статуту Р. Ш. Відтак приступлено до вибору Комісії-Матки, в склад якої увійшли: др М. Панчишин, п. Ст. Пашкевичева, дир. І. Боднар, др В. Загайкевич, інс. В. Полянський, о. О. Маринович і студ. Б. Левицький. З огляду на те, що Жовта Саля „Народнього Дому” довга та д. неакустична частина приявних почала в тім місці Головного Зїзду рішуче домагатися перенесення президії зїзду на середину салі, щоб усі мали змогу чути промовців та саму президію. Стіл перенесено. Комісію-Матку, яку тільки що вибрано, ніхто з кінця салі не признає та всі домагаються повторення вибору К.-Матки. Деякі вносять доповнення до передтим зголошеної листи. Врешті у другім голосуванні приявні вибирають величезною більшістю голосів Комісію-Матку в тім складі, що ми її вже подали. Тепер вибирають Резолюційну Комісію у складі: дир. П. Ґораль, о. О. Шараневич, інж. Г. Турко, др П. Мінко, мґр А. Троян, дир. С. Булат, проф. С. Похмурський, дир. І. Герасимович та проф. Зубрицький. Зачинається дискусія. Перший говорить проф. Ґреґолинський з Перемишля: Звертає увагу на малу жертвенність Львова й Львовян, яких школи (8) мусить піддержувати й провінція, хоч деякі міста провінції самовистарчальні, без дотацій і підмог. Львів мусить удержувати свої школи сам, бо Р. Ш. через недобір львівських шкіл Р. Ш. стоїть просто перед розвалом. З реферату проф. Ґреґолинського довідуємося, що наше фахове шкільництво має всего 3 фахові ґімназії на 26 загально образуючих (з того 7 дівочих і 10 коедукаційних). Згодом починається велика дискусія, в якій забирають голос почерзі ріжні делеґати з краю. Всіх делеґатів було на салі поверх 300. Згадаємо наймаркантніших промовців-делеґатів. П. Кушнір (Станиславів) звертає увагу, що край нерівномірно використаний і що є повіти, які богато дають і богато працюють, другі не роблять нічого. Щодо членства, то Р. Ш. має 98.000 членів, від них стягнено тільки 2.000 зл. членських вкладок! Пропонує устійнити вкладку для села у висоті 1 зл., для міста у висоті 2 зл. Тільки 325 українських установ є членами Р. Ш. Се рішуче замало. Де в селі активний кружок Р. Ш., там обовязково читальня ні до чого і навпаки. Дир. Лилик (Надвірна) каже, що сего року зі станиславівських церковних кругів вийшов клич: вся коляда тільки Церкві. Дальше забирало голос ще кількадцять промовців. На салі нема того піднеслого настрою, що ціхував нпр. минулорічний зїзд Союза Українок. В часі дискусії не було на салі спокою, потрібного так промовцям, як і тим, до яких ті промовці зверталися, бо двері до буфету були ввесь час відкриті. Сему лихові легко можна було зарадити. На салі переважає інтеліґентський елемент, сільських делеґатів мало. З преси було 12 представників.

„Рідна Школа” в 1937 р.

Орґанізаційна схема: Низові орґанізаційні клітини се Кружки Р. Ш. В останнім адміністраційнім році повстало 63 нових Кружків. Сьогодні є їх 2.049, з того 1.819 вповні активних. Посереднє звено між низовими Кружками і Головною Управою Р. Ш. се Повітові Союзи Кружків Р. Ш. Їх є 26. Зпоміж Пов. Союзів найактивніші: Львів, Дрогобич, Камінка, Станиславів, Тернопіль, Чортків. — Членство: Звичайних членів 31 серпня 1937 було 98.162. Продовж року прибуло 9.170. Між членами є 26.000 жінок, 5.000 молоді і 325 товариств. Членів-добродіїв є 94. Члени вплатили в Кружках Р. Ш. 46.675 зл. 90 сот. членської вкладки. Крім того 2.979 осіб вплачувало щомісяця 1% від свого доходу, що дало 49.809.27 зл. Головна Управа одержала з чл. вкладок 5.958 зл. — Праця по Кружках Р. Ш.: Рефератів було 2.011 у 620 Кружках для 48.350 слухачів. Національних торжеств уладили Кружки Р. Ш. 666, а саме 157 концертів і 509 академій. В концертах брали участь власні хори, яких є 113 з 2.899 членами і власні орхестри (9) зі 154 членами. Театральні гуртки уладили 1946 вистав. Загальне число імпрез — 4188, що дали 85.451.53 зл. доходу. Між імпрезами було: 211 фестинів, 1262 забав і 103 прогульок. Всіх засідань відбули Старшини Кружків 7.100, ширших нарад 634 і 2.640 сходин членів. Курсів українознавства, бібліотекарства, для провідників дорасту і т. п. було 71 з 1510 учасниками. Р. Ш. має 648 бібліотек, в них 67.008 книжок. Читачів було 20.649, а то: 14.399 молоді і 6.250 старших. Всі читачі прочитали 92.978 книжок; старші 28.918, молодь 64.060. Найбільша бібліотека Кружка в Яворові. Вона має 14.548 книжок. Сянік має 4 постійні бібліотеки і 25 мандрівних. — Дошкілля: Дитячих садків було 768, в них 29.885 дітей. Кошти садків винесли 157.620 зл. На покриття тих коштів батьки дітей вплатили 16.408 зл. Захоронок Р. Ш. було 3, в них 113 дітей. Кошти удержання захоронок 7.655 зл. У трьох „світлицях” було 100 дітей. Разом в дошкіллі було 30.098 дітей. — Шкільництво: Народніх шкіл є 33 зі 172 клясами і 5.554 дітей. Соціяльний

ОСИП НАЗАРУК 18)

Враження з Волині

І говорив ще о. Волков ось що:

Та й не у всіх середних школах на Волині є українська мова, хочби тільки як предмет! Чи таке поставлення справи, кривдяче українські національні почування, принесе може хосен польській державі або польськости на Волині? Таж воно тільки унеможливить виховуваній в таких школах молоді дійсно запізнатися з ґрунтом, на якім та молодь має колись працювати! Мали ми тут одну школу в Кремянці, яка була гордістю нашого народу. А тепер лідвідують і сей найважніший наш культурний осередок і переносять його до Варшави. Кажуть, що „в столиці дадуть кращу підготовку” нашій молоді і що відти вона понесе „лучшу цивілізацію” на село... Тимчасом про несення цивілізації на село рішає звязок з тим селом, а не розривання з ним звязку (дуже бурливі оплески і голосні оклики: Правда!). Чи може там у Варшаві вчитимуть нашу українську молодь українські сили? Ні! Там буде пресія руссифікаторської ґрупи! Вихованки, виховані такими вихователями, принесуть сюди тільки обрядовщину православя. Болить нас доля української школи в Кремянці, болить нас і то дуже! На всю Волинь маємо тільки 3 ґімназії і самі їх утримуємо! Четвертої нам конче треба на повіт ковельський і сусідні. Домагаємося удержавнення української ґімназії в Рівнім і будинку для сеї нашої ґімназії! (Знов дуже бурливі оплески всеї салі, яка рівночасно заливається одностайним криком одобрення слів промовця). Вкінці підчеркую ще одно: для поверх 6 міліонів Українців у Польщі, які виконують свої обовязки супроти неї, чейже належиться бодай одна висока школа!

Знов дуже ґрімкі оплески всеї салі, що рівночасно заливається одностайним криком.

Так, се був безперечно крик всеї волинської землі, яка знайшлася в межах Польщі. А що й ми, Галичани, присутні на тім зїзді, в отсім місци без ніякого застереження годилися з промовцем та з усею салею, хоч уста наші були замкнені, а руки заняті писанням — отже домагання в справі українського шкільництва було висловом всього українського народу в Польщі. Се були справедливі домагання в справі дітей нашого народу, цвіту нашого, за який всіх нас дуже болить серце...

В обороні наших дітей всі ми думаємо й відчуваємо те саме — одностайні ми на всім просторі наших земель, ба на цілім світі, де тільки розсіяні Українці.

Хто якнебудь бє в наших дітей, той у всіх нас бє й у всіх викликає глибокий спротив...

У хвилі, коли на підставі моїх записок роблених в Рівнім хотів я скінчити сю частинку моїх вражінь, преса принесла вістку, що соймова комісія ухвалила проєкт, на підставі якого мають і в Галичині зникнути з місцевих шкільних рад останні представники нашого народу і нашої Церкви, священики, які там засідали ще на підставі австрійських звичаїв. Якби сей проєкт став законом, то вся наша публична опінія не моглаб його інакше приняти як знищення останніх признак нашого голосу в шкільництві.

І тоді очевидно пробудилосяб щось природне і заразом страшне в душі і думці всего нашого народу, бо се очевидно булаб та крапля, що переливає чашу. Такого не сподівалися навіть найгірші пессимісти між Українцями. Колиб сей проєкт став законом, — по всіх тих обіцянках автономії, можливости культурного розвитку, співгосподарювання і т. д., ба по ухваленні польських законів про автономію, про український університет і т. д. — тоді вже не булоб нікого, кому не булоб ясно, до чого все те змагає.

Чи зискалаб що на тім законі польськість у сій країні?

Напевно не зискалаб, а стратилаб. Останки можливости навязання добрих взаємин між двома народами прислиб

стан батьків: 40% селян, 28.5% робітників, 9% ремісників, 7% нижчих урядників, 7% купців і пром., 1.5% інших. Крім концесіонованих шкіл були ще т. зв. збірні лекції і шкільні курси. Нар. школи уладили 685 імпрез і 831 прогульок. У 24 школах діти заощадили 2.328.22 зл. В народніх школах учило 196 учителів. Учительство уладило для себе 79 рефератів, 167 практичних лекцій, 326 учит. конференцій, 203 нарад батьків. — Жертвенність: В 1937 р. зібрано 176.358 зл., в тому від української еміґрації прийшло 36.917.20 зл. З еміґрації найбільше зложили Українці зі Злучених Держав Північної Америки, а саме 4.850.35 дол. Канада дала 1.612.30 дол. Кооперація дала 75.193.21 зл. (зокрема „Будучність” в Тернополі 15.176 і 16 гр.). Українські Т-ва зложили 19.610.70 зл. З громадських буджетів (59 громад) Р. Ш. одержала 322.19 зл., а від Повітових Рад 2.570 зл. Продовж року Гол. Управа сплатила 36.507.65 зл. довгу. — Підприємства: Книгарня Р. Ш. мала в 1937 р. збільшений оборот на 10.000 зл. і виказала чистого зиску 1.200 зл. Продовж року Р. Ш. видала 6 книжечок 4-ох авторів. — Нові праці: На 1938 рік Гол. Управа прелімінує збільшити число дитячих садків на 121, отже їх малоб бути 889. Щоб не терпіти знов з причини недостачі кваліфікованих садівниць, Гол. Управа проголосила курс для них у Львові від 1 березня с. р. На 1938 р. передбачені видатки на 1,389.144 зл., з того на школи 856.415 зл. Буджет Гол. Управи в 1938 р. передбачує видатки на суму 110.170 зл., приходи на 127.200 зл. — Навязуючи до бувальщини, коли то в 1586 р. львівське Ставропігійське Брацтво створило першу школу у Львові, плянується в 1938 р. уладити Педаґоґічну Виставу, яка малаб показати 350-літній розвиток, досягнення і потреби української школи й української педаґоґічної думки.

Нова Головна Управа Р. Ш.

Голова: проф. Іван Галущинський. Члени Головної Управи: о. Ю. Дзерович, пос. В. Кузьмович, др М. Коновалець, др Р. Криштальський, др Ю. Кордюк, проф. М. Ластовецький, п. І. Скоплякова, дир. І. Стевчак, студ. Б. Лівчак, мр З. Книш, проф. Г. Павлюх, проф. В. Гусак, усі зі Львова, др Я. Ярема (Тернопіль), др М. Рибак (Перемишль), о. І. С. Бараник (Дрогобич), дир. Н. Даниш (Станиславів), дир. І. Лемішка (Камінка Струм.).

разом з ухваленням в соймі такого закона.

Чи ми як нарід стратимо щось по евентуальнім ухваленні такого проєкту в соймі? Ні, бо голос того одинокого священика і так не міг нікого переголосувати. А пречінь булаб се та крапля з приповідки, що переливається через край...

Так, то вона.

В часі коли над світом висить буря.

Пригадалися недавні вістки, які наспіли з кривавого Китаю, де визначні японські офіцири кінчили самовбийством тому що не могли додержати слова, яке дали цісареві Манджурії, що по занятті нових китайських провінцій ті краї будуть віддані йому до диспозиції як правному володареві. Так поступають представники нації, яка має виконати велику місію. А тут є такі люди, які думають, що обдурити когось обіцянкою се політика.

Га, побачимо, що дальше вийде з такої „політики”.. Ми як нарід напевно видержимо і такий „доказ любови”.

Заткання останнього вентилю для всякої надії стане тим, чим все стає: бо такий закон природи.

Та як все те одягнути в один образ, який вбився б у тямку обом суспільностям на довгі-довгі часи? Спробую се зробити при кінці, бо треба се зробити...

(Далі буде).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Міжнародній конґрес католицької преси.

В днях від 19 до 22 травня с. р. відбудеться у Відні III міжнародній конґрес католицької преси. Конґрес заповідається імпозантно. Австрійська Пресова Палата віддала в розпорядження конґресу обширні поміщення в центрі міста. Гостей вітатимуть особисто кардинал Інніцер і канцлер Шушніґ. Австрійські комунікаційні підприємства мають признати ріжні полекші членам конґресу.

Ленінґрад — могутня морська база.

Анґлійська преса пише, що Совіти рішилися зробити могутну морську базу на Балтику в Ленінґраді. Се має бути причина того, що Совіти усунули з Ленінґраду всі чужоземні консуляти. „Дейли Геральд” твердить, що доступ до Ленінґраду взагалі мають замкнути для чужинців і виселити звідти всіх чужинців зовсім. Чужі кораблі, що прибувають до ленінґрадської пристані, мають визначені місця постою.

Важні зміни у Франції в справі оборони.

Французьке правительство ухвалило декрети про реорґанізацію національної оборони Франції. Утворено окреме міністерство національної оборони. Йому мають підлягати міністри війни, летунства і воєнної маринарки. Міністр національної оборони має випрацювати однострайну французьку військову доктрину, має узгіднювати зброєння сухопутні, воздушні й морські і регулювати чергу виробу воєнних матеріялів всіх тих трох відділів.

Як скріпити хаос в Европі.

Так властиво повинна називатися нова книжка б. премієра Угорщини ґр. Бетлена, а вона називається „Угорщина й Европа”. В тій книжці ґр Б. розвиває такі погляди: створити незалежну державу з Семигороду, а зате признати Ромунії „терени найскрайнішого полудня” й Польщі землі між Німеччиною й Росією. Не диво, що Угорщина „довоювалася” до того стану, в якім тепер знаходиться, коли продуковала таких „бистрих” умом премієрів.

„Коли Америка згодиться”...

Великий парижський щоденник „Парі Міді” в титулі на цілу сторону подає огляд дипльоматичної ситуації в драматичнім діяльоґу. Китайський делеґат Велінґтон Ку: Домагаємося санкцій проти Японії. — Хор Іден — Дельбо: Санкції булиб божевіллям. — В. Ку: В такім разі поможіть нам. — Хор Іден — Дельбо: Коли Америка згодиться.

Поборов медведя голими руками.

Українець Олександер Фірчук, молодий хлопець, що працював як дроворуб в околиці м. Сіюкс Лукавту, зустрівся з великим 150 фунтовим медведем ґрізлі і мусів з ним поборотися голими руками. Фірчук не тільки переміг медведя, але звязав його, привіз до міста Порт Артуру (Канада) і продав, бо „бестія забогато їла”. Фірчук уміє боксуватися. З пригоди вийшов тільки подрапаний і з подертою сорочкою. ПАТ, що приніс сю вістку, не подає, що се Українець, тільки пише, що се син еміґранта з Польщі...

Украли яхт і жебрають на нім...

„Куріер Пор.” в ч. 20 звідомляє: В літі м. р. фотоґраф Вл. Шуба, кімнатний маляр Юзеф Ґубаньский, фотоґраф М. Бос і якийсь Цесельский украли в Ґдині яхт „Світовид” і темної ночи виїхали ним в море, не повідомивши начальника пристані. Аж тепер дійшла до Ґдині вістка, що та дібрана чвірка їздить собі здовж берегів Европи й удаючи репрезентантів „гарцерства” жебрає допомоги в польських конзулятах. А за ними тужать поліція, суд і кримінал.

Ще не кінець світа

Земна куля — каже Сер Джемс Джінс у знаній своїй книжці п. н. „Новий світ фізики” — є дрібною кришкою киненою в безмір всесвіта. Ми враз з землею є дрібною пилинкою, яка крутиться в просторах по вузенькій, мов павутинка, дорозі, вичеркненій в термічних умовах, що хитаються від 0 до 100 ступнів Цельзія. Лише завдяки тому, органічне життя на землі, сперте на однім чудодійнім первні вугля, може свобідно й буйно розвиватися. Вуголь, який лучиться радо з іншими первнями, в складні величаві ґрупи, а не лучиться з собою, творить в органічнім житті щораз то нові форми, щораз красші, більш зложені, недосліджені й невідкриті.

Але ось знаменитий популяризатор знання розвиває перед нами страшну візію, зачеркнену з холодною льоґікою вченого. Земля — кришка, що мандрує довкола могутнього сонця, одного дня збочує з зачеркненої дороги. Поминувши можливість зудару з іншою планетою — органічному життю на землі грозилоби раптовне загальмування.

Зближаючись у сторону сонця, ми засуджені на смерть в жарі соняшних промінів. Чудотворний первень вугля, котрий носимо в собі, в крови, в мізку, в костях — спалюється. Попеліємо. Розсипаються в порох рослини і звірята. Земля наново як перед міліонами літ стається розжареною вогнистою кулею, відприском, що крутиться в космосі сонця.

Віддалення в протилежну сторону кидає нас в обійми морозу, що вбиває найвідпорніші з живучих сотворінь. Тверднемо в кремінь. Земля стає застиглою, скамянілою мертвою брилою.

Сер Джемс Джінс бистрим оком астронома бачить ґрядучу з темряви часу загладу органічного життя на землі. Будучи прихильником теорії правдоподібности, передбачує зустріч земної кулі з якоюсь іншою планетою або сильне збочення з зачеркненої лінії всесвітньої мандрівки. Та не журімся. Дуже далека ще дата заповідженої катастрофи. Тішмося з буйно цвитучого життя, яке росте мов дріжджі на чуткім, легкопальнім вуглі. Не грозить нам покищо ніяка з космічних бур. Тож можна сміло набути льос до зближаючоїся скорше як кінець світа, бо вже 17-того лютня, першої кляси 41-шої Клясової Льотерії, в якій теорія правдоподібсти справджується багато точніше, як у заплутаних обчисленнях астрономів. Бо переведена в останнім часі Дирекцією Льотерії реорганізація пляну гри, опираючись на вицофанні 35 тисяч льосів і поділі на пятки замісць дотеперішних чверток, надзвичайно збільшила шанси вигри.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Львів у цифрах

Перестудіювання сеї статистики важне не тільки для дальшого розвитку популярної преси, але й економічного та культурного життя Українців у столиці краю взагалі.

На засіданні статистичної комісії Наукового Товариства ім. Шевченка, що відбулося 27. I. 1938, референував др. Володимир Огоновський: „Національна, соціяльна та професійна структура населення Львова за переписом населення з 9. XII. 1931 р.".

Реферат спирався на офіціяльних даних оголошених Головним Статистичним Урядом у Варшаві. Про всю Польщу маємо покищо оголошені лише скорочені дані, а остаточні та широкі дані оголошено покищо лише для найбільших міст і для двох воєвідств: варшавського та львівського. Один з тих зшитків чи томів з остаточними даними відноситься до міста Львова. Се число 58 серії Ц публікацій Головного Статистичного Уряду. Дає він 34 таблиці на 126 сторінках. Таблиці ті інформують абсолютними числами про: 1) число мешкань, кімнат і розміщення людности в них загалом і по соціяльному та професійному складі, 2) число, величину домових господарств і розміщення людности в них загалом і по віроісповідному складі, 3) матірну мову та віроісповідання, 4) вік населення по віроісповіданню, полу та цивільному станові, 5) грамотність по віроісповіданню, полу та віку, 6) професійні та соціяльні відносини, при чому звернено увагу на тих, що працюють і на тих, що живуть на удержанні інших, як також на те, яке відношення одних і других під соціяльним і професійним оглядом до пола, віку, цивільного стану та віроісповідання.

9. XII. 1931 р. було у Львові 312.231 мешканців, 13.734 будинків і 72.030 помешкань. Густота населення була 4.680 мешканців на 1 км² для цілого Львова, 3.000 до 6.000 мешканців на 1 км² для окраїн і 17.280 мешканців на 1 км² для середини міста. На 1 будинок припадали 22 мешканці, на одно помешкання 4 мешканці. Густота населення у Львові як у великих містах подібного характеру себто не дуже промислових прим. у Кракові 4.570, Люблині 3.740 мешк. на 1 км².

Мешканеві відносини можна оцінити з числа кімнат помешкань і числа людей у мешканнях. Отже однокімнатних помешкань було у Львові 32% усіх помешкань, в Лодзі 63%, Ченстохові 54%, Люблині 48%, в Бидгощі 10%. Пять і більше- кімнатних помешкань було у Львові 7% усіх помешкань, в Лодзі, Сосновцу, Люблині та Ченстохові по 3%, в Познані 16%. У всіх містах східно-галицьких і волинських однокімнатних помешкань було 31%, пять і більше- кімнатних мешкань 4%, причому волинські міста мали розмірно менше однокімнатних і богатокімнатних помешкань, значить мали менше міський характер від галицьких.

Яка частина населення жила в одночи більше- кімнатних помешканнях? У Львові жило 27% населення в однокімнатних помешканнях, 64% в дво- до чотиро- кімнатних помешканнях і 9% у пяти- та більше- кімнатних помешканнях. У східно-галицьких і волинських містах загалом жило 30% населення в однокімнатних, 65% в дво- до чотиро-кімнатних і 5% в богато-кімнатних помешканнях. Зовсім інші сі числа для великопромислових польських міст. І так 59% населення Лодзі, 44% Люблина, 37% Варшави, а лише 7% населення Бидгощі жило в однокімнатних помешканнях. Зате аж 19% населення Познаня, 18% Вильна та лише 5% населення Люблина, Ченстохови та Сосновця жило в пяти- та більше- кімнатних помешканнях. На одну кімнату припадало у Львові 1.8 мешканця, у волинських містах 1.7, у галицьких містах 1.9, зате в Лодзі, Ченстохові, Сосновцу та Люблині 2.4 мешканця. Отже мешканеві відносини Львова доказують, що Львів не є надто промисловим містом.

Це підтверджують дані про професійний і соціяльний склад населення Львова. У Львові як і загалом у східногалицьких і волинських містах 30% населення живе з промислу. В двох інших східногалицьких містах, а саме в Бориславі та Дрогобичі, містах промислових, живе з промислу в Бориславі 70%, в Дрогобичі 41% населення. Коли рівняти Львів з найбільшими містами Польщі (понад 100.000 населення), то Львів має розмірно найменше тих, що живуть з промислу, тілько само, що Краків, куди менше від Лодзі, Ченстохови, Сосновця та Хожова, де 60% і більше населення живе з промислу. В звязку з цим є відносно велике число умових працівників у Львові. Їх відношення до фізичних робітників у Львові 1 : 3.6, подібно як у Кракові, Вильні та Познані. Зате це відношення в Лодзі та Бориславі є 1 : 7.6, а в Ченстохові: 1 : 12.5. У звязку з цим, що у Львові живе розмірно богато умових працівників, є у Львові богато домашної прислуги, аж 7% усего населення. З більших східно-галицьких міст Дрогобич має 6%, Станиславів 5% домашної прислуги, зате Перемишль і Самбір лише по 2%. Зі 100.000-них польських міст лише Краків має домашної прислуги 8% усего населення, а у великих промислових містах Польщі 3% домашної прислуги.

З застереженням треба приймати дані про національний і віроісповідний стан. Перепис з 9. XII. 1931 каже, що 98.3% римокатоликів усеї Польщі говорить по польськи, а лише 50% грекокатоликів уважає своєю матірною мовою мову українську та 35% руську, лише 40% православних уважає своєю матірною мовою мову українську, 24% білоруську та 19% „тутешню". Зате 15% грекокатоликів і 13% православних уважає своєю матірною мовою польську мову. Кажучи абсолютними числами в Польщі є 1,680.000 гр.-католиків і православних, що їх матірними мовами, як каже зроблений Поляками перепис, є мови польська і „тутешня". Та є між тими, що їх перепис записав Українцями чи Русинами і 25.000 римокатоликів та сектантів. Це на всю Польщу.

Особливо у Львові дуже богато грекокатоликів і православних, бо аж 15.895 записано по перепису Поляками. Водночас лише 546 римокатоликів записано Українцями чи Русинами. Або інакше у Львові 32% усіх грекокатоликів записано Поляками, 46% Українцями та 22% Русинами. Щодо православних то у Львові 29% усіх православних записано Поляками, 26% Українцями, 11% Русинами та 34% Москалями. Конфесійний склад населення Львова був ось який: 49.747 або 15.9% грекокатоликів, 1.077 православних, 157.490 або 50.5% римокатоликів і 99.595 або 31.9% мойсеєвих. Щодо матірної мови, або точніше як каже конскрипційний квестіонар „мови найближчої", було у Львові 24.245 або 7.8% Українців, 10.892 або 3.5% Русинів, 198.212 або 63.5% Поляків і 75.316 або 21.6% Жидів себто тих, що їм найближчою мовою була „їдіш" або єврейська мова.

Щодо структури населення Львова після віку (літ життя) то вона типово міська, себто у Львові найбільше 20—29-літних, а не як по селах, де найбільше наймолодших, відтак молодих, а найменше старих. 24% населення Львова є у віці 20—29 літ. Для порівнання треба знати, що 20—29-літні становлять 18% населення всіх українських земель, 19% західно-українських земель, 18% населення УССР і 23% міського населення УССР. Отже по містах найбільше тих, що найбільше здатні до праці. Цікаве, що у Львові серед Українців 20—29-літних не 24%, а 30% загалом (29% серед чоловіків і 32% серед жінок). Отже серед Українців а ще більше серед Українок богато найманих молодих працівників: домашної прислуги та молодих робітників. Ще більше помітне число молодих, коли виділити в осібну групу всіх, що мали 15—29 літ. Вони дають серед Українців 44%, серед Поляків 33%, серед Жидів 31%. В парі з тим богато вільних (по цивільному стану), бо аж 49% всіх Українців і 54% всіх Українок, коли у Львові загалом вільних 43% населення. Тимсамим мало подружених, 49% Українців і лише 34% Українок, коли загалом у Львові подружених 53% чоловіків і 42% жінок. В звязку з цим серед Українців більше малих господарств чим серед інших. Бо коли одноособових господарств 23% усіх господарств загалом, то серед Українців їх 30%, серед Поляків 26%, серед Жидів лише 17%. Зате богатоособових (більше шести осіб) господарств загалом 12%, серед Українців лише 9%, Поляків 11%, Жидів аж 18%.

Такий соціяльний і професійний стан має своє відзеркалення в стані анальфабетизму (неграмотности). Серед усего населення старшого над 10 літ було у Львові 90% грамотних загалом, 94% чоловіків і 87% жінок. Поляків було грамотних 92% загалом (95% чоловіків і 91% жінок), У Жидів грамотність була така як у Поляків. Зате на все українське населення Львова було 77% грамотних (Українців 84%, Українок 73%).

Дуже богато місця присвячено в урядовій публікації соціяльним і професійним відносинам. Щодо соціяльних відносин переведено їх за схемою: 1) самодійні, що наймають наємні сили, 2) самодійні, що не наймають наємних сил, 3) умові працівники, 4) фізичні робітники. Щодо професійних відносин переведено їх за схемою: 1) рільництво, 2) городництво, рибацтво та лісництво, 3) промисл і гірництво, 4) торговля і обезпечення, 5) комунікація і транспорт, 6) публична служба, 7) шкільництво, 8) лічництво, 9) домашна служба, 10) ті, що живуть не заробляючи. Тих десять професійних (фахових, званевих) ділів розчленовано на підвідділи. І так промисл розчленований на гірництво, 12 ріжних родів промислу (металевий, хемічний, мінеральний і т. д.), електрівні та газівні, врешті на робітників нефахових або таких, що беруться за всяку працю, але вони більшу часть року безробітні. Підвідділи розчленовані на ще менші підвідділи прим. деревний промисл на тартаки, столярство, колодійство, тапіцерство і т. д. До торговлі зачислено не лише товарову торговлю, грошевий оборот, але також винаєм помешкань і кімнат і приватні установи обезпечень. Отже тут входять власники домів і сторожі. До комунікації зачислено пошту, зелізниці, трамваї, таксівки, фякри, перевозові та перенесні підприємства. До публичної служби належать: адміністрація, судівництво, адвокатура, нотаріят, служба безпеки й церковні установи. До шкільництва почислено також позашкільну освіту, домашних учителів, наукові установи, пресу, видавництва, бібліотеки й театри. До лічництва крім лікарів, аптекарів і шпитальних працівників, почислено ще фризієрні, пральні, установи чищення міста. До тих, що живуть не заробляючи належать емерити, інваліди, рентіери, жебраки, особи на публичнім утриманні, вязні, шпитальні хорі, учні-станціонери. Крім того переве-

дено схематизацію соціяльних і професійних відносин поділяючи населення на активних себто тих, що заробляють, і пассивних, що живуть на утриманні.

Професійно - соціяльна структура Львова особлива тим, що не зважаючи на це, що маємо до діла з містом, фізичні працівники не мають абсолютної більшости, лише релятивну, 44% всего населення. За ними йдуть самостійні, що не наймають працівників (малі купці та малі ремісники) 18%, відтак умові працівники 17%. Коли структуру Львова порівнаємо з іншими більшими містами Східної Галичини та Волині, то бачимо, що відносне число фізичних робітників менше більше однакове також в Перемишлі, Рівному, Дрогобичі, Станиславові і Тернополі, зате в Луцьку виносить воно лише 30%, а в Бориславі аж 70% населення. Водночас аж 45% населення Луцька це самостійні, що не наймають, отже малі купці. Це характеристичне для міст, що не є промисловими, лише торговельними осередками, в першу чергу для багатьох волинських міст з великою перевагою жидівського населення. Щодо відносного числа умових працівників то у Львові їх найбільше, відтак ідуть інші воєвідські міста, а далеко позаду остає Борислав, де умових працівників тільки 8% усього населення.

Щодо соціяльної структури поодиноких народів то є великі відхилення від середної для всего населення Львова. І так 67% усіх Українців це фізичні робітники, 9% умові працівники і тілько само самостійних, що не наймають. З усіх Поляків 46% фізичні робітники, 20% умові та 10% ті, що не наймають. Зате 28% усіх Жидів це фізичні робітники, 17% умові працівники й аж 37% ті, що не наймають.

Дещо інакше мається справа, коли візьмемо під увагу лише активних, себто тих, що лише заробляють без родин. Тоді серед усього активного населення Львова є 49% фізичних, 18% умових і 14% самостійних, що не наймають. Щодо фізичних активних то їх 73% усіх активних Українців, 50% усіх активних Поляків і лише 32% усіх активних Жидів. Активних умових по 20% усіх активних Поляків і Жидів і лише 7% усіх активних Українців. Щодо жінок то тих, що заробляють поза домашним господарством, є 43% усіх жінок, 43% Польок усіх Польок, аж 50% Українок усіх Українок, а лише 30% Жидівок усіх Жидівок. Фізичних робітниць серед усіх жінок, що заробляють, 53%, серед активних Польок 50%, серед Українок аж 80%, серед Жидівок лише 30%. Зате умових серед активних Польок і Жидівок по 20%, серед активних Українок лише 6%.

Як уже знаємо, 30% всего населення Львова живе з промислу, 20% з торговлі, 10% з комунікації, 7% з домашньої прислуги, тілько само з публичної служби та 4% зі шкільництва. Щодо поодиноких народів, коли беремо під увагу активних і пассивних, то їх відношення до всіх, що живуть з цього фаху, ось які: в домашній прислузі аж 45% усіх Українців, 51% Поляків і лише 4% Жидів, в торговлі Жидів аж 62%, Поляків 27% і 11% Українців, зате в комунікації та публичній службі Поляків 76% і 71%.

Щодо професійних підвідділів то Українці мають більшість лише в одинокій кооперативній торговлі 63%. Відносно багато Українців у пресових і видавничих підприємствах 33%, багато нефахових робітників, аж 31% усіх нефахових робітників, дальше дещо більше пересічної (15.9%) є Українців серед ковалів, столярів і слюсарів. Щодо Поляків то вони дають найбільший відсоток у публичній службі, комунікації, установах публичного ужитку, шкільництві та врешті в промислі. Жиди опановують торгівлю загалом. В текстильнім, папірнім, шкірянім і одяговім промислі також багато Жидів 68 — 50%. В адвокатурі та нотаріяті Жидів 71%, серед практикуючих лікарів 71% Жидів, коли водночас Українців у сих фахах по 7% у кождому.

Третина всіх активних Українців заробляє як домашна прислуга, за цим іде промисл і торговля, де заробляє 27% і 11%, отже разом у цих трьох фахах 71% усіх активних Українців. Зате в цих фахах працює лише 61% усіх активних Поляків (29% у промислі, 20% в торговлі), але в публичній службі, комунікації, шкільництві та лічництві себто в інтеліґентських фахах заробляє 29% усіх заробляючих Поляків, 14% усіх Українців і 16% усіх Жидів. Найбільше Жидів заробляє в торговлі 40% і промислі 34% усіх заробляючих Жидів.

Щодо жінок то найбільше їх працює як домашна прислуга: 34% усіх заробляючих жінок. Дальше в промислі і торговлі працює по 17%. Професійна структура активних Українок така: 64% домашна прислуга, 23% торговля і промисл і по 5% публична служба та шкільництво. Професійна структура активних Польок ось яка: 25% у домашній прислузі, 31% в торговлі та промислі і 23% в шкільництві, публичній службі та лічництві. Зате активних Жидівок заробляє 69% у промислі й торговлі, 13% у шкільництві, публичній службі та лічництві, а лише 5% в домашній прислузі.

Накінець дещо статистики найбагатших або тих, що наймають робітників і працівників. Вони з родинами становлять 6% усего населення, 11% жидівського, 4% польського та 2% українського. Без родин дають лише 4% усіх активних, 3% Поляків, 1% Українців і 9% Жидів. Отже серед тих, що наймають, найбільше Жидів 62%, дальше Поляків 33% і 5% Українців. Коли брати під увагу професійні ділі, то в рільництві й огородництві, двох ділах, що мають найменше значіння у Львові, мають абсолютну більшість Поляки. Зате у всіх інших ділах більшість мають Жиди й то в торговлі 82%, в лічництві 78%.

Референт на основі офіційного статистичного матеріялу дійшов до в и с н о в к і в, що Львів не є дуже промисловим містом. Він має не занадто багато фізичних робітників і розмірно багато умових працівників та домашньої прислуги. В парі з тим ідуть мешканеві відносини: не надто багато однокімнатних мешкань. Поляки мають у Львові чисельну перевагу, але коли брати під увагу відношення між найбагатшими, що наймають робітників і працівників, то Поляки відстають далеко поза Жидами. Щодо фахів то в інтеліґентських фахах Поляки сильно випереджують інших, але зате в промислі не досягають своєї пересічної, а в торговлі остають дуже позаду. Жиди опановують торговлю дуже сильно та досить сильно промисл, як також дуже сильно вільні інтеліґентські фахи. Мало між Жидами фізичних робітників, але багато тих, що не наймають. Про стан Українців тяжко говорити, бо національна рубрика будить застереження. Дальше при професійнім і соціяльнім поділі населення Львова не переведено національної сеґреґації лише конфесійну, тому мусимо ототожнювати Українців з греко-католиками. Отже Українці у Львові це головно молодий, вільний, напливовий, не дуже грамотний, переважно робітничий елемент. На 30.000 усіх Українців і Українок, що заробляють у Львові, є 9.700 слуг, 2.000 сторожів, 1.400 нефахових робітників і 9.000 фахових робітників і ремісників, головно термінаторів. Поза домашною прислугою Українці ніде не мають відносно великого числа, а щодо 11% в торговлі, то там на 4.000 Українців половина сторожі, так, що уділ Українців у торговлі куди менший, ніж на перший погляд виказує статистика. Про інтеліґентські фахи нема що говорити. Ще в промислі українське робітництво та ремісництво грає деяку ролю, але як наймана сила.

Дискусія над сим рефератом була жива і дуже цікава. З преси була заступлена тільки „Нова Зоря“ двома співробітниками.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДО на засіданні з 29 січня с. р. вибрав заступниками голови партії В. Целевича, інж. Ю. Павликовського, о. прал. Л. Куницького і дра С. Витвицького. Головним секретарем став др Франц Свістель, заступниками головного секретаря ред. З. Пеленський і мр Б. Бородайко.

СОЙМ приняв закон про знесення шкільної самоуправи і створення спеціяльних освітних комісій, громадських і повітових, у рямцях територіяльної самоуправи. Українці й Жиди домагалися обовязкової участи представників рел. віроісповідань в освітніх комісіях. Їх поправку відкинено й вони голосували проти закону.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ВИКОННИЙ КОМІТЕТ УССР звільнив зі становища наркома внутрішніх справ Леплевського і назначив на його місце б. шефа ГПУ оренбурґської области Успілевського. Що сталося з Леплевським — невідомо.

З МОСКВИ звідомляють: Всіх членів военного суду, який засудив на смерть марш. Тухачевського, увязнено й розстріляно, з виїмком ген. Бліхера.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВЛАДА У ВЛАДИВОСТОЦІ не приняла від японського корабля „Сіберія Мару“ 93 пакетів з листами й трьох великих скринь почти призначеної для ріжних країв Европи. Отже почта, що йшла з Японії через Сибір, буде спізнятися.

ОЛЕКСАНДРУ КОЛЛОНТАЙ, відому совітську амбасадорку, перенесено зі Стокгольму в Китай.

МІЖ ПРАГОЮ І БЕРЛІНОМ ведуться переговори в цілі заключення т. зв. пресового миру між обома державами. Переговори є на добрій дорозі й можливо у короткому часі дійде до порозуміння. (Н. Ч.).

ПРЕМІЄР ҐЕРІНҐ покликав до життя військову господарську раду, яка ділатиме в рямцях Господарської Палати Німеччини.

В БЕРЛІНІ розійшлася поголоска про недалеке уступлення марш. Бльомберґа зі становища міністра Райхсвери.

В ЖЕНЕВІ відбулися поза Радою Союзу Народів довірочні наради представників Франції, Анґлії, СССР та Китаю. Згадані держави мали в часі тих нарад навязати контакт зі Злученими Державами Північної Америки.

НЕДАЛЕКО КАРТАҐІНИ еспанське національне підводне судно сторпедувало британський корабель „Ендиміон“. З 15 осіб залоги 11 утонуло, між ними капітан з жінкою, 2 інжиніри та один Швед, обсерватор з міжнародньої контролі.

КОНФЕРЕНЦІЮ 3-ОХ ДЕРЖАВ, В. Британії, Франції й Італії, скликано до Лондону в звязку з затопленням британського корабля „Ендиміон“. Як відомо, ті три держави на підставі договору в Ніоні одержали місію контролювати Середземне Море.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР фінансів Маршандо заявив прилюдно, що буджет Франції викаже за 1938 рік 28 міліярдів дефіциту!..

У ФРАНЦІЇ власти зліквідували товариство „Союз приятелів СССР“.

В ЕСПАНІЇ зреорґанізовано національне правительство й установлено звичайних міністрів. Премієром став ґен. Франко.

В МЕКСИКУ вибухли розрухи в кількох стейтах.

Мрозоль „Гонсецкі“

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого“ з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

Черезсвоювисокуякістьздобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Новий цикль статтей у звязку з розпорядком про участь священиків у світських товариствах прислав нам відомий вже нашим читачам „Священик з Поділля". Ті статті будуть поміщені в такім порядку: I. Розпука з приводу розпорядку. II. Відгомін ліберальної преси. III. Приклади з життя на тлі розпорядку. IV. Історія закиду „В чию користь?" V. „Діло" в ролі приятеля Церкви. VI. „Голос" і „Українські Вісти" про розпорядок. VII. Відповідь дрові С. Баранові.

У Східній Україні за 11 місяців 1937 р. прийшло на світ 1,129.500 дітей, себто 39 проц. більше, як у той сам час у 1936 р. Такі цифри подає „Комсомольська Правда".

Архів Центральної Ради знайшли недавно в Києві. Його передали в розпорядження історичної секції Української Академії Наук.

„Руски Новини", орган Українців-Бачванців в Югославії, збільшили свій обем, бо придбали собі власну друкарню.

Міністр освіти оповістив обіжник, яким наказує усувати негайно з посад учителів або інших державних урядників, караних за протидержавні вчинки або інші проступки.

Процес інж. Добошиньского, справника нападу на Мисьленіце, зачався у Львові перед судом присяглих.

До громадського уряду в Зимній Воді вломилися злодії і вкрали з каси около 400 зл. та машину до писання.

11.000 самостійних ремісничих варстатів є тепер у станиславівськім воєвідстві. Перші місця займають: шевство, кравецтво, ковальство і столярство.

Городенське староство завісило в діяльности „Карпатсько - Лещетарський Спортовий Клюб" у Тишківцях під замітом „переступлення статутової діяльности"...

В Угорниках коло Станиславова яструб вибив шибу в помешканні Михайла Осудара, влетів до середини і кинувся на Осудара. На крик нападеного збіглися сусіди і забили яструба.

У Вербові, бережанського повіту, поліція увязнила 21 січня с. р. Андрія Конрада і Дмитра Лужецького.

В Бережанах застрілив хтось Івана Басараба, відомого з комуністичних переконань. Басараб був свого часу возьним большевицького консуляту у Львові.

У Борщовицях під Львовом на шляху Львів—Тернопіль підложив хтось грубу бляху під люкс-торпеду. Машиніст впору завважив перешкоду і здержав поїзд. Внаслідок наглого здержання один вагон ушкоджений.

Головна Управа Т-ва „Розвою Зем Всходніх" видала брошуру, в якій є актуальні дані про можливости осідку купців, ремісників, дрібних підприємців і представників вільних звань в 27 містах і місточках Волині та Полісся. Ся книжка має на цілі заохотити Поляків з західньої Польщі поселюватись на „кресах".

Політичний гумор. — Кажуть, що тепер в соймі вже не укривають правди під коцом. („Врубле").

Варшавське міністерство освіти признало на закупно „научної помочі" для вселюдних шкіл на Волині квоту 20.000 зл. 650 волинських шкіл дістане шафки з комплетами засобів до практичних занять.

Поклади зелізної руди викрили в селі Воля Лужанська, горлицького повіту.

Число безробітних в Польщі зросло за два тижні місяця січня на 54.335 осіб і виносить тепер 517.342 осіб.

Копальні в Хоржові залила підшкірна вода. М. і. залита копальня ім. Мосціцкого.

1.800 заяців вивезено з Польщі до Голяндії. Їх випустять на новоосушений терен „Вірінґормер".

В Катовицях помер у 77 році життя князь Ян Генрик Пщиньский. В молодих літах був дипльоматом і приятелем цісаря Вільгельма II.

Б. кат Мацейовский старається здобути концесію на кіоск у Познані.

Ромунське міністерство освіти оповістило, що Жиди-вчителі не можуть бути господарями кляс, бо вони не можуть дбати про морально-релігійне виховання учеників.

Біля Сарґемайну німецький вояк переплив ріку і дістався на французький беріг заявив, що не хоче вернутися до Німеччини. Просив, щоб його приняли до Чужинецького Леґіону (французькі кольоніяльні війська, головно в Марокў й Альжирі).

„Храми предків" відкрили в трьох мекленбурґських містах в Німеччині. В них будуть відбуватися „богослуженя" німецької „релігії сили".

Німецькі власти сконфіскували майно письменника Арнольда Цвайґа, який перебуває тепер на еміґрації і втратив німецьке горожанство.

Нормальна постійна комунікація воздухоплавами (цепелінами) між Франкфуртом над Майном і ЗДП Америки зачнеться вже з початком травня. В літному сезоні відбудеться 15 трансокеанічних перелетів. Кождий триватиме 48—60 годин. Цепелін буде забирати за кождим разом 40 пасажирів, листи і пачки. Новий воздухоплав має 4 мотори Дізля, кождий по 1.200 коней. Комунікацію ту влекшило правительство ЗДПА, яке позволило на вивіз гелію (негоріючого ґазу до виповнювання кермовиків) до Німеччини. Перший транспорт гелію з м. Гавсток, у стейті Тексас, відійшов до Німеччини вже 1 лютня с. р.

В Німеччині виходить тепер 2.500 часописів, яких тираж доходить до 16 міліонів примірників. Перед приходом Ґітлера до влади наклад німецьких часописів доходив до 30 міліонів. Найбільший наклад з усіх німецьких часописів має тепер офіціоз нац.-соц. партії „Фелькішер Беобахтер", який друкується в 470.000 примірників.

В Парижі відкрили протигітлерівську виставу п. з. „Пять літ гітлерівського устрою", зорґанізовану т. зв. „Комітетом Тельмана". Відкриття сеї вистави викликало велике обурення в Німеччині.

Гумор. — „Корпус делікті". — Сталін довідується про недугу одного з комісарів. — Заник червоних тілець.. кажуть лікарі. — Що? Заник червоних тілець? Розстріляти зрадника!

2.855.889 пластунів є на цілім світі. Тільки в нас їх нема... Домагання в справі дозволу на такі орґанізації молоді повинні бути знов підняті.

На острові Гарака під Гельсінґфорсом у військовій ляборатории наступив вибух. Якраз у тому часі відбував там інспекцію начальний вождь фінляндської піхоти, ґен. Гайкінгаймо. Ґенерал убитий, пять висших офіцирів, між ін. інспектор артилерії плк. Вангром, важко ранених.

В провінції Пернамбуко (Бразилія) дійшло до бійки між релігійними фанатиками й поліцією. У бійці, яка тривала поверх 24 години, погибло 145 людей, між ними 4 поліцаї.

Гумор. — Здається, що незабаром появиться декрет, який накаже відбувати також соймові засідання „при замкнених дверах". („Врубле").

Гумор. — Той її знає! — Вона дістає міліон посагу. — Тож то посаг! — Ви її не знаєте: то для її чоловіка буде не так посаг як відшкодування за біль!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Болько та Льолько і Кінґ-Конґ.
СТИЛЕВЕ: Ґрафиня Владінов і ревія.
ТОН: Мистці глупоти.

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 10 лютня 1938. Ч. 10 (1110)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПОЇЗДКА В.П. ҐЕТЬМАНИЧА ЗАКІНЧИЛАСЯ

„Український Робітник" з Торонта в ч. 2 звідомляє: Офіційні виступи В. П. Ґетьманича поміж Українцями закінчилися дня 10 січня с. р. Того дня В. П. Ґетьманич зложив другу зчерги візиту ґенерал-ґубернаторові Канади лордові Твідсмюрові, запрошений ним підчас першої візити. Візита тревала пів години, від 12-ої до 12.30. Ґенерал-ґубернатор цікавився життям Українців на фармах у західній Канаді, бо сам поміж ними їздив і відносини поміж Українцями йому до певної міри відомі; Українців хвалив і називав їх „добрими фармерами" (господарами), що багато причинилися до розбудовання Канади, головно степових, хліборобських провінцій. Поїздка В. П. Ґетьманича увінчалася 100-процентовим успіхом і залишила Українців в стані духового підйому, нового завзяття до праці для України, влила в них нову енергію й скріпила їх надії на відзискання незалежности України. Противників та поїздка заскочила, а ворогів сильно стревожила. На це вказують большевицькі протестні віча „в імені українського народу" (аякже!) — й ті протести писемні, що посипалися були до ґубернатора Канади. (Подорож Ґетьманича дійшла до Скалистих Гір).

Небувала загроза для господарського життя.

Міністерство промислу і торговлі підготовляє проект, який в разі здійснення перейшовби найсміліші очікування етатистів, бо змагає до введення плянової господарки, в якій рішатиме бюрократія. Проект передбачує орґанізування примусових союзів усіх промислових і торговельних бранж. На чолі кождого з тих союзів малиби стояти делеґати міністерства промислу і торговлі, з далекойдучими компетенціями. Від їх рішення залежатиме повстання кождого нового варстату, висота продукції даної ділянки промислу, ціни, вивіз і т. п. Делеґати міністерства мають бути чимсь у роді наддиректорів. Таким чином повстануть картелі, які проект називає корпораціями, а які залежатимуть від директив міністерства. Кошти створення кількох тисяч нових посад має понести господарське життя. („Хвіля", ч. 6781). Наслідки того будуть катастрофальні.

Львів централею нової господарської округи.

З приводу інавґурації Господарської Ради для Східньої Галичини, яка відбудеться 12 с. м., прибуде до Львова віцепреміер Квятковский з міністрами господарських ресортів. Віцепреміер Квятковский представить плян реалізації другої промислової округи між Дністром і Сяном, з осідком у Львові.

Комуністичний „охоронний мур" на заході.

На останнім засіданні III-го інтернаціоналу рішено, щоб комуністична партія Польщі й комуністична партія Чехословаччини створили спільний політичний фронт, якого завданням булоб створити з Польщі й Чехословаччини т. зв. „охоронний мур" на заході, звернений проти Німеччини. Се малоб забезпечити Совітам західні границі в разі війни з Японією, яка, на думку совітських провідних чинників, неминуча і може вибухнути вже в найблищім часі.

Остаточна перемога канцлера Ґітлера внутрі держави.

Останні події в Німеччині пояснює заграничка преса як остаточну перемогу канцлера Ґітлера і його партії внутрі держави. Уступив міністр війни маршал Бльомберґ, уступив нач. вожд сухопутної армії ґен. Фріч, уступив шеф ґенерального штабу Бек (?). Зверхником армії став сам канцлер Ґітлер. Його іменем буде виконувати начальну команду ґен. фон Кайтель. Ґерінґ іменований маршалом летунства. Усунено 13 визначних активних ґенералів. Таксамо основні зміни в дипльоматії. Уступив міністр заґр. справ бар. Нойрат, а його місце заняв фон Ріббентроп. Уступили амбасадори в Римі, в Токію й у Відні (фон Папен).

Депеша Муссолінія до Ґітлера і що відповів Ґітлер.

З приводу змін у Німеччині Муссоліні вислав до Ґітлера слідуючу депешу: Яко міністр італійських збройних сил як також особисто бажаю висловити Вашій Ексцеленції вдоволення моє яктакож італійського народу з приводу обняття Вашою Ексцеленцією фактичної команди всіх збройних сил Німеччини. Думаю, що ся подія повинна скріпити товариські взаємини між нашими збройними силами яктакож між нашими устроями. Крім того вислав Муссоліні ґратуляційні телеґрами до марш. Ґерінґа, мін. Ріббентропа і мін. Нойрата. — Ґітлер відповів, що буде стреміти до дальшого сконсолідування політичних й ідеольоґічних взаємин, які дотепер істнували між Італією й Німеччиною.

Ромунський преміер про політику Ромунії.

Ґітлерівський орґан „Фелькішер Бобахтер" приніс розмову свого букарештенського кореспондента з ромун. премієром Ґоґою. Він заявив м. ін.: Відродженецький рух в Ромунії се чисто ромунське явище. Воно становить щасливе получення старих традицій з новими тенденціями. Політика супроти семітського елементу се оборонна акція перед моральною і господарською небезпекою. Правительство противиться якійнебудь шовіністичній політиці винародовлювання меншин. (Щеби!) Правительство Ромунії радо розслідить всякі сусідські проблеми, щоб усунути якінебудь причини невдоволення супроти Ромунії.

Стріляла до хреста.

„Українські Вісти" в ч. 26 принесли отсю кореспонденцію зі Стрільбич, пов. Самбір: Істнує по селах старинний звичай перед Йорданськими Святами розробляти тісто на свяченій воді і тим тістом робити хрести на дверах хат і господарських будинків. Сей звичай зберігає і селянка Катерина Фурдичка зі Стрільбич, у Самбірщині, яка винаймає свою хату для тамошньої вчительки Геленї Свіцової. Сего року Катерина Фурдичка поробила на дверах хрести з тіста, а вчителька Свіцова з Мошком Шіндлером училися на подвірю стріляти та за ціль для куль вибрали собі хрест на дверах. Діти приглядалися, як їх учителька стріляє до хрестів. — Чи така учителька своєю поведінкою не деморалізує шкільну дітвору й не зневажає релігійні почування українських селян?

Жах тоталізму

Як він виглядає в судівництві. *)

Людство стає перед новим жахом, якого в такій формі ще ніколи не переживало і не бачило. Той новий жах се тоталізм (від латинського слова „тотус", цілий, весь). Тоталізм або тотальна система, тотальний порядок — се захоплення всього життя під безумовний і рішаючий вплив бюрократії, державних урядників. Тоталізм має те до себе, що коли він раз побідить, тоді правління стає все більше тотальне, боротьба бюрократії проти всякої опозиції стає все більше безоглядна і зажерта, обвинувачення (зразу проти опозиції, потому проти всеї суспільности) стають все більше потворні. Кари стають все страшніші. Життя під тотальною системою стає все тяжче, все страшніше, все більше огидне і нестерпне.

Одинока сатисфакція гноблених полягає на тім, що жахливе гноблення людей тотальною бюрократією та поліцією кінчиться згодом — гнобленням всіх без виїмку, т. зн. крайним здеморалізуванням самої бюрократії та винищуванням також поліції поліцією.

Найвиразніше і найстрашніше проявився тоталізм у Совітах. Троцький так його описує:

Зачалося від того, що бюрократія почала не допускати до ніяких політичних дискусій, просто тому, щоб людям не отвиралися очі на її привілеї і на тяжке життя мас. Але щоб мати повне забезпечення перед політичними дискусіями, замало не допускати до них: найбезпечніше для бюрократії винищити тих, що можуть вести дискусію, себто людей, які розуміються на тім, що діється. Та щоб їх замикати в тюрми, виселювати з їх місць побуту і розстрілювати, на се (бодай в початках тоталізму) замало з а г а л ь н и х обвинувачень в „ухилах", т. зн. у відступленні від лінії правлячої верхівки. Замало тому, бо загальна совість у початках тоталізму ще не вбита. Отже бюрократія мусить закинути тим, що їх хоче винищити, якісь к о н к р е т н і злі вчинки або заміри, нпр. замір „розложити армію", „внести роздор" в партію і т. п., „скинути владу", відірвати часть від цілости, привернути стару систему капіталізму і т. п.

В часі, коли ще совість народа не вбита, треба тому народові доказувати, що ті закиди правдиві. А для доказів треба свідків і треба обвинувачених. Відкиж їх взяти? Обвинувачувати можна когонебудь, на кого тільки поліція кине підозріння. З вишуканням свідків вже трудніша справа. Але ҐПУ (Ґосударственное Політическое Управленіе=чека) скоро знайшло спосіб: воно робило з тих самих осіб обвинувачених і свідків так, що хто раз піддався домаганням поліції, той ставав немов професійним (фаховим) фальшивим свідком і мусів уже свідчити всьо, що поліція видумала, і проти кождого, кого йому як обвинуваченого поліція підсувала. Розуміється, потому тих фахових фальшивих свідків поліція також розстрілювала. Вона навіть мусіла се робити, бо ніхто вже не міг зміркувати, де кінчаються обвинувачені, а де зачинаються фахові фальшиві свідки. Значить, треба їх усіх вистріляти, бо інакше в масі

*) Гл. статті в „Новій Зорі": „Нова книжка Троцького" ч. 7, „Суть сталінізму" ч. 8, „Як караються комуністи", ч. 9.

почалоб нуртувати підозріння, що тут щось не впорядку, коли ходять по світі люди, які так близько жили з обвинуваченими і всьо знали про їх страшні злочини. По вистріляннї одної серії обвинуваченних, яких витресувано рівночасно на фахових фальшивих свідків, арештує ГПУ нову серію людей, знов їх тресує на обвинуваченних і на фахових фальшивих свідків, знов їх вистрілює і т. д. забава чрезвичайки йде без кінця.

Та се не безцільна забава. Вона має ціль: укріпити тотальну владу бюрократії й таємної поліції. А головним способом до того був і є террор, який полягає на ломанні особистої гідности людей, на нищенні їх волі і цілковитім розшатанні їх нервів.

По кождій новій репресії можна одержати „амнестію”, але тільки за ціну подвійного самопониження. Нпр. ГПУ ловить чоловіка і домагається від нього, щоб він у пресі оповістив таку заяву:

„Признаюся, що я в моїй минувшині дусив партію, що я нечесно поступав супроти совітської влади, що я дійсно був агентом буржуазії, що я відтепер хочу остаточно зірвати взаємини з троцьківськими контрреволюціонерами і т. д.”.

Хто не підпише такої заяви, того відразу розстріляють в тюрмі без ніякого суду (і той лучше на тім виходить). А хто підпише, тому на якийсь час дарують життя. Але тільки на якийсь час! Потому його знов ловлять і кажуть йому підписувати ще гіршу заяву проти самого себе. І так його „виховують”, т. зн. свідомо деморалізують все новими „заявами”. І так роблять з тисячами і десятками тисяч членів своєї власної комуністичної партії. В той спосіб деморалізують посередньо всю партію. На кождім новім етапі самопониження нещасний чоловік стає перед вибором: або випертися всіх попередніх „признань” і тоді вдатися в нерівну боротьбу з ГПУ, не маючи вже над собою ніякого прапора, за собою ніякої організації, в собі ніякого особистого авторитету, ніякої самопошани, — або зробити знов один крок глибше в моральне багно і під диктатом ГПУ закидати на письмі все більші злочини і лайдацтва собі самому і всім своїм знакомим та незнакомим, кого тільки підсуне ГПУ. Хто раз стратив свій особистий авторитет і відразу не оперся діяволькій деморалізації, той уже потому стриматися в упадку не годен.

А ГПУ має для осягнення своїх цілей богато способів. До тих способів належить передовсім перешукування старих архівів з царських часів. Ті архіви вже докладно розсліджені і всьо, що в них знайдене, докладно склясифіковане. Не всі революціонери достойно поводилися в царських тюрмах. Одні при зізнаннях жалували, що пішли на революційний шлях проти гнобителів, інші просили ласки і помилування, ще інші виговорювали на своїх товаришів. Все те є в протоколах старої царської жандармерії, давної „охрани”, а ті протоколи тепер в руках ГПУ. Найцікавіші папери зі старих архівів царської охрани має в своїх руках сам Сталін. Отже вистарчить витягнути один такий папірець, навіть проти високого комуністичного достойника, який колись був арештований і зізнавав у царській тюрмі, щоб тепер його зблямувати, позбавити становища, хліба і життя. А богато теперішніх совітських бюрократів було ще в часі революції в таборі „білих”, себто контрреволюціонерів.

До них належить цвіт сталінської дипльоматії: Трояновський, Майський, Хінчук, Суриц і т. д.

До них належать тепер найлучші комуністичні журналісти, нпр. Кольцов, Заславский і багато інших.

Ба, до них належить і страшний головний прокуратор в карних процесах Вишинський, тепер права рука Сталіна.

Всі вони боролися проти большевизму, а коли большевизм побідив, пішли йому служити. Сего молоде покоління комуністів не знає, а старе вдає, що забуло. Але Сталінові вистарчить одним папірцем пригадати минувшість котрогонебудь з тих достойників — і йому приходить страшний кінець. Тому кождий з них готов дати на письмі всяку заяву, якої від него зажадають і то готов дати зараз, без найменшої надуми...

ГПУ має ще й інші способи. Воно уважно дивиться, як хто жиє з жінкою, з родиною. Заки кого увязнять, наперед арештують його жінку, наречену, любку або коханку і поти їх мучать в тюрмах, поки не довідаються всього, чого хочуть. А як вже ГПУ має в руках потрібний матеріял, тоді арештує того, що на нім йому властиво залежить. Цікаво, що ГПУ має таку тактику: зправила не вживає проти обвинуваченних публично свідоцтва їх жінок (хіба мусить), а чому, легко додуматися. Але в скритости поти мучить нещасних жінок, поки не добуде того, чого хоче в часі слідства. Тоді ломить волю мужчини тим, що видобуло від жінки. Багато мужчин піддається чрезвичайці під загрозою виявлення публично таких таємниць родинного життя, які скомпромітувалиб обвинуваченого в очах його жінки й дітей...

Словом, жах тоталізму не має ніяких границь в ніякім напрямі.

Про дальші його цвітки в слідуючих статтях. А. Ч.

Друкарська помилка. В статті „Як караються комуністи” в ч. 9 „Нової Зорі” на 2 ст. в 1 шп. у 18 стрічці згори замість „присвічує розум” має бути „просвічує розум”.

Просфора у СС. Василіянок

Комітет будови церкви св. Йоана Богослова у Львові влаштував в неділю 6 лютого традиційну просфору в салі монастиря СС. Василіянок при вул. Потоцького 95. На програму просфори зложилися: 1) Коляди й щедрівки у виконанні хору Ремісничо-Промислової Бурси з вул. Бартосівної 3 під батутою п. Цепенди, 2) Різдвяна деклямація, 3) О год. 5.30 веч. о. Бучацький відкрив та посвятив спільну просфору, заступаючи в тому о. кан. Дзеровича, який нездужає. В короткій промові згадав про успіхи і клопоти комітету будови церкви та про нечуваний напад на Митрополита Андрея. В міжчасі хор виконав низку прекрасно відспіваних щедрівок. Слідували привіти від ріжних наших установ і товариств. Перший говорив нововибраний голова Р. Ш. др Галущинський, який вказав на конечність підпорядкування нас усіх вказівкам і приказам тих людей, що їм довелося стати на чолі нашого зорганізованого життя. Тільки єдність може врятувати нас і буде нашою найкращою обороною. Від Народньої Організації Українців м. Львова промовляла п. Блянка Баранова. Далі говорили по черзі о. Василь Белей від парохії св. Юра, мгр Дубас від читальні „Просвіти” на Вульці, п. Чорній від „Міщанського Брацтва”, п. Рудницький від Народньої Торговлі і врешті о. Слиж, парох Пустомит, промовляв іменем провінції. Дальші точки програми виповнив квартет, що відіграв ряд коляд і щедрівок. Спільну традиційну просфору ціхували простота і родинний настрій, серед яких гості і представники наших громадських установ просиділи до 7-ої години. З преси були репрезентовані „Н. Час”, „Мета”, „Українські Вісти” і „Н. Зоря”. На салі було поверх 150 людей.

Поляки організуються економічно

„Рада Ґосподарча Малопольскі Всходней” у Львові при участи сімох міністерств.

Дня 12 с. м. має відбутися у Львові інавґурація т. зв. „Ради Ґосподарчей Малопольскі Всходней” при участи представників аж сімох міністерств. Про ґенезу повстання тої ради заявив львівський воєвода Білик м. ін., що він порозумівшися з воєводами тернопільським і станиславівським та з представниками місцевого господарського життя відбув ряд конференцій з тими представниками і представниками згаданих двох інших воєвідств. Ціль ради координувати розпорошені індивідуальні зусилля місцевої суспільности на господарськім полі, служити збірним досвідом, як також становити вираз обєктивної господарської опінії супроти властей. Окремий організаційний комітет під проводом директора Галицької Каси Ощадности Маковского приготовляє пущення в рух тої ради.

20 літ безбожництва в Совітах

Зі 120.000 церков на терені совітського союзу збурено дотепер половину, а решту замінено на клюби, кіна, ґаражі, безбожницькі музеї і на публичні місця. В одним тільки 1936 р. спрофановано 14.000 церков, з того 4.600 збурено до фундаментів. В Ленінґраді замкнено 125 церков, в Москві з 1.624 церков остало 26. До половини 1936 р. „зліквідовано” в Совітах 42.800 духовних, т. зн. замордовано, або замучено на засланні. З 810 катол. священиків і 8 епископів на волі є 10. З 200 евангелицьких духовних остали 4. В Німеччині перебуває 100 вдів по німецьких пасторах в Совітах, яких замучили большевики. В 1936 р. зліквідовано 8.000 духовних, з чого 102 розстріляно. В тім часі в Еспанії червоні замордували 16.057 духовних і 8 епископів.

Журналісти облягають Бльомберґа

Спеціяльний висланник французької ґазети „Ексцельзіор” виїхав на остров Капрі, де тепер перебуває усунений нім. марш. Бльомберґ разом з жінкою. Кореспондент звідомляє, що закордонні журналісти просто облягають Бльомберґа. Але він заявив: „Не маю вам нічого сказати. Я тільки в пошлюбній подорожі і бажаю, щоб мені дали спокій”. Кореспондент „Ексцельзіора” нотує, що маршалок прийшов на снідання з жінкою до готелевої салі і весь час читав французькі та англійські часописи. Деякі уступи з депеш про положення в Німеччині перекладав жінці. Підчас того марш. Бльомберґ і його жінка мали добрий гумор.

Ослаблення оси Рим — Берлін?

Лондонський кореспондент італійського часопису „Трібуна” звідомляє, що в Англії проявляються сильні тенденції до ослаблення оси Рим—Берлін. А саме англійська дипльоматія старається довести до порозуміння Англії з Німеччиною й ізолювати Італію. М. ін. англійська преса пояснює побут англійського віцемін. внутрішних справ Льойда як продовження англійсько-німецьких розмов зачатих в листопаді м. р. підчас візити льорда Галіфакса в Німеччині.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Спір за епископський розпорядок

„Громадський Голос" в ч. 4 пише:

Ми повідомляли про те, що еп. Хомишин видав у станиславівській епархії заборону всім своїм духовникам брати участь у світських товариствах, як їх виборні провідники. Це можуть вони робити лише у виїмкових випадках за окремим дозволом епископа. З того приводу почався в українській пресі гострий спір, бо одні боронять того розпорядку, а другі з політичних мотивів його поборюють, як шкідливий. Цей спір був чисто внутрішньо-український: еп. Хомишин мав право, як Українець, у той спосіб дивитись на діяльність свого духовенства та пробувати поставити свою зовсім самостійну клерикальну організацію, а інші українські напрямки в свою чергу мають право заступати в цій справі інший погляд. Тимчасом у цей спір вмішався папський нунцій у Варшаві. Він виступив у цій справі по стороні еп. Хомишина та оповістив окремий лист з похвалою. Нунцій — це політичний посол і до кожної справи підходить з політичного становища. Отже заходить питання, чи мають Українці годитися на те, щоб чужий політичний чинник, як нунцій, мішався у внутрішні українські політичні справи? Наш погляд такий, що на це не повинні годитися ніякі Українці, без огляду на те, який їх ідеольогічний напрямок і який їх по суті погляд на порядковий приказ еп. Хомишина. Бо наші внутрішні справи повинні ми в чесній боротьбі вирішувати самі, без встрявання інших.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Відколи існують нунції (перший нунцій був іменований в році 1500 для Венеції), все вони виконували не тільки працю дипльоматичну але й чисто церковну, наглядаючи над церковним життям у приділених їм округах. Можна про се переконатися з правильних звітів нунціїв, які вони що тижня посилають до Апостольської Столиці в Римі. Такі звіти стали правильні вже приблизно в 1530 р. Нпр. Німці видали друком звіти нунціїв, що відносяться до німецьких земель, почавши від 16 століття. Видавництва довершили їх історичні інститути і Т-во ім. Герреса. З тих причин не можна обстоювати закиду, немовби теперішний Апостольський Нунцій вмішався в не своє діло, коли написав лист до Преосв. Григорія в справі розпорядку про участь священників у світських установах.

З приводу місяця доброї преси

„Український Бескид" в ч. 5 пише з приводу місяця доброї преси:

Визначний катол. працівник, мадярський єзуїт, о. Банга, на міжнароднім конґресі кат. преси в Брукселі 1930 р. назвав катол. пресу мачошиною дитиною кат. Церкви, кажучи: „діло преси не займає ще в католиків відповідного місця, а серед кат. діл воно стоїть на останнім місці". На сім конґресі стверджено, що в многих кат. краях кат. часописи знаходять ледви найконечніші умовини існування! Там стверджено, не знати котрий вже раз, що є край, де католики навіть думати не хочуть, щоб зі своєї преси зробити провідний чинник публичного життя. Вправді росте там розуміння апостольства доброї преси, але тільки в одиниць. Загал католиків не перенятий ще тою думкою. Інший знову представник кат. світа заявив, що ми католики всі свої духовокультурні сили посвячуємо: 60% на душпастирство, 20% на виховання молоді, 15% на харитативні і соціяльні цілі, а ледви 1% на апостольство преси, хоч вона нині найбільший диктатор світа. В деяких краях, скаржився він, треба нам вдоволятися тим, що нам свої не ставлять перешкод, що не сміються з нас і не називають нас фанатиками. А тимчасом нам злишні булиб нині всі кат. товариства, інституції, якщо у свій час станулаб у нас сильно кат. преса. Жиди наприклад не творять організацій, клюбів, а приходять до слова і кермують опінією світа тим, що опанували світову пресу. Католики посідають багато церков і поважне число шкіл, але їхня преса має дуже мало читачів і передплатників. Тому прийде колись час, що опустіють церкви і не буде кого навчати в школі, як не візьмемся радикально до цего великого кат. апостольського чину 20 віку. На тім самім велик. конґресі голов. редактор кат. паріського щоденника „Ля Круа" звернув увагу на одну дуже важну справу, а саме на читання так зв. невтральних часописів тих, що то справу релігії спихають до ряду особистих справ. „Це засаднича справа — сказав він — і від її розвязання залежатиме програна, або побіда катол. преси." Релігія — це не лиш приватна справа, родинна, що розтягається тільки на деякі проблеми інтелектуального і етичного порядку, але вона скрізь і всюди забирає голос, де тільки людська совість стрічається зі свободою. Нині така стріча найбільше яскрава на сторінках преси, тому пресова проблема не сміє бути чужа для ні одного католика...

Хочби навіть ані один з наших кат. органів не відповідав вповні нашим поглядам на світ, на його справи, проблеми, то ми не сміємо бути рівнодушні супроти тих органів.

о. М. Федорович ЧСВВ.

„Всесильна пані конфіската"

Консервативний „Час" у вступній статті між іншим пише:

„А в останньому часі доходить ще й до того, що не тільки критика органів влади є предметом острої контролі з боку цензури. Як виказала конфіската нашого недільного огляду преси, конфіскується теж критику Озону. І тут мусимо спитатися, на якій правній і моральній основі діється це? Чим же є Озон, що користає з так далеко посуненої опіки цензури? Чому за життя марш.Пілсудского була дозволена найостріша критика ББ, а сьогодні не дозволяється на критику Озону? Чим ріжниться цей табор, формально беручи, від інших партій? Чи факт, що Озон підпирають високі авторитети, се достаточна підстава відбирати пресі свободу в цій справі? На всі ці питання відповідаємо — ні! На нашу думку, нічого не обосновує і не оправдує опіки, яку цензура зачинає розпростирати над Озоном. В ділянці конфіскат це деяка новість, шкідлива і для цього табору і для цілости політичних відносин... І таким чином свобода преси звужується щораз більше; преса може в щораз меншому обсязі виконувати свої завдання. Щораз більше всевладною панею в пресових відносинах робиться конфіската".

Надзвичайно цікава поява

Проф. Ромер осуджує тоталізм і що з того виходить.

Львівський „Дзеннік Польскі" приніс в 35 ч. статтю п. з. „Проф. Е. Ромер — „погромець" шляхти, легіоністів, неовяків і тоталізму". В ній займається особою того професора і пише м. ін.: Проф. Евгеніюш Ромер, покинувши на старі літа ґеографію, снує як емерит оригінальні суспільно-політичні концепції... Про що йде проф. Ромерові? Проф. Ромер стверджує трагічну правду, що її Поляки дотепер мабуть не усвідомили собі, а саме, що минувшина Польщі була все монопартійна. Така монопартійна була стара шляхотська Польща. Вона була тоталістичною державою, бо поза шляхтою ніхто не мав права навіть підняти голосу... Легіони Пілсудского, помаєве правління се дальший тяг тоталістичної шляхотської партії. П.О.В. (Польска Організація Войскова), Стшелец, Легіони се яблоко, що недалеко впало від яблінки, від тої старопольскої шляхотської монопартії, якої упривілеєння і егоїзм допровадили до розборів... — За ті погляди „Дз. П." не жалує епітетів проф. Ромерові і каже: ...безцеремоніяльність узагальнень і яскрава нельогічність виводів получені з типово демагогічною політичною тенденцією... Названия Пілсудского і незалежницького табору продовженням шляхотського розкладу, яблоком, що не далеко впало від яблінки, від тої старопольскої шляхотської монопартії — се демагогія найгіршого калібру...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Професор Ромер весь час воював з українським національним рухом навіть зброєю, якої не можна назвати „фер". Та з сего не виходить, щоб відмовляти йому слушности там, де він її має. Вправді над вложенням марш. Пілсудского в ряди продовжителів розкладу Польщі можна дискутувати, бо розклад зачався вже перед тим, а Пілсудский зробив спробу боротися з ним, *) але поза тим на нашу думку ніщо не підлягає дискусії в очевидно правдивих стверджениях проф Ромера. Прецінь атмосфера монопартійности тяжить над цілим краєм як чорна хмара, вагітна бурями і вона така подібна до атмосфери Польщі з 17 століття, як дві краплини води, — хоч розуміється є ріжниці. Але ті ріжниці не ставляють в гіршім світлі стару Польщу. Найстрашніше в новій Польщі якраз те, що коли партійний чи національний противник скаже правду, — то другий замість застановитися над тою правдою прозиває його найгіршим демагогом...

Ut exemplum docet...

*) Що відносини за влади марш. Пілсудского були ще розмірно здорові, свідчить факт, що він дозволяв навіть на найострішу критику ББ, якому патронував. А до чого тепер дійшло в Польщі в области свободи преси?

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ

і з того приводу в переписку не входить.

Що діється в Німеччині

Французькі ґазети звідомляють про глибоке внутрішне мусування, що відбувається тепер в Німеччині.

„Е в р" пише м. ін.: Коли готовість Райхсвери ужити насильства й сумнівна, то у всякому разі безсумнівний глибокий розлад між Райхсверою і лівим крилом націонал-соц. руху, розладдя, яке істнує давно і тепер приняло особливо різкі форми. Питання поставлене рубом. Треба рішити, чи справді Німеччина готова до виступу, чи повинна вона приступити до активних кроків зразу в Еспанії, опісля в середній Европі, а потому, весною, коли Японія буде атакувати Англію в Гонк-Конґу — і на інших місцях. Бльомберґ, Ґерінґ, весь склад міністерства закордонних справ і значна частина великого промислу категорично виступають проти активного виступу Німеччини весною 1938 р. Головний їх аргумент міститься в тім, що ставка Ріббентропа, Ґеббельса і Муссолінія на внутрішній розклад Франції хибна. По думці Райхсвери, Вільгельмстрассе і промислових кругів імперська політика Німеччини повинна йти іншими шляхами. Треба: 1) скріпити кампанію за зворотом Німеччині кольоній, 2) добитися признання у Відні націонал-соціялістичного правительства і 3) продовжати помагати Франкови, вистерігаючись одначе при тім різкостей, які моглиб привести до европейської війни. Зате крайні елєменти обстоюють активну політику і вказують, що протифранцузька і протибритійська пропаганда в північній Африці вже принесла свої плоди і що в разі збройного конфлікту значна часть анґло-французьких сил буде прикована до того театру. Щодо самого Гітлєра то він продовж послідних тижнів кидається між обома крилами. Вкінці Гітлер склонився на сторону Ґеббельса, Ріббентропа і Гімлєра. Тоді марш. Бльомберґ заявив, що ні він, ні ніякий інший представник Райхсвери не будуть присутні на відкритті райхстаґу. Після роздумання, що тривало цілий день, Гітлєр рішив відложити відкриття райхстаґу. Се не перешкодило марш. Бльомберґови не прийти на воєнну параду. Се факт, що не має прецеденсів.

„П т і Ж у р н а л ь": Вся берлінська преса зі зворушливою однодушністю зазначила присутність марш. Бльомберґа на параді. Се сталося того самого ранку, коли марш. Бльомберґ в дійсности прибув на остров Капрі. Не був на параді і ґен. Фріч, головнокомандуючий німецької (сухопутної) армії.

„Е к о д е П а р і" (Пертінакс): Розладдя між головачами націонал-соціялістичного руху таке глибоке, що скорше чи пізніше може привести до повторення кровавих подій 30 червня 1934 р.

„П а р і М і д і": Берлін погружений в атмосфері трівоги. По місті кружляють найфантастичніші поголоски. Факт, що газети повідомили про присутність на параді марш. Бльомберґа, що в дійсности виїхав закордон, недвозначно коментують.

Безкровний переворот

в Німеччині.

Про ту важну справу пише ЖЦ в 35 ч. і так її насвітлює: Можна говорити радше про німецьку несподіванку, ніж про нім. загадку. Бо все тут ясне: побідив тоталізм, якого льогіка має свої права. Вони такі сильні, що перемогли навіть німецьке замилування до фаховости, яке було за всіх режимів. А тоталізм усунув фаховість наперед з науки, потому з господарки (уступлення ґеніяльного фінансового жонґлера Шахта). Поза всемогутнім впливом нац. сон. партії лишилися ще були: по части дипльоматія і майже в цілости військо. Тепер і се змінилося. На заграничній арені появиться Розенберґ, автор „Міту 20-го століття". Армія перестала істнувати як самостійний осередок диспозиції волі. На перший погляд виглядає се як нормалізація відносин, бо армія не повинна мати окремої політики. Та в дійсности се явище якраз противне, бо тепер німецька армія буде зовсім втягнена в політику і то в партійну. Ще недавно нім. армія репрезентувала надрядний інтерес держави і жила своїм життям. Отже в разі упадку режиму моглаб се пережити. Тепер в Німеччині всьо поставлено на одну карту. СССР від ряду літ переходить такий шлях тоталізму, тільки більше кріваво. З тотальних держав найбільш далекоглядну політику провадить Італія, то зн. Муссоліні. Він не згодився піддати армію партії. У війську рішають старі фахові ґенерали. Але найважніша річ та, що в політиці Муссоліні зберіг монархію як резерву. Як наймудріший з диктаторів таксамо й найрозумніший відлом марксизму, скандинавський соціялізм, ніде не усунув монархії, подібно як розважний соціялізм англійський.

Розпука з приводу розпорядку

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.

У попередних статтях представлено по можности той занечищений ґрунт на ниві нашого народного життя, що на нім з конечности мусів зродитися проєкт розпорядку про діяльність священика в народних установах, бо на нім він помалу літами назрівав. І нарешті по вичерпанні всіх можливостей його ясно сформуловано і урядово проголошено.

Хто з увагою і без упередження вчитався в текст того розпорядку, той пізнав, як основно і докладно узасаднює його сам Законодавець і як ясно прецизує його високі ціли. Тому годі попросту зійти з дива, коли бачиться у всіх ліберальних, ба навіть і деяких католицьких часописах, той справді шалений виступ проти розпорядку. Неодин мусить здвигнути раменами тай сказати: Чи ті люди стратили здорові глузди, що не стидаються прилюдно так остро і безпідставно поборювати те, що так добре і доцільно зробив досвідчений католицький Єрарх, знаний з любови і посвяти для добра свого народу?! Може вони не перечитали докладно цілого тексту розпорядку? А може то такі тупі голови, що їм кождий уступ треба було ще заосмотрити у довжезні коментарі, щоб їм неначе лопатою до голови вкладати властивий сенс тексту?

Справді тяжко витолкувати собі ті невмісні закиди, що ними хотять обезцінити таке важне і далекосягле заряджения Церкви. Се можна собі пояснити хіба тим, що сказано на вступі сего циклю статтей, а саме, що деякі люди не перечитавши докладно цілого змісту, поспішилися „на прихапци“ видати згори, так сказатиб, заочний осуд. Щоб не завдавати собі багато труду і праці, а показати великих слів велику силу, сягнули до старого полемічного репертуару, який від літ мають на поготівлі, коли ходить про оспорювання якогонебудь важнішого церковного розпорядку. Вони з того перестарілого репертуару вибрали що масніше та „вшкварили“ статті для незрячої публики.

В попередних статтях вказано ті жерела, звідки у нас беруться безнастанні підозріння та застереження до кождого прояву правдивого католицького життя та й та нещасна критикоманія діяльности наших Єрархів, а рівночасно де шукати причини зовсім оправданих, хоч не всім милих виступів Керманичів нашої Церкви. Там маємо вияснення того сумного прояву, що його не стрічається ніде на цілому католицькому світі а саме, що у нас продовж яких 50 літ, т. є. доки сягає память нашого покоління, не було ні одного Єрарха, котрого у нас не напастувалиб зі сторони т. зв. народного активу...

У тих статтях знайде також кождий, хто їх з увагою перечитає, повне обоснування заборони духовенству участи у світських ляїцистичних товариствах і відповідь на деякі безосновні закиди ліберальної преси.

А тепер звернуся з рукою на серці до тих, що так остро накидаються на той розпорядок і скажу кождому щиро, що кому належиться, або як каже Римлянин віддам „суум куікве“. І попрошу, щоб кождий також з рукою на серці відповів собі на деякі питання, що самі настирливо насуваються.

Найбільше крови напсував згаданий розпорядок нашому „високопатріотичному духовенству“, бо його діткнув безпосередно. До більшости нашого духовенства він властиво не відноситься, бо воно само у своїй совісти і почуттю свого високого звання зрозуміло вже давно, що серед таких відносин, які тепер запанували у наших світських установах, місця для католицького священика нема: бо годі священикам, провідникам народу, давати себе безнастанно воловодити ліберально-радикальним верховодам та давати фірму під їх руїнницькі затії. І тому многі священики вже давно з тих установ усунулися. Такі приняли сей розпорядок з певного рода пільгою і вдякою.

Та ще досить значна часть духовенства ніяк не може зрозуміти ситуації. Зазначую, що не роблять вони сего зі злоби, або не дай Боже з браку віри, — лише вони так зжилися з т. зв. „народною працею“ у „народних установах“, що для неї у своїй незрячности посвятили всьо і свою високу гідність і свої священичі обовязки і, як се слушно підніс священик у „Ниві“, самого Христа. Там затратили вони почуття обовязків, вражливість на зло, деякі навіть і совість і стали сліпими та глухими, зовсім зісвітченими народними діячами в духовній рясі, підданими як „здисципліновані члени“ під диктат світських, часто в ніщо невіруючих верховодів. Їм здається, що так повинно бути і так мусить бути, інакше вони пересталиб бути патріотами і зрадилиб народну справу. Один, як чув я з достовірного жерела, по одержанні розпорядку скликав збори в читальні, зі слезами в очах зложив гідність голови і сказав: Ціле життя був я добрим патріотом а на старі літа мушу с х р у н и т и! Але не з моєї вини, такий прийшов у к а з...

Інші вийшли попросту з рівноваги, неначе під обухом з заломаними руками голосили: „І щож тепер буде? Таки треба вицофатися бо мус — мус! Але треба зробити якось так, щоб не наразитися народним провідникам, щоб не осудили. Нехай осуджують Епископа, бо то Він винен“...

І один по другім їдуть до тих „панів“ в місті, жалуються перед ними, скликають зібрання і серед трагічних сцен складають свої мандати, виводять жалі, нарікають, оправдуються, що мусять з тяжким болем вицофатися з народних установ і т. д.

Що так було, знаємо з досвіду. І крім того є на се незбите свідоцтво в „Ділі“ з 23. XI. 1937 р. ч. 258 у статті „На фронті чи поза фронтом“ пера довголітнього ундівського посла дра Степана Б а р а н а. Там дослівно написано так :

„Після появи (розпорядку) мав я нагоду бути як посол у низці повітів на території станиславівської епархії та стрінутися з нашими місцевими діячами — світськими і духовними. Останні з ж а л е м і б о л е м вицофуються з фронту національної праці, підносячи, що роблять це під примусом канонічного послуху та що їх відсутність серед громадянства поза церквою утруднить їм значно і їхню чисто церковно релігійну діяльність...“.

Відома річ, як ті „отці патріоти“ згірдливо дивилися на тих своїх собратів священиків, „фанатиків католіків“, що не

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Рутськівська бібліографія

за роки 1936—1938.

IV. Промови, проповіді, реферати.

58. Преосв. Іван Б у ч к о, До Марійських Дружинників. Проповідь у церкві Пресв. Спаса 10 червня 1937. „Вістник Марійських Товариств“, III/5, Львів 1937, 9—12. Див. 8, 45, 48.

Проповідь з приводу першого Зїзду Марійських Дружинників у Львові. Зміст її подали: Я. Ш а в я к (Зїзд Марійських Дружинників у Львові. „Новий Час“, XV, Львів 1937, ч. 128, с. 9), о. Р. Л у к а н ь ЧСВВ (Перший Конгрес Марійських Дружинників. „Нова Зоря“, XII, Львів 1937, ч. 44, с. 1; „Вістник Марійських Товариств“, **III/5, Львів 1937,** 3 і окремо: Львів 1937, 9—12), Зїзд Марійських Дружинників у Львові. „Правда“, XI, Львів 1937, ч. 25, с. 7; Ю. К о с т ю к (Перший Конгрес Українських Марійських Дружин середньошкільної молоді. „Український Бескид“, X, Перемишль 1937, ч. 23, с. 3).

59. о. Василь Г р и н и к, Й. В. Рутський — Дороговказ Українців-Католиків. (Йосиф Велямин Рутський митрополит Київський й усієї Руси-України. Ювілейна збірка... Перемишль 1937, 59—66). Див. 5.

Цю промову виголосив автор на святочній Рутськівській академії в перемиському Духовному Семинарі 13. III. 1937.

60. о. Станислав Л а с ь к и й Т. І., Митрополит Йосиф Велямин Рутський. „Мета“, VII, Львів 1937, ч. 38, с. 2 у статті: VI. Унійна Конференція.

Це зміст авторового реферату на Унійній Конференції в Пінську 2. IX. 1937. Коротший зміст того реферату подав також У ч а с н и к (Унійна Конференція в Пінську. „Новий Час“, XV, Львів 1937, ч. 212, с. 6).

61. М-р Юліян Р е д ь к о, Почитання Марії-Цариці України. „Український Бескид“, X, Перемишль 1937, ч. 31, с. 3. Див. 46.

62. М-р Юліян Р е д ь к о, Почитання Марії-Цариці України. Промова на Марійській Академії 10 червня 1937 р. „Вістник Марійських Товариств“, III/5, Львів 1937, 12—17. Див. 46.

В цій промові є окремий розділ про митр. Рутського: Перший Дружинник. Проказав її автор на Марійській Академії в честь митр. Рутського на св.-юрському подвірі у Львові.

63. о. Й.[осафат] С к р у т е н ь ЧСВВ, Митрополит Рутський в житті сьогоднішніх Василіян. „Мета“, VII, Львів 1937, ч. 1, с. 11 в статті: Унійний Зїзд у Львові.

64. о. Й.[осафат] С к р у т е н ь ЧСВВ, Митрополит Рутський в життю сьогоднішніх Василіян. „Нива“, XXXII, Львів 1937, 46 у статті: о. Петро Х о м и н, Унійний Зїзд у Львові (45—57).

65. о. Й.[осафат] С к р у т е н ь ЧСВВ, Митрополит Рутський у житті сьогоднішніх Василіян. „Богословія“, XV/1, Львів 1937, 38 у статті: о. Володимир К у ч а б с ь к и й, І. Унійний Зїзд у Львові (35—44).

Тут (63, 64, 65) поданий зміст авторового реферату на Унійному Зїзді у Львові 23. XII. 1936. Появиться як напечатаний в окремій книзі-збірці рефератів на згаданому Зїзді.

66. о. д-р Йосиф С л і п и й, Митрополит Йосиф Велямин Рутський і його доба. Промова..., виголошена 21. ц. м. (березня) на Академії у Великому Театрі. „Діло“, LVIII, Львів 1937, ч. 64, с. 3; ч. 6, с. 4.

Після останнього напечатаного слова: „прапор“ йдуть слова, тут ненапечатані: „соборности України“.

67. о. д-р Йосиф С л і п и й, Митрополит Йосиф Велямин Рутський. Святочна промова..., виголошена на Ювилейній Академії в честь Митрополита Рутського у Львові, дня 21 березня 1937. „Мета“, VII, Львів 1937, ч. 12, с. 2—3.

68. о. д-р Йосиф С л і п и й, Митрополит Йосиф Велямин Рутський і його доба. Промова виголошена на Академії 21 березня 1937. Львів 1937. 12×16.7, 15+(1). Бібліотека Українського Католицького Союзу ч. 3. Накладом Видавничої Кооперативи „Мета“. Див. 35.

Це відбитка з „Мети“ (див. 67). Цю працю помилково я подав у розділі III-му (позиція 35). Вона повинна знайтися в розділі II-му (після позиції 11-ої).

69. Впреосв. Митрополит [Андрій] Ш е п т и ц ь к и й [ЧСВВ], Промова...

йшли з ними і з народних установ, не чекаючи на розпорядок, давно вже вицофалися. Знаю, як таких перед народними верховодами осуджували та як вражду в народі проти них поширювали. Та в серцях осуджуваних була для них вирозумілість і пошана для тої гідности, яку носять і задля тої святости, що їй при престолі спільно служимо. Тимто у сій хвилі треба, поминаю всьо, що було, всьо пустити в непамять — і дорогих собратів Отців попросити так з рукою на серці, сказати собі, чи лицює се католицькому священикові виводити жалі на свого Епископа і прилюдно осуджувати Його зарядження перед світськими людьми, навіть перед своїми парохіянами?! Чи се не потоптання авторитету церковного Достойника і Єрарха? Чи се не пониження своєї високої гідности священичої і з тим самого себе?...

Припустім навіть неімовірне, що Епископ помилився, видаючи розпорядок про участь священиків у світських установах, то чи священики не знають канонічного права, чи не відомо їм, як леґально на такі річи реаґувати? Чи виводження жалів і осуджування Епископа перед некомпетентними ляїками поможе щось? Чи се не згіршення для всего загалу?

Мені здається, що так не годиться робити, що се не лише невмісне і нехосенне, але просто низьке і погане, бо „погана та птиця, що своє гніздо каляє“. Се у священиків нечуваний скандал гідний осудження!

Справді медвежу прислугу „високопатріотичному духовенству“ зробив світський патріот, коли своїми хоч правдивими спостереженнями поділився прилюдно з трибуни преси з загалом. Лучше, щоб був їх задержав для себе. Та коли він сей сумний промах високопатріотичного духовенства прилюдно підносить і виносить, то й я мусів про нього згадати і дати властиве пояснення.

Священик з Поділля.

На лат. Великдень в Римі

Дня 12. IV. виїде з Польщі паломництво до Риму під протекторатом Преосв. Маріяна Фульмана. В великодну суботу уділить їм авдієнції Св. Отець. Паломництво задержиться у Відні, Венеції, Падві, в Помпеях, евент. на Капрі й у Будапешті. Вернеться до дому 21. IV. Ціна участи тільки 149 зл. за всьо разом з візами. Інформацій уділяє Кук у Львові, площа Галицька ч. 15.

„Опозиція зі страху“...

Нові несподіванки з СССР.

Головний урядовий орган совітського правительства „Ізвестія“ приніс в ч. з 25. I. 1938 статтю, якої мабуть ніхто в Европі не сподівався. В статті тій сказано, що вся кривава чистка, яка від кількох місяців шаліє в комуністичній партії, в армії та в усіх державних підприємствах, полягає на поважних ошибках та крутійствах („ізвращеніях“), на загальнім бездушнім відношенні до справи, на очорнюванні чесних людей, відданих справі соціялізму, на неслушнім а загальнім підозріванню чесних працьовників, на масовім увільнюванню з роботи тільки на підставі непровірених сплетень і провокаційних видумок дійсних ворогів, які засіли тут і там („кое гдѣ“) в державному апараті й продовжають тонко вести свою огидну („гнусную“) роботу...

Читаєш і очам своїм не віриш. Якто? То неправдиві всі ті судові вироки, на підставі яких розстріляно безліч людей? То неправдиві всі „ствердження“ про заговори, саботажі, взаємини з представниками чужих держав, з Гітлєром і з мікадом, всі ті підготовки до переворотів і революційних виступів? То більше як півроку масово лилася кров невинних людей і без причини падали голови навіть найбільших достойників у державі?! А тепер головний офіціяльний орган уряду СССР виразно каже, що все те кровопролиття, все те знущання над невинними людьми — полягало на непровірених сплетнях!... Мимохіть вириває ся з уст питання: А чомуж ви, „товариші“, не провірювали тих сплетень, але відразу видавали присуди на невинних людей!? А від чогож ви мали слідчих суддів, прокураторів, спеціяльні слідчі комісії!? Якеж свідоцтво ви виставляєте самі собі і що це все має значити?

Застановляється над тим і великий російський щоденник Мілюкова, що виходить в Парижі, „Последнія Новости“. Він в ч. 6153 дає на те питання ось яку цікаву відповідь:

Сталін хотів укріпити свою владу при помочі найбільше безцеремонних і несподіваних зиґзаків: сегодня він з „правою“ програмою в руках громив і нищив лівих опозиціоністів, а завтра вже приймав їх програму і круто розправлявся з вчерашніми союзниками „правими“. Рівночасно підготовляв собі вже нову центральну позицію. Потому спершися на „безпартійних большевиках“ бив уже на право й на ліво. Так застрашивши всіх, став ніким і нічим не обмеженим диктатором. Але ті перемоги Сталіна тільки на перший погляд скріпляли його позицію. В дійсности вони збільшували число його ворогів, бо ніхто не був певний свого завтрішнього дня. Супроти таких зиґзаків Сталіна почала наростати „опозиція зі страху“, яка особливо розширилася і поглибилася в часі недавної передвиборчої кампанії та самих виборів, бо тоді „єжовщина“ достигла свого вершка. Єжов, новий шеф ГПУ, переводив якраз тоді масові викидування людей з партії та з адміністрації, переводив чистку зверха до низу по всій державі. Се довело до того, що всі замовкли і на поверхні лишився тільки дивний калейдоскоп осіб, які таксамо бистро зявлялися, як і бистро зникали, а ніхто не знав чому і куди. Тепер видно Сталін зміркував, що таке поведення до добра не доведе, бо тим способом настроїть проти себе буквально всіх. Наступає нове диво. Єжов, новий всесильний фаворит диктатора, страшний міністр внутрішніх справ і предсідатель верховної контрольної комісії, орґанізатор усіх провірок і кривавих розправ, — нараз несподівано тратить своє високе місце в контрольній комісії, а покликають на те місце кого? його ворога, дотеперішнього ґенерального секретаря українського ЦК Поляка Косіора, який ввесь час вів уперту боротьбу з Єжовим і противився масовій чистці, за що „былъ взятъ на подозрѣніе и отданъ подъ наблюденіе, какъ неблагонадежный“. А тепер той сам Косіор має право й навіть повинен контролювати Єжова таксамо як і всіх інших міністрів. Політика Сталіна ясна: коли диктатор був захоплений манією чистки, страшний шеф ГПУ Єжов виконав те, чого хотів Сталін, але... Єжов зібрав коло себе своїх людей, отже став небезпечний. Тому Сталін покликав проти нього його ворога Косіора до Москви. Се знак, що Сталін почувся в небезпеці навіть серед послушного по-рабськи верховного совіта. Здається, що години влади Сталіна вже пораховані й вибух дуже близький.

Се й предсказує Троцький у своїй цікавій книжці, яку ми тепер реферуємо в „Новій Зорі“, а якої правдивість у справі страшних процесів потверджує тепер навіть офіціяльний орґан Сталіна „Ізвестія“.

Голяндці й Українці

Перед народженням голяндської престолонаслідниці в палаті відбулася нарада, в якій взяли участь оба лікарі і пістунки. При розмові лікарів був присутний голяндський п р е м і є р Колін. Покій королевої Вільгельміни, що від кількох днів не опускала палати, був також освітлений цілу ніч. Товпи народа зібрані перед палатою виділи, як на бальконі кілька разів показувалася сильветка кн. Бернарда, що нервово курив папіроску за папіроскою. Великі маси голяндського народу зібрані кругом палати терпеливо чекали ц і л у н і ч, аж до хвилі, коли оповіщено про народження княжни. У всіх школах перервано науку на два дні, щоб діти могли взяти участь в радісних торжествах. Публичні будинки і приватні доми приняли святочний вигляд. У всіх вікнах появилися прапори або портрети членів королівської родини, кн. Юліянни і кн. Бернарда. Вечером на одній з площ Амстердаму відбулася велика маніфестація. Ціле місто було рясно ілюміноване, ціла площа і всі вулиці, що провадять до него, тонули в повіні світла. Подібно діється по всіх містах і навіть по селах Голяндії, де серед світел і прапорів радісно грають незличимі оркестри. Масово випускають помилуваних переступників, бо королева оповістила амнестію. Знесено також всі дисциплінарні кари в армії й маринарці.

Так шанує свою будучу престолонаслідницю культурний нарід, який взагалі не має неграмотних, посідає добробут і найкращі кольонії світа.

Порівнайте з тим поведення наддніпрянського головотяпа в „Вістнику“ за лютий с. р. супроти свого Престолонаслідника, який до того на наших очах зробив національній пропаґанді велику, неоціниму прислугу. За те в „Вістнику“ клевечуть огидно навіть католицького священика, який взяв участь у принятті українського Престолонаслідника і бездушно закидають тому священикові — приналежність до масонів! Аби тільки оплювати і зогидити живий центр української нації... Як руїнник не має чим кинути на зовсім чистого і невинного Гетьманича, то кине огидним очорненням бодай на того, що стане коло него. Степовий ординець мусить пустити затроєну стрілу в культурну силу, яка організується...

„Діло“, LVII, Львів 1936, ч. 288, с. 7—8 у статті: Урочиста інавґурація викладів з приводу 300-ліття смерти митроп. Рутського. Велика промова Впреосв. Митрополита Шептицького.

Докладний зміст промови з приводу Унійного Зїзду у Львові, 23. XII. 1936.

70. Впреосв. Митрополит Андрей [Шептицький ЧСВВ], Промова... „Нова Зоря“, XI, Львів 1936, ч. 100, с. 5.

Короткий зміст тієї самої промови.

71. Впреосв. Митрополит [Андрей Шептицький ЧСВВ], Слово... „Мета“, VI, Львів 1936, ч. 52, с. 1 у статті: Започаткування обходу 300-ліття смерти Митрополита Рутського.

Зміст тієї самої промови. Крім цього, зміст тієї промови подали: [Михайло Струтинський], В 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Новий Час“, XIV, Львів 1936, ч. 290, с. 4; о. П.[етро] Хомин, Унійний Зїзд у Львові. „Нива“, XXXII, Львів 1937, 30—32 і ін.

72. Впреосв. Митрополит Андрей [Шептицький ЧСВВ], Слово... з нагоди торжественної Академії, якою українські центральні установи вшанували память Митрополита Йосифа Велямина Рутського. „Мета“, VII, Львів 1937, ч. 12, с. 1.

Це Слово відчитав Преосв. Микита Будка на Рутськівській Академії у Львові 21. III. 1937.

Крім цих напечатаних промов, проповідей і рефератів про митр. Рутського, відомі ще ненапечатані. Докладніше про них подам у Доповненнях.

З викладової салі

Про християнське виховання.

В неділю 30. І. Впр. о. ректор М. Семинара Хавлюк виголосив знаменитий реферат про християнське виховання в дитячих роках у рамцях катол. педагогічних конференцій.

Провідні думки реферату: Йде про примінення засад св. Письма у вихованні дітей шкільного віку. Християнська виховна система була довгий час одинокою доброю системою виховання. Тільки останні два століття дещо її захитали. Християнська виховна система спирається на св. Письмі, крім того вона зафіксована в писаннях св. Отців Церкви. Також новіші християнські педагоги доказують, що єдина справді добра виховна система се християнська виховна система. Вона була поширена в наших селянських родинах і вдержується дотепер по традиції. Війна дещо знищила християнську виховну систему особливо по містах. Люди вже часто забувають про неї. Треба зробити відворот на цілій лінії. Всі теперішні світські виховні системи в сучасних школах не дадуть добрих овочів. Ті світські виховні системи мусять скрахувати і людство мусить навернутися до християнської виховної системи. Головні її засади: 1) Християнська виховна система старається виховувати після християнського світогляду. 2) В сій системі виховник грає найважнішу ролю. Він мусить спирати свою виховну працю на авторитеті Божім і своїм. 3) Християнська виховна система признає, що виховник працює, а Бог робить з дитини те, що з неї виросте. 4) Християнська виховна система признає, що найважніші виховники се родичі, а найважніше місце виховання се дім. Родичі мусять виховувати дітей від найраншої молодости.

Який повинен бути виховник? 1) Він повинен панувати над собою і не допускати в ніякому разі до вибуху гніву супроти дитини. Бо вибуховість родичів нищить їх авторитет в очах дитини. Після такого вибуху дитина може зненавидіти батька чи маму на ціле життя. Ще шкідливіше надмірне потурання дитині. Родичі бачать, що дитина зле робить, але бояться сказати се їй. Нерішучих родичів дитина легковажить. 2) Виховник мусить розуміти дитину. Коли повстають тертя між виховником і вихованком, то се знак, що виховник не розуміє дитини. 3) Виховник повинен шанувати дитину. Дитину легко скривдити. Тому треба шанувати неміч дитини і її світ. Деякі родичі брутально вдираються в душу дитини. Також не треба бути супроти дитини занадто педантичним. Не вказане дитину муштрувати. Овшім треба призвичаювати до порядку, але в добрий спосіб. 4) Дитину треба любити, навіть тоді, як вона докучлива, крикliва і влізлива. Занадто спокійна дитина се просто хоробливий тип. Дитина у шкільнім віці хоче пізнати дійсний світ, визначається великою охотою до пізнання всего. Се зацікавлення треба використовувати. Родичі повинні займатися дитиною, хоч вона й ходить до школи. Підчас виховання повинні родичі вчити дітей. В кождій хаті повинна бути Біблія і св. Письмо Нового Завіту. Навчати повинні родичі при помочі гутірок. Гутірка повинна бути коротенька. Можуть бути гутірки також з природи чи інших наук. Дуже добрі гутірки нпр. на тему хреста, церкви, цвинтаря, обряду і т. д. Все те має виховне значіння і заразом збагачує знання дитини. При моральнім вихованні треба послугуватися конкретними прикладами з життя Ісуса Христа і інших визначніших, або й звичайних людей. Самими заборонами не виховаємо дитини. При моральнім вихованні треба мати на оці 10 Заповідей Божих. Добрий примір се наймогутніший засіб християнського виховання. Згідливе життя в родині, примірна молитва, ходження на Сл. Божу, принимання св. Тайн і т. д. — все те сильно впливає на дитину, захоплює її. Де незгода в родині, там в душах дітей зроджується бунт проти своїх родичів. 5) Виховник повинен цікавитися дитиною. Всякі упімнення давати дитині тільки в 4 очі і то найлучше перед спанням або як дитина рано встає. До молитви давати дітям все якесь наміреннн (за хорого братчика, сестру, щоб перепросити Бога за якісь провини і т. п.). Інтенція оживляє молитву. В неділі і свята брати дитину на Сл. Божу, але краще на читану, бо співана трохи задовга для дітей і вони можуть нудитися. Як уже дитина вміє читати, дати дитині молитовник. Кара: Християнська виховна система вважає кару за крайну конечність. Замість надгород лучше уживати похвал, а замість кар доган. Тілесну кару треба осудити, також відоме переписування якогось тексту по кільканацять разів се недобрий рід кари. Виховник мусить звернути увагу на недомагання дітей. Нпр. діти говорять неправду. Тоді не треба на них накидатися з криком, бо дитина часто говорить неправду не зі злоби. Діти сміються з калік. Треба лагідно повчити дітей, що не повинні сміятися з нещасних калік чи немічних старців. Треба дітей хоронити перед лихими впливами зовні, нпр. перед лихими товаришами, книжками, газетами і т. д. Після реферату була коротка дискусія. В ній забирали голос пані Шаркова, о. др. Фіголь, о. кан. Дзерович,пані Тишинська й інші. Виклад був дуже цікавий. Публики коло 30 осіб. Зате на ріжних „фасцинуючих" теревенях націоналістів, що пропагують „роскіш ножа і крови" — люди трохи не подушаться...

З сойму

В дискусії над буджетом міністерства скарбу посол Длугош домагався знесення оборотового податку коштом підвишки патентових оплат. Для дрібного платника ціле нещастя, коли приїздить комісія й обчисляє його оборотовий податок. Говориться про націоналізацію торговлі. Тішимося, що по селах повстають крамниці, та скарбовий уряд се установа, яка запопадливо ліквідує ті крамниці. Коли селянин заложить малу крамничку, йому зараз вимірюють оборотовий податок і дають найліпшу лекцію, щоб на другий рік звинув крамничку. Опісля промовець порушив справність урядничого апарату в скарбових урядах. З дрібниць робиться державну рацію та затроюється людям життя. Пан міністр цитував, в котрих Палатах і кільо стягнено податку. Наслідок такий, що нині скарбові уряди переганяються, хотячи вибитись висотою стягнених податків. Скарбові уряди ще дальше підходять до горожанина не як до чесної людини, але як до людини, яка ошукує, і все жадається доказів. Горожанин змушений складати рекурси, на які відповідь приходить по трьох літах (голос: по 10 літах!). Нема атмосфери зрозуміння і нема громадянського підходу до податників.

Рік 1938 — роком щастя

Новий Рік — нові надії, мрії і пляни. Хтось сказав, що кожда зміна добра, бо приносить з собою нові перспективи і товчок до боротьби: не датися, або також: ще висше. А щож доперва, коли маємо дві зміни: Новий Рік і нову систему гри на льотерії, яка напевно поможе нам перемогти евентуальні прикрі несподіванки 1938 року. Бо нема сумніву, що при теперішній системі гри шанси виграння сильно збільшилися. Зменшено і то значно, бо о 35 тисяч, скількість льотерійних льосів, а загальну вартість виграних збільшено. З того виходить нехибно, що шанси виграння значно більші ніж у попередній системі.

Хтось може закинути, що внаслідок поділу льосу на 5 частей замість як дотепер на 4, сума, яка припадає на одну частину льосу, менша ніж давніше. Се правда, але рекомпензата за це — значне збільшення можливости виграння, бо виграні будуть ділитися на пять, не на чотири части. А хіба ніхто не погордить виграною, навіть дещо зменшеною. Бо лучше виграти щонебудь, як ніщо.

Зрештою в теперішній системі полишено великі виграні з міліонами на чолі так, що при крихітці щастя на одну пяту льосу може впасти така велика сума, що перемінить ціле життя. Тих великих виграних багато, шанси виграння направду великі, отже нема сумніву, що з Новим Роком здобудемо нові виграні.

Одначе виграти може тільки той, хто має льос до першої кляси 41-ої Льотерії. Отже належить завчасу набути його, бо тягнення зачинається 17-го лютня.

Лікарський фейлетоник.

Овочі в зимі

Ціна овочів зимою висока, подекуди навіть недоступна для бідніших верств населення, одначе з точки погляду здоровля се інвестиція конечна і дуже корисна. Передовсім з огляду на вітаміни. Декотрі з них дуже вразливі на температуру, нпр. вітаміна Ц зникає вже при 40 степенях. Недостача сеї вітаміни викликує недугу переміни матерії, а далі гнилець і запалення спійниць. Вітаміни знаходимо тільки в неварених потравах, в зимі тільки в овочах. Найбільше вітаміни Ц мала досі цитрина. Тепер однак після найновіших дослідів російського вченого значно більше вітаміни Ц мають оріхи. Вітаміни повстають в овочах під впливом соняшного світла. Тому видаток на полудневі овочі (помаранчі, цитрини, грей-фруї, дактилі) не можна вважати непотрібним видатком, бо вони відсотково найбогатші у вітаміни. Дальша користь, що її має організм зі споживання овочів, — се знамените ділання алькалічних осадів, які регулюють чинности організму і вбивають органічні кваси. З огляду на те, що в практиці споживаємо забогато заквашуючих потрав, кождий спожитий овоч виходить нашому здоровлю на добре. Та овочі дають нам крім вітамін ще дуже цінні й потрібні нам органічні соли. Нпр. мандаринка відсотково богатша в залізо, натомість оріхи і мігдали мають більше фосфорових солей. Далі овочі се одно з головних жерел углеводнів. Притім, що найважніше, углеводні ті подані тут у найлучшій формі, бо в формі глюкози (простий цукор). Інші углеводні, як зложені цукри (з молока, з буряків) зокрема скроб (крохмаль), що його мають бараболя, горох, пшениця й жито, вимагають богато часу для їх стравлення, а сей процес відбивається некорисно на цілім організмі і викликує м. ін. сильну склонність до нежитів. Нпр. бараболя переміняється в глюкозу щойно по 2 годинах. З овочів найбогатші у вітаміни помаранчі та оріхи. Виноград, дактилі і родзинки богаті знов у цукор. З краєвих овочів особливо богаті у вітаміни яблока й бросквині. Ті останні мають вітаміну А, яка сприяє розвиткові організму і робить його відпорним на заразливі недуги. Овочі в зимі се майже одиноке й виключне жерело вітамін А, Б і Ц. Інших вітамін мусимо шукати в яринах і набілі.

Т. М.

Нові видання

О. Станислав Гарасовський, **Короткі катехитичні науки** на основі проповідей о. Івана Цольнера. Часть перша. Накладом Видавництва Чина св. Василія В. Жовква 1937, 8⁰, 320.

Де нема знання Бога, там нема й Божого життя. Тому римські Папи, Собори й Епископи майже безустанно пригадують священикам їх обовязок повчати вірних про правди віри й обичаїв. Головна причина єресей і сект, що нераз стихійною силою руйнують Христову винницю, — незнання правд віри. Тому вже Тридентський Собор видав „Римський Катехизм", а св. Петро Канізій своїм катехизмом врятував останки католицької Церкви в Німеччині. Папа Пій X видав в 1905 р. окрему енцикліку,в якій приказує голосити катехитичні проповіди, а кодекс канонічного права § 1329 каже, що це дуже важний обовязок душпастирів. І наші Преосв. Владики видали теж окремий наказ душпастирям говорити катехитичні проповіди. Тому кождий душпастир почав шукати відповідних підручників, які влекшилиб йому цей важкий обовязок. На жаль досі в українській мові був тільки переклад катехитичних проповідей о. Швілінського, що не кождого вдоволяв. Конечний був ще бодай один подібний підручник для того, щоб уникнути стереотипности в голошенні катехитичних проповідей. І саме в пору з поміччу поспішив о. Гарасовський видаючи перерібку катехитичних проповідей о. Цольнера, що тішилися загальним признанням наших проповідників, бо крім розумового розведення даної правди вміло порушували й струни сердець слухачів. О. Гарасовський дуже скоротив проповіди Цольнера, що в висліді замість двох томів дало один. В наслідок цього скорочення деякі проповіди (пр. про страшний суд, пекло) стратили ту силу драматизму, що її мали в оригіналі, або остались без кінцевих практичних примінень. Одначе це скорочення має й свої позитивні сторінки, бо в наслідок цього кожда проповідь направду річева, без непотрібної балаканини, а навіть скондензована. Крім цього дуже добре вчинив о. Гарасовський, що цілком відкинув ті „славні", а заразом фатальні вступи Цольнера, в яких він старався кожне неділне чи святочне євангелія натягнути до чергової катехитичної правди і тому на Різдво ГНІСХ говорив про існування Бога, на Благовіщення про Воскресення і т. п. Перерібка о. Гарасовського вповні вдатна, проповіди проглядні, річеві, а деякі зовсім оригінальні. Мова й правопис не оставляють нічого до бажання. Тому кождий душпастир повинен набути цю збірку проповідей і тим самим причинитися до того, що Видавництво зможе видати другу частину тих потрібних проповідей. — о. Ір. Назарко ЧСВВ.

„Українка", популярний часопис Союзу Українок се поруч журналу „Жінка" другий орган Центрального Жіночого Товариства С. У. у Львові. „Українка" призначена для найширшого жіночого загалу, а в першу чергу для селянок. 16 сторінок першого числа має такий зміст: Наше Слово; До всього українського жіноцтва зорганізованого в С. У. — М. Рудницька; Колядка — М. Підгірянка; Мати — перша виховниця дитини — Ліда Мет; Свято 22 січня; Під Крутами — О. Бабій; Вечірка — Наталя Сас; Здоровля — наш скарб; Господарюємо; Як працюємо в Кружках С. У.; Що діється у світі. Чотири останні наголовки це назви окремих відділів: гігієнічного, господарського, звідомлень з праці Кружків Союзу Українок і огляд світових подій. Наш погляд на зміст, напрям і спосіб редагування нового органу подамо, коли появиться більша скількість чисел.

Григор Меріям Лужницький: **Муравлі.** Комедія на 3 дії з купецького життя. Львів, Р. Б. 1937. Бібліотека „Логос" 12. 16⁰. Ст. 64.

Віктор Андрієвський **Три громади,** спогади з 1885—1917 рр. Львів 1938. „Українська Бібліотека" ч. 61. Видавець Іван Тиктор. 16⁰. Ст. 128.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У Кастель Ґандольфі підготовляються до приїзду Св. Отця, що має намір замешкати у тій своїй літній резиденції вже в найближчому місяці з двох причин: повітря тої місцевости вплине дуже корисно на здоровля Папи, а з другого боку Св. Отця хочуть відсунути трохи від церемоніялів ватиканського життя, які його втомляють. Відома річ, що підчас побуту в Кастель Ґандольфі Папа має менше авдієнцій як у Ватикані.

В Римі появився календар-альманах „Діяріо Романо е Ватікано 1938". В ньому знаходимо цікаві дані про життя столиці християнства й Римської Курії. Вічне Місто має під сю пору 95 парохій, 423 церков, 218 каплиць і 70 приватних капличок. Від 1870 року замкнено для публики 108 церков, натомість від 1930 року збудовано в римській дієцезії на спеціяльне бажання Св. Отця 28 нових церков, 8 нових каплиць і 17 капличок. З тих святинь, що їх закрито для публичности, 8 знов отворено.

Конкордат Апостольської Столиці з Латвією. Дня 25 січня в салі конґреґації торжественно підписано акт додаткових конвенцій до конкордату Апостольської Столиці з Латвією з 1922 р. Акт підписали в імені Апостольської Столиці кард. Пачеллі, в імені Латвії Вільгельм Мунтерс, латвійський міністр закордонних справ. По підписанні міністра Мунтерса приняв Св. Отець на окремій авдієнції.

Рутськівські торжества в Гошеві відбулися 14 січня с. р. На торжественній Службі Божій відповідну проповідь сказав о. С. Соколовський ЧСВВ. Богато вірних приступило до св. Тайн.

На польському побережжі, головно на Гелі, росте з року на рік число Божих Храмів. Нові костели побудовано в Ястарні, в Кузниці, у Великому Селі і в Галлєрові. Незабаром приступлять до будови костелів у Карвах і Демблах.

31-го січня відбулися в Турині торжества в честь св. Івана Боска з приводу 50-ліття його смерти. В тім дні відкрили два фрески в базиліці Преч. Діви Марії. Один з них представляє ґрупу дітей з Патаґонії, які звертаються за опікою до св. Дон Боска, другий представляє виховне діло святого.

Нові приписи про замкнення святинь в Совітах. З 15 січня увійшли в життя нові приписи в справі замикання церков на терені СССР. Виділ віроісповідних справ при народнім комісаріяті внутрішніх справ видав недавно розпорядок, що в майбутньому місцеві відділи ГПУ можуть самі рішати про закриття храму без огляду на апробату центральної влади в Москві. Храми можна замкнути: 1) коли святиня стає місцем сходин елементів „ворожих державі"; 2) коли адміністрація святинь не платить чиншів; 3) коли в околиці панує епідемія; 4) коли громада домагається замкнення; 5) коли вежі або копули святині могликб стати пристановищем ворогові. Як видно, всі ті „засади" ведуть у практиці до ліквідації всіх святинь і домів молитви. В останньому часі вплинуло 8.000 внесків на замкнення дальших Божих храмів.

Німецьке правительство заборонило своїм горожанам брати участь в Міжнароднім Евхаристійнім Конґресі, що відбудеться в травні с. р. в Будапешті.

240.000 осіб у світі працює над навернення поган на Христову віру. Пів міліона людей щороку прибуває Христовій Церкві. Мимо того число поган не меншає, а росте завдяки природньому приростові.

Папські відзначення для Муринів. В 75-ліття утворення Католицької Місії в краю Басутів (полудньова Африка) один визначний Мурин дістав хрест св. Сильвестра, а кільканацять інших медалю „Про Екклезія ет Понтіфіце"... Се мабуть перший випадок відзначення Мурина папським ордером.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РЕВІЗІЇ Й УВЯЗНЕННЯ В ГАЛИЧИНІ. В Станиславівщині в селі Майдані тайна і мундурована поліція перевела масові ревізії і увязнила кількох молодих селян. В Дубні, пов. Ланцут, поліція перевела ревізію в читальні „Просвіти", у парохіяльній бібліотеці й у о. дек. Булика. Забрали деякі книжки, м. ін. календар „Сільського Господаря" на 1938 р. В Ценеві, пов. Бережани, поліція увязнила 4-ох молодих Українців.

ПОЛЬЩУ ВІДВІДАВ РЕҐЕНТ МАДЯРЩИНИ адмірал Горті. В Кракові привитали його президент РП, марш. Сьмігли Ридз, Митроп. Адам Сапіга, міністри і богато ін. достойників.

ДИПЛЬОМАТИЧНЕ ПОЛЮВАННЯ відбулося в Біловежській Пущі при участи президента РП, реґента Мадярщини адм. Гортія, марш. Ридза Сьмігого й численних інших достойників.

ЖИДІВСЬКИЙ СЕНАТОР Шорр зголосив у сенаті інтерпеляцію. В ній виступає проти кількох адвокатів, які підчас процесу в Пшитику мали образити жидівську релігію.

СОВІТИ звернулися до Америки, щоб там збудовано для СССР три великі воєнні кораблі по 35.000 тон. Америка відповіла відмовно.

В БРНІ, в Чехословаччині, відбулася спільна маніфестація 4 чеських партій: комуністичної, соціялдемократичної, національсоціялістичної (бенешівці) і лідове страни. Бесідники домагалися вдержання добрих взаємин з СССР.

У ПРАЗІ відбувся народній жидівський конвент неосіоністичної орґанізації під проводом Жаботинського. Завдання сеї орґанізації перевезти з Европи до Палестини якнайшвидше міліон Жидів, щоб створити жидівську державу.

ЧИСЛЕННІ ЯЧЕЙКИ КОМУНІСТІВ викрила недавно ромунська поліція в цілій Бесарабії. В звязку з тим поліція опечатала богато жидівських книгарень і бібліотек в Кишиневі, Хотині, Сороці, Балті, Ізмаїлі й ин. містах.

ЗМІНИ В НІМЕЧЧИНІ англійська преса оцінює назагал незичливо. В статтях пишеться м. ін., що націонал-соц. партія перемогла військо і стає щораз більше всевладна. Головним противником впливів партії на німецьку армію був ґен. Фріч. Іменування Ріббентропа мін. закордонних справ також не дуже приємне для Англійців. Його вважають представником більше радикального напрямку ніж мін. Нойрата, який уступив.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ҐЕН. ФРАНКА рішило видати маніфест до еспанського народу. В нім м. ін. сказано, що закордонна політика Еспанії буде кермуватися національними інтересами. Еспанія не забуде про тих, що їй помогли в боротьбі проти комунізму. Зокрема мають бути скріплені взаємини з краями латинської культури. Будуть розбудовані орґанізації синдикалістичні, переведена реформа валютова, реформа преси й інші реформи.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА перевели успішну операцію на відтинку Ґравха Торрегермоса і переломили в тім місці фронт ворога. Копальні олова в м. Санта Барбара опинилися в руках повстанців.

НА ВОДАХ ЕСПАНІЇ невідомі літаки знов затопили англійський корабель „Алькіра". Англія рішила скріпити контролю коло берегів Еспанії.

В АНҐЛІЇ шириться аґітація, щоб бойкотувати японські кораблі і японські товарі. Недавно японський корабель „Гаруна Мару" прибув до пристані Лондону, але робітники в пристані відмовилися вигрузити корабель.

ВИЦОФУЮТЬСЯ З КИТАЮ. Американське правительство рішило забрати полк піхоти з Тієнтсіну, що був там від 1900 р. Рівночасно Американці забрали курінь морської піхоти з Пекіну.

ЯПОНЦІ руйнують до фундаментів всі китайські шкільні будинки. (Таймс).

НОВИНКИ

Справу безпримірного нападу польського посла Войцеховского на Митрополита нашої Церкви ВПреосв. Андрея обговоримо в окремій статті. Таксамо справу ще більше безпримірного нападу, який з того приводу появився в „Ділі" на нашого станиславівського Владику ВПреосв. Григорія.

Про релігійно-моральне виховання молоді в середних школах мав 6 с. м. реферат проф. Ю. Редько в рямцях т. зв. педагогічних конференцій ГКА. Референт обговорив коротко: ролю середьої школи в релігійно-моральнім вихованні, подав кілька дефініцій того виховання і заявив, що його мають вести учителі разом з катехитом. Вкінці подав засоби рел.-морального виховання. Се крім науки релігії м. ін.: спільна молитва кляс, виклади предметів в дусі рел.-моральнім, відповідна лектура, спільні Богослуження, спільні сповіди і св. Причастя. — Реферат тривав пів години. В дискусії промовляли: мгр Ісаїв, др Чехович, пані Вощинська, пані Тишинська й ин.

Посвячення нової домівки т-ва „Молода Громада" у Львові при вул. Косцюшка 1 а (в домі „Народньої Гостинниці") відбулося в неділю 6 лютня с. р. Акту посвячення довершили: о. прал. Леонтій Куницький, о. ректор Малиновський і о. сов. Семчишин. На салі зібралися представники наших установ, преси та впроваджені гості. По посвяченні промовляли о. прал. Л. Куницький, п. дир. Я. Колтунюк від Надзірної Ради кооп. „Народня Гостинниця" та п. дир. А. Палій, який згадав про ганебний напад на ВПреосв. Митроп. Шептицького та просив о. прал. Л. Куницького передати ВПреосв. Митрополитові іменем всіх приявних щире співчуття і вислови глибокого привязання й пошани. Після того відбулися співи, гутірки та товариські забави. Льокаль „Молодої Громади" гарно відновлений, хоч дещо замалий, був виповнений по береги.

Міністерство почти оповістило, що всі почтові уряди й аґенції та сільські листоноші прийматимуть зголошення на пренумерату часописів. Се відноситься тільки до краєвих часописів, які виходять бодай раз на місяць.

У Львові відбулися вуличні демонстрації ендецьких студентів. Вони домагалися увільнення Добошиньского, проти якого саме тепер відбувається розправа у львівськім окружнім суді.

Львівський відділ ПОВ (Польська Орґанізація Войскова) домагається, щоб назвати одну з головних улиць у Львові вулицею Леовяків.

Арештування в справі вбийства мін. Перацкого. В січні с. р. в Ворохті арештували Михайла Сороку з Гнилиць, пов. Збараж, у хвилі, коли він намагався перейти кордон з Чехословаччини до Польщі. Арештований мав при собі легітимацію на імя Василя Продана, виставлену чеським Туристичним Клюбом. Йому закидають, що був одним з трьох емісарів, які прибули з ЧСР до Польщі кілька днів перед убийством мін. Перацкого, щоб передати інструкції в тій справі. Сороку судитимуть незабаром у Станиславові.

На двірці Львів—Підзамче злодії вкрали з ваґону скриню, в якій було 42 кґ. тютюну.

Гумор. — В суді зізнає як свідок старший пан, зовсім лисий. Він каже: Коли я це побачив, волосся стало мені дубом на голові... — Суддя: Пригадую, що ви присягали говорити правду...

О. Юліяна Юрека покарала адміністративна влада гривною за невивішення державного прапору в день державного торжества. Покараний відкликався до окружного суду в Тернополі, перед яким виправдувався, що не дістав припорученя від солтиса. О. Юрека засудили на 50 зл.

Зловили справника підпалення костела в Сухій Ліщині? „Хвіля" в ч. 1060 звідомляє: Слідство в справі підпалу костела в Сухій Ліщині коло Станиславова довело до увязнення правдивого справника, 20-літнього Йосифа Бажанського з Сухої Ліщини. Підчас ревізії знайшли в нього м. і. реферати протидержавного змісту, в яких Бажанський виступає проти будови костелів на окраїнах і проти загонової шляхти. Прадід і дід Бажанського були Поляками, мама Бажанського Полька і походить з краківщини.

З м. Бережці на Кремянеччині виселили молоденького абсольвента ґімназії Андрія Лобара.

Вже й за таке карають. Староство в Горохові на Волині покарало отсих людей з села Мислині: В. Шевчука, Ю. Найдюка й О. Левтонюка гривною 10 зл. або 4 днями арешту за ношення вишиваних сорочок з українським національним гербом; В. Гладкого і К. Колесника (з Кросови) гривною 20 зл. або 10 днями арешту за ношення тризуба; Г. Гладківну гривною 15 зл. за вироблення тризуба; Ф. Рудика гривною 50 зл. або 20 днями арешту за кольпортажу часопису „Народне Здоровля" й А. Ліщука гривною 50 зл. або 20 днями арешту за ведення читальні й випозичальні.

До Берези Картузької вивезли кількадесят осіб, в більшости професійних пачкарів.

Адміністративні власти припинили діяльність литовського т-ва „Ритас" у Вильні. В звязку з тим опечатано 9 литовських шкіл у сьвенцянському повіті, що їх вело згадане Т-во.

Помер К. Г. Ростворовский, визначний польський драматург і поет. Ростворовский уродився 1877 р. Літературну творчість зачав від лірики, опісля перекинувся до драматичної літератури, в якій заняв чолове місце. Покійний був членом Польської Академії Літератури, з якої виступив мин. року. Його мають поховати на Вавелі.

Ошаліла на вид полярної зорі. В Радошові на Шлеську вчителька Стефанія Кемпкувна так перенялася явищем полярної зорі, що аж ошаліла.

З Тешина виселили на основі приписів про прикордонну смугу редактора тижневика „На стражи демократії" Ст. Ґарліцкого, б. леґіоніста і б. посла, відзначеного польським „Хрестом Незалежности". Згаданий тижневик був органом леґіонової лівиці.

Біля містечка Прибислав на лінії Прага—Брно розбився тримоторовий чехословацький бомбовик. Залога в числі 3 людей погибла.

Величезний водоспад відкрив у Венецуелі американський летун Джіммі Анґель. Вода спадає з висоти 3.300 м. у пропасть, глибоку 1500—1800 м.

Секретар фашистівської партії в Італії Стараче наказав італійській молоді уживати підчас парад т. зв. римського маршу. Той самий марш впроваджено в Німеччині за Фридриха Великого.

В Амстердамі на майдані перед ратушем засаджено деревце на честь новонародженої дочки голяндської престолонаслідниці.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Знижкова тенденція зазначилася на краєвому збіжевому ринку. Сю знижку польські рільничі круги поясняють тим, що останні жнива не були такі злі, як про них думали. Запас збіжжа в Польщі цілком вистарчає, щоб виживити населення до найближчих жнив. Ціна жита на варшавській біржі виносить 21 до 21.50 зл. за 100 кґ., а ціна житньої муки першого роду 32.25—33.— зл.

Загальні Збори СУКІП (Союзу Українських Купців і Промисловців) відбулися у Львові 6 с. м. Участь у них взяло 200 членів Союзу, в тім 12 делеґатів з Волині. СУКІП має тепер 4.089 звичайних членів (у 1937 р. прибуло 1821) та 35 філій (у 1937 р. прибуло 10). З усіх бранж найбільше заступлена споживна, бо аж в 65%. Союз уладив дотепер 3 бранжеві курси та зорґанізував 10 гуртівень по краю. Ґрупа Промисловців має 30 членів-фірм. Головою Союзу вибрано дир. Ярослава Скопляка.

Найвисший Суд рішив, що халупництво се рід наємної праці, отже до халупників не відноситься примус викуповувати патенти.

Німецька офіційна статистика, яка недавно принесла білянс пятьлітньої господарки націонал-соціялізму, виказує деякі цікаві дані: Коли Гітлер обняв владу, число безробітних виносило поверх 6 міл., тепер число безробітних упало нижче пів міліона. Число всіх працівників (умових і фізичних) зросло з 12,500.000 до 17,100.000. Продукція вугля в 1933 р. виносила 104 міл. тон річно, тепер 158 міл. Автомобільний промисл виробляв 51.000 авт річно, тепер 294.000. Зовнішна торговля виказує постійну надвишку вивозу над ввозом; від 1933 р. не було ні одного місяця, що виказавби дефіцит. Дальшою заслугою режіму малоб бути устабілізування цін і непохитне становище райхсмарки. Покажчик життя піднісся від 1933 р. ледви о 1%. Безпосередні податки дали державі в 1937 р. 14 міліярдів марок, себто два рази більше, ніж за часів канцлера Брінінґа.

В Европі число безробітних у відношенні до загалу населення виносить: в Австрії 5,5 проц., в Голяндії 4,4 проц. в Анґлії 2,8 проц., у Франції 2,2 проц., у Чехословаччині 1,9 проц., в Бельґії 1,2 проц., в Польщі 1 проц., в Мадярщині 0,6 проц.

Політичний гумор. — В 6 ч. принесли „Врубле" на вступі ілюстрацію, де адм. Горті і поль. ґен. Длуґошевский представлені в строях польських верховинців, як танцюють в „мурованій пивниці", перевертаючи склянки і фляшки. Під тим підписано:

„Kazali se piknie grać
I na nóżki spozirać"...

Політичний гумор. — Дик у Біловежській пущі зітхає й каже до другого дика: Тут в часі полювання так як у польськім фільмі: постійно ті самі обличча, що вже нам сприкрилися. („Врубле", ч. 5).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Болько та Льолько і Кінґ-Конґ.
СТИЛЕВЕ: Королівський вязень.
ТОН: За чужі провини.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/2 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

ПО КОНФІСКАТІ ДРУГЕ ВИДАННЯ.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 13 лютня 1938. Ч. 11 (1111)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Ленін про монастирі

Недавно міжнародна католицька преса живо коментувала вістку про цілковито несподівану заяву Леніна, що її він склав недовго перед смертю. А саме те, що на його думку вибраний ним шлях не веде до наміченої цілі і що Росії більше користи принеслаб дюжина (тузин) францішканських монастирів, ніж впровадження большевиками „Чеки". Католицька амстердамська газета „Де Юйд" висказала сумнів щодо правдивости того факту. У відповідь на те епископ М. д'Ербіні прислав до редакції тої ґазети письмо слідуючого змісту: Я давніше також сумнівався в достовірність тої вістки про Леніна. Тому я звернувся безпосередно до ґазети „Оссерваторе Романо", що перша принесла її. Тоді монсеньор Піццардо (тепер Кардинал) прислав до мене священика, що був свідком тої заяви Леніна. Се був Мадяр Бодо, що був товаришем Леніна в однім з европейських університетів, де вони разом слухали викладів. О. Бодо відвідав Леніна, що приняв його і в розмові висказав згаданий погляд.

Винищують також польських комуністів в Москві.

До Варшави прийшли вісти, що в СССР розстріляли недавно визначних представників польської комуністичної партії, м. ін. вождя польських комуністів Леньского, Наймана, Геппеля, Брукера Ясеньского і богато инших. Друга ґрупа польських комуністів, з В. Костшевою на чолі, очікує на розстріл. Ті вісти викликали прикре вражіння між комуністами в Польщі.

Пекольна машина ҐПУ в Софії.

Віденська преса приносить таку вістку: Перед кількома літами удалося втечи з СССР письменникові Іванові Солоневичові з жінкою. Вони замешкали в столиці Болгарії й оповістили дві книжки про страшні відносини в совітах, він п. з. „Пропащі, хроніка невимовних терпінь у концентраційних таборах совітської Росії", а пані Тамара Солоневич п. з. „За кулісами совітської пропаґанди". На днях доставлено до їх дому пакет. Коли його отворено, вибухла пекольна машина, розірвала на шматки секретаря редакції та смертельно зранила паню Солоневич, що померла в шпиталі від ран. Син також ранений, але буде жити. Сам Солоневич вратувався без ніякої шкоди на здоровлю. Всьо промовляє за тим, що се пімста аґентів ҐПУ за висше згадані праці Солоневича і його жінки.

Тайні наради Німців.

4 і 5 лютня в м. Бад—Зааров (маґдебурґська мархія) відбув наради головний комітет союзу німецьких національних ґруп в Европі під проводом свого предсідника Конрада Генляйна, провідника німецьких націонал-соціялістів у Чехословаччині. Наради мали довірочний характер і преса не подала з них ніяких подробиць ні звітів. Відомо тільки, що численно зібрані представники національних німецьких уґруповань обговорили в часі нарад низку загальних проблем. На предложення Генляйна вибрано одноголосно заступником голови союзу німецьких національних ґруп в Европі дра Конерта, предсідника Союзу Німців на Поморю і в Познанщині. Наради викликали занепокоєння в ЧСР. (В. Н.).

Дротяні засіки на границі Палестини.

Палестинська преса звідомляє, що тамошні власти задумують відгородити цілу північну границю від Ливану й Сирії дротяними засіками, наряженими високим електричним струмом. В такий спосіб влада хоче забезпечитися перед небажаними елементами, які переходять границю в місцях, нестережених поліцією й військом. Се свідчить про велике напруження на Близькім Сході.

Страти Японії в Китаю.

Японський міністр війни Суґіяма, запитаний в парляменті, які страти в людях понесла досі Японія в війні з Китаєм, відповів: „Є около 20.000 трупів". Числа ранених не подав. Буде їх бодай два рази більше. З того ясно, що Китайці бороняться завзятіше, ніж припускали Японці, коли зачинали війну. Китайців упало в боях коло 200.000. Крім того є велика маса ранених.

Мандрівна колиска.

Один відділ німецьких С. С. (Штурм Штаффель — ударних частин) в Кольонії уфундував „мандрівну колиску", що переходитиме від подружжа до подружжа і служитиме по кілька місяців новонародженим потомкам С. С. До колиски долучена книга, в якій буде по черзі спис „мешканців" колиски. Дитині, що перебуде перші місяці життя в тій колисці, присвятять у книзі спеціяльне гасло, яке буде символом постійного звязку дитини зі спільнотою С. С. На першій сторінці книги, прикрашеній емблемами С. С., поміщені назвиська фундаторів.

Вязні жовтого діявола.

Американський гігієніст Л. Стронґфорт купив замок Емсліб коло Гельбруну (Австрія) з 47 морґами землі й уряджує там випочинкову стацію для американських міліонерів. Вже сего року матиме там 30 гостей. Він каже: „Американському богачеві значно тяжше урядити відпочинок ніж звичайному чоловікові, бо міліонери хорі на психозу заняття. Коли вони їдуть з Ню-Йорку на відпочинок нпр. до Голивуду, то вони властиво тільки переносять свої бюра праці. За ними посилають їх почту, передають їм телефонати, мають коло себе і по 3 секретарів. Бо ті богачі се вязні свого золота". А тут коло Зальцбурґа спробують вони вперве жити безіменно, без звязків, без листів, без ґазет, без телефону. І рубатимуть дрова, так як цісар Вільгельм. Розуміється, коли міліонери справді відпічнуть в Австрії від своєї психози праці, то й Австрія на тім зле не вийде: перед Зальцбурґом відкриються нові вигляди.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

ХОЧУТЬ РОЗБИТИ НАШУ ЦЕРКВУ

Хто се хоче робити з чужих і хто помагає розбивати з наших?

I.

Так, нема ніякого сумніву, що є сили, які хотілиб довести до розбиття і знівечення найсильнішої кріпости української нації: діла св. священомученика Йосафата, великого Митрополита Рутського, многострадального Митрополита Іпатія Потія та всіх співпрацьовників їх. Властиво наша Св. уніятська, або (як її називала стара Австрія) гр.-католицька Церква ніколи не переставала бути під обстрілом ворожих сил: се безумовно найбільш переслідувана Церква в Европі, переслідувана навіть у католицьких краях. Се одинока галузка католицької Церкви, проти якої в католицьких краях обовязують спеціяльні виїмкові закони, а про виїмкову практику й говорити не треба, бо всі її бачать.

С К О Н Ф І С К О В А Н О

Прийде ще час всесторонного відкриття причин того всесторонного переслідування і тоді здивується світ.

Тут хочемо звернути увагу тільки на останні прояви ворожого відношення до нашої Церкви.

Маємо на думці голосний виступ посла Войцеховского у варшавськім соймі проти Митрополита Андрея Шептицького як представника нашої Церкви.

Зміст того виступу подала щоденна преса.

Тут подамо характеристику того — не можна сказати кавалерійського — райду, але хіба райду на передпотоповім іхтіозаврі, що як відомо мав дуже маленьку голову в порівнанні з величезним і неповоротним туловищем. Тому інтеліґенція його не могла бути особливша і тому він виродився та без сліду щез, як лиш змінилися обставини, коли інші примінилися до нових обставин.

Щоб усвідомити собі як слід напад польського посла Войцеховского на ВПреосв. Андрея, треба розчленувати той напад на його складові частини. То значить треба представити:

1) Хто нападає?
2) На кого нападає?
3) Де нападає?
4) З якого приводу нападає?
5) Яким способом нападає?
6) Яку він може мати ціль?

Виглядалоб, що на тих 6 питань мусить бути довга відповідь. Та се той виїмковий випадок, що на 5 питань можна відповісти одним реченням, а шесте питання взагалі ніякої відповіди не потребує, бо вона сама собою насувається. Отже відповідь на 5 вище наведених питань виглядає так:

Нападав польський посол, католик, на українського католицького Митрополита, в соймі католицької держави, за чисто церковне зарядження,

— а нападав у спосіб дійсно безпримірний, бо безпідставно закинув Митрополитові католицької Церкви зломання присяги!...

Вже се, що повисше написано, вказує недвозначно, що так може поступати або чоловік позбавлений розуміння того, що робить, або (коли він те розуміння має) чоловік, який може мати лиш

один замір: причинитися по силам своїм до розбиття нашої Церкви, найсвятішої і найсильнішої кріпости, яка лишилася українському народові по великій світовій катастрофі европейської війни та по розвалі його державности.

Розуміється, головне в цілій тій справі не напад на Владику нашої Церкви як такого, а напад на Церкву, про що свідчить домагання зміни конкордату в тій виразній цілі, щоб останки маєтків нашої Церкви перейшли з управи Церкви під управу світських чинників. А до чого все те малоб послужити, легко додуматися...

Сам виступ пос. Войцеховского проти нашої Церкви мігби нас навіть значно скріпити, якби між нами всьо було в порядку. На жаль так не є. В другій частині сеї статті наводимо яркий доказ на те.

II.

А тепер приступаємо до схарактеризування української глупоти, ложи, хамства і злочинности, які з приводу безпримірного виступу польського пос. Войцеховского виступили в цілій красоті в українськім „Таймсі", себто в „Ділі", головно в ч. 26, а саме в отсім місци:

В „Ділі" з 5. II. 1938, ч. 26 (14.858), в передовиці п. з. „Атаки на св. Юр" написано м. і. ось що:

„...Постава Митрополита викликувала у маленьких людей тиху лють, яка час до часу проявлялась у голосній і непристойній лайці. Ті настрої не втихомирюються, бо їх підсилюють два непольські чинники: галицькі царо- і православні москвофіли, які супроти поляків є „порожднними Русінами" і не цураються ніякої смішної та нікчемної видумки, яка тільки може дискредитувати св. Юр і його Владику, та — на превеликий жаль — один із епархіяльних грекокатолицьких центрів, який, що правда, безпосередно проти св. Юра прилюдно не виступає (того ще бракувалоб!), але посередно своїми розпорядками, своїми пастирськими листами, всією своєю ноторійно відомою системою каже раз-у-раз порівнювати: бачите, який-то я „льояльний", як я дбаю і за інтереси скарбового уряду і відтягаю своїх священиків від праці у загально-національних установах та організаціях, — а св. Юр цього не робить!"

Глупота сего клясичного писаннячка українського примітиву полягає на тім, що такий напад на другого Владику появляється в українськім органі, удержуванім від пів століття головно українським духовенством, появляється в часі коли чужі шовіністи очевидно починають наступ, щоб розбити ту Церкву, що становить головну опору нашої нації і заразом галузь, на якій сидить і „Діло" і сидять ті, що випродукували з себе вище зацитовану глупоту. Та примітив — примітивові нерівня. Бо і між примітивними людьми є такі, що можуть колись розвинутися умом до понимання звичайних річей, а є й типи безнадійні в своїй глупоті. І до сих останних належать автори вище наведеної глупоти. Чому? Бо навіть примітив, коли не належить до кретинів, розуміє, що не вільно розбивати себе самих у найгорячішій хвилині, в самім початку шаленого наступу ворога на наш останній захист. А ті, що написали в „Ділі" повищу глупоту, не розуміють сеї простої річи. Отже се люди, які з природи не мали розуму, або стратили його під впливом крайної злоби та ненависти до станиславівського Владики: бо кождому ясно, що до Нього відноситься сей напад, морально д а л е к о гірший ніж напад пос. Войцеховского на ВПреосв. Митрополита Андрея.

Ріжниця тих двох нападів під оглядом моральним полягає на тім, що польський пос. Войцеховский нападаючи на Митрополита української Церкви ділав як свого рода викладник історичної струї певної части суспільности, яка в своїм напрямі, зверненім проти нашої Церкви, має вже традицію триваючу цілий ряд століть. Отже чоловік несений такою традицією може у своїй совісти мати якийсь рід оправдання вже тому, що він не всилі сконтролювати жерел того противенства, яке спонукало його до такого виступу, бо ті жерела дуже віддалені від теперішного покоління у впливом часу. Та не дуже віддалені сі жерела, на які для узасаднення свого безпримірно глупого і неморального нападу покликуються автори з „Діла": за їхже памяти вийшли всі пастирські листи і відбувалася вся дійсно ноторійно, то зн. всім відома, бо явно ведена діяльність станиславівського Владики.

І тут як на долоні видно лож авторів нападу в „Ділі".

Як відомо, лож може бути двояка: менше зла, явна і виразна, яка каже: „Той і той, тоді і тоді, там і там зробив таке то і таке недобре і страшне діло". Така лож тимменше зла від іншої, яку зараз представимо, що сю лож кождий може легко сконтролювати. Далеко гірша лож загальникова, яка кидає на другого неозначеними докладно закидами, без означення часу, без означення місця. І того другого роду лож маємо перед собою в одній части пашквілю, а саме в тій, де загально говориться про „пастирські листи". Придивімся наперед отсему загальному закидови і самі поможім розробити той закид, щоб наближити його до нас, щоб докладніше йому придивитися.

Про які саме пастирські листи може бути мова? Та очевидно про ті, де станиславівський Владика писав про політичне положення українського народу в Польщі. Є навіть такий пастирський лист власне під таким заголовком. Якіж національні злочини пропагував Преосвящений Григорій у тім листі, що за них заслуговавби на того рода напятнування, яке український хам видвигає в „Ділі" і то в таку пору?

В тім інкримінованім пастирськім листі пропагував Преосв. Григорій потребу льояльности українського народу супроти держави, в якій той нарід живе, а саме супроти Польщі. Пропагував се в часі, коли на нашій землі шалів террор молодих недосвідчених людей і коли життям своїм можна було заплатити за накликування до опамятання. Підпирали Преосв. Григорія в тій його розумній пропаганді тільки нечисленні одиниці, але такі, що мали ум і політичний інстинкт, який виказали вже давно перед тим, як напр. пок. вже др В. Охримович і проф. С. Томашівський.

І Преосв. Григорія і тих людей, що при нім стояли в тій справі, те саме „Діло" прозивало за ту їх розумну пропаганду останними словами, представляючи як національних зрадників і злочинців. Всі ще памятають, що в тім „Ділі" виписував на пок. проф. Томашівського його власний ученик. Колиж минув час, у якім можна було сяк так забезпечити бодай наш культурний розвиток у Польщі, бо тоді ще в урядах її переважали люди виховані за старих спокійних часів, коли рішали права і закони, а не вулиця і палка, тоді — підчеркуємо се — п о ч а с і ті самі люди приняли ідею збещещених ними діячів, в першій мірі ідею Преосв. Григорія, представили безлично ту ідею як свою і хотіли в невідповідній порі почати нею політику. Та провалилися з тим до самого дна упокорення й осмішення, подібно як осмішувавсяб той, хто думавби, що серед лютих морозів можна жати пшеницю на полі і в тій цілі з серпом вийшовби у сніги.

А тепер запитаємо панів авторів з „Діла": Коли пастирські листи Преосв. Григорія були такі злі під оглядом національним, то чому ви приняли головну їх ідею (тільки приняли запізно)?

І тут ми скажемо вам, чому ви навіть по імени тих пастирських листів не хочете назвати, хоч добре їх памятаєте. Ви не хочете назвати тих пастирських листів Преосвященого Григорія Хомишина тому, бо ви оплюгавили ті розумні пастирські листи, а потому ви вкрали з них важну в свій час для нашого народу головну політичну ідею тих листів, не розуміючи задля глупоти своєї, що якраз минув був час пригожий до сфруктифікування тої ідеї. Ось правдиві причини вашої соромливої мовчанки що до назви тих пастирських листів.

А два розпорядки станиславівського Ординаріяту згадуєте в повищім пашквілі вже виразно: розпорядок, щоб священики платили на час податки до скарбового уряду і розпорядок про участь священиків у світських товариствах.

Отже скажітьже, який се злочин під оглядом національним, коли станиславівський Ординаріят наказує священикам, щоб точно платили податки, бо як не платять, то наростають великі кошти проволоки і може дійти до продажі скарбовим урядом церковного поля. Отже то по вашому се бувби український патріотизм, якби доведено до того?

Якіж ви безмежно глупі, коли справді думаєте, що допущення до забрання польським скарбовим урядом останків нашого церковного майна належалоб до доказів українського патріотизму. А коли ви так не думаєте, то чомуж ви не пишете, що се розумне зарядження і повинно бути поширене на всі дієцезії тай взагалі повинні до него примінитися всі люди, які не хочуть довести до зруйнування свого майна

А щодо „відтягання священиків від праці в загально-національних установах та організаціях", то се лож і то подвійна, потрійна лож.

По перше священики можуть працювати в кождій не ворожій Церкві національній установі але не як члени чи достойники тих організацій з вибору, тільки як душпастирі. Причина того зарядження аж надто очевидна: доходить же до того, що священиків буками виганяють з розполітикованих товариств і через вікна їх викидають, що страшенно понижує духовний стан і шкодить Церкві. По друге священиків у світських товариствах просто переголосовують, віддають льокалі на збори сект і т. п. Настали часи, в яких не вільно довше допускати, щоб католицькі священики давали фірму таким подіям! Неправдою є, немовби розпорядок в тій справі був з яких небудь інших причин як з огляду на добре зрозуміле благо Церкви й уздоровлення наших відносин. Який хосен принесе це зарядження, покажеться по якімсь часі таксамо як показалася величезна шкода з незрозуміння своєчасної потреби такого зарядження. Можливо, що в інших дієцезіях таке зарядження ще непотрібне, але кождий Владика має право й обовязок рішати про те, що потрібне в його дієцезії.

І чи було коли яке важніше зарядження, якому не противилисяб у нашій ліберальній пресі? І коли та де писав станиславівський Ординаріят, що він щось робить, а св. Юр цього не робить? Таж факти самі свідчать, що хто робить.

Та на тім не кінець. В тій самій статейці „Діла" написано дальше ось що:

„Те, що ніхто інший, а саме св. Юр був тим, що п е р ш и й повів гостру і — що найважніше — успішну боротьбу з революційним підпіллям та його розкладовими елементами (оснування УКС-у й „Мети" з її послідовною кампанією) і славне „Слово до молоді" Митрополита, і славний лист про небезпеку большевизму, і конструктивні заходи в ділянці організації молоді (КАУМ, „Орли", відкриття Акад. Дому), — все воно проходить без ласкавої уваги польської сторони, для якої зрештою і не робилось."

Отже пощо жалуєтеся на брак ласкавої уваги польської сторони і рівночасно додаєте, що се не робилося для неї? І деж подівся ваш сором, коли ви пишете, що св. Юр був тим, що перший повів боротьбу з революційним підпіллям, оснуванням УКС-у й „Мети", хоч в цілім краю відомо, що літа боротьби проти террору минули заки появилися УКС і „Мета": кождий може переконатися, що „Мета" почала виходити пять літ пізніше по „Новій Зорі" і що за боротьбу з підпіллям „Нову Зорю" вже довго лаяли як іще ні „Мети" ні УКС-а на світі не було. Лаяли м. ін. ті самі, що потому писали в „Меті".

Як пояснити собі писання аж такої очевидної неправди?

Се можливе пояснити собі тільки тим, що редакційна стаття в „Ділі" зовсім не редакційна, бо прецінь нема аж такого неграмотного редактора чи постійного співробітника газети, який мігби

Мрозоль „Гонсецкі"

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого" з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

забути всім відомі й памятні факти: як орган станиславівського „Т-ва безженних священиків” „Нова Зоря” почала й літами вела боротьбу проти терористичного підпілля, як „Нову Зорю” лаяно власне в „Ділі” за брак патріотизму ба й за зраду з того приводу, що вона писала про потребу якогось наладнання відносин між нашим народом і Польщею, як ті лайки походили з кругів, з яких опісля вийшли ті самі люди, що потому робили п о ч а с і нормалізацію, робили її без глузду й без політичної практики. Все те памятає очевидно кождий редактор і кождий співробітник, бо мав з тим безпосередно день в день до діла. Отже такі дурниці й таку неправду як у статті „Діла”, яку наводимо, міг написати тільки хтось зпоза всякої редакції.

Що кампанію в тій справі веде в „Ділі” рука якогось неграмотного чоловіка зпоза редакції, свідчить також стаття в 27 ч. „Діла” з 6 лютня 1938 п. з. „Історичний документ напасти на Митрополита”. Під тим заголовком написано: „Автентичний текст нахабної промови посла Войцеховского в буджетовій комісії сойму”. Далі слідує 9 стрічок з промови посла Войцеховского в знаках наведення. Потому слідує 17 уступів без знаків наведення, щодо котрих не знати чи се дослівний переклад промови Войцеховского чи переповідання. Скорше можна приняти, що переповідання, бо якби був дослівний переклад, то не булоб потреби перших 9 стрічок давати в знаках наведення, а потому опускати знаки наведення. По 17 уступах без знаків наведення слідують знов три уступи у знаках наведення. І над тим всім пишається надпис „автентичний текст”!!...

Поминаємо вже факт, що все те в найліпшому разі моглоб бути тільки перекладом з автентичного тексту і стверджуємо, що такий чоловік, який не знавби, що так писати не вільно, неможливий в ніякій редакції.

Отже зміст, форма й стиль того, що принесло „Діло” в згаданих двох числах у справі нападу посла Войцеховского на ВПреосв. Митрополита і звязаного з тим нападу на ВПреосв. Григорія, свідчить виразно, що все те походить зпоза редакції. А звідки? А звідкижби інде як не з кругів знаних „оборонців греко-католицької Церкви”, що на якийсь час притихли, а тепер знов вилазять замасковані на публичну арену.

Се ті дійсні розбивачі нашої Церкви й сили нашого народу, які приносять тій Церкві й тому народові далеко більше шкоди ніж найзавзятіші постороні вороги.

Чим пізніше наш інтелігентний загал пізнається на тих шкідниках, чим довше буде йти разом з тими шкідниками, що єхидно грають ролю „оборонців греко-католицької Церкви й нашого народу”, тим більше шкоди зазнають та Церква і той нарід.

Не Войцеховский, але навіть найбільші зовнішні вороги не потрафлять знищити ні Церкви, ні народу нашого, коли вони будуть здорові внутрі, але вони можуть упасти від внутрішних ворогів, якими є ті з „Діла”...

Се не страшні противники, що взялися руйнувати нашу Церкву й розбивати наш нарід. Се в дійсности дуже маленькі люди. Треба тільки пізнатися на їх роботі і не датися обманювати їх крикові, а їх заміри скінчаться на нічім. Такий час як теперішний дуже пригожий до виступів таких маленьких людей, що аж трохи не потріскають з надутої амбітности. В останній части Нібелюнгів, у „Сумерках богів”, в однім з найбільших творів християнсько-національної епіки (в перерібці Вагнера) „замість героїв, богів і божих дів, що передтим грали ролю в тій епопеї, виповзають на сцену сірі бездушні єства — і перед сходом окрівавленого сонця гине любов”... Ті сірі єства без індивідуальности — се автори таких нападів. Та хоч які вони маленькі, то коли суспільність не пізнається на них, вони можуть заподіяти дуже велику шкоду, бо й немічні, рачкуючі по землі діти можуть сірниками підпалити будівлю, від якої займеться ціла оселя.

З сенату

ПРО ЦЕНЗУРУ І ДОЛЮ ВЯЗНІВ.

В дискусії над буджетом міністерства внутрішніх справ у буджетовій комісії сенату сен. М і х а л о в і ч порушив справу цензури. В Польщі дійшла вона до такої віртуозности, яку тяжко собі представити в найбільш поліційних державах. Є ріжні цензури. Цензура ч. 1 „табу”. Перед виданням числа урядовий голос в телефоні перестерігає перед писанням того чи тамтого. Коли редактор в розпуці й не знає що писати, приходить з допомогою ПАТ з вісткою, що в місті Х внаслідок великих дощів місцеві гандлярі випродали всі кальоші. — Цензура 2: Число зложене і представлене цензорові. Тепер сам цензор сидить на цензурованім. Що хвилі інформується телефонічно, чи з причини змінних кон'юнктуральних флюктів можна пустити дану вістку. Вкінці паде відповідь, що число не може вийти „за загальний напрям”. За кілька днів приходять спрецизовані вісти, що сконфісковано інформацію, яка в тій самій формі появилася в усій пресі. — Цензуру III виконує монопольна орґанізація кольпортажі „Рух”. Т-во „Рух” не приймає часопису до висилки, бо його напрям не подобається п. директорові „Руху”. Є ще інші „рухові гри”. Часопис, з якого належалоб взяти до кольпортажі 100 примірників, дістає приділ 6 примірників. — Цензура IV: До одної місцевости приїхав б. міністр. При бріджу звірився йому староста, що рано дістав звідомлення передовика, що міністр передплачує „Дзєннік Поранни”. Оба панове розсміялися до розпуку, але на сміх в тих умовинах не може собі дозволити сіра людина, бо зараз буде з того велика неприємність від цензури IV.

В сенатській буджетній комісії буджет мін-ва справедливости референтував сен. Ф у д а к о в с к и й. Він насвітлив життя в польських вязницях дуже рожево. Вязниці переповнені тому, що чимало людей сидить там за дрібні справи. Для тих дрібних винуватців пропонує референт впровадити, замість вязниці, батоги.

Про вязниці в Польщі обширно говорила сен. Ф л е ш а р о в а. Буджет невистарчаючий, заявила вона. У вязницях діються жахливі речі, особливо, коли мова про політичних вязнів. Їх трактують гірше звичайних криміналістів. Політ. вязнів посилається до карцерів, хоч вони часто хворі, а звідтіля часто — до дому божевільних. Забороняють їм доставляти тепле білля, карають спанням на голій долівці, затримують лікарства. В останніх часах щораз частіше говориться про примінювання драстичних засобів підчас слідства. Сен. Флешарова не вірить, будьтоби в польських вязницях було добре сидіти. Нпр. у Св. Хресті вже по місяцеві вязень дістає ревматизм. Щодо карцерів — що їх передбесідники промовчали — цеж катівня. А врешті-решт — вязниці в Польщі переповнені на 160 відс. понад норму.

Рим орієнтується на Лондон

Мимо ґратуляційних телеґрам, що їх вислав Муссоліні до Ґітлера, в політичних кругах панує переконання, що Дуче глибоко занепокоєний німецьким переворотом. Муссоліні боїться скріплення німецької офензиви на Австрію і не має довіря до ґен. Франка щодо скорого закінчення еспанської війни. Крім того непокоїть Муссолінія майбутнє Італії, втомленої і вичерпаної війнами абісинською й еспанською. В тому положенні проба унормування взаємин з Англією булаб для Італії найкращим виходом. Останні події в Німеччині створили прекрасну атмосферу для наладнання англо-італійських переговорів. В Лондоні також можна завважити занепокоєння в звязку з іменуванням фон Ріббентропа міністром закордонних справ. Ріббентроп проявляв в останньому часі неохоту до англійської політики й не має відповідного досвіду в дипльоматичному житті.

Італія вицофується з еспанської війни?

В Лондоні відбулася нарада мін. Ідена з італійським амбасадором Ґрандієм. Рішили, що незабаром мають зачатися англійсько-італійські переговори. Італія мала згодитися, щоб до тих переговорів влучити еспанські справи. Французька преса пише з того приводу, що Італія склонна вицофати своїх добровольців з армії ґен. Франка, яких там має бути вже тільки 20.000. Ті вісти викликали здивування в Парижі. Бо там сподівалися, що іменування Ріббентропа мін. закордонних справ Німеччини скріпить взаємини між Берліном, Римом і Саляманкою. Тимчасом ряд фактів свідчить про те, що Італія задумує вицофатися з Еспанії.

Майорка заблькована

„Дейли Гералд” стверджує, що бритійські і французькі контрторпедовці з усіх сторін окружили Майорку, базу підводних суден ґен. Франка. Сталося це по думці постанов договору в Ніоні. Підводні судна ґен. Франка, пише той часопис, не зможуть прорватися через той кордон і дістатися до шляхів, призначених для плавби до еспанських пристаней.

Протижидівські настрої на Словаччині

На Словаччині зростають в послідньому часі протижидівські настрої і то головно по селах. Словацька преса, зокрема „Словенска Правда”, закидає Жидам, що вони держаться мадярських і німецьких традицій. Крім того пригадує Жидам, що вони мали сприяти мадярським большевикам підчас їх побуту на Словаччині в 1920 році.

„Ідеольоґічна контроля“ в Японії

У відповіді на питання одного з послів, чи японське правительство задумує впровадити в Японії тотальну систему, обовязуючу в Німеччині й Італії, міністр внутрішніх справ адмірал Суетсуґу заявив, що він не приклонник фашизму, але задумує впровадити ідеольоґічну контролю, яка дозволилаб йому побороти теперішні трудности.

Станиславів, 25. 12. 1937. р. П. Т. Пром—банк, Львів. З преси дізнався я, якто зі сотиків ростуть варстати праці. Рішив що тижня опорожнювати церковні пушки і негайно пересилати до вас гроші. Я однаково їх зараз не зужию, бо їх замало на окрасу церкви, а закн зможу зужити, нехай працюють на користь рідного господарського життя. З поважанням

о. Гр.

Заки зужиєте найдрібніші сотики, дозвольте їм творчо працювати у

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ГРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

теп. 292 - 15, 200 - 15.

Суть троцкізму

Як його представляє Троцький. *)

Коли Троцький одержав на якийсь час право азилю в Норвегії, мав він там дуже цікаву пригоду. А саме в часі його неприсутности вдома кілька молодих людей вдерлося до його помешкання, очевидно в цілі захоплення його архівів. Тих молодих людей вислідили і поставили перед суд. На загальне здивування показалося, що вони симпатики фашизму а не офіціяльного большевизму Сталіна. Тимчасом у схопленні архіву і листування Троцького найбільший інтерес міг мати Сталін або ҐПУ. На тій підставі появилася теорія, що аґенти ҐПУ мають часами порозуміння з аґентами Ґестапо (анальоґічної орґанізації фашизму) тай одні других виручують в таких справах, щоби змилити слідчі орґани чужих держав і лекше затерти за собою сліди. Не входимо в правдивість чи неправдивість сеї теорії. Зазначимо тільки се, що в Норвегії відбувся перед судом присяглих цікавий карний процес проти згаданих молодих людей, які хотіли захопити архів Троцького. Суд культурної Норвегії завізвав Троцького на свідка і дав йому повну свободу слова в часі його зізнань. Троцький сам пише, що міг з повною отвертістю відповідати на питання суду. „Предсідатель не перервав мені ні один раз, — пише Троцький—хоч я давав йому досить приводів до того в часі моїх зізнань, що разом з перекладанням їх — я говорив по німецьки — тривали поверх 4 години".

Дійсно, треба подивляти дуже культурний суд культурної норвежської нації, який ні разу не зробив Троцькому найменшої уваги, хоч він з острим глумом висказувався про урядників і правительство Норвегії. Одно з найцікавіших місць великих зізнань Троцького перед норвежським судом се те місце, де він зізнає про суть троцкізму. Тому наведемо його дослівно:

„ҐПУ, т. зн. політична поліція Союза Совітів, що була в своїм часі орґаном для охорони народньої революції, перемінилася в установу для охорони совітської бюрократії проти народу. Ненависть тої бюрократії проти мене пояснюється тим, що я проваджу боротьбу проти її величезних привілеїв і її злочинної самоволі. На тій боротьбі власне й полягає суть так званого „троцкізму". Щоб мене зробити безборонним супроти очорнювання, ҐПУ змагає до того, щоб захопити мої архіви, всеодно через грабіж, вдом і навіть убийство."

Коли прокуратор запитав Троцького, на підставі чого він се говорить, Троцький відповів, що ҐПУ вже не перший раз пробує захопити його архів. Коли він написав свому синові, який перебував у Парижі, щоб зложену там частину його архіву передав голяндському Історичному Іститутові й син це виконав, то одної ночі в листопаді 1936 року злодії випалили відповідним апаратом тяжкі двері до Іституту, працювали в ньому цілу ніч, перешукали всі сховки й скрині, але не взяли нічого, навіть грошей, що лежали на столі, тільки забрали його папери ваги 85 кґ. На щастя та часть архіву Троцького складалася головно зі старих ґазет, а листів забрали вломники тільки дуже мало.

Нема сумніву, що Троцький правдиво представив полювання, яке на його архів робили ті, що їм залежало на пізнанні його таємниць і на унеможливленні або бодай утрудненні Троцькому вести дальшу боротьбу, бо без відповідних документів очевидно не можна вести такої полеміки, яку Троцький веде з режімом Сталіна, ні в пресі, ні в книжках, ні перед судами.

Цікаво представляє Троцький історію і розвиток свого опозиційного становища проти режіму Сталіна. Та історія пояснює заразом докладно суть троцкізму і виглядає так:

Поки жив Ленін, Троцький працював у повній згоді з верхівкою большевизму, брав участь у випрацюванні програмових документів і тактичних тез III Інтернаціоналу (Комінтерну). На конґресах його головні реферати виголошували Ленін і Троцький. Програмові маніфести перших 5-ох конґресів Комінтерну писав Троцький.

„Роздор між Троцьким і правлячою в СССР верхівкою бюрократії наступив, як оповідає Троцький, коли та бюрократія перемінилася в упривілеєну консервативну касту. Тоді я боронив совітську демократію проти бюрократичного абсолютизму; піднесення життевого рівня мас проти безмежних привілеїв верхів; систематичне упромисловлення і колективізацію в інтересі працюючих і вкінці міжнародню політику в дусі революційного інтернаціоналізму проти національного консерватизму. В моїй книжці „Зраджена Революція" спробував я теоретично вияснити, чому ізольована держава Совітів на відсталій економічній підставі виділила потворну піраміду бюрократії, яка майже автоматично увінчалася неконтрольованим і „непомильним" провідником. Коли та бюрократія при помочі поліційного апарату задушила партію і розбила опозицію, на початку 1928 р. правляча кліка заслала мене до центральної Азії. А на початку 1929 р. прогнано мене в Туреччину за мій спротив застановити мою політичну діяльність на засланні. Тут почав я видавати „Бюлетень Опозиції" на підставі тої самої програми, яку я обороняв в Росії. І навязав я звязки з дуже малим тоді кругом моїх однодумців у цілім світі."

Далі оповідає Троцький як він аж до 1933 року стояв на становищі, що держава Совітів потребує реформи а не революції.

„Щойно перемога Ґітлера, приготована катастрофальною політикою Кремля і повною нездібністю Комінтерну витягнути науку з траґічного досвіду Німеччини, переконала мене і моїх однодумців, що стара большевицька партія і III Інтернаціонал остаточно пропащі для справи соціялізму. Разом з тим зникла остання леґальна спонука, на підставі якої можна було надіятися мирної демократичної реформи держави Совітів. Від другої половини 1933 р. щораз більше рішуче приходжу до переконання, що для освободження працюючих мас у СССР і для освободження соціяльних основ, заложених жовтневою революцією, від галапасної касти паразитів стала історично конечна політична революція. Річ зовсім природна, що справа такого великанського значіння викликала пристрастну духову боротьбу на міжнародню міру. Політичне звироднення Комінтерну, цілковито поневоленого совітською бюрократією, довело до проголошення кличів IV Інтернаціоналу і до вироблення основ його програми. Мої книжки, статті, дискусії і т. д., що відносяться до тої справи, се найліпший доказ, що я не маскувався, бо тут ходило

*) Ґляди статті „Нова книжка Троцького" в 7 ч., „Суть сталінізму", в 8 ч., „Як караються комуністи" 9 ч. і „Жах тоталізму" в 10 ч. „Нової Зорі".

ОСИП НАЗАРУК 19)

Враження з Волині

VIII. „О задницѣ боярстѣй и людстѣй".

По враженнях з промови о. Волкова я вже таки зовсім не сподівався, що матиму на зїзді ВУО ще якусь глибшу емоцію. А я її таки мав. І то при найблищім референті.

Промовляє посол Бура про господарські справи. Говорить спокійно, переплітає свою промову польонізмами. Правда, вони рідкі, але яркі: „варунки", „шереґом акцій здійснено" і т. п. Мабуть польонізми належать тут до доброго тону. Зґодом промова пос. Бури стає все цікавіша. Вже й на його польонізми не звертаю уваги.

Та ви певно заінтриговані заголовком, який я дав отсему уступові моїх вражінь? Шановні читачі! Припускаю, що деякі з вас думають собі про сей дивний заголовок. Та ви не думалиб так, якби знали старе величаве письменство батьків своїх, яке в неоднім перевисшало інші письменства сучасних їм поколінь европейських народів. Та ба! Ви не знаєте того письменства, бо нема в нас кому перепечатати його, пояснити й поширити. А властиво нема защо зробити се. Наша одинока в Польщі Академія Наук, Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, не дістає на свої потреби з державного буджету навіть тільки, що дістає яканебудь польська приватна орґанізація напр. танцюристів, що їздять з балєтами, акторів і т. д., хоч шість міліонів Українців платить податки і дає рекрута... Наша Академія Наук потребує річно небагато, лише 100.000 зл. Се справді мала скількість грошей, коли її порівняти з великою й дуже потрібною працею, яка за ті гроші моглаб бути зроблена, потрібною особливо тому, що на Великій Україні припинено тепер всяку працю над україністикою...

А тих 100.000 зл. заможніші між нами так легко моглиби зложити кождого року! Бо чи нема між нами одної тисячки заможніших людей, які розуміють вагу вищої науки для нації і моглиб дати по 100 зл. річно, себто по 10 зл. місячно (не числячи двох місяців ферій)? На таку правильну жертву може здобутися навіть племя 20 разів менше від нашого в Польщі, тільки треба хотіти і зорґанізувати те хотіння...

Така річ як наука у своїй рідній мові доконче потрібна якраз народнім масам, бо горішня верства знає чужі мови і може в тих мовах знайти науку, якої тільки хоче. А народні маси необхідно потребують науки в рідній мові. А добра популяризація науки в рідній мові для народних мас на означеній території неможлива без попереднього розроблення високої науки в звязку з тою землею. Та мимо того не на маси в такому положенні повиннося вкладати тягар потрібний для фундування нашої високої науки, тільки на горішню верству, на найзаможніших людей між нею.

Напевно є таких 250 між нашими еміґрантами в Америці й Канаді, що моглиб дати по 20 долярів на рік на ту високу ціль. І вже булоб 25.000 зл. На Волині, де наші люди назагал значно заможніші ніж також напевно є 250 таких, які моглиб дати по 100 зл. на рік на вишу українську науку. А бракуючі 50.000 зл. напевно моглоб зложити 500 заможніших по 100 зл. річно. Тай навіть більше можуть зложити на ту ціль, бо кількож у нас кооператив, які незле проспєрують! Кілько заможних людей взагалі! Кожді два повіти моглиб назбирати тілько грошей на таку високу ціль. Треба лише хотіти!.. І булаб своя наука і то поставлена виключно своїми зусиллями.

Що за сатисфакцію малиб ми всі з такого поставлення справи! Якже тоді випрямилисяб наші хребти і як піднеслисяб наші чола! А яка се хосенна річ, своя висока наука поставлена своїм зусиллям!...

Коли тої науки нема, то навіть люди з патентами інтеліґентів з чужих шкіл не знають і не можуть знати ні минувшини ні духа свого власного народу і провідних умів його. Тай читаючи заголовок „О задницѣ", думають зовсім не

про інтензивну і пристрастну духову боротьбу на основі традицій перших конгресів комуністичного Інтернаціоналу.”

Далі Троцький висказує надію, що з рядів молоді вийдуть витревалі борці пролетаріяту, які розпічнуть нову епоху.

На ст. 194—195 його книжки є найцікавіше місце про відношення Троцького до СССР. Там пише він, що його пропаганда революції проти режиму Сталіна зовсім не означає його ворожнечі до совітської держави як такої. Навпаки Троцький стоїть на становищі, що кождий революціонер має безумовний обовязок обороняти совітську державу проти нападів імперіялізму ззовні без огляду на те, яка совітська бюрократія править в державі Совітів. З того ясно, що Троцький як був так і лишився совітським патріотом мимо всего, що він зазнав у Совітах. Троцький ще нераз вертає до обовязку оборони СССР кождим революціонером і підчеркує се особливо виразно на ст. 284, хоч до кінця книжки не перестає доказувати, що правляча верства в СССР цілковито здеморалізована.

Отже суть троцкізму, як його представляє сам Троцький, полягає на тім, що він бореться не проти соціялізму і не проти держави Совітів, але проти панування здеморалізованої совітської бюрократії. І в тій цілі Троцький зорганізував організацію знану вже сегодня в цілім світі під іменем IV Інтернаціоналу.

Про дальші виводи Троцького в слідуючих статтях. — А. Ч.

Біблія замість фейлетону

„Сендей Експрес”, найбільше поширений англійський часопис, що печатається в двох і пів міліона примірників, зачав містити Біблію замість фейлетону. Біблія має заступити в газеті роман-фейлетон! Редакція поясняє свій крок в окремім письмі до читачів як слідує: „Ми всі, розуміється, читали Біблію. Деякі її місця знаємо напамять. Виїмки з Біблії часто чуємо. Всежтаки не маємо правдивого знання тої величавої літературної памятки з її глибоким драматизмом, взнеслою поезією і незрівняною прозою”. Текст Біблії, що його печатає „С. Е.”, взятий з літературного видання Біблії Гейнемана. Се видання Біблії одобрене духовною Владою. Але воно відзначається тим, що не має поділу на глави, стихи і параґрафи. Нема в тім виданні також декотрих подробиць, напр. ґенеальоґічних вичислювань. „С. Е.” печатає Біблію в кождім числі на двох сторонах „в підвалі”.

те, що значило те глибоке змістом слово, століттями значило у провідної верстви наших батьків. Правда, що не знаєте значіння сего поняття? І ви не знаєте і ваші діти та внуки не будуть знати — поки не здобудетеся на невелике, зорґанізоване зусилля, щоб своїм коштом поставити свою висшу науку.

Цікаво, чи, коли й де насамперед трафлять комусь до переконання отсі слова, що впавши на добру ріллю моглиб принести несподівано гарні овочі, такі дуже потрібні в опущенні й пригнобленні нашім...

А по сій дигресії, яка може буде важніша в наслідках від самого змісту цілого мого оповідання, приступаю знов до головної річи, до обговорення враження з реферату посла Бури про господарські справи Волині.

Та послухайте самі! Зміст його промови був такий: Наперед ствердив добру позитивну ролю, яку на Волині відіграло переведення рільного устрою. Зразу мрачно, немов глибоко підсвідомо, потому щораз виразніше почав я відчувати, що тут, на сій области, яку обговорював посол Бура, треба шукати розвязки тої волинської загадки, яку я пробував собі самому усвідомити словами поета:

„Корчився мукою стиснений рот:
Чи втримаєм наступ хемічних рот?”
„Пливе отруйний чад завіс...
Сивим, гливким молоком
Над пятим звис полком...” (Д. буде).

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Жінка“ про зїзд УНДО

„Жінка”, орган Союза Українок, пише в ч. 3:

1. ...Ніхто з учасників зїзду не мав мужности поставити справу руба і домагатися пристосування партійної дійсности до програми, або узгіднення програми з новою дійсністю... Де лежить причина цього браку мужности, чи в політичному примітивізмі, чи в проявах „заляканости, зацуканости і дефетизму”, про які говорить „Діло” в одній зі своїх передовиць присвячених підсумкам зїзду (Довкола Народнього Зїзду ч. 7 з 12. І.), цього не беремося вирішувати. 2. Промовчуючи соромливо основну справу зломання партійної програми та не заявляючись ні словом щодо самої засади т. зв. нормалізаційної політики, рівночасно зїзд УНДА з цілою щирістю ствердив, що ця політика виявилася в практиці крайно шкідлива. Цілий обширний четвертий розділ резолюцій присвячений цьому питанню і нема сумніву, що він означає похорон „нормалізації”... 3. Хоч зїзд УНДА осудив дуже різко висліди останнього періоду партійної політики, він не витягнув ніяких консеквенцій супроти її авторів. Василь Мудрий залишився надалі головою партії, до нового Центрального Комітету увійшло 10 послів, себто людей, на яких у головній мірі паде відповідальність за „нормалізацію”. Серед кожного суспільства, що має політичне вироблення і думає політичними категоріями, льоґічною консеквенцією провалу нормалізаційної лінії мусілаб бути зміна осіб. Ще більше дивоглядний факт, що голова партії, відповідальний за нормалізаційний період політики УНДА, сам не подався до димісії. Ввесь четвертий, пятий і шостий розділ резолюцій — цеж вотум недовіря для його політики, ці резолюції бють його, як політика, просто по лиці... Хто досі шанував Василя Мудрого за його простолінійність, мусить тепер вповні зревідувати свою думку про нього... Хоч як небезпечно бавитися в пророка, заризикуємо твердженням, що скоріше чи пізніше здорові, патріотичні елементи, які ще є в партії, покинуть її та мусітимуть творити собі нові організаційні форми. Разом із тим, що не сповнилися надії на санацію УНДА, відпала теж усяка можливість, щоб воно могло відограти якусь ролю при консолідаційних зусиллях українського громадянства. Правда, зїздові резолюції доручають проводові партії „змагання до міжпартійного обєднання”, але ми не маємо ніяких сумнівів щодо того, що консолідаційні заходи проводу УНДА засуджені були би на невдачу. Сьогоднішнє УНДО не може бути консолідаційним осередком, бо яканебудь співпраця з ним означалаби деґрадацію цілого нашого політичного життя до того рівня, на яке зійшло УНДО. Роля УНДА як загально-національної провідної партії, що кристалізувала, орґанізувала і висловлювала змагання народу, належить до минулого. — М. Р.

На тлі процесу інж. Добошиньского

В „Роботніку” ч. 40 пише Недзялковский: Інж. Добошиньский і його оборонці представляють справу м. б. так: Краківська земля була дуже збольшевичена, бо комуністи масово проникали до ППС, особливо в наслідок діяльности Болеслава Дробнера, що розпоряджав власною комуністичною орґанізацією. В таких услівях інж. Д. не міг витримати і супроти каригідного недбальства державних властей урядив... напад на Мисьленіце, щоби ...звернути увагу на скомунізування краківської землі. — Автор статті пише, що не було там „скомунізування” і закидає, що атакування Дробнера се дуже негарне діло, бо Дробнер сидить від 11 місяців в тюрмі, хорий і не може узискати увільнення за кавцією і сам не може боронитися, він, що буцімто розпоряджає „власною ком. орґанізацією”, про яку нічого не знає навіть обвинувачення Дробнера... Досі в Польщі ніхто ще не вживав таких способів оборони коштом иншых вязнів...

Що дав Озон?

У виленськім „Слові” в ч. 31 у статті під з. „Стережімся пересади” Кет питає: „Що нам дав Озон по році від хвилі, коли акцес до тої орґанізації зголошувала вся суспільність, від варшавського „левятана” почавши, на останнім рільничім „кулку” в останній Вульці Конецпольській скінчивши?” І відповідає: „Ніщо. Кругле зеро. Його конто по стороні „винен” біле як китиця з пер Генрика IV з тої простої причини, що Озон взагалі до влади не прийшов, влади не обняв, що його політичні акції мали характер або хронічно підготовний, як напр. творення клюбу в соймі, або нефортунний”...

Примітка Ред. „Н. Зорі”: Кет се поруч гр. С. Лося один з найбистріших обсерваторів публичного життя в Польщі. Та розуміється кождий може помилитися. На нашу думку сим разом помиляється п. Кет, коли думає, що булоб ліпше, якби так Озон прийшов був до влади в тім часі. Адже се одиноке щастя і для нього і для держави, що в стані, в якім він був досі, його провідники не змагали до влади (коли тут про якесь щастя взагалі можна говорити).

Льотерія й інші гри

Що таке льотерія? Точне означення поняття льотерії з правних оглядів дуже важне, бо часто буває, що суди мусять рішити замотані спори на цю тему. Остаточно компетентні інстанції устійнили, що льотерія це льосування, від якого припадкового висліду залежить, чи той, що бере в ній участь, дістане виграну (все одно, в якій формі), чи може стратить свою ставку.

Законодавство всіх країв корисно виріжнює льотерію зпоміж інших гор, то роблячи з неї предмет державного монополю, то знов управильнюючи змогу її урядження низкою подрібних приписів. Це виріжнення льотерії має безсумнівно своє джерело в тому, що льотерія, хоч є грою, не спричинює в суспільности ніяких моральних, ані господарських шкід, які так ярко виступають при всяких інших грах.

Льотерія в своїй суті, так як розвинулася в ріжних державах, не має нічого спільного з газардом. Одною з найбільше засадничих прикмет льотерії, котра цілковито виключає її з поняття газардової гри, є та, що між купленням льосу, себто виложенням ставки, та тягненням, себто ствердженням висліду гри, минає якийсь довший або коротший час, підчас коли в газардових грах рішення наступає негайно, що створює змогу негайного поновлення ставки й тим самим побільшування в нескінченість страт і зисків, а це власне викликує погубну в наслідках пристрасть газарду.

Питання льотерії має свою багату літературу, в котрій розглядано її прикмети та хиби зі суспільного становища. Авторами цеї літератури були фільософи, теольоґи й економісти. Крім того справи, звязані з льотерією, були нераз предметом довготривалих дебат у парляментах Анґлії, Франції та Прусії. Як відомо й наші сойми нераз займалися льотерією.

Зокрема цікаві дебати ведено в Прусії, де збирано спеціяльні статистичні дані для прослідження впливу льотерійної гри на суспільне життя. Отже зібрані цифри ствердили понад усякий сумнів, що видатки на льотерію не заважили ні в найменшому ступні на господарське положення суспільности. Не було також очевидно ні одного випадку, щоби хтось внаслідок гри на льотерії зруйнувався матеріяльно, зате записано багато випадків повстання завдяки виграній на льотерії нових підприємств, здорових фінансово, що дають працю численній громаді безробітних.

Як цікаву річ замітимо, що наведені нами висліди анкети подає не якийсь спеціяльний ентузіяст льотерії, але навпаки, її завзятий ворог, німецький економіст Адольф Ляссон у розвідці п. н. „Льотерія й суспільне господарство”...

Тож можемо в цілковитій згоді зі своїм громадянським сумлінням придбати собі льос до першої кляси сорокпершої Клясової Льотерії, котрої тягнення зачинається 17 лютого ц. р. Пригадуємо, що тепер вигляди на виграння збільшилися завдяки зменшенню скількости льосів на трицятьпять тисяч, як також новому поділові льосів на пять частин, замість давніших чотирьох.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Самоосвітний рух

„До самоосвіти й самовиховання! Таке гасло кидають сьогодні всі ті освітники й суспільні діячі, що розвиток людства хочуть звернути на нові шляхи... Тямучі освічені круги... почали заходитися коло того, щоб підняти можливо найширші маси до духового рівня інтелігенції". (С. Магаляс, Порадник для самоосвітніх гуртків, 1934, 3—4). Хоч гасло до праці йде під назвою „самоосвіти", „освіти для народу", „народніх університетів" і т. п., то проте назву „освіти" треба в тім русі розуміти не як суму знання, а як засіб до виховання „нової людини" і то вже не індивідуально, а в масах. Іде отже тим провідникам „нових шляхів" і „нової людини" про виховання й зактивізування мас, ясніше: простолюддя. „Необхідними засобами такого виховання є розвиток: 1) ума, 2) характеру й волі та 3) громадських, національних та державних почувань" (там же, ст. 5). Про релігію нема в тій „самоосвіті" ні слова, всьо крутиться довкола „абсолюту Людини" (через велике „л"). Зрозуміння „причинового звязку між поодинокими явищами в житті і в природі... показує богатство людської думки" (ст. 5), — а не доцільність Божих законів у світі...

Праця в тім напрямі йде швидким і живим темпом: У Швеції „Робітничий (Соціялістичний) Освітній Союз" мав у 1931-32 рр. 4.406 самоосвітніх гуртків з 61.316 членами. „Народній Союз Темпляріїв" (т. зв. Гут-Темплер-Орден, організація масонська) мав 1291 самоосвітніх гуртків з 16.316 членами. „Робітн. Освітній Союз" мав 1097 бібліотек з 350.209 томами, які були випозичувані 813.460 разів продовж одного року. „Народній Союз Темпляріїв" мав 1580 бібліотек з 571.919 томами, які випозичувано 650.247 разів, переважно по селах. У Швеції самоосвітні гуртки ставлять собі за ціль: розвивати свою особовість, плекати правду, шукати радости в красі, любити справедливість і змагати до неї, розвивати в собі почуття відповідальности й солідарности. У нас (Українців) попри повищі завдання слід булоб поставити на першому місці виховання провідників, що своїми духовими вартостями моглиби впливати на своє окруження — пише п. Магаляс, директор канц. „Просвіти" (цит. кн., ст. 11).

В цілій тій „самоосвітній" праці видно — для тих, що хочуть бачити — таємні нитки масонських „ідеалів", спеціяльно основної засади масонської тактики: ляїцизму (=зісвітчення). Колись енцикльопедисти „освітники" приготовили французьку революцію; опісля тайні „освітні" гуртки приготовляли (в нас прим. т. зв. „Драгоманівці" з кадрів яких по війні вийшли майже всі редактори й діячі українського комуністичного і радянофільського руху всякі революції по великій війні. Всі ті приготування йшли головно на „просвічення" інтелігенції. Та показалося, що самої інтелігенції не вистарчить, щоб зробити світову роволюцію. Отже тепер „самоосвітники", кермовані — часто без відома тих „самоосвітників" — тайними льожами, приготовляють маси до світової революції. Цікаво, що „самоосвітня" акція дивно йде на руку новим методам праці комуністів. Ось прим., на недавнім комуністичнім процесі „Левицької й тов." у Люблині, інпектор поліції Руцінський ствердив, що нова акція комуністів полягає на „умасовленню": з одного боку комуністи стараються проникати до легальних організацій (в Люблині прим. до самоосвітнього „ТУР'а"), з другого на створенні однородного „фронту молоді", т. зн. того елементу, з якого переважно походять кадри самоосвітників. Цікаво, що нове комунізуюче самоосвітнє видавництво в Коломиї взяло собі саме назву „Фронт Освіти" й теж їде на конику „самоосвіти"...

Попри масонські льожі „самоосвітнім" рухом кермують також націоналістично-поганські організації. Та ясне, що й одні й другі вороже ставляться до католицизму як до сили, яка приписує собі (й має) одинока право наказувати людським сумлінням, не лише одиниць але і мас.

Примірів на те богато. Самоосвітнім рухом у Поляків кермують тепер чисто ляїцистичні круги ТШЛ, то знову майже явно масонські круги з т. зв. „Звйонзку Научицельства Польскєго", чи врешті т. зв. „спасовяци", вже виразно безвірницькі й посунені дуже на ліво. Є щоправда й рух католиків, т. зв. „Тов. Чительні Людових", але його сильно опановують ендецько-неопоганські одиниці та з католицизму спрямовують на націоналістичний шовінізм. Зновже т. зв. „людові університети", один з наймогутніших засобів сучасної народньої освіти, в Поляків теж у руках соціялістів (т. зв. ТУР= „Тов. Університетів Робітничих") і масонського та дуже лівого „Визволеня". Багато комірок „Туру" опанували найліві (відомої марки); подібно діється й у „Визволеню". Селянський університет у Ґаці, під проводом інж. Соляржа, має виразні звязки з почином „людового фронту" і подібним „Звйонзкем Научицельства Польскєго". Католики мають всього один народній університет.

Провідник польського католицького людового університету в Дальках, о. Людвічак, дав інтервю у „Варшавському Курієрі" на тему польських народніх університетів. Послухаймо, що каже о. Л.: „Питаєте мене про Ґрундвіґівські (народні) університети в Польщі? Отже, нажаль, мушу вам сказати, що їх поза Дальками не маємо. За Ґрундвіґом (основник ідеї народніх університетів) основою університету є передовсім його аполітичність. Не можна фашерувати безкритичних іще учнів якимись сугестивними доктринами суспільних чи політичних напрямків, а треба єдино приготовляти тих учнів до державного, горожанського, творчого життя. Університет має давати державі свідомих горожан, а не приготовляти агітаторів партіям. Врешті завдання університету — впоювати й поглиблювати — як це Ґрундвіґ розумів — християнську релігію й культуру, чи в наших умовинах католицьку, а не пропаґувати ляїцизм, або як у деяких університетах (польських) свідоме воююче безвірництво!"

Відомий з рільної реформи мін. Понятовский підпирає ті університети, натомість відмовив допомоги о. Людвічакові. О. Людвічак видає ґазетку для самоосвіти п. н. „Університет Людови" (давніше „Промень").

Цікаво, що польські людові університети повстали вже й прим. у Гряді під Львовом. Видавана ґазетка тих університетів „Нова Ґромада" пропаґує — ідеї людового фронту, тим наближає думку до комуністів і лає духовенство за те, що воно бореться з комуною. На зїзд провідників людових університетів у Ловічі (1937 р.), на якім був міністр Понятовский, запрошено всіх провідників, з виїмком одного о. Людвічака...

У нас самоосвітній рух в українській формі розпочали радикали видаванням книжечок під назвою „Самоосвіта" та закладанням самоосвітних гуртків між радикальними організаціями „Каменярів" і „Жіночих Громад". Напрям того руху йде виразно по лінії масонських ідеалів тай ведуть його зрештою вихованці чеської Праги, тої Праги, де правив масон 33 степеня Масарик в часі коли вони там виховувалися.

За радикалами — хоч як прикро се писати — надскакує в нас „Просвіта". Її самоосвітні видавництва писані зовсім у ляїцистичному дусі, а під теоретичними виводами „порадників" для самоосвітніх гуртків і освітників міґби підписатися сам „брат" Пейо, один з теоретиків масонської світської „едукації" (едікасіон ляїк). Нема в тих книжках Бога ні на лік; поручається там для самоосвітніх гуртків видання не лише радикальні, але й виразно большевицькі! На сю тему була в „Новій Зорі" ч. 950 стаття п. з. „Коротка память „Просвіти" Який зміст має самоосвіта в „Просвіті". В тій статті писав я: „Зміст тої самоосвіти далекий не лише від релігійного світогляду, а нераз просто чужий навіть світоглядові українського світського націоналіста". Видано ті „порадники" ще тоді, коли в „Просвіті" панували радикали. Та хоч тепер „панують" там ніби „клерикальні націоналісти", то не видно якось руху за тим, щоб у „просвітянській" самоосвіті пішло на ліпше...

Подібний у своїм ляїцизмі до „Просвіти" видавничий самоосвітний рух інших світських видавців, прим. у видавництві „Рідне Слово" І. Тиктора й ін. (пор. статтю „Бібліотеки для селян" у „Новій Зорі" ч. 1091).

Третій самоосвітній рух у нас іде від 105% націоналістів. Про сей рух (головно видавничий) писав я в статті п. з. „Самоосвітні видавництва. Що і кілько видають радикали і націоналісти" („Нова Зоря" ч. 1087). Сей рух, щоправда, виразно противний большевизмові й іншим радикально-соціялістичним струмам і жидівському інтернаціоналізмові; та проте в справах релігії стоїть він на становищі поганськім, а його незнання в деяких релігійних справах нагадує ліберальстичні джерела, з яких він всетаки черпає богато своїх відомостей.

Зближений до націоналістів якийсь п. Павло Скалецький, великий прихильник кооперації, що в видавництві „Молоді" видав книжечку п. з. „Організація і виховання молоді" (Львів, 1935, накладом Стефана Бульбяка, стор. 64, 16°, ціна 1 зол.). І його погляди на справу „самоосвіти" дуже національно-ляїцистичні, та всетаки він одинокий знає про потребу релігії в вихованні, хоч не каже ще про католицьку релігію:

„У вихованні молоді мусимо вважати, щоб вона мала і скріпляла християнські етичні норми... Провід (самоосвітнього) гуртка мусить зацікавити членів історією й ролею Церкви в національному житті і дбати про те, щоб члени самоосвітнього гуртка ставилися до релігії і нашого обряду з повагою і пошаною і співпрацювали з національно-свідомим духовенством на місцях в розбудові громадського життя" (ст. 39).

Коли глянемо тепер на нашу суспільність то відразу впадає в очі, що по війні наша інтелігенція навертається до Бога, а зате народ, простолюддя байдужіє і відвертається від релігії. З великих накладів самоосвітніх видавництв (прим. 24.000 в націоналістів!)виходить, що є попит на такі видавництва, на самоосвітню працю. Се й видів я на феріях по наших селах: підростки-парібчаки в неділю голосно читали „Самоосвітника" — замість іти до церкви. Очевидне й те, що досі властиво нема в нас католицького самоосвітного руху тай дуже мало в нас таких католицьких книжок, які можнаб підтягнути в рубрику самоосвітніх видань. Щож, нагадуються тут безсмертні слова Спасителя з притчі про несправедливого управителя (Лк. 16, 1—12): „Бо сини віку сього хитріші від синів світла в зносинах з подібними до них..."

Годі сказати, що виховання, чи там „самоосвіта" (бо під тою назвою скривають тепер ці „виховання") се непотрібна річ і католики не мають тим зай-

матися. Навпаки, в імя гасла Католицької Акції „Відродити все в Христі Ісусі” мусять католики з обовязку взяти участь у самоосвітньому русі, хоч він у тій формі не від них вийшов. До участи в тім русі взиває нас також „Конституційний Статут Кат. Акції”, затверджений усіми нашими Владиками (дня 3. I. 1931 р.), якого § 1 каже:

Завданням Катол. Акції є приготовляти, творити й гуртувати католицькі стоваришення для цілей світського апостольства, себто для поглиблення та поширення, впроваджування в чин і оборони католицьких засад у житті одиниці, родини та суспільности, згідно з наукою католицької Церкви і вказівками Апостольської Столиці.

Ще конкретніше прецизують сей наш обовязок точки § III. статуту Т-ва „Скала”, - спеціяльно (§: III) точки: 1), 2), 3), 6), 9), 14), 16), в яких подано всякі роди виховної праці, подібної до „самоосвітнього” руху, але розуміється в католицькім дусі. Тай навіть сама ціль Т-ва „Скала” („Ціль Т-ва: підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу та його релігійно-моральне життя, а саме на основах св. католицької Церкви”, §: III) виразно містить в собі м. і. також обовязок заняття т. зв. „самоосвітною” працею, бо така праця виразно міститься в обемі поняття „освіта й культура”.

Мігби може хтось закинути, що се, мовляв, не обовязок католиків а спеціяльно „скаляків” займатися в своїй праці світською освітою. Можнаб на се згодитися, якби ми жили в якімсь ідеальнім окруженні, в якім світська освіта булаб „служанкою богословя” (=анцілля теольогіє), але так не є: якраз самоосвітній рух у нас має відвести людей від Бога! Спеціяльно служить тій ціли „наука” про всесвіт та про історію. Отже се наш дуже важний обовязок виложити „самоосвіту” простолюддю так, щоб вона не то не перечила науці католицької Церкви, а навпаки, виказувала якраз лучність і згоду між наукою й Церквою, між розумом і вірою. А щоб таке сталося, католики Українці мусять самі взяти в свої руки ініціятиву „самоосвітнього руху”, мусять надробити дотеперішнє спізнення й занедбання в тій дуже важній справі. Арамік.

Нові видання

Bericht über die ukrainischen Kongregationen des griechisch-katholischen Ritus in Polen. Von *P. Irenäus Nazarko O. S. B. M.* Generalpräses der ukrainischen Kongregationen in Lemberg. Wien 1937. 8⁰, 3 + (1). Окрема надбитка з видання: Referate der Allgemeinen Deutschen Präsidestagung in Innsbruck 1 bis 3 September 1937. Wien 1937. 67—69.

Повища напечатана праця була предметом реферату - відчиту автора на Загальному Зїзді Провідників Марійських Дружин в Інсбруці, 7 вересня 1937. Подаючи історію українських Марійських Дружин від митр. Й. Рутського, говорить автор про організацію та внутрішню й зовнішню працю сучасних Марійських Дружин. Як відомо, цей реферат дуже зацікавив був учасників згаданого Зїзду і наші Марійські Дружини стрінула кількаразова прилюдна похвала з уст чужих нам людей. Цей реферат у дещо зміненій формі появився також у Марійському Журналі „Acies Ordinata” (XV. Roma 1937. 22—24), що його видає Генеральний Секретаріят Марійських Дружин у кількох мовах.

Світло й тінь, щомісячник, журнал Українського Фотографічного Товариства у Львові та його філій. Ч. 12, грудень 1937. Рік V. Зміст: Я. М. Береза: Ремесло у світлині; О. Кей: Останній „шліф”; Зміст пятого річника; Новинки; Що читати; Вісті з УФОТО. В числі є 4 світлини: церква оо. Студитів у Львові, церква св. Юра у Львові, церква св. Николая і церква Успення Пресв. Богородиці у Львові. Світлини справді гарні, прецизні й артистично оформлені, їх виконав п. Олександер Мох. (—К.).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

16-ті роковини Папи Пія XI. Дня 12 лютня 1922 р. в церкві св. Петра в Римі відбулася торжественна коронація Святішого Отця Пія XI. Від того часу зачалася незвичайна й подивугідна Його діяльність, про яку будучі історики Церкви писатимуть великі книги. Св. Отець Пій XI, як 266 зчерги Христовий Намісник, починаючи від святого Апостола Петра, взяв у свої руки керму Вселенської Церкви в незвичайних часах, що прийшли по світовій війні. Як добрий батько, Св. Отець мусів утихомирювати розсварених дітей. Та сторінка діяльности Св. Отця стояла у звязку з тодішним політичним положенням у світі. Та Св. Отець знав, що самою діяльністю в політичній ділянці годі направити сучасний світ. Тільки поворот до науки Ісуса Христа, до Євангелія, може оздоровити нинішнє людство з матеріялізму, новітнього поганства та цілковитого безбожництва. Св. Отець поставив собі велике завдання: Все відновити в Христі. Це завдання Св. Отець виконує й каже нам виконувати молитвою, словом, добрими часописами, примірним життям, любовю ближнього, щоб у всіх людях, у родинах і народах запанував Христос-Цар. Того великого завдання не можна осягнути без праці й боротьби. Різнородні безбожники виповіли Христовій Церкві війну на „життя і смерть”. Нинішний Св. Отець як неустрашимий борець за Христову Правду не злякався такої хмари ворогів Христової Церкви. Найбільше нападають тепер на Христову Церкву безбожні комуністи та відомий напрям новопоганських націонал-соціялістів. Тому минулого року весною Св. Отець, хоч прикований до постелі важкою недугою, видав три відомі й нашим Читачам Енцикліки, а саме про безбожний комунізм, про націонал-соціялізм у Німеччині та про положення св. Церкви в Мексику. Св. Отець особливо дбає про великі народи Сходу, щоб і їх навернути до Христа. Східні обряди католицької Церкви Св. Отець дуже любить і шанує.

Рутськівські торжества в церкві ОО. Василіян в Бучачі. У грудні мин року бучацьке громадянство відсвяткувало ювілей 300-ліття смерти великого митрополита Рутського. Перед святом Непорочного Зачаття Преч. Діви Марії відправлено в церкві ОО. Василіян девятницю в намірі, щоб Господь Бог удостоїв нашого митрополита Рутського славою блаженних і святих у католицькій Церкві. Підчас кождого молебня до Непор. Зачатої була проповідь. Проповідували напереміну ОО. Василіяни: о. проф. Я. Брода й о. проф. Й. Камінський. Зміст проповідей був марійський, ілюстрований моментами з праведного життя митрополита Рутського. В навечерю Непор. Зачаття була проповідь останнього на тему: „Марійський дружинний рух у Бучачі, як заєдне здійснювання останнього Заповіту митр. Рутського”. Будуючу участь у девятниці взяли численно три Марійські Дружини, ведені при церкві ОО. Василіян, а саме Марійські Дружини Пань, Дівчат і Міщан. Члени цих Дружин приступили до св. Тайн. Дружина Міщан з власної ініціятиви відбула 5-денні реколекції. Святочну Академію в честь Першого Дружинника й Основника Марійських Дружин на українських землях митр. Рутського влаштувала Марійська Дружина Дівчат у салі Місійного Інституту дня 19. XII. за стараннем провідника тієї ж Дружини о. проф. П. Сивака. Програму виповнили: вступне слово о. Провідника, реферат о. Броди: „Заслуги митр. Рутського для українського народу”. У вокально-музичних точках взяв участь жіночий хор Дружинниць, що відспівав Барнича: „Пречистий блеск” і Л. Меріяма: „До стіп Твоїх”. Мішаний хор відспівав пс. Блажен муж. Тамбурова орхестра учнів василіянської гімназії в Бучачі по мистецьки відограла три мельодії. Враження зробили своїми деклямаціями Дружинниці (обидві Кізюківні й С. Олещуківна). Марійським гимном закінчено цю гарну святочну Рутськівську академію. Салю Місійного Інституту ОО. Василіян бучацьке громадянство виповнило по береги. — Учасник.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕН. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ промовляв в буджетовій комісії сенату. Він обговорив м. ін. справу конфіскат і цензорських практик супроти української преси і українських видань, підкреслюючи велику неодностайність в тій справі. Крім того домагався скасування заряджения б. предсідника львівської апеляції, яке вимагало, щоб Українці присягали в суді по польськи.

ГЕН. КАРАШЕВІЧА - ТОКАРЖЕВСКОГО, дотеперішнього команданта VI корпусної округи у Львові, перенесли до Торуня, а до Львова прийшов ген. Лянґнер з Лодзі, що командував колись полком піхоти у Львові.

ПРОЄКТ НОВОЇ ВИБОРЧОЇ ОРДИНАЦІЇ вицофав з сойму посол Дух, заявляючи, що в цім соймі мабуть ніхто не голосувавби за реформою.

СОВІТСЬКИЙ ЗАСТУПНИК ПОСЛА в Ромунії Бутенко пропав на днях без сліду. В домі, в якім він мешкав, мали знайти позмивані сліди крови.

СОВІТСЬКІ ВЛАСТИ виселили знад естонської границі коло 50.000 осіб до Туркестану і на Сибір.

СОВІТСЬКА ГРАНИЧНА СТОРОЖА застрілила на фінській території фінського жовніра і схопила двох фінських рибаків. Фінська преса домагається, щоб правительство виступило рішучо проти постійного нарушування фінської границі большевиками.

В РОМУНІЇ рішили скреслити з виборчих ліст всіх горожан жидівського віроісповідання до часу переведення ревізії їх горожанського права.

РОМУНСЬКА „ЗЕЛІЗНА ГВАРДІЯ” не візьме участи в самоуправних виборах. Всю свою силу зосередить вона на пропаганді до нових парляментарних виборів.

ЗМІНИ В НІМЕЧЧИНІ оцінює французька преса пессимістично: Вислідом змін буде затіснення взаємин з Італією, заострення протисовітського курсу, збільшення натиску на Австрію і вкінці більша участь Німеччини в еспанськім конфлікті. Супроти того франц. преса накликує однодушно до солідарности з Англією.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ відібрали почтовий дебіт французькому щоденникови „Ле Тан” на території Німеччини.

ВЕЛИКІ ІТАЛІЙСЬКІ МАНЕВРИ в Лібії мають відбутися на весну. В них візьмуть участь 4 корпуси війська, разом коло 100.000 війська.

У ШВЕДСЬКІМ СОЙМІ всі посли домагалися, щоб Швеція держалася осторонь міжнародних союзів та щоб її політика була невтральна.

БУРМИСТР БАРСЕЛЬОНИ заявив, що продовж року повстанці бомбардували місто 23 рази і збурили 864 домів та вбили і ранили 3.467 осіб.

В ЄРУСАЛИМІ виконано замах на Рахеба бея Нашашібі, предсідника помірковаої „Арабської Партії Оборони”. Се пересторога зі сторони екстремістів, щоб Рахеба бей не вдавався в переговори з Новою Британською Комісією для Палестини.

ЄГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило приступити до договору про ненапад, заключеного між Туреччиною, Персією, Іраком і Афганістаном.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ Півн. Америки вислали остру ноту до Японії, щоб Японія не будувала панцирників більшої містоти ніж устійнено в лондонськім договорі.

ЯПОНІЯ знов переслала Китаєві умови мира за посередництвом Німеччини. Китайська преса пише, що їх тяжко приняти, бо ті умови нарушують суверенність Китаю.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Духовенство львівського деканату, зібране на соборчику 7. II. у Львові, запротестувало проти нападу пос. Войцеховского в буджетовій комісії сойму на ВПреосв. Митрополита.

Карають наших священиків. Львівський окружний суд, на виїздній сесії в Любачеві, засудив на 6 місяців вязниці з завішенням гр.-католицького пароха в Улашові, о. Антонія Савчина, за нелеґальне ведення метрик осіб замешкалих поза його порохією, особливо на терені білгорайського повіту. — Любачівський староста покарав гривною 300 зл. з заміною на місяць арешту гр.-катол. пароха у Плазові о. Григорія Федорищака за нелеґальне висипання могили коло церкви...

Лікарська Палата звернулася до своїх членів, щоб вони уділяли безплатної лікарської допомоги безробітним. В тій ціли по більших містах мають повстати спеціяльні амбуляторії.

Почтові дирекції видали розпорядок, що на почтових пачках треба подавати точну адресу надавця.

В Станиславові відбудеться в найближчому часі процес проти Василя Вівчара, Дмитра Кугляка, М. Мацькова і Федора Запухляка, обвинуваченых за вбивство 5 вояків польської стежі коло Єзуполя в 1919 році.

150.000 зл. дістав Станиславів на фінансування мешканевого будівництва.

Чортків має стати літнищем.

Центральне огрівання наладнано в автобусах, що курсують між Станиславовом і Чортковом.

В Ценеві, бережанського повіту, арештували Степана Прийдуна, Василя Атаманюка, Михайла Корницького, Миколу Юськова і Петра Ковадла. Причина увязнення невідома.

Забрали театральні підручники. В часі побуту українського львівського театру „Богема" в Острівці пов. Теребовля поліція з Семенова забрала театральні підручники, а саме: „Каїн і Авель", „Отаман Хмара" й „У споконвічному вирі".

Скінчено другу половину колового мосту, який лучить Заліщики з Ромунією.

Нове воєвідство? Адміністративні власти мають рішити в найближчім часі справу створення нового воєвідства в центральній промисловій окрузі. Найбільші шанси на осідок нового воєвідства мають Перемишль і Сандомир. Се потягне за собою нові грубі кошти.

З днем 31 грудня 1937 року вигасли приписи, які ввели тимчасову обнижку обезпеченевих складок. Обезпеченеві складки за січень будуть визначені в висоті, яка обовязувала перед обнижкою.

Надгороду молодих Польської Академії Літератури в висоті 2.000 зл. признано Станиславові Пентакові за повість „Молодість Яна Кунефала".

Над Балтійським Морем появилися жайворонки. Коло Пуцка завважено дикі качки. Там цвітуть також бози.

Гумор. — Позичка. — Друже, не мігби ти мені позичити 25 зл.? — Я дуже хотівби, але не можу. — Може в такому разі... 10 зл.? — То що иншого: я мігби, та не хочу.

Бразилійський консулят у Варшаві переводитиме до 1.IV. с. р. іспити кандидатів на еміґрантів до Бразилії. По думці обовязуючих приписів еміґрантів обовязує знання читання і писання. Се відноситься також до дітей еміґрантів до 14 літ. Жінки еміґрантів звільнені від того.

Лікарські орґанізації виступили до міністерства освіти з домаганням новелізації приписів у справі уживання титулу доктора медицини, бо такий титул конечний на селі для успішного поборювання знахорів. Як відомо, перед 5 роками введено титул лікаря.

Сільський листонош з почтового уряду в Рудках Казимир Шемберский спроневірив від жовтня до грудня м. р. 635 зл., підписуючи фальшиво адресатів на грошевих переказах.

Коло Берестя Куявського арештували за волокитство Василя Мричка. Підчас слідства виявилося, що се б. офіцир царської лейбґвардії і б. командант двірської сторожі в Царськім Селі. По революції Мричко виеміґрував до Польщі, де купив собі великий чиншовий дім. Одначе незабаром всьо стратив і перекинувся на жебрака. При арештованім знайшли 16.000 зл. і 120 рублів у золоті та богато нотаріяльних актів. Мричка осадили в примусовім домі праці.

У Вильні влада опечатала тайну книгарню, в якій була маса нелеґальних книжок, брошур, летючок і т. п.

Окружний суд в Сувалках засудив на 3 роки вязниці листоноша Юзефа Мацеевского за присвоєння 47 листів і заграничних посилок.

В Москві розійшлася вістка про розстріл Антонова-Овсієнка, б. совітського посла у Варшаві.

Великий совітський воздухоплав „СССРV—6" розбився в околиці Кандалакші, 277 км. на полудневий схід від Мурманська. З 19 осіб залоги 13 погибло, 3 легко ранені.

В Кишиневі припинили Ромуни три часописи в російській мові: „Бессарабское Слово", „Время" і „Радіо-Експрес".

Корнелій Кодреану, вожд орґанізації „Всьо для батьківщини", заборонив приймати до тої орґанізації Ромунів римо-католиків.

В Чернівцях заборонено жидівським купцям і ремісникам замикати підприємства в суботу і свята.

У Відні відбулися протижидівські розрухи, зорґанізовані нац. соціялістами.

Б. диктатор Литви Вальдемарас, що тепер відсиджує кару вязниці в Піонівірі, написав книжку про Христа й переслав її до епископської курії, щоб дістати апробату.

Помер кн. Николай, батько княгині Кенту і вуйко грецького короля Юрія.

На острові Раб в Югославії згорів історичний замок з часів римського цісаря Діоклеціяна.

Гумор. — Розмова. — Отже вважаєте мене дураком? — Ні, але можливо, що я помиляюся.

Гумор. — Льоґіка. — Чому майже кожда байка кінчиться весіллям? — Тому що по весіллі кінчиться байка.

Ґалерія образів гр. Черніна у Відні продала одному Американцеві за міліон дол. славний образ голяндського мистця Івана Вермера ван Дельфт, який представляє артиста в робітні.

Професор др Ґ. Рагм відкрив у горячих жерелах в Японії червачки, які там власне живуть мимо високої температури. Таке диво стверджено вперше. Ті сотворіння не вигибають навіть тоді, коли температуру підвисшити до 400 степенів горячі!

Жертви. 1) Гр. катол. Уряд парох. в Білій, п. Чортків: зл. 10.20 на укр. інвалідів, 2) Др. Лев Скобельський в Кутах Старих, п. Кути: зл. 2 для академ. молоді на руки о. Дра Гриньоха, 3) о. Дмитро Василик в Угрині, п. Чортків: зл. 3.16 на укр. інвалідів (збірка підчас просфори в Заліссю), 4) Гр. катол. Уряд парох. в Гадинківцях, п. в місци: зл. 4.21 на катол. пресу.

Гумор. — Богатий купець: Ви просите руки моєї дочки. Не дам своєї дочки чоловікови, що не розуміється на інтересах. — Якби я не розумівся на інтересах, то деж я просивби о руку вашої дочки?

Українські безробітні ждуть вашої помочі — тож вишліть даток з зазначенням „на безробітних" на адресу: Львів — Пром-Банк — Ґродзіцких ч. 1, або: Т-во „Сила" — Рутовського ч. 22. III. п.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

†. о. **Степан Лопатинський,** парох в Ляцькім Великім, помер 1 лютого 1938. Похорон відбувся 4 лютого. — В. Й. П.!

†. о. **Богдан Чекалюк,** парох Пійла, помер 29 січня с. р. — В. Й. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. нашим Прихильникам в Америці й Канаді: Дуже дякуємо за присилку фотоґрафій і готових матриц до ілюстрацій, але просимо не слати їх на особисту адресу редактора, бо тоді муситься платити цло, коли редакція цла не платить, а ті посилки призначені прецінь для редакції, а не для редактора. Також дуже просимо, не посилати грошей на імена осіб, тільки на адміністрацію ґазети, бо посилки на приватні адреси роблять і тим особам і адміністрації великі клопоти задля дрібних квот.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: У тіні самітної сосни.
СТИЛЕВЕ: Королівський вязень.
ТОН: За чужі провини.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 17 лютня 1938. Ч. 12 (1112)

НОВА ЗОРЯ

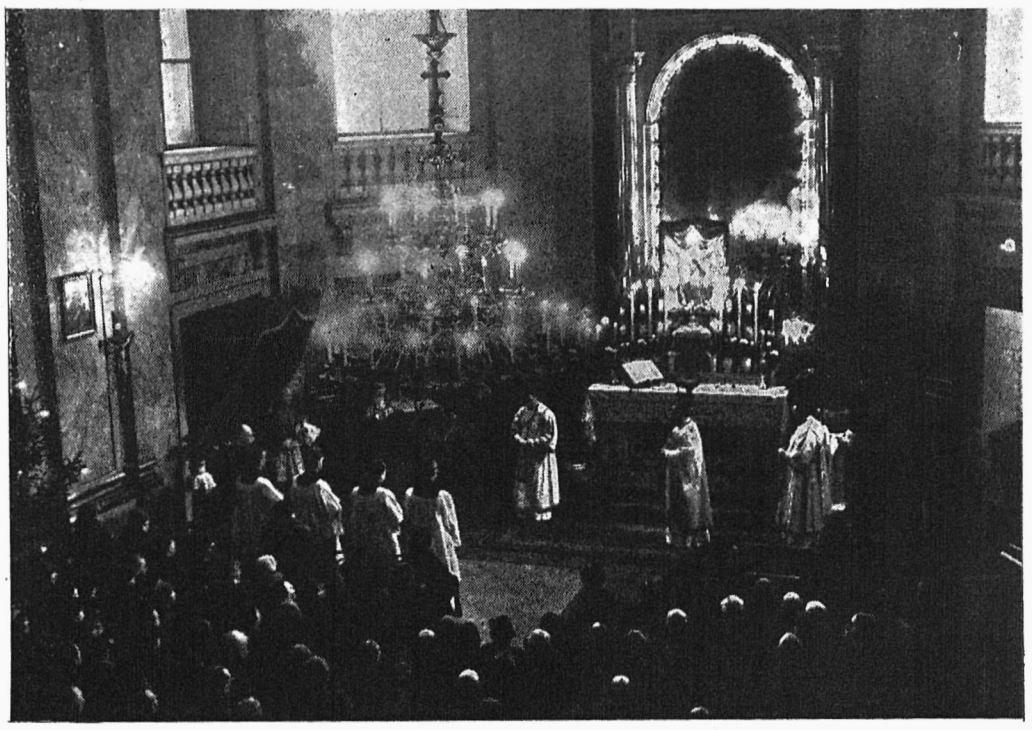
Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Служба Божа в церкві ОО. Василіян у Варшаві з приводу 16-ліття коронації Св. Отця Пія XI. На ліво під бальдахимом Апостольський Нунцій, Ексцелєнція Архиепископ Кортезі.

Зїзд шляхти в Перемишлі

Він домагається проповідей у церквах в польській мові...

ІКЦ в ч. 46 пише, що в неділю відбувся в Перемишлі зїзд 400 делеґатів підкарпатської шляхти, які буцімто репрезентували 300.000 тої шляхти. Офіцирське касино прибрали для них гербами. Промовляв кс. підпп. Мйодоньский. Він сказав, що тому два роки було всего 8 кружків загородової шляхти, перед роком було їх 52, а тепер є вже 147 і 8 повітових управ. Потому промовляли ріжні достойники почавши від віцеміністра військових справ ґен. Ґлуховского. Зїзд ухвалив приступити до „Союза Гірських Земель", потому вибрав начальну раду. Вкінці ухвалено три внески „в справах рускіх": 1) звернутися до властей по охорону перед террором українських шовіністів, 2) творити гр.-кат. церкви для польської шляхти гр.-кат. обряду в тих парохіях, де священики не схочуть виголошувати проповідей в польській мові, 3) ухвалено зсолідаризуватися з послом Войцєховским „за його оборону (!) польскости" в знаній соймовій промові.

Прибічна президентська рада в Польщі.

Ґен. Желіґовский заявив підчас своєї промови в соймі: „Предкладаю, щоб Пан Президент РП покликав дорадний орґан зложений з представників усіх ідеольоґічних уґруповань." Не бувби се уряд, але збір людей заслужених і досвідчених. А іменно малиб до ради належати: Кардинал Гльонд, Кард. Каковский, марш. Сьміґли-Ридз, б. президент РП Войцєховский, маршалкова Александра Пілсудска, І. Падеревский, Р. Дмовский, Вітос, Славек, проф. Буяк, проф. М. Здзєховский, маршалки сойму і сенату, А. Ґурский, ґен. Соснковский, б. марш. сойму Ратай і (лідер соціялістів) Недзялковский. — Примітка Ред.: При читанні вістей про сю раду мимохіть пригадується історія давної Польщі, де в сенаті по довгій боротьбі допустили нарешті українського Митрополита, але одержав місце по останнім польськім суфраґані. А тут не заповідається навіть останнє місце для ніякого представника 6 міліонового українського населення.

Великанська офензива німецької пропаґанди.

Польська преса доносить: Німецьке мін-ство пропаґанди викінчило великанський плян пропаґанди в цілі вишколення Німців у засадах нац. соціялізму. Плян обіймає кільканацять етапів і обчислений на 6 літ. М. ін. змонтують 6.000 радіевих колюмн по містах з дуже сильними голосниками (крім того, що зробиться для сел). Радіо буде відтяжене від політики. Заки зачнуть пропаґанду в армії, спеціяльні комісії дослідять її стан і настрій. Говорять про політ. інструкторів для армії. Та всі вісти про плян дотичать лише зовнішньої сторони його. Сам зміст пропаґанди держать у великій тайні. Додумуються, що буде голошена засада „проч з розполітикуванням армії", але за політику не вважатимуть ширення офіціяльних націонал-соціялістичних поглядів.

Обезпечення йдуть до певної катастрофи.

В буджетовій комісії сенату сам референт Еверт ствердив, що Польща має каси хорих, які не лічать, і має інституцію обезпечень, яка не виплачує належних чинитьб. Ті обезпечення всіх від усього виглядають так, що лучше булоб, якби їх взагалі не було і якби кождий сам дбав про свою будучність. Та коли вже ті обезпечення є, то треба в них зробити зміну в напрямі громадження фондів на конті кождого обезпеченого зокрема, бо та інституція не буде в силі виконати свої обовязки. Коли її не уздоровиться, то не обминеться катастрофи.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

ВПР. ОО. ПАРОХИ, ЩО Є ДЕЛЄҐАТАМИ — МУЖАМИ ДОВІРЯ

Т-ВА ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

допомоглиб дуже до поширення діяльности Товариства, якщоб обезпечили негайно церковне урядження від огню і від крадежівлому, доцінюючи тим способом значіння асекурації та даючи рівночасно добрий приклад для Своїх парохіян.

Папа Пій XI

З приводу 16-ліття Його коронації.

Шостого дня цього місяця відбулася у василіянській греко-католицькій церкві у Варшаві урочистість з приводу 16-ліття коронації теперішнього Святішого Отця Пія XI.

Святкування це треба зачислити до кращих зпосеред немногих, які колибудь василіянська церква у Варшаві мала можність переживати, головно тому, що на Богослуженні був присутний Апостольський Нунцій Ексцеленція Архиепископ Кортезі, що своєю чинною участю в молитвах додав торжеству більшої поваги й величавости. ОО. Василіяни урядили під проводом Впр. о. Ігумена й Ректора Пушкарського це свято, щоб передовсім зложити Всевишньому щиру подяку за поміч, ласки й опіку Його, що ними щедро обдаровував 16 літ Святішого Отця в кермуванні Церквою, як також щоб випросити для 80-літнього Старця в Петровій Лодці продовження літ щасливого життя для дальшого головування в католицькій Церкві, котра під жезлом сего Св. Отця так богато добра принесла особливо нинішньому, упавшому й тому нещасному світові.

В часі Служби Божої, що її відправляли: Впр. о. Ректор Пушкарський в асисті Всч. оо. Дра И. Заґвіського й М. Федорова, Достойний Гість приглядався нашим обрядовим дійствіям та прислухувався літурґічним пісням, що відбиті від стін святині милозвучним гомоном настроювали душі до горячих молитов, подяки і просьб у наміренні Святішого Отця. Здавалося нам, що їх Ексцеленція Нунцій переживав у нашій церкві немов перші хвилини, мимо того, що вже в цьому році, й то недавно, був Дорогим Гостем у василіянському храмі. Ціле Богослуження відбулося природно, спокійно, без вимушення та з великою скромністю, питомою монахам.

По відправі о. Ректор Пушкарський, взявши благословення Високого Гостя — Нунція, звернувся до вірних з короткою, але змістовною й відповідною до хвилі проповідю. В ній умотивував причину свята й унагляднив визначні й великі прикмети Особи Святішого Отця, котрий зосереджує в Собі велике знання, глибокість думки та велику релиґійність. Опісля Впр. о. Пушкарський підніс гідність потрійного уряду Святішого Отця, тобто: учительського, священичого і владичого, та підмітив, що уряд учительський домагається від нас послуху, священичий пошани, а владичий лю-

За право безправних

Розмова з Гетьманом України.

Німецький правничий орґан „Рехтсшпіґель” в 2 ч. з половини січня 1938 року *) приніс статтю під повищим заголовком. В ній пише:

Примітка Редакції: Коло 35 міліонів Українців, що їх називають також „Малорусинами”, стогне під кнутом Сталіна. Тільки на короткий час від 1917 до 1918 р. по століттях поневолення могли Українці втішатися державною самостійністю. Тепер жиє той 50 міліоновий нарід в 4 державах. Його провідник се Гетьман України, Його Світлість Павло лицар (фон) Скоропадський. Його можна назвати одним з найлучших знавців сучасного совітського права. Наших читачів буде особливо цікавити почути його міродайні погляди особливо про нову совітську конституцію і про права меншин у совітській республиці.

1. П и т а н н я: Чи стара совітська конституція давала якінебудь ґарантії для національних меншин, з яких український нарід найбільший внутрі совітських границь?

В і д п о в і д ь: Щодо старої конституції совітського Союза себто конституції з 1933 р., то я не бачу, щоб вона давала суттєві ґарантії для національних прав усіх націй, що належать до Союзу. Вправді проголошує та „конституція”, що „носії суверенности” се поодинокі національні республики, що належать до Союзу”, одначе вистарчає вже перечитати її 14 артикул, який вичисляє функції, що належать до компетенції Союзу, щоб могти сейчас ствердити, що всі функції суттєві під якимнебудь оглядом зібрані в руках центральних орґанів Союзу, отже суверенність поодиноких республик се ніщо інше як пустий титул! Щож до славного права поодиноких республик: вільно виступити з Союзу, то ледви чи слід про те надармо говорити. Бо вже давно завважено, що орґани поодиноких „республик” супроти центральних орґанів Союзу не досить самостійні і то не лише фактично, але також конституційно, внаслідок щойно згаданого поділу функцій, щоб могли політично здійснити евентуальну постанову виступлення. Одначе самозрозуміла фактична залежність поодиноких республик від Союзу ще більша, ніж та, яка істнує на основі конституції. Вона передовсім обоснована тим, що комуністичні партійні орґанізації т. зв. „національних республик” не мають навіть тіни автономії, яку їм приречено в конституції. Партійні орґанізації національних республик се після партійного статуту ніщо інше, як територіяльні відділи комуністичної партії Союзу. До того комуністична партія ніколи поважно не брала національних прав народів, що належать до Союзу. Передовсім з інтернаціоналістичної точки погляду комуністів всьо національне було не лише зовсім безвартісне, але навіть просто шкідливе. Подруге вони взагалі не признають ніяких прав і (зокрема) ніякого такого права, що для них малоб обовязуюче значіння. Щодо того загально відома засада Леніна: „Право се тільки те, що корисне для соціялістичної революції”. Що не брали поважно особливо національних прав народів, і їх мниме признання с е б у в м а н е в р к о м у н і с т і в — се вже зовсім певне. Вистарчить тут тільки пригадати інші слова Леніна, нпр. висказ, що „уступки зроблені поодиноким націям мають служити виключно закріпленню єдности совітської держави” і що „з Українцями муситься грати „шляґдаму”, щоб приспати їх національну вражливість”.

2. П и т а н н я: Чого має очікувати Україна від нової конституції?

В і д п о в і д ь: Очікувати вона не має взагалі нічого доброго, одначе побоюватися має передовсім заострення централістичної системи, якої головне завдання — поневолення національних меншин. Ся дальша централізація держави се взагалі властива ціль нової конституції, чого зрештою навіть російська преса зовсім не затаїла. Після нової конституції центральне правительство має іменно ще більший засяг державних функцій, ніж дотепер. Правительства національних республик падуть тепер взагалі на рівень місцевих самоврядних орґанів. Може найважніше се те, що створено спеціяльні орґани централізування держави — строго зцентралізовану державну прокураторію з союзним державним прокуратором на чолі.

3. П и т а н н я: Чи нову конституцію треба взагалі брати поважно, чи оцінювати її тільки як інструмент пропаґанди?

В і д п о в і д ь: Це питання, яке чуємо досить часто. Воно не все спирається на вистарчаючім знанні нової конституції і виходить далеко частіше від пропаґанди, що її супроважала, як від самої конституції. Коли возьмемо під увагу ту пропаґанду, зн. передовсім крик про те, що нова совітська конституція найдемократичніша в світі і представляє здійснення правдивої демократії, — то се твердження самозрозуміло ніщо інше як безсоромна лож. Її одинока ціль — використати наївність деяких демократичних кругів в західній Европі й Америці. Коли одначе поглянемо за куліси і займемося дійсними завданнями нової конституції, т. зн. дальшим скріпленням державного апарату, що збудований централістично і служить централізації та дальшому поневоленню прав як поодиноких людей так також поодиноких націй, що примусово належать до совітської держави, — то нову конституцію мусимо брати дуже поважно. Треба побоюватися, що її висліди дуже тяжко заважать на багатьох націях, поневолених внутрі совітських границь. Тому неросійські меншини в ніякому разі не повинні ґлядіти на нову конституцію як на поступ, тільки як на дальший відступ.

4. П и т а н н я: Що думає Ваша Світліть про нове російське виборче право?

В і д п о в і д ь: Воно належить самозрозуміло до чисто декоративних складових частей нової конституції і створене виключно для цілей пропаґанди.

5. П и т а н н я: Чи большевизм може похвалитися успіхами на Україні?

В і д п о в і д ь: Українці — селянський нарід. Складається передовсім з малих хліборобів і осілих ремісників. Комуністичні ідеї їм дуже далекі. Також наш робітник, що переважно вийшов з селянського стану, посідає сильне національне почуття і сильне змагання до національної самостійности й народньої питомої йому культури. Та остання добре розвинена в Україні, що має за собою дуже стару історію і дуже глибоко вкорінена та культура в „країні чорнозему”, як називають нашу батьківщину задля її урожайности. Тому всі Українці, з малими виїмками куплених людей, молоді чи старі і без ріжниці соціяльної верстви або їх віроісповідання, це смертельні вороги большевизму. Ми ніколи не погодимося з теперішним положенням, серед якого рік-річно можна бачити, як міліони наших земляків умирають в тюрмах ҐПУ і на вигнанні, або гинуть з голоду. Наша провідна зоря надії, що нам присвічує, се те, щоб одного дня могти стрясти з себе невиносиме большевицьке ярмо. Мусимо узброїтися в терпеливість, але наше змагання до свободи і самостійности для тяжко досвідчуваного українського народу і наша енерґія в визвольній праці ніколи не ослабнуть!

*) „Rechtspiegel”, München.

бови. Тому вірні повинні боронити все і всюди гідности Святішого Отця перед злими людьми, що часто у своїй зухвалості відважуються нарушувати її; повинні співтерпіти й співчувати з Ним, коли уважають себе за католиків і люблять Його; повинні велерадісно виконувати спонтанічно Його ради, коли уважають Його своїм найвисшим Учителем і своїм послухом мають нести Йому поміч як найвищому Володареві. Нині та поміч особливо потрібна, бо протицерковні сили комунізму, соціялізму й розенберґізму йдуть проти Риму з цілою силою.

Накінець проповіди Впр. о. Ректор Пушкарський висказав їх Ексцеленції Нунціеві радість і велике вдоволення з того, що Він мимо трудностей прибув до ОО. Василіян на це Богослуження та якраз у них розпочав низку торжеств, що відбудуться в цих днях на терені столиці з Його участю, в честь Святішого Отця.

На просьбу Впр. о. Ректора Пушкарського Ексцеленція Нунцій уділив вірним апостольське благословення, а гарно вивчений церковний хор закінчив могутним папським гимном це таке величаве і таке спокійне свято, що лишило по собі як найкращий настрій і зміцнення готовости станути до помочі й оборони Петровому Престолові.

Великі зміни в Ромунії

Патріярх Мирон премієром. — Виїмковий стан в цілім краю.

По наглім уступленні премієра Ґоґи король Карло іменував новим премієром Ромунії патріярха православної Церкви Мирона Крістеа, який створив правительство „національної концентрації”. Першим потягненням нового правительства було завішення діяльности політичних партій, відкликання розписаних виборів та введення виїмкового стану в цілім краю. Військові власти переняли на себе вдержання публичного ладу і безпеки держави. Вони можуть переводити ревізії всюди і в кождім часі, видавати прикази в справі складання зброї й муніції та пошукування за нею, цензурувати пресу і всякі публікації, заборонити часописи, розвязувати всякі збори і т. п. Правительство змінило всіх префектів, іменуючи на їх місце військових у чинній службі в степені полковників і підполковників. Розвязано також всі тимчасові ради громадські, повітові та міські й установлено на їх місце колеґії, зложені також переважно з військових. Се перший в цілім світі випадок, що високий церковний достойник підписав уведення виїмкового стану. Не трудно предвидіти, які будуть наслідки того для Церкви.

Програма правительства патріярха Мирона.

Нове ромунське правительство оповістило відозву до народу, в якій заповідає м. ін.: направити історичну несправедливість у відношенні до переважаючого ромунського елєменту, уникаючи несправедливости зглядом давних меншин; запевнити ромунському елєментові ширшу участь в господарськім житті; зорґанізувати відплив з Ромунії жидівського населення й інших чужих елєментів, які недавно осіли в краю; піддати докладній ревізії горожанські права, набуті по війні. Заграничка політика буде спиратися на Союзі Народів. — Річ ясна, що тут ходить про вкорочення прав національних меншин, яких територію дістала Ромунія якраз під умовою, що тих прав не буде вкорочувати. Як се відбеться на Ромунії, покаже вже мабуть недалека будуччина.

Розстріляли 6.236 політичних вязнів

Прокураторський уряд СССР оповістив, що за 9 місяців розстріляно там 6.236 комуністів за „саботаж” і інші політичні переступства. Кілько розстріляно на підставі вироків воєнних трибуналів, нема згадки. Поверх 70% розстріляних се комуністи. (АТЕ).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українсько - жидівська співпраця

В 50 ч. „Контратаку” появилося цікаве інтервю п. Фридриха Авербаха з дром Вальдманом, б. децернентом правительства Зах. України для жидівської меншини, визначного приклонника українсько-жидівського співжиття. Подаємо найважніші місця:

Від самого початку моєї національно-жидівської і сіоністичної діяльности я стояв непохитно на становищі, що краєва політика ведена Жидами тут повинна йти рука в руку з українською політикою. Перш за все я вважав, що лежить в інтересі Жидів, *як меншини, помагати Українцям* в їх змаганнях до осягнення автономічного істнування і що вслід за тим Жиди не повинні в ніякий спосіб підпирати польонізування областей краю, що їх замешкують у більшости Українці. Ті останні не мали ніколи претенсій в напрямі засимілювання Жидів, коли Поляки на кождому кроці висували їх. В державному інтересі Польщі лежить поправа істнування меншин, вже хочби з огляду на те, що більша частина меншостей мешкає в тій области краю, яка безпосередно дотикає „отвертої” *большевицької границі. Тому* польська політика в відношенні до меншин мусить змінитися. Польща мусить стати державою національностей, такою самою як Чехословаччина. Того вимагає специфічна національна структура. Боротьбу за повні автономічні права повинні Жиди й Українці вести разом. Одначе та співпраця має спиратися на щирому позитивному націоналізмі одних і других. Між Українцями доходять в останньому часі до голосу два напрямки. Один крайно націоналістичний, що схиляється у сторону гітлеризму і бачить розвязку українського питання в перемозі гітлерівської Німеччини. Другий напрямок схиляється до большевицької Росії. В інтересі українського народу не датися притягнути ні одному ні другому і тільки в разі збереження цілковитої невтральности між тими двома напрямками — можлива жидівсько-українська співпраця. — Треба вміти розріжнити сперте на здорових підставах прямування Українців до господарської самостійности від шкідливої господарської боротьби, яку ведуть деякі українські круги, симпатизуючі з гітлеризмом і якої вістря спрямоване проти Жидів. Українці мають повне *право до розбудови свого господарського* життя. Українці й Жиди не мають взагалі суперечних інтересів, навпаки мають богато спільних інтересів. Ще одно хотівби я сказати Українцям. Вони повинні все тямити, що вони в деякій мірі залежні від Жидів, коли йде про державно-творчі елементи. Мій довголітній досвід і співпраця з ними переконали мене, що вони мають незвичайно мало елементів, здібних до розбудови державного життя, зглядно автономічного і що в тому випадку потрібна їм поміч жидівської інтеліґенції. — *Нормалізацію польсько-українських взаємин* у теперішньому положенні вважаю річю перехідною, ефемеридою. Нормалізація се вексель, що не має покриття в українських масах. Українського питання не можна розвязати іменуванням кількох Українців достойниками державної адміністрації. Того рода розвязки не зрозуміє підростаюче українське покоління. Тільки перехід польської держави до системи правління, в якій узгляднять постуляти всіх національних меншин, буде цілковитою розвязкою так українського, *як і жидівського питання. Польща мусить* стати державою національностей.

Пан Волошиновский про нашу справу

П. з. „Як розвязати польсько-українське питання” (відповідь ч. 13 на анкету) приніс „Бюлетень Польсько-Український” в ч. 246 відповідь знаного польського діяча п. Йоахіма Волошиновского, що за часів царської Росії видавав колись своїм коштом українську газетку на Поділлі. Він пише м. ін., що багателізування українсько-польських взаємин — се найповажніша перешкода на шляху до їх ґрунтовного пізнання. Багателізується ту справу, бо її не знається, а не досліджується її, бо її багателізується. Так твориться блудне колесо, в якім губиться сама суть справи. З дотеперішніх відповідей на анкету „Бюлетину” найбільше сподобалася п. Волошиновскому відповідь ч. 9 (п. Ст. Лося), бо в ній є шкіц конкретного пляну. Хоч в точці 3 про барви п. Волошиновский має поважне застереження, але цілість нарису дає розумні підстави до реального обнятя справи. Польсько-українські взаємини в границях Польщі та взаємини Польщі з Україною — се два аспекти одної справи. Два **незалежні** народи можуть з собою боротися коли мають защо, або дружити, коли мають пощо. Випробувано обі альтернативи: була війна за Львів і був договір в київській виправі. Отже рік 1920 буде точкою звороту. В тім стані річей ініціятива унормування польсько-українських взаємин в межах Польщі повинна вийти від Поляків. Автор перестерігає перед сіянням ненависти, яку використовують чужі агентури й підчеркує, що тільки справедливе урегулювання відносин може бути тривке.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Такі зрештою слушні завваги чуємо вже від 20 літ, але на жаль в діло їх ніхто не переводить. Отже не дивниця, що виробилося загальне переконання про безвиглядність ситуації Українців у Польщі.

Англія і національні меншини

Віденська „Ді Нає Вельт” принесла в ч. 726 отсю інформацію з *Лондону: В понеділок 7. II.* на засіданні низшої палати посол Йосіяг Ведґвуд запитав мін. загр. справ Ідена, що англ. правительство думає зробити, щоб гарантувати охорону жидівській меншині в Ромунії, бо преціь Англія була між тими, що підписали заключений Ромунією договір про охорону нац. меншин з 9-го грудня 1919 р. Далі питав той посол, чи Англія співпрацює в тій справі з Францією й Америкою. — Мін. Іден відповів, що численні жидівські орґанізації вже внесли в тій справі богато петицій в Союзі Народів і там ті петиції вже розглядає Комітет Трьох, зложений з предсідника Союза Народів, 1 представника Англії та 1 представника Франції. (Як відомо від Англії засідає в тім комітеті сам Іден, від Франції її міністр загр. справ Дельбо. — Ред.). Той Виділ як тільки скінчить розглядати петиції зараз оповістить свою відповідь. Тимчасом правительство Його Величества Короля Великої Британії *окремо* застановляється над безпосередною акціею, яка в тих обставинах моглаб мати успіх. На його припоручення англ. посол в Букарешті пригадав ромунському мін. загр. справ, що англ. правительство все показувало велике заінтересування договорами про національні меншини, які підписало, і правами національних меншин взагалі. Щодо Америки, то вона не належить до Союза Народів і не підписувала ніяких договорів про національні меншини, отже її становище суттево *ріжниться від становища Англії та Франції.* Тому в справі відношення Америки до нац. меншин Англія не може нічого зробити, се річ Америки. Але ромунське правительство не може вже мати сумнівів щодо погляду англ. правительства в тій справі.

Щастя і шанси у грі

В кождій грі можна виграти або програти; інакше гра не булаб грою тільки чимсь, що навіть трудно означити. У грі на льотерії рішає про виграну виключно припадок; про се знає кождий і саме на той припадок числить.

Але та безоглядна диктатура припадку не виключає істнування більших чи менших шанс, що щастя людину не мине, що якраз її стріне. Отже коли напр. доходить до нас вістка, що скількість льосів, які беруть участь у розгривці, зменшено зі сто девятьдесять пять тисяч на сто шістьдесять тисяч, то кождому ясно, що шанси виграння значно зросли. Чим менше льосів, тим лекше, очевидно, виграти — се просте і ясне.

Та в пляні сорокпершої Клясової Льотерії не лише сей факт заслугує на підчеркнення. В тім пляні передбачено, що з загальної скількости 160.000 льосів виграє 80.000: отже давніше лось ділився на 4 самостійні части; тож припустивши, що кождий з вигравших мав тільки одну чвертку, при тій скількости виграних булоб 320.000 тих, що виграють. Але тепер лось ділиться на пять частей, отже в тих самих умовинах виграючих буде 400.000, т. зн. о цілих вісімдесять тисяч більше.

Вправді й кожда виграна буде ділитися не на чотири а на пять частей, та — як завважив один фільософ — лучше виграти менше як ніщо. Зрештою не треба бути фільософом, щоб завважити це...

А хто хоче бути одним з тих чотириста тисячів виграючих, нехай сейчас набуде лось першої кляси сорокпершої Клясової Льотерії, бо тягнення зачинається вже 17 лютого.

За критику судових вироків

„Роботнік” в ч. 26 приніс статтю З. Жулавского п. з. „Право критики”. Зміст: І міністр справедливости і посол, що критикував його в соймі, заявили, що судові вироки не підлягають критиці. Тимчасом по думці конституції тільки президент РП є поза критикою, але вже його правні акти, видавані під відповідальністю правительства, як декрети і розпорядки, підлягають необмеженій публичній дискусії та критиці. Таксамо вільно критикувати закони і правительство, бо без того булоби загальмований усякий поступ. Отже чому судові вироки малиб бути свобідні від критики? Таж критикують їх і прокуратор і адвокати, критикують публично і в апеляційних письмах. Судових вироків не вільно критикувати в образливий спосіб, але кождий горожанин має право висказати свою думку про вартість судових вироків. Критика судових вироків навіть конечна.

Німці потребують робітників

Соц. дем. орган „Наєр Форвертс” приніс в ч. 242 більшу статтю дра Р. Керна. Він пише: Зброєння й величезна автаркічна господарка Німеччини вимагають всіх продуктивних сил і все нових підприємств і фабрик. Вже в 1936 р. бракувало там рук, а тоді було там 17,079.000 занятих людей. В р. 1937 піднеслося те число до 19,013.000 — і тим сильніше відчувається брак фахівців. Вже в цілім ряді підприємств заведено в практиці 10-годинний день праці і робиться натиск на самостійних, щоби покидали свої варстати і працювали в фабриках. В тій цілі відбирають концесії мандрівним ремісникам і т. п. Автономні уряди дістали наказ, зменшити персонал, щоб було більше працьовників у фабриках зброї. *Знов* приймають до праці жінок і дітей... Вже в 1937 році спровадженo на жнива 58.000 заграничних робітників, а на сей рік треба їх 200.000. Муссоліні дає 30.000, за дальших ідуть переговори з Польщею, Угорщиною, Чехословаччиною і ин. Ті робітники мають дістати опладжену платню в чужих грошах, отже Німці потребують на те коло 70 міліонів марок на чужі девізи. Більше золота не мають уже в запасі. Словом, доказує др Керн, Німці потребують людей, а не мають їх на експорт, отже кольоній їм не треба. („Н. Ф.” се газета *крайно ворожа теперішній Німеччині, відси та конклюзія).*

Значіння кріпости Сінгапур

„Нає Ціріхер Цайтунґ” пише м. ін.: Своє повне значіння може морська кріпость осягнути тільки тоді, коли в її пристані стоїть сильна і рухлива воєнна фльота. Сегодня Англія не в силі вислати туди таку фльоту. Одна поважна англійська *газета написала, що панування Італії може* держатися в Абісинії поки панує мир на Середземнім Морі. Те саме можна сказати про панування Англії в кольоніях на Далекому Сході: воно тривке доти, поки в Европі панує мир.

Нове „гніздо шляхецке“

„Станиславівські Вісти” в ч. 5 принесли отсю замітку: ...В селі Крехівцях, віддалених 2 км. від Станиславова, деякі „людці” відвідують усіх селян-Українців, яких назвиска кінчаться на „ський” чи „цький”, та переконують їх про їх шляхотське походження. Водночас намовляють їх до зміни обряду з українсько-католицького на латинський. — Рівночасно довідуємось, що до крамниці п. Янковського увійшли вже ті „шляхетнего походзеня” чи то пак „ґенте нахта” і забрали частину товарів, а решту скропили нафтою. Друга їх ґрупа натомість гуляла по господарських курниках та коморах. Та дивно стає, чому ще до сьогодні поліція не довідалася, хто вони!

Примітка Ред.: Як відомо, закінчення на ський, ські, цький є в назвиськах буквально всіх словянських народів. Отже тільки дуже наївні люди можуть говорити і вірити, що се закінчення польські.

Перший „парлямент“ совітів

*Появилося нове 1—2 ч. меншевицького „Со*ціялістическаго Вестніка”. Вступна стаття в нім присвячена характеристиці першої сесії першого „парляменту” совітів. Та сесія заняла разом в обидвох палатах 18 годин часу і головно була присвячена овоціям для Сталіна й ухваленню високих діет для послів. Зате ні один з послів не відважився запитати про причини й наслідки кривавої „чистки”. Деякі промовці розуміється по вказівкам Сталіна атакували деяких міністрів, напр. мін. справедливости Криленка за те, що він „альпініст” і „шахіст” — і Сталін казав *його усунути*... Автор статті уважає можливим, що сей совітський „парлямент” мимо свого на разі послушного становища може стати знарядом перевороту, також реакційного.

Дальше як до сонця

Англійська преса пише: В 1937 р. 2600 англійських літаків зробило в воздусі 161 міліонів км., значить в порівнанні з роком 1935 якраз 100 проц. більше. Якби ті кільометри випростував, то можнаб сягнути аж поза сонце. Така вимагінована подорож тревалаб 80 літ.

Відгомін ліберальної преси

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

А тепер слово про пресу.

Зачну від „Мети", бо вона мені як католицька найблища зі всіх пресових орґанів, що напали на розпорядок Владики. „Мета" думає, що „таке становище" станиславівського Епископа „у католицькій Церкві є відокремлене". Чи справді? І чому?

Про те й поговоримо. Але наперід нехай „Мета" з рукою на серці скаже, чи годиться се, щоб католицький часопис ставився негативно до розпорядку катол. Єрарха і його прилюдно критикував? Чи чував хто таке у катол. світі і де? Таж навіть „Нива", вже старий орґан „високопатріотичного духовенства", або як вона себе називає „незалежна трибуна" духовенства (що за абсурд з точки погляду католицького світогляду!), пише, що не хоче сей розпорядок „атакувати чи критикувати — бо до цього не маємо права, ані наше становище на се не позволяє". („Нива", XII, 1937, ст. 411). Отже таке становище „Мети" справді відокремлене. Такого дивогляду ніде межи католиками не стрінете. Се справжній скандал надуживати трибуни катол. преси до виволікування на публичний осуд діяльности катол. Єрарха і критикування Його розпорядку. Сим „Мета" викликала публичне згіршення серед наших і без того зляїцизованих журналістів. Найлучшим доказом сего, як таке невмісне становище католицької „Мети" сквапливо вихіснував публіцист у „Вістнику" за грудень 1937 і вшкварив статтю під шумним заголовком „Contra plebeios". Вичисливши ріжних ворогів нашого народу і то самих найгірших, непочитальних — не боїться і не стидається поставити на рівні з ними і кат. Єрарха! А на доказ того свого зїдливо злобного твердження покликується — на катол. часопис „Мету" і цитує її дослівно у відповіднім контексті...

Нехайже супроти того „Мета" з рукою на серці совісно скаже, чи її негативне становище супроти церковного заряджения було на місці? Та чи принесло се хосен католицькій справі? Чи радше необчислимі шкоди?

А тепер вернуся до того закиду, що його „Мета" висунула проти розпорядку. Закид се не оригінальний. „Мета" просто повторює його за ліберальним „Ділом", лиш иншими словами. „Діло" пише злобно, як то кажуть „просто з моста". „Не чували ми ніколи про подібну заборону якогось польського церковного достойника" (ч. 245). А „Мета" пише дещо обережніше і делікатніше: „на загал у кат. Церкві таке становище є відокремлене".

Се гармата найтяжчого калібру, що нею противники хотять на прах розторощити зненавиджений розпорядок. І тому я на сей справді тяжкий, але злобний закид хочу дещо відповісти й виказати його безосновність.

Зазначую, що не маючи обовязку ні спроможности перечитувати розпорядки всіх польських катол. Єрархів, як також не маючи на селі такої бібліотеки, де я мігби в відповідних епархіяльних Вістях ріжних Ординаріятів про се упевнитися, не знаю, чи справді коли подібної заборони не видав котрий з польських Епископів.

Я можу лише ствердити і то зі всею певністю, що вона можлива. А коли „Діло" і „Мета" твердять (думаю, що маючи легкий доступ до бібліотек упевнилися в тім), що її не було, то я їм вірю і відповім, чому не було. Причина сего не инша лише та, що польські Епископи не мали потреби підчиненому собі духовенству видавати таку заборону.

Яке не булоб польське катол. духовенство і за що „Діло" і „Мета" його не малиб, то однак певне одно: що воно поза своїм шовінізмом сконсолідоване і зі своїми Єрархами тісно звязане, перняте одним духом і в народній праці перестерігає засади, які йому наказує перестерігати його Єрархія. Польське духовенство само, без приказу свого Владики ніколи не важилосяб публично виступити проти розпорядку церковної Влади, або в ліберальній пресі його критикувати, чи перед світським „народним проводом" свої жалі на церковну Владу виводити. Воно само з себе не вмотається в ніяку акцію для Церкви ворожу. Воно вміє пошанувати свою священичу гідність і для т. зв. народних справ не занедбує своїх обовязків у костелі.

Чи чував хто, щоб польські священики для народних імпрез опускали Богослуження, проповіди чи катехизації? Чи чував хто, щоб вони поза плечима своїх собратів-сусідів вмішувалися до їх парохій? Чи чував хто, щоб вони в т. зв. народних справах станули коли проти свого Епископа а по боці світського Проводу? Або щоб вони були членами таких народних установ, що їх у свої руки захопили очевидні в о р о ґ и Ц е р к в и і з ними співпрацювали? Чи чув хто вкінці, щоб вони ворожо, або хочби лише здержливо відносилися до катол. преси і катол. установ?

Ні! Се у них просто неможливе.

Можуть знайтися у них такі упавші одиниці, але вони без впливу і значіння і їх вони приводять сейчас до порядку. А докази на се: Поляки мають безліч ріжних установ, чисто католицьких, що побіч ляїцистичних розвиваються під проводом польських священиків. Доказ: їх становище у недавних конфліктах з дзвоненням в Лодзі і Кракові, їх негативне відношення до „Т. Ш. Л.", що в рефераті у „Варшавскому Звйонзку Легіоністів" підніс майор Людвик Домонь і про що пише „Діло" у ч. 262 з дня 27/XI. 1937 р. у статті „Ще один протиукраїнський алярм". Доказом на се, що польське катол. духовенство без наказу і зарядження своїх Епископів с а м о реаґує на кождий найменший прояв протирелігійного руху, само усувається зі світських товариств, як тільки в них до голосу зачинають приходити вороги Церкви і закладає сейчас анальогічні товариства католицькі. Про се свідчать „університети вейске" (кс. Людвічака в Дальках) у противенстві до ляїцистичних „університетів людових" — „Рух вейскі" кс. Махая у противенстві до ліберального „Руху людового", — далі „Стоваржишене католіцкіх Пісаржи" у противенстві до „Звйонзку Пісаржи Польскіх", „Звйонзек Научицельства Катол." у противенстві до „Звйонзку Научицелі Польскіх" і т. д. А деж у н а с така боротьба?

С в я щ е н и к з П о д і л л я.

*) Гл. статтю п. з. „Розпука з приводу розпорядку" в 10 ч. „Нової Зорі".

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Рутськівська бібліографія

за роки 1936—1938.

V. Вірші.

Тому, що в попередніх розділах я додав 6 позицій (14а, 14б, 15а, 20а, 30а і 30б), цей розділ зачинаю позицією 79-ою.

79. Уляна К р а в ч е н к о [Юлія Ш н а й д е р], На 300-ліття смерти митрополита Йосипа Велямина Рутського 5. II. 1637. (Йосиф Велямин Рутський митрополит Київський й усієї Руси-України. Ювілейна збірка... Перемишль 1937, 3—7). Див. 5.

80. Уляна К р а в ч е н к о, „Заповіт Митр. Йосифа Велямина Рутського". (Тамки, 70—72). Див. 5.

Обидва вірші нажаль доволі слабко написані. Не дивне, що декляматорам (-кам), навіть дуже вправним, доводилося з великим трудом їх віддати, як це було напр. на Рутськівській академії в Станиславові 6. II. 1938.

Про недруковані Рутськівські вірші диви Доповнення.

VI. Рутськівські торжества.

1. З і ї з д и й К о н ґ р е с и.

а) Унійний Зїзд у Львові.

81. Урочиста інавґурація викладів з приводу 300-ліття смерти митроп. Рутського. Велика промова Впреосв. Митрополита Шептицького. „Діло", LVII, Львів, 24. XII. 1936, ч. 288, с. 7—8. Див. 69.

82. У 300-ліття смерти митрополита Рутського. Закінчення викладів для духовенства. Тамки, Львів, 26. XII. 1936, ч. 290, с. 4.

83. [Михайло С т р у т и н с ь к и й], В 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Новий Час", XIV, Львів, 25. XII. 1936, ч. 290, с. 4; 26. XII. 1936, ч. 291, с. 1; 28. XII. 1936, ч. 292, с. 6.

84. Закінчення обходу з приводу 300-ліття смерти митрополита Й. В. Рутського. „Українські Вісти", II, Львів, 26. XII. 1936, ч. 297, с. 5.

85. В 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Нова Зоря", XI, Львів, 27. XII. 1936, ч. 100, с. 1.

86. Започаткування обходу 300-ліття смерти Митрополита Рутського. Архієрейська Служба Божа. Слово ВПреосв. Митрополита. „Мета", VI, Львів, 27. XII. 1936, ч. 52, с. 1. Див. 71.

87. В о л и н я к, Що дав перший Унійний Зїзд у Львові? „Новий Час", XIV, Львів, 30. XII. 1936, ч. 294, с. 3.

88. Унійний Зїзд Духовенства з нагоди 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Мета", VII, Львів, 7. I. 1937, ч. 1, с. 4.

89. Унійний Зїзд у Львові. Докладний звіт з ходу нарад. Тамки, ч. 1., с. 11—12.

90. Привіти для Унійного Зїзду у Львові. Тамки, ч. 1, с. 5.

91. Резолюції Унійного Зїзду. Тамки, ч. 1, с. 5.

92. [Роман Г а й д у к], Львів на честь Митрополита Рутського. „Правда", XI, Львів, 7. I. 1937, ч. 1—2, с. 4.

93. З нагоди 300-ліття смерти Митрополита Рутського... „Христос Наша Сила", [V], Львів, 7. I. 1937, ч. 1, с. 4.

94. В 300-ліття смерти митрополита Йосифа Велямина Рутського... „Українське Юнацтво", V, Львів, січень 1937, ч. 1, с. 18.

95. [о. Пахомій Б о р и с, ЧСВВ], Унійний Зїзд у Львові. „Місіонар Пресвятого Ісусового Серця", XL, Жовква, лютий 1937, ч. 2, с. 44.

96. о. П. [етро] Х о м и н, Унійний Зїзд у Львові. „Нива", XXXII, Львів, січень 1937, ч. 1, с. 27—33; лютий 1937, ч. 2, с. 45—57.

97. „Osservatore Romano" про Унійний Конґрес. „Мета", VII, Львів, 14. II. 1937, ч. 6, с. 3 — 4.

Це переклад статті, що появилася в ватиканському щоденнику „L' Osservatore Romano", 28 I. 1937, nro 22. Докладніше про це в Доповненнях.

98. П. [етро] І. [с а ї в], Унійний Зїзд з приводу 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Дзвони", VII, Львів, січень-лютий 1937, ч. 1—2, с. 62—63.

99. о. Володимир К у ч а б с ь к и й, І. Унійний Зїзд у Львові. „Богословія", XV/1, Львів 1937, 35—44.

100. 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Голос Спасителя", IX, Йорктон, Саск., лютий 1937, ч. 2, с. 63.

101. Унійний Зїзд у Львові. Тамки, березень 1937, ч. 3, с. 94.

102. Свята з приводу 300-ліття смерти київсько-галицького Митрополита Йосифа Велямина Рутського. „Добрий Пастир", VII/1, Станиславів 1937, 60.

103. Ks. Antoni P a w ł o w s k i, Pierwszy Zjazd Unijny we Lwowie. „Ateneum Kapłańskie", XL/1, Włocławek, czerwiec — lipiec 1937, 94 — 96.

Тут поданий також короткий життепис митр. Рутського та його церковно-народні заслуги (94—95).

Це описи Унійного Зїзду, що відбувся у Львові, 23—25 грудня 1937, подані в хронологічному порядку.

Бібліографію комунікатів і програм цього Зїзду подам у VII-му розділі: Афіші, комунікати й програми.

(Далі буде).

Три інтернаціонали

Всі три вони виросли з марксизму, всі три істнують рівночасно і всі три воюють між собою.*)

Всьо, що несоціялістичне називають соціялісти буржуазним. Навіть коли чоловік останній бідолаха, бездомний, голодний і обдертий, але не признається до соціялізму, то його називають „буржуєм по дусі“ (а виїмково немов з протекції „люмпенпролетаріем“). Отже рецензуючи книжку соціяліста для короткости і ми так будем робити.

В т. зв. буржуазнім світі є один великий блуд у відношенні до соціялізму. А саме той, що дуже рідко можна зустріти „буржуя“, який цікавився б соціялістичним рухом. Сей рух буржуї ігнорують. Наслідки того такі, яких можна сподіватися. А саме дуже рідко хто в буржуазнім світі знає той рух і тому родичі несподівано стають перед тим, що їх власні діти захоплюються тим рухом і доводять до таких катастроф, як довела інтеліґентська соціялістична молодь Україну або цар. Росію. Бо треба знати, що соціялізм соціялізмові нерівний, нпр. в англійськім соціялізмі виховуються побожні і розважні провідники, які прилюдно і правильно моляться Богу і засідання молитвою зачинають, а в Еспанії і в Росії маємо таких соціялістів, які винищують найкращі твори реліґійного мистецтва, тисячами руйнують доми Божі і хотіліб з корінем вирвати віру в народі! Не мало до того причинилося „ігнорування“ соціялізму т. зв. буржуазним світом в тих краях. Хто ігнорує соціялізм, той не може також знати та розуміти сучасної міжнародньої політики ні в Европі ні в Азії.

Отже в звязку з виступом Троцького цікаво бодай коротенько придивитися взаєминам трьох сучасних нам соціялістичних інтернаціоналів. Найстарший з них се другий інтернаціонал. До нього належать соціялістичні партії в Анґлії, Франції, Німеччині (німецькі с. д. провідники тепер на еміґрації), Швеції, Данії, Чехословаччини, Польщі і т.д. До сего інтернаціоналу належить також маленька українська соціял-демократична партія в нас і сильніша від неї радикальна, звана радикально - соціялістичною.

Ті партії, що належать до II інтернаціоналу, виросли головно на марксизмі, з виїмком анґлійської Лейбур Партії і наших радикалів. Вони мають не марксівське насіння й коріння, але вплив марксизму помітний і на них.

В усіх тих краях і народах, де ділають соціялістичні партії II інтернаціоналу (зв. тепер амстердамським від місця осідку його централі), ділає також III інтернаціонал, московський, комуністичний. Вони ворогують з собою і жеруться часом так, що тільки хвости з них лишаються по боротьбі. Найзавзятіша така ворожнеча між інтернаціоналами II і III відбулася за нашої памяти в Німеччині. Та ворожнеча й уможливила прихід до влади Ґітлера як диктатора, що взяв потому за лоб одну і другу партію та показав їм, де раки зимують.

Як III інтернаціонал ворогує з II інтернаціоналом, точно таксамо IV інтернаціонал ворогує з III інтернаціоналом. IV інтернаціонал оснував Троцький вже по викиненні його з Росії. Та організація поширена тепер в 30 краях на обох земних півкулях. Та не треба собі уявляти, що коли III інтернаціонал завзято ворогує з II інтернаціоналом, а IV інтернаціонал з III інтернаціоналом, то тимсамим IV інтернаціонал мусить бути приятелем II інтернаціоналу. Зовсім не мусить бути. Ось послухаймо як Троцький висказується про II інтернаціонал, якого вихованки дали йому перший притулок в Европі.

Коли Троцький сидів в гостині у Турків на однім з Принцових островів недалеко Стамбулу і шукав такого краю в Европі, який давби йому право побуту, в Норвеґії були тоді при владі соціялісти. Норвежська робітнича партія належала якийсь час до III інтернаціоналу, але потому посварилася з Москвою і виступила з III інтернаціоналу, а до другого ще не вступила. Коли та партія прийшла до влади в році 1935, Троцький з Туреччини попросив о візу на побут. По деякій сварці в тій справі між верховодами норвежської робітничої партії Троцькому візу дали під услівям, що не буде вмішуватися у внутрішні справи Норвеґії. Він підписав те услівя і так дістався до тої гарної країни як її ґість серед крику всіх ґазет світа. Норвежське правительство призначило йому на мешкання село Вексал, 60 км. від Христіянії (Осло). Там Троцький і замешкав з жінкою при родині редактора соціялістичної ґазети Кнудсена і мешкав там майже півтора року, від червня 1935 до вересня 1936 р.

„Наше життя плило в найвищій мірі рівномірно і мирно, можна навіть сказати дрібно-буржуазно, пише Троцький. До нас скоро привикли. Взаємини з народом, який нас оточував, відбувалися майже без слова, але цілком приязно. Раз на тиждень ходили ми з родиною Кнудсенів до найблизшого кіна, де показували минулорічні сензації з Голивуду. Деколи, головно в літі, відвідували нас заграничні приятелі, в більшости представники лівого крила робітничого руху. Життя світа підслухували ми через радіо: того чарівного і незносного інструменту почали ми вживати приблизно перед трьома роками. Найбільше дивували нас адміністративні розважування совітських бюрократів. Ті люди чуються в етері як вдома. Приказують, грозять, лають і притім не зберігають навіть найменшої осторожности з огляду на державні таємниці. Нема сумніву, що неприятельські ґенеральні штаби дістають найцінніші інформації з тої отвертости великих і малих „провідників“ Совітського союзу.“

Так Троцький мирно зажив у Норвеґії. А жити мав з чого, бо він публіцист першої кляси і статті його всюди радо приймають тай незле за них платять, навіть у буржуазних ґазетах. А й книжки його, видавані в ріжних мовах, приносять дохід, який зовсім вистарчає на вигідне життя. Здавалосяб, лиш жий та будь. Але Троцький скоро попав у конфлікт з норвежським соціялістичним робітничим правительством. Він так се описує:

„Вже при першій зустрічі з партійною верхівкою відчув я подих тупого консерватизму, так безжалісно відкритого в театральних штуках Ібзена. Вправді головний орґан партії „Арбайтерблядет“ не покликається ні на біблію, ні на Лютра, тільки на Маркса й на Леніна, але перенятий він тою філістерською обмеженістю, до якої Маркс і Ленін відчували непобориму відразу. Головну свою амбіцію бачило те „соціялістичне“ правительство в тім, щоб по можности якнайменше ріжнитися від його попередників, реакційних правительств... Незабаром мав я нагоду ґірким досвідом переконатися про те, що неодин буржуазний урядник має далеко ширший горизонт і сильніше почуття власного достоїнства, ніж панове „соціялістичні“ міністри...“.

Дальше описує Троцький, як 5 серпня 1936 р. виїхав він з родиною Кнудсенів на два тижні над море, а вдома лишилася на господарці тільки молода дочка Кнудсенів і її ще молодший братчик. На другий день опівночі увійшло до помешкання 5 молодих фашистів. Вони показали дівчині фальшиві поліційні відзнаки і почали „ревізію“. Дівчина мимо своєї молодости зоріентувалася, що тут щось не в порядку, стала перед дверми кімнати Троцького, розпростерла руки і заявила, що сюди їх не пустить. Відвага молодої дівчини змішала пятьох мужчин. А тимчасом братчик наробив крику і почали надбігати сусіди в білизні. Отже фальшива поліція втекла, захопивши з найближчого стола папери, які там стояли.

Правдива поліція без труду ствердила вже найближчого дня, хто були ті пташки. А що наближалися вибори, отже норвежська преса почала розписуватися і про справу описаного нападу. А там преса численна. Хоч в Норвеґії є всего 3 міл. мешканців, то одна партія має 35 щоденних ґазет і щось 12 тижневиків. Отже крик у краю піднявся величезний. Вже дня 13 серпня сам шеф кримінальної поліції Свен прилетів літаком на маленький остров, де Троцький відбував вакації, щоб переслухати його як свідка. Свен запитував м. і., чи Троцький не робив якої політики в Норвеґії, бо фашисти для оправдання свого нападу покликувалися на його злочинну діяльність, а їх адвокат звернувся навіть до прокурора, щоб той обвинувачував Троцького „за чинности, які Норвеґію можуть втягнути у війну“. Права норвежська преса, пише Троцький, зовсім стратила голову. Ще до вчера обвинувачувала його, що він в потайнім порозумінні зі Сталіном підготовляє революцію в Еспанії, Франції, Бельґії й Норвеґії, а тепер нагло почала брати в оборону московську бюрократію перед нападами Троцького. Коли Троцький вернувся до свого помешкання, зачали його облягати журналісти, бо в Москві зачався процес, який незабаром скінчився розстрілом визначних большевиків.

Троцький з того приводу так характеризує III інтернаціонал:

„Потрясла мною не сама жорстокість карного суду (в Москві): епоха воєн і революцій се жорстока епоха, а вона наша часова батьківщина. Потрясли мною: студена злоба фальшування, моральне ґанґстерство правлячої кліки, спроба обманити публичну думку всего людства, сучасні й будучі покоління. „Каїн Джуґашвілі осягнув свій верх“, сказав я до моєї жінки, коли минуло моє перше остовпіння. Світова преса всіх напрямків зустріла московський процес з отвертим недовірям. Навіть фахові „приятелі“ Москви мовчали заклопотані. Не без труду Москва викликала рух у розгалуженій сіті організацій залежних від неї, напів залежних і „заприязнених“. Міжнародня машина для оклевечування розгойдалася помалу, а грязюки їй не бракувало... Комуністичний часопис в Норвеґії, який ще вчера був приневолений брати мене в оборону перед фашистами, якстій змінив свій тон. Тепер домагався від (норвежського) правительства, щоб мене прогнало з краю, а передовсім, щоб мені заткало рот. Функція теперішньої преси Комінтерну знана: коли вона свобідна від менше важних доручень совітської бюрократії, тоді виконує найбрудніші завдання ГПУ. Телеґраф між Москвою й Ослом працював безперервно...“

Який цікавий був вислід натиску Москви на соціялістичне правительство в Норвеґії і як благородно поставився до того норвежський суд, представимо в слідуючій статті. — А. Ч.

*) Гл. статті „Нова книжка Троцького“ в 7, „Суть тоталізму“ в 8, „Як караються комуністи“ в 9, „Жах тоталізму“ в 10 і „Суть троцкізму“ в 11 ч. „Нової Зорі“.

І Швайцарія приготовляється до війни

Швайцарський сенат радив над законопроектом про господарське приготування Швайцарії на случай війни. Той закон має створити правну підставу для господарського приготування оборони краю і передбачує ряд заряджень щодо сирівців і середників живности вже в часі мира.

Не пять кляс але пять частин льосу

Помимо численних вияснень, подаваних до публичного відома, є ще грачі, які не орієнтуються, на чім полягає суть змін, впроваджених до пляну сорокпершої Клясової Льотерії Дирекцією Польського Льотерійного Монополю. Декотрі з них нпр. думають, що повернено до давного поділу льотерій на пять кляс замість обовязуючої від довшого часу чотироклясової системи.

Отже слід ствердити, що під тим оглядом нема ніяких змін і що сорокперша Клясова Льотерія буде складатися подібно як і попередні льотерії, з чотирох кляс.

Зате змінено засаду поділу льосів. Коли дотепер кождий льос ділився на чотири части, означені буквами а, б, ц, д, то тепер ділиться на пять частей, при чім пята частина означена черговою буквою е. В той спосіб всі виграні в кождій з чотирох кляс будуть ділитися між власників кождої пятої частину льосу, се є на пять частин. Розуміється, що одна особа може посідати довільну скількість частин льосу і тим шляхом збільшити свій уділ в евентуальній виграній.

З „Відродження"

В пятницю 11. II. відбулося відкриття X-го протиалькогольного й протинікотинного курсу та вистави, влаштованої „Відродженням" у Львові. Вистава цікава багатством зібраного матеріялу, безліччю графіконів, картин, колірових ґравюр і инших матеріялів. Відразу стає нам ясне захоплення й заінтересування чужинців нашим відродженецьким рухом, виявлене минулого року на міжнародньому конґресі в Варшаві. Наш рух, хоч молодий, слабо підсилюваний, з малим числом членів, працює якслід і виконує незвичайно корисну і конечну роботу.

В год. 18.15 голова „Відродження" мр Ценко відкриває курс вступним словом. В ньому згадує, що хоч не всі лиха нашої історії слід приписувати уживанню алькоголю, всетаки величезний відсоток неграмотних (60%), масову еміґрацію і вбогість населення годі пояснити чимсь иншим як головно замилуванням до чарки. Алькоголь таке велике суспільне лихо, що мусять істнувати окремі т-ва до боротьби з ним. Далі вказує на великі трудности т-ва у виконуванні статутової діяльности. Хоч статут, затверджений владою, позволяє т-ву працювати на терені цілої держави, діяльність його стрічається з раз-у-раз більшими перешкодами адміністрації. Діяльність т-ва на Волині й Гуцульщині дуже утруднена. „Відродження" протестує де треба та не вірить в успіхи тих протестів. Влада утотожнює відродженецький рух з націоналістичним і боротьбу з алькоголем та нікотиною уважає боротьбою диктованою виключно політичними мотивами. Всіх протиалькогольних плебісцитів було в Польщі 520, з того на українські землі під Польщею припадає 477. В 1937 р. видали Українці в Польщі на тютюн та алькоголь 158 міліонів зол.! Для порівнання може служити розписана два роки тому позичка для „Рідної Школи" в сумі 250 тисяч зл. Досі мимо великої пропаґанди одержала Р. Ш. всього 140.000 зл.

Слідує виклад о. дра Всеволода Дурбака п. з. Вплив алькоголізму на моральний рівень одиниць і народів. Церква не проголошує за ґріх уміркованого пиття, бо у св. Письмі нема ніде такої заборони. Та хоч у Церкві не істнує така заборона, Церква вважає пиянство ґріхом, бо людина тратить тоді уживання розуму, тратить подобу Божу та стає склонною до дальших ґріхів. Церква підпирає абстинентський рух, бо це рух конечний і добрий. Алькоголізм веде до частих упадків в области 6-тої заповіди, понижує честь, деформує характер і волю, шкодить здоровлю так фізично, як і морально. Алькоголь се руїна родинного співжиття. Що шкідливе для одиниці, шкідливе також для цілих народів. На нашому народі фатально відбився вплив алькоголізму: в нашій побутовщині, піснях, в гарному письменстві та історії. Замилування до чарки витиснуло на нашому народі пятно рабства. „Відродження" виконує велику працю, бо змагає до викорінення алькоголю як лиха нації і як лиха одиниці. Згадує „Правду", яка апелює до боротьби з новою язвою: по наших селах, де нема вже майже жидівських коршем, повстають наші коршми. З тою появою треба боротися.

Після того др О. Недзвецький виголосив цікавий відчит на тему: Алькоголь і нікотина та здоровля. Найцікавіші думки сего реферату подаємо в нинішньому лікарському фейлетоні. — Дня 12 с. м. др П. Біланюк виголосив реферат п.з. „Чому і як школа поборює алькоголізм і нікотинізм". В нім вказав, що успішну боротьбу з алькоголем і нікотиною може вести тільки та школа, в якій всі вчителі ділатимуть добрим приміром, т. зн. коли вони будуть здержуватися від курення і пиття на очах своїх вихованків. Крім того ціла школа мусить бути перенята ідеалістичною атмосферою. Дуже помічним у боротьбі з алькоголізмом і нікотиною у школах бувби Пласт. Тому прелеґент звернувся до управи Т-ва „Відродження" з закликом доложити всіх зусиль для віднови тої організації.

— Проф. Е. Жарський в рефераті п. з. „Алькоголь і нікотина" виказав, що в житті спортовця немислимі алькоголь і нікотина. — Дуже цікавий був реферат п. Ярослава Літинського п. з. „Страшна дійсність у світлі цифр". В нім прелеґент представив руїницьку ролю алькоголю й нікотини в господарськім житті одиниць і загалу. Ось кілька страшних цифр: В 1936 р. на українських землях в Польщі, з виїмком Полісся, Підляшша і Холмщини, було 427 горалень, які випродукували 15.752.000 л. стопроцентового алькоголю. Фабрик тютюну було 4. Вони випродукували 3,035.000 кґ. тютюну. В 1936 р. Українці пропили 51.775.610 зл., прокурили 70.313.000 зл., отже разом прокурили і пропили 122.088.610 зл.! В однім місяці пропивали Українці 10.173.052 зл., в 1 тижні 1.453.296 зл., в 1 дні 334.450 зл., в одній годині 13.935 зл., в 1 мінуті 232.25 зл. За 122 міл. зл., що їх Українці пропили і прокурили в 1936 р., можнаб вибудувати 10.000 фабрик, отворити 20.000 крамниць, поставити 2.000 двоповерхових домів, купити 130.000 га землі і т. п.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Що ухвалив комітет оборони РП.

Перше засідання Комітету Оборони Річипосполитої відбулося 11 с. м. в Варшаві під проводом президента РП при участи марш. Ридза-Сьміглого, премієра, міністрів закордонних справ, військових справ, скарбу, промислу і торговлі, хліборобства. Крім того були віцеміністр військових справ і заступник шефа ґенерального штабу. Радили над справою апровізації і справою сирівців. Рішено сконцентрувати апровізаційні аґенди при мін-ві рільництва. Буде іменований віцеміністр для справ апровізації. До апровізації зараховано справи звязані з прохарчуванням, заосмотренням в предмети загального ужитку, як також аґенди продукції нпр. перерібки, громадження і розділу. Щодо сирівців то рішено створити постійні підстави сирівців для мирних потреб промислу і для оборони держави.

Надгороди безбожникам.

Центральна рада союзу совітських безбожників звернулася до сов. правительства з проханням дати найактивнішим безбожникам безплатні виїзди за границю як надгороду за їх працю. Правительство одобрило прохання і вже в 1938 р. 125 передових безбожників виїде на державний кошт за границю. Вони відвідають Чехословаччину, Швайцарію, Францію, Англію і Злучені Держави Північної Америки.

Польський балет і кілька сот тисяч дефіциту.

ПАТ звідомляє, що ПБР („Польський Балет Репрезентаційний") по виступах у Франції й Англії танцює тепер в Німеччині, всюди з поводженням, хоч не бракувало про нього і критичних уваг, нпр. в Англії. „Просто з мосту" робить до того таку замітку: Касовий дефіцит того балету виносить досі кілька сот тисяч зл. — І таке діється тоді, коли нема грошей навіть на одну порядну оперу в Варшаві. — А на культурні цілі всеї української нації не дають з податкових грошей навіть десятої пайки того, що коштує той балет.

Прага европейським центром Комінтерну.

Чеська преса пише, що одним з пятьох секретарів Комінтерну іменовано провідника комуністів у Чехословаччині Ґотвальда. Плян Комінтерну на 1938 р. передбачує створення трьох центрів Комінтерну: в Празі, Базилеї і Штрасбургу. Найважнішим з тих центрів має бути Прага.

„Плюю в Атлянтійський Океан"...

Орґан троцкістів „Октябр", що виходить в Норвеґії, приніс нову статтю Троцького. Він атакує в ній норвежського міністра справедливости, який іще кілька літ тому був членом II Інтернаціоналу, отже товаришем Троцького, а потому підписав розпорядок про його видалення. „На саму згадку про се, пише Троцький, плюю в Атлянтійський Океан." Далі Троцький пише, що голосні письменники Ромен Ролян, Гайнріх Ман і Файхтванґер на жолді ҐПУ і твердить, що убиття Райса коштувало ҐПУ 300.000 франків. Вкінці обвинувачує аґентів ҐПУ о ряд злочинів, мордів письменників, заповнювання тюрем в Еспанії, підроблювання документів і т. д. На всьо наводить документи.

Ліцитація архіву роду ґрафів Тааффе.

З Праги звідомляють: В березні відбудеться ліцитація архіву роду ґрафів Тааффе. Австрія зацікавилася наперед політичними документами, що відносяться до неї, а Чехія знов тими, що її дотичать. Отже на ліцитації продаватимуть мабуть лише книжки і твори мистецтва, а не політичні документи.

Лікарський фейлетоник.

Алькоголь і нікотина

Алькоголь у дрібних давках поражує частинно мозкові функції: тоді заникає память, хвилево не відчувається перевтоми і т. д. Більша скількість алькоголю грозить утратою тепла внаслідок розширення кровоносних посудин, далі утратою притомности і навіть смертю. Хронічне уживання алькоголю викликує ріжні хронічні нездужання: перерість серця, поширення печінки, ушкодження кровоносних посудин, що викликує й приспішує склерозу (звапніння жил), та шкідливо ділає на цілу центральну нервну систему. Дальший наслідок постійного уживання алькоголю — ослаблення і невідпорність білих тілець крови, яких завданням боротися з усіми бактеріями, що дістаються до орґанізму. Через ослаблення білих тілець крови пияки дуже склонні до туберкульози (сухіт). Алькоголь ослаблює волю, зміняє цілу психіку людини, вбиває критицизм, доводить до затрати естетичних почувань, викликує склонність до вибухів і ушкоджує полові чинности орґанізму. Діти пияків бувають рахітичні й родяться з соматичними ушкодженнями: з водою в голові (мозку), малою інтеліґенцією, тупістю і слабою памятю. Уживання денатурованого спірту (денатурату), що тепер часто лучається по селах, поражує змисл зору та викликує постійну сліпоту.

Вплив нікотини на орґанізм дає також фатальні наслідки. І так, у молодих курців виступає блідість, воніти (блювання) і слабість серця. Нікотина звужує кровоносні посудини, збільшує тиснення крови в жилах і викликує передвчасну склерозу. Більші дози нікотини ушкоджують серцевий мяз, атакують нервний уклад, викликують болі голови, дрожання рук, впливають відемно на змисл зору і роблять невражливим на деякі краски (дальтонізм). Курення і жвякання тютюну, уживання табаки і нікотинний пил — все те викликує затроєння нікотиною. Алькоголь і нікотина, сі дві отруї масово поширені, шкодять одиниці, родині, потомству і нації. Їх треба завзято поборювати. — (З реферату дра О. Недзвецького на курсі „Відродження").

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Щасливі дні містечка Озеряни, пов. Борщів. По тяжких зусиллях позволив нам Господь віддавати Йому славу у новій святині. Весною 1930 р. зачали ми будову нової церкви, 30 м. довгу, 16.5 м. широку, одна копула 24 м. висока. Кошторис 180.000 зл. Почин, площу, значну грошеву допомогу дали нам Ексцеленція Впреосв. Кир Григорій; не відтягнувся від датків і патрон церкви князь Павло Сапіга. І впливали записи побожних душ. Хоч які тяжкі були часи, Озерянці не щадили ні труду, ні гроша, прибула не одна вдовина лепта і Христос-Цар поблагословив. Після плянів інжиніра Олександра Пежанського зі Львова і під його керовництвом обняв будову архітект Лев Шелевич з Дрогобича. Солідно провадив будову, зобовязання виконував скрупулятно. До повного викінчення бракує плиток у церкві і витинкування мурів назовні. Виконано після проекту інж. Пежанського й алябастровий престіл. З подивугідним запалом складали люди жертви на ту ціль, і найбідніший хотів мати участь у жертівнику, на якому Христос за всіх і все буде Себе жертвувати. Зближився день загальної радости, свячення церкви. Мимо віку і слабих сил в товаристві Всесвітлішого Отця Пралата Ректора Бойчука прибули Старенькі Владика. Господарі хлібом сіллю, діти квітами вітали. В суботу дня 30 жовтня 1937 р. в навечеря Христа-Царя у супроводі трицятьох священиків Архипастир впровадив свою паству у нову святиню. Владика церкву посвятили Христу-Цареві, тай Ісуса в Службі Божій перші в новій церкві жертвували, а потім людей під місійний хрест завели, св. Місію відновили, Христа і хрест святий любити вчили. Хоч велика церква, та людей не помістила, щастям Божої слави вся околиця раділа, самих св. Причастій було 2000, з суботи на неділю цілу ніч Ісуса в Нсв. Евхаристії у новому храмі вірні почитали, а в неділю Наш Владика Христа, Царя любови, проповідували, о молитви просили та благословили своє вірне стадо. Не забули вірні діти тої просьби і коли настав день Імени Їх, заповнили церкву старі і малі, 250 св. Причастій у сам день Імянин приняли, а до рук свого пароха зложили зобовязання в дарі для Найдорожчого Владики і на Їх намірення вислухати 1400 Служб Божих, приняти 1200 св. Причастій, відмовити 1400 вервичок і 200 посіщень зробити. Біжуть що дня до церкви, моляться, св. Причастя приймають, поклін Христу Цареві в Нсв. Евхаристії віддають і побожними піснями Христове Серце і Пречисту величають. За ті щедрі ласки, яких ми в тім часі дізнали, складаємо Господу Ісусу Христу, Цареві і Богу Нашому найглибшу подяку і голосимо прилюдно Його славу. Їх Ексцеленції Високопреосвященому Епископові Нашому Кир Григорієві щиро і покірно дякуємо, що своєю працею оснували в наших душах Боже Царство а там і дарами своїми допомогли збудувати церкву та ще й посвятили. Дякуємо Їх Світлости князеві Павлові Сапізі, що не відмовив своєї допомоги. Дякуємо ВП. Панові інжинірові Олександрові Пежанському за виконання плянів церкви, про яку прилюдно сказали Їх Ексцеленція, що то найкраща церква в дієцезії. В модернім стилі базиліка, стропи жельбетонові в касетки, через що висока, ясна і незвичайно акустична. Назовні задержано характер своєрідний, в дахах хрестообразна, спокійна і поважна, одна копула, на якій простолінійний дах пригадує старий наш стиль. Дякуємо ВП. Панові Льву Шелевичеві, архитектові в Дрогобичі, за солідне виконання робіт, за точність і вирозумілість, а найбільше за жертвування нашій церкві вітражу Христа Царя. Вітраж у вікні за головним престолом, кисти артиста Дамяна Горняткевича, 4.60 м. × 1 м. На нім живе, сумне обличчя Христа до душі говорить і мило оживляє церкву. Символи Нсв. Евхаристії у тім вітражі стягають гадку побожних до Евхаристійного Христа. В імени парохії Виділ комітету будови церкви: о. Йоан Вальницький, Василь Чижишин, Іван Слоньовський, Василь Батриньчук, Кость Сейнюк.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМІ пос. Баран зложив обширну інтерпеляцію в справі переходу 400 православних Українців у селі Гриньки на римо-католицизм. Інтерпеляція наводить богато фактів, що вказують на недозволену акцію солтисів, війта Я. Стадницького з Лановець, ксьондза Яросевіча з Лановець і деяких членів КОП-у за переходом православних Українців на римо-католицький обряд...

ПОСОЛ СКРИПНИК з Волині промовляв в соймі підчас дискусії над буджетом президії ради міністрів. Він заявив м. ін., що ще в 1927 р. було на Волині 647 шкіл з українською викладовою мовою, а тепер є тільки 3 або 4. Дальше бесідник заявив, що прилучується до домагання пос. Тимошенка і пос. Кузьмовича, щоб утворити окремий уряд для українських справ, підлеглий премієрові.

ВОЄВІДСЬКІ РАДИ ОЗН мають бути створені й оповіщені в першу річницю повстання тої орґанізації. До них мають увійти представники повітів і міст на території даного воєвідства.

МІН. БЕК має незабаром відбути подорож до Риму як гість італійського правительства. Підчас того побуту мін. Бек має відвідати також Апостольську Столицю.

ПАТРІЯРХАТ РОМУНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ заборонив вихрещувати Жидів неромунських горожан. Духовні, що не придержувалисяб того заряджения, будуть суспендовані.

З ЧЕРНОВЕЦЬ звідомляють, що там в день упадку правительства Ґоґи усунено всі свастики з магістрату і префектури. Також поліцаї перестали носити відзнаки зі свастикою.

У СЛОВАЧЧИНІ відбуваються тепер численні віча, на яких представники словацької партії о. Глинки домагаються плебісциту в справі автономії для Словаччини.

СКАСУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ КОНТРОЛІ Союзу Народів над Мадярщиною має наступити з днем 1 березня с. р.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЄР ШУШНІҐ відвідав канцлера Гітлєра в Берхтесґадені в товаристві австрійського мін. закордонних справ Ґвіда Шмідта. Підчас тої візити був у канц. Гітлєра також дотеперішній німецький амбасадор у Відні фон Папен.

ВІДВІДИНИ КАНЦЛЄРА ШУШНІҐА в канцлера Гітлєра відбулися за відомом Муссолінія. Він навіть мав намовляти Шушніґа, щоб порозумівся безпосередно з Гітлєром.

НІЯКА ПОЛІТИЧНА ПОДІЯ продовж двох місяців не викликала такого зацікавлення в світі як наради канцлерів Гітлєра і Шушніґа. Так пише австрійська преса.

ПРЕЗИДЕНТ ЛИТВИ оповістив амнестію. Уласкавлено м. ін. б. премієра Вальдемараса, що його засуджено на 12 літ за зорґанізування військового перевороту в 1934 р.

БЕЛЬҐІЯ І ГОЛЯНДІЯ рішили визнати правно завоювання Абісинії Італією.

В БРУКСЕЛІ відбулося засідання бельґійських послів і амбасадорів в Европі. Проводив мін. закордонних справ Шпак. На засіданні обговорили політичне положення в Европі.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР справедливости і внутрішних справ Кампос заявив, що Бразилія не думає приступати до оси Берлін—Рим—Токіо. Бразилійська політика спирається на доктрині Монроє. Бразилія не думає вязатися політично з державами інших континентів.

В АРҐЕНТИНІ викрили тайну орґанізацію інтеґралістів (націоналістів). Вони провадили живу аґітацію в війську. Провідників увязнено.

НОВИНКИ

Великий сніг впав у Львові в ночі з 13 на 14 с. м. Щоб уможливити нормальну комунікацію в місті заведення чищення міста урухомило ввесь свій апарат людський і технічний.

Виховна роля кіна, театру й преси, ось тема викладу, що його виголосив о. др Маркевич ЧСВВ в неділю 13-го лютого в рамцях викладів влаштованих Жіночою Секцією ҐІКА. Прелеґент в основно опрацьованому рефераті вказав на велику ролю кіна і театру в сучасному світі та на поширення і вплив тих двох мистецтв. Врешті говорив про потребу оснування української католицької визичальні у Львові, яка заступилаб нашій молоді нездорові дешеві романи і злу пресу. В дискусії забирали голос: др М. Дзерович, о. др Фіґоль та ред. Ґлібовицький.

Посвячення цукроварні „Поділля” в Березовиці Великій під Тернополем відбулося в неділю 13 с. м. при участи віцепремієра Квятковского, мін. Понятовского, воєводів львівського і тернопільського і т. д. В посвяченні взяв участь гр.-катол. парох Громницький з Тернополя.

В Станиславові засуджено Захара Когуча з Павелча на 2 роки вязниці за приналежність до ОУН та поширювання між дітворою в Павелчі пісень про Біласа й Данилишина та вбивників мін. Пєрацкого. — Трибунал окружного суду в Станиславові засудив М. Сороку на 4 роки вязниці за приналежність до ОУН. Сорока приїхав з ЧСР з легітимацією на назвиско Василя Продана.

Коломийське староство розвязало вдруге Т-во „Сокіл” в Коломиї.

У Св. Станиславі (Станиславівщина) згоріла стайня з живим інвентарем при монастирі Францішканів. Згоріло 56 овець, 14 коров і понад 30 возів сіна та конюшини. Загальна втрата виносить 6.000 злотих.

З Лелюхова пов. Новий Санч виселили по 30-літнім побуті емеритованого вчителя Українця Івана Костіва.

У Львові помер проф. університету др Казимир Твардовский, знаний польський фільософ.

Новий зелізничий перестанок Сталеву Волю відчинили між стаціями Розвадів і Ніcько.

В Ярославі за обкидання поліції камінням одержали польські селяни по році тюрми.

Надужиття. В Стрілках, повіт Турка, увязнено війта Арендта, секретаря Тшаску й інкасента Лодиньского за надужиття.

2848 конфіскат було в Польщі м. р. на 2.673 всіх часописів. З того суди затвердили 2.050 конфіскат.

Великий комуністичний процес має зачатися незабаром в Дубні. На лаві обвинуваченых засяде 101 осіб, розуміється переважно Українців, яким комунізм ані не снився, а їх приналежність до компартії се одна з форм національного протесту.

В с. Скобелка горохівського повіту невідомі злочинці обікрали місцеву православну церкву на 120 злотих.

Дотацію на бібліотеку при краківськім університеті зменшує польський уряд до 650.000 річно. З тої причини піднявся крик у польській пресі. А наше Наукове Т-во ім. Шевченка дістає річно всего 12.000 на всьо, в тім і на бібліотеку, хоч 6 міліонів Українців платить тут податки.

В Кракові арештовано Артура Лазарского, б. скарбового урядника в Мисьленіцах і Кракові, за надужиття на шкоду податників і скарбу держави.

Аферу фальшування рецепт обезпечальні відкрили в Варшаві. На ті рецепти побирано витяг з опію (пантопан). Наркоманів ще не виловили.

Гумор. — При столі. — Якась нетактовна пані питає свого сусіда: Як властиво чується людина по сороківці? — То ви, пані, вже навіть того не можете собі пригадати?

Міністр суспільної опіки оповістив, що доставцями крови для лічничих цілей можуть бути тільки повнолітні особи. Се зарядження видано з тої причини, що богато студентів жертвувало свою кров для трансфузії. Очевидно вони робили се з нужди.

В Ченстохові дався чути сильний підземний струс. Припускають, що причини його тектонічної натури, а не вулканічної.

Власники аптики в Вильні, Шапоніков і Жуковський, замовили у фірмі „Фірекс" у Варшаві термометри, але заплативши за них одержали 12 кг. цегли і каміння... Чи хтось по дорозі підложив се?

Самовбийство презеса Апеляції. ПАТ звідомляє, що презес апеляційного суду в Познані скінчив самогубством. Як причину подано хоробу.

В тартаку при зел. стації Бедльно коло Радзиня замасковані бандити зрабували 11.000 зл.

На зелізничій лінії Бидгощ—Ґдиня на стації Ольпух зударилися два поїзди. 28 ваґонів цілком розбитих, два зелізничники тяжко ранені.

Естонська преса пише, що совітські власти виселили примусово 50.000 осіб з прикордонної смуги з Естонією на Сибір і до Туркестану.

В Ковні мають збурити дім, в якім у 1819 р. мешкав Адам Міцкевич, і на його місці мають поставити будинок музичної консерваторії.

Всіх Німців, що мають німецьке горожанство, видалює з СССР большевицька влада примусово.

До Стокгольму приїдуть у червні с. р. королі Англії, Бельґії та Ромунії, щоб урочисто відсвяткувати 80-ліття шведського короля Ґустава.

У Відні ушкодили 200 телефонічних будок і автоматичних апаратів. Се приписують націонал-соціялістам.

В Загребі помер Анте Павеліч, сенатор і б. предсідник сенату. Покійний відограв дуже поважну ролю в справі визволення Хорватії та получення її з Сербією.

В Німеччині винайшли методу вироблювання нової штучної тканини з кварцового скла.

Новий розпорядок в Німеччині уповажняє Арійців змінити собі жидівські (біблійні) імена на германські, а Жидам забороняє носити германські імена (Зіґфрід, Отто і т. д.). Вони будуть змінені з уряду.

Одного Жида в Липську засудив німецький суд на місяць арешту за те, що він вивісив прапор зі свастикою. А під иншими тотальними режімами караються за невивішення прапорів...

Італійський суд в м. Больцано в полудневім Тиролі засудив Німця Роберта Гельма на 5 літ вязниці, а 7 инших Німців на 3 до 5 літ депортації до карних кольоній за те, що співали прилюдно німецькі патріотичні пісні. В Монахові (Баварія) розліплено відозви протиталійського змісту.

Італійський корабель „Сароко" потонув біля острова Ісхія. Залога врятувалася.

В англійськім парляменті зложено петицію в справі знижки цін артикулів першої потреби. Під петицією зложено 800.000 підписів, оправлених у 41 великих томів.

Гумор. — Ромцю, як тобі подобався твій новий учитель? — Дуже милий, але полягати на нім не можна. — Та чому? — Бо раз каже, що два рази два дає 4, а другий раз каже, що три і 1 дає 4.

В Стокгольмі отворено виставу п. з. „Безіменні портрети". На виставі зібрано коло 50 портретів, яких тотожности не вдалося дотепер устійнити, хоч автори портретів відомі. Таку саму виставу можнаб урядити особливо у нас, бо в наших публичних установах і приватних домах часто зустрічається портрети і фотоґрафії невідомих осіб. Просто люди за ліниві, щоби в свій час на другій стороні написати, кого представляє портрет і хто та коли його робив. Тому значна часть портретів стає безвартісна, оскільки не має спеціяльної мистецької вартости.

Барвні шоси, рожеві, червоні і жовті, хочуть увести в Англії, щоб збільшити безпеку руху в ночі. Береги шоси будуть почорнені.

В с. Вонвольніца під Пулавами бандити ограбили лат. пароха кс. Л. Бернатта з 1.300 зл. готівки і мисливської зброї.

Гумор. — Помилка. — Сусіде! Якісь чотири панове хочуть побити мого чоловіка. Ходіть і поможіть!... — Якто! Таж вони самі собі дадуть раду з ним...

Жертви: Хв. гр.-катол. Уряд парох., Гадинківці, п. в місци: зол. 2.37 на катол. пресу.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Інавґурація Господарської Ради східних земель відбулася у Львові 12 с. м. при участи кількох міністрів та представників господарського життя. Предсідник Торговельно - Промислової Палати у Львові М. Шарский видвигнув низку домагань, які малиби причинитися до господарського двигнення полудневосхідніх земель. Головніші з них отсі: 1) будова зелізничої лінії Львів—Рава Руська—Варшава і ряд менших ліній; 2) будова каналу Вісла—Дністер—Прут, 3) будова телефонічного кабля Львів—Варшава, 4) будова водного заведення в Унижі над Дністром і в звязку з тим електрифікація воєвідств станиславівського й тернопільського, 5) признання полекш для нафтового промислу, 6) розбудова народного промислу, 7) признання дешевого кредиту для ремесла, 8) меліорація ґрунтів і т. п.

Полекші для ремісничих челядників. Міністр торговлі оповістив розпорядок у справі приписів про іспити на челядників. До подання, зголошеного до ремісничої палати, термінатор залучає свідоцтво скінчення науки, зглядно свідоцтво перебутої науки в ремеслі та посвідку, що в часі, коли термінатор був у терміні, не було в даній місцевости доповняючої фахової школи, або що термінатор з браку місця не міг ходити до тої школи. Можна предложити також посвідку воєводи, що термінатор з інших причин не міг скінчити публичної доповняючої школи. Ся полекша важна до 31 XII. с. р. Долю термінаторів, що належать до національних меншин, по такім розпорядку легко собі уявити.

„Кредитова Кооперація". Під таким заголовком появилося перше число місячника для справ кредиту й ощадности, як органу Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий у Львові". Річна передплата виносить 5 зл., поодиноке число коштує 50 сотиків.

В Люблині заложили Поляки 20 нових крамниць і мають закладати ще инші. Се йде випирання Жидів з торговлі.

В Англії є 324 міліонерів. З них 85 має поверх 100.000 фунтів річного доходу. Всего населення має Англія 47.288.000, жінок 2 міліони більше ніж мужчин.

Посмертна згадка

† **Микола Заячківський,** визначний український діяч, помер у Львові 11 с. м. Покійний уродився в Тишківцях городенського повіту 25. XI. 1870 як син заможніх хліборобів. Гімназію скінчив в Коломиї, потім теольоґічний факультет у Львові, після чого ходив на правничий факультет. Вже від своїх студентських літ брав живу участь в українськім суспільнім житті. В молодих літах захопився українським театром, кілька літ виконував обовязки референта театру „Української Бесіди", потому обняв його директуру. В 1902 р. вступив до „Народньої Торговлі", в якій з часом вибився на становище начального директора. Підчас світової війни Москалі вивезли його як закладника на Сибір. Вернувшися до Львова в 1919 р. став у перших рядах піонірів відбудови нашого економічного життя. В цьому часі поклав великі заслуги для „Міщанського Брацтва", в якім головував двічі, „Сокола-Батька" (був головою в рр. 1922—33), „Т-ва опіки над українськими еміґрантами", „Рідної Школи" (був головою в 1936 р.), „Союзу Купців" і т. д. Довгі роки належав до управи нац. демократичної (пізніше трудової партії), одначе безпосередньої участи в політиці не брав. — Похорон покійного відбувся в неділю, 13 с. м. при участи великої маси народу. В похороні взяв участь Преосв. Будка в асисті 11 священиків. З балькону дому жалоби (Ринок ч. 36) прощав покійного през. др К. Левицький. Над могилою на Личаківськім цвинтарі промовляли: проф. І. Галущинський, голова „Рідної Школи", від культурних установ, М. Галібей від „Міщанського Брацтва", інж. Хроновят від „Сокола-Батька" і др Говикович від „Т-ва опіки над українськими еміґрантами". Покійний помагав без гомону ріжним убогим людям.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

ВП Авторові допису п. з. „Щасливі дні містечка Оз." Ви прислали нам цікавий допис, але про події, які сталися тому чотири місяці. Дуже просимо не спізнятися так, бо спізнені дописи тратять на актуальности.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: У тіні самітної сосни.
СТИЛЕВЕ: Дівча з Новолипок.
ТОН: За чужі провини.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 20 лютня 1938. Ч. 13 (1113)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СТАЛІН І СВІТОВА РЕВОЛЮЦІЯ

„Прапори Маркса, Леніна і Сталіна можуть залопотіти над цілим світом."

ПАТ депешує з Москви: В „Правді" появилася стаття Сталіна, яку повторила інша преса. Заграничні журналісти в Москві оцінюють ту статтю як заповідь скріпленої акції Комінтерну на основі розчарування Совітів в Союзі Народів. На засіданні ВЦІК-а у всіх промовах чути було ноту погрози на адресу заграниці. Нпр. делеґат Царицина (Сталінграду) заявив, що „прапори Маркса, Леніна і Сталіна можуть залопотіти над цілим світом." Ще виразніше говорив делеґат Ленінграду Пожаров: „Большевики, сказав, не обмежаться тільки до 11 союзних республик, але готові приняти всі совітські республики світа...". На лавах делеґатів переважали військові однострої. — Супроти безнадійности в справі упорядкування взаємин між европейськими народами отсі погрози й настрої визначних большевиків набирають особливого значіння.

Совітський дипльомат Бутенко знайшовся в Римі.

З Риму депешують: Совітський дипльомат Бутенко, що зник в Букарешті, знайшовся в Римі. Він заявив представникам преси, що отримав завізвання виїхати до Москви і рішився не їхати та втік до Італії. Бутенко оказав, що ворожо відноситься до Сталіна, який окрівавив цілу Росію. ПАТ звідомляє, що Бутенка приняв на авдієнції міністр заграничних справ Чіяно і підсекретар внутрішних справ Буффаріні Гвіді. „Джіорналє д'Італія" пише: Бутенко заявив, що він як 14-літний хлопець брав участь у національнім русі та що се знали в Москві. Тепер чується щасливий, що удалося йому втечи з життям. Його жінка і дочка в Ленінграді, тепер уже правдоподібно в большевицькій тюрмі.

Націонал-соціялісти у правительстві Австрії.

З Відня звідомляють, що до австрійського правительства має ввійти др Сейс Інкварт, муж довіря і представник т. зв. австрійської леґальної опозиції, яка становить праве крило австрійських націонал-соціялістів. Він має стати міністром внутрішньої безпеки. Крім того очікують, що ряд австрійських гітлерівців одержить іменування на ріжні становища в державній адміністрації. Участь націонал-соціялістів у правительстві Австрії уважають першим важним наслідком недавної візити канцлера Шушніґа в канцлера Гітлера. (Др Сейс вже міністром).

Наплив польських купців і ремісників на Волинь.

„Ґазета Польска" в ч. 46 принесла отсю інформацію: Від кількох місяців дається завважити наплив польських купців на Волинь. Прибувають переважно познанські купці, які закладають більші крамниці у волинських містах, передовсім в Луцьку, Володимирі і Дубні. Крім купців напливають також ремісники, осідаючи в ріжних містах Волині. (Подібно діється також на Поліссю).

Завісили ендецьку газету в Вильні.

Ендецький „Дзеннік Віленьскі" в Вильні помістив статтю п. з. „Ц. О. П." (Центральний Округ Промислу).В тій статті, як звідомляє ПАТ, в замаскованій формі зневажено й очорнено маршала Пілсудского. На те прийшла до редакції ґрупа офіцирів і чинно зневажила особи, що кермують редакцією того щоденника. На місце випадку прибув негайно городський староста і зарядив опечатання льокалю та ізолювання зневажених осіб. Прокуратор зараз вніс акт обвинувачення до окружного суду, а староста завісив „Дзеннік Віленьскі".

Конає велика земельна власність.

„Ілюстр. Курєр Цодз." в ч. 45 пише м. ін.: Парцеляційний закон діє цілою силою свого тягару і помалу, але систематично забирає землю більшій власности і крає її на малі відтинки. Досі розпарцельовано 10.000 (десять тисяч) фільварків і коли не наступить загамування, може дійти до цілковитої ліквідації верстви більших посідачів. Крім закона діє тут іще психічна депресія тої верстви, задля чого вона не розвиває вповні своїх вартостей. А та верства хоч невеличка числом має багатий хліборобський досвід і децентралізувала культуру в найлучшім того слова значінні. Якраз припадає 70-ліття „Рольніка", орґану тої верстви і вийшло його ювилейне число. В нім є синтеза 70 грубих томів того орґану і його 6.000 статтей, що приносить правди знані, але забуті. В нім бється на трівогу, бо Польща цофається в продукції збіжжя, стоїть перед утратою хліборобської самовистарчальности і тим самим перед узалежненням від заграниці. Се в часі війни значить голод. Найболючіше те, що хоч земля з парцеляції дістається зразу в польські руки, то потому таки переходить в чужі руки.

Конфіската „Нової Зорі".

11 (1111) ч. „Нової Зорі" з 13 лютня 1938 р. сконфісковано в кількох місцях в той спосіб, що мусілося опустити поодинокі слова. Для пояснення читачам, чому так сталося, містимо в оригіналі слідуюче офіціяльне повідомлення Городського Староства у Львові:

Starostwo Grodzkie Lwowskie. L. Pol. B. 5/3/26/38 r. We Lwowie dnia 14. II. 1938 r. Do P. Pantelejmona Chytry odpowiedzialnego redaktora czasopisma „Nowa Zoria" we Lwowie, ulica Grodzickich l. 2. Zawiadamiam, że dnia 12. II. 1938 r. zarządziłem na zasadzie § 487 p. k. tymczasową konfiskatę czasopisma p. t. „Nowa Zoria" Nr. 11 z 13. II. 1938 r. z powodu art... 1) Choczut rozbyty naszu cerkwu od słów.. „wystarczut" do słów... „na najwyszczim miscy" i od słów ...„Ake ne" do słów... „wełykoho świata"... 2) oraz str. 4 dwukrotnie użyte słowo „Hałyczyni"... 3) na str. 6 cztery razy użyte słowo... „Hałyczyna"... zawier. cechy przestępstw z art. 154 § 2 k. k. Za Starostę Grodzkiego Mgr. Biliński Stanisław, referendarz.

До сего додамо, що артикул 154 Карного Кодексу (на який при конфіскаті слова „Галичина" покликується львівське староство) звучить в цілости так: Арт. 154 § 1: Хто публично накликує до поповнення переступства, або похваляє його, підлягає карі вязниці до літ 5 або арешту. § 2: Коли чин, означений в § 1 дотичить державної зради, то справник підлягає карі вязниці до літ 10. (Про справу тих конфіскат гл. внутрі числа).

ПРОМОВА

Впреосв. Епископа Василія Ладики,

виголошена в Вінніпеґу 11. XII. 1937.

У Вінніпеґу (Канада) в суботу 11. XII. 1937 р. відбулося в честь В. П. Гетьманича Данила святочне приняття в Гетьманському Домі. На приняттї були ріжні наші люди, ріжних релігійних і політичних угруповань. Приняття мало дуже достойний характер.

Приявний на цій урочистості Ексцеленція Кир Василій Л а д и к а, Епископ Українців гр.-катол. у Канаді, привітав Гетьманського Сина такою промовою:

„Ясновельможний Пане Гетьманичу, Високодостойні Гості!

Серед буденности нашого життя і нашої журби та праці, чи тут у Канаді, чи на нашій прадідній землі, ми маємо мало тих гарних, ясних хвиль, які підбадьорувалиб нас в нашім історичнім поході, які сталилиб нашу волю, наш характер, які запалювалиб нас до великих, світлих діл, які різьбилиб українське серце в живих памятниках наших здобутків і наших культурних зусиль.

Мало тих ясних хвиль, а причин на це в нашій минувшині і сучасности багато. Нарід розбитий віковою недолею, як це маєть ся з нашим українським народом, з часом не тільки затрачує веселість свого серця, але що більше, з ходом віків, тратить найкращі цінности свойого племени, свойого роду. Лише з трудом, з надлюдським зусиллям, вдається йому вдержатися на поверхні життя. Такі свої цінности, на протязі віків, тратив також і наш український народ. Стратив свою державу, стратив свою волю, з горожанина став невільником або щонайвище підданим одної чи другої держави, стратив пошану всякого свойого авторитету. Неволя не виховувала його і нині не виховує його нігде на українського горожанина. Помалу пилом припадала любов до рідньої землі-Батьківщини, до своїх братів. Замість взаїмної пошани, любови і праці у спільній недолі, ненависть і руїна у самому серці, в лоні народу.

Нескристалізованих і неосвідомлених застав нас великий український державницький день 1918 р. Тисячі молодих жертв найкращих наших синів зложено на жертвеннику Батьківщини, — але еліта-мозок народу не дописав. Замість вести народ до ладу і порядку, еліта наша в хаосі — з малими виїмками — по нинішній день перед провадить. Замість йти до народу з кличем „Бог і Вітчина", того вічного ідеалу всіх народів, ведуть народ під вигуками утопії безбожництва та московського інтернаціоналу.

Скорше можна побудувати місто на хмарах, як рядити народом без релігії, — сказав колись фільософ Плятон. А я кажу: скорше можна побудувати місто на хмарах, як Українську Національну Державу на безбожництві, хаосі, сектанстві та інтернаціоналі.

Лучність з Богом і Його почитання не можуть оставатися тільки в ділянці людських почувань; ні, воно мусить унагляднюватися в дійсности, в практичному житті. Це та ґранітна основа суспільна і господарська народу, це шлях до єдности, чести і сили народу.

Ми свідомі правости нашої справи і стараємося, мимо всіх труднощів, ці моральні цінности дати і закріпити серед нашого народу. Лише тоді наш український нарід буде мати відвагу і силу стрінути віч-на-віч ворожі сили зла, що розшматовують наш нарід, лише в цей спосіб зможемо заложити ґранітні основи в боротьбі за Українську Державу, яку Господне Провидіння серед нинішніх історичних подій напевно нам принесе.

На наших очах ми переживаємо тяжку історичну лекцію нашого народу. Нині, коли ця лекція ще відбувається, ми можемо вже відважніше глядіти в нашу майбутність. Кличі, які голосила постійно Українська Католицька Церква, нині находять свое реальне виправдання. Нині є не тільки одиниці, але й цілі організації, які розуміють, що шлях до української державности іде через Христову Церкву. Клич „Бог і Вітчина" проганяє сьогодні з українських земель безбожниць-

кий інтернаціонал так, як проганяє сонце тумани непривітної ночі. Сей клич несе історичні події скорим кроком вперед, а на обрію нашого життя ми завважуємо вже недвозначні познаки цілковитої перемоги Бога над безбожністю й Української Національної Держави над московським інтернаціоналізмом.

І це та радісна нинішна хвиля, що запалює наш нарід до великих світлих діл, до нестримних змагань здійснення української державницької ідеї.

Ясновельможний Пане Гетьманичу! „Бог і Вітчина“ це клич Ваш, це клич Вашого батька, Павла, це клич наших гетьманів, наших великих князів, це традиційний клич Української Самостійної Держави. Під сим кличем наша побіда. Мимо тяжкої неволі під прапором „Бог і Вітчина“ збираються розпорошені дотепер сили в стихію національної єдности, мимо утопійних інтернаціональних кличів під прапором „Бог і Вітчина“ набирає наш нарід національної ментальности, мимо політичного і релігійного сектанства під прапором „Бог і Вітчина“ український чоловік набирає громадської і державницької стійности. І так неволя, чужинецьке ярмо нашого народу, на наших очах, тратить своє смертельне жало. Сильна і непохитна віра в осягнення свободи народу, в здійснення Української Самостійної Держави, яку очолювали колись наші великі князі, якою правили колись наші славні гетьмани, а яку в останному часі очолює Ваш славний Гетьманський Рід Скоропадських, витворить з нас сильну, могутню націю, свідому своєї місії серед сімї культурних народів.

Тому, Ясновельможний Пане Гетьманичу, я зі щирого серця вітаю Вас на цій канадійській землі, як живого виразника Української Самостійної Держави. Нехай Ваш похід на новому континенті Америки, між українською кольонією, буде початком цього славного походу по землях нашої Батьківщини, що заквітчається у Золотоверхому Київі Українським Престолом Ваших Батьків, Гетьманів Всієї України!

„Наш Стяг“, який виходить в Шікаґу і з якого ми перепечатали сю промову, додає від себе, що приявні були до найвищої степені захоплені особою Гетьманича.

Як судили Добошиньского

Розправа в останньому дні процесу Добошиньского тривала від год. 8.30 рано до пів до одинацятої в ночі без обідної павзи. Вкінці оповіщено слідуючий вердикт і присуд:

1. На питання: Чи обвинуваченний Адам Добошиньский винен, що в червні 1936 р. на терені повітів краківського і мисьленіцкого заснував безправно збройний союз, зложений з кількадесяти осіб, доставив йому зброю й кермував ним на тому терені як також на терені повітів лімановського й новотарського, судді присяглі відповіли 1: так, 11: ні.

2. На питання евентуальне на випадок заперечення першого питання: Чи обв. винен, що в червні 1936 р. на терені повітів краківського і мисьленіцкого заснував безправно союз зложений з кількадесяти осіб, що мав на цілі злочин, а саме (тут слідують всі закиди акту обвинувачення), судді присяглі відповіли 4: так, 8: ні.

3. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в мисьленіцкому повіті, по виданні доручення неустійненим членам веденого ним союзу, намовив їх перетяти призначені до публичного порозуміння телекомунікаційні проводи на шляхах Мисьленіце—Краків—Мисьленіце—Пцім і Мисьленіце—Добчиці в цілі унеможливлення загального користування з тих уряджень і приказ цей виконано, судді присяглі відповіли 6: так, 6: ні.

4. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в Мисьленіцах на чолі групи зложеної з 20 людей взятої зі свого збройного відділу вдерся до льокалю станиці державної поліції і забрав відтам разом з учасниками виправи, які були під його приказами, в цілі привласнення 14 крісів, 4 револьвери, амуніцію й інші предмети поліційного виряду загальної вартости 2.500 зл., судді присяглі відповіли 7: так, 5: ні — з пропущенням в тому питанні слів „в цілі привласнення“.

5. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в Мисьленіцах, на чолі групи зложеної з 20 людей, взятої зі свого збройного відділу, спільно зі згаданими особами знищив бюрову обстановку станиці державної поліції в Мисьленіцах, ушкодивши двері, вікна, шафи, бюрка, телефон і машину до писання, судді присяглі відповіли 6: так, 6: ні.

6. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 23 на 24 червня 1936 р. в Мисьленіцах, по виданні приказу цілому збройному відділові, намовив його членів до знищення в ріжний спосіб, передовсім уживаючи вогню, ... всяких товарів у крамницях купців жидівської національности і приказ цей виконано, при чім у виконанні того злочину помагав, доставивши членам нафти до підпалення товарів, судді присяглі відповіли 5: так, 7: ні.

7. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в Мисьленіцах, вдершися на чолі неустійненої скількости осіб до помешкання повітового старости Антонія Бассари, наклонив приявних там напасників до знищення мешкальної обстанови і приказ цей виконано, ломлючи меблі та бючи зеркала, судді присяглі відповіли 6: так, 6: ні.

8. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в Мисьленіцах, на чолі групи зложеної з 21 осіб і разом з нею, вживаючи насильства, задержав, розброїв і вів разом з групою аж поза Мисьленіце міського сторожа Владислава Сьвенха, який ішов до станиці державної поліції, щоб заалярмувати про напад на Мисьленіце, і в той спосіб приневолив його до занехання повідомити державну поліцію, судді присяглі відповіли 5: так, 7: ні.

9. На питання: Чи обв. винен, що в ночі з 22 на 23 червня 1936 р. в Мисьленіцах, по виданні приказу неустійненим членам збройного відділу, наклонив їх до підпалу синаґоґи і до виконання того злочину дав їм поміч, доставивши легкопальний матеріял, і через виконання того приказу повстала небезпека пожежі, судді присяглі відповіли 4: так, 8: ні.

10. На питання: Чи обв. винен, що в червні 1936 р. на терені повітів мисьленіцкого, лімановського і новотарського, на чолі збройного відділу і разом з ним, а саме дня 23. 6. 1936 р. в Порембі Мисьленіцкій, проти відділу державної поліції, і дня 25. 6. 1936 р. в Зубржиці новотарського повіту проти відділу прикордонної сторожі кермував збройною акцією в цілі приневолення тих відділів до занехання погоні і стріляв до них, судді присяглі відповіли 5: так, 7: ні.

По відчитанні вердикту прокуратор просить трибунал поступати в рамах права, адвокат Перацкий іменем оборони просить о ферування увільняючого присуду з обоснуванням, що скреслення присяглими слів „в цілі привласнення“ відбирає тій відповіді познаки якогонебудь злочину. Трибунал йде на нараду.

О год. 9.30 вечером проголошено присуд, якого силою на підставі ухвали присяглих признано обвинуваченого винним проступку з арт. 252 § 1 к. к. (напад на льокаль станиці державної поліції в Мисьленіцах) і за те виміряно йому кару одного року вязниці, крім того суд признав його винним проступку з арт. 47 розпорядку президента Р.П. про зброю (захоплення 14 крісів, 4 револьверів, амуніції та інших предметів поліційного виряду загальної вартости 2.500 зл.) і за ту провину виміряв йому кару 1½ року вязниці, засуджуючи його разом на 2 роки вязниці. Виміряючи йому ту кару, суд приняв як обтяжуючу обставину умовий стан і суспільне становище обвинуваченого, який мусів здавати собі справу з безправства свого вчинку, а зійшов нижче законного виміру кари приймаючи як злагідняючу обставину несплямлене минуле обвинуваченого. Засудженому вчислено дотеперішню слідчу вязницю від кінця місяця червня 1936 до 15 лютня 1938.

Евхаристійний Конґрес в Будапешті

Цього року від 25 до 29 травня відбудеться в Будапешті 34-тий зчерги Міжнародній Евхаристійний Конґрес. До участи в ньому запрошено всі католицькі народи світу, які напевно будуть заступлені там численними паломництвами. Марійське Товариство Молоді у Львові, що від 1925 р. зорганізувало вже 3 подібні паломництва до Риму, а одно до Люрду (у Франції), піднялося також організації паломництва до Будапешту, а саме при помочі „Бюра подорожей Орбіс“ у Львові. Паломництво виїде зі Львова під проводом наших Владик дня 24. V. і вже 25 травня рано буде в Будапешті. Кошти паломництва усталено відповідно до кляси, до якої хто з паломників схоче належати, а тих кляс є 4 (а, б, в, г). Кляса „а“ 225 зол. обіймає 5 днів побуту в Будапешті в готелях, зелізничий білет III кляси від границі до Будапешту і з поворотом, легітимацію на знижкову візу, зелізничу знижку, як також знижкові оплати вступу до музеїв і т. п., сидяче місце перед головним престолом на головній площі торжеств, перевіз з двірця до готелю і з поворотом, впис на збірний паспорт, візу угорську і чеську й опіку провідника в часі паломництва. Кляса „б“ 200 зол. обіймає ті самі свідчення, тільки приміщення буде в скромніших готелях і пансіонах. Кляса „в“ 175 зол. обіймає ті самі свідчення що кляса „а“ тільки приміщення в інтернатах. Кляса „г“ 128 зол. обіймає ті самі свідчення що кляса „а“ з приміщенням в збірних кватирах. Крім цього паломники вплачують при зголошенню від особи 10 зол. для Марійського Товариства Молоді на видатки звязані з організацією паломництва. Зголошення приймає до дня 15 березня с. р.: Марійське Товариство Молоді у Львові, вул. Сикстуська 39а.

Східна місія Єзуїтів

Катальоґ великопольсько-мазовецької провінції Т-ва Ісусовців на 1938 р. приносить отсі дані про чисельний стан східньої місії Єзуїтів у Польщі. Всіх членів має місія 49, в тім священиків 14, богословів 26, братів коадюторів (помічників) 9. Вони розміщені ось як: в Альбертині є 4 священики (один з них лат. обряду), 5 братів і 5 новиків-богословів; Дубно: папська семинарія має 6 священиків, 2 богословів-монахів, 2 братів і 28 світських алюмнів; у Вильні працюють 2 отці. Крім того 2 отці відбувають третю пробацію у Львові, 2 отці і 1 брат працюють в „Руссікум“ в Римі, 2 богослови студіюють теольогію в Римі, 1 в Люблині, 11 богословів є на фільософії в Кракові, 5 богословів у ліцеї в Пинську, вкінці 1 брата вислано до Естонії. Ліцеанти в Пинську уладили в грудні м. р. виставу, щоб заінтересувати загал товаришів і гостей східними справами й унійною акцією. Зібрали сотки тисяч книжок, брошур, часописів, фотографій, книги й літуріґічні ризи, протикомуністичний відділ, образи й альбуми східнього мистецтва, статистики, діяґрами і т. п.

Мрозоль „Ґонсецкі“

Оригінальна масть Мрозоль „Ґонсецкого“ з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

Черезсвою високу якість здобули **паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА”** СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

Поляки про Унію

„Гонец Варшавскі” присвятив вступну статтю унії на східних землях. На вступі пригадує згідне негативне становище в тій справі всеї польської опінії, подиктоване релігійними зглядами як також державним польським інтересом: „Мотив у всіх був спільний: В зєдинення православної Церкви з католицькою Церквою за посередництвом католицької Церкви східнього обряду, твореної на польських землях, не віримо. В поважний розвиток тої Церкви коштом православя також не віримо. Признаємо вповні наш обовязок пропагувати правдиву віру, але на тривалий успіх може числити тільки римо-католицька Церква. Та пропаганда в повних 100 проц. згідна з інтересом польського народу і держави. Отже може числити на повне зрозуміння і горяче підпертя всіх.” Дальше знаходимо інформації про дотеперішні успіхи унійної Церкви, а саме: „Католицька Церква східнього обряду має около 20 тисяч визнавців. Якийсь час було їх дещо більше. Але частина їх враз з давними попами вернулася до православя. Чи відплив скінчився вже? Хтож може взяти відповідальність за це?! Вислід прямо мізерний. Православних є в Польщі згідно з переписом з 1931 р. 3,762.500. Отже східний обряд відорвав від православя 0.5 проц. (пів проценту). Акцію вели головно ОО. Єзуїти, підпирали її горячо деякі польські епископи. Не їх вина, що вислід праці багатьох літ такий невеликий. Акція від початку не була популярна в польській суспільности. Ті, які манили себе надією, що православна Церква, позбавлена проводу Москви, буде більше схильна до угоди, розпорошилися або вилікувалися з ілюзій.”

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Отже по тілько літах великих зусиль Поляки стверджують, що вислід неоунії рівнається майже зеру. І мимо того польські шовіністи за сокальський кордон не дають доступу нашій уніятській Церкві з Галичини, яка має вироблені форми і 300 літ традиції за собою. Власне тому не дають їй доступу. Двацять літ минуло надармо. Ба, за тих 20 літ зроблено тілько помилок, що стара Польща перед розвалом зробила за 200 літ.

В сліпім заулку

Відомий польський публіцист Ол. Бохеньский в „Політиці” ч. 3, в замітці п. з. „Остафін контра Борковский” пише: На недавнім засіданні буджетової комісії, коли український посол Пеленський мав зачати цитувати статтю б. воєв. П. Дуніна Борковского, посол Остафін перервав йому окликом: „Не Пйотр, але Петро. Я говорив з Дуніном Борковским і не міг порозумітися з ним інакше, як по українськи”. Цей оклик, пише Бохеньский, має два аспекти. Один гротесковий, для всіх, що знають воєв. Борковского і знають, що його лінгвістичні відомости настілько проноисовані в українськім напрямі, оскілько напр. назвиско посла Остафіна має польський корінь. Другий важнішний, доторкає значіння оклику, колиб одна його частина була слушна і колиб ми приняли, що той може найглибший з польських політичних публіцистів говорить плинно по українськи так, як то говорить богато землевласників Червенської Землі. Отже треба сказати з натиском, що спроба дискваліфікації польського політика самим тільки посудженням задля знання мови тої нашої найважнішої словянської меншини се трагічна картина сліпого заулка, куди нашу опінію завело постійне задурманювання її бруковими націоналістичними часописами. Якто, отже ціла Польща зачинає поважно думати про українське питання, ціла молода генерація, навіть „народова”, устами Васютинського приступає до ревізії найбільш підставових аксіомів нашої національної політики, а в тій хвилі в мурах сойму, де повинні збиратися найбільші, а не найнижчі уми краю, паде оклик, що висміває знання української мови й тимсамим гльорифікує ігноранцію, незнання, легковаження, негування проблеми?! — Знаємо, що є спроби піднести дуже слабий авторитет сойму в Польщі. Знаємо, що люди, які стоять на сторожі конституції, бажалиб, щоб голоси, які лунають на соймовому форумі, мали відгомін в цілому краю, щоб не були тільки бурею у склянці води. Але нещасний оклик посла Остафіна і характер деяких персональних розгривок відсувають сю можливість щораз більше. Щораз частіше дивимося на те і слухаємо того, що приходить до нас з улиці Вейской, як людина дивиться на сумний обряд, який щораз більше легковажить суттєві проблеми, що стоять перед Польщею.

Льояльність супроти держави

„Роботнік” в ч. 41 у статейці під таким заголовком пише:

В останньому часі щораз більше модне слово: „Льояльність супроти держави”. Говорить про неї п. премієр, говорять міністри і посли — і гадаю, що варт собі усвідомити, на чім вона властиво повинна полягати. Я особисто бачу льояльність супроти держави в ненарушуванні її суті й цілей, отже: в чесному пошануванні інтересів усіх горожан, в шануванні їх владою — і в шануванні влади і її приказів горожанами. Однак мені здається, що цю умовину зберігають тільки в останньому випадку — і що карається за нельояльність супроти держави тільки в разі нарушення заборон, виданих владою, хочби навіть ті заборони відносилися до способу думання й переконань. У всіх інших випадках зовсім забувається про обовязки льояльности супроти держави. Що кого обходить респектування спільних інтересів усіх і що кого обходять спільні рівні права? А чейже кождого, що їх нарушує, повиннося вважати нельояльним супроти держави — без огляду на те, чи се звичайний горожанин, чи представник влади. Отже не льояльні супроти держави ті, що не потрафлять, чи не хочуть запевнити всім пошанування взаїмних інтересів і запевнити їм рівність права. Навпаки, льояльні супроти держави будуть ті, що підуть навіть проти частини своїх горожан і проти влади, коли тільки підуть в напрямі осягнення суспільної справедливости для всіх, рівности для всіх та свободи для всіх. Не льояльні супроти держави ті, що запевняють собі ситість і уживання, без огляду на голод і недостаток інших, — далі ті, що перекидають труд витворювання дібр, які мають служити всім, на інших — і хочуть задержати свій привілей примінювання визиску і неволі супроти власних співгорожан. Врешті не льояльна супроти держави влада, яка вважає, що вистарчаючо сповняє свій обовязок, коли запевнює безпеку, громить і карає, — а не вміє запевнити всім рівномірно заспокоення їх духових і матеріяльних потреб. Не льояльна супроти держави влада, яка толерує такий стан, що одні погибають з надмірної праці, а инші тому що їм не дозволено працювати. Умовина льояльности влади супроти держави це запевнення всім горожанам свободи духа, рівности прав і виконування їх — не формально, після звуку слів, але після їх суттєвого значіння, згідно з духом і наміренням. Справжня льояльність супроти держави се льояльне виконування всіх взаїмних функцій і обовязків усіми чинниками, які творять державу, — а не рабство горожан, якими правлять, супроти правлячої державної влади. — н. т.

Про судівництво в Польщі

П. з. „Ресорт у дірявих чоботах” пише ІКЦ в ч. 47: Судівництво в Польщі то передовсім кілька літ безплатної тяжкої праці, а потому животіння... Хто до двох літ від заіменування його асесором не одержить іменування на суддю або підпрокуратора, може бути звільнений. Без еменитури, без відправи і навіть без подання причин. Отже (часто з родиною!) мусить шукати нового заняття. Та коли і стане городським суддею, то мусить памятати, що поверх 60% тих суддів на тім і кінчить карієру: бо всіх суддів з прокураторами є трохи понад 3.500, з того лише 100 може дійти до найвисшого Суду, 270 до апеляцій, около 1000 до округів. До того арт. 110 буква ц закона про устрій судів каже, що „суддя може бути перенесений в стан спочинку з уряду в інтересі виміру справедливости”. Се значить, що нема неусувальности суддів і вони непевні за свою долю ціле життя... Про матеріяльний стан суддів нехай посвідчить такий лист жінки судді: „Маю 30 зл. Стасеві не можу купити ні панчіх, не черевиків, хоч має тісні. Маринка дістала на суконку від бабці, але нема 5 зл. на роботу... Страшно зачинає докучати та біда...” І що тут говорити про кошти на фахові видання, коментарі, підручники і т. д., коли жінці і дітям на одяг не стає. Не диво, що як тільки наступає поправа конюнктури, то з судівництва відпливають найлучші сили — до адвокатури, до промислу, до торговлі...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОЗОН і тоталізм

Польський учений проф. Буяк обговорює на сторінках місячника „Весь і паньство” можливости введення тоталістичного устрою в Польщі. Проф. Буяк уважає, що в Польщі нема доброго грунту для введення тоталізму, хоч істнують деякі корисні для того умовини. Дальше підкреслює, що вигляди тоталізму в Польщі мало правдоподібні, хоч на перший погляд моглоб видаватися інакше. „Польська суспільність — пише проф. Буяк — трудна до здисциплінування, одначе з природи повільна й слухняна, отже легка до кермування. Найважніше те, що між польською інтелігенцією розмірно багато некритичних, чуттевих людей, яких легко позискати гарним словом і багато людей слабих характерів, які за відзначення і виріжнення готові толерувати і навіть вихваляти тих, що ті відзначення роздають. Ще більше людей бідних, які, щоб не втратити хліба, будуть завжди тихо сидіти й працювати. Немало також лінивих і нечесних, що взаміну за незаслужені посади й доходи готові до вірної ба навіть надмірно ревної праці”. Отже в Польщі легко знайти виконавців і поплечників тотальної системи у всіх професіях, на всіх ступнях суспільної драбини. Свої міркування кінчить проф. Буяк ствердженням, що в усякому разі ОЗН нездібний до введення тоталізму, бо недостає йому ідейного підкладу, що відповідавби найглибшим почуванням і вимогам народу. Ініціятор того руху бувби примушений, після проф. Буяка, сам його створити, мусівби сам стати повним енергії й авторитету вождом і організатором того руху, мусівби бути рухливим і підприємчивим пропагатором, а крім того мусівби своїм особистим чаром і талантом зєднувати собі і своїм поглядам признання в найширших кругах польської суспільности. Іменування когось іншого, або наставлення когось шефом того руху стоїть у суперечности з самим його поняттям.

Події в Німеччині

і польська преса.

Представник німецького міністерства пропаганди др Бернд заявив, що сплетні про події в Німеччині йдуть головно з Польщі, з жидівських кругів. На се відповів у „Газеті Польскій” її кореспондент з Берліна Смогожевский, що німецька преса пише тільки те, на що їй дозволяє уряд; отже не треба дивуватися, що заграницею не вдоволяються її інформаціями, немовби події з 4. II. були наслідком кепського стану здоровля генералів Бльомберга і Фріча... Смогожевский се прихильник тоталізму, а зачинає бурчати...

Події в Німеччині

і японська преса.

Японський щоденник „Йоміурі Шімбун” пише: Досі був високий мур між дипльоматією секції загр. справ німецької нац. соц. партії й дипльоматією німецької держави, що надавало характер дволичности німецькій заграничній політиці. Нема також сумніву, що „Райхсвера” мала тісні взаємини з мін. загр. справ... Нова німецька дипльоматія правдоподібно не змінить взаємин з Англією, але змінить взаємини з СССР, Францією та краями середної Европи. В усякому разі видно змагання Німців до скріплення протикомуністичної акції.

Перед певною війною

„Последнія Новости” Мілюкова пишуть в ч. 6159: ГПУ виготовляє тепер докладні списки рос. еміґрантів. Річ в тім, що вибух війни уважають в СССР за річ певну, а що з СССР вислили всіх чужих фаховців, то запотребування фахових сил там дуже велике. Отже фаховцям еміґрантам обіцяють амнестію, а найвизначніших фаховців хочуть навіть насильно хапати й вивозити до СССР. До тої цілн будуть ужиті також чужі агенти. Інформатор, що привіз ті вісти, перестерігає всіх перед знакомствами з незнаними людьми.

Приклади з життя на тлі розпорядку

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

Тай розгорілася у нас боротьба на тлі розпорядку станиславівського Ординаріяту!

Вже ряд місяців минув від часу коли той розпорядок появився, а боротьба опінії довкруги нього не вгаває. Навіть коли на якийсь час затихає в пресі, то нуртує дальше в суспільности, на зборах, на сходинах, у приватних розмовах, словом скрізь.

Такої боротьби в опінії вже давно у нас не було. Вона глибоко сягає в життя, тож не від річи буде подати тут два приклади з життя на тлі аргументів противників розпорядку, що, мовляв, польське духовенство належить до світських установ і ніхто йому в тім не перешкоджує. Я сам був свідком обох тих подій у повітовому місті.

Раз вечером стрічаю місцевого старого вже римо-катол. пароха і довідуюся від нього, що він іде на засідання „Сокола", розуміється, польського.

Я з жарту питаю його, що він на старі літа має до роботи в гімнастичнім товаристві, а він відповідає мені, що він не є членом „Сокола", але на засідання все його просять як пароха і він як парох а не як член бере участь у засіданнях і зібраннях. А в нас обовязково священик мусить бути ч л е н о м товариства, інакше не має ні вступу, ні голосу.

Другий примір ще більше знаменний.

У тому самому місті від ряду літ було основане Поляками товариство ремісників „Гвязда". До нього належали й Українці ремісники. Зчасом засновано для укр. ремісників анальогічне товариство „Сила". До нього вписалися обовязково всі наші місцеві і кілька дооколичних священиків, місцева світська інтеліґенція і трохи наших ремісників так, що часто жартували собі, що в ремісничім товаристві більше членів священиків як ремісників.

Тому що в „Гвязді" польські священики членами не були, лиш один катехит, деякі Поляки члени „Гвязди" обурювалися на своїх священиків, що вони до їх товариства не належать, коли всі українські і навіть околичні священики Українці до „Сили" вписалися.

На тлі того обурення найблизші річні збори „Гвязда" урядила в неділю, в пору, коли в костелі відправляється вечірне Богослуження. І свого місцевого пароха всупереч дотеперішньому звичаєві на збори вже не запросили. Парох на „сумі" по проповіди остро на се зареагував і попросту зганьбив цілий заряд „Гвязди".

Наслідок був той, що збори тої неділі не відбулися, аж кілька неділь пізніше, заряд „Гвязди" пароха перепросив і на збори запросив.

Про се оповів мені один інжинір, Українець, що був тоді членом „Гвязди". Він намовив мене, щоб я з ним пішов на ті збори на ґалерію, побачити що за хрія з того вийде. І я з ним пішов, але хрії ніякої не було. Голова на вступі зазначив, що внаслідок непорозуміння перші збори не відбулися і прилюдно перепросив пароха, що його на них не запросили. А парох у своїй промові сказав: Дивуються деякі члени товариства, що я не є членом, а я їм на се скажу, що се далеко більша честь для вас і більший хосен для товариства, що я тут приходжу як ваш парох і тому я членом не є і не буду. Опісля промовляв іще кілька разів, головно у справах спірних, і його голос хоч не-члена все був рішаючий.

Коли ми з інжиніром виходили, сказав він до мене:

...Се католицька культура, як нам ще далеко до неї!...

Супроти такої постави польського духовенства до народних установ анальогічний розпорядок духовної власти про участь духовенства у світських товариствах бувби безпотрібний і безпредметовий.

Катол. Єрархови прислугує власть видавати розпорядки відповідно до потреб у його дієцезії, а ціль таких розпорядків може бути або спинення зла, яке поширюється, або впровадження в життя чогось доброго, хосенного.

Отже коли у нас Епископ видав підчиненому собі духовенству заборону в справі участи духовних у світських установах, то зробив се не з якоїсь особистої анімозії, а лише тому, що уважав се за конечне і хосенне.

Епископ не має обовязку оглядатися, чи подібний розпорядок видали инші Єрархи, бо якби так всі законодавці почали один на другого оглядатися, то ні оден не видавби ніколи ніякого зарядження. Се розуміє кождий католик. Тимто дуже сумне та дивне те, що такий невмісний і безпідставний закид повторила католицька „Мета" за ліберальним „Ділом", яке зі злоби видобуло його зі свого перестарілого полемічного репертуару...

Життя вчить, тільки треба те життя знати.

І не дурень вигадав приповідку, що тільки нерозумні люди вчаться з власного досвіду, а розумні вчаться і з досвіду чужих людей.

Та що говорити про тих, які не вчаться ні з чужого досвіду, ні з власного? — С в я щ е н и к з П о д і л л я.

*) Гл. статтю п. з. „Розпука з приводу розпорядку" в 10 ч. і „Відгомін ліберальної преси" в 12 ч. „Нової Зорі".

Що коштують Англію чужі війни

Події в Еспанії й на Далекому Сході потягнули за собою значні видатки британського скарбу. 4000 фунтів стерлінґів коштував дотепер Анґлію комітет неінтервенції, 12.000 фунтів видано в звязку з приміненням договору про неінтервенцію, 5.000 фунт. одержав ранений британський амбасадор в Китаю в характері відшкодування. Дотеперішні кошти евакуації британських горожан з Китаю винесли 15.000 фунтів. Вкінці 5.000 фунтів дала В. Британія Червоному Хрестові в звязку з подіями в Еспанії та 35.000 фунтів видала для втікачів з Еспанії.

Большевицькі місячники

Совітська преса звідомляє, що большевицькі місячники спізняються приблизно на три місяці так, що нпр. місячник „Звезда" за грудень 1937 вийшов в лютім 1938. Слідство виказало, що причина того в розвалі друкарського промислу. Один шиток місячника складають пересічно 52 днів.

Станиславів, 25. 12. 1937. р. П. Т. Пром—банк, Львів. З преси дізнався я, якто зі сотиків ростуть варстати праці. Рішив що тижня опорожнювати церковні пушки і негайно пересилати до вас гроші. Я однаково їх зараз не зужию, бо їх замало на окрасу церкви, а заки зможу зужити, нехай працюють на користь рідного господарського життя. З поважанням

о. Гр.

Заки зужиєте найдрібніші сотики, дозвольте їм творчо працювати у

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ҐРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

тел. 292-15, 200-15.

ОСИП НАЗАРУК 20)

Враження з Волині

Коли чуткий ум натрафить у плутанині вражінь і думок на жилку чи ниточку, на якій зачинає відчувати, що йдучи нею може дійти до розвязки загадки, тоді ум зачинає функціонувати скорше і з далеко більшим засягом в часі і просторі, ніж функціонував перед хвилиною.

Таке сталося тоді й зі мною.

Коли я слухав сеї части промови пос. Бури, пригадався мені мій перший побут на Волині. Було се в часі великої війни. Я прийшов до якогось волинського села з австрійським військом, а саме з малим відділом У.С.С. Був пізний вечір і густа мряка покривала село. Ми були дуже втомлені. Здається 4 чи 5 нас інтеліґентів увійшло на кватиру до якоїсь селянської хати. Кімната чиста, в печі горить вогонь, на господарстві тільки дві жінки, одна старша, одна молода і діти. Чемно витаємося і кажемо, що приходимо на призначену нам кватиру та що будемо ночувати. Добре, кажуть жінки. Питаємо, чи є господар.

— Пішли на війну.

— „Пішли", значить більше їх мусіло піти.

З дальшої розмови довідуємося, що молодша жінка се невістка. Заговорюємо до них, але відповідають півслівцями. Та накривають стіл чистою, білою скатертю, кладуть хліб, масло, сир, питають кождого, чи хоче праженого молока, чаю, чи кави. Дають ще якусь кашу чи лемішку, не памятаю вже. Та добре воно було. Найдивніше зі всього: кождому з нас біля горнятка на молоко, чай, або каву, хто що вибрав, кладуть окрему ложочку. А на середині цукорничка з цукром.

До того часу був я щиро переконаний, що Росія дика країна і що Волинь одна з найдикших ґуберній її.Та побачивши столову заставу у селянській хаті і головно чистоту тай ті окремі ложочки для кождого, мусів я подумати собі, що „обдурили нас пророки", які так довго говорили і писали, що Росія „дика", аж ми повірили в це.

А вогонь так гарно горить, а хліб так гарно пахне, а свіже спражене молоко таке смачне. Атмосфера доволі приємна. Тільки жінки лише відповідають на наші питання, а самі нічого не питають: ні хто ми, ні відки ми прийшли, ні як довго думаємо тут бути. Но, ні. Було одно питання: де хочемо спати?

Ліжок для нас 5 не було. Отже кажемо: та будемо спати на долівці.

Жінки внесли гарно пахуче сіно, застелили чистими простиралами, дали добрі подушки і накривала: кожухи, сіраки і т. п. Видно, що не було тут Мадярів ні інших „европейських" військ, тільки мусіли переходити сюди лише самі „дикі дивізії" з Азії, тому ще село не було виграбоване.

Corruptio optimi pessima est...

Тай добреж я спав свою першу ніч на Волині у селянській хаті.

А на другий день рано виходжу на обістя, щоб оглянути світ Божий. Мрака ще стоїть в селі і над селом, але по хвилі зачинає прояснюватися і на горбі оподалік бачу гарний дім, бляхою критий. А зза паркану близько мене виглядає якийсь старий мужик.

— Дай Боже здоровля батьку, кажу до него, а то що за будинок під бляхою? Школа?

— Ні, не школа, каже, то для наших положниць.

— Що, що?! питаю здивований.

— Та в тім будинку наші жінки дітей родять.

— Селянські жінки? питаю.

— А чиїж? каже, таже селянські, наші!

Я остовпів. А в нас в культурній Австрії положнича клініка одна на цілий великий край, навіть у повітових містах не було спеціяльних породільниць. Сим

З СОЙМУ

Промова посла Кузьмовича про культурні справи. — Про пацифікацію. — Остра промова польського посла Духа. — Про Німців. — Зміст промови українського посла Витвицького про нормалізацію.

Підчас дебати над буджетом президії ради міністрів український посол В. Кузьмович торкнувся діяльности т. зв. Фонду Народової Культури. Хоч буджет тої установи спирається на податкових впливах, отже й на податках української суспільности, то ні одна з українських наукових чи мистецьких установ не дістає підтримки з того фонду. Українські вчені та мистці, головно молоді адепти науки, не дістають ніякої підтримки в формі стипендій і субвенцій. Опісля промовець критикував політику Польської Агенції Телеґрафічної (ПАТ). Вона пускає у світ, подібно як польська брукова преса, ріжні політичні нісенітниці звернені проти Українців, але з засади не відкликає їх, коли вони покажутыся потім неправдивими. Вкінці промовець домагається створення при президії ради міністрів осередка координації меншиневих справ. Бо коли такі справи як контроля цін, моторизація або справа диктового сирівця мають окремі комісії при президії ради міністрів, то незрозуміло, чому питання національного ліберализму чи екстермінації, проблему окремішности культурно-освітних та господарських установ чи якогось неокресленого суспільного утраквізму — найчастіше розвязують старости! Сьогодні рішальний вплив на політику урядників мають позаурядові польські суспільні чинники. Що українська справа в Польщі не має свого осередка координації, свідчить отсей саркастичний висказ: один польський публіцист, знавець українських справ, запитаний, чим пояснює те, що в його статтях не конфіскують погроз нової Хмельниччини, упадку чи соціяльної війни — відповів: „Для Хмельниччини, упадку, соціяльної війни й т. п. справ нема по міністерствах референтів“...

Зчерги відбулася дебата над буджетом міністерства внутрішніх справ. Про незвичайне заінтересування для того наскрізь політичного ресорту свідчить факт, що до дискусії записалося понад 50 осіб, отже четвертина повного сойму. Це своєрідний рекорд, дотепер ненотований в історії польського парляментаризму. Намагання президії сойму, зменшити число промовців, не мали успіху. На конференції, яка відбулася спеціяльно в тій ціли підчас перерви, показалося, що число промовців замість зменшитися, ще зросло. Дискусія заповідається горячо. Вже вступ викликав давно небачене роздратування в соймових лавах, а саме між українськими послами. Нарадам прислухувався премієр і міністр внутрішніх справ ґен. Складковский. Він своїм звичаєм записував цікавіші фрагменти промов до свого памятника та час до часу, коли терпеливість його кінчилася, змісця міжокликами відповідав дискутантам.

Дискусію заінавґурував посол Моравский. Він заявив, що в Озоні є люди давнього потравневого табору і тому вважає, що теперішню тенденцію консолідації належить заступити змаганням до коаліції сильних ґруп. — Посол кс. Любельский висловив невдоволення з приводу відповіди премієра у справі трагічних серпневих подій. Селяни, які належать до „Сторонництва Людового“, вважаються переслідуваними. Їх домагання постійно ігнорується. Кс.-посол уважає слушними їх домагання бути співгосподарями краю. Найгірша річ це та страшна пацифікація, яка прийшла по страйку. Один з українських послів признав промовцеві, що та пацифікація була сто разів гірша, ніж пацифікація в Наддністрянщині. (Голос з посольських лав: І се ви говорите в польських справах?! Провокація, ганьба!). Посол кс. Любельский: Жалую, що через ті трупи і вязниці утруднюється консолідацію. Простих поліцаїв не осуджую, але тих, які казали стріляти, коли не все була до того потреба. — В посольських лавах знов голоси протесту.

Посол Гофман: Коли йде про українську справу, то я підходжу до неї зовсім інакше. Стою на ґрунті ягайлонської ідеї, ідеї свободи й культури. Стою на ґрунті леґіонера (леґуна), про яких згадує у своїх гарних споминах премієр Складковский, леґіонера, що не хотів примінювати зелізних прав війни, бо боровся „за нашу і вашу свободу“. Тут лежить розвязка народностевого питання у великодержавнім значінні. В справі пацифікації по серпневих подіях йде мені тільки про те, в який спосіб випростується ті скривлені душі, особливо молодого покоління, що без сумніву зробила пацифікація. Не хочу робити сензацію, коли говорю про ті справи й цитую ряд випадків побиття селян, жінок і дітей. (Голоси: Хто це робив?) Ясно, що функціонарі поліції. (Посол Герумский: Се невластиве поставлення справи. Пощо се цитуєте?) Вкінці посол Гофман порушив справу виборчої ординації, яку муситься приспішити. Чим скорше прийде допущення горожан до співвідповідальности, тим буде ліпше. Зголошує резолюцію, в якій взиває правительство виготовити нову виборчу ординацію на найближчу звичайну сесію.

Посол Дух виголосив дуже опозиційну промову, застерігаючись, що не зводить ніяких особистих порахунків. Дивується, що мимо великого вкладу праці й середників такі малі успіхи в переміні настроїв суспільности. Зусилля правительства змагали радше до розбиття політичних партій. На тім розбитті стратили партії, стратило і правительство, а зискали тільки протидержавні чинники. Живемо в часі помішання понять. Затрачується поняття правової держави, шириться забріханість. Ті, що говорять про поступ, рівночасно реакціонери, ті, що хочуть консолідації, виключають інших... Польський расизм творять люди расово мішані! Промовець не розуміє, чому політика правительства йшла в напрямі підпирання лівих ґруп і атакування правих та центрових, які складаються з елементу чисто польського. Незрозуміле, чому твориться острах т. зв. ендека, а коли вже не можна було назвати когось ендеком, то творилося нове поняття „ендекоїд“. Демократія нині горою, але її роблять достойники з ґрафськими апетитами, апостоли демократії се нині люди, які були найбільшими жандармами поліційної системи! Колиб у нас створено „чорну сотню“, вони повинні бути зачислені до неї... Дальше посол Дух твердить, що безпека міст і сел меншає, а протидержавний рух зростає. Право мусить обовязувати всіх, а не тільки політичних противників. Не вільно поневіряти безкарно народом!

Посол Міхаловский порушив справу німецької меншини в Польщі. Та меншина проявляє велику активність. Евангелицькі пастори, використовуючи ріжницю віроісповідання, скріпляють сепаратистичні змагання. Німці в Польщі постійно висувають всякі уроєні претенсії мимо того, що їм живеться в Польщі не лише значно лучше як Полякам в Німеччині, але навіть лучше, як їх землякам в їх власній батьківщині! Крім створення польської ґімназії в Квідзині Німці нічого більше не зробили, щоб можна вірити у щирість їх заяви про права польської меншини в Німеччині. Гноблять польське населення в Німеччині, на терені вільного міста Ґданська, коли в Польщі німецька меншина плаває в добробуті! (Оклики: Скандал!). Ніхто не відмовляє німецькій меншині права свобідного розвитку господарського й культурного, одначе не можемо згодитися на піддержування Німців у Польщі середниками, які пливуть ззовні.

Посол Войтович: Останні два роки принесли погіршення настроїв. Се наслідок браку меншостевої програми. Комітет порозуміння польських організацій мав гарні ціли, але його опанували крайно націоналістичні елементи, які використовують його для своїх цілей. Для приміру подав віче в Перемишлянах в червні м. р. Промовляли там 3 референти з Тернополя, які закидали правительству віддавання землі в українські руки. Референтами були полковник в чинній службі, чинний суддя і ґімн. учитель! Нарадам прислухувався місцевий староста... Політику нехай робить премієр, а не адміністрація! Конечно створити підсекретаріят при президії ради міністрів для меншостевих справ.

Український посол др Стефан Витвицький стверджує, що правительство не виявляє програми в українській справі. Питаємося, яку програму має польська більшість? По титул репрезентувати ту більшість посягає тепер „Комітет порозуміння польських суспільних організацій“ у Львові, який накликує польський народ творити протиукраїнський фронт, задержуючи для себе право розвязки взаємин з українським народом! Українці не дадуться зіпхнути до ролі хуторянського чинника, бо українська справа це проблема з широким національним й історичним обсягом. Союз леґіоністів і пеовяків, який є мотором того комітету, в заяві з листопада 1937 року предкладає Українцям винародовлення без насильства! Українці хочуть самостійного розвитку свого життя культурного, господарського і суспільного у власних установах. Се природне право Українців як народу. Довкруги тих установ повстали неправдоподібні сплетні. Заявляємо, що не творимо їх як засіб боротьби. Не звертаємо їх проти держави. А що принесла нам нормалізація в обсягу урядової діяльности? Кольонізація треває далі, українські діти не можуть вчитися в рідній мові і навіть в судах відбирається присягу по польськи! Заявляємо всі згідно, що відкидаємо так подумату нормалізацію, як відкидаємо всьо, що нарушилоб честь українського народу. Один зі старостів говорив мені, що воліє 10 комуністів, ніж одного українського націоналіста. (Посол Бакон: Напевно жартував). Пан премієр закидає нам нетерпеливість, але як можемо бути терпеливі в таких умовинах?! Польща має велику історичну місію на Сході Европи. Та здається, що нині декотрі чинники роблять все, щоб її стратити. Мимо всього не тратимо надії, що правда вкінці заговорить і переможе.

я зовсім не хочу відмовити культурности старій Австрії, бо прецінь булоб се несправедливо. Але мушу дати свідоцтво правді, яка викликала моє велике здивування по всім, що я начитався був до того часу про „дику“ Росію.

Зацікавлений тим, що я досі побачив, вдався я в довшу розмову зі старим мужиком.

Питаю, кілько вони податку платили в Росії від десятини поля. Вже не памятаю, яку цифру він назвав, та добре памятаю, що я аж свиснув зі здивування, така та цифра була низька.

А старий мужик бачить, що я зацікавився селянською долею тай зачинає вже сам оповідати. І з оповідання його бачу прихильність до царської влади, очевидно не удавану, бо якби перед австрійським солдатом мав що удавати, то хіба ворожість до царської влади, а не прихильність.

З його оповідання вичуваю, що той мужик чувся в царській Росії, як у своїй мужицькій державі. Не було в тім ніякого сумніву.

Питаю його, кілько він десятин поля має. Назвав як на тамошні відносини невелику цифру, але зараз додав, що всьо то має вкупі і вже сам оповідає, як до того дійшло.

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Символічна поема

(АВТОРЕЦЕНЗІЯ).

Василь Пачовський **„Золоті Ворота",** містичний епос в 3 частях. Частина перша: Пекло України. Видавництво „Краса і Сила", Львів 1937. З листом В. Липинського, що впроваджує читача в суть поеми, як передне слово.

Твір складається з 44 пісень, з яких автор оголошує 34, писані терциною, заповідаючи дві другі частини, що будуть творити разом 100 пісень на лад „Божеської комедії" Данта. „Золоті Ворота", символічний твір, складається з двох головних народніх мітів. Героєм першого князь Михайлик, консервативний дух, гетьман державної сили, героєм другого Марко Проклятий, уосібнення стихії, революціонер, отаман збунтованого народу. Довкола цих двох постатей гуртуються діячі подій великого зриву символічно стилізовані після державнотворчої ідеї, яка виростає на основі переказів про прозу азійської орди (Червоний Вій), про вічного Жида Агасвера, про галицько-володимирське королівство (Роксоляна) та освячується новим мітом про саможертву молоді під Крутами.

Головну ролю грає переказ про Золоті Ворота, палядій київської держави Ярослава Мудрого. Тому 600 літ князь Михайлик відбивав із Золотих Воріт Татарів, що облягли Київ. Він мав суджену галицьку княжну, виратовану після отруєння останнього князя боярами. Та Марко, отаман „татарських людей", звів її з ума і намовив Киян видати князя Батієві та піддатися Татарам. Але князь взяв „Золоті Ворота" на спис і заніс до Царгороду. Там він пильнує їх о хлібі й воді до наших часів, як палядій української держави, щоб їх у слушний час перенести до Киева. Тимчасом Татари взяли Київ, наша держава впала, а державний народ змінився в неволі в „татарських людей". Отак Марко Проклятий кинджалом Батія убив Матір, що прокляла його за вбивство зведеної князівни-сестри. Він не може жити, ані вмерти, бо його не приймає „ні рай, ні пекло, ні земля". У великій війні візваний Богданом валить „русского" царя волинським преображенським полком „за нашу кров і біль". (І пісня).

Упоєний революцією в Росії бачить у сні чотирох геніїв України, що взивають його творити на чорноземі з плуга і меча своє царство з Богом на престолі. Та він не слухає їх ради: брати взір з гетьманської держави самодержця Богдана, а далі тримає один фронт з Москвою, щоб осягнути ідеал Запорожської Січи: безверхе царство республики.

Щоб поставити хату „без холопа і без пана", спершу держиться проводу української „Ради", опісля за порадою вічного Жида Агасвера переходить на бік „Червоного Вія" московської орди під проводом Жидівки Юдити Фрош. Опісля приводить Німців, а вони видвигають Гетьмана, коли князь Михайлик приносить до Киева Золоті Ворота, палядій української держави, піднявши український прапор на чорноморській фльоті. Але Марко з Митусами (руїнниками) підіймає бунт проти своєї влади і валить гетьманську державу під гаслом:

Коли така не буде Україна,
Як хочу я, ніякої не тра!
Хай вкриє гуляйполем нас руїна,
Аж нова Січ повстане із Дніпра". (XVIII [п. 88 ст.).

Замість утворити свою армію, сам нищить чотири рази „живло хоробре" України: в поході на Галич за Брусілова, в поході на Київ за Муравйова, в повстанні проти Гетьмана і Директорії та в поході Поляків на Київ. За кождим разом являється один з чотирох геніїв України і завертає його з дороги, а мати проклинає його з гробу серед тьми упавших в бою жертов, кличучи: Ратуй себе і нас! Та надармо кличе Володимир Святий у візії:

Безверхий хаме: з ясних зір твій дух,
А ставиш Вія на престол завіту!
А Вій дух смерти — бачить земний круг,
Лиш Бог з любови ставить космос світу;
Без Бога храм твій розлетиться в пух. —
(XXII п. 101 ст.).

Надармо його дружина Галичанка Роксоляна закликає:

Вій Брюховецьких дав тобі кумира;
Та над матерію є Божий дух! —
Вертай від Леніна до Владимира;
Від Агасвера до Христових туг —
І відбери Софію свого мира
І Золоті Ворота з їх наруг! (XXII п. 104 с.).

Марко Проклятий перетягає Галицьку Армію за Збруч у похід на Київ і нищить її у гураґані степу своїми перескоками з бунту до бунту серед гуляйпільських куль, аж вона паде трупами серед тифу в чотирокутнику смерти. Надармо кличе в розжаллі до „Марка без хати" дух Тараса Шевченка з візії:

Поставив храм я з Богом на горі,
Любов і правда там, де син і мати
Де братолюбіе, а не звірі; —
Замість з гетьманом одностайне стати,
Ти дав братів спалити на костирі!
(XXVIII п. 125 ст.).

Наша Армія гине серед тифозних візій про воскресення держави Володимира В., Михайлик забирає Золоті Ворота з Киева на захід, а батько Марка встає з могили і виклинає з нього тінь, яка закриває Золоті Ворота тьмою перед нацією, як каже Михайлик до поета Чуприни:

Бо на них упала тінь, як соромота
Лягла, що люд наш: змій без голови —
Готов на службу в кожного деспота.
Тихіш води став, ниший від трави
За гріх, що продав Золоті Ворота
За миску сочевиці до Москви!
(XXX п. 135 ст.).

Марко без тіни, як узмисловлення бездержавного народу гонений з краю до краю на еміґрації з торбою голов убитих земляків переходить цілий світ і ніде не находить притину, а дістає від Вільзона вияснення на докір зломання заповіту:

Ви гетьмана звалили у кермі,
Як Німець царство вам склеїв з торочі,
Бо ви не знаєте, що хочете самі...
Такі народи будуть все в ярмі!
(XXIX п. 129 ст.).

Марко вертається без тіни на Україну в підпілля та підіймає повстання з „Холодного яру", чим спонукує „Вія" знищити цілі села огнем і мечем. Поет Чуприна натхнений Михайликом гине разом з ним розстріляний у чрезвичайці і вдихає в нього духа нації, як чекісти заорюють їх яму. Марко встає викинений з землі і сіє кров зі свіжої рани. Гонений втікає до рідного села, нападений в церкві червоним Вієм забиває Вієві в спину національний український стяг, яким він будить всі поневолені народи. За радою Агасвера після убивства отамана України в Парижі Вій нищить масово куркулів з родинами соловецькою каторгою і заводить царство червоного Петра Великого.

Так Марко Проклятий у своїй погоні за раєм „без холопа і без пана" скреслив з мапи „Берестейський мир", розваливши справжню державу гетьмана на Україні, знищив Галицьку Армію і Січових Стрільців, загнав у каторгу на смерть у чрезвичайці Роксоляну, стер з обличча землі державнотворчу верству куркулів, застелив Україну в бунтах руїнами і втратив землю, яка стала власністю московського центра. Вкінці Марко під впливом саможертви Чуприни пізнає свій гріх і шукає Бога на руїнах, а находить в огні палений по Соловках, та приходить до свідомости: що „лиш у власнім тілі може дух розвитись", а нації остала одна дорога: „Своя держава або смерть!" Державну суть зясував йому при першій візії „Золотих Воріт" гетьман Мазепа:

„Держава — животвір із головою.
Щоб нам добути права през щаблі —
Потреба голови і єдности у бою,
А булави до чину на чолі!" (XVI п. 80 ст.).

Такий короткий зміст тої символічної поеми.

Нові видання

Пропамятна Книга Першого Зїзду Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва з приводу 30-ліття існування Марійської Дружини Пань у Львові 1904—1934. Львів 1937, 8º, 160. Наклад Марійської Дружини Пань. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. Ціна брош. 3 зл., опр. 4 зл., опр. на ліпшому папері 5 зл. Зміст: Передмова; Уляна Кравченко, У 30-літній ювілей першого Марійського Товариства у Львові; Про Марійські Дружини Пань; Ірина Марія Янович, ЧСВВ., Марійська Дружина Пань у Львові 1904—1934; о. Іван Заверуха, Як красна Ти...; Хроніка Ювілейного Зїзду Марійських Дружин; о. Роман Лукань, ЧСВВ., Преса про перший Зїзд Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва; Реферати: о. Я. С., ЧСВВ., Значення Марійського культу в сьогоднішніх часах; Марія Данилевич, Початок і розвій Марійських Дружин; о. Іриней Назарко, ЧСВВ., Організаційні проблеми Марійських Дружин Пань; Евгенія Шаркова, Евхаристійне життя в Марійських Дружинах; Олена Яцишинівна, Апостолят Марійських Дружин; Антоніна Конрадова, Харитативна акція; Ірина Марія Янович, ЧСВВ., Марійська Дружина й виховання молоді; Степанія Фіґолева, Значення й вплив преси; Евстахія Тишинська, Історія жіночого руху; Справлення друкарських помилок; Пресвята Богородиця в церкві оо. Василіян у Ґроттаферраті (картина); Знимки.

Це збірка описів і рефератів на відомому Зїзді Марійських Дружин Пань, що відбувся у Львові в листопаді 1934 року. Реферати були печатані на сторінках преси, між ін. в „Новій Зорі", як о. Назарка, Є. Шаркової й Є. Тишинської, що й відмічує о. Лукань у статті, поміщеній у цій Пропамятній Книзі. Ця Книга перша печатана праця в нашій жіночій Марійській літературі. Всі повинні її якнайкраще повітати. — Слід також зазначити, що „Нова Зоря" (1934, чч. 85, 86, 93, 95, 97; 1935 ч. 11, 13, 14, 15) подала найдокладніший опис Зїзду.

О. Мирослав Рівецький: **Святий Володимир Великий,** Володар і Хреститель України. Бібліотека релігійної освіти ч. 19. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві — 1938. Ст. 37. Форм. 16.3×12.

Taras Schewtschenko, der ukrainische Nationaldichter. Beiträge zur Ukrainekunde, herausgegeben vom Ukrainischen Wissenschaftlichen Institut VI Heft. Berlin 1937. Im Verlage der Gesellschaft der Freunde des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes E. V. Ст. 71. Формат 21×15 цм.

Короткий курс історії СРСР. За редакцією проф. А. В. Шестакова. Схвалений Всесоюзною Урядовою Комісією. Київ-Харків 1937. Ст. 215. Тираж 1,500.000 прим. Ціна 2 карб. 25 коп. — Дивна се „історія": є московські князі, є російські царі, є коротенькі згадки і про українських князів, про всякі бунти докладно і з похвалами, але повстання українського гетьмана Мазепи називається зрадою (!), на ст. 62. Вже з того можна зміркувати, що се за „історія". Про большевизм, розуміється, найбільше. Ілюстрацій і має богато. — А. Ч.

Брисько, гуска і лисиця; Юркова мандрівка; Юрко, Жмурко і Хмурко; Кравчиня Маруся. Текст до всіх 4-ох віршованих казок М. Підгірянки. Рисунки: Е. Козака. Кожда казочка має 10 ст. друку. Форм. 14.7×20.7. В-во „Р. Ш.".

Казакия — Козакія, литературно-исторический и информационный журнал под редакцией: инж. И. И. Колесова, Г. Л. Еременка и инж. В. Г. Глазкова. Ч. 27, Прага 1938. Содержание: 1) Поздравление Ц. П. В. К. казаков с праздниками. 2) От Центрального Правления. 3) Иван Колесов: Казачество. Стих в прозе. 4) + Юрий Гончаров: Дышит ароматами вечер. Стих. 5) Алексей Персидсков: Прызив Степана. Стих. 6) Николай Келин: Господи, Иисусе Христе. Стих. 7) Павел Поляков: Дядя Янош. Поема. 8) + Борис Кундрюцков: Венчание Ивана Ильича Гаморкина. Отрывок. 9) Гнат Макуха: Пройшла весна. Стих. 10) + Проф. Ф. А. Щербина: Пережитое, передуманное и осуществленное. Портрет Михаила Федоровича Фролова. 11) Иван Колесов: Десять лет. 12) Д-р С. Федоров: Модерный панславизм и казачья преграда. В казачьих землях. 13) Инж. Дм. Еременко: О жизни в Родной Земле. 14) Краткие известия. Думы и мысли. 15) В. Карпушкин: Буря. 16) Никон Каледин: О казачьей русскости и природном русском царе. На чужбине. 17) Хроника. В СССР. 18) Инж. В. Глазков: В СССР. Журнал издается на казачьи средства. Стор. 24, формат 28.6 × 22 цм. — Звертаємо увату українських діячів на сей цікавий орган. В нім поруч добрих і справедливих думок нуртують також погляди, які в своїй консеквенції можуть колись принести тяжкі наслідки. Дивно, що на сей орган в нашій пресі не звертають уваги. — А. Ч.

Наша Батьківщина, орган Українського Краєзнавче-Туристичного Товариства „Плай" у Львові, ч. 2, Лютий 1938, 2 рік. Ст. 31—54, формат 16.9×24.1 цм.

„Рідна Мова". Зміст 2-го (62) ч.: І. Огієнко: Складня української мови, IV. Будова речення в поетичній народній мові. Проф. д-р Великорський: Мова в творах М. Черемшини. І. Огієнко: Сучасна літературна мова Наддніпрянської України. Проф. д-р Є. Грицак: Особові імена учнів Перемиської української гімназії. І. Огієнко: Головні вимоги від літературного твору. Проф. інж. Л. Грабина: Висок — доземния. Проф. д-р І. Панькевич: Звідки назва „Січ"? І. Огієнко: Мова „Наймички" Т. Шевченка. Л. Г. Поезії. Ю. Вухналь: Як Федька Гуску в театрі качали. М. Слобода: „Рідне Слово". І. Шклянка: Не гарно так робити! Дописи прихильників рідної мови. Рідномовні замітки. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, ул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.: за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник 1 (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV і V по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З новин письменства

„Молодняк" у ч. 2 з 1937 оповістив цікаві дані про Державне Літературне Видавництво України. В р. 1936 видало воно 248 назв (книг і брошур) в 4,311.000 прим., а в 1937 р. 348 назв в 6,573.000 прим., між ними й українських клясиків, а з чужих твори славного французького письменника Жюля Верна і велику епопею ґеніяльного грузинського поета Руставелі з XII століття. Зріст скількости примірників українських видань свідчить, що здавити розвиток української культури вже неможливо.

З жіночої літератури

Bertha Badt-Strauss: „Jüdinnen". Berlin 1937. Verlag Joachim Goldstein.

Се невеличка та дуже цікава книжечка з широкими горизонтами. Від „матерей поколінь" через жидівські жінки з ґетта до їх сальонових дам і організаторок сучасности і до запалених ідеєю „Ерец Ізраелю" — се довгий шлях, на якім жидівська жінка зазнавала великих змін. Авторка переводить на тім шляху першу спробу типольоґії жидівського жіноцтва, що дуже важне для зрозуміння цілих поколінь. І всі вони получені якоюсь дивною внутрішньою містичною силою, яка не зовсім покидає навіть тих Жидівок, що покинули свій нарід. В якійсь хвилі життя відзивається та таємнича сила і в тих жінках. Подібна типольоґічна праця дуже придаласяб і нам.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

16-ліття коронації Св. Отця Пія XI. В суботу 11-ого лютня в Сикстинській каплиці в Римі відправлено торжественну Службу Божу благодарення й подяки з приводу 16-тих роковин коронації Пія XI. Папа був на богослуженні особисто. Він сидів на престолі, прибраний у тіяру. До каплиці принесли його у „Седес Ґестаторія". Службу Божу відправив кардинал Назаллі Рока, больонський архиепископ, найстарший з живучих кардиналів, іменованих Св. Отцем. Участь у богослуженні взяло крім того 28 інших кардиналів, з виїмком неапольського кардинала Аскалезія, далі члени дипльоматичного корпусу, високі духовні та світські достойники Ватикану. Хорами Сикстинської каплиці дириґував мсньр. Льоренцо Перозі. З приводу коронаційних торжеств Ватикан потапав у морі світла і прапорів. Всі бюра були замкнені. („Ля Круа", ч. 16.875).

Увіковічнення десятьліття поєднання Італії з Апостольською Столицею. В звязку з недалеким десятьліттям заключення конциліяційних умов між Апостольською Столицею й італійською державою побудують чотирнацять нових церков на периферіях Медіоляну для вшанування й увіковічнення тих визначних актів. На будову одної з них, під візванням святих Неренея й Ахілля, Папа жертував уже значну підмогу. З жертвами на будову тих святинь поспішили також численні публичні і приватні установи та поодинокі особи.

В авлі львівського університету прикрашеній погруддям Св. Отця Пія XI відбулося відкриття Інституту Висшої Релігійної Культури у Львові в рамцях Папської Академії з приводу 16-ліття коронації Св. Отця. В торжестві взяли участь польські найвисші духовні круги, воєвода, богато представників львівських висших шкіл і дуже численна публика. Інститут Висшої Релігійної Культури має завдання виховувати й образувати світських діячів „Католицької Акції" і релігійній культурі. В Інституті викладатимуть професори університету.

Відомий німецький психольоґ, др Юнґ, підчас відчиту, який виголосив в університеті в м. Єль, заявив, що завжди поручає всім своїм пацієнтам католицького віроісповідання, щоб якнайчастіше приступали до сповіди і причащалися. Се найкращий лік на їх психічні недомагання. Говорячи відтак про протестантів, др Юнґ ствердив, що протестантизм, його догматика й ритуальні паради до тої міри зблякували і так дуже втратили свою життєву силу, що втратили у великій мірі успішне ділання на людську психіку. („Пшеґльонд Католіцкі", ч. 7).

Коли видадуть „Книгу мучеників" в Еспанії? В офіційному органі севільської архидієцезії поміщений лист кардинала Сеґура. Кардинал прохає еспанську духовну владу, зібрати в якнайкоротшому часі всі дані про мартирольоґію католиків продовж останньої домашньої війни. Тоді появиться нова „Книга мучеників", що стане свідоцтвом геройства оборонців святої віри в Еспанії. В дальшій частині свого листа кард. Сеґура поручає священикам відправляти продовж цілого місяця поминальні богослуження за душі душпастирів, що погибли геройською смертю.

Католицька єрархія у Злучених Державах Північної Америки. По іменуванні нових епископів для трьох свіжо утворених дієцезій в Північній Америці, епископат ЗДПА й американських територій, гавайських островів і Аляски має тепер 130 епископів, в тому 4 кардиналів-архиепископів і 15 архиепископів.

30.000 парохій ріжних віроісповідань зареєструвалося в СССР в 1937 р., як звідомляє КАП. Крім того є коло 20 тисяч релігійних громад ще не зареєстрованих. Зареєстрованим парохіям мали повернути церкви і молитовні, що збереглися після їх націоналізації.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ ДР БАРАН в дискусії над буджетом мін-ва справедливости заявив м. ін.: „Кілька днів тому цензурно-адміністраційна влада у Львові запросила до себе поодиноких редакторів українських часописів і подала до їх відома, що від тепер не вільно під санкцією конфіскати і дальших кар уживати слово „Галичина" і слово „галицький". Це слово історичне і донедавна вживали його також Поляки. Нема закону, що касувавби цю назву. Українці не відречуться тої історичної назви".

В СОЙМІ пос. Заваликут промовляв в дискусії над буджетом зелізниць. Він заявив м. ін., що львівська Зелізнича Дирекція дальше не приймає Українців ні до праці ні до служби. На 800 урядників тої дирекції є лише кілька Українців. Робітників української національности усунено або перетягнено на римо-католицизм! Пос. Заваликут поставив резолюцію, щоб правительство призначило фонди на будову зелізничої лінії Коломия— Косів—Буркут, як також на регуляцію Пруту, Черемошу та інших рік на Гуцульщині.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив 19 молодих Українців за приналежність до ОУН (Організації Українських Націоналістів) на кару вязниці від 12 літ до 1 року, разом на 113 літ. 11 обвинувачених звільнено. На днях зачнеться другий процес проти 24 молодих Українців з Радехівщини також за приналежність до ОУН.

МІН. БЕК приняв на послуханні Апостольського Нунція Кортезія і відбув з ним нараду.

СКОНФІСКУВАЛИ ІКЦ (Ілюстровани Куріер Цодзенни) за те, що подав виїмки з промови адв. Перацкого підчас процесу Добошиньского у Львові.

ВИСЕЛЕННЯ ВСІХ ЧУЖИНЦІВ з Ленінграду й околиці зарядили совітські власти. В Ленінграді будують могутну морську твердиню. До тої праці спровадили 10 тисяч каторжників.

В ЕСТОНІЇ відібрали почтовий дебіт совітським часописам. Се репресія за те, що совітський військовий відділ мав нарушити естонську границю коло озера Пейпус.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Ріббентроп підчас наради двох канцлерів мав остро виступити проти канц. Шушніґа і мін. Шмідта за те, що вони переговорювали з Чехословаччиною в господарських справах дунайського басейну.

В БЕРЛІНІ сконфіскували на днях багато французьких і англійських часописів за те, що мали неправдиво насвітлити нараду канцлера Шушніґа з канц. Гітлером.

АВСТРІЙСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ викликало песимістичний настрій у французькій пресі. Часописи домагаються спільної інтервенції Франції й Англії у Відні. Та мимо тих закликів ніщо не вказує на те, щоб французьке правительство мало предложити якийсь конкретний плян помочі для Австрії. „Парі Суар" пише м. ін., що хоч канцлер Шушніґ ще опирається домаганням Німеччини, то проте натиск Німеччини зростає.

В БЕРЛІНІ мали на днях увязнити ґен. Фріча, що донедавна був комендантом сухопутної армії Німеччини. Ґенерала мали примістити у вязниці тайної поліції при Альбрехтштрассе.

АВСТРІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО радило два дні над положенням витвореним нарадою двох канцлерів Шушніґа і Гітлера.

В КАРИНТІЇ австрійська поліція викрила широко розгалужену комуністичну організацію. В Кляґенфурті увязнили кільканацять осіб.

ЦЕНТРАЛЬНА РАДА ЖИДІВ в Ромунії рішила передати ромунському королеві меморіял, в якім просить не квестіонувати права горожанства тих Жидів, що набули його в рр. 1918 і 1919.

НОВИНКИ

Недавні сніжні опади покрили Львів верствою грубою на 25—50 цм. Поверхня вулиць Львова виносить півтора мільона кв. метрів, отже обчисляють, що в місті впало пів мільона кубічних метрів снігу, себто 50.000 вагонів. Першого дня заангажовано до усування снігу 800 робітників, крім 300 постійних робітників заведення чищення міста. Дотепер усунено тільки 1000 куб. метрів снігу, хоч праця треває в день і в ночі.

Загальні збори Т-ва українських робітників „Сила" відбулися у Львові 13 с.м. До Виділу ввійшли: 1) Музика Павло — голова, 2) Скицький Евген, 3) Савка Іван, 4) Морський Павло, 5) Кіндій Марійка, 6) Грицай Ірина, 7) Книш Олекса, 8) Лебедь Василь, 9) Валько Володимир, 10) Шевчук Михайло, 11) Білоус Василь, 12) Хомин Теофіль — члени; 13) Чорний Осип, 14) Мончак Василь — заступники; Контрольна Комісія: 15) Максим Онуфрій, 16) Охримович Іван і 17) Михайло Гриневець.

Демонстрації ендецьких студентів відбулися у Львові 15 с. м. В околиці вул. Фредри—Академіцкої ранено двох постерункових, які хотіли розганяти демонстрантів. Крім того стратовано одну жінку та потурбовано кількох Жидів. Тогож самого дня ендецькі студенти здемолювали ресторан Л. Рубінфельда при вул. Словацького 14 та вибили шиби у двох інших жидівських ресторанах, а саме в Енгелькрайса (ріг Коперника і Словацького) та в Єгера при вул. Николая.

Парцеляційний плян на 1939 р. передбачує парцеляцію приватних ґрунтів: у станиславівськім воєвідстві 3.000 га, в тернопільськім 10.000 га, у львівськім 8.000 га.

Прольонґату гіпотечної мораторії, ухвалену парляментом, оповістив найновіший „Денник Законів".

Суспільна обезпечальня зарядила, що умові працівники, які заробляють менше як 720 зл. місячно, будуть звільнені від оплат за лікарські бадання в звязку з домаганням висилання до санаторії обезпечальні.

Начальний директор Завед. Суспільних Обезпечень уступив зі свого становища. Обовязки начального директора перебрав його заступник інж. Маріян Поніковский.

В Бориславі та Дрогобичі вибух страйк друкарів, що домагаються підвишки платень.

В Раві Руській 35-літній зелізничий кондуктор дістався під колеса вагону так нещасливо, що згинув на місці.

На Волині впали такі сніги, що автобусову комунікацію треба було припинити на відтинках: Рівне — Бугринь, Рівне —Дубно — Кремянець, Межиріч — Людвіполь, Моквін—Березне і Клевань—Деражня. Майже всі поїзди прийшли до Рівного зі спізненням.

Контрольор Дирекції Лісів в Луцьку, Станіслав Масяж, спроневірив 20.000 зл., інкасуючи для себе т. зв. надвишки в тартаках.

Гумор. — Знаєш, Сталін тепер дуже боїться смерти. — Чому? — Бо в пеклі зустрівби відразу всіх своїх ворогів.

Гумор. — Між артистами: Не знаєш, чому він замикає очі підчас співу? — Бо має дуже добре серце і не хоче дивитися як публика мучиться!

Рільнича оліярня повстане в Бережанах вже при кінці с. р. Вона перероблятиме на олій ріпак, сімя конопель і льону та соняшник. В звязку з тим отвирається велике поле збуту для продуцентів олійного насіння на Поділлі. Оліярня буде обслуговувати центральну промислову округу.

Солтиса Крушельниці Н. Ставниковича засудив суд на 8 місяців за спроневірення 270 зл. з податкових грошей.

В Кракові зловили Давида Зайдмана зі Стрия, б. директора банку й міського лавника, який ще в червні м. р. втік, залишаючи великі довги.

Визначні заграничні вчені, дослідники магнетизму землі, заповідають, що около 21 с. м. належить сподіватися сильних магнетичних забурень і тим самим можливости появи нової полярної зорі.

У Варшаві застрілився б. староста Кравчик. Причиною самогубства було те, що його засуджено на 2 роки вязниці за надужиття.

У Ґродні арештували інкасента обезпечальні під замітом спроневірення 10.000 золотих.

У Варшаві скінчив самогубством директор Комунальної Каси Ощадности в Цеханові Чеслав Чекаліньский. Причиною самогубства були зловживання, яких він допускався ряд літ.

В р. 1940 відбудеться у Варшаві міжнародний зїзд інжинірів у справі мостів та інжинірських конструкцій.

У вересні 1938 р. відбудеться у Ґдині зїзд польських будівельних інжинірів. Темами їх нарад будуть справи зовнішних впливів на інжинірські будівлі, отже впливи воздуха, вітру, снігу, температури, потрясень, ґрунтів і т. д.

20 міліярдів зл. пропили у Польщі від 1918 р.

На Закарпатті перейшла на православя 17-літня Жидівка Сара Дайтш, що залюбилася в христ. хлопці. На її хрещення прибуло богато людей з далеких околиць, мабуть тому, що опір її родини і Жидів взагалі був великий.

В Букарешті перестав виходити орган б. премієра Ґоґи „Тара Ноастра".

Велика пожежа вибухла в одній друкарні в м. Слятіна коло Букарешту. Вогонь перекинувся на сусідні доми і знищив цілу дільницю, близько 100 домів.

У Відні продовжили теольоґічні студії до шістьох років.

Великий сніг впав на днях в декотрих провінціях Німеччини. Верства снігу доходила декуди до 4 м. грубости.

Італійський гідроплян, що вилетів з Кадиксу в напрямі Остії, пропав без вісти. В гідропляні було 14 пасажирів.

В Англії назвали новий корабель іменем славного журналіста „Делейн". Був се знаменитий редактор „Таймса" в половині 19 століття.

Турецький міністр освіти заборонив вчити синів турецьких горожан католицької релігії у школах, що їх ведуть чужинці в Туреччині.

Американський лявреат надгороди „Нобля" Сінклер Левіс видав нову книжку п. з. „Марнотравні батьки". В кількох тижнях книжка розійшлася в накладі около 200.000 примірників.

Гумор. — Поступ. — Чи ваша жінка богато поступила в науці співу? — О, так, я вже міг сегодня перший раз витягнути вату з вух.

Гумор. — Се справді злий знак. — Ти дальше терпиш на безсонність? — Так, що раз гірше: тепер не можу вже спати навіть тоді, коли маю вставати.

Повінь комуністичних видань. Дирекція почт і телеґрафів у Буенос Айресі сконфіскувала в січні с. р. 23.149 примірників ріжних часописів зі Швайцарії, Мексику, СССР, Еспанії, Франції і Злучених Держав за статті комуністичного змісту.

У пристані Сідней американський кружляк „Люісвіл" зударився з пасажирським кораблем, на якім було 175 осіб. Мимо негайної рятункової акції утонуло понад 30 осіб.

Примусову контролю рільної продукції введено у Злучених Державах Північної Америки.

В північній Каліфорнії вилили всі ріки. Вода залила понад 25.000 акрів управної рілі і знищила поверх 40.000 овочевих дерев. Тисячі осіб стратили дах над головою.

Американський сенатор Еллендер зі стейту Луізіяни виголосив в американськім сенаті промову, що тривала поверх тиждень. Він домагався знесення протилінчового „закону".

На бразилійському кораблі „Куяба" збунтувалася залога і вбила капітана та першого офіцира. Залогу, що була під впливом комуністів, увязнили.

В Бразилії в м. р. спалили 17 мілїонів кави, щоб задержати упадок її ціни.

15.600.000 км. доріг битих, асфальтованих або бетонових є на цілім світі. З того 4,904.000 км. припадає на Злучені Держави Північної Америки.

В закордонній торговлі Японії зазначилася значна поправа торговельного білянсу. Натомість торговельні обороти в порівнанні з минулим роком дуже впали. Японський імпорт у січні с. р. виносив 208,9 міл. єн в порівнанні з 319,3 міл. єн у січні м. р. Експорт виказував 172.3 міл. єн в порівнанні з 208.5 міл. єн у минулому році.

Гумор. — У лікаря. — Що вас болить? — Всьо, жолудок, серце, легені! — Прошу роздягнутися. — Пощо? Чи пан доктор мені не вірить?

Гумор. — Любов. — Марта: Я вийду за тебе, хочби прийшлося нам жити хлібом і водою. — Іван: Добре. Ти подбай за хліб, я постараюся про воду.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Приймаю плащаниці, ікони, до артистичного **опрацювання.** Евген **Войтович.** Львів, Рутовського 22/III. м. 111.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Варвара Радивилівна.
СТИЛЕВЕ: Дівча з Новолипок.
ТОН: За чужі провини.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 24 лютня 1938. Ч. 14 (1114)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 165-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Промова канцлєра Гітлєра

В неділю 20 лютня точно о год. 1 вполудне в опері Кроля в Берліні розпочав загально очікувану промову канцлєр Німеччини Адольф Гітлєр. Німецький парлямент в числі 741 людей зібраний був у комплєті. Присутних було коло 800 гостей, між ними численні представники дипльоматичного корпусу. На місцях, призначених для преси, сиділо коло 200 журналістів, в тім около 100 кореспондентів заграничних ґазет. Коли канцлєр Гітлєр вступив на салю, запанувала цілковита тиша. В кілька мінут опісля преміер Ґерінґ отворив засідання, візвавши пошанувати память 6 померших членів парляменту. Потому зараз дав голос канцлєрові Гітлєрові, який промовляв три години. Була се одна з його найдокладніше обдуманих промов. Зміст її подаємо внутрі сего числа.

Постепенний „аншлюс" Австрії до Німеччини.

Останні події в Австрії не сходять зі сторінок світової преси. Загальна думка така, що тепер вже в скорім темпі піде цілковите політичне й господарське примінення Австрії до Німеччини. В найближчім часі передбачують нову реконструкцію австрійського правительства з тим, що до нового кабінету ввійде більша скількість націонал-соціялістичних міністрів. Недавня розмова австрійського міністра внутрішніх справ, гітлєрівця Інкварта, з канцлєром Гітлєром має бути вступом до устійнення однакової внутрішньої політики, передовсім супроти комуністів в Австрії. По тій лінії піде реорґанізація Фронту Батьківщини в Австрії, в якім провідні становища мають заняти нац.-соціялісти. Подібне зближення наступить також в заграничній політиці. Австрія має виступити з Союза Народів і прилучитися до протикомуністичного фронту. Крім того мають бути знесені всі мита між Німеччиною й Австрією та заключена валютова унія. Передбачують також будову автострад в Австрії, які будуть продовженням німецьких.

Чехословаччина на черзі.

„Маншестер Ґардіян" пише: Розмова Гітлєра з Шушніґом і вислід її се докази, що пляни співпраці Чехословаччини з Австрією зовсім розбиті. Чехословаччина буде очевидно другим кандидатом до подібної розмови. Теперішня політика не береться до війни, бо знає, який великий страх перед війною. Той страх може так спараліжувати партнера розмови, що він уступить.

Ендецькі провідники в Березі. — Розвязання вшехпольської партії у Виленщині.

В звязку з виступом ендецького „Дзєнніка Віленьск'ого" проти марш. Пілсудского, до Берези Картузької вивезли з Вильна Петра Ковнацкого, Петра Сьвежецкого і Стефана Лохтіна, членів ендецької партії, за підбурювання молоді й організування демонстрацій. Виленський воєвода завісив діяльність „Стронніцтва Народового" на терені Вильна й виленського воєвідства аж до відкликання. До Вильна прибула компанія поліції для вдержання ладу.

Важна зміна становища Сталіна.

В формі прилюдної відповіді й пояснення „молодому товаришеві" Сталін змінив своє відношення до справи світової революції. Досі стояв він на тім, що соціялізм може бути збудований в однім краю, значить в СССР. Тепер додав він до тої формули, що вправді може бути збудований в однім краю, але укріпленим не можна його вважати до тої пори, доки є небезпека збройної інтервенції чужого капіталізму. Інакше кажучи, Сталін вернувся до думки Леніна про потребу викликання світової революції. Наслідок того такий, що Москва знов буде навязувати тісніші взаємини з пролєтаріятом в чужих краях у двох цілях: щоб орґанізуючи пролєтаріят в комуністичних орґанізаціях здержувати ріст сили фашизму і протиділати антисовітській політиці інших держав.

Кабінет православного патріярха урядує.

Ромунський міністр внутрішніх справ припинив часописи в мовах російській, українській і жидівській. Внаслідок того розпорядку замкнено редакції 20 ґазет жидівських, 11 російських і 4 українських. „Неамуль Романеск", орґан проф. Йорґи, навязуючи до сего рішення, твердить, що ті часописи не належали до національних меншин, а були тільки редаґовані в мовах меншин. Правдивими власниками, пише, були Жиди, які пропаґували комуністичні ідеї. (Се не значить, що припинено всі ґазети в мовах меншин).

Полісся в духовій та матеріяльній культурі.

Товариство Прихильників Культурно-Історичного Музею НТШ улаштовує в місяці березні в салях цьогож музею етноґрафічну виставу „Полісся", получену з низкою вечорів, присвячених Поліссю у всіх його культурних виявах. Відкриття виставки відбудеться в неділю 6 березня с. р. в полудне. Речинці та програми окремих вечорів будуть оповіщені пізніше.

Забули рідну мову.

Незвичайну сензацію викликала недавно у Варшаві на двірці поява сімох бородатих мущин у футряних папахах в товаристві кількох жінок. Показалося, що то чеські воєнні полонені, які вертаються до Чехословаччини по 22 літах побуту в Росії. Вони мешкали у Владивостоці, звідки тепер большевики виселюють всіх чужинців з приграничного пояса. Чехи дісталися в полон на російськім фронті підчас великої війни яко жовніри австрійської армії. Цікаве те, що деякотрі з тих полонених зовсім забули свою рідну мову.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

Соціялісти між собою

З таємниць норвежсько-совітської політики. *)

У своїй книжці „Злочини Сталіна" характеризує Троцький не лише III інтернаціонал, але й соціялістичне правительство Норвеґії, близьке другому інтернаціоналові. Коли III інтернаціонал описує Троцький з жахом, то соціялістичне правительство Норвеґії описує він з погордою. А саме так:

Дня 26. VIII. 1936 р. подвіря обсадило вісім поліційних урядників в цивільних одягах, а до помешкання увійшов шеф норвежської поліції Асквіґ і один урядник центрального паспортового бюра, що має нагляд над чужинцями. Ті високі візитанти зажадали від мене, щоб я на письмі заявив, що годжуся з новими постановами у справі мого побуту в Норвеґії. А саме мав я зобовязатися, що відтепер не буду писати на актуальні політичні теми, не буду давати ніяких інтервю і пристаю на те, щоб поліція контролювала все моє листування, те, що приходить і те, що відходить. Як доказ моєї злочинної діяльности названо мені мою статтю про французькі відносини, напечатану в американськім тижневику „Нейшен" (Нація) та мій отвертий лист до шефа кримінальної поліції Свена. Було цілковито ясно, що правительство Норвеґії ужило першої ліпшої покришки, щоб закрити дійсні причини зміни його відношення до мене. Щойно пізніше зрозумів я, нащо правительству потрібний був мій підпис: норвежська конституція не предвиджує ніяких обмежень для осіб необтяжених судово; отже спритному міністрові справедливости не оставало нічо інше, як той брак у законі заповнити моїм „добровільним поданням", щоб мені звязати руки й ноги. Я рішучо відмовив.

Далі описує Троцький, як тоді повідомлено його, що відтепер не будуть до нього допускати ні журналістів, ні взагалі чужих людей і визначать йому нове місце побуту. Троцький боронився тим, що пречінь урядник, який має контролювати паспорти чужинців, не може бути компетентний як контрольор літературної діяльности! Закинув дальше, що обмежувати його свободу рухів у звязках з пресою в хвилі, коли його в Москві злобно посуджують за ріжні злочини, значить ставати по стороні московських обвинителів і обвинуваченому не давати можливости оборони!

Все те були правдиві закиди, але совітське посольство в Норвеґії знайшло сильніші арґументи, пише Троцький. Вже на другий день повезли його поліційні урядники до Осля, все ще в характері „свідка" у справі нападу пятьох фашистів на його помешкання. Одначе слідчий суддя мало цікавився тим нападом, а зате дві години переслухував Троцького у справі його політичної діяльности, випитував про його звязки і про те, хто його відвідує.

„Довша дискусія розвинулася над питанням, чи я в моїх статтях критикую інші держави. Розуміється, я не перечив. Суддя думав, що така критика противна зобовязанню, яке я приняв на себе, що не виступатиму ворожо проти інших держав. Я відповів, що правительство і державу утотожнюється тільки в тоталітарних краях. Демократичне правління не вважає критики правительства нападом на державу, бо що тоді лишилосяб з парляментаризму? Одиноке розумне значіння підписаної мною умовини було те, що я зобовязався не робити Норвеґії операційною підставою для ніякої нелеґальної, заговірницької діяльности. І на думку не могло мені прийти, щоб я в інших краях не смів оповіщувати статтей, яким не противляться закони тих країв. Та суддя був іншої думки. В кождім разі мав він інші директиви, хоч і не цілком означені, та, як показалося, вистарчаючі для мого інтернування".

З судового будинку запровадили Троцького до самого міністра справедливости, який приняв його в оточенні ви-

*) Гл. статті в „Новій Зорі": „Нова книжка Троцького" ч. 7, „Суть сталінізму" ч. 8, „Як караються комуністи", ч. 9, „Жах тоталізму", ч. 10, „Суть троцкізму" ч. 11 і „Три інтернаціонали" ч. 12.

соких урядників. І знов предложено йому те, що предкладано, тільки з маленькими змінами.

— „Коли хочете мене увязнити, то нащо вам на те мого дозволу?" запитав Троцький.

— „Між увязненням і повною свободою є ще стан посередній", відповів значучо міністр.

— „Посередній стан означає двозначність або сильце: волю увязнення!"

Міністр виконав моє бажання і зараз видав потрібні зарядження, пише Троцький.

Поліцаї брутально відсунули Ервіна Вольфа, який з Троцьким приїхав до суду і хотів з ним вертатися до дому. Чотири констаблі в одностроях завезли Троцького автом до Векслю. Там вибігла зажурена жінка, але поліцаї держали його в замкненім авті, а інші поліцаї обсадили помешкання і вилучили телєфон. Від тої хвилі обходилися з Троцьким як з увязненим, а дня 2. 9. 1936 перевезли його з жінкою до села Сторсанд, 36 км. від столиці, де 13 поліцаїв берегло його три місяці і 20 днів у приватнім помешканні. Хоч норвежське законодавство не знає інтернування, а вже супроти жінки Троцького не було зовсім ніякої підстави до того, то соціялістичне правительство зломало конституцію і таки інтернувало соціяліста разом з його жінкою.

На чім же полягала тайна тої в Норвегії дуже незвичайної події?

Московське правительство загрозило бойкотом норвежській торговельній фльоті і зараз дало їй відчути свою силу. Норвежські посідачі кораблів кинулися до міністрів: робіть, що хочете, але дайте нам зараз совітські замовлення! А треба знати, що хоч норвежський нарід числом невеликий, то його торговельна фльота щодо її значіння стоїть на 4-тім місці в світі і грає рішаючу ролю в житті краю. Отже політика залежна там від посідачів торговельних кораблів без огляду на те, яке в Норвегії правительство. Тому Сталін ужив торговельного монополю СССР, щоб перешкодити Троцькому в його відкриванні московських фальшів, а норвежський великий капітал пішов Сталінові на руку. „Ми прецінь не можемо жертвувати життєві інтереси нашого народу задля Троцького!" Се була правдива причина інтернування. Соціялістична газета „Арбайтер-Блядет", яка ще недавно писала, що Троцький в Норвегії не нарушив своїх зобовязань, тепер також змінила свої погляди. Троцький з гіркістю пише з того приводу:

„Чого Сталін не відважився зробити в 1928 році (засадити його в тюрму за відмову домаганню перестати брати участь в політичнім житті) се зробили норвержські соціялісти в р. 1936. За мій спротив зречися легальної політичної діяльности, яка становить сенс мого життя, засадили мене в тюрму. А офіційний орган правительства оправдувався тим, що до далекої минувшини належать часи, коли класики еміґрації, Маркс, Енгельс, Ленін, могли писати, що хотіли також проти правительств тих країв, що дали їм притулок."

Безправне увязнення Троцького наступило 28 серпня 1936 р., а в три дні опісля, 31 серпня 1936 появився королівський розпорядок, який признавав право правительству інтернувати докучливих чужинців...

Отже навіть коли приняти, що сей розпорядок законний, а юристи оспорюють се (пише Троцький), то й тоді три дні панувало в Норвегії безправство на підставі свого рода маленького державного перевороту...

Коли читається опис того, то мимохіть приходить на думку в теперішних европейських відносинах, який се щасливий край та Норвегія, коли там міністра справедливости призла совість, що він безправно поступив з двоїма людьми! І не витримав той міністр довше ніж три дні грижі совісти тай для упозорування безправства, яке зробив супроти тих чужинців, постарався бодай о додаткове покриття суррогатом якоїсь законности того, що зробив. Во істину, щасливий се край і з завистю можуть на него дивитися мільони горожан в інших державах, які дають тяжкі податки в грошах і крови, а їх державні власти поступають супроти них куди гірше безправно ніж в Норвегії поступали з чужинцем Троцьким та його жінкою...

Про цікаві річи, яких Троцький наговорив за те прилюдно перед норвежським судом на все норвежське правительство, на його прокураторські й адміністративні власти — в слідуючій статті. — А. Ч.

З СОЙМУ

Справа суспільної опіки в Польщі.

Предметом дальших нарад пленарного засідання сойму була дебата над буджетом мін-ва суспільної опіки. Реферат виголосив посол Томашкевич. Він обговорив основи суспільної опіки і торкнувся проблєми суспільних обезпечень. Суспільні обезпечення стрічаються з доволі великою критикою. Одна з важніших причин — брак самоврядування Обезпечальні. Між обезпечених і обезпечальню входить адміністративний чинник, який замотує багато справ. Немеишу увагу присвячено в комісії справі здоровля населення. Висловлено домагання, що кождому горожанинові слід запевнити лікарську опіку. Дуже пильна справа запевнення такої опіки сільському населенню. Держава повинна старатися, щоб молоді лікарі були обовязані до дволітньої лікарської служби на селі. Треба також утворити густішу сітку окружних лікарів. В ділянці праці минулий рік приніс зріст занять і заробітків. Не плянуємо в належний спосіб пересунення населення у звязку з великими інвестиційними працями, що змінять господарський вигляд Польщі. Слід згармонізувати всі інвестиційні елєменти в той спосіб, щоб в ефекті давали вони самі плюси. В інтересі скріплення психічних сил народу, так важних для нас, лежать великі інвестиції, а не розпорошення їх на дрібні акції. — Відтак промовляв міністр суспільної опіки Косьцялковский. По тій промові слідували питання під адресою референта. Пос. Вимисловский: Чи правдою є, що в мін-ві суспільної опіки істнує пресовий відділ і що в тім відділі висший урядник побирає 1.700 зл. місячно? Чи та позиція є в буджеті, а коли ні, чому вона окружена тайною? Посол Урбаньский гадає, що суспільні обезпечення мають багато недотягнень. Треба врешті ввести самоврядування до обезпечальні. Бесідник заявляє вкінці, що має ще багато інших справ, яких однак не може обговорити супроти того, що в польському соймі польському послові обмежують час промови до 10 хвилин. Проти того обмеження пос. Урбаньский протестує. Віцемаршал Подоский: Прикликую пана посла до порядку за двократну полеміку з розпорядками маршала. Посол Совіньский пригадує, що в Заведенні Обезпечень Умових Працівників видатки на чинитьби для обезпечених є тільки малою частиною загальних коштів. Емеритальний недобір того відділу обезпечень виносить пів мілїярда злотих! Це дефіцит технічний, одначе продовж кількацяти років може він спричинити також недобір касовий. Зміна системи конечна. Посол Ягода-Жултовский підносить, що насувається конечність основної ревізії й обнижки суспільних обтяжень так для працедавців, як і для працівників. — Іменем жидівських послів промовляв посол Готліб. Він вказав на велику нужду жидівського населення і доказував, що самостійні жидівські варстати знищені крізою і бойкотом, а коли ще живуть, то хіба чудом. Від тих жидівських нуждарів, гандлярів і ремісників домагаються пожертв на зимову поміч, тоді коли вони самі користають з її прислуг і можуть бути клієнтами навіть літньої помочі. В багатьох містах число збіднілих Жидів виносить 90% і ніхто ними не піклується. Під кінець дискусії референт Томашкевич відповів на питання одного з послів щодо статистики уродин по національности: такої статистики не ведеться, натомість ведеться статистику після віроісповідання. В третьому чвертьріччі минулого року число уродин представлялося ось як: римо-католиків 11,9%, греко - католиків 10,7%, православних 12,5%, Жидів 9.5%. Смертність немовлят виносила: у римокатоликів 15,3%, у греко-католиків 19,5% (!), у православних 16,6%, у євангеликів 11,2%, у Жидів 5,2% (голос з посольських лавок: мало!).

Відтак почалася дебата над буджетом мін-ва промислу і торговлі. Довший реферат виголосив посол Сікорский, який львину частину свого реферату присвятив проблємі етатизації. Цікавий кінцевий уступ міркувань референта. В ньому звернув він увагу, що розвиток господарського життя спирається на підприємчивості одиниці, тимчасом шлях підприємчивості промислу знаходиться в глибокому ярі між картелями й етатизмом. В тому стані річей гине тип правдивого купця і промисловця. Будемо мати щораз більше приватних і державних урядовців і щораз менше промисловців і купців. Устрій спертий на приватній власности й ініціятиві дискредитований з ріжних сторін, і мряковинні кличі про суспільну перебудсву не сходять зі шпальт преси. Господарського життя не твориться в хаосі. Польщі потрібна менше плянова господарка ніж плянова господарська політика.

Примітка: З порушених тут справ найважніша для нас надзвичайна смертність дітей гр.-катол. обряду. Треба бодай в деяких околицях ствердити, в якім віці та з яких причин появляється аж така велика смертність наших дітей, бо щойно по ствердженні того можна розпочати протиділання. Поспіх в тій справі конечний, бо як показує статистика, наших дітей вмирає значно більше як польських а родиться менше!

Німеччина й Польща

Канцлєр Гітлєр сказав про їх взаємини ось що:

„Щирим вдоволенням наповняє нас факт, що в пятім році по першім великім зовнішньо-політичнім договорі Німеччини можемо ствердити, що якраз у наших взаєминах з тою державою, з якою мали ми може найбільші суперечности, наступило не лише відпруження, але продовж тих літ щораз приязніше зближення. Знаємо дуже добре, що завдячувати се належало в першій мірі тій обставині, що був тоді у Варшаві не парляментаризм західнього типу, але польський маршал, що як особистість визначна понад міру відчував значіння того роду німецько-польського відпруження, важне з европейської точки погляду. Те діло, в яке тоді багато сумнівалося, витримало вміжчасі свою пробу й хіба можу сказати, що від хвилі коли Союз Народів перестав нарешті змагати до постійного заколочування відносин в Ґданську і коли в особі нового комісара назначив чоловіка з власним питомим тягарем, то якраз найнебезпечніша точка для европейського мира втратила значіння загрозливе для мира. Польська держава респектує національні відносини в Ґданську, а вільне місто й Німеччина респектують польські права. В той спосіб вдалося вирівнати шлях до порозуміння, яке виходячи з Ґданська потрафило тепер, мимо спроб деяких противників мира, остаточно позбавити трійливих елєментів взаємини між Німеччиною і Польщею та перемінити їх у щиру приязну співпрацю".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється на Волині

Відомий польський публіцист Ксавер Прушиньский помістив у виленському „Слові" (з 14 II.) статтю під наголовком „Коли є люди в Польщі" про волинські відносини. В ній читаємо: Пишу у „Вядомосцях Літерацкіх" статтю про Волинь, про цю виїмкову країну, де авансом не одного старости буває тюремна келія. Пишу про те, що це земля в давних віках богата, достатня і культурна, земля цивілізації і права, а сьогодні всеціло занепадає. — З ділянки права: 1) Бурмистр м. Володимира викидає силою з приватного обєкту представника судової власти Річипосполитої. Ті, що разом з ним, під його проводом, напевно на його приказ, виконали цей середньовічний „заїзд", будуть засуджені. Доба заїздів, доба шляхетчини знала пословицю про могутнього шершеня, про слабу муху, ну і про право, що є мов сіть павука. 2) Урядуючий староста, як це стверджує судовий присуд, пристосовує середньовічні тортури до малолітньої служниці. Демократія гарна річ. 3) Самоврядування, чи самоврядні урядовці одного воєвідства ставлять в цьому краю памятник свому воєводі. Треба признати, що в добі пашів і генерал-губернаторів ідолятрія не дійшла до таких осягів.

Це були головні ілюстрації до цікавої тези, як виглядають правні відносини на Волині. Як виглядають там культурні відносини, то теж ілюстрував я низкою оригінальних знимок: 1) Провід опроміненого традицією кремянецького ліцею, школи Словацкого, Феліньского, Осіньского, Корженьовского, Чацкого, Чеха, школи колись університетської, в якій за часів неволі становища обсаджувано професорами університету — спочиває сьогодні в руках... бувшого старости. Отже може діждемося, що бувший воєвода буде ректором Ягайлонського Університету? 2) Один з найбільших памятників фортечного готику на польських землях, замок Любарта в Луцку (!), в повній руїні, його мури служать за спертя для вправ пожежної сторожі. Місце давньої української катедри, волинський Вавель, служить паням комендантовим на садження петрушки і моркви. Навіть Москалі поставили тут нагробний хрест... 3) Зеркальну салю у Вишнівці вінарендовано на кіно! 150 злотих місячно надто велика спокуса для власника замку, який має величезні лісові добра, а називається — кремянецький ліцей. 4) На основі статистики, оповіщеної сен. Йоахимом Волошиновским в 1937 р., 40 процент українських дітей Волині зовсім не ходить до школи. А діти сеї національности це подавляюча більшість дітей цілої Волині. 5) Колись мали ми в Корці прегарну фабрику порцеляни. Сьогодні — впала вона зовсім. Є мала, марна фабрика в Дермані. Замість перетворювати, Польща вивозить каолін. Край, що вивозить свої сирівці, це в понятті Европи кольоніяльний край. В добі Корця у XVIII віці Волинь не була кольоніяльним краєм. 6) Колись на Волині було кільканацять друкарень, вищих шкіл, центр думки, як Острожська Академія, як аріянська Гуща і Киселін, як Почаїв і Дермань. А сьогодні? Тепер може кого зацікавить, що на це почув я у відповідь. У „відповідь" почув я дуже мало: що памятник в честь воєводи був „скромний, камінний". Може треба, щоби коштував міліон злотих, га? — Автор підчеркує, що не всьо може сказати, що знає про відносини на Волині і кінчить так: Коли є люди в Польщі, яким дорогі гуманність, лібералізм, ідеї свободи, поняття правової держави, демократія, а не культ мандаринів і тортурування домашньої служби, пошанування мистецьких памяток та освіта в руках людей науки, зокрема їм не вільно ні мовчати, ні боронити того, що від десяти років діється на Волині.

Жид про „українську дискусію" в соймі

Б. жидівський посол др А. Інзлер помістив у „Новім Глосі" в ч. 48 свої враження з „української дискусії" в соймі. Він пише: „Про Українців і до Українців говорили так, як говорили про Жидів і до Жидів кілька років тому... Часи зміняються і ми з ними... Про Жидів говорили перед кількома роками, як сьогодні про Українців, а коли всьо піде тою самою дорогою, за кілька років (коли не скорше) почуємо дискусію про Українців у стилі сьогоднішніх промов про Жидів і про жидівську справу в Польщі". А далі: „Вчора на соймовій трибуні появлялися українські посли майже без обмеження... Скаржилися, застерігалися, боронилися і перестерігали. Вияснювали й обвинувачували. Жаль стискав серце на вид того концентричного зусилля ратувати політичну ілюзію."

Теперішній сойм Польщі

„Діло" в ч. 37 принесло отсю характеристику теперішнього сойму пера „ік":

І нинішній сойм стоїть під знаком духового розпорошення, відсутности якихнебудь шляхів, (під знаком) безпомічних спроб шукати їх та безпомічних спроб творити собі авторитет серед незаступлених у цьому соймі народніх мас. Про те, щоб зясовувати собі та розвязувати актуальні проблеми, нема очевидно й мови. Нема мови і про те, щоб свою ролю відчувати інакше, як формальне „відроблювання буджету". У свою чергу буджет безбарвний, без політичної фізіономії (поза давньою фізіономією централістично-уніфікаційної державної системи), буджет, спертий на звітах референтів, а не на широкій концепційній і пляновій політиці уряду. І ось у дебаті над оцим буджетом бере участь денно по кількадесять (буквально!) послів. Яка шалена диспропорція поміж якістю та скількістю виголошуваних слів та яка шалена трудність — виловити з отої маси згуків якусь політичну синтезу!

Недоля преси

Під таким заголовком пише „Роботнік" в ч. 46 з приводу конфіскат преси в Польщі: Тут ходить про небувале розстроєння правних звязків і підстав правоправности (що обсервуємо що правда не тільки в Польщі). Преса не одна з жертв упадку почуття права і правоправности... Ходить вже не про істнування преси, хоч і воно загрожене, але також про свободу печатаного слова.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Гірку сатисфакцію можуть мати Українці й Білорусини та Жиди в Польщі: то на їх пресі зачиналися перші конфіскаційні практики, а потому досягли й пресу пануючої нації в такій мірі, що й вона кричить про своє загрожене істнування. Річ ясна, що так буде не лише з пресою, коли національні меншости не зазнають справедливости.

Що діється в Ромунії

Звязок ромунських подій з тим, що сталося в Австрії.

„Последнія Новости" в ч. 6171 пишуть: Упадок уряду Ґоги показався не кінцем а початком тяжкої кризи в Ромунії. Вже появилися слухи про упадок правительства патріярха Крістеа. Хоч ті слухи заперечено, трівога не щезає. Патріярх Крістеа переводить антисемітську (і протименшинну — Ред. „Н. З.") політику Ґоги, тільки в інакшій формі й хоче змінити конституцію в дусі монархічної диктатури. Трудности його полягають на економічній руїні, яку викликало правительство Ґоги, і на тім, що видвигнення справи диктатури короля дразнить провідника „Зелізної Ґвардії" Кодреану, який сам хоче бути диктатором. Се його може спонукати до приспішення акції проти уряду патріярха. Що з того вийде, залежить від настрою армії, якої представники обняли владу на місцях. Мабуть у звязку з упадком Ґоги стоїть посунення Гітлера в Австрії. Бо доки при владі в Ромунії був Ґога, Гітлер міг мати надію дібратися до потрібних йому жерел нафти в Ромунії. А з упадком Ґоги Гітлер робить спробу через Австрію утвердитися в долині Дунаю і відкрити собі шляхи на полудневий схід та установити гегемонію Німеччини в середній Европі.

Кінець самостійности Австрії

ІКЦ ч. 51 в кореспонденції з Парижа пише м. і.: Англія і Франція унерухомлені подіями на Далекому Сході, на Середземному Морі та в Еспанії; Мала Антанта в розсипці; Союз Народів у стані цілковитої дезорґанізації. В таких обставинах спритна спроба „аншлюсу" не може викликати поважнішого опору. Франція має тепер до вибору або використати занепокоєння держав балканських, середної і східної Европи та спробувати наново створити протинімецький бльок, — або порозумітися з Німеччиною. Тоді малаб на якийсь час спокій... Пригадує се методу лікаря дра Куе, що радив хорим терти зболіле місце і повторяти з переконанням: „переходить, переходить, переходить..." Більше енергійних починів не можна сподіватися по французькім правительстві...

Совіти готові до скоку

Обговорюючи становище Совітів у теперішній міжнародній ситуації, „Івнінг Стандард" передбачує, що останні посунення Німеччини супроти Австрії вплинуть на радикальну зміну совітської політики в Европі. Перед кількома днями Сталін заявився в „Правді" за світовою революцією, що суперечить політиці, яку Совіти провадили в кількох останніх роках. Сталін проти всяких тревалїших звязків з небольшевицькими державами. Коли вибухла японсько-китайська війна і Совіти не прийшли з допомогою Китаєві, загально припускали, що Сталін хоче зберегти вільну руку для евентуальної акції в Европі. Тимчасом, на думку „Івнінг Стандард'у", совітська політика в Европі буде також повна резерви, оставляючи великодержавам поладнання між собою всяких порахунків. СССР стоявби в тій ситуації збоку, готовий кождої хвилі до скоку, щоб витягнути користи для себе.

Міністр Іден уступив

В офіційних кругах зберігають якнайбільшу дискретність на тему недільного зібрання британського правительства. Ройтер звідомляє, що на засіданні обговорено англійсько-італійські та австрійсько-німецькі взаємини. В тих справах не рішили покищо нічого. На томуж засіданні преміер Чемберлен постановив вислати до Муссолінія лист з предложенням започаткування англійсько-італійських переговорів. Мін. Іден рішуче спротивився висилці того листа. Се вказувалоб на незвичайно драматичний перебіг того засідання англійського правительства. По сім засіданні міністр Іден і підсекретар закордонних справ лорд Кренборн подалися до димісії. Їх резигнацію принято. Новим міністром закордонних справ іменовано покищо лорда Галіфакса.

Англія й Італія

Британський кабінет відбув наради в неділю пополудні, що можна вважати небувалим фактом в англійському парляментарному житті. Сей поспіх доказує, що Лондон хотівби дійти якнайскорше до вияснення взаємин з Італією. Англійсько-італійські переговори почалися в понеділок. Англія готова признати італійську імперію, однак обстоює, щоб це сталося формально через Союз Народів, далі Англія готова признати права воюючої сторони ґен. Франкові, оскільки Муссоліні згодиться відкликати італійські війська з Еспанії. Трудно в тій хвилі предвидіти, чи дійде до поліпшення взаємин Англії з Італією і чи Англія за ціну уступок супроти Італії одержить те, чого вона сподіється, себто спільний фронт у справі Австрії. Оптимісти твердять, що в тім нема засадничих ріжниць між Англією і Італією, песимісти знов уважають, що момент на спільну акцію вже проминув.

Історія закиду „в чию користь?”

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

„Діло” питає, „в чию користь” виданий розпорядок про участь духовних у світських установах. Цілий свій зїдливий пашквіль з того приводу заправило „Діло” тим таємничим „вопросом”.

Се не перший раз той старий ліберальний орган і непоправний грішник поставив такий запит катол. Єрархови. А повторяв його заєдно, кілько разів оспорював майже всі церковні зарядження. Таким таємничим питанням хоче „Діло” незрячим читачам підсунути злобну гадку, що нібито наші Єрархи „не тримають з народом”, але ділають на його шкоду, а в користь ворогів...

Ось відповідь на питання „в чию користь” виданий розпорядок. Для католиків нема найменшого сумніву, що лише в користь Церкви і нашого народу. Бож се ціль законодатної власти Епископа. На основі канонічного права закони і розпорядки, що їх видає катол. законодавець, мусять відповідати певним вимогам і посідати означені прикмети, а межи чотирма прикметами предмету церковного права є також прикмета „утіле”, т. є. хосенний. Кожде право і кождий розпорядок Церковної Власти мусить бути хосенний для тої катол. суспільности, для якої він виданий і то під загрозою його неважности.

Нехосенних а тим більше шкідливих розпорядків катол. законодавець не сміє видавати. Неодин розпорядок може лише хвилево видаватися нехосенним і то лише тим, що глядать на нього і осуджують його з чисто людської точки погляду. На ділі річ мається інакше.

Що так справді все було і є, свідчить історія всіх церковних розпорядків. І на се хочу звернути увагу цікавого „Діла”, що такий запит поставило з приводу теперішнього розпорядку, а враз і всіх тих читачів, що тим таємничим запитом далися затуманити. Візьму під розвагу деякі розпорядки наших Єрархів, що появилися вже за памяти живучого тепер покоління т. є. менше більше продовж послїдних 50 літ.

Перший церковний розпорядок, що за нашої памяти викликав нечувану бурю протестів, застережень і формального бунту у нас, то був розпорядок у справі реформи Чина ОО. Василіян тому поверх 50 літ. Як розпорядок сей заворушив у нас уми всіх і яку дуже сумну ролю відіграло при тім наше духовенство, про се поучує докладно о. ігумен М. Каровець ЧСВВ у своїй цінній праці, якої печатання заініціювала „Нова Зоря”. Справді з чисто людської точки погляду виглядало, що розпорядок сей був для нас дуже страшний. Бо реформу монахів Українців гр.-кат. обряду поручено монахам Полякам, лат. обряду, яких загально українська опінія уважала за ворогів народу і обряду. Не дивниця, що тоді таємниче питання: „В чию користь” потрясло і занепокоїло всіх. У засліпленні кричав тоді на ввесь рот наш народний актив з нашим духовенством на чолі, що така реформа хитро викликана Поляками в ціли златинщення нашого обряду та спольщення наших монахів і нашого народу. І так справді могло видаватися кождому, хто глядів на ту справу чисто людськими очима і з точки погляду чисто національної. Але зовсім інакше представлялася та справа нашим Єрархам, дбалим за розвиток нашого монашества та за добро Церкви і народу. І тому вони з чистою совістю і спокоєм на реформу ЧСВВ згодилися, стягнувши через се на себе вражду всего народу. Вони були певні, що розпорядок Церкви для народу шкідливим бути не може і спокійно очікували кінця та не подалися під натиском народнього активу. Противився народний провід, противилося все духовенство, кричало і грозило. Коли вийшли в світ перші наші реформовані монахи, наше духовенство приняло їх з недовірям, ворожо, уникало, бойкотувало. Пригадую собі один деканальний соборчик з 1897 р. На нього не допущено молодого Василіянина, що приїхав на соборчик зі священиком, у котрого був на відпочинку. Коли він увійшов межи священиків, більшість не подала йому руки і зажадала в и к л ю ч е н н я його від участи в соборчику! Мимо спротиву кількох „фарисеїв” мусів він таки вернутися додому.

Знаю з тих самих літ факт, що духовенство збойкотувало 4 священиків кондеканальних за се, що вони удержували зносини з ОО. Василіянами, заложили Апостольство Молитви, відправляли майські набоженства і просили монахів до себе з науками. Бойкот тревав т р и р о к и. Мимо того всього наші Єрархи не уступили, не подалися. Реформу переведено в життя. І показалося, що через се ні нашого обряду не златинщено, ні наші монахи не стали Поляками, ні наш нарід не спольщився.

Що більше, перед пару літами обходжено торжественно 50-ліття реформи і виявилося, який великий хосен для нашої Церкви, нашого обряду і нашого народу принесла та реформа, на яку так кричали. Навіть „Діло” прихильно про неї згадало з додатком, що реформа завела сподівання своїх творців... Ні панове! То не в тім річ. Реформа се заряджения Церкви, а кождий розпорядок церковний мусить бути хосенний для тих, що для них він постановлений. Тимто і реформа не завела нічиїх сподівань, лиш осягнула ціль Церквою згори намічену, принесла хосен Церкві, обрядови і народови.

А розпорядки у справі впровадження в нашім обряді культу Найсв. Серця Ісусового, Майських Набоженств і деяких інших обрядових „інновацій”! Що то з того приводу було криків, протестів, бунтів і вражди до Єрархів, у чім також сумну і головну ролю грало наше „патріотичне духовенство”. Недавно обходжено торжественно 50-літний ювилей одного розпорядку. І знов загально мусіли признати, що приніс він великий хосен і для нашого обряду і для нашої Церкви і для нашого народу. А незрячі крикуни довгі літа непокоїли незрячі маси таємничим питанням: „В чию користь Єрархи впроваджують ті новости?” Час показав, що лише в користь нашого народу.

А як було з реформою календаря, що її в часі війни впровадив Станиславівський Владика? Чи не кричали і світські і духовні патріоти: „В чию користь?!” А в короткому часі ті самі крикуни на сторінках того самого „Діла” чи не писали: „Шкода, що тоді реформи не довершено, бо справді тоді була до того дуже пригожа ситуація”. І знов бачимо, що всі тоді помилялися, лише не Єрарх катол. Церкви, що видав розпорядок, який бувби для нас тепер хосенний, якби ми не були перешкодили тоді впровадженню його в життя.

Вкінці справа так у нас зненавидженого целібату. Боротьба проти него до сеї пори ще не вигасла. А однак вже зачинають і до нього привикати. Вже нині

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч. і „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч. „Нової Зорі”.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Рутськівська бібліографія

за роки 1936—1938.

б) Конґрес Марійських Дружинників у Львові 9 й 10 червня 1937 р.

1) Статті й видання перед Конґресом і після нього.

104. Розвиток українських Марійських Орґанізацій. Перед Конґресом середньошкільних Марійських Дружин у Львові. „Діло”, LVIII, Львів, 9. IV. 1937, ч. 77, с. 7.

На підставі статті о. Р. Луканя ЧСВВ під 38. Див. 42.

105. А. Ч. [д-р Осип Назарук], Дружинникам. Слово про працю на українськім ґрунті. З приводу зїзду Марійських Дружин у 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського. „Нова Зоря”, XII, Львів, 10 червня 1937, ч. 42, с. 1—2. Див. 13.

106. о. С.[танислав] Демко, Пробоєві полки. (З нагоди Конґресу Марійських Дружин середньошкільної молоді у Львові в днях 9 і 10 червня 1937). „Український Бескид”, X, Перемишль, 13.VI. 1937, ч. 22, с. 1.

107. Редакція [м-р Юліян Костюк], Вітайте Марійські Дружинники. Тамки, ч. 22, с. 1.

108. о. П.[етро] Г.[олинський], Нехай благословить вас Пречиста Дїва, Мати Українського Краю! Тамки, ч. 22, с. 2.

109. „Вістник Марійських Товариств”, III/4, Львів 1937, 8⁰, 40. — Ювілейне число в 300-і роковини смерти митр. Й. Рутського. Див. 4.

110. [Олександер Мох], Що виховає нашу молодь на правдивих патріотів? З приводу Конґресу Марійських Дружинників у Львові. „Правда”, XI, Львів, 13. VI. 1937, ч. 24, с. 7—8.

111. „Вістник Марійських Товариств”, III/5, Львів 1937. Наклад Марійського Т-ва Молоді. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. 8⁰, 32.

Зміст: [о. Роман Лукань ЧСВВ], Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників (1—7), † Митрополит Андрей, Промова на Марійській Академії 10 червня 1937 (7—8), Преосв. Іван Бучко, До Марійських Дружинників. Проповідь у церкві Пресв. Спаса 10 червня 1937 (9—12), М-р Юліян Редько, Почитання Марії-Цариці України. Промова на Марійській Академії 10 червня 1937 (12—17), М-р Петро Ісаїв, Завдання мужеських Марійських Дружин під сучасну пору. Реферат на Конґресових нарадах дня 10 червня 1937 (17—24), Звіти з діяльности українських Марійських Орґанізацій (24—28), Рецензії (28—29), Всячина (29—32), Знимки (1—4).

112. о. Роман Лукань, ЧСВВ, Преса про Конґрес Марійських Дружинників. „Вістник Марійських Товариств”, III/6, Львів-Жовква 1937, 16—22.

Зміст: I. Комунікати МТМ., II. Афіш, III. Статті й видання, IV. Описи Конґресу, V. Згадки про Конґрес, VI. Знимки з Конґресу.

2) Описи Конґресу.

113. Перший Конґрес Марійських Дружин мужеської середньошкільної молоді з нагоди 300-ліття смерти митр. Рутського. „Діло”, LVIII, Львів, 12. VI. 1937, ч. 127, с. 4.

114. [Ярослав Шавяк], Зїзд марійських дружинників у Львові. „Новий Час”, XV, Львів, 12. VI. 1937, ч. 128, с. 9.

115. Перший Марійський Зїзд Молоді. „Українські Вісти”, III, Львів, 12. VI. 1937, ч. 128, с. 2.

116. Конґрес Марійських Дружин. „Правда”, XI, Львів, 13.VI. 1937, ч. 24, с. 1.

117. [о. Роман Лукань ЧСВВ], Перший Конґрес Марійських Дружинників. „Нова Зоря”, XII, Львів, 17. VI. 1937, ч. 44, с. 1—2.

Найдокладніший опис Конґресу. З „Нової Зорі” передрукований у „Вістнику Марійських Товариств” (див. 45, 58, 111, 124) і окремо (див. 8, 45, 58, 125). На підставі цього опису писали про Конґрес інші часописи (див. напр. 118, 119, 120, 126, 127).

118. Зїзд Марійських Дружинників у Львові. „Правда”, XI, Львів, 20. VI. 1937, ч. 25, с. 7.

119. [Іван Дурбак], Конґрес Марійських Дружин з нагоди 300-ліття смерти Митр. Й. В. Рутського. „Мета”, VII, Львів, 20. VI. 1937, ч. 23, с. 3.

120. [Юліян Костюк], Перший Конґрес Українських Марійських Дружин середньошкільної молоді. „Український Бескид”, X, Перемишль, 20. VI. 1937, ч. 23, с. 3; 27. VI. 1937, ч. 24, с. 3; 11. VII. 1937, ч. 26, с. 3.

121. [о. Маркіян Марисюк ЧСВВ], Величавий Конґрес Марійських Студентських Дружин у Львові. „Місіонар”, XL,

недавні завзяті противники говорять як прозорим і передбачуючим був Епископ, що заздалегідь не оглядаючись на ніщо, целібат таки впровадив, бо справді настають такі відносини, що лише свобідний безженний священик може серед них удержатися і з успіхом для Церкви й народу свого працювати. Показалося також, що та горстка зненавиджених целібсів у короткому часі довершила великих діл. Товариство безженних священиків ім. св. священомученика Йосафата розвивається на причуд гарно, з хісном для слави Божої і для добра народу. А жонате духовенство цілими літами говорило і розписувалось про товариство св. Апостола Павла і ніяк не потрафило в нім розвинути належної діяльности відповідно до його взнеслих цілей.

Безженні священики взялися до монументального діла: будови ювенату, малого семинаря на 200 учеників. Одно крило величавого будинку вже готове, 53 учеників знайшло вже в нім приміщення. А жонаті літами говорили і писали про потребу інституту для своїх дітей, але на словах всьо скінчилося, хоч жили у часах під оглядом матеріяльним без порівнання лучших.

А похоронний фонд, що й жонаті з нього також користають, але літами не могли здобутися, щоб наладнати якслід пекучу справу Вдовичо-сиротинського фонду. Чи не головна се заслуга целебсів?

А що в нас нарешті отримала горожанство католицька преса і розвивається з очевидним хісном для катол. справи, чи не маємо сего завдячувати в головній мірі Товариству безженних священиків?

І знов бачимо як на долоні в чию користь видав Епископ голосний розпорядок про безженність священиків. Показується, що зовсім не в користь „того третього”, як се довго і завзято викрикували патентовані патріоти. І розпорядок про целібат вийшов лише в користь нашого духовенства, нашої Церкви і нашого народу, чого хіба сліпі й зовсім наївні не бачать і не розуміють.

Нехайже по всіх тих досвідах „Діло” буде спокійне. І сей новий для нього такий страшний розпорядок не вийде в користь третього, бо се не лежало ніколи і не лежить в інтенції його Автора. Вийде і сей розпорядок лише в користь нашої Церкви, нашого духовенства і нашого народу. Бо лише в тій цілі нарешті проголосив сей розпорядок Епископ, дбалий про добро Церкви і народу.

Священик з Поділля.

Жовква, липень 1937, ч. 7, с. 161.

122. [о. Петро Хомин], Конґрес Марійських Дружин у Львові. „Нива”, XXXII, Львів, липень-серпень 1937, ч. 7—8, с. 300—302.

123. [Денис Саварин], Перший Марійський Конґрес. „Наш Приятель”, XVII, Львів-Жовква, вересень 1937, ч. 1, с. 11—12.

124. [о. Роман Лукань ЧСВВ], Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників. „Вістник Марійських Товариств”, III, Львів-Жовква, липень-вересень 1937, ч. 5, с. 1—7.

Передрук із „Нової Зорі”, XII, Львів, 17. VI. 1937, ч. 44, с. 1—2. Див. 44, 45, 58, 117.

125. [о. Роман Лукань ЧСВВ], Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників. Львів 1937, 7.5×11.5, 26+(2). „Бібліотека Марійських Товариств” ч. 3. Накладом Марійського Товариства Молоді. Відбитка з „Вістника Марійських Товариств”, III/5, 1—7. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Див. 8, 45, 58, 117.

Див. також: „Urzędowy Wykaz Druków,“ X, Warszawa 1937, 647; Нові видання. „Нова Зоря,“ XIII, Львів, 13.I. 1938, ч. 2, с. 7.

126. [о. Ісидор Луб ЧСВВ], Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників у Львові. „Добрий Пастир”, VII/2-3, Станиславів-Жовква 1937, 194-195.

127. [Юліян Редько], І. Конґрес Марійських Товариств Молоді. „Католицька Акція”, IV/1—3, Львів 1937, 62—63.

Промова Гітлєра

Виголошена 20. II. 1938 р. в берлінськім парляменті.

Канцлер Німеччини Адольф Гітлер виголосив перед повним парляментом промову такого змісту:

Скликання парляменту на сегодня (а не на 30 січня, в пяту річницю обняття влади — Ред. „Н. З.”) вияснюю двома причинами: 1) уважав я вказаним довершити ряд особистих змін не перед, а по 30-ім січня, 2) уважав я пекучо конечним в одній области вияснити наші заграничні взаємини.

Завданням і змістом нинішньої промови буде кинення оком в минувшість і погляд на перспективи будучности.

Мабуть ніхто не заперечить і не заперечать того навіть наші противники, що день 30 січня 1933 р., коли покійний президент Німеччини маршал Гінденбурґ впровадив мене як шефа найбільшої німецької опозиційної партії на становище провідника й канцлєра Німеччини, був днем переломовим в історії німецького народу тоді, є тепер і буде по вічні часи! Того дня замкнулася одна епоха історії й розпочалася нова. Стан Німеччини перед тим днем можна назвати тільки „трагічною епохою історії німецького народу”. До того часу вповні надається назва, ужита за часів Наполеона як заголовок книжки нірнберґського книгаря Пальма „Німеччина в найглибшім пониженні”. Над німецьким народом 15 літ тяжіло потворне бремя як наслідок найбільшого заломання в його історії. Не було се тільки заломання війська та господарки, але було се також з а л о м а н н я п і д с т а в и н а ц і ї: її ч е с т и й гордости а через те й свободи. 15 літ були ми безвольним і безрадним предметом чужого міжнароднього насильства, яке послугуючись кличем людяности (гуманітарности), голошеним в імя демократичних ідеалів, спустило на німецький нарід караючу різку дійсно садистичного самолюбства! І тоді дійшло до розкладу, до розщіплення умів і до повного політичного упадку, а політичний упадок, як завше буває, потягнув за собою також упадок господарський. Гроза положення полягала на тім, що загал горожан, звернувши увагу на господарську нужду, в ній бачив головну причину і суть нещастя та душевно щораз більше відвертався від борців, які попри господарську нужду ще більше відчували нужду політичну і моральну. А прецінь спасення могло прийти тільки з рядів тих борців, які міщанським кличам ратування держави через господарку протиставили кличі ратувати державу внутрішним і зовнішним в і д р о д ж е н н я м народу. А страшний був тоді стан! Прийшовши до влади, застав я в Німеччині поверх 6 міліонів безробітних, себто з родинами кількадесять міліонів голодних ротів, десятки тисяч замкнених підприємств, а нужда була така, що німецьким дітям до 10 літ не проколювалися зуби, бо ті діти не мали відповідної поживи й молока! Тут треба було не балакати, а щось робити, щоб рятувати той нарід перед загладою. І не був я перший з покликаних до рятунку його. Ні, панове посли і товариші! Я був останній! То значить, що по мені міг прийти вже тільки хаос. Так, я був останній! Бо пробували ж передо мною ратувати німецький нарід і консервативні фантасти і соціял-демократи і центровці і демократи всякого рода і большевики. Деякі з них були при владі двома і трьома наворотами — і довели до того, що я вище представив. І в таку пору прийшла до влади нац.-соц. партія. І перший раз в історії Німеччини зір проникливих очей найлучших голов між Німцями впав не на державу або на господарку як найважніше явище та функцію людського існування, тільки на с у т ь вічної субстанції, яка становить підвалини держави, а через те, розуміється, і господарського життя. Інакше кажучи, понад політичні й господарські ідеали минулих часів піднісся новий національний ідеал, ідеал крови. І тоді перший раз появилися передумовини до правдиво незалежного, суверенного розсліду дійсних причин розкладу нації. (Бурливі оплески). До впровадження в життя того нового, великого руху не вистарчав сам розум. Не вистарчали навіть наймудріші комбінації поодиноких учених, найбільш освічених та інтеліґентних людей, які відокремлено і спокійно сиділи у своїх кімнатах та роздумували над нещастям свого народу. Не вистарчало також само проповідування тих, що з біблією в руках голосять проповіди про милосердя (Дуже бурливі оплески). Тут треба було лучитися в тісні орґанізаційні звязки всім, що мали новий ідеал і нову думку, як боротися з нещастям. Навіть віра не увільняє від обовязку праці при ратуванні свого народу!

Тут канцлер Гітлер представив коротко історію своєї нац.-соц. партії та цілком леґальний спосіб її приходу до влади, підчеркуючи з притиском, що він і його партія перевели революцію в Німеччині і дійшли до влади без проливу крови. Порівнайте з тим, казав, міліони мордів, яких довершили на своїм населенню большевицькі убийники і злочинці. Порівнуючи се, звертаюся до тих, які внутрі краю злобно критикують працю мою і моєї партії серед найтяжчих обставин. Хто се робить, той ворог народу! Коли Німеччина сегодня вратована, то завдячує се великому зусиллю свого проводу і власній праці, а заграниця не причинилася до того! (Бурливі оплески).

В господарських справах стою на тім, що реорґанізація господарського життя не полягає на прошах, але виключно на скріпленні п р о д у к ц і ї. Тут промовець майже годину представляв розвиток німецької продукції в ріжних галузях господарського життя за ввесь час його влади. Наводив багато цифр, які доказують велике зменшення числа безробітних і великий зріст продукції та з гіркістю підчеркнув, що мимо таких успішних зусиль заграничні преса раз-у-раз, а особливо в останніх тижнях, уряджує нагінку на нього і на нову Німеччину, поширюючи всякі сплетні. Тимчасом се неправда, немовби він і його партія аж в останніх днях мусіли опанувати німецьку дипльоматію, армію або господарське життя, бо всі ті чинники від 30. І. 1933 р. були в руках партії тому що вона дійшла до влади правним, леґальним шляхом. Зате правдою є, що я з ненавистю відносився до всего, що обнижувало велич Німеччини, отже й до істнування маленьких державок, викликаних тільки льокальною амбіцією. В німецькій державі може бути лиш одна суверенність, німецького народу.

В пятьох перших літах моєї влади здійснив я програму, яку я оголосив у 1933 р. Нема в Німеччині ніякого роздору між державою і партією, між партією та армією. Як армія горда з партії, так партія і нарід горді з армії. І нема в сій державі на відповідальнім становищі нікого, хто сумнівавсяб у те, що я правний і правосильний провідник сеї держави! Закінчивши перший етап реорґанізації німецької армії, сердечно дякую марш. Бльомберґові й ґен. Фрічові за їх працю та зазначую, що нові великанські завдання вимагають нових сил і сильнішої злуки армії з партією.

Німеччина привязана до ідеї мира і хоче мира, але се нерівнозначне з резиґнацією, яка випливає зі слабости, ані з негідним трусівством. Якби так міжнародня нагінка хотіла заколотити мир Німеччини, то сталь і зелізо обіймуть оборону німецького народу! Тоді світ з блискавичною скорістю побачивби, як дуже німецька держава, нарід, партія та

армія оживлені одним духом і переняті одною волею.

Господарське положення Німеччини тяжке. В краю перелюднення, брак сировців, не стає урожайної ріллі. Ми мусимо відзискати кольонії. Та до Союзу Народів Німеччина ніколи не вернеться, а то з отсих причин:

1) Тому що Союз Народів відмовляв Німеччині рівноуправнення в зброєнню,

2) тому що Німеччина не дасть себе ніякими чинниками світа втягнути до оборони безправства на підставі ухвали більшости Союза Народів,

3) тому що не вступаючи до тої спілки робимо прислугу тим народам, які нещасним рішенням долі думають, що вони приневолені здатися на допомогу Союза Народів,

4) тому що не думаємо в поважній хвилі вмотати німецький нарід в конфлікти, в яких він незаінтересований,

5) тому що на будуче не маємо заміру позволити собі диктувати ніякій міжнародній установі.

У противенстві зі становищем Союза Народів заявляю отсим торжественно, що з нинішним днем Німеччина визнає Манджурію як державу і не хоче утримувати близькі взаємини з совітською Росією, бо устрій її се воплочення людського звироднення. Сим не виступаю проти російського народу, але проти правлячої ним жидівської меншости. Не ми йдемо до большевиків переконувати їх, але вони приходять до нас і сіють неспокій в Европі. Ми їх непримиримі вороги.

Щодо Англії, то вона все стає в обороні „статус кво": отже тепер не повинна допускати до збольшевизування Еспанії. Для Німеччини всяка большевизація якогонебудь европейського краю се нарушення „статус кво", бо збольшевизовані краї перестають бути суверенними державами, а стають секціями московської революційної централі. Знаю, що п. Іден думає інакше ніж я, але зате п. Сталін думає в сій справі таксамо як я. А п. Сталін особисто більше вироДостойний знавець большевицьких поглядів і замірів, ніж англійський міністр (Веселість).

Щодо подій на Далекім Сході, то якби там програла Японія, це далоб перемогу большевизмові, бо Китай заслабий, щоб оборонитися перед ним. Тут промовець висказав свої симпатії китайському народові і надію, що війна в Китаю незабаром вигасне.

Щераз вернувся до еспанської справи і заявив, що Німці не мають в Еспанії ніяких територіяльних інтересів, та не моглиб остати байдужими, якби той край став секцією московської централі. Тому Німці тішаться, що такий сам погляд має Італія. З нею має Німеччина звязок спертий на спільнім світогляді і спільній обороні перед міжнародніми небезпеками. Сей звязок став чинником устійнення мира в Европі. Таксамо звязок з Японією боронить культурну Европу перед дальшим проникненням її російсько-большевицьким насильством.

Супроти Франції не мають Німці ніяких територіяльних претенсій. І з Англією не мають ніяких спорів, хіба за кольонії.

Тут канцлер щераз вернувся до справи пресової нагінки і підчеркнув, що міжнародню пресову нагінку вважає загрозою для світового мира. Пресова нагінка може одного дня перемінитися в криваве насильство. Отже треба скріпляти армію! Другий висновок з пресової нагінки се те, що не можна тепер сподіватися успіхів з конференцій та розмов. В такій ситуації лишається тільки одно: виміна дипльоматичних нот, бо тоді уникається занадто яркого фальшування актів пресою.

Далі говорив про болючі наслідки несправедливого версальського договору і підчеркнув, що в двох сусідніх державах живе компактною масою 10 мілїонів Німців, які до року 1866 були злучені правним звязком з цілою німецькою нацією та до року 1918 боролися рамя в рамя з жовнірами Німеччини, — а потому мирові договори не дали їм всупереч їх волі злучитися з Німеччиною! Тут промовець в алюзіях до Австрії заявив, що грізні булиб наслідки протиставлення відпруження взаємин, бо Німеччина має обовязок боронити тих членів німецької нації, які самі не можуть забезпечити собі свободу політичну і свободу світогляду.

Тут промовець згадав прихильно про взаємини Німеччини з Польщею. (Той уступ в дослівнім перекладі подаємо окремо).

Далі обговорив взаємини Німеччини з Австрією підчеркуючи, що обурення заграници з приводу тих взаємин, скріплених на підставі договору з 11 липня 1936 переконує його, що той договір добрий.

При кінці промовець щераз вернувся до справи взаємин з Італією та Японією і висказав бажання, щоби співпраця з ними щораз більше кріпшала для спільної оборони перед небезпекою большевизму.

Отся промова канцлера Гітлера була найбільша, яку він колинебудь виголосив.

Карло Г. Ростворовский

Спомин.

Весна ювілейного 1933 року застала мене тяжко хорого в санаторії в Бистрій на Шлеську. Коли наша нація, а головно молодь обходила сей великий релігійний ювілей, я в своїй недузі мав лишень одно бажання, щоб не вмерти на чужині, а бодай спочити у своїй рідній землі.

У Бистрій на першому поверсі третього павільону лежав також хорий польський письменник К. Губерт Ростворовский, лише під іншим числом як я. Хорі були переважно робітники, і то майже всі релігійно індиферентні люди, які тоді не відбули навіть Великодної сповіди, хоч приїхав священик. Цікавий був випадок, що майже всі ті робітники з великим захопленням читали „Швейка" Гашека, який ніколи не спочивав бездільно в санаторійній бібліотеці. Тут доперва можна було бачити практичні наслідки такої злої лектури. Зрештою, не можна було сподіватись іншого наслідку по такій лектурі, де в особі військового капеляна висміюється католицьке духовенство, висміюється св. Тайни та ширить ся деморалізацію. Там в санаторії серед тяжкої недуги і такого окруження мав я лише один радісний промінь, а се примірне католицьке життя хорого тоді Ростворовского. Він тоді на цілий павільон мабуть сам один відбув свою Великодну сповідь. Памятаю, що священик довго був у нього, і ся сповідь зробила на тамошне індиферентне релігійно робітництво з Обезпечальні добре і навіть сильне враження. Робітники самі бачили, що їм брак аргументу та оправдання. Покійний тепер Ростворовский перебував там з жінкою, яка з великою посвятою і любовю обслугувала хорого поета, невідступаючи ніколи від нього, хіба тоді, як мусіла в неділю і свято поїхати аж на друге село на Службу Божу, якої ніколи не опускала. Також 4 лютого с. р. при смерти мужа вона, як доносить преса, зберегла велику рівновагу духа, піддаючись болючому допустови волі Божої.

Покійний тепер Ростворовский виїхав з санаторії в 1933 р. місяць скорше від мене. Від тоді я чув про нього всего два рази. Ростворовский був, як відомо, членом ПАЛ (Польської Академії Літератури). Коли з приводу недавнього вавельського конфлікту презес ПАЛ В. Серошевский позволив собі напасти на краківського Митрополита, Ростворовский як добрий католик зареагував на такий нетакт і на знак протесту виступив раз на завжди з ПАЛ. Се по його виїзді з санаторії була перша голосна відомість про него, а друга й остання була вістка про його невіджалована смерть.

Як жив по християнськи, так і вмирав. Через сім останніх літ жив мучений туберкульозою і горячкою, але дальше працював і „шарпав за дзвін історії", звіщаючи прихід Христа. Ростворовский не відходив від польських дзвонів і колисав ними „раз на трівогу а другий раз на тріюмф", як сказав у працальній мові о. Др Міхальский. Хоч його туберкульоза була залічена і лікарі не предвиджували катастрофи, але він несподівано впав на підлогу і мабуть від сего трісли кровоносні посудини в грудях, що приспішило смерть поета. В останніх часах, що суботи в своїм помешканню причащався і сей день був для нього дуже святочним. В пятницю, дня 4 лютого около 2 год. вранці дістав вибух крови. Тоді взяв хрест в руки, поцілував його і просив о священика. Жінка спитала його, чи любить Господа Бога, а він відповів: „З цілої душі". І по принятю Маслосвяття около 3 години над раном великого поета Ростворовского не стало між живими. Прожив 61 літ.

Ростворовский народився під Краковом 1877 р. На літературне поле перший раз виступив в 1901 р. зі збіркою поезій. Першу драму написав в 1910 р. Славним зробила його щойно драма „Юда з Кариоту", яку вперве відіграно в Кракові 30. II. 1913 р. Підчас війни осів у Кракові на стало і тут написав драми: „Кай Цезар Калігула", „Милосердя", „Воскресення", „Антихрист" і інші. В 1923 р. пише свою „Несподіванку", за яку одержав надгороду міста Кракова й опісля державну. Працював теж, оскільки йому здоровля позволяло, по ріжних організаціях, головно богато праці посвятив для ремісничої молоді.

Його похорон 7. II. в Кракові перемінився в велику маніфестацію релігійну, бо крім множества народу і ріжних представників, було дуже богато духовенства як світського так і законного, около 500 богословів з духовних семінарій і сам краківський Митрополит з двома Епископами. Так виглядало життя, смерть і похорони католицького поета, яким був Карло Губерт Ростворовский.

Мимоволі пригадуються наші робітники пера й інші інтелігенти. Були такі сумні випадки, що письменники католики з метрики приймали членство большевицької академії, деякі мали й одержати давніше літературні надгороди. Наші учені запросили з викладом до Львова больш. комісаря Скрипника, який навіть у нас і серед нас смів назвати „бандою" тих, що боролися проти большевицьких ватаг. З радістю треба ствердити, що від того часу світогляд нашої інтелігенції богато змінився на ліпше. З оптимізмом треба ствердити не лише зріст нашої католицької преси, але також зріст релігійних почувань і релігійного католицького життя нашої інтеліґенції, яке хоч помалу, але всетаки поступає, і дасть Бог, що і з нашої інтеліґенції і письменників колись вийдуть українські Ростворовскі. о. Михайло Горечко.

Лікарський фейлетоник.

Воздух і апетит

Два американські лікарі - гігієністи Е. А. Вінслов і П. Л. Герінгтон занялися новими дослідами, щоб устійнити, чи і наскільки правдиве твердження, що неприємні запахи мають шкідливий вплив на апетит. До своїх дослідів ужили вони 8 хлопців у віці від 17—19 літ. Всіх їх впроваджувано підчас обіду до кімнат, в яких панував „нечистий воздух". Одна кімната мала особливо важкий сопух, що його звичайно можна стрінути у невідповідно чищених і непровітрюваних хатах. Досліди тривали 3 місяці. Вони виказали, що вже невеличка скількість того „тяжкого воздуху" вистарчає, щоб поважно зменшити, а то й зовсім відібрати апетит. („Умшав", ч.29. з 1937).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Марійська Дружина Пань у Львові улаштувала т. зв. інструкторський курс для всіх Марійських Дружин у краю і запросила на цей курс відпоручниць з деяких наших більших міст, де ще нема Марійських Дружин, щоб сильніше зорґанізувати й поширити марійські орґанізації. Цей курс відбувся у Львові 12 і 13 с. м. На нім було заступлених 14 істнуючих Марійських Дружин (включно з львівською Дружиною) а саме: з Перемишля, Стрия, Самбора, Тернополя, Ярослава, Рави Руської, Сокаля, Любачева, Яворова, Рогатина, Станиславова, Снятина і Львова. Було й 8 відпоручниць від парохіяльних урядів, де ще нема марійської орґанізації, з отсих міст: Бережан, Коломиї, Чорткова, Підгаєць, Ходорова, Перемишлян, Камінки Струмилової і Городка. Наради цього інструкторського курсу відбувалися під проводом Впр. о. Я. Сеньківського і Впр. о. І. Назарка ЧСВВ, започатковані Сл. Божою, на якій більша частина учасниць приняла св. Причастя. Головною провідною думкою цих нарад було пояснити докладно ціль і засоби марійських орґанізацій на підставі статуту Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва, для одностайности й одноцілости провадження Марійських Дружин. Всі учасниці курсу з великим зацїкавленням прислухувалися інструкціям, беручи рівночасно живу участь в дискусії та подаючи нераз дуже цінні завваги. Кінцевим висновком тих нарад було приняття правильника для Секретаріяту Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва, започаткованого ще в попередньому році на зїзді в Гошеві, який заістнував тимчасово при Марійськім Товаристві Молоді у Львові, вул. Сикстуська 39 а. Для уріжнороднення й піднесення настрою відбулася спільна просфора дня 12 с. м. в домівці Мар. Дружини Пань — вул. Руська 10. В день Стрітення 15 с. м. всі члени Марійської Дружини Пань вислухали спільно Служби Божої й приняли. св. Причастя. Впр. о. Провідник у глибокій науці заохотив Марійських Дружинниць до ще інтензивнішої молитви й жертви в наміренні катол. Церкви і її священиків, бо чим гроза більша, тим більшої треба молитви і скуплення духа. І якраз Марійські Дружинниці покликані в першій мірі до боротьби цього святого засобу, вказуючи нашій зляїцизованій суспільности, що голосним криком і шумними протестами нічого доброго не вдіємо, а навпаки, сердечною молитвою, держачись сильно катол. Церкви здобудемо кращу долю нашому народові.

В Ужгороді, на Закарпатті, тамошні ОО. Василіяни відкрили в 1912 р. хлопячий інтернат для учнів середних шкіл того міста. В тій ціли вибудовано величаву будівлю, яка довший час була взагалі найкращою будівлею Закарпаття. В часі світової війни інтернат перестав служити своєму завданню, бо будинок зареквіровано на військовий шпиталь. По війні довгий час займали інтернат військові чехословацькі власти, звертаючи його правним власникам помалу, частинами. Тепер він вже знов служить своєму призначенню і навіть є там, крім інтернату на около 100 хлопців, також мужеська ґімназія. Осїню м. р. святковано 25-ліття інституту, який виховав уже багато катол.-української інтеліґенції.

Католицизм в Данії раз-у-раз зростає. Упередження до нього, такі часті давніше, зникають майже цілковито, з другої сторони можна завважити щиру симпатію для католицької Церкви. Навернення Єрґенсена викликало додатній вплив. Недавно знову протестантський духовний, Кнуд Ніллєр, рішився приняти католицизм. Другий пастор Кай Мунк, письменник і дуже цінений поет в Данії, висказується у своїх творах з великим признанням про католицизм. В останньому часі щораз частіше чуються голоси про можливість навернення цілої Данії на лоно католицької Церкви.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНЦІВ з Радехівщини почався перед судом присяглих в Золочеві. На лаві обвинуваченых засіло 25 молодих людей. Найстарший Іван Сохацький з Давидча має 27 літ, наймолодший Микола Токарський з Барилова має літ 18. Всі вони обвинувачені, розуміється, за приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів). З них один, Богдан Казанівський з Радехова, що має 22 роки, вже в попередньому процесі засуджений на 12 літ тюрми, себто на 6 разів більше ніж інж. Добошинський.

ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС молодих Українців зачнеться в Стрию 24 с. м. На лаві обвинуваченых засядуть: Микола Козак з Долини, Іван Клим, студ. прав зі Старого Мізуня, Денис Притуляк, студ. прав з Долини, Олекса Винник, студ. консерв. з Долини, Марія Притуляк, жінка свящ. зі Сколього, Марія Жукевич з Долини і Петро Ґудзоватий, дяк з Долини. Всім підсудним закидає акт обвинуваченя приналежність до ОУН, а М. Козакові й І. Климові ще вбивство Івана Бабія. Підсудні сидять у вязниці від лютого 1937 р.

БУТЕНКО, б. большевицький посол в Букарешті, промовляв перед італійським радіем. Він заявив, що посвятить решту свого життя боротьбі за незалежність України, яка терпить під большевицьким ярмом.

ПЛК. ДОМБКОВСКИЙ став предсідником парляментарного клюбу ОЗН.

В БУКАРЕШТІ відбулося засідання ради міністрів під проводом короля. Радили над проєктом нової конституції.

В РОМУНІЇ оповіщено декрет, який передбачує острі кари за творення орґанізацій, угрупувань і політичних союзів та за ведення пропаґанди в їх хосен.

ПРОВІДНИК ГІТЛЄРІВЦІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ Конрад Генляйн має незабаром обїхати німецькі кольонії на Словаччині. При тій нагоді має відбути наради з о. Глінкою, провідником словацької народньої партії. Генляйн заявив, що Німці в ЧСР чимраз більше цікавляться словацьким автономічним рухом.

В АВСТРІЇ оповіщено амнестію для засуджених гітлєрівців. З вязниць випущено поверх 1000 політичних вязнів.

ДО АВСТРІЇ мають вернутися з Німеччини всі Австрійці й зачати там партійну нац. соціялістичну роботу. В звязку з тим передбачують поворот до Австрії членів т. зв. „Австрійського Леґіону”, зложеного з гітлєрівців, утікачів з Австрії.

В ПАРИЖІ відбулася конференція міністрів під проводом премієра Шотана. Рішено приспішити военну продукцію.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР де Валєра прибув до Лондону, де мають відбутися анґлійсько-ірляндські переговори.

В АНҐЛІЇ правительство утворило комісію координування всіх форм британської пропаґанди закордоном. Анґлійська преса пише, що се неофіціяльне міністерство пропаґанди.

З ҐРЕЦІЇ виселили 16 опозиційних діячів, в тім 12 шефів давних партій. Урядові грецькі круги твердять, що в Греції панує взірцевий спокій і порядок.

КОЛО ТЕРУЕЛЮ еспанські повстанці посунулися 8 км. вперед на фронті 10 км. Війська повстанців розбили 67 міжнародну дивізію червоних. Червоні стратили поверх 1000 убитих і ранених.

ЗАГАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ рішено проголосити в Японії.

АМЕРИКАНСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ВІЙНИ рішило змінити змоторизовану бриґаду в м. Форткнокс (Кентаки) на дивізію. Се буде перша змоторизована дивізія. Крім того рішено піднести число танків з 400 на 1000 і закупити для армії 250 нових панцирних авт.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

НОВИНКИ

Про суспільне питання і Католицьку Акцію виголосив 20 с. м. реферат др. М. Дзерович в рамцях т. зв. академічних вечорів. Прелеґент подав наперед дефініцію суспільного питання, дальше представив коротко історію, як дійшло до сучасного стану того питання. Зчерги подав м. ін. дефініцію Катол. Акції, її найблищі завдання (творення союзів милосердя), як також дальші завдання (творення чисто католицьких професійних союзів). По рефераті була дискусія. В ній промовляли о. др Конрад, др Копач, проф. Редько й ин. Публики коло 60 осіб.

Виклад о. дра Гриньоха, заповіджений Ґенеральним Інститутом Католицької Акції на неділю 20 с. м., не відбувся, бо прелеґент виїхав нагло зі Львова. Замість того мр Ю. Редько відчитав дезідерати, основані на темах дотеперішніх викладів, під адресою тих, яким довелося виховувати нашу молодь. Матеріял, що був досі темою численних викладів, можна поділити на 10 ґруп: 1) Вихованя і Католицька Акція; 2) Католицька виховна ідея, 3) Ціль виховання, 4) Виховник, 5) Вихованець, 6) Роля дому в вихованні, 7) Школа, 8) Виховання позашкільної молоді, 9) Інші виховні чинники і 10) Виховання супроти актуальних політичних течій. В кождій з тих ґруп мр Ю. Редько відчитав ряд постулятів, які будуть напечатані в пресі. В дискусії забирали голос: др Копач, др Чехович і др Дзерович.

І Конґрес українських аплікантів відбувся у Львові 20 с. м. при участи 70 аплікантів та 45 гостей. На конґресі виголошено 6 рефератів та вибрано нову управу секції аплікантів при СУА (Союзі Українських Адвокатів). Головою став мр. Ю. Фединський.

Промову Гітлєра чути було через радіо виразно, але тільки до половини. Потому якісь незнані радіостації нарочно заглушували промову так, що в багатьох місцях не було її чути. З тої причини і співробітник „Нової Зорі”, який слухав промови, передав її живіше в першій части, яку чув, в порівнанні з другою частю, якої не чув. Критику тої важної промови будемо подавати нераз.

Головний командант поліції видав обіжник у справі нагляду поліції над передтерміново звільненими з вязниці. Стверджено, що той нагляд утруднює знайдення праці. Отже нагляди й обсервації повинні бути переведені якнайдискретніше.

В Коломиї почався процес проти 39 українських селян з косівського повіту, яким акт обвинуваченя закидає приналежність до КПЗУ (Комуністичної Партії Західньої України). Процес потреває цілий місяць.

Богато вчителів фахових шкіл у Польщі не дістало ще платень за місяць лютий с. р. Сей факт викликав велике негодуваня в учительських кругах.

В середнім шкільництві, державнім і приватнім, введуть військову підготовку також для дівчат.

Останнє число „Волі і Чину”, орґану „Звйонзку Леґіоністуф” у Львові, у значній части присвячене особі ґен. Токаржевского, сконфісковано за інтервю з проф. Буяком, редактором політичного місячника „Весь і Паньство”.

До Станиславова прибув новий прокуратор окружного суду, І. Ролецкий з Хожова.

За спроневірення 7.569 зл. засудив трибунал у Станиславові б. урядника суду в Товмачі Леона Шпунда на 4 роки вязниці.

500 процесів людовців відбулося дотепер у звязку з селянським страйком в серпні м. р. В тих процесах було 400 засудів.

Гумор. — Пізнав його. — Скажи мені, що ти читаєш, то я скажу тобі, хто ти є. — Читаю Гомера, Платона, Сократа, Ґетого, Ніцшого... — То ти безличний брехун.

Служниця Св. Отця, Теолінда Бансі, померла у Ватикані в 66-ім році життя. Ще малою дівчинкою вступила вона на службу до дому Ратті, звідки по смерти матері Св. Отця перейшла на службу до Ватикану. В останніх кількох літах не могла вже працювати й перебувала у францішканськім монастирі. Коли тяжко занедужала, Св. Отець казав перевезти її до Ватикану, де вона й померла.

Зїзд загонової шляхти з цілої Волині має відбутися в Рівнім при кінці с.м.

Сильна сніжна буря перейшла в неділю над околицею Сколього.

Діти голодують. В одній зі шкіл Люблинщини на 57 дітей 30 взагалі не їсть хліба, внаслідок голоду, який навістив ту околицю. Суспільність Люблинщини орґанізує допомогу для голодуючих дітей.

В Рівнім увязнили за надужиття касіера державного тартаку в Костополі, Маріяна Сьвенцкого.

Начальник костопільської округи ЛОПП-у Ян Кавб присвоїв собі 3.000 зл. і втік у невідомім напрямі.

Оригінального обманця, Евген. Варшавского, засудив суд у Варшаві на 8 місяців вязниці. Він збирав анонси для якогось місячника і при тім предкладав клієнтам набути за проші титул „студента гоноріс кавза...".

Б. маршал польського сенату Шиманьский, який вицофався з політичного життя і вернувся до свого звання лікаря-окуліста, дістав від короля Фарука спеціяльний дозвіл провадити практику в Єгипті.

Демонстрації ендецьких студентів відбулися в Кракові мин. тижня. Студенти ранили двох постерункових. В звязку з тим поліція придержала кількадесять осіб.

Вовк у школі. В с. Крає, косівського повіту на Поліссі, трапився незвичайний випадок. В погоні за псом забіг до села вовк. Втікаючи перед людьми узброєними у вили і граблі, вскочив на подвіря школи. Вчитель підстрілив вовка з дубельтівки. Тоді смертельно ранений звір дістався через вікно до шкільної салі, де було кільканацять дітей, і впав мертвий на шкільних лавках.

Кн. Павло Трубецький, знаменитий російський різьбар, помер в Італії. Світову славу здобув собі проектом памятника Толстого.

Окремий трибунал для справ шпигунства повстав при окружнім суді в Ужгороді.

З табору прокажених в Тікілештах в Ромунії втікло 120 прокажених. 18 з них вернулося, за рештою шукають.

Коло м. Аннет над Марною французька поліція викрила тайний склад зброї, в якім було: 18 тяжких машинових крісів, 20 ручних машинових крісів та 3 тони вибухових матеріялів.

Син Троцького, Лев Седов, помер на днях в одній з паризьких клінік. Секція ствердила, що причиною смерти було запалення очеревини. Рідня помершого не вдоволилася тим і зажадала піддати внутренности помершого дослідам у токсикольоґічній лябораторії. Є підозріння, чи не отруїли його вороги Троцького.

Ґен. Першінґ, начальний вождь американської армії з часів світової війни, сильно занедужав. Ґен. Першінґ має тепер 77 літ.

Гумор. — Хто такий той бандит Марушечко? — Внук „Ілюстрованего Курєра Цодзеннего". — Якто? — Марушечко це син помершого „Тайного Детектива", а той був сином ще живучого „ІКЦ"...

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Загальні збори „Промбанку" відбулися у Львові, в салі „Української Бесіди", 20 с. м. Збори відкрив і проводив ними дир. Я. Скопляк. У вступній промові вказав він на вагу і значіння „Промбанку" для цілости українського життя: разом з „Промбанком" зростає і міцніє наш третій стан. По відчитанні протоколу з попередніх загальних зборів дир. Міляныч зложив звіт Управи і Надзірної Ради за 1937 р. Свою працю зачинав „Промбанк" в квітні 1936 р. маючи 3.000 зл. готівки. При кінці 1937 р. оборотові фонди „Промбанку" виносили 540.861.14 зл., чистий зиск 2.997.14 зл. Банк обертав прішми 3 рази в місяць, отже 36 разів на рік. Загально обороту в 1937 р. було 10,113.854.51 зл. Суспільність з довірям починає приносити до банку свої невеликі капітали. Сему довірю широких кругів суспільности банк ішов чинно назустріч підшукуючи нові форми співпраці, які дозволяли підручній готівці клієнтів працювати в банку, або давали можність дрібним, незначним сотикам творити поважні суми. Перша форма се біжучі рахунки, на які клієнт складає всю свою біжучу готівку, щоб відтак, часто вже на другий день, витягнути її. Ті підручні — рухливі гроші дають для банку найбільшу позицію оборотових фондів. 31. XII. 1937 р. стан тих прошей був 167,855.72 зл. Друга форма це сотикова ощадність. Стан дрібних ощадностей на 31. XII. 1937 р. виносив 60.288.39 зл., хоч зібрано загально понад 130.000 зл. З того около 30.000 зл. вибрано назад, а 40 тисяч зл. перенесено на інші рахунки. Найбільший показчик довіря, яке здобув собі „Промбанк" серед нашої суспільности, це зріст вкладів. Від грудня 1936 р. до грудня 1937 р. вклади зросли більш як десятикратно й виносять тепер 161.141 зл. Уділи зросли за той сам час з 8.853 зл. до 46.163 зл. В 1937 р. уділив банк 3,483.884.94 зл. оборотового кредиту і 51.477.12 зл. інвестиційного кредиту. Обслугу кредитом обмежено особово до промисловців, купців і ремісників, річево до уділювання оборотового кредиту і тільки в рідких случаях основного кредиту. Споживного кредиту банк не уділяє зовсім. Кредитування короткоречинцеве та дуже рухливе. В банку працює тепер 23 службовиків, з того в централі 18 і на провінції 5 (Перемишль, Сокаль, Тернопіль, Стрий і Дрогобич). 1938 р. заповідається цілком добре. В будучности банку можна дивитися спокійно. По короткій дискусії (промовляли три особи) та по однодушнім ухваленні абсолюторії для членів Надз. Ради й Управи банку дир. Міляныч предложив проект розділу білянсової надвишки, який присутні приняли без дискусії. Білянсову надвишку в сумі 2.997.14 зл. розділено так: 10% надвишки призначено до запасного фонду, 300 зл. на добродійні цілі, 700 зл. до резерви страт на позичках, решту призначено на оплачення дивіденди від уділів. Зчерги на домагання РСУК змінено § 14 статута в тім напрямі, що уділ можна буде сплачувати відтепер продовж року (не як дотепер продовж 5 літ). Вкінці рішено, що висота кредиту для правної особи не може перевисшати 40.000 зл., фізичної особи 30.000 зл. Як найвисшу межу зобовязань банку означено 2 міл. зл. — Збори закінчив дир. Скопляк закликаючи присутніх зі ще більшим довірям відноситися до „Промбанку".

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли дириґенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відібєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

100.000 зл. одержав Сандомир на консервацію старих памяток.

Ґубернатор стейту Джорджія підписав постанову сойму того стейту, яка касує прогібіцію. Таким чином на 48 стейтів ЗДПА тепер тільки чотири „сухі".

Перед самим замкненням числа наспіла вістка про смерть О. Мітрата Тита Войнаровського. Посмертну згадку помістимо в слідуючім числі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Никола Стрільбицький,** парох в Зарудцях, помер у 67 році життя і 38 році священства. — В. Й. П.

† **о. Михайло Юзьвяк,** парох Брониці, дрогобицького деканату, помер в 64 році життя. — В. Й. П.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. М. Ф. Ні один з Ваших згаданих дописів до сеї пори не прийшов.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Курс провідниць дитячих садків у Львові. Заповіджений Головною Управою Р. Ш. курс провідниць дитячих садків відбудеться, бо зголосилося достаточне число учасниць. Хто не вніс подання нехай внесе негайно до Головної Управи Р. Ш. у Львові, вул. Сикстуська ч. 46, бо курс зачинається 1 березня 1938. До подання треба долучити: 1) метрику уродження, 2) свідоцтво зрілости середньої школи, 3) свідоцтво здоровля. — Головна Управа Р. Ш.

Найцікавіший твір Н. Королевої, відзначений сьогорічною найвищою нагородою Українського Католицького Союзу, це повість п. з.

СОН ТІНІ

слід мати кожній інтеліґентній людині, що цікавиться українським письменством.

Ціна 3 зл. Висилаємо лише за готівку.

„ДРУЖИНА". Львів, вул. Сикстуська 39а.

(Кольпортери зголошуйтесь!)

Приймаю плащаниці, ікони, до артистичного **опрацювання.** Евген **Войтович.** Львів, Рутовського 22/III. м. 111.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Варвара Радивилівна.
СТИЛЕВЕ: Лише ти й ревія.
ТОН: Князь Ікс.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вилученні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 27 лютня 1938. Ч. 15(1115)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗАЯВА ПОСЛА МУДРОГО В СОЙМІ

Голова УНДА пос. В. Мудрий зложив у соймі з приводу закінчення дебати над буджетом заяву такого змісту: З сеї трибуни декларували ми кілька разів наше позитивне відношення до держави та її оборонности. Ті наші заяви підтримуємо дальше в цілій повні. Одначе вже м. р. голосуючи за буджетом в цілости, були ми приневолені підчеркнути в окремій заяві наше негативне відношення до політики мін-ва рільництва. Стверджуємо, що с. р. політика того мін-ва ще погіршилася. Воно далі переводить кольонізацію і виключає Українців від набування землі при парцеляції, вимагаючи зміни народности та релігії. Політика мін-ва віроісповідань і освіти також в нічім не поправилася. Українські діти дальше позбавлені можности образуватися в рідній мові, число українських шкіл з року на рік зменшується, а спроби української суспільности в цілі поправи того стану шляхом законного плебісциту знищила шкільна адміністрація. Мін-во справедливости змагає до того, щоби з судівництва і нотаріяту руґувати Українців. Не шанується мовного закона. Доходить до того, що позбавляють українських горожан навіть природного права складати присягу в рідній мові. Проект про зміну устрою адвокатури змагає до замкнення українській молоді доступу і до того вільного звання. Не маючи довіря до політики названих тут ресортів, не можемо голосувати за їх буджетами, а що регулямін сойму виключає окреме голосування над буджетами поодиноких ресортів і з тої причини не можемо виявити нашого негативного відношення до названих ресортів, здержуємося від участи в голосуванні над цілістю буджету.

Напад ҐПУ на бюра Літвінова.

Втеча до Риму совітського представника в Ромунії Бутенка викликала в Москві велике знервування. Медіолянський щоденник „Коррієре деля Сера" пише, що шеф ГПУ Єжов з 80 чекістами обсадив бюра комісаря загран. справ Літвінова, вилучив телефони і мимо протесту Літвінова увязнив шефів головних департаментів того комісаріяту, Еренса, Ноймана і Членова, та 20 інших урядовців. ГПУ забрало з собою кілька пачок засеквестрованих документів. Б. совітський посол в Букарешті Островський увязнений за те, що вчас не подав до Москви відповідних інформацій про Бутенка. В Москві увязнено м. ін. Романа Біского, урядового товмача амер. амбасади, Татяну Совянову, секретарку торг. амер.-сов. палати, Надю Радунську, товмачку данського посольства і т. д.

Скріплення акції Комінтерну.

„Комуністичний Інтернаціонал" помістив промову Сталіна, виголошену на другому всесоюзному зїзді Совітів 26 січня 1924 р. з приводу смерти Леніна. Уступ про те, що Ленін відходячи наказав скріплювати й поширювати Союз Республик і що Сталін обіцяв сей приказ виконати з честю, надруковано товстим друком. В тій промові Сталін сказав, що Ленін ніколи не вважав Совітської Республики за ціль саму в собі, тільки за необхідне звено для створення революційного руху в державах заходу і сходу. Напечатання якраз тепер промови Сталіна, яку він виголосив 14 літ тому, далі лист Сталіна до комсомольця Іванова, покликання Мануїльського, члена виконного комітету Комінтерну, до комісії закордонних справ СССР і Літовського, генерального секретаря Профінтерну, до комісії закордонних справ ради національностей — все те вказує, що рішено зактивізувати акцію Комінтерну в усіх капіталістичних державах.

Кінець парляментаризму в Ромунії.

Нова конституція впроваджує в Ромунії систему авторитативного правління короля і зовсім ліквідує дотеперішний парляментаризм. Вона відбирає партіям вплив на покликування парляменту і правительства та взагалі забороняє політичну аґітацію. Духовенство в Ромунії було переважно націоналістичне. Нова конституція забороняє духовенству брати участь в політичній боротьбі. Дальше касує суди присяглих. Послам і сенаторам не вільно засідати в дирекціях і надзірних радах підприємств, які доставляють товари державі. Буде створений спеціяльний корпус контрольорів, який підлягати-ме просто премієрові. Ті контрольори мають пильнувати господарки публичними грішми. Нова конституція признає перше місце в державі православним, друге гр.-католикам.

Гітлерівські маніфестації в Австрії.

У Відні відбулися великі маніфестації австрійських націонал - соціялістів. Перед німецьким бюром подорожі, де в вікні виставлено величезний портрет Гітлера, маніфестанти відспівали гітлерівський гимн. Націонал-соціялістичні студенти віденського університету зорганізували демонстрацію в авлі університету. Дійшло до бійки зі студентами католиками і студентами з Фронту Батьківщини. Після того студенти гітлерівці рушили походом вулицями Відня і співали гітлерівські пісні. Подібні маніфестації відбуваються в цілій Австрії. Вони особливо сильні в Зальцбургу, Вельсі і Ґрацу. Підчас демонстрації у Ґрацу націонал-соціялісти виступили в одностроях і відділами.

Арештування в Дирекції Державних Лісів.

У Варшаві в начальній Дирекції Державних Лісів поліція увязнила: управителя фінансового бюра Дирекції Антона Чернецкого і дві уряднички того бюра, Галину Лужневічеву і Марію де Відель-Врублевску. Урядник бюра Камнев утік. Увязнення стоїть у звязку з надужиттями, що їх мали виконати увязнені особи в Дирекції Державних Лісів. („Слово", ч. 52).

Господарська мобілізація Японії.

Японське правительство передало парляментові проект закону, який має на цілі піддати все господарське життя Японії під найтіснішу контролю держави. Правительство буде кермувати не лише сирівцевою господаркою, але і всім промислом, оборотом та людським матеріялом.

Галичина

Що каже історія про ту назву?

Недавня конфіската слів „Галичина", „галицький", яку зніс окружний суд у Львові, зактуалізувала справу тої назви. Отже застановімся бодай коротко, що кажуть про ту назву минувшість і наука про неї.

Так назва Gallicia як і Lodomeria (зам. Vlodimeria) походять від назв столичних городів. По-українськи буде: „Галичина" (зам. „Галиччина") від м. Галича, як Київщина від Києва, Чернигівщина від Чернигова, Перемищина від Перемишля, Турівщина від Турова й т. д. Наші літописи, правда, не вживають слова „Галичина", але „Галицька Земля", та вони таксамо не вживають означення Чернигівщина, Київщина й ін., бо се язиково пізніший твір — згідний з пізнішим розвоєм української мови. Натомість у понятті „Галицька Земля" маємо той самий зміст, що його сьогодні вкладаємо в поняття „Галичина". В літописах „Галицька Земля" містить у собі карпатське Підгіря, Перемищину й південне Поділля, зване тоді „Пониззям" — воно ще інакше називається „Галицька україна" (= окраїна, територія „на краю" Галичини). Інакше Галицька Волость називається просто в скороченні „Галич". Мешканці Галичини з давних давен звуться Галичани — таксамо, як і сьогодні. На доказ, що воно так було, а не інакше, подаємо кілька місць з наших літописів [1]):

Рік 1152: Ізяслав, київський Князь, „вшедъ в Землю Галичкую" — а се було над Сяном (с. 309).

Рік 1152: Угорський король говорить до послів київського Князя про галицького Володимирка: „Любо азъ буду въ Угорской Земли, любо онъ въ Галичьской"; а дальше: „налѣзу Галичьскую Землю" — каже король (с. 311).

Рік 1153: Після вимордування галицьких полонених Ізяславом, кн. київським, „Бысть плачь великъ по всей Земли Галичьстѣй". Галичани „вбѣгоша тогда в городъ свой Теребовелъ" (с.322).

Рік 1187: Ярослав Осмомисл умираючи „созва мужа своя и всю Галичкую Землю"; він говорить: „азъ удержалъ всю Галичкую Землю"; з неї дає одному синові Перемишль, а другому Галич (с. 442).

Рік 1190: Володимир Ярославович говорить до Всеволода суздальського: „азъ Божий и твой есмь со всимъ Галичемь".

Рік 1189: Ростислав Берладник „приѣхавшю ему ко украинѣ Галичькой и взя два города Галичькыи, и оттолѣ поиде к Галичю".

Як бачимо, назва Галицька Земля, пізніше Галичина, се прастара наша назва і щойно від нас узяли її Мадяри й Поляки та пристосували її до звукових і морфольоґічних прав латинської мови — от так і вийшла назва „Galicia". До того вони часом мішали її з назвою іншого краю — Ґалятія.

Недавні конфіскати назви „Галичина", „галицький" глибоко здивували і схвилювали українське населення в Польщі. Ще дивніше виглядає ця справа, коли глянути на неї зі становища історика. Дехто старається доказувати, що ця назва — се ігнорування факту істнування польської держави на наших землях; інші

[1]) При цитатах вказана в скобці сторінка з видання п. н. Іпатьевская Лѣтопись, изд. Археографической Коммиссіи, Спб. 1871.

знову кажуть, що назва „Галичина” це пережиток, останок по Австрії й, мовляв, тому треба його з термінольогії усунути.

Чи видержує критику одне й друге твердження? Навіть на перший погляд — ні. Відносно першого, себто мнимого ігнорування факту, що тут, на сій землі, існує й виконує владу польська держава, — то се такий дивний спосіб аргументації, що просто роззброює. Чомуж можна вживати назв: Полісся, Підляшшя, Волинь, Кашуби, Поморя, Шлеськ — і це все не означує ігнорування польської держави; чомуж таке значення чи тенденцію малоб мати слово „Галичина”? Мігби тут бути стійний лиш один аргумент, а саме — коли правдою булоб се, що назва „Галичина” дійсно створена, що так скажу, „на злість Полякам” і що видумано її щойно за часів австрійського панування в нашім краю, отже після 1772 року. Розгляньмо, що про се каже історія.

Вже в 1772 р. вийшов друк, що вживає сеї назви, — отже рівночасно з опануванням Галицької Землі Австрією. Назву „Галичина” отже маємо тут уже в наголовку. [2]) Слідуючого року появилася навіть медаля, що в написі мала теж назву „Галичина”. [3]) Самі сі два факти вказують, що назва „Галичина” істнувала ще перед приходом австрійського панування на сю землю. Коли ближче придивимося, звідки взялася в австрійських виданнях ся назва, то побачимо, що се стародавня угорська назва нашого краю. Займаючи Галичину, австрійська цісарева покликалася на право угорської корони до сего краю — бо займала сей край не як цісарева Австрії, але як королева Угорщини. Щоб означити край, що до нього хотіла доказати своє право, цісарева так і назвала його згідно з угорським назовництвом. Угорські королі, як відомо, ще від XII ст. додали собі до свого титулу новий: Король Галичини, Rex Galiciae, а пізніше ще й Володимирії, Lodomeriae. Сталося се при тій нагоді, що галицький Князь Володимир Ярославович, син Ярослава Осмомисла, в 1188 р. мусів утікати з краю і втік до Угорщини. Він просив помочі в угорського короля і справді ту поміч дістав — але лише про людське око; скоро тільки війська угорського короля опанували Галич, чужинець заарештував Володимира, посадив у Галичі свого сина Андрія, а цілу управу віддав галицьким боярам. [4]) У слідуючім, 1189 р., й маємо в однім документі вперше титул угорського короля, де він названий м. ін.: „Королем Галичини”, rex Galiciae. [5]) Пізніше угорські королі вже постійно вживають сього титулу, а в XIII і XIV ст. ще й додають: „Володимирії”, Lodomeriae. Як бачимо, обі ці назви, Galicia і Lodomeria, повстали від назв столичних городів обох волостей наших.

Та се не лише угорська назва. Якраз при кінці XII й на поч. XIII ст. пильно приглядався нашим справам польський духовник, бл. Вінкентій Кадлубок, автор знаної „Хроніки Поляків” (Chronica Polonorum). Описуючи в перших десятиліттях XIII ст. політичні події на наших землях, сей автор уживає тих самих термінів в означуванні їх, що й Угри. Отже галицькі бояри для нього Galliciensium precipui, Галицьке Князівство Regnum Galliciense, галицький Князь — Dux Gallicie. [6]) Ось як він пр. розказує про галицькі події після смерти Володимира Ярославовича (подаю в скороченні, звертаючи увагу на термінольогію Кадлубка):

Як помер Dux Gallicie Володимир, руські Князі старалися заволодіти Галицькою Землею. Тоді Кн. Роман (Мстиславович) просив Лестька, польського Князя, щоб його зробив non principem Gallicie, але своїм намісником. На те Казимир зібрав війська й вирушив походом contra Galliciam. Галицькі бояри, primi Gallicie, вийшли йому назустріч; але що Лестько приняв се як хитрість, то постановив здобути Galliciam збройно. Мова тут також про границі Галичини, fines Gallicie; Романа називає princeps Gallicie, а згадані й Galliciensium satrape. [7])

Та не лише Кадлубок, а й найбільший історик польського середньовіччя, Длугош, знає і вживає кілька разів для означення нашого краю назви: Halicz ia. [8]) Про пізніших уже нема що говорити.

Як бачимо, аргументація того рода, немовби-то назву Галичина „видумано” за Австрії, не видержує ніякої критики. Вистарчило лише заглянути до історичних документів, щоби ствердити: 1) що назва „Галичина” в своїй латинській формі „Galicia” вживалася в XII ст. вже так в Угорщині, як і в Польщі, 2) вона збереглася в мадярській традиції до кінця XVIII ст., звідки й перенято сю назву за часів австрійського панування в нашім краю.

[2]) A. Piller, Edicta et mandata universalia regni Galiciae et Lodomeriae a die 11 Septembr. 1772 initae possessionis promulgata. Leopoli 1772.

[3]) Ось сей напис: Antiqua iura vindicata Galicia et Lodomeria in fidem receptis MDCCLXXIII.

[4]) Пор. М. Грушевський, Історія, т. II (1905), с. 448—449.

[5]) Fejèr, Codex dipl. Hungariae, t. II, c. 247.

[6]) Magistri Vincentii Chronica Polonorum, ed. Przeździecki, Краків 1862, стор. 189, 192, 224.

[7]) Тамсамо, стор. 222—226.

[8]) J. Dlugossi Opera, ed. Przeździecki, t. I, c. 556.

З СОЙМУ

Проєкт зміни закона про рільну реформу.

На пленарному засіданні сойму відбулася дебата над преліміпарем буджету мін-ва хліборобства і рільних реформ. В засіданні взяв участь м. ін. міністр Понятовский і новоіменовані віцеміністри др Ярошиньский і Веруш-Ковальский. Обширний реферат виголосив посол С о б ч и к, який в докладному звіті аналізував положення в хліборобстві: Мене, говорив, старалися залякати так перед моїм звітом на комісії, як вже й по його виголошенні. (Голос: хто?). Забагато часу занялоб оповідання про те! Обмежуся до ствердження, що я спер мій звіт на річевій оцінці фактичного стану. Не можу укрити того, що я з прикрістю бачив, що досі не викорінився звичай помітування селянином, хочби той селянин був послом і референтом. Той згіршаючий звичай примінили й до мене ті, що голосять кличі про панування народу! Обширно обговорив референт справу рільної реформи. Вказав, що як колись держава помагала шляхті в перебудові устрою, так тепер обовязком держави перевести рільну реформу в користь селян. Довкруги рільної реформи забагато демагогії. Тому референт взиває землевласників, щоб позитивно й річево брали рільну реформу. Непрошених опікунів просить, щоб знайшли собі іншого коника, дрібних хліборобів взиває, щоб, ведучи вперту боротьбу за перебудову рільного устрою, всетаки тямили, що це не одинока справа, від якої залежить положення села. Врешті апелює до державних чинників, щоб трактували рільну реформу як велику державну справу і плянову господарську інвестицію. Ножиці цін продуктів, що їх купує і продає хлібороб, треба зменшити. Пора скінчити зі спекуляцією на затискання пояса хліборобом, бо це не шлях до могутньої держави (оплески). Збільшення продукції се господарське оживлення у хліборобстві, се віра в завтра, се заохота до перегонів у продукції. Заможний хлібороб означає заможність усіх станів. Польщу не стати на перемінювання селян у нуждарів (оплески). Доки не буде зміни в відношенні до села — буду повторяти: Як довго будемо числити на видержливість селянина? Як довго мужицька праця буде найнижче винагороджувана? Промовець закінчив внеском на приняття буджетового прелімінаря. Говорить посол З а к л і к а: Промовець твердить, що вигляди на майбутнє недобрі. Вважає за похибку, що своєчасно не подумано про вдержання збіжевих експортових премій. Політика мін-ва в ділянці сільських організацій нездорова. Знаємо, що є непорозуміння між мін-вом, Союзом Палат і хліборобськими організаціями. (Пос. Б а к о н: Хто винен?) В усякому разі не Союз. У виленській палаті маємо розклад, що йде від нутра. (Пос. К а м і н ь с к и й: Відки ви знаєте, що там робиться? Ви брешете!) Я вас потягну до особистої відповідальности за сей висказ! Я певний, що чимраз більша частина хліборобства звертається до теперішнього керманича мін-ва з окликом: Обвинувачую! Обвинувачую за хибну політику! За занедбання хліборобської рентовности! За введення ферменту! (оплески). Відтак пос. З у б р и ц к и й обговорював віддовження хліборобства і зголосив резолюцію, устійнену з референтом, яка взиває правительство до обнижки 60% задовження власників дрібних господарств. Пос. Л а з а р с к и й дивується, чому землевласники ведуть боротьбу з міністром, коли ті з них, з якими промовець розмовляв у білостоцькому воєвідстві, вважають, що за ніякого іншого міністра не велося їм так добре, як за мін. Понятовского, бо ніколи не було таких високих цін на дерево. Промовець домагається, щоб село могло користати з дешевого будівельного матеріялу з державних лісів і щоб дерево продавали на догідних умовинах. З радістю принято заповіджену в заяві плк. Коца неподільність сільських господарств. Пос. Г и л я іменем дрібних хліборобів висуває ряд домагань, м. ін. подешевіння штучних навозів і хліборобських машин. Пос. І н ґ л ь о т уважає, що відносини на селі уздоровить зміна закону про рільну реформу.

Франція приготовляється до оборони

В Парижі відбулося засідання Ради Міністрів під проводом президента Лєбрена. На ньому розглянено актуальні проблеми закордонної політики і справу національної оборони. Міністр Дельбо виголосив експозе про визначні політичні події останніх днів та про висновки, що з них випливають. На предложення міністра національної оборони Рада ухвалила проєкт закону про надзвичайні кредити на національну оборону. На покриття коштів оборони мін. фінансів Маршандо предложив Раді до апробати проєкт закона про створення автоматичної каси нац. оборони, якої завданням буде покривати всі кошти тої оборони. Мін. Маршандо предложив також проєкт про признання податкових полекш в цілі збільшення і влекшення воєнної продукції. Оба проєкти принято одноголосно. Вони дають запоруку, що евентуальні позички не підуть на інші цілі. Постанови французької Ради Міністрів будуть очевидно заохотою до збільшення темпа продукції французького воєнного промислу.

Станиславів, 25. 12. 1937. р. П. Т. Пром—банк, Львів. З преси дізнався я, якто зі сотиків ростуть варстати праці. Рішив що тижня опорожнювати церковні пушки і негайно пересилати до вас гроші. Я однаково їх зараз не зужию, бо їх замало на окрасу церкви, а заки зможу зужити, нехай працюють на користь рідного господарського життя. З поважанням

о. Гр.

Заки зужиєте найдрібніші сотики, дозвольте їм творчо працювати у

Пром-Банку

ЛЬВІВ, УЛ. ГРОДЗІЦЬКИХ 1. І. П.

теп. 292-15, 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Перед новими розстрілами в СССР

Тільки помалу доходять сюди вістки про те, кого зачинає цькувати совітська преса, але згодом таки доходять. І так одержали ми виривок з київської „Літературної Газети", 44 ч. за 1937 р. Там м. і. пишуть: „Хто знає твори „критика" Костюка? Хто може відповісти за таку „письменницю" як Ковчан-Сенгалевич? Хто, нарешті, скаже поету Максиму Рильському, що товариш-ування протягом років з цілою низкою нині викритих ворогів, від дружби з якими його застерігали раніше, не є щось випадкове?"... „Хіба михайлюків, семенків, чепурних та інших не можна було своєчасно викрити, придивившись до їх побуту?... Хай не знають фашистські собаки з варшавської та берлінської підворотні та їх хазяї, що нійкого грунту для їх не було і не буде!" — У тім самім числі „Літ. Газети" страшно лають „знахабнілого буржуазного націоналіста Коряка", Полторацького, Дикого, Серф-Кона, Шмігельського, Сенченка, Коцюбу, Наталію Забілу, Гавриленка („захищав викритого ворога", пишуть) і ин., закидують їм, що „секції напівзруйновані й занедбалі" і т. п. Легко додуматися, що з тими письменниками зроблять, або вже зробили...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Здається, що імена вже розстріляних пишуть большевики малою буквою, а тих, що їх щойно думають тортурувати, ще великою буквою. Вже видно й Рильський на черзі. З того ясно, що мало хто з поетів лишиться там в живих...

Українська еміґрантська молодь

„Жінка" в ч. 4 принесла статтю С. Русової п. з. „Молодь серед хаосу". В тій статті є така характеристика української еміґрантської молоді:

Не маючи під ногами рідного терену, еміґрантська молодь не складає зброї, горячо веде теоретичну підготовну працю, леліючи мрію про незалежну державу. Вона не має провідника, який своєю духовою силою, широким політичним розумом обєднавби її та вказав теоретичний і практичний шлях до святої мети. Вона йде сама, навмання, та переживає глибоку трагедію. Виросла на чужині, відірвана від свого краю, вона не знає свого народу. Вона віддає свої молоді сили „невідомому Богові", нереальній Україні, яку любить, ніколи її не бачивши. Правда, в родинах українських патріотів ця любов підсичується спомінами, рідною мовою, народньою традицією, проте тим болючіші й тяжчі переживання. Не один раз молодий студент звертається до матері з гірким докором: „Мамо, чому ми на чужині? Чому ти зробила мене безбатченком?" Молодь дорікає старшим бездільністю, дорікає тим, що в рр. 1917—20 їх батьки не врятували самостійности молодої української держави, що вони покинули Україну, допустивши на неї окупантів і дозволивши накинути ланцюги неволі на український народ. Молодь еміґраційна зневірена в старших громадянах, зневірена в їх політичних шляхах, зневірена навіть в їх щирості та відданості великій меті. Вона відходить від старших, організується сама, зрікаючись старих форм і традицій. І якщо ця українська еміґрантська молодь зуміє позбутися дрібязкових розходжень між собою, якщо зуміє обєднатися для спільної мети, вона безперечно будуватиме майбутнє та сповнить свою відповідальну місію: допоможе українському народові збудувати незалежну велику державу, не повторюючи в своїй великій праці помилок попередніх будівничих.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Українська держава не втрималася не лише з вини соціялістичних партій, які повалили Гетьмана, але м. і. також тому, що населення по містах було в великій більшости неукраїнське, а й українське було не освідомлене. Словом, не можна упадку держави зводити до одної причини. Про се молодь може довідатися якраз від своїх батьків, отже відвертатися від них не повинна, бо се булоб шкідливе під кождим оглядом.

Поляки про себе

В 9 ч. „Роботніка" появилася стаття відомого пепесівського публіциста К. Чапіньского, яка приносить ряд цікавих і поучаючих інформацій про внутрішне життя, чи радше розбиття польських партій, обозів, таборів і струй. Зміст:

„Санація" переходить глибоку еволюцію: розпадається на ряд груп і вводить до своєї „ідеольогії" нові елементи, напр. ендецькі. Недавно відбувся зїзд т. зв. „народно-державного руху". Коротко кажучи, се бувші ендеки (вшехполяки), що вже давніше перейшли до санації й заняли в ній важні постерунки, напр. у пресі. До сеї організації, що стоїть на ґрунті ОЗОН'у, належать Р. Пестжиньский (презес), К. Грабик, З. Шталь, Ґ. Дробнік і ин. То вони в „Курєрі Пораннім" і „Ґазеті Польскій" ендефікують давну санаційну ідеольогію. Се процес не лише цікавий, але й важний: ідеольогія ендецька заступає легіонову. В 7—8 ч. „Акції Народовей", орґану тої організації екс-ендеків, є політична заява їх зїзду, головні реферати Пестжиньского і Грабика та зміст дискусії. З ендеками той рух зриває, але розуміється тільки організаційно, не ідеольогічно. Грабик каже, що партія польських ендеків тепер цілком розбита, але мимо того утруднює сформування нового порядку в Польщі, пускаючи воду на млин агітації демократичного фронту і притім визначається повним заником політичної думки...

З того ясно, що екс-ендеки головно бояться демократичного фронту і клясового робітничого руху. Всьо инше тоне в них у напушистій фразеольогії про єдність і консолідацію нації. Головна їх ідея — получити „нарід" і „державу", себто засади: ендецьку з санаційною. В противному разі, кажуть у своїй заяві, вони здеґенерують ся і зійдуть на манівці. Ціла та синтеза спрямована проти демократії й робітничого руху. Від ендеції новий рух екс-ендеків переймає антисемітизм і каже, що скермовує його в „позитивний" напрям себто: на випирання Жидів з господарських становищ. З заграничної політики Грабик дуже задоволений, а з внутрішної — ні. Головно незадоволений з демократичного фронту. Людовці — каже — розвинули сильну акцію в формі страйку а ППС висунулася як хорунжий ідеї повороту; легіонова лівиця не має вправді більшого впливу, але це всетаки якийсь осередок.

Рух екс-ендеків змагає до тоталізму. В тій ціли хоче передовсім знищити соціялістичний робітничий і взагалі клясовий рух. В „декларації" читаємо:

„Маси селянські, робітничі й (умових) працьовників мусять узискати почуття повної солідарности і тотожности їх інтересів з інтересами держави та визволитися зпід террору ідеольогії клясової й марксівської."

Та резолюція висказується ще лагідно. В рефераті п. Грабик говорив виразніше („не толерувати абсурду" і т. п.).

Ми — пише Чапіньский — не займалисяб тим екс-ендецьким „рухом", якби не те, що він стає ґуртівником-фальсифікатором польської легіонової ідеольогії, підсуваючи їй: націоналізм, антисемітизм, протидемократизм, антисоціялізм. А що на те легіонові сфери?...

Св. Тома і Добошиньский

„Ґазета Польска" в ч. 49 принесла знамінну статтю-передовицю п. з. „По львівськім процесі". Наводимо вступ з неї: „По промовах оборонців у справі Адама Добошиньского, засудженого на два роки арешту, належалоб очікувати, що вслід за судовим процесом наступить канонізаційний процес покараного польським правом провідника мисьленіцького бунту. Не було і нема річи такої годящої, гарної, пожиточної і величавої, якої, у світлі тих промов, не доконавби засуджений, а Господь Бог, Божа Мати і Її Син та декотрі святі Божі це були інстанції, на які оборонці з фратернізуючою фаміліярністю частенько вказували, як на безсумнівних, інтимних союзників автора „Вагітнього слова" („Ценжарне слово"). Один з оборонців молився на судовій салі до Божої Матері літанією, уложеною Добошиньским, а другий, щоб оправдати вчинок обвинуваченого, пригадав слова св. Томи з Аквіну, „який мав такий великий вплив на психіку Добошиньского", „приятеля самого „Честертона": „Тиранське правительство несправедливе, бо не звернене до загального добра, тільки до добра того, хто править; звідси висновок, що повалення того роду правительства не має характеру бунту". — Отже св. Тома з Аквіну дав не тільки моральну санкцію і розгрішення вчинкові Добошиньского (а може також Ленінові, Троцькому й комуністам за повалення тиранського росийського правительства?), відкрив не лише спонуки, але вказав і суттєву ціль, до якої змагав Добошиньский нападом на мисьленіцьке староство, постерунок поліції та „спаленням пари жидівських штанів" на мисьленіцькім ринку...".

Що жде незабаром Европу?

„Наєр Форвертс" в ч. 243 пише з приводу відомих німецьких подій: Европа одержала нову, може останню пересторогу: в Німеччині перемогла остаточно воєнна партія. Перші її практичні наслідки будуть: 1) новий натиск оси Берлін—Рим на Еспанію, 2) захоплення влади в Австрії. Та все те будуть лише вступні акції до великої цілі: відплати за програння великої війни. Прийде наступ проти Франції й Англії, з цілю перевести новий поділ світа... В Берліні відбувся вже останній внутрішний акт політичної підготовки до війни: Ґерінґ буде Ґінденбурґом, Кайтель буде Людендорфом нової світової війни, над ними стоятиме Гітлєр з цісарськими повновластями. При нім буде Коронна Рада, в якій рішатиме воєнна партія... Се помилка думати, що в армії є опозиція проти Гітлєра. Якраз тому що нема в ній ніякої опозиції, міг собі Гітлєр позволити на усунення тузина ґенералів. Преціь офіцирський корпус завдячує нац. соціялістам всьо: десятки тисяч нових офіцирських посад в побільшеній армії, високі ранґи, зосередження всеї господарської сили народу на допомогу армії й підготовку до війни — отже деж такий офіцирський корпус мігби бунтуватися проти верхівки системи, коли вона рішається взяти курс на „війну відплати"?... Воєнна машина вже насичена, вона мусить бути пущена в рух, бо дійшла вже до границь свого найбільшого росту: в ній зачинає ділати внутрішний примусовий закон, отже ніяка, навіть найбільш майстерна дипльоматія, ніяка надія на внутрішній роздор і партійництво не спинить вже удару. Слідує наступ в найширшім політичнім й історичнім значінні того слова. Хто ще нині годує злуду, що війни не буде, той ослаблює оборону демократії...

Так пише ворожий нац. соц. Німеччині орган німецьких с. д. еміґрантів. Здається, що твердження його назагал слушні, з виїмком одного: демократії на континенті Европи вже майже нема, отже поневолені народи не мають що тратити в новій війні. А до поневолених належать і пануючі народи: їх поневолюють усякі кліки...

Масово втікають з СССР

З Волині звідомляють, що на польсько-совітськім пограниччі в останніх днях дається завважити масовий наплив чужинців, які вертаються з Совітів. Багато з них працювало там довгі літа як спеціялісти. Чужинці, що вертаються з Совітів, нерадо оповідають про свої вражіння з СССР, та всі згідно заявляють, що там шаліє террор.

Самогубство сов. дипльомата?

АТЕ звідомляє з м. Більбао: З Барсельони прийшли вісти, що совітський ґенеральний конзуль в Тарагоні Коган скінчив самогубством. Недавно зголосилися до конзуля аґенти ҐПУ домагаючись, щоб він виїхав у „спеціяльній місії" до Москви. Передбачуючи, яка доля чекає його в Москві та не маючи змоги втечи, Коган скінчив самогубством.

Що діється в Ромунії

В акції елімінування політики з урядів і державних підприємств ромунське мін-во освіти і релігійних віроісповідань видало строгий приказ усім священикам, професорам, учителям і підляглим урядовцям виступити продовж 7 днів з політичних партій і зложити в міністерстві відповідну заяву. Начальна влада дирекції зелізниць видала подібний розпорядок усім зелізничим працівникам. (Розуміється, заборона належати урядникам до політичних партій зовсім не вистарчає, бо урядники можуть політично підбурювати нарід також не будучи членами політичних партій).

Мадярщина зброїться

Провідник мадярських дрібних рільників Екгардт заявив, що Мадярщина мусить дозброїтися. Се дуже пильна справа. Вона буде вимагати великих сум, одначе мадярська суспільність не сміє жалувати фондів на армію. Екгардт предкладає розписання внутрішньої позички і затягнення на ту ціль навіть закордонної позички. Дозброєння Мадярщини не мусить йти в парі з диктатурою.

Черезсвоювисокуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

„Діло” в ролі приятеля Церкви

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

„Діло” любується в реторичних питаннях. Бо крім обговореного вже таємничого запиту „В чию користь?” у заголовку статті, ставляє ще богато инших питань. Нпр. питає:

„А якже священик, запитаємо, може сповняти якслід своє священиче післанництво, виробляти духа та двигати ідею, коли він відсепарується від світського громадянства та його установ і замкнеться в чисто церковній сфері, в гурті т. зв. церковників і їм найближчих? Чи зможе він мати той корисний вплив на загал своїх вірних, який мав досі? Чи матиме й далі руку на живчику всього життя своїх парохіян?”

Зпоза тих високопарних реторичних запитів визирає передівсім нещирість. Бо чи справді ліберальному „Ділові” залежить на цьому, щоб католицьке духовенство „мало руку на живчику народнього життя та корисний вплив” на нарід? Таж се після голошених ним поглядів клерикалізм! Таж Діло під позором боротьби з клерикалізмом той „вплив” священиків заєдно підкопувало, осуджуючи кождий, навіть найменший прояв католицького життя і засад, то значить якраз вислід того „корисного впливу” на нарід, як „затію клерикальної мафії”.

Таж се „Діло” 50 літ підривало Авторитет духовної власти, а без Авторитету чейжеж о тім „кориснім впливі” не може бути й бесіди.

Таж се „Діло” пугало безнастанно незрячих читачів маревом уроєного „клерикалізму” та якихсь „чорних хмар”, що буцімто „насувають” на наше народне життя. І розуміло під сим якраз „той корисний вплив” католицької Єрархії і духовенства на народне життя...

Таж се головно „Діло” зіпхнуло наше „високопатріотичне духовенство” до ролі зісвітчених народних діячів.

Таж се головно „Діло” осліпило велику часть нашого духовенства своєю ліберальною ідеольогією, пугаючи безнастанно страшаком клерикалізму, і зробило зі священиків т. зв. духовних провідників народу, а в дійсности „карних членів” народних ляїцистичних установ, сліпих, глухих і німих на всякі деструктивні ліберально-радикальні течії!

Нераз у серцях деяких священиків відзивалася совість, нераз вони в дусі не могли погодитися з многими затіями ліберальних верховодів, а однак просто боялися явно і відважно протиставитися тому, щоб не наразитися на знані, острі наклепи в „Ділі”, щоб воно з одинокої в нас довгі літа щоденної пресової трибуни не назвало їх „киринниками” і не відібрало патенту **„патріотів”.**

Якже дивно супроти того всего звучать ті шумні запити ліберального „Діла”, овіяні нараз такою незвичайною дбайливістю про престіж католицького духовенства в народі... О, дійсно бувають справжні дива на сторінках старого, рафінованого ліберала...

Яка злоба криється поза ними, викажу пізніше. Наразі лише зазначу, що та нещирість, облуда і злоба, що визирає зпоза всіх реторичних таємничих запитів „Діла”, не повинна нікого баламутити. Бо все те спрепароване після старої, загально знаної рецепти лібералів: кидати відважно злобні підозріння, наклепи, інсинуації і клевету в сторону церковних Єрархів і католицьких діячів взагалі. Се їх звичайний спосіб боротьби.

Можна дивуватися лише сателітам „Діла” і то тим, що мають себе за католиків.

Я дивуюся католицьким часописам „Меті” і „Ниві”, що вони повторюють за ліберальним „Ділом” ті самі злобні і клеветливі теревені. Відповідь „Меті” я вже дав вище. Відповідь „Ниві” дам в осібній статті. А „Ділові” заявляю, що те, що відповідаю його секундантам, відноситься і до нього. І там знайде воно вичерпуючу відповідь на свої запити.

А тепер позволю собі звернути до „Діла” те таємниче питання, що воно поставило в заголовок своєї статті. Нехай так панове письменники і журналісти з „Діла” з рукою на серці скажуть: „В чию користь” виходить те їх безнастанне цькування проти наших католицьких Єрархів?

Таж не було досі між нашими Єрархами й одного, щоб Його „Діло” не напастувало. Відколи існує „Діло”, не було також ні одного важнішого церковного розпорядку, що обійшовсяб без критики, спротиву і застережень на сторінках „Діла”.

Чиж ті злобні підозріння, наклепи, прояви недовіря і клевети, що з ними стрічається майже кождий важніший виступ наших Єрархів, чи все те не підкопує і не нищить духовного Авторитету? Чи се не анархізує наших народних мас і нашої інтелігенції?

А де в народі упала пошана для Авторитету, де нарід занархізований, чи не пригожий там грунт під усякого рода руїну й большевизм? Легко Авторитет знищити розкладовою роботою, легко незрячі народні маси занархізувати демагогією, головно у нас, бо ми від віків світського Авторитету зовсім не маємо, бо нам остався лиш один Авторитет, духовний. Ним тепер, коли довкруги „панують тривога, замішання, оргії кривавих порахунків, страхіття воюючого безбожництва, штучне відновлювання поганства” (слова кард. Гльонда) — дорожать навіть могутні державні народи. Доказом сего хочби у наших сусідів та скора ліквідація недавнього дуже острого т.зв. „вавельського конфлікту”. А у нас тим одиноким Авторитетом наші верховоди і майже всі наші пресові органи заєдно лиш помітують і ним поневіряють. Доказом сего хочби невмісний і безпідставний крик з приводу посліднього зовсім оправданого і конечного церковного розпорядку.

Припустім на хвилю, що справді так є, як фальшиво представляє „народна” ліберальна преса. То чи не можнаб на се реагувати спокійно, поважно і л е г а л ь н о, без ущербку для високого Авторитету католицького Єрарха? Чи не булоб се більше вказане і хосенніше? Бо чи той шалено злобний крик може що помочи? Чи зарадити? Се лише сіє недовіря серед широких незрячих народних мас до духовної Власти взагалі, на тепер і на будуче підважує духовний Авторитет, анархізує маси, — а хісна ніякого не приносить і не принесе народови, хіба лише його найлютіщим ворогам, які створюють пригожий ґрунт для своєї безбожницької пропаґанди.

С в я щ е н и к з П о д і л л я.

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч. й „Історія закиду „в чию користь?” в 14 ч. „Нової Зорі”.

Прага центром Комінтерну

В заповідженій Сталіном новій офензиві Комінтерну дуже активну ролю відограє Чехословаччина. Централю Комінтерну на середню Европу і балканські держави заінстальовано в Празі ще в 1934 р. В Празі мають також приміщення аґентури комуністичних секцій: німецької, польської, австрійської, мадярської і ромунської. Іменування провідника чеських комуністів Ґотвальда 5-тим секретарем Комінтерну робить Прагу офіційним центром підпольної комуністичної аґітації на середню Европу. Дотеперішній делеґат III інтернаціоналу перебував у Празі в характері „працівника” совітського посольства.

ОСИП НАЗАРУК 21)

Враження з Волині

Розуміється, **тяжко в сих часах** бути **українським публіцистом, коли хо**четься писати правду. Навіть найсправедливіша критика відносин у Польщі або в Ромунії стягає на українського публіциста закид, що він „виконує інструкції III інтернаціоналу”... Правдиве передання звичайної інформації про промову Ґітлера викликає закид „ґітлерівського фашизму”. Яканебудь справедлива згадка про стару царську Росію викликає обурення з приводу мнимої „прихильности для реакції”...

І пишіть як хочете! Що напишете буде зле. Та годі! Писати треба, що думається, без огляду на крик. Хіба що писати таки не можна „з причин від Редакції незалежних”...

Одначе ціль писання не повинна бути — викликати обурення. І тому мушу пояснити, що представляючи в споминах добрі сторони старої царської Росії, я зовсім не думаю, що в с ь о в ній заслугувало на похвалу. Чейже годі хвалити дурний указ з 1876 р., який пробував викорінити мову багатомільонового народу! Чейже годі хвалити страшне релігійне переслідування Унії, годі, навіть зі становища не то уніятського, а й російського, — монархістичного і православного. Бо се вже нині річ зовсім ясна, що головно зломання Унії російським царатом викликало згодом зломання й упадок царату.

Як це сталося?

Дуже просто. В цілі зломання нашої св. уніятської Церкви на великих просторах російський царат мусів ужити до переслідування чотирьох сил, на яких сам спирався: 1) православного духовенства, 2) адміністрації, 3) поліції, 4) війська. Всі ті чотири сили здеморалізувалися якраз і головно через ужиття їх до злочину насильства на велику міру і над великою масою людей. Православне духовенство оперуючи проти Унії з наказу царського уряду разом з поліцією мусіло згодом само стати немов поліційною установою, готовою на всяку погань. Хоч, розуміється, не всьо православне духовенство брало участь у переслідуванні Унії, але й те, що брало, вистарчило, щоб поширити заразу зіпсуття по цілій Росії европейській та азійській. Се використали розкладові чинники і представляли народові к о ж д о г о духовного як шпіона і спільника тайної поліції. А за доказами не потребували дуже шукати, бо правдиві докази на те дійсно були, хоч і не відносилися до кождого духовного. Так загнивала помалу в с я велика царська Росія, одна з найкращих країн, про які знає історія людства. Загнивала помалу, але основно. до самого споду, до підвалин сили її.

Разом з духовенством та поліцією загнивали у приспішенім темпі також адміністрація й військо, яких уживано до ломання найсвятіших справ людей, до топтання їх совісти й віри, — за що спеціяльно платилося і скоро авансувалося.

Так, почув Господь крик мучених за віру членів нашої св. уніятської Церкви. Крик катованих старців, жінок і дітей сам собою кликав о пімсту до неба — і та пімста прийшла. Вона була страшна і прийшла дуже скоро, бо ще далеко не минуло 100 літ від часу, як під солдатськими нагайками вмирали переслідувані уніяти, а в розсипку пішла сила великої Росії — і вона сама себе зачала вимордовувати та переслідувати, ще гірше, ніж переслідувала уніятів...

Сто літ це зовсім не багато для конання такого велитня, яким була царська Росія. А то ще багато бракує до 100 літ від останнього крику убиваних в Росії уніятів та від остаточного розбиття і знищення нашої св. Церкви на території

СЕНЗАЦІЙНА ІНСТРУКЦІЯ КОМІНТЕРНУ

Знаменито редагований орган ОО. Єзуїтів „Вяра і Жице” в ч. 2 за 1938 приніс отсю інформацію з таким поясненням від себе:

Комінтерн, який приготовляє світову революцію поза кордонами Росії, видав недавно спеціяльну інструкцію про спосіб розбивання інших орґанізацій, головно лівого напрямку, але також католицьких. Інструкцію опрацьовану в найменших подробицях переслано всім комуністичним клітинам у Польщі. Сей документ, що є хіба вершком забріхання і перфідії, подаємо в цілости.

1. Введення розкладу до орґанізацій (ворожих). „Приступлення до орґанізації. До тої цілі треба людей або фанатично відданих справі, які думають, що для добра справи всьо дозволене, що ціль не тільки оправдує, але також освячує кождий середник, або знаменитих артистів, які годяться на працю для проша, або зі страху перед репресіями чи ревеляціями. Необхідно розтягнути стислу контролю над їх працею. Перші, очевидно, багато більше вартісні, але повинні бути сильні під оглядом моральним, бо ся праця страшно деморалізує. Вступаючи до орґанізації, треба дати доказ якнайбільшої осторожности і стриму. Сю працю не можна вести з поспіхом. Оскільки було відомим, що ви належали раньше до ворожої орґанізації, треба постепенно від неї віддалюватися, удаючи невдоволеного або розчарованого. Лучше буде, коли вас запросять до наміченої орґанізації. Коли одначе вступаєте з власної ініціятиви, робіть се постепенно, в ніякому разі не показуйте на початку захоплення з приводу орґанізації. Вдавайте, що ви постепенно переймаєтеся новою ідеєю. Приневольте себе до того, щоб вас переконували, часом опирайтеся, тільки постепенно піддавайтеся намовам і аргументам. Постепенно прилучайтеся до праці орґанізації, починаючи від найменшої. Не домагайтеся довіря — треба наперед здобути собі опінію доброго, скромного працівника. Коли се вам удасться, зробіть з себе необхідного працівника і щойно тоді приступайте до здійснювання основного завдання.

2. Дискредитація провідників.

а) Треба дискредитувати найлучших рядовиків-працівників зі складу ворожої орґанізації. Треба вказувати на те, що тепер вони виконують добре свій обовязок, але не відомо, що зроблять у відповідальній хвилині: „Напевно покажуться боягузами”. Дискредитуючи їх в очах рядових членів, дискредитуєте їх через те в очах провідної влади орґанізації.

б) Треба дискредитувати провід, починаючи від другорядних осіб. Ті особи лекше здискредитувати. По їх здискредитуванні треба вдавати здивування, що того рода людей покликано на відповідальні становища; се буде вже підкопом під висші провідні чинники орґанізації. Небезпечно починати відразу від дискредитування висших чинників.

в) Дискредитуючи когобудь, треба се робити постепенно, починаючи від товариських шуток, переходячи постепенно до глуму і виставлювання дискредитованого на посміховище. Окрему методу творять сплетні про життя, бодай приватне, дискредитованих осіб. Розсіваючи сплетні, треба дбати про те, щоб вони були до певної міри правдоподібні.

г) Добре вказувати на надуживання влади, зроблене поодинокими представниками провідних чинників, на їх ненормальність, нездібність, на брак такту в відношенні до рядових членів. По тім шляху треба йти здолу догори.

По відповіднім підваженні авторитету провідників переходиться до чергової стадії акції:

3. Дискредитація техніки праці.

а) Через твердження, що працю ведуть невміло і помалу;

б) що провідники висувають перед орґанізацію завдання, які сприяють їх особистим амбіціям, побільшують їх особисте або суспільне значіння або приносять їм матеріяльні користи;

в) вказуванням на непотрібність і дрібничковість щоденної праці;

г) підпираючи підчас спорів становище найбільш лінивих і невмілих членів, кажучи, що в хвилі поважної, відповідальної праці будуть вони безсумніву на першому місці.

4. Псування взаємин між членами орґанізації. Одна з підстав сили орґанізації — довіря і приязнь між її членами. Ту приязнь треба знищити.На те є ріжні способи: гра на амбіціях, твердження, що той або тамтой працює більше, а має менший вплив. Можна викликати спір про степень користи з праці того або иншого члена. Можна викликати спори в часі праці, вказуючи членові, що його працю використовують інші. Деколи добре використати особисті взаємини між двома членами для створення двох ворожих ґруп, часом без їх відома. Треба розповсюднювати поголоски про приватне, родинне життя поодиноких членів, в першу чергу провідників. Оскільки той, що веде акцію, розпоряджає матеріяльними засобами, осягнути ціль значно лекше. Можна запросити до ресторану, дати поміч в трудній хвилі і тим легко позискати союзника. Не вільно однак вербувати втаємничених аґентів — можуть зрадити. По знищенні авторитету проводу, по здискредитуванні і здержанні технічної праці, можна перейти до головного завдання — до знищення ідеї ворога.

5. Розповсюднювання поголосок. Ціль розповсюднювання поголосок може бути всіляка: викликання паніки між противниками, або піднесення настроїв між приклонниками, дискредитація противників, затертя слідів, спрямування уваги населення в означеному напрямі і т. д. Поголоска повинна бути цікава, або дотепна, або тривожна. Поголоска повинна бути правдоподібна, з тої причини найлучше, коли згори знається про випадок, що має статися, приготовити заздалегідь поголоску, в якій булаб інтерпретація того випадку. В поголосці повинні бути цікаві подробиці. Треба мати на увазі можність укриття жерел поголоски, з тої причини лучше, коли її розповсюдниться з кількох місць відразу. Найлучший вступ до пущення поголоски в обіг: „Я пані скажу, але прошу того не повторювати...” Скорість розповсюднення поголосок величезна.

6. Дискредитація ідеї. Коли авторитет уже повалений, технічна праця здержана, треба перейти до підготовки роздору в орґанізаціях. Напад на ідеї, як на провідників, повинен бути постепенний — треба починати від другорядних тез і поглядів, творити „праві” і „ліві” відхили. Оскільки авторитет провідників підважений, орґанізація не зуміє опертися відхилам. Треба розвинути замилування до ідеольоґічних спорів на другорядні теми, замінюючи в той спосіб службу ідеї схолястичними спорами. Коли провід позбавлений авторитету, особисті взаємини між членами попсовані, технічна праця здержана, ідея втратила переконуючу силу, перетворюючись на тему спорів, треба постепенно відійти, бож орґанізація всеодно засуджена на загладу, а здемаскування вас може тільки здержати природну смерть, викликати реакцію і внеможливити вам дальшу акцію на терені інших орґанізацій”.

Думаємо, що ся інструкція влекшить здемаскування евентуальних інфільтрацій в рядах католицьких орґанізацій.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Так до найменших подробиць обдумують большевики інструкції, які дають членам своїх орґанізацій. А в правих орґанізаціях або взагалі нема ніяких інструкцій, навіть в найважніших справах (часто навіть у справах актуальних і пекучих), або коли появляться, то звичайно роблені наспіх і тому мають в собі ріжні люки та недокладности, а буває, що і противоріччя. Такий спосіб „боротьби” мусить бути основно змінений, або розвал підмине і залле всьо, що до сеї пори ще стоїть. Розуміється, з примінюванням до практичного життя всяких інструкцій треба поступати надзвичайно обережно та по докладнім розваженні і сконтролюванні.

б. Росії.

Тут треба взяти під увагу чотири важні обставини: 1) що царська Росія була дуже велика, 2) що її багацтва і взагалі ресурси були надзвичайно могутні, 3) що вона мала майже 100 літ мира в тім часі, 4) що вона робила не лише самі дурниці, але й багато розумних зусиль для привязання до себе простого народа, головно селянства.

І мимо того впала, провалилася основно і як на такого велитня дуже скоро.

Чи не повинно се бути пересторогою для деяких польських шовіністів, що під сю пору пробують штучно викликати розвал нашої св. Церкви, нашого найдорожчого спадку по крови св. Йосафата...

Думають тим розвалом скріпити свій нарід і свою державу — і навіть не порівнують сили великої Росії, яка мимо тої сили пошпорталася якраз на розвалі нашої св. Церкви і впала так жахливо, як не падала досі ні одна державна спільнота. Вже 20 літ лунає з пивниць чрезвичайки крик Росії, який зачався криком уніятів мучених за віру, — хоч не всьо в тій Росії було зле, не всьо.

Мрака над волинським селом рідшає щораз більше. Старий волинський мужик оповідає щораз цікавіше. — (Д. б.).

Таємничі підземелля в Холмі

При закладанні водотягів у Холмі відкрили великі підземні коридори й кімнати з полученнями архітектонічно добре подуманими. Ся остання обставина виключає теорію, немовби се були печери первісних людей, бо первісні люди такої техніки не знали. Зрештою в тих підземеллях відкрито також ланьцюхи, яких „первісні люди” виробляти не вміли, бо взагалі не знали зеліза. Супроти того можна з великою правдоподібністю приняти, що відкриті підземелля це свого рода підземні кріпости і сховки нашої старої держави Волиняни, яку згадує арабський хроніст. Холмська кріпость могла також входити в систему кріпостей Червенської Землі. Не даром наш король Данило переніс до Холму столицю з Галича.

Відмолоджують офіцирський корпус

Відмолоджування офіцирського корпусу в СССР відбувається тепер приспішеним темпом. Низші офіцири авансують часто відразу о кілька степенів. Нпр. команданта одного з баталіонів капітана Котикіна міністр військових справ іменував полковником і рівночасно командантом дивізії. „Красная Звезда”, орган міністерства війни, накликує до скорого авансування низших офіцирів. Цікаве при тім те, що той орґан каже не боятися іменувань безпартійних офіцирів, бо мовляв, весь молодий офіцирський корпус „вихований в большевицькім дусі”. Ті приспішені аванси мають заповнити люки, які повстали в большевицькім корпусі внаслідок чисток.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Поляк про Гуцульщину

Stanisław Vinzenz: *Na wysokiej połoninie.* Obrazy, dumy i gawędy z Wierchowiny Huculskiej. [Tom pierwszy], *Prawda starowieku.* Warszawa — 1936. Tow. wydawnicze „Rój". Сторін 720, формат 24×16 цм.

Книга, якої наголовок поданий вгорі, то лише перша частина задуманої автором 4-томової праці про Гуцульщину. Зрештою, може й висказ „праця про Гуцульщину" не цілком відповідний, бо це не наукова розвідка; але годі також ужити одного з принятих літературних термінів, бо се ні повість, ні новелі, ні нічого такого, що звичайно буває в літературі. Тут маємо просто ряд нарисів і переказів, для яких матеріялом послужила, як каже сам автор, „не так сама теперішня Гуцульщина, ні її історія, як радше гуцульські оповідання про давнину, вже заникаючі відгуки і спомини, майже забуті засновки повісті[1])..." (с. 681). Зродилася та книга з живого слова, з оповідань „Дідуня й Бабуні, няні Палагни, побережників Ігната та Лукіяна, візника Ілька, гутірок незабутнього, єдиного оповідача Петра Кузика або Марка Білоголового, сусіда зпід Чорногори, як також тих людей, що дожили аж до нинішних часів: Матійка, величавого й гордого старця (сьогодня 92-літнього) з роду Зеленчуків-Іванкових; напів осліплого а повного гумору Федя Шикерика з Перехресного (нині понад 90-літнього); Юрка Федчука Грабчука... Марійки Чорниш... і багатьох, багатьох інших по плаях, полонинах, хатах, колибах..." (с. 706). Задивлений у минуле Гуцульщини, у збережені ще решткі барвного верховинського побуту та обряди і звичаї надихані глибокою старовиною, заслуханий в оповідання своїх старих приятелів Гуцулів та Гуцулок, автор зводив їх докупи, надавав їм більше суцільну й більше літературну форму, переплітаючи час від часу розділи чисто оповідного характеру своїми пояснюючими коментарями, які назвав „інтермеццами". Так повставали розділи сеї книги:

I. Za głosem trembity, II. Ludzie lasowi, III. Dzieje słobody.

До тих трох головних циклів, названих „книгами", додано ще „Епільог" і „Анекс". У ньому є: 1) Слово автора до читача (про генезу й характер твору), 2) Примітки (про назву „Гуцул", про інші гуцульські назви, головно топографічні, про літературу до Гуцульщини і т. д.) та 3) Словничок гуцульських слів. Крім того на початку книги (сс. 7—11) є ще коротенький інформаційний вступ про Гуцульщину.

На кількасот сторінках свого твору Вінценц розгортає перед нашими очима велике богацтво образів з минулого та сучасного життя Гуцульщини. Бачимо тут і цілі обрядові драми, як похорон, весілля, „плес" (коляди), бачимо побутові образи та характеристичні сценки, як полонинський хід із маржиною, закладини й будову хати, бутин і дараби, давні танці зі стріляннням і бартками; читаємо про найріжнородніші повіря й забобони, слухаємо замовлювань проти хоріб і вроків; нарешті переносить нас автор у давний опришківський світ переважно Довбушевих виправ і нападів; а від опришків веде нас іще далі, до стародавніх, цілком уже казочних лісовиків „велитів", що лише в топір вірили, про нього пісні богатирські співали і своїм померши високі могили насипали.

Всі ті оповідання, нариси та в літературну форму прибрані перекази й міти автор переплітає часом вставками, в яких висказує свої рефлексії або дає власний коментар до поодиноких квестій. І так находимо в книзі вставки про: опришківську традицію (с. 169—173), про згадки за опришків у хроніках і актах (с. 174—176), „Правда про опришків" (стор. 197—205), „Вирок пісні" (стор. 291—293) та інші. У декотрих розділах тут находимо думки дуже цікаві, погляди, що в наші часи заслугують на повторення. І так в „Інтермецці" п. н. „Традиція про опришків" Вінценц пише, що в новіших часах етнографи та історики почали досліджувати Гуцульщину і в горах і по актах шукаючи матеріялу для своїх дослідів. А при тім цілком слушно стверджує, що ті навіть наукові спроби „приходили часом з національними та суспільними упередженнями, з необоснованими заложеннями, часом з готовими мітами" (с. 169). Згадуючи про те, як то наших Гуцулів виводили від Ґотів, Даків, Алянів, Кавказців, Половців і т. д., автор пише: „В наші часи з приводу пробудження деяких модних а поверховних зацікавлень, хвилі і навіть могутні бурюни нонсенсів[2]) переливаються поза береги здорового розуму. Для відміни, чи для комплету введено ще Норвежців і Тибетанців. Сплетня недовчених „дослідників", котрих компетенції ніхто не прослідив ані не прослідить, йде на рахунок гарної ділянки, званої популяризацією і зараз находить попит" (с. 170).

Далі Вінценц цілком влучно пояснює генезу опришківства як своєрідної форми соціяльного протесту проти поневолення вільної споконвіку Гуцульщини всякими панками та підпанками. „Ніколи тут з первовіку не було ніяких опришків, ані тим більше ніякого розбою, казав йому Гуцул Петро Іванійчук-Кузик, поки пани були чесні і праві, поки гонорово жили з ґаздами..." (с. 171).

Загалом про висловлені тут погляди Вінценца можна і треба сказати одно: менше чи більше стійні з наукового боку, вони все намагаються бути строго обективними і скрізь у них пробивається щира симпатія до Гуцулів і Гуцульщини. А це заслугує на окреме признання вже з уваги на те, що автор, хоч і Поляк, не лише не підходить до Гуцульщини тенденційно, але навпаки, виразно осуджує всяку тенденційність, яка викривлює дійсний образ. У своїому творі Вінценц виразно стверджує, що гуцульський говір, хоч і виказує польські, мадярські та ромунські впливи, се діялект української мови (с. 8; пор. також на с. 715). Зачуваємо навіть, що автор має намір видати свій твір також по українськи, чого покищо з чисто технічних причин не міг зробити. Ясна річ, що таку думку треба гарячо привітати з нашого боку, бо книжка Вінценца напевно знайшлаби вдячних читачів серед Українців.

Закінчуючи наші думки про цей твір, завважимо, що не зважаючи на знамениту знайомість Гуцульщини автор не встерігся деяких неточностей. І так передовсім не „перший Іван Франко... опрацьовував гуцульські теми" в українській літературі (див. стор. 712), але надовго перед Франком уже писали про Гуцульщину українські письменники[3]); автор збірки „В зелених горах" не „Б. Олесь" (с. 712), а Олександер Олесь (Кандиба). А деякі діялектичні явища, як незавершений процес „ікання", переміна „я" в „е", форми давної двійні (прим. „дві корові, дитині" і т. д.), се явища не спеціяльно гуцульські, але часті в ріжних західних діялектах української мови. Інша справа, що гуцульський говір з них може найбільше архаїчний.

Але такі недотягнення чи неточности у книзі Вінценца незначні й нечисленні. Назагал автор прекрасно знає край і нарід, про який пише, і, що дуже важне, любить його, як свою тіснішу батьківщину. Вже ці дві прикмети обговореної тут праці вистарчилиб на те, щоб її корисно виріжнити зпоміж усяких „регіональних" повістей в роді ріжних „Духів Чорногори", повних фантастики й тенденційности. Але твір Станислава Вінценца має ще й інші, суто літературні, позитивні прикмети; гарний розповідний стиль з поетичною закраскою, добрі переспіви гуцульських колядок — ось дальші додатні сторони цеї книги. Поза тим заслугує на увагу і сама вибрана автором напів белетристична форма, що подекуди пригадує так дуже почитні тепер на Заході біографічні романи.

Словом, — книжка Вінценца се явище цікаве і небуденне на тлі польських літературних творів на українські теми. А що автор вдатно змалював одну з найпоетичніших закутин нашої тіснішої Батьківщини, про це може свідчити хочби велике признання, з яким висловився недавно про його працю один український письменник, сам родом Гуцул і автор ряду оповідань про Гуцулів. — П. К.

[1]) В оригіналі „wątki opowieści".

[2]) В оригіналі воно виходить іще дотепніше: „fale a nawet potężne bałwany nonsensu."

[3]) Сам Вінценц згадує нижче про Федьковича.

Нові видання

„Вістник Марійських Товариств", Орган Управи Марійського Т-ва Молоді. Рік III, ч. 6. Львів 1937, 8°, 32+4. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. — Зміст: Комунікати Головної Управи МТМ; о. Ярослав Богатюк, За поширення й активізування Марійських Організацій серед сільської молоді; Богдан Жулківський, Головні напрямні нашої праці; Чужі про релігійне життя української молоді; о. Ір. Назарко ЧСВВ, Наша участь в міжнародньому Зїзді Провідників Марійських Дружин в Інсбруці; о. Роман Лукань ЧСВВ, Преса про Конгрес Марійських Дружинників; Звіти з діяльности українських Організацій; Рецензії; Всячина; Посмертні згадки; Знимки. — Як попередні так і це число приносить цікаві статті й цінний матеріял не тільки для наших Марійських Дружин, але також для тих, що до згаданих Дружин не належать. Тому поручаємо всім прихильникам і зацікавленим прочитати всі досі видані числа цього одинокого в нас Марійського журналу. Р. Л.

Наталена Королева: **Предок,** повість. Бібліотека „Дзвонів"ч. 22. Львів 1937. Ст. 143. Формат 24.9×17.9 цм.

Михайло Соневицький: **Гомін давноминулих днів.** Збірка оповідань. Літературна бібліотека. Ч. 6. Львів 1938. Накладом „Рідної Школи". Ст. 143. Форм. 12.5×18.5 цм.

Ukrainian Youth, Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth League (Ліґа Української Молоді). February 1938. Vol. V. No. 2. Видає Ліґа Української Католицької Молоді, 9 Стеґ Стріт, Джерсей Сіті, Ню-Йорк, ЗДПА, під духовним проводом Впр. о. Тарнавського. Ст. 33, Форм. 15,5×25,5.

Ukrainian Youth, орган Ліґи Української Католицької Молоді, грудень 1937, ціна 10 цт. (амер.) Стор. 32. Форм. 15,5×25,5 цм. Адреса вид-ва: Ukrainian Catholic Youth League, 9 Stagg Street, Jersey City N. Y., U. S. A.

Флора УСРР (La Flore de la RSS D'Ukraine), Том. I. Головний редактор акад. О. В. Фомін. Видавництво Академії Наук УСРР. Київ, 1936. Ст. 199. З ілюстраціями. З картою районів флори СРСР і з картою ботанічно-географічних районів УСРР. Index nominum et synonymorum. Ціна 12 карб., в оправі 14 карб.

Konflikt japońsko-chiński. Problemy Dalekiego Wschodu. Warszawa —1938. Стор. 16. Форм. 12,2X18,2.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Адміністраційна влада в Вильні опечатала церкву Пресв. Тройці при вул Остробрамській. Ся церква особливо цінна для католиків східнього обряду, бо тут працював і освячувався в чині св. Йосафат Кунцевич, архимандрит монастиря св. Тройці, пізніший полоцький архиепископ і мученик за св. Унію. Теперішню церкву побудовано в 17 столітті, на місці старої; при церкві був монастир ОО. Василіян аж до 1839 р., тобто до знесення Унії. Тоді монастир і церкву віддано православним. Святиню належалоб віддати тепер давним її власникам, уніятам.

Кардинал Мунделяйн, архиепископ м. Шикаґа, виголосив довшу промову, в якій енергійно виступав проти суспільної кривди. „Католицька Акція, сказав кардинал, означає діло, а не пусті слова. Нема сенсу організувати конференції і відчити про комунізм і його небезпеки, коли будемо обговорювати ту проблему тільки в академічний спосіб. Коли хочемо осягнути якусь ціль, треба перейти енергійно і відважно до практичних середників, до діла. Як лікар у медицині приготовляє протитрійло закаженню, так і ми повинні приготовляти антидот. Ми вже відпокутували те, що довгий час були спільниками тих, які не йшли властивим шляхом. Надто часто працедавці в спосіб повний гіпокризії для своїх еґоїстичних цілей вміли використати авторитет Церкви, благаючи членів єрархії о інтервенцію в їх обороні, коли зайшов якийсь спір, мимо того, що платили своїм робітникам просто скандально низькі платні. Маю надію, що ті часи належать до безповоротнього минулого. Наше місце при бідних, при робітниках! Це наші люди, це вони будують церкви, це вони ходять до тих церков, це їх діти ходять до наших шкіл, це вони дають нам священиків і боєвиків! Вони всі сподіються від нас вказівок, напрямних і моральної піддержки... Не можна укривати небезпеки впливів комуністів, які поступають в негідний і облудний спосіб, і небезпеки тих, які виступають проти комунізму, а рівночасно кривдять і визискують, які поборюють закон, що запевнює мінімум платні, і позволяють на використовування жінок і дітей. Супроти такого поступування ми не можемо бути байдужі. Тямте, що наспіла година Католицької Акції...“ Вся американська преса живо обговорює промову кардинала Мунделяйна.

В Білгороді відбулася ві второк торжественна інтронізація нового патріярха Гаврила. В сім торжестві взяли участь князь-реґент Павло, члени реґенційної ради Танковіч і Перовіч, премієр Стоядіновіч, члени правительства і дипльоматичного корпусу та численні церковні достойники.

По завоюванні Абісинії Італійцям не подобався голова тамошньої коптійської Церкви, абуна Кирілльос, приклонник незалежности свого краю. Отже його усунули, а на його місце іменували нового абуну Авраама, який висвятив кількох нових епископів. Нову єрархію установлено незалежно від коптійського патріярха, який живе постійно в Каїрі і який мав досі право іменування церковних достойників в Абісинії. З кінцем грудня 1937 р. зібрався в Каїрі синод коптійської Церкви. На ньому стверджено неважність іменування Авраама й кинено на нього екскомуніку. Очевидно, італійське правительство перейде над тою клятвою до денного порядку.

Мрозоль „Гонсецкі”

Оригінальна масть Мрозоль „Гонсецкого” з успіхом усуває зачервонілі місця, пухлину і знаменито лічить рани та вереди, які повстали ВНАСЛІДОК ВІДМОРОЖЕННЯ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИМ ПРЕМІЄРОМ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ іменований якийсь Демян Короченко. Досі ми не чули його імени.

ВЕЛИКУ СЕНЗАЦІЮ викликали бурливі наради соймового клюбу ОЗОН'у. „Час” пише, що виринула резолюція, щоб клюб ОЗОН'у при голосуванні за буджетом висказав застереження щодо деяких ресортів. А б. премієр Козловский поставив навіть внесок, щоби клюб ОЗОН'у зголосив внесок, висказати недовіря всему правительству. За тим внеском голосувало на засіданні клюбу 12 членів ОЗОН'у.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР марш. Ґерінґ прибув до Польщі на дипльоматичні лови, які відбудуться в Біловежській Пущі при участи президента РП. Марш. Ґерінґ має зложити візити президентови РП, марш. Ридзови-Сьміґлому, прем. Складковскому і мін. Бекови.

ЖИДІВСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТАРНИЙ КЛЮБ зложив у соймі ядерно уложену заяву, яку подамо на другий раз.

МАДЯРСЬКА ПОЛІЦІЯ опечатала помешкання мадярської націонал-соціялістичної партії, увязнила її управу та взяла під поліційний надзір 72 членів тої партії.

В АВСТРІЇ рішили продовжити військову службу з 12 на 18 місяців. Австрійська преса пише, що Австрія зброїться з тих самих причин, що інші держави.

АВСТРІЙСЬКІ КОНСУЛЯТИ в Мадриді, Барсельоні й Валенсії замкнено.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ, гітлєрівець Сейс-Інкварт, виголосив промову радіем. В ній заявив, що австрійські націонал-соціялісти повинні уживати до демонстрацій гітлєрівської свастики, однак не повинні нікого змушувати, щоб поздоровляв по гітлєрівськи.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА заняли місто Теруель і забрали в полон 2.600 червоних.

В ІТАЛІЇ уступлення анґлійського міністра закордонних справ Ідена викликало сильне враження. Італійська преса пише, що Іден був символом ворожости Анґлії супроти Італії. Боротьба в лоні анґлійського правительства тривала кілька місяців. Вкінці побідив реалізм і досвід премієра Чемберлена над доктринерством Ідена.

В ПАРИЖІ відбулася нарада міністрів закордонних справ і національної оборони. Радили над промовою канц. Гітлєра і над уступленням мін. Ідена. Ствердили, що західна Европа, себто передовсім Франція й Анґлія, тратить ініціятиву в европейській політиці. Французька преса пише, що Анґлія змагає до порозуміння з Італією і Німеччиною. Тому більшість французьких ґазет висловлює побоювання, щоби Франція не лишилася сама в европейській політиці.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Чемберлен вислав лист до французького премієра Каміля Шотана. В листі заявив, що уступлення мін. Ідена не означає зміни порозуміння між Анґлією і Францією.

АНҐЛІЯ рішилася вислати до північної Палестини свіжі військові відділи. Вони мають не допустити до переходу арабських узброєних банд з Трансйорданії на поміч палестинським Арабам.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Юрій VI мав незабаром виїхати до Індії, щоб коронуватися на індійського цісаря. Але на днях відложено подорож на необмежений час з огляду на повагу міжнароднього положення.

В КИТАЮ японські війська окружили 20 тисяч Китайців недалеко зелізниці Пекін-Ганкав. Китайці хотіли перебитися і стратили коло 3.000 вбитих та ранених. Крім того йдуть завзяті бої коло міста Тандзін в провінції Гонан.

В КИТАЙСЬКІЙ АРМІЇ приняли до санітарної служби кілька соток молодих інтеліґентних жінок. Се переважно студентки. Вони могтимуть осягнути також офіцирські ранги.

НОВИНКИ

Фонд Хліборобської Освіти ім. о. Т. Войнаровського утворило Т-во „Сільський Господар” в порозумінні з центральними кооперативними та фінансовими установами. Завданням Фонду буде давати стипендії та іншу допомогу на навчання фахового господарського знання у хліборобських школах тій молоді, яка не має змоги власними засобами удержуватися в тих школах.

30-ліття Українського Клюбу в Харбіні. 20 січня с. р. минуло 30 літ від основання Українського Клюбу в Харбіні (Манджурія), що став головним осередком українського національного життя на Далекому Сході. З вибухом революції на Україні в 1917 р. члени Клюбу причинилися у значній мірі до розвитку українського визвольного руху на Далекому Сході. Тоді клюб придбав величавий Народній Дім у Харбіні, де відкрито українську ґімназію і народню школу. Першим головою Клюбу був Д. Панченко.

Міністерство скарбу видало нові обіжники в справі податкових полекш. В звязку з сумнівами, які повставали при умарюванні залеглостей від 30. XI. 1933, міністерство зарядило умарювати відсотки від залеглих податків за той час також у відношенні до вільних звань і професійних занять. Звільнено від обовязку викуповувати окремі промислові свідоцтва ресторани й інші ґастрономічні заведення, які уряджують буфети на забавах, зїздах і т. п.

Еміґраційний синдикат дістав повідомлення про введення нових полекш для еміґрантів до Канади. Видаватимуть візи неповнолітнім членам родин осіб, замешкалих у Канаді. Одначе малолітні еміґранти мусітимуть виказатися посіданням 500 долярів.

„Християнське Слово”. Під таким заголовком ромунська націонал-християнська партія почала видавати в Чернівцях часопис українською мовою. Часопис редаґує комітет ромунської молоді при співпраці Українців. Напрям часопису протижидівський і протикомуністичний. Щось як „под єдним дахем”.

На стації Хриплин під Станиславовом зударився товаровий поїзд з льокомотивою. Девять ваґонів цілком знищених, гальмовий Чижевський погиб, його помічник Адольф Бернат ранений. В однім з розбитих ваґонів згинуло кілька штук худоби. Катастрофу спричинив Я. Духовіч злим наставленням зворотниці. Його та робітника Гавелюка арештовано.

Управа м. Станиславова оповістила, що зголошення в справі будівельних кредитів на 1938 р. належить вносити до 10 березня с. р.

Коломия має 34.547 постійних мешканців. В тім є: римо-католиків 12.853, греко-католиків 6.307, мойсеєвого віроісповідання 14.489, евангелицького 861 і 37 мешканців інших віроісповідань.

В судах I і II інстанції залягає тепер 12 справ, в яких є присуди смерти через повішення.

Міністерство освіти визначило оплати за контролювання шкільних підручників перед допущенням їх до ужитку у шкільництві державнім і приватнім. За зцензурування підручників для фахових шкіл побиратимуть оплату в висоті 25 сот. від аркуша друку.

Коморник в Семятицях, Степан Комосіньский, скінчив самогубством. День перед тим представник суду перевів у нього контролю й викрив недокладности.

Характеристичне. У Варшаві відобрала собі життя підрізанням горла бритвою 55-літня М. Скорупкова, вдова, мати помершого р. катол. священика І. Скорупки, польського героя в бою з большевиками під Радзиміном. Причиною сего трагічного кроку була матеріяльна нужда.

Гумор. — Скупар. — То скандал! Мій син такий марнотратний, що носить окуляри на обоє очей, хоч одно око має скляне.

Білоруського поета М. Танка засудив виленський апеляційний суд на 6 місяців вязниці за збірку віршів „На етапах”.

Сенат краківського університету рішив розвязати кількадесять студентських організацій, які своєчасно не перевели вимаганих змін у своїх статутах.

Новий рід агітації. Поліційні власти арештували у Варшаві Германа Бреттера з Кракова і Стефана Розу з Бендзіна. В них знайшли кілька фільмових проекційних апаратів і кілька фільмів агітаційно-протидержавного характеру. Показалося, що Роза і Бреттер їздили по Польщі та висвітлювали ті фільми в законспірованих **льокалях.**

Др Тадеуш Стефановский, лікар у Варшаві, пускав у рух чеки без покриття. За те засудили його на півтора року тюрми, а тепер лікарська палата счеркнула його з листи управнених до лікарської практики.

Адвокат Гофмокль-Островский побудував памятник судовим оборонцям у своїм дворі під Варшавою. Се мабуть перший памятник того рода в цілім світі.

Зелізнича сторожа придержала в поїзді на лінії Тарновські Гори — Познань б. начальника почтового уряду в Вельконитах над Бугом, Анд. Кульчиньского, який спроневірив 100 тисяч зл.

Грізна пожежа вибухла підчас висвітлювання фільми в кіні „Гриф” у Білостоці. Згоріла кабіна з апаратурою і 4 фільмами. Механік важко попарений. Кілька видців легко ранених.

До Естонії втікли на літаку з СССР два совітські поручники. Як причину втечі подають численні арештування між офіцирами летунства.

На Північнім Морі затонув німецький корабель „Еґеран” враз з 14 людьми залоги.

В Чехословаччині 50 процент жебраків се военні інваліди.

Канцлер Гітлер удекорував губернатора Лібії маршала Бальбо великим хрестом німецького орла.

Міжнародня самоходова вистава в Берліні має величезний успіх. В перших двох днях відвідало її понад 40.000 осіб. 58 надзвичайних поїздів і 61 автобусів звозило гостей з цілого краю.

Як розходиться „Майн Кампф”. 25.000 німецьких міст і громад примінилося до заклику міністра внутрішніх справ у справі доручування книжки Гітлера „Майн Кампф” кождому молодому подружжю. Центральна видавнича установа гітлерівської партії мусіла видати в тій ціли спеціяльне видання книжки.

В Німеччині вийшов розпорядок про усунення французьких висловів зі списку потрав у ресторанах.

В Брукселі якийсь осібняк виконав замах на б. совітського морського атташе в Константинополі, опісля у Стокгольмі, Олександра Соболева, ранивши його в голову молотком. Соболев дістав був у 1930 р. приказ вернутися до Москви, та відмовив.

В Парижі мають поставити памятник в честь 300 сестер милосердя, які погибли підчас світової війни виконуючи службу в Червонім Хресті.

Гумор. — Памятай, мій синку, що ніхто не може совісно працювати, коли рівночасно свище. — Ромко: Ну а машиніст?

Гумор. — Предсідник трибуналу: Ви робили фальшиві банкноти. Нащо? — Бо було замало правдивих.

Італійські власти сконфіскували часопис, присвячений жіночим модам, „Ля Віта Феммініле”, за прихильну статтю про французькі жіночі моди.

В Мадриді накладом 13-ої міжнародньої бриґади вийшла книжка п. з. „Шість місяців боїв у компанії Міцкевича”. З неї виходить, що у 13-ій бриґаді є 130 Поляків, 22 Жидів, 5 Українців і 5 Білорусинів.

Фахові організації жінок в Анґлії мають 389.500 членок, а також організації мужчин тільки 356.700 членів.

Американський інжинір Фінслей сконструував новий рід танку, який зможе порушатися на дні моря і сплавних рік.

В Токію помер Хаїм Ґрінберґ, один з найбагатших тамошніх купців, оставляючи у спадку 70,000.000 зл. В Польщі живе 5.000 ріжних Ґрінберґів. Тепер три адвокати провірюють управнення Грінберґів, які зголошуються по спадщину.

Ураган знищив американське містечко Родессу. Є 10 вбитих і 50 тяжко ранених.

Мекку відвідало в останнім часі 65 тисяч прочан. З Яви і з маляйського півострову прибуло 16.000 прочан, з Індії 15.000, з Єгипту 10.000, решта з інших країв Азії й Африки.

На Сахаліні лявіна снігу засипала майже ціле містечко. Є 51 убитих.

Жертви. Гр.-катол. Уряд парох. в Іванкові, п. Скала Подільська: зл. 5.00 на українських інвалідів і зл. 5.00 на допомогу бідним учням в школах.

Гумор. — Ви коли пізнали свого мужа? — Коли перший раз попросила в нього грошей.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Прокажена й Ординат Міхоровский.
СТИЛЕВЕ: Лише ти й ревія.
ТОН: Князь Ікс.

Приймаю плащаниці й ікони до артистичного опрацювання як також старі **плащаниці й ікони до відновлення.** Ласкаві зголошення: **Евген Войтович, Львів, вул. Рутовського 22/III, м. 111. 15-1-3**

Дяк, вправний дириґент, грає на фіс-гармонії, пошукує посади від зараз. Ласкаві зголошення проситься слати: Микола Кольба, Постолівка, п. Городниця.

Найцікавіший твір Н. Королевої, відзначений сьогорічною найвищою нагородою Українського Католицького Союзу, це повість п. з.

СОН ТІНІ

слід мати кожній інтеліґентній людині, що цікавиться українським письменством.
Ціна 3 зл. Висилаємо лише за готівку.
„ДРУЖИНА”. Львів, вул. Сикстуська 39а.
(Кольпортери зголошуйтесь!)

Посмертна згадка

† **О. Мітрат Тит Войнаровський,** кустос Капітули, Апостольський Протонотарій і домовий Пралат Його Святости Пія XI, радник Митрополичої Консисторії, просинодальний суддя Апеляційного Трибуналу, ґен. адміністратор столових митрополичих дібр, помер у Львові 21 лютого с. р. — Покійний уродився 16. II. 1856 р. в Ляцькім Шляхотськім, товмацького повіту, у старій священичій сімї, яка виводить свій рід від полк. Андрія Войнаровського, одного з найближчих співробітників гетьмана Івана Степановича Мазепи. Ґімназію скінчив у Станиславові, богословські студії у Львові. Одружився та висвятився 1881-го року. Зачав душпастирювати в Олеші, в 1883 р. був у Колодіївці, рік працював при архикатедральному храмі св. Юра у Львові, в 1888 р. став парохом Пядик коло Коломиї, в 1889 р. перейшов до Топорівців, а в 1890 р. до Балинець, де працював 20 літ. В 1910 р. перейшов до Львова, де його іменували крилошанином та ґенеральним адміністратором столових митрополичих дібр. О. Войнаровському найбільше лежала на серці справа економічного піднесення села, зокрема побільшення варстату праці селянина: землі. Він один з перших звернув увагу на справу парцеляції дворів. За час свого душпастирювання в Балинцях і пізніше розпарцелював 37.000 моргів землі, чим дав працю коло 10.000 селянських родин. Дуже багато причинився Покійний також до піднесення фахової хліборобської освіти українського селянства. Його заходами повстали Хліборобські Школи в Коршеві і в Милованні та Хліборобський Ліцей у Черниці. Цікавився ввесь час працею Т-ва „Сільський Господар”, в рр. 1929—35 був його головою. Писав багато на економічні теми. Його більші праці се: „Вплив Польщі на економічний розвиток України”, „Польща на Сході й Заході” (по німецьки) та основна праця п. з. „Економічне положення українського народу в Польщі”. За працю в економічній ділянці дістав титул почесного доктора економічних наук Української Господ. Академії у Подебрадах. О. Войнаровський брав чинну участь в політичнім житті. Як член націонал-демократичної партії та посол до віденського парляменту відіграв визначну ролю в українській політиці до війни. Також по війні займався якийсь час українською політикою. В 1923 р. усунувся від політики. — Похорон о. Мітрата Войнаровського відбувся 24 с. м. на Личаківський цвинтар.

Долівка - це дзеркало домашньої культури, проте: підлогу стало пекатеся пастою „Зоря”

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер 3 березня 1938. Ч. 16 (1116)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ „СКАЛИ"

Річні Загальні Збори відбудуться 26. V. 1938 р.

Дня 25. II. відбулося у Станиславові чергове засідання Гол. Виділу „Скали". На засіданні, яке тревало від год. 5 до 8.30, ввесь час був присутний і забирав голос в дискусії Ексц. Преосв. Григорій Хомишин. Виділ був у комплеті. Ухвалено урядити в червні с. р. 5-дневний курс Катол. Акції для священиків і для зорганізування його вибрано спеціяльну комісію. Відтак вислухано звітів двох організаторів з обїздки Читалень „Скали" в краю, пп. Шкварка і Реннера. Містоголова о. Микитюк референував справу видавання брошур „Скали". Стверджено, що за розіслані досі брошури вернулася тільки третина коштів їх накладу. Взивається всіх, що одержали брошури, щоби приспішили присилку належитостей, бо зволікання спиняє дальше видавання потрібної лектури. Вкінці мец. Гординський предложив статут безпроцентових кас „Власної Помочи", які мають бути основані при кождій Читальні „Скали" для її членів. Річні Загальні Збори „Скали" ухвалено скликати на Вознесення, 26 травня 1938 р.

Офіцири резерви проти нормалізації.

У Львові відбулися збори львівської групи союзу офіцирів резерви. Вони ухвалили резолюцію в справі нормалізації слідуючого змісту: Львівське Коло ЗОР („Звйонзку Офіцирів Резерви") домагається від правительства, щоб зірвало т. зв. нормалізаційну політику і виконало вповні права господаря сеї землі супроти нових атаків з української сторони, які дають до пізнання, що Українці не задумують признати супрематії польської держави на сих землях.

Конгрес людовців у Кракові.

В Кракові відбувся конгрес польської людової партії при участи поверх 600 делегатів і 200 гостей на галерії. На конгресі відчитано м. ін. письма від Вітоса і від Польської Партії Соціялістичної (ППС). Політичний реферат виголосив б. марш. сойму Ратай, про міжнародне положення адвокат Граліньский. Стіни салі нарад прикрашено масою партійних прапорів прикритих чорною крепою на знак жалоби. Зїзд польських людовців заявився в заграничній політиці за звязком Польщі з демократичними державами і тимсамим проти звязку з Німеччиною. Таким чином обі великі польські партії, що мають вплив у масах, ППС і людовці, невдоволені з офіціяльної заграничної політики польської держави. Головою партії людовців вибрали б. маршалка сойму Ратая.

Бенеш радив згладити Муссолінія?

Велику сензацію викликала в Італії слідуюча вістка фашистівської газети „Джорналє д' Італія": „В дипльоматичних кругах Праги кружляє поголоска, що президент Чехословаччини Бенеш в розмові з одним закордонним дипльоматом мав заявити, що від 1923 р. багато разів радив згладити Муссолінія". Фашистівський орган питається, чи слова през. Бенеша не повинні спричинити італійського протесту в Празі. Політичні круги в Римі думають, що та справа погіршить взаємини між Чехословаччиною й Італією.

Морд в костелі. — Комуністичний агент застрілив ксьондза.

В м. Любоні коло Познаня 48-літний безробітний Вавжинец Новак застрілив в костелі кс. Штрайха підчас богослуження для дітей. А саме коли кс. Штрайх по Службі Божій, відправленій для дітей, вступав на проповідницю, залунав наглий стріл, який трафив ксьондза в правий висок. Священик впав трупом на місці. На злочинця кинувся костельний слуга Францішек Кравчиньский. Підчас пручання Новак зранив Кравчиньского в голову й ключицю. Крім того Новак зранив у ногу 12-літного хлопця Ігнаца Пациньского. Після кількох стрілів злочинець вибіг на проповідницю і крикнув: „Нехай жие комуна!" Алярм костельного слуги і відгомін стрілів заалармували населення місточка, зокрема тих, що йшли до костела. Люди збіглися до костела, розброїли злочинця і побили його так сильно, що поліція з трудом вирвала непритомного Новака з рук юрби. Злочинця перевезли негайно спеціяльним потягом до вязниці в Познані. Вступні доходження виказали, що В. Новак вернувся до Польщі з Совітів, де перебув 12 літ. Вернувши до Польщі був дуже діяльним комуністичним агітатором в Познанщині. Два послідні роки мешкав він в м. Любоні і провадив там комуністичну роботу. Злочинець плянував також замордування вікарія кс. дра Роберского в Любоні. Ранених відвідав кардинал Гльонд.

Лекція гр. Лося

Про те, яку політику повинні вести Поляки супроти Українців.

Польська преса принесла слідуючі інформації:

На тему, яку політику належить вести у Галичині, відбулася інтересна дискусія в Суспільно-політичнім клюбі у Варшаві. Реферат виголосив граф Станислав Лось, голос забирали проф. Е. Ромер і б. львівський воєвода Дунін-Борковский. Засідання відкрив п. Дунін-Борковский стверджуючи, що є до вибору три напрями польської політики у Галичині. Отже там можна триматися дефензивної політики, перекинутися до екстермінаційної політики, або вести конструктивну політику. Дефензивну політику вели колись Німці супроти Поляків на Шлеську, а ведуть тепер на Мазурах. Відомо, що та політика вразі небезпеки звертається проти того, хто її веде. Дальше п. Дунін-Борковский звернув увагу, що екстермінаційну політику випробували вже Німці в Познанщині та на Поморі й Англійці в Ірляндії. Оба експерименти були дуже коштовні й оба н е в д а л и с я. Вислідом була утрата просторів, якими управляли по думці такої політики. До того в ніякім разі і під ніяким позором не можна допустити, коли йде про Галичину з її природними багатствами і з її населенням на половину польським.

Граф Лось домагався введення конструктивної політики у Галичині та сказав на ту тему ось що: В тій части краю витворилися немовби два табори. Вони недовіряють собі та відносяться до себе ворожо і з ненавистю. Вкінці треба з тим скінчити, треба устійнити якийсь „модус вівенді". В тій ціли належалоби впровадити 2 народовостеві курії, які ліквідувалиби всі спори узгіднюванням становищ. Дальше, на думку п. Лося, конечно створити у Галичині високу школу з українською викладовою мовою. Не біймося, сказав, що се буде нова кузня українського націоналізму, бо така кузня се пречінь кожде згрупування української молоді. В сій хвилі така кузня се просто львівський університет.

Опісля забрав слово проф. Ромер, який прибув спеціяльно зі Львова, щоби взяти участь в дискусії, присвяченій тій важній справі. Проф. Ромер привіз з собою докладно виготовлені викази, які доказують, що є яркі суперечности в обох списах населення, переведених дотепер у Галичині. Проф. Ромер не виступає проти засади конструктивної політики, одначе бажає, щоб політика уможливила нормальне життя польського населення у Галичині: бо в теперішніх умовинах не може бути мови про таку чи інакшу згідну співпрацю. Дискусія над рефератом гр. Лося затягнулася аж до півночі, що найлучше свідчить про велике заінтересування порушеною справою.

Таким чином маємо тут, оскільки нам відомо, перші вісти про поважні публичні наради Поляків між собою про те, яку політику вести супроти нас. Перші вісти за 20 літ істнування відродженої Польщі. Зміст тої наради очевидно розумний. Стверджено наперед три можливости політики супроти нас, теоретично відкинено дві можливости як спрактиковані вже іншими державами, які переконалися в коштовности і нездійснимости тих двох негативних політик, отже й непрактичности їх. Лишається тільки третя політика, конструктивна. Кажучи виразно, се така політика, під якою ми Украї-

---

Sygn. VI. l. Pr. 50/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Wiceprezes S. O. Malicki, Sędziowie S. O.: J. Niementowski, Dr. J. Locker w sprawie konfiskaty Nr. 11 czasopisma p. t.: „Nowa Zoria", z daty Lwów, dnia 13. II. 1938 r. VI. l. Pr. 50/38, na posiedzeniu niejawnym dnia 18 lutego 1938 r., po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: A) uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 12. II. 1938 r. przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t.: „Nowa Zoria" Nr. 11 z daty Lwów, dnia 13. II. 1938 r. zawierającego: w artykule pt. „Choczut rozbyty naszu cerkwu" a) w ustępie od słowa „wystarczyt" do słów „na najnyszczim miscy" b) w ustępie od słów „jakie ne dopustyło" do słów „welykoho świata" znamiona występku z art. 170 k. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z dnia 17 grudnia 1862. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. B) Nie uwzględnić wniosku Prokuratora S. O. we Lwowie o uznanie za usprawiedliwioną konfiskatę użytych w artykule pt. „Wrażinnia z Wołyni" słów „w Hałyczyni", „Hałyczan" oraz w artykule pt. „Samooświtnyj ruch" czterokrotnie użytego słowa „Hałyczyni" i konfiskatę tychże słów uchylić. Uzasadnienie: Do A) Ustępy pod A) wymienionego artykłu zawierają nieprawdziwą i niepokój publiczny wywołać mogącą wiadomość o sytuacji greko-katolików według §§ 487, 489, 493 pk. oraz 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione, do B) W wymienionych pod B) wyrażeniach nie dopatruje się Sąd zmanion jakiegokolwiek czynu karygodnego. — Przewodniczący: Malicki wr. Protokolant: Bartków wr. Za zgodność: (Підпис нечиткий) kier. sekret.

інці як нація могліб розвиватися в Польщі. Се для Польщі булаб політика найдешевша і найвигідніша, на що вказує великий досвід інших держав у подібних відносинах.

Значить, всьо впорядку? До таких теоретичних висновків дійшла політично зріла правдива польська аристократія, себто дійшли нащадки тих, що польську державу колись збудували і століттями нею правили. Та вони не рішають тепер у польській політиці. Не рішають ані в фактичнім веденні політики, ні навіть не опановують польської публичної думки в теорії, хоч безперечно репрезентують найбільш досвідчену і найрозумнішу частину польської правлячої верстви. В політичній практиці рішають у Польщі люди з народньої й інтеліґентської ґущі, яких винесли на поверхню життя передвоєнні події в польськім підпіллі й бурливі часи воєнні та повоєнні. А в теорії, яка потрясає польською публичною думкою, панує такий хаос, якого між Поляками ще ніколи не було. В дійснім житті і тимсамим у взаєминах Поляків з національними меншинами в Польщі — великий, переважаючий вплив має теорія найгіршого шовінізму, хоч вона не витримує ніякої критики і хоч проти неї промовляє ввесь польський історичний досвід.

З тих причин можемо вправді радіти, що в польській публичній думці зачинають виринати такі розумні проблиски як лекція ґрафа С. Лося і дискусія, що в ній забирали голос інші польські аристократи, — та в життєвій практиці нашої нації не сподіймося скорих змін на лучше. Навпаки, будьмо готові на всякі, навіть найдивніші, спроби розбивання нашої церковної і національної спільноти. Та не біймося ніяких спроб. Адже витримали обдерті зі всего Ірляндці тисячлітнє переслідування дуже могутньої і дуже багатої Анґлії, що відібрала Ірляндцям буквально всю землю, що приписала їм законом для найбільшого пониження навіть те, що Ірляндець не сміє мати коня вартости більшої як 5 фунтів... І хтож нарешті виправ у тім страшнім, тисячлітнім змаганні? Виграли обдерті зі всего Ірляндці, гноблені в безпримірний спосіб.

Таких прикладів є на світі більше. Чомуж ми малиб показатися ґіршими в боротьбі за істнування нашої спільноти? Нехай кождий з нас упорядкує своє особисте, душевне і родинне життя, нехай сконтролює свою дотеперішню жертвенність супроти своєї Церкви й нації і нехай кождий направить занедбання — по силам своїм, по совісти своїй. Нехай устануть н е л ь о я л ь н і спори між нами. Нехай запануе пошана до авторитету Божого й церковного, — а тоді н а п е в н о ніщо нам не буде страшне.

Тішмося з проблисків розуму в деяких Поляків, але спокійно приготовляймося до найтяжчих досвідів у будуччині...

Вистава народнього побуту на Поліссі

З ініціятиви Товариства Прихильників Культурно - історичного Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка відбудеться в цьому ж музеї в березні б. р. вистава народнього побуту на Поліссі. Оригінальні предмети (народні одяги, вишивки, тканини, деревляні й виплітувані знаряди, кераміка), фотоґрафії (типи, спосіб життя й господарювання), рисунки (народне будівництво, церкви, будова сіл, краевид) зобразять нам життя-буття наших братів на Поліссі, що мимо всяких змін і діяння ріжнородних впливів зуміли зберегти по сьогодні багато форм старої української народньої культури. Щоб вистава дала можливо якнайповніший образ народнього побуту на Поліссі, музей подбав за доповнення своїх збірок позиченими на час вистави експонатами з других львівських і позальвівських музеїв та від приватних збирачів. М. і. на виставі знайдуться експонати з Етноґрафічного Музею у Варшаві, з Етноґрафічного Університетського Музею в Вильні та з Білоруського Музею в Вильні. З приватних збірок буде виставлена м. ін. збірка матери Северини. Крім того буде на виставі пристосоване поліське народне мистецтво пані Ханенко з Луцька. В часі вистави будуть відбуватися поліські вечорі, присвячені народній пісні й музиці, матеріяльній культурі та мистецтву, антропольоґії та народнім звичаям і віруванням; будуть теж реферати на теми: „Полісся у світлі статистики“, „Полісся в українській літературі“ і т. п. Відкриття вистави відбудеться в неділю, 6 березня ц. р. о год. 12 вполудне. Перший поліський вечір, присвячений народній пісні на Поліссі ві второк, 8 березня ц. р., в салі театру „Ріжнородностей“, о год. 17 (5) пополудні. Подробиці і програма подиноких вечорів в афішах.

Політичний монстр-процес в Москві

Найвищі совітські достойники на лаві обвинувачених.

Дня 2 березня с. р. перед военною колеґією найвищого суду СССР в Москві зачався величезний політичний процес. На лаві підсудних засіло 21 осіб: Бухарін б. начальний редактор „Ізвестій“, Риков б. комісар лучби, Ягода б. шеф ҐПУ, Крестінський заступник Літвінова, Раковський бувший голова правительства Радянської України з часів, коли те правительство мало ще якусь автономію, і б. амбасадор в Парижі, Розенгельц б. комісар закордонної торговлі, Іванов-Чернов б. ком. водного промислу, Гринько б. довголітний ком. фінансів, Зелінський б. радник сов. амбасади в Берліні, Бессонов, Ікрамов, Ходзаєв-Файзилла б. преміер Узбекістану, Шарангович, Зубаров, Буланов, Левін лікар, що підписав автопсію Ордзонікідза, Плетніков лікар-професор, Козаков, Максимов і Крючков. Всі ті підсудні обвинувачені за шпигунство, шкідництво, диверзію, терор, ослаблення военної сили СССР, провокування війни, дефетизм, змагання до розчленування СССР, відірвання від него України, Білорусі та середно-азійських республик, Вірменії, Азербейджану, Поморя на Далекім Сході, врешті за змагання до повалення соціялістичного і суспільного устрою СССР, а потому віднови капіталізму і влади буржуазії. Крім того вони стоять під замітом отроєння Куйбишева (предсідника Ґосплану), Менжиньского і Ґоркого при помочи лікарів Левіна, Козакова, Виноградова і проф. Плетнікова. Бухарін обвинувачений також за те, що в часі переговорів про Берестейський мир разом з Троцьким і лівими есерами орґанізував замах на Леніна. Бухарін і Троцький стреміли до зірвання берестейських переговорів, щоби в той спосіб повалити совітське правительство й увязнити або вбити Леніна, Сталіна і Свердлова, щоб утворити нове правительство, яке складалосяб з бухарінівців та лівих есерів. Отроєння Куйбишева се щось нове у смішних закидах совітської прокуратури. Мотиви таких монстр-процесів цікаво вияснив Троцький, якого книжку реферує тепер „Нова Зоря“.

Евхаристійний Конґрес

в Будапешті.

В звязку з українським паломництвом на міжнародній Евхаристійний Конґрес в Будапешті Марійське Товариство Молоді у Львові подає до відома слідуюче: Світова орґанізація подорожей Wagon-Lits//Cook піднялася технічної орґанізації паломництва на догідніших умовинах. Супроти сего І. комунікат з 17 лютня с. р. анулюється, а кошти паломництва усталено так: І кляса — ціна 122 зл. обіймає зелізничий білет III кляси зі Львова через Лавочне до Будапешту, 5 днів побуту в Будапешті з нічлігами в 2 або 3 особових кімнатах, з трикратним харчем денно, візу угорську й чеську та опіку провідника. II кляса — ціна 45 зл. обіймає тільки сам переїзд зі Львова до Будапешту без приміщення й удержання. Доплата за збірний паспорт для обох кляс виносить 20 зл. При зголошенні паломники I кляси складають задаток в висоті 30 зл., а паломники II кляси 10 зл. Крім того належить зложити: а) давній заграничний пашпорт або „довід особистий“ з потвердженням горожанства, б) дозвіл місцевого староства на виїзд за границю, а мешканці Львова тільки засвідчення замешкання, в) дві знимки, г) мужчини до 50 літ: військову книжечку. Карту конґресову в ціні 12 зл. оплачує кождий учасник. Дальші інформації оголосимо в пресі. Зголошення приймає до 15 березня с. р. Марійське Товариство Молоді, Львів, ул. Сикстуська 39 а.

Нова українська ґазета

У Львові появилося перше число „Робітничого Голосу“, орґану Української Соціял-Демократичної Партії. Се місячник на 4 сторінки друку. Перше число замітне ось чим: 1) Воно стверджує, що українська інтеліґенція, яка колись масово горнулася до соціялізму, ставиться до нього сьогодні байдуже або ворожо. Се правда, а причина того в тім, що соціялістичні партії дуже причинилися до розвалу української держави. Зате неправдиве твердження „Робітничого Голосу“, немовби українська інтеліґенція ставилася ворожо до робітничого руху. Вона тільки ще не знає, як в тім русі працювати, але вона не ворожа тому рухові. 2) Далі довідуємося з 1-го числа „Р. Г.“, що українська соціял-демократія думає творити тільки свою власну політичну орґанізацію, „не пориваючи звязку з цілістю професійних орґанізацій“. Що се значить, кождому ясно. 3) Головна стаття присвячена обороні демократії. 4) В числі пару разів зазначено звязок укр. соціял-демократів з петлюрівцями. По евентуальнім виході дальших чисел „Р. Г.“ і по їх змісті покажеться, чи віднова соц.-дем. преси на нашім ґрунті відповідає нахилові до віднови й розбудови орґанізації, чи може спадок по ній обняв безповоротно рух від неї лівіший, якому не подорозі з петлюрівцями.

Як жиє Троцький

Троцький мешкає тепер на передмісті Мексика Касаеф, у віллі, яку йому дало до розпорядимости мексиканське правительство. Вілля зі всіх сторін окружена високим муром. Два поліціянти в день і в ночі бережуть входу до неї. Ліхтарні з рефлекторами освічують околицю так, що неможливо дістатися до віллі неспостережено. За ввесь час свого побуту в Мексику Троцький ні разу не показався на вулиці. Виходять тільки його жінка, секретар та служниця. Троцький мало тепер пише до часописів і не приймає ніяких гостей. Ввесь час посвячує на писання споминів. Його родину вважають купці доброю і солідною клієнтелею. Жінка Троцького одягається в найлучших крамницях, закупи робить у найбільших продавців ґастрономічних продуктів. За все платить готівкою.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Полювання з нагінкою

В статті під повищим заголовком „Українські Вісти” в ч. 41 пишуть м. і.:

Вже від довшого часу на українство Сх. Галичини й Волині сипляться з усіх боків удари... Слід підкреслити, що тактика вдаряти одночасно в кілька найболючіших місць, вдаряти сильно й безперервно, все те вказує, що тут і мови нема про якусь хаотичну акцію, навмання, але — навпаки — що все діється згідно з точно окресленим стратегічним пляном. Сьогодні вже всі знаємо, хто експериментував у Гриньках. Знаємо теж, хто інспірує й кермує акцією „загродової шляхти”, знаємо, хто дав почин створити на терені Сх. Галичини т. зв. „Секретаріят Порозуміння” всіх польських суспільних організацій. Тому мимохіть ставимо собі запит: чи такі особи можуть діяти навмання, без пляну? І відповідь мусить прийти: Ні! Ми далекі від того, шоб кепкувати собі з тієї істерії, яка вибухає по стороні польських шовіністів. Ота істерія чомусь дуже нагадує одну військову тактику, коли то підчас наступу на багнети наступаючі кричать на все горло „гурра!...” Отой крок має на меті психічно заломати оруженого, зовсім так, як це діється напр. підчас нагінки на полюванні, здезорієнтувати жертву, обезволити. Полювання з нагінкою має один плюс: Стривожені несамовитим гамором звірі тікають насліпо, кожне з них заняте однією думкою: врятувати життя. Це так у звіринному світі. У людській збірноті ситуація повинна виглядати краще. Про утечу нема мови, зате слід рамя об рамя стануги муром і згідно відбивати наступи. На стратегію відповісти — стратегією. Іншого виходу не може бути. Оборона мусить бути узгіднена. Наступ запаморочених шовіністів має всі прикмети провокаційного наступу. Нас ті шовіністи провокують до якогось акту розпуки й тому найважніше завдання — не допустити до такого акту. Наказ хвилі: за всяку ціну зберегти спокій і рівновагу духа. Підтвердженням нашої тези про те, хто керує цілою тією нагінковою акцією є сходини з почину „Зажевя” (про що повідомили ми вчора). Хтож там був? Ось вони: делегати „Зв. Легіоністуф”, „Зв. Стшелецкего”, „Зв. Малопольскіх Оддзялуф Армії Охотнічей” і „Польскі Звйонзек Оброньцуф Ойчизни”. Крім того були ще делегати „Стоважишеня Купцуф і Пшемисловцуф Польскіх”. Цинізм професора Журавского, який зажадав віддати питомців греко-катол. семінаря під нагляд органів безпеки, говорить як не мож краще про „педагогічні” методи отого „виховника”. Сьогодні, здається, нема вже меж нахабності. Панове з „Порозуменя” затратили вже зовсім почуття всякої приличности, а зноза маски визирає до нас звичайний цинік і підбехтувач. І тому саме заклик до збереження спокою й рівноваги духа, а вслід за тим і до узгіднення оборони — це найважніші завдання грядучих днів.

„Християнська любов“

„Діло” в ч. 41 принесло отсей допис з Перемищини п. з. „Тобе, Русіне, тржеба виржонець чарне поднебенє”: „Селяни з наших західніх окраїн оповідають нам такі цікаві річи, якими повинненби зацікавитися хтось з компетентних чинників та які подамо без коментарів: Село Бахір, повіту Березів, що було колись чисто українське, сьогодні внаслідок зовнішнього натиску та мішаних подруж у більшости польське. Діти тих кільканацятьох родин, що лишилися ще вірні своїй Церкві та нації, примушені вчитися римо-католицької релігії. Перед кількома днями тамошній ксьондз запитав у школі сина Йосифа Сави польських молитов. А коли той як грекокатолик не знав польських молитов, тоді ксьондз викинув малого Саву з кляси без плаща і шапки на мороз. До другого сина Василя Гната з Ходорівки сказав: „Тобе, Русіне, тржеба виржонець чарне поднебенє”. Наука ксьондза не пішла в ліс. По науці польські діти кинулися на малого Гната і справді хотіли перевести операцію „обрізання” — але „чорного піднебіння”. Бідний хлопчина *вийшов з тої операції покалічений на лиці.* Тій церемонії обрізання приглядався з вікна школи, як нас запевняють, управитель школи й ані словом не реагував”.

Хлине протирелігійне письменство

В київській „Літературній Газеті” ч. 24 з 1937 р. у статті „На денному порядку” знаходимо крик розпуки *безбожного большевизму:* „...Коли ми візьмемо нашу художню літературу останніх років, то серед численних творів не знайдемо жадного безвірницького, антирелігійного твору... а художній твір є надзвичайно гострою і потрібною зброєю. І не лише немає антирел. художнього твору, а коли взяти всі наші твори і проаналізувати їх, то в них не (?) знайдемо взагалі питань релігійності і антерелігійності так ніби всі герої, виведені в художніх творах, ніколи ніякої справи до цієї теми не мали”. Далі взивається письменників і композиторів *„створити антирелігійний репертуар для колгоспних театрів, антирелігійний писемний і естрадний репертуар”.*

Примітка Ред. „Н. Зорі”: Річ ясна, що все те буде зроблене і незабаром хлине сюди протирелігійне письменство ночами ізза Збруча. А тут рівночасно розпутують з націоналістичних мотивів релігійну боротьбу, щоб розвалити нашу Церкву...

Що буде з розвязанням сойму

В звязку з невдачею посла Духа (в справі зміни виборчої ординації) „Варшавскі Дзєннік Народови” стверджує, що теперішній сойм не хоче виконати збірне гаракірі. Не хоче скінчити життя перед упливом каденції. „Отже бідний посол Дух зломав свій самурайський меч та зрікся ролі, для відіграння якої потрібний більший акторський збір. Се для нас ніяка несподіванка. Ми все твердили, що поголоски про зміну виборчої ординації й заповідання діячів правительственного табору нових виборів се звичайна диверзія, обчислена на дезорганізування противника та влекшення собі змоги зближитися до лівих опозиційних кругів. Правительственний табор не змінить виборчої ординації з власної, непримушеної волі, бож не може стати до виборів і ставити самостійно чоло у боротьбі при загальнім голосуванні. — До сего „Пяст” в ч. 8 додає від себе: „Не здається також нам, щоб могло дійти до приспішення виборів з причини евентуальних спорів між правительством і парляментом. Посли *хочуть мати дієти, отже будуть собі критикувати* се і те, але не поставлять справи на вістрю меча. Радше хіба нетерпеливість правительства з причини малої видатности праць парляменту або евентуальні спори між найвисшими чинниками моглиби приспішити розвязання парляменту.”

Міністр рільництва

який має проти себе ціле рільництво...

Під таким заголовком приніс краківський ІКЦ статтю в 59 ч. В ній пише: В соймі проти п. Понятовского повстав одностайний фронт, що обіймає не тільки дідичів і консерватистів, але і всьо представництво західних земель і значну більшість селян і ціле „Коло рольнікуф”... Поборює його і преса н. д. і людовців і фронту Морж і фахово-рільнича й організації рільничі... Між закидами є такі: мін-во рільництва підважує довіря до законів і права, що мусить відємно відбиватися на охоті робити вклади в хлібор. господарства. Субвенційна господарка заміняє буджет в фонд диспозиційний, видавання публичних грошей стає залежне від примх урядників мін. рільництва. Воно творить дрібні господарства, себто фабрикує біду і фермент на будуче...

Словом, порядні се закиди! Ледви чи був коли міністр рільництва, якому робилиб аж такі тяжкі закиди...

Про „панів“ і ближніх

Кореспондент щоденника „Ді Штунде” описує свої враження з подорожі по Палестині, Персії, Індії, Бірмі й Сіямі. Він пише, що скрізь в Азії можна зауважати заострення настроїв проти правління білих людей. Чим вони більше зброяться, тим більша ненависть вибухає проти них. Своє становище моглиб білі ще зберегти в Азії тільки тоді, якби перестали виступати в характері „панів”, а зачали виступати як ближні між ближніми.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

„Час” про валюту

і корпораціонізм.

Консервативний „Час” пише у статті „Від валюти до устрою” в ч. 54: Шкідлива манія польських бюрократів, всьо „регулювати”, була одною з причин корпораційних замислів. Зі що раз більшаючим засягом державного інтервенціонізму бюрократія просто не може собі дати ради, отже хоче свою працю підмурувати примусовими корпораціями, бо думає, що їм буде лекше мати фахові сили, коли матимуть свої буджети і своїх урядників. Чомуж бюрократія не може собі дати ради? Атже вона дуже сильно розбудована. Очевидно державний інтервенціонізм розрісся до небувалих границь... Річ в тім, що з девізовими обмеженнями впроваджено загальну заборону привозу товарів ізза границі з виїмком спеціяльно дозволених. Бюрократія, даючи дозволи на привіз, стала фактично кермувати продукцією. Помагають їй у тім спекулянти, що жирують на її дозволах. Але навіть спільними силами не можуть раціонально кермувати тими справами. Відси корпораційні помисли. Але таких глибоких змін устрою не здійснить уряд, який не має властиво ніякої програми ні опертя в суспільности. Тай не належить переводити такі зміни лише тому, що уряд не може собі дати ради з ситуацією, в яку сам себе загнав „тимчасовими” зарядженнями. Булаб се смішна річ, щоб поважна держава змініяла свій господарський устрій для піддержання фікції, яку тепер становить золотий паритет валюти. Тут нема вибору: тут треба пожертвувати фікцією...

Загр. політика вшехполяків

В 58 ч. „Роботніка” появилася на сю тему стаття Чапіньского: Польська нац. дем. партія має тепер хаос внутрі. Головний її орґан „Варш. Дзєннік Народови” зміняє загр. орієнтацію партії з ворожої Німеччині на прихильну. Зачалося се в рік по приході до влади Гітлєра. Курсу москвофільського польські н. д. не могли продовжувати, бо в Росії большевизм, франкофільського теж ні, бо там при владі „фронт людовий”, чехофільський фронт теж неможливий, бо Чехія звязана з СССР і з Францією. Отже лишилася Німеччина. Рішає інтерес кляси, не нації. Дмовский писав іще, що між Польщею і Німеччиною „нема компромісу” (гл. „Німеччина, Росія і справа польська”, 1908, ст. 162), а тепер є вже компроміс. У „Пшевроті” виданім в 1934 р., на ст. 446-7 пише той сам Дмовский, що нац. революція в Німеччині приносить і Польщі рятунок... Головний щоденник н. д. останньою промовою Гітлєра просто захоплений. Пишеться там, що похід Німців *на схід кінчиться...* „Роботнік” *кінчить так:* Ціла ідеольогія, ціле життя Гітлєрії наставлене на будучу війну й експанзію, а п. С. К. думає інакше...

Лотишське село

„Ґазета Польска” в останніх кількох числах містить цікаві репортажі з Лотви. В 31 ч. „Ґ. П.” є отсей опис типового лотишського села Джіюксе, що має 4000 мешканців: Джіюксе має свій центр, немовби мале містечко. Є там євангелицька церква, приходство, цвинтар, громадський уряд, телефонічна централя (майже кождий селянин має вдома телєфон), почта, народній дім, 6-клясова школа, громадський захист, в якім мешкає 120 убогих старців, кооперативна молочарня, збіжевий магазин та предмет гордощів села — механічна сушарня насіння цукрового буряка, побудована складковим способом. Тут, довкруги установ, що зосереджують суспільне життя, гуртуються також дімки сільських ремісників. Кождий з них дістав з рільної реформи на довголітні сплати гектар землі, на якім побудував собі дім, варстат і заложив город. Є і дві жидівські крамнички. Їх мешканці показують як свого рода музейну памятку давніх часів... Давні мешкальні будинки двора служать тепер потребам села. Мешкають там: громадський лікар, дентист і ветеринар. Кожда громада має такий лікарський збір. Лікар, дентист і ветеринар дістають засадничі платні від держави. Оплата, яку складає пацієнт, мінімальна. Так нпр. лікареві платиться за візиту в його кабінеті 50 центімів (около 50 сот.).

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

„Голос" і „Українські Вісти"

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

„Голос", орган 105% націоналістів зпід стягу і протекторату п. дра Дмитра Донцова, присвятив справі розпорядку довгу, тришпальтову статтю, незвичайно остру та найбільше пристрастну. Читаю... і хоч яке воно болюче і сумне, хоч свідчить про елементарний брак пошани для старого віку і для високої гідности, хоч те писаннячко просто смішне задля свого менторського тону, то однак для мене старого священика той нетактовний виступ не такий дивний, як обережніщі і може на позір більше тактовні виступи інших часописів. А то з тої причини, що „Голос" се орган молоді, а молоде звичайно недосвідчене, нерозважне, гоpяче. І до того ще та нещасна молодь попросту деправована деякими старшими, що хотячи на її плечах виплинути вгору, зводили її на манівці, — демагогічними кличами впоювали в молодь мегальоманію і пайдократизм. І се в о н и промовляють майже з кождої стрічки тої довгої статті. А її ефект такий, як ефект кождого пайдократизму: багато шуму і крику, трохи замішання, а найбільше компромітації і то головно для тих, що зводять молодь на манівці.

Є однак один прояв у цьому нерозважному виступі молоді, що заслугує на більшу увагу: захоплення і пошана для високого Достойника католицької Церкви, для кард. Мерсіє. Се свідчить, що на дні молодечого серця, збаламученого злочинними старшими мегальоманами, тліє іскра св. віри, виссана з материнської груди. Та іскра віри може з часом розігнати з ума тих молодих людей темряву хаотичних доктрин, якими далися хвилево пірвати, і спровадить їх на праву дорогу.

З рукою на серці можна до них сказати: „Чуже захвалюєте, свого не знаєте". Перечитайте з у в а г о ю Пастирські Листи свого українського католицького Єрарха і то того самого, що на Нього у своїх нерозважних поривах так злобно накидаєтеся, а побачите, якою любовю до свого українського народу та журбою за його добро і будуччину вони овіяні, що за горячий патріотизм у них пробивається! В них знайдете б а г а т о місць подібних до того, що в Пастирськім Листі бельгійського катол. Єрарха слушно Вам так подобалося і так промовило до вашого молодечого серця.

„Українські Вісти" не внесли нічого нового. Ті самі теревені, що в „Ділі", лише іншим тоном, по військовому: коротко, ляпідарно, остро. Однак на сторінках „У. В." звучить се всьо далеко дивніще ніж у „Ділі". Бо „Діло" се знаний старий ліберал, здавна уважає релігію „приватною власністю" і справою своїх читачів. І тому „Діло" може бути для Церкви байдуже або й вороже, відповідно до кон'юнктури і настроїв. Але „У.В." чваняться залюбки 5-ою тезою „Ф. Н. Є.", де сказано, що р е л і г і я т о с к а р б н а ц і ї. Се повинно виключувати не лише ворожнечу але навіть байдужість до релігії. А релігія і духовний Авторитет се два поняття тісно з собою звязані. І тому власне дивно виглядає, що „У. В." релігію ніби високо цінять як „скарб нації", а рівночасно секундують ліберальному „Ділові" у підважуванні і нищенні тісно звязаного з релігією духовного Авторитету. І роблять се „У. Вісти" тою самою методою і тим самим способом, що ліберальне „Діло".

Чи не вилазить тут шило з мішка? А саме, що та 5-а теза се лиш пуста фраза, се фіранка на вікні, се просто обман.

Ще дивніше звучать в „У. В." слова: „що у численних селах були досі священики мотором національного життя і що їх престіж як священиків і національних працівників стояв дуже високо". На перше твердження можна згодитися, але з другим зовсім ні. Доказ на се, що маю слушність: 1) те від кількох десяток літ оклепане у нас „Проч з попом", що так часто лунало на зібраннях і анкетах усіх наших народніх установ і то якраз під адресою присутних там священиків-патріотів-народних діячів; 2) факт, що якраз тих „священиків, національних працівників" стрічає в народних установах, що їх вони заснували і довгі літа провадили, чорна невдячність і то зі сторони тих членів, що ті священики їх національно освідомили і виховали, а тепер вони тих священиків з товариств усувають і до голосу не допускають. Чи мало у нас таких случаїв? 3) Вкінці доказом на се ті просто драстичні сцени, що в послідних часах стрінули деяких „священиків національних працівників" в народній установі, про що на ухо з огірченням оповідають собі наші люди а про що донесла „Агенція Всхуд" з дня 9. XI. 1937 р. ч. 1623 на другій стороні під драстичним заголовком: „Українські (руські) священики биті буками і викидані через вікно". А така доля мала стрінути якраз — священика-діяча дуже близького „У. В.", бо члена політичної колегії „Ф. Н. Є."... Коли звідомлення Агенції неправдиве, то чому о. Блозовський і о. Гаврик, що там виразно поіменно названі, не оповістили відповідного спросту-вання? Хоч як страшне й майже неймовірне те, що описує Агенція „Всхуд" у звязку з пригодами тих двох священиків у наших „народних установах", то однак по тім чисто ляїцистично-ліберальнім дусі, що запанував тепер у наших народних установах, можна припускати, що виключене воно не є. Припустім, що Агенція справу ту представила тенденційно і її сильно переборщила, але всеж таки щось там на річи мусіло бути. Чи й супроти того „У. В." не змінять свого погляду на той „високий престіж патріотичного духовенства"? І як з рукою на серці думають про авторитет священика по таких сценах?

А о. Блозовський, що за свою діяльність в „народних" установах на своїх плечах досвідчив „хлопського народного параґрафу" і того, як „високо" в наших ляїцистичних установах стоїть престіж священика — як діяльного члена і „національного працівника", повинен бодай по такій намацальній науці з рукою на серці сказати, чи не має повної раці католицький Епископ, що видячи як маргається авторитет священиків через їх членську участь у зляїцизованих організаціях для його ратування і піддержання видав зовсім оправдану і хосенну заборону бути звичайними членами таких установ, а старатися здобути собі вплив на них з титулу свого душпастирського уряду. Як старший собрат прошу дуже о. Блозовського, щоб був ласкав у совісти своїй розвязати одну важну дилему, чи лучше священикови слухати свого духовного Зверхника і не анґажуватися в членстві ляїцистичних світських хоч народних, але для Церкви байдужних а то й ворожих установ та здобувати собі вплив на них на підставі свого душпастирського звання з амвона і сповідальниці та від престола і через діяльних членів Католицької Акції, — чи лучше йти за голосом світських „народних" верховодів, пхатися в члени зляїцизованих організацій, співпрацювати в них з ворогами Церкви, давати фірму їх погубній пропаґанді і вкінці доводити до таких драстичних сцен, що авторитет священика зовсім підкопують?

С в я щ е н и к з П о д і л л я.

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку" в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси" в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку" в 13 ч., „Історія закиду „в чию користь?" в 14 ч. і „Діло" в ролі приятеля Церкви" в 15 ч.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

128. [Ярослав Ш а в я к], Зїзд марійських дружинників у Львові. „Наш Прапор", V, Львів, 16. VI. 1937, ч. 66, с. 2.

Це скорочена стаття з „Нового Часу" (див. 114). Повищу позицію уміщую тут із технічних причин. Вона повинна знайтися після позиції 116.

3) Згадки про Конґрес.

129. Конґрес Марійських Дружин. „Наш Прапор", V, Львів, 14. VI. 1937, ч. 65, с. 1.

130. Зїзд Марійських Дружинників учнів середніх шкіл у Львові. „Рідна Школа", VI, Львів, 15. VI. 1937, ч. 12, с. 176.

131. Зїзд Марійських Дружин Молоді у Львові. „Шлях Молоді", II, Львів, 15. VI. 1937, ч. 11, с. 3.

132. Перший Зїзд Марійської Молоді. „Батьківщина", IV, Львів, 20. VI. 1937, ч. 23, с. 6.

133. Зприводу 300-ліття смерти митрополита Й. Рутського. „Неділя", X, Львів, 20. VI. 1937, ч. 23, с. 9.

134. Перший Конґрес Марійських Дружин. „Христос Наша Сила", V, Львів, 20. VI. 1937, ч. 23, с. 2.

135. Перший Конґрес Марійських Дружин. „Голос", I, Львів, 27. VI. 1937, ч. 23—24, с. 6.

136. Kongres Sodalicji Mariańskiej. „Biuletyn Polsko-Ukraiński", VI, Warszawa, 27. VI. 1937. Nr 26. s. 296.

137. 9. і 10. червня ц. р. „Українське Юнацтво", V, Львів, липень-серпень 1937, ч. 7—8, с. 3 обг.

138. [ks. Jan U r b a n T. J.], W święto Wniebowstąpienia Pańskiego według st. stylu odbył się we Lwowie kongres ukraińskich Sodalicyj młodzieży męskiej ... „Oriens", V, Warszawa, lipiec — sierpień 1937. z. 4. s. 127.

139. [о. Орест Д у б ЧСВВ], Перший зїзд Марійських дружинників у Львові... „Український Місіонар у Бразилії", IX, Прудентополіс, серпень 1937, ч. 8, с. 13-14.

140. Конґрес Марійських Дружин у Львові. „Голос Спасителя", IX, Йорктон, вересень 1937, ч. 9, с. 270.

141. [о. Пахомій Б о р и с ЧСВВ], Огляд важніших подій у 1936/37 році. „Календар Місіонаря на рік 1938", XXXV, [Жовква 1937], 125.

142. I - szy Kongres ukraińskich Sodalicyj Mar. [iańskich] uczniów szkół średnich. „Sodalis Marianus", XXXVI, Warszawa, listopad 1937, Nr. 11, s. 508.

Далі про Конґрес Марійських Дружинників у Львові згадує о. Іриней Н а з а р к о ЧСВВ у статтях, що появилися в кількох мовах (див. 49—55). За чергою йде стаття у французькому щоденнику „Ля Круа" (Париж, 4 грудня 1937), про що я згадав у позиції 57-ій. Кінцева частина тієї статті коротко описує львівський Марійський Конґрес. Згадану статтю перепечатав в оригіналі та й в українському перекладі „Вістник Марійських Товариств". Про те див. в наступній позиції.

143. [Рудольф К о ч е н а ш], Чужі про релігійне життя української молоді. „Вістник Марійських Товариств", III/6, Львів 1937, 8—11.

в) Місійний Зїзд оо. Василіян у Жовкві 24—28. I. 1938.

144. [о. Роман Л у к а н ь ЧСВВ], Місійний Зїзд ОО. Василіян. „Нова Зоря", XIII, Львів, 27. I. 1938, ч. 6, с. 1.

145. [о. Роман Л у к а н ь ЧСВВ], Праця ОО. Василіян. Місійний Зїзд ОО. Василіян у Жовкві. Тамки, 30. I. 1938, ч. 7, с. 5.

146. [о. І. Л у б ЧСВВ], Місійний зїзд ОО. Василіян... „Добрий Пастир", VIII/1, Станиславів-Жовква, 1938, 48.

2. Ц е р к о в н і б о г о с л у ж е н н я, а к а д е м і ї, к о н ц е р т и.

а) Загальні описи й згадки.

147. о. Р. Л у к а н ь, ЧСВВ, З сьогорічних торжеств у честь митрополита Рутського. „Вістник Марійських Товариств", III/4, Львів 1937, 28—33. Див. 4, 7.

Перший загальний опис ювілейних торжеств в Улашківцях (оо. Василіяни), Відні, Римі, Львові, Перемишлі; згадки про такі торжества в Золочеві й Пархачі.

Плекання характеру

В неділю 27 м. м. дир. Заморока зі Станиславова виголосив у Львові реферат про плекання характеру в рямцях т. зв. педагогічних конференцій. Головні думки реферату: До проблеми про плекання характеру можна підходити зі сторони психольогічно-теоретичної або виховно-практичної. Референт обговорив справу плекання з практично-виховного становища. Дві річі потрібні чоловікові: праця й молитва. Працюють приблизно всі, але молитву багато людей занедбує в сих часах. В душах сучасних інтеліґентних людей панує нестеменний хаос. Варт присвятити час на піднесення нашого духа. Молитва і праця се найважніші засоби для виплекання характеру. Кождий чолозік має вроджені завдатки на характер. Референт не хоче вдаватися в дискусію про те, чи характер вроджений чи виплеканий, бо се завелоби його в гущу психольогічних проблем. Чоловік родиться з завдатком всіх чеснот. Але духові прикмети треба плекати вихованням. Головні складники характеру: 1) сильна воля, 2) ясна думка, висока ціль, 3) ніжне відчування, 4) зворушливість. Сильну волю можна виплекати в дитини тим, що виховник ставить дитині труднощі до поборювання. Але ті труднощі не повинні бути затрудні. Згодом треба розумно степенувати труднощі. Але сильної волі замало до витворення доброго характеру. Мусить бути ще точно означена висока ціль життя, ідеал. Без того сильна воля може довести до непослідовностей. До гарного характеру потрібне дальше ніжне відчування, вражливість на долю і недолю ближніх. Коли чоловік не може вчутися в положення свого ближнього, то се тупий чоловік. Відчування і вражливість можна виплекати чинним контактом і співпрацею з ріжними людьми в ріжних обставинах. Відчування долі ближнього не навчить ніяка книжка. Зворушливість душі се четверта головна прикмета гарного характеру.

Коли хочемо посвятитися якійсь справі, то мусимо нею сильно зворушитися. Те зворушення повинно бути тривале. Умовини розвитку характеру: Се передовсім середовище. Воно повинно бути працьовите. Серед неробів і галапасів тяжко плекати характери. Щоб характер міг вирости, на те треба свободи. Під примусом не виросте характер. З літами свобода поширюється. Зовнішній послух грає в дитини велику ролю, з літами послух змінюється з зовнішнього на внутрішний (слухати з переконання). Сліпий примус викликує патольогічні явища. Кождий виховник повинен бути авторитетом в н у т р і ш н ь о признаваним. До виплекання характеру треба скупчення. Нпр. вечером, треба бодай короткий час застановитися над своїм поступованням.

Крім того треба систематичної праці умової і фізичної. Працю треба вважати середником до вищої цілі. Перша школа характерів се родина. Найкраща кузня характерів се така родина, в якій панують любов, пошана й інші чесноти. Наші школи все ще переціновують навчання. Американські педагоги кажуть, що европейські школи се ідеальні фабрики для продукції розсіяних людей. Школа повинна плекати сильну волю вже виконуванням самої програми навчання. Крім того повинна школа підпирати добровільну активну працю учеників, нпр. творити в школі ріжні спільноти праці.

В таких спільнотах ученики гартують собі волю. Дуже велику ролю в формуванні характеру грає р е л і ґ і й н е в и х о в а н н я. Треба призвичаювати вихованків до релігійних практик, особливо до сповіді і Причастя. Але треба мати міру, бо можна виховати гіпокритів. Субтельність дістається в вирі життя. Стичність з людьми, співпраця з товаришами в гурті дають нагоду до взаїмного розуміння і відчування. Сему сприяє праця молоді у власних самоосвітніх гуртках і т. п. організаціях. Добре є лучити посвоячені орґанізації молоді до виконування якоїсь ширшої цілі. Для апатичних одиниць муситься уживати засади „Хто не працює, не повинен дістати їсти”, яку проголосив колись св. Павло. Дуже важне панування над собою. Вже малу дитину треба приучувати до опанування себе, до стриму. Зворушливість душі можемо найменше змінити. Але відповідним впливом можна поглибити зворушливість. Тут помічні способи се мистецтво, нпр. театральні представлення, відповідні фільми і т. п. В дорослого чоловіка треба защепити почування, що він сам повинен дальше плекати згадані прикмети. До того надаються: вправа в опануванні себе, студіювання життя визначних людей, наслідування їх життя, вкінці праця для якоїсь вищої цілі. Коли характерна людина підпорядкує свої діла найвищій цілі, то вже тут на землі може почуватися щасливою. Розуміється не можна задивитися в високі ціли до тої міри, щоб не бачити кождочасного свого положення. На ідеали треба час-до-часу поглядати для ректифікації свого поступування, але треба триматися землі і йти дальше. Від скількости характерних одиниць залежить доля суспільности і народу. Щастя загалу можна будувати тільки на сильних і гарних характерах. Тому плекання характерів можна вважати головною ціллю виховання. Виклад був дуже займаючий. По викладі була дискусія. В ній промовляли др Копач, др Дзерович і ін. Публики коло 50 осіб, бо публика вибиралася на метч України з Краковією за мистецтво Польщі.

С. Г.

Троцький про Ґоркого

як сателіта революції.

Троцький оповістив статтю про Ґоркого. В ній каже, що Ґоркий лишив по собі великий слід в розвитку російської інтеліґенції та робітничої кляси продовж 40 літ. Зачав як поет босяка. І то був найлучший період його мистецтва. Знизу приніс Ґоркій російській інтеліґенції романтичного духа відваги людей, котрі не мають що тратити. Інтеліґенція збиралася тоді розбивати кайдани царату і така відвага була їй потрібна. Вона понесла її в маси. Та в революції не було місця для босяка, хіба в грабежах і погромах. В грудні 1905 пролетаріят зустрівся з радикальною інтеліґенцією як з противником. Ґоркий зробив зусилля наближитися до пролетаріяту в творі „Мать”. Одначе ні літературна вправа ні політична виучка не могли заступити безпосередности його першого періоду. В нім появилася холодна розсудливість. Він як мистець зачав збиватися на дидактизм. В часі реакції роздвоївся між робітничою клясою й інтеліґенцією з її новими релігійними пошукуваннями. Ґоркий разом з Луначарським попав у містику. З того часу походить його повість „Сповідь”. Вона слаба. Ґоркому не доставало ні оригінальної школи думки, ні історичної інтуіції. В його відношенні до культури все було немало ідолопоклонства. Він був не інтернаціоналістом, а культурним космополітом, — і Росіянином до шпіку кости. Революцію 1917 року зустрів з трівогою майже такою, як директор музею культури. Просто з обридженням. Рознуздані солдати й непрацюючі робітники наповняли його жахом. На жовтневий переворот дивився ворожо. Бо думав, що культура загрожена. З совітським режімом примирився аж тоді, коли скінчився нелад. Тоді й поблагословив жовтневу революцію „задним числом.” Останний період його життя був періодом упадку. Вродження його вдачі дидактизм мав тепер широкий простір. Ґоркий невтомно вчив молодих письменників і занадто приятелював з бюрократією, бо вірив, що без неї не булоб ні тракторів, ні друкарських машин, ні паперу. Зате він прощав їй кепську якість того паперу і навіть нестерпно византійський характер літератури, званої „пролетарською.” Ґоркий се величезний літературний талант, але без подиху ґеніяльности. Його ворожнеча до большевизму в часі жовтневої революції й горожанської війни доказує, що він ніколи не був революціонером. Ґоркий був сателіт революції, звязаний з нею законом тяготіння. Він все життя своє крутився коло неї. І як всі сателіти переходив ріжні „фази”. Сонце революції часом освічувало його обличча, часом плечі. Та у всіх своїх фазах Ґоркий оставав вірний собі, своїй власній вдачі, простій та заразом складній натурі. Провели його в могилу без інтимности і без надмірних похвал та з признанням, що той визначний письменник і чоловік назавше увійшов в історію свого народу, що прокладав нові історичні шляхи.

Отся характеристика доказує, що Троцький затратив уже також свою давну остроту й безпосередність. І в нім появилася холодна розсудливість в оцінці фактів і людей. Вік робить своє...

Лєкція про приватну власність

В неділю 27 м. м. в рамцях Академічних Вечорів о. др. Конрад виголосив відчит про приватну власність. Зміст: Суспільно-господарський устрій, оснований на приватній власности, се вимога природного закону. Коллєктивний устрій як противний тому законові треба осудити як шкідливий для людського життя. Під приватною власністю слід розуміти моральне управнення розпоряджати власним майном. Предмети приватної власности се добра комсумпційні та продуктивні. Приватна власність має служити не тільки одиницям, але й цілій суспільности. Усуспільнення деяких приватних власностей не противиться законові. Приватна власність се одна з найконечніших вимог природнього права, далі се вимога Творця, одиниці й суспільностей. Приватна власність обовязувала в Старому Завіті й обовязує в Новому. Євангеліє поручає однак обмеження приватної власности. Людина має природний гін користуватися матеріяльними добрами і то не тільки добрами консумпційними але й продуктивними. Як наслідок належить до причини, так осяги праці повинні належати до того, що їх запрацював. Приватна власність це не сила, але право основане на Божому і природному законі. Виклад, оснований головно на трьох папських енцикліках: Рерум Новарум, Квадрагезімо Анно й Дівіні Редемпторіс, (передостанній з сегорічних) тревав від 18.35 до 19.40. Дискусії не було. На салі около 40 осіб.

Чемберлен провадить англ. політику

В англійських парляментарних кругах переконані, що премієр Чемберлен буде тимчасово сам провадити закордонну політику Англії. До помочі собі взяв льорда Галіфакса яко тимчасового управителя мін-ва закордонних справ. А зробив се премієр Англії тому, щоб не обтяжувати відповідальністю нового міністра за ті потягнення, які зробив сам. Щойно після щасливого переведення переговорів з Італією премієр переведе зміну англійського правительства.

З сойму

Заява Жидівського Парляментарного Клюбу.

Жидівський посол др Зомерштайн зложив у соймі заяву слідуючого змісту: В цілім ряді промов, що їх виголосили члени Жидівського Парляментарного Клюбу як у буджетовій комісії так і в повнім соймі, представили ми політичне, господарське і суспільне положення жидівського населення в загальних, основних рисах, як і в звязку з діяльністю поодиноких ресортів і їх відношення до прав і потреб жидівської меншини. В сій заяві хочемо подати висновок, який випливає з невідхильною конечністю з тої жидівської дійсности. Міститься він у фактичній нерівности горожанській і політичній зі знехтуванням виразних приписів конституції, в безкарнім шкалюванні жидівського народу і жидівської релігії, в правній дискримінації, що виявилась у зарядженнях ректорів у справі т. зв. лавкового ґетта, в браку безпеки життя, здоровля і майна жидівських горожан, в запереченні нашого права до господарської праці й екзистенції, в голошенні навіть з офіціяльних місць кличів про господарську екстермінацію в формі економічної боротьби з Жидами, в підпиранні і здійснюванні тих кличів публичними фондами, в толеруванні бойкоту і пікет, ставленням еміґрації як одинокого способу розвязання жидівської проблеми в Польщі, у впровадженні „нумерус нуллюс" для Жидів у державних і самоврядних урядах і підприємствах. Се над вираз тяжке положення жидівського населення не відбере нам одначе відваги протиставитися всяким ударам, звідки вони не йшлиби і не ослабить в нічім нашої незломної волі перетривати як також не зменшить нашого довіря у власні незнищимі сили, ні віри в здоровий моральний і політичний інстинкт польського народу. Домагаємося повноправної і фактичної рівноправности. Ми певні, що станеться вона дійсністю, коли широкі верстви польської демократії матимуть належний їм вплив на хід публичних справ у державі. Жидівське безоглядне позитивне відношення до буджету міністерства військових справ і до справ оборони держави так важної для кождого горожанина окреслили ми в окремій заяві на буджетовій комісії. Тепер хочемо проголосити протест супроти вище представленого положення жидівського населення, суперечного з конституцією й основними кличами лучення всіх горожан для осягнення спільного добра. Робимо се в формі принятій на парляментарнім терені: будемо голосувати п р о т и предложеного скарбового закону. (Ми подали в цілости жидівську заяву, бо вона взірцево обдумана й оброблена. Та добачуємо в ній одну помилку, а саме надію, що польська демократія справедливо полагодить справу меншин. Преціньтадемократія вже була при владі — і щож вона справедливо полагодила?).

Лікарський фейлєтоник.

Ярська кухня

Відживляючися ростинними потравами слід тямити, щоб тіло мало достаточну скількість усякого матеріялу, потрібного до відбудови. В тих складниках, що їх потребує орґанізм, мусить бути білковина, якої багато в зернятках збіжжа, в стручкових ростинах нпр. в горосі й фасолі, далі в хлібі, набілі й яйцях; мусить бути мучка, яку знаходимо в збіжжу і бараболях; мусять бути соли, яких найбільше, поруч інших складників, у яринах; мусить бути цукор, в який дуже багаті овочі; врешті мусять бути товщі. Словом, ярська кухня повинна бути якнайбільш уріжноманітнена. (Д'Емель).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Ґен. Желіговский проти мін. Понятовского.

Ґен. Желіговский критикуючи політику мін-ва хліборобства заявив: „Польща не мала щастя до міністрів хліборобства. Обняття теки міністром Понятовским зродило якнайбільші сподівання. На жаль, ми розчарувалися. Міністерство хліборобства веде тепер хибну і небезпечну політику. Народня справа, т.зв. мужицька проблема, якої ми ніколи в ніякій історичній добі не доцінювали і яка стала жерелом нашої немочі, тепер дуже актуальна. Та справа має дві сторони: політичну і господарську. Мін-во хліборобства кермуючи господарським життям села замість спрямувати зусилля на шлях господарки найменших клітин, якими є громади й волости, дало вільну руку добровільним організаціям, в дійсности субсидіованим і платним, а ті знову пожираючи багато засобів не тільки загальмували, але й звихнули великі лінії самоврядної господарки! Тільки самоврядування може піднести добробут хліборобських мас, усуспільнити їх і виховати здоровий державницький інстинкт. Поважаю міністра Понятовского як людину, але не маю до нього довіря як до міністра хліборобства."

Привіт ППС зїздові людовців.

На зїзд людовців у Кракові наспів привіт від ППС (Поль. Партії Соц.) такого змісту: Найсердечніше вітаючи ваш зїзд, впевняємо вас про цілковиту солідарність широких працюючих мас в імя спільної боротьби за свободу і права народа. Далі накликується у привіті до спільної боротьби проти „всяких тоталізмів, що анархізують внутрішне життя і чигають на свободу польського народу та незалежність його батьківщини". Разом з вами, каже привіт, буде боротися до останнього віддиху за право рішати про долю Польщі.

Совітська армія й Комінтерн.

Большевицький маршал Ворошилов виголосив промову з приводу 20-ліття червоної армії. Він заявив м. ін., що технічне випосаження червоної армії значно зросло, зокрема сильно розвинулися: артилерія, панцирна зброя і летунство. Ворошилов весь час покликувався на воєнні досвіди з війн в Еспанії та Китаю. Крім того виконано технічну реконструкцію збройних морських сил СССР. Казав, що моральна сторона червоної армії добра; військова партійна орґанізація (армія) становить боєвий відділ компартії, могутно зединений і вірний ділу Леніна і Сталіна. Окремо обговорив справу шпигунів і зрадників у червоній армії. М. ін. згадав як „шпигунів" б. команданта воєнної фльоти Орлова, б. команданта військової морської академії Лудріна, б. команд. балтійської фльоти Снокова й ин. Вкінці навів недавну заяву Сталіна про змагання до викликання світової революції.

Литовці і Жиди.

З Ковна звідомляють: Президент Литви А. Сметона з жінкою і міністром війни та иншими достойниками був на торжестві, урядженім „Союзом жидівських фронтових жовнірів Литви" у 20-ліття її незалежности. З того приводу президент Сметона виголосив промову, в якій висказав признання Жидам і дав їм запевнення вічної приязни литовського народу. В інтервю, даним ред. „Ідіше Штімме" Рубінштайнові президент Литви запевнив Жидів, що нова конституція Литви в нічім не нарушить прав Жидів і вони матимуть фактичну автономію.

Франція в сітях комунізму.

З офіційних даних французької комуністичної партії довідуємося, що та партія має тепер на терені Франції 12.992 кружків, 976 секцій і 71 реґіональних управ. Найбільше скомунізована т. зв. паризька округа, де на терені департаментів Секвани, Сен-е-Уаз і Сен-е-Марн є 4.016 комуністичних орґанізацій. В самім Парижі комуністична партія має 1.415 кружків. Засоби комуністичної пропаґанди незвичайно багаті й могутні. Наклад головного орґану комуністичної партії „Л'Іманіте" має нераз поверх 2.000.000 примірників. Крім того комуністичні французькі орґанізації розпоряджають у Франції і кольоніях 71 льокальними часописами. Приязні взаємини з Совітами і цілковита свобода большевицької акції коштують Францію дуже дорого і в майбутньому наразять її на поважні небезпеки і внутрішні потрясення. Утворення т. зв. „людового фронту" з комуністами узалежнило французьке правительство від їх становища в державних справах, а орґанізаційна єдність соціялістичних професійних союзів з комуністами позволила комуністам опанувати союзи, що дається завважити в раз-у-раз частіших страйках.

Палестина анґлійською домінією.

Чотири анґлійські посли: Моррісон, Ведґевуд, Сінклер і Ґазелет відбули на днях розмову з премієром Чемберленом і зложили йому писемний меморіял. В нім узгляднили потребу надання домініяльного статута Палестині. Се булоб найлучше розвязання палестинської справи на думку тих 4 анґлійських послів. Коли з Палестини не вдалосяб зробити домінії, тоді треба необхідно вдержати плян поділу Палестини на дві части, щоб рятувати авторитет Анґлії.

Індія мріє про відзискання повної незалежности.

В м. Гаріпур (Індія) відкрили в суботу 19 м. м. 51 сесію паніндійського конґресу. Новий предсідник конґресу, радикальний індійський боєвик за волю, Субгас Бозе, виголосив промову, в якій заявився за відокремленням Індії від британійської імперії. По відзисканні цілковитої незалежности можна буде заключити з Великою Британією добровільний союз. Індія не є ворожо настроєна до анґлійського народу, тільки вона ворог Великої Британії, як світової потуги. Велика Британія кермується засадою дівіде ет імпера, яка присвічувала також створенню індійської конституції. 300.000 учасників паніндійського конґресу поміщувалося в окремо побудованім бамбусовім місті, що має фарму з 500 коровами.

Жінка командантом небезпечної банди.

У Варшаві від довшого часу якась гарна жінка вабила до авта підхмелених мужчин, що виходили з ресторанів, авто везло їх за місто і там ограбовувано їх до нага. На днях поліція зробила засідку. Оден конфідент удавав пяного і сів з тою панею в авто. За містом обскочили авто грабіжники й почали свою роботу. Тоді надїхала поліція і всіх злочинців імила. Командант їх Антоніна Ґадомска, дорожкар, що був у змові, Юзеф Дриль, инші бандити: Леон Драгон, Едмунд Пец, Антоні Прокоповіч і Мечислаф Глуфчиньский.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Місяць праці в Марійській Дружині у Снятині. Марійська Дружина Пань, наймолодше товариство в Снятині, та здається зі всіх місцевих товариств найрухливіше. Видно се з його діяльности та його досягнень за один місяць, себто в січні б. р. В першій половині того місяця відбулися місячні сходини, сповідь, св. Причастя і членська Служба Божа. Відтак докінчення збірки в користь найбідніших зі шкільної дітвори на передмістю Балки. Дня 19. І. б. р. о годині 5 веч. устроїла Марійська Дружина Пань в кімнатах Української Захоронки спільну „просфору“ для членок та запрошених Пань зпоза Марійської Дружини, з цілю: оживлення товариського життя та наближення Марійської Дружини до тих пань, що до неї ще не вписалися. „Просфора“ протягнулася поза 11 годину ночі і пройшла дуже мило серед поважних гутірок переплітаних колядами. Дня 23. І. б. р. відбула Марійська Дружина Пань свої загальні збори, на які прибули всі Дружинниці (крім одної хорої) та кандидатки, навіть замісцеві. Збори відкрив молитвою о. містодекан і провідник Дружини, о. Ілія Оренчук. Предсідницею зборів вибрано одноголосно п. Евгенію Добрянську, а секретаркою п. Н. Лисякову. Зчерги відчитано протокол з перших загальних зборів, що відбулися 1. XI. 1936 р. та силою яких повстав Марійський Кружок Пань в Снятині. Звіт з 14-місячної діяльности зразу кружка, а від 19. XII. 1937 р. Марійської Дружини Пань, відчитала дружинниця Ст. Фелицька, замість дуже заслуженої у повстанні та розвою Марійської Дружини секретарки п. М. Процівної, перешкодженої недугою. Зі звіту довідуємося, що Марійська Дружина відбула 28 сходин Дружинниць і кадидаток та 5 засідань виділу. Праця у Дружині розвивалася в трьох напрямах, а саме: 1) пізнання обовязків Марійських Дружинниць (реферати о. М. Фелицького), 2) особисте освячення дружинниць (конференції, духовні читання, сповіди, св. Причастя, Служби Божі, адорації Найсв. Тайн й реколєції), 3) виконування любови ближнього (опіка над найбіднішими зі шкільної молоді, доживлювання дітей, обділено 32 дітей обувою, 17 дівчаток суконочками, 29 дітей біллям, 14 хлопчиків убранням, опіка над знемощілими, хорими, бездомними та уділювання їм запомог чи в грошах, чи в харчах, чи то в опалі). Дальше довідуємося зі звіту, що Марійська Дружина започаткувала була продаж катол. видавництв, часописей, девоціоналій та церковного світла, але задля браку приміщення мусіла кіоск зліквідувати. Марійська Дружина числить 21 дружинниць і 4 кандидатки. При дружині розвивається секція жіночого дорослу, зорганізована як Марійський союз. Дня 19. II. 1937 р. Марійська Дружина разом з парохіяльною читальнею „Скала“ влаштувала Академію для вшанування 900-ліття проголошення Пречистої Діви Царицею України. Збори ухвалили влаштувати святочні сходини дружинниць з приводу річниці: 1) проголошення IV універсалу Українською Центральною Радою, 2) проголошення злуки Української Західної Республики з Українською Народною Республикою та 3) бою під Крутами. Сходини ці зорганізував виділ Марійської Дружини разом з виділами парохіяльних читалень „Скала“ в Снятині і Потічку дня 30. І. 1938 р. в домівці української бурси. На сходинах прочитав реферат про ту потрійну річницю Др І. Подюк, що його зібрані дружинниці й члени „Скали“ вислухали з великим зацікавленням та увагою, а о. містодекан І. Оренчук подякував референтові за цікавий реферат і молитвою закінчив сходини та один місяць праці в Марійській Дружині.

Примас Мадярщини, кардинал Середі, рішив утворити в рамах організаційної комісії 34 Міжнароднього Евхаристійного Конгресу нову комісію, яка матиме завдання запізнати широкі мадярські маси з засадами корпоративного устрою,висловленими в папській енцикліці „Квадрагезімо анно“. Предсідником тої комісії іменовано архикнязя Франца Йосифа. Жінка архикнязя обійме провід професійних жіночих організацій. Як відомо, молода архикняжа пара бере дуже активну участь у всіх проявах католицького життя на Мадярщині. Заступником предсідника тої комісії іменовано б. державного підсекретаря Форстера.

У Ґренаді (Еспанія) утворено окрему комісію для відреставрування мистецьких творів і архітектури, знищених еспанськими комуністами в часі домашньої війни. Вандалізм марксистів довів у деяких місцевостях до жахливої руїни. В Астурії нема напр. ні одного вівтаря незнищеного. Завдяки ініціятиві згаданої комісії почали вже віднову катедр у Толеді і Сіґуенці.

Американські католики в цифрах. „Оссерваторе Романо“ приносить в одному з останніх чисел слідуючі статистичні дані, запозичені з католицького церковного альманаху Злучених Держав П. А. на рік 1938: Загальне число католиків ЗДПА, Аляски і Гавайських островів виносить 20,959.134 себто на 223.945 більше як попереднього року. Священиків є 31.649 себто на 541 більше ніж в 1936 р. Всіх церков є 18.526 (139 більше). В останньому році навернулося 62.062 осіб. Визначною подією в релігійному житті ЗДПА було посвячення Мексиканської Семинарії, в якій студіює тепер 360 студентів богословя.

На підставі найновішої статистити Чин Братів Менших (Бернардинів і Реформатів) має в цілому світі: 104 монаші провінції, 25.464 монахів, в тім священиків 11.849, питомців 5.912, братчиків 7.703, крім того 10 архиепископів, 51 епископів, 38 апостольських вікаріїв і префектів і 18 дорадників св. Римських Конґрегацій.

Нові видання

К. П.: **На водах Полісся.** Враження й думки очевидця. Львів 1938. Накладом Української Катол. Організації. Відбитка з „Нової Зорі“. Ст. 89+3 нпґ. Формат: 18.4×12.8 цм. Ціна 50 сот.

Отся актуальна брошура написана священиком, що знає сучасні церковні справи і має око маляря. Тому вона дуже займаюча під оглядом річевим у відношенні до пекучих справ неоунії і під оглядом мистецького запримічування. Се одинока брошура в українській мові про сучасне Полісся й заслугує на якнайбільше поширення особливо на Поліссі. А. Ч.

Лев Чачковський — др Ярослав Хмілевський: **Княжий Галич** (з мапами та ілюстраціями). Станиславів 1938. Накладом дра Ярослава Хмілевського. Ст. 77+2 нпґ. Форм. 15.5×22.5 цм.

Антін Лотоцький. **Св. Володимир Великий,** життеписне оповідання з ілюстраціями Мирона Левицького. В 950-літню річницю хрещення України-Руси. Вид-во „Криниця“ в Перемишлі при „Українськім Бескиді“. Перемишль, 1938. Ст. 64. Форм. 12×15 цм. В тексті 21 ілюстрацій.

Збірник фізіографічної комісії. Випуск VII. За редакцією проф. Миколи Мельника. Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові. Математично-природописно-лікарська секція. У Львові 1938. Ст. 52. Формат: 24×16 цм.

О. П. Білозерський: **Димарівка живе,** сучасна повість. Бібліотека Українського Кооператора ч. 1. Львів 1938. Сторін 205, формат 15×21.5 цм.

Борис Ольхівський: **Вільний нарід,** Варшава, вид-во Варяг, 1937. Ст. 91+V—XX. Бібліотека Українського Державника. Форм. 15.2×21.5 цм.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ Сьльонзкі заявив у соймі, що є 124 таких держ. підприємств у Польщі, до яких НКП (Найв. Контрольна Палата) не заглянула ще ні разу відколи істнує Польща.

ОРҐАН ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ „Красная Звезда“ звідомляє, що відомий лист комсомольця Іванова видано накладом компартії в 2 міліонах примірників. Той лист обовязково кольпортують в червоній армії.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЄР ШУШНІҐ виголосив промову, яку вважають свого рода відповідю на промову канц. Гітлера. Канц. Шушніґ заявив м. ін., що австрійське правительство буде боронити незалежности Австрії всіми можливими способами. Австрія відкидає форму людового фронту і форму правління диктатури, відкидає всяке партійництво, отже й націонал-соціялізм.

В ҐРАЦУ (Австрія) відбулася велика націонал-соціялістична маніфестація. Хтось вивісив гітлерівський прапор на ґрацькім ратуші. Власти звільнили бурмистра та замкнули тамошній університет і техніку.

В БЕРЛІНІ приняли промову австрійського канцлера Шушніґа з резервою, бо се не була промова в дусі великонімецькім, тільки гаряча афірмація австрійської окремішности.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР промовляючи до давних боевиків націонал-соціялістичної партії домагався рішуче звороту кольоній. Проти ворожої пропаґанди виступить німецьке правительство дуже енергійно.

В РОМУНІЇ відбулося всенародне голосування над новою конституцією. За нею голосувало майже 100 процент голосуючих. Проти конституції голосувало тільки 5 тисяч осіб.

РОМУНСЬКЕ ГОРОЖАНСТВО можна буде дістати в будучности тільки на основі окремого закона для кождого поодинокого петента.

В ШВАЙЦАРІЇ всенародним плєбісцитом ухвалили закон про державну контролю приватного военного промислу.

В ЕСТОНІЇ відбулися вибори до парляменту. На загальне число 80 мандатів — 60 здобув т. зв. „Національний Фронт“.

В ІТАЛІЇ видали ряд протижидівських заряджень. Італійська преса пише, що вони звернені не проти італійських Жидів, тільки проти світового жидівства, яке виступає завзято проти фашизму.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ, соціяліст Шпаак, заявив, що Союз Народів тепер здискредитований і тому неможливо спирати на нім закордонну політику Бельґії.

ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЕН припоручив анґлійському амбасадорові в Берліні Гендерсонові, щоб довідався, чи німецьке правительство згодилосяб на переговори з Анґлією. Амбасадор Гендерсон відбув нараду з німецьким мін. Ріббентропом в тій справі.

ЛЬОРД ҐАЛІФАКС, новий міністр закордонних справ Анґлії, заявив, що ціль анґлійської закордонної політики се мир. Анґлія не могла поминути нагоди прийти до порозуміння з Італією. „Не боюся Італії, говорив льорд Ґаліфакс, ні ніякої іншої держави, бо **знаю характер** Анґлії. Знаю, що Велика Британія ніколи не зачне війни, хіба що вона буде слушна і неминуча. Знаю також, **що В.** Британія зачавши війну не перервалаб її доти, доки як звичайно не осягнулаб перемоги“. Міністр Ґаліфакс се рішучий прихильник порозуміння Анґлії з Італією й Німеччиною.

В МАНДЖУРІЇ цісарським приказом оповіщено національну мобілізацію. Приказ зредаґований тими самими словами, що японський приказ мобілізації.

КИТАЙСЬКІ ЛІТАКИ збомбардували японський остров Формозу.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало проти узнання Манджурії Німеччиною.

НОВИНКИ

Загальні Збори Союзу Українських Адвокатів відбулися у Львові 26 лютого при участи 70 адвокатів і адвокатських аплікантів. Президентом СУА остав далі др К. Левицький.

Протиукраїнські авантури студентів. 25 лютня с. р. польська студентська боївка вдерлася до салі львівського університету, в якій проф. Янів провадив семинар української мови з українськими студентами. Боївка домагалася „перервання лекції", а коли проф. Янів запротестував, напасники зачали вигукувати всякі протиукраїнські оклики та побили українського студента Максима Телішевського. Щораз „лучше"...

До бюра Головної Управи „Рідної Школи" у Львові при вул. Сикстуській ч. 46 вломилися злодії і вкрали стінний годинник, зелене сукно зі стола та скрипку.

„Товажиство Кредитове Земске" виставить в березні с. р. на ліцитацію ряд маєтків у Галичині за неплачення податків. Належать до них у львіським воєвідстві м. ін. маєтки Тишкевичів і Ромерів вартости 2 міл. зл.

Черновецька „Рада", недавно завішений орган української національної партії в Ромунії, почала знову виходити.

Гр. Карло Гуйн, б. намісник Галичини в 1918 р., помер у Відні в 81 р. життя. Від нього 1 листопада 1918 р. перебрали владу представники Української Національної Ради.

У Львові повстав комітет для підготовки загально-польського конґресу дитини.

В лікарських кругах Станиславова велике вражіння викликала вістка про те, що один з віденських медичних інститутів задумує вислати в найближчім часі до Станиславова спеціяліста для дослідження численних випадків занедужань на рака в Станиславові. Статистика виказала на основі скількости пацієтів, полыських горожан, які прибувають до Відня лічити рака, що пропорціонально на Станиславів припадає найбільше число занедужань на рака („Хвіля" ч. 1079).

В Сільці коло Єзуполя на приходстві о. Петра Янкевича скінчили самогубством підрізавши собі жили дві доньки емеритованого дир. української ґімназії в Станиславові Д. Джерджа, 23-літня Софія і 21-літня Меланія. Нещасні дівчата приїхали з мамою в гості до діда о. Янкевича. Сей випадок викликав велике вражіння в цілій оклиці. Причина самогубства родинні непорозуміння.

Автобусову комунікацію мають значно поширити в горах і на Покутті з весною с. р. Урухомлять комунікацію між Порогами—Солотвиною — Богородчанами—Надвірною та Надвірною—Тисьменичанами—Станиславовом. На відтинку Коломия—Яблонів буде введена постійна цілорічна комунікація. Уліпшать рух і получення з зелізницею на відтинку Коломия—Косів—Кути та урухомлять комунікацію між Жабєм і Косовом й між Жабєм і Ворохтою.

Гумор. — Ніщо нового. — Чи ти читав, що винайшли машину, яка може ствердити, коли хто говорить неправду. — То ніщо особливе, з такою машиною я вже 12 літ жонатий.

Політичний гумор. — Кажуть, що Дирекція державних лісів в Польщі в найблищім часі отворить свій театр: вже має одну л ь о ж у... — Льожу? Та яку? — А масонську...

Змінили назви стацій: Граничний Пункт під Снятином-Залучем на Граничний Пункт під Снятином, Янів на Янів Львівський, Оттинія на Отинія, Радивилів коло Бродів на Радивилів, Скала на Скала Подільська й Устрики на Устрики Долішні.

Читальня ТШЛ повстала в Пилявщині під Товмачем.

Кооперативна Рада у Варшаві відмовила дозволу на зареєстрування українських Райфайзенок у Почаєвичах і Солонську пов Дрогобич, хоч на терені їх праці нема ніякої кредитової кооперативи... Словом, *любов ближнього процвітає*...

В Шешорах пов Косів загальні збори виключили з „Просвіти" місцевого пароха за те, що занадто мішався до справ товариства. („Експрес Вечорни" ч. 2396).

Бучацьке староство розвязало два відділи Т-ва „Луг" за „діяльність шкідливу для держави".

Інвестиційні роботи зачнуться вже 10 березня, отже багато скорше як в попередніх роках.

В с. Поболовиці холмського повіту знайшли в землі урни з паленої глини, виповнені попелом з людських костей. Устійнено, що урни походять зперед 2000 літ.

У варшавській опері треває від кількох днів страйк. Весь персонал окупує театр.

В с. Зажец в Люблинщині невідомі справники висадили в воздух кілька гробів.

В Красноставі згоріла фабрика меблів. Шкоди виносять 100.000 зл.

Під Сандомиром збудують міст на Вислі, куди переходитиме автострада Варшава-Львів. Роботи зачнуться весною с. р.

Суд в Ченстохові засудив 13 зелізничників, обвинуваченых за хабарництво, на кару вязниці від 12 до 6 місяців.

Збірні твори марш. Пілсудского розійшлися в накладі 450.000 примірників.

На 7 місяців арешту засудив познанський суд робітницю Лісек, яка висмівала католицьку релігію.

Брат Троцького увязнений. „Курська Правда" звідомляє, що в Дімітріевску відкрили брата Троцького, який перебував там під назвищем Бронштайн. Його увязнили.

В Чехословаччині сконфісковано всі часописи, які критикували останню велику промову канцлера Гітлера. Сконфісковано м. ін. навіть давний орґан президента Бенеша „Ческе Слово".

Німецький міністр скарбу оповістив надзір держави над недвижимим майном всіх релігійних віроісповідань. Узасаднив се цілями оборони держави.

Німецький драматург, Тільо фон Трота, погиб у самоходовій катастрофі вертаючись з премієри своєї нової штуки „Гудрун" у Шлезвігу. Фон Трота був одним з найближчих співробітників Альфреда Розенберґа та шефом нордійської секції в партійнім уряді заграничних справ.

В Парижі виставлять на ліцитацію рукописи Муссолінія й Гітлера. Рукопис Муссолінія се перша частина статті про прихід фашистів до влади в Італії. Рукопис Гітлєра се призначення Рема провідником орґанізації комбатантів.

Політичний гумор. — Властива інтерпретація приписів: Державним урядникам не вільно належати до масонерії, але масонам вільно бути державними урядниками. („Врублє", ч. 9).

Дочка б. англійського премієра Мек-Доналда стала суддею. Недавно заручилася вона з покоєвим малярем, що викликало велике обурення у висших англійських кругах.

Міжнародній конґрес астрономів відбудеться у Стокгольмі в серпні с. р.

Комуністична партія Америки має 75.000 членів.

Спорт. В неділю 27 лютня відбувся у Львові на ледовищі „Погоні" елімінаційній гаківковий метч між б. мистцем Польщі Краковією та Україною. Цей важкий метч, до якого Україна заквалїфікувалася здобуттям віцемистецтва м. Львова, Україна програла у відношенні 4:0 (2:0, 1:0, 1:0). Програна України з рутинованою гаківковою дружиною Краковії була до предвидження. Натомість приємно розчарувала д. численну публику (около 4000 людей) рішуча оборона та відвага наших молодих гаківкарів. Вислід метчу можна вважати частинним успіхом України з куди сильнішим противником. З України виріжнилися Скрипій на воротах, Диць о і Бучацький. Суддювали пп. Бухгольц з Варшави і В. Кухар зі Львова.

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли дириґенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відбєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **О. Стефан Височанський,** совітник Митрополичої Консисторії і довголітній парох у Краснім і Перегноєві перемишлянського повіту, помер 27 лютого с. р. у 80 р. життя і 54 р. священства. — В.Й.П.!

† **Стефан Гладишовський** емеритований суддя, б. сотник УГА, член всіх українських товариств у Калуші і багатьох товариств у Львові, помер 20 лютня 1938 р. у Львові в 59 році життя. Покійний був великий інтелектуаліст і добрий оповідач, приклонник мандрівного спорту, любив молодь та опікувався нею. Був опікуном пластових відділів у Калуші. В 1930 р. попав в тюрму з провідниками Пласту, після чого стратив посаду судді. Згодом перенісся до Львова і тут брав живу участь в українськім житті. В. Й. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Пані Др І. К. Ваш лист спізнився, але дійшов. Дуже дякуємо. Жадані брошурки висилаємо.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли цвіте бузок.
ПАКС: Прокажена й Ординат Міхоровский.
СТИЛЕВЕ: Історія одної ночі й ревія.
ТОН: Останній поїзд до зруйнованого міста.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 6 березня 1938. Ч. 17 (1117)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

НЕБЕЗПЕЧНО ТРІС РОСІЙСЬКИЙ ВЕЛИТ

Гине до решти стара ґвардія большевизму з рук червоних.

З приводу монстр-процесу, який тепер відбувається в Москві, вся французька незалежна преса без виїмку пише, що не видно вже ніякої ідеї в божевільно кривавих репресіях Сталіна і ГПУ. Се прояви очевидного розвалу. Один з найповажніших парижських щоденників, орган катол. фахових організацій „Ль'Об", каже, що не можна уважати забезпеченим такого правительства, яке приневолене уряджувати аж такі гекатомби між своїми власними керівниками. Якби в Росії йшло всьо так добре, як про се говорить Сталін, то він не мусівби жертвувати старої ґвардії большевизму. З теперішнього процесу видно вже зовсім виразно, що російський моноліт тріс небезпечно, коли треба його скріпляти таким червоним цементом крови. Таксамо пише й соціялістичний щоденник „Попілер": З першого Політбюра російської революції, яке мало 7 членів, тільки Ленін помер своєю смертю і живе ще на свободі сам Сталін. Всі інші „зрадники". Пять зрадників на сім начальників, сего чейже забагато навіть на Росію! — Розвал СССР для нас рівнозначний з можливістю відбудови великої української держави. Тому Українці скрізь повинні консолідуватися і приготовлятися до того, щоб у відповідній порі не зробити ще раз попередних блудів, які всі щодо одного мали своє жерело в непризнаванні одної постійної Голови, бо перший-ліпший хотів бути міністром або отаманом, а меншої ранґи для себе не признавав. Тепер найбільш небезпечний для будучности всеї української нації дух розвалу, який сіє Дмитро Донцов у „Вістнику", пропаґатор вольової „роскоші ножа і крови". — Цікаву механіку московських монстр-процесів знаменито малює Троцький, що ми докладно реферуємо в окремих статтях „Нової Зорі".

Крестінський відкликав зізнання зложені під примусом.

З Москви звідомляють: По відчитанні акту обвинувачення всі підсудні признались до страшних закидів, які їм робить прокуратор, з виїмком одного Крестінського. Він заявив, що бере назад свої зізнання зложені в слідстві, бо зложив їх під примусом. Троцкістом був аж до року 1927, а тоді острим листом зірвав з Троцьким. Копію того листа забрали йому при ревізії й вона повинна бути в актах. Прокуратор Вишинський: Такої копії нема, є інша. — Крестінський кричить: „То не може бути!" Предсідник трибуналу прикликає його до порядку. Крестінський кричить: „Всьо неправда!" Його заява викликала велике вражіння й порушення між дипльоматами і представниками заграничної преси.

Як виглядають підсудні?

Підсудні в новім московськім процесі виглядають більше вимучені та помарнілі ніж у процесі Пятакова. Особливо марний і пригноблений Бухарін, головний з живучих ідеольоґів большевизму. Сильно змарнів також Крестінський, але найбільше зі всіх подався б. начальник чрезвичайки Ягода. Він має понад 40 літ і був недавно мужчина в силі віку, а тепер виглядає як немічний старець. Ті, що бачили його ще в травні 1937 р., тепер з трудом його пізнають. Всі підсудні зреклися оборонців з виїмком двох лікарів, Плетнева і Козакова. Оборона всеодно на ніщо не придасться в „свобідній державі диктатури над пролєтаріятом".

Засудили греко-католицького священика.

З Камінки Струмилової пишуть нам: Дня 8 лютня с. р. відбулася судова розправа проти о. Пашковського, греко-катол. пароха с. Добротвора. На тій розправі суд засудив о. Пашковського на 6 місяців вязниці без завішення кари за те, що о. П. охрестив дитину римо-католицьких родичів на їх жадання. О. Пашковський боронився тим, що він списав протокол з родичами дитини при свідках, в якім вони згодилися на охрещення їх дитини в греко-катол. обряді, і щойно тоді охрестив дитину. На розправі батько дитини зізнав таксамо. Проти присуду Окружного суду вніс о. П. відклик до Апеляційного суду у Львові.

Поліція забирає метрики у парохів.

До греко-катол. парохіяльних урядів у Вирові, Стрептові, Горпині, Желехові, Добротворі і Спасі, пов. Камінка Струмилова, прийшли недавно посторункові поліції і зажадали видання метрикальних книг. Поліція відіслала метрики до прокураторії Окружного суду в Золочеві. По кількох днях звернено метрикальні книги. Нащо забирали ті книги, невідомо.

Характеристика льорда Галіфакса.

Анґлійські ґазети пишуть, що новий міністр закордонних справ, льорд Галіфакс, одержав блискуче образування, дуже любить літературу й займається богословськими справами і студіями. На тому підложжі, в часі коли був віцекоролем Індії, був у дружніх взаєминах з Ґандієм. Крім того він один з лучших мисливих Анґлії. Галіфакс споріднений з найбільш аристократичними анґлійськими родинами. Б. анґлійський премієр Болдвин сказав раз про нього: „Він складається у 25 процентах з розуму і в 75 процентах з характеру."

Скляні гроші.

Американці задумують пустити в обіг скляні монети. Проби дали цілком вдоволяючі висліди. Нова монета буде зроблена зі скляної маси, яка не розбивається. Секрет складу тої маси держать у тайні. При дальшій обрібці ту масу можна барвити в ріжні краски. Спеціялісти твердять, що фальшування скляних монет рішучо неможливе. Нові гроші будуть більше гіґієнічні, як теперішні, бо їх можна буде мити й дезінфекціонувати. Справа введення скляних монет буде остаточно вирішена в Америці в найближчім часі.

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а всі церковні гроші слід негайно пересилати на вкладкову книжечку

Т-ВА ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

„Своячка Пилата"...

Про сучасну ситуацію в Европі.

Европа вже давно не була в такім вирі подій як знайшлася тепер. Щойно пролунали вісти, принесені мілітарним річником Союзу Народів, про поверх сім міліярдів золотих долярів виданих державами на зброєння в 1937 р., коли ще в 1932 р. видано тільки чотири міліярди й триста міліонів золотих долярів, а в 1913 р., себто в рік перед великою війною, воєнні видатки виносили всего два і пів міліярда. Число постійного касарняного війська піднеслося в 1937 р. на 8 міліонів 500 тисяч людей, коли перед великою війною виносило воно всего 6 міліонів. Всім відомо, що ті офіціяльні цифри далекі від правди, бо нема такої держави, яка не укривалаб висоти свого військового буджету під ріжними іншими формами. Отже ще люди по оповіщенні тих високих цифр не прийшли до себе зі здивування, як наспіли нові потрясаючі вісти: промова канцлера Німеччини Ґітлєра, димісія анґлійського міністра заграничних справ Ідена, виїмковий стан в Ромунії, оповіщений правительством патріярха(!) і нова конституція в Ромунії, яка тамошнього короля робить диктатором з владою, яку мав диктатор Еспанії заки зачався в ній страшний розвал, — далі потрясаючі вісти з кривавих побоєвищ в Китаю і в Еспанії та вісти про дивні події в совітській дипльоматії, причім на перший плян висувається справа Бутенка. Словом, міжнародне життя попало в такий круговорот, що мир Европи й усего світа зачинає подобати на човно схоплене великим виром.

В тім вирі чути щораз більше дивних закидів і критик. І так, ліва преса закидає Ґітлєрові, що він відхиляючи всякі предложення у справі спільних конференцій, мимо того хоче заключення пресових договорів між державами, щоб уникнути критики світової преси, а інакше каже, що пресові напади можуть викликати війну. На тій підставі закидають йому, що він хоче знищити сейсмоґраф, який сиґналізує землетрус. Тимчасом якраз в тих полосах землі, де можна сподіватися землетрусів, сейсмоґрафи се дуже цінна річ.

У звязку з промовою канцлера Німеччини стоїть важна і цікава тепер справа Австрії. Задля неї на 20 днів спізнилася промова Ґітлєра. В тім часі наступило сильне потрясення суверенности австрійської держави відомою розмовою Ґітлєра з Шушніґом, канцлером Австрії. Тепер видно вже виразно, як балянсувала маленька Австрія між двома велитнями, то є між Італією й Німеччиною, серед дуже тяжких внутрішніх обставин.

Коли по убиттю Дольфуса далека протекторка Австрії. Франція зачала внутрі щораз більше відчувати замішання й тим самим ослабав її зовнішний вплив, — Австрія віддалася під опіку Італії зі страху перед Німеччиною. Тимчасом Італія вмоталася в абісинську справу, чим ослабила своє становище в середній Европі. Отже з тої причини мусіло прийти до відомої розмови в Берхтесґадені, де канцлер великої Німеччини подиктував канцлерові малої Австрії, хто має засідати в його правительстві. Тоді Европа, як пише „Пті Парізієн”, умила руки на зразок Пилата... Франція й Анґлія ні словом ні письмом не запротестували проти того, а про чинну допомогу Австрії й говорити нема що. Італія, заангажована в Африці, також ні словом проти того не обізвалася, а навпаки ще й порадила Шушнігові, щоби старався порозумітися з Німеччиною. Вправді канцлер Шушніґ виголосив опісля промову, якою Німеччина не може бути вдоволена, але його спротив у таких обставинах довго потривати не може. Скорше чи пізніше німецька сила зачне входити щораз більше й дальше в дунайський басейн. І мабуть недалекий той час, коли подібну розмову як з Шушніґом відбуде Гітлер також з преставниками інших слабших від Німеччини держав. Словом, всі держави й народи між Балтійським і Чорним морем не матимуть іншого вибору як порозумітися з Німеччиною або з СССР. А що значить слабим „порозумітися” з міцним, легко додуматися.

В тій альтернативі моглаби зробити пролом лиш одна Анґлія, якби вона не була заангажована на Далекому Сході, де Японія загрожує не лише Китаєві, але посередно також великим анґлійським домініям, Індії та Австралії. Від удержання їх при собі залежить світове становище Анґлії.

Европа ділає на взір Пилата вже не відтепер. Перше її подібне ділання наступило тоді, коли вона проголосивши засаду самоозначення народів, не тільки не виконала тої засади, але навіть віддавши одні народи під владу другим, не припильнувала забезпечення можности бодай їх культурного розвитку. Европа на вид насильств умила руки свої і заткала вуха свої. Консеквенція умивання рук поступає дальше й відбувається вже не тільки супроти недержавних народів. Сей процес посунеться очевидно нестримно дальше — зовсім таксамо як посувався процес розкладу старого поганського Риму, коли його високі урядники зачали умивати руки на вид злочинів. І вже нестримно йшов той процес аж поки міцна кавуля Ґерманця смертельно не розвалила голови останній своячці Пилата на мармуровому форумі Риму...

Словом, вир подій стає все більший і крутиться все скорше. Може Провидіння Боже дозволить також українському народові виплисти з того виру державною нацією. Се в великій мірі залежить також від нас самих, від нашої внутрішньої консолідації, від чистоти родинного життя в наших масах, від їх моралі та привязання до своєї Церкви, без чого неможлива сила ніякого народу.

Цікаві прояви сучасної ситуації в Европі подаємо в огляді преси в сім числі „Нової Зорі”.

Кольонізація поунійних дібр

Польський уряд скольонізував значну частину т. зв. поунійних дібр, які перед скасуванням унії були власністю уніятської Церкви. Однак польська держава, не будучи власником тих дібр, не могла теж перенести їх власности на польських кольоністів. Отже на цю буджетову сесію сойму внесено проєкт закону, на основі якого у відносних гіпотечних книгах має бути, не зважаючи на вище згаданий стан, занотоване право власности польських кольоністів. У тій справі забрав на повному засіданні сойму дня 24 лютня ц. р. голос пос. др Степан Витвицький, який сказав м. ін.:

Предложений проєкт закона змагає до полагодження дуже важного питання поунійних дібр, однаковож він полагоджує ту справу фраґментарично і суперечно з основними засадами права. Фраґментарично — бо з цілого комплексу того питання виймає тільки деякі особливі справи, що торкаються земель, які є в посіданні кольоністів, суперечно з правом — тому що досі правним власником згаданих дібр є католицька Церква. Загально відомо, що добра уніятської Церкви були безправно сконфісковані і перебрані в посідання православною Росією. Тій конфіскаті підлягли у свойому часі добра девяти тисяч уніятських парохій і двох соток уніятських монастирів. Простір тих всіх земель обіймає менше більше 148.000 гектарів. З відновою польської держави, а по уступленню Росії вступила назад у свої давні права власности католицька Церква і вона досі бедперечний власник тих недвижимостей, що найвиразніше признав уряд Річипосполитої в конкордаті, заключенім з Апостольською Столицею, в якім під арт. 24 сказано, що польський уряд признає права правних осіб церковних і монастирських до всіх движимих і недвижимих маєтків. Зновже в уст. 111 покликаного артикулу постановлено, що „справа дібр, які були відібрані у Церкви Росією, Австрією і Прусією, а які тепер остають у посіданні польської держави, буде полагоджена пізнішим договором”.

Отже в конкордаті є в тій справі дві основні постанови: найперше, що польський уряд узнає за католицькою Церквою власність тих дібр, і друга — що остаточне означення правного становища тих дібр застережено пізнішому договорові, який має бути заключений між Апостольською Столицею і польським урядом. З відновою польської держави посідання тих дібр перейшло в руки ріжних інституцій і навіть фізичних осіб. І так посідання одної частини тих дібр виконує римо-католицька Церква, дальших поодинокі православні парохії, інших польська держава, а ще інших поодинокі приватні особи. Саме в цілі наладнання тих правних відносин навязані були між польським урядом і Апостольською Столицею переговори, що мали довести до умови, яка в тій справі булаб титулом до перенесення власности. Бо досі польська держава, будучи в посіданню тих дібр, є тільки їх посідачем — підкреслюю це — а не є їх власником і тому, не будучи власником, не може перенести права власности на нікого іншого. Булиб два правні способи для унормування правного титулу в тій справі. Один правний спосіб це бувби закон про вивласнення тих дібр, а другий спосіб бувби договір між польським урядом і Апостольською Столицею. Польська держава — підкреслюю це з натиском — досі такого договору не заключила, отже не має ніякого титулу до права власности (пос. Бакон: Але ведуться переговори). Очевидно є переговори, але нема ще договору. На правничій Комісії заявив п. міністр Сьвентославский, що та справа є предметом розмов і що нібито о. Нунцій мав дати свою згоду на те, щоби згадані добра перебрала польська держава, але відносної умови не заключено. Навіть сам законодавець розуміє те, бо в 1-шім уступі законопроєкту говорить, що „власність земельних недвижимостей, які колись належали до правних осіб католицької Церкви уніятського обряду і були забрані Росією, а з хвилею віднови польської держави перейшли в посідання держави, може бути зазначена в гіпотечних книгах як власність осадників”. Сам отже законодавець стояв на становищі, що ті добра тільки в посіданні польської держави. На якій отже правній підставі може бути в гіпотечних книгах зазначене право власности до тих дібр на річ осадників, які перебрали те посідання не від власника, а від польської держави? Інтенцією тих всіх фундаторів і жертводавців, які передали власність згаданих дібр уніятській Церкві, було, щоб вони по вічні часи служили Божій справі. Єдиний правний власник тих дібр — уніятська Церква, яка одинока має право до посідання тих земель і до свобідного розпоряджування ними. Тому той законопроєкт може стати законом, але ніколи не може стати правом із тих причин в імені Української Парляментарної Репрезентації заявляю, що ми будемо голосувати за нашим внесенням меншости на відкинення цього законопроєкту.

Заклик кардинала Фавльгабера

„Дейли Телеґраф” звідомляє з Мінхену, що тамошній кардинал Фавльгабер оголосив пастирський лист проти всіх націонал-соціялістичних часописів, які поміщують напади на католицьке духовенство. Той лист, відчитаний в мінхенських церквах, взиває вірних не читати і відмовляти передплату згаданих часописів. „Вороги Церкви — каже кард. Фавльгабер — стараються тепер по невдалих спробах знищення християнства, зогидити духовенство. Однак конкордат хоронить іще священичий одяг, який заслугує на таку саму пошану як однострій німецького вояка. Пастирський лист кінчиться словами: „Горе народові, що не слухає Божого слова і позволяє на зневагу своїх священиків!”

Справа схоплення ґен. Мілєра

Адвокати, що заступають інтереси родини б. провідника російських еміґрантів ґен. Мілєра, достарчили ряд цікавих даних у тій справі французьким судовим властям і пресі. Показується, що ґен. Скоблін, обвинувачений за зорґанізування схоплення ґен. Мілєра, від довшого часу виступав у подвійній ролі: ділав на користь російських еміґрантів і совітського правительства. Ґен. Скоблін мав стояти на чолі розвідки орґанізації еміґрантів. Та розвідка ділилася на два відділи: перший, т. зв. „внутрішня лінія”, мав наглядати над внутрішнім політичним життям російської еміґрації у всіх краях, другий, т. зв. „зовнішня лінія”, мав орґанізувати розвідку на терені СССР. Адвокати виказують, що всі емісарі, висилані Скобліном до СССР, діставалися в руки ГПУ зараз таки на совітській границі. Ґенерал Скоблін здобув собі довіря ґен. Мілєра обіцянкою реорґанізації диверзійної акції на терені Совітів, яка підупала по схопленні ґен. Кутєпова. Остання зустріч ґен. Мілєра була зорґанізована ґен. Скобліном, щоб сконтактувати ґен. Мілєра з аґентом, який мав потвердити поважні успіхи Скобліна на терені Совітів. Схоплення ґен. Мілєра мало уможливити ґен. Скоблінові, довіреному ГПУ, обняти провід над російською еміґрацією. Одначе останній лист ґен. Мілєра перешкодив тому.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Польонізація наших західних окраїн

„Діло” в ч. 40 принесло отсей допис:

З початком місяця січня ц. р. зачалася в парохії Дубрівка, пов. Ніско, в нечуваний спосіб акція кількох агітаторів за переходом на латинство. Парохія Дубрівка не тільки окружена латинниками, але й сильно порозсівана, вірні живуть далеко від церкви так, що тяжко тримати її в руках, тому всяка агітація має тут легкий доступ. Тому ті агітатори (головні: Подпора Маріян з Шиперок і Куменґа з Яроцина) кинулися (покищо) на дальше віддалені від церкви місцевости й повели між греко-католиками агітацію, вживаючи морального натиску. Говорили вони: „Цілу парохію Дубрівку мусимо замінити на латинську. Хто не перепишеться, того будуть виселювати геть. Хто не запишеться на „Поляка”, то не дістане праці при центральних закладах” (а в цих околицях на зарібки великий голод). Далі казали ті агітатори: „Цей і той перейшов (тут вони наводили найлішних парохіян, які нібито переписалися), а ти сам лишився...” — В такий нікчемний спосіб виманювали підписи деяких парохіян. Ню працю добре зорганізовано, агітатори ходили всюди вже з готовими друками. Були випадки, що ті, які ніби „добровільно” перейшли, не клали своїх підписів, або чоловіки Поляки записували своїх жінок греко-католичок без їх відома і навіть проти їх волі! Потім деякі приходили до гр.-кат. пароха і з плачем заявляли, що вони підписували заяву під моральним примусом, а деякі зовсім не підписувалися на латинство. Через те в багатьох мішаних родинах настала ворожнеча. Одну жінку (Юлія Лях), що протестувала проти безправного записання її на латинство, муж Поляк побив. Були такі, що не скінчили ще 14 літ, а змінили обряд! Вислід тої агітації такий: за 3 тижні 104 переходів! Населення римо-католицьке супроти гр.-кат. під впливом такої агітації тепер дуже шовіністично наставлене. Повстає ворожнеча і навіть явні погрози латинників: „Їх (гр.-католиків), мовляв, треба всіх звідсіля вигнати”. Свій нескриваний шовінізм показали якісь дикуни тим, що вночі з 29 на 30 січня ц. р. вибили в гр.-кат. богослужебній каплиці (церковці) в Шиперках усі шиби. Шиби били колами, бо виломили рами. Агітація й досі не перепинена. Парох о.-Павлик Роман інтервеніював у цій справі особисто в старості в Ніску, доказуючи, що переходи відбуваються під сильною моральною пресією, що діється багато зловживань, що через те повстала велика ненависть римо-католиків до гр.-католиків на терені його парохії і що вже беруться до биття шиб у церковці, при чому агітація і далі не вгавае. Староста відповів, що він не входить у те, чи хто добровільно чи під моральною пресією кладе свій підпис (згоду) на перехід, але приймає до відома сам формальний акт зголошення зміни обряду... Агітація очевидно йде дальше і чим вона закінчиться, не знати. Інша річ, що це відлетіла полова, передовсім ті, що були в розсіянні між латинниками, далеко від своєї церкви. Але сам факт морального насилля, як і те, що так легко можна змінити обряд, є згірпаючий. „Тепер — кажуть агітатори — нічого не коштує зміна обряду, але пізніше може багато коштувати”. Взагалі вживають всяких засобів, щоб тільки довести до ліквідації нашої парохії в Дубрівці. — Як добре ми тут, на західних окраїнах, розуміємо те, що сталося недавно у Гриниках на Волині!...

„Громадський Голос“ про кооперацію

П. з. „Не вбивати самодіяльности народу” „Громадський Голос” в ч. 6 приніс статтю, в якій читаємо м. ін.:

Наша кооперація вже від довшого часу переживає іменно ідейну кризу, котра довела до того, що в нашім кооперативнім русі беруть верх абсолютно некооперативні, а то й протикооперативні явища. Перед нашою кооперацією стоїть у весь ріст загроза, що вона готова перемінитися в свою протилежність, цебто в протикооперативну, а навіть в протисуспільну організацію...

Головна причина нездорових відносин у кооперативнім русі се те, що провід кооперативних осередків захопили ріжними некооперативними способами елементи, котрі не мають в собі кооперативного духа ні за макове зерно. Коли кооперацію перед кільканацять роками в трудних обставинах будували громадянські діячі з ідейних, безінтересовних спонук, то з хвилею її матеріяльного скріплення звернули на неї свою увагу люди з матеріялістичними цілями і зручною тактикою опанували весь кооперативний центр. Здобувши раз своє становище на горі, ці елементи всупереч кооперативній ідеї помалу, але послідовно перемінювали кооперативний рух в одну бюрократичну машину. Цей бюрократизм до того абсолютно зцентралізований і з нього, як з кожного хоробливого централізму, випливають усі нездорові і шкідливі явища в нашій кооперації. Про все, що має робитися в тисячних кооперативах, можуть рішати не їх члени, навіть не їх управи і надзірні ради, але виключно начальні директори Центросоюзу і Ревізійного Союзу. Ця політика дирекції ЦС і РСУК іде по лінії найскрайнішого тоталізму тих держав, де не лишається найменшого місця для здорової ініціятиви, почину і свобідної самодіяльности громадян, але де все має бути сковане найточнішими поліційними приписами, видаваними міністерським осередком. Сьогодня РСУК своїм ревізорським апаратом, а ЦС загрозою кредитового бойкоту довели до того, що навіть найбільші окружні союзи кооператив не можуть приняти найостатнішого писаря без дозволу ЦС і РСУК. Тенденція обох центрів іде в тім напрямі, щоб так самовільно накидувати урядовців також сільським кооперативам.

...З того централізму повстає страшна шкода для української національної справи: вбивається ініціятиву і самодіяльність повітів і сіл, а у кооперації в центрі родиться бюрократична, мертва машина, що до селян і до народніх справ відноситься зимно, з почуттям екзекутора та на всі національні справи дивиться виключно зі становища високоплатної і щонайменше два рази платної посади. З того централізму для національної справи повстає страшна руїна не лише для кооперативної ділянки, але для цілого суспільного життя. Бо найцінніщим скарбом нації є самодіяльність народніх мас. Одиниці легко можуть зломатися і легко щезнути. Начальні директори нині можуть бути тут, завтра там, а позавтра їх може зовсім не бути. А коли народні маси звикли до самодіяльности, то дадуть собі раду самі в кожній ситуації... Робім направу лиха, заки ще не запізно. — Р. П.

Промова Шушніга

Що про неї пише світова преса.

Французька преса присвячує багато місця недавній великій промові австрійського премієра Шушніга.

„Ентрансіжан”

признає мужню поставу Шушніга, але дивиться песимістично на будучність Австрії: Шушніг заявляє, що берхтесґаденське порозуміння означає: „Дотн, та ні кроку дальше!” Та ба! Чи може він ручити за се? І чи можемо ручити ми за се? Адже ніхто не повірить, що всі претенсії Гітлера обмежаться до зміни одного міністра у Відні. В Берхтесґадені розіграно тільки прольог драми, яку підготовлено завчасу і яка входить у програму пангерманізму. Невже Гітлер задержиться на прольогу?

„Попілєр”

пише так: „Дотн, та ні кроку дальше”. Тимчасом річ зовсім очевидна, що Гітлер твердо рішений іти „дальше”. Положення Австрії належить розглядати в його динамічнім аспекті: порозуміння в Берхтесґадені було для Гітлера тільки етапом і німецька преса того зовсім не скриває.

„Аксіон Франсез”

боїться, що „сам Шушніг не робить собі ніяких оман у справі матеріяльної сили, якою він розпоряджає в краю. Його промову треба розуміти як розпучливий крик о поміч.” На думку часопису, відповісти на той крик моглаб тільки Італія. Вся справа в тім, чи Рим почує крик Шушніга. Коли ні, то се буде доказом, що Італія остаточно погодилася з думкою про німецьку експанзію в сторону Адрійського моря. Положення тим більше парадоксальне, що Італія боролася з тою експанзією до часу, поки експанзія мала австрійську форму. Невже Італія знесе зі сторони сильного правительства те, чого вона не приймала зі сторони слабого правительства?

„Евр”

Шушніг бореться, кілько може, один. Чи можна вимагати від нього чогось більше? І коли край буде поставлений перед вибором — „аншлюс” або смерть, ніхто не матиме права осудити його, коли він не схоче смерти. Така може бути історія і других держав, які покищо зовсім не хочуть бути втягнені в орбіту Німеччини. Та коли покажеться, що вони ізольовані, вони будуть примушені згодитися на те як на менше зло — і того дня скажуть нам (Німці): В чому річ? Ви невдоволені? Адже вони самі не жалуються.

„Прагер Прессе”

Ся газета пише оптимістично: Промова Шушніга потверджує, що в цілім ряді країв просипляється спротив проти німецької експанзії. Порівнаймо нинішне положення з тим, яке було тому місяць. Ромунія звернулася обличчям до заходу на 180 степенів, Югославія — обличчям до Чехословаччини на 90 степенів. Польща також здержала напади на Чехословаччину. Італія злагіднила свій тон супроти Англії...

„Еко де Парі”

пригадує, що в найближчих тижнях Париж і Лондон будуть змушені силою фактів занятн якесь виразне становище в чехословацькій справі. Шушніг не даремно заявив, що справи австрійська й чехословацька в суті зводяться до одної справи.

„Ноє Фрає Прессе”

Европа і ввесь світ стоять напередодні чогось нового. Чи воно несе людству добро чи зло, чи новий порядок буде лучший від старого — ніхто ще не може сказати. Будемо сподіватися, що на розвалинах старого світа розцвіте лучше життя та що народи, обхоплені трівогою, вкінці успокояться.

Про польську статистику

„Век Нови” в ч. 11.039 приніс цікавий телєфонат з Варшави п. з. „Катастрофальний стан польськости в Галичині а спис населення з 1931 р.” Зміст: В дискусії над рефератами б. воєводи Д.-Борковского й гр. С. Лося промовляв м. ін. проф. Е. Ромер зі Львова. Він виказав цифрами катастрофальний упадок польського елєменту, який у Галичині чисельно систематично меншає в порівнанні з Українцями. Процес той відбувається щораз скоршим темпом. Тимчасом спис населення з 1931 р. в порівнанні зі списом з 1921 р. виказує, що число римо-католиків зросло значно більше ніж число греко-католиків. Проф. Ромер каже, що се можна вияснити тільки одним способом (тут у „Веку Новім” біла пляма). Тому перший обовязок вирівнати страти Поляків у Галичині й відбудувати авторитет держави, а щойно потому можна говорити про стабілізацію відносин... (Цікаво, як п. Ромер думає здійснити „вирівнання страт”, коли вони систематично поступають: сеж в такім разі поява стихійна).

Розмова смока з колібром...

„Курєр Варшавский” в ч. 53 приніс цікавий допис з Праги п. з. „Чеські відгуки по Берхтесґадені”: Кліо, богиня історії, уносилася над розмовою смока з Нібелюнґів з гарним тирольським колібром, б. австрійського жовніра Гітлєра з сином австрійського генерала Шушнігом. Побідила сила брутальна, безоглядна, ліпше передумана й обчислена — по тім як завела перша спроба, в часі якої убили Дольфуса. Перша спроба завела тому, бо тоді на Бреннері появилися італійські дивізії. Тепер не появляться, бо заняті деинде. І тепер німецькі сили, значно скріплені й зібрані разом, напружені до одного скоку на старій лінії. Ціль її знов — Багдад. Перший етап — наддунайський басейн, вже здобутий позисканням Австрії. Безпосередньо, сягненням руки, мають Німці і Чехословакію. В ній є їх „троянський кінь”: три міліони Німців у компактній масі. Все те бачить і розуміє чеська публична опінія, але не паде на дусі: не видно в ній і слідів дефетизму. Се доказ моральної сили і кріпкости малого чеського народу, який століттями витримує германську навалу... „Ческе Сльово” пише, що нема причин до неспокою, ні господарських, ні політичних, бо Австрія втримає свою незалежність. Та процес внутрішньої консолідації в Чехії треба приспішити... Трудно се виконати, бо се вимагає згоди з німецькою партією Гайнляйна, а чи вона схоче годитися по тім, що сталося з Австрією? Преміер Годжа заповів „приспішення меліорації в области меншинних справ”... Та чи зрозуміють судетські Німці, що направду свобідними можуть вони бути тільки в демократичнім устрою? — М. Ш.

„Стріча двох народів“

Італійська преса оповістила на видних місцях комунікат про візиту канц. Гітлера в Італії, що має незабаром здійснитися. При тім італійські ґазети широко обговорюють італійсько-німецькі взаємини. Головний фашистівський орґан „Джіорналє д’ Італія” пише м. ін., що візита Гітлера в Італії буде не тільки маніфестацією ідейної солідарности двох устроїв, але й торжественним потвердженням політики оси Рим—Берлін. Інша фашистівська ґазета „Стампа” пише, що побут канц. Гітлєра в Італії се буде не тільки формальність віддання візити Муссолініеви, але се буде передовсім стріча двох народів і маніфестація їх співпраці. Візита канц. Гітлєра відбудеться започатком травня с. р. і потревае 8 днів. Канцлєр відвідає Рим, Фльоренцію і Неаполь. В Римі замешкає в Квіріналі. Підчас візити відбудеться перегляд італійської фльоти, сухопутньої армії, летунства і фашистівських орґанізацій.

На тайній розправі

Що зізнавав Троцький перед норвежським судом, що говорив на норвежське правительство і як того слухали Норвежці.)*

Перші дні свого увязнення в Норвегії (властиво свого рода інтернування, бо Троцький сидів у приватнім домі — Ред.) згадує Троцький як дні блаженного спокою по нечуваним напруженні „московського” процесового тижня. Якже гарно було сидіти самому з жінкою без новин, без депеш, без листів, без телефонатів, без чужих облич!

Та як тільки надійшли перші газети, каже старий редактор Троцький, інтернування перемінилося в тортуру... Се неймовірна річ, яке місце займає брехня в нашім публичнім житті! Перекручують навіть найзвичайніші факти. Та суть справи не в звичайних щоденних перекручуваннях , що являються як вислід противенств соціяльного життя, малих антагонізмів, або несовершенства людської душі. Далеко страшніша та брехня, якій служать великанські державні апарати, що підпорядковують собі всіх і все... Московські промовці брехали в ріжних мовах і в ріжних порах дня і ночі..., вони пояснювали, як і чому зорганізував я убиття Кірова, хоч про його істнування за його життя не думав я богато більше, як про істнування якогонебудь китайського генерала. Промовець без таланту і без знання повторяв глупий сплет фраз, які тільки липка брехня могла держати в купі: „Мовляв союзом з Гестапо (таємною поліцією гітлерівців) задумує Троцький побороти демократію у Франції, викликати перемогу ген. Франка в Еспанії, упадок соціялізму в СССР і передовсім знищення нашого любого, великого, геніяльного...” (Сталіна). Голос промовця звучить скучно і заразом безсоромно. Зовсім ясно, що тому стандаризованому клеветникові таксамо цілковито байдужна Еспанія і Франція як і соціялізм. Він думає про хліб з маслом. Піддаватися такій тортурі неможливо довше як дві або три мінути. Кілька разів на день приходила та сама думка без респекту: Чи людство аж таке дурне? І таксамо часто заміняв я зі своєю жінкою висказ: „А прецінь не можна було припускати, що вони аж такі нікчемні!”

Найбільше мучила Троцького непевність його положення. Та нарешті настав день розправи проти 5-ох фашистів, що опівночи напали на помешкання Троцького в цілях грабунку, який частинно дійсно виконали. Соціялістичний міністр справедливости в Норвегії став на становищі, що той напад був „молодечим вибриком”. Отже вони відповідали як обвинувачені з вільної стопи, а зате соціяліста Троцького, потерпівшого свідка в тій справі, привело на суд 12 поліцаїв соціялістичного правительства, — бо далеко сягають могутні руки червоної Москви. Що за гротескові появи і противенства приносить час, в якім живемо! Розуміється, соціялістичне правительство Норвегії зі страху перед Москвою зажадало від суду, щоб зарядив тайну розправу, бо не сподівалося нічого доброго з зізнань Троцького як свідка ні для Москви, ні для себе. Суд мусів вволити волю правительства. Троцький як свідок зізнавав у порожній салі, тільки 12 поліцаїв сиділо на місци публики. А праворуч від нього 5 сумних героїв нічного нападу на дім еміґранта. Були се, пише Троцький, типові представники здеклясованої дрібнобуржуазної молоді. Вони слухали з напруженою увагою, що Троцький зізнавав. На лавах присяглих сиділо 18 суддів з народа (в тім розуміється 6 заступників). Були се по части робітники, по части дрібноміщани. За плечима трибуналу сиділо кілька високих урядників правительства. Предсідатель трибуналу заборонив суддям присяглим підчас зізнань Троцького робити якінебудь записки, очевидно зі страху перед Москвою. Але той сам предсідатель не переривав Троцькому за 4 години його зізнань ні один раз, хоч, як з притиском підчеркує сам Троцький, він давав предсідникові норвежського суду доволі нагод переривати зізнання. Та суддя культурного і свобідного народу памятає, що він суддя навіть тоді, коли на нього натискає чужа сила і його власне правительство. Троцький зізнавав як свідок під присягою. Зрештою таку саму свободу давав предсідник трибуналу адвокатові обвинувачених фашистів. Отже адвокат питав Троцького:

— Чи міністр справедливости між услівями, під якими свідка впустили до Норвегії, не заявив, що свідкові не вільно оповіщувати статтей на актуальні політичні теми?

— Таке пояснення в тих днях сам міністр справедливости уважавби був неприличним! Я-ж політичний письменник, від близько 40 літ. Се, панове судді і присяглі, моє звання і рівночасно зміст мого життя. Чи правительство поважно моглоб домагатися, щоб я з вдячности за візу вирікся моїх поглядів і їх представлювання? Ні, правительство додатково само себе очорнює. Коли мене Кольбернсон просив дати інтервю до „Арбайтерблядет”, я питав міністра жартом, чи того інтервю не вважатимуть вмішуванням в норвежську політику. Але міністр відповів дослівно ось що: „Ні, ми дали вам візу, отже ми мусимо представити вас нашій публичній опінії”. Отже в присутности норвежського міністра справедливости і Мартина Транмеля та за їх мовчаливою згодою відповідав я на поставлені в інтервю питання, що совітська дипльоматія в італійсько-абісинській війні давала Італії злочинно поміч, що московське правительство се взагалі консервативний чинник, що правляча совітська каста займається систематичним фальшуванням історії, щоб вивисшити себе, що европейська війна неминуча, коли не здержить її революція і т. д.

Далі зізнавав Троцький перед судом, що в Норвегії появилася його „Автобіографія”[1]) і то накладом видавництва правительственної партії. В передмові до норвежського видання Троцький вибичував культ непомильности Сталіна, бонапартистичну самоволю його і його кліки та пропаґував конечність скинути бюрократичну касту. Що більше! Навіть на кілька днів перед інтернуванням Троцького орґан правительственної партії „Арбайтерблядет” помістив довше інтервю Троцького з нападами на московське правительство. Норвежські міністри очевидно читали свій орґан, але навіть видаючи розпорядок про інтернування не сказали в нім, що те актуальне інтервю належить до причин інтернування, але покликалися на старі статті, печатані у Франції й Америці! Неправдивість твердження правительства Норве-

*) Гл. статті в „Новій Зорі”: „Нова книжка Троцького” ч. 7, „Суть сталінізму” ч. 8, „Як караються комуністи” ч. 9, „Жах тоталізму” ч. 10, „Суть троцкізму” ч. 11, „Три інтернаціонали” ч. 12 і „Соціялісти між собою” ч. 14.

[1]) Ми її свого часу досить докладно зрецензували в „Новій Зорі”.

Богородчани, 25. II. 1938 р. П. Т. **Пром-банк, Львів.** Припадаючу на мене від моїх пяти вплачених уділів дивіденду за 1937 р. в сумі зл. 8.75 — прошу вписати на рахунок шостого уділу а решту вплачу внедовзі ратами. З року на рік **більшаюча дивіденда** — впевняє мене, **що уділ Пром-банку** — це **найкраща льоката капіталу** і тому грошей не вибираю. З належною пошаною, Ів. Іванів.

7% дивіденди виплатив своїм членам за 1937 р.

Пром-Банк

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

ОСИП НАЗАРУК 22)

Враження з Волині

— Тай дурніж ми, каже, були, дурні! Був тут, знаєте, такий міністер, Столипін звався, мабуть знаєте, каже, бо ви мусите бути вчений.

— По чімже ви міркуєте, що я „вчений”? питаю.

— А окуляри на носі...

— Ну, того ще замало до вчености, кажу йому сміючись.

— Ну, менше більше досить, каже старий мужик, і говорить далі:

— Отже той міністер Столипін хотів нам, каже, наше дрібне поле, розкинене нераз милями, в одну купу зібрати, аби кождий хозяїн мав своє поле разом коло своєї хати. А ми дурні як не спротивимося, як не зачнемо ходити на скаргу, що не хочемо нових порядків! Що нам не вияснювали! А ми ні, тай ні. А тоді як не приїде царське войсько, як нас не скличуть на „сход”, як не зачнуть нас простирати на землі та буками бити! Вибили тай питають: А хочете поле мати разом? А ми кажемо: Ні! А вони знов бють і бють. Тай слабші подалися, хто за другим разом, хто за третим. Ну тай перевели нам нові порядки.

Старий мужик відсапнув і говорить далі: Тай скоро ми побачили, що се далеко лучше ніж було перед тим, коли ми ще мали розкинені малі шматки землі. То бувало вийду рано з возом гною тай їду півтора милі на шматок свого поля. Цілий день триває. І коні потомлені і я з ними, бо далеко від хати. Тай кілько раз можна вивести того гною на ті порозкидані шматки? А тепер маю всьо своє поле коло свого дому, коло своєї стайні. Тай розумнийже той міністер був! І кажуть не мужицького роду а так розумівся на хозяйстві! І що ви кажете на то?

— Та нічого не кажу, лучше кажіть ви, бо цікаво говорите. (В дійсности я тоді був лютий на Столипіна, бо вповні оставав під вражінням рос. революційної літератури, отже мене дразнило, що мужик хвалив Столипіна).

Старий мужик радо оповідав далі: А бувало, каже, вже пожнемо хліб на полях і в копи посладаємо. А тут як насуне туча! Ми тільки дивимося тай серце болить за нашу працю. А тепер як нам Столипін завів порядок, то я лиш вийду з хати тай всьо бачу. Насувають хмари, вони ще далеко, а я з жінкою і дітьми возимо і носимо до стодоли, як лише велика туча заповідається. Тай все благословимо того міністра. Шкода лише, що Бог не дав йому докінчити нових порядків, видко за гріхи наші. А тепер та війна прийшла. Тай ви сюда зайшли. А як там у вашій Австрії?

— Та як? кажу. А сам не знаю, що відповісти. В уяві стала нужда галицького селянина, який в цілих полосах краю роками мяса не бачить, а подекуди взагалі голодує і за 10—12 сотиків робить цілий літний день на своїм харчі!... Ну, очевидна кривда і каторга, яка ще хіба в Єгипті була. Бо навіть за панщини не могло бути гірше. Отже що сказати тому старому волинському мужикови? Не будуж йому брехати. Кажу загально:

— Вам тут не зле жилося.

— Та коби Бог милував і на дальше! Ну, аякже в вас? Таки не попускає старий.

Прикро мені, отже звертаю розмову на іншу тему:

— Та як? Не так добре як у вас, але скажіть мені ще, як наш нарід, бо миж однакової крови, називає себе тут?

Мужик подумав тай каже: Та ми православні.

— Але й бо Москалі православні, кацапи, кажу, ті що з глибокої Росії сюди находять. Вониж не наші, вони не з того самого народу, що ви і я.

— Та може не з того. Але православні вони і православні ми, до одної

гії, немовби ті старі і далекі статті були причиною інтернування, кидаються в очі. Ба, міністр заграничних справ Когт заявив на прилюднім вічу 10 днів перед інтернуванням ось що:

„Очевидно правительство Норвегії знало, що Троцький і дальше буде писати свої політичні статті, хроніки, але правительство вважало своїм обовязком, стати вірним демократичній засаді права азилю“. Ту промову міністра Когта напечатав офіціоз правительства! Отже публично зложене свідоцтво міністра заграничних справ завдає брехню міністрові справедливости... Панове судді! Під покришкою азилю правительство Норвегії застáвило на мене капкан! Бо чи се не потворна поява, щоб поліційний уряд, який має функцію контролювати паспорти чужинців, переняв завдання — контролювати мою наукову і літературну діяльність і то поза Норвегією?! Правительство наводить як приклад моєї шкідливої діяльности мої статті, що появилися легально в Америці і Франції. Та чи президент Америки або премієр Франції Блюм зверталися до норвежського паспортового бюра, щоб воно брало їх в оборону перед моїми статтями? Домагання, щоб мені заткати рот, походить від Москви. Але правительство Норвегії не хоче того признати, бо тим воно здемаскувалоб свою залежність від Москви — і тому воно свою самоволю прикриває неправдою!...

Так зізнавав Троцький як свідок перед норвежським трибуналом і судом присяглих проти правительства Норвегії, а ні один з правдивих суддів культурного народу не перервав йому ні словом за 4 години таких зізнань.

Що діялося дальше на тім цікавім суді — про те в слідуючій статті.

А. Ч.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

церкви ходимо і той сам хрест цілуємо тай ті самі дзвони нам на похорони дзвонять. Тай всюда наш брат мав доступ, куди пішов. А тепер не знаю, як буде, як ті Австріяки тут посидять. Та ще добре, що от з вами розмовитися можна, а то оповідають, що такі йдуть з тим вашим войськом, що слова людського не знають. Але „дай“ то знає, і навіть сам бере. Всяке оповідають, най Бог відверне та заступить нас перед тим!...

Я почув голод і попращався зі старим мужиком.

А вертаючись до хати, побачив я на подвірю під парканом прилад, якого я до того часу в Галичині не бачив хіба на образку: подвійний зелізний плуг. Памятаю, якби це було сегодня, що той плуг був чистий і блискучий і чепиги мав помальовані на зелено. Моє здивування росло. І дуже змінявся мій погляд на „дику“ царську Росію тай ще більше на тих, що брехали на її дикість.

Не я навернув простого мужика на свій погляд про Столипіна, тільки він навернув мене, а бодай вперве сильно захитав моїми поглядами на монархічну владу в Росії супроти простого народа. І якже було не захитатися в думці перед тими фактами, які я бачив і по такій брехні, якою мене від молодости годовано!..

(Далі буде).

Благодати розпорядку

З приводу заборони участи священиків у світських установах.

Від одного з точних передплатників нашого орґану одержали ми слідуючий оригінальний і поучаючий допис:

Чим більше розписуються ліберальні і націоналістичні часописи і чим більше в суспільности на зборах дебатують про розпорядок Вов. Епископського Ординаріяту в Станиславові, тим більше повстає хаос і розгорячкування. А найбільше той хаос роблять тут і там самі священики, бо не здають собі справи, до чого вони з уряду свого покликані. Дуже сумно свідчить про таких наших священиків, що аж треба було заборони і пояснення Епископського Ординаріяту про участь священиків у світських установах, видно, що священики не розуміли, як мають відноситися до світських установ. Розпорядок Епископського Ординаріяту в сій справі це в першій мірі б л а г о д а т ь для самого священства, що високо підносить його стан і видвигає його з рабства гура-патріотів, а в другій мірі се благодать для установ, бо більше може зробити добра священик для тих установ яко священик, ніж яко член. Я сам передтим належав до всіх місцевих установ яко член; а як вийшов розпорядок Еписк. Ординаріяту, я сейчас повідомив про сей розпорядок всі установи, пояснюючи їм, що Befehl ist Befehl! Наслідок мого вицофання зі світських установ яко члена був такий: Виділ читальні „Просвіти“ просив мене сконтролювати бібліотеку Читальні, чи нема там чогось комуністичного або неморального. Кружок аматорський предкладає мені від тоді до контролі пєси. Луговики і луговички майже всі в днях 22. І. і 30. І. с. р. висповідалися і приймили св. Причастя в наміренні України. Члени Союза Українок майже всі записалися до Апостольства Молитви, а голову Союза Українок вибрано на ревнительку. Молодь господарського вишколу просила мене, щоб я приходив на її лєкції. І так инші товариства тай установи. Чиж тепер не краща праця в тих установах священика яко священика, де може в них ширити Католицьку Акцію?

Одні не розуміють, а другі злобно перекручують розпорядок Еписк. Ординаріяту! Хто не розуміє розпорядку, той нехай просто тримається засади: „Befehl ist Befehl“, а кождий „Befehl“ в Церкві благословенний для того, хто його виконає. А хто розуміє той розпорядок, той виразно видить видвигнення нашого священства, нашої Церкви і всіх наших світських установ і нашого народу. Треба протерти трохи ліпше очи і глибше застановитися, тоді відпаде дебатування і ляментування.

Д р у г и й с в я щ е н и к з П о д і л л я.

Під веселую хвилину

Донцов не зрозумів компліменту.

Тай давно ми вже не читали в „Вістнику“ без літератури, мистецтва, науки і громадського (!) життя такої відсвіжуючої лайки, як та, що появилася в числі за березень. Помістив др Димитрій Донцов статейку, яка „пяним капралем“ нас величає, хоч в редакції „Нової Зорі“ відколи вона істнує так якось складалися відносини, що взагалі не було ще навіть підхмеленого, не то пяного чоловіка. Вся річ в тім, що редактор „Вістника“ не зрозумів компліменту. А саме ми написали, що в „Вістнику“ продукується „степовий ординець“ — і се його вплекло до живого. Тимчасом степовий ординець се такий чоловік, що держався орди, хоч степ широкий і навіть, як відомо, безмежний, отже легко там покинути орду ну і втечи та самопас ходити на грабуночок то грошенят, то інших ласстей, до запіканої горілочки і солодкого вишнячку включно. Значить, коли комусь, що походить зі степів, кажуть, що він „ степовий ординець“, то сеж очевидно комплімент, бо ординці були здисципліновані люди: не даром же так тлумили наших батьків! Парили їх, били, бамбурили і востєхали. Гей-гей! Ще й як! Та що правда, помилитися можемо й ми, бо людська се річ. Отже може й дійсно той, що продукується в „Вістнику“, не заслугує на те, щоб називати його ординцем. Тому др Димитрій Донцов може і мав підставу обуритися на нас. Щож, оправдуємося перед усею Русю-Україною по обидва круті береги Дніпра, Дністра, Сяну, Буга, Стохода і Припяті. І прирікаємо докладніше занятися продукцією з кузні „Вістника“. От на днях появився прекрасний в своїм роді твір нашого приятеля дра Димитрія Донцова під благородним і цікавим заголовком „Де шукати наших історичних традицій?“ Во істину, величавий се твір, думки в нім як горішки або „развесістая клюква“. Ми все казали, що наш приятель Донцов ще стругне нашій нації на памятку якусь прекрасну річ. Ну і стругнув! Незабаром спробуємо виказати деякі прелести з того ґеніяльного твору Мітьки Щелкопйорова, бо всього не виловиш в тій глибині. То бувби пок. Липинський тішився-тішився, якби так був дожив тої щасливої хвилі, коли Димитрій Донцов подарував нашій нації китицю такого „запахущого бозу!“ Пальці лизати, такі вам думки й ідеї смарує, коби здоров був! Побачите, але троха зачекайте, бо то треба писати про те. Аякже. Не можна не писати...

Помер Ґабрієль д' Анунціо

В Ґардоні на італійській Рівієрі помер Ґабрієль д' Анунціо, голосний італійський поет і письменник. Д' Анунціо народився 1863 р. в м. Франкавілля а Маре у провінції Пескара, вірші почав писати маючи 16 літ. В 1889 р. видав трильоґію „Оповідання троянди“, а в р. 1897 дебютував як драматурґ. Д' Анунціо цікавився також політикою. В р. 1897 вибрано його послом до італійського парляменту. В 1915 р. виголошував промови за участю Італії у війні та сам як старшина пішов на фронт, де 1916 р. як летун стратив око. В 1918 р. виконав лет над Віднем, розкидаючи летючки до населення. В 1919 р. д' Анунціо з добровольцями здобув пристань Фюме, в якій виконував диктаторську владу аж до грудня 1920 р. В перших роках фашистівського режіму брав живу участь у публичнім житті, опісля віддався всеціло літературній праці. М. р. став президентом італійської Академії на місце Марконія. Іменовано д' Анунція князем Де Монте Невозо.

Задовження Польщі

Стан довгів Польщі в дні 1 жовтня м. р. представлявся ось як: внутрішне задовження держави виносило 2 міліярди і 100 міліонів зл., емісійні позички 1.7 міліярда зл., на інші внутрішні довги припадало 0.4 міліярда зл. Заграничні довги скарбу виносили 548.9 міл. зл., довги супроти правительств чужих держав 1.7 міліярда зл. Польща винна Злученим Державам Північної Америки 1 міліярд зл., Франції 0.4 міліярда, В. Британії 0.1 міліярда зл. Стан поліквідаційних довгів — 0.3 міліярда зл.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Св. Тома з Аквіну про примат розуму

Де властиве жерело націоналізмів і тоталізмів?

Світосприймання у своїй заснові залежить від постави людини до зовнішнього світу та її підходу до дійсности. Тому що людина перевищає нижчу природу своїми духовими снагами — розумом і волею — підхід до зовнішнього світу і за цим світосприймання в неї залежить саме від цих двох духових людських снаг: бо людина може підходити до дійсності з боку правди, тоді сприймаємо світ розумово і керівником цього сприймання буде розум, — або можемо підходити до світу з боку добра, тоді світ сприймаємо прагненням, хотінням. Керівником цього сприймання, його кермівною снагою, що світ сприймає, буде воля, зглядно почування. Зовнішній світ проявляється людині в обох видах, а людина, маючи дві духові снаги, може й повинна обома підходити до світу, себто сприймати його пізнанням і хотінням, розумом і волею.

Продовж тисячеліть найвидатніші уми вели спір про те, що з цих двох перевищає: добро чи правда? По чиїм боці повинен остати примат, розуму, чи волі? Сей віковий спір, хоч і старий, не перестане бути актуальним доти, доки людина буде тим, чим є, себто доки матиме розум і волю. Від переваги одного чи другого боку залежать далекосяглі висновки так у царині науки, як може ще більше у практичному житті. Коли першенство має ідея правди і тим самим розум, тоді кожен наш суд буде спертий на критеріях, притаманних розумові. Як пізнаюча духова снага розум у своєму притаманному діянні залежний від пізнавального предмету, що до його буття або небуття, буття такого чи іншого, не має ніякого впливу. Розум не творить його, тільки супонує і сприймає таким, як є. Таке відношення розуму до предмету гарантує о б є к т и в н і с т ь, н е з м і н н і с т ь і п о в с я к ч а с н і с т ь усім розумним оцінкам в усіх справах. Суди (оцінки), сперті на дійсності, мають свою вартість по всі часи, серед всіх умовин, ніколи не обманюють і не розчаровують, зберігають нераз перед трагічними помилками, що з них часто нема вже вороття. Колиж віддамо першенство ідеї добра і тим самим волі, тоді матимемо цілком відмінний, а то й протилежний спосіб світосприймання, т. зв. в о л ю н т а р и з м, що в історії „людської" думки виступав і виступає в ріжних видах і відмінах. Волюнтаризм ставить хотіння за основу цілого нашого життя, а його ціль і критерій — добро й користь. Вимоги хотіння добра і його посідання стають провідними в житті і навіть впливають на пізнання правди, а її вартість і значіння, її міра — тільки практичні, добрі або лихі, осяги. Волюнтаризм се філософія таких, що нехтують розумом і його засадами, а за вихідну діяння вважають силу й користь. Світ для них се твір їх снаг; етика се утилітаризм осібняків або загалу, силою накинений підчиненим; право це добуток переваги сильніших; релігія це екзальтація приспаних, божих сил у підсвідомості, сил, що шляхом розвитку переходять до свідомости. В очах таких людей джерелом всієї правди стає людина. Вона сама собі творить власну релігію, власну філософію, власну мораль, естетику й ціле життя, перепоєне субєктивізмом без ніякої звязі з дійсністю та її незмінними, абсолютними законами. У збірному житті волюнтаризм здавлює одиницю, творить з неї складову, механічну частину нації чи держави. Звідси виводяться всякі т о т а л і з м и, тут має своє джерело сублімація вождів, цих „надчоловіків" нації, та націю ставиться на місце, належне Богові. Тут джерело отрути, що її так страшенно втягнуло в себе людство зі своєю культурою без Бога.

Питання взаємовідносин розуму чи волі та переваги, чи примату котрогось з них не могло очевидно вирватися з міркування й рішення такого бистрого і всестороннього ума, яким був скромний домініканець XIII століття св. Т о м а з А к в і н у. Сю проблему висвітлив він у цілому її обємі й у всіх можливих її аплікаціях. Се одна з чолових аксіом Томи, що ними він перепоїв цілу свою велитенську будівлю думки.

Не заперечуючи могутніх вальорів вольового чинника в духовому житті людини признає Тома з Аквіну беззастережно примат розуму над волею. Аксіом: ignoti nulla cupido, це тільки словне оформлення дійсної переваги снаги пізнаючої над хотінням та залежністю останнього від першого. Рушієм усього психічного життя людини являється ум. „Розум це вищий рушій; бо розум порушує сподобу, представляючи їй її предмет; розумна сподоба, якою є воля, порушує змислові сподоби" [1])

„Зпоміж усього, що належить до людини, ум держить першенство". [2]) „Найвищий і досконалий ступінь життя се життя розумне, бо розум може рефлектувати над самим собою й понятн самого себе". [3]) „Зпоміж усіх частей душі розум вищий, достойніший і більше зближений до Бога". [4]) „Розум судить про це, що добре, а що зле. Що розумне, те добре, що нерозумне, це зле". [5]) „Тому то діяння розумне — це діяння чесне". [6]) „Воля не може любити чогось такого, що його не схопив розум". [7]) „Це, що в розумі, є первопочином того, що є в почуваннях, оскільки розумне добро порушує почування". [8])

Коли з природного порядку перейдемо до надприродного, то й тут розум не уступає зі свого становища; його примат триває дальше. Першзавсе первородний гріх менше зранив розум щодо пізнання правди ніж волю в її любові добра. [9])

В підході до надприроднього світу перший розум, посилений першою богословською чеснотою Віри, що її носієм він є, схоплює обявлені правди, приймає їх і після них влаштовує життя. Чеснота Віри, якої носієм є розум, випереджує чесноту Любови Бога, що її носієм є воля. Без Віри годі подобатись Богові. Ціла аскеза, ціла християнська досконалість залежить від В і р и. Незнання й неправда ніколи не удосконалювали людини. І сам Бог респектує розумну природу: цеж бо Його твір, а Церква осудила аґностицизм і ріжного роду псевдомістицизми. Що більше! Св. Тома з цієї основи про вищість розуму не робить вийнятку навіть для Бога. Обмірковуючи проблеми розуму й волі, ідеї правди й любови, кладе він у Бога розум на першому місці. Божий ум се причина істотного порядку сотворінь, а воля се причина їх істнування в часі. Навіть в невисказаній Тайні Найсвятішої Трійці перше походження це походження Бога-Слова, у м о в е, відвічне родження Сина. Так отже у св. Томи інтелектуалізм пронизує всі проблеми та ввесь його світогляд, той світогляд, що його перебрала католицька Церква, той світогляд, що до нього, неначе до скали, розбивалися й розбиваються продовж віків один блуд по другім.

Та всеж таки сей інтелектуалізм Томи не абсолютний. Тома признає велику вагу волі, як чинника конечного людській природі. Людське діяння вимагає спільного починку розуму й волі, пізнання й почування. Правда без любови холодна як труп, не в силі стати життєвим рушієм у діянні людини. Колиж треба назвати те, що чільніше у людини, то Ангельський Учитель вивищує без застережень розум.

Така постава Томи до дійсности не остала без спротиву з ріжних боків. Беручи справу історично, перший, що виступив проти томістичного світосприймання, був Д у н с С к о т († 1308 р.). З іншого боку вдаряли в основи Томи номіналісти, що з них згодом вийшов Л ю т е р. Наступні століття, зокрема XVIII і XIX, се одночасно заперечення умірковаиого інтелектуалізму Томи та вивищування волюнтаризму аж до антиінтелектуалізму Ніцшого включно. Сьогодні можемо оглядати майже цілковите панування волюнтаризму не тільки на всіх царинах людського життя, але і його наслідки. Відворот від життєздатних заснов Томи приносить щораз то нові розчарування. На місці розуму поставлено інстинкт, життєвий порив (élan vital), зов крови, як джерело всякої правди. Так дуже розвинений сьогодні біологізм зводить людину з її педесталу на рівень тварини. Серед таких переконань мати розум це безглуздя. Рацію має той, що примусив другого її признати — без огляду на її дійсну вартість! Нема ніякої певної, сталої, незмінної точки спертя, що її моглоб мати сумління перед очима у своїому поступованні. Послідовно не може бути й бесіди про поступ, бо кождий рух це скок у пропасть. Практичний вислід цього наставлення в індивідуальному житті це нехтування божих і природних законів, що являються абсолютною нормою, яка ніяк не випливає з „зову крови", а навпаки, часто йому противиться. Найбільше однак відбивається це у збірному житті, у взаєминах людей між собою. Передовсім п р а в о стратило свою незмінну базу, а стало привілеєм сильніших. Мірою справедливости стала міра сили. Послідовно карний кодекс се річ релятивна: що в одного карає, у другого надгороджує і хвалить. Практична послідовність того всього — деморалізація, нищення характерів, а останній вислід: н і г і л і з м.

Українці, нарід дуже охочий до наслідування, не остали очевидно поза цим ходом подій. І в нас горять свічки на престолах Макіявелліїв, Ніцших, Бергзонів, Джемсів, [10]) лунають їх кличі й затроюють на загал здорову душу нашого народу. І в нас щораз частіше можна почути згірдливі вислови проти справедливости, правди, краси, чесноти, ба навіть проти Бога; натомість щораз гомінкіше дзвенять гасла: „голос крови", „сила", „гола сила", „інстинкт", „гін", „порив", „роскіш ножа і крови", „ненависть", „аморальність", „шал", „туга за дурнотою", „геройське безумство", „своєзаконність", „ірраціоналізм", „безум", „міт", „легенда", „абсурд", „безглуздя", „одчай", „божевілля" („ревіти мушу, божевіллям розіллятись"), „культ насильства" і т. п. Всі ці кличні слова ще більше дивовижні, коли їм додати прикметники такі, що до них вони не вродилися. Як яркий доказ вистане перечитати кілька сторінок певного роду поширеної у нас „літератури", де при знехтуванні етики слова аж роїться від таких жахливих зіставлень понять. Усе це очевидне п е р е м і ш а н н я п о н я т ь добра і зла не тільки не причиняється до поступу, до вироблення й удосконалення поглядів, спертих на здорових основах, але сим руйнується навіть те, що було з природи добре. Говорення про вироблювання характерів серед таких переконань, це звичайнісінькі т е р е в е н і. Без високого реального, потягаючого ідеалу (поняття у волюнтаризмі проскрибоване!) немислиме вироблювання крицевих характерів. Кого може потягнути абсурд, одчай, безглуздя, ірраціоналізм? Хто буде шукати характерів у цього, що йде за гоном, зовом крови, чи інстинктом? Чого можна надіятися від гону,

1) C. G. III. 25. 2) I. qu. 76 a. 2. 3) C. G. IV. 2. 4) S. Th. III. qu. 6. a. 2. 5) I.-II. qu. 18. a. 5. 6) I-II. qu. 94. a. 3. 7) I. qu. 27. a. 2. 8) II-III. qu. 7. a. 2. 9) I-II. qu. 109. a. 2.

10) Macchiavelli, Nietzsche, Bergson, James — представники скрайного волюнтаризму на ріжних царинах.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Річниця коронації Св. Отця Пія XI в Бучачі. Крім торжественної Служби Б. з діяконами, проповідю, молитов в наміренні Св. Отця (5 разів Отче наш і Богородице Діво), Тебе Бога хвалим при виставленні св. Тайн в монстранції і Многолітствія в церкві ОО. Василіян, відбувся о год. 5.30 веч. в домівці Місійного Інституту вечерок в честь Св. Отця з такою програмою: Вязанка колядок у виконанні орхестри учнів Місійного Інституту ОО. Василіян. Промова, яку виголосив о. ігумен. Зміст промови такий: По святинях цілого світу від Токія, Калькути, Бучача, Риму, Ню-Йорку, Ріо де Жанейра аж до найбільше на північ і полудне віддалених загомоніли нині дзвони, понеслися до небес у всіх літурґічних мовах торжественні співи гимну „Тебе Бога хвалим”. Всі католики полинули нині душею до вічного міста над Тибром, щоб Старцеви, який скінчив вже 80 літ життя і 16 літ на Столиці св. Петра, — 16 літ серед найтяжчих відносин у політичнім світі — вів корабель Христової Церкви, зложити своє гомаґіюм, щоб засвідчити свою непохитну вірність для Престола св. Петра, щоб затіснити свою лучність з Намісником Христа. Найбільші цінности людства, що зближають нас до божества, се релігія і наука, оба найвисші чинники культури, а маю на думці науку правдиву. В правдивій науці займає Св. Отець Пій XI одно з чолових місць. По скінченні дух. Семинарії в м. Монца і Медіоляні, вчився в Ґреґоріянській Академії в Римі, де осягнув степень доктора церк. права, фільософії й теольоґії. Коротко був адміністратором парохії, потому професором вимови в семинарії в Медіоляні, відтак префектом Амброзіянської бібліотеки в Медіоляні, заснованої кард. Боромеєм 1609 р. Ся бібліотека має 250 тисяч томів книг, 25 тисяч рукописів, 200 інкунабулів. В рр. 1909—10 закупив для бібліотеки нових 2.000 рукописів ісламських і арабсько-християнських. Ся бібліотека має право надавати докторські степені: Св. Отець як префект тої бібліотеки осягнув ступінь доктора тої бібліотеки. Має Св. Отець знання мов: латинської, німецької, французької й анґлійської, крім розуміється своєї, італійської. Як учений працював в ділянці фільософії й історії. Написав 3 томи ін 4⁰ церк. історії, працював в історії мистецтва й палеоґрафії, видав рукописи амброзіянської Іліяди. Опісля став префектом ватиканської бібліотеки, скатальоґував рукописи тої бібліотеки і написав також працю: Студії е тесті. Богато Св. Отець зробив як учений на полі науки, але наука не для всіх приступна і не для всіх конечна. Далеко більше потрібна наука віри або релігія. І в тій ділянці зробив теперішній Св. Отець незвичайно богато. Як став папою, уділив перший раз від 1870 р. з балькону церкви св. Петра благословення „Урбі ет Орбі”. Був се вступний крок до розвязання римського питання договором лятеранським. Його перша енцикліка „Убі аркано” з 1922 р. показує думки і наміри Св. Отця. Се продовження думок і плянів його попередника Венедикта XV. Пакс Хрісті ін реґно Хрісті. Як важну ціль уважає зєдинення людства, що шукає мира і єдности під скиптром Христа. Проголошує Ювилей 1925 р., котрий ми й на большевії обходили і уладжували процесії ще в 1926 р. Як завершення Ювилею установив папа Пій XI Свято Царя Христа і в тім святі має відбуватися посвята людського роду Пресв. Серцю Ісуса. Бажання Св. Отця: мир між народами, але виписаний в серцях, не в договорах, навернення некатоликів і управильнення відносин у св. Землі по думці катол. Церкви. Всею силою підпирає Св. Отець Католицьку Акцію. Без співпраці світських людей годі тепер всюди перевести сю думку, тому Св. Отець покликав до життя Католицьку Акцію; се стоваришення католиків всіх станів має відновити і розбудувати католицького духа в суспільности і змагати до того, щоб К. А. проникнула у всі прояви публ. життя і все опанували засади катол. релігії і моральности. Всі католики повинні брати участь в тім апостолуванні. Треба реалізувати загальне священство, як його розуміє Церква. „По довгій ночи надармо закидуваних сітей Церква завдяки Католицькій Акції в нових часах знову набере давньої свіжости”, каже кард. Фавльгабер. Дуже актуальна наука про християнське супружжа. Сей Св. Отець видав 1930 р. енцикліку „Касті коннубії”. Се властиво продовження енцикліки Льва XIII з 1880 р. „Арканум Дівіне Сапієнціе”. Потомство, вірність і святість — се ті добра по науці св. Августина, для котрих добре супружжа. Св. Отець виступає проти новітних блудів у справах надужиття супружжа. „Кожде користування супружжям, при котрого сповнюванню, через примху чоловіка акт позбавлений своєї природної сили обудження нового життя, противиться Божому праву і природі, а ті, що так поступають, обтяжують свою совість тяжкою провиною”, каже Св. Отець. Лікарським, суспільним і „евґенічним” вказівкам протиставить Божу заповідь і голос природи. Виступив проти розводів і ріжних нових форм сужружжа — як часове, товариське і т. д., пригадує приписи Церкви. Ставить тезу про поворот до Божої думки в житю і всіх його проявах. Остерігає перед т. зв. „самодорогою розуму”. Церква це провідник у всіх справах віри і обичаїв. В останнім часі видав Св. Отець енцикліку: Дівіні Редемпторіс, в якій осуджує як найостріше комунізм. — По промові грала орхестра, відтак було висвітлювання образків Св. Отця в церкві св. Петра, в городі, папської ґвардії, Риму — і знов на переміну точки орхестри, деклямація в честь Св. Отця, і знов образки. Всім незвичайно подобалися так орхестра як і висвітлювання дуже гарних, кольорових образків і всі просили ще раз повторити сей вечерок в найблищім часі, що й обіцяно зробити. На тім вечірку в честь Св. Отця крім нашої інтеліґенції і міщанства та учнів і учениць були з Поляків староста Федорович і польський парох.

Учасник.

зову крови, чи інстинкту в людини, що нехтує незмінні, божі закони з їх санкцією і йде за „своєзаконністю” та стає перед голодом або образками Державного Банку?

Ці питання й відповіді на них не теоретичні... Проте треба особливо нам держатись осторонь від хибних, погубних кличів, що вже нераз і неодного розчарували й довели до одчаю. Не що інше а волюнтаризм у своїй скрайній формі нігілізму був причиною большевизму, тієї ганьби і жаху XX століття. Не що інше а волюнтаризм ляг в основу расизму, з усім його самообожанням. Коли бажаємо зберегти наш нарід здоровим і витривалим на важкі досвіди, що супроти них ми поставлені, то треба нам перейнятися кличами, що свою конструктивність можуть піддержати зовом усієї історії людства. Ідучи за вказівками католицької Церкви та за наукою її Ангельського Вчителя, треба нам придержуватися незмінних, вічних вимог Правди.

Перемишль, у березні 1938 р.

Володимир Голинський

Література:

1. Martin Grabmann: Thomas von Aquin Einführung in s. Persönlichkeit und Gedankenwelt. München, 1935.

2. Martin Grabmann: Die Kulturphilosophie des hl. Thomas. München, 1925.

3. A. Horwath, O. P.: La sintesi scientifica di san Tomaso d' Aquino, Roma, 1932.

4. G. M. Manser, O. P.: Das Wesen des Thomismus, Fribourg (Schweiz), 1932.

5. Jacques Maritain: Le Docteur Angélique. Paris, 1930.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СТРИЇ суд засудив 4-ох молодих Українців і одну Українку на кару вязниці від 5 літ до 10 місяців. Їм закидали приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів). Розправа була тайна.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив трьох молодих Українців обвинувачених за те, що мали вбити польського діяча А. Чубу. Обвинувачений Михайло Воробій дістав 12 літ вязниці, М. Загребельний 8 літ, Павло Загребельний 5 літ.

КОНҐРЕС ПОЛЬСЬКИХ ЛЮДОВЦІВ став на ґрунті демократії та остро виступив проти ОЗОН-у і проти партії вшехполяків. Зате з найбільшою симпатією звернувся до ППС в ціли дальшого ведення спільної боротьби. Конґрес ухвалив домагатися демократичної виборчої ординації, називаючи її державною конечністю.

ЛЬВІВСЬКИЙ ЧАСОПИС „Ілл. Ґонец Вечорни” в ч. 1184 на ст. 5 приніс статейку п. з. „Спис населення з р. 1931 сфальшований. Сензаційна теза проф. Ромера.”

ВІДДІЛ СОВІТСЬКИХ ВІЙСЬК увійшов на територію Манджурії недалеко гори Нумі в окрузі Чієнтао. Рівночасно два совітські літаки літали над округою.

В БОЛГАРІЇ оповіщено правительственну відозву до виборців. В ній правительство взиває виборців, щоб вибирали таких людей на послів, які зірвалиб з ненавистю і партійними сварами.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР вручив маршалківську булаву марш. Ґерінґові.

АРХИКНЯЗЬ ОТТОН ҐАБСБУРҐ заявив, що ніколи не зречеться австрійського престола.

АВСТРІЙСЬКІ ВЛАСТИ вислали до Ґрацу три куріні піхоти і частину віденської поліції, щоб успокоїли стирійських націонал-соціялістів.

В ЕСТОНІЇ рада міністрів уповажнила міністра внутрішних справ позбавляти свободи на 6 місяців тих осіб, які міністр узнає за шкідливі для держави.

В ПАРИЖІ продовж одного дня розкупили поверх 8 тисяч примірників книжки Ґітлера „Майн Кампф” у звязку з зацікавленням викликаним недавною промовою канц. Ґітлера.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відбуло наради при участи анґлійського амбасадора в Римі. На нараді устійнено інструкції для амбасадора льорда Перта в Римі, на основі яких він має переговорювати з Італією.

В ЛОНДОНІ відбуваються переговори представників Франції, Анґлії і Злучених Держав Півн. Америки в справі узгіднення розбудови воєнних фльот тих держав.

ҐЕРБЕРТ ГУВЕР, бувший президент Злучених Держав Півн. Америки, має прибути незабаром до Польщі. Він відвідає Познань, Краків і Варшаву.

ВОЄННИЙ БУДЖЕТ Злучених Держав Півн. Америки мають додатково підвищити з 1 міліярда долярів на 1 міліярд і 600 міліонів (поверх 8 міліярдів зол.).

Б. АМБАСАДОР АМЕРИКИ в Берліні Дод заявив прилюдно, що в Анґлії є одна консервативна ґрупа, яка хотілаби, щоб Ґітлер анектував балканські держави з 70 міліонами населення.

В СТОЛИЦІ ТУРЕЧЧИНИ Анкарі відбулася нарада міністрів закордонних справ Балканської Антанти (Югославія, Ромунія, Ґреція і Туреччина). Рішено визнати Італійську Імперію в Африці та навязати зносини з правительством ґен. Франка.

ТУРЕЦЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Ружді Арас в переїзді через Білгород відбув нараду з югославянським премієром Стоядіновичем.

КИТАЙСЬКІ ВІЙСЬКА в провінції Шансі переходять масово на сторону Японців.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР фінансів заявив, що додаткові кредити на війну в Китаю виносять 4.850 міліонів єн.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Звертаємо увагу наших ВП. Читачів на статтю о. дра В. Голинського, яку містимо з приводу недалекого дня, присвяченого Церквою св. Томі з Аквіну.

Українські авдиції найближчого тижня. В найближчому тижні (6—13 ц. м.) львівське радіо тричі кликатиме Українців до радіоприймачів: в неділю 6 ц. м. в год. 8.50—9.00 буде по українськи гутірка для села інж. Романа Голода, на тему „Які телята вибирати до хову", ві второк 8 ц. м. в год. 18.10—18.20 почуємо цікавий відчит ред. Лідії Бурачинської „Українська народня ноша", врешті в середу 9 ц. м. в год. 13.45—13.55 буде щотижнева газетка під ред. М. Ковалевського.

Печеру гетьмана Мазепи відкрили в Києві підчас земних робіт.

Памятник Григорієві Сковороді, українському фільософові з 18 ст., мають поставити в селі Сковородинці, в Харківщині.

Загальні Збори філії Союзу Українських Купців і Промисловців у Станиславові відбулися в неділю 27 лютого с. р. Філія має тепер 248 членів, себто понад 80% всіх українських купців у Станиславівщині.

В Храбузній зборівського повіту згоріла **памяткова деревляна церква з** 17 ст. Пожежа повстала від свічки, незгашеної по богослуженні.

Всі громади зборівського повіту рішили надати почесне горожанство марш. Сьміглому Ридзові.

Два нові костели будують в калуському повіті, а саме у Стефанівці та у Цвітовій. Будову костела у Стефанівці фінансує копальня Тесп-у в Голині, у Цвітовій землевласник Смоленский.

Польська Академія Наук повідомила всі високі школи, що буде признавати спеціяльні дотації для вчених, які працюють над новими методами поборювання рака. Ті, що займаються тими студіями, мають вносити подання до Поль. Академії Наук.

Долинське староство покарало Теодора Барткова з Розтічок гривною 50 зл. з заміною на 14 днів арешту за уживання печатки з тризубом.

Від 27 квітня 1936 р., то значить від часу введення розпорядку про девізові обмеження, скермовано до судів 11.000 карних справ за переступлення постанов того розпорядку.

Убийства щораз частіші. В Надибах (Самбірщина) застрілили 27-літнього Стефана Мельничина, коло с. Деревні (Жовківщина) Василь Слука штилетом убив Василя Іванова. В Новинах Горинецьких (Любачівщина) убили Йосифа Галабуду з Горинця. Всьо то сталося на тлі особистих порахунків.

За надужиття на шкоду держави увязнено в Торуні міського радного Войдака, власника готелю „Польонія".

В Кракові арештували Юзефа Круціньского, в якого знайшли машину до роблення 5-золотівок і 5-грошівок.

Політичний гумор. — Знаєш, що значить демократичний устрій? — Но? — Се такий устрій, в якім маса масонів управляє масонами.

Складайте жертви на Фонд Хліборобської Освіти ім. о. Т. Войнаровського. Адреса: Кооперативний Банк „Дністер", Львів, ул. Руська 20, ч. книжечки 18.550.

Про імя дитини рішають батько й мама, а коли нема згоди між ними, тоді рішає воля батька. Таке рішення оповістив Найвисший Суд у Варшаві.

„Дом сполечни" будують Поляки в Дубні. В нім мають міститися всі місцеві польські організації. Місце під будову подарувала міська управа.

Один варшавський купець вислав листа до староства з проханням вислати до Березі його марнотравного сина.

Владислав Грабский, б. премієр і міністр скарбу та хліборобства, помер на рака в 65 р. життя. Він не відзначався прихильністю до Українців...

В будинку совітського посольства в Варшаві при вул. Познанській 15 демонстранти вибили кілька шиб. Наразі не устійнено причини демонстрації. Можливо, що се відрух варшавських троцкістів проти процесу в Москві, та невиключене, що се був протест проти застріленя священика в Любоні.

В Вильні наказали зняти шильди в жидівській мові як незгідні з обовязуючими приписами.

З Польщі виемігрувало в січні с. р. до Америки 1599 осіб, до інших заморських країв 102 осіб. До Палестини виїхало 228 Жидів.

Центральна рада безбожників у Москві дістала від большевицького правительства 6 літаків, які будуть „першою воздушною ескадрою безбожників". З тих літаків розкидатимуть протирелігійну літературу по цілому СССР.

У Відні впровадять незабаром такі уліпшення при телефонах, що кождий власник телефону при виході або виїзді з дому зможе вилучити свій телефон, а всі розмови призначені для нього перейме і запише централя.

Александер Амфітеатров, визначний російський письменник і публіцист, помер в Італії в 66 р. життя.

Мексиканська Робітнича Федерація ухвалила резолюцію, в якій домагається виселення Троцького з Мексика тому що він не придержується умовин, на яких дістав дозвіл замешкати в Мексику.

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли дирігенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відбєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

Гумор. — Урядник до урядника: Ти чув? Будуть давати медалі? — А що треба робити, щоб дістати медаль? — Нічо. — Як нічо? — Та нічого, але 30 літ.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Авторові статті про бл. п. Преосв. Ортинського. Ваш лист з 14 II наспів. Статтю помістимо, але не можемо передавати її до друку іншій редакції, коли Ви не долучили для неї ні відпису статті ні навіть окремого письма з просьбою, щоб та друга редакція також напечатала ту статтю, — бо таке домагання булоб рівнозначне з образою тої редакції в Вашім імени. Зрештою для другої редакції треба написати зовсім інакшу статтю на ту саму тему, бо ніяка редакція в світі не хоче передруковувати того, що напечатане в іншій газеті, хіба короткі виїмки в огляді преси.

Впр. о. І. Пл. Ви прислали тільки частину статті п. з. „На порозі Нового Року", а ніяка редакція не зачинає печатати праці, коли має в руках тільки її початок, бо не знає, що автор напише далі. Некрольоги містимо дуже радо, але від Вас ми не отримали ніякого.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Горизонт, який пропав.
ПАКС: Прокажена й Ординат Міхоровский.
СТИЛЕВЕ: Історія одної ночі й ревія.
ТОН: Останній поїзд з обляженого міста.

Долівка-це дзеркало домашньої культури, проте: підлогу стало плекається пастою „Зоря"

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 10 березня 1938. Ч. 18 (1118)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

РИМ.-КАТ. ЕПИСКОПСТВО В СТАНИСЛАВОВІ?

Львівський римо-катол. Архиепископ приняв на днях делеґацію ОЗН-у з терену Галичини, а именно М. Свйонтніцкого презеса округи ОЗН-у в Станиславові, проф. Адама Фішера презеса секції національно-віроісповідної ОЗН-у у Львові, мґра Котлярчика президента міста Станиславова, Санойцу през. Коломиї і Ю. Андровского бурмистра з Надвірної. Делеґація представила Арх. Твардовскому просьбу іменем мешканців латинського обряду станиславівського воєвідства, щоб архиепископ. Курія лат. обряду зачала акцію у церковних і світських властей в напрямі утворення епископства латинського обряду в Станиславові. Започаткування тої акції ОЗОН-м в о. Архиепископа Твардовского має велике значіння не тільки церковне, але також національне і державне для Поляків, замешкалих на терені будучого епископства. У відповіді на меморіял і просьбу делеґації ОЗОН-у Архиепископ Твардовский підкреслив у своїй промові, що відноситься до тої просьби як найприхильніше і признає її вагу, як також обіцяв підперти ту просьбу як найбільш усильно. („Дзєннік Польскі", ч. 64).

Проєкт етатизації преси.

Народова Аґенція Інформаційна звідомляє, що у Варшаві під проводом директора кабінету міністра скарбу відбулася конференція пресових референтів усіх державних підприємств і банків. Предметом нарад був плян сцентралізувати всю оголошеневу акцію державних підприємств в руках пресового відділу міністерства скарбу. Проєкт передбачує, що міністерство скарбу малоб виключне право розділяти суми, призначені на оголошення поодинокими підприємствами. Введення в життя того проєкту означалоби правдивий переворот в істнуючих пресових відносинах. Державні банки, льотерія, промислові підприємства, монополі та інші державні установи розпоряджають міліоновими сумами на оголошеневу акцію. Зібрання всіх тих сум в одній руці моглоб становити дуже успішний знаряд пресової політики і мусілоб довести, при фінансовій слабости многих видавництв, до цілковитого узалежнення їх від міністерства скарбу, себто до етатизації преси. (Виленське „Слово", ч. 62).

Кріза знов захопила Америку.

Преса пише: Від серпня до грудня 1937 р. вказівка промислової продукції впала в Америці зі 117 на 84, себто о 28%. Такого упадку продукції в такім короткім часі не було в Америці навіть в часі великої кризи в осени 1929 р. Нова кріза має свої причини не світової натури, а виключно американської: річ в тім, що завело т. зв. „кермування" господарством нації з 1937 р. Себто бюрократія довела до нового хаосу і помножила ряди безробітних о нових 2 міліони людей...

У власній державі „Pracownica umysłowa prosi o pozwolenie... na żebraninę."

Під таким заголовком принесла польська преса ось яку інформацію: Мабуть кождий знає, яке страшне життя безробітних. Шумно реклямована зимова допомога не заспокоює навіть пекучих життевих потреб. Щодня хроніки нотують випадки самовбийств. А богато людей сходить на шлях злочину... Тепер маємо перед собою потрясаючий документ. Безробітна умова працівниця пані Ґ. М. (Борек Фаленцкі коло Кракова), мати 3 дітей, просить магістрат, позволити їй жебрати. Зверталася всюди, стукала до богатьох дверей. Всюди збували її обіцянками. Хоче жити для дітей. Остає їй — жебрача торба. В краківськім магістраті збували її також обіцянками. Може й дозволу на жебрання не дадуть, нехай лучше умре з голоду, бо прецінь жебрацтво се „суспільна язва"...

Будують караїмський музей.

Над гарним озером у Троках зачинають будувати караїмський музей, напроти історичної караїмської кенеси. Будова його треватиме весну і літо. В осени той будинок має бути викінчений і відданий до ужитку. Чи якусь часть коштів поносить держава і яку, польська преса не пише.

Порівнання скорости слимака і радія.

Всі знають, що слимак сотворіння повільне, але не всі знають, що він на секунду посувається заледви на півтора міліметра. Якийже скорий в порівнанні з ним чоловік, який ідучи посувається в секунді на 1 метер і 10 цм., а пливучи 1.40. А вітер (всі дані пересічної міри) робить на секунду 4 метри, цикліст 5 м., голуб 20 м., гірська серна 25, авто (зновже пересічний рух) 34 м., літак 83 м., звук голосу при 16° — 310 м., земля довкруги сонця 30.000 м., радієва филя 300.000 (триста тисяч) кільометрів на секунду.

Конфіската „Нової Зорі".

Sygn. VI. 1. Pr. 63/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Wiceprezes S. O. Ł. Malicki, Sędziowie S. O.: Dr. J. Locker i P. Dysiewicz w sprawie konfiskaty Nr. 13 czasopisma p. t.: „Nowa Zoria", z daty Lwów, dnia 20. II. 1938 r. sygn. VI. 1. Pr. 63/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 lutego 1938 r., po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 18. II. 1938 r. przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t.: „Nowa Zoria" Nr. 13 z daty Lwów, dnia 20. II. 1938 r. zawierającego: w wyrażeniu użytym w artykule pt. „Polaky pro Uniju" między słowami „uniatskij Cerkwi" a słowami „jaka maje" znamiona przestępstwa z art. 154 § 1 i 2 k. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ustawy druk. z dnia 17 grudnia 1862 roku. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Powyższe słowo użyte tendencyjnie i niezgodnie z prawdą historyczną na określenie ziemi wschodniej wchodzącej w skład terytorium Państwa Polskiego ma na celu podkreślenie rzekomej odrębności tejże i w taki sposób propagować ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Malicki wr. Protokolant: Bartków wr. Za zgodność: (Підпис нечиткий) kier. sekret.

ТЕРРОР

З приводу золочівського процесу ОУН Кука і товаришів.

Навіщена від 20 літ страшним допустом Божим українська суспільність переживає тепер одну з найприкріших хвиль сего дуже тяжкого періоду: переживає золочівський процес ОУН (Організації Українських Націоналістів). Девять молодих Українців відповідає тепер перед судом присяглих в Золочеві: Ілярій Кук, літ 22, нескінчений гімназист з Красного, Вол. Качор, літ 28, зарібник з Лисиницьких Пасік коло Львова і Петро Цица, літ 24, абсольвент гімназії з Ремезівець, купець шкіряних товарів, — всі три за грабунковий напад на дім землевласників Марії та Мечислава Ясіньских у Белзці, повіт Золочів, та за убитя їх. Шість інших за укривання перших трьох, за влекшування їм утечі, затирання слідів злочину, або за допомогу в утечі, а всі разом за приналежність до ОУН. Між ними є три рільники, один зарібник, два абсольвенти гімназії, з тих один помічник люстратора філії „Просвіти". Напад, морд і грабунок, як представляє акт обвинувачення, переведено на приказ повітової екзекутиви ОУН (Кук перечить сему) під претекстом „ревізії слідчої поліції з Золочева". Бл. п. Ясіньских застрілено по дорозі, везених буцімто в цілі переслухання їх на станицю поліції...

Злочину убийства і грабунку довершено 6 травня 1937 р.

Відколи істнує наш католицький орґан безперервно виступаємо в нім з рішучим поборюванням террору, відки він не походивби і в яких цілях його не виконуваноб. Постійно осуджуємо террор згори і террор здолу.

Католицька Церква і світогляд її стоять на границі дочасного й вічного, проповідують вічну правду і ласку людям міра сего і тому ділають в обидвох областях.

Католицький світогляд не обезцінює земських справ та інтересів, тим самим не обезцінює також боротьби за національну справу, але вчить дивитися на всі земні справи з висшої, надприродної точки погляду, осуджуючи боротьбу в формі насильства і злочину. З тої точки погляду осуджуємо й політичний та всякий инший террор як річ страшну під оглядом моральним, недоцільну під оглядом політичним і шкідливу під оглядом національним. Вже дуже великі шкоди під кождим оглядом принесли нашому народові терористи. Та очевидно головна вина в тій орґії злочинів і національного шкідництва не тяжить на зведених до злочинів дітях або недосвідчених молодих людях, а на старих пропаґаторах „роскоші ножа і крови", які літами витворювали „відповідну" атмосферу, представляючи недосвідченій молоді свої гайдамацькі кличі зпід чорної звізди як „патріотичні" гасла, сперті буцімто на традиції „найкращих" батьків! Ось де затроєне жерело страшних злочинів, що деморалізує нашу молодь і надзвичайно ослаблює нашу пригноблену націю. Співвину того поносять також всі ті, що чим небудь причинялися і ще причиняються до поширювання таких писань й уможливлювання таких прилюдних агітацій, які витворюють злочинну атмосферу. Є такі люди між нами, є поза нами, які сприяють викликуванню злочинної атмосфери між нашою молодю, щоб ослабити нас як нарід.

Ми нераз звертали на се увагу. Річ

Боротьба обрядів

На сей замітний допис з краю звертаємо особлившу увагу всіх, кому залежить на вдержанні суспільного порядку. Річ в тім, що нехтування в катол. краю заряджень Найвисшої Духовної Влади католиків мусуть довести до ослаблення всякого почуття права і пошани до Церкви й релігії взагалі, а се згодом мусить жахливо відбитися на суспільнім порядку. —Ред. „Н. Зорі“.

Взаїмні відносини між вірними греко-катол. і римо-катол. обряду в сім краю унормовані декретом „Конкордії“ з 1863 року. Там сказано, що кождий обовязаний стало триматися того обряду, в котрім уродився, а довільний перехід як найостріше заборонений і яким будь способом зроблений уважається неважним. Ординаріят лат. обряду курендою з 18. IX. 1869 р. ч. 34 приказав своєму духовенству триматися приписів „Конкордії“ й оголосив, що всі зміни обряду, доконані на підставі міжконфесійних законів, мають бути уважані за неважні і неістнуючі. Таке саме зарядження видав греко-катол. Ординаріят курендою з 4. X. 1869 року.

Не вільно отже чоловіка, який самовільно змінює обряд, приймати в почот нових парохіян, не вільно полагоджувати для него релігійних функцій. Так каже „Конкордія“. Польський клир однак не уважає на ті приписи і при перетяганні гр.-катол. вірних на латинський обряд не перебирає в средствах. В тій його роботі помагають йому війти, солтиси, секретарі громадські, школи, старости, жандармерія й ін...

Щоб не бути голословним, наведу факти.

Моя парохіянка Софія Ф. виходить заміж за латинника А. S. Прийшли до мене до передшлюбного протоколу, виголосив я всі 3 оповіди, умовилися, що вінчання має бути в суботу. В пятницю рано являється у мене молодий і просить о метрикальний витяг уродження молодої. Підозріваючи, що справа неясна, кажу, щоб молода сама прийшла по свою метрику. Не прийшла і молодий не явився більше. Щож довідуюся я? Польський парох зажадав від молодої зміни обряду і тому післав молодого по метрику молодої, а що я не хотів видати, тож він ще того самого дня дає свої коні молодим, висилає їх з письмом до староства і — справа полагоджена: я дістаю урядове письмо зі староства, що моя парохіянка Софія Ф. виступила з гр.-катол. Церкви і на тій підставі не я, але польський парох вінчає в суботу молодят! Тут скажу мимоходом, що той сам староста викинув за двері молодого гр.-катол. обряду, який прийшов до него зі своєю нареченою латин. обряду, і вона заявила, що виступає з рим.-кат. костела. Староста піднесеним голосом заявив, що дозволений лиш перехід з гр.-катол. обряду на латинський, а ніколи з латин. на грецький. Не помогло навіть те, що з молодим пішов другий раз наш адвокат в тій справі.

Перетягання на латинський обряд наших вірних відбувається часто навіть без їх згоди і відома. Недавно дістаю від волосного уряду письмо з жаданням видати 4 метрики наших вірних „ в урядових цілях“. Підозріваючи, що то за цілі, кличу інтересованих до себе і питаю, чи не знають, в якій цілі жадає війт їх метрик. Відповідають: певно хоче вкрасти наші душі, і просять мене, щоб я метрик не видавав, а одна з них відважніша біжить просто до війта, свариться з ним та заявляє, що вона ніколи свого обряду не покине. Війт пише до мене лист, щоб метрики тої особи вже не видавати. Отже очевидна річ, що хотіли без відома інтересованих осіб вкрасти кілька душ.

До перетягання наших вірних на латинський обряд уживають навіть Жидів. У мене властителька дворського обшару переводила парцеляцію з вільної руки і поручила цілу ту справу двом Жидам, які намовляли наших вірних перейти на латинський обряд. Від кождого нашого вірного, що зголосився до купна, жадали, щоб приніс метрику від свого священика і підписав декларацію, що переходить на латинський обряд. Хто цего не хотів зробити, не міг доступити до купна. Який це нехристіянський учинок — Жидів уживати до агітації за зміною обряду!

Ріжними, чесними й нечесними способами перетягають наших вірних на латинський обряд для збільшення свого стану посідання, а вже найбільше крадуть нам душі через мішані супружества. Я проваджу точний реєстр всіх відпавших від нашого обряду. За 14 літ мого побуту в парохії 17 греко-католиків перейшло на латинський обряд, з тих 1 через парцеляцію, 1 ради хліба, щоб не утратити посади при зелізниці, а 15 через мішане супружество, або наш женився з Полькою, або наша виходила заміж за Поляка, або походив з мішаного супружества. Тут майстри польські священики. Вони роблять, що їм подобається, коби лише збільшити свій стан посідання. Польські священики вінчають мішанців, не питаючи, чи оповіди в церкві голосяться, крестять всіх дітей з мішаних супружеств, хоронять всіх померших мішанців. Колиж трафиться Українка трохи вперта, то вони так впливають на її мужа, що він ради святого спокою перемовить жінку на свій обряд. Знаю такий случай, де польський парох сказав до жениха латин. обряду, який женився з Українкою: „За то, же бежеш Русінке, заплаціш 25 зл. за сьвядецтво заповедзі“. Польські священики заприсягають свою сторону, що ніколи не буде уживати української мови. Тепер на Поділлі багато таких супружеств, що чоловік говорить по польськи а жінка до нього по українськи. Мимоходом скажу, що з цего вироджується ненависть в родинах, приходить нераз до бійки поміж дітьми або до смішних куріозів, які хіба до „Комаря“ надаються. Питає Українка мужа своєї приятельки: що робить ваша Текля, а той відповідає: **„Moja Ciekla pier..i“ (пряде). Є випадки**, що нашої мови польський священик просто не зносить. Оповідав мені один наш вірний, що пішов до польського священика до сповіди і на питання, Кеди ти сен сповядал, відповів: Перед великодними святами. Поіритований священик питається ще раз, а коли отримав таку саму відповідь, крикнув: **„Jak ty do mnie mówisz, po turecku?“ Зі слезами в очах оповідав це** мені наш вірний і прирік, що більше до костела не піде. Або інший факт: приходить наш чоловік до польського священика і витає його словами: Слава Ісусу Христу! Се так його поіритувало, що викидає нашого вірного за двері з криком: **„Jak ty ważysz się mnie tak pozdrawiać?“**

А щож ми на се? У нас не робиться контракції. А так дальше бути не може, бо потерпить і Церква і народ. Поляки перетягають нам вірних на латинський обряд та ще й по газетах пишуть, ляментують, що їм діється крівда. Добре булоб, щоб кождий наш парох здав звіт своїй церковній Владі, кілько наша Церква стратила вірних на річ костела від часу, як настала Польща, та заразом подав причини, які склонили дану одиницю до зміни обряду. Нехай заговорять устійнені на папері великі ряди фактів! Нехай і Рим довідається, як тепер західні католики поступають зі східними і нехай Апост. Столиця щось зарядить, бож таке поступування і само собою дивне і відстрашує православний Схід від злуки з католицькою Церквою. Найважніша причина дезерції з нашого обряду це мішані супружества, отже річ природна, що мусимо старатися, не допускати до мішаних супружеств. Ту акцію нехай поведуть всі наші чинники, які тільки мають вплив на народ.

Се ложне і незгідне з духом католицької Церкви поняття, немовби кождий латинник був Поляком. Так не є, і Француз і Німець і Українець може бути латинського обряду. Стараймося через ті самі мішані супружества, котрими нас Поляки найбільше побивають, витворити тип свідомого Українця латинського обряду. І нехай ті Українці латинники домагаються проповідей в костелах по українськи, додаткових богослужень по українськи, нехай домагаються для себе епископа лат. обряду, але свідомого Українця. Мають до сего повне право. Майже всі наші латинники по селах уживають в розговорі між собою української мови, їх звичаї й обичаї українські, отже вони Українці чистої крови.

о. Й. К., третій парох з Поділля.

ясна, що в нашій суспільности наступає вже замітне протверезіння. Золочівський процес після всякої правдоподібности належить уже до останних проявів жахливих успіхів тих, що довгі літа пропагували „роскіш ножа і крови“, пропагували в крайно демагогічний спосіб, опльовуючи в очах молоді чесних противників свого божевілля, — та самі втікали від „роскоші крови“, втікали з вродженої нікчемности і трусливости, а не з моральних спонук, які цілковито затратили, хоч удають „ідеольогів нації“.

Маймо надію, що зі сторони обидвох націй, які живуть в сім краю, буде зроблено все, щоб оздоровити атмосферу, нарочно затроювану демагогами з під темної звізди та що не буде дальших нероздуманих кроків, які моглиб тільки долити оливи до вогню, що очевидно догоряє.

Відкриття вистави Полісся

В неділю 6 с. м. вполудне в музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові відбулося відкриття етнографічної вистави Полісся. На відкриття прибули численно представники українських економічних і культурно-освітних установ, представники преси та гості. Виставу відкрив дир. музею Пастернак, заявляючи, що вистава Полісся започаткує низку обласних етнографічних вистав, які управа музею задумує уладжувати на будуче кождого року в місяці березні, присвяченім патронові музею, Т. Шевченкові. Вистава міститься в трьох кімнатах. Коли тільки побіжно кинути оком на розставлені предмети вистави, мається враження, що це етнографічна вистава Підкарпаття чи Бойківщини, а не далекого Полісся. Такі ті предмети близькі нам, рідні. Вистава дуже багата й ріжнородна. Є там народні поліські одяги, прекрасні жіночі сорочки, вишивки, зразки ткацтва, ріжнобарвні верети, пояси, предмети домашньої обстанови, тощо. Загальну увагу глядачів звертає на себе оригінальна поліська полева колиска, дуже дотепно зроблена. Є також гарний модель поліської хати і варстату до роблення полотна. Дуже багато вивінуваний відділ риболовства. В одній з виставових саль, а саме в останній, є прикладне поліське народне мистецтво, як прекрасні подушки, серветки, накриття на столи і т. п. Все це можна купувати. Річи не дуже дорогі; прим. одна оригінальна поліська подушка коштує 7 зл., серветки по 3 зл. На стінах розвішені рисунки й фотографії, які представляють спосіб життя й господарювання Поліщуків та народне будівництво. Цікаво, що майже всі хрести на церквах та на гробах, представлених на тих рисунках, се однораменні хрести. — Вистава робить дуже гарне враження і заслугує на те, щоб кождий її оглянув. Особливо українське жіноцтво не повинно прогавити рідкої нагоди, щоб запізнатися з поліським жіночим мистецтвом. Вистава буде відкрита 4—6 тижнів. Вступ за добровільними датками.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Характеристика української сучасности

Зникають кордони духа.

„Новий Час” в ч. 45 приніс отсю статтю:

Українська думка сьогодні, мов буревісник перед подихом грізної стихії, зірвалася з низин буденщини і тревожно шибає в просторах ще невирішених питань моменту. То б'ється крилами об супротивні течії життя, то піддається їм і відпливає назад з вітром, то знову одним помахом крил вертається назад, гордо підставляючи груди розбурханій стихії.

Признаймося.

Декого це лякає, бо дехто вже забув подібні бурі, дехто ще їх не бачив і не звик до них. І не диво, що поодинокі громадяни переживають трему тих подорожних, які вперше відчули під ногами колисання моря, а над головою — атаки хуртовини. Але чи ці бурі не ліпші за спокій багна буденщини? Чи не ліпше, що наша думка враз насторожилася — від міст до найглухіших урочищ Волині, скель Карпат, горбків Холмщини і трясовиння Полісся? Чи не корисніше, що дух прокинувся й розпростовує свої широкі крила?

Так. Цеж його властива стихія. Лише в цій стихії він справді живе, виявляється й дужчає в усій своїй красі й силі. Лише сліпі не бачать, що пробуджуються гори, міцніпає Холмщина, пружніє Волинь і помалу підводиться Полісся, а Поділля щораз глибше думає.

Може ні?

О, нам, сонливим, подібні моменти навіть дуже потрібні! Бо ми вже занадто розмріялися про дешево-спокійне бутування в той час, коли сильніші за нас народи напружено готуються до завзятої боротьби не тільки за ліпше завтра, але й просто за існування серед сильніших. На щастя, бачимо, що обставини змушують працювати й нашу думку — і під міським капелюхом, і під селянською шапкою, і навіть під дівочою хустинкою. Штовхнула нас у бік доля, — і наш сонливий брат почав рухатися та чухатись за вухом. Значить, уже думає.

Сьогодні дуже модні кордони. Багато говориться про „сокальський” кордон. Згадуються й кордони „бужський” та „поліський”. Але — це не парадокс — з кожним днем ці кордони нашого духа не стають вищими, а навпаки меншають і зникають. Факт. Але підкреслюємо: кажемо не про матеріяльні кордони, а про кордони нашого духа.

Із зустріч з ріжними людьми, з довших чи коротших розмов стає нам щораз ясніше, що ще ніколи не було в нас такого взаємного зацікавлення чи ліпше сказати: такого болю й тревоги за долю братів ріжних земель, такого відчування кровного звязку, як сьогодні. А „сокальського” кордону властиво вже зовсім нема. Останні місяці доконали його.

Але звідки це?

Може це наслідки чиєїсь праці, якихось особливих заходів і засобів? Ні. Це приходить само собою разом з життям. Це плід самої нашої духовної природи, процесу нашого національного духа, що відчув раптом загрозу.

І спостерігаємо, що навіть ті, які досі спокійно жили льокальним життям та регіональною політикою, сьогодні жадібно ловлять кожду вістку зза того чи іншого „кордону”, стають помалу повнимн Українцями.

Це значить: у тиглі життя українство стоплюється в більш одноцілу масу. Байдуже, чи воно стопиться зараз до кінця. Важніше, що цей процес взагалі сьогодні вже можливий та що може його викликати й розвинути кождий особливий момент.

А хіба це не важніше за ті чи інші матеріяльні здобутки й зовнішні форми, що їх завжди життя може стерти й змити? І колиб навіть дуже багато з цих здобутків ми сьогодні втратили, моглиб вже сказати собі:

— А все ж, не все пропало. Бо дух зварується й гартується.

Може хто в цьому сумніваеться?

Нехай побалакає зі старшими селянами, нехай прислухається до сільської молоді, а особливо до дітей.

Так, тратячи дещо на поверхні життя, здобуваємо в той час у глибинах нашого національного духа.

Очевидно, що над ніякою втратою не сміємо переходити спокійно до денного порядку. Навпаки. Мусимо рішучо і послідовно боротися та зберігати всі надбання нації. З другої сторони не сміємо зневірюватися, коли на тому чи іншому місці нам завдано хочби й найболючіший удар.

То все, сприятливе й несприятливе, працює в нашій стихії для затирання наших кордонів духа, для глибшого споювання нас у національний моноліт.

Чому занепадає польська преса

„Вядомосьці Літерацке” в ч. 10 принесли на сю тему статтю Станісл. Губерта. Він пише: Проф. Вячеслав Маковский жалується над великим браком польського сусп. життя, яким є брак читачів. Польську щоденну пресу читає зникаючо мале число людей... Хоч постійно множаться щоденні й періодичні видавництва, то рівночасно обнижується загальний рівень польських часописів так, що порівнання вже не тільки з Заходом, але і з польською передвоенною минувшиною провадять до сумних висновків. Преса потребує до розвитку свободи слова. Білі плями цензури відстрашують читачів. А є ще цензура превенційна, є згори видавані властями заборони, вичеркування подій, про які не вільно інформувати. Се параліжує пресу. Люди волять сплетні ніж газети, які не відтворюють дійсности, хіба „дійсність” створену постановою властей. Бо чимже иншим назвати наказ промовчування дійсних річей або наказ про частинне, отже неправдиве, інформування про події дня... Цензура се одна причина занепаду польської преси. А друга причина в самій пресі. На Заході часописи передовсім інформують, а тут передовсім агітують. В часописах англ. і амер. депеші, звіти зі зїздів і нарад печатають в цілости або в річевих змістах, а в окремих колюмнах, у редакційних статтях подається їх оцінку і критику з точки погляду газети. В Польщі редакції се немов бюра другої цензури: вони взагалі не містять невигідних їм вістей або як містять, то тенденційно перекручують. (Автор наводить докази, які ми Українці стрічаємо в польських щоденниках ще в яркіших красках!). І чи можна дивуватися, що читач відвертається від такої преси і як тільки може сягає по заграничну пресу, яка інформує лучше тому що може і тому що х о ч е... Вкінці автор звертає увагу, що в англо-саській пресі печатають Листи до редакції, в яких допускають навіть критику власної партії й газети... Тому така преса се капітальне жерело для кождого дослідника, коли польські газети дають скривлений образ неправдивої „дійсности”.

Парадокси дійсности

Катовицька „Польонія” звертає увагу, що промисл затруднює в Польщі 1,680.000 робітників, будівництво 280.000 робітників, лучба 220.000 робітників. Дальше пише „Польонія”, що польський промисл повинен затруднювати 42.000 інжинірів, будівництво 5.200 і лучба 3.700 інжинірів. Приймаючи яко границю праці інжиніра 30 літ, доплив нових сил не трудно обчислити, ділячи 51.000 через 30. Доплив повинен виносити коло 1700 інжинірів річно. Польські політехніки теоретично повинні видавати річно 1440 дипльомів, а в дійсности випускають тільки 700. Менше більше половина студентів відпадає по дорозі. Отже недобір виносить 1000 інжинірів.

В практиці інжинірів заступають техніками, техніків кваліфікованими робітниками. Одначе такий стан нездоровий... От нпр. останний тип польських паровозів запроектований ще в 1931 р. Від того часу в світі скорість паровозів зросла зі 100 км. на 250 км. на годину. 75% польського паровозового парку памятає ще світову війну. Причина такого стану та, що в механічнім виділі польських зелізниць рядить технік, який добре консервує старі машини, але не впроваджує ніякого поступу. Підойма поступу і розвою техніки се інжиніри. А інжинірів брак.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: „Хвіля” навівши отсі інформації за „Польонією” пише, що тисячі кваліфікованих жидівських сил з дипльомами, з прекрасними фаховими і моральними кваліфікаціями, засуджені без ніякої вини на безробіття. Тільки віра в перемогу добра над злом здержує тих молодих людей від кроків розпуки. Майже в кождім жидівськім домі крім боротьби в тяжких умовинах за істнування родини кожду хвилю погоди чи радости захмарює думка за будучність дитини... Зовсім те саме є також в українських домах у Польщі. Те саме а може й тяжче вражіння, бо наші люди переживають се прецінь на рідній історичній землі свого народу, переживають дуже тяжко, коли мусять дивитися, як їх дітей не приймається до праці навіть тоді, коли праця є. Вистарчить показати метрику нашої Церкви, щоб не одержати праці.

Преса про московський процес

Грізне кипіння в совітських національних республиках.

Чужа преса присвячує багато місця процесові старих большевиків у Москві. Особливо знаменні голоси французької преси. Вони вказують на те, що французька опінія зачинає критично відноситися до большевицької союзниці Франції.

„Журналь де Деба”:

порівнує теперішній вимір справедливости в совітській Росії з виміром справедливости в царській Росії підчеркуючи, що французьку публику сильно вдарив вид того нечуваного пониження цивілізації в 20 ст. „Попельцова” середа на тлі московського процесу пригадує вірним, що вони тільки пил. В Совітах той пил це пил червоний від крови...

„Тан”:

заявляє, що ціла та справа процесу дивно тривожна і зрозуміла річ, що навіть у крайно лівих европейських кругах, які радо довіряють совітській Росії, обурення переважає над революційними настроями. Бо се тепер не справа доктрини, але людських почувань. Самовладний устрій у Совітах під покришкою комунізму в своїх методах переростає всі приклади найгіршої тиранії, яку знає історія. Влада Сталіна бє без милосердя таксамо на ліво як і направо і трудно викрити ідею, яка кермує тою політикою суворого і жахливого гнету. Авторитет совітського правительства на міжнароднім терені буде поважно нарушений, совітська акція в рямцях Союзу Народів та її співпраця з іншими великодержавами поважно ослаблена, ба навіть її намагання тісніше згрупувати революційні елементи всіх країв будуть поважно спараліжовані.

„Газета Польска”:

Знавець совітських справ Отмар в „Газеті Польській” ч. 63 пише, що акт обвинувачення в московськім процесі це історичний документ совітської дійсности. Довголітній комісар фінансів Гришко зізнає м. і. про „обезцінення рубля, руїну фінансової сили СССР, про упадок господарського життя” та про „невдоволення населення з фінансової політики совітського правительства, з податків, з хибного функціонування ощадностевих кас, з опізнення виплати заробітків”. Б. начальник централі совітських кооператив („Центросоюза”) Ізаак Зеленський говорить про „знищення пляну розділу продуктів як цукор, масло, яйця, тютюн і т. п., про спізнення висилки товарів на село, про фальшування статистик і рахунків, про безкарні зловживання і нищення державного майна.” Наведений образ совітської дійсности щодо йоти згідний, на думку Отмара, з фактичним станом. Що більше! Теперішній процес офіціяльно виявив грізне кипіння в совітських національних республиках. Особи Гринька, Шаранговича, Ікрамова і Ходжаєва, які на лаві обвинуваченых репрезентують „буржуазні націоналізми” України, Білорусі й Узбекістану, це живе свідоцтво банкроцтва „ленінівсько-сталінівської національної політики”. Дальше акт обвинувачення виявляє, що на терені СССР істнували організації соціялістів-революціонерів, яких давно вважали „зліквідованими”. Заслугують також на увагу зізнання Шаранговича на тему здійснення Сталіном своєрідно зрозумілої консолідації, яка полягала на тім, що від 1933 р. „затерлися всі ріжниці між правими, „троцкістами” і „націонал-фашистами”. Всі ми змагали до одного: до боротьби проти совітської влади при помочі всіх середників.”

„Ілюстровани Курієр Цодзенни”:

пише в числі 66: Банкроцтво сталінівського будівництва соціялізму без соціялізму і демократії без демократії таке очевидне і таке велике, що Сталін вибирає щораз то нових „козлів жертвенних”, яких розстрілює і масакрує, щоб оправдати страшні висліди своєї господарки, якою кермував тілько літ. Пивниці і катівні московського ГПУ цілими місяцями підготовляють і вишколюють вчерашніх вибранців Сталіна і його довірених, щоб приневолити їх до покірного признавання до злочинів, яких не робили, до принимання на себе відповідальности за „найгеніяльнішого з геніяльних”, до каяття за „злочини”, доконувані цілими літами під оком всевідучого Грузина і до покірного ставання „под стенку”... Та часами заводить і найбільш випробувана режисерія. Крестінський заявив при чужих людях, що якби був не підписав вимушених на нім зізнань, то булиб його не допустили до явного процесу. Ся його заява кидає відповідне світло на всі „довірочні” процеси як Тухачевського, Гамарніка, Рудзутака, Постишева, Любченка, Голодіда, Межлаука, Антипова, Карахана, Єнукідзого і т. д. Очевидно, вони мимо всіх „педагогічних” способів таки не хотіли прилюдно „признатися” до злочинів, яких не робили, — отже їх згладили „довірочно” в пивницях ГПУ... Тепер уже знаємо, що всі так і тому гинуть, коли не виточують їм явних процесів карних.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Дивні ґротески

Большевизм в теперішній фазі на тлі московських процесів. *)

Суспільне життя все приносить ґротески, вже тому, що воно дуже ріжноманітне й помотане. Та коли в суспільнім житті зачинають появлятися ґротески надзвичайно дивні та в дуже великій скількости, то се один з певних знаків, що людство знаходиться в переломовій епосі, а часом навіть один з певних знаків, що дотеперішня культура котиться в пропасть, з якої добути її вже не можна.

Такі надзвичайно дивні ґротески появи приносить з собою книга Троцького про „Злочини Сталіна" й тому ми над нею докладніше спиняємося. Вона особливо актуальна тепер, в часі монстрпроцесів у Москві, які доказують, до якого неймовірного упадку може докотитися людська спільнота, що позбудеться релігії, віри в Бога.

Ось ряд дивних ґротесок з одного тільки процесу Троцького в Норвегії. На домагання адвоката пятьох молодих фашистів, обвинуваченых за напад на помешкання Троцького, суд допустив до відчитання ряду цитатів зі статтей Троцького, в яких він остро критикує совітську бюрократію. Тоді адвокат фашистів сказав:

„Звертаю увагу суду на те, що свідок писав ті статті в часі свого побуту в Норвегії. Вже тим одним змагав він до того, щоб підкопати правління держави, яка з Норвегією заприязнена".

Дотепно відповів на те Троцький:

„З зацікавленням стверджую, що норвежські фашисти обороняють переді мною правління Сталіна! Спільно з начальником паспортового бюра вміняють мені в вину також мою критику політики Блюма у Франції. Здається, що вони обороняють всі існуючі режими крім норвежського: тут вони задержують собі право на державний переворот. Напад на моє помешкання може виглядати на епізод без значіння, коли на нього дивитися відокремлено. Та коли ту справу передумати до кінця, то сей акт означає першу спробу горожанської війни в Норвегії".

Тут адвокат фашистів на знак здивування підніс обі руки вгору. На той вислів його здивування відповів йому Троцький як слідує:

„О, я знаю, що все те діється в імя „порядку". Ген. Франко розпочав повстання в імя „порядку". Гітлер для рятування „порядку" перед большевизмом підготовляє світову війну. Фашисти рятують порядок при помочі кривавого непорядку. Норвежські фашисти спробували на початок внести непорядок в мої архіви. Але се тільки тому, що вони наразі за слабі на більші злочини".

Вже наведена досі розмова виказує цілий ряд політично дуже дивних ґротесок, яких зі здивуванням мусів слухати і трибунал норвежських фахових суддів і лава присяглих. Та далі слідують іще дивніші ґротески. Троцький отверто закидає начальникові паспортового бюра в Норвегії, що то він при помочі поліції від нього, безправно увязненого, пробував одержати відомости, потрібні оборонцеві фашистівських вломників до його помешкання! Чи се не скандал? запитує Троцький норвежських суддів. І такому чоловікові, каже, поручило соціялістичне правительство Норвегії контролювати моє листування! Тут читали, каже, виривки з моїх статтей проти совітської бюрократії. Так, я їх не випираюся, я такі статті пишу масово. І навіть не дивуюся, каже, що в Норвегії крадуть мої папери фашисти, у Франції агенти ГПУ, бо єдність методи викликає солідарність в заінтересуванні.

Мимо такого острого нападу на правительство Норвегії, норвежський суд ні одним словечком не перервав зізнань Троцького. Отже він атакував далі й то ось як:

Чи се не дивне й не смішне, що я примушений перед норвежським судом доказувати право на печатання моїх книжок у Франції? Норвежське правительство влетіло тут в таку сліпу вулицю, що гідного виходу з неї не має!

Сей коротенький атак Троцького про примушування його оправдувати в Норвегії те, що він печатає у Франції проти правління в Росії, кидає будь-що-будь ярке світло на поневолення сучасною Росією свобідної критики в Европі. В тім світлі виразно видно, як далеко сягають довгі руки червоної Москви. Ті руки такі криваві й міцні, що вгинається під ними навіть культурна Норвегія. Чи в світлі такого факту та країна ще незалежна? Може над сим і думав в тій хвилі справедливий суд норвежської нації. І тому на такі острі напади ввесь час мовчав цілий трибунал учених фахових суддів і мовчала лава присяглих, вибрана з норвежського народа. Так, свобода критики й слова загрожена і знищена Москвою вже не лише в СССР, але і в Европі, не кажучи вже про посередне знищення її: бо коли соціялістичне правління в Росії перше цілком знищило свободу слова і преси у себе вдома, то се мусіло мати вплив і на поведення инших режімів в Европі вже тому, що соціялізм в Европі взагалі був модний.

Мусів і Троцький відчути внутрішне здивування норвежського суду, хоч той суд не говорив йому ні слова. Отже Троцький сам пробує чужому судові вияснити до самого споду ту дивну появу, що розгорілася над великою Росією і називається: большевизм в теперішній фазі. Троцький навязуючи до дивоглядних процесів, які большевики роблять у Москві, так представив суддям большевизм і спосіб як в думці наближитися до його зрозуміння:

Позвольте мені, каже, заявити, що здоровим людським розумом не можна наближитися до того, що діється в Москві. Чому? Бо здоровий людський розум спирається на звичайний щоденний досвід серед нормальних мирних відносин. Тимчасом Росія перебула найбільший суспільний переворот, який знає історія. Нова внутрішня рівновага там іще далеко не осягнена. Суспільні взаємовідношення та ідеї там іще в стані острого кипіння. Передовсім треба зрозуміти основне противенство, яке тепер роздирає суспільне життя в СССР. Ціль революції полягала на тім, щоб урядити суспільність без кляс, то зн. без упривілеєних і визискуваних („без холопа і без пана"!). Така суспільність не потребує ніякої державної влади. Основники такого правління припускали, що всі суспільні функції в такій суспільности має виконувати самоуправа горожан, без фахового урядництва, яке підносилосяб понад суспільність. Тимчасом справжня будова совітської суспільности показалася ярким противенством до того ідеалу. Понад народ піднеслася самовладна бюро-

*) Гл. статті в „Новій Зорі": „Нова книжка Троцького" ч. 7, „Суть сталінізму" ч. 8, „Як караються комуністи" ч. 9, „Жах тоталізму" ч. 10, „Суть троцкізму" ч. 11, „Три інтернаціонали" ч. 12, „Соціялісти між собою" ч.14 і „На тайній розправі" ч. 17.

Гумор. — „Тобі можна". — Я його запізвав до суду. — За що? — За образу чести. — Ну, а щож він зробив? — Назвав мене кретином! — Що з того, чейже я говорю тобі це сотки разів. — Тобі можна! Ти знаєш мене від дитинства...

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

148. [о. Теодосій Галущинський ЧСВВ], Свята з приводу 300-ліття смерти київсько-галицького Митрополита Йосифа Велямина Рутського. „Добрий Пастир", VII/1, Станиславів-Жовква 1937, 60—62. Див. 102.

Описи ювілейних свят і академій у Львові, Відні й Римі.

149. [о. П. Борис ЧСВВ], Величаві концерти в честь Й. Рутського. „Місіонар", XL/7, Жовква 1937, 164.

Згадки про торжества в Перемишлі, Жовкві (читальня „Просвіти" при вул. Широкій), Раві Руській і Пархачі.

150. [о. Р. Лукань ЧСВВ], Наступні Рутськівські торжества. „Вістник Марійських Товариств", III/5, Львів 1937, 32.

Згадки про торжества в Раві Руській, Добромилі й Жовкві (оо. Василіяни).

151. [о. Р. Лукань ЧСВВ], Ювілей 300-ліття смерти митр. Рутського. Там-ки, 32.

Згадки про святочні сходини Марійських Дружин Пань і Студенток у Львові в честь митр. Рутського враз із рефератами про нього.

152. [о. П. Борис ЧСВВ], Огляд важніших подій у 1936/37 році. „Календар Місіонаря на рік 1938", XXXV, [Жовква 1937], 125.

Згадки про ювілейні торжества в Римі, Львові, Перемишлі, Жовкві, Раві Руській.

153. [Р. Гайдук], Релігійно-культурне життя краю. „Правда", XI, Львів, 26. XII. 1937, ч. 52, с. 4.

Про торжества в честь Рутського в церквах оо. Василіян у Львові, Кристинополі й Лаврові.

154. [Ю. Редько], Ювілей Митрополита Рутського. „Католицька Акція", IV/4, Львів 1937, 95.

Згадки про торжества в Римі, Львові, Станиславові, Перемишлі, Жовкві, Раві Руській.

155. [о. П. Борис ЧСВВ], Ювілейні торжества в честь Митрополита Рутського. „Місіонар", XLI/2, Жовква 1938, 50.

Згадки про торжества в оо. Василіян у Львові, Кристинополі й Лаврові.

156. [о. Орест Дуб ЧСВВ], Ювілейні торжества. „Український Місіонар у Бразилії", IX, Прудентопіль, серпень 1937, ч. 8, с. 2 обг.

Згадки про ювілейні свята в честь Рутського у Львові, Перемишлі, Відні й Римі. Цю позицію вміщую тут із технічних причин. Вона повинна була знайтися після позиції 149.

б) Описи поодиноких урочистостей і академій.

1) В Римі.

157. В. Д., З Риму. Послухання Папського Українського Семінаря ім. св. Йосафата в Римі у св. Вітця. Започаткування торжеств у 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського. „Нова Зоря", XI, Львів, 15. X. 1936, ч. 79, с. 1—2.

158. Cronaca contemporanea. I. Santa Sede/4. Ritorno del Santo Padre da Castel Gandolfo. „La Civiltà Cattolica," LXXXVII/4, Roma, 17 Ottobre 1936, 167.

Тут читаємо такі слова: il Pontificio Collegio Ruteno di S. Giosafat, in occasione dell' inizio delle feste per il III centenario della morte del grande Metropolita Giuseppe Velamin Rutskyj, primo alunno ruteno educato a Roma, grande campione del' Unione, difensore invitto del Primato Romano.

Про ті римські започаткування торжеств у честь Рутського писав також ватиканський щоденник „Оссерваторе Романо" (ч. 229 з 1. X. 1936). Докладно в Доповненнях.

159. Ювілей Рутського в Римі. „Український Бескид", X, Перемишль, 7. III. 1937, ч. 9, с. 5.

Перша згадка в українській пресі про церковні богослуження та академію в Римі в честь митр. Рутського дня 28. II. 1937.

160. [о. Роман Лукань ЧСВВ], Ювілей митр. Рутського в Римі. „Нова Зоря", XII, Львів, 11. III. 1937, ч. 18, с. 7. Див. 161.

Опис богослужень у церкві Грецької Колегії св. Атанасія та академії в Українському Папському Семінарі в Римі, на підставі листа о. П. Кандюка ЧСВВ до о. Є. Бобрецького ЧСВВ.

161. [о. Роман Лукань ЧСВВ], Ювілей Митрополита Рутського в Римі. „Правда", XI, Львів, 14. III. 1937, ч. 11, с. 2.

Передрук із „Нової Зорі". Див. 160.

162. М. З., Ювилейне свято в роковини смерти В. Рутського в Римі. „Діло", LVIII, Львів, 13. III. 1937, ч. 55, с. 1.

163. Римський кореспондент, Ювилей Митрополита Рутського в Римі. Торжественне Богослуження у Грецькій Колегії. Академія в Українській Колегії ім. св. Йосафата. „Мета", VII, Львів, 14.III. 1937, ч. 10, с. 1. Див. 167.

164. Величавий ювилей Митроп. Рутського в Римі. „Христос Наша Сила", V, Львів, 14. III. 1937, ч. 10, с. 1.

165. [о. Пахомій Борис ЧСВВ], 28. II. ц. р. в Римі торжественно відсвятковано ювілей М.[итрополита] Рутсько-

кратія. В її руках тепер влада. То вона розпоряжає богацтвом краю. Совітська бюрократія має привілеї, яких ви навіть уявити собі не можете. І ті привілеї ще ростуть з року на рік! Становище правлячої касти в СССР фальшиве аж до самого дна: та каста приневолена держати в тайні свої привілеї, значить брехати перед народом, закривати комуністичними формулками свої звязки і свої вчинки, які з комунізмом не мають нічого спільного. Бюрократичний апарат в СССР не позволяє нікому називати річи їх правдивим іменем. Навпаки, він вимагає від усіх і від кождого, уживати умовленої „комуністичної” мови, яка служить на те, щоб закривати правду. Традиції партії, її основоположні документи стоять в яркім противенстві з дійсністю. Отже правляча в СССР оліґархія зобовязує істориків, економістів, соціольоґів, професорів, учителів, аґітаторів, суддів і т. д., щоб документи і дійсність, минувшість і теперішність вияснювали в той спосіб, щоб вони бодай зовнішно годилися з собою. Таким чином примусова брехня переняла всю урядову ідеольоґію в СССР. Люди думають одно, а говорять і пишуть щось зовсім інше. А що пропасть між словом і ділом все більше поширюється, отже майже кождого року треба зміняти формулки. Коли возьмете до руки ріжні видання одної й тої самої книги, напр. енцикльопедії, то побачите, що про ті самі особи й події в кождім новім виданні є зовсім інакша оцінка: або все більше похвальна, або навпаки, все більше очорнююча. Під кнутом совітського урядництва тисячі людей працюють систематично над „науковим” фальшуванням. Там кожда спроба критики або спротив, ба навіть найлекший тон спротиву, уважається найтяжчим злочином! Можна без пересади сказати, що бюрократія наповнила атмосферу в СССР наскрізь брехнею, клеветою і фальшуванням. Ті способи се не припадкові средства боротьби з політичними противниками, бо ті способи орґанічно виростають з фальшивого становища бюрократії в совітській суспільности. Преса Комінтерну, яку ви читаєте в Норвеґії, се під тим оглядом тільки тінь совітської преси. Але реальна дійсність мимо всего відчувається на кождім кроці, вона компромітує урядову брехню й регабілітує критику опозиції. Відси конечність хапатися все остріших способів, щоб доказувати народові непомильність бюрократії. Зразу опозиціоністів тільки викидали з партії та усували з відповідальних урядів. Потому проганяли їх на заслання і відбирали їм право до всякої праці. Поширювали про них все більше затроювані клевети. Та світові навкучилися ті клевети й люди перестали їм вірити. Тоді появилася потреба сензаційних процесів. Якби опозиціоністів обвинувачувано тільки за те, що вони критикують самовладність бюрократії, то се булоб рівнозначне зі скріплюванням опозиції. Отже не лишалося ніщо інше, як приписувати опозиціоністам злочини проти інтересів народу, а не проти привілеїв нової аристократії в СССР. На кождім новім етапі ті обвинувачування прибирали все більше потворний характер. Так виглядає загально політична ситуація і суспільна психольоґія, що уможливляють московську фантасмаґорію судівництва.

Так ясно виложив Троцький норвежському судові таємницю страшних подій в СССР і особливо виразно представив властиву причину жахливо несправедливого судівництва в тій державі. Воно мусить бути таке страшно несправедливе, бо панування тих, що брехнею захопили владу над тою країною, не може інакше втриматися як продовжуванням брехні й несправедливости та уживанням їх в раз-у-раз тяжчій формі. Страшні гнобителі хочуть задушити всяку можливість свобідної думки й орґанізації навіть у підпіллі — й тому так страшно карають десятками літ тюрми і концентраційних таборів тай навіть смертю за найменший відрух проти їх панування, за найменшу летючку, за слово критики, висказане до знакомого і т. д.

Та чим тяжчий гнет і чим більше жорстоке знущання, тим ближчий кінець такій владі. І скору смерть предсказує їй Троцький, безперечний знавець відносин.

Та який хаос наступить потому, сего вже й Троцький предвидіти не годен, хоч і як знаменито знає відносини.

Відповідь др С. Баранові

Противникам і поборникам розпорядку про участь священиків у світських установах, що кому належиться.*)

З приводу останнього розпорядку станиславівського Ординаріяту забрав голос також посол др Степан Баран.

В 258 ч. „Діла” з 23. XI. 1937 появилася стаття з повним його підписом п. з. „На фронті чи поза фронтом?” Вже сам той таємничий заголовок статті вказує, що шан. автор поставиться до розпорядку ворожо. І справді. Пан посол подібно як „Ділo” уважає той розпорядок „непередуманим” ну і шкідливим. Тай за „Ділом” переповідає ті самі нісенітниці й інсинуації, лише на инший лад та иншими словами.

В довжезнім вступі, що займає більш як половину цілої статті, др С. Баран розводиться над „закроєним на широкі розміри пляновим наступом проти нас на всіх етноґрафічних українських землях у Польщі і то не тільки офіціяльних кол, але і зорґанізованого польського громадянства.” Се правда. Та запитаю п. посла, яка властиво ціль тих його виводів та яку звязь може мати той „наступ” ворогів з церковним розпорядком, що про нього п. посол пише? Не мав др Баран відваги отверто написати, що той розпорядок се також одно звено в тім „наступі проти нас” так, як се зробив безлично у „Вістнику” відомий автор статті „Contra plebejos”. А однак зі слів, що ними п. посол переходить з довгого вступу до властивої річи: „Ці думки і порівнання кидаю нині на папір з огляду на один розпорядок станиславівського Ординарія” та ще виразніще зі слів: „В цілости вдоволена з нього була тільки польська сторона, що давно вже бажала усунути українське гр.-кат. духовенство не лише від політичної, але і від всякої іншої громадянської діяльности”, — виходить недвозначно, що др С. Баран думає і яку злобну та невмісну думку підсуває він незрячим читачам...

Застановіться поважно над сим, пане после! Поставте і Ви руку на серце і скажіть щиро і по совісти, чи годиться таку безпідставну і злобну інсинуацію і клевету кидати з публичної трибуни на старенького, свому народови відданого і для нього заслуженого Епископа-Ювилята?

Я старий священик з рукою на серці кажу Вам, що сим зробили Ви велику кривду церковному Єрархови і тимсамим ще більшу шкоду Церкві і народові! А Вас, п. после, можу успокоїти, що Ваші побоювання щодо мнимого „вицофання гр.-кат. духовенства з фронту національної праці” зовсім безосновні. Сего не має на ціли той розпорядок, се лише злобні інсинуації несовісних ліберальних журналістів, що наприхапци і з упередженням взялися до критики, а не завдали собі найменшого труду, вчитатися в текст розпорядку і зрозуміти властивий його сенс. Се я викажу докладно у статті п. з. Відповідь „Ниві”.

Тут зазначу лиш коротко, що „праці національної” не можна ограничувати лише до членства в існуючих народних установах без огляду на їх ідеольоґічне обличча та лише їм давати монополь такої праці. Не можна відсуджувати від „національної праці” також діяльности на народній ниві тих, що не є членами одного рода установ, напр. ундівських, але працюють в инших анальоґічних установах.

Коли ходить про пароха, то се зовсім непотрібне, щоб він був членом всіх світських народних установ. Парох може і повинен мати на них вплив і тримати руку на живчику всього життя своїх парохіян, але не конче як член всіх установ і орґанізацій, лише як душпастир і духовний провідник! Парох може не бути членом ніякої „народньої установи”, але коли він свідомий свого високого звання і совісно виконує свої душпастирські обовязки, то потрафить для народу, народньої справи і народних установ більше хісна принести, ніж звичайний член або навіть голова народних товариств. Повторю тут знаменні слова польського пароха, що я їх навів у відповіди „Меті”: „Се більша для членів честь а для товариства більший хосен, коли я приходжу межи вас як ваш парох, ніж коли я тут явився б, як член товариства. Тому у члени ніколи не впишуся, але з вами все буду як ваш парох”.

Тимто уступлення священиків з членства народних установ по мисли відомого розпорядку не рівнозначне з „вицофанням духовенства з фронту національної праці”, як се п. послові здається. Коли Вам справді імпонує участь польського католицького духовенства у фронті національної праці, коли Ви справді щиро нею захоплені і бажаєте, щоб і наше духовенство вступало в його сліди, — то я з рукою на серці можу Вас впевнити, що якраз той розпорядок станиславівського Ординаріяту, що Ви його так несправедливо осудили, має на ціли наше духовенство спровадити на той шлях, бо се шлях по мисли католицьких засад і ним ступає католицьке духовенство всіх народів з хісном для них і народної справи. Тай наше духовенство нарешті мусить на той шлях ступити.

Та струни, порушені дром Бараном у його статті, вимагають того, щоб їм докладніше приглянутися. Зроблю се в дальших частях відповіди.

Священик з Поділля.

го. „Місіонар”, XL/4, Жовква 1937, 92.

166. о. Т.[еодосій] Галущинський ЧСВВ, З Риму. Обхід 300-ліття смерти Митрополита Велямина Йосифа Рутського в Папській Українській Колеґії в Римі. „Нова Зоря”, XII, Львів, 25. III. 1937, ч. 22, с. 1—2.

Найдокладніший опис римських торжеств у честь Рутського. Тут уміщена також знимка гостей на академії в честь митр. Рутського в салі Українського Семінара в Римі.

167. Ювилей митрополита Рутського в Римі. Торжественне Богослуження в Грецькій Колеґії. Академія в Українській Колеґії ім. св. Йосафата. „Українські Вісти”, X, Едмонтон, Алберта, 30. III. 1937, ч. 13, с. 4.

Той сам опис, що в „Меті” (див. 163). Передруком із „Мети” не є, бо короткий час між появою „Мети” та „Українських Вістей”. Видно, що той сам автор вислав ті описи одночасно й до Львова й до Едмонтону.

168. [ks. Jan Urban T. J.], 300 rocznica śmierci metropolity Józefa Welamina Rutskiego... w Rzymie. „Oriens“, V/2, Warszawa 1937, 62—63.

169. [о. Орест Дуб ЧСВВ], В часі торжеств у Римі з нагоди 300-ліття смерти митрополита Рутського ЧСВВ... „Український Місіонар у Бразилії”, IX, Прудентопіль, червень 1937, ч. 6, с. 13.

Про римські торжества в честь Рутського див. ше інші описи (147, 148) й згадки (152, 154, 156). Про них писала певне й инша наша заграничка преса, передовсім в Америці, Канаді й Бразилії (напр. „Праця”), та нажаль у Львові її нема. Крім цього, про останні ювілейні торжества в Римі писав ватиканський щоденник „Оссерваторе Романо” з 5. III. 1937. Докладно в Доповненнях.

---

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч., „Історія закиду „в чию користь?” в 14 ч., „Діло” в ролі поборителя Церкви” в 15 ч. та „Голос” і „Українські Вісти” в 16 ч. „Н. З.”.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Католицько-православна коференція в Ковні.

Паризький „Тан” приніс тепер кореспонденцію зі столиці Литви про відбуту там в січні конференцію між катол. епископом східного обряду Бучісом і правосл. митрополитом Елевтерієм, що репрезентує в Европі митр. Сергія з Москви. „Тан” пише, що і ся конференція не довела до ніякого порозуміння, як і инші спроби від 1920 р., бо правосл. владика відкинув навіть обмежені проекти співпраці з Ватиканом, кажучи, що Церкви незгідні між собою в догмах не можуть погодитися і щодо инших, менше важних, справ.

Чеські нац. соціялісти проти Українців.

Національ-соціялістичне „Ческе Слово”, яке репрезентує т. зв. групу Бенеша, виступило з острою статтею проти української аґітації на Підкарпатській Руси. Автор тої статті називає українську мову „галицьким жарґоном”, який штучно створила австрійська влада! „Ческе Слово” по денунціяторськи твердить, що український фермент на Підкарпатській Руси це діло „чужих чинників”. — Твердження „Ческого Слова” ідентичні з твердженнями польських шовіністів зпід ендецького знаку. Такі виступи повинні скоро зліквідувати у себе самі Чехи, бо вони не вийдуть на здоровля Чехам, яких одинокий вихід з теперішної важкої ситуації — справедлива політика супроти національних меншин.

Обезпеченеві вкладки будуть далі знижені.

Сойм відкинув проект соймової комісії праці, щоб піднести обезпеченеві вкладки. Отже обнижка вкладок буде задержана, але буде обовязувати щойно від 1 квітня с. р. За час від 1 січня до 1 квітня с. р. треба буде платити вкладки в давній, піднесеній висоті.

Франція невдоволена англійсько-італійськими переговорами.

В політичних кругах Парижа побоюються, що англійсько-італійські переговори можуть вплинути некорисно на інтереси Франції на Середземнім Морі. Франція занепокоєна тим, що з англійсько-італійських переговорів вилучено справу Еспанії. Париж стоїть на становищі, що справа Еспанії лучиться тісно з цілістю англійсько-французьких інтересів на Середземнім Морі. Усунення сеї справи з англійсько-італійських переговорів Французи приписують тому, що премієр Чемберлен хоче за всяку ціну і то скоро довести до порозуміння між Анґлією й Італією. Той поспіх Чемберлена дуже непокоїть Французів.

Тестамент Гітлєра.

Відомий англійський репортер, співробітник часопису „Дейли Мейл”, Ворд Прайс, видав недавно книжку, в якій накреслив постаті европейських диктаторів. В тій книжці м. ін. сказано, що Гітлєр не задумує бути диктатором ціле життя. Гітлєр мав заявити, що він залишиться при владі ще 11 літ, а саме до 60-ого року життя. В 1949 р. зложить свою гідність і дальших 10 літ буде „канцлєром на емеритурі”. Ворд Прайс каже, що в державних архівах переховують вже від якогось часу завіщання Гітлєра. В тім документі Гітлєр згадує призвища трьох людей, як його евентуальних наслідників. Один зі згаданих Ґерінґ. Ворд Прайс впевняє, що Гітлєр не мстивий. Він сказав раз: „Багато людей виступало проти мене. Коли я обняв начальне становище в Німеччині, ті люди думали очевидно, що я на них пімщуся. Згадаю тільки, що коли я перебував у вязниці в м. Ляндсберґ, переслідував мене там вязничний сторож. Той чоловік з хвилею мого приходу до влади думав, що його доля вирішена. Одначе я вважавби смішним покарати тепер того чоловіка”.

Неґус і незалежність Абісинії.

Муссоліні мав предложити б. абісинському неґусові Гайле Селяссіе панування над четвертою частиною Абісинії під суверенністю Італії. „Парі Суар” приніс інтервю з б. неґусом на тему того предложення. Неґус заявив, що не думає користати з оферти Муссолінія. „Абісинський нарід, говорив б. неґус, не зрезигнував зі своїх прав до свободи й незалежности й тому леґальний монарх не може приняти предложень, суперечних з тими надіями.” Неґус воліє боротися на вигнанні з матеріяльними труднощами, ніж приймати достоїнства й апанажі предкладані Італією.

РИМ І ВАРШАВА

З приводу візити польского міністра Бека в Римі принесла жидівська „Хвіля” в 6811 ч. статтю „Рим і Варшава” пера відомого жидівського журналіста Б. Зінгера. Зміст: За часів правління марш. Пілсудского не було ніякої точки, де стикалисяб інтереси Польщі й Італії. Можна було говорити тільки про господарське зближення. Польща вивозила до Італії вуголь і позволила привозити італійські овочі і вина. Одержав концесію також італійський „Фіят” на привіз авт до Польщі. Італійський промисл купив кілька фабрик у Лодзі. На тім скінчилися господарські взаємини Польщі з Італією. Зате політичні взаємини між Італією й Польщею змінилися значно в послідних роках. Польща демонструвала свої симпатії до Риму підчас відомих нарад над санкціями проти Італії. Після закінчення італійсько-абісинської війни польський делеґат в Союзі Народів п. Комарніцкий перший висунув внесок признати анексію Абісинії. А потому півофіціяльна Польська Інформація Пресова хвалила італійську політику при кождій нагоді. То було зрозуміле. Коли повстав трикутник Берлін—Рим—Токіо й коли Італія сильно зацікавилася середноевропейськими справами, стрінулися польсько-італійські політичні інтереси. Польське серце й італійський інтерес стрічаються в Будапешті. Чехословаччина не має з того потіхи. Італія відноситься неґативно до Малої Антанти, яка підпирає Францію. А Польща не має позитивного відношення до Чехословаччини, що спирається м. ін. на союзі з Совітами. В той спосіб стрічаються інтереси Польщі й Італії. Щодо злуки Австрії з Німеччиною, себто т. зв. аншлюсу, то сю справу обговорив мін. Бек з марш. Ґерінґом. Також в Римі Польща не сформулує ніяких драстичних домагань. В Варшаві істнує склонність признати „аншлюс”, бо се заанґажувалоб Німеччину в середній і полудневій Европі. На горизонті показалася хмара договору чотирьох великодержав. А саме на случай успішного закінчення переговорів між Анґлією й Італією та Анґлією й Німеччиною не виключено, що дійде до порозуміння між Анґлією, Францією, Німеччиною та Італією. Оборона перед маревом договору чотирьох се головне завдання мін. Бека в Римі. Муссоліні заявив недавно, що такий договір бувби можливий з частинною участю Польщі. Се булаб велика політична концесія. Але вона практично не дасться здійснити. Нова ситуація, в якій головні жерела політики відсуваються від Женеви і переносяться до европейських метрополій, приневолює мін. Бека підприняти всякі можливі кроки, щоб віз европейської політики або дістав пяте колесо або щоб взагалі не їздив. Договір великих держав, що мавби прийти на місце Союзу Народів, вже давно не був милий мін. Бекові. Чи подорож принесе результати? Мін. Бек завіз Римові ряд подарунків: признання анексії Абісинії, протичеські настрої, дезінтересман у справі Австрії, критику Союза Народів і відповідне становище в справі Росії. Чи то вплине на порозуміння або договір чотирох держав? Точка тяготи лежить тепер в Лондоні і звідти може прийти відповідь.

Лікарський фейлєтоник.

Що їсти в недугах серця

В недугах серця, крім відповідного відпочинку, сну й уникання надмірних зусиль, на перший плян вибивається відповідний спосіб відживлювання. Серце вимагає тоді певних дієтетичних приписів. Дієта буває більше або менше остра, залежно від степеня серцевих недомагань. У випадках схоріння слід обмежити скількість уживаних плинів і харчів. Тяжкостравний харч, остаючи задовго в жолудку і в кишках, некорисно впливає на орґанізм. Алькоголь, нікотину і міцну каву треба дуже обмежити або й зовсім усунути, бо вони дразнять кровоносні посудини і погіршують стан серця. Коли серце ще досить добре функціонує, вистарчає подавати харч у зменшених давках, зате богатий у вітаміни і позбавлений дразнячих складників. Плинів уживати якнайменше, бо це відтяжує круження крови й тим самим влекшує працю серцевому мязневі. Скількість напитків не повинна перевисшати 1 літри на добу. Натомість невказане цілковите неприймання напитків, бо тоді кров і перетвори переміни матерії ціпеніють; деяка кількість плинів конечна, щоб розпустити моч й усунути відпадки устрою. Також обмеження постійних складників поживи має дуже корисний вплив у недугах серця. В поважних випадках давати хорому тільки легкостравний харч у малих і частих дозах і то якраз стільки, щоб не підупав на силах. При укладанні дієти уважати, щоб було в ній якнайменше соли і щоб не викликувати у хорого спраги. При дієті уґзгляднювати головно ті потрави, що мають мучку (збіжжя, риж, бараболя) і перемішувати їх у малих давках з білком (мясо, риби, сир і яйця). Далі поручається овочі й ярину. Відомо, що цукор має дуже добрий вплив на недуги серця. Серце значно кріпшає при уживанні цукру (мід, виноградний цукор, солодкі овочі). Цукор скоро спалюється в орґанізмі й не обтяжує переміни матерії. З плинів можна вживати чаю, какаа, молока, лімоняди й лагідної кави. В тяжчих припадках уживається молока до т. зв. „молочної курації”. Дієтетичне лікування вимагає постійної лікарської опіки. Приписи, які ми тут згадали, се тільки загальні директиви.

За Дром М. Унґаром.

Нові видання

Добрий Пастир, рік VIII 1938, число 1. Станиславів. Ст. 80. Зміст: І. Статті. о. В. Величковський ЧНІ, Пресвята Богородиця — Цариця Руси-України — як Покров і Неустанна Поміч; Мр Стефан Тарнавецький, Українська католицька Епархія в Канаді. ІІ. На вибрані теми. о. Єронім Тимчук ЧСВВ, Св. Василій В. про практику щоденного св. Причастя. Унійні труднощі. Людово-фронтівське правосуддя в Еспанії. ІІІ. Душпаст. питання й випадки. о. Петро Кулишір, Момент смерти й уділювання св. Тайни Єлеопомазання. IV. Хроніка. А) Церковний огляд. Б) З нашого церковного й релігійного життя. В) З католицького Сходу. Г) З незєдиненого Сходу. Ґ) З католицьких місій. Д) Зі світу. V. Бібліографія — а) Рецензії. — І сей перший випуск за 1938 рік багатий змістом як звичайно і зредагований цікаво.

Теофіль Костpуба: **Наші мученики за Унію.** (Як Московщина нищила Унію). Бібліотека Товариства „Скала" ч. 11. Станиславів, січень, Р. Б. 1938. Ст. 32. Формат: 17.5×13 цм.

Павло Матієвич: **Село без дітей, нація без майбутнього.** Бібліотека Товариства „Скала" ч. 10. Станиславів, грудень 1937. Ст. 32. Формат 17.5×13 цм. (Оцінка обох брошур буде).

Українська Школа. Видає Т-во „Учительська Громада" у Львові. Редаґував Григорій Микетей. Львів 1938. Ч. 1—6. Ст. 100. Формат 23×15 цм. Ціна 3 зл.

С. Гайдучок: **Пів століття сокільських видань.** Ст. 53. Формат 16.6×12 цм. Львів, 1937. Відбитка з „Сокільських Вістей".

Микола Зеров: **Іван Котляревський.** Літературна Бібліотека, ч. 2. Видавництво „Ізмарагд". Львів 1938 р. Ст. 51+5 нпґ., формат 12.3×19 цм. Ціна 1 зл. — Се брошура призначена для шкіл. Її автор Зеров дуже здібний. Праця написана цікаво. Докладнішу рецензію подамо.

Проф. др Іван Огієнко: **Повстання азбуки й літературної мови в Слов'ян.** В тексті 75 знімків із стародавніх пам'яток. 1938. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. „Бібліотека Українознавства". Видає проф. др Іван Огієнко. Ст. 300. Форм. 22,5×15,2 цм. — Справді треба подивляти плідність проф. Огієнка, який серед невідрадних матеріяльних відносин не тільки редаґує і правильно видає спеціяльний орґан мовознавства, але ще пише такі обємисті твори. В отсій своїй праці зазначує він, що се один (IV-ий том) з 12 томів його творів. Заголовки інших отсі: Томи I—II: Костянтин і Мефодій, їх життя та діяльність, рр. 1927—1928, ст. 324+400 ст. Т. III: Джерела, Corpus Cyrillo-Methodianum. Т. V: Памятки старословянської мови X—XI віків, 1929 р., 493 ст. і альбом зі 155 знимок. Т. VI: Фонетика церковно-словянської мови, 1927 р., 455 ст. (видання літоґрафоване). Т. VII—VIII. Морфольоґія і складня ц.-сл. мови. Т. IX: Історія церковно-сл. вимови й наголосу. Т. X: Словянська палеоґрафія, 1928—1929 р., вид. 2-ге, літоґрафоване, 134 ст. Т. XI: Історія перекладів св. Письма та Богослужбових книжок на церковно-словянську мову. Т. XII: Історія перекладів св. Письма та Богослужбових книжок на живі словянські мови. — Сей том (Повстання азбуки й літературної мови у Словян) читається з великим зацікавленням. Оцінюючи його зі становища піднесення нашого культурного й національного самопочуття, треба тому творові признати велику вартість. Сим, розуміється, не вдаємося в оцінку його вартости строго наукової. 75 ілюстрацій оживляє той твір іще більше та робить його твором, пожаданим в кождій бібліотеці. Ціна твору дуже приступна, особливо для передплатників „Рідної Мови", бо сей значний обемом твір на добрім папері і з такою великою скількістю ілюстрацій коштує 8 зл., а для передплатників „Рідної Мови" вже з пересилкою 3.50 зл. — А. Ч.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Обі Марійські Дружини в Товмачі виказали сего року велику активність. Для звеличення 950-ліття Хрещення України-Руси устроїли 15 лютня величаву Марійську Академію. Публичні виступи Марійських Дружин з релиґійно-моральною закраскою тішаться особлившою симпатією загалу. Се для нього одинока духовна підойма. І в тім саме лежить вартість праці дружин у таких загрожених осередках, як Товмач і тому сусідні Марійські Дружини повинні себе спомагати й висилати в такі місця своїх представників з найкращими точками. На товмацьке свято прибула Марійська Дружина зі Станиславова і Ґірки зі своїми духовними провідниками. Академія почалася марійським гимном, що його всі приявні вислухали стоячи. Потім провідник Мар. Дружин в Товмачі о. Ів. Плавюк в короткім викладі представив історію введення христіянства на наших землях, наше татарське лихоліття, нашу руїну за козаччини, наслідки схизми супроти одної святої, соборної й апостольської Церкви, часи перед і повоєнні і в звороті до живого культу Преч. Діви бачить наш єдиний вихід. — Матуристка п. Ґена Ріпецька по мистецьки віддала вірш „Благовіщення" У. Кравченко, дружинний хор відспівав удачно Почаївський Кант, а пятка мандоліністів відповідним добором колядок закінчила першу частину Академії. По павзі побачили ми на сцені сімох молоденьких орлів-юнаків зі Станиславова, що спільно віддали вірш Верхліцького - Чеховича „Христос Громадянин". А молоденька дружинниця, Теpеня Костюк, стала перед дітьми школярика-ми, що згуртувалися перед сценою, і завізвала їх, оминати вулицю, не вирости на яничарів і горнутися під крила Преч. Діви. І найменші її зрозуміли. Слідуючого дня запитали свого о. катехита, коли їм можна буде вступити до Марійської Дружини! Академію закінчено відспіванням Марійської пісні „Пречистая Діво Мати". Опісля відбулася вистава „Марія в храмі". Цей сценічний образок не легко відограти, його треба віддати. Дружинниці побороли всі труднощі. Родичі вийшли веселі, вдоволені успіхами своїх дітей, тепер дітей Марії! На устах усіх горячі признання за дотеперішні досяги і ще горячіші желання для Дружин: Не опускати рук, не зневірюватися, не дати себе заманити в тенета вуличних, крикливих товариств, але під оком Марії в твердій школі життя образувати ум, облагороднювати серця, сталити свій характер і так змагати до великих справ! — Приятель молоді.

Св. Офіціюм осудило й помістило на індексі заборонених книжок недавно виданий твір „Дер Католіцізмус, зайн Штребен унд Верден, фон католішен Теольоґен унд Ляєн, геравсґеґебен фон Ґустаф Меншінґ". Автор книжки, професор університету в м. Бонн, хотівби під покришкою католицьких теольоґів і світських злити в одно католицизм з протестантизмом і предкладає усунути з науки, культу й дисципліни католицької Церкви всьо, що її відріжняє від протестантизму.

Конґрес католицьких педаґоґів. Секретаріят Всесвітнього Союзу католицьких педаґоґів улаштовує в серпні с. р. у Відні конґрес католицьких учителів і педаґоґів. Всесвітній Союз католицьких педаґоґів повстав у 1932 р. під протекторатом тодішнього канцлера Австрії Дольфуса. Завдання союзу: згуртувати всіх христіянських учителів і виховників, оживлених духом папської енцикліки „Дівіні ілліюс магістрі". Союз має тепер 35 товариств педаґоґів з 13 ріжних держав, які представляють разом майже 60 тисяч христіянських духовних і світських виховників. В останньому часі приступило до союзу арґентинське т-во педаґоґів, яке нараховує до 40 тисяч членів. В той спосіб число зорґанізованих катол. виховників зросло до 100 тисяч.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЗОЛОЧЕВІ відбувається процес проти 9 молодих Українців, а саме проти: І. Кука, В. Качора, П. Цици, Я. Дзядиґи, В. Галапи, В. Івахова, Ґ. Дзядиґи, Т. Дзядиґи і А. Майби. Першим тром закидають, що вони яко члени ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів) 6 травня 1937 р. напали на фільварок Белзець коло Золочева, ограбили властителів фільварку Ясіньских і потому їх убили. Решта обвинуваченых мала помагати згл. укривати безпосередніх справників.

ПРО ПАПСЬКУ ДИПЛЬОМАТІЮ виголосив недавно в Ужгороді відчит чеський катол. діяч др Фукс з Праги. Він сказав м. ін., що папська дипльоматія найстарша в світі. Перші нунції се були збірщики папського податку по цілому світі, які були рівночасно довіреними Апостольського Престолу. Ті делеґати здобули собі згодом такий авторитет, що всі признавали їм першенство перед світськими дипльоматами. Тепер при кождій дипльоматичній корпорації нунцій се декан без огляду на його вік. На викладі дра Фукса були Преосв. Александер і багато світських достойників.

УЖГОРОДСЬКА „СВОБОДА" оповістила заклик до своїх передплатників, в якім повідомляє, що незабаром тижневик „Свобода" буде виходити два рази тижнево.

МІНІСТРА БЕКА в Римі привітали на двірці італійський міністр закордонних справ Чіяно, ґенеральний секретар фашистівської партії Стараче й інші достойники.

КРЕСТІНСЬКОГО ЗЛОМАЛО ҐПУ ЗА ОДНУ НІЧ. На другий день по його протесті в часі процесу (гл. „Н. З." ч. 17), Крестінський відкликав свій протест і заявив, що ніхто його не мучив. Закордонна преса пише, що ҐПУ доставило вночі жінку Крестінського до вязниці і при її помочі зломило Крестінського.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Годжа виголосив в соймі промову про закордонну політику ЧСР. Більшу часть її присвятив промовам канцлера Ґітлера і марш. Ґерінґа. При тім застерігся проти втручування до внутрішних справ Чехословаччини. Німецький півофіціяльний орґан „Діпльоматіш Політіше Корреспонденц" пише в звязку з тою промовою, що Німеччина ніколи не виречеться опіки над Німцями в Чехословаччині.

ПРИСЯҐА НА НОВУ КОНСТИТУЦІЮ в Ромунії відбувається в цілім краю. На днях зложили присягу на руки мін. освіти головні достойники греко-катол., римо-катол. і інших меншостевих віроісповідань. Вище православне духовенство зложило присягу на руки премієра патріярха Мірона.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР відбув нараду з англійським амбасадором в Берліні. На нараді порушено справу кольоній, справу Австрії й Еспанії. Лондонські політичні круги уважають ту розмову підготовкою до англійсько-німецьких переговорів.

В АВСТРІЇ уступив шеф ґенерального штабу ґен. Янза. На його місце іменували ґенерал-майора Бема. Зміна мала наступити на домагання Ґітлера, який не любив ґен. Янзу за те, що він монархіст-легітиміст і мав добре жити з уступившим німецьким ґенералом Фрічом. Німецька преса прихильно поставилася до нового шефа ґен. штабу Австрії.

МОРСЬКА БИТВА між кораблями червоних Еспанців і кораблями ґен. Франка відбуласая коло Рога Пальос біля берегів Еспанії. Червоні оповістили, що вони затопили один воєнний корабель повстанців, а саме кружляк „Балеарес".

ЯПОНСЬКИЙ ВОЄННИЙ СУД в Нанкіні засудив на смерть японського ґенерала Фуджішіму, команданта 103 бриґади, за те, що він очорнював цісаря і провадив комуністичну пропаґанду у війську. Засудженого ґенерала здеґрадували і розстріляли.

НОВИНКИ

Великодне число „Нової Зорі" появиться у збільшеному обемі як щороку. Хто з ВП. Прихильників нашого орґану хотівби редакції помогти в зложенні того великого числа, буде ласкав прислати статті та інформації про важніші події найдальше до 10 квітня с. р. Перед святами у всіх друкарнях завізно, тому матеріял до великого числа треба заздалегідь давати до друкарні, а ще скорше перечитати, справити, посортувати і взагалі приготовити до друку.

„Етичні основи суспільности" се тема останнього з сеґорічних викладів ҐІКА, що його виголосив о. кан. Юліян Дзерович в неділю 6 с. м. Виклад був цікавий, переплітаний низкою дотепних прикладів, в яких видно було значну ерудицію прелеґента в виховних справах. В дискусії забирали голос др І. Копач, мр Ісаїв і др М. Дзерович.

Вечір народньої ноші, влаштований заходом „Української Захоронки" й кооперативи „Українське Народне Мистецтво", відбувся у Львові, в салі театру Ріжнородностей 3 березня с. р. Вечір пройшов з повним успіхом.

Ревізійний Союз Українських Кооператив призначив 1.000 зл. на наукові цілі Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Виконуючи бажання РСУК виділ НТШ призначив ту суму на оплату урядовця, який має займатися статистичними дослідами, конечними для праць комісії національної економіки, соціольоґії і статистики.

„Зелена Рута". Під таким заголовком появилося у Львові перше число ілюстрованого двотижневика, присвяченого ліково-промисловим рослинам. Видає „Зелоцентр", кооп. з відп. уділами у Львові. Начальний редактор Іван Шавель, відповідальний редактор Осип Керод. Часопис має 12 сторін друку, ілюстрований, заслуґує на поширення. Річна передплата 8 зл., поодиноке число 40 сот. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Підвалля 7.

З львівської вязниці вийшов на волю Омелян Лапунька, засуджений на 4 роки у процесі пок. Ґерети і тов. Лапунька відсидів 2 роки, решту кари даровано йому на підставі амнестії.

На лінії Львів — Тернопіль — Заліщики буде курсувати від 15 с. м. люкс-торпеда.

До громадського уряду в Стиняві Нижній пов. Стрий вломилися злодії і забрали вертгаймівську касу з 300 зл. та документами.

Язва бандитизму шириться в Борщівщині. Недавно якісь два осібняки з електричними лямпками і втятими крісами на шляху з Мельниці до Борщева здержували вози, якими верталися з ярмарку купці, переважно Жиди, та загрожуючи крісами домагалися грошей. Забравши гроші позволяли купцям їхати далі. Поліція шукає за бандитами.

У всіх лісних дирекціях заряджено контролю касовости у звязку з надужиттями в Начальній Дирекції Лісів. Слушно прийшли до погляду, який наш хлоп вже давно висказав у приповідці „від голови риба смердить".

Гумор. — Злодії. — До бару входить підпитий ґість. Сідає, витягає з кишені ґазету і закладає собі за ковнір як серветку, потому бере до руки серветку і зачинає „читати". Довго вдивляється, врешті відкладає, кажучи: — Злодії! 25 ґрошів і нема що читати!

Поминальне Богослуження за упокій душі бл. п. о. Тита Войнаровського, крилошанина-мітрата Митрополичої Капітули у Львові, фундатора захоронки в Балинцях, добродія Згромадження Сестер Служебниць Преч. Д. М. Н. З., відправлено в катедральному храмі в Станиславові дня 3 березня с. р. стараннєм Провінціонального Заряду Згромадження. — В. Й. П.

Надвірнянське староство виселило Дмитра Черевка з Росільної к. Солотвини на 10 літ з надвірнянського повіту. Мотивом сего рішення був присуд окружного суду в Станиславові, яким Черевка засудили були на 4 р. вязниці.

„Українське Слово", ужгородський незалежний суспільно-політичний часопис, що виходить вже 7 рік під редакцією знаного закарпатського діяча дра Михайла Бращайка, від 1 березня с. р. почало виходити двічі в тиждень, в середу й суботу, замість раз на тиждень.

Краєвий уряд на Закарпатті припинив на один місяць видавання орґану українських націоналістів „Народня Сила". Рівночасно припинено на один тиждень москвофільський орґан „Наш Путь".

Шальом Шварцбарт, убийник Петлюри, помер у Кептавні (Полуднева Африка) в 50 р. життя.

До Берези Картузької вивезли з Кракова письменника Жида Льва Пастернака за вірш п. з. Пісня про „поганьбене раси", поміщений у львівськім гумористично-сатиричнім журналі „Хохол". Пастернак був уже раз в Березі.

У Скерневіцах ординанс ґенерала Козіцкого Броніслав Яновский замордував сокирою жінку ґенерала, його 5-літню донечку, бону і служницю. Обікравши помешкання, виїхав поїздом до Варшави.

З Варшави відкликали до СССР військового аташе совітської амбасади, полк. Рибалка, з походження Українця.

Тиждень боротьби з порнографією уряджено в Вильні заходом Марійської Дружини студентів і Ліґи Морального Відродження.

Страйк пекарів вибух у Вильні. Містові загрожує цілковитий брак хліба.

З Москви вивезли на Сибір 3.000 спекулянтів поживою на 10-літнє заслання...

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли диріґенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відібєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

Жертви. Вп. п. Ірена Людкевич в Лаврові.: зол. 3. — на українських безробітних.

Гумор. — Добра рада. — Знаєте, як маю кудись виїздити, то я вже день передтим хорий. — Ну, то їдьте все два дні передтим.

Гумор. — Дезорієнтація. — Погана погода, прошу я вас, раз студено, раз тепло. Чоловік не знає просто що заставити!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Скарбовий уряд прийматиме до протоколу й трактувати на рівні з писемними поданнями устне прохання платника в справі пільґ у сплаті податку. В тій цілі зроблено окремі стампілі з взорами протоколу і постановами. Начальники скарбових урядів обовязані припильнувати, щоб не траплялися випадки неприйманя до протоколу зголошення прохання в справі податкових пільґ і щоб рішення на ті зголошення видавано по можности негайно, хіба що зайде конечність попереднього устійнення маєткового стану петента на місці. Рішення скарбового уряду має бути нотоване на письмі, за винятком тих випадків, коли платник згодиться на устне оголошення рішення (факт приняття до відома постанови платник стверджує підписом). Протокол, про який мова, підлягає оплаті в висоті 3 зл., крім того 50 ґр. від кождого залучника. Такий сам спосіб поступованя має бути примінюваний при полагоджуванні справ, які повстають внаслідок екзекуційного поступованя.

Буде новий податок? Начальна Лікарська Палата вислала меморіял до міністра суспільної опіки, в якім радить впровадити загальний податок на шпитальництво по селах і містечках.

Збір землеплодів у 1937 р. Головний Статистичний Уряд звідомляє, що в 1937 р. в Польщі зібрано: 19,261.000 квінталів пшениці, 56,378.200 кв. жита, 13,634.100 кв. ячменю, 23,428.800 кв. вівса, 402,209.000 кв. бараболі та 32,455.000 квінталів цукрового буряка. В порівнанні з 1936 р. в 1937 р. зібрано пшениці 9.7% менше, жита 11.4% менше, ячменю 2.7% менше, вівса 11.3% менше, зате бараболі 17.3% більше і цукрових буряків 27% більше.

Звичайні видатки м. Львова на рік 1938/39 замикаються сумою 17,170.000 зл., надзвичайні перевишають 9 міл. зл.

Гумор. — Пильна. — Я чув, що ти оженився. Маєш приємну, господарну жіночку? — О, ще яку! Як в ночі приходжу до дому, то ще застаю її в передпокою з мітлою в руці...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. Авторові статті про Бойків. Дякуємо за статтю. Помістимо, бо тема важна і порушена цікаво. Тільки чи не заостро Ви характеризуєте бойківське племя. Можеб Ви прислали ще одну статтю про добрі сторони того племени.

ВП. Авторові допису про Йордан і імянини Владики в Бучачі. За дописи дякуємо, але не помістимо їх, бо вони: 1) спізнені, 2) не підписані, отже редакція не знає від кого походять, 3) дописи про імянини містимо тільки дуже виїмково, бо інакше такий матеріял заваливби цілком ґазету.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. В. Козловський в Бариші, п. в місци: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по 15. III. 1938.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Пропавший овид. — Кінець п. Чені.
ПАКС: Галька.
СТИЛЕВЕ: Історія одної ночі й ревія.
ТОН: Останній поїзд з обляженого міста.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 13 березня 1938. Ч. 19 (1119)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ГЕТЬМАНИЧ У КАРДИНАЛА КВІБЕКУ

Голос французького католицького органу.

П. з. „Трагічна історія України" католицький щоденник „Аксіон Католік" приносить з датою 4 лютня с. р. м. ін. ось що: Від вчера перебуває в мурах нашого міста (Квібеку) престолонаслідник України. Гетьманич Данило Скоропадський буде кілька днів у Квібеку, в неофіційній візиті. Їх Високість кінчить двомісячну поїздку по Злучених Державах Північної Америки і Канади. Всюди його співгорожани приймали його з радістю, заявляючи вірність його батькові, гетьманові Павлові Скоропадському, всупереч усім зусиллям большевиків поширити між Українцями комунізм. — (Тут слідує коротка історія наших визвольних змагань). — Їх Високість Данило Скоропадський, якого приймив вчера наш Кардинал-Архиепископ, був захоплений симпатичним приняттям. Відтак відвідав Католицьку Суспільну Акцію, якою так дорожить наш Кардинал. Гетьманич Скоропадський живо заінтересувався нашими справами. Він зацікавився величезним розвитком нашого католицького центру і нашого часопису. Їх Високість подорожує дуже скромно і не бажає собі ніде ніяких принять.

Великий неспокій в Москві

Плянували переворот в Совітах.

З Москви прийшла вістка про відкриття заговору в ґрупі висших офіцирів совітської армії, приділених до ґвардії на Кремлі. На чолі заговору мав стояти маршал Єґоров. Заговірники плянували замордування Сталіна і створення військової диктатури з марш. Єґоровом або Бліхером на чолі. Бліхер мав вирушити на Москву і зробити там порядок. Заговір викрив Жаковський, перший заступник Єжова. ҐПУ арештувало вже кількох висших офіцирів, які вели аґітацію між вояками кремлівської бриґади. Ситуація в Москві й Ленінґраді сильно напружена. Сподіються нових масових увязнень між офіцирами.

Бльок національних меншин в Чехословаччині.

Чехословацький преміер др Годжа старається, щоби в 20-ліття чехословацької самостійности правив державою т. зв. ювілейний уряд. Тому зачав переговори зі словацькою партією о. Глінки, щоб вона вступила до правительственної коаліції. Та Словаки поставили домагання, щоб статут словацької автономії включити до конституції ЧСР. Коли на те не згодилися чеські партії, тоді Словаки зачали переговорювати з судетсько-німецькою партією Генляйна. Ініціятиву до тих переговорів дав Генляйн, що приїхав на Словаччину переговорювати з о. Глінкою і провідником Мадярів у ЧСР Естергазим. До пляновано бльоку меншин зголосилася також ґрупа закарпатських мадярофілів автономістів під проводом адв. Пещака з Пряшева.

Чому Крестінський признався?

Чужинці й закордонні журналісти в Москві оповідають цікаві річи про те, чому Крестінський знов „признався" до всіх закидів, хоч одного дня на розправі заявив був, що його зізнання були вимушені. Після тої заяви мало прийти до суперечки між шефом ҐПУ Єжовим і ґенеральним прокуратором СССР Вишинським в салі нарад суду. Прокуратор робив викиди шефові ҐПУ, що не досить справно застосував свої „єжові рукавиці", про які в СССР співають гимни. По тій розмові Єжов поїхав до тюрми на Лубянку. Туди привезли також Крестінського. Потому мали мучити Крестінського в спеціяльній пивниці, де панує горяч поверх 50 степенів. Там мали вбивати Крестінському шпильки за нігті, напувати більшою скількістю соленої води і замикати в окремій клітці з голодними щурами. Крім того мали Крестінському закладати на руки спеціяльні „єжовські рукавиці". Після такої тресури Крестінський признався до всего. („Слово").

Анґлія переговорює з Німеччиною і з Італією.

З Берліна звідомляють, що німецький міністр закордонних справ фон Ріббентроп поїхав до Лондону в ціли зложення пращальної візити. Неофіційно додають до того, що в часі побуту в Анґлії фон Ріббентроп побачиться з премієром Чемберленом і з льордом Галіфаксом. Темою розмов будуть правдоподібно німецько-анґлійські умовини порозуміння. Факт, що фон Ріббентроп поїхав до Лондону безпосередно по розмовах з анґ. амбасадором у Берліні Гендерсоном, вказувавби, що розмови ті дали добрі виспіди. Натомість анґлійська преса пише, що фон Ріббентроп шукатиме в Лондоні нових підстав до анґлійсько-німецьких переговорів, бо ті, що їх висунено досі, виявилися непридатними. В Римі відбувається також оживлена політична акція. Анґлійський амбасадор льорд Пирт відбув розмову з італ. мін. закорд. справ ґр. Чіяном. Предметом розмови було устійнення програми італійсько-анґлійських переговорів. Се може мати деякий вплив на дальший розвиток німецько-анґлійських взаємин.

Японія ухвалила спеціяльний воєнний буджет.

Японська Нижча Палата ухвалила спеціяльний воєнний буджет Японії у висоті 4 міліярдів 850 міліонів єн, тобто коло 7 міліярдів 358 міліонів золотих. Видатки поділено в такий спосіб: мін-во війни 3.260 міліонів єн, воєнна маринарка 1.040 міліонів єн і мін-во фінансів 550 міліонів єн. 4.450 міліонів єн покриє свіжа емісія державних бонів. Дорого коштує сучасна війна.

Жива черепаха з часів Колюмба.

Кубанські рибалки зловили на побережжі моря черепаху, що має 4 метри довжини. Повідомлено про те зоольоґів з найблищої морської стації. Вони по докладнім розсліді панцира великої черепахи заявили, що вона має 500 літ життя. Значить, жила вона вже в часі, коли Колюмб відкривав Америку.

Про ціль чоловіка

З приводу Великого Посту.

Нема в нас звичаю давати передовиці на чисто релігійні теми в газетах непризначених для виключно релігійних справ. Та ми думаємо, що такий звичай можна й треба завести. Коли він прийметься і перейде у традицію нашої преси, то принесе багато добра. — Ред. „Нової Зорі".

Розваж, душе моя! Істнування твоє дав тобі Господь; Він сотворив тебе на свою подобу, без жадної твоєї заслуги; Він прибрав тебе за свойого сина у св. хрещенні; Він полюбив тебе більше чим рідний отець і сотворив тебе, щоби ти любила Його та служила в сему житті, а потім пішла колись з Ним потішитися в небі. Отже ти не народилася й не можеш жити на те, щоби збогатитися і бути могутною тут на сій землі, щоби вживати, їсти, пити, спати як нерозумні сотворіння, але виключно на те, щоб любити свойого Бога і бути на віки щасливою. Господь дав тобі сотворіння для твого ужитку як середники, що мають тобі помагати дійти до славної твоєї ціли.

На жаль, я нещасливий про все інше роздумував, лиш не про свою послідну ціль! Небесний Отче, задля любови до Ісуса Христа, дай ласку розпочати нове життя, святе, цілковито згідне з Божою волею.

Розваж, душе моя, що в годині смерти ти почуєш гіркі докори, коли ти не старалася служити Господеві. Який почуєш біль, коли на склоні днів твоїх, в той важкий час побачиш, що тобі лишилося лиш трохи диму з усіх твоїх богацтв, з усеї твоєї величі, з усеї твоєї слави, з усіх твоїх радощів! Ти не могтимеш зрозуміти, як ти стратив ласку Божу і своє щастя задля марности, задля підлих дурниць; тоді ти вже не зможеш направити минулого зла, не будеш мати вже часу вернутися на добру дорогу. Що за терпіння буде, що за мука! Тоді ти побачиш вартість часу, але вже буде запізно! Ти схочеш відкупити його за ціну своєї крови, але не зможеш! Гірка буде се година тому, хто не любив та не служив Богові.

Розваж, як та послідна ціль, така важна, в занедбанні! Продумується якби призбирати богацтва, як уряджувати забави, пири, як весело переводити час, але не як служити Богові, як спасти свою душу: вічне призначення уважається заніщо. І так більша часть християн серед фестинів, співів та забав котиться до пекла. О! коби вони знали, що значить слово: пекло. Чоловіче, ти так працюєш, щоб бути проклятим, а не хочеш нічого робити, щоби спастися.

Один секретар французького короля Франца I у хвилі своєї смерти сказав: „Нещасний я! Я тілько паперу списав на листи свойого володаря, чому не ужив я хоч одного листа на іспит своєї совісти, щоб відправити добру сповідь". Филип II, еспанський король, умираючи сказав: „О! коби я був перевів своє життя на службі Господеві, а не на королівському престолі"...! Але на що придадуться тоді такі зітхання, такі жалі? Хіба для збільшення розпуки...

Длятого навчися працювати за свойого життя, коли бажаєш уникнути такого нещастя. Будь сильно переконана, моя душе, що всі твої гадки, слова й діла страчені, коли вони не після волі Божої. Нумож! Чейже вже час змінити своє життя! Чогож ти хочеш очікувати? Чому не поправляєшся? Чи може очікуєш самої хвилі смерти, воріт вічности, гирла пекольного, коли вже не буде спосо-

Преосвящений Сотер

В пошануванні памяти діяльности і заслуг першого українського католицького Епископа у Злучених Державах бл. П. Владики С. Сотера Ортинського.

З Америки пишуть нам:

Трицять років минає від призначення бл. п. о. Стефана Сотера Ортинського на першого греко-католицького епископа для Українців католиків у Злучених Державах Півн. Америки, чоловіка, що жив і працював щиро для свого народа в Америці і тут поклав для нього своє життя. Тож годиться приглянутися Його життю і хоч кількома словами пригадати Його діяльність і заслуги, а потомству переповісти й передати память про Покійного, що за життя так любив і цінив молодь свого народу і дбав про неї. А то тим більше, що Його життя се частина історії тих великих змагань за своє визволення й культуру, що до них здіймав і здіймається наш український нарід.

Коли бл. п. Еп. Сотер прибув до Америки, справи нашої Церкви були в хаосі, неупорядковані. Молодий Владика взявся до праці, упорядкував дієцезію, поділив на деканати, іменував деканів і совітників та старався за лад і порядок. Як славний реколектант для всіх станів і духовенства в старім краю і любимець питомців духовної семинарії сам майже кождого року давав для свого священства реколекції, щоб вони піднесли духа ревности у виконуванні обовязків. Думав і про школи. Знав, що без власної школи загинемо. Тому спровадив зі старого краю Сестер Василіянок, які мали отворити новіціят і приготовляти сили на учительок. Під їх проводом мали повставати школи на зразок шкіл інших католицьких народів в Америці. Щоб мати на початок бодай кілька кандидаток на монахинь і кандидатів на священиків, отворив сиротинець. Обїхав багато парохій зі своїми місіями і бачив як багато дітей, наших сиріт, пропадає для своєї Церкви і свого народу. Ідуть до чужих сиротинців, „стейтових", і там пропадають. Покійний, сам дуже вразливого серця, зрозумів їх недолю і тому заложив сиротинець: окремо для дівчат, окремо для хлопців, разом було все понад сто сиріт. Бл. п. Епископ дуже любив сиріт. Коли нераз важко було йому на серці, або як мав якісь невдачі чи прикрости, йшов до сиротинця. То була його розрада. Крім науки в сиротинці був там дуже гарний нотний хор і була своя банда. Діти співали і грали. Це була надія Епископа.

Щоб піднести духа української католицької Церкви, задержати й утвердити віру в серцях наших людей, Преосв. Сотер заложив українську греко-католицьку орґанізацію під назвою „Провидіння" і віддав її під опіку Преч. Діви Марії Непор. Зачаття. Ця орґанізація гарно розвивається і віддає велику прислугу нашій Церкві і нашому народові в Америці.

Щоб і проценти з українського гроша йшли на наші народні цілі, носився Покійний з гадкою заложити народній дієцезальний банк і вже поробив був перші кроки. Та смерть перешкодила.

Любив брати участь у патріотичних народніх імпрезах. Звичайно гарним вступним словом отвирав таке свято і цим надавав йому великого значіння, поваги і блеску.

Передівсім і над усе любив місії. Був вроджений місіонар. Роскішю було для нього проповідати — і все був готовий. Поривав на місіях. Тут показувався його талант. Викликував враження не тільки в українських галицьких парохіях але й серед підкарпатських Русинів. Вони щиро його полюбили і дуже любувалися проповідями Епископа на місіях.

Несподівана смерть Епископа Сотера після кількох днів слабости наповнила жахом наш нарід в Америці. На похорон прибули маси народу, щоб віддати останню прислугу. Смерть Владики викликала загальний жаль, бо аж тепер пізнали, кого стратили.

Блаженної памяти Епископ Сотер був мужем великого серця. Був людиною талановитою, був добрим очитаним богословом, все готовим дати відповіди на всі питання. Був і письменником. Його пастирські листи писані цвітистим стилем; був поетом і, коли тільки треба було, писав гарні вірші, особливо в старім краю. Був високо музикальним співаком — мав дуже милий баритоновий високий тенор, а навіть був за молодих часів дириґентом хору. Грав на кількох інструментах, передівсім на пяніні і скрипці.

Мав дар до мов. Крім української і старославянської знав також мови: німецьку і французьку а тут в Америці швидко навчився й англійської мови так, що в товаристві значніших осіб виголошував уже промови по англійськи. Знаменито говорив по латинськи, вживаючи тієї мови в початках у розмовах з Апостольським Делеґатом а найбільше з латинськими епископами, яким все тим дуже імпонував.

Покійний Владика С. С. Ортинський був шляхотського роду. На світ прийшов 26 січня 1866 р. в Ортиничах, самбірського повіту. До Чина св. Василія Вел. вступив 3 лютня 1884 р. Там докінчив школи з дуже добрим успіхом, тому і вислали його на теольоґію до Кракова, що в тім часі мав велику славу. Там осягнув докторат. Призначений на професора богословя, посвятився місіям, до яких чув завсіди великий нахил, маючи світлий дар вимови до голошення слова Божого. Дня 26 березня 1907 іменовано Його епископом до Америки, а 12 травня 1907 консекровано у Львові на епископа при великім здвизі народу, бо кождий хотів бачити свого любимця. Дня 27 серпня 1907 прибув до Америки, а 24 березня 1916 року віддав душу Богу.

Молодий, енергійний, гарного росту, постави і вигляду, повний духа Божого і золотого серця чоловік, помер в самій силі віку, бо ледви в пятьдесятім році життя, після девятьлітної важкої праці на становищі першого укр. кат. епископа в Америці. За той короткий час зробив дуже багато і полишив великі надбання свого труду, знання, серця і посвяти для рідної Церкви й народу.

В пошануванні Його памяти Українська Греко-Католицька Дієцезія в Півн. Америці започатковує святочні обходи в Філядельфії в неділю 27 березня с. р. По тім слідуватимуть подібні обходи по всіх українських громадах.

бу направити свій блуд? Мій Боже, прости мені: я понад усьо люблю Тебе, я сердечно жалую того, що я Тебе образив.

Маріє, моя Надіє! молися за мене.

Безсмертна сущи, душе моя, волнами житейськими не покривайся: но возникни вопіющи ко своєму благодітелю: Боже, очисти мя, і спаси мя! (Стихира 8-го гласа на вечірні).

*

Розважування сі взяті з молитовника п. з. „Памятка зі св. Місії, пригадуюча найголовніші правди вічні". Накладом вид-ва ОО. Редемптористів, 1930. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Сторін 615+VI. Ціна в оправі 3.50 зл. Поширення між нашим народом і особливо між нашою інтеліґенцією добрих молитовників малоб велике й дуже позитивне значіння для скріплення моральної, фізичної й матеріяльної сили нашої нації. А нема більше відповідної пори до ширення добрих молитовників як Великий Піст. Се молитовник уложений знаменито. В нім є найпотрібніші молитви по церковно-славянськи і в перекладі, є справді гарні і дійсно глибокі релігійні розважування, є Служба Божа, Вечірня, Утреня, Акафисти й пісні з нотами та календар цілого року. Крім того є надзвичайно цікавий життепис св. Альфонса Лігорія, визначного італійського адвоката, основника Чина ОО. Редемптористів, Учителя Церкви і дуже визначного письменника, що оставив по собі коло 40 великих томів релігійних писань.

Вечір поліської пісні

Ві второк 8 с. м. о год. 5-ій веч. в салі Театру Ріжнородностей у Львові відбувся Вечір Поліської Пісні. Програма: 1) Вступне слово дра Я. Пастернака, в якому наш відомий археольог змалював коротко вагу та цінности забутого нами Полісся і вказав на актуальність ширшого зацікавлення тою частю наших земель у звязку з недавніми розкопками в Давидгородку, які певно вказують на те, що Київська Держава сягала далеко над Припять. 2) Зчерги проф. др Філарет Колесса виголосив реферат про поліські народні пісні, вказав на їх подібність до наших, на їх будову та мельодії, які уступають нашим хіба в багацтві форм народньої творчости. 3) „Український Студіо-Хор" під батутою проф. Миколи Колесси відспівав поліські пісні „Да лецелі гусоньки", „Повінь, повінь буйон вецьор" і „Ой там на горі". Останню виконано перший раз. Виконання пісень під батутою самого композитора прекрасне. Найкраще з тих пісень випала любовна пісня „Повінь, повінь". 4) Пані Е. Зарицька у фортепіяновому супроводі проф. дра Нестора Нижанківського виконала „Устань, мой колосочок" і „Ой, коб же я знала". Виконання було першорядне. Пісні ті випали на причуд гарно та стрінулися з рясними оплесками приявних. 5) В останній точці програми „Український Студіо-Хор" під дириґентурою проф. М. Колесси відспівав іще 3 поліські пісні: „Цішей, да цішей", „Пють людзі горілочку" і „Ой поля, ви, поля". Всі три пісні виконано перший раз. Хор під вмілою і досвідченою рукою молодого композитора очарував приявних знаменитим голосовим матеріялом, кресчендами й модуляціями, врешті красою й мельодійністю виведених пісень. Усі відспівані пісні записав від народа голова Етноґрафічної Секції НТШ проф. др Філарет Колесса. Обрібка на сопранове сольо та мішаний хор проф. Миколи Колесси. Сей Вечір Поліської Пісні знайшов живий відгомін і заінтересування в нашому громадянстві: саля Театру Ріжнородностей була виповнена вщерть. Орґанізатори Вечора (Т-во Прихильників музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові) можуть дійсно бути горді з успіхів, які осягнула їх Етноґрафічна Вистава Полісся, що відбувається тепер в НТШ, та з признання громадянства за дуже дбайливе влаштування Вечора Поліської Пісні. рк.

Ґоркій був вязнем Сталіна

Французький часопис „Ля Флеш" оповістив заяву совітського полк. Кривіцького, б. заступника шефа розвідчої служби совітського ґенерального штабу, який покинув совітську службу в 1935 р. Кривіцький каже, що взаємини між Ґорким і Сталіном від 1935 року були сильно напружені, бо Ґоркий старався використати свою приязнь зі Сталіном для злаґіднення террору. Зокрема виступав отверто проти процесу Каменева і Зіновєва. Від того часу взаємини між Ґорким і Сталіном були такі напружені, що Сталін не позволив на виїзд Ґоркого до Парижа на міжнародній зїзд протифашистівських письменників, хоч Ґоркий мав уже пашпорт і візу. В послідньому році життя Ґоркий старався виїхати за кордон на лікування, але Сталін рішучо заборонив виїздити. Надзір над Ґорким мали спеціяльні аґенти т. зв. особистого секретаріяту Сталіна. Вони контролювали всі листи і посилки, які приходили до Ґоркого. Ґоркий протестував, але се нічого не помагало.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Домагаємося українських шильдів

„Жінка” в ч. 5 принесла отсю актуальну статейку:

Від довгих літ українські національні установи й українська преса виховують наше громадянство в господарському патріотизмі. І справді, внаслідок цієї акції гасло „свій до свого по своє” увійшло у свідомість широких, найширших мас нашого населення. Зокрема кожна свідома жінка, через якої руки переходить народній гріш, кожна здисциплінована членка Союзу Українок, вважає своїм обовязком переводити це гасло господарської еманципації нашого народу в життя. Одначе справа господарського патріотизму має ще і другу сторону медалі. Чи ціле наше купецтво, чи всі наші підприємці, які домагаються підтримки від української публики, самі теж стоять на височині завдання, чи вони справжні українські громадяни?

Хочу торкнутися тут одної справи: справи шильдів на українських склепах. Не знаю, як воно є на провінції, але у Львові українські шильди помалу майже зовсім зникають, хоч наших купців і промисловців щораз більше. Тільки на наших кооперативних станицях пишаються українські вивіски і сміло говорять про те, на якій землі живемо. Наші „приватники” воліють скриватися під чужими шильдами. Коли й не викинули зовсім української вивіски, то усунули її десь набік, виписали по-українськи своє прізвище або свою фірму найменшими буквами, щоб тільки „не дразнити” польської публики... Зате нагорі, над склепом, великий польський шильд... Або видумують усякі екзотичні назви для своєї фірми, щоби тільки не вживати українських букв... Коли говорите з цими людьми, коли робите їм докори, що вони самі помагають польщити Львів, завсіди почуєте одне оправдання: Що вони живуть не тільки з української клієнтелі, що не можуть відстрашувати від себе польської публики, що в тій частині міста, де находиться їх підприемство, мешкають здебільша Поляки...

На мою думку, це ніяке оправдання. Чому українські вивіски не шкодять Маслосоюзові, Торговлі, склепам Центросоюзу? Ті українські купці і підприємці, які рефлектують на українського покупця і які взагалі хотять, щоб їх уважати за українських громадян, мусять мати українські шильди. Якщо закон вимагає, щоб побіч української вивіски була ще й польська — так треба вважати такий утраквізм за малюм нецесаріюм, але український напис тої самої величини, що польський, і поміщений на такому самому видному місці — це для нас кондіціо сіне ква нон. Чи треба повторяти відомі правди, яка це важна річ для зовнішнього обличчя Львова — вивіски у рідній мові? І чи можна мати довіря до патріотизму, до громадянського почування тих купців і промисловців, які для матеріяльної користи скривають свою національність, кривлять душею? Як часто доводиться чути в їх склепах, що вони не тільки з польським клієнтом, але й з персоналем і своєю родиною говорять по-польськи! Бо одна забріханість веде за собою другу, третю, аж до повного національного відступства. Чи такі люди заслугують на довіря і підтримку українського свідомого громадянства? — Піддаю цю справу під розвагу широким колам українських громадянок. Ми, жінки, можемо примусити наших купців і підприемців, щоб вони шанували рідну мову та українську клієнтелю. — Н. Ів.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Нема сумніву, що зміст сего допису зовсім слушний. Коли на крамниці українського купця нема ніякого українського надпису, хочби тільки поруч польського, то се знак, що такий чоловік не дорожить рідною мовою. Се початок його байдужности у всім і майже певно можна сказати, що такий чоловік покине згодом свій нарід і свою Церкву. Отже до таких людей треба відразу відповідно ставитися, то значить, на крамниці Українців, які не мають ніяких українських шильдів, дивитися як на чужі крамниці. Купувати в них можна тільки тоді, коли даного товару нема у крамницях, які мають українські шильди. Це справа не тільки формальної натури. Вона далеко важніша, ніж на перший погляд здається.

Нова цікава книжка

Artur Górski: „Niepokój naszego czasu.“ Warszawa, 1938.

Се остро антисемітська і взагалі проти меншин звернена праця. Він пише, що нема „державної” культури, бо можлива тільки культура національна. „Варшавскі Дзєннік Народови” в ч. 50 пише про неї: Хто хоче творити співжиття меншин в польській державі, той хоче творити наслідок (державу) без причини (нарід, що творить державу). Отже ганить київську виправу як акцію підняту „не в пору, в часі устійнювання західної границі Польщі, важнішої ніж східна (ст. 129). Був се блуд, бо до творення історії треба народу, а не конгльомерату (ст. 107). Одне польське село на заході має з тої причини більшу вартість, ніж цілий повіт на сході.” Вже сегодня шкоди просто необчислимі: „великанський упадок сил, творчої й відпорної, цофання на всіх областях, розбиття польської суспільности, поритої пропастями, брак спільної мови між суспільністю й урядом, нездібність до одностайної акції супроти зростаючої загрози небезпек, брак спільної кермівної волі, брак ідеї. Так виглядає польська легенда.” Слідує обговорення таких справ як Унії й української проблеми. Рецензент Тадеуш Дворак уважає сю книжку висловом ендецького табора.

Акт обвинувачення

„Последнія Новости” пишуть в 6186 ч. під заг. „Акт обвинувачення” м. ін.: В 1921 р. Крестінський на пряме припоручення ворога народу Троцького вступив в Берліні у взаємини з ген. Зектом і Гессом і умовився з ними, що він і Троцький будуть шпигами в користь Німеччини. За те німецькі ґенерали точно виплачували 250.000 марок річно. Та тут-же знову трафився випадок в роді незабутньої історії з Рябушинським, який уряджував контрреволюцію — після своєї смерти!... 250.000 марок... се марок 1921 і слідуючих років німецької інфляції, тих марок, яких вартість падала щотижня, доки не дійшло до того, що капелюх коштував біліон марок (міліон мільонів). Ось тих 250.000 марок р і ч н о діставав совітський посол в Берліні, щоб передав яко заплату за контрреволюційну троцкістівську діяльність!... Кому? Троцькому, командантови всіх збройних сил совітської республики, предсідникові реввоєнсовета (революційної воєнної ради), предсідникові совіта праці й оборони, що мав у своїм розпорядженні всі господарські сили краю!...

Жах в цілім світі

викликає новий монстр-процес у Москві.

Соціялістичний „Роботнік” пише в ч. 62: Новий „процес” в Москві Бухаріна, Рикова, Крестінського і довгого ряду инших найвизначніших старих большевиків викликав просто жах в цілім світі, також в робітничих кругах. Адже підсудних обвинувачують у злочинах просто неймовірних: зрада, отроєння Ґоркого й Куйбишева. Бухарін стояв на чолі Комінтерну, Риков на чолі ради комісарів (кабінету міністрів), Раковський був послом у Парижі. Страшний це процес! Відіграє він напевно значну ролю в розвитку европейських настроїв супроти СССР... Наразі читаємо в больш. „Правді” жахливу передовицю п. з. „Право-троцківський блок убийників, шпіонів і зрадників.” — К. Ч.

„Протоколи мудрців Сіону“...

Катол. часопис „Фатерлянд”, що виходить у Люцерні (Швайцарія), пише: В „Нувель Реві Теольожік”, видаваним катол. університетом в Лювені (Бельгія) пише о. Шарль Т. І. з приводу голосного берненського процесу в справі т. зв. „Сіоністичних Протоколів”: 1. Протоколи Мудрців Сіону виказують в кождій стрічці таку беззвязність і таке неуцтво, що вони не можуть бути ніякою програмою, бо се неможлива річ виконувати такі противорічча і нонсенси. 2. Се доказана річ, що ті протоколи фальсифікат, зроблений на підставі сатири Мороса Жолі, який мав на цілі викликати в масах злість пристрасть ненависти проти Жидів. 3. Сіоністичний конгрес в Базилеї з 1897 р. не мав нічого спільного з тими „протоколами”. 4. Яку ціль мали ті, що сфальшували сатиру Жолі, ще не устійнено. Правдоподібно стоїть вона в звязку з внутрішним положенням Росії в р. 1905 і з маніфестом царя з 30. X. 1905 р. (Гл. „Ді Нае Вельт”, ч. 729).

„Неблагонадьожность“ замку Любарта

Що требаб зробити з відкритою могилою Аттили.

Відомий польський публіцист Ксавери Прушиньскій оповістив у „Вядомосьцях Літерацкіх” репортаж з Волині, в якім представив м. ін. варварське нищення славного замку Любарта в Луцьку. Проти Прушиньского виступила на сторінках того журналу польська письменниця Марія Домбровска, намагаючись підважити аргументи Прушиньского. Вона пише: „Руїнами займається автор листа з Волині взагалі досить інтензивно, м. і. гірко викидає також Польщі мниме непошанування руїн замку Любарта в Луцьку. Князь Дмитро Любарт, син Ґедиміна, охрещений на православя для женячки з володимирською княжною, провадив, як це певно п. Прушиньский знає, ввесь час свого панування війни з Казимиром Великим, будучи запеклим ворогом злуки Волині з Польщею. В тих війнах напевно обі сторони знищили неодну цінну будівлю а і замок збудований кн. Любартом міг бути вже тоді ушкоджений. А напевно був бомбардований гарматами, які тоді вперве заграли на Волині, коли Володислав Ягайло в 1431 р. облягав у нім Свидригайла”. В іншім місці Домбровска пише: „Польща має напевно більші провини до направи, як ті загони фасолі між руїнами замку Любарта...” Навівши сі уривки з писання М. Домбровскої, Й. М. в 59 ч. виленського „Слова” питає: Чимже пояснити становище п. Домбровскої? Хіба не тим, що Любарт був сином Ґедиміна, що був православним, чи боровся з Казимиром Великим і був ворогом злуки Волині з Польщею? Або що замок служив Свидригайлові до боротьби проти Ягайла! Уміщування йому тепер за кару виходків в мурах не моглоби свідчити про занадто вишукану форму політичної реторсії. Отже трудно підозрівати п. Домбровску, щоб вона хвалила ту форму. Отже сим разом не знаю, про що їй іде. Одначе зле, що зачепила такі струни, хоч мимоволі. Досить є в Польщі людей зі злим смаком і браком культури. Дозволю собі повторити хочби факт, що Польське Радіо відмовило першому проєктові відчиту на тему давидгородських знахідок, б о... „с т в е р д ж е н о, щ о с е н е б у л и п о л ь с ь к і к н я з і”: Розуміете... на окраїнах... нині... Отже неясна аргументація п. Домбровскої може впасти на податний ґрунт, який її по своєму скоментує. Бо колиб так на наших землях знайшовся напр. гріб Аттили, то розумуючи в той спосіб могли би дійти навіть до його укривання, доки не устійниться політичної „благонадьожності” того войовника супроти сучасної Польщі. Відомож, що зі сходу, елемент до певної міри, можна сказати, непевний...

Плем‘я „переслідуване“ щастям

Індіянське племя Сіюксів у північній Америці має дивне щастя. На теренах, де воно мешкало, коло р. 1800 відкрили Еспанці багаті поклади срібла і зачали їх експльоатувати в великій тайні перед Індіянами. Але Індіяни зміркували в чім річ, змовилися, вимордували до ноги еспанських кольоністів і зачали експльоатувати самі копальні на своїх землях. Та не довго се тревало, бо в Америці обовязували тоді закони, на основі яких всі природні багацтва могли належати тільки до людей білої раси. Отже уряд довідавшись про те, що Індіяни копають срібло, виселив їх відти в майже пустинні околиці над рікою Міссурі. Та вже в рік по переселенні туди племени Сіюксів відкрито на призначеній для них території багаті поклади золота... Розуміється, знов їх виселено відти і переселено до Оклягоми. Минув якийсь час — і в Оклягомі на теренах призначених Сіюксам відкрито великанські засоби нафти. Було се в часі, коли вже знесені були згадані несправедливі закони, отже нарешті останні люди з племени Сіюксів могли стати великими багачами — могли взяти участь у всіх благах цивілізації.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Цікава розмова

Як католицький французький журналіст характеризує Престолонаслідника України?

У французькому католицькому щоденнику „Ль'Аксіон Католік", який виходить у Квібеку (Канада), появилося 5-го лютня с. р. цікаве інтервю з В. П. Гетьманичем Данилом, уділену представникові того часопису в часі побуту Гетьманича у Квібеку. В ньому по короткому змістовному нарисі історії української держави і її народу читаємо м. ін. ось що:

„Ви приїхали тут певно в тій цілі, щоби скріпити патріотичні звязки між европейськими й американськими Українцями, Вашими будучими підданими. — Будучі піддані!.. Що за гарна перспектива на будуче! Ну, так. Маємо велику надію на відбудову нашого національного життя. Всі обставини позволяють нам сподіватися, що незабаром Україна стане тим, чим була колись. — Чи ваші співгромадяни, які насильно стали совітськими підданими, не підпадають комуністичним впливам? — Большевики зробили всьо, що було в їх силі, одначе наші хлібороби не легко дають себе надути тим надзвичайним теоріям, яких примінення далеке від успіхів. Без вагання кажу, що більшість Українців, які живуть під червоним режімом, горячо бажає стряснути з себе це ярмо. Істнує багато організацій, які поборюють марксівську ідеольогію. Сталінівський террор безпомічний супроти того. Нічого тут не вдіють численно влаштовувані процеси й присуди, Сталін не зруйнує справжньої любови батьківщини, яку він хотів збольшевичити, але в якій не вдалося йому змінити ні серця, ні душі. — Позволю собі думати, що ви не проявляєте довіря до Сталіна? — В ділянці політики інших держав і в міжнародній стараюся забирати голос як-найрідше. Можете одначе сказати ось що: Не вірю, щоб режім, який сам себе винищує, тревав довго. Сталін не вічний. Замість запевнити життя цілком особистому режімові, що втримується насильствами й терором, він позбавляє життя своїх найлучших співробітників, таких самих большевиків як він. Коли нарід мучиться під тим ярмом і буде мучитися можливо аж до смерти свого тирана, він всетаки безпосередно по тім скине кайдани неволі. Тоді Україна стане знов вільна. Большевизм переживає крізу, однак у міжнародній ділянці він залишився далі небезпечним знаряддям революції і розкладу. — Отже як Україна стане собою ваші співгорожани вернуться до свого краю? — Гадаю, що канадійські й американські Українці осіли тут на постійне. Їм тут добре. Особливо тих 400.000 канадійських Українців живе тут як сильна й шанована меншина. Я вдоволений, що можу се голосно заявити. — Чи їх не стараються збольшевизувати? — Московські аґенти окружають їх і хотілиб їх перетягнути на свою сторону, але велика більшість опирається їм переможно. — Чому Ваша Високість приписує сю відпорність на большевицьку пропаґанду? — В першу чергу релігійним і патріотичним орґанізаціям. Велика частина Українців у західній Канаді належить тепер до католицької Церкви східнього обряду. Мають тут свого Епископа. Мають могутню українську спортову орґанізацію „Січ". Се товариство дало можність урядити поверх 50 відчитів і конференцій на теми минувшини, сучасности і будуччини України. — Якіж ваші проекти і сподівання на будуче? — Дуже люблю говорити на тему будучности. Коли мається 34 роки, то це справжній обовязок глядіти в будучність. — Головно для Вас, Ваша Високосте, бо Вам приходиться направляти лихоліття червоної революції й перебудовувати національний орґанізм зруйнований большевиками. — Сподіюся, що мій батько при помочі наших співгорожан буде мати час на відбудову України. — На яких засадах Ваш шановний батько задумує перевести ту перебудову? — Український нео-монархізм буде спиратися на хліборобах і робітниках. Клясократія (ви скорше сказалиб корпораціонізм) займатиме в ньому безперечно одно з передових місць. Подібно як у 1918 р. нова держава шануватиме релігійну і віроісповідну свободу. — Аж до здійснення цих сподівань ви задержитеся мабуть в Німеччині? — Дуже можливо. — Чи не моглаб Ваша Високість висказати нам свою думку про сучасну Німеччину? — Сю цікавість стрічав я у багатьох канадійських журналістів та на жаль ні разу не міг я її заспокоїти. Здогадуєтеся, з яких причин. Можу тільки одно сказати про Німеччину,... що нам там добре. Додам до того, що протикомуністичне наставлення Німеччини йде нам на руку та влекшує нам працю. На всі інші питання можу відповісти тільки тоді, коли згодитеся забути, що ви журналіст. — Тоді Їх Високість перейшов у розмові зі мною цілу Европу. В часі тої розмови, яка тревала поверх годину, ми приглянулися людям, державам, диктаторам і їх поведенню, політичним уґрупованням і їх діяльности. Словом, політиці всіх великих держав. Чарівна подорож думками, в часі якої я більше навчився ніж за 15 днів завзятого читання, завдяки чемности, високій особистій культурі та політичному змислові Гетьманича Данила Скоропадського".

Як ҐПУ помагало вмирати

В московськім процесі переслухано м. ін. дра Левіна, кремлівського лікаря, в справі смерти Куйбишева, Пешкова (сина Ґоркого), самого Ґоркого і б. шефа ҐПУ Менжинського. Др Левін був у тісних взаєминах з Яґодою. Одного разу Яґода дав др Левінові припорученння згладити зі світа Пешкова, сина Ґоркого. Левін відмовлявся, тоді Яґода загрозив, що в разі непослуху знищить його і його родину. Левін приняв припорученння Яґоди, бо вважав його за всемогутнього пана. Др Левін разом з дром Кручковом впоїли Пешкова до безтями і пізніше перестудили. Пешков помер на запалення легенів. Коли др Левін як лікар допустився такого проступку, опинився цілковито в руках Яґоди і мусів виконувати дальші його припорученння. Яґода рішив дальше, що треба згладити Ґоркого, яко чоловіка відданого Сталінові. Смерть Ґоркого приспішили так, що спровадили його з Італії до Москви в невідповідну пору, зараз по грипі в його домашних, і Ґоркий заразився на ґрипу. Се було дуже небезпечне, бо Ґоркій мав слабе серце і легені та був у старшім віці. Куйбишевові помогли вмерти в той спосіб, що по анґіні не приписали відпочинку і взагалі нарочно зле лікували...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОСИП НАЗАРУК 23)

Враження з Волині

Та ще від тої розмови зі старим мужиком на Волині минув цілий ряд літ, заки я змінив основно свій погляд на вартість ф о р м и влади для народа, яку богато людей уважає за річ „менше важну". Здається, що ніде так виразно не виступає на верх туманковатість публичних діячів, як власне при оцінці форми влади. Чому? Та з тої простої причини, з якої невилічимо туманковатий бувби маляр, різьбар, архітект і взагалі всякий мистець, що не привязувавби ваги до форми свого твору й мистецтва взагалі. А формування публичного суспільного життя се очевидно н а й в а ж н і ш е з і в с і х м и с т е ц т в, бо від нього залежить всяке людське життя. Тимчасом якраз сему мистецтву присвячують народи розмірно найменше уваги: бо хтож у сім найтруднішім мистецтві працює аж з таким захопленням і з такою увагою, як на поодиноких областях пластичного мистецтва працювали все життя своє такі мистці, як Фідій, Леонардо да Вінчі, Михайло Ангел, Берніні, Тінторетто, Льопе де Веґа, Торвальдсен і инші велитні праці... І тому в поодиноких областях пластичного мистецтва має людство справді величаві, імпонуючі твори, — а в области найтруднішого і найважнішого зі всіх мистецтв, в области форми правління людьми маємо неімовірні дурниці, жахливі кровопролиття і знущання над людьми, маємо бюрократію, яка замість улекшувати життя людям робить усе можливе, щоб утруднювати його, і маємо на добавок того всего сумашедший рев жовтодзюбих демаґоґів, яким ще вус добре не засіявся, а вони вже беруться до „реформування" найтрудніших справ!

Не диво, що попадають в лабети шпіонів найдивніших конфіґурацій і за благословенням та грішми чужих шпіонів видають ріжні „орґани молоді — для поучування старших", як ті „властиво" мають вести політику... Тай лають же в тих шпіонських орґанах своїх батьків!... А публика вже так здезорієнтована, що очевидно шпіонські орґани бере за суто національні і навпаки, правдиво національні орґани видавані власним коштом людей з нашої суспільности, вважає „хрунівськими" й відвертається від них...

Неімовірно велику диспропорцію між вагою справи найтруднішого зі всіх мистецтв і скількістю та якістю праці, присвячуваної тому мистецтву, видно ще в одній дуже важній области людства: в супружестві. Бо чи се не диво, що кождий господар дбає і то дуже уважно, щоб його корова чи безрога, ба навіть індичка чи курка була запліднена расово здоровим і дібраним осібняком, — але зовсім на те не звертає уваги, коли приходиться йому видати заміж власну доньку, чи оженити власного сина! Аби гроші мала друга сторона, а все инше се „пустяки"... І так доходить до того, що беруть жінок або чоловіків з пияцьких, епілептичних родин, горбатих, сліпих, придуркуватих, очевидно дідично обтяжених ідіотизмом, — аби лише гроші були! Наслідки того такі жахливі, що нічого страшнішого уявити собі не можна в людськім житті. Сеж звихнення тіла й духа багатьох поколінь наперед! Се злочини, далеко страшніші в наслідках, ніж убийства, крадежі, чужоложства і фальшиві свідоцтва поодиноких людей. Та чи хто думає над тим, чи хто перестерігає молодь перед тим систематично? Де праці, писані про те, де хочби статті в ґазетах, де промови й реферати на такі теми. Ось тут одно з головних затроєних жерел звироднення й упадку навіть найлучших родів у минувшині й теперішности. На тім тлі занепадає всяка „задниця боярська і людська" — і наступає в суспільности просто донцівське замішання, яке згодом не дасться нічим спинити, аж поки воно всего не зруйнує і не дійде до самого дна.

Коли згадую те, що я вже сам бачив на свому віку в тих двох цікавих і жахливих областях людського безумства й занедбання, то мимохіть пригадуються слова правдивого поета:

Wspomnienia próżne i łez i ócz,
Komu was oddam, komu,
Jak znaleziony po latach klucz
Od zburzonego domu...*)

***) Mieczysław Braun, „Żywe stronice," Warszawa 1936. „Sonety", 1937.**

(Далі буде).

Христіян Раковський

Перший голова Радянської України.

„Послєднія Новості”, орґан Мілюкова, в ч. 6189 так характеризує Раковського, якого тепер судять в Москві:

Раковський щодо віку ровесник Рикова. По большевицькому паспорті — він багато молодший від Рикова. Старий революціонер інтернаціонального типу в европейськім значінні того слова, Раковський був до жовтневої революції далекий від большевизму і від Леніна. Ще дальше він стояв від Росії. Він не мав ніякої батьківщини і навіть означеної національности: ні то Румун, ні Болгарин, ні Мадяр. У всякому разі він приїхав до Росії, РСФСР, — не знаючи російської мови, якої направду не навчився до кінця, як і Радек. Та як типовий інтернаціоналіст Раковський почував себе вдома всюди, де пахло революцією, бо був справжнім революціонером.

Раковський — блискучий чоловік. Я ніколи не чув про него злого вислову ні від комуністів, ні від безпартійних, які з ним працювали, ні від чужинців. З вигляду робив враження виніжженого пана, що можна пояснити мабуть його хоробливим станом. Та було у всім його вигляді дійсно щось панське, якби аристократизм інтелєкту. Раковський — по европейськи освічений чоловік, великого ума, ріжносторонної талановитости. І рівночасно — революціонер до шпіку костей.

Ленін оцінив Раковського і відразу дав йому великий хід. В ті перші роки післявоєнного революційного замішання в Европі немало европейських інтернаціоналістів кинулося до нової Мекки інтернаціоналізму, до нового Магомета — Леніна. Тут були і німецькі незалежники і мадярська еліта лівого соціялізму і Австрійці і Болгари. Ленін всіх використав, кождого поставив на поличку. Та виріжнив зі всіх Христіяна Раковського.

Вчерашний соціял-демократ не вспів, можна сказати, вийти з ваґона, а вже Ленін призначив його членом ЦК (Центрального Комітету) партії. Се було на 8 зїзді партії, в марті 1919 р. Від того часу Раковський незмінний член ЦК продовж майже 10 літ, до його неласки, після несподівано скорого відклику з Парижа в осени 1927 р.

Рівночасно з вищим партійним становищем Ленін повірив Раковському одно з вищих державних становищ. Раковський був першим предсідником совнаркому України, завойованої большевиками. Про те, як він слабо говорячи навіть по російськи давав собі раду з (українською) „мовою”, ходили веселі анекдоти, творені мабуть і самим Раковським, дуже остроумним анекдотистом. Та з працею він справлявся добре і під сим оглядом доводилося також чути найлучші вислови про него від дуже обективних, непартійних обсерваторів.

Дипльоматична діяльність Раковського в Парижі і Лондоні відбувалася на очах Европи. Наркомделці одноголосно вважали його вродженим дипльоматом, лучшим від всіх, ставляючи його навіть вище від Красіна. Ті, що з ним тісно працювали в посольстві, захоплено говорили про його „надлюдську здібність до праці”, великий спокій, дипльоматичну зручність. Чічерін і зокрема Літвінов, перший своєю пошарпаністю, другий — тупоумною прямолінійністю, вкладали Раковському як послові постійно палки в колеса. Знаменна телеґрама Літвінова осіню 1927 р., яка дезавувала Раковського в його переговорах про старі довги, переповнила чашу його терпіння. Та в тім часі його пісня була вже відспівана і в партії Сталін піднявся „чистки” ленінської ґвардії.

Раковського „чистили” довго і болісно. Він держався непохитно. Недовго думаючи, вчерашний посол як тільки приїхав з Парижа скинув фрак, вбрав косоворотку і вирушив до фабрик аґітувати проти Сталіна. Раковський пустив „мо”, яке стало крилатим: „Коли диктатура пролєтаріяту відвертається спиною до пролєтаріяту, то місце правдивого революціонера — між робітниками”... Сталін означив інакше місце перебування Раковського: відіслав його в Барнаул, де він перебував дуже довго. Потому не видержав і Раковський: покаявся. Та й ту гидку комедію він старався робити дещо гарніше від інших. Старого ленінівця зломано. Тепер Сталін рішив зліквідувати Раковського остаточно разом з іншими „послідними ветеранами” большевизму...

З СЕНАТУ

Життя в Польщі се життя в почекальні. — Щораз виразніше виринає марево типової польської анархії. — Заява сен. Луцького.

В дискусії над буджетом сенатор Сьлівіньский, обговорюючи внутрішну ситуацію в Польщі, сказав: Ґрунт, по якім ходимо, стає щораз хиткіший, чимраз частіше маємо діло з трівожними явищами. В умах росте хаос і фермент. Живемо в атмосфері непевности, в настрою постійного очікування. Майже всі очікують чогось іншого, а в сути річи ніхто непевний, що прийде. Життя в Польщі се життя в почекальні, життя на розстайних шляхах. З хаосу істнуючих суперечностей щораз виразніше виринає марево типової польської анархії, отже боротьба всіх з усіми, боротьба безсилля з безсиллям, боротьба без великої провідної ідеї та без надії перемоги денебудь. Коли процес розкладу піде дальше, булоб оманою припускати, що Польща може мати сильну владу, здорову господарську політику і сильне становище у світі. В атмосфері загального пересварення Польща може мати таку владу, яка була в давній Польщі та в перших роках незалежности, т. зн. владу окружену воротами або приятелями, гіршими від ворогів, владу ляв'іруючу між суперечностями й безладдям. — Сен. Мальский: Східні окраїни дальше трактується як приграничний терен. Замало заглядаємо в глибину народу. Мусимо знайти спільну мову і тоді розвяжемо проблему меншин на східніх окраїнах. — Сен. Міхаловіч стверджує, що квітнева конституція дуже проста і ясна. Тимчасом замість піти ясним шляхом конституції, ми вступили на шлях мрачної концепції і тримаємося її цілий рік. Поруч правительства повстає ґрупа, яка мала виконувати владу. Всупереч конституції зажадали від горожан, занехати власне думання й підпорядкуватися якійсь надрядній орґанізації. Ми були свідками, що шеф ОЗОН-у, який не має ніякої єрархії в державнім житті, брав участь у засіданнях ради міністрів, а державний підсекретар одного з найважніших ресортів посвячується майже цілковито працям того „обозу”! Подивляю жертвенну працю премієра, але годі виконувати владу в тіні надпремієрів... Домагаюся зміни виборчої ординації. Та елітарна ординація мусить бути змінена, а 1940 рік зближається. — Сен. Бніньский: Парлямент не репрезентує більшости населення внаслідок хибної виборчої ординації. Публична опінія послугується демонстрацією і страйком, де не може висказатися свобідно. І тому були жалюгідні події в Зах. Галичині. В правительстві нема одностайних політичних і програмових засад. Поодинокі міністри й воєводи ведуть політику на власну руку. М-во внутрішних справ не має програми у справах українській і жидівській, а в справах внутрішньої політики не має ніякої програми. — Сен. Луцький: заявив, що українські сенатори з засадничих мотивів не будуть голосувати проти буджету. Наша політична рація, т. зв. нормалізаційна залишиться правдивою надалі. Але стримаємося від голосування над буджетом. Се наша політична розмова з правительством. — Сен. Дзєдушицкий заявив м. ін.: Звертаюся до п. міністра освіти, щоб відновив катедру української мови у Львові. Це справедлива вимога, щоб була змога плекати українську культуру. — Сенатор Заржицкий заявив у сенаті, що по селах йдуть тайні накази бити кождого Українця, який співжиє з Поляками, та що „Союз Українок” ухвалив, що не вільно ломати протипольського фронту. Ніхто в війську польськім не може перейти до денного порядку над тими, що змагають до розсадження польської держави. Тимчасом Українці хочуть мати самостійне господарське життя! Треба більше щирости і лицарськости по обох сторонах. (З того ясно, що п. сенатор З. під щирістю й обосторонною лицарськістю розуміє знесення господарських установ Українців. Здається, що такої промови не було ще в ніякім парлямєнті).

Не знали нічого про зміну конституції

Бразилійський часопис „А Тарде” описує таку подію: Бразилійське місточко Карауари, положене в лісах, до 23 грудня м. р. не знало нічого про те, що 10. XI. в Бразилії введено нову конституцію і відкликано вибори, назначені на 3 січня. Префект місточка видав усякі зарядження, потрібні до переведення виборів. І вони булиб відбулися, якби не те, що до міста приїхав моторівкою подорожник, який мав при собі ґазету з Пернамбука. З неї мешканці міста довідалися про політичні зміни в Бразилії.

Чехословаччина — Польща — Мадярщина

В політиці чеських партій наступила значна зміна від часу промови канц. Гітлєра і Ґерінґа. Віджила орієнтація, яка змагає до порозуміння з Польщею і до заключення з нею союзу. А саме чеський аґрарний посол Кшемен заявив м. ін., що незабаром вдасться усунути перешкоди порозуміння між Чехословаччиною й Польщею і що внаслідок того між обома державами дійде до приязних взаємин. Представник мадярської опозиції др Корлат заявився за тим, щоб Чехословаччина, Мадярщина й Польща заключили союз. Положення Чехословаччини між диктатурами фашистівською і комуністичною дуже трудне. Одинокий вихід се зближення до Мадярщини. Всім трьом державам загрожує спільна небезпека.

Калуш, 23. II. 1938. **П. Т. Пром-банк.** Саме дізнався я з преси, що останні Загальні Збори ухвалили 7% дивіденди, що мене незвичайно втішило. Я хотів заощаджених зл. 200.— зложити на **вкладкову книжечку,** але за радою добрих людей **купив 8 уділів Пром-банку** і тепер маю з відсотків зл. **14.— а не 10.—** які діставби я як процент від вкладу. Дивіденду прошу вписати на рахунок дальшого уділу. З поважанням. Гр. Царик.

Льокуйте капітали в УДІЛАХ

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Книжки про Католицьку Акцію

Душпастирський Курс Католицької Акції в днях 4—7 вересня 1934 р. в Перемишлі. Видавництво Епархіяльного Інституту К. А. в Перемишлі. Ч. 1. 1934. Стор. 168, форм. 170×240 мм. Ціна 2.50 зл.

Католицька Акція. Вістник Ґенерального Інституту Католицької Акції Гр.-кат. Гал. Церк. Провінції. Річник I—IV (1934—1937, чч. 1—13). Львів. Форм. 180×251 мм. Ціна одного річника 2 зол.

о. Г. Фромм Ч. О. — о. П. Дзедзик. **Світські Апостоли, — до праці!** (Виклади для ревнителів Катол. Акції). Авторизований переклад, — почасти перерібка, — з німецького. (Видавництво:) Вибрані питання релігійного та суспільного життя ч. 5. і ч. 6. Частина I. Кожний хай стане апостолом! Львів 1934. Стор. 4 (нпг.)+100. Ціна 0.90 зол. — Частина II. Апостолування поодиноких звань. Львів 1936. Стор. 128. Ціна 1.40 зол. — Форм. 142×202 мм.

М. П. **Де шукати розвязки соціяльних питань.** Львів 1936. Видавнича Кооператива „Мета". Стор. 29, форм. 117×165 мм. Ціна?

Ще 22 вересня 1931 року відбувся у Львові тридневий курс Кат. Акції для священиків. Докладні звідомлення з сього курсу подала „Нова Зоря" в чч. 453, 465, 470, 473—475, 478, 479.[1]) На жаль не видано друком цікавих викладів з того курсу (поза змістом деяких, прим. корреферату дра О. Назарука про пресу, які то зміст помістила „Н. З." в згадуваних числах). Зате Епарх. Інстит. К. А. в Перемишлі видав окремою книжкою виклади виголошені на душпастир. курсі К. А. в Перемишлі 1934 р. п. з. „Душпастирський Курс К. А." Сам курс у Перемишлі був цікавий тим, що ведено його не як чисто інформаційний, але і як реколєкційний рівночасно. Се надало курсові величньої поваги й безсумнівно скріпило на дусі учасників того курсу.

Книжка „Душпастирський курс К. А." містить багато викладів, які можна сміло поручити за зразок до дальших курсів К. А. І так прим. цінний реферат о. крил. В. Гриника п. з. „Церква в боротьбі з новітніми ворогами Бога". Се неначе вступ, у якому подано — такби сказати — причини повстання К. А. — Другий з черги реферат о. проф. О. Орського „Що таке К. А.": про історію, єство й ціль К. А. Сей реферат спертий на найкращих книжках про К. А. і справді дуже цікаво й приступно вияснює багато трудних справ К. А. — О. катехит П. Голинський пише про „Орґанізацію К. А." — отже про основні вимоги орґанізації К. А., про орґанізацію К. А. в нас (зверхню владу, епархіяльну орґанізацію, орґаніз. схему К. А., грошеві справи К. А., відношення К. А. до інших орґанізацій та про найближчі завдання К. А. у нас). Реферат сей цікавий особливо тим, що в ньому зачіплено багато українських справ. — Повний духа побожности і при тім річевий виклад Преосв. Григорія Лакоти п. з. „Церковний Асистент і його завдання в К. А." Подано тут дані про правний характер Церк. Асистента, про особливіші завдання Церк. Асистента і врешті про прикмети, якими Ц. А. повинен визначатися. — Крилош. о. др В. Пинило викладав про „К. А. і новітнє душпастирство". Доказує обовязок душпастиря занятися К. А., вияснює, як душпастир має розбуджувати духа К. А. у своїх вірних та як має вибирати й підготовлювати світських апостолів. Дуже цікава література вжита до сього реферату. — О. проф. О. Орський говорив про „К. А. і суспільно-харитативну акцію". Отже про причини, задля яких К. А. має обовязок занятися суспільною й харитативною акцією та про відношення між К. А. і сусп.-економічною й харитативною діяльністю. — О. парох М. Рінецький реферував про „К. А. в обличчі труднощів і перепон у душпастирській праці". У своїм рефераті порушив ряд актуальних питань: економічну кризу й большев. пропаґанду, скрайній націоналізм (тут влучно покликався на пастир. лист Преосв. Григорія Хомишина „Про грозу духової руїни"), сектанство і православя та інші труднощі, які К. А. стрічає на своїому шляху. — Зновуж про орґанізацію говорив о. проф. П. Голинський, а саме про „К. А. і церковні товариства", вияснюючи багато проблемів, прим. відношення церк. товариств до К. А., про церк. братства в обличчі нових завдань та про методику праці в церк. братствах. — Відомий виховний діяч, о. катехит О. Лещук говорив про „К. А. і виховання молоді". Що К. А. має робити для христ. виховання, про освідомлювання родичів, товариства й орґанізації молоді; про бібліотеку і пресу, вистави й імпрези, харитативну акцію серед молоді і т. п. Дальше говорив про те, як виробити молодь на світських апостолів. — Радник суду п. В. Подлуський реферував про „Завдання світських апостолів". Про духовне вишколення світського апостола та про життєві душпастирські обовязки світських: індивідуальні, родинні й суспільні. — О. декан М. Дороцький мав реферат про „К. А. і найважніші завдання душпастиря". Ці завдання се підготовка до К. А., зорґанізування К. А. і врешті чування над К. А. — Наче зібранням усіх точок і заохотою до ревного старання про К. А. була кінцева промова Преосв. Григорія Лакоти, якою закінчено сей дійсно добре уладжений курс.

Книжка „Душпастирський курс К. А." корисна не лише своїми гарно виробленими і прозорими рефератами, але ще й багатою та цінною літературою, яку майже кождий автор наводив при своїм рефераті.

Вістник Ґенерального Інституту Католицької Акції (у скороченні ҐІКА) гр.-кат. галицької церк. провінції виходить уже пятий рік у Львові під назвою „Католицька Акція". За минулі чотири роки вістник „К. А." дав 316 сторінок дрібного друку цінного й нераз навіть цікавого матеріялу. В „К. А." писали за тих 4 роки такі автори: Преосв. Іван Бучко, І. Братик, ред. Р. Гайдук, о. др. Л. Глинка, ред. В. Ґлібовицький, др М. Гнатишак, о. О. Годунько, о. О. Ґорчинський, ред. Р. Данилевич, о. Ст. Демко, о. ред. П. Дзедзик, през. др М. Дзерович, о. крил. Ю. Дзерович, о. В. Дурбак, ред. П. Ісаїв, о. др М. Конрад, о. ігум. др Й. Маркевич ЧСВВ, Ол. Мох, о. през. І. Назарко ЧСВВ, проф. Ю. Редько, проф. Е. Тишинська, др О.Філяс, о. Ст.Хабурський, о. Я. Чемеринський, др К. Чехович, п. К. Янович і ін. Авторів — як бачимо — досить, жаль лише, що майже всі вони з одної лиш епархії, тимчасом „К. А." має бути орґаном цілої Галицької церк. провінції, а не її частини. Таке звуження — на мою гадку — шкодить універсальности журналу. Отже редакція повинна старатися про співробітників і по інших епархіях. Для вартости журналу придаласяб більша точність у виході: ось у 4-тому річнику вийшли чомусь разом чч. 1—3; се шкодить і обеднанню співробітників і впливам на читачів, бо квартальник, який виходить усього два рази на рік, стоїть уже занадто суб спеціе етернітатіс. Дальша хиба „К. А." се брак постійних оглядів літератури про К. А. Замість них маємо в „К. А." дивні замітки про „Світ Дитини" і т. п. видавництва, досить мало звязані з К. А. Правда, в 6 ч. (ст. 21—23) був початок цінної статті „Важніша література про К. А. і теми з нею звязані"; та від того часу (1936) досі нема продовження тої важної рубрики! Се булиб — на мою гадку — найважніші хиби журналу.

Та попри ті промахи журнал „К. А." дає справді великий і поважний матеріял кождому, хто цікавиться К. А. Отже був у „К. А." за тих чотири роки ряд джерельних статтей, які можуть стати матеріялом до вияснення ріжних справ, звязаних з К. А., та до популярніших відчитів на ті теми. Для приміру згадаю деякі важніші теми, що були порушені в „К. А." Отже: Завдання К. А. супроти подружжя й родини. — Дух К. А. — Українська Нація й К. А. — Жіночий рух у світлі папської енцикліки. — К. А. й політика. — К. А. й харитативна акція. — Участь жіноцтва у К. А. — Друковане слово й К. А. — Бій за добру пресу. — На фронті большев. преси[2]). — Рефлєксії на місяць доброї преси (дуже цінна річ, яку варт доповнити й видати осібною брошурою). — К. А. й суспільна справа. — Земельна справа на Придніпрянській Україні. — Соціялізм і комунізм і ін. Деякі зошити „К. А." дають наче замкнену цілість статтей на якусь тему; прим. чч. 10—12 з 1937 р. про большевизм. Булоб добре давати в „К. А." тяглу пагінацію саме з огляду на лекше користування цілим матеріялом. Багато статтей можнаб поширити та спопуляризувати й видати осібно в „Книгозбірні ҐІКА". Взагалі вартби К. А. занятися ще й виданням популярних брошур на теми звязані спеціяльно з К. А. так, як се робить прим. Т-во „Скала", що видає місячну „Бібліотеку Т-ва Скала". Матеріялу до таких видань можнаб у „К. А." найти багато. Можнаби врешті поробити відбитки з деяких ліпших статтей, бо в журналі вони всетаки скорше забуваються і губляться. Таке видавництво дуже потрібне; ось прим. Поляки мають у своїй „Бібліотечці К. А." вже понад 80 випусків. Таксамо мігби ҐІКА занятися видаванням журналу для жінок і родин, бо сама дискусія з „Жінкою" мало поможе, хоч „К. А." в засаді має тут рацію за собою.

Збираючи все сказане, мушу ствердити, що журнал „К. А." (в комплєті, всі річники) потрібний для всіх, що цікавляться К. А. на нашому ґрунті й хотілиб К. А. практично занятися.

Про статті на тему К. А. в „Новій Зорі" і як їх шукати я вже згадував на початку цього огляду. Також „Мета" помістила деякі статті на цю тему. Згадаю кілька з річника 1935, авторства о. М. Прийми: 1) Евґеніка і Церква (ч. 27), 2) Католицька Акція (чч. 36, 37), 3) Орґанізація жінок у К. А. (ч. 41); 4) К.А.У.М. (чч. 42, 43, 44); 5) К. А. і молодь. До ряду цих статтей треба причислити ще й працю о. М. П., яка вийшла осібною відбиткою п. з. „Де шукати розвязки соціяльних питань". (Зміст: Людина, соціяльне єство, мусить підлягати авторитетові. — Уживання і праця. — Рівність людей. — Обовязок праці і харитативна акція. — Капіталізм і праця. — Хто покликаний до розвязки соціяльного питання. — Де шукати розвязки соціяльних питань.)

На теми К. А. містили й містять статті ще часописи й журнали „Правда", „Українське Юнацтво", „Нива", „Український Бескид", „Сівач", „Дзвони", „Вістник Марійських Товариств". Дуже цінні й цікаві статті про К. А. дає „Добрий Пастир" у Станиславові.

---

[1]) „Нова Зоря" містить дуже часто статті, звіти й новинки про К. А. Спис тих матеріялів читач найде в моїм „Покажчику змісту „Н. З." на стор. 5—6 і 51—52.

[2]) До автора цих останніх трьох статтей про пресу — н. б. дуже цінних — можна мати жаль за те, що не подає джерел, звідки бере свої статистичні дані. Гадаю, що його статті через такі цитати нічого не стратилиб, а багато зискалиб на правді...

До книжок, які стисло трактують справу К. А. в українській мові, належить двотомова праця „Світські апостоли — до праці” пера о. Гайнріха Фромма Ч.О. в перерібці о. ред. Петра Дзедзика. Се ряд викладів про К. А. для світських, викладів-заохот, які мають на ціли заохотити світських до апостольства. Провідники курсів К. А. можуть примінити ці виклади до своїх питомих відносин; також можна ті виклади вжити на проповідниці. Перший том говорить загальніше про потребу: „Кожний нехай стане апостолом”. Ось зміст І-го тому: 1) Нагляча (!) потреба світського апостолування. 2) Значіння й обовязок ревнителя (=світського апостола). 3) Прикмети справжнього ревнителя. 4) Ревнитель присвічує прикладом власного життя. 5) Ревнитель використовує кожну нагоду. 6) Тактика апостолування. 7) Вимагайте тільки найконечнішого! 8) Ревнитель усуває зовнішні перешкоди. 9) Світський апостол перед місією. 10) Світський апостол підчас місії. — Перший том писаний для всіх. Другий том звертається вже до людей поодиноких звань. Ось зміст ІІ-го тому: 1) Головний Помічник Душпастиря. 2) Джерело сили та орудники світського апостола. 3) Знання світського апостола. 4) Як входити в контакт із відсталим християнином. 5) Головні чесноти світського апостола. 6) Католицький учитель апостолує між дітьми. 7) Катол. учитель апостолує між дорослими. 8) Катол. учителька апостолує між дорослими. 9) Катол. купець у ролі світського апостола. 10) Катол. преса як світський апостол. 11) Катол. повитуха в ролі світської апостолки. 12) Члени братства св. Івана Многомилостивого в ролі світських апостолів. 13) Домашня прислуга (служниці) в ролі світських апостолок. 14) І ви, діти, апостолуйте!

Обі частини твору о. Фромма в тій українській перерібці се покищо одинокий український підручник світського апостольства. Ціна обох томів невеличка.

А р а м і с.

Нові видання

„І буде одне стадо і один пастир”. (Друге видання). Католицькі читання ч. 1. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1937. Ст. 16. Форм. 16.2×12.3.

„Радуйся благодатная”. (Друге видання). Католицькі читання ч. 2. Вид-во і друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1937. Стор. 16. Форм. 16.2×12.3 цм.

Стережіться облудних пророків. (Друге видання). Католицькі видання ч. 3. Вид-во і друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1937. Ст. 16. Форм. 16.2×12.3 цм.

о. Т е о д о з і й Л е ж о г у б с ь к и й: **Проповіди та промови.** Посмертне видання, том І, випуск 1. Видавництво Чина св. Василія Вел. в Жовкві. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. — Р. Б. 1938. Ст. 151, формат 16.2×24 цм.

О м е л я н К в і т: **Хлопчик із Назарету,** леґенда. Львів, 1938. „Моя книжечка” — Бібліотечка для дітей. 3 книжечка. Накладом видавництва „Наш Приятель”. Ст. 30. Форм. 16.2×12.2 цм.

Мр Я р о с л а в П а д о х: **Ґрунтовий процес Гетьманщини.** Львів, 1938. Накладом Союзу Українських Адвокатів. Ст. 52. Форм. 23.9×16.1 цм. — Се в нас перша того рода студія з питомо українського процесового права. Треба подивляти молодого автора, тепер вже адвоката, за те, як він дбало старався використати матеріяли нелегкі тут до здобуття, і як він старався поробити висновки в дуже трудних справах. Та може найбільше заслугує на подив звернення його заінтересування до такої теми серед атмосфери, яка в тутейших обставинах зовсім не сприяє таким науковим справам. — А. Ч.

Др Б р и ґ і д е р В о л о д и м и р: **Елементи науки про бактерії.** Станиславів, 1937. Накладом Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства”, Відділ у Станиславові. Ст. 31+7 нпґ з ілюстраціями. Форм. 20.2×13.6 цм.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Новим папським датарієм на місце помершого недавно кард. Капотостія іменовано кард. Федеріка Тедескінія. Се поруч становища кардинала державного секретаря ґідність найбільш звязана з особистою діяльністю Св. Отця. Ґідність папського датарія становище дуже високе й дуже впливове. Про нього говориться: „Датаріюс ест орґанум ментіс ет воціс Папе” (Датарій се орґан думки і голосу Папи). І дійсно, датарій се той орґан, через який Св. Отець у зовнішньоцерковній сфері удїлює всілякі ласки як диспензи, привілеї, бенефіції, індульти і т. п. Обсяг його компетенцій обговорює апостольська конституція „Сапієнті конзіліо” з 1908 р. Тому що удїлювання вище згаданих папських ласк річ виключна Св. Отця, який в даному часі займає місце Христового Намісника, уряд папського датарія кінчиться автоматично з хвилею смерти кождого Папи. Попередній датарій був іменований в 1923 р.

Міжнародній Евхаристійний Конґрес у Будапешті. Мснґр. Стефан Мадараш, директор одного з відділів королівського мадярського мін-ва віроісповідань і публичної освіти, ось як зясовує ціль Міжнароднього Конґресу в Будапешті: Ми хотілиб, щоб Найсв. Тайна Евхаристії стала для всіх тайною побожности, знаком єдности й вузлом любови. Евхаристійний Конґрес має бути тайною побожности (сакраментум пієтатіс): великою маніфестацією віри й побожности. Назовні ми хочемо поширити Божу славу, себто показати через св. Евхаристію силу і велич надприродної віри передовсім у нашій батьківщині, відтак у цілому світі, особливо тепер, коли зорґанізований атеїзм і безприкладний індиферентизм виповіли війну всьому що святе й правдиве в нашій вірі. Наше бажання відпокутувати те все й дати Христові в Найсв. Евхаристії сатисфакцію за всі богохульства, що їх зазнає релїґія, її установи та слуги в деяких державах. Наше визнання евхаристійної віри має бути спокійним але величнім протестом проти атеїстичних рухів і проти апостатів наших часів. В н у т р і хочемо скріпити вірних в їх вірі. Хочемо розбудити в їх душах релїґійну свідомість, хочемо, щоб вони набрали глибокого переконання, що св. Евхаристія се невичерпане жерело всяких сил і духовних ласк, що св. Евхаристія се найсильніша підстава твердої віри, непохитної надії, основа любови ближнього і безкорисної любови батьківщини, словом, усього, що ґідне людського істнування і без чого людське життя не представлялоб ніякої вартости. Далі Е. К. має бути знаком єдности (сіґнум унітатіс) і душею загального католицького братерства. Ціль останнього Е. К. в Маніллі (Філіпіни) була: „злучити бідних і богатих, слабих і сильних, молодих і старих, народи Сходу й Заходу і всіх їх довести до почитання Пресв. Евхаристії у взаїмному пошануванні й любови.” Цю саму ціль хоче осягнути й Евхаристійний Конґрес у Будапешті. Хочемо, щоб у цілому світі запанували віра, правда, любов, справедливість, мир і братерство, в якому нема ріжниці між „Жидом і Ґреком”, між Мадяром і Французом, Німцем і Поляком, Анґлійцем та Італійцем. Евхаристійний Конґрес має бути врешті узлом любови (вінкулюм карітатіс). Овочі матеріялізму й атеїзму: еґоїзм, жадоба, завись і ненависть — ось причини великого духового й матеріяльного розкладу одиниць, родин і суспільних верств. Сей протирелїґійний і еґоїстичний рух став причиною жалюгідного упадку родини, підірвав подружі звязки, захитав підвалинами порядку суспільности і держави. Мусимо кричати на ввесь голос безвірному й жорстокому світові: „Верніться до тайни любови, верніться до Бога любови”. Тільки любов, що промінює з кивота, може стати ліком на глибокі рани родинного й суспільного життя. (Ля Круа, ч. 16.875, неділя 13 і 14 лютня 1938 р.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КОЛОМИЇ суд засудив 22 комуністів на кару від 4 літ до півтора року за комуністичну діяльність в кількох селах на Покутті. Узасадненння присуду подає як обтяжуючу обставину те, що обвинувачені помимо ліквідації районових комітетів Комуністичної Партії Західної України (КПЗУ) і законспірованих ячейок і помимо строгих кар на комуністичних діячів, дальше провадили переворотну роботу та на судовій салі поводилися бутно й арогантно.

УВЯЗНЕННЯ О. ҐЛІНКИ, провідника Словаків, домагається чеська ліва преса, закидаючи йому протидержавні виступи. Тимчасом в цілій Словаччині відбуваються маніфестації, на яких населення домагається автономії для Словаччини.

В ПРАЗІ відбулося зібрання т. зв. пражського активу комуністичної партії Чехословаччини. На зборах було поверх 400 комуністів. Референт Копецкий заявив, що чехословацький комунізм се правдивий авангард світового комунізму, а Чехословаччина се комуністична твердиня в серці Европи.

СОВІТСЬКІ ВЛАСТИ в північнім Сахаліні увязнили кількадесять Японців і придержали 9 японських рибацьких кораблів.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приняв на послуханні б. президента Злучених Держав Півн. Америки Гувера, який тепер подорожує по Европі. През. Гувер відвідав також марш. Ґерінґа.

НІМЕЧЧИНА зліквідувала свої конзуляти в Києві і Новосибірську. Рівночасно СССР зліквідував конзуляти в Кенігсберґу і Гамбурзі на території Німеччини.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР без теки Ґляйзе Горстенав виїхав до Німеччини. Там має обговорити з відповідальними чинниками співпрацю між Австрією і Німеччиною.

НАМІСНИКОМ СТИРІЇ (провінція Австрії) іменований адв. Р. Труммер. Його уважають поміркованим націонал-соціялістом. Він оповістив знесення заборони носити ґітлерівські відзнаки і поздоровляти по ґітлерівськи. У Відні сконфіскували стирійські часописи, які принесли той комунікат.

АВСТРІЙСЬКІ НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТИ домагаються трох місць у краєвім уряді Стирії.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило розписати нову велику внутрішну позичку, щоб виконати програму зброєння. Грішми з позички буде заряджувати окрема комісія під проводом марш. Петена.

ФРАНЦУЗЬКІ ЛІВІ ОРҐАНІЗАЦІЇ оповіщують протести проти московського процесу. Цікаве те, що ті організації співпрацювали дотепер з комуністичною партією.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕФІЦИТ Франції на 1938 р. заповідається у висоті 18 міліярдів франків. Такого великого дефіциту ще не було.

ІТАЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО пропаґанди заперечило поголоску, неначеб Італія плянувала кольонізацію Абісинії Жидами. Подібну відповідь дало італійське мін-во закордонних справ польській амбасаді в Римі, яка зацікавилася тим пляном.

ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ ФІНЛЯНДІЇ рішили збудувати засіки з колючого дроту здовж фінсько-совітської границі на просторі 115 км.

В ПАЛЕСТИНІ кол м. Дженін відбулася битва анґлійських військ з арабськими терористами. Араби стратили коло 100 вбитих і багато ранених. Се найбільша битва від часу неспокоїв у Палестині.

Гумор. — У посередника супруж. — Та панна мені властиво подобається. Але не можу з нею вженитися, бо замало інтеліґентна. Не буду мати з нею що балакати. — Се має бути перешкода? Вженіться тільки, я дам вам даром енцикльопедію.

Як дітям смакують солодощі, так курцям папіроси в тутках „КАЛИНА"

НОВИНКИ

Львівський магістрат призначив субвенції для отсих польських установ: для „Звйонзку Оброньцуф Ойчизни" 1000 зл., для позичкової каси „Звйонзку хшесьц. жемесьльнікуф" 2.000 зл., для костела М. Б. Остробрамської 25.000 зл. (передше 5.000 зл.), для костела на Персенківці 6.000 зл. (передше 1.000 зл.), для костела на Знесінні 5.000 зл. (передше 4.000 зл.), для костела на Сигнівці 500 зл. Українці дістали всего 500 зл. для церкви св. Николая.

Мін-во освіти зарядило, що ученики загально-освітніх середніх шкіл, які переходять до ліцеїв, платять адміністраційну таксу 200 зл., а не 230 зл., що їх платять зовсім нові ученики в ліцеях.

Дві великі пожежі. В Угринові Горішнім коло Станиславова згоріло 8-го с. м. 50 господарств. Пожежа вибухла в домі Ольги Касько, яка з чоловіком вибралася до Станиславова на заробок, а в хаті оставила двоє дітей. В полудне одно з дітей підпалило в печі. Тоді в комині занялася саджа, а від іскорки занявся дах. Внаслідок сильного вітру вогонь скоро перекинувся на інші будинки і незабаром обняв кількадесять господарств. На ратунок прибула вогнева сторожа зі Станиславова. Вогонь тревав до вечора. В полумінні згоріло 2 дітей і кількадесять штук худоби. Шкоди величезні. На місце пожежі прибув м. ін. воєвода Паславский. — Того самого дня в Стрільбичах самбірського повіту згоріло 18 господарств. Причина пожежі — хибна будова комина. 80-літній Іван Янів помер від попарення.

В почтових урядах вивішено викази значків і друків, які є в обігу, щоб уникнути помилок при оплачуванні посилок. Тепер є в обігу 25 родів почтових значків від 5 сот. до 3 зл., вісім типів почтових карток зі значками 10, 15, 30 сот. та почтові листи з папером 3 родів.

Міністр внутрішніх справ зніс цінник цегли, установлений минулого року.

Сегорічна матура зачнеться 25-го квітня.

Тернопільський воєвода розвязав руханкове Т-во „Луг" у Соколові „за діяльність незгідну зі статутом".

Староство в Березові припинило діяльність читальні „Просвіти" у Павлокомі за те, що вона „у своїй діяльности не придержувалася меж, означених статутом".

На Волині мають с. р. розпарцелювати 2.000 га державних ґрунтів і Рільного Банку та 5.000 га приватних ґрунтів. Цікаво, що з того припаде українським селянам...

Помер Роман Кестліх, начальник першого виділу народнього шкільництва у львівській шкільній кураторії, б. директор ґімназії в Бережанах, у 55 р. життя.

З кремянецького повіту на Волині виселили на 5 літ б. учителя Івана Міщену, мешканця с. Рудок. Мотивом висилки послужив присуд рівенського суду з 1932 р., яким Міщену засудили на 2 роки за протидержавну діяльність.

Гумор. — Має рацію. — Куди так біжиш? — До ярської реставрації! — Чи ти так зголоднів? — Ні, але обід мені зівяне!

В Ужгороді сконфіскували збірку поезій українського поета на Закарпатті Боршоша-Кумятського.

В Кельцах застрайкували вчителі 2 місцевих доповняючих шкіл, яким не виплатили платень.

Одна чеська фабрика зачинає виробляти обуву для коров...

Б. литовський премієр Вальдемарас, звільнений з вязниці на підставі амнестії, виїхав на постійний побут до Франції.

Перший спис неарійців відбудеться в Німеччині с. р.

З Лондону до Парижа можна вже дістатися літаком продовж одної години.

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли диріґенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відібєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

Гумор. — В суді. — Пане меценасе, хто той чоловік, що перед хвилею так горячо дякував вам. Чи ви його боронили? — Ні, я боронив його жінку і вона дістала два роки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Дописувачеві з Варшави. Ваші дописи прийшли, але на ті теми вже були статті в „Новій Зорі". Вдруге порушити можна ту саму тему, але тільки тоді, коли підхід до справи бувби зовсім інакший, ніж за першим разом. Стаття про психіку молоді в СССР придаласяб. Таксамо радо помістилиб ми невеличкі 2—3 статті про нових польських белетристів, особливо католицького напрямку.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Григорій Островський,** парох Іванковець, пов. Борщів, помер нагло на удар серця. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Панове з товариства.
ПАКС: Галька.
СТИЛЕВЕ: Історія одної ночі й ревія.
ТОН: Останній поїзд з обляженого міста.

Найцікавіший твір Н. Королевої, відзначений сьогорічною найвищою нагородою Українського Католицького Союзу, це повість п. з.

СОН ТІНІ

слід мати кожній інтеліґентній людині, що цікавиться українським письменством. Ціна 3 зл. Висилаємо лише за готівку.
„ДРУЖИНА". Львів, вул. Сикстуська 39а.
(Кольпортери зголошуйтесь!)

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Реґуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **НАСС.**

Новість! Важне для священиків і всіх вірних!

Накладом Видавництва ЧСВВ в Жовкві появилася у другім, прегарнім виданні ц і н н а — п о ж и т о ч н а й у л ю б л е н а книжка

ВЕЧІРНЯ І УТРЕНЯ

та інші богослуження на всі неділі і свята цілого року.

Цінний твір „Вечірня і Утреня" з 1912 року причинився у великій мірі до пізнання та спопуляризування нашого богослуження в українськім народі, а священикам дав у руки вельми практичну і пожиточну книжку. Друге видання цього твору — при великім вкладі праці і гроша п е р е в и щ и л о перше видання так практичністю, як приступною ціною.

Прикмети нового видання:

1) цілість зредуковано до одного тому, при одночаснім збільшенні змісту. Це сталося тому, що видаючи книжку в однім томі, не повторювано служб осьми гласів, общини і др.

2) догідний формат книжки (19×12 цм.), читкий друк у двох стовпцях, добрий папір та солідна оправа.

3) що найважніше: ціна книжки майже на половину дешевша! Два томи попереднього видання оправлені в скіру коштували 43 золотих, а тепер те саме зібране в однім томі, в такій самій оправі — всього 29 золотих! 1075 сторін друку.

Ціна книжки: в аркушах 15 зол., опр. в пол. 17 зол., хребет опр. в скіру 19 зол., ціна опр. в скіру 29 зол. Порто 1 зол.

Книжку висилається тільки за готівку.

Видавництво Чина св. Василія В. в Жовкві.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 17 березня 1938. Ч. 20 (1120)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПЕРЕД ҐЕҐЕМОНІЄЮ НІМЕЧЧИНИ

НІМЦІ ОСЯГАЮТЬ ҐЕҐЕМОНІЮ В ЕВРОПІ. — ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА НА РОЗСТАЮ ШЛЯХІВ СВОЄЇ ІСТОРІЇ. — ЗНАЧІННЯ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ-УКРАЇНИ В ВИРІ ПОДІЙ, ЯКИЙ НАДВИГАЄТЬСЯ.

Останній гимн самостійної Австрії.

Дня 11 березня 1938 р. о год. 7 вечером віденська радіостація останній раз заграла австрійський державний гимн, що мав мельодію давного цісарського гимну Габсбурґів. Сталося це по промові Шушніґа, останнього канцлера самостійної Австрії, який повідомив її населення, що мусить уступити перед силою, щоб не допустити до проливу крови. Свою промову закінчив зворушливими словами: „Боже, хорони Австрію!" А потому гимн — і кінець. Не довго тревало, як ґітлєрівці захопили радіостацію ще того самого дня і з неї залунав уже інакший гимн: „Горст Вессель Лід". Австрія як держава перестала істнувати.

Як дійшло до заняття Австрії Ґітлєром?

Останні драматичні події, які довели до заняття Австрії Ґітлєром, мали свій початок в розмові обидвох канцлерів в резиденції Ґітлєра в Берхтесґадені (в Баварії). До сеї пори публична опінія не знає, до чого саме зобовязався в тій розмові австрійський канцлер Шушніґ. Певне тільки те, що він до чогось зобовязався і що потому, 24. II., у своїй довгій промові пробував ухилитися від тих зобовязань, заявляючи, що обстоює політичний тестамент пок. Дольфуса, себто незалежність християнської Австрії, кермованої авторитативно „аж до смерти", причім підчеркнув, що нац.-соціялізм, се внутрішня справа Австрії. Вже ся промова Шушніґа викликала невдоволення в Берліні, але обурення піднялося там щойно тоді, коли Шушніґ без порозуміння з Сейсом Інкварtом, австрійським міністром внутрішніх справ, оповістив плебісцит у справі вдержання самостійности Австрії, назначивши всего 3-дневний термін до його підготовки. Се й було безпосередною причиною того, що Ґітлєр дав наказ німецьким військам в силі 60.000 людей перейти границю.

Живий перебіг подій.

Наперед Ґітлєр зажадав: 1) відкликання оповіщеного плебісциту, (який ґітлєрівцям не давав можности розвинути аґітацію), 2) уступлення Шушніґа, 3) іменування канцлером Сейса Інкварта й утворення правительства Австрії з більшістю ґітлєрівців. У Відні почалися останні нервові наради австрійського правительства. Воно висилало розпучливі заклики до Анґлії, Франції й Італії бодай о приречення помочі, але ніякого приречення не одержало. Тоді приняло два перші условія Ґітлєра, а третього приняти не могло. Колиж президент республики Мікляс іменував канцлером на місце Шушніґа Сейса Інкварта, тоді той вислав депешу Ґітлєрові, яка формально рішила долю Австрії. Начальним ґенералом австрійської армії іменував през. Мікляс ґен. Шілявского, але заборонив йому вдаватися в безвиглядне кровопролиття з німецькими військами.

Зміст рішаючого документу.

До канцлера й начальника Німеччини Адольфа Ґітлєра надав нац.-соц. канцлер Австрії Сейс Інкварт офіціяльну депешу такого змісту: Австрійське провізоричне правительство, яке по димісії Шушніґа бачить своє завдання у привернення ладу і спокою в Австрії, звертається до німецького правительства з пильним проханням уділити йому допомоги і підпертя, щоб не допустити до проливу крови. В тій цілі просить німецьке правительство о можливо скоре висланя німецьких сил. — Сейс Інкварт. — Сей документ говорить сам за себе.

Похід німецьких військ з австрійським леґіоном.

Одержавши висше наведену урядову депешу від леґально установленого канцлера Австрії, Ґітлєр видав наказ німецькому війську перейти границю. Воно вже було готове і в пятницю о год. 10 вечером двома сильними кольонами переступило австрійську границю коло Бренав і коло Куфштайну, знаного з великої і тяжкої вязниці за часів старої Австрії. За німецькими військами йшли відділи австрійського леґіону, зложеного з еміґрантів. Серед биття дзвонів в усіх придорожніх селах і містах населення Австрії масово виходило з квітами вітати німецьку армію, а відділи австрійського війська презентували зброю і лучилися з німецькими військами, які вперве від 20 літ прибули до Австрії.

Що діялося у Відні?

Як тільки віденське радіо оповістило, що през. Мікляс „під натиском внутрішньої ситуації" іменував канцлером Сейса Інкварта, місцеві ґітлєрівці якстій опанували радіостацію і вона 11 с. м. о год. 11 вночі надала у світ ґітлєрівський гимн „Горст Вессель Лід". Рівночасно новий канцлер наказав усунути з будинку уряду канцлера австрійський прапор і на його місце застромити прапор ґітлєрівський зі свастикою. Його палату обступив сильний подвійний кордон місцевих ґітлєрівців, які не допускали до палати навіть представників австрійської поліції, хоч вона на приказ свого коменданта віцеміністра Скубля наложила відзнаки зі свастикою. В тім самім часі інші відділи місцевих ґітлєрівців заняли всі урядові будинки в столиці Австрії, усунули дотеперішнього бурмистра Відня, а його місце заняв віцебурмистр майор Ляр. В „Домі Патріотичного Фронту" вибито всі шиби, усунено подобу Шушніґа і ввесь дім прикрашено прапорами зі свастикою. Вулицями Відня почали дефілювати десятки тисяч ґітлєрівців з прапорами й горіючими лучивами (смолоскипами). Багато з них було в чорних однострояx. Великанські товпи народа віватували на честь Ґітлєра цілу ніч аж до рана, але порядок і спокій був задержаний, погромів жидівських крамниць не було. Над містом ввесь час кружляли німецькі військові літаки.

(Дальші вісти про події в Австрії на ст. 2 і 5).

Кінець Австрії

Які її ресурси і чим саме скріпилася Німеччина. — Ґітлєр має в руках господарський і політичний ключ до країв дунайських і чорноморських. — Одинокий вихід Чехословаччини.

В пятницю 11 березня 1938 року республика Австрія перестала істнувати. На просьбу її власного правительства, леґально іменованого президентом Міклясом, заняли Австрію німецькі війська Ґітлєра. Таким чином республика Австрія всего 20 літ перетрівала монархію Австрію.

Наслідки того важного факту ще не зараз можна буде вповні оцінити, але вже тепер можна дещо сказати про се. Річ ясна, що перший наслідок прилучення Австрії до Німеччини се велике скріплення Німеччини в ріжних областях. Німеччина зискала 8 країв з отсими головними містами: Долішню Австрію (головне місто Відень 1,874.000 душ), Горішню Австрію (Лінц 109.000), Зальцбурґ (Зальцбурґ 60.000), Стирію (Ґрац 153.000), Каринтію (Кляґенфурт 30.000), Тироль (Інсбрук 61.000), Форарльберґ (Бреґенція 15.000), Бурґенлянд (Айзенштадт 6.000). Разом 83.868 кв. км. і майже 7 міліонів населення, в тім 95% Німців і 90% католиків, 4% евангеликів, 3% Жидів. Ріллі в Австрії 23.6%, лук і пасовиськ 26.6%, лісів 37.7%. Коней в Австрії поверх 261.000, рогатої худоби 2,300.000, овець 263.000, кіз 326.000, безрог 2,800.000 (всі цифри з найновішої статистики 1934 р.). Зелізниці густі, биті шляхи дуже добрі, авт коло 43.000, одно на 157 душ. З земних скарбів найважніша знаменита зелізна руда в Стирії й Каринтії, олово, цинк і маґнезія, вугля мало, але може його заступити водна сила, якої там подостатком. Краса ґірських околиць Австрії велика, а що країна здавна добре загосподарована, то наплив чужих туристів значний. З них і живе значне число ґірського населення Австрії.

Та не в вичисленім висше головне значіння Австрії, а в тім, що вона становить економічно і політично ключ до всіх країв дунайських, а в руках сильного власника, яким безперечно муситься уважати Німеччину, відси природно виходитиме та сила, що буде контролювати господарку й політику не тільки всіх наддунайських і балканських країв, але впливатиме також на краї довкруги Чорного Моря: словом, виглядає, що одним рішучим кроком, зробленим у відповідний час, канцлер Ґітлєр видвигнув Німеччину як першу силу в будуччині в східній частині Середземного моря.

Тай се ще далеко не всі наслідки скріплення Німеччини прилученням Австрії. У хвилі коли се пишемо наспівають вісти, що часть німецьких військ, які заняли Відень, заквартирувалася в місцевостях Швеад, Гайнбурґ і Брук над Ляйтою, себто в напрямі чехословацької границі. Це в даним звязку подій очевидно символічний напрям. Тепер Чехословаччина обнята майже довкруги німецькою силою, зовсім подібно як було в середних віках. Вона стає о с т р о в о м серед напучнявілої могутністю розгоно-

вої сили Ґерманців, що пертиме дальше і мусить перти. В історії Европи й германської раси зачинається період, якому подібний був хіба в 4—5 ст., тільки тоді филі ґерманського населення плили під напором азійських сил зі сходу на захід, а тепер ґерманська сила пре в заходу на схід. Не було ніяким соромом для ґерманських Ґотів, коли вони поконані азійською силою в ріжних формах стали її авангардом в поході на захід. Не булоб ніяким соромом і для Чехословаччини, якби вона змінила напрям своєї політики і старалася порозумінням з Німеччиною завчасу ратувати, що можливо ще вратувати. Німецький ураган се під сю пору такий ураган, що з ним може ще на розум говорити найбільше на захід висунена передня сторожа словянського племени. І може договоритися. Чехословаччина має під сю пору в руках дуже цінний для евентуального німецького пертрактанта пояс землі, що називається Прикарпатська Русь-Україна: се немов довга рука висунена на Схід, яка може мати велике значіння як поміст для звязку з будучою велико-українською державою, про 80-міліонове населення якої говорив на днях у польськім сенаті голова польської аристократії, князь Януш Радивил, довголітний предсідник комісії для закордонних справ. Якнайскорше скріплення значіння тої руки, надання їй дійсної автономії та в звязку з нею переведення основної зміни політики щодо напряму може забезпечити чеській нації зовсім можливі перспективи. Та оден хибний крок у тій складній ситуації може тяжко відбитися на всій будуччині того передового словянського народу. Тут не поможуть ніякі, навіть найбільш запальні „зазиви до боротьби“, тут треба холодного розуму і то в ч а с приміненого до подій, бо інакше — треба зачинати вчитуватися в історію Оботритів і Лютиків...

Річ ясна, що йдуть жорстокі часи, в яких ніякому народові не поможуть далекі приятелі, коли він не наладнає своїх взаємин з сусідами. Очевидно, не легко наладнати взаємини переважно католицькій Чехословаччині з силою, яка тепер в боротьбі з католицизмом (не потверджуються вісти, що в Відні заборонено дальше видавання відомого щоденника „Райхспост“, головного органу католиків Австрії). Та з другої сторони треба взяти під увагу, що з прибуттям майже сімох міліонів католиків до німецької держави і з евентуальним виглядом на порозуміння з переважно католицькою Чехословаччиною настрої в Німеччині можуть основно змінитися. Адже тут іде велика гра: з осягненням гегемонії в Европі стане перед Німцями перспектива боротьби за поділ владою над світом. В такій грі католицизм як світова сила мусить входити в рахубу. По дотеперішних спритних посувах канцлера Гітлера можна припускати, що аж такої помилки він не зробить, щоб остаточно розійтися в непримиримій боротьбі з такою світовою силою як католицизм. Словом, перед Европою і цілим світом розкриваються події, які вже не лише можуть, але м у с я т ь основно змінити мапу світа. Ми Українці як нарід не маємо що тратити в новім вирі подій, ми можемо лише зискати. Тільки консолідації, консолідації, консолідації! І перервати на довго б е з п а р д о н н у боротьбу між собою. Отверезіння між нами вже замітне. Коли воно дійде до степеня зрозуміння конечности своєї постійної органічної влади над Дніпром, тоді наша велика держава буде забезпечена на довгий ряд століть.

А. Б.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, платинові та емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

Як рішалася доля Австрії

Паніка між противниками Гітлера.

На другий день рано о год. 5 прилетів до Відня літаком Гімлер, начальник Ґестапо (німецької тайної поліції). З ним прилетів шеф політичної поліції ґен. Даліж і штаб охоронних штафет під проводом Йоста, Мілера і полк. Майснера. Прилетів також заступник Гітлера Гес. У Відні паніка збільшилася. Хто з противників Гітлера міг утікати, той утікав. Появилися вісти, що міністри Чернатто і Штокінґер втекли до Чехословаччини, що туди виїхала також вдова по пок. Дольфусі з 2 дітьми. На летунській площі під Асперном в останній хвилі гітлерівці не дозволили втечи до Франції відомому жидівському міліонерові Ротшільдові. Всі поїзди на Прагу, Варшаву, Будапешт і Білгород, як також кораблі на Дунаю переповнені втікачами. У Відні завішено або заборонено всі ґазети, що писали проти Гітлера (Показується, що тільки „зґляйхшальтували“).

Увязнення 74-літнього архиепископа Вайца?

Сюди наспіли поголоски, що величезне враження серед катол. населення викликало увязнення 74-літнього архиепископа Вайца. Увязнили його в суботу о год. 6 рано. Архиеп. Вайц належить до найбільше популярних Владик катол. Церкви. Він загально знаний зі своїх писань і виступів проти нац.-соціялістів.

Відозва віденського кардинала Інніцера.

З Відня доносять: Віденський Кардинал Інніцер оповістив відозву до католицького духовенства і вірних віденської дієцезії з зазивом відправити в неділю благодарственні Богослуження за некривавий перебіг нац-соц. революції в Австрії. Далі Кард. Інніцер апелює до католиків, щоб молилися за щасливу будучність Австрії, взиваючи їх заразом до послуху властям.

Велика констернація в Парижі і Лондоні.

З депеш, які наспіли зі столиць найможутніших досі держав Европи, видно, що такої констернації і такого пригноблення не було там навіть у 1914 році, коли правительства тих держав рішалися на велику війну. Франція звернулася депешою до Муссолінія з запитом, чи Італія прилучиласяб до спільного виступу проти Німеччини з огляду на заняття Австрії. Коли Муссоліні дав відмовну відповідь, справа збройного виступу великих держав проти Німеччини була тим вирішена негативно, бо Англія достаточної сухопутної армії не має, а Франція сама перемогти Німеччину не моглаб. Отже Париж і Лондон рішилися тільки на острі ноти, які Берлін просто відкинув кажучи, що поступив так як поступив на запрошення леґального правительства Австрії. У відповіді на становище Італії Гітлер післав її диктаторові отсю коротку депешу: „Муссоліні! Ніколи Вам того не забуду! — Адольф Гітлер“.

Що робить Гітлер?

В суботу 12 с. м. о год. 3 мін. 50 попол. канцлер Гітлер переїхав автом австрійську границю на шляху, що веде з Мінхену до Лінцу. В оточенні його були: шеф штабу німецької армії ґен. Кайтель, шеф німецької преси др Дітріх, начальник саарської округи („ґавляйтер“) Бірклер, прибічні адютанти і ряд висших офіцирів. Наперед поїхав Гітлер до свого родинного місточка Бравнав над Іном, де не був багато літ. Там приняло його населення з неописаним запалом серед биття дзвонів у костелах і невмовкаючих окликів „Гайль Гітлер“ та грання численних орхестр. Серед натовпу мас народа авто Гітлера могло посуватися тільки з трудом і дуже помалу. Друга місцевість, яку відвідав Гітлер, була Леондінґ, де похоронені на кладовищі його родичі. Там він молився на їх могилах. Таке саме приняття як в родиннім містечку справив Гітлерові народ Австрії у всіх місцевостях аж до Лінцу. Там на ринку виголосив Гітлер свою першу промову в прилученій Австрії, оточений німецьким і австрійським військом та великими масами народа. З Лінцу їде Гітлер до Відня, де буде мешкати в готелі „Імперіяль“, якого управа попросила всіх гостей опустити готель.

Закон про получення Австрії з Німеччиною.

Австрійське інформаційне бюро звідомляє урядово: Конституційний закон про нове зєдинення Австрії з Німеччиною. Союзне правительство на підставі арт. 3 уступ 2 австрійського конституційного закону у справі надзвичайних заряджень постановляє: Арт. 1. Австрія се край німецької держави. Арт.2. 10 квітня 1938 року відбудеться вільне і тайне народне голосування німецьких мужчин і жінок Австрії в віці понад 20 років у справі нової злуки з Німеччиною. Арт. 3. В голосуванні рішає більшість віддaних голосів. Арт. 4. Приписи, конечні до виконання й доповнення сего конституційного закону, будуть видані шляхом розпорядків. Арт. 5. Сей конституційний закон входить у життя з днем оголошення. Виконання сего конституційного закону поручається союзному правительству. Відень, 13 березня 1938 року. Слідують підписи.

Президент Мікляс уступив. Гітлер начальним вождом також австрійської армії.

В неділю о год. 7.30 веч. президент Австрії Мікляс уступив зі свого становища. Управнення президента переняв канцлер Сейс Інкварт. Разом з Міклясом уступив шеф поліції Скубль. Тогож дня о год. 9 веч. урядово оповіщено у Відні проклямацію прилучення Австрії до Німеччини. ПАТ звідомляє: Канцлер Гітлер поручив ґен. фон Бокові, начальникові 8 армії, команду над німецькою армією в границях Австрії, до якої влучив також австрійську армію. Рівночасно наказав дотеперішній австрійській армії зложити присягу вірности собі як начальному вождові всіх збройних німецьких сил.

Гітлер у Відні.

В понеділок 14 березня о год. 5 попол. канцлер Німеччини Адольф Гітлер, одягнений в брунатний однострій, стоячи в отвертім блакитнім авті вїхав до Відня серед великанського натовпу народа, який безнастанно кричав „Гайль Гітлер“. За автом Гітлера їхала подвійна кольона військових самоходів. О год. 5.30 доїхав Гітлер до „Рінґу“. На обличчі його видно було зворушення, бо великанські маси народа ввесь час не вмовкали. Жінки мліли серед страшного натовпу, вичерпані зворушенням. Гітлер задержався в готелі „Імперіяль“, зараз вийшов на балькон і виголосив коротку промову. Ентузіязм був такий, що оплески і вівати тривали годину. Депеші англійських кореспондентів звідомляють, що такого ентузіязму за наших часів не викликав ні один державний муж Европи.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Торгують Підкарпатською Русю

Москвофільський „Русскій Голос" приніс в 10 ч. замітку п. з. „Подкарпатская Русь предметом торга?" В ній пише м. ін.: „В звязку з поїздкою польського міністра закордонних справ Бека до Риму преса висказує думку, що Польща тепер остаточно віддалиться від англо-совітсько-французького бльоку і прилучиться до німецько-італійського порозуміння. Німецька преса добре поінформована в польських справах висказує думку, що Польща домагається для себе участи в пакті чотирох, який змінився б на договір пятьох. У Відні звязують поїздку мін. Бека до Риму з пляном ревізії границь Чехословаччини в тім напрямі, що Підкарпатська Русь буде прилучена до Мадярщини. Внаслідок того Польща і Мадярщина дісталиб спільну границю, а Чехословаччина булаб відрізана від Румунії й Совітів. Сему має співчувати Англія. Рахуються з тим, що Чехословаччина будучи під ударом Німеччини не буде протиставитися, а Совіти в теперішнім їх положенні не заризикують війною..." Вкінці „Р. Г." пише: „...З точки погляду руських інтересів булоб більше побажанним прилучення Підкарпатської Руси до Польщі. Се бувби всежтаки крок до нашого обєднання, не говорячи вже про те, що підкарпатським Русинам лекше жилосяб під польською владою, більше людяною ніж мадярська влада."

Тайна організація

„Українські Вісти" в ч. 52 принесли отсю інформацію:

На книгарському ринку появилася дуже цікава польська книжка під наголовком „Священики — борці за справу Церкви й Батьківщини". Ця книжка, написана на основі урядових документів російської влади та архівів епархіяльних консисторій сандомирським епископом-помічником Павлом Кубіцким, змальовує патріотичну, жертвенну працю польських духовників в б. Конгресівці, за яку на них спадали дуже прикрі кари, аж до висилки на Сибір включно. Польські священики в б. Конгресівці були здебільша під політичним впливом... утримували контакт між собою і вели плянову роботу, заложили в 1896 р. у Варшаві *тайну організацію т. зв. „Колегіюм секретум"* (тайна колегія). Члени тієї „колегії", священики, вели широку усвідомлюючу працю серед польського населення та всіми силами протиділали *усяким спробам московського уряду русифікувати* те населення. І так впливали вони на своїх вірних, щоб ті усували зі своїх поменшкань царські портрети, притягали до костела і старалися вдержати для польської нації ті всі елєменти, які через довгу чи то військову чи урядову службу почали підлягати русифікаційним впливам: поширювали патріотичні польські часописи й брошури і то так легальні як і нелегальні. Шляхом потайних балачок розпалювали так серед молоді як і серед старших любов до свого рідного краю. Спеціяльною опікою тієї „тайної колегії" тішилися переслідувані Москалями українські уніяти з Холмщини й Підляшша. Ця „колегія" висилала на Холмщину й Підляшша своїх спеціяльних емісарів, які відправляли тайні богослуження й говорили протимосковські, але зате патріотичні польські проповіди і таким чином притягали уніятів до польщини, виступаючи в оборонї їх віри. Коли ця праця на місцях згодом була утруднена, „тайна колегія" організувала для уніятів прощі аж до Ченстохови, де їх сповідали, причащали й давали шлюби. В 1904 р. ця „колегія" вислала була навіть 12 холмських уніятів до Риму, де їх приняв сам папа на послуханні. Такими то способами старалися польські священики закріпити й поширити польщину навіть на землях, замешкалих в більшості Українцями. Свою працю вела „тайна колегія" дуже обережно. На засіданнях не роблено ніяких записок. Грошеві складки *на потреби „колегії"* зазначувано в требниках, підкреслюючи відповідні сторінки. Листи висилано в фірмових копертах таких фірм, які в дійсності не істнували. На зібраннях у одного з *керівників тієї тайної організації польських* священиків, о. Шпонаровского, стояло на столі завжди кілька пляшок літургійного вина й чарки, щоб на випадок приходу поліції чи жандармерії можна було сказати, що випробовується вино. Праця „тайної колегії" була ведена так обережно, що вона ні разу не провалилася перед московською поліцією. Сьогодні, коли повстала незалежна польська держава, тих священиків згадують з великою пошаною як великих польських патріотів і людей, що своєю жертвенною працею причинилися до відбудови тієї держави. Вони дійсно можуть служити як взір до наслідування.

Нова трівога ІКЦ

„Element polski kurczy się dalej gwałtownie."

Краківський „Іл. Курер Цодз." приніс у ч. 70 статтю п. з. „Кріза польщини на сх. окраїнах дальше поглиблюється", „Слабе темпо поль. акції, безоглядність українського духовенства". В ній пише: Висунено реальні цілі: 1) будову костелів і каплиць, 2) господар. організування Поляків, 3) будову „Людових Домів" і т. п. Програма обчислена на богато літ. Нараз з кількадесятьох пунктів зачали насилати відозви комітетів, що приступали до будови з голими руками і доброю волею... Справа почалася відволікати в необмежену будучність... Коли навіть удасться відрущити Поляка, українське духовенство зачинає таку нагінку, що у висліді польський ксьондз уступає. В такім стані річей польський елемент дальше корчиться нагально: *напр. на терені* 30 громад Борщівщини, де ще перед війною польський елемент мав більшість, нині впав до 30% або й 25%! Той процес поглиблюється дальше і може прийти хвиля, що не буде кого ратувати. Трівогу нашу спираємо на цифрах і доказах з ріжних сторін Сх. Галичини. Далі ІКЦ закидає нашому бідному духовенству „моральний террор" і взиває до побирання від парцелянтів по 20 до 30 зл. більше від морга на організування нових р. катол. парохій і на будову нових костелів. Інакше, каже, лат. духовенство не витримає террору (!) гр.-катол. духовенства. Крім того, пише, справу „ревіндикації душ польських" треба сконцентрувати в руках державної і самоурядної влади... і спеціяльно „на кресах" передати ведення метрикальних книг адм. властям... Вкінці *накликає* просто до суворих кар за протиділання польщенню окраїн... „Мимо енергійних постанов богатьох сусп. організацій ситуація польськости не поправляється. *Не треба хіба доказувати, кінчить* ІКЦ, який се небезпечний прояв для держави під сю пору..." — Інакше кажучи, хоче викликати релігійну боротьбу, подібну до тої, яку Польща вже раз мала.

Два закриті й два відкриті шляхи ОЗН

Виленське „Слово" в 58 ч. в передовиці під таким наголовком пише м. ін.: Розгляньмо всі, хочби тільки теоретичні можливости шляхів Озону. Конфедерація Озону з націоналістами: Озон на право. Пробував се робити плк. Коц, пробував заявитися за тим напрямом п. Ковалевский, який виключав співпрацю з соціялістами, з Вітосом, Корфантим, Сікорским, але не з Дмовским, не з дмовщиками. Се викликало велике невдоволення деяких легіонових кругів, інтервенцію Замку, димісію плк. Коца. Той шлях закритий. З того шляху вже завернули. Поворот Озону до ідеї конфедерації з національно-правими елементами, що був безсумніву в намірениях плк. Коца, сегодня вже безповоротно закинений. Друга комбінація, т. зв. мала консолідація. Сконсолідування б. пілсудчиків чистої води між собою. Мала консолідація мала *сконсолідувати* передовсім усіх дійсно близьких співробітників марш. Пілсудского, а вже по тім взятися до консолідації цілого народу. Мені здається, що дійсність *перекреслила також ідею малої консолідації так як* ідею Озону на право. Що залишається? На жаль дві комбінації, в яких „мафійність" матиме дещо сказати. Або опанування цілого Озону „Направою", або зближення Озону до лівиці і його перетворення у щось в роді „картелю лівиці" у Франції, якого властивий кістяк, як відомо, масонерія. Мені видається більше правдоподібним ось який розвиток подій: „Направа" опанує Озон, в якому нема вже „групи полковників", що з нею колись боролася, і звернеться до Фронту Морж, до людовців, тимбільше, що „Направа" й масонерія мають зовсім однаковий, тотожний фронт у справах закордонної політики. Отже думаю, що Озон в теперішній хвилі се поміст, по якому „Направа" дійде до влади. — Кет.

Події в Вильні

Uniemożliwiają znalezienie wspólnego języka.

Проф. Цивіньский у Вильні оповістив статтю в „Дзєннік у Вілєньск'ім", в якій висказався про пок. марш. Пілсудского так, що військові довершили на нім самосуду. З того приводу були інтерпеляції в соймі і сенаті та статті у всій польській пресі. Найцікавіша стаття в 68 ч. консервативного „Часу" п. з. „Конфронтація". В ній наведені 4 такі розбіжні погляди, що „унеможливляють знайдення спільної мови"... Сенатор Мальский, пише „Час", є тої думки, що без огляду на вимір справедливости треба в деяких випадках реагувати при помочи всіх доступних способів навіть самосуду, не оглядаючись на те, чи ті способи гідні („годзіве") чи ні, не застановляючись навіть над питанням, чи вільно боронити честь способами, які не годяться з тим поняттям. А знов „Курер Поранни" висказує думку, що опінія й парлямент взагалі не повинні займатися поведенням представників армії, навіть найбільше невластивим. Се дійсно ріжниці якнайбільше суттєві (в порівнанні зі становищем консерватистів), ріжниці такі великі, що *унеможливляють знайдення спільної мови*....

За гегемонію в Европі

Італійський часопис „Телеґрафо" (що належить до родини мін. загр. справ Чіяно) пише: Завдання оси Берлін—Рим подібне як було колись *завдання святого римського цісарства в середніх* віках. Та вісь це спроба упорядкування Европи, загроженої вічною словянською анархією та вічною кельтійською амбіцією. На будуче Німеччина повинна заняти в Европі середній і східній позицію, яка їй належиться. А Італія повинна розвинути особлившу акцію на Середземнім морі в цілі забезпечення незалежности країв положених над тим морем.

Італія й Німеччина

Італійська газета „Мессаджеро" пише м. ін.: Що сталося в Австрії, се наслідок ситуації, яка не могла бути вияснена мимо великих зусиль і доброї волі. Після договору в Берхтесґадені Шушніґ не тільки допустив до правительства приклонників націонал-соціялізму, але шукав підпертя і співпраці також в тих політичних кругах, які віддавна стояли поза політичним життям Австрії. Та ініціятива Шушніґа викликала остру критику в Німеччині і спротив у поодиноких провінціях Австрії. В тих умовинах Шушніґ рішився зарядити плебісцит. ...Події пішли в блискавічнім темпі... Величезні маніфестації, які відбулися в Відні безпосередно після уступлення Шушніґа, показують, які почування австрійського народу. Супроти дозрівання тих подій Італія займала становище наскрізь обективне і поправне, здержуючись від якоїнебудь форми безпосередної або посередної інтервенції у внутрішну ситуацію Австрії. Італія не перешкоджувала неминучому розвиткові подій і думає, що ті події се вихід з критичної і неясної доби внутрішної ситуації. На думку політичних кругів Італії прихід до влади націонал-соціялістів в Австрії стався від якогось часу необхідним. *Крім того політичні круги стверджують*, що канцлер Шушніґ не звертався до Італії по опінію в справі плебісциту, який він зарядив. Вкінці Рим є в постійнім контакті з Берліном.

Здержливість Мадярщини

В звязку з подіями в Австрії офіціяльні мадярські політичні круги зберігають як найдальше йдучу здержливість. Преса зближена до уряду приносить обширні звіти з перебігу подій, одначе без коментарів. Націонал-соціялістичний „У й Мадяр оршаг" обговорюючи міжнародне політичне положення не передбачує, щоб події в Австрії могли допровадити до грізних замішань. Інтереси европейських держав або внутрішне положення декотрих з них не позволяють на ризико інтервенції. „Аншлюс" стався в послідній часі неминучою конечністю, бо така була воля обох німецьких народів. Приспішило його зарядження плебісциту... Коли дійшлоб до плебісциту, то се означалоб навіть без інтервенції Німеччини домашну війну в Австрії. Мадярщина не бажає собі, щоб над її границею запанувало замішання подібне до подій в Еспанії. — Християнсько-консервативний „Мадяршаг" висказує занепокоєння з приводу експанзії Німеччини в наддунайськім басейні. Обставини, серед яких наступив упадок Шушніґа, свідчать, що рахуби на поміч західних держав завели. Зачався похід Німеччини на полудневий схід.

Гумор. — В бюрі. — А до котрої години тут у вас працюють? питає хлоп возьного. — Тут не працюють, бо се не фабрика. — Ну то до котрої години тут займаються? — Тут не займаються, бо чим будуть займатися? — Ну то може пишуть? — Не пишуть. — Ну, а щож вони роблять? — Урядують...

Невольники антиклєрикалізму

ЇХ ТЛО І ЇХ ҐЕНЕЗА. *)

При кінці своєї статті порушив др Баран одну дуже важну справу, а саме справу „українського патріотизму станиславівського Ординарія”. Патріотизм се той улюблений коник, що на нім герцюють всі наші ліберали від т. зв. національних католиків почавши, а тепер вже й на комуністах скінчивши. Нема між ними ніякої партії, ніякої групи, ніякої одиниці, котра не сідалаб залюбки на того зачарованого коника і не герцювалаб на нім то вправо, то вліво, то по середині, вміру кон'юнктури й потреби. Чи нац. католики, чи ліберали, чи радикали, чи комуністи, чи якогонебудь рода сектанти, всі вони кілько разів стають перед незрячими народними масами, досідають того коника. Не кажучи ясно, чого хочуть, куди прямують, які їх цілі, яка програма, які напрямні, — вони в колісце торочать заєдно одно і те саме: „Народня справа, добро народа, українська дійсність, український патріотизм — народний діяч, патріот і т. п.”. Рівночасно відмовляють патріотизму всім, що не з ними, а головно католицьким Єрархам і катол. діячам, обкидають їх грязю найнікчемніших інсинуацій, підозрінь і клевет. А незрячі маси, перечулені внаслідок вікового поневолення сентиментом патріотизму, даються дуже легко засуґерувати таким криком. Ті два чарівні слівця „народний і патріотичний” викликають в масах все великий ентузіязм. „Отсе патріот, свій чоловік, народний діяч”, повторяють маси в телячім захопленні, не інтересуючись зовсім тим, що се за чоловік, чого хоче і куди їх поведе. Для них вистарчає, що він сидить на „патріотичнім конику”, що кричить на весь рот, що він „з народом і для народа”, що в нього на устах „народна справа і народне добро”. А чи він практикуючий християнин-католик, се їх не обходить. Нехай буде і нехрист, аби лише кричав, що він патріот.

На того патріотичного коника залюбки сідають головно наші ліберальні католики, антиклєрикали, щоб викликанням дешевенького настрою серед незрячих мас, потягнути їх за собою у сферу своїх змагань проти Церкви, Єрархів і католицьких засад. Герцюючи на тім коніку, вони заєдно голосять, що й вони християни, ба навіть католики, що й вони уважають релігію скарбом нації і тому вони не — мовляв — вороги Церкві ні релігії, вони „лише патріоти”, вони поборюють лише „шкідливий і небезпечний для української дійсности клєрикалізм”. А що у нас, так вони голосять, на услугах клєрикалізму стоять деякі Єрархи і священики, „які власне не тримають з народом”, тому вони, патріоти, в імя патріотизму і для святої народної справи мусять проти них для добра народу боротися, щоб поборювати (казочну) „клєрикальну мафію”.

Під тою покришкою ліберали поборюють у нас на сторінках т. зв. народної преси кождий найменший навіть прояв католицького життя в народі, кождий крок і кожде найбільше „з католицької точки погляду” оправдане, що навіть самі ласкаво признають, зарядження наших Єрархів у справі поширення й угрунтування католицького світогляду та окатоличення народного життя.

Тому що в нас від самого початку нашого народного відродження через кілька десяток літ католицької преси зовсім не було, а католицького щоденника нема й досі, зате була лише преса ліберальна і то в суто народній етикеті, бо навіть постійно називалася народна, тому вона опанувала душі читачів нашого загалу і зробила з них відданих собі невільників. Маревом казочного клєрикалізму запугала вона всіх, не тільки світську інтелігенцію, не тільки темних селян, що того слова не розуміють і не розберуть якслід, що се таке той клєрикалізм, але його бояться і готові проти нього боротися. Запугано тим словом навіть значну часть нашого духовенства, т. зв. „високопатріотичного”, що і для нього довгі літа була та преса одиноким духовним кормом а подекуди й далі є. Очарувавши загал по ліберальному понятим патріотизмом, запрягла та преса навіть многих священників в імя мнимо загроженої „української дійсности” ніби до боротьби з тим казочним клєрикалізмом, а в дійсности проти своїх духовних зверхників.

Священик з Поділля.

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч., „Історія закиду „в чию користь?” в 14 ч., „Діло” в ролі приятеля Церкви” в 15 ч., „Голос” і „Українські Вісти” в 16 ч., „Відповідь др С. Баранові” в 18 ч. „Нової Зорі”.

Конференція української преси

Дня 13. III. 1938 на запрошення редакції „Діла” як найстаршого українського щоденника відбулася в його домівці конференція української політичної преси. Предметом конференції була справа процесу ОУН в Золочеві за напад в Белзці й питання громадянського характеру звязані з тою справою. Референував др Осип Назарук. 20 пресових органів було заступлених своїми політичними співробітниками в числі 31 осіб. Нарада виказала, що українська політична преса, як се випливає з її громадянського становища, згідна в виразно негативнім відношенні до того рода тактики, що послугується таким фізичним і моральним терором. Абстрагуючи від етичної оцінки такого поведення, стверджено, що того рода методи дезорґанізують і підкопують суспільне життя нації.

—о—

Примітка: Річ ясна, що хтось з учасників тої наради ще заки оповіщено якунебудь інформацію про неї повідомив про перебіг і висліґ наради наших „вольових” націоналістів. Могло це статися неконче зі злим замиром, але просто в розмові або навіть посередньо. Досить, що „вольові” націоналісти в понеділок перед полуднем напали на редакції „Діла” й „Українських Вістей” та домагалися не поміщувати вістки про нараду преси! Коли редактор „Діла” др Німчук відмовив претенсіям на таку „превентивну цензуру” невідомих людей, один з них зневажив чинно того запрацьованого чоловіка. Але се напасникові не вийшло на добро, раз тому, що др Німчук до слабих не належить і віддав йому удар з порядним процентом, а подруге тому, що збіглися співробітники редакції й адміністрації і помогли дати таку школу напасникові, що той просив не бити, бо він „свій чоловік”. Другий „герой” втік заздалегідь. Ще більша бійка була в редакції „Українських Вістей”, на яку з тою самою ціллю напала ґрупа 10 „вольових” націоналістів. Там члени редакції запротестували ударами крісел проти „превентивної цензури”. Учасники обидвох „експедицій”, як оповідають наочні свідки, мабуть надовго попамятають собі спроби заводити ще один рід цензури на нашу пресу.

Пять „Сталінів“ на Кремлі

Англійський журналіст Ворд Прайс пише м.ін.: „Один віденський спеціяліст серцевих недуг закликаний до Москви, щоб збадати большевицького диктатора, мусів оглядати аж пять осіб у пятьох ріжних кімнатах Кремля. Кождий з тих хорих був такий подібний до Сталіна, що здивований лікар не міг зорієнтуватися, до котрого з тих пятьох хорих був дійсно покликаний”.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

2) У Львові.

Торжества в честь митр. Рутського у Львові зачалися на Унійному Зїзді, 23—25. XII. 1936 р. (див. 81—103). Тут подаємо бібліографію наступних торжеств у Львові.

170. І.[ван] Н.[імчук], В 300-ліття смерти митроп. Рутського. Академія у Великому Театрі. „Діло” LVIII, Львів, 23. III. 1937, ч.63, с. 5.

171. В.[асиль] Барвінський, Академія в 300-ліття смерти митрополита Й. В. Рутського. „Новий Час”, XV, Львів, 24. III. 1937, ч. 64, с. 8.

172. [Степан Годований], Академія в честь Митрополита Рутського. „Нова Зоря”, XII, Львів, 25. III. 1937, ч. 22, с. 7.

173. [Р. Гайдук], На честь памяти Рутського. „Правда”, XI, Львів, 28. III. 1937, ч. 13, с. 1.

174. Ювилейна Академія в честь Митр. Рутського у Львові. „Мета”, VII, Львів, 28. III. 1937, ч. 12, с. 1.

175. Борис Кудрик, Музична частина Академії в честь Митрополита Й. В. Рутського. Тамки, ч. 12, с. 3—4.

176. Українське громадянство світлій памяті Митрополита Рутського. „Христос Наша Сила”, V, Львів, 28. III. 1937, ч. 12, с. 1.

177. Ювілейна Академія в честь митр. Рутського... „Лицарство Пресвятої Богородиці”, II/4, Львів 1937, 63.

178. Х.[омин Петро о.], Святочна Академія у 300-ліття смерти митр. Рутського. „Нива”, XXXII/4, Львів 1937, 155—156.

179. Роман Савицький, Академія в память митр. Рутського. „Українська Музика”, I/2, Стрий 1937, 23—24.

180. Замітною подією в культурному житті українського Львова треба вважати святочну академію в 300-ліття смерти Митрополита Йосифа Велямина Рутського,... „Українське Юнацтво”, V/4, Львів 1937, XV [с. 3 обг.].

181. [о. П. Борис ЧСВВ], Святочні обходи в честь Митрополита Рутського... „Місіонар Пресвятого Ісусового Серця”. XL/5, Жовква 1937, 117.

182. [J. Urban T. J.], We Lwowie akademia jubileuszowa ku czci metropolity Rutskiego. „Oriens“, V/2, Warszawa 1937, 63.

Це все описи академії в честь митр. Рутського, що відбулася у Львові дня 21. III. 1937. Про інші описи тієї академії див. 7, 147, 148, 152, 154, 156.

183. [Р. Лукань ЧСВВ], Рутськівські торжества у Львові. „Нова Зоря”, XII, Львів, 12. XII. 1937, ч. 95, с. 1.

Опис богослужень у василіянській церкві у Львові (19—28. XI. 1937) з приводу 300-ліття смерти митр. Рутського. Про інші описи цих богослужень див. 153, 155.

184. Празник св. свщм. Йосафата... „Мета”, VII, Львів, 5. XII. 1937, ч. 47, с. 6.

Короткий опис богослужень у честь св. Йосафата в Малому Семінарі у Львові 25. XI. 1937. Після архиерейської Служби Божої Преосв. Іван Бучко мав „слово про св. свщм. Йосафата і митр. Рутського”.

185. Урочиста Академія у 300-ліття смерти митр. Й. Рутського — Личаків. Тамки, ч. 47, с. 6.

186. Львів-Личаків. Дня 28. XI. ц. р. відбулася тут Академія в честь Митрополита Йосифа Рутського... „Христос Наша Сила”, V, Львів, 5. XII. 1937, ч. 47, с. 7.

Короткий опис академії в честь митр. Рутського у Львові-Личакові 28. XI. 1937.

187. Л.[укань Р. ЧСВВ], Школи СС. Василіянок св. Йосафатові й митр. Рутському. „Нова Зоря”, XII, Львів, 19. XII. 1937, ч. 97, с. 7.

Опис академії, що її владили Захоронкарський Семінар і Вселюдна Школа сс. Василіянок у Львові (вул. Потоцького 95) 13. XII. 1937.

3) В Улашківцях.

188. Учасник [о. М. Каровець ЧСВВ], Торжество в память митрополита Рутського в Улашківцях. „Нова Зоря”, XII, Львів, 14. II. 1937, ч. 11, с. 7.

Опис богослужень у василіянській церкві в Улашківцях 5. II. 1937. Про інші описи й згадки див. 7, 147.

◆◆◆

Найцікавіша тайна

В процесі за похищення архіву Троцького.*)

Три важні для молоді досвіди з сучасної політики.

Особливо цікаво зізнавав Троцький як свідок про свої погляди на фашизм і комунізм в формі III інтернаціоналу. Оба ті рухи вважає він ненормальними і каже про них ось що:

„В партіях фашистів ухвалює і рішає „провідник“... без сумніву навіть тоді, коли розходиться про нічний напад на помешкання. Подібні обичаї присвоїв собі також звироднений Комінтерн. Примусовий культ сліпого послуху витворює невольників і льокаїв, а не революціонерів. Молоді люди, що зрабували в мене невинний лист, очевидно рахували на те, що в моїх архівах знайдуть докази на заговори, перевороти й інші злочини. Політична неграмотність се злий дорадник: в моїх листах нема нічого такого, чого не можнаб знайти в моїх статтях. Мій архів доповняє мою письменницьку діяльність та не стоїть в ніякім противенстві з нею.“

Предсідатель трибуналу звернув увагу Троцькому, що його переслухується тут як свідка а не як обвинуваченого. На те відповів Троцький, що адвокат обвинуваченых боронить винних у нічнім нападі тим способом, що відгріває всякі клевети, які тільки відкинебудь кинено на Троцького, отже він, Троцький, мусить боронитися перед такою „обороною“.

Предсідатель трибуналу: І на се маєте право! Та ви можете взагалі відмовити відповіди на питання, які вам моглиб принести шкоду.

На те Троцький:

„Таких питань нема, пане президенте! Я готов відповісти на всі питання, які хтось мені поставить. Я не маю ніякого інтересу в тім, щоб двері були замкнені, о, ні!... В цілій історії людства ледви чи можна знайти більший клеветничий апарат, як той, що його пустили в рух проти мене. Буджет того міжнароднього очорнювання дасться обрахувати тільки в мілионах чистого золота. І панове фашисти і т. зв. комуністи черпають свої обвинувачення з того самого жерела: з ГПУ (Государственное Політическое Управленіе, чрезвичайка). Їх спільна робота проти мене се факт, який можна бачити на кождім кроці, м. і. також в сім процесі... Уявіть собі релігійного і побожного чоловіка, який все своє життя старається жити в згоді зі св. Письмом. Аж тут одного разу його вороги при помочі сфальшованих документів або фальшивих свідків підносять обвинувачення, що той чоловік потайки займається атеїстичною пропаґандою. Тоді очорнюваний скаже: „Ось тут моя родина, мої приятелі, моя бібліотека, все моє листування з багатьох літ, ціле моє життя. Читайте мої листи, писані ріжними особами з ріжних приводів, розпитуйте сотки людей, які багато літ мали взаємини зі мною, а переконаєтеся, що я не міг виконувати роботи, яка противиться всему мому моральному єству“. Такий аргумент переконуючий для кождого розумного і чесного чоловіка. (Тут предсідатель і кілька суддів присяглих кивають притакуючо головами). В подібнім положенні знайшовся і я. Сорок літ словом і ділом боронив я ідей революційного марксизму... Щоби спараліжувати вплив тих ідей, які я обороняю і які все більше потверджувані подіями нашої епохи, вороги беруться до особистого очорнювання: вони пробують навязати мені способи індивідуального террору, або ще гірше — звязки з Ґестапо (таємною поліцією німецьких фашистів). Тут затроєна лють переходить вже в глупоту... ГПУ має правильний погляд на значіння моїх архівів і тому хоче за всяку ціну ті архіви посісти.“

Тут предсідатель трибуналу звертає увагу Троцькому, що судді присяглі не знають, що значить ГПУ, отже треба се пояснити. Троцький пояснює (та ми його погляди на ГПУ, розкинені в ріжних частях книжки, зберемо опісля в одну статтю).

До цікавих виводів Троцького належить пояснення, як Сталін поміг Гітлерові захопити владу в Німеччині. Розуміється, зачалося від теорії. Сталін породив афоризм: „Соціял-демократія і фашизм се близнята, а не антиподи“. За головного ворога між тими двома близнятами Сталін уважав німецьку соціял-демократію, а не німецький фашизм. Отже в боротьбі проти німецької соціял-демократії німецькі приклонники Сталіна зайшли так далеко, що підпирали Гітлера, як пр. у голоснім пруським плебісциті. Вся політика Комінтерну се один ланцюг злочинів. Троцький каже, що він домагався спільного фронту комуністів з соціял-демократами проти Гітлера і створення робітничої міліції, яка велаб поважну, а не театральну боротьбу проти озброєних банд реакції. В рр. 1929—32 було очевидно можливо скінчити боротьбу з рухом Гітлера, але на те треба було політики революційної оборони, а не бюрократичної тупости і чванливости.

„Нац.-соціялісти дуже уважно слідили внутрішну боротьбу в рядах робітничої партії і ясно здавали собі справу з небезпеки, якою булаб для них відважна політика одного фронту. На тій підставі можна зрозуміти спробу Ґестапо, при помочі її норвежських приклонників, дістати в свої руки моє листування. Та можливе також інше пояснення, не менше правдоподібне: ГПУ, приготовляючи московський процес, мусіло зацікавитися моїм архівом. Зорганізувати напад при помочі комуністів значилоб занадто себе відкривати. Вигідніше було зробити се фашистами. Тимбільше вигідно, що ГПУ має своїх агентів у Ґестапо, а Ґестапо має своїх агентів в ГПУ. Так одні як і другі могли використати тих людей для своїх плянів.“

Тут один з обвинуваченых молодців сказав роздразнено: „Ми не мали звязку ні з ГПУ ні з Ґестапо!“

На те Троцький: „Яж зовсім не кажу, що обвинувачені знали, хто ними кермує. Сеж взагалі доля фашистівської молоді, що вона тільки гарматне мясо для чужих цілей.“

Отсі слова Троцького заслугують на особлившу увагу, але з тим додатком, що се доля взагалі всякої молоді, яка зірве інтимні взаємини зі своїми батьками, вже досвідченими життям, і думає, що вона сама зможе зорієнтуватися в надзвичайно замотаних політичних і соціяльних появах і струях сучасного життя. Тоді кожда молодь, хочби була не знати яка інтеліґентна й ідейна, паде в сіти чужих агентур, які ту молодь делікатно але щораз міцніше обмотують. Вони помалу деморалізують провідних одиниць молоді, зразу майже незамітними чемностями, потому все інтимнішими звязками, вкінці грішми. Раз навязані взаємини з чужими агентурами, хочби дуже незначні й на око нешкідливі, ба навіть пожиточні, мусять згодом довести до морального забагнення і страшного здеморалізування кождої молоді. Отже одиноκий рятунок для всякої молоді, що входить в суспільне й політичне життя, се безперервний інтимний звязок молоді з досвідченими батьками, а не зривання з ними!

А друге, найцікавіше місце з отсеї частини зізнань Троцького се те, де він виказує, як з одної теорії, ба з одної думки в теорії доходить до великих наслідків у практичнім житті, наслідків дуже важних для цілого народу, наслідків таких, яких потому відробити вже ніхто не годен.

Так, — політика се дуже цікава, але й дуже трудна та відповідальна річ, якою повинні займатися найліпші в народі, а не найгірші, бо в тім другім випадку політика мусить вироджитися в найпоганішу річ і найгіршу злочинність.

А основним „каменем мудрости“ політики всіх часів і народів мусить бути безперервний звязок молодого покоління з батьками, навіть тоді, коли погляди молоді основно ріжняться від поглядів батьків. — А. Ч.

*) Гл. статті в „Новій Зорі“: „Нова книжка Троцького“ ч. 7, „Суть сталінізму“ ч. 8, „Як караються комуністи“ ч. 9, „Жах тоталізму“ ч. 10, „Суть троцкізму“ ч. 11, „Три інтернаціонали“ ч. 12, „Соціялісти між собою“ ч. 14, „На тайній розправі“ ч. 17 і „Дивні ґротески“ ч. 18 „Н. З.“.

Преса про злуку Австрії з Німеччиною

Становище польської преси.

Вся варшавська преса присвятила передові статті справі заняття Австрії Гітлером. Львівська „Хвіля“ звідомляє в депеші з Варшави, що і права і ліва польська преса згідно пише про велику небезпеку, яка загрожує тепер цілій Европі. У виленським „Слові“ редактор Ст. Мацкевич пише, що ґеніяльна лінія політики відпруження польсько-німецьких взаємин не дала тих овочів, які могла і повинна була дати. Він стверджує, що прилучення Австрії до Німеччини польська дипльоматія не предвиділа та що скріплення Німеччини без рекомпензати для Польщі буде правдивим погромом польської заграничної політики. Вкінці доходить до висновку, що Анґлія і Франція повинні наклонити Литву до навязання нормальних взаємин з Польщею, а в противнім разі нехай рахуються з необчислимими наслідками...

Повстала Велика Німеччина від Північного Моря до границь Італії.

В Німеччині панує святочний настрій. Найширші круги населення слідять з величезним зацікавленням дальший розвиток подій в Австрії. Вся німецька преса містить радісні статті і безчисленні депеші з Австрії, як також багато світлин націонал-соціялістичних маніфестацій Австрії. Кореспонденти багатьох щоденників присилають настроєві описи побуту канц. Гітлера в рідним краю. „Льокаль Анцайґер“ пише м. ін., що повстає велика німецька держава від Північного Моря до Бренеру і від Клайпеди до Бурґенлянду. Вся німецька преса обговорює з великим признанням становище Італії.

Становище американської преси.

Вся преса Злучених Держав Північної Америки займається заняттям Австрії німецькими військами. „Ворльд Телеґрам“ застановляється над тим, в якім напрямі Гітлер посуне тепер свої сили: на Чехословаччину, до нафтових жерел Ромунії чи на збіжеві поля України і кінчить статтю таким цікавим висновком: Наше бажання, щоб Атлянтійський океан був два рази такий великий як тепер.

Становище жидівської преси.

Жидівська „Хвіля“ в ч. 6819 пише: Гітлер показався могутньою особистістю, а гітлеризм могутнім рухом — і всі, що дотепер не доціняли того, мусять платити за свою помилку. В обличчі того, що він за пять літ зробив для могутности Німеччини, бліднуть діла всіх інших европейських державних мужів. Сегодня Німеччина безперечно наймогутніша держава в Европі й нема ніякої держави, яка сама моглаби зміритися з нею... Можна поважно рахувати на те, що в найблищім часі дійде до англійсько-італійського зближення, одначе те зближення мабуть не вспіє врятувати Чехословаччини, Швайцарії та Данії — тим менше, що свобідна Швайцарія як сусідка таксамо немила фашизмові як і гітлеризмові.

Становище большевицької преси.

З Москви звідомляють, що тамошня преса занята головно двома справами: процесом проти Бухаріна, Раковського і тов. та австрійськими подіями. Що сталося в Австрії, не було для большевиків несподіванкою. Слабість великих демократичних держав (Анґлії та Франції) супроти поведення Італії в Абісинії та подій в Еспанії спонукала Німеччину шукати успіхів у середній Европі. Совіти скептично дивляться і на дальший розвиток подій в Европі. (Дальші депеші доносять, що Москва дуже знервована успіхами Гітлера в Австрії).

З СЕНАТУ

Велика промова кн. Радивила про українську державу з 80-міліоновим населенням.

На засіданні сенату князь Януш Радивил виголосив велику промову на тему національних справ у Польщі й відносин на східних окраїнах. Він сказав м. ін.:

Не вважаю, щоб перекидування собі взаїмно мяча між представниками польської суспільности і представниками якоїнебудь меншини в Польщі, висказування взаїмних жалів, покликування на приклади давньої минувшини, мали якунебудь практичну ціль. Стою твердо і послідовно на підставі обовязуючих законів і на підставі польської конституції та її форм. Одначе не можемо обманювати себе, щоб такі справи як пр. польсько-українські чи польсько-жидівські далися розвязати в практичнім житті вертуванням якихнебудь кодексів, або покликуванням на якінебудь права. Бо це політичні справи, важні державні справи, дуже часто з драматичним напруженням.

Передовсім хотівби я сказати кілька слів може навіть не так про польсько-українські справи, як про справи східніх окраїн і пануючих там відносин. Не сумніваюся, що між інтересами представників української суспільности і польської суспільности е деякі засадничі ріжниці й ні панове представники тої меншини, ні ми Поляки нічого на те не порадимо. Бо та справа не обмежується до території польської держави. Зовсім припадково дісталася нині до моїх рук одна брошура, видана кілька років тому Українцями в Женеві. Се видання у французькій мові, український інформативний бюлетин; брошура присвячена великій проблемі европейського Сходу, затитулована „Ле проблєм де ль'Ест Еропеєн“, в субтитулі Польща, Росія й Україна. На одній з перших сторін є отсе речення, взяте прецінь з тої дійсної дійсности (коли маю ужити слів б. премієра Бартля): „Ся рівновага можлива тільки під тою умовиною, коли Польщі й Росії відбереться українські землі і створиться велику незалежну українську державу“. — Прошу панів, тут суть цілої справи і ніщо не поможе, коли тут, у високій палаті будемо дискутувати над правдивими чи мнимими кривдами чи претенсіями в такім чи іншім повіті східної Галичини, Волині та Полісся. Твердження в тім офіціяльнім виданні, що „рівновагу політичних взаємин на сході Европи можна осягнути тільки тоді, коли Польщі й Росії відбереться всі землі“ — се твердження ілюстроване тут мапою — „замешкані Українцями, і створиться велику, 80-міліонову українську державу“ — се та справа про яку ми повинні говорити отверто і щиро, та про яку ніхто з нас не може забувати. Не маємо вам того за зле. Ми були колись в подібнім положенні й не забуваємо про те, та не можете й ви, панове, забувати, що як Поляки маємо на увазі передовсім інтерес польської держави. І тому тверджу, що се не льокальна справа, але державна. І тому я хотівби ствердити, і то з деяким закидом в сторону того, що тепер діється, що ту справу з таким засягом повинні рішати люди, які відповідають за заграничну політику Польщі.

Недавно сказав тут сенатор Волошиновский, що мусимо без сумніву і то в недалекій майбутности на наших східних границях числитися з небезпекою війни та що мусимо приготовитися на те. Коли я прочитав промову сен. Волошиновского, мав я враження, що повіяв якийсь волинський вітер в сій високій палаті. Бо там дійсно панують настрої і то не лише в останніх літах, але вже від ряду літ, які живо пригадують мені Сенкевича „Огнем і Мечем“, де образово сказано „розцвився степ“ і „степ зачинає рухатися“. Там направду панують такі настрої, що з першою травицею все населення огортає певний неспокій. Чи се малоб бути вже сего року? А може щойно на слідуючий рік, може за три, за чотири роки? Пане премієре, це настрої гарні, може симпатичні, зі своєрідною закраскою, та у висліді настрої небезпечні. Бож маємо прояви, що внаслідок таких настроїв українське населення голосно, я сам був свідком таких сцен, заповідає: Ну, вже незабаром ми вас Ляхів будемо різати. Панують такі настрої, що люди зі слабшими нервами зачинають уникати того краю, кольоністи продають своє майно, переносяться у спокійніші краї. Люди в тім краю нерадо інвестують, жиють в очікуванні чогось.

Дальше промовець ставить питання, чи на Волині польська державність зробила якісь поступи від 18 літ, чи може навпаки, польськість цофнулася в тім краю, і відповідає, що безсумніву польськість на окраїнах, особливо на Волині зробила поступ, в деякім значінні того слова. Але та польськість на Волині репрезентована в дуже значній мірі державними урядниками найріжніших категорій та міським населенням. На підставі нашого власного державного досвіду, каже кн. Радивил, знаю, що се значить. Наведу тільки один приклад, напевно добре знаний всім. Бидгощ. До 1914 р. се було специфічно німецьке місто і що сталося за пару літ? Нині Бидгощ чисто польське місто. Німецькість Бидгощі була проявом цілком звязаним з фактом пруської державности. Щось зовсім подібне діється сьогодні на східних окраїнах Польщі й це нас непокоїть. Тут промовець ще раз звернув увагу на те, що українську політику повинна диктувати Варшава, а не провінціональне місто.

Щодо жидівської справи то промовець ствердив, що й державна адміністрація й величезна більшість польської суспільности дуже рішучо осуджують всякі методи насильства. І не треба тут покликуватися на старий чи новий завіт. Колиж говоримо про конечність жидівської еміграції, то говоримо се не лише тому, щоб польське населення знайшло в торговлі можність істнування, якої вже не може дати йому рільництво, але робимо се тому, щоб уможливити жидівському населенню знайдення собі деінде життевих можливостей, гідних людей. Промовець закінчив отсими словами: Стоїмо і будемо стояти на підставі прав, які гарантують право горожанства меншинам, замешкалим в Польщі. Та се не може довести до того, щоб ми замикали очі на великі проблеми нашої внутрішньої політики. Ті проблеми це справа жидівської проблеми, а передовсім справа наших українських меншин (?).

18 присудів смерти в Москві

З Москви звідомляють: В неділю пів до пятої рано военний трибунал Найвисшого Суду СССР під проводом Ульриха по 6 і пів годинній нараді оповістив присуд у справі 21 членів т. зв. право-троцькіського блоку. Засуджені на кару смерти через розстріл: Бухарін, „старий большевик“, член Ц. К (Центр. Комітету); Ягода, „старий большевик“, Ц. К., б. шеф ГПУ; Крестінський, „ст. большевик“, Ц. К.; Розенгольц, „ст. большевик“; Іванов, „ст. большевик“; Чернов, б. комісар рільництва СССР; Зубаров, Шарангович, Гринько, б. комісар фінансів СССР; Зеленський, дир. Центросоюзу; Ходзаєв, Ц.К.; Ікрамов, Буланов, Максимов-Диковський, Кручков, др Левін, др Козаков. Крім того суд засудив Раковського на 20 літ вязниці, Бесонова на 15 літ і проф. Плетньова на 25 літ. Особистий маєток засуджених сконфісковано. Публика зібрана на салі приняла присуд мовчки. Оплесків не було. Присуд виконано.

Розклад серед посідаючої верстви

Дня 14 с. м. зачався у Львові карний процес проти 19 осіб, обвинуваченых за приналежність до КПЗУ і комуністичну діяльність. Між обвинуваченими є і багата польська дідичка та власничка двох віль у Львові й у Брюховичах, 27-літня Марія зі Сьвєжавских Бриквіньска. До КПЗУ втягнув Бриквіньску її інструктор, також Поляк, Мечислав Краєвский, студент львівського університету, що приготовляв її колись до іспиту зрілости. Сходини відбувалися в її віллі.

Не буде рабату?

До сойму вплинув проєкт закону, який забороняє додавати товар при продажі й уділювати рабату. Рівночасно проєкт забороняє оповіщувати оголошення про уділювання додаткових товарів при продажі й рабатів. За переступлення того закону грозилаб кара гривни до 3.000 зл. незалежно від цивільної відповідальности. Колиб цей проєкт був принятий, то се булоб дальшим обмеженням господарського життя.

Лікарський фейлетоник.

Лікування рожі

Рожа се назва небезпечної та дуже заразливої недуги, яка проявляється запаленням шкіри і підшкірної тканї. Рожа виступає найчастіше при ріжних хірургічних ранах і по операціях, переведених в недуже чистих умовинах. Інший рід рожі повстає по анґіні, катарі або ропінні вуха. Появу недуги вказує наглий зріст температури тіла до 40 ст. Ц., що його попереджують дрощі, біль голови, сонність і маячіння. В тім самім часі червоніє шкіра, місце зараження набрякає, вилискується і дуже болить. Недуга рожі навіщує найчастіше обличчя. Тут повстають червоні пасма, які в формі язиків поширюються на інші здорові частини тіла. Від швидкости, з якою поширюється червоність шкіри, залежить спосіб лікування сеї небезпечної недуги. Рожа ніколи не появляється на бороді й на долішній части щелеп, бо на тих частях лиця шкіра сильно прилягає до глибше положених тканин. Рожа може розвиватися натомість на всіх інших частях орґанізму. Найнебезпечніше і водночас найболючіше запалення обличчя. Набряклення повік, запалення шкіри голови та околиць вуха викликують великі болі. По якомусь часі шкіра блідне. Недуга або кінчиться, або поширюється на горло, ніс, середню часть вуха, деколи й на полові орґани. Найчастіша комплікація рожі — ропне запалення легенів і запалення нирок. Цікаво, що по рожі відпорність не тільки не росте, але якраз навпаки орґанізм по відбутій рожі стає ще більше склонний до нових заражень. Лікування рожі є двояке: внутрішне і зовнішне. В тяжких випадках потрібні молочні впорскнення (інекції), крім того впорскується у мязні суровицю проти бактерій, які викликують рожу. Зовнішне лікування полягає у примінюванні окладів з гулярдової води. Крім того смаруеться хоре місце вазеліною з домішкою 5 проц. дерматолю. Деякі лікарі радять насвітлювання кварцовою лямпою. В часі горячки подають хорому малі дози пірамідону, найлучше в формі порошків амідопірини, яку можна купити в кождій аптиці. В часі недуги зберігати пливку і ростинну діету. Дуже важна річ, по ствердженні тої недуги відокремити хорого, не вживати предметів, яких він уживав і дезінфекувати всі предмети діткнені рукою хорого. Рожа скоро передається довкіллю. З огляду на те, що рожа викликає небезпечні комплікації, а у старців і дітей буває звичайно смертельна, з кождим випадком рожі слід негайно йти до лікаря. Домашній спосіб лікування ніяк не вистарчає.

Вистава пластових памяток

В неділю 13 с. м. о год. 12 в домі „Українських Інвалідів” при вул. Потоцького 48 відбулося торжественне відкриття „Вистави пластових памяток”. Виставу влаштував Орґанізаційний Комітет при допомозі Історично-культурного відділу музею при Науковім Т-ві ім. Шевченка у Львові. Виставу відкрив вступним словом голова НТШ проф. др Раковський. Він вказав на велику виховну ролю пласту та на цінні надбання пласту серед нашої молоді в часі, коли та орґанізація ще істнувала. По ньому забрав голос п. Яро Гладкий. В цікавій та гарній промові згадав він про працю Українського Пластового Уладу (УПУ) перед війною й по війні. Перший Пластовий зїзд відбувся в 1911 р. Пластова орґанізація мала тоді всього 80 членів. У хвилі розвязання УПУ мав 6.000 членів. Начальними гаслами Пласту були: Вірність Богові, служба Україні й поміч другим. УПУ гуртував найкращий елемент нашої молоді. — Вистава відбувається в пятьох кімнатах, які відступило Т-во Опіки над молодю. Сама вистава влаштована незвичайно гарно та справно. В першій кімнаті приміщено діяґрами, які ілюструють розвиток Пласту від його повстання, віднови УПУ в 1920 р. аж до його закриття. Велика карта вказує на орґанізаційну схему УПУ та на скількість пластових таборів у ріжних роках. В другій кімнаті представлені образово три начальні кличі Пласту: Пластун вірний Богу, служить Україні та помагає другим. М. ін. бачимо там світлини могил на Лисоні та Маківці, упорядковані українськими пластунами. В тій самій кімнаті є ґабльотка з пластовими прапорами з краю та українських пластових орґанізацій зза кордону, нпр. з Закарпатської України, з Чехії. В третій кімнаті поміщені знимки з пластових таборів, чаші (надгороди) здобуті поодинокими куренями, далі фізичне виховання і фізична праця. В четвертій кімнаті водний спорт і водне пластування. На стіні пишається надпис „Навіґаре нецессе”, пливання конечне. Тут приміщено кількадесять курінних і гурткових знамен, далі пластові однострої: мужеський і жіночий, пластові відзнаки і початки кооп. „Пласт”, яка істнує тепер як відомо у Львові при вул. Городецькій та Руській. Пята кімната повна пластових видань та світлин з пластового життя. В кождій кімнаті є по кілька альбомів зі знимками з життя пластової орґанізації з усіх областей наших земель під Польщею. Цілість вистави дає поняття про розмах та силу нашої б. пластової орґанізації. Орґанізаторам сеї прецікавої вистави, яку повинен оглянути кождий Українець, належиться признання за влаштування такої небуденної виставки та за смак, з яким вона виконана. Вистава триватиме до 20 с. м. кождого дня від год 10 до 4-ої пополудні. рк.

Протест англійських епископів

На днях англійські епископи вислали до канцлера Гітлера телеґраму з протестом проти увязнення протестантського пастора Німеллера та з домаганням випустити його на волю. На депеші підписаний м. ін. архиепископ Кентербері.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕН. ДР А. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ виголосив промову підчас дискусії над буджетом міністерства справедливости в сенаті. В ній заявив м. ін., що до польських вязниць, зокрема в Познані, не допускають українських книжок, ґазет і навіть кореспонденції українською мовою...

В ТЕРНОПОЛІ суд засудив 3 молодих Українців за приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів), а іменно: Івана Заблоцького на 2 роки тюрми, Грицька Майку на 1 рік і Теодора Козуба на 8 місяців. Всі три засуджені родом з Великих Ґаїв коло Тернополя.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вже внесло на теперішній сесії сойму і сенату законопроект про охорону імени Й. Пілсудского, першого маршала Польщі. Законопроект ухвалено: „Память діла і заслуг Йосифа Пілсудского, воскресителя незалежности батьківщини і виховника народу, по всі часи належить до скарбниці національного духа й остає під особливою охороною права”. Хто зневажить імя Йосифа Пілсудского, буде караний вязницею до 5 літ.

У ЛЬВОВІ на домі австрійського консуляту на розі вулиць Осолінських і Хорущини повівають два прапори: один австрійський з двоголовим орлом, вже досить знищений, і другий новіський червоний на середині з білим колом, на якім видно чорну свастику.

ЛИТОВСЬКА СТЕЖА пригранічної сторожі острілювала коло с. Верше-Радуфка польську стежу КОП-у („Корпусу Охорони Погранича”) і вбила жовніра КОП-у Серафима.

ПРИГНОБЛЕННЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ. В широких масах населення Чехословаччини запанувало пригноблення з приводу прилучення Австрії до Німеччини. Чеські часописи покищо здержуються від докладнішого коментування австрійських подій і пишуть, що події в Австрії не допровадять до міжнародного конфлікту, бо західно-европейські держави рішили, що австрійські події се внутрішна справа двох німецьких держав.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР приняв у Лінцу б. німецького амбасадора Папена і надав йому золоту почесну відзнаку за заслуги для націонал-соціялістичної партії.

АВСТРІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило вислати кілька австрійських полків до Баварії, щоб підкреслити почування братерства між арміями німецькою й австрійською.

„ОССЕРВАТОРЕ РОМАНО”, як звідомляють короткі депеші з Риму, в острій статті запротестував проти прилучення Австрії до Німеччини.

ВЕЛИКА ФАШИСТІВСЬКА РАДА ухвалила резолюцію в справі подій в Австрії. В ній сказано м. ін., що Італія не тільки не суґерувала плебісциту, що його оголосив б. канц. Шушніґ в Австрії, але навпаки, відраджувала його. Рада апробує поступування фашистівського правительства в справі Австрії.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Франції утворив б. преміер Леон Блюм, голова французької соціял-демократичної партії. Преміер Блюм обняв також міністерство фінансів.

ПАРИЖСЬКИЙ „МАТЕН” оповістив, що військові відділи, приділені до лінії Мажінота, сконцентровано в фортах і поставлено в стан поготівля. У всіх ґарнізонах здержано відпустки.

ВІЙСЬКА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ здобули м. Бельхіте після 8-годинно барабанного вогню артилерії. Підчас здобуття міста повстанці взяли в полон кілька тисяч червоних, здобули богато ґармат, машинових крісів і ріжної амуніції. Теперішна офензива повстанців з грожує перерванням получення Валенсії з Барсельоною.

Гумор. — Отже ви хочете оженитися з одною з моїх дочок? Добре. Наймолодша дістає 10.000 зл. посагу, середуща 20.000, найстарша 30.000. — А не маєте ще старшої?

НОВИНКИ

Учительський Збір і молодь філії державної ґімназії й ліцею з українською мовою навчання та двох ґімназій і ліцею СС. Василіянок у Львові влаштували 10 с. м. в салі театру „Ріжнородностей” у Львові святочний концерт в честь Т. Шевченка. Програма: Драматична творчість Шевченка, промова, виголосив Е. Фединський; Т. Шевченко: „Молитви” — рецитація; Лисенко: „Елеґія”; В. Барвінський: „Український танок”; П. Ніщинський: „Вечорниці” (вступ) у виконанні симф. орхестри держ. ґімн. і врешті Т. Шевченка „Назар Стодоля”, драма у трьох діях. Концерт зробив на дуже численній публиці якнайкраще враження. Всі точки програми виконано взірцево. Найкраще подобалися „Вечорниці” Ніщинського, особливо збірні хори. Актори у драмі „Назар Стодоля” як на свій вік дуже добрі. Танці укладу п. проф. Суховерської випали також гарно.

В міністерстві справедливости обмірковують справу оголошення наглих судів на терені цілої польської держави з уваги на поширення бандитизму.

Збірка на фонд боротьби з отрутами, переведена т-вом „Відродження” у Львові в дні 20. II. 1938, принесла 350 злотих і 49 ґрошів.

Дирекція львівської радіостації усунула тепер з т. зв. сальонової орхестри одинокого члена тої орхестри Українця, відомого челіста, проф. Петра Пшеничку, який працював там 7 років.

Заходом Української Католицької Акції при співучасти СС. Служебниць повстала в Надвірній кухня для бідних, в якій щоденно видається около 80 обідів.

Уляна Кравченко, відома наша поетка, зломила ногу й перебуває у військовім шпиталі в Перемишлі.

Поліція арештувала в Угнові 10 українських хлопців, в Карові 10 хлопців і 3 дівчинки.

Польське Наукове Товариство повстало у Станиславові з ініціятиви воєводи ґен. Паславского. Орґаном того Т-ва буде квартальник „Злоти Шляк”.

Нова римо-катол. парохія повстала в Синевідську Вижнім, пов. Сколе. До тої парохії належать місцевости: Ямельниця, Корчин Рустикальний і Шляхотський, Крушельниця, Межиброди, Підгородці, Побук, Сопіт, Синевідсько Вижнє, Труханів і Тишівниця.

Нові польські Людові Доми мають повстати в Товмаччині, в с. Бабянці і Глибокій.

До Березі Картузької вивезли з Пишковець пов. Бучач злодія Франца Крета.

В Кошилівцях пов. Заліщики застрілилася урядничка почтової аґенції Констанція Крушиньска. Причиною самогубства було те, що контроля рахунків виказала брак у касі 362 зл. і 36 ґрошів.

За спроневірення 3.801 зл. окружний суд у Львові засудив предсідника Шкільної Ради в Камінці Струміловій І. Стецину на півтора року вязниці з завішенням кари на 5 літ.

У Змієвиських пов. Яворів згоріло 29 домів і 49 господарських будинків. 180 осіб остало без даху над головою. Причина пожежі — неосторожна поведінка з вогнем.

Міністр почти признав Поліщукові Устянчукові надгороду 1.000 зол. за те, що Устянчук віддав поліції мішок з 11.000 зол., загублений почтовим амбулянсом.

Залізнича катастрофа поспішного поїзду лучилася недалеко Ковля, на лінії Варшава—Здолбунів. Дві особи погибли, кілька ранених. Причина: хтось розкрутив шини.

Гумор. — Оборонець в суді в запалі: — ...Так, високий суде, мій клієнт фактично крав. Однак мимо того належиться йому виїмково лаґідна кара. Бо навіть як злодій він сповняв свій громадянський обовязок і крав виключно краєві продукти!

Найцікавіший твір Н. Королевої, відзначений сьогорічною найвищою нагородою Українського Католицького Союзу, це повість п. з.

СОН ТІНІ

слід мати кожній інтеліґентній людині, що цікавиться українським письменством. Ціна 3 зл. Висилаємо лише за готівку.
„ДРУЖИНА". Львів, вул. Сикстуська 39а.
(Кольпортери зголошуйтесь!)

Нова українська ґазета, „Українська Воля", має виходити в Парижі. Її видаватиме Робітничий Союз спільно з Українською Громадою. Часопис спочатку буде місячником. („Український Тиждень" ч. 10).

Новий плягіят. Режисер Ю. Ґабриельский заскаржив до суду предсідника Польської Академії Літератури В. Серошевского і члена ПАЛ-ю Фердинанда Ґетля за те, що вони послугувалися його сценаріем при накручуванні фільми „Дівчина шукає любови".

Вбивника р. катол. священика в Любоні, Новака, не хоче боронити ніякий адвокат, навіть з уряду.

Пікантна вістка. У Варшаві засудили на 4 роки вязниці б. возьного ББ, Станьчиковского, за комуністичну діяльність.

До адміністраційних властей у Варшаві бездомна Данилюкова звернулася з проханням, щоб її чоловіка, пяницю й авантурника, вислали до Берези.

25 намаганъ самогубств було у Варшаві в січні с. р. З того 11 скінчилося смертю.

За зневаження польського народу в Тарновських Горах засудили на 5 місяців вязниці радного Францішка Міхатца.

Девізова комісія розіслала обіжник в справі обороту золотом. Особи, які займаються торговлею золотом, будуть обовязані вести реєстри, в кого купують і кому продають золото. Запаси золота дентистичних техніків і осіб управнених набувати золото в звязку з виконуванням звання не можуть перевисшати 3-місячного запотребування.

Арійський параґраф ухвалив союз польських лікарів куявської округи.

В Польщі дня 15. II. с. р. було 553.945 безробітних; 15 січня с. р. було 517.342 безробітних.

В Познані засуджено на 2 і пів року вязниці б. начальника бюра реклями „Рух" В. Длуского за спроневірення поверх 25 тисяч зл.

В поїзді, що їхав з Катовиць до Варшави, злодій успав пасажирів в купе 2-ої кляси, обікрав їх і втік.

Власти безпеки барановицького повіту переловили комуністичну інструкцію, яка заохочує селян купувати люксусові радієві відбирачі та обіцює грошеву допомогу на ту ціль. Большевикам йде про те, щоб селяни могли слухати минської радіостації.

На Виленщині польські власти замкнули 12 литовських читалень розвязаного т-ва „Ритас".

11 березня с. р. минуло 50 літ від смерти Ф. Райфайзена, творця сільської кредитової кооперації.

Гумор. — Які добродійства маємо від сонця? — Ученик: Ніяких, бо в ночи не світить, а в день і так ясно.

Гумор. — На що хто жде? — Заграйте з нами. Якраз чекаємо на третого. — Не можу, бо і я чекаю. — На що? — Я чекаю на „першого".

Мистецька Секція Ділового Комітету Свята Християнської України розписала конкурс на проект ювілейної відзнаки з приводу 950-ліття Хрещення Руси-України на ось яких умовинах: 1) На відзнаці мають бути роки 988-1938 і емблематичне зазначення події. 2) Оригінальна відзнака має мати поверхню 4 цм², довільної форми. Проекти, десятикратно побільшені, мають бути виконані графічно і кольористично й надіслані до 31 с. м. на адресу: КСХУ, Львів, ул. Новий Світ ч. 22. Ґенеральний Інститут Католицької Акції. Імена авторів долучувати у запечатаній коперті з кличем, ідентичним на проекті і коперті. 3) Найкраще виконаний проект буде нагороджений в висоті 150 зл. і остається власністю мистецької секції з правом репродукції. Крім цього буде нагороджений другий проект 50 зл.

Хто має під рукою „Великий Співаник Червоної Калини", найде в ньому все, чого шукає на всякі концерти й академії, коли диріґенти хорів по містах та селах клопочуться програмою. Збірник найкращих пісень історичних, обрядових, побутових, стрілецьких на хори жіночі, мужеські й мішані — 229 пісень. Репертуар на 25 і більше концертів. — Тверда прегарна оправа, ціна всього зл. 28.50, з портом і опакуванням зл. 29.50. Для членів „Червоної Калини" зл. 23.50. Замовляйте Великий Співаник Ч. К.! Відбєте собі його ціну при нагоді кождого концерту, а без нього не обійтись ні одному хорові ні товариству в селі чи місті. Адреса: „Червона Калина", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скр. ч. 43.

Сего року минає 40 літ від оснування б. української ґімназії в Тернополі. Щоб зберегти память того культурного вогнища, професори й абсольвенти тої ґімназії рішили гідно відсвяткувати 40-ліття заснування ґімназії та в тій ціли вибрали комітет, який постановив: 1) скликати зїзд б. професорів і абсольвентів ґімназії, 2) видати „Ювилейний Альманах" і 3) зладити пропамятну таблицю з іменами тих професорів і учеників, що полягли у визвольних змаганнях. Комітет звертається до всіх заінтересованих з проханням висилати на адресу: проф. Дяків Павло, Тернопіль, Костюшка 7, свої адреси, особисті дані та всякі матеріяли до альманаху.

Жінок в Польщі є міліон і 60.000 більше ніж мужчин.

Українське паломництво

на Евхаристійний Конґрес у Будапешті.

В звязку з оголошеним паломництвом на Евхаристійний Конґрес до Будапешту подаємо до відома, що Світова Орґанізація Подорожей Вагон Лі — Кук вистаралася для вигоди наших паломників ще три посередні категорії участи в паломництві. У висліді цього можливости участи такі:

I. кляса в ціні 122 зл. обіймає переїзд III. клясою зелізниці через Лавочне до Будапешту, пять днів побуту в Будапешті з нічлігами в кімнатах 2 і 3 особових, трикратний харч денно (на снідання кава в булкою і маслом, на обід 3 страви, на вечеру 2 страви).

II. кляса в ціні 95 зл. обіймає переїзд III. клясою, пять днів побуту в Будапешті з нічлігами в збірних кімнатах без ліжок, тільки на сінниках і соломяних подушках та трикратний харч денно (на снідання: кава й булка, на обід 3 страви, на вечеру 1 страва).

III. кляса в ціні 72 зл. обіймає переїзд III. клясою, пять днів побуту в Будапешті з нічлігами в збірних кімнатах без ліжок, тільки на сінниках і соломяних подушках та трикратний харч денно (на снідання: кава й булка, на обід 1 страва, на вечеру 1 страва).

IV. кляса в ціні 56 зл. обіймає переїзд III. клясою і 5 днів побуту в Будапешті з нічлігами в збірних салях на сінниках і соломяних подушках без харчу.

V. кляса в ціні 45 зл. обіймає тільки сам переїзд III клясою без приміщення і без удержання.

На загальне бажання речинець зголошень продовжуємо до 31 березня ц. р. При зголошенні паломники I-ої кляси складають задаток у висоті 30 зл., II-ої кляси 20 зл., а III, IV і V-ої 10 зл. — Кождий учасник повинен зложити: а) довід особистий з потвердженням горожанства або давний пашпорт, б) дозвіл місцевого староства на виїзд за границю (мешканці Львова засвідчення замешкання), в) дві знимки, г) мужчини до 50 літ військову книжечку. Кождий учасник оплачує пашпорт в ціні 20 зл. і конґресову карту в ціні 12 зл. Учасникам перешлемо програму Конґресу в українській мові.

Управа Марійського Товариства Молоді
Львів, ул. Сикстуська 39 а.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Панове з товариства.
ПАКС: Галька.
СТИЛЕВЕ: Чар богеми і ревія.

Новість! Важне для священиків і всіх вірних!

Накладом видавництва ЧСВВ в Жовкві появилася у другім, прегарнім виданні ц і н н а — п о ж и т о ч н а й у л ю б л е н а книжка

В Е Ч І Р Н Я І У Т Р Е Н Я

та інші богослуження на всі неділі і свята цілого року.

Цінний твір „Вечірня і Утреня" з 1912 року причинився у великій мірі до пізнання та спопуляризування нашого богослуження в українськім народі, а священикам дав у руки вельми практичну і пожиточну книжку. Друге видання цього твору — при великім вкладі праці і гроша п е р е в и щ и л о перше видання так практичністю, як приступною ціною.

Прикмети нового видання:

1) цілість зредуковано до одного тому, при одночаснім збільшенні змісту. Це сталося тому, що видаючи книжку в однім томі, не повторювано служб осьми гласів, общини і др.

2) догідний формат книжки (19×12 цм.), читкий друк у двох стовпцях, добрий папір та солідна оправа.

3) що найважніше: ціна книжки майже на половину дешевша! Два томи попереднього видання оправлені в скіру коштували 43 золотих, і тепер те саме зібране в однім томі, в такій самій оправі — всього 29 золотих! 1075 сторін друку.

Ціна книжки: в аркушах 15 зол., опр. в пол. 17 зол., хребет опр. в скіру 19 зол., ціна опр. в скіру 29 зол. Порто 1 зол.

Книжку висилається тільки за готівку.

Видавництво Чина св. Василія В. в Жовкві.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₂ стор. 180. — зол., ¹/₄ стор. 90. — зол., ¹/₈ стор. 45. — зол., ¹/₁₆ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 20 березня 1938. Ч. 21 (1121)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Що діється на Україні

Чеська преса дістала з Києва відомости, що в містах і селах совітської України якась орґанізація „Зелений Дуб" поширила відозви і летючки такого змісту: „Банда міжнародніх злодіїв назвала себе урядом селян і робітників, щоби гнобити український нарід. Та банда 20 літ проливає вашу кров. Та банда вимордувала ваших провідників. Те саме жде і вас. Ті ненаситні ґієни мають за ціль знищити нарід. Селяни, робітники, червоноармейці! Тепер або ніколи мусите знищити кровавий Інтернаціонал. По цілій нашій батьківщині розвивається тайна орґанізація „Зелений Дуб". Не стріляйте до членів тої орґанізації! Вони хочуть визволити вас від влади катів і бандитів. Всі стріли зверніть до грудей наймитів третього Інтернаціоналу!" Під відозвою підписаний отаман Дергач. — Невідомо, чи такі відозви в дійсности поширені, чи може їх тільки виготовили в кількох екземплярах провокатори з ҐПУ, щоб мати привід до нових кривавих орґій.

Дві шибениці в Золочеві.

Трибунал проголосив такий присуд у процесі за вбивство в Белзці: Ілярія Кука і Володимира Качора на кару смерти (через повішення), Петра Цицу на досмертну вязницю і заплату 650 зол. судових коштів. Всіх трьох засудили на заплату символічного золотого. Ярослава Дзядиґу трибунал засудив на 2 роки вязниці і втрату громадянських прав на 5 літ, Василя Галапу на 2 роки вязниці, Володимира Івахова на 2 роки вязниці і втрату громадянських прав на 5 літ. Підсудних Тимка Дзядиґу, Гринька Дзядиґу і Андрія Майбу звільнили.

„Східня Мархія" вертається до Німеччини.

У Відні на Площі Героїв коло Бурґу відбулося офіційне привітання канцлера Ґітлера. Перший промовив б. канцлер Австрії Сейс Інкварт. Він заявив: „Вожде! Оголошую постанову австрійського правительства, що Австрія стала складовою частиною Німеччини. Доношу цілому світові, що в сій хвилі вождь великої німецької держави вїздить до брами австрійського Бурґу. Східня Мархія вертається в сій хвилі до Німеччини. Повстала велика Німеччина". Опісля виголосив промову канцлер Ґітлер, підчеркуючи, що Східня Мархія, а недавня Австрія, буде розбудована як спеціяльна твердиня нац. соціялізму. Пізніше подякував усім, що помогли йому довершити великого діла злуки двох німецьких країв, та іменував Сейса Інкварта намісником Німеччини для краю Австрії.

Загальний „Ґляйхшальтунґ".

Німецький міністр заграничних справ фон Рібентроп перебрав аґенди від австрійського міністра заграничних справ Вольфа і припоручив дотеперішнім дипльоматичним представникам Австрії заграницею підпорядкуватися з цілим персоналом німецьким дипльоматичним представництвам. — Шеф німецької поліції Ґімлер прилучив австрійську поліцію до німецької та створив у Відні уряд Ґестапо. — У Відні зачалися переговори в справі введення спільної валюти. В переговорах бере участь м. ін. мін. Шахт, дир. німецького державного банку.

Усунення граничних стовпів між Німеччиною й Австрією.

На границі Зальцбурґа з Німеччиною усунено австрійські граничні стовпи. Серед френетичних окликів населення спалено їх на резиденційній площі в Зальцбурґу (перед архиепископською палатою).

Що діється у Відні?

На потвердження вісток про те, що діється у Відні, все треба виждати, бо показується, що навіть вістка про увязнення такої визначної особистости як архиепископ Зальцбурґа Вайц, у котрій подавано навіть годину його увязнення, була неправдива. Тепер приходять вісти, що у Відні виграбовано і здемольовано всі крамниці в Пратері, що на Вольмутштрассе поліція зі зброєю в руках відганяла „штурмовців", які грабили крамниці, що преса віденська оповіщує ряди імен осіб, які кінчать самогубством і т. п. Між ними має бути багато інтеліґентів.

Великі успіхи офензиви еспанських повстанців.

Війська ґен. Франка заняли м. Араґон важне під оглядом стратеґічним. Підчас заняття того міста взяли в полон 1.500 червоних. Передні сторожі повстанців дійшли до перехрестя важних шляхів з м. Таррагона до Валенсії і знаходяться 60 км. від м. Тортоза над Середземним Морем. Війська ґен. Франка заняли в теперішній офензиві простір 92 км. вглиб фронту червоних, широкий на 60 км. Червоні завісили особовий рух між Валенсією й Барсельоною. Туди їздять тільки військові поїзди. На араґонськім фронті червоні відступають в паніці. Катальонії загрожує вибух національного повстання проти червоних.

„Мандруюча парохія".

Між Німцями досить поширена практика, зв. „мандруючою парохією". Полягає вона на тім, що місцева Католицька Акція кождому еміґрантові, який покинув дану парохію й осів десь у краю або в світі, висилає що тижня дієцезальний часопис, а що місяця короткий „парохіяльний бюлетин". Кошти поносить родина еміґранта або самі адресати. Убогим висилають часопис даром.

Ростини мають горячкові стани.

Відомий ботанік проф. Блярінґем з Шікаґа сконструував дуже чуйний термометр, який служить до міреня температури ростин. При помочі того термометру вчений ствердив, що пупянок рожі підчас дощу, який паде по довгій посусі, підносить свою температуру на кілька степенів. На підставі того професор твердить, що ростини мають горячкові стани, цілком подібно як люди і звірята. Досліди проф. Блярінґема потверджує індійський учений, відзначений надгородою Нобля, др Яґадіс Хундер Бозе.

Напад на редакції

Де його жерело і як з тим боротися?

Отже маємо новий доказ, до якого степеня анархії довела в нас пропаґанда т. зв. „вольового" націоналізму. В часі коли йде не на жарти наступ на ввесь наш національний орґанізм, знаходяться ґрупи молодих людей, які не подаючи навіть своїх назвищ мають сумну відвагу фізично вимушувати на українській політичній пресі, що вона має містити, а чого не сміє містити! Підчеркуємо се, майже всій пресі, бо на нараді 13 с. м. була заступлена майже вся українська політична преса і представники її згідно устійнили своє становище до золочівського процесу ОУН. В часі цілої наради ніхто нікого не образив найменшим словом, нарада відбувалася дійсно в атмосфері культури й такту, кождий мав свободу слова і міг висказати, що думає. Устійнено згідно також звичайну ґазетну замітку про ту конференцію, напечатану в цілім ряді орґанів („Нова Зоря" принесла її в попереднім числі). Отже вся суспільність наша може сама оцінити, чи є в тій замітці хочби оден невластивий вислів та чи можливе взагалі делікатніше реаґування на дотичну подію такої преси, яка почуває на собі моральну відповідальність за життя і будучність нації.

Тимчасом що діється? Дві ґрупи наших невідомих людей уряджують в білий день напад на дві українські редакції, щоб унеможливити публичне висказання думки і то думки одобреної дослівно майже всею українською пресою!

Тут мимохіть виринає питання: Хто урядив ті напади? На се питання можливі тільки дві відповіди:

1) Ці напади могли урядити провокатори, кермовані злочинними укритими силами, яким залежить на цілковитім розбитті і розложенні української нації, в першій мірі її публичної думки.

2) Ті напади могли урядити наші молоді люди, яким і не снилася провокація, а які в своїй наївности і молодечій нерозвазі зробили те, чого колись напевно будуть ґірко стидатися.

І сей другий випадок бувби ґірший від першого. А ґірший тому, бо провокація серед нації, що попала в таке положення як наша, се зовсім звичайна річ. Розмірно легко відкрити її жерела і викликати природний відрух огиди до тої провокації.

Та далеко трудніша боротьба очікує суспільність тоді, коли ті напади се не прояви чужої провокації, а коли вони походять знутра, з самого серця нашої суспільности, з квіту її!... Бо се тоді знак, що думка того чуткого серця нашої суспільности звихнена, або зовсім знищена і не істнує, що воля того серця затроєна! Кимже знищена? Ким затроєна?

Відповідь на сі питання се не легка справа. Тут треба уважної діяґнози, бо від доброго поставлення діяґнози залежить вилічення хорого орґанізму.

Отже спробуємо тут покищо коротко поставити діяґнозу якости і жерел тої недуги, приймаючи ґірший случай, а саме той, що нападаючі зовсім несвідомі ніякої провокації, що вони нападали думаючи, що роблять тим добре діло для свого народу.

Думка тих наших молодих людей очевидно знесилена, воля їх затроєна теорією того рода націоналізму, який від довшого часу пропаґують у нас носії кличів про „роскіш ножа і крови", про те, що Христос був бунтівник, про примат волі над розумом, мовляв: Хочу,

зроблю і має так бути, як я хочу! Ось той рак, що точить вже десятками літ нашу молодь і доводить її до такого стану, в якім групи її продукують такі вчинки, як вище згадані напади на наші редакції. А не треба забувати, що убийства і грабунку в Белзці на бл. п.Ясіньских навіть ОУН не бере на свій рахунок: з процесу в Золочеві видно виразно, що команда ОУН під карою смерти заборонила тоді напади та експропріації. Се річ засадничо важна для оцінки справи — і в світлі того факту запитуємо: На якійже підставі „вольові” націоналісти відомого виховання напали на українські редакції?

Хоч „Нова Зоря” довгий час вела нераз острі ідеольоґічні спори з обома нападеними редакціями (і на будуче буде їх вести в потребі), то мимо того не стає нам слів на напятнування нападу невідомих людей на обі ті редакції в цілі фізичного вимушення на них поступування після волі нападаючих, а не після переконання тих редакцій. Се насильство в наших обставинах морально просто страшне: бож його роблять над свобідною думкою нації, причім не кажуть, в ім'я чого роблять те насильство! Бо чейже не для оборони ломання дисципліни, якого допустилися навіть супроти ОУН ті, що їх судили в Золочеві. Докладніше порівнання того рода насильства з насильствами над пресою двох відомих повоєнних рухів переведемо окремо. Тут звертаємо увагу покищо тільки на те, що останнє насильство с е п л і д о д н о г о - о д и н о к о г о о с і б н я к а, який від десяток літ безкарно встрикує отрую молоді Галицької Землі, анархізуючи ту молодь дійсно безпримірно. Всі знають і без називання імени, хто сей тип: пустий фразер, що довго вже оперує блискучими словечками, фальшивими цитатами, очевидною брехнею — і мимо того не видно загального спротиву проти того звідника нашої молоді! Во істину, не молодь обвинувачуємо за те, що в нас діється, а того одного старого руїнника і тих старших людей, що байдужно дивляться десятки літ, як він нищить душу і серце їх власних дітей!

Ті наші молоді люди, що урядили напад на дві українські редакції, навіть імен своїх подати не хотіли! Значить, в и с т у п а л и в м а с к а х. І навіть в тих масках не покликалися на ніяку засаду! Просто вони так хочуть і так має бути, а не кажуть ані хто вони, ані на якій підставі вони так хочуть, ані чому так має бути!.. „Вольовий націоналізм” — і кінець. „Роскіш ножа і крови” — і другий кінець! З людьми, що в масках так ставляють справу, неможлива інакша боротьба в хвилі їх ділання як фізична. Та поза їх того рода „активними виступами” треба вести боротьбу не лише фізичну, а й орґанізовано ідеольоґічну. В першій мірі вся суспільність наша мусить звернути увагу на те, котрі українські пресові орґани поважно і виразно осуджують такий спосіб боротьби замаскованих людей, а котрі м о в ч а н к о ю п о к р и в а ю т ь такі злочини. Тут мовчання се співучасть у злочині нищення свобідної політичної думки свого власного народу, у злочині ослаблювання свого народу, у злочині анархізування його. Від таких ґазет і журналів, що мовчанкою одобрюють таке поведення, суспільність мусить абсолютно відвернутися, мусить перестати їх передплачувати, читати і поширювати і мусить їм сказати, чому так робить. Бо коли занедбає виразно і твердо означити своє становище до такого злочинства, то страшна недуга ослабить наш національний орґанізм до решти, ослабить ґірше ніж найстрашніший натиск ззовні.

Отже до боротьби з тим злочинством, яке що раз більше затроює наш національний орґанізм! До боротьби скорої і рішучої, бо час ґряде тяжкий і великий. Коли він застане нас з таким боляком у нутрі, то буде дуже зле. До боротьби витревалої, а ми її виграємо, хочби „вольові” націоналісти не знати як скреготали зубами.

З сенату і сойму

Підчас дискусії над буджетом міністерства освіти в сенаті промовляв м. і. сен. о. Р. Л о б о д и ч зі Станиславова. Він сказав м. ін.: Національна свідомість української суспільности повна. Нікому не вільно її нарушувати і нічого не зискається тим, що українське населення позбавиться народних і середних шкіл у рідній мові та обмежиться йому доступ до української книжки. Польська держава нічого не втратить, коли українська дитина довідається про польську державність в рідній мові, коли від польської держави дістане змогу добувати знання та вишколювати характер у рідній мові. До горожанського і морального виховання причиняється наука релиґії. Тому число годин релиґії треба конче збільшити. Тому сам учитель повинен бути релиґійний, щоб міг плекати засади, що їх діти виносять з дому. Не промовляю, щоб жалуватися. Як горожанин держави звертаю увагу на се, що причиниться до її скріплення. Нехай здійниться основна постанова конституції, що польська держава се спільне добро всіх горожан. — Від волинських Українців промовляв сен. М а с л о в. Він заявив м.ін.: Релиґія й культура має особливе значіння для Волині хочби з огляду на східнього сусіда. В тих умовинах зрозуміла спеціяльна роля православної Церкви на тім терені. Одначе теперішне положення Церкви збуджує занепокоєння. Апелюю, щоб приспішити скликання Собору. Дальше сен. Маслов скаржиться на перенесення православного духовного семинаря з Кремянця до Варшави, на впровадження польської мови до науки православної релиґії і навіть до молитви для жовнірів православної релиґії! В шкільництві утраквізм має фатальний вплив. Сен. Маслов висунув ряд постулятів в области українського шкільництва на Волині.

В соймі відбулася горяча дискусія над проєктом закону про устрій адвокатури. Український посол В и т в и ц ь к и й стверджує, що проєкт передбачує значне обмеження незалежности адвокатури. Арт. 57 проєкту вводить судову аплікацію. Се значить, що ті, які дістали відповідну кваліфікацію, мусять перейти через оцінку не лише з точки погляду фахової але й політичної. П р о є к т з а к о н у в и к л ю ч а є у к р а ї н с ь к у м о л о д ь з д о с т у п у д о а д в о к а т у р и. Промовець знає випадки, що без ніяких річевих причин, а тільки тому що даний кандидат був Українцем, відмовлено йому впису на лісту аплікантів. Це та сама засада, яка голосить, щоб не дати ні пяди землі, ні одного варстату праці Українцям! Се жене українську молодь в обняття безнадійности і розпуки. Постанови проєкту в стані адвокатської самоуправи означають кінець незалежности того стану. Опісля вказує на постанови проєкту, що закон має ділати взад. Се позбавить сотки української молоді й адвокатських аплікантів всякої надії дістатися до адвокатури. — Посол Б а р а н звернув увагу, що значіння адвокатури в кождій демократичній державі все було дуже велике. Навіть у царській Росії чи вільгельмівській Прусії в ділянці адвокатури не було обмежень, які приносить проєкт. Тут отвирається широке поле для самоволі адміністрації. Дальше промовець звертає увагу на припис, який звільняє від адвокатської аплікації всіх державних правників. В той спосіб майже кождий почтовець і зелізничник може бути вписаний на адвокатську лісту. — Посол Т е р ш а к о в е ц ь стверджує, що проєкт закону про адвокатуру се — роблення обрахунків партійних і національних. — Проти проєкту промовляли ще посли Біляк і Заваликут. По дискусії польська більшість приняла проєкт закону відкинувши всі поправки меншин.

Нова столиця Німеччини?

Плебісцит в Німеччині усанкціонує новий стан річей.

У Відні кружляють поголоски, що Ґітлер має проголосити нову конституцію, на підставі якої він сам ставби президентом зглядно вождом великої Німеччини, а марш. Ґерінґ новим канцлером цілої Німеччини. Столицею Німеччини мавби стати М і н х е н. Одночасно з заповідженим на 10 квітня австрійським плебісцитом на території цілої Німеччини відбудеться плебісцит в цілі затвердження нового стану річей. В австрійськім плебісциті позбавлено права голосування Чехів, Хорватів, Словенців і всіх Жидів замешкалих в Австрії, разом коло 400.000 осіб. Мінхен (Монахія), столиця Баварії, має коло 750.000 населення, з того поверх 81% католиків, 15% протестантів, 1.5 Жидів. Положена над рікою Ізарою, якою пливуть сплави й дараби, але кораблі плисти по ній не можуть. Мінхен відоме від р. 1102, вперве як оселя монастиря Теґернзее. Найстарша церква в Мінхені ім. св. Петра, збудована в р. 1181, потому перебудована в стилі рококо. Більшого значіння набрав Мінхен від р. 1255, коли рід князів Віттельсбахів заложив там свій замок, в часі коли жив наш король Данило. Відтоді аж до великої війни Віттельсбахи дуже опікувалися тим містом і прикрашували його чудовими церквами та палатами. Околиця того міста бідна і слабо залюднена, по части мочариста, тому се місто знане також з влучного висказу короля Ґустава Адольфа: „Золоте сідло на худій шкапі”. Але торговельне положення сего міста знамените, бо воно положене на перехресті дуже старих шляхів. В Мінхені є університет від 1472 р., Академія Наук від 1759, Академія Мистецтв від 1809, резиденція архиепископа від 1821. Мінхен се головний культурний центр Німеччини („Атени над Ізарою”), де живе богато вчених, мистців і музиків. В Мінхені Ґітлер зачинав свою політичну карієру.

Б. постерунковий шефом бандитів

В Бидґощі відбулася розправа проти Яна Квасьневского б. постерункового слідчої служби в Хойніцах. Квасневский звільнений з поліційної служби став на чолі бандитської шайки, з якою виконав грабунковий напад м. ін. під Бидґощею. А саме одної ночі три замасковані бандити напали на жебрака і зрабували йому 38 зл. Між тими бандитами був також Квасневский, якого зловили щойно кілька місяців по тім нападі. На розправі Квасневский спробував удавати варята. Одначе знавці психіятри заявили, що йому нічого не бракує. Суд засудив Квасневского на 4 роки вязниці.

Політичний процес в Тернополі

В Тернополі відбувся процес проти 22 молодих Українців, в тім 8 малолітних ґімназистів, за приналежність до ОУН. Суд засудив: В. Охримовича на 8 літ тюрми, В. Борищука на 5 літ, М. Вовка, Л. Голопупа, Д. Мацелінського, В. Колосовського, Марію Руду й Евгенію Петержіль по 3 роки, В. Роґовського на 2 р. і В. Безкоровайного на 1½ р. Двох малолітних учеників засуджено на відіслання до поправного заведення з завішенням, 6 ученикам уділено напімнення і віддано під догляд родичів, 4 обвинуваченых звільнено.

ОГЛЯД ПРЕСИ

За активізацію нашої церковної справи

„Діло” в ч. 56 принесло під таким заголовком статтю, в якій пише м. ін.:

Хоч кожній дитині відомо, що Поляків греко-католиків немає, бо навіть, якщо який бувби, то певно давно вже перейшовби на латинство, — то все таки для каламучення відносин у краю „нормалізації” робиться з дня на день більший вітер з цілою певністю проти власного переконання редакторів та покровителів „Поляка Греко-Католіка”, до речі: самих римо-католиків. Правда, остання статистика, побіч інших дивних річей, як двох українських народностей у Галичині, виказує аж 440.000 більше греко-католиків від Українців всілякого покрою, та мабуть ніхто з Поляків поважно того висліду не бере, бо за основу національних відносин у Східній Галичині все беремо статистику віроісповідну, а не національну. Бо якжеж інакше ту річ брати, коли подрібна статистика поодиноких сіл нашої области краю записує такі цілі села як польські, в яких не то що греко-католицька людність і слова не вміє говорити по польськи, але також і їхнє римо-католицьке населення. Тільки у Львові та в найближчій околиці є може кілька тисяч людей, що в домашньому житті є двомовними та часто послуговуються в щоденному житті польською мовою; є крім того кілька тисяч греко-католицького населення на наших західних окраїнах, що говорить по польськи. Та одно певне, що одні і другі, хоча говорять по польськи, свідомо деклярують себе Українцями чи там „Русінами” і то більш категорично, як інші Українці. Таким чином в дійсности Поляків греко-католиків напевно немає й одної сотні; а якби вони були, то напевно „Комітет Порозумевавчи” хочби на показ посадив їх у редакції свого „Греко-Католіка”. Зрештою цеж кожному ясне: чиж знайшлиб ми нині такого наївного Поляка, що зберігавби свій греко-католицький обряд на це тільки, щоб при нинішній дійсности через свою метрику паражуватися на всі невигоди щоденного життя? Таких наївних нема, бо ті, що держаться свого бряду, почувають у собі щось більше, вони свідомо почувають свою приналежність до української нації, дарма, що може дехто з них і по польськи говорить. Та це все не перешкоджує панам з Комітету й „Поляка Греко-Католіка” маячити про якісь можливі здобутки на греко-католицькій Церкві і своїм маяченням запліднювати Ромерівською психозою ендеків з „ІКЦ” або „Слова Народового”; останні числа тих часописів достаточним доказом того.

А причина того всього? Не деінде, тільки в нашій пасивности. Бо правдивий стан є саме у відворотному відношенні. Таж хіба ніхто з Поляків не заперечить, що у Східній Галичині к. пів міліона селянської римо-катол. людности говорить українською мовою, живе українським народнім побутом (звичаї, пісня, ноша), словом: має всі обєктивні атрибути приналежности до українського народу. Певно, що не всі ті римо-католики почувають себе Українцями, та одно певне, що ще й нині сотки з них мають ясну українську національну свідомість, працюють по українських установах, багато з них служило зовсім добровільно в Українській Галицькій Армії. Ще нині знаємо кількадесять інтеліґентів Українців римо-католицького обряду, навіть знаних громадянських діячів. А ті тисячі службовиків та залежних людей, що для хліба мусіли змінити обряд — хіба вони в душі не Українці? Хіба не бачимо нераз, як вони нишком досвітками й у церкву заходять і нишком себе Українцями деклярують?! Тож хіба тим тисячам не належаться ніякі права у римо-католицьких храмах? Крайня пора тим інтеліґентам та незалежним свідомим Українцям римо-католикам дати ініціятиву до створення своєї орґанізації, що постоялаб за право на проповідь, додаткові богослуження та сповідь в римо-катол. костелах у своїй рідній мові. Крайня пора, щоб українське село, де і слова ніхто не вміє по польськи, у римо-католицькім храмі почуло слово у своїй рідній мові! Крайня пора отрястися нам з дотеперішньої байдужности, і то негайно, бо незадовго може бути запізно. Це одна річ, а друга? Ми свідками шаленого темпа розбудови нових косцюлків, латинських монастирів, творення нових римо-католицьких парохій. На наших очах у Львові творять одну римо-католицьку парохію за другою, повстають щораз то нові осередки душпастирської праці польського римо-католицтва. Вся самоуправа та орґани державної влади йдуть їм на руку, творяться нові душпастирські етати. Перед тижнем читали ми, що депутація східно-галицького ОЗОН-у зявилася в архиеп. Твардовского з проханням підтримати справу креування нового римо-католицького епископства у Станиславові.

І знов настирливе питання, що у нас робиться в цій ділянці? Кілько нових храмів ми збудували на нашій етнографічній території? Кілько нових парохій ми створили? І білянс вийде просто страшний. Ми приняли пасивну поставу не супротивлятися злу та спокійно приглядаємось, як наш стан посідання топніє. Греко-католицьке населення теж хіба зростає, а стан наших парохій як закамянів! Отже не диво, що наше населення, не обслугуване у своїй церкві, розгублюється по виростаючих як гриби по дощі костелах. Возьмім для прикладу наші міста. Тернопіль — до війни найбільш українське місто, з 12.000 заможного міщанства, нині не має навіть парохіяльної церкви; бож мала історична церковця з початку XVII ст., обчислена на дві сотні вірних, не може бути хіба парохіяльною церквою; а наслідки — нині там греко-католиків менше, як до війни. Інакше й не могло бути, коли ми храмів Божих не будували, коли не утворено там хоч двох парохій. А хіба не те саме в Коломиї? А хібаж інакше в багатьох інших містах? Але щож нам далеко шукати: возьмім для прикладу Львів. Ті самі парохії, що були перед десятками літ. Чи можна як слід обслужити таку святоюрську парохію, коли вона нині сягає від середмістя (вул. Маршалківської) з одного боку аж поза янівську рогачку, з другого аж під Сокільники, від вул. Клепарівської аж по Кадетську гору, і є чи не найчисленнішою парохією католицької Церкви, бо має певно попад 15.000 душ? Цеж милеві простори, нині забудовані; мешканцям периферій до церкви нераз пять і більше кільометрів, тож чи можлива тут належна їх обслуга? Не диво, що білянс того стану — кількасот душ рік-річно у Львові переходить на латинство. (Тут автор статті підчеркує брак нових церков і наводить, що навіть у Львові без нічної помочі та серед невимовної ворожости чужих й байдужности декого зі своїх будується одиноку церкву св. Йоана Богослова при вул. Потоцького 95).

Під кінець ще одна справа. Наші епархії в порівнанні з епархіями на заході і навіть у Польщі просто величезні. Чи й нам не слідби підняти зорганізовану акцію за утворенням такого дуже потрібного епископства для Поділля в Тернополі? Чи не можнаб реактивувати давньої камянецької епархії, що становить інтеґральну частину нинішньої львівської архиепархії та перенести її осідок до Тернополя і таким чином дати Поділлю, виставленому на радикальну та навіть комуністичну агітацію, новий осередок релігійного життя? Цього вимагає добро нашої Церкви нині та може в найближчій вже майбутности добро Католицької Церкви на Великій Україні. Це лежить теж у межах можливости, мусимо тільки виказати відповідну ініціятиву.

насіння

всіляке добірної якости.

Ц. УЛЬРІХ

засн. 1805 р.

Годівля і склади:

Warszawa, Ceglana 11, Moniuszki 11, 2-ga Hala Mirowska.

Цінники безплатно.

Не признають права на самоозначення

Право-санаційний „Дзєннік Познаньский” з дня 13 с. м. у статті п. з. „Польща на перехресті двох осей не може бути ні слаба, ні вагатися” — аналізує політичні підстави й цілі двох осей: Рим — Берлін і Москва—Париж. Перша вісь репрезентує „велич творчої праці вже доконаної та величезні культурні й суспільно-господарські користи для найширших верстов населення” а дальше „лад, порядок та продуктивну творчість”. А знов на другій оси „атмосфера, яку відчуваєте як летіти десь у порожнечу, ідеольоґія хаотична, творчість і продуктивність розкладові”. — Автора дра Оконевского спеціяльно цікавить проблєма СССР: „Російський велит не повинен істнувати, 40 відсотків корінних Росіян не має права рішати про 60 відсотків не-російських народів, які силою нечуваного террору входять в склад імперії в стані розкладу. Розбір Росії стає неминучою і віддавна вичікуваною конечністю. Польща подвійно зацікавлена у тій проблємі і як член культурної суспільности цивілізованого світу і як колишна правна посідачка заграблених свого часу царською Росією великих теренів України, Волині й Поділля, що колись належали до Річипосполитої і що їх ніхто і ніколи не зрікся, а також тих міліярдових втрат, що їх потерпіла польська нація й держава...” („Н. Ч.”). — З того ясно, що панове з „Дзєнніка Познаньского” не признають самоозначення навіть на найбільших просторах. Річ ясна, які консеквенції може з того витягати кождий сильнішій мілітарний нарід супроти всіх інших...

Дишель піде туди, куди потягнуть коні

Ігнаци Клєщиньский застановляється в 7 ч. „Політики” над тактикою польської людової партії по останнім конґресі та пише м. ін.: „Скоро мова про тактику, то особу Ратая радо бачиться як лагідний курс супроти правительства. Тут слушне особисте заложення, та в гру входить вже інша засада. Один з начальних провідників партії означив її мені так: „Дишель піде, бо мусить піти, там, де його потягнуть коні”. Власне доли рішають про все. Їх динаміка нестиме провід.”

Неймовірне але написане

В 63 ч. „Курєра Варш.” появився фейлєтон відомої польської письменниці Софії Коссак п.з. „Хочемо бути собою”. Що вона в тім фейлєтоні не виписує! Просто очам вірити не хочеться. А саме подавши до відома польській публиці в тім поважнім щоденнику, як то наші „Гриці, Івани, Василі зачали говорити виключно по польськи, називатися Ґжеґоржем, Янем, Базилім, пересиджувати в світлиці, вчитуючись у Сенкєвича”, — пише далі так: „Зразу ошоломлені Українці зачинають протиділати. Всяка зброя для них чесна. Скритовбийство, підпал, масові напади. Ах, треба поїхати в терен, щоб почути річи, які до центра краю доходять зрідка, уривково, стидливо, або зовсім не доходять. А поруч террору економічний бойкот. Як загально відомо, Українці в Сх. Галичині знаменито зорганізовані. Кооперативи „Маслосоюз”, позичкові каси централізують економічне життя села. Безоглядний збірний бойкот тих установ паде на одиницю з хвилею як вона записана до ЗСЗ (Звйонзку Шляхти Загродовей), відбираючи їй можність істнування, руйнуючи матеріяльно...”

Словом, 300.000 шляхти так на очах додушують наші хлопи. Ратуйте!

„Chcemy, żeby rząd wziął nas w obronę przeciw napadom ukraińskim, boć przecież tak żyć nie można!“...

І такі фантазії виписує пані Софія в великий піст...

В Ромунії є 5.000 відважних людей

„Роботнік” ч. 62 пише: В Ромунії відбувся плєбісцит над октройованим (накиненим) королем і урядом конституційним законом... Поверх 4 міліони голосуючих, т. е. 99.87% (!) высказалося за тою конституцією, проливаючи сльози радости і захоплення над тотально-корпоративним твором... Та урядові аґенції поминули одну малу подробицю: що голосування було явне, а хто голосував проти конституції, мусів на спеціяльних листах дати власноручний підпис з адресою... І мимо того знайшлося в Ромунії поверх 5.000 героїв... На оден край — не мало. Крім того около пів міліона горожан здержалося від голосування. Се також свого рода відвага... Автори тої конституції кажуть, що се „епохальний” твір. Але в наших часах життя „епохальних” творів бувае дуже коротке...

„Індекс трансляціонум“ приніс цікаві вісти

З „Виказу перекладів” довідуємося, що тепер найбільше в світі перекладають твори Стефана Цвайґа, потому Вволлеса і Джека Лондона, далі Пірля С. Бока, Файхтванґера, Моруа і Т. Мана, з клясиків Дікенса і Бальзака. Цвайґа перекладають на 22 мов европейських і азійських.

Як дітям смакують солодощі, так курцям папіроси в тутках „КАЛИНА“

Перед зборами „Скали”

Пресові обовязки її членів.

Як відомо 26 травня с. р. мають відбутися річні Загальні Збори Т-ва „Скала” з цілої станиславівської епархії. На сих зборах перший раз Головний Виділ „Скали” в пресових справах буде мати чим виказатися, бо розпочав правильне видавання місячних брошур для поширення католицького світогляду між українським народом. Досі вийшло вже 11 чисел тих брошур під назвою „Бібліотека Т-ва „Скала”. Дальшу акцію „Скали” в тому напрямі гальмують таки наші люди: „Скала” вислала свої брошури найповажнішим людям станиславівської епархії для кольпортажі. І виявилося, що з тих вибраних і найповажніших людей в два місяці по розсилці заплатила за пібрані книжки всього одна третина. Через те спинюється дальша видавнича акція „Скали”, спинюється саме в часі, коли радикали осягнули вже сотий випуск своєї ляїцистичної „Самоосвіти”, коли поганські націоналісти заложили шість нових періодичних видавництв, коли в Коломиї комунізуючі елементи заложили нове виразно безбожне видавництво для народу п. н. „Фронт Освіти” („Народній Університет”). В такий грізний час чейже треба подбати про якусь постійну противагу тому страшному заливові й усіми силами підтержати видавництво „Скали”.

Гляньмо, що каже про пресову акцію Преосв. Казимир Томчак, лат. епископ-помічник лодзької Епархії, відомої саме з того, що в ній дуже гарно розвинена католицька пресова акція:

„Славний могунтський епископ Кеттелер сказав, що якби св. Апостол Павло жив у наших часах, то ставби редактором великого католицького щоденника. Ті слова дуже влучно характеризують Великого Апостола народів, його живу, глибоку й широку, повну полету й актуальности, ґеніяльну умовість та рівночасно вказують нам тип апостольства наших часів. Коли Христос Господь слово зробив головним знаряддям своєї науки, то в нашій добі побіч мовленого слова щонайменше рівне місце в апостолуванні святої віри мусить заняти друковане слово. „Теперішні часи, сказав папа Пій IX, вимагають значно більше оборонців пером, аніж голосителів слова на проповідниці”. Те саме домагання стверджують наслідники Пія IX: „Добрий католицький щоденник се невгаваюча місія” (Лев XIII). „Якось люди не хочуть зрозуміти, каже Пій X, яка важна в наших часах преса! Ні духовенство, ні вірні не займаються нею так, як того вимагає потреба. Старі люди кажуть: це щось нове, давніше спасли тілько душ, а ніхто не старався про ґазети. Про те треба завважити, що давніше отруя злих ґазет і письм не була така загальна, як сьогодні. Бо це сьогодні доконаний факт, що християнський нарід баламутиться, троїться й нищиться саме через безбожні ґазети. Даремне будете будувати церкви, відбувати місії, закладати школи, виконувати добрі діла всякого роду — всі ті старання будуть даремні, коли не будете вміти вживати офензивної й дефензивної зброї, якою є щиро католицька преса”.

І далі каже еп. Томчак:

„Правда тих слів, що йдуть з висот Петрової Столиці, аж бє в очі. Преса, тобто часопис з додатком малих брошур, летючок, відозв, реклям, однодніок і т. п., стала сьогодні щоденним хлібом усеї людської суспільности. Завдяки скорій і легкій комунікації преса доходить до найбільше глухих провінціональних закутин. Завдяки розповсюдненню освіти, заниканню неписьменности та своїй популярній формі преса доступна сьогодні умам навіть найбільших простенят. Преса розносить вісті зі світа по всій земній кулі, заспокоює вроджену людині цікавість, ділає на уяву, будить людей з духової сплячки, розбурхує почування, виробляє загальну гадку, впливає на вироблення релігійних, моральних, політичних і суспільних поглядів. Словом, преса наче величезна филя розливається по всій країні, залишаючи в людських умах намул і осад того, що криє в своїм змісті. Звідси її значіння.

А криє преса в своїм змісті ріжні речі. Властиво преса повинна брати свій почин у криничних джерелах правди, добра і краси та розпроваджувати їх по світі чистими струями... Адже люди так дуже їх спрагнені, адже для друкованого слова мають звичайно тілько повагання й довіря, малощо не набоженство. Та на жаль преса аж надто часто заводить їх сподівання й бажання, аж надто часто зводить їх на блудні манівці. Ґазета, замість дати людям поживну страву, часто стає розношиком їді й отруї. Людська злоба вміє скривити речі нераз і найліпші в своїй основі. Таке буває і з друкованим словом. А йде воно звичайно з того, що й ґазета стала сьогодні підприємством, спекуляцією, з яких добувається гроші, на яких робиться інтерес. Щоб інтерес добре йшов, купець старається про товар дешевий, яркий, ефектовний, догоджує смакові т. зв. широкої публики. Звідси погоня за сензацією в пресі, сензацією звичайно нездоровою, звідси гидка демаґоґія, звідси фраза дешевенька та до вподоби товпі, звідси нерозважне кидання головні моральної анархії в запальну темну юрбу. Звідси то йде, що непокликані люди пишуть на шпальтах часописів у справах, про які не мають належного поняття: непочитальні аґітатори витворюють політичну опінію, протисуспільні одиниці, які мають на оці лише самолюбні цілі, кричать про суспільність, некомпетентні вирішують справи релігії, доґми, морального життя, Церкви! Недивниця, що в таких умовинах преса, замість причинюватися до підйому умового й морального рівня, часто ширить хаос понять і моральну анархію.

Отже, що робити в такім положенні?

Перед злою пресою можна людей перестерігати, можна їх учити й давати їм критерій до відріжнення доброго й злого зерна від полови.

Шануючи свободу слова, річевих й обоснованих поглядів, правительство може й повинно накладати вузду критики й цензури на розгукані ґазетища, згіршаючі, неетичні, порнографічні і т. п.

Та найважніший спосіб запобігати злу й заспокоювати чесні потреби людського духа се протиставити злій пресі, злій брошурі, летючці й т. п. пресу добру, добру летючку й т. п.

До цеї справи треба взятися з цілим новочасним апаратом, який є сьогодні на її послуги. В його склад входять головно два чинники: 1) добре редаґовані письма (ґазети, брошури, летючки й т. п.); 2) добре зорґанізована кольпортажа, тобто вмілість дійти з тими письмами до людей, кольпортажа справна, скора, попереджена належною реклямою, заохотою, здобуванням передплатників, читачів, удогідненням засобів достави.

В католицькій акції пресово-кольпортажевій повинні взяти участь всі освідомлені католики: духовні та світські; одні пером, коли мають до того талант і покликання, другі повинні поширювати й читати католицьку пресу.

Правди не треба тримати під корцем, що вжиємо тут вислову св. Євангелії, а має вона стояти на свічнику, має сяяти і просвітлювати всі ділянки морального життя. Бог покликав свою Церкву до життя, щоб люди не залишалися в темряві сеї землі, а на те, щоб пізнали „світло правдиве, що просвічує кождого чоловіка, котрий приходить на світ.”

А щоб св. Церква сповнила це завдання, не може вона занедбати такого важного сьогодні засобу, яким є пресово-кольпортажева акція.”

Дуже переконливо пише про пресу та її значення ВПреосвященний Григорій Хомишин у своїй відозві до духовенства з дня 6 серпня 1931 року (пор. „Нова Зоря” ч. 469 згл. Вістник Станисл.

ОСИП НАЗАРУК 24)

Враження з Волині

Так, се дійсно прикре почування: знайти по літах ключ від збуреного дому. Такий ключ від свого власного збуреного дому матимуть у руках також всі ті, що в часах національної распрі введуть до свого дому жінку чужої нації, або вийдуть заміж за чоловіків не своєї народности. Це особливо в сих часах блуд дуже тяжкий в наслідках. Це певне збурення спокою свого і своїх дітей на ціле життя. Від голосних пересторог перед тим нещастям повинен тепер лунати кождий край, захоплений націоналізмом. А де є тепер край незахоплений ним? Значить, вся земля повинна лунати голосним криком перестороги, бо інакше до всіх інших нещасть долучиться ще найтяжче, бо найінтимніше: нещастя між чоловіком і жінкою, між батьком і дочкою, між мамою й сином... А всяке того рода невдоволення, всяке нещастя, всяка розпука се вогонь невгасимий, який страшно причиняється до нищення суспільностей і народів.

В области висше нашкіцованих помилок треба шукати й вияснення тої бурі оплесків, якою зїзд ВУО (Волинського Українського Обєднання) вітав воєводу Юзефского. Те вияснення делікатно затронув посол Бура, коли говорив про „позитивну ролю, яку відіграло на Волині переведення рільної реформи”.

Себто, кажучи стилем наших батьків, він говорив „о задницѣ боярстѣй і людстѣй”. Церковний устав Владимира каже:

„Мітрополитъ или пискоупъ вѣдаютъ межи ими соудъ, или обида, илї котора (інтриґа), или вражда, или задница”.

„Задниця” значила тоді те, що значить по теперішньому спадщина, „леґатум”. „Задничник” — по теперішньому наслідник.

Забравши великанську спадщину по б. уніятській Церкві головно по Чині св. Василія В. на Волині і т. д. і розділивши ту спадщину між польських кольоністів, — можна було при парцеляції деяких панських чи державних дібр уділити дещо й місцевому населенню. Воно вважало се благодатю, бо не порівнало тих інших забраних дібр з тим, що йому дісталося.

Незалежної української преси на Волині зовсім нема. Урядові посли української народности просто не можуть говорити інакше, як говорять. Отже ясно, відки походить описана висше буря оплесків.

Вона була така сильна, що в першій хвилі вважав я її якимсь дивним „емоціональним набоєм” нової лучшої епохи польсько-українських взаємин. Та скоро зоріентувався я, що я помилився. Ум українського інтеліґента орієнтується з природи річи скорше ніж українська маса. А ум поета з Божої ласки орієнтується ще скорше, ніж ум політично думаючого інтеліґента. Ось як орієнтується своїм відчуттям правдивий поет з Божої ласки:

— Бете в громохкий барабан,
У барабан із людських шкір!
В людей за мало в серці ран,
Зате багато дір.
І то не вітер — протяг то
В грудях людей свистить!
Не змиє і не змив ніхто
Клейма з людських лахміть!
— Клену і рву твоє клеймо!
— Не рви, бо я — то ти,
Бо ти і я — завжди одно,
І нам у парі йти.
І тінь моя країною бреде,
Столика тінь оця,
І не зустріла ще ніде
Зачинені серця.
Я на бенкет безумства й глупства
Несу в кишені серце й карт
Колоду повну... *)

„Бо я то ти, бо ти і я — завжди одно і нам у парі йти” — ці слова можна сказати як мотто кождій парі народів, які воюють між собою: коли вони справедливо не полагодять між собою своїх спірних справ, то се тяжко відібється не лише на тім, що стратив, але й на тім, що мнимо „зискав”. Се в житті одиниць може показатися скорше, а в

*) Бажан, Розмова сердець.

Епархії з того року). В тій відозві перша її частина, зі спеціяльно підібраними цитатами з письм папів і ін. великих авторитетів, написана так цікаво, що може служити зразковим рефератом на тему „Преса і її значення”.

Богато даних про пресу, пресові обовязки, кольпортажу і т. п. містили й містять часописи „Правда” і „Нова Зоря”. Хто бувби цікавий на ті статті в „Новій Зорі”, нехай пошукає за їх заголовками в „Покажчику Нової Зорі”, особливо в рубриці „Катол. преса й пресовий апостолят” (ст. 12—13 і 90—94).[1])

Врешті наведу ще один голос у тій справі, голос одного монаха й б. професора моральної на львівській богословії. Ось що він пише про ступінь свідомости щодо обовязку християнина дбати про католицьку пресу:

„Подібний ступінь свідомости (як свідомість обовязку ходити на Сл. Божу) повинен повстати щодо обовязку християнина дбати про католицьку пресу так, щоб несповнення того обовязку будило почуття провини й грижу совісти. Що грижа совісти в тім випадку булаби вповні слушна, це ясне. В часі епідемічних недуг усякий уже наказом природного закона обовязаний зробити все можливе, щоб захоронити від зараження себе — і ближніх. А цей обовязок любови ще ясніше, чи радше: найясніше виступає в „законі любови” проголошенім і так строго, а рівночасно ніжно вимаганім Христом. Любов до ближнього цеж знамя Христового учня (християнина) й Найвищий Суддя судитиме в кончині віків якраз із параґрафів закона любови. А якщо ті параґрафи обовязують щодо фізичних дібр і фізичної недолі ближнього, то тим більше обовязують щодо душевних дібр, що їх можемо ближньому придбати — і щодо душевного горя, яке ми в силі від ближнього віддалити. А це відноситься так наглядно також і до злої преси, якої не можна інакше побороти, як лише відповідним вистарчаючим поширенням доброї. Тої зловіщої душевної епідемії (злої преси) й її руйнуючих наслідків не спинить і не переможе під сю пору ніяка інша благодійна сила”.

І далі пише так:

„Таким чином дбання про добру пресу це постулят головного закона Нового Завіту. А несповнення того обовязку (коли є спромога), є правдивим гріхом і повинен спричиняти слушну грижу совісти ще більше, як неодні інші закони.

„А однак чи загал християн, таких іменно, що є в спромозі зробити щось для преси, почувається до провини при занедбанні того обовязку? Ні, й мабуть лише в дуже нечисленних одиниць совість у тих справах реагує. І саме тут ґенеза тої застрашаючої байдужности в такій важній справі — і то не лише в нас, але також загалу католиків у світі. Справжній летаргічний сон і остання пора з нього пробудитися, а цей обовязок пробудження себе й ближніх тяжить особливішим способом на духовній та світській католицькій інтеліґенції. Бо саме вона є провідною верствою для меншого брата — та її моральні (а нераз і матеріяльні) спромоги, впливи, авторитет, засяг ділання — правильно більші, як у менших братів”. („Катол. Акція” ч. 5, ст. 8).

Наложений на нас — спеціяльно інтеліґентів — обовязок занятися поширенням доброї преси вимагає не лише свідомости того обвязку — що ми старалися виложити в сій статті — але й знання способів, якими треба сю добру пресу ширити. Про се на другий раз.

Наведені тут гадки світлих умів, які знаменито розуміють значення католицької преси й катол. брошур взагалі, треба вже заздалегідь перед річними зборами вияснювати загалові членів „Скали”, щоб утривалити гарно розпочате діло її видавництва. — Р. Х.

[1]) Тут порадно буде прочитати собі деякі брошури та статті. Отже зі статтей порадно прочитати з часопису „Католицька Акція”, зошит V, стор. 6 і д. статтю о. дра Й. Маркевича ЧСВВ, п. з. „Нерозвязана проблема. Рефлексії на „місяць доброї преси”. В тій статті читач знайде багато влучних способів поручування доброї преси й її кольпортажі. Про важність доброї преси гарно написані статті о. Я. Ч. п. з. „Друковане слово й Католицька Акція” (зошит VII, ст.7 і д.), „Бій за добру пресу” (з.VIII—IX, ст. 24 і д.) і „На фронті большевицької преси” (з. 13, ст. 71 і д.). З брошур на сі теми назву: 1) Др. О. Назарук: „Преса”; 2) О. Мох: „На фронті української книжки”; 3) О. П. Дзедзик: „Будьте апостолами доброї преси”; 4) Проповідь п. з. „Зброя до оборони й наступу”; 5) „Смерть у газеті” й под. Само собою очевидне, що підставою всіх проповідей будуть Пастирські Листи Ординаріїв Епархії.

Отвертий лист до ВПП. Дра Дмитра Донцова

Високоповажаний Пане Докторе!

У Вашім журналі „Вістнику” за березень с. р., в розділі „Пресовий фільм”, перечитав я зі здивуванням, бо не чекав з Вашого боку на таке ігнорування історичних фактів, такі рядки:

„Американські гетьманці понизилися до такого нікчемного наклепу на український народ, що подали, нібито „уряд Скоропадського в 1918 р. повалили російські большевики”.

За американською пресою „Вістник” подає далі як „знаний історичний факт, що гетьман Скоропадський був в 1918 р. повалений повстанням, яке зорганізували всі українські національні партії, а ніякі російські большевики”... Повстання вибухло, як відповідь на приготовану гетьманом реставрацію російської імперії, в якої склад мала увійти і Україна...

З приводу цих рядків дозвольте Вам, Пане Докторе, нагадати слідуюче:

Як високий урядовець гетьманського Правительства, що завідував пропаґандою, Ви мусіли знати про підготовку повстання проти Гетьмана большевиками довго до вибуху самого повстання. Хай Ви були недосвідченим урядовцем і зле виконували свій обовязок супроти Української Держави і тому нічого не знали, що належало знати Вам, як керівникові пропаґанди. Алеж тепер хоч на еміґрації як політичний письменник Ви мусіли давно вже довідатися про те, як Голова Українського Національного Союзу Винниченко умовлявся з офіційними представниками московського большевицького правительства в Київі, в помешканні п. Мазуренка, про підтримку большевиками повстання проти Гетьмана. Про це чорним на білому стоїть в публікаціях Винниченка („Відродження Нації” т. III, стр. 158—159. Відень, 1920), як також в публікаціях большевицького дипльомата Раковського в харківських „Вістях”, що передруковані були в „Ділі” ч. 27 з 1925 р.

Як член Президії Української Хліборобсько-Демократичної Партії Ви ж знали, що ця партія, не дивлячись на запрошення Винниченка, до Укр. Національного Союзу не вступила і в повстанні участи не брала. Правда, вона була тоді в опозиції до Гетьманського Уряду. Але в кождім разі Вам відомо, що найбільшою політичною організацією був тоді Всеукраїнський Хліборобський Союз, що обєднував більше як три міліони селян і що зовсім не був по стороні авантюрницької „політики” Укр. Національного Союзу. Ви мусите також знати, що в самім Укр. Нац. Союзі була Партія Соціялістів-Федералістів, яка ввесь час була проти повстання. Для чого ж Ви, Пане Докторе, друкуєте в своїм журналі свідому брехню?! Адже ясно, що не всі українські партії валили Гетьманську Владу і що повстання спіралося на підтримку московських большевиків.

З тих же публікацій Винниченка і Раковського видно, що переговори з большевиками почалися ще з літа. Ся дата дуже важна, бо вона доказує, що ні в якім разі неможливо робити висновок, ніби „повстання вибухло як відповідь на підготовку до реставрації рос. імперії...” Бо якби допустити, що політика Гетьмана взагалі не була щиро-самостійницька, то яким чином і Ви моглиб займати такий відповідальний політичний пост в Гетьманськім Уряді і не покинули цього поста з власної волі задовго до вибуху повстання. Навпаки, Ви залишилися в урядовім апараті і тому, коли військові частини Директорії вступали до Київа, Ви не рискували залишитися в своїм мешканні, а укрилися в домі мого близького родича, де я Вас по повороті з Одесси і знайшов.

З повним переконанням у своїй правоті я свідчу, що Доктор Донцов сам на себе і на Гетьманський Уряд виписує клевети, коли друкує в своїм журналі, ніби „повстання вибухло як відповідь на приготовану реставрацію рос. імперії”. В дійсности було якраз навпаки. Акт федерації був льоґічним наслідком безвихідного становища, в яке поставило Україну повстання, роблене Винниченком — Петлюрою, підтримане мабуть з незнання справ Коновальцем, сперте на умову з московськими большевиками при відсутности у Гетьманського Правительства власної армії і в момент вибуху революції в Німеччині, що враз знищило надійність німецької оборони кордонів України.

При світлі зроблених вже з ріжних сторін публікацій, спогадів і документальних даних, враховуючи факт повної катастрофи винниченківсько-петлюрівських плянів, мусять тепер всі чесні Українці отверто признати, що в той час єдиний Гетьман Павло вірно розумів ситуацію: Український Національний Союз на чолі з Винниченком-Петлюрою, підтриманий Коновальцем, розчищав тільки шлях для московських большевиків на Україну. В такій ситуації рятувати Україну від так званих „національних” партій могла тільки зовнішня допомога. І ніхто з тих, що залишилися там на Українській Землі і несе на собі тягар цих большевицьких страхіть, не осуджує Гетьмана за цю останню, одчаяну спробу рятувати свій Край...

Коли вже Ви, Пане Докторе, захотіли покликатися в своїм журналі на авторитет і виступ Липинського перед смертю проти своїх однодумців, то це дозволяє мені пригадати Вам, Пане Докторе, що незадовго перед смертю в своїй передмові до „Листів до братів-хліборобів” Липинський дав таку низьку оцінку цілої Вашої політичної й ідеольоґічної праці, що далі вже йти нікуди і нагородив Вашу особу такими несмачними епітетами, що краще не будемо собі їх тут пригадувати.

Як бувшому Голові політичної партії на Українській Землі, до котрої і Ви, Пане Докторе, тоді належали, мені соромно за Вас, що Ви тепер в такий спосіб інформуєте молодші покоління про події, котрих вони самі не бачили, а учасником і свідком котрих Ви були і котрі по своєму становищу в Гетьманськім Уряді і по своїй партійній приналежности Ви мусіли знати і розуміти ліпше, ніж кожний пересічний громадянин України.

Сергій Шемет.

Берлін, 9. III. 1938.

житті народів пізніше, але воно напевно покажеться.

Пригадується зелізний канцлер Німеччини Бісмарк, один з найбільших умів сильної германської раси, що приготовив Німцям можливість їх великої перемоги над Францією в 1870 р. Та коли німецький ґенеральний штаб почав диктувати Французам услівя мира по тій перемозі, тоді розумний зелізний канцлер кричав як міг найсильніше: „Не беріть забагато в противника свого! Не перетягайте струни!” Оповідають, що пястуками бив у стіл, перестерігаючи німецьких ґенералів, щоб не витягали рук по занадто велику здобичу.

Не послухали його. На наслідки не дуже довго прийшлося ждати. Всего 44 роки — і грянула велика европейська війна, в котрій Німеччина стратила безуспішно міліони трупів і ранених і не втримала завеликої здобичі, перед якою перестерігав її могутній умом зелізний канцлер Бісмарк. Не втримала — і ще свого додала... І крім того зазнала упокорення і нужди, як ніколи передтим.

О, кождий знайде по літах загублений ключ від свого збуреного дому, тільки тоді вже запізно плакати і слізно споминати свої помилки.

Цілі народи відповідають за помилки своїх провідників та урядників — і нема такого випадку, щоб відповідальність колись не наступила. (Д. б.).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нові католицькі видання

УКРАЇНСЬКА КНИЖКА, катол. видавництво в Жовкві (вул. Василіянська ч. 2) видало цими днями два нові випуски, по 95 грошів кождий. Перший з тих випусків[1]) „Козацька дочка” — історичне оповідання Марка Вовчка, виходить українською мовою вже в десятім виданні. Це оповідання сама авторка назвала „Маруся”, та видавництво перемінило сей титул на „Козацька дочка”, щоб читачі не мішали його з оповіданням Квітки-Основяненка, яке теж має назву „Маруся”. Мало котрий із читачів знає, що Марко Вовчок, чи там властиво Марія з Вілінських Марковичева, студіювала історію України для свого знання і для образування свойого сина Богданка. В далекому від України місті Орлі, де вона жила тоді з Богданком, читання з історії України розбуджували „у одналіх українцях... сознанне” — як писала про те своїому чоловікові сама Марковичева. З тих її історичних студій, роблених головно для виховних цілей, повстало й історичне оповідання „Маруся”. Авторка написала його спершу по українськи, опісля переклала на московське, виразно зазначуючи „переводъ съ малороссійскаго”. По українськи „Маруся” появилася щойно в 1904 р., на жаль не в українському оригіналі (бо його досі не віднайдено), а в перекладі з московської мови Василя Доманицького. В цьомуж перекладі подало „Козацьку дочку” й жовківське видавництво. Треба згадати, що „Козацька дочка” — се одна з найбільш популярних книжок в Европі: її перекладено на ріжні мови, а прим. у французькому перекладі ця книжка має кількадесять видань, значно більше ніж у нас.

„Козацька дочка” се цікава історія української дівчинки та могутнього запорожця, виведена на історичній основі часів гетьманування Петра Дорошенка. Авторці йшло не про змалювання історичного тла, а радше про виховну ціль: зобразити любов до Батьківщини в малої Марусі й поставити її за взірець українським дітям. А проте книжка написана так цікаво, що з приємністю прочитають її й старші люди і то навіть такі, що вже колись цю книжку читали. Жовківське видання цеї книжки замітне ще й тим, що друковане більшими черенками, що дуже влекшує читання молоді й старим людям.

Вступ до „Козацької дочки” написав п. Теофіль Коструба. В своїому нарисі про Марковичеву п. Коструба — мабуть чи не вперше в українській мові — розкриває перед нами релігійні погляди Марка Вовчка. Вони такі цікаві, що читаєш сей вступ наче якусь белетристичну річ. І мимоволі жаліеш, чому то наші ліберальствуючі критики й історики літератури закривали досі перед нашою читацькою публикою такі важні речі, в світлі яких легко можна зрозуміти богато моментів з бурхливого життя Марії Марковичевої.

Друга книжка [2]), що її видало жовківське видавництво, се том оповідань В. Маковського „Суд над Іваном Гнатовим”. Ми вже нераз писали про дра Василя Маковського, як про гарного католицького письменника белетриста.[3]) Попри визначний нарративний талант Маковський має ще одну важну прикмету, яка робить його оповідання дуже любленими: цікаву фабулу. Наші сучасні літератори так полізли за ідолом „нової форми”, що забувають про цікавий сюжет і тим викликають у читача нестерпну нудьгу. Не так Маковський. Його белетристична форма має деякі немодности, а проте читач напевно волить цікаву лектуру Маковського, ніж „художню” нудьгу найновочасніших краснобаїв. Кожде з оповідань Маковського має якусь виховну ціль (в добрім значенні сього слова), звичайно в дусі католицької етики. Через те оповідання Маковського — цікаві для всіх і зрозумілі навіть для народу — стають не лише приємною розривкою, але й учать неодної глибокої моральної правди. Словом, се автор дуже добрий і дуже цінний.

Попри дешеву ціну (95 грошів за том) оба випуски „Української Книжки” визначаються ще й гарними, кольоровими обгортками, що напевно подобається і придбає цьому видавництву неодного досі до книжки „тяжкого” читача.

Довідуємося, що Видавництво „Українська Книжка” приступило вже до друку великої настільної книги п. з. „Антольогія сучасного католицького письменства”. Перший том сеї книжки буде містити короткий огляд повоєнного письменства католиків-Українців та вибір творів около сорок наших католицьких белетристів. Спеціяльно буде до твору доданий огляд життеписів авторів з портретами та спис їх творів. Ця книжка, видана люксусово в більшому форматі, мабуть дасть почин видаванню повних видань наших католицьких белетристів, як от прим. Бордуляк, Маковей і ін. і так стане могутньою спонукою до дальшого розвитку католицької белетристики в українській мові.

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН У ЖОВКВІ видало 2-ий річник „Душпастирського календаря” на 1938 р.[4]) Календар має богатий зміст. Отже: 1) Перзоналія. 2) Пасхалія. 3) Затьми сонця й місяця. 4) Календар українсько- й римо-катол. свят. 5) Термінар на кождий день у році з місцем для записування й важнішим церковн. уставом та душпастирськими замітками й пригадками. 6) Поділ годин релігії в школі. 7) Намірення Служб Божих даткових. 8) Адреси (до записування). 9) Числа телефонів. 10) „Я позичив” і „Мені позичили”. 11) Записник на час довшої подорожі. 12) Розклад поїздів. 13) Єрархія Католицької Церкви й наша церковна Єрархія (з датами й адресами) в Галичині, Закарпаттю, Югославії, Канаді, З. Д. Півн. Америки, Буковині. 14) Катол. Церква в Польщі. 15) Українські духовні установи в Римі й спис світських українських католицьких священиків у ЗДПА й Канаді (з адресами). 16) Адресарі Католицької Акції. 17) Спис видань, придатних для загалу священиків (пера о. Романа Луканя ЧСВВ): українських, польських, німецьких, латинських — з адресами видавництв і цінами. 18) Спис найважніших властей у Варшаві з адресами й Української Парл. Репрезентації. 19) Спис важніших банків у Варшаві та польських представництв за границею. 20) Спис закордонних представництв у Польщі (з адресами). 21) Спис українських катол. видавництв у Галичині. 22) Адреси проводу місій і реколекцій. 23) Адреси новіціятів наших Чинів. 24) Дні авдієнцій у наших Епископів-Ординаріїв. 25) Гріхи задержані в наших Епархіях. 26) Санаторії для священиків. 27) Правничий порадник (прикордонні обмеження, податкові полекші, залізничі приписи). 28) Спис середніх шкіл у Польщі. 29) Як хоронитися перед пошесними недугами. 30) Шпиталі й клініки у Львові. 31) Адреси наших установ у Львові. 32) Поштова тарифа. 33) Гроші ріжних країн і їх рівновартість у золотих. 34) Азбуки й цифри. 35) Оголошення. 36) Місце для інших записок. „Душпастирський календар” надається не лише для священиків, але й для всіх інших світських людей, що ведуть якінебудь інтереси та потребують для тої цілі кишеневого календаря, інформатора й записника. Малий формат, естетичний вигляд, папір добрий до записок навіть чорнилом, справді велика кількість практичних інформацій і термінар на всі дні в році — повинні зробити цей „душпастирський” календар — підручним кишеневим термінарем для всякого Українця. Отже булоб добре видати цей календар у черговому році в двох виданнях: один як душпастирський, другий — з деякими пропусками згл. додатками (прим. спис векслів, стемплева тарифа і т. п.) як „підручний кишеневий термінар-інформатор” для світських людей. При тій нагоді можнаб також зібрати більше число оголошень та обнизити дещо ціну (теперішня ціна 1 зол. уже з портом). Про попередній річник „Душпастирського календаря” пор. рецензійну замітку в 1001 ч. „Нової Зорі”, стор. 22.

Другий календар видання ОО. Василіян, про який тут іще треба сказати, се непоказний а проте важний „Календарець Пресвятого Ісусового Серця”.[5]) Це маленький кишеневий календарець в дуже дешевій ціні, всього десять грошів за примірник. А проте за тих десять грошів читач направду має що читати в цьому календарці. Коли в інших календарчиках того роду поза календарцем і місцем на записки нема ніяких інших даних, то в згаданому календарці є аж 64 сторінки тексту і то дрібного письма. І так крім пригадок для членів Апостольства Молитви, місячних намірень, „золотих слів”, календаря й т. п. потрібних річей, маємо в тім календарці цілий ряд цікавих і повчальних статтей. Отже в статті „Наш великий ювілей” пишеться про 200-ліття почитання Христового Серця на наших землях (1738—1938). Є дальше стаття „Як відсвяткувати нам ювілей Христового Серця” та практичні поради п. з. „Ще про ювілей”. У статті „Найважніша наша справа” пояснюється приступно, що сьогодні найважніша справа це поширення католицької доброї преси і книжки. В читанні про „Іскру, що спричинила великий пожар”, росказано про большевицький часопис „Іскра”, який поклав основи большевицької сили. Дальше йде відома казка Крилова п. з. „Письменник і розбійник”, про злу силу лихої лектури. Та всі ті статті про пресу дістають ще практичну вартість через додання до них „практичного заключення”, статті „Прапор чи бібліотека”. Тут розповідається про дику моду в наших парохіях справляти для брацтва прапори за кількасот золотих і рівночасно з тим не мати в тих братствах ніякої бібліотеки! Автор сеї статті дуже розумно каже, що релігійна бібліотека при брацтві „більше притягнулаб до Ісуса Христа, до пізнання й розбудження любови Його Пресв. Серця, як не знати який прапор” (ст. 50). Про видавництво релігійних книжок у Жовкві говориться в статтях „Про Жовкву та її видавництва” і „Що дає нам Жовква (Мандрівка по Видавництві ЧСВВ)”. Обі статті написано живо й цікаво. Вони ілюстровані світлинами.

---

[1]) Марко Вовчок. **Козацька дочка** (Маруся). Десяте видання. Видавництво „Українська Книжка” ч. 2. З печатні ОО. Василіян у Жовкві 1938. Стор. 164, форм. 128×178 мм. (Обгортка роботи Володимира Ласовського). Ціна 95 гр.

[2]) Василь Маковський. **Суд над Іваном Гнатовим** й інші оповідання. Видавництво „Українська Книжка” ч. 3. З печатні ОО. Василіян у Жовкві (1938). Стор. 115+1, форм. 128×178 мм. (Обгортка роботи Романа Чорнія). Ціна 95 грошів.

[3]) Пор. „Нова Зоря” ч. 632 (стаття „З новин галицького письменства”) і ч. 1023 (стаття „Нові оповідання В. Маковського”).

[4]) **Душпастирський Календар** на 1938 рік. II Річник зладив О. П. Кисіль ЧСВВ. Накладом і друком ОО. Василіян у Жовкві. Стор. 168, форм. 92×143 мм. Ціна 1 зол.

[5]) **Календарець Пресвятого Ісусового Серця** для почитателів Христового Серця і членів Апостольства Молитви на 1938 рік. Річник III. Жовква 1937. Друкарня й Видавництво ЧСВВ в Жовкві. Стор. 64, форм. 75×110 мм. Ціна 10 грошів.

Новий тип сього календарця призначений на те, щоб читач полюбив католицьку книжку й часопис, вповні заслугує на похвалу не лише самим свіжим у нас помислом, але й гарним, вповні модерним виконанням. Слідби продовжувати видавання календарця подібного типу. Тим ОО. Василіяни не лише рушать з місця запаси свого книжного магазину, але й принесуть велику користь іншим католицьким видавництвам через освідомлення нашої суспільности про значення й вагу доброї католицької преси і книжки. Особливо слід писати ті календарці дальше так живо й цікаво, як цей з 1938 року. Тоді напевно модерна катол. пропаганда доведе до успіхів.

ВИДАВНИЧИЙ ІНСТИТУТ „ДОБРА КНИЖКА“ У ЛЬВОВІ (Реймонта 4. м. 1.) заповідає видавання підручних книжок для бібліотекарів,самоосвітників і взагалі виховників народу. В тих книжках будуть розглядані з католицького становища важніші явища українського книжкового ринку так, щоб читачі могли зорієнтуватися в їх моральній і естетичній вартості. Як другий випуск серії тих „порадників“ вийде книжка Ол. Моха п.з. „Самоосвітні видавництва“; на перший випуск цеї серії, брошуру Ол. Моха „На фронті української книжки“ була прихильна рецензія в „Новій Зорі“ (ч. 1069 з 12. IX. 1937). Дальшою новиною того видавництва будуть популярні брошурки для народу на актуальні теми. Як перший випуск цеї серії вийде популярно написане оповідання-розвідка п.з. Смерть у газеті“, про шкідливість злої преси. Ті популярні видання „Доброї Книжки“ будуть коштувати по 20 грошів за випуск так, щоб і найбіднішій міг собі їх купити. — З белетристики „Добра Книжка“ приготовляє до друку том оповідань Василя Маковського п. з. „Проклята риба“ і том оповідань о. Василя Попадюка п. з. „Біла смерть“. Покажчик добрих книжок, т. зв. квартальник „Добра Книжка“, покищо не може появитися через труднощі з портом, якого почта не хоче відповідно обнизити.

БІБЛІОТЕКА »ДЗВОНІВ« видала як 22 том твір Юрія Косача п.з. „Чарівна Україна“. Також вийшла нова повість Наталі Королевої п. з. „Предок“. Оба твори зрецензуємо окремо й тому тут ними не будемо довше займатися. Хотілиб ми лише тому видавництву дати одну , гадаємо добру, раду: видати осібною відбиткою рецензії, сиґновані знаком „м. г.“. Се найліпший рецензент „Дзвонів“ і вартоб закріпити осібним виданням його гадки про наш видавничий дорібок. Таке видання не коштувалоб багато, а послужилоб нашим бібліотекарям і душпастирям як цінний порадник у виборі книжок. Подібні відбитки рецензій, як свого рода книгознавчий журнал, мали ми вже в 1856—1860 рр. у Чернигові (пор. „Укр. Книга“ ч. І з 1938, ст. 1—13, стаття Є. Ю. Пеленського „Украинская Литературная Лѣтопись“). Таксамо заслугує на видання окремою відбиткою стаття дра М. Гнатишака п. н. „Література й суспільне життя“ з 11—12 чч. „Дзвонів“ (1937).

А. Куновський.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Важна помилка ПАТ-а

Англійський часопис „Дейли Мейл“ приніс інтервю відомого журналіста Ворда Прайса з канцлером Гітлером. В ньому пише м. ін., що Гітлер на першу вістку про заряджений Шушнігом плебісцит не хотів просто вірити в можливість чогось подібного. Щойно відтак, коли висланий до Відня фон Папен потвердив сю вістку, Гітлер приступив до діла. При кінці розмови з англійським журналістом Гітлер зовсім неожидано забрав голос у польських справах і сказав дослівно ось що: „Погляньте на мої взаємини з Польщею. Я цілковито згідний признати, що Польща, держава з 33 міліонами населення, мусить мати доступ до моря. Здаємо собі справу з того, що се значить для Польщі. Німці мешкають під польською владою і Поляки під німецькою. Колиб ті дві держави сварилися, кожда з них знущаласяб над своєю меншиною. Багато лучше усунути ті спори шляхом порозуміння“. Тимчасом показується, що ПАТ реферуючи інтервю Прайса з Гітлером змінив сенс тої розмови в найважнішому для Польщі місці, а саме в уступі, де говориться про доступ до моря. В тексті урядової німецької аґенції є ще одно речення, яке звучить дослівно: **Es ist eine Bitterniss für uns, dass es ein Korridor durchs deutsche Gebiet ist.** (Гірко нам, що сей доступ до моря — се коридор через німецьку територію).

Що діється на Литві?

Польська преса пише: Стан поденервування в правительственних кругах Литви і в литовській суспільности треває дальше. Литовська преса старається успокоювати свою суспільність. В Ковні кружляють дальше алярмуючі вісти в звязку з польсько-литовським напруженням. Президент Литви Сметона відбуває постійно наради з міністрами. Також латвійська преса розписується широко про литовсько-польське напруження з приводу вбиття польського жовніра Литовцями.

Переміна Австрії

йде скорим темпом.

Після появи закону в справі злуки Австрії з Німеччиною видано низку нових розпорядків: 1) Австрійська радіофонія підпорядковується німецькій і надаватиме спільну програму німецьких радіостацій. 2) Робітничий Союз Патріотичного Фронту розвязується. Його місце займе Німецький Фронт праці др Лея. 3) Австрійський спортовий союз стає відділом гітлерівської спортової орґанізації. 4) Ґумові палиці австрійської поліції зноситься, як невідповідні для гідности німецького народу. 5) Гітлерівські відзнаки можуть носити тільки особи німецької національности. 6) Публичну лікарську практику можуть виконувати тільки лікарі арійського походження. 7) Вожд гітлерівської молоді Бальдур фон Ширах стає вождом австрійської молоді, яка буде зорґанізована на тих самих зразках, що гітлерівська. 8) Австрійські студентські орґанізації прилучено до всенімецької орґанізації студентів. 9) Військові всіх ступнів зложать присягу вірности Гітлерові. Між німецькими й австрійськими вояками нема ніякої ріжниці. 10) Дипльоматичний корпус Австрії перестає істнувати і передає всі свої чинности німецьким посольствам і консулятам. 11) Почтові марки з подобою Дольфуса вицофується з обігу. 12) Австрійська евангелицька Церква лучиться з евангелицькою Церквою Німеччини. 13) Банки і кантори виміни мають вимінювати німецьким воякам німецькі марки по курсі 1 шилінґ 30 ґр. за одну марку. 14) Б. політичним засланцям забороняється вертатися до Австрії, коли не мають забезпеченого істнування.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЛУЦЬКУ відбувся зїзд делеґатів Союзу польських офіцирів резерви з Галичини і Волині. Зїзд ухвалив резолюції м. ін. проти „штучного“ творення українізму на Волині і проти ширення унії у східному обряді. Всяку місійну католицьку акцію повинні вести лише римо-католицькі священики... Зїзд домагається, щоб на Волинь спровадити польських кольоністів, купців і ремісників, щоб школи були чисто польські і щоб власти не дали дозволу на українські зїзди у Львові, які мають відбутися літом с. р.

МАРШ. ЕДВАРД РИДЗ-СЬМІҐЛИЙ приняв на авдієнції ґен. Скварчиньского разом з президією Парл. Кола ОЗН і виголосив до них промову про потребу консолідації, бо ґрядуть великі події міжнародного значіння.

В МОСКВІ вже готовий акт обвинувачення проти бувших амбасадорів і послів в Токію, Варшаві, Гельзінґсфорсі, Букарешті, Таліні і т. д., як також проти кількох висших урядників з міністерства закордонних справ; разом проти 23 осіб. Їм закидають „троцкізм“.

ЛИТОВСЬКИЙ МІНІСТР військових справ зарядив остре поготівля всіх військових ґарнізонів на Литві і концентрацію литовських військ на польсько-литовській границі.

ВІДЕНСЬКИЙ АРХИЕП. КАРДИНАЛ ІННІЦЕР відвідав Гітлера, висловив йому радість з приводу зєднення Австрії з Німеччиною та впевнив його, що австр. католики будуть співпрацювати над розбудовою Німеччини. (ДНБ).

„РАЙХСПОСТ“ католицький щоденник в Австрії видав послідне незалежне число в суботу 12 ц. м. Воно вийшло сконфісковане з білими плямами. Його підписав послідний раз довголітний редактор тої ґазети Фридрих Фундер. Від неділі 13 с. м. „Райхспост“ виходить під проводом нової редакції. Під титулом часопису опущено надпис: „Незалежний щоденник християнського люду“.

ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ Італії на сей рік 100 міліонів більший ніж був у попереднім році. Італія приготовила м. ін. 10.000 офіцирів понад дотеперішний стан.

НАЙВИСША ВОЄННА РАДА Франції відбула засідання. На нім радили над положенням в Еспанії, де червоні тікають з поля бою. Праві орґани перестерігають французьке правительство, щоб не мішалося до еспанських справ.

ФРАНЦУЗЬКА ДИПЛЬОМАТІЯ мала порадити б. австрійському канцлерові Шушнігові, щоб зарядив нефортунний плебісцит в Австрії. Він мав ослабити враження наради в Берхтесґадені. В звязку з тим зокордонна преса пише, що французька дипльоматія не орієнтувалася в положенні над Дунаєм і тому потерпіла там свою найбільшу поразку.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ ЧЕМБЕРЛЕН заповів у парляменті введення загального обовязку військової служби в Анґлії. Парлямент приняв промову премієра з одушевленням. Дотепер Анґлія має при війську добровольців.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ оповістив заяву про те, що правительство Злучених Держав уважає своєю власністю нововідкриті острови Кантон і Ендербери в архіпеляґу Фенікс на Спокійнім Океані. Тому що Анґлія уважає за свій весь архіпеляґ Фенікс, між обома державами зачалися переговори в тій справі.

Тернопіль, 28. II. 1938. П. Т. Пром-банк, Львів. Признаюся, що моїх **10 уділів** в Пром-банку підписав я з конечности, бо потребував **5.000.— зл. коротко-речинцевої позички.** Тепер по признанні мені **7% дивіденди за 1937 р. (17.50)** бачу, що уділ не тільки запевнює **кредитові користі,** але й є доброю **льокатою капіталу.** Дивіденди прошу перелити на біжучий рахунок. З поважанням — Гродський.

Першорядною льокатою капіталу є УДІЛ

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/І п. Тел. 292-15, 200-15.

НОВИНКИ

Почтові уряди не будуть приймати вартостевих посилок, залякованих т. зв. ґумовим ляком, бо показалося, що його можна усувати без ушкодження листів.

Львівський магістрат зарядив, щоб власники підприємств промислових, ремісничих і торговельних умістили на шильдах великими й видними буквами повне імя й назвище власника підприємства та рід виконуваного заняття. За анонімові назви грозять карні санкції.

Протилитовську демонстрацію уладили у Львові польські студенти. Вони перейшли вулицями міста під будинок команди VI корпусу, несучи транспаренти і викрикуючи: „Покарати убийників і провокаторів з Ковна!", „Нема границі між Польщею і Литвою", „Так як Ґітлер" і т. п. Делеґацію студентів приняв ґен. Лянґнер.

Студенти львівського університету Роман Круліковский і Болеслав Піркгардт вкрали у своєї господині, Аделі Поворозник, цінні предмети і готівку вартости 10.000 зл. Поліція зловила злодіїв у Ґродні, куди вони втікли зі Львова.

Городенське староство заборонило уладити шевченківський концерт в Городенці. Як причину заборони подало, що є небезпека „заклуценя спокою публічнего"...

Читальня ТШЛ повстала в Польській Волі товмацького повіту. На установчі збори прибув м. ін. староста Калята.

В с. Рибниках, пов. Бережани, поліція арештувала Українця Федька Островського. Причина невідома.

Український університет у Празі розписав програму викладів на літний семестр 1938 р. На фільософічному факультеті викладає 16 професорів, на факультеті права і суспільних наук 17 професорів, на природописному виділі 3 професори.

Відомий поет Максим Рильський викінчив нову поему „Любов". Вийшла також нова його книжка п. з. „Україна".

Про М. К. Заньковецьку вийшла нова, богато ілюстрована, книга в Києві. В ній є м. ін. уривок з автобіоґрафії артистки й її листування.

Міністерство почти зарядило, що від 1 квітня с. р. всі будки з папіросами мусітимуть продавати також почтові марки.

Гумор. — В школі. — Як називаємо одноклітинні сотворіння? — Арештантами, пане професоре.

„Польска Мацеж Школьна" веде на Волині 2 польські купецькі ґімназії, 5 ремісничо-промислових шкіл, 3 бурси, 8 передшкільних заведень і 66 вселюдних шкіл. Крім того має 500 бібліотек постійних і мандрівних зі 15.000 томів. А кілько є там наших бібліотек, коли наші школи неможливі...

Польська преса пише, що совітські власти звернулися до польських властей з предложенням виміняти вбивника р.-катол. священика в Любоні, Новака, за 5 катол. ксьондзів, увязнених в СССР. Родина вбитого мала згодитися на те.

Союз польських адвокатів постановив впровадити спеціяльні відзнаки для своїх членів. По устійненні взору відзнаки зголосять її до реєстрації в міністерстві внутрішніх справ...

Апеляційний суд в Тешині засудив адвоката Вітолда Айбеншітца на 2 і пів року вязниці і позбавлення права виконувати адвокатську практику продовж 3 років за присвоєння 17.000 зл. на шкоду клієнтів і Земельного Кредитового Банку.

Голова Ротари Клюбів, відомий французький промисловець і фінансіст, Моріс Діперей, прибув до Варшави. Його приняв на окремій авдієнції президент Р.П. Слід пригадати, що два тижні тому в часі соймової дискусії Ротари Клюби зачислено до масонських льож. („Хвіля", ч. 1089).

В Польщі в 1937 р. на чахотку померло 70.000 осіб, хорих було 700.000 осіб.

В Лодзі відбувається процес проти кількох урядників зелізничої дирекції, обвинуваченых в тім, що купували матеріяли з вільної руки, продавали т. зв. „шмельц" без відповідної контролі й уповажнення, фальшували квіти, звіти і т. п. Внаслідок тих махінацій зелізниці стратили 344 тисяч зл.

Бутенко, б. совітський дипльомат в Ромунії, заявив представникові часопису „Контракомінтерн", що одно берлінське видавництво видасть в німецькій мові його брошуру з ревеляціями про куліси совітського режіму.

В Чехословаччині є около 3,5 міл. Німців. Вони видають 63 щоденники і 145 інших часописів. У 1935 р. вийшло в ЧСР 1.376 книжок німецькою мовою.

Майор Еміль Фей, б. провідник Гаймвери і віцеканцлер Австрії, скінчив самогубством враз з усею родиною. Фей стрілив наперед до себе, опісля застрілив жінку. В слід за родичами пішов 19-літній син. Є поголоска, що Фей оставив лист, в якім стверджує, що він був убивником Дольфуса, а не Плятен, якого повісили.

В Австрії (майже 7 міліонів населення) є 3299 друкарень та інших ґрафічних заведень, в яких працюють 24.000 робітників.

Гумор. — В одній протестантській місії вивішений був клич: „Старайся, щоби твій найбільший ворог став твоїм найбільшим приятелем". — Хтось дописав під тим: „Мій найбільший ворог алькоголь".

Мін-во освіти в Ромунії заборонило учителькам курити, малювати уста й носити сукні, які викликують згіршення, а шкільній молоді до 16 літ ходити до кін і на совганки в будні дні. Що правда, то се розумні розпорядки.

Муссоліні затвердив плян будови пятого міста на давніх понтійських болотах.

В Італії нежонаті не зможуть бути державними урядниками. Таке оповістив італійський державний підсекретар внутрішних справ.

В Парижі відбувся двобій між адвокатом Ж. Ренувіном і його клієнтом Р. Ґудасом. Причиною двобою було те, що адв. Ренувін чувся обиджeним тим, що Ґудас поручив іншому адвокатові апеляцію у процесі, який перевів йому в першій інстанції адв. Ренувін.

Малого Петра Левіна, сина богатого адвоката в Ню-Йорку, схопили на вулиці ґанґстери й зажадали від батька 60 тисяч дол. окупу.

В Туреччині жиє около 30 Турків, які скінчили 150-ий рік життя, 6.240, які живуть понад 100 літ, в тім 3.905 жінок.

Японське правительство заповіло боротьбу „зі змовою Жидів цілого світа" проти Японії та проти інтересів її в Китаю.

Фундаментальної історії Японії вийшов на днях перший том пера проф. Райсшауера. Ся праця то вислід обширних дослідів, що їх підприняв американський університет Принставн. Історія зачинається в 40 році перед Христом і в сім томі доведена до 12 століття по Христі.

Жертви: 1) о. Др Лев Скобельський в Кутах Старих, п. Кути: зл. 2 для укр. академ. молоді на руки о. Дра Гриньоха і зл. 2 на вид. фонд Т-ва „Скала" в Станиславові.

Гумор. — Вітаміни. — Пані господине, салата має повно вітамін. — Ох, Господи, то нова служниця забула її обмити!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. Священик з Підгіря. Дякуємо. Буде використане.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Реґуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Товариші зброї.
ПАКС: Галька.
СТИЛЕВЕ: Чар богеми і ревія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 24 березня 1938. Ч. 22 (1122)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПОЛЬЩА І ЛИТВА

Наслідки навязання взаємин під примусом.

Мимо формального навязання взаємин між Польщею і Литвою під загрозою відомого ультимата глуха нехіть Литовців зовсім не щезла. Кореспондент „Курєра Варш." звідомляє з Ковна, що настрій викликаний великанськими маніфестаціями з неділі треває далі. Литовські летуни кидали над Ковном й околицею летючки такого змісту: „Литовці не уступлять від того, що посідають і що становить їх національне право. Кождий дім, кожда литовська хата мусить бути литовською кріпостю!" Ґрупи литовської молоді хапали ті летючки і викривували: „Се наш клич, наша програма, не відступимо від того!" Филя подражнення переходить помалу в упертy нехіть. Також політичні литовські круги говорять: Ми згодилися на побут польського посла в Ковні, але тільки на побут. Ми згодилися навязати зелізничy, почтовy, телефонічну і телеґрафічну лучбу з Польщею, але також тільки для польського посла. Виконаємо те, до чого ми зобовязалися під примусом, але нічого більше... Польські організації в Ковні під скріпленим надзором, час до часу становлять предмет неприязних маніфестацій литовської молоді. — Можливо, що ті настрої згодом зміняться.

Tadeusz Katelbach: „Za litewskim murem". Warszawa 1938. Сторін 384.

Се збір статтей про сучасну Литву, писаних кореспондентом „Ґазети Польскої" з Ковна в рр. 1933—1937. Він обговорює внутрішню ситуацію Литви, її господарське життя, її відносини до Польщі й Німеччини та до инших сусідів, справу Клайпеди, положення польської меншини і т. д. Від р. 1926 Литвою править авторитарно партія „тавтінніків"; се партія нац. демократична. На чолі Литви стоїть націоналістичний публіцист Сметона, вождь литовського народу. Сойм це свого рода помічний орґан уряду: ухвалює всьо, чого уряд забажає. „Роботнік" в ч. 64, рецензуючи сю книжку пише: „Цікаво, що зі стокількадесять литовських кореспонденцій п. Кательбаха акурат тої одної (про сойм як помічний орган уряду) не випечатала „Ґазета Польска": приповідка про стричок (в домі повішеного) нестримно тиснеться на думку". Далі є твердження про сильну опозицію на Литві: соціялісти, людовці, християнські демократи. Та опозиція має хотіти унормування взаємин з Польщею. На жаль, ми Українці замало знаємо тут литовські справи, щоб могти оцінити нову книжку про Литву.

Демонстраційні виступи львівських Поляків.

У Львові відбулися в неділю 20 с. м. польські маніфестації з приводу полагодження конфлікту між Польщею й Литвою. Львівські ендеки урядили віче і похід. На вічу промовляв м. ін. ред. Роєк, який обговорив по ендецьки справу „українського сепаратизму". Він протестував проти „підпирання (!) сепаратистичних товариств і союзів державними банками", проти „накидування руському населенню в державних шкільних читанках полтавського діялекту і проти радієвих авдицій, які... своїм змістом ширять українізм". В ендецькім поході несли на переді два великі мечі, дальше йшли власти ендецької партії, кількасот студентів і кілька тисяч публики. Рівночасно під Великим Театром відбулося віче місцевого ОЗН-у, по якім учасники рушили походом під воєвідство. Ендеки порахували, що в поході ОЗН-у взяло участь 278 осіб.

ҐПУ розстріляло митрополита Теофана.

„Дейли Телеґраф" звідомляє, що аґенти ҐПУ розстріляли багато високих достойників православної Церкви в СССР. Між розстріляними є митрополит Теофан. Акт обвинувачення закидав їм „шпигунство". Рівночасно „Дейли Телеґраф" пише, що ҐПУ арештувало Криленка, попередника Вишинського, ґенерального прокуратора СССР... Очевидно і його розстріляють за „шпигунство", бо там тепер нема меншого закиду як шпигунство, зрада, отроєння і саботаж.

Карта Европи буде ще більше змінена.

Німецька „Діпльоматіше Корреспондент" в числі з 16 березня написала, що Мадярщина мусить занятися розвязкою справи національної спільноти, себто мадярськими меншинами в державах Малої Антанти. Навязуючи до сеї заяви, мадярська преса висловлює надію, що в теперішній міжнародній ситуації мадярська справа буде розвязана по думці мадярських національних постулятів. Завдяки знаменитим взаєминам Мадярщини з Німеччиною, пишуть мадярські часописи, можна надіятися, що по перечеркненні версайського договору прийде черга на договір у Тріяноні. На думку мадярської преси доба змін европейської карти, започаткована останніми подіями в Австрії, ще не замкнена та що тепер щойно зачався процес здорової, природної переміни карти Европи в дусі і в напрямі свободи і щастя народів.

Скандальні махінації посла Урбаньского.

У „Звйонзку хшесціяньскей служби" при вул. Кредитовій у Варшаві відкрили великі надужиття, організацію ту розвязали й ліквідатором її 2-міліонового майна назначили посла Урбаньского. Тепер проти того посла вплинули скарги, що він виплатив 200.000 зл. кому хотів, поминаючи претенсії инших вірителів. Тепер показується, що тисячі бідних служниць утратили свої ощадности.

Самострільні торби на гроші.

Німець Гайкен в м. Ґнабрікен видумав торбу на гроші, яка при нападі сама стріляє й ще до того випускає з себе димову ракету! Винахід той уже випробувала берлінська поліція і признала, що він практичний. Таку торбу причіпається до посідача: коли її з нього зривають, вона стріляє автоматично. Вже богато банків купило такі торби для своїх інкасентів.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Наради ґенер. штабів

Як думають ратувати Чехословаччину?

Московський кореспондент лондонського „Дейли Телеґрафу" депешує з Москви до Лондону: Тут ведуться тепер переговори між ґенеральними штабами Совітів і Чехословаччини. СССР мігби післати на поміч Чехам велике число літаків, які моглиб перелетіти понад Ромунією. Щодо сухопутних військ, то ковенант іще в силі, отже на підставі 16-го артикулу Польща й Ромунія обовязані перепускати через свою територію війська, що йдуть на поміч нападеній державі. Одначе шлях з СССР через Ромунію до Чехословаччини дуже невигідний. Очевидно вигідніший шлях через Польщу. Та про се докладніше звідомляти з Москви дуже трудно...

Так кінчить свою цікаву депешу англійський кореспондент.

Читаєш цю депешу раз і другий — і очам не віриш. Чи справді представники найкультурнішого словянського народу думають, що вразі воєнної заверюхи вратує їх фізична допомога Москви та ще й до того червоної? Чи справді вони думають, що яканебудь держава буде рахуватися з 16-им артикулом якоїсь умови й добровільно пустить на свою територію російську червону армію з іще червонішою чрезвичайкою? Чи справді думають, що Німці не знатимуть про те, що діється — і на першу вістку про якийнебудь рух московських сил, що сунулиб на захід, не вдарять на Чехословаччину з півночі, з заходу і з полудня та крім того з неба літаками?.. Таж іще перші корпуси червоної армії не перейшлиб своєї власної границі, як Німці зі всіх сторін і згори засипалиб уже Чехословаччину зелізом і кровю та крім того в такій рішаючій хвилі зривалиб її знутра...

Коли взяти все те під увагу, то просто трудно повірити в зміст депеші московського кореспондента „Дейли Телеґрафу". Але на наших очах відбувалися довго події, в які тепер також трудно повірити. Адже рішаючі в Чехословаччині чинники в порозумінні з такими самими чинниками в Югославії та Ромунії грозили війною Австрії, якби вона була відважилася знов спровадити на престол Габсбуржів. На щож рахували Чехи в тій своїй політиці? Вони рахували 1) на ґарантію Франції та Англії й 2) на противенство інтересів між Італією й Німеччиною. Тимчасом коли німецькі полки Гітлера за один день заняли Австрію, Франція й Англія ані пальцем не рушили, щоб перешкодити тому, а Італія ще мабуть передтим згодилася на те. Зрештою є скептики, які кажуть, що то власне Англія передтим згодилася на те, а Муссоліні був просто поставлений перед доконаний факт. Ті, що так говорять, покликаються на лист Гітлера до Муссолінія, як на доказ, що Муссоліні не був у змові з Гітлером щодо заняття Австрії Німеччиною.

Та як не булоб, сяк, чи так, — одно тут певне: Гітлер зробив несподіванку так Австрії, як і Чехословаччині, як взагалі всім заінтересованим державам Европи і прилучив Австрію до Німеччини. Стався факт, який відстатися вже не може, хіба по якійсь незвичайно кривавій війні, яка на шматки розірвалаб Німеччину. Та хто мавби тепер відвагу і силу здобутися на таку війну проти Німеччини? Чи остання з демократичних держав

на континенті Европи, Франція, яку розкладають внутрішні партійні спори і підкопують большевики? І яку від Піренеїв загрожує все кріпшаючий наступ, що відбувається під прапором еспанських націоналістів?

І в імя чого малаб Франція кривавитися в новій війні?

Нова велика війна потребувалаб для своєї пропаґанди крім почуття власних інтересів ще якоїсь великої ідеї. Деж та велика ідея? Допомога Чехословаччині? Во імя чого? В імя додержання умови? Задля чого?

Якже легко Німцям булоб у світі розбивати противну пропаґанду. Приглянмося цифрам. Чехословаччина має 15,158.782 мешканців: З того:

Чехів	6,689.000
Німців	3,232.000
Словаків	3,000.000 (приблизно)
Мадярів	692.000
Українців	549.000
Жидів	187.000
Поляків	82.000
інших	50.000
чужинців	250.000

Сеж така сама проблема як була в Австро-Угорщині. Та стара культурна держава з великою практикою правління свого урядництва, з доброю армією, з наладнаними фінансами і з великим поважанням у світі не полагодила вчас і справедливо національного питання — і тому пішла до гробу. Адже річ ясна, що великої війни, яку розпочали сербські стріли в Сараєві, зовсім не булоб, якби Австрія в свій час була полагодила національне питання і дала була кожному зі своїх народів територіяльну автономію. Бувби се тоді взірець зединених національних держав, в якім австрійські Серби з Боснією і Герцеґовиною булиб далеко лучше ситуовані й більше задоволені ніж Серби у властивій Сербії, бідній, королівськими убийствами сплямленій, внутрішними незгодами розриваній. То вони ґравітувалиб були до своїх братів, що малиб самоуправу в великій і могутній австрійській державі, а не навпаки! І не булоб ніяких стрілів у Сараєві до архикнязя Фердинанда і не булоб похорону його та його жінки і не булоб великої війни і не булоб розбиття і смерти старої Австрії.

Та вона не зрозуміла духа часу і не виконала свого завдання в свій час, отже мусіла сконати.

Спадок по Австро-Угорщині у взірцевім калейдоскопі народів одержала Чехословаччина — тільки з тою ріжницею, що вона далеко слабша ніж була давня Австро-Угорщина, в богато гіршому ґеоґрафічному і стратеґічному положенні й довкруги не має ні одного приятеля. Могла мати двох, якби була (зновже в свій час) згодилася на поворот Габсбурґів до Відня і Будапешту. Але Чехословаччина грозила війною, якби вернулися Габсбурґи — і тому тепер безповоротно стратила можливість зискати приязнь тих двох країв, бо оба вони вже в руках Німеччини: Австрія фактично і формально, Угорщина фактично.

Отже, скаже 100.000 німецьких пропаґандивних пунктів по цілім світі, чому 6 міліонів Чехів, що по такій науці з долі Австро-Угорщини досі не полагодили в себе національного питання, мають панувати над більшістю людей з инших народів? Чи не менше несправедливо булоб, якби так 80 міліонів Німців прилучило до себе сю територію де живе 6 міл. Чехів? Порівнайте лиш пропорцію: 6,000.000 : 8,000.000 і 80,000.000 : 6,000.000... І чи не лучші перспективи для людей з національних меншин у великій державі ніж у малій? Перспективи життеві, економічні, культурні, комунікаційні, які хочете...

Ось у якім напрямі піде німецька пропаґанда в часі нової заверюхи. І щож їй можна буде протиставити? Може сили, які протиставлено в великій війні? Тепер пропорція тих сил булаб основно інакша: бо тоді проти Німеччини крім усіх великих держав Заходу й Америки йшли також обі великі держави Сходу: Росія й Японія. А тепер Росію шарпалаб у страшний спосіб японська сила. І тепер Анґлія не відважиласяб стягнути з Азії всю свою воєнну фльоту, бо се булоб рівнозначне з утратою Індії й Австралії. А чи Америка по страшній науці, яку дістала в европейській війні, дуже спішиласяб до нової війни? І чи тепер Італія зробилаб те саме, що зробила тоді?

Словом, пропорція сил тепер інакша. Щож остає тій державі, що одержала в спадку австрійський калейдоскоп? Остає лиш одно: витягнути науку з блудів старої Австрії, здійснити справедливу ідею супроти народів, які опинилися в її межах, здійснити якнайскорше і тим скріпити себе морально та позискати симпатію цілого світа. Тільки се одно може забезпечити істнування чехословацької держави, бо праведні й розумні не погибають. Чи виконає се на час спадкоємниця Австрії? — А. Б.

Тріюмф Евхаристійного Христа

З приводу недалекого конґресу в Будапешті.

Коли знаний містик Фабер назвав празник Пресв. Евхаристії днем тріюмфу Евхаристійного Ісуса, то Міжнародній Евхаристійний Конґрес має ще більше право до цього рода назви. Евхаристійний Конґрес має справді характер тріюмфу. Його дух це дух тріюмфу. Тоді штука, наука, ввесь маєстат ріжних обрядів, всі раси, народи й суспільности зосереджуються коло Евхаристійного Христа. Евхаристійний Конґрес це тріюмф ласки над природою, віри над сумнівом, Церкви над світом — це дні святої могутности й смілости прилюдного визнання віри. Саме тому, що зближаються дні такого величного тріюмфу, себто дні XXXIV Міжнароднього Конґресу в Будапешті (25—30 травня ц. р.) і перед нами розкриваються можливости участи в ньому, не без хісна буде пригадати ґенезу й історію Міжнародніх Евхаристійних Конґресів.

Діялося це перед 50 літами. Франція була обмотана густою сітю масонських орґанізацій. Масони захопили владу в свої руки й безбожними законами почали гнобити католицьку Церкву. Однак ці переслідування викликали сильну реакцію. Католики зрозуміли, що відродження можливе тільки тоді, коли прийде до стислішого контакту з Евхаристійним Ісусом. У висліді цього повстав майже стихійний евхаристійний рух. По цілій Франції відбувалися прилюдні адорації, процесії, спільні св. Причастя та рівночасно родилося нове надприродне житя. Тоді виринула думка, щоб цьому рухові надати характер міжнароднього й охопити його в рямці конґресів. Ці конґреси названо Евхаристійними.

Перший Міжнародній Евхаристійний Конґрес відбувся у Франції в місті Ліль 1881 р. Вже в слідуючому році відбувся другий конґрес, теж у Франції, в Авіньоні. Третій конґрес урядила Бельґія, четвертий Швайцарія, пятий і шестий знову Франція. Семий конґрес перенісся поза Европу, а саме відбувся в Єрусалимі 1893 р. Знаменний був тим, що ним уперше проводив папський Леґат. Наступні конґреси устроювано наперемину у Франції й Бельґії. Коли на папському престолі засів „Папа Евхаристії” Пій X, тоді Евхаристійні Конґреси дійшли до небувалого блеску. В 1905 р. на бажання Папи конґрес відбувся в Римі, а сам Папа ніс Пресв. Евхаристію підчас процесії в базиліці св. Петра. Девятнацятий конґрес улаштовано в Лондоні, одначе протестантська влада не дозволила на процесію з Найсв. Тайнами. Наступний конґрес відбувся в Німеччині, в Кольонії над Реном, в рік пізніше в Канаді в місті Монтреаль. В 1911 р. місцем конґресу був Мадрид, а в 1912 р. Відень. У віденському конґресі взяло участь українське паломництво зі своїми Владиками. В 1913 р конґрес уряджено на острові Мальті, в 1914 р. кілька днів перед всесвітньою війною в Люрді у стіп Преч. Діви. Війна перервала низку Евхаристійних Конґресів. Щойно 1922 р. XXVI-ий Міжнародній Конґрес відбувся в Римі. Тут постановлено конґреси уряджувати що два роки. Після цього наступали по собі конґреси в Амстердамі, в Шікаґу, в Сідней, в Картаґіні, в Дубліні, в Буенос-Айрес, а останній на Філіпінах. На XXXIV конґрес почитателів Пресв. Евхаристії запрошує до себе чепурний Будапешт.

Провідною думкою цього конґресу є слова св. Августина: „Евхаристія — вузлом любови”. В часах сьогоднішної ненависти се гасло дуже актуальне. Крім цього Міжнародній Евхаристійний Конґрес має протиставитися міжнародньому рухові безбожницькому, що підкопує віру, підриває любов і нівечить дорібок християнської культури. Міжнародній Евхаристійний Конґрес у Будапешті буде протестом проти фанатичних зазіхань червоного сатани, проти безчещення церков і престолів, проти вбивання священиків, монахів і монахинь, проти насилування людських совістей. Цей конґрес буде міжнародньою присягою вірности Евхаристійному Христові, а як такий він не буде тільки релігійною маніфестацією, що триває кілька днів, але в своїх наслідках протягнеться на довгі літа.

Ми — католицький нарід. Тому не сміє нас бракувати там, де всі католицькі народи посилають свої представництва. Наша відсутність на Міжнародньому Евхаристійному Конґресі в близькому Будапешті й при таких легких умовинах участи не тільки не булаб нічим оправдана, але булаб доказом нашої релігійної байдужности. Тому мусимо зорґанізувати численне й гідне паломництво, щоб достойно репрезентувати український католицький нарід серед народів світа та щоби зложити Евхаристійному Христові прилюдну славу. Цього домаґаються наша національна честь, наші релігійні й національні потреби й наша вдяка супроти Христа. — Й. О.

Рівновага на Середземнім морі

Ґен. Франко в розмові з кореспондентом аґенції Аваса рішуче заперечив поголоскам, немовби його перемога в Еспанії мала довести до зміни рівноваги сил на Середземному морі. Ґен. Франко заявив, що середземноморські народи повинно вязати гармонійне співжиття, бо в теперішніх умовинах се море стало озером. Вождь повстанців прямує до відродження великої і свобідної Еспанії. Відроджена Еспанія бажає мирної співпраці з іншими народами і хоче порозуміння з Францією по думці традиції сердечної приязні, яка вяже оба краї. Співпраця з Великою Британією вже наладнана. Ґен. Франко рішучо заявив, що національна Еспанія не згодиться на ніякі територіяльні уступки в ніякій формі. Цілости еспанської території зовсім не грозить симпатія народів, які добре ставляться до національного еспанського руху. В дальшій розмові ґен. Франко сказав, що в Еспанії бореться тепер багато менше чужинців ніж кілька місяців тому, заперечив поголоскам про нову німецьку та італійську поміч і впевнив кореспондента Аваса, що національна Еспанія розпоряджає великою армією.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Белзець і Золочів

„Діло" в ч. 59 принесло статтю з приводу недавнього золочівського процесу, в якій читаємо м. ін.: „Ті одиниці і ті цілі кола, які є відповідальні за українське підпілля (маємо в даному випадку на увазі лиш українську сторону), мусять призадуматися над цілою низкою явищ абсолютно ненормальних: наділювання молоденьких хлопців прерогативами рішати про такі речі, як експропріяційні напади, обвантажування молодців масою зброї, з якої вони мусять робити вжиток, бо так каже просто молодеча психіка, для якої зброя має своєрідний невіднертий чар, витворювання серед кадр української молоді атмосфери повної плянів, для яких потрібні гроші, яких нема, і зброя, яка є. Плянів, в яких наївна романтика всуміш переплутана з найвищими ідеалами нації та активними виступами, за які нація мусить платити найдорожчим, що має, бо життям своєї молоді, не кажучи вже про політичні наслідки з модною в наших часах збірною відповідальністю включно".

„Подія у Белзці та золочівський процес повинні спонукати всю українську ідейну молодь устійнити непорушні тези, які не малиб нічогісінько спільного з „декальогом", що про нього ми чували на деяких попередніх процесах".

„Всякі спроби вбгати український націоналізм у якінебудь інші рямці — мусять видавати трагічні плоди. Белзець і Золочів — це такі приклади цієї правди, які кричать великим голосом, голосом повним трагізму".

Неграмотність серед Українців

„Новий Час" в ч. 58 приніс отсю статистику неграмотности на українських землях у Польщі:

Коли прийняти за дійсність вислід з урядового перепису, то в 1931 році мало бути в Польщі 5,643.653 Українців, у тому 4,119.050 повище 10 року життя, а між ними аж 1,719.036 неписьменних українських людей, цебто 41.7%. Нерівномірний стан неписьменности українського народу, в окремих воєвідствах, на окремих землях, де від віків живе наш нарід компактною масою. В Східній Галичині він дещо нижчий, на Волині, Підляші, Холмщині і Поліссі багато вищий. У львівському воєвідстві на загальне число Українців 1,309.043 та 906.161 повище 10 року життя мало бути 304.866 неписьменних українських людей, цебто 31.55%. В тернопільському воєвідстві на загальне число Українців 871.916, та 658.405 повище 10 року життя, мало бути 212.587 неписьменних українських людей, цебто 32.29%. В станиславівському воєвідстві на загальне число Українців 1,079.069 та 797.369 повище 10 року життя мало бути аж 318.445 неписьменних українських людей, цебто 39.98%. — Разом у Східній Галичині на загальне число 3,260.128 Українців та 2,421.925 повище 10 року життя мало бути 835.898 неписьменних Українців, цебто 34.51%. — Багато грізніший стан неписьменности серед нашого народу у північно-західніх воєвідствах. І так: у волинському воєвідстві на загальне число Українців 1,418.324 та 1,017.489 повище 10 року життя мало бути аж 541.030 неписьменних, цебто 53.16%. В люблинському воєвідстві на загальне число Українців 207.219 та 149.940 повище 10 року життя мало бути аж 54.582 неписьменних, цебто 36.6%. У поліському воєвідстві на загальне число Українців 757.982 та 529.969 повище 10 року життя мало бути аж 287.526 неписьменних, цебто 54.2%. — Разом у цих воєвідствах мало бути в 1931 році 2,383.525 Українців, у тому 1,697.125 повище 10 року життя, а між ними аж 883.898 неписьменних людей, цебто 34.5%. — Як бачимо, числа ці жахливі, стан неписьменних серед українського народу просто загрозливий.

Октройований легалізм у Польщі

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 80, в статті п. з. „Чи се право" пише м. ін.: По даті 13 травня 1935 р. не стало авторитету. Навіть п. Славек, якого не маємо причини вважати висшим умом, зрозумів, що щось змінилося. Отже оповістив публично, що скінчилося правління авторитету і зачинається правління права. Мала скінчитися доба самоволі й зачатися доба панування норми обективної, безособової, що стоїть понад одиницями. Що правда, се не означало, що правлячий табор покине своє становище і впливи, які йому запевняла доба особистого авторитету. Той табор ще передтим приготовив собі підставову правну норму — конституцію і перевів ревізію всего законодавства. Відтоді той табор мав правити згідно зі своїми намірами, але вже на підставі права, яке сам собі створив... Той час можнаб назвати добою октройованого легалізму. Нажаль, численні приклади виказали, що навіть той легалізм не всі перестерігають...

Польська преса про „аншлюс"

Дмовский про Австрію.

У звязку з прилученням Австрії до Німеччини польська ендецька преса наводить погляди Дмовского на справу „аншлюсу", висловлені в книжці „Польська політика і відбудова держави". Цікаво, що Дмовский сформулював ті погляди ще в часі війни.. — „Виходячи з заложення, що для збудування можливо тривалого мира, слід рішити всі питання, які дозріли до того, щоб їх рішити — треба було у програму війни вмістити злуку німецьких країв Австрії з німецькою державою. Булоб се консеквентне і чесне переведення одностайної програми, зроблення для Німеччини того, що зроблено для Італії, Сербії й Румунії... Я був і є тої гадки, що така розвязка булаб добродійством з одної сторони для названих німецько-австрійських країв і для німецького народу взагалі, з другої сторони для самих переможців. Вся Европа зискалаб на тім: її будучий мирний розвиток бувби богато певніший. З хвилею, коли уряджується Европу на національних засадах, не можна творити австрійської державки, бо австрійського народу нема. Требаб отже обняти німецькими кордонами цілу німецьку національну територію. Одначе ся територія мусить мати територіяльну єдність, мусить бути неперерваною територією, не можна до неї зарахувати ізольованих островів. Такий ізольований остров се група німецького населення у Східній Прусії. Слушність наказувала признати Німеччині австрійські землі, які є продовженням національної німецької території, а зате відділити від неї зі всею безоглядністю все те, що до німецької території не належить, отже Альзацію і Льотарингію, весь данський Шлезвіг, всі польські землі, вкінці відокремлену територію з німецьким населенням у Східній Прусії. Кенігсбергові не Данцігові належалася доля вільного міста... Австрійські землі скорше чи пізніше стануть частиною німецької держави. Ніяка сила не перешкодить тому, бо се конечність життя. Німецька держава (через „аншлюс") посунуласяб на полудне а цофнуласяб дефінітивно на сході: в ній прибулоб сім міліонів полудневозахідних Німців. Точка тяготи Німеччини пересунуласяб у полудневозахідному напрямі. Тою державою не правилаби Прусія. Припускаю навіть, що Берлін не довго вдержавсяб у ролі столиці Німеччини."

„Глос Народу":

Краківський кат. „Глос Народу" пише м. ін.: ПАТ редагує свої звідомлення про переворот в Австрії в той спосіб, як колиб Австрія ошаліла з радости й захоплення для гітлеризму. А польське радіо посувається ще дальше, повторяє бездумно берлінські комунікати і каже Полякам вірити, що те, що зробив Гітлер з Австрією, було наслідком „провокації", якої допустився Шушніґ. Без труду Німеччина проковтнула Австрію. Якаж се заохота до примінення тої методи „збирання Німців" на інших теренах! На яких? Є в Мінхені близько давнього королівського замку памятник з виписаними назвами тих провінцій, які Німеччина стратила через війну. Побіч Альзації й Льотарингії фіґурують також Шлеськ, Поморя і Ґданськ. А над тим всім надпис: „Herr, mach uns frei..." Ось чому доля Австрії мусить непокоїти польську патріотичну совість...

„Польонія":

Катовицька „Польонія" пише м. ін.: Мірка куртуазії супроти польського західного „союзника" перебралася, коли варшавське радіо надало репортаж, ілюстрований плитами з торжества проклямування Гітлером „аншлюсу" у Відні. Всі німецькі й австрійські стації надавали се торжество вполудне, взагалі цілий день ті стації гомонять прикрим і невиносимим пропагандовим ревом так, що слухач знуджений і знетерпеливлений чимскорше перекручує радієвий ґузик дальше. Польське радіо, якби у прочутті, що хтось міг не чути тої маскаради, або може бажаючи, щоб мали те „щастя" детекторові слухачі, надає торжество ще раз і кінчить його... німецьким гимном і „Горст Вессель Піснею". Не так давно за грання тих пісень на Шлеську карали, а тепер гомонять вони тріюмфально з польських радієвих стацій. Чи польське радіо є на те, щоб займалося пропагандою другої держави і то в річах, до яких весь польський загал відноситься ворожо, навіть коли се подобається вулиці Вербовій? (При вул. Вербовій у Варшаві є будинок міністерства закордонних справ).

Чехословаччина лишиться сама

Ґенерал Ніссель присвятив у „Парі Міді" більшу статтю воєнній силі Чехословаччини. Він пише м. ін.: Політично-стратеґічне положення Чехословаччини після „аншлюсу" — поважне. Злочинні наміри Німеччини, яка окружила той край з полудня, не викликують ніякого сумніву. Мадярщина займає двозначне становище. З Польщею Чехословаччина має, на жаль, напружені відносини. Прочі дві держави, що належать до Малої Антанти, неспосібні дати Чехословаччині поважну поміч. Югославія мусілаб для тої цілі перевести свої війська через румунську територію, а сама Румунія має з Чехословаччиною контакт лише на дуже вузькій лінії. З другої сторони совітська Росія, з якою Чехословаччина має договір, позбавлена спромоги післати війська на поміч: ні Польща ні Румунія ніколи не згодяться перепустити їх. Крім того віддаль, яка ділить Чехословаччину від Росії, занадто велика, а шляхи дуже недогідні... Остається Франція. Але Франція моглаб прийти з допомогою Чехословаччині тільки одним способом: перейшовши в наступ проти Німеччини на Рені. Тимчасом Англія дотепер здержалася з рішучою обіцянкою — пітн за Францією по тім шляху... При таких умовинах Чехословаччина мусить бодай на початку війни рахувати на власні сили... Оцінюючи ті останні, ґен. Ніссель доходить до потішаючих висновків: Середні кляси, дуже численні в Чехословаччині, дають першорядні офіцирські й підофіцирські кадри. Міць чехословацького вояка відома. Чехословацька армія, сьогодні свобідна від опіки чужих інструкторів, має (в мобілізованім складі) 700.000 люда. Чехословацьке летунство спирається на дуже солідну промисловість, спосібну нормально поповняти убуток апаратів в часі війни. Тепер чехосл. армія розпоряджає 550 літаками і знаменитим людським складом...

(Ті похвали фахового генерала для чехословацької армії мають очевидно своє значіння і Чехам може бути дуже приємно їх читати, але менше приємно бачити таке виразне ствердження, що коли вибухне війна, то Чехословаччина лишиться сама віч-на-віч з таким велитнем як Німеччина).

Як виглядала мобілізація

в Мінхені.

„Парізер Тагеблят" приніс в ч. 633 цікавий опис дуже справної мобілізації сил Гітлера в Мінхені. Ось дещо з того опису: Підписану Гітлером депешу про мобілізацію одержав головний комендант в Мінхені в пятницю о год. 1 рано. Вже в пів години потому перший відділ змоторизованого війська у сталевих шоломах і з багнетами на остро посувався в напрямі до австрійської границі. О год. 5 рано, то є в 4 години по одержанні наказу була готова до походу найменше половина 7 корпусу. І почалися рухи військ, богатьох батерій тяжкої артилерії, змоторизованих кольон, баталіонів піонірів з полевими кухнями і всім потрібним до будови мостів. Для звичайного руху замкнено всі шляхи, що виходять з міста. Для військових транспортів зареквіровано самоходи броварів... Цікаво, що нац. соц. боївки одержали наказ про мобілізацію годину скорше ніж правильне військо. Їх посланці на мотоциклях розвезли серед ночі алярм по приватних помешканнях своїх членів. СА (пробоевих відділів) ужито для скріплення поліції, а поліцію СС (охоронні відділи, внутр. жандармерія в чорних сорочках) вислано на границю. Всі школи й редакції замкнено з виїмком одинокої редакції газети „Фелькішер Беобахтер". У „Брунатнім Домі" службу робили виключно жінки, бо мужчин ужито деінде... Словом мобілізація відбувалася з блискавичною скорістю, що виразно признає навіть дописувач того ворожого Гітлерові орґану.

Політика „простягненої руки"

американських комуністів.

В останньому часі американські комуністи нарочно розповсюднюють поголоски про те, немовби Папа поручив католикам приняти „простягнену руку" комуністів і приступити до співпраці з ними. Комуністичний орґан „Дейли Воркер" пішов навіть так далеко, що використовуючи партійний день, зорґанізований недавно французькими комуністами в м. Арль, змінив для своїх цілей вказівки французьких епископів. В часі великого комуністичного віча в Мексику відомий підпольний діяч, Анджельо Уруція, виступив з великою промовою, взиваючи католиків приступати до комун. партії, бо, мовляв, Св. Отець „під деякими услівями" приняв „простягнену руку" французьких комуністів. Коли його запитали, в якому саме папському документі можна знайти таку заяву Пія XI і які се згадані „деякі умовини", не зумів дати ніякої відповіди. („Вяра і Жице", ч. 3, 1938 р.).

Закид браку патріотизму

Перше признання Дра С. Барана і як він се написав. *)

Коли уважно розберемо всі застереження і спротиви українського активу проти всіх церковних заряджень продовж останніх 50 літ, т. є. від реформи Чина ОО. Василіян почавши, на послідній розпорядку Станиславівського Епископа скінчивши, коли вчитаємося у статті і дописи ліберальної і т. зв. „незалежної” католицької преси, звернені проти наших Єрархів, проти ревних катол. священиків та проти католицьких діячів взагалі і їх з католицької точки погляду зовсім оправданої діяльности, — то всюди в очі впадають дві річи: 1) що всю ту боротьбу робилося в імя патріотизму і для мнимого „добра народу”, 2) що головний закид, яким обтяжується напастованих, се „брак у них патріотизму”. Нападаним заєдно інсинується, що не зважають на „українську дійсність” і ділають проти неї „на шкоду народу” і навіть Церкви (!). Притім кидається на них підозріння, що роблять се нарочно в інтересі, ба навіть на інтервенцію „когось третього”...

Так тому 50 літ поборювано реформу Чина, точно таксамо поборювано поширення культу Найсв. Серця Ісусового, майські набоженства і деякі обрядові новости. Таксамо в 900-их роках напастовано Ексцеленцію Митрополита Кир Андрея. Таксамо і тим самим способом в імя патріотизму і для мнимого „добра народу” поборюється від 30 літ не лиш у ліберальній, але навіть у т. зв. „незалежній” католицькій пресі діяльність Станиславівського Епископа.

Спеціяльно у відношенню до Нього, хоч Він кість з кости українського народу, хоч Він свій нарід правдиво і щиро любить і для його добра всеціло себе жертвує, хоч несчислимі Його діла в Станиславові і цілій дієцезії свідчать незбито про Його „український патріотизм”, одначе народні верховоди і патріоти всіх відтинків, від „незалежних” католиків почавши” на сектантах і безбожниках скінчивши, коли ходить про якунебудь хоч-би найхосеннішу акцію того Епископа, годяться в однім, а саме: що всьо, що той Епископ зробить, се мовляв, робить „клерикальна мафія”, чужа, небезпечна і шкідлива для „української дійсности”...

І хоч самі признають, що всьо то з католицької точки погляду оправдане і „теоретично для Церкви хосенне”, але у н а с, після них, всьо ніби не на часі, — мовляв — „ще передвчасне і тимсамим шкідливе”. І тому вони всьо, що лише вийде зі Станиславова, безпощадно з засади і без розбору поборюють, відсуджуючи Епископа від всякого патріотизму й інсинуючи Йому, що ділає все „лише на шкоду народу”...

Так і тепер з приводу послідного зовсім оправданого і як викаже недалека будучність для Церкви і народу дуже хосенного розпорядку майже вся українська преса не виключаючи і „незалежної” львівської католицької („Мета” і „Нива”!) виступила проти Епископа. Посипалися шумні статті й дописи під шумними заголовками. А „ляйтмотивом”, який неначе провідна нитка снується через справжній лябіринт всіх тих хаотичних теревенів, є всім їм спільні інсинуації, буцімто Станиславівський Епископ не розуміє „української дійсности” і з нею не числиться, бо у Нього „брак патріотизму”. „Як щоб Він був патріотом, тоби таких заряджень не давав”. Се між стрічками пробивається з часописів усіх відтінків, не виключаючи на жаль і „незалежних” католицьких: в одних більше, у других менше виразно. Наш загал так вже привик до того рода частих наклепів, що вони не роблять вже такого вражіння, як робили колись. В усякому разі думаючі люди вже таких закидів не беруть поважно.

І я також не звертавби уваги на ті закиди, якби не те, що справу сю при кінци своєї статті порушив посол Баран і то зовсім недвозначно, але ясно, виразно і — з приємністю се зазначую — щиро та на загал обєктивно.

Досі привикли ми, що всі т. зв. національні газети, головно „Діло” і за ним наша „патріотична” інтелігенція, не виключаючи і „високопатріотичного” духовенства, посуджували Станиславівського Епископа о „цілковитий брак патріотизму”. Перший посол др Степан Баран у своїй статті в „Ділі” став отверто на зовсім відміннім становищі. Він пише так:

„Ніхто мабуть з Українців не відмовляє станиславівському ординаріеви українського патріотизму. Не роблю і не можу робити цього і я, що як член Української Конституанти і її тодішний політичний референт був очевидцем в днях 18 і 19 жовтня 1918 р. у Львові, як Преосв. Хомишин разом з двома іншими присутними гр.-кат. ерархами був співтворцем Української Держави й опісля її льояльним громадянином. Зрештою і його попередня і пізніша діяльність, хоч не завжди погоджувалася з напрямними нашої політики, всеж випливала з його внутрішнього переконання і навіяна була журбою за добро і будуччину українського народу. Зі субєктивного його погляду все в порядку. Обєктивно не завжди і не всюди.”

Признаюся, що приємно кождому Українцеві католикові читати такі слова в „Ділі” та що нарешті посол др С. Баран ту важну і болем накипілу справу прилюдно порушив у ліберальній пресі і назагал обєктивно її насвітлив. Признаю, що йому першому справді удалося тут взнестися на височину правди і справедливости серед загальної хаотичної темряви, що панує в нашій ліберальній „народній” пресі. Дивні лише для мене в сьому уступі два речення, а саме початкове і кінцеве. Признаюся, що не лише не погоджуюся з ними, але й не можу зрозуміти, по що ті речення властиво причіплені.

Критикою тих двох речень займуся в слідуючих статтях.

Священик з Поділля.

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч., „Історія закиду „в чию користь?” в 14 ч., „Діло” в ролі приятеля Церкви” в 15 ч., „Голос” і „Українські Вісти” в 16 ч., „Відповідь др С. Баранові” в 18 ч., „Невольники антиклерикалізму” в 20 ч. „Нової Зорі”.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

4) У Відні.

189. Dr. H. [о. М. Каровець ЧСВВ], **Joseph Velamin Rutskyi. „Reichspost”, XLIV, Wien. 5. II. 1937, Nr 36, S. 7.**

При кінці статті згадка, що віденський кардинал Інніцер з приводу 300-ліття смерти митр. Рутського відправив урочисту Службу Божу на гробі св. Йосафата у Відні 5. II. 1937. Про повищу статтю див. 23.

190. 300-ліття смерти Велямина Рутського [в Відні]. „Діло”, LVIII, Львів, 21. II. 1937, ч. 38, с. 10.

191. 300-ліття смерти Велямина Рутського. „Нова Зоря”, XII, Львів, 25. II. 1937, ч. 14, с. 7.

192. [Р. Гайдук], У 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Правда”, XI, Львів, 28. II. 1938, ч. 9, с. 1.

193. Ювилей Митр. Рутського у Відні. „Мета”, VII, Львів, 28.II. 1937, ч. 8, с. 1.

194. М. С., З життя українців у Відні. В 300-літню річницю смерти греко-кат. митрополита Київа Венямина (?!) Рутського... „Українські Вісти”, III, Львів, 6. III. 1937, ч. 49, с. 2.

195. [о. П. Хомин], Святкування ювилею митр. Рутського у Відні. „Нива”, XXXII/3, Львів 1937, 115—116.

196. [о. П. Борис ЧСВВ], Ювілей Митрополита Рутського в Відні. „Місіонар”, XL/4, Жовква 1937, 92.

Це все (190—196) описи церковних богослужень і торжеств у честь Рутського в Відні 21. II. 1937. Про інші описи див. 7, 147, 148, 156.

5) В Перемишлі.

197. 300-ліття смерти Митроп. Рутського. „Прорив”, II, Перемишль, 15. II. 1937, ч. 4 (10), с. 2.

Про церковні богослуження в Перемиській катедральній церкві 14. II. 1937.

198. Прияв ний, Вшанування Митрополита Рутського в Українсько-Кат. Духовній Семінарії в Перемишлі. „Український Бескид”, X, Перемишль, 28. III. 1937, ч. 12, с. 3.

Опис церковних богослужень і академії в Перемиському Духовному Семінарі 13. III. 1937. На початку цього опису чимало місця призначено про торжества в Римі (28. II. 1937).

199. К—к, Перемишль. В 300-ліття смерти Митрополита Й. В. Рутського. „Діло”, LVIII, Львів, 14. V. 1937, ч. 103, с. 9.

200. Д-р М. Рибак, Академія в честь Велямина Рутського. „Український Бескид”, X, Перемишль, 23. V. 1937, ч. 19, с. 3.

201. (Ер), Перемиська хроніка. Академія в честь митр. Й. В. Рутського. „Новий Час”, XV, Львів, 26. V. 1937, ч. 114, с. 7.

202. Академія в Перемишлі з приводу 300-ліття смерти Митр. Й. В. Рутського. „Нова Зоря”, XII, Львів, 30. V. 1937, ч. 39, с. 7.

Це (199—202) описи академії, що відбулася в Народньому Домі в Перемишлі 9. V. 1937. Уладив її тамошній Єпархіяльний Інститут Католицької Акції. Про інші описи див. 7, 147, 149, 152, 154, 156.

6) В Раві Руській.

203. Учасник, Марійське Свято в Раві Руській. (Посвячення Стягу Мар. [ійської] Дружини гімн. Молоді. Ювілейна академія). „Український Бескид”, X, Перемишль, 4. VII, 1937, ч. 25, с. 3.

Опис торжеств і академії, що її уладили Марійські Дружини Пань, учнів та учениць гімназії в Раві Руській 5—6. VI. 1937. Згадки про те див. 149, 150, 152, 154, 156.

7) В Новому Місті к. Добромиля.

204. Українець [о. Микита Федорович ЧСВВ], Нове Місто, пов. Добромиль. Ювілей Атланта Зєднення — Велямина Рутського... „Український Бескид”, X, Перемишль, 22. VIII. 1937, ч. 32, с. 3.

Опис торжеств і академії в Новому Місті 21. VI. 1937.

8) В Добромилі.

205. Добромиль Рутському. „Український Бескид”, X, Перемишль, 5. IX. 1937, ч. 34, с. 3.

Опис торжеств у парохіяльній церкві з участю добромильських оо. Василіян, та академії 29. VIII. 1937. Про іншу згадку див. 150.

206. Ювілей Рутського в Добромильськім монастирі. „Український Бескид”, XI, Перемишль, 16. I. 1938, ч. 2, с. 5.

Короткий опис академії в василіянському монастирі в Добромилі, що її уладили тамошні василіянські схоластики 26. XII. 1937. Повище число „Українського Бескиду” мало хто має.

ҐПУ і Сталін

Що про них пише Троцький. *)

В часі, коли весь світ знов зацікавився новим великим монстр-процесом у Москві, який інсценізувало ҐПУ за дозволом або на припорученння Сталіна, цікаво приглянутися думкам, які про них має такий знавець большевизму як Троцький.

Страшна се установа ҐПУ! Відколи існує людство не було ще більшого жаху звязаного з іменем якоїнебудь установи, як жах, що вяжеться з іменем ҐПУ. Ті три букви се скорочення назви „Государственное Політіческое Управленіе“. Се переіменована давна чрезвичайка або тайна поліція. Була вона й за царату і називалася тоді „охрана“ бо „III отделеніе“. І при царях робила тайна поліція страшні річи, але вона була невинна установа в порівнанні з тим, що робить ҐПУ: бо саме істнування постійної голови в державі робило неможливим розріст злочинів тайної поліції до такої міри, як се діється в режімі, де властиво ніхто за нікого не відповідає і де масовий террор уважається головним і постійним способом правління.

Розстріляний Сталіном Каменев, що колись головно причинився до видвигнення Сталіна наверх, сказав Троцькому в році 1926:

— „Чи памятаєте увязнення председателя татарської ради народних комісарів султана Ґалієва в р. 1923? Тоді за ініціятивою Сталіна перший раз увязнено визначного члена партії. На нещастя я з Зиновєвом згодився на те. Від того часу Сталін полизав крови... Колиж ми зірвали з ним, написали ми свого рода тестамент, в якім ми сказали, що колиб нам „припадком“ щось сталося, то винного треба бачити в Сталіні. Той документ переховується в безпечнім місці. Поручаю й вам зробити те саме: бо від того азіята можна всього сподіватися“.

Дня 31 жовтня 1931 р. — пише Троцький — головний орґан німецької комуністичної партії приніс вістку, що білоґвардейський російський ґенерал Туркул приготовляє замах на Троцького. Такі вістки могли походити тільки від ҐПУ. Се виглядало на спробу приготовити для Сталіна „моральне алібі“ на випадок убиття Троцького. Дня 4 січня 1932 р. вислав Троцький листа до Політбюра в Москві і в нім написав, що Сталінові не вдасться вибілити себе такими дешевими способами: бо ҐПУ здібне до того, щоб одною рукою через своїх провокаторів наклонити білоґвардистів до замаху, а другою рукою відкрити безпосередніх убийників. В тім цікавім листі до Москви Троцький писав далі так:

„Сталін прийшов уже до висновку, що вигнання Троцького було помилкою. Як відомо з його заяви в Політбюрі, він сподівався, що без средств Троцький стане безборонною жертвою бюрократичної клевети, зорґанізованої на світову міру... Сталін розуміє дуже добре поважну небезпеку, яка загрожує йому особисто, його надутій повазі, його бонапартистичній всемогутности — від духової непримиримости і постійного росту міжнародньої лівої опозиції. Сталін думає: „Треба направити помилку“. Розуміється, не ідеольоґічними способами. Сталін провадить боротьбу на іншій площині. Він хоче дібратися не до ідей противників, а до їх черепів“.

На ст. 97 своєї книжки Троцький характеризує ҐПУ дослівно „як установу, що вироділася в банду драбів“ і каже, що до такого погляду на ҐПУ прийшов уже в році 1931. Далі застановляється над тим, на що ҐПУ і Сталінові потрібні фальшиві самообвинувачення людей і відповідає на се питання ось як:

1) Часами на те, щоб тими самообвинуваченнями трафити третю особу, з якою дана справа взагалі не має нічого спільного.

2) Часами, щоб закрити власні злочини, нпр. нічим не оправдані кріваві репресії.

3) Вкінці, щоб витворювати атмосферу пригожу для диктатури.

Вимушування фантастичних „признань“ від обвинуваченых, щоб тими признаннями бити треті особи, стало вже від довшого часу системою ҐПУ, то значить системою Сталіна.

„ҐПУ зачинає від арештування секретарів, стенографів, дівчат, що пишуть на машині, і прикає їм не тільки свободу, але також ріжного рода привілеї, коли вони пороблять потрібні зізнання проти свого вчерашнього „патрона“. Вже в р. 1924 ҐПУ загнало до самовбийства мого секретаря Ґлясмана. В р. 1928 начальник мого секретаріяту інж. Бучов відповів голодовим страйком на спроби ҐПУ вимусити на нім фальшиві зізнання проти мене — і 50-го дня помер у тюрмі. Два інші мої секретарі, Сермукс і Познанський, не опускали тюрем і заслання від 1929 року. Яка їх доля тепер не знаю. Та не всі секретарі визначаються такою твердістю. Більшість їх деморалізується капітуляціями їх власних патронів і всею зогнилою атмосферою режіму... Вкінці вибрана жертва бачить, що вона вмотана в таку сітку фальшивих свідоцтв, що всякий опір видається безцільним... ҐПУ має можливість кождого часу поставити свою жертву перед вибір: або згинути як звичайний дефравдант і злодій, або зробити спробу ратуватися як опозиціоніст, якого Троцький заманив на шлях державної зради“.

Особливо цікаву характеристику ҐПУ дає Троцький на ст. 116—117 своєї книжки. Та характеристика не лише цікава, але й несподівана. По всім, що Троцький дотепер написав про ҐПУ, можна і навіть треба булоб очікувати, що се установа в усяких обставинах надзвичайно хитра. Тимчасом Троцький пише про Сталіна і ҐПУ на тлі процесу Каменева ось що:

Ні Каменев, ні Зіновєв, ні взагалі ні один з обвинуваченых старих большевиків не признався до того, що мав звязки з Ґестапо (таємною німецькою поліцією), — хоч „признавалися“ вони до ріжних річей. На підставі урядового звіту з їх процесу, виданого друком народнім комісаріятом справедливости, а саме на підставі того місця звіту, що передає розмову прокуратора з обвинуваченими про Ґестапо, зовсім не трудно відтворити собі зміст слідства, яке ҐПУ робило поза кулісами. Там ішли такі розмови: „Ви хочете знеславити і знищити Троцького, говорив правдоподібно Каменев. Ми вам поможемо. Ми готові представити Троцького як орґанізатора терористичних актів. Буржуазія в тих справах визнається кепсько. Тай не тільки буржуазія: большевики, террор, убийства, жадоба влади, бажання пімсти — всему тому люди можуть повірити. Алеж ніхто не повірить, що Троцький або ми звязалися з Ґітлером. Коли переступимо всякі границі правдоподібности, то може бути скомпромітоване також обвинувачення в справі террору, яке також не має ґранітової підстави, що ви самі добре знаєте“.

Така аргументація булаб доволі переконуюча. Одначе Сталін не дався нею переконати й таки казав втягнути в обвинувачення змову з Ґестапо. По перше тому, що осліпила його ненависть. По друге тому, що він властиво не мав вибору. Саме обвинувачення в террорі довелоб до того, що велика часть робітництва сказалаб собі: Совітська бюрократія присвоює собі всі богацтва і всю владу та гнобить кожде слово критики, отже може Троцький і має слушність, що накликає до террору. Горячіша частина совітської молоді довідавшись, що за террором стоїть повага добре їй знаних імен, може й пішлаб тим, ще невипробуваним, шляхом террору. Отже Сталін мусів побоюватися небезпечних наслідків власної ґри. Тому треба йому було втопити своїх противників у грязюці. Він не міг видумати нічого правдоподібнішого, як їх звязок з Ґестапо. Террор у звязку з Ґітлером! Робітник, який повірив би в це, булби на завше защіплений проти „троцкізму“. Вся трудність у тім, щоб довести його до такої віри...

Плетінка процесу, навіть у формі вигладженій та сфальшованій урядовим звітом, виказує таке накопичення противоріч, анахронізмів і звичайних нонсенсів, що вистарчить тільки в порядку представити той „звіт“, щоби знищити всі обвинувачення. І се не припадково так діється: бо ҐПУ працює без контролі. Не можна очікувати ніяких терть, ні відкрить, ні несподіванок, бо там забезпечена повна солідарність преси. Слідчі судді ҐПУ далеко більше спускаються на застрашування ніж на власну винахідчивість. Навіть як фальсифікат — процес незґрабний, не годиться з собою, місцями безнадійно дурний. Годі не зауважити, що останню печать глупоти прибив на нім всемогутній прокуратор, б. провінціяльний адвокат і меншевик.

Так Троцький схарактеризував злочинність і глупоту ҐПУ (чрезвичайки), підчеркуючи, що головна причина того — упривілеєна безконтрольність. Провідна верства всіх народів з заінтересуванням вчитується в критику Троцького, бо супроти нової филі упривілеєної безконтрольности, яка захоплює ріжні краї світа, такі страшні відносини можуть запанувати не лише в СССР... А. Ч.

*) Гл. статті в „Новій Зорі“: „Нова книжка Троцького“ ч. 7, „Суть сталінізму“ ч. 8, „Як караються комуністи“ ч. 9, „Жах тоталізму“ ч. 10, „Суть троцкізму“ ч. 11, „Три інтернаціонали“ ч. 12, „Соціялісти між собою“ ч. 14, „На тайній розправі“ ч. 17, „Дивні ґротески“ ч. 18 і „Найцікавіша тайна“ ч. 20 „Нової Зорі“.

---

9) В Жовкві.

207. (Ф). [Федорович М. ЧСВВ], Хто був Рутський? „Нова Зоря“, XII, Львів, 31. X. 1937, ч. 83, с. 1—2.

208. (ч). [М. Федорович ЧСВВ], Жовква — Й. В. Рутському. „Український Бескид“, X, Перемишль, 31. X. 1937, ч. 42, с. 3.

209. [о. П. Борис ЧСВВ], 300-літній ювілей митропол. Рутського в Жовкві. „Місіонар“, XL/11, Жовква 1937, 248.

Це (207—209) описи торжеств у церкві оо. Василіян і академії в Жовкві 10. X. 1937. Про іншу згадку див. 150.

10) В Камянці Струмиловій.

210. Г. К., Камінецька хроніка. Академія в честь митрополита Рутського. „Новий Час“, XV, Львів, 28. X. 1937, ч. 240, с. 7.

Опис ювілейної академії, що її уладив Український Католицький Союз у Камянці Струмиловій 10. X. 1937.

11) В Сокалі.

211. Б. Н., Сокальська хроніка. 900-літній ювилей і Святочна Академія в честь В. Рутського... „Новий Час“, XV, Львів, 29. X. 1937, ч. 241, с. 7.

212. Святочна Академія. „Голос знад Бугу“, II, Сокаль, 15. XI. 1937, ч. 21—22, с. 3.

213. Очевидець, Релігійні торжества в Сокалі. Святочна Академія. „Український Бескид“, XI, Перемишль, 13.III. 1938, ч. 10, с. 3.

Описи торжеств із приводу 900-ліття Пресвятої Богородиці — Цариці Руси-України та академії в 300-ліття смерти митр. Рутського в Сокалі 10—14. X. 1937.

Франція на випадок війни

Французька палата послів приступить в тих днях до дебати над справою орґанізації народу на випадок війни. Проект сей обговорюють з малими перервами від 1922 р. Проект закону устійнює основні норми мобілізації й умовини, в яких вона може бути заряджена і в яких повинна бути підготована. Премієр виконує функції міністра національної оборони, координуючи діяльність міністерств війни, маринарки і летунства при помочі постійного комітету оборони. Правительство вже в часі мира повинно підготовити орґанізацію на випадок війни, вразі нападу, і вразі напруженої міжнародної ситуації. Проект спирається на засаді цілковитої рівности громадян супроти обовязку оборони держави. Крім того проект закона спертий на засаді, що війна не може бути жерелом зиску. З хвилею проголошення мобілізації покликується до життя окремий воєнний комітет, якого обовязки в часі мира виконує комітет національної оборони.

З СОЙМУ

Про судівництво на Волині.

Підчас дискусії над буджетом міністерства справедливости в соймі промовляв посол С. Скрипник з ВУО (Волинського Українського Обєднання). Він сказав м. ін.: Більшість українського громадянства не відчуває того, що суд Р.П. се рівночасно її суд. Продовж останних двох літ на терені окружних судів в Луцьку і Рівному українську мову фактично нетували. Тепер більшість суддів на Волині не знає української мови, місцевих умовин, традицій і психіки громадянина, що мешкає на Волині! Продовж двох літ волинські суди не допускали присяги в українській мові. Суддя не розуміє того, що говорить свідок чи обвинуваченний, а вони не розуміють, що говорить суддя. А персональна політика волинських судів? До судів на Волині зовсім не приймають Українців. Принято засаду, що Українець не може бути суддею чи виконувати взагалі якісь судові функції! Українська молодь не може дістатися на правничий факультет. В минулому році кілька Українців внесло подання до університету в Варшаві, але ні одного з них не приняли. На пальцях одної руки можна порахувати наших кандидатів. Знаю особисто багатьох льояльних студентів, але навіть ті найльояльніші не попали на правничий факультет. В політиці польського судівництва істнує якийсь дивний сентимент до російщини. Росіян приймають до судів. Коли за останних 8 літ ні одного Українця на Волині не зробили суддею, до суду приняли цілий ряд Росіян. Нераз суддя воліє звернутися до обвинуваченого чи свідка в російській мові, аби тільки не в українській мові! Коли суддя не хоче говорити по українськи, то нехай буде перекладчик для добра справедливости. Або часом підчас публичних розправ судді виявляють свої симпатії чи антипатії. Нпр. підчас одної розправи судовий аплікант плюнув на Церкву, а потім суд його боронив для підтримки престіжу судового урядовця. Про це я говорив п. міністрові на комісії і чекаю відповіди. Діяльність прокуратури на Волині характеризує масовість арештів. З факту арешту створюється акт виміру справедливости. Ся масовість се характеристична черта молодого прокураторського елементу. Надуживають також права тимчасового затримування. Знаю один випадок, коли батько арештованого тижнями не міг добитися до прокуратора, бо прокуратор перед ним ховався. Звертаю увагу на турбуючі вістки про методи слідства. Стосують фізичну і психічну пресію на увязнених... (Читаючи ці інформації п. посла С. Скрипника, треба памятати, що се говорить проурядовий посол з цілком льояльної організації ВУО).

Закон про позбавлення горожанства

В соймі зложено проєкт закону про позбавлення горожанства. Він звучить: Арт. 1. Польський горожанин може бути позбавлений польського горожанства, коли ділав заграницею на шкоду польської держави або перебуваючи заграницею бодай 5 літ по повстанні польської держави стратив звязок з польською державністю або перебуваючи заграницею не вернувся до Польщі в означенім часі на візвання польського заграничного уряду. — Арт. 2. Оречення про позбавлення польського горожанства видає міністр внутрішніх справ. Оречення не вимагає узасаднення й викональне негайно. — Арт. 3. Утрата польського горожанства розтягається на жінку і дітей в віці до 18 літ, коли тих осіб не вилучено зпід утрати горожанства в ореченні про позбавлення горожанства. — Арт. 4. Польського горожанства можна позбавити також самостійну жінку польського горожанина, коли з цілости її життєвих взаємин виходить, що вона фактично зірвала подружий звязок та коли заходять щодо неї обставини, передбачені в арт. 1 сего закону. — Арт. 5. Особи, позбавлені польського горожанства на підставі арт. 1, точка 1 сего закону, навіть по здобутті чужого горожанства можуть перебувати часово на терені польської держави тільки за попередньою згодою міністра внутрішніх справ. Хто всупереч наведеному приписові перебуває на терені польської держави, підлягає карі вязниці від 1 року до 5 літ і гривні в необмеженій висоті.

Примітка: По оповіщенні змісту сего законопроєкту даються чути ось які завваги: Се один з найдивніших проєктів. Коли він стане законом, може послужити до надзвичайно тяжких порахунків партійних і національних. Притім виконання його може потягнути за собою відірвання від рідного краю також зовсім невинних людей і цілковите маєткове знищення цілих родин, бо заповідається гривни в необмеженій висоті, себто можлива конфіската цілого майна.

Гумор. — З причини „аншлюсу“ деякі звірі в зоольогічнім городі в Шенбруні дістали подвійну порцію. — А котрі? — Брунатні медведі. („Врубле“, ч. 12).

Гумор. — Як дальше так будуть нападати на письменників, то правительство мусітиме заосмотрити їх у шаблі та кріси, але тоді розуміється дасть армії як зброю вічні пера. („Муха“, ч. 5).

Лікарський фейлетоник.

Цукор і мід

Загально відомо, що цукор се одна з найконечніших віджив людського орґанізму. Вже в устах, а відтак у внутренностях (в жолудку не підлягає ніяким перемінам) цукор під впливом квасів розкладається з сахарози на ґлюкозу і левульозу. Більше відомий з тих складників, ґлюкоза, кружляє в крові і скріпляє в міру потреби мязи. Розкладаючись на углеводні й воду цукор доставляє орґанізмові нову енергію та запевнює йому постійну температуру 37 ст. Цукор скріпляє орґанізм не залишаючи в ньому ніяких орґанічних відпадків, як товщ і альбуміни, мясна і ростинна, хоч і сі складники потрібні в будові нових людських клітин. Цукор має на ті складники тільки посередний вплив. Щоб одначе споживання цукру мало для орґанізму якнайлучші наслідки, треба, щоб орґанізм виконував усі свої чинности якнайсправніше. Всі високовартісні прикмети цукру знаходимо в меді, який має поверх 75% цукру. Для хорих мід дуже корисний, бо в ньому ґлюкоза і левульоза вже розложені на простіші первні. Мід має дуже багато прикмет, питомих виключно ростинам. Аж до часів Александра Великого мід був одиноким родом цукру. Щойно потім появився в Европі цукор з цукрової трощі, добуваний без помочі пчіл. Мід незвичайно скоро й успішно лікує болі горла, кашель і ґрипу. Для міщухів, які мало перебувають на сонці і воздусі, мід особливо вказаний. В ньому знаходимо вапняні соли, фосфор, потас і зелізо. Крім того науково стверджено радіоактивні прикмети меду. Далі ароматичність і кваси меду побуджують слинні залози, які виділяють більше слини і тим улекшують травління, невтралізують жолудкові розчини, усувають жолудкові забурення і болі нирок. Мід це синонім здоровля для дитини, довговічности для старших, дорослим дає свіжу енергію та гарну церу.

Промова канцлера Гітлера

Канцлер Гітлер виголосив у Райхстаґу промову про останні події в Австрії. Зміст: В розмові в Берхтесґадені з цілою повагою перестерігав я Шушніґа, що дотеперішня його політика в Австрії викликує таке напруження, що реакція неминуча. Я запропонував Шушніґові шлях до порозуміння не лише між людьми, але й між обома державами, заявляючи якнайрішучіше, що це остання спроба порозуміння. 20 лютого у своїй промові я витягнув руку до згоди. Вже 24 лютого Шушніґ відкинув її. Плебісцит, заряджений Шушніґом в Австрії, міг довести тільки до повстання, яке булоб страшно кріваве. Я був рішений, казав канцлер, ратувати свою батьківщину та ощадити їй долі Еспанії. Колиб я не був витягнув тих консеквенцій, які витягнув приневолений бігом обставин, бувби я і так примушений до них пізніше. Моє рішуче становище, заявив Гітлер, урятувало життя Шушніґові та десяткам тисяч інших Австрійців. Я став виконавцем високого покликання, а се хіба найбільша радість для людини. Сьогодні стоїть за мною 75 міліонів Німців, а переді мною ціла німецька армія. Тут канцлер Гітлер в імені своїм і цілого німецького народу висловив подяку Муссолініеві за його становище в останніх подіях та підчеркнув ненарушність границі на Бреннері. Дальше промовець підчеркнув бажання миру, заявляючи одначе, що не може безчинно приглядатися понижуванню німецьких національних груп поза границями Німеччини. Вкінці канцлер Гітлер розвязав Райхстаґ, назначуючи нові вибори на 10 квітня рівночасно з загальнонімецьким плебісцитом у справі повстання великої Німеччини, та просив повновластей на дальших 4 роки для переведення внутрішньої консолідації в рямцях великої Німеччини.

Перед наступом на Катальонію

Сильна офензива військ ґен. Франка проти червоних осягнула значні успіхи. На відтинку Ґаспе війська ґен. Франка заняли важні позиції червоних. Опір червоних був дуже сильний, тому вони потерпіли величезні втрати. Війська повстанців доходять до кордонів Катальонії. Повстанці зліквідували т.зв. арагонський фронт і готовляться до наступу на червону Катальонію. Сподіються в сих днях перервання полученя Валенсії з Барсельоною. Підчас останньої офензиви повстанці здобули 93 місцевостей, 10.000 полонених, 76 гармат, 56 танків та богато скорострілів.

Власник фільварку бандитом

В повіті нешавскім увязнено власника фільварку Зачесьлін, Яна Левандовского. Стверджено, що він був ватажком банди, яка довгий час грабила довкруги. Бандитам виплачував тижневі платні й окремі надгороди за спеціяльні грабунки. В стодолі того дідича знайшла поліція під долівкою цілий арсенал зброї й амуніції. За співучасть увязнено також його брата і инших учасників. Се не перший доказ, що посідаюча верства розкладається на очах.

Буря над польським побережжам

ІКЦ пише: Ураган, що 24 годин шалів над польським побережжам, був найбільший в останніх 5 літах. Він поломав стовпи електричних проводів і підмив відтинки польського берега, які скріпляють фашинами й камінням. Замулені гирла рік і каналів відновляють. На плажах лежить богато каміння, видертого з морського дна, й великі насипи піску, особливо коло насади гельського півострова.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї ґазети.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КРЕМЯНЦІ відбувся недавно зїзд польського „Звйонзку Осаднікуф” на Волині. Він домагався м. ін. „ревіндикації польськости на Волині”, цілковитого спольщення шкільництва, освіти, інтернатів і бурс, віддання кооперації в „корінно-польські руки” та виключення співпраці з ворожими елементами, зокрема з Жидами. (Сл. Нар., ч. 89).

УКРАЇНЦІ У ВІДНІ зложили вінець перед портретом Гітлера в галі Німецького Бюра Подорожей. На жовто-блакитній ленті надпис: „Творцеви Великої Німеччини, погромникови парижського мирового диктату і московсько-жидівсько-комуністичного кнута — в правдивім захопленні — Українці”.

ЛИТВА рішилася під натиском польського ультимату навязати з Польщею нормальні дипльоматичні взаємини. Обі держави установлять посольства: Польща в Ковні, Литва в Варшаві до кінця сего місяця.

МІНІСТР БЕК заявив на пресовій конференції в Варшаві, що Польща признає Литовцям право на власну державу і те право шанує. Польща ніколи не мала охоти кривдити литовський нарід.

ДО ВИЛЬНА вернулися польскі війська знад литовської границі: піхота, кавалерія, артилерія легка і тяжка та відділи панцирних військ. Ендецьке „Слово Народове” подаючи в 90 ч. опис того повороту кінчить його словами: „Розвіялися сни про потугу, вже вертається військо...”

У ВАРШАВІ відбулися масові маніфестації ендеків. Дійшло до зударів з поліцією. Вона увязнила кількасот ендецьких демонстрантів.

ЛИТОВСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Лозорайтес уступив.

ЧЕСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила, що на державні становища в Чехословаччині будуть приймати 22 процент Німців в відношенні до загалу державних урядовців. Там, де мешкає більше як 22% Німців, приймуть більше німецьких урядовців і навпаки. Розпорядок передбачує навіть, що чеські легіоністи, які дотепер мали першенство в державній службі, будуть тепер враховані до чеської процентової квоти.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ має прибути при кінці березня с. р. до Лондону з офіціяльною візитою. Ліві анґлійські круги виступають проти тої візити.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР будучи у Відні приняв візиту кардинала Інніцера в товаристві о. Явнера. Канцлєр тримав продовж цілої візити долоню кардинала в своїй і заявив: Оскільки ваші священики не будуть мішатися до політики, то взаємини з Церквою уложаться як найлучше. („Дз. П.”).

АВСТРІЙСЬКІ КОНСУЛЯТИ і посольства в чужих державах знесено. Їх функції перебрали німецькі консуляти і посольства.

ПО ПРИЛУЧЕННІ АВСТРІЇ ДО НІМЕЧЧИНИ ряд чужих послів, акредитованих в Австрії і рівночасно в сусідних краях, переносить осідок посольств з Відня до Будапешту.

НАМІСНИК АВСТРІЇ др Сейс Інкварт разом з членами австрійського краєвого уряду взяв участь в засіданні німецького Райхстаґу в Берліні.

Б. АВСТРІЙСЬКІ ДОСТОЙНИКИ, президент Австрії Мікляс, канц. Шушніґ і провідник легітімістів князь Макс Гогенберґ інтерновані в своїх помешканнях на власне прохання. Інші вістки кажуть, що б. канцлєр Шушніґ є в слідній вязниці разом зі своєю нареченою ґр. В. Чернін. Шушніґ шлюбу ще не взяв.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбардували знов кілька разів Барсельону, столицю Катальонії. Кількасот осіб вбито, поверх 1000 ранено.

В ЛОНДОНІ на заклик бурмистра продовж одного дня зголосилися 100 тисяч осіб до служби в протилетунській обороні.

НОВИНКИ

Весна у Львові зачалася сего року нагло. В неділю 20 с. м. термометр показував на сонці 27° Ц., а в понеділок доходив вполудне навіть до 30°. Бузьки, що недавно прилетіли, мають з того свою радість.

Заходом Марійського Товариства Пань відбудуться реколекції для пань в семинарській церкві у Львові, вул. Коперника, ч.36. В днях 28 (понеділок) с. м. до 3-го квітня с. р. Слідуючий порядок: Кождого дня в год 5-ій попол. наука, по науці суплікація. 2. IV (субота) в год. 3-ій Сповідь. 3. IV. (неділя) в год. 8-ій Торжественна Служба Божа, на котрій відбудеться спільне св. Причастя і закінчення реколекцій. З огляду на обмежене число місць в церкві, участь у реколекціях тільки за картами вступу, що їх видаватиме Марійське Товариство Пань — Руська 10, партер, тиждень перед реколекціями, від год. 17—19 кождого дня.

Великодні ферії треватимуть: в польських школах від 13 до 19 квітня, в українських школах від 21 до 27 квітня. У школах, в яких святкують свята римокатол. і греко-катол. обряду, великодні ферії будуть тревати від 14 до 27 квітня.

Міністерство військових справ устійнило тарифу за винайм середників льокомоції для війська: за винайм однокінного воза з обслугою 7 зл. на добу, за винайм двокінного воза 10 зл., за коня з упряжю й обслугою 4. 50 зл, за винайм ровера 2 зл. на добу.

Від 1 квітня с. р. почта буде доручувати також письма, висилані скарбовою владою.

Рогатинське староство розвязало отсі українські товариства, або припинило їх діяльність: читальні „Просвіти” у Вільховій, Фразі, Лучицях, Долинянах, Кліщевній й Підгороддю; „Сокіл” в Лучинцях і Липиці Долішній; філію Т-ва ім. П. Могили в Рогатині. В багатьох товариствах переведено ревізії з невідомих причин. Словом, „нормалізація”.

Крамниці „Кулек Рольнічих” мають повстати в найближчім часі в отсих місцевостях рогатинського повіту: Стратин, Данильче, Бовшів, Конашів, Городища, Серники Горішні, Луковець Журівський, Стасева Воля, Коростовиці й Куропатники. В Горбках, громади Кнігиничі, повстала кооперативна крамниця „Сполем”.

На зелізничій стації в Рогатині вискочив з рейок особовий поїзд. 4 особи ранені.

Новий український часопис „Зов” має виходити в Станиславові замість „Станиславівських Вістей”.

В Станиславові засудили Осипа Бажанського за підпал польської каплиці на 12 літ вязниці з позбавленням горожанських прав на 10 літ.

В Золочеві засуджено на 1 рік вязниці, з зачисленням 11-місячного слідчого арешту, лікаря Володимира Крілика з Глинян, за приналежність до комуністичної партії. Процес дра Крілика се один з численних процесів на тлі схоплення у Відні польського горожанина, комуніста Стефана Цивіньского, при якім знайдено багатий архів, що компромітував ряд комуністичних діячів у Польщі. В архіві знайдено м. ін. записку такого змісту: „один з наших людей став 1936 р. головою „Просвіти” у Глинянах”. Др Крілик був якийсь час головою „Просвіти” в Глинянах. На тій підставі прокуратор виготовив проти нього акт обвинувачення за приналежність до КПЗУ.

На німецько-данській границі коло Фленсбурґа німецькі власти будують памятковy галю в честь австрійського війська, яке 6. II. 1864 р. віднесло велику перемогу над Данцями.

Гумор. — Перед одним з віденських банків стоїть Жид. — Ви куди хочете їхати? — Як дістану гроші, то до Парижа, а як не дістану, то до Варшави.

Гумор. — Чому не лічитеся від глухоти? — Я ще чекаю аж моя дочка скінчить науку співу.

8.000 зл. на будову Людових Домів, костелів і каплиць призначив чортківський повіт у своїм буджеті на рік 1938/39. А на наші церкви ні сотика, хоч у повіті велика більшість Українців.

Духовенство коломийського Деканату і парохіяни м. Коломиї пошанують 27 березня 1938 р. 70-ліття уродин і 30-ліття деканства Впр. о. Декана і Пралата Александра Русина святочним обходом, на який зложаться: 1) торжественна Служба Божа, 2) академія, 3) комерс. **Привіти проситься слати** на адресу Комітету: Коломия, Народний Дім, вул. Косцюшка 25. Ювіл. Комітет. 1—1

З Берези Картузької звільнили трьох провідників ендецької молоді, Петра Ковнацкого, Стефана Лохтіна і Вітолда Сьвежевского.

Хто виробляє нелеґальні запальнички? „Час” пише: „Як довідуємося, сірниковий монополь звернувся до мін. скарбу з меморіялом, в якім вказує, що в декотрих державних слюсарських варстатах виробляють нелеґальні запальнички”.

Процес Сухенка-Сухецкого, б начальника слідчого уряду у Варшаві і Станиславові, відбудеться у Варшаві 11 квітня с. р. Сухенкові закидають спроневірення значних сум та намагання перекупити урядника.

В с. Затурці горохівського повіту на Волині хлопці бавилися гарматнім стрільном з часів світової війни. Стрільно вибухло і вбило двох хлопців та одного тяжко ранило.

В Ланцуті мають повстати фабрики акумуляторів, радієвих апаратів та скропленого кисня зглядно ацетилену.

Катол. університет у Люблині дістав академічні права.

Прищиця появилася в ланцутськім повіті. На припорученя львівського воєвідського уряду в загороді, в якій появилася зараза, вибито всі звірята. Мешканців загороди відсепаровано від решти населення.

Чадом з нафтової лямпи затроїлася в Рибнику катовицького воєвідства ціла родина, зложена з 5 осіб.

З 18 засуджених на смерть большевиків у Москві тільки один Розенгольц (Жид) не просив, щоб його помилували.

У Відні відбудеться регабілітаційний процес одного з провідників гітлєрівського путчу в липні 1934 р., Плянета, повішеного за вбивство Дольфуса.

„Контратак”, орґан жидівської молоді, приніс в 53 ч. на першій сторінці таку іронічну клепсидру: Бл. п. німецька християнська, станова, авторитативна Австрія померла 11 березня 1938 по довгих і тяжких терпіннях. Похорон відбудеться 10 квітня 1938. Про сю болючу подію повідомляють горем прибиті: Союз Народів, правительство Франції, правительство Чехословаччини, др Інніцер, кардинал-архиепископ Відня, др Курт Шушніґ, архикнязь Оттон фон Габсбурґ з родиною, II Інтернаціонал, Жиди, любителі вальса і „Гойріґера”.

Нірнберґський закон про чистоту раси заборонив Жидам приймати до домашньої служби жінок Німок, низше 45 року життя. Найвисший суд розтягнув се право також на домових кравчинь.

Цікаве. Дня 13. III. минуло якраз 90 літ, коли у Відні уступав також свого рода диктатор, князь Климентій Вячеслав Непомук Льотар Меттерніх-Віннебурґ по 40 літах своєї діяльности. Було се дня 13. III. 1848 р. Точно в 90 літ опісля дня 13. III. 1938 р. віхав до Відня новий диктатор Адольф Гітлер.

Коло Кореї затонув японський корабель з 45 пасажирами.

Плями на яснім сукні усувається густою мішаниною маґнезії з оцтом. При плямах на темнім, особливо чорнім сукні, ліпше ужити мішанину оцту й бензини.

Гумор. — Між Шотляндцями. — Прошу о одну острогу, каже в крамниці Мек Ферсон. — Можу вам дати тільки пару острог, поодиноко не продаємо. — Пощо відразу пару? Коли піджену коня острогою з одної сторони то й друга сторона коня піде скорше!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Скарбові власти пригадують, що з днем 31 с. м. вигасають полекші, признані для податкових залеглостей розпорядком міністра скарбу з 15 квітня 1935 р. З хвилею вигаснення відрочення вигасає право плачення відрочених залеглостей без відсотків з боніфікатою, яка виносить тепер 50% сплаченої суми. Ту боніфікату примінюється в той спосіб, що кожду вплату, доконану перед 31 березня на рахунок відрочених залеглостей, зачисляється на ті залеглости у висоті 150%. Такі вплати можна доконувати також облігаціями „Нар. Конверзійної Позички" з 1934 р. По 31 березня залеглости не будуть користати з боніфікат. Крім того при їх відборі братимуть відсотки. Хто має відрочену залегліть в сумі 1.200 зл., може покрити в часі до 31. III. без відсотків вплатою 800 зл., а по дні 31. III. мусітиме заплатити 1632 зл. Отже більше, як два рази тілько.

Нові приписи в справі продажі оцту. Найдальше до 1 липня 1938 р. мусять бути випродані старі запаси оцту, бо з днем 1 січня с. р. увійшов у життя розпорядок мін. скарбу, який вводить ряд засадничих змін у продажі оцту. Згідно з тим розпорядком купці можуть мати на складі виключно оцет у концентрації 3 і пів, 6 і 10 проц. квасу. Крім того на етикетах мусять бути виразно зазначені назвище і місцевість продуцента та з якого сирівця той оцет зроблений. Отже нпр. оцет з оцтової есенції, оцет з грозновго вина — як винний оцет, зі спірту — як спіртовий оцет і т. п. Скарбові власти будуть переводити контролі, щоб не продавано ферментаційного оцту як винний оцет. — Невказано тримати 3 і пів процентовий оцет, бо він заслабий та переховуваний у відкритій бочці мутніє, наражаючи купця й консумента на втрати. Клієнтеля радше купує 6 проц. оцет в оригінальних, залякованих фляшках.

Перша в Польщі кооперативна пральня істнує у Варшаві від 1934 р. При кінці 1937 р. мала вона 75 членів. У тім році пральня перепрала 10.195 кг. білля та придбала 21.960 зл.

На Закарпатті в 1937 р. зрегульовано 36 км. рік і змеліоризовано 2.900 гектарів землі. На це видано 9 і пів міл. корон, себто пів міліона корон більше, як у попереднім році.

Спорт. В неділю 20 березня при дуже гарній і теплій весняній погоді відбувся перший сегорічний товариський метч України. Противником нашої одинацятки була жидівська дружина Гасмонея. Україна як на початок сезону виказала дуже добру форму та високо перемогла Гасмонею 5:1 (до половини 2:1). Се мабуть перша від кількох років виграна України з жидівською дружиною. Від 1934 року всі стрічі нашої одинацятки з Жидами кінчилися постійними ремі. Україна добре представляється в нападі, гірше в помочі, натомість оборона вже не та, що минулого року. Найлучший на грищі Романець. Гасмонея надробляла технічні браки амбіцією та рішучістю, мусіла однак програти з лучшою технічно та скорою Україною. Публики було менше як звичайно. Суддя поза дрібними похибками добрий.

Гумор. — Першорядний вибір. — Що? Та ваза з Помпеїв? Що вам? Адже вона виглядає як нова. — Ну так... бо вона походить властиво з останніх днів Помпеїв...

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. др Василь Гаджега,** канонік мукачівської капітули й один з піонірів українського національного відродження на Закарпатті, помер в Ужгороді в 74 році життя. В похороні взяли участь м.і. гр.-кат. Владики П. Гойдич і А. Стойка та губернатор Грабар.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. І. Б. Статтю п. з. „Мандрівна преса" ми одержали. Дякуємо. Піде мабуть до Великодного числа.

Вп. О. Я. Матеріяли вислані 20. III. наспіли. У звязку з процесом у Москві помістили ми ряд статтей та інформацій, отже такий матеріял нам уже не підходить. Інформації про концерт студентів помістити не можемо, бо не знаємо ні де ні коли він відбувся. Друга стаття буде поміщена.

Впр. о. В. Р. Дякуємо за статтю, але вона надається на місяць преси.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Моя панна-мати.
ПАКС: Вірна ріка.
СИЛЕВЕ: Знехтована і ревія.

Фортепян довший, марки **„Josef Simon in Wien",** добрий до науки, на продаж. Ласкаві зголошення: **Гр.-катол. Уряд парохіяльний в Ковалівці, п. Монастириська.** 24-1-1.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, платинові та емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

74 книжок за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тревати до кінця місяця травня б. р.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	Основи соціольогії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. II.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делегація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архієреї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість)	6.—
О. Н.: Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер: Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова	0.60
„ „ Венеція	3.—
„ „ Ерема кай аноніма	0.50
„ „ Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: Галичина й Велика Україна	0.70
Узаєднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху	0.20
Ол. Мох: Покажчик змісту „Н. Зорі"	4.—
Еп. Р. Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства	0.50
Осип Назарук: Рома Етерна. Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину	0.50
Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук: В княжім Крилосі	0.20
Теофіль Коструба: Православне духовенство	0.20
Петро Чаадаєв: Фільософічні листи до пані * * *	0.50
Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. II.	0.50
Осип Назарук: Культура публичного виступу	0.20
Іляріон Вірчин: Соціялізм, комунізм, большевизм	0.25
К. П.: На водах Полісся	0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 27 березня 1938. Ч. 23 (1123)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Вибори ґенерала Єзуїтів

Від 11 березня с. р. відбуваються в Римі наради загального собору (ґенеральної капітули) Згромадження ОО. Єзуїтів. Від часу оснування ордену Єзуїтів св. Ігнатієм Льойолею се вже 28-ий собор зчерги. На соборі мають довершити вибір найвищого настоятеля (ґенерала) єзуїтського Згромадження на місце дотеперішнього ґенерала о. Володимира ґрафа Ледуховского, що в сім місяці у с т у п и в з сего становища. До виборчої урни стає 160 найвизначніших Єзуїтів ріжних націй. Теперішні вибори се в історії Церкви незвичайно велика й виїмкова подія, бо дотепер виборча ґенеральна капітула збиралася все по смерти кождочасного ґенерала. Заграничні катол. жерела не подають причини уступлення (і то напередодні канонізації польського Єзуїта бл. Боболі) о. Ледуховского, який кермував Згромадженням Єзуїтів на цілім світі продовж 23-ох літ. Неменше замітне й се, що польська кат. преса назагал промовчує факт і обставини уступлення згаданого ґенерала, який добре прислужився релігійно-національним справам Польщі тай очевидно мав посередні впливи на хід деяких справ і нашої греко-катол. Церкви, напрм. на Лемківщині. 13 березня сего року прияв Св. Отець б. ґенерала на довшій приватній авдієнції. — Соборні отці опустять Рим щойно по Великодних Святах, бо будуть приявні на потрійній канонізації в церкві св. Петра. Між канонізованими буде і бл. Андрій Боболя, якого на Поліссі в 1657 р. підчас повстання Хмельницького убили козаки отаманів Попенка і Зеленецького. Поляки орґанізують численне паломництво до Риму на канонізаційне торжество бл. Андрія Боболі. — (к).

Знесли суди присяглих

Се буде початком для знесення всіх демократичних установ.

Середа 23 березня буде памятним днем для Польщі: того дня сенат ухвалив вволити волю міністра справедливости Ґрабовского і знести суди присяглих. Не помогли виводи сен. Станевича, який думками найбільших правників і учених виказував потребу судів присяглих. За вдержанням судів присяглих промовляли ще сен. Патек, сен. Дідушицький і сен. Горбачевський. Останній, один з найстарших і найбільше досвідчених правників в цілій державі, заявив, що знесення судів присяглих буде початком до скасування всіх демократичних установ у Польщі аж до парляменту включно. Більшість була глуха на всі аргументи. Відкинула навіть внесок сен. Петражицкого, щоб довести до кінця після старих приписів бодай справи вже зачаті перед судами присяглих. Таким чином переміг бюрократичний чинник на цілій лінії.

Домагаються доразових судів.

У Львові відбувся зїзд бувших польських політичних вязнів. Цей зїзд вирішив постанову, в якій б. політичні вязні (!) домагаються введення доразових судів у Галичині, розвязання українських орґанізацій та заборони всяких масових здвигів. — Всякі політичні вязні се люди, що в імя якогось ідеалізму попали до вязниці. Річ ясна, що польські політичні вязні були колись в тюрмах в імя боротьби за свободу свого народу. А тепер коли вони ту свободу побачили, домагаються цілковитого закнеблювання можливости боротьби за свободу другого народу і то такого, серед якого живуть! Подібного випадку досі ще здається не занотувала історія політичних вязнів.

Нова програма науки релігії.

ПАТ звідомляє з Варшави, що міністерство освіти в порозумінні з церковними властями устійнило текст нових програм римо-катол. науки релігії в ліцеях загально-образуючих і педаґоґічних. Ті програми будуть оповіщені в найблищім часі і постепенно впроваджувані до шкіл від слідуючого шкільного року. В звязку з тим мають опрацювати нові підручники навчання релігії.

Польський посол у Ковні, литовський у Варшаві.

Литовське правительство дало аґреман для польського посла в Ковні, Францішка Харвата. Він родом зі Львова, був консулем у Вроцлаві, Берліні, Гамбурґу, Харкові, Таліні, Гельсінках і Ризі. Литовським послом у Варшаві став полковник Казимир Шкірпа, уроджений 18. II. 1895 в повіті біржанськім. Він скінчив академію ґен. штабу в Бельґії й від 1918 до 1928 служив у литовській армії, до 1937 був військовим атташе в Берліні, потому делеґатом Литви при Союзі Народів.

Становище Англії супроти Чехословаччини.

Вісти з Лондону про зріст ізоляційних тенденцій викликали в Чехословаччині пригноблюючe враження. Пражські часописи звідомляють з Лондону, що трудно тепер очікувати якогонебудь поширення зобовязань Англії. Положення погіршує вплив доміній, які протиставляться анґажуванню англійської політики в ділянці запоруки для Чехословаччини. „Последне Лісти" зазначують, що навіть найбільший оптиміст не може доглянути в останній промові Чемберлена хочби найменшого анґажування Англії в обороні Чехословаччини.

Загальна мобілізація в Анґлії проти — сірої вивірки.

В Анґлії проголошено загальне поготівля проти сірої вивірки, що її нехотячи привезли до Англії з Америки. Сіра вивірка зачала сильно множитися в Англії і нищити не тільки оріхи, але й черешні, вишні та інші овочі. Шкоди в лісах, садах і городах, що їх робить сіра вивірка, такі великі, що вся анґлійська фахова і щоденна преса взиває населення до нищення того шкідника. Найповажніший щоденник „Таймс" написав на ту тему передовицю, в якій обговорив повагу положення. Зате червону вивірку будуть шанувати, бо вона не така пажерлива як сіра і більше господарна. Також міністр рільництва виступив з зазивом поборювати все і всюди сіру вивірку, називаючи її ворогом ч. 1.

ЦЕРКОВНЕ МАЙНО, внутрішне урядження церкви, ризи, білля, свічники, чаші і т. п., віддане в опіку і завідування Всч. ОО. Парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі-влому і від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

Розгнузданий деспот конає

Що робити в обличчі конання СССР?

Останні процеси в СССР звернули на большевизм увагу всего світа. І серед Росіян на свободі і серед чужинців панує вже одна думка: що кінець большевизму недалекий. Відома російська діячка Ек. Кускова пише на ту тему ось що:

Партія умирає не від руки контрреволюціонерів, а від свого власного, гнильного розкладу. Ось що діється тепер в Росії! „Ізвестія" в передовиці про процес питаються: „Чи може бути в убийника яканебудь ідея? Ні! В него може бути тільки ціль: крівава, брудна, злочинна". Світова публична опінія доходить якраз до такого самого висновку щодо інсценізування процесів. Ні! Ідеї там нема. Ідей в нещасних останках б. комуністичної партії вже взагалі нема: вони зітліли в огні революції. Є тільки ціль. Ціль крівава, брудна і злочинна: продовжити панування купки нездарних диктаторів, які стоять на краю пропасти.

Отже можемо сподіватися вже дійсно недалекого упадку большевизму в СССР. Одного дня побачимо надзвичайні видання ґазет і в них оповіщення про палатну революцію в Кремлі, про смерть або втечу Сталіна, про криваві розрухи в цілім СССР, про розпад червоної тюрми народів. І знов наступить те, чого боявся отроєний чрезвичайкою Ґоркій, коли писав: „Я особенно подозрительно, особенно недовѣрчиво отношусь къ русскому человѣку у власти. Недавній рабъ, онъ становится самымъ разнузданнымъ деспотомъ, какъ только пріобрѣтаетъ возможность бить владикой ближняго своего".

На місце упавшого розгнузданого деспота може прийти новий розгнуздaний московський деспот, коли Українці не спроможуться на свою міцну, о р ґ а н і ч н у владу, коли знов завариться між ними вир ріжних політичних комітетів і напрямків, як було тоді, коли валили владу свого традиційного Гетьмана. Крайна пора витворити опінію, до якої спонукує думаючих людей весь крівавий досвід України: що перед упорядкуванням відносин на Україні мусить бути упорядкований хаос в думках Українців, мусить провідна верства згодитися на свою постійну, орґанічну, традиційну Владу, яка переходилаб з батька на сина: без того новий зрив скінчиться таксамо, як скінчився попередній. Щойно по устійненні публичної думки в справі признання своєї орґанічної, традиційної влади не пошкодить українській нації та державі боротьба комітетів і груп від найправіших до найлівіших: тоді така боротьба буде навіть оживленням державної нації, а не смертю її. Колиж не буде орґанічної влади, то навіть наново поставлену українську державу розвалять напів божевільні донцівські комітети всяких „вольових" націоналізмів під кличем „Роскіш ножа й крови!.."

Отже треба напружити всі сили, щоб витягнути науку з крівавої тортури українського народу, яка тревала 20 літ.

Про патріотизм у ділах

Відповідь дрові С. Баранові. *)

Др Степан Баран написав у „Ділі”, що „ніхто мабуть з Українців не відмовляє станиславівському ординаріеви українського патріотизму”.

Якби так було, се свідчилоби справді гарно про Українців. Та на жаль так не є. Завдяки безнастанним безосновним напастям, злобним інсинуаціям і клеветливим наклепам майже всеї національної преси на станиславівського Епископа у нас бачиться щось зовсім противне ніж написав др Баран. Українці, головно ті, що себе мають за одиноких патріотів, не виключаючи на жаль і т. зв. „високопатріотичного” духовенства, посуджують Епископа заєдно о цілковитий брак „українського патріотизму”. І се власне головний мотив того загального недовіря та вражди, з якими не відтепер стрічається вся апостольська діяльність того Владики.

„Якби був добрий Українець-патріот, тоби так не робив”, се улюблена „провідна думка” всіх таких частих і таких острих кампаній проти Епископа.

Се менше або більше виразно визирає змежи стрічок всіх шумних статтей і дописів звернених проти Нього. Здається, що і др Баран по зрілій розвазі, як то кажуть, з рукою на серці, не мігби повторити того висказу, що його наприхапци і без надуми написав. Коли з увагою вчитатися в цілий дотичний уступ його статті, то його перше речення радше повинно звучати так: „Ніхто з Українців не повинен відмовляти станиславівському Ординаріеви українського патріотизму”.

Се булоб і льогічне і справедливе.

а) Льогічне булоб тому, бо льогічно лучилосяб з висказом безпосередно по нім слідуючим: „Не роблю і не можу робити цього і я”, що з нього як пряме заключення випливалоб.

б) Справедливе булоб тому, бо такого висказу вимагають ті загально знані факти, що їх очевидцем був др Баран і що їх на ствердження цього свого висказу наводить, бо вони свідчать незбито про правдивий „український патріотизм” станиславівського Владики. А що ті факти як історичні всім Українцям знані, тому справді „ніхто з Українців не повинен Йому українського патріотизму відмовляти”.

За сим промовляють ще й инші факти, що їх др Баран не наводить, а лише загально згадує, а саме, що вся „попередня і пізніша діяльність станиславівського ординарія навіяна була журбою за добро і будуччину українського народу”.

Свята се правда! А незбитим доказом цього те, що той Епископ у своїому престольному городі застав, а що там тепер по 33 літах Його Епископства є і що по собі полишить.

Застав одну обдерту церкву, з дірявим дахом, т. зн. катедру і Епископську палату, позатим ніякого будинку, ніякої площі, ніякого майна, ні капітульного, ні епископського. А полишить: катедру відновлену, величаві церкви у всіх дільницях міста, прегарну площу в центрі міста, ряд імпозантних камяниць, захоронки і приюти на всіх периферіях міста, малий семинар і бурсу для хлопців, рухливе і діяльне Товариство безженних священиків, священичий похоронний фонд, народну католицьку пресу і ріжні народні католицькі організації. А в дієцезії ціла сіть захоронок, монастирів і захистів і майже нема парохії, що не зазналаб великого добродійства від того Владики, як не духовного через духовні місії, то матеріяльного в формі щедрих, справді княжих датків на будову церкви, захоронки або якогось захисту. Се всьо діла довершені тяжким трудом і терпінням Владики для слави Божої і добра українського народу. Діла сі се незбитий доказ Його правдивого українського патріотизму, — не того дешевого т. зв. гуррапатріотизму, що ним чваняться наші ліберальні патентовані патріоти — а що більше обявляється в словах і крику, чим в ділах, але патріотизму правдивого, патріотизму чину, питомого лише правдивому Христовому Апостолові і католикові.

Се той справжній католицький патріотизм, що б е з ш у м у, б е з к р и к у весь час трудиться і терпить, щоб робити добро. Тимто зовсім справедливо, що „ніхто з Українців не повинен відмовляти патріотизму станиславівському ординаріеви”. І так те перше речення повинно звучати.

Кінцеве застереження дра Барана звучить: „Зі субєктивного його погляду все в порядку. Обєктивно не завжди і не всюди”.

Те застереження невмісне і нельогічне.

Невмісне і безосновне тому, що правдивий патріот той, хто свій нарід любить, для його добра трудиться і зазначує се ділами і цілим своїм поступуванням. Зовсім непотрібно, щоб його погляди погоджувалися з напрямними політики. Навпаки, може хтось мати політичні погляди зовсім відмінні від пануючих, може навіть поборювати напрямні хвилевих верховодів, але мимо того і часом навіть задля того може бути найлучшим патріотом. Ходить лише про те, щоб його погляди походили з його внутрішнього переконання і були навіяні бажанням добра, лучшої будуччини народа. А така якраз і є діяльність станиславівського Ординарія, як се виразно стверджує др Баран. Отже зовсім невмісне і безпідставне його застереження.

Воно також зовсім нельогічне. Бо обєктивно патріот — той, хто свою любов до народу доказує ділами. Субєктивно патріот — той, що лише говорить або про себе думає, що він патріот, а в дійсности нічого для добра народу не зробив і про нього не дбає та свого патріотизму не може засвідчити ділом. Може ще бути такий случай, що хтось обєктивно патріот, се засвідчують його діла, але деякі люди, головно верховоди, його патріотом не уважають, — вони йому патріотизму відмовляють приміром з тої причини, що він відмінних поглядів і не погоджується з їх напрямними. Тоді можна сказати, що він обєктивно патріот, але субєктивно в очах верховодів ні.

Якраз такий случай є тут.

Др Баран ствердив, що „не може відмовити українського патріотизму станиславівському ординаріеви” і навів факти, що справді той патріотизм засвідчують. Зазначив також виразно, що вся його „попередня і пізніша діяльність, хоч не завжди погоджувалася з напрямними нашої політики, всеж випливала з його внутрішнього переконання і навіяна була журбою за добро і будуччину українського народу”. Коли так, то з цього льогічне заключення, що Епископ патріот не зі свого субєктивного погляду, але обєктивно. Тимсамим застереження дра Барана „зі субєктивного його погляду все в порядку” — зовсім нельогічне. Правдиво і на основі льогіки кінцеві вискази дра Барана повинні звучати так: „Обєктивно все в порядку. Але з субєктивного погляду нашого політичного проводу не завжди і не всюди”! Бо справді лише наші верховоди тому що діяльність Епископа не погоджується з їх напрямними, тому що він їх осуджує як незгідні з католицькими засадами, Йому патріотизму заєдно відмовляють, а патентом патріотизму наділяють лише людей собі сліпо і безкритично віддаших, що мовчать і не реаґують на їх протирелігійні промахи.

Зовсім не до річи покликування дра Барана на „обговорюваний розпорядок”, що нібито його навіть „саме підчинене духовенство” уважає для „інтересів Церкви і народа” шкідливим. Найперше грубо помиляється п. посол, коли думає, що „підчинене духовенство” справді так неґативно і недовірчиво ставиться до розпорядку свого Настоятеля. Се можнаби сказати хіба лише про незначну частину духовенства, себто про т. зв. „високопатріотичне духовенство”, що удостоїлося від ліберально радикальних верховодів патенту патріотизму за свою улеглість. Загал духовенства відноситься до свого Владики з повним довірям і пошаною. Той загал переконаний, що як вся діяльність Владики (що виразно ствердив сам др Баран), так і цей „обговорюваний розпорядок”, хоч не погоджується з напрямними наших верховодів, одначе „походить з Його внутрішнього переконання і також навіяний журбою за добро і будуччину українського народу”. Виходить се ясно з цілого змісту того розпорядку, а головно з виразних слів: „Не маю на ціли шкодити установам, ані не хочу, щоби духовенство до них відносилося ворожо. Нинішна заборона має на ціли вже раз запобігти тому хаосови, який у нас загніздився, тому помішанню зла і добра, де нарівні мішаються сакра кум профаніс. Нинішна заборона має на ціли двигнути авторитет Церкви і піднести гідність та вплив священичого стану”.

А се, чейже всі мусять признати, лежить в інтересі не лиш Церкви але і то головно нашого народу. Я можу зовсім совісно і з рукою на серці запевнити п. посла, що розпорядок цей, як всі церковні зарядження, не загрожує в нічім інтересам народу, ані духовенства, а тим більше Церкви. Недалека будуччина викаже, що так справді є і що сей церковний розпорядок, ліберальною пресою так злобно оплюгавлений, вийде на добро Церкві, народові і духовенству, бо лише це було його ціллю, лише це лежало в замірах його Автора.

Нам католикам не ходить про те, чи дістанемо признання від лібералів, що ми патріоти. Ні! Про се не ходить. Бо кождий правдивий католик і тимбільше католицький Епископ мусить свій нарід любити і для його добра трудитися та себе жертвувати, бо се воля Христа Царя, се святий обовязок католика-священика й Епископа. І наш Епископ як Апостол-Місіонар виконує свій обовязок совісно і вся його „діяльність справді навіяна лише журбою за добро свого народу”. А свій обовязок виконує Він совісно не задля признання і не задля патенту, але задля Христа! Ми католики про се свято переконані а зрештою маємо очи і бачимо на кождому кроці в Станиславові і цілій дієцезії великі діла, здвигнені Його трудами і терпінням, що цьому дають незбите свідоцтво. Тимто для нас прилюдне признання і ствердження „українського патріотизму” нашого Владики на сторінках ліберального „Діла” в засаді без значіння. Але в цій хвилі може бути важне з иншої причини. А саме тим, що воно може нарозумить деяких незрячих наших собратів, задурманених патентованим „патріотизмом”. Коли вичитають в „Ділі”, що становить для них якби друге евангеліє, прилюдне ствердження, що станиславівський Владика патріот, то може отворяться їм очи і вони побачать те, чого досі не виділи, а саме невсипущу діяльність свого Владики, переняту справжнім щирим патріотизмом. І не будуть вже більше шукати за взорами по чужих краях аж за морем і перестануть нарешті на всі почини Владики найбільше з католицької точки погляду оправдані і для народу хосенні дивитися з неоправданим нічим недовірям і плести аж до обридження оклепані те-

*) Гляди статті п. з. „Розпука з приводу розпорядку” в 10 ч., „Відгомін ліберальної преси” в 12 ч., „Приклади з життя на тлі розпорядку” в 13 ч., „Історія закиду „в чию користь?” в 14 ч., „Діло” в ролі приятеля Церкви” в 15 ч., „Голос” і „Українські Вісти” в 16 ч., „Відповідь др С. Баранові” в 18 ч., „Невольники антиклерикалізму” в 20 ч. і „Закид браку патріотизму” в 22 ч. „Нової Зорі”.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

З життя священиків

„Новий Час" в ч. 63 приніс отсей допис: Які великі труднощі зустрічає тепер легальна національна праця в Зборівщині, свідчить хоч би те, що продовж двох місяців староство в Зборові взивало 8 разів на карно-адм. розправи о. Миколу Гулея, гр.-катол. пароха в Сервирах, кождий раз в іншій справі. У висліді цих розправ староство покарало о. Миколу Гулея на 100 зл. кари за „нелеґальні сходини" (це були рел. сходини Апостольства Молитви), 100 зл. кари за „нехеньць і лекцеважене Паньства" і 100 зл. за „ужондзене фестину" (це була проба до фестину). Від цих кар покараний вніс відклик до Окружного Суду в Золочеві. В першому випадку Окр. Суд в Золочеві не допустив до розправи свідків оборони й спираючись на поліційних свідках затвердив кару 100 зл. Від цього присуду внесено касацію до Найвищого Суду в Варшаві. В другому випадку Окр. Суд в Золочеві переслухав свідків оборони, а від свідків поліції зажадав записяжених зізнань і видав уневинюючий вирок. В третьому випадку ще справа не рішена. Коли взяти під увагу те, що в кождій зі згаданих справ о. Гулей мусів бувати по кілька разів на переслуханнях у Зборові і Золочеві (до Зборова 17 км., до Золочева — 40 км.), можемо собі уявити, скільки моральних терпінь і матеріяльних втрат мусить він понести на те, щоби вкінці діждатися уневинюючого вироку.

„Русскій Голос" про польонізацію

„Русскій Голос" в ч. 11 приніс п. з. „Дивні домагання" отсю замітку: Польські суспільні організації м. Львова урядили 14 с. м. великі збори, присвячені справі відношення зукраїнізованих гр.-катол. ерархій й духовенства до Р. П. Ті збори ухвалили м. ін. дивні і для наших часів, коли люди привикли вже нічому не дивуватися, резолюції з домаганням принятя Поляків до гр.-катол. духовних семінарій та богослужень у польській мові. Тому що греко-католиків польської національности, може за поодинокими виїмками, в нас нема, не дивлячись на всі намагання відомих польських кругів „сфабрикувати" їх, то греко-католицька Церква не потребує ні священиків польської національности, ні польських богослужень. А щоб зробити добрий почин, ми зі своєї сторони предложимо польським римо-католикам завізвати кількох русских священиків (заграницею їх можна знайти) і попросити їх служити в костелах по словянськи. Хосен з того буде безсумнівний, бо тоді польські вірні хоч дещо будуть розуміти в богослуженні. Се зближить їх до костела і віри, від яких вони чимраз більше віддалюються, особливо задля чужої і незрозумілої їм латинської мови в римо-катол. богослуженнях. Маючи на увазі все частіші познаки релігійного індиферентизму, який ширить ся в польській католицькій суспільности, думаємо, що польським діячам належалоб скорше занятися тою справою, як турбуватися спасенням наших душ в польській мові. Бо напевно йде тут не про фіктивних Поляків греко-католиків, а просто про польонізацію Церкви руського народу та його самого.

Розбиття серед польської молоді

Тепер є вже 17 політичних організацій польської молоді.

З першого числа нового польського тижневика „З е с п у л" (Варшава) довідуємося, що тепер є аж 17 політичних організацій серед польської інтеліґ. молоді. Ось вони вичислені „Зеспол'ом" у трьох головних групах: І. Праві з давної опозиції: молоді НПР, підлягають Партії Праці, Відродження (католики), Секція Молодих Н.Д., Звязок Молодої Польщі, ОНР „АБЦ", ОНР „Фалянґа". ІІ. Пілсудчики: а) лівиця: Стов. Молодої Синдикалістичної, СМС [д. ЗПМД — лівиця], Молодь Сус.-Демократична (Львів), Звязок Поль. Молоді Дем. (ЗПМД), Леґіон Молодих; б) правиця: Великодержавна Думка („Мисль Моцарствова"), Зв. Молод. Народовців. ІІІ. Лівиця, що виводиться з давної опозиції: ОМС „Жице" (комуна), ЗНМС (Зв. Незалежної Молоді Соціялістичної), Виділ Молодих ППС, Секція Молодих Демократичного Клюбу, ПАМЛ (Поль. Акад. Молодь Людова). Разом 17. — З того українська молодь повинна брати собі таку науку, щоб у розбитті не наслідувати польської молоді.

Литва й Німеччина

Вечірна „Хвіля" в ч. 1098 доносить: Коментарі німецької преси про полагодження польсько-литовського конфлікту не можуть затушувати першого враження, якби такий оборот справи був для Німеччини свого рода розчаруванням. Вичувається виразно між віршами штучне вдоволення, яке виявляється в Берліні. Потверджують се враження коментарі офіціяльного Німецького Кореспонденційного Бюра, яке видало знаменний комунікат про „пригноблююче враження", що його мало викликати порозуміння з Польщею в литовських політичних кругах, серед яких переважає опінія, що „Литва пішла фальшивим шляхом". Супроти того Німеччина виступає поспішно з новою офертою до Литви, щоб завернула з того фальшивого шляху й віддалася під опіку Німеччини. „Віра в слушність дотеперішньої орієнтації Литви в сторону Франції й Росії як найліпших ґарантів незалежности Литви та вірности для Союзу Народів, зазнала сильного удару" — читаємо в німецькім комунікаті, який робить враження, немовби суверенність Литви по порозумінні з Польщею стала під знаком запиту. Інший німецький комунікат наводить голос посла в Клайпеді Пакаліюстіца, в якім він упоминає Литву, щоб зійшла з того фальшивого шляху й шукала спертя на Німеччину.

Господарські наслідки „Аншлюсу"

„Neue Züricher Zeitung"

Великий швайцарський щоденник „НЦЦ" пише м. ін.: Німці застали в Австрії 243 міліонів шілінґів в золоті і 161 в девізах, разом 404 міл., коли Німеччина мала всего 71 міл. в золоті, 110 міл. в девізах і 120 міл. ще не доставлених їй девіз. Отже мала Австрія була богатша в ґотівку від великої Німеччини.

„The Financial News"

Також сей англійський поважний часопис потверджує, що Австрія становить активну позицію для Німеччини. Крім значної ґотівки вносить Австрія додатний платничий білянс, великі запаси лісів і зелізної руди та гарне молочарство. Але туристика, яка давала Австрії гарні доходи, тепер правдоподібно підупаде. Через заняття Австрії 5 дальших держав входить в економічну орбіту Німеччини: Угорщина, Болгарія, Югославія, Ромунія і Ґреція. Ні одна з тих держав просто не може собі позволити на непорозуміння з Німеччиною, бо Німці спотребовують половину вивозу кождої з них. Та се тільки посередне скріплення Німеччини. А безпосередно Австрія принесла Німеччині крім значної ґотівки засоби доброї зелізної руди, які оцінюють на 240 міл. тон в часі, коли німецькі поклади тої руди вже слабі. Крім того 3 міл. гектарів ліса і великі резерви водних сил.

ревені в роді таких: „вільно бути патріотами священикам французьким, німецьким і польським, чому не вільно і нам українським?"

Чейже нарешті зрозуміють, що патріоти не лиш вони, що за свою улеглість для світських верховодів удостоїлися від них патріотичного патенту, але також і їх собрати, що хоч не такі „здисциплінованні члени суспільности", як вони, хоч не йдуть сліпо за світським проводом, але стоять непохитно і недвозначно при своїому Епископові і під Його проводом та вказівками служать також свому народови і народній справі. І то служать далеко лучше і хосенніше, ніж вони, що сліпо вислугуються світським ліберальним верховодам, які не респектуючи у прилюдному, народньому життю католицьких засад, зводять нарід на манівці і замість хісна приносять народній справі лише необчислимі шкоди.

Священик з Поділля.

Гумор. — Ви чому не повідомили поліцію, що з вашого помешкання зникли річи? — Бо ще не знаю, чи тут був вломник чи коморник.

Англія не хоче попектися

„Таймс", головний орган В. Британії, всеціло одобрює політику „неспечування собі пальців", яку веде Чемберлен. Без огляду на всі поголоски, які кружляють у звязку з буцімто скріпленим італійсько-німецьким встряванням в Еспанії, нема ніяких доказів, що теперішний наступ ґен. Франка ведеться при помочі сил, які досі не брали участи в воєнних діланнях. Англійське правительство поступає зовсім правильно, основуючи своє поведення на точній інформації, а не на сплетнях з марсильських чи тулюзських каварень: воно думає, що північну армію Франка, яка освободилася після завоювання Ґаліції і провінції Басків, перекинено на арагонський фронт.

Політична криза у Франції

„Журне Ендістріель" пише:

Блюм зробив великий блуд обстоюючи конечність здійснення національного обеднання „довкруги Народного Фронту". Одно з двох: або ся формула позбавлена якогонебудь сенсу, або вона доказ тенденцій зовсім противних ідеї національного обеднання.

„Репіблік" пише:

Від засідання палати залишилося таке враження, що небезпека, якій підлягає нація, не тільки не зменшилася, але навпаки, зросла! Ті дрібні суперечки, те намагання обороняти найбільше низькі інтереси!... Вистарчить згадати виступ Ксаве Валля, який заявив при кінці своєї промови, що ніяка співпраця неможлива з чоловіком, „якого раса має на собі пятно Божого проклятя" (себто з Блюмом). Еріо, який був предсідником засідання, зробив жест обридження. Якби й не було, Париж — іще не головне місто німецької провінції!...

Кінець нормалізації Німців

у Чехословаччині.

Провідник німецької партії „Бунд дер Ляндвірте", якому партія дала повновласть у справі рішення про дальшу долю партії, постановив ось що: 1) „Бунд дер Ляндвірте" виступає з правительства. Спроба дійти до національного заспокоєння суттєвих прав судетсько-німецької національної ґрупи шляхом співпраці з правительством не вдалася. 2) „Бунд дер Ляндвірте" вступає до судетсько-німецької партії під проводом Генляйна. Розвиток подій в останніх часах вимагає одностайного виступу і рішучого зусилля всіх національних сил. — „Бунд дер Ляндвірте" має 5 послів у соймі, супроти того репрезентація судетських Німців Генляйна зросла до 49 мандатів. Подібні тенденції як у „Бунд дер Ляндвірте" зарисовуються в німецькій християнсько-суспільній партії (6 послів) і в партії німецьких соціял-демократів (16 послів). Крім того повновласник німецької ремісничої партії Альойс Штенце розвязав партію і візвав усіх членів увійти в склад партії судетських Німців під проводом Генляйна.

Важні наради анг. правительства

Англійська рада міністрів відбула наради над політичним положенням в Европі. Обговорили 4 головні точки: 1) Положення в середній Европі в звязку з прилученням Австрії до Німеччини. 2) Положення в Еспанії в звязку з успішною офензивою ґен. Франка, зокрема в звязку з бомбардуванням Барсельони. 3) Положення на Середземнім морі в звязку з евентуальною виграною ґен. Франка. 4) Окреслення англійських зобовязань до чинної помочі й участи Англії в евентуальних европейських війнах.

Адвентисти 7-го дня

IV. Адвентисти відкидають образи і хрест. *)

Друга особливо ярка жидівська риса в науці адвентистів се відкинення образів і св. Хреста. Образи відкидають і напр. лютерани, але задержують знак св. Хреста в своїх святинях, впрочім таксамо, як і святкування неділі. Суботники виразно вже зраджують жидівське походження своєї науки в відкиненні неділі і хреста. Вони й не хрестяться, таксамо, як і Жиди. Узасаднюють таке своє поступовання в ось який спосіб: Господь Бог, даючи Мойсеєві десять заповідей виразно наказав, не робити ніякої різьби ні не малювати образа.

„Не будеш мати інших богів крім Мене. Не будеш собі робити різьби, ані ніякої подоби, що на небі вгорі, і що на землі внизу, і того, що в водах під землею. Не будеш їм кланятися ані служити; Я твій Господь Бог, могутний, ревнивий, що карає гріхи батьків на дітях до третього й четвертого покоління тих, що ненавидять Мене, і що чинить милосердя тисячам тих, що люблять Мене й заховують Мої заповіді“ (2 Мойс. XX 3—6). „Пильнуйтеж добре ваших душ. Ви не бачили ніякого образу в день, як промовляв до вас Господь на Хориві з середини вогню; щоб ви обманені не зробили собі різьбленого образу, або постаті мужчини чи жінки, образу всякої скотини, що на землі, або птиць, що під небесами літають, або повзуна, що лазить по землі, або риби, що в воді під землею живе; щоб ти, як знімеш очі до неба й побачивши сонце й місяць і всі небесні зорі та зведений обманом, не покланявся їм та не служив тому, що сотворив твій Господь Бог на послугу всім народам, що під небом“ (5 Мойс. IV 15—19).

З отсих місць св. Письма адвентисти-суботники висновують такі заключення: 1) Господь Бог назавжди заборонив різьби й образи в богослуженні, 2) уживання образів та різьб і віддавання їм почести — се поганство, ідолопоклонство. Хто отже віддає честь іконам, той спротивляється Божій заповіді, се не християнин, але поганин, бо то погани кланялися образам і різьбам (ідолам).

Така наука адвентистів незгідна зі св. Письмом, ні навіть зі здоровим розумом.

Колиб так поступати, як навчають суботники, то не вільно булоб мати ніякого образа ні в хаті, ні в церкві — і справді адвентисти-суботники не мають їх. Та се виразно суперечить св. Письмові. В богослужебних приписах Господь Бог приказав Мойсеєві:

„Зробиш також двох херувимів золотих і кованої роботи, по обох боках пророчні. Один херувим нехай буде з одного боку, а один з другого. Оба боки очистилища нехай покривають як простягнуть крила й заслонять очистилище, і нехай глядить один на одного, з обличчями зверненими на очистилище, що ним має бути накрита скриня, в яку вложиш свідоцтво, що його тобі дам. Звідти буду приказувати й говорити до тебе зверху очистилища, і з-поміж обох херувимів“ (2 Мойс. XXV 18—22).

Знаємо зі св. Письма, що Мойсей справді вирізьбив херувимів так, як велів Бог (2 Мойс. XXXVII 7—9). Знаємо також, що Бог говорив із-поміж херувимів і звідти сходила Його слава (Єзек. IX 3). У видінні нового храму Господнього бачив пророк Єзекіїл різьблених херувимів, кождого з двома обличчями: людини і льва (Єзек. XLI 18—20, 25). Відносно християнства маємо вказівки в св. Письмі на хрест як символ почитання: він називається в євангелії „знак Сина Чоловічого“ (Мат. XXIV 30), а св. Василій Вел. свідчить, що почитання образів таке давне як і християнство.

Бачимо отже виразно, що св. Письмо не відкидає образів і різьб, як се роблять суботники. Тим самим і ся точка їх науки незгідна зі св. Письмом. Видко тут ясно, що вони проповідують не євангельську віру, але ненависть до хреста й образів. Ми християни-католики знаємо, кілько чудес діється при чудотворних образах чи розпяттях. Сектанти хочуть видерти католикам віру в заступство святих і почитання ікон, щоби в сей тяжкий час вірні не доступали тих численних ласк, що спливають на нас. Яка направду діявольська інтрига! Який страшний плід ненависти до св. Хреста!

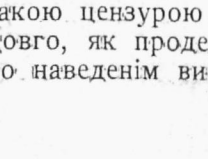
Отже наведених місць св. Письма не можна розуміти так, як розуміють адвентисти. Цілий уступ про різьби так в однім, як і в другім місці 2 Книги Мойсея се пояснення до заповіді: „Не будеш мати інших богів крім Мене“. Заборона та цілком зрозуміла на тлі тодішніх відносин. Жиди з усіх боків були окружені поганами, що не знали правдивого Бога й почитали богів фальшивих, сотворіння замість Сотворителя. Жиди були сильно наражені на ту небезпеку й конечно треба було заборонити їм роблення різьби, щоб тим самим не попали й у блудну віру. Яке доцільне було таке заряджання, показалося скоро після проголошення заповідей. Ось що росказує про се св. Письмо:

„Як нарід побачив, що Мойсей загаявся (на розмові з Богом на горі, К.) зійти з гори, згромадився перед Аароном і сказав: Встань, вчини нам богів, що йшлиб перед нами; бо Мойсееві, тому чоловікові, що вивів нас з Єгипетської землі, не знаємо, що сталося. І сказав їм Аарон: Візьміть золоті ковтки з ушей ваших жінок і синів і дочок і принесіть до мене. І вчинив нарід, що приказано, і приніс ковтки до Аарона. Коли він їх дістав, перетворив їх робом відливання, і зробив із них литого телця; і вони сказали: Се твої боги, Ізраїлю, що вивели тебе з Єгипетської Землі. Коли се побачив Аарон, побудував жертівник перед ним, і кликав голосом окличника, кажучи: Завтра празник Господній. І встали рано й жертвували цілопалення й жертви примирення; і посідали люди їсти і пити і встали, щоб бавитися“ (2 Мойс. XXXII 1—6).

Вистарчило, щоб не було Мойсея сорок днів (2 Мойс. XXIV 18), щоб Жиди — навіть з первосвящеником Аароном! — відпали від Бога. Се вказує ясно, що поганські течії були дуже сильні між Жидами. Треба було отже дати їм не лишень окрему віру, але й окремий к у л ь т, щоб відвернути їх від поганства, й се Господь Бог зробив через Мойсея. Тому Бог заборонив Жидам творити різьби й образи, бо тоді пануючою вірою було поганство. Цілком інакше мається справа з християнством, що побідило поганську віру; тому св. образи знаємо з катакомб і з-поза них, таксамо як і статуї (подоби), вже з І-го століття християнства. Те саме говорять і писані джерела. Крім вище поданого вислову св. Василія В. про старинність християнських образів маємо й інші свідоцтва з історії. Про стародавні фігури й образи Ісуса Христа і Святих пише найстарший церковний історик Євзевій (III—IV ст.) [7]) Се виходить, як цілком природне, також з наведених тек-

*) „Н. З.“ чч.: 1073, 1077, 1086 і 1087.

[7]) Pisma Ojców Kościoła, т. III, стор. 277, прим. 3, 328, 407.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флєгми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОСИП НАЗАРУК 25)

Вражіння з Волині

Бувають хвилі в житті народів, коли дуже малими средствами й уступками можна викликати великі й довго тривающі зміни настроїв, які капіталізуються опісля віками в найлучшім того слова значінні і на багатьох областях життя.

Такі хвилі переживала покликана до нового життя Польща. Переживала головно на Волині. Коли сегодня, по двацяти літах, думка переходить події на волинській землі і взагалі на землях за сокальським кордоном, то просто з дива не можна вийти, що в польській державі за ввесь той час не появився ні один державний муж, який перевівби справедливий зворот бодай одної сотої частинки тих дібр, які нашій уніятській Церкві, головно Чинові св. Василія Великого, несправедливо й віроломно зрабувала царська Росія. Вона насильством забрала сотки тисяч моргів землі, сотки церков і церковних будинків нашій Церкві й Чинові св. Василія Великого.

Якеж переломове вражіння булоб викликало на довгі століття між нашим народом та на цілім Сході взагалі, якби так між Поляками знайшовся був державний муж, що в свій час переперби такий природний і самозрозумілий зворот бодай кількох тисяч моргів землі, бодай 10 — 15 церковних будинків тим, що правно їм належиться всьо загарбане добро, себто нашій святій уніятській Церкві і її найстаршому Чинові, що близько 1000 літ працює на сій землі...

Та досі не знайшовся ніхто такий, що передбачивби значіння такого кроку.

А час пливе і не вертається.

Спадщина мститься і на людях і на „боярах“. Се нічого не значить, коли несвідомий народ плескає в долоні... Се часом тільки тимбільше трагічна лямівка страшного образу, який прочуваючі натури бачать наперед, хоч дійсність ще його не намалювала. Тут пригадався мені знаменитий вірш правдивого російського поета, написаний давно-давно перед упадком царської Росії:

„Настанет год, Расеї черний год,
Кагда царей карона упадьот,
Кагда детей, кагда невінних жон
Нізвергнутий не зашитіт закон“...

Цікаво, що російська царська цензура в царській Росії пустила до друку сей ясний прояв прочуття російського духа — і пускала се десятками літ навіть в часах тяжкої реакції. З того ясно, що в царській Росії не всьо було таке зле, як ми думали.

В Европі маємо тепер режіми, цензура яких не пустилаб до друку такого виразного предсказання кінця тих режімів. Не пустилаб навіть тоді, якби критика, що предсказувалаб їх упадок, була доброзичлива, а не злобна.

З того дальше ясно, що режіми з такою цензурою не продержаться так довго, як продержалася царська Росія по наведенім висше предсказанні... Далеко страшніший упадок несподіваний, ніж той, про який вільно писати.

Посол Б у р а референував далі. Говорив як з рільничих шкіл волинські хлопці вертаються до дому без знання, бо ні слова рідного в тих школах не чують, ні книжки рідної в тих школах не бачать. Виказував ясно як польські школи систематично відпихають волинську молодь від Польщі. Наводив вискази відомого польського діяча Волошиновского (оплески). Говорив про брак рільничого промислу на Волині та брак чесної торговлі. Говорив про брак добрих ремісників і про те, як лиха тандита заливає край, як обман душить нарід. Говорив про велику потребу ремісничих шкіл (оплески) і про потребу свобідного розвитку місцевої кооперації. Говорив про потребу свободи для ініціятиви в народних низах.

„Ми хочемо волинського регіоналізму, але нехай він буде і на селі!“

Говорив про ненормальний стан, який гальмує життя на Волині. Адже треба, казав, самоврядування і в кооперації! А тут і громади і солтиси не знають, що мають робити... Читає резолюції з „Волинського Села“ в Луцьку. Домагається від держави, щоб давала працю українським інтелігентам в державних і самоврядних установах.

Промовця густо оплескувала вся саля. Так і видно було, що збори цілком солідаризувалися з його критикою і з його вимогами. (Далі буде).

стів св. Письма. Тоді Господь Бог не був явився Жидам у видимій постаті, щоб собі не робили подоби й не впали в ідолопоклонство. Та в Новім Завіті Ісус Христос явився видимо, як Бог і Чоловік, а до того поганство кінчило вже своє панування й не загрожувало християнам так, як Жидам у передхристіянських часах. Отже устала небезпека відпадення до поганської віри.

Адвентисти свідомо не відріжняють католицького почитання образів і тенденційно мішають його з поганським ідолопоклонством. Се таке злобне балакання, що се кождий видить і розуміє неправду, але й на се дамо відповідь.

Передовсім що таке поганство? Поганство полягає не на почитанні з о б р а ж е н н я богів, але на почитанні б о г і в, а не одного, правдивого Бога. Отже суть поганства не в ідолах, а в віддаванні почести божкам. Хто такі ті божки — на се знаходимо відповідь у кождій книжці, де мова про поганську релігію. Поганські божки — се уособнення сил природи, або просто сотворених річей (нпр. вітер, сонце, місяць, небо, земля й т. д.). Тому поганство полягає на відверненні думки й душі від Бога, Творця світа й усього, що в ньому є, і звернення, привязання душі до сотворіння. „Бо пізнавши Бога, не як Бога прославляли, або дякували, але знікчемніли у своїх думках і затьмилося їх нерозумне серце. Бо запевняючи, що вони мудрі, сталися дурними. І заміняли славу нетлінного Бога на подобу образа тлінного чоловіка і птиць, і чотироногих і гадів“ (Рим. I 21—24). Отсі слова вказують на суть поганства. Ба, що більше: погани позбавлені Бога, „без Бога на сім світі“, як каже св. Павло (Єфес. II 12). Ідолопоклонство — се не лише привязання до інших богів, але взагалі п р и в я з а н н я д о д о ч а с н о г о з забуттям про Бога: „Бо се знайте, розуміючи, що ніякий розпустник, або нечистий, або лакомий, що є ідолопоклонство, не має наслідства в царстві Христовім і Божім“ (Єфес. V 5). Поганство отже — це привязання до сотворіння й відвернення від Сотворителя — а не почитання ікон чи різьб!

Почитання образів тоді булоб поганством, якби ті образи представляли поганських богів; алеж так не є — й тут бачимо свідоме воювання брехнею в адвентистів, що мають себе за праведних. Се така сама погана клевета на християн, як колись видумували старі погани. Ось якими способами воюють суботники! Та вже цілком виразно виявляється їх ненависть до св. хреста, символу нашого відкуплення. Хрест не зображує нікого, лише нагадує нам невинну муку нашого Спасителя. Навіть протестанти, що відкинули образи, залишили хрест у своїх святинях. Викидає св. хрест лише той, кого він болить, хто не є ніяким християнином, а лише підшивається під християнство.

Як це все розважимо й поглянемо на ті місця св. Письма, що їх наводять адвентисти на потвердження своїх блудів, то побачимо, що в тім місці мова про дійсне, правдиве поганство, а не про саме почитання образів. Господь Бог говорить тут про ненависть до Нього, що випливає з ідолопоклонства, отже про відкинення Бога; про поклін тому, що сотворив Господь Бог, а не поклін Творцеві. Ось се дійсне поганство, се справді заборонене, а не почитання образів правдивого Бога. Християни-католики почитають не самі образи, а того, чи тих, кого образи представляють. Погани почитали не ті образи, ідоли, але тих, кого образи представляли. Сам вияв почитання Бога може бути схожий, бо він звязаний з людською природою, що її Бог сотворив. Аджеж і Жиди мали святиню так як і погани, лише що Жиди шанували правдивого Бога, а погани ні. З того ще не виходить, що Жиди, маючи святиню, зле вірили...

Бачимо отже, що адвентисти й тут суперечні так зі св. Письмом, як і зі здоровим розумом.

І. Княжецький.

Важне для священиків!

Чи Ви знаєте, що найкращий журнал для греко-католицького Духовенства це

ДОБРИЙ ПАСТИР?

„Добрий Пастир“ виходить 4 рази на рік. Кожде число має около 80 сторін друку вел. 8°. На його зміст складаються с т а т т і з майже всіх ділянок богословських наук, дуже цікаві вибрані теми, розвязки ріжних душпастирських питань і випадків, дуже дбайливо зібрана хроніка з життя католицької Церкви взагалі і гр.-катол. Церкви зокрема, як також ріжних східніх католицьких і незединених Церков, цікаві вісти з місійних країв і з цілого світу. Накінець подана обширна бібліографія (рецензії й найновіші книжки та часописи). До кождого числа додається 16 сторін п р о п о в і д е й. „Добрий Пастир“ це журнал призначений для священиків усіх греко-католицьких Епархій в Европі та в Америці. Тому кождий священик повинен конечно замовити собі цей журнал, що редагований дуже цікаво й дуже багатий щодо свого ріжнородного змісту. Співробітниками є світські священики, ОО. Василіяни, як також ОО. Редемптористи. З великою користю прочитає собі кожде число цього тримісячника також кождий освічений с в і т с ь к и й католик. Тому всі, що хочуть мати справді корисну, милу й цікаву лектуру, повинні негайно замовити собі передовсім „Доброго Пастиря“.

Річна передплата в Польщі, ЧСР, Австрії, Ромунії й Мадярщині 10 золотих, поодиноке число 2.50 зол. — В усіх інших державах 15 зол. на рік. Редакція й Адміністрація: „ДОБРИЙ ПАСТИР“ СТАНИСЛАВІВ, ВУЛ. ПЕРАЦЬКОГО 11.

Спішіться з замовленнями! Приєднуйте нових передплатників!

Під скляним кльошем ГПУ

Відомий троцкіст Кибальчич (Віктор Серж), якого Совіти випустили на волю завдяки інтервенції французького письменника Ромен Ролян'да, заявив, що він не вірить у можливість істнування зорганізованого заговору з участю Рикова, Бухаріна, Раковського і Крестінського. Продовж останніх 15 літ, тобто від смерти Леніна, були вони постійно „під скляним кльошем ГПУ“. В практиці се значить, що всі чинности і рухи підозрілої особи ГПУ втягає і нотує в окремім виказі і то без перерви через цілу добу. Зазначується тут всі стрічі, телефонічні розмови, виходи з дому, приймання когонебудь у себе, ба навіть звичайні вуличні поздоровлення. Кибальчич переконався, що ГПУ при помочі того „виказу“ знає навіть про його найдрібніші діла й функції продовж ряду літ і обвинувачує його у (посередних) взаєминах з людьми, про яких істнування він довідався вперве з того виказу. На підставі сказаного Кибальчич доходить до висновку, що особи так високо поставлені в партійній єрархії як Бухарін або Крестінський не мали ніякої можности уникнути строгої контролі, бо були безнастанно „під скляним кльошем ГПУ“.

Становище англійських доміній

Анґлійське правительство звернулося було до правительств анґлійських доміній з запитом, яке їх становище до актуальних справ европейської політики. Правительства доміній відповіли, щоб Анґлія якнайменше анґажувалася в европейські справи. Анґлія повинна ужити свого впливу і порадити Чехословаччині, щоб дала судетським Німцям широку автономію.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Преосвященого Йоана Лятишевського, станиславівського епископа-помічника, приняв на приватній авдієнції Папа Пій XI. (ПАТ).

Кардинал Інніцер, який відвідав канцлера Гітлера в часі його побуту в Відні, видав пастирський лист до вірних. В ньому переповідає свою розмову з Гітлером: кардинал висказав свою радість з прилучення Австрії до Німеччини та заявив, що австрійські католики співпрацюватимуть над розбудовою великої Німеччини. Гітлер відповів на те: „Церква не пожаліє своєї відданости державі“. Відтак кард. Інніцер взиває католиків до позитивної праці для німецького народу і держави. Лист кінчиться словами: „Памятайте слова Святого Письма: Віддайте кесареві, що кесареве, а Боже — Богу. Від сегодня духовенство і вірні мають піддержувати великонімецьку державу й її вождя. Боротьба, яку вождь веде з большевизмом і його праця на славу і велич Німеччини, відповідають волі Провидіння. Поручаю духовенству здержатися від усякої політичної роботи й виконувати виключно релігійну місію“. (Н. Ч.).

Б. комбатанти кардиналами. Між пятьма недавно іменованими кардиналами аж три мають за собою жахливі пережиття на фронті з часів світової війни. І так кард. Жерліє був офіцером французької армії; тяжко ранений у битві над Марною попав у німецький полон і щойно після повороту з нього покінчив богословські студії і в 1921 р. висвятився. На італійському фронті були сегоднішні кардинали Піяцца і Пелеґрінетті. Вони були військовими капеляна-ми фронтових італійських військ.

Ромунське правительство, на чолі якого стоїть тепер патріярх Мирон Крістеа, докладає всіх зусиль, щоб приневолити широкі маси православних регулярно ходити до церкви. По думці останніх розпорядків усі державні урядники мусять кождої неділі і свята вислухати Службу Божу. Той сам обовязок відноситься до молоді.

Східні Місії (Ле Міссіон Оріянталь) в Парижі відкрили марійську виставу, на якій знаходяться експонати дуже великої артистичної й історичної вартости. Дорогоцінні предмети походять з Росії, Палестини, Константинополя, Єгипту і т. д. Відкриття вистави довершив папський нунцій архиепископ Валері. У вступнім слові, виголошенім з приводу відкриття, підкреслив він, що католики й православні мають той самий культ Преч. Діви Марії.

Статистика віроісповідань на землі. По даним оголошеним у статистичнім річнику Союза Народів населення земної кулі виносило з кінцем 1937 р. 2 міліярди 100 міліонів осіб. Під віроісповідним оглядом на першому місці стоїть католицизм (19% усього населення земної кулі). Другу могутню ґрупу представляють визнавці Конфуція (16%), далі слідують мусулмани (13%), визнавці індійських релігій (12%) і буддисти (11%). Всі протестантські секти мають разом 9% населення, православні 7%, Жиди 0.9%. Решту, себто коло 12%, становлять усякого рода погани, безбожники і ріжні вільнодумці.

Богородице Діво в 150 мовах світа. З Святої Землі звідомляють, що на горі Рафал, віддаленої 25 км. від Єрусалиму, побудовано церкву присвячену Преч. Діві Марії. На мурах святині виґравіровано Богородице Діво в 150 мовах світа.

Коломия, 2. III. 38. П. Т. Пром-банк. Прошу й на цей рік дописати мені дивіденду від вплачених уділів — на рахунок нового. Минулого року мав я від моїх **8 уділів зл. 10. — а цього року вже зл. 14.** — За два роки придбав я з дивіденди **новий уділ** і крім свідомости, що **підписуючи уділ Пром-банку, співділаю теж при розбудові рідного ремесла, торговлі й промислу,** маю ще й певність, що **уділ Пром-банку це найкраща льоката капіталу.** —З поважанням. — Іванюх.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

БОЙКИ

Спроба характеристики вдачі того нашого племени.

Здавалосяб, що села положені в горах ще „невинні". Та я, що саме живу в гірському бойківському селі, не сказавби про них так підхлібно. В селі, навіть гірському, відчувається опір всякому авторітетові й ігнорування його чи не більше як в місті. Головний тут подвижник молодь — і то почавши від хвилі, коли опустить шкільну лавку. Скінчивши школу, чи навіть не скінчивши її, уважає себе такий ексшколяр вже парубієм. З парубоцтвом товаришує й у всьому парубків сліпо наслідує. Вправді вони ним нехтують, але мимо сего він все і всюди тягнеться в їх хвості. На „грайки" т. є. танці з музикою йде, хоч не танцює ще там, старші не допускають його, під хижою (хатою), де є грайки, співає, вертаючись з грайок співає, до корчми на ліпшу їду як вдома заходить, на курення заходить, на „вечірки", тобто на гутірки заходить, до ліса красти дерево на „клепки" (метрові куски) ходить, коней до ліса в ночі, коли батько спить, по грубше дерево виведе, словом — відома йому майже кожда ділянка „праці" нинішнього старшого парубка.

Загал селян в мойому селі та у многих інших сусідніх селах тяжкий до праці. Недбайливий навіть за своє власне добро. Щасливий, як прожие нині. Про завтра не журиться. Але причина цего не виключно нинішній час, а частинно, може й у більшости, вдача Бойків.

Бойко як скаче „по легоньки", — так іще легче працює. Є лиш одиниці рухливі, запобігливі й ті добре стоять матеріяльно. Тяжкий до праці загал бідує. Хлібом для Бойка є вівсяний ощипок. Сего року й того не буде їсти, бо овес у 2/3 частях не зародив. Хліб житний їсть Бойко хіба у врочисті, рокові свята й на весіллях. А жито й тут в горах вправді не надзвичайне, але росте. Тільки треба коло него щиріше й довше як коло вівса попрацювати. А сеї терпеливости й приложення до праці у Бойка брак. Бойко оправдує себе в отяжілості до праці „браком часу", якого у него аж занадто (бо до міста йде тижнево непотрібно й два рази), та неплідністю землі. І спокійний! Бойко не хоче знати, хоч йому говориться, що є місця в світі ще більше гірські, а люди живуть там краще як Бойки. А живуть краще завдяки своїй запопадливости і щирій праці.

Як Бойко „дорожить" часом, доказує ще й се, що прийшовши до кого в селі зі справою прямо про справу не говорить, навіть говорить, що — з нічим прийшов. Аж по якому півгодинному говоренні про се й те говорить про властиву справу. Раз я не втерпів вже такій відповіді: „нічого не прийшов" — і йду з хати, хоч знаю, що селянин напевно має до мене справу. А він за мною: „Та я маю справу до вас, верніться!"

Або знова як Бойко вибереться в неділю рано, вправді це рано звичайно около полудня, до церкви, то вертається домів аж вечером.

І найбідніший Бойко зачинає ярувати, робити сінокоси й збирати осінню з поля з найбогатшим, тай таки з ним і кінчить. „Фірейку" (малу фіру) сіна „робить" тижнями.

Звідси й недоля в більшости Бойків.

В мойому селі є до 50 таких господарів, що маючи 6—9 моргів поля крайно бідують. Чому? Бо працюючи в місті, яке віддалене 7 км., занедбують господарство. Тягне їх до міста ніби легка тай ніби поплатніша праця. Лекша, не перечу, але не поплатніша, а ще більше — не шляхотніша від господарської. Та як добром, так іще більше злом раз налите серце в вік не прохолоне. Раз селянин-Бойко закоштував в місті Турці жидівського хліба, то не може без него обійтися, хочби як йому представляв неконечність а навіть шкідливість ходження до міста. Щось в місті заробить, а два рази більше вдома на господарстві стратить. Тратить і тому, бо не потрафить і навіть не хоче обчислитися. Коротка у него відповідь: „заробляю, бо от приніс се й те з міста".

Бойко і в заробітках максималіст. Хоче або богато заробити, або як мавби менше чи ще гірше мало заробити, то зовсім не буде робити. Буде голодувати, а не буде робити.

Бойко не знає навіть свому, як каже „найблизнішому", зробити щонебудь з чемности. Щонебудь кому робить, то робить з метою: „до ут дес". На Бойківщині нема взаїмного помагання собі в полевих чи домашніх працях, як на Гуцульщині. Тут на Бойківщині, як є дві чи одна душа в дома, то та мусить сама собі от прим. викопати бульбу, хочби копала її й два місяці. Інші, що давно викопали, не підуть без заплати помогти.

Бойко тяжкий до якоїнебудь орґанізації. Се чудо, коли щонебудь зробиться з ним в орґанізаційнім ділі.

До всякої, хочби й найідейнішої предкладаної йому справи підходить з матеріяльної точки. Тимто й „заплелося" тут на Бойківщину православя. „Відправа, проповідь і все інше як си хоче, аби лиш туно", говорить Бойко.

Тимто й дійсно всякий ідейний (в розумінні добрім) працівник на Бойківщині це справжній каменяр. І те, що тут доброго дасться зробити за 10 літ, деінде — не на Бойківщині — дасться зробити в 5 або 10 разів коротшому часі.

Бойко під сильним впливом Жидів. Тут на Бойківщині Жиди в більшости сіл посідачі більшої кількости землі. От в такій Турчанщині в селах: Шумяч — дідич Жид Найтух, в Яблінці Нижній — дідич Жид Файлер, в Турочках Нижних дідич Жид, теж Файлер. І так майже в кождому селі турчанського повіту. І Жид надає тон в селі. Він рішає при всяких виборах, він мішається навіть у справи Церкви й релігії. Деякі з них аґітують навіть за схизмою. Причина аґітації — хотіння держати нашого селянина все ще в темноті.

На Бойківщині є ще великий наклін до пиянства. Дуже часто бачиться в Турці наших селян „заганяючих качки". А весілля в більшости, хоч яка дорога горілка, не обходяться без неї. Був час, що Бойки пили страшно денатурований спірт. Той до Турки ваґонами приходив. Та від часу, коли в фабриці денат. спірту домішано якийсь середник, що спричинює розвільнення в жолудку, Бойки перестали пити „ханджу" (денатурат). До згаданого часу не лиш осліплення, але й смерти від „ханджі" не боялися.

Богато є сіл на Бойківщині, в яких вкорінена крадіж. До таких сіл в турчанському повіті належить: Яблінка В. і Н., Шумяч, Присліп і інші. У тих селах є люди, які крадіжи не уважають за щось ганебне. Злодіїв таксамо мило бачать в товаристві, як і незлодіїв, ба навіть миліше, бо ті мають гроші. Головно цвите тут лісова крадіж. Найбільше в найпоганішу хвилю на світі, зн. коли в літі найбільші громи бють і ллє зливний дощ, а в зимі найбільший мороз і найгірше курить снігом, виправляються до ліса. Вони тої гадки й так воно в дійсності є, що в таку пору тяжко дослідити злодія й крадіж, бо дощ і сніг затирають сліди. Теж не чужа їм крадіж по коморах і стайнях. Звірився мені один постерунковий в Турці, що в одному році, мабуть 1936, мали занотованих на команді понад 4.000 случаїв злочинів і переступств, в тім найбільше случаїв крадежи. А до постерунку турчанського ледви чи належить 5 сіл. Крадіж на Бойківщині в деяких селах була все, а тепер є майже в кождому селі страшною язвою. І майже нема способу, щоб се спинити. Крадуть навіть шкільні діти. Крадуть каламарі з чорнилом, зшитки, пера. Знаю це з оповідання учительства. Оповідала мені одна учителька, що кілько разів всадить в ручку нове перо, то сейчас в часі її відсутности, чи в часі перерви, чи з відходом одного степеня, а приходом другого, все хтось з учнів (учениць) вийме нове перо, а всадить своє старе. Винайти виновника тяжко, бо у закритті його всі солідарні.

Школи Бойки недоцінюють. На загал фреквенція у них дуже слаба. А щоб Бойко послав дитину до середньої школи, про те нема що й говорити. Є в мойому селі кілька таких ґаздів, що мають близько по 50 моргів землі. Ґімназія й не надто коштувалаб, бо син мігби, як і жидівські діти, взявши кусок хліба до кишені, доїздити до Турки зелізницею, бо зелізниця є в місці. А чи дасться котрий з тих ґаздів намовити, щоб се зробив? Де там! Вправді мусівби ще заплатити чесне за науку, але й у тім, за вставленням наших людей, маючих голос в ґімназії, малиб полекшу, бо зниженоб чесне. Та щож, всяке говорення тим ґаздам щодо посилки синів до ґімназії то кидання горохом об стіну. Їх відповідь: А хто буде пасти і годувати худобу? І до виділової школи не хотять післати, бо місячна зелізнича карта коштує 2 зл. Бойко хотівби, щоб наука дитини нічого не коштувала, а навіть, щоб йому ще за посилання дитини до школи заплатили. Вправді загал бойківських дітей тупий, але котра дитина здібна, то вже надзвичайно здібна. Якби така дитина скінчила середню й високу школу, а ведена була весь час в дусі Христа й Його св. катол. Церкви, то сталаб світилом Церкви й народу. Таких вже Бойківщина видала: Др Копач з Мшанця, повіт Турка, проф. Филипчак, о. Ізидор Луб ЧСВВ з Турочок, пов. Турка, Степан Сас Дубравський з Топільниці, повіт Турка й інші.

Та мимо всего й на Бойківщині, вправді черепашиним кроком іде все до кращого. Народ стає щораз свідоміший і релігійно й національно. Віра перестає бути звичкою, а стає розумною й необхідною потребою чоловіка. Поява православя на Бойківщині дала привід укр. катол. духовенству до інтензивнішої праці над катол. освідомленням повіреного йому стада і до нац. освідомлення тогож... В селі, де є православя, є схизматики-русофіли, але є, як противага їм, також свідомі горячі католики Українці. Щойно якби „католики" стали католиками й Українцями по появі православя! Відомі сили, кидаючи між нас православя, хотять зло зробити нашій гр.-катол. Церкві й нашому народові. Та своєї ціли не осягають, бо через кинення вогню між народ в формі православя, — тойже в наслідок сего в більшости прозріває й релігійно й національно. Також кинення другого вогню між тутейший наш народ в формі польського шляхецтва не осягає своєї ціли, воно сильно заломлюється, об чім доходять слухи з турчанських шляхотських сіл. Новість бавить, але не довго. Видять шляхтичі, що нема зі „шляхецтва" нічого реального тай зачинають вицофуватися відти, куди влізли. Тай панам вже надоїло робити з Бойка „шляхціца", коли Бойко все був Бойком тай остане Бойком. (Тут пропускаємо дещо з цензурних причин. — Ред. Н. З.).

В парі з реліґ.-католицьким і національним освідомленням Бойків піде й уморальнення їх. Ідеєю Бойка перестає бути нажива, курення й пиття за гроші здобуті відомим способом. Його ідеєю стає справдішня ідея, — ідея Христа й здорової більшости українського народу.

Для него перестане бути осоружна

школа як така, хіба з приводу браку науки в ній в його рідній мові.

Жид перестане бути для него тим, якому одиноко треба вірити й лиш у него шукати поради.

Коли так буде скрізь, тоді в великій будівлі, яка в недалекому майбутньому з певністю стане (пропускаємо з цензурних причин), відіграєш Ти, Бойківщино, ролю одного з могутніх каменів у тій великій будівлі, що дай Боже, щоб скоро сталося. — Вчк.

Примітка Ред. „Нової Зорі“: Містимо сей допис з тим, що деякі критичні завваги Вп. Автора видаються нам рішучо за гострі. Нпр. всі законодавства культурного світа і всі справедливі судді признають ділання під невідпорним примусом, коли бідний чоловік не має за що купити дров, щоб загріти дітей в замерзлій хаті і возьме собі трохи палива з великого ліса та притім не нищить деревостану. Отже коли говориться про камеральні ліси, серед яких у нужді та студені живе убогий народ, то переступства на тлі забирання дров з таких лісів треба, на нашу думку, поблажливо оцінювати з ріжних причин. Розуміється не не значить, щоб похваляти крадіж, але всі обставини бідних людей треба брати під увагу. Подібно мається річ і з пороком лінивства в народі. І тут не вистарчає саме ствердження істнування такого пороку: треба ще застановитися над причинами, чому в одній части краю чи племени порок лінивства менший, а в другій части більший, а подекуди в тім самім племени його зовсім нема і люди належать там до дуже робучих і рухливих. Нпр. ми самі знаємо такі бойківські села, що їх люди своєю рухливістю і господарною запопадливістю до війни перевисшували не лише всі інші українські села, але могли рівнатися з найрухливішими і найкультурнішими чужинцями. Знаємо нпр. бойківські спілки для торговлі овочами, які утримували постійний звязок зі Львовом, Краковом, Віднем, Білгородом, Софією й Парижем. Така рухливість і здобуття значного майна не свідчить про лінивство Бойків. У всякому разі добре булоб справу характеристики того, на нашу думку, солідного хоч місцями дуже занедбаного племени публично насвітлити з ріжних сторон. Автор сих стрічок вправді Подоляк, але кілька літ жив на Бойківщині і як канд. адв. щодня стрічався з Бойками тай виніс враження, що се племя далеко здібніше ніж виглядає на перший погляд, а голова риса вдачі того племени в порівнанні зі всіми іншими українськими племенами — найбільша скаля противенств. Для вияснення тої цікавої і важної справи отвираємо дискусію над поміщеною статтею.

Нові видання

Католицька Акція 1. Львів 1938. Зміст: В обороні Єрархії й Церкви. — Др М. Дзерович: На грані великих епох. — о. Ір. Назарко ЧСВВ: Католицька виховна ідея. — Е. Тишинська: Жінка в радянській державі. — Др К. Чехович: Лібералізм і соціялізм. — Серед нових книжок і видань. — Католицьке життя в світі. — Хроніка. Ст. 32. Форм. 25×17.5 цм.

Пастирське Послання еспанських епископів про події в Еспанії. Зі вступним словом Високопреосв. Митрополита Андрея. (Відбитка з Архіепархіяльних Відомостей за грудень 1937 року). Львів 1938. Накладом Ґенерального Інституту Католицької Акції. Стор. 29. Формат 24×17.2 цм.

Осип Луквицький: **Новітне кріпацтво.** Земельна справа на Радянській Україні. Книгозбірня Католицької Акції, ч. 2. Львів 1938. Видавництво Ґен. Інст. Катол. Акції. Сторін 55+1 нпґ., формат 12.6×18 цм. Ціна 30 сотиків.

І. О. Каблуков: **Основи неорганічної хемії.** Харків, 1937. Сторін 488. Ціна в оправі 7 карбованців і 75 копійок.— Се переклад з російського, велика книга з масою ілюстрацій. З точки погляду української термінольогії праця очевидно цінна і вимагала дуже багато труду. Тираж 5.000 прим.

Б. П. Кучеренко, Доктор теоретичної медицини: **Про ожиріння і парадоксально добру вгодованість при злоякісних опухах.** Державидав, 1937. Сторін 168. Ціна 6 карб. — Се мабуть одинока в українській мові монографія про затовщення, пера покійного вже професора медицини Кучеренка, заосмотрена у список новішої літератури на сю тему та в англійське і російське „резюме“. Тираж 1.000 примірників.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З листів до Редакції

У справі Бойків.

Хвальна Редакціе! В звязку з запитом в 18 ч. „Н. Зорі“, чи не заостро схарактеризував я Бойків, відповідаю: Думаю, що ні. За цими сторінками Бойків, які я подав в статті, я нарочно не шукав. Вони щоденно, а й богато разів на день впадали мені в очі. А як у поодинокого чоловіка хочу добачувати тільки добрі сторони, навіть дуже часто стрічаюся з закидом: „Ти (ви) всіх маеш (-те) за добрих“, так хочу бачити добрі сторони у спільноти, громади, племени. А коли сего не можу добачити, то мушу сказати правду: не можу.

Не знаю, чи ностальґію у Бойка можна назвати доброю його сторінкою? Або чи такою сторінкою можна назвати покору Бойка, що переходить у страшне рабство супроти чужих?

Я переглянув всі числа Літопису Бойківщини, т. є записки присвячені дослідам історії, культури й побутові бойківського племени, та в ніякому числі не стрічав я статті, в якій автор пробувавби сказати щонебудь про характер, вдачу Бойка. Видко, що не міг у Бойка щось такого цінного з того знайти, що мігби видвигнути. Впрочім я не пересуджую справи...

Читав я також праці Поляків про Бойків: А. Кучери, судді зі Самбора, й одного учителя з Дрогобиччини (того про бойківських шкільних дітей), назвиска сего учителя-автора не пригадую собі, та оба сі автори, може длятого, що вони Поляки, не висказувалися підхлібно про Бойків. За Поляком-автором про бойківських шкільних дітей питаю, хочу ще раз прочитати собі.

Сам ледви чи зможу написати з наведених причин другу статтю про добрі сторони бойківського племени, але когось, про кого міркувати-му, що може написати статтю про Бойків, знайде у них якісь добрі сторінки й схоче видвигнути, попрошу, щоб се зробив.

А при кінці моеї статті: „Бойки (спроба характеристики)“ прошу чи під П. С. чи під звіздкою (*) ласкаво написати:

Я зроду Бойко, бо родився на Бойківщині й жию від 15-ти літ в центрі Бойківщини, та не можу на жаль добачити у Бойків майже ніяких добрих сторінок духа, цінностей вимаганих в нинішньому часі Церквою й народом. Хто теж знає добре Бойків, а може підмітити у них добрі сторінки їх вдачі, характеру, нехай буде ласкав подати їх на сторінках преси. — Вчк.

Чи новий „аншлюс“?

„Парі Міді“ звідомляє про деяке занепокоєння над будучністю князівства Ліхтенштайну, положеного між б. Австрією і Швайцарією. Національ-соціялістичні круги цікавляться тою маленькою державкою з ріжних причин, між ін. тому, що княжа родина Ліхтенштайну в безнастанному контакті з архикнязем Оттоном Габсбурґським, крім того тому, що князь Франц фон Ліхтенштайн жонатий з донькою барона Ґутмана, Жидівкою з роду. Райхсбанк також заінтересований в новому „аншлюсі“, бо мале князівство має знамениту валюту і поважний запас девіз. Французький часопис пише, що доля малого князівства в руках Ґітлера і дра Шахта, директора Райхсбанку. (Князівство Ліхтенштайн лежить між австрійським Форарльбергом і швайцарськими кантонами Сен-Ґаль і Ґравбінден. До 1866 р. була ця державка членом Німецького Союзу. Від 1918 мав Ліхтенштайн митну унію з Австрією, крім того митну й валютову унію зі Швайцарією. Війська не має зовсім. Головне місто Вадуз, 1715 мешканців. Прапор має блакитно-червоний. Ліхтенштайн має 159 кв. км. з 12.000 мешканців, 76 на кв. км. Населення німецьке. Віроісповідання переважно римо-католицьке. Мешканці живуть з хліборобства).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВНИЧА КОМІСІЯ СОЙМУ приняла проект закона про втрату польського горожанства з такими поправками: 1) під закон підпадає тільки той горожанин, який перебуває за границею, отже приміненя закона відпадає, коли горожанин вертається до краю, 2) про відібранія горожанства рішає час неперерваної пятилітньої неприсутности в краю, 3) оречення про відібрання горожанства можна заскаржити до Найвисшого Адміністраційного Трибуналу.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВИБОРЧОЇ ОРДИНАЦІЇ до парляменту і самоврядних установ домагається на своїх вічах Польська Партія Соціялістична. Багато таких віч відбулося в краківськім воєвідстві.

ДО КАРТУЗЬКОЇ БЕРЕЗИ вивезено 12 осіб, 9 Жидів і 3 Поляків, за ширення неправдивих вістей в цілях спекулятивних у звязку з заграничною політикою Польщі.

АМБАСАДОР ПОЛЬЩІ В ПАРИЖІ запротестував проти становища значної части французьких ґазет у польсько-литовськім спорі.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЛИТВИ уступило. Військові круґи домагаються від президента Литви Сметони, щоб нове правительство було підпорядковане війську. М. ін. жадають, щоб премієром став міністр війни ґенерал Дірмантас.

ЛИТВА має після найновіших даних 2,549.668 мешканців. Столиця Литви, Ковно, має 106.794 мешканців (приблизно 1/3 числа мешканців Львова), м. Кляйпеда 38.545, Шавлі 24.684, Поневіж 21.442 мешканців.

ДО ҐІТЛЄРІВСЬКОЇ ПАРТІЇ Ґенляйна в Чехословаччині наплив членів тепер такий величезний, що незабаром готові зникнути всі інші німецькі політичні ґрупи в ЧСР. В члени тої партії вписуються Німці цілими ґрупами, селами і містами. Се наслідок прилучення Австрії до Німеччини.

В КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ великі впливи мають троцкісти. На однім з комуністичних зібрань на 260 приявних тільки 15 боронило Сталіна, решта була за Троцьким.

В НІМЕЧЧИНІ канц. Ґітлер зарядив на 10 квітня с. р. вибори до нового Райхстаґу на території цілої держави разом з Австрією. Ті вибори будуть получені з плебісцитом в справі прилучення Австрії.

НІМЕЦЬКИМ КОМІСАРЕМ ДЛЯ АВСТРІЇ іменував Ґітлер Кеплєра. Він має урядувати при німецькім міністерстві закордонних справ з титулом державного секретаря для справ особливої ваги.

МУССОЛІНІ дуже бажає скорого закінчення переговорів з Анґлією, а саме, щоб анґлійсько-італійський договір був підписаний перед візитою канцлєра Ґітлєра в Італії, яка має бути в першій половині травня с. р.

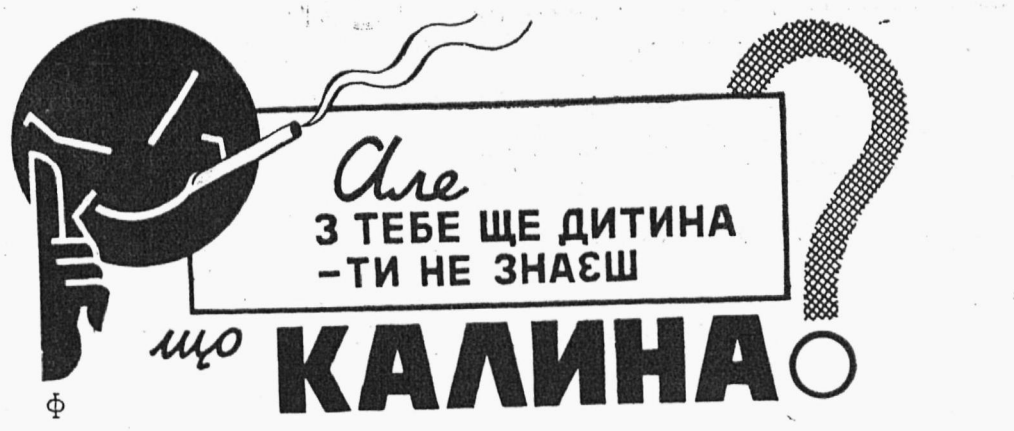
ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ домагаються, щоб Франція вислала військову поміч червоним в Еспанії.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА перервали знов фронт червоних коло м. Вальде Альґорфа. При тім повстанці взяли в полон 2000 червоних і здобули 300 машинових крісів. Здобуті становища були головною лінією червоних укріплень, яка боронила доступу до Катальонії.

СОЮЗ НАРОДІВ ДАЛІ РОЗЛЕТИТЬСЯ?По останніх заявах Чемберлена шведська преса почала кампанію, щоб або радикально змінити статут Союза Народів, або виступити з нього, бо тепер Союз Народів нікому ніякого забезпечення не дає і служить тільки на те, щоб великі держави могли ґрозити европейською війною.

ПРЕМІЄР ЯПОНІЇ князь Коное заявив, що Японія не думає звертати нікому територій, занятих в Китаю. Японці бажають зорґанізувати ті терени передовсім під оглядом господарським.

Політичний гумор. — Ви приїхали з Москви? — Так. — Чи тих 18 большевиків вже розстріляли? — Так. — Ну, а коли дальша серія ритуального убою?

НОВИНКИ

Львівська поліція перевела ревізію в помешканні пп. Гладких при вул. Кентшинського 35 та в українській кооперативі „Пласт" при вул. Городецькій 95. За чим шукали, не знати. Після ревізії арештували Володимира Гладкого, службовика кооп. „Пласт".

Кураторія львівської шкільної округи повідомляє, що прохання вчителів усіх родів шкіл про перенесення повинні бути вношені службовим шляхом найдальше до 30. IV. кождого року. Прохання, внесені по тім терміні, не будуть узгляднені при обсаджуванні посад у найближчім шкільнім році.

Важне для обезпечених і працедавців. Коли службовик або члени його родини втратять право до свідчень, передбачених законами про суспільне обезпечення у тому, що працедавець не зголосив працівника або не вплатив складок у властивім часі, працедавець обовязаний виплатити заінтересованому суму, яка відповідає вартости свідчень, що їх діставби працівник з суспільної обезпечальні, та винадгородити шкоди і втрати, які повстали з тої причини.

У Львові при вул. Мохнацького 42 протяла собі жили на руці 25-літня Віра Свенціцька, студентка львівського університету, дочка директора Українського Національного Музею. Її відвезли до лічниці. Причина розпучливого кроку невідома.

В Станиславові засудили на 6 міс. вязниці з завішенням кари на 5 літ гр. катол. священика з Іваниківки Володимира Винявського, якому акт обвинувачення закидав, що він при переписуванні родових назвищ матерей двох поборових змінив назвище „Павліковска" на „Павліківська".

Нові костели в Коломийщині. В Космачі повстав комітет будови р. катол. костела. В Молодятині зачали будову р. катол. каплиці. У Слободі Рунгурській збирають гроші на віднову костела, збудованого тому 50 літ.

Скалатське староство виселило з прикордонної смуги п. Будника, урядовця Українського Банку в Скалаті. П. Будник походить з Качанівки пов. Скалат, де має родину.

45 народніх шкіл мають вибудувати в найближчім часі в чортківськім шкільнім районі. Будову шкіл вестимуть громади своїм коштом.

Скарбову Палату мають створити незабаром в Тернополі.

Гумор. — Добре підхмелений чоловік побачив відбитку місяця в калюжі і заточившися голосно міркує так: Якже близько той місяць! Ну, добре. Але як я властиво дістався так високо?

Три нові костели повстануть заходом ТШЛ в отсих селах ярославського повіту: Красне, Шувськ і Монастир. Будівельний матеріял на костел у Монастирі жертвувала кн. Чарториска.

Меліораційний уряд в Ярославі розпічне в найближчім часі меліораційні роботи на терені повітів ярославського й любачівського. Плян робіт обіймає передовсім регуляцію ріки Любачівки на просторі около 60 км. Переведуть також регуляцію потока Солотва, допливу Любачівки, на просторі 20 км. і потока Завадівка на відтинку 18 км. Завдяки тим меліораціям поправиться стан землі на просторі 12.000 гектарів. Загальний кошт тих робіт винесе около 1,700.000 зл.

Віконне скло подорожіло значно з причини великого запотребування.

Рішенням волинського воєводи до пригранічної полоси влучено повіти рівенський, здолбунівський, костопільський, сарненський і кремянецький. Наслідки ясні.

Фабрику цементу „Волинь" урухомлено в Здолбунові. В ній знайшло працю кількасот постійних робітників.

Українець з Полтавщини Микола Міклуха-Маклай, який жив у рр. 1847—1887 і багато подорожував, вкінці опинився на островах Мікронезії на Тихому Океані, між папуасами. Вони так полюбили Маклая, що вибрали його своїм королем.

Вбивника р. катол. священика в Любоні, націоналіста Вавж. Новака, засудив познанський суд на кару смерти.

В Польщі є 800 кін, з того 47 мандрівних і 38 німих. В Німеччині є 5.500 кін, в Англії і Франції по 5.000, в Чехословаччині 1.500 кін.

Апеляційний суд в Познані засудив б. коморника Яна Бартковяка на 2 і пів року вязниці за спроневірення 5.300 зл.

В Могильні арештували урядника староства, 30-літнього Остаха, який працював у відділі для справ безробіття. Подробиці арештування держать покищо в тайні.

В Катовицях зачався процес б. державців міської різниці в Мисловицях: Фрухтгендлера, Казоня, Восковіча і Лянгера. Актом обвинувачення був обнятий також б. бурмистр Мисловиць, посол Карчевский, одначе його не видав шлеський сойм і тому його справу вилучено. Обвинуваченим закидають надужиття на суму поверх 1 міл. зл.

Канцлер Гітлер уповажнив всіх б. австрійських горожан, які постійно перебувають заграницею, взяти участь у плебісциті 10 квітня с. р.

Гумор. — Як довго знаєш ту гарну бльондинку? — Трудно відповісти на се питання. — Та чому трудно? — Бо як гарну знаю її від пів року, а як бльондинку від трьох тижнів...

Знимки з останнього процесу в Москві одержали всі фільмові бюра до додатку актуальностей з цілого світу.

В Австрії звільнено зі служби всіх суддів Жидів, яких назвища й ранґи подано до публичного відома.

Віденські книгарні вивісили нові мапи, на яких німецькі кордони переходять через Альзацію й Льотарингію, цілу німецьку Швайцарію, частину Бельгії й частину Чехословаччини.

У Сх. Прусії ствердженo, що там жиє ще 200 пар чорних бузьків. Та рідка птиця має в Прусії охорону.

Будову 139 воєнних кораблів зачнуть Англійці ще в сім році.

Вісім англійських учених вирушить в травні с. р. на великім німецькім гидропляні „Дорніер-Валь" в цілі дослідження підбігунових околиць між північно-східним побережжам Ґренляндії і Шпіцбергом.

Англійська промислова ґрупа, яка купила патент на новий спосіб видобування цукру з бураків від Б. Овена, б. директора інституту рільних дослідів при оксфордському університеті, виступила з процесом проти університету, домагаючись 750.000 фунтів стерл. відшкодування, бо той новий спосіб показався у практиці цілком безвартісним. Процес залагоджено полюбовно, редукуючи висоту відшкодування до 70.000 фунтів (около 2 мід. зл.).

Скіра черевиків удержиться в добрім стані, коли їх вечером насмаруємо пастою (кремом), а рано тільки вичистимо.

Гумор. — Чи наречений твоєї сестри богатий? — Малий Ромко: Гадаю, що бідний, бо кілько разів вдома згадають про його шлюб з моєю сестрою, то мій татко каже: „Бідний чоловік!..."

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Моя панна-мати.
ПАКС: Вірна ріка.
СТИЛЕВЕ: Знехтована і ревія.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 31 березня 1938. Ч. 24 (1124)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

БОГОСЛУЖЕННЯ ТІЛЬКИ ПО РОМУНСЬКИ

Ромунський часопис „Екстрапост" пише, що бесарабська ортодоксійна епископська рада зарядила, що в майбутньому богослуження в церквах і каплицях вільно буде відправляти тільки в ромунській мові. Словянської мови вільно буде уживати тільки при відправлюванні богослужень у приватних домах. — І такі зарядження видають Ромуни якраз у прикордонній смузі, якої до того Росія не признала Ромунії. Можна собі уявити, що там наступить, як тільки зміниться система правління на Сході, а все вказує на те, що вона скоро зміниться.

Нехристіянам не вільно торгувати девоціоналіями.

Дня 28. III. с. р. почав обовязувати закон, що забороняє нехристіянам продукувати і продавати девоціоналії та предмети культу християнської релігії. Також робітники, що працюють при витворюванні таких річей, мусять бути християнами. Істнуючі тепер нехристіянські фабрики і крамниці тих річей мають бути зліквідовані до двох літ під загрозою кари арешту до 3 місяців і гривни до 3.000 зл. та конфіскати девоціоналій. Новий закон дуже важний і для нас.

Німецька фльота на Дунаю.

Канцлєр Гітлєр поручив головному комендантові воєнної маринарки переняти дунайські сторожеві судна австрійської армії та створити з них дунайську фльотилю в рамах німецької воєнної маринарки. Ті судна з днем 23. III. с. р. перейшли під накази головної команди німецької фльоти. Як відомо, Німці будують у Стамбулі доки для турецької фльоти.

Судетські Німці домагаються нових виборів у ЧСР.

В Празі відбулися наради головного комітету партії судетських Німців під проводом Генляйна. Він заявив, що його партія має 81 послів у чехословацькім соймі і репрезентує 1,600.000 виборців. Отже се найбільша партія в ЧСР. Судетські Німці не вдоволяться половинним полагодженням німецької проблєми в ЧСР тільки домагаються нових виборів до парляменту і самоврядних установ.

Незалежність Югославії загрожена.

З Білгороду звідомляють: В часі буджетової дискусії лідер опозиції сен. Крамер піддав річевій критиці поведінку правительства супроти прилучення Австрії до Німеччини і заявив: Хоч нема причини сумніватися у приязні й мирних намірах Німеччини супроти Югославії, то всетаки наша батьківщина може втратити свою свободу не тільки внаслідок збройного завоювання. Се тільки питання сил, як довго якась держава може ставити опір мирній пенетрації великого сусіда. Хто стає економічно залежний, той утратить згодом також свою політичну незалежність. Йому відповів премієр Стоядіновіч. Він покликувався на додатні висліди своєї закордонної політики і на дуже приязні взаємини, які вяжуть Югославію з Німеччиною й Італією. Югославія се забороло мира на Балканах і на своїх кордонах не має вже ворогів. Помимо домагання опозиції премієр не окреслив становища вразі заатакування ЧСР Німцями.

„Досить промов!... Гармати для Еспанії!"

В промисловій окрузі Парижа застрайкувало кількадесять тисяч робітників. Страйкуючі стоять під впливом агітації крайно лівих елєментів, зокрема комуністів. В Парижі відбулося на днях соціялістичне робітниче віче, на якім було поверх 15.000 учасників. На вічу робітники висвистали п. Жуо, секретара генеральної федерації праці і не допустили його до слова. Зібрані робітники кричали: „Досить промов! До діла! Гармати для Еспанії!..." Цікаве те, що присутний на вічу комуністичний діяч Енаф приказав зібраним, щоб успокоїлися.

Японія творить нові держави.

З Токія звідомляють: Представник мін-ва загр. справ пояснив заяву премієра кн. Коное, що заняті Японією частини Китаю не будуть евакуовані, але се не значить, що Японія хоче анектувати північний і середний Китай. Вона утворить там нові держави на взірець Манджуко. Доказує се утворення нового правительства для середного Китаю, якого довершено 26. III. с. р. в Нанкіні. Воно приноровить свою монетарну і митну систему до північного Китаю.

Засудили постерункового.

В Самборі відбувся процес проти ст. постерункового ДП в Самборі Кароля Осадзіньского і проти власника складу зеліза Маєра Поморіна. Осадзіньский старався про позичку в Державнім Скарбі. До відповідного подання до Повітової Поліційної Команди залучив посвідку Поморіна, що винен йому 550 зл. Надкомісар поліції Фабяньский зарядив дохождення, бо сума видалася йому зависока. Показалося, що Осадзіньский винен Поморінови тільки 218 зл. Осадзіньский боронився на розправі тим, що в хвилі виставлення посвідки довг його в Поморіна дійсно тільки виносив. А Поморін зізнав, що виставляючи посвідку не знав, що вона призначена для властей, і вставив довжну квоту на основі інформації Осадзіньского, бо якраз тоді не мав книг у крамниці. По переведеній розправі суд засудив Осадзіньского на 2 місяці умовного арешту, а Поморіна звільнив.

„Електрична оселя".

Одна з найбільших американських електрівень виготовила плян урядження спеціяльної „електричної" оселі на периферіях м. Шікаґа. З тої оселі мають усунути раз-на-все всякі вуглеві і газові печі як також нафтові лямпи. Освітлення, огрівання і варення буде відбуватися тільки електрикою. Електрівня обіцяє дати мешканцям оселі всі електричні прилади даром, оскільки вони зобовяжуться брати хочби найменшу скількість електричного струму.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Доля Словян

На тлі промови Чемберлена в Лондоні й дискусії в Парижі.

Премієр Великої Британії Чемберлей виголосив в англійськім парляменті важну промову, якої з напруженням очікували не лише в цілій Европі, але й на цілій кулі земній. В ній сказав м. ін.: Міжнародні договори Великої Британії та її інтереси приневолилиб правительство Його Величества Короля безпосередно до воєнних кроків тільки тоді, якби в Европі загрожена була нападом одна з трьох держав: Франція, Бельгія або Португалія, в Азії: Ірак (Мезопотамія), в Африці: Єгипет. В другій мірі вмішаласяб Англія у війну тоді, колиб наслідком союзних зобовязань названих пятьох держав супроти інших розвиток подій викликав загальніші конфлікти. А в третій мірі про безпосередне або посередне заангажування Англії премієр її говорив так імлисто, що з тої части промови можна виміркувати лиш одно: Англія може бути вмішана також в інші европейські непорозуміння, але не мусить бути вмішана. Над прилученням Австрії до Німеччини Чемберлен просто перейшов до порядку. Весь політичний світ з особлившим напруженням очікував заяви Чемберлена, що зробить Англія тоді, коли буде нападена Чехословаччина, яка має союз з Францією (найважнішою союзницею Англії). Се напруження тимбільше зрозуміле, що французьке правительство недавно пригадувало англійському правительству, що Франція зобовязана йти на поміч Чехословаччині вразі нападу на неї Німеччини. Щож відповів премієр Великої Британії на ту пригадку Франції? Відповів ні се ні те. А саме сказав, що всі дипльоматичні сили поставить в тій справі до диспозиції, але Англія хоче вірити в запевнення Німеччини, що вона не нападе на Чехословаччину, а зрештою Чемберлен сердечно радить Чехам, щоб вони самі в рамах чехословацької конституції задоволили домагання німецької національної меншини в Чехословаччині. Дальше Чемберлен відсепарував Англію від ініціятиви большевиків у справі скликання конференції держав в цілі ухвалення збірного виступу супроти загрози війни. Потому висказав обурення з приводу бомбардування Барцельони ґен. Франком. Вкінці обговорив найцікавішу подію: можливість англійсько-італійського порозуміння. З тої части промови Чемберлена виходилоб, що вразі ослаблення порозуміння між Італією та Німеччиною ослабиться також дальший напір Німеччини.

Хоч промова Чемберлена була інтересна, але вона не вдоволила навіть його власної партії. Опозиція остро заатакувала її. Цікаво говорив також Черчіл, кажучи делікатно під адресою Англії та Франції, що переможці з 1918 р. виглядають тепер, по 20 літах, якби тоді програли війну, а переможені в 1918 р., себто Німці, без труду, без одного вистрілу знівечили мировий договір, який підписали, і тепер поширюють свої посілости, збільшують свої війська, загрожують іншим державам, творять нові міжнародні конфіґурації, ба навіть на очах змінюють інші держави в залежних від себе васалів, інфільтрують їх економічно і політично та диктують їм...

Найбільше пригноблення викликала

промова Чемберлена в Чехословаччині, яка по занятті Австрії оточена Німеччиною майже зі всіх сторін і до того в своїм нутрі має остру боротьбу за самоуправу Німців, Словаків, Мадярів, Українців і інших національних меншин. Заяву Чемберлена, що Англія не може обтяжувати себе новими зобовязаннями та гарантіями в середній Европі, зрозуміли Чехи просто як заохоту для Німеччини, щоб вона дальше здійснювала свої великонімецькі пляни. Чеський уряд протиділає трівожним настроям, послугуючись аргументами англійської опозиції, яка каже, що Англія мусить бути втягнена в вир війни з Німеччиною, коли Франція виступить в обороні Чехословаччини. На те відповідають судетські Німці, що Німеччина зовсім не потребує йти війною на Чехословаччину, бо вистарчить їй сам географічний і господарський натиск на Чехословаччину, щоб та зовсім піддалася німецькій заграничній політиці...

З промови Чемберлена про відносини Англії до Франції французька преса назагал задоволена, а преса малої Бельгії навіть дуже задоволена (з виїмком соціялістичних газет).

А з дискусії у французькім парляменті між Фляндєном і Бонкуром видно зовсім виразно, що й у Франції нема одної думки про те, чи вмішатися в війну, коли Німці нападуть на Чехословаччину. Міністр заграничних справ каже „так“, але представник тяжкого промислу каже „ні“, наперед мовляв треба віддати справу під оцінку Союзові Народів. Що се значить, не треба багато говорити, бо ввесь світ бачив, що сталося зі справами Китаю та Абісинії, які віддано „під оцінку“ Союза Народів. До того треба ще взяти під увагу, що правительство Блюма, в котрім сидить такий міністр загр. справ, який хоче воювати з Німеччиною задля Чехословаччини, завтра може полетіти. А чи другий міністр заграничних справ схоче також говорити про потребу воювання задля Чехословаччини, се ще питання.

Супроти такої ситуації рішаючі чеські діячі хочуть вже перевести в життя федерацію народів у своїй державі. Поки ще Прага має взагалі голос в тій справі, можуть Чехи урядити ту перебудову так, що вона може скріпити державу. Та коли пропустять нагоду до перебудови таксамо як перепустили нагоду до порозуміння з Австрією й Мадярщиною на підставі повороту Габсбургів на престол, тоді очевидно наступить скорий, нестримний і безповоротний розклад тої найкультурнішої зі словянських держав і націй. Бо в сих жорстоких часах методи нищення далеко більше основні ніж були колись, а ще до того коли ті методи можна примінити до малих народів. Всі інші словянські народи повинні з дрожанням очікувати позитивного вирішення скорої перебудови Чехословаччини на федеративних основах, бо коли се не буде в час переведене (пора вже й без того дуже спізнена, бо минули лучші услівя на ту реформу), то буде се яркий доказ на те, що Німці називають „слявіше Міндервертіґкайт“. Ствердження сего в політиці під сю пору далоб Німцям більший розгін на Чехословаччину ніж найлучші умовини. І бувби той розгін во істину зрозумілий для всіх народів світа, котрі не моглиб собі вияснити, чому освободжений з чужої неволі нарід не хотів дати самоуправи іншим народам, навіть дуже близьким по крови й культурі, а волів ждати аж на власну загладу.

Від того, що тепер і то скоро зроблять або не зроблять чеські рішаючі круги, залежить не тільки доля чеського народу, але також у великій мірі будучність всіх інших словянських народів.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Загальні Збори „Сокола-Батька“

Великі успіхи мимо великих перешкод.

В неділю 27 с. м. відбулися у Львові Загальні Збори т-ва „Сокіл-Батько“ в домівці т-ва при вул. Руській ч. 20. Збори відкрив точно в год. 10-ій голова інж. Хроновят. У вступному слові згадав померших членів т-ва (м. і. б. голову Миколу Заячківського, дра Мохнацького, інж. Дидинського), яких память приявні вшанували повстанням з місць. Потому відчитав привіти від українських сокільських організацій закордоном та від т-ва „Відродження“. На салі коло 100 осіб, з того 72 фізичних членів С.-Б, 15 делеґатів сокільських гнізд з краю та 12 представників преси. По відчитанні протоколу з попередніх З. З. інж. Хроновят подав низку цікавих даних про працю Виділу т-ва та про стан організації в минулому діловому році. Виділ т-ва відбув в останньому році 43 засідання. Праця т-ва була важка, бо зустрічала ріжні перешкоди. З огляду на неприхильне становище влади поширення організаційної мережі сокільських гнізд зійшло на другий плян. Адміністраційна влада масово відмовляла затвердження нових сокільських статутів і в діловому році зліквідувала 17 сокільських гнізд (найкращих). За що? За „нестатутову діяльність“. Це найзвичайніша відповідь адміністраційної влади. В тому самому часі засновано 11 нових гнізд, хоч внесено кількадесять подань у ріжних областях краю. В останньому часі оснувати якесь нове гніздо — річ просто неможлива. Рекурси розвязаних товариств не діждалися досі ніякої відповіди. Одначе кількість членів С.-Б. зовсім не зменшила, бо оживлено кільканацять давних недіяльних гнізд. Причинилися до того виїзди делеґатів централі в край. У діловому році відбулося 17 окружних 3-дневих і 1-дневих тіловиховних курсів, у яких взяло участь 223 сокільських гнізд (на загальне число 267). Дальше відбулося 5 місцевих тридневих і один 2-тижневий — тіловиховних курсів. Крім того переведено 6 окружних сокільських анкет і кілька засідань з представниками львівських гнізд. Кождого місяця канцелярія Сокола-Батька висилала до гнізд обіжники з вказівками, як вести діяльність. Усі гнізда змагалися між собою в ділянці сокільської праці за назву найкращого і найдіяльнішого сокільського гнізда. Сего року ввійшло до першої кляси 48 гнізд, до другої 72, в третій залишилося 147. В порівнанні з 1936 наступила поправа. В 1937 р. в краю відбулося 6 Окружних Сокільських Зїздів і 11 окружних змагань у відбиванці. В діловім році принято 7.743 нових членів (виступило з організації 2.937 осіб), відбулося 284 руханкових показів, 317 спортових змагань, 480 прогульок, 300 імпрез освітнього характеру. Вислід праці, як бачимо, дуже гарний і мігби бути куди кращий, якби не перепони державної адміністрації. В деяких місцевостях гнізда не могли просто добитися в адміністраційної влади дозволу продовж цілого року на ніяку, хочби найскромнішу сокільську імпрезу. В богатьох випадках адміністраційна влада домагалася від гнізд усунення того чи іншого, нераз найдіяльнішого члена Виділу, під загрозою розвязання товариства. — Яка важна для нашої молоді спортова площа С.-Б. при вулиці Стрийській, довідуємося зі звіту господаря. На сій площі вправляли всі наші школи і т-ва (тобто поверх 20 товариств і шкіл). Продовж 1937 р. нараховано 10.087 вправляючої молоді на прекрасній сокільській площі у Львові. Сі числа мають свою вимову і ростуть з року на рік. Площа С.-Б. буде за кілька років замала. До повного викупна площі треба ще 35.000 зл. Ціла площа має сьогодні вартість кругло 2 міліонів злотих. З наведених цифр бачимо, яку величезну працю виконує т-во Сокіл-Батько і який величезний його засяг діяльности. Сокіл-Батько має загально-український характер. 14.952 активних руховиків — це сила. С.-Б. навязав спортові взаємини з К. Л. К. (Карпатський Лещетарський Клюб) та з „Орлами“. Між трьома організаціями дійшло до порозуміння. Там де істнує одна з тих організацій, дві другі зобовязуються не творити своїх клітин, щоб не розсівати працю. Між членами С.-Б. найбільше ремісничої молоді. Слідують звіти організаційного референта, справника, контрольної комісії і т. д. Комісія-Матка: мр Сілецький (Самбір), Дмитерко, др Мучій (Олесько), Салдит (Сокіл IV), інж. Пузяк (Сокіл V), інж. Гафткович (С.-Б.) та проф. Білостоцький (С.-Б.), предложена дир. Любомиром Огоновським, вибрала отсих нових членів для доповнення Старшини: на 3 роки: радн. Михалевича, дра Лопатнюка, Ничая, проф. Жарського; на один рік: Бродовича, Данчевського, Кашубинського, Чорнія. На провідників вправ вибрано: Вальчика, Козачка, Тихоліза, інж. Чайківську. До Контрольної Комісії увійшли: інсп. Павлик, інсп. Фарина і професор Антонович. Загальні Збори закінчено в год. 16-ій відспіванням сокільського гимну. Настрій Зборів був незвичайно діловий та спокійний.

Жиди про знесення ритуального зарізу

В соймі відбулася дискусія над проєктом закону про знесення ритуального зарізу. Посол рабін Рубінштайн: Підчас дискусії впали слова, які ображують гідність релігії і честь жидівського народу. Запитую, чи тепер на часі викликати релігійну війну? Дуже небезпечна річ, заганяти в розпуку три і пів міліона населення! Але нехіть засліплює. Упередження до Жидів таке велике, що не уважається на постанови конституції, допускається до зголошування проєктів законів незгідних з тою конституцією, а правительство, гарант тої конституції, не боронить її! Чи до подумання, щоб на якусь іншу релігію міг бути виконаний замах того рода, суперечний з засадами конституції і свободою релігії? Чи бувби можливий внесок, що підривавби релігійну з а с а д у? Ніякий чоловік, ніякий державний муж не згодивсяб взяти на себе таку небезпечну місію і ввести її в життя. В боротьбі з Жидами не вдоволяються економічною боротьбою, але допускаються насильств і ексцесів, а тепер допускаються насильства над нашим сумлінням! Сей удар небезпечний для здоровля жидівського населення, яке стає перед трагічною альтернативою: або здержатися від споживання мяса, або насилувати своє сумління! Не сумніваюся, що все жидівське населення вибере те перше. Два роки тому заявив я, що ритуальний заріз се один з підставових приписів жидівської релігії! — Посол Мінцберґ: Без надуми зречемося споживання мяса а може і дробу, не на один місяць чи рік. Потрафив польський нарід виречися духової страви в царських школах і чи припускаєте, панове, що ми, вічний нарід, не знайдемо волі витревати? Ніхто з нас не спроневіриться ні релігійним приписам ні національній чести! Була тут мова, що вивіз кошерного мяса і вудженини поширюється. По ухваленні сего закону повстане такий господарський нонсенс, що треба буде ввозити те мясо. Навіть у гітлерії нема заборони ввозу. (Посол Бакон: То йдіть до гітлерії. — Посол Ґладиш: Хто робить рун на банки?) А хто стояв перед ПКО в Познані, де нема Жидів? А хто стояв на Чернякові, де були кільометрові хвости?! Заявляю торжественно, що підважування ритуального зарізу нарушує найвисші моральні й етичні підстави збірного жидівського життя! — По довшій дискусії сойм приняв закон про знесення ритуального зарізу проти голосів послів Жидів, Українців і кількох Поляків.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Радикалізація настроїв

Під таким заголовком „Діло” в ч. 66 принесло статтю, в якій читаємо м. ін.:

Нема ніякого сумніву, що в цілому краю зазначилась радикалізація настроїв і що вона не вгаває, а поступає далі і поглиблюється. Явище сумне, нікому непотрібне, небезпечне для світа конструктивної праці та грізне своїми можливими наслідками, що можуть знову потрясти всім нашим життям. А проте — це явище психольогічно зрозуміле та праґматично льогічне, себто воно стоїть у природному звязку з розвитком загальних обставин, з розвитком політичних польсько-українських відносин. Пригадаймо, що на веснуліто 1935 року польсько-українські настрої зазнали деякого відпруження....

Той стан тривав страшенне коротко. Вже підчас найближчої соймової сесії рр. 1935-6 почали маркатно розхилюватись „ножиці” між українською та польською тактикою: у відповідь на цілу низку українських примирних та просто переломових з політичного погляду заяв — приходила або мовчанка або слова, за якими не йшли діла. Українські слова були політичними подіями, бо створювали нову ситуацію, були великим і поважним ділом, бо Українці нічого більше не могли дати польській державі й польському урядові як інший підхід до засадничих справ держави й уряду. Зате польські слова, за якими не пішли діла, не були ніякою позитивною подією і тому не тільки не викликали у прилюдній опінії додатніх наслідків, але навпаки — приспішили реакцію. Українське громадянство було щораз більше огірчене, розчароване, озлоблене, польська сторона (маємо на увазі польське гал. громадянство й урядничий апарат) переконувалася, що „нормалізація” зводилась тільки до виборчого компромісу, себто після виборів вже не обовязує. До того долучилося кардинальне непорозуміння з самим поняттям „нормалізація”: українське громадянство уявляло собі, що нарід дістане більше прав, що бодай частинно звернуть йому його давні надбання в ділянці національної культури, зліквідовані за польських часів (шкільництво, поміч науковим установам і т. д.), — польська сторона уявляла собі, що „нормалізація” означає зречення Українців з їх прав, аспірацій і амбіцій. Відгук того непорозуміння чули ми навіть у цілком останніх днях, серед буджетової дебати в сенаті, де навіть поважні польські сенатори, далеко не шовіністи, висловлювали здивування, чому то Українці не хотять лучитися з Поляками у спільних організаціях, себто резиґнувати зі своєї організаційної окремішности та утотожнювали такий український національний „сепаратизм” з мало не протидержавною сепаратистичною ірредентою! До відповіді, яку польська сторона дістала на ті свої претенсії, можнаб додати ще цей короткий запит: чомуж Поляки тепер у Чехословаччині чи Литві хотять мати власне, окреме, польське шкільництво, окремі польські культурні й господарські організації, чому на цілому світі кожда нація у тому й розуміє свій розвиток, своє природне призначення, щоб виказувати свою конструктивну здібність, свою амбіцію, власною працею на рідному терені?!... (Тут автор виводить, як українські політики в Галичині заспокоєні нормалізацією звернули фронт проти червоної Москви, і як власне тоді польські політики скріпили протиукраїнський наступ на областях віроісповідній і шляхотській та загострили земельну політику, як почали що неділі робити у Львові віча проти Українців, видавати за державні гроші розкладові протиукраїнські часописи і т. д., словом, почали викликувати радикальні настрої серед українських мільонових мас. Ну й викликали зріст совітофільських настроїв навіть у прикордонній смузі. Доказ: в Тернополі відбувся перший збірний комуністичний процес). Українці від віків мали до діла з ділємою „Польща або Росія”. Провал „нормалізації” немов автоматично підсуває чимало громадянам думку: як не Польща, то хто?! І знову грозить відродження ери „Ради”, „Праці” й „Нових Шляхів”. Кому на користь і кому на шкоду?! І чи про це хтонебудь з польської сторони думає? Чи може вважає це щасливим явищем, бо дасть лише притоку до евент. репресій? Але — що далі?!

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Образ ситуації влучно змальований. До нього додамо тільки дві замітки: 1. Очевидна радикалізація українських мас скріпляє радикалізацію не лише польських осадників на українській землі, але також польського населення взагалі. 2). Головний блуд ундівського проводу, який переводив нормалізацію, полягав на тім, що він не зробив ніякої умови на письмі. Сей блуд уможливив декому по польській стороні дійти до такого примітивізму політичного думання, що почали уважати нормалізацію зреченням Українців з їх прав.

Виселення громадян Гриньок

„Новий Час” в ч. 65 приніс отсю вістку:

Мешканців с. Гриньок Кипріяна Дубового, Гаврила Цимбалюка, Мусія Зиска, Юхима Гаврилюка й Остапа Зиска вночі з 20 на 21 березня ц. р. розбудила поліція та доручила їм нижче подане рішення волинського воєводи: Odpis. Wojewoda Wołyński, Nr. BPO — 10. 38. Łuck, dnia 15. III. 38. Decyzja. Na podstawie art. 6 ust. 3 Rozp. Prez. z dnia 23. XII. 27 r. o granicach Państwa (Dz. Ust. Nr. 11, poz. 83 z 1937 r.) zabraniam Panu zamieszkiwania i przebywania na obszarze strefy nadgranicznej, na przeciąg lat 3-ch, ze względu na bezpieczeństwo i ochronę granicy. Decyzji niniejszej nie uzasadniam, gdyż decyzje oparte na podstawie prawnej powołanej powyżej są pozostawione całkowicie swobodnej ocenie władzy i jako takie, zgodne z art. 75, ust. 3 zdanie pierwsze rozp. P. Prez. R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. ust. Nr. 36, poz. 341) uzasadnienia nie wymagają. Zgodnie z art. 87, ust. 4 powołanego wyżej rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym nadaję decyzji niniejszej moc natychmiastowej wykonalności, ze względu na ważny interes publiczny. Od tej decyzji wolno Panu wnieść odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych, za moim pośrednictwem w terminie dni 14-tu, licząc od dnia następnego, po doręczeniu Panu niniejszej decyzji. — Wojewoda (—) H. Józewski. Одночасно з доручення наведеної дециізії поліція зажадала, щоб згадані до двох годин опустили прикордонну полосу. Вістка про виселення поширилася миттю по селі і викликала серед православного населення сильне схвилювання.

„Договори з прокаженим“

Чи Тамерлян не повинен дістати надгороди Нобля?

Лондонський кореспондент „Ґазети Польскої”, Фльоріян Соколов, пише в 85 ч. „Ґ. П.” м. і. ось що: „Один з характеристичних моментів сучасної хвилі се елімінація Совітів з европейських розгривок, заник довіря до них як до сили, яка може допомогти західнім великодержавам в їх тяжкім положенні, зміцнити демократію в боротьбі з фашизмом, а особливо відіграти ролю чинника порозуміння. По останніх процесах в Росії договори з нею роблять на Англійців враження „договорів з прокаженим”. Один поважний англійський джентельмен казав мені недавно, іронізуючи з англійських наївних совітофілів: „Коли Сталін пацифіст, то Джінґіс Хан був квакром, а Тамерлян повинен дістати посмертну мирову надгороду Нобля”! Се погляд пересадний, та дає поняття про настрої в відношенні до Росії”.

Що діється в Чехословаччині?

Жидівська „Хвіля” в ч. 6827 принесла кореспонденцію з Праги, в якій пише м. ін.: Прага переживає тепер добу нечуваного зденервування. З одної сторони розвиток подій в Австрії трагічно впливає на пражське населення, злучене з Віднем безчисленними узлами. Самогубства у Празі на денному порядку таксамо як у Відні. Під впливом кріпшаючої нагло психічної депресії люди навіть в добрих матеріяльних відносинах, незагрожені у свому істнуванні, вискакують з вікон. З другої сторони всі ломлять собі голову над тим, яка буде доля Чехословаччини. Чехословаччина робить все, щоб відібрати Німцям підставу й охоту до нападу. В рамцях програми рівноуправнення національностей поліпшується щораз більше положення німецького населення. Без дискусії в соймі, шляхом правительственного розпорядку, загарантовано тепер Німцям участь у державній службі, яка вповні відповідає відсотковій нормі: в центральних округах участь та виноситиме 22 проц., у Празі 33 проц., а є навіть округи, в яких після нового ключа всі урядники будуть Німцями. Отже під тим оглядом німецьке населення не могти-ме вже жалітися на гнет. Горячково працюється над остаточним удосконаленням зброєнь, початих вже пять літ тому... (Якби таке рівноуправнення для національних меншин заведено добровільно і в інших державах, тоді будучність виглядалаб не так непевно, як виглядає тепер).

Куди прямує Гітлер?

„Роботнік” в ч. 66 приніс статтю Чапіньского п. з. „Куди прямує Гітлер?” В ній м. ін. пише: Найважніші в промові Гітлєра погрози під адресою тих чинників в Европі, що не будуть уступчиві... Говорить, що не позволить, щоб його землякам денебудь не давали прав. А його земляки є і в Поцьщі... Не трудно бачити, як дуже загрожені інтереси Польщі. На разі, як слушно пише „Політика”, Польща заслонює Гітлерію від Сходу й позволяє їй на свобідну гру в Европі середній і західній. Тим способом Польща скріпляє силу Німеччини. Але що буде дальше?.. К. Ч.

Німці за національною автономією

„Frankfurter Zeitung“

Оден з найповажніших німецьких органів „Франкфуртер Цайтунґ” пише, що судетські Німці в Чехословаччині вже мають досить імлистих балакань і обіцянок, вони будуть тепер домагатися справжнього полагодження своїх домагань на широкій плятформі. Той щоденник з задоволенням пише також про домагання иншних національних меншин в ЧСР.

„National-Zeitung“

Сей орган наводить слова провідника Словаків о. Глінки, висказані в часі нарад Словацької Національної Ради над новою ситуацією. Він заявив, що для словацького народу рік 1938 матиме таке саме значіння як мав рік 1918, себто переломове. Словаки мусять бути приготовані, щоби в разі нового розвитку подій заняти відповідне становище.

Примітка. Коли словянські національні меншини у словянській державі одержать самоуправу аж під натиском подій викликаних Німцями, то наслідки того будуть очевидно дуже далекосяглі. Річ дуже правдоподібна, що головно боротьба між Чехами і Словаками (які слушно домагаються самоуправи на своїй землі) доведе Чехословаччину до того, що вся вона безповоротно опиниться в орбіті великої Німеччини.

Француз про англ. політику

Визначний французький журналіст Пер Домінік застановляючись над складним міжнародним положенням подає як взір до наслідування розумну політику англійського правительства: Є в Европі один державний муж обдарований від уродження найвищим даром: здоровим розумом. Се Невіл Чемберлен, се той Англієць, який у 1936 р. замість замотатися в дипльоматично-юридичні дурійки рішучо постановив дозбройти Англію. Сю постанову хотів виконати як фінансіст і забажав кинути в підприємство продовж 5 літ півтора міліярда фунтів стерлінґів, тобто коло 240 міліярдів фр. франків (39 міліярдів злотих!). Такі його визначні заслуги причинилися до того, що його покликали тепер на шефа правительства. На цьому найголовнішому становищі в імперії він очевидно припильнував і поширив темпо дозброєння, але водночас визначив собі напрямні в дипльоматичній ділянці, які мають улекшувати величезні англійські зусилля. Порахуймо на пальцях: 1) задержати і затіснити взаємини з Францією, 2) старатися дійти до порозуміння з Німеччиною, 3) старатися направити взаємини з Італією без огляду на те, чи се вдасться чи ні та втягнути Францію у зближення з Італією, 4) не інтервеніювати в Еспанії і задержати контакт з ґен. Франком, правдоподібним переможцем, щоб на випадок, як його перемога устійниться й Еспанія стане національною державою, Англія могла мати в Еспанії союзницю, 5) не вмішуватися в ніякому разі у справи середньої Европи. (Подано за „Ля Круа”, ч. 16.908).

Кого оплескують Французи

в кінах?

Французький орган „Ль'Ордр” пише: Тепер ведуться рівночасно дві війни: війна кляс і війна націй. Перша сильно спиняє другу в демократичних краях, де ворожа пропаганда не має ніякої перешкоди. Частина французького громадянства мріє про свого ґен. Франка, який увільнивби її від „людового фронту” навіть за ціну, що й той французький Франко звернувсяб по допомогу до Гітлера й Муссолінія. В лучших французьких кінах оплескувано вїзд Гітлера до Відня, щоб допечи французькому правительству... В Англії мало діятися також таке. А Невіл Чемберлен тому так зволікає, бо він під впливом могутнього кляну прихильного Гітлерові. Леді Астор се активна Амазонка того кляну...

Католицьке печатане слово

Як його масово поширити?

Добра преса та добра книжка — це найбільш надійна зброя проти злої преси та злої книжки.[1]) Але й найліпша книжка не сповнить свого завдання, коли її не будуть читати. В наших умовинах, де не читач шукає за книжкою, але книжка за читачем, треба великих заходів, щоб розповсюднити печатане слово. Знають про се добре „діти цього світу". Ось прим. націоналісти з „Дешевої Книжки" у Львові зорганізували понад 500 кольпортерів і цілий ряд пропаґандистів, які їздять по селах з відчитами, що реклямують видання „Дешевої Книжки". Не інакше поступають „Український Видавничий Інститут", „Українська Преса" І. Тиктора та богато інших видавництв. Не диво, що видання тих видавництв під оглядом накладу йдуть у десятки тисяч і що вони найбільш поширені й тимсамим найбільше читані.

В нас, католиків, справа ця виглядає невесело. Щодо числа видань ми стоїмо ледви на шестому місці, а щодо кольпортажі, то... З пяти тисяч осіб — священиків, монахів, черниць, богословів і т. п. — є ледви 10% таких, що купують по 1 примірнику католицьких видань. А з тих 500 осіб лише що третя, то значить около 150 люда, заявляє охоту занятися кольпортажею католицьких видань...

Наше духовенство ніколи не жалілo своїх сил, ані матеріяльних жертв на оборону загрожених відтинків нашого національного життя. Отже й тепер, коли загрожений найбільший скарб нашої нації — католицька віра Українців, то хіба духовенство в першу чергу повинно й мусить дати гідний відпір навалі злої преси. Д. важний відпір се повести пресово-кольпортажеву акцію в католицькім дусі. Події в Мехіку, події в Совітах, події в Еспанії, чи врешті оті часті напади на священиків, святотатські крадежі по церквах і навіть вбивства священиків (на Волині, в Краківськім, тепер у Любоні й т. п.), все те кличе до нашого священства могутнім голосом перестороги: Гать будуйте, кріпку і високу! Щоб ця повінь злоби і вас не залила! Щоб не змела з землі нашу гр.-катол. Церкву!

Тут пригадаємо кілька способів, як вести кольпортажеву акцію зі спеціяльним узглядненням ролі душпастиря в тій справі. Подані способи взяті з цитованої книжки о. Станьчака та зі статтей у „Кат. Акції". Богато з тих актів поручала й поручає Церковна Влада; про їх корисність свідчать також успіхи тих актів, спеціяльно на нашому ґрунті. Очевидно, подані тут способи далекі від повноти й безсумніву можнаб знайти ще богато інших. Деякі з тих актів, дуже оригінальні, знайдемо нераз і в нашій пресі. Варт булоб, щоб душпастирі та взагалі кольпортери католицької преси ділилися з читаючим загалом способами, яких уживають при своїй акції, та їх успіхами згл. невдачами. Булаб велика користь з того набутого досвіду, закріпленого словом не лише для сучасности, але й для майбутніх поколінь.

Перший і головний акт у пресово-кольпортажевій акції се ж и в е с л о в о. „Тут належать: проповідь, реферат, намічена або випадкова розмова при різних нагодах. Проповідей мусить бути б і л ь ш е як одна, бо й тема ще за нова на наші відносини, а й без огляду на новість тема за широка, щоб її по ораторськи в 30 хвилинах можна розвинути (довше ні, бо ризикуємо правильну увагу, а тим самим і успіх!). Замість кількох мотивів дбання про добру пресу, доцільніше подати о д и н в одній проповіді, але старанно розвинений і до практики приміненний. Інші мотиви лишити на дальші проповіди, чи реферати, або на дальші роки."

Сама річ піддає такі теми (чи мотиви) на кілька проповідей і то на 4, або навіть на 6—8: 1) Вплив епідемії на одиницю й загал — і ділання з л о ї преси на одиницю й загал, що від заражених одиниць заражується, хоч неодин сам не читає. Пригожі до того брошури: „Осторожно з вогнем" (вид. ОО. Василіян) і „Смерть у ґазеті" (вид. „Доброї Книжки"). 2) Головна заповідь Христова: Люби ближнього... по тім пізнають всі, що ви Мої учні... за той закон будемо відповідати на страшнім Суді. А до тої любови ближнього належить також хоронити ближнього перед грізною пошесною недугою, якою є зла преса. (Ця гроза змальована вже в попередній проповіді). Висновок: коли ти правдивий християнин, а не лише „метрикальний", то ти обовязаний перед Богом дбати по своїм силам про добру пресу для себе й для ближнього. За сповнення того обовязку відповідатимеш на Божім Суді. 3) Вказати на ділання доброї преси. Вона несе: світло, науку, розбуджує волю, несе розраду й потіху в злиднях та горю. І ті добра, або декотрі з них, зілюструвати п р о ч и т а н н я м із проповідниці відповідних н е д о в г и х виїмків з католицького часопису. (Досвід показав, що се дуже унагляднююче, переконливе та успішне. Ясна річ, що також цю тему можна розложити на дві цікаві проповіді, по 30 хвилин). 4) Повторивши зміст попередніх проповідей, бо й так у циклю повторюється зміст попередньої, присвячуємо цілу нову проповідь зясуванню, як правдивий, вірний Спасителеві християнин старається про добру пресу, приміром (лише кілька можливостей, а є їх богато більше): а) Молиться за її поширення та її благодатне ділання. б) Передплачує катол. пресу сам, або з другими на спілку; в) Читає сам і читає або визичає другим, таким головно, що не в силі самі передплачувати. г) Радить, заохочує й помагає ближнім передплачувати добру пресу, а не читає сам і відраджує читати другим злу пресу. ґ) Як може, дає якусь жертву на добру пресу. (При добрім розвиненні та узглядненні конкретних відносин у слухачів ця тема дає матеріял на дві проповіді й булоб краще таки дві виголосити). Заключення: Бачимо, що не одно з тих діл для нас можливе. Отже, коли ми правдиві учні Христа, як Його любимо й любимо Його братів-ближніх, так нехай кождий робить, що лише може в тій важній справі.

[1]) Пор. статтю „Перед зборами Скали" в 21 числі „Нової Зорі".

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

12) У Кристинополі.

214. [Р. Л у к а н ь ЧСВВ], В Кристинополі звеличано митр. Рутського 28.XI. с. р... „Нова Зоря", XII, Львів, 12. XII. 1937, ч. 95, с. 8.

Про церковні торжества в василіянській церкві та академію в монастирі, що її уладили тамошні василіянські фільософи. Див. ще 153, 155.

13) В Лаврові.

215. [Р. Л у к а н ь ЧСВВ], Дня 28 листопада ц. р. василіянські богослови в Лаврові... „Нова Зоря", XII, Львів, 16. XII. 1937, ч. 96, с. 8.

Про академію в честь митр. Рутського, що її уладили василіянські богослови в Лаврівському монастирі. Див. ще 153, 155. Інші автори про торжества у Львові, Кристинополі й Лаврові писали на підставі моїх звідомлень у „Новій Зорі" (183, 214, 215).

14) В оселі: Іваї—Калмон (Бразилія).

216. Іваї—Калмон. „Український Місіонар у Бразилії", X, Прудентопіль, січень 1938, ч. 1, с. 13.

Про церковні богослуження й концерти у честь митр. Рутського 28. XI. 1937.

15) В Тернополі.

217. [о. І. Н а з а р к о ЧСВВ], Тернопіль Рутському. „Нова Зоря", XII, Львів, 9. XII. 1937, ч. 94, с. 7.

218. Тернопіль митр. Рутському. „Правда", XI, Львів, 12. XII. 1937, ч. 50, с. 1.

За „Новою Зорею". Див. 217.

219. Тернопіль. У 300-ліття смерти митрополита Велямина Рутського. „Діло", LVIII, Львів, 10. XII. 1937, ч. 272, с. 9.

Описи церковних богослужень і академії дня 5. XII. 1937. Академію уладили Марійська Дружина Пань і інші культурно-освітні товариства в Тернополі.

220. Є. С т а с ю к о в а, Історія й розвій Марійської Дружини Пань у Тернополі. „Вістник Марійських Товариств", III/6, Львів 1937, 24.

При кінці цього звідомлення маємо згадку про академію в честь митр. Рутського.

16) В Бучачі.

221. У ч а с н и к [о. Йосафат К а м і н с ь к и й ЧСВВ], Рутськівські торжества в церкві ОО. Василіян в Бучачі. „Нова Зоря", XIII, Львів, 13. II. 1938, ч. 11, с. 7.

Опис церковних богослужень у василіянській церкві 13—22. XII. 1937 і академії, що її владила Марійська Дружина Дівчат 19. XII. 1937.

17) В Прудентополі (Бразилія).

222. [о. Осип М а р т и н е ц ь ЧСВВ], 300-ліття смерти митр. В. Рутського ЧСВВ. Відкриття „Пропамятної Таблиці" у Прудентополіс. „Праця", XXV, Прудентополіс, 7 січня 1938, ч. 1, с. 1.

Опис академії в честь Рутського 31. XII. 1937, церковних богослужень у василіянській церкві й вмурування Пропамятної Таблиці 1. I. 1938. Див. 223, 224. Повищу позицію подаю на підставі часописного витинка з „Праці", одержаного з Риму.

223. [о. Орест Д у б ЧСВВ], Нові надбання в Прудентополіс. „Український Місіонар у Бразилії", X, Прудентопіль, лютий 1938, ч. 2, с. 14.

Опис церковних богослужень та вмурування Пропамятної Таблиці в честь Рутського в василіянській церкві в Прудентополі 1. I. 1938. Повище число „Українського Місіонаря у Бразилії" мало хто у Львові одержав.

Інша українська преса в Бразилії („Зоря", II, С.-Павльо 1938; „Наш Напрям", I, Куритиба 1938; „Український Хлібороб", XV, Куритиба 1938) про ті торжества в Прудентополі ще не згадала.

224. о. Орест [Д у б] ЧСВВ, Вісти з Бразилії. „Український Бескид", XI, Перемишль, 6. II. 1938, ч. 5, с. 3.

Тут між ін. загально зазначено, що наші вірні в Бразилії звеличали митр. Рутського „відповідними торжествами, академіями та сценічними картинами". Далі йде опис церковних богослужень у василіянській церкві в Прудентополі та вмурування в ній мармурової Пропамятної Таблиці з погруддям митр. Рутського й написом ювілею роботи різьбаря А. Коршнівського. Коли це все було, автор допису не згадує. З двох попередніх позицій та надісланих програми й запрошення, напечатаних у друкарні В-ва ЧСВВ в Прудентополі, довідуємося, що святочна академія в честь Рутського відбулася в Прудентополі 31.XII. 1937 в кімнатах Т-ва „Україна", врочисті богослуження та вмурування таблиці 1. I. 1938. Тогож дня відбулася також сценічна картина: Українці-мученики.

18) В Гошеві.

225. [Р. Л у к а н ь ЧСВВ], Рутськівські торжества в Гошеві. „Нова Зоря", XIII, Львів, 10. II. 1938, ч. 10, с. 7.

Вони відбулися в василіянській церкві на Ясній Горі 14. I. 1938.

226. [Р. Л у к а н ь ЧСВВ], Рутськівські торжества в Гошеві. „Католицька Акція", V/1, Львів 1938, 32.

Передрук із „Нової Зорі". Див. 225.

(Далі буде).

Для реферату чи відчиту булоб доцільно: змалювати руїнницькі ділання декотрих „новітніх", „поступових" (читай: поганських) ідей чи доктрин, які саме пресі завдячують своє велике поширення в останніх десятиліттях і тимсамим руїнницьке ділання та навіть постепенне самогубство цілих народів. Такі ідеї м. і. се матеріялізм, атеїзм, ляїцизм і стековище того всього: большевизм. Заключення коротке: свідомий християнин і свідомий патріот читає, передплачує, спомагає лише католицьку пресу, а злу пресу бойкотує як грізну пошесть для часу й вічности. — Надаються для рефератів також ті теми, що їх вище подано для проповідей.

До сих тем треба вертатися часто й поза циклем проповідей про добру пресу. Отже час від часу — в деякі свята чи празники — виголошується знов якусь проповідь на сю тему. Зновуж при інших проповідях і нагодах треба робити натяки на тему доброї преси (прим. з нагоди проповіди про любов ближнього, про апостольство, про Катол. Акцію й т. п.). „Розуміється, що не повинно бути ніодних реколєкцій чи місій, в яких не булоб бодай одної проповіди про обовязок супроти преси — й окремої проповіди про обовязок апостольства світських. Цеж конкретні, новітні, актуальні постуляти головного закона християнства, закона любови.

„Для нас, священиків, є ще вельми успішна нагода пригадати пресовий обовязок і його сповнення відповідно до обставин домагатися, а нею є: Тайна Покаяння. Коли ми обовязані питати про інші обовязки й вимагати їх виповнення, то щонайменше таксамо обовязані ми поступати з цим важким обовязком! Розуміється, що в імя закона любови можемо вимагати лише того, що для даної особи справді можливе.

... „Що і як порушити живим словом у справах преси при намічених чи принагідних стрічах, те вкаже свідомому католикові ревність і второпність. Ініціятиву й освідомлення для загалу також і в тім напрямі подаємо в проповідях та рефератах і в братських конференціях. Сюди належить подана вище тема 4."

На окрему згадку заслугують у справі доброї преси релігійні й католицькі стоваришення, брацтва, Марійські Дружини, читальні „Скали" й і. Коли в інших католиків стараємося защіпити й розвинути необхідну свідомість і активність у пресових обовязках, то сею свідомістю повинні визначатися найбільше члени релігійних і католицьких стоваришень. І тому ті члени повинні перейти окремий мовби „пресовий вишкіл" (курс пропаґандистів), то є: цілий цикль промов, гутірок та дискусій так, щоби в їх умах та змаганнях ця апостольська справа не мала ніяких прогалин. Свідомі пресової справи організації се найцінніший та наймогутніший співчинник у суспільности для вирішення сеї справи. Дотеперішні кількадесятьлітні досвіди в нашім терені це немалий доказ того. Згаданий вишкіл найкраще булоб перевести в грудні, перед „місяцем доброї преси". Де того не було, там з таким „курсом" треба зачати чим скорше, по упливі „місяця". В самім „місяці" можлива й потрібна одна-друга конференція з організацією та її виділом на тему, як християнин має сповнити пресовий обовязок. А се на те, щоби стоваришені члени могли успішно співпрацювати для доброго ходу „місяця", щоб були справжніми апостолами доброї преси.

А загалом в організаціях необхідно довести до того, щоби: а) всі члени, що можуть, поодиноко чи спільно (т. зв. лезеціркельн) передплачували добру пресу; б) щоби ті, які не можуть передплачувати, таки користали з католицької преси, позичаючи її чи слухаючи т. зв. грімкого читання (на голос); в) щоби всі, попри свідомість пресового обовязку, таки по своїм силам щонебудь робили для поширення доброї преси. На спільних нарадах варт розглянутися, чи організація не булаби в силі передплачувати трохи примірників для найбідніших родин у парохії. В нормальних відносинах це зовсім можливе й безсумніву важніше, ніж прим. закупно якогось дуже дорогого прапору чи чогось подібного.

Темою нарад в організації повинно також бути: як повести пропаґанду в таких селах, де нема ще католицької преси, або де її дуже мало. Іншою темою нарад повинні бути місцеві пресові „актуалії", прим. як припинити чи унешкідливити залив парохії злою пресою, яку нераз даром надсилають. Як найуспішніше кольпортувати католицькі читанки в парохії, чи гутірка на теми, які книжечки згл. статті найбільше людям подобалися і чому. В першу чергу треба докласти всіх зусиль, щоб читаючі круги вірних набрали твердого переконання, що добра католицька преса це одинокий справжній і некористолюбивий приятель кождого з них індивідуально й рівночасно цілого українського народу. При тім треба вистерігатися, щоб не створити в тій акції живого слова навіть натяку на те, що католицьке друковане слово се якась партійно-політична література. Словом, не мішати дочасного з вічним, бо перше промине, друге залишиться й зійде величнім жнивом. — Подав Р. Х.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Договір у справі поунійних дібр.

ПАТ звідомляє: У Варшаві відбулася конференція між делеґатом польського правительства, міністром освіти Сьвєнтославским, і делеґатом Апостольської Столиці, кардиналом Гльондом, у справах, передбачених до уреґулювання між правительством Польщі й Апостольською Столицею в арт. 24 точка 3 конкордату. У висліді конференції підписано проєкт договору між Апостольською Столицею і польським правительством у справі поунійних дібр.

Промова маршала Сьміґлого-Ридза.

В сальонах офіцирського Яхт-Клюбу в Варшаві марш. Ридз-Сьміґлий давав приняття для членів парляментарного клюбу ОЗН і виголосив промову. Він подякував послам і сенаторам з Озону за їх ухвалу з 16 березня с. р., яка була неначе першою іскрою могутнього струму, що кілька годин пізніше потряс серцями всіх Поляків. В той час всі рецепти, всі гасла, голошені нераз з великою впертістю, уступили місця загальному бажанню заманіфестувати єдність у поважнім положенні Польщі. Се була глибока мудрість, яка кермувала тоді масами. Треба старатися, щоб та мудрість панувала постійно, а не лише у святочні дні. Кождий мусить признати, що і щоденні потреби і потреби надрядні, державні, можна здобути тільки згідним, розумно й неугнуто кермованим зусиллям усіх.

„Кадра Молодих".

У Варшаві повстала нова політична організація польської молоді під назвою „Кадра Молодих". Ціль організації — „введення в життя польської держави сил і вартостей братніх національностей, що співпрацюють на східних і полуднево-східних землях Польщі". До тої організації може належати молодь польська й українська, сільська, міська й інтеліґентська. Ініціятива тої організації зродилася в академічній ґрупі молоді з Волині, а передовсім серед б. вихованків кремянецького ліцею. Статут „Кадри Молодих" вже залеґалізований. У проводі організації має стати дочка мін. рільництва Понятовского, Варвара. (Цікаво, чи пішовши „під оден дах", українська молодь на Волині одержить бодай доступ до висших шкіл?).

Припинили діяльність дослідників св. Письма.

В Лодзі при вул. Роґовській 24 був центр секти дослідників св. Письма. Сектанти мали там свій дім молитви, світлицю, бібліотеку і друкарню, в якій печатали свої брошури. На днях городський староста припоручив опечатати домівку секти дослідників св. Письма та припинити діяльність тої організації за її протицерковну акцію. Таким чином дослідники св. Письма мусять припинити свою діяльність у цілій Польщі.

„Витревати й чекати, бо прийде допомога".

В політичних кругах твердять, що одна з причин досить численних увязнень австрійських леґітимістів се мнимий протест, що його мав вислати Оттон Габсбурґ до великодержав з приводу заняття Австрії Німеччиною. Коли один з визначних леґітимістів звернувся до Оттона телеґрафічно з проханням звільнити його з присяги на вірність, Оттон мав відповісти, що з присяги не звільняє та припоручив „витревати й чекати, бо допомога прийде".

Що сказав канцлер Ґітлер у Кеніґсберґу?

В пятницю о год. 5 по полудні канцлер Німеччини Адольф Ґітлер прилетів літаком до Кеніґсберґу, столиці Сх. Прусії. В промові підчеркнув, що ніде не сподівається знайти більшого зрозуміння для своєї діяльности як у країні, яка так богато витерпіла задля відокремлення, але не може уважати себе за покинений постерунок. Далі канцлер описував докладно, як він прилучив Австрію.

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! **ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!**

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня

Л Ь В І В

вул. Зелена ч: 31.

Хто вбив Кірова?

З цікавих і страшних таємниць чрезвичайки (ГПУ). *)

В московських процесах постійно говориться про великанські пляни та про підготовку до злочинів. Але все те відбувалося тільки в розмовах, а радше у споминах обвинувачених про розмови, які вони буцімто провадили передтим. Звіти з московських процесів, пише Троцький у своїй книжці, се образки з розмов про розмови. Одинокий дійсний злочин се убиття большевицького достойника Кірова. Та якраз того злочину не зробили ні опозиціоністи, ні капітулянти, яких ГПУ представляє як опозиціоністів, тільки вбив Кірова молодий комуніст, або вбили його два чи три молоді комуністи, які попали в сіти провокаторів ГПУ. Отже відповідальність за той злочин паде на ГПУ. А без огляду на те, чи провокатори хотіли довести ту справу аж до убийства Кірова чи ні, ГПУ не могло займатися тою справою без прямого припоручення Сталіна. Докази на те є таки в офіціяльних документах виданих Москвою. Аналіза тих документів є, пише Троцький, в моїй брошурі „Замордування Кірова і совітська бюрократія", в Седова „Червоній книзі" та в інших працях. А ось короткий зміст висновків з тих праць:

I. Опозиціоністи не могли зорганізувати убийства Кірова, бо той морд не мав найменшого політичного сенсу. Кіров був побічною фігурою, без самостійного значіння. Хто в світі знав імя Кірова перед його убиттям? Дійсні терористи булиб зачинали від Сталіна. Між обвинуваченими були члени ЦК (Центрального Комітету) і члени правительства, які мали всюди доступ і могли без труду вбити Сталіна. Колиж капітулянти не вбили його, то тільки тому, що вони служили Сталінові, а не поборювали його і не плянували на нього ніяких замахів.

II. Хоч убийника Кірова, комуніста Ніколаєва, відразу пізнали і ствердили тотожність його особи, то перші урядові донесення про замах лучили його не з опозицією, тільки з білогвардійцями, які буцімто „вдерлися до СССР з Польщі, Ромунії й інших держав". Офіціяльні звіти подають, що тоді розстріляно зараз 104 „білогвардійців". Уряд уважав потрібним масовими стараченнями чотирнацять днів відвертати увагу публичної думки в інший бік і затирати всякі сліди того злочину. Щойно 16-го дня перестали ширити вістку, що Кірова вбили білогвардійці. А до сеї пори (до нині!) не вияснено офіціяльно, чому вбивано білогвардійців, коли потому самі чекісти перестали говорити, що се убийство було ділом білогвардійців.

III. Совітська преса взагалі нічого не писала про те, як і серед яких обставин Ніколаєв убив Кірова, яке становище займав убийник, у яких звязках був він з Кіровом і т. д. Конкретні обставини того вбивства, так політичні як і чисто людські, до сегодня остають в тіни. Чому? З тої простої причини, що ГПУ не може нічого оповісти про ту справу, бо інакше мусілоб відкритися, що то воно дало ініціятиву до організування того морду.

IV. Ніколаєв і інших 13 розстріляних з приводу того морду призналися до всього, що їм тільки подиктувало ГПУ. Уважаю абсолютно можливим, — пише Троцький — що їх тортуровано. Та в їх зізнаннях ні словечком не згадано, що участь в убийстві Кірова взяли Зиновєв, Бакаєв, Каменєв і інші „троцкісти". Чому? Очевидно тому, що ГПУ не ставило їм таких питань. Ситуація була ще занадто свіжа, роля провокації за очевидна, отже ГПУ старалося передовсім замазати свої власні сліди, а не кидати підозріння на опозицію.

V. Процес комсомольця Ніколаєва за убиття Кірова відбувся 28 —29 грудня 1934 р. за замкненими дверми. Чому? Очевидно не з дипльоматичних причин, тільки з внутрішно-політичних: преціњ ГПУ не могло показати тої своєї роботи. ГПУ мусіло наперед тихцем спрятати всіх, що мачали пальці в тім убийстві, вмити собі старанно руки та щойно потому зачати цькувати на опозицію буцімто з причини убийства Кірова. Тайність процесу проти убийника Кірова тимбільше впадає в очі, що явно відбувався процес проти Пятакова й Радека, хоч у той процес були вмотані безпосередно правительства чужих держав.

VI. Дня 23 січня 1935 р. відбувся процес проти 12 найвисших урядників ленінградського відділу ГПУ разом з їх шефом Медведем. В акті обвинувачення виразно написано, що Медвідь і його співробітники ще впору одержали вісти, що приготовляється замах на Кірова. А в мотивах присуду сказано: „вони не підприняли ніяких кроків, щоби в свій час відкрити діяльність терористичної групи й перешкодити їй, хоч абсолютно мали можливість зробити се". Всіх обвинуваченых засуджено на тюрму від 2 до 10 літ. Справа вже тепер ясна: ГПУ через своїх провокаторів гралося головою Кірова в тій ціли, щоби вмотати в ту справу опозицію і потому буцімто відкрити заговір. Та Ніколаєв заскоро вистрілив, не виждавши на дозвіл Медведя і тим скомпромітував ГПУ. Убиття Кірова викликало серед совітської бюрократії таку тривогу, що Сталінові, на якім тяжіло підозріння участи в тім морді, не лишалося ніщо інше, як знайти жертвенних козлів: отже він казав засудити 12 чекістів разом з їх шефом Медведем!

VII. Що було так а не інакше, на се вказує роля лотишського консуля Біссінекса, щодо якого нема вже сумніву, що він був агентом ГПУ. Ніколаєв зізнав, що той консуль мав з ним безпосередній звязок, що дав йому на виконання терористичного акту 5.000 рублів і хотів мати від Ніколаєва якийсь лист до Троцького очевидно без ніякого сенсу. Щоб справу убийства Кірова звязати з іменем Троцького, прокуратор Вишинський долучив до акту обвинувачення той дивний епізод з консулем і в той спосіб мимохіть зрадив Біссінекса, як агента-провокатора ГПУ. Коли дипльоматичний корпус прилюдно зажадав, щоб власти СССР оповістили імя того провокатора, се мусіло наступити, а тоді Біссінекс щез без сліду. Цікаво, що в пізніших процесах, де все говориться про убийство Кірова, вже ні одним словом не згадується про Біссінекса, хоч він мав безпосередний звязок з убийником і фінансував убийство! Дальші мнимі „організатори" терористичного акту проти Кірова, Бакаєв, Каменєв, Зиновєв, Мрачковський і т. д. ні один раз не називають імени консуля Біссінекса і взагалі нічого про нього не згадують. Чи можна уявити собі дурнішу, але притім більше помотану й більше безсоромну провокацію?

VIII. Щойно коли винищено дійсних убийників, їх помічників і навіть приятелів, між ними й агентів ГПУ, замотаних в ту справу, уважав Сталін на часі, взятися до опозиції. Тоді ГПУ увязнило верхівку групи б. „зиновєвістів" і поділило їх на дві части. Менше замітних членів тої групи традиційна техніка ГПУ задержала під мечем Дамокля. Деякі з них під загрозою смерти поробили ріжні зізнання проти Зиновєва, Каменєва й инших. Вправді в тих зізнаннях не було мови про террор, тільки про „контрреволюційну діяльність" взагалі, про їх невдоволення, про критику політики Сталіна й т. п., — але сего було вже досить, щоб на Зиновєві, Каменєві й инших вимусити признання, немовби вони почувалися до „моральної" відповідальности за той акт террору. Се була та ціна, якою Зиновєв і Каменєв на якийсь час відсунули від себе обвинувачення, що вони брали безпосередню участь в організації убийства Кірова.

IX. Дня 26 січня 1935 р. написав я до моїх приятелів в Америці лист, який напечатано в 42 ч. „Бюлетину опозиції" з лютня 1935 р. А в тім листі написав я ось що: „Стратегія, яку розвинено довкруги трупа Кірова, не принесла Сталінові великих лаврів. Але власне тому не може він ні задержатися, ні набік уступити. Сталін мусить той нещасливий амальгам закрити новим, зробленим на більшу міру, — і мусить се зробити успішніше. Отже треба на те приготовитися". Пізніші процеси цілковито потвердили мою пересторогу...

Нема вже сегодня ніякого сумніву, що все відбувалося в справі Кірова так, як представляє Троцький. Для нас, галицьких Українців, справа убиття Кірова тим інтересна і важна, що тоді буцімто в формі пімсти за смерть Кірова чрезвичайка винищила також значне число Галичан, які ще були на Радянській Україні. Між ними розстріляно тоді нпр. синів Антона Крушельницького, він сам на вістку про те мав збожеволіти з жури, а мати розстріляних Крушельницьких, відома колись артистка нашого театру в Галичині, вижинена там на брук, померла голодовою смертю, буквально на вулиці, як оповідають приїзші відти люди. Таких трагедій було там очевидно більше, тільки ми не про всі знаємо.

З убитих чрезвичайкою Галичан взагалі може найбільше шкода Палащука, одного з наших найздібніших молодих людей, який у Москві добився такого впливу, що рішав про видавничий рух в цілій великій державі Совітів. Річ ясна, що приблизно в такій чи іншій формі кінчиться карієра всіх, які йдуть на службу до кривдника власного народу. А. Ч.

*) Гл. статті в „Новій Зорі": „Нова книжка Троцького" ч. 7, „Суть сталінізму" ч. 8, „Як караються комуністи" ч. 9, „Жах тоталізму" ч. 10, „Суть троцкізму" ч. 11, „Три інтернаціонали" ч. 12, „Соціялісти між собою" ч. 14, „На тайній розправі" ч. 17, „Дивні гротески" ч. 18, „Найцікавіша тайна" ч. 20 і „ГПУ і Сталін" ч. 22 „Н. З.".

Шпигунська організація у Франції

Французькі поліційні власти викрили на днях в Тулюзі велику шпигунську організацію. В помешканні одного з увязнених, якогось Бастіда, знайшли архів документів, плянів укріплень на північно-східній границі Франції, плянів розміщення протилетунських батерій і радієвих стацій, як також ряд документів щодо узброєння, чисельного стану і мобілізації військ в надграничних округах. Слідство виказало, що та шпигунська організація мала відгалуження в багатьох містах Франції й за кордоном і що вона працювала на користь одної з сусідних великих держав.

Лікарський фейлєтоник.

Як лікувати лишаї?

Лишаї появляються доволі часто у дітей, особливо коло носа, вуха і в околиці уст, де шкіра найніжніша. Лишай заразливий і тому малих дітей не повинно ся цілувати в уста, бо їх незвичайно делікатний нашкірень дуже склонний до заражень. Коли появляться зачервонілі місця, не треба допустити до того, щоб потворилися струпики, але негайно, як тільки завважимо зачервоніле місце, посмарувати його олієм з домішкою дрібки саліцилю. Колиж на лиці появилися вже струпики, треба заразже купити білої ртутної масти і посмарувати нею зболілі місця. В той спосіб лишаї скоро гояться і не поширюються. При кінці, коли струпики відпадають, треба сліди по них засипати рожевим тальком, який можна купити в кождій аптиці. Дитину недужу не вільно купати, доки зовсім не вилічиться, бо лишаї можуть появитися по цілому тілі й поробити сліди на постійне.

(К. З.).

Нові видання

Др Володимир Бірчак: **Літературні стремління Підкарпатської Руси.** Друге доповнене видання. Видавництво Педагогічного Товариства Підкарпат. Руси в Ужгороді. 1937. Ст. 186+6 нпг. Формат: 25×15 цм. — Перед нами овоч солідної праці Галичанина. Се живо написаний, короткий підручник історії літератури Підкарпатської Руси, який цікаво і пластично представляє нам головні ціхи відродження і літератури тої найцікавішої з українських земель: перша ціха се її постійне опізнювання в етапах національного відродження в порівнанні з Галичиною й Великою Україною. А друга її ціха се видавання розмірно великого числа земітних талантів, що гарно виріжняються в українській поезії. Ось зразки:

Пливе з лісів ріка живиць
Попід верхи гіганти,
Співає хор смерек, ялиць
Величні, вічні канти.

— — — — — — — —

Жартуючи йдуть із грунів,
Пишні як розмай,
Квіттям убрані красуні
Мов стобарвний гай.

— — — — — — — —

Живий похід Гуцульщини
Прямує в село,
Вишивками, запасками
Село зацвіло!

Боршош-Кумятський.

— — — — — — — —

Ідея — крило це могутнє, орлине
У льоті по хмарних валах,
Хто має ідею, той певно не згине
В великих, безсмертних ділах.

— — — — — — — —

Ми — нестримане завзяття,
Ми — любов і правда й гнів,
Ми — світанок Підкарпаття,
Ми — пролог великих днів.

— — — — — — — —

Лиш у бою, лиш в змаганні
Спалахне життя вогень.
А за нами йде горою
Перемога в блискавках!

— — — — — — — —

Весняний ранок казку нам казав
Про королівну в злотому хитоні
Закована в соромному полоні
У далі там, де жах ввесь край обняв.

Зореслав (Соболь Стефан).

— — — — — — — —

Тихо, тихо... Лиш потічок не мовчить, —
З беріжками розмовляє, говорить,
Хоч краплина в ньому сили — не дрожить!
Рие скелі, тре каміння і біжить...
І не страшиться негоди й перепон,
Бо мета для нього — море — це закон!

Федір Могіш (Боєвір).

— — — — — — — —

Виростають там також поети „общерусского“ напряму. Ось один з них Михайло С. Попович пише так:

Нас за русскость угнетали
и водили по тюрмам,
но мы вѣру не теряли
и твердили все врагам:
ети нивы, ети горы,
от Ужграда до Кремля, —
ето русскіе просторы,
ето Русская Земля!

Але вже другий поет того самого напрямку, Андрій Карабелеш, уроджений 1906 р., тепер учитель гімназії, ось якими барвами малює життя напряму, до якого належить:

И все молчит, как в тьмѣ могилы,
Среди розвалин и крестов,
Гдѣ больше нѣт кипящей силы,
Гдѣ больше нѣт живых борцов,
Гдѣ все былое червь грызет,
Гдѣ нѣт в грядущем возрожденья.
Гдѣ все молчит и все гніет,
В глубокой лужѣ разложенья...

Словом, цікаву книжку дав нам др Володимир Бірчак. — А. Ч.

Микола Зеров: **Поетична діяльність Куліша.** Літературна бібліотека. Ч. 11. Видавництво „Ізмарагд“. Стор. 59. Форм. 19.4×12.7 цм. Львів, 1938.

Микола Зеров: **Григорій Квітка-Основяненко.** Літературна бібліотека. Ч. 3. Видавництво „Ізмарагд“. Стор. 31. Форм. 19.4×12.7 цм. Львів 1938.

Я. Ярославенко: **На грудях хрест.** Пісня на мішаний хор. Слова П. Серпенка-Пахольчука, музичне оформлення Я. Ярославенка. Музична накладня „Торбан“ у Львові. Ціна 30 гр.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Архиепископ Ґенуї, кардинал Карльо Дальмаціо Мінореттi, помер 20 с. м. Бл. п. кард. Мінореттi вродився 17. IX. 1861 р. в м. Коліяте С. Дальмаціо медіолянської архидієцезії. По студіях і висвяченні став у 1883 р. професором фільософії в ліцеальній семінарії в м. Монца, відтак професором академії св. Томи. Виспеціялізований у суспільних науках, був приятелем і близьким співробітником відомого християнського соціольога Йосифа Тоніолія, який помер у 1918 р. і по якім обняв катедру соціології в медіолянській семінарії. Кард. Мінореттi написав кілька цінних книжок про суспільну економію. В грудні 1915 року іменовано його епископом м. Крема. В січні 1925 р. став архиепископом Ґенуї. Кардинальську гідність церкви св. Евзебія одержав на папському консисторі 16 грудня 1929 р. Був се один з найбільш талановитих промоторів християнського суспільного руху і довгі роки був предсідником італійських католицьких тижнів, присвячених суспільним проблемам.

В Англії повстала в останньому часі думка гідно вшанувати память папи Адріяна VI, одинокого Англійця, який засідав на Петровому престолі. В тій цілі хочуть побудувати величаву подобу, яка пригадувалаб слідуючим поколінням тісні звязки давньої Англії з католицькою Церквою. — Адріян VI у приватному житті Николай Брікспір мав дуже важку молодість, що вплинула на загартування його душі і на силу характеру. Покинувши Англію поїхав до Франції, де в Авіньоні вступив до Чина Реґулярних Каноніків. Тут вибрано його згодом ігуменом. Папа Евген III в 1149 р. наділив його кардинальською гідністю й іменував його епископом м. Альбано. Відтак вислав його в характері свого леґата до Скандинавії, де саме організовано шведську митрополію й основувано архиепископство в м. Дронтгайм. В 1154 р. вибрано Брікспіра папою. 1155 Адріян VI коронував цісаря Фридерика Барбароссу, відтак з ним боровся, коли цісар показався віроломним і раз-у-раз більше загрожував свободі й інтересам Церкви. Спір Адріяна VI з цісарем дійшов вкінці до того, що папа мав викляти цісаря. Сему перешкодила смерть Адріяна VI, який помер 1. IX. 1159 року.

Ні комунізм, ні цезаризм, тільки право Боже. Недавно кардинал Еманоель Гонсальвес Церехейра, лісбонський патріярх, виголосив радіеву промову, в якій сказав м. ін.: „Комунізм проповідує боротьбу і клясову ненависть, тотальна держава і її політика розвивають прапор святої війни проти комунізму і водночас душать совість, бо шанують тільки расу і нарід. І одні і другі надуживають людського права й усувають свободу свобідного визнавання релігії. Всі тоталістичні спроби завоювання душі й тіла завели, одначе сегодня повстає небезпека, що цезар домагається божеської пошани як абсолютний володар совісти. Церква не має упереджень до ніякої політичної партії. Коли осуджує так комунізм, як і тоталістичний цезаризм, робить се тільки тому, що оба ті напрямки противляться Божому законові: комунізм через відкидування Бога, цезаризм через жадобу захоплення Бога для своєї ідеї. Культ раси й народу се поворот до поганства, бо нарід не може бути найвищою ціллю.“

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН, напад на почтову аґенцію у Фірлеєві та намагане вбивство поліцая бережанський суд засудив на основі вердикту суддів присяглих: Гринька Козака й Івана Юзвина на досмертну вязницю, Гарасима Дубаса на 15 літ, Олексу Дубаса на 13 літ, Івана Крупку на 8 літ. Братів Шкорудів та Михайла Онущака звільнено.

ПОВІТОВА ПОЛІЦІЯ В БІБРЦІ перевела основну ревізію у Миколи Філіповського і Петра Лалика в с. Девятниках, увязнила їх і відставила до судового арешту в Бібрці. Туди спровадили також увязнених Лотоцького й Осипа Додика з Радехівщини.

В САМБОРІ окружний суд засудив магістра прав Романа Пеленського з Комарна, пов. Рудки, на 3 роки тюрми з позбавленням горожанських прав на 5 літ за комуністичну діяльність.

В ПРАЗІ відбулося зібрання представників українських організацій та установ в ЧСР. На нім створено т. зв. Контактний Комітет. Він має ціль оборону життевих інтересів та координацію загальних виступів української еміґрації в Чехословаччині.

В ЛЕНІНҐРАДІ ҐПУ зліквідувало гурток віруючих робітників за те, що вони замовили панахиду за розстріляного марш. Тухачевського.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЛИТВИ утворив о. Міронас, ґенеральний капелян литовського війська. Всі міністри належать до партії т. зв. тавтінників.

ЛИТОВСЬКИЙ ПРЕМІЄР о. Міронас був перед світовою війною римо-католицьким парохом в м. Хороща коло Білостоку. О. Міронас говорить дуже добре по польськи. („Слово Народове“, ч. 97).

ВІДЕНСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила б. ред. катол. щоденника „Райхспост“ Фундера, б. віцепрезидента пресової палати Маєрля і багато соціялістичних діячів.

НІМЕЧЧИНА мала вислати на поміч ґен. Франкові до Еспанії 40 тисяч війська. Такі вісти принесла французька преса.

АНҐЛІЙСЬКІ АМБАСАДОРИ в Берліні і в Празі дістали припорученння, всіми способами причинитися до вирівнання чесько-німецького непорозуміння.

ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ затвердив законопроект в справі фінансуванння 5-літньої програми дозброєння фінської армії. Загальну суму коштів дозброєння обчислюють на півтретя міліярда фінських марок.

67 ФРАНЦУЗЬКИХ ПОСЛІВ оповістило заклик, в якім домагаються негайного створення понадпартійного правительства національної оборони.

ҐЕН. ФРАНКО вислав ґратуляції канц. Гітлерові з приводу прилучення Австрії до Німеччини.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА вже вступили на територію Катальонії і заняли кілька місцевостей.

ПРАВИТЕЛЬСТВО МАНДЖУРІЇ не заплатило Совітам послідної рати в квоті 6 міліонів ен за східно-китайську зелізницю.

80 ЯПОНСЬКИХ БОМБОМЕТІВ знов бомбардувало китайське місто Ганкав, зокрема військові будинки і магазини.

Політичний гумор. — Власники вкладів у варшавських банках кажуть, що лекше дістати буком, ніж дістати свої гроші. („Врубле“, ч. 13).

74 книжок за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ“.

Адміністрація „Нової Зорі“ висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тревати до кінця місяця травня б. р.

НОВИНКИ

В неділю була у Львові така сніговія, що рідко подібна буває навіть в зимі. І це сталося по таких днях, що спека доходила до 30 ст. Ц. Ві второк рано Львів покритий був пеленою білого снігу.

Вже в кількох органах української преси в Галичині появився здоровий виступ проти страшенно шкідливої роботи, якою від десяток літ розкладає нашу молодь п. Дмитро Донцов. Хтось занепокоєний тим здоровим проявом серед нашої суспільности постарався, що в „Н. Часі” появилася оборона Донцова. Супроти того в серії статтей займемося докладнішим розглядом роботи Донцова і її наслідків. Річ зрозуміла, що се вимагає часу, бо треба м. і. читати ті твори, яких він по влучному висказові пок. Липинського ніколи не читав, але має сміліть покликуватися на них. А се вимагає часу.

„Українське Дошкілля”. Під таким заголовком появилося у Львові 1 число місячника, присвяченого вихованню дітей дошкільного віку в родині та в дошкіллях і питанням суспільної опіки. Видає й за редакцію відповідає Ярослав Кузьмів. Редагує Редакційна Колегія з рамени т-ва „Українська Захоронка” у Львові. Передплата річно 5 зл., одно число 0.50 зл. Адреса редакції й адміністрації Львів, Руська 3. Перше число має 16 сторін тексту і 8 ілюстрацій.

Карпатський Лещетарський Клюб (філія у Львові) відбув свої звичайні загальні збори дня 26 с. м. в домівці т-ва при вул. Рутовського 22/III. Головою філії на слідуючий діловий рік вибрано інж. Колтунюка, містоголовою мра Пачовського.

У Львові при вул. Замарстинівській 30 повстав почтово-телекомунікаційний уряд під назвою „Львів 9” з виключно надавчою службою.

Парох Зборова о. Роман Ганас дістав від старости Павліковського письмо з 22 III с. р., в якім староста пише, що підчас перегляду касових книг Повітового Союзу Кружків Рідної Школи стверджено, що церква в Зборові жертвувала 15. І. 1938. 86 зл. 95 сот. для Рідної Школи, а 5. III. 1938 позичила Рідній Школі 100 зл. Староста домагається вияснення, з яких церковних фондів, на яку ціль та з чийого уповажнення вручено ті проші Рідній Школі. Час на відповідь назначено до 26. III. с. р. Дійсно, такі запити се цілковита новина навіть у наших відносинах.

Адміністраційні власти переводять контролю почтових видавництв у виді т. зв. „прімаапрілісових” карток, бо стверджено, що вони звичайно мають порнографічний характер. Таких карток почта не буде приймати.

Відгомін польсько-української війни. Свого часу писали ми про увязнення Федя Запухляка, Василя Вівчара, Михайла Мацькова і Дмитра Кукляка під закидом застрілення польської стежі в 1918 р. під Маріямполем. На днях в Делятині увязнили інж. Григорія Голинського, який мав бути командантом сотні українського війська, стаціонованої в 1918 р. під Маріямполем.

Політичний гумор. — Президент Литви Сметона інформується у литовського посла в Москві: — Чому Совіти не інтервеніювали? — Бо командира корпусу, що мав іти на поміч Литві, в останній хвилі розстріляли.

На час великодніх свят введуть додаткові купони до зелізничих білетів, які будуть уповажнювати до займання місць в особових вагонах, шоб уникнути натовпу.

Рада м. Станиславова затвердила новий герб Станиславова: щит, на якім представлене зелене узгіря і оборонна брама з трьома вежами зі знаком т. зв. піляви.

В Коломиї 3 квітня с. р. відбудеться зїзд членів управ „кулек шляхти” з коломийського повіту.

Значні зловживання викрили в районовім шкільнім інспектораті в Коломиї. Прокуратура веде слідство проти одного урядника інспектората.

В Семаківцях пов. Городенка рибалки зловили в Дністрі сома, довжини около 2 м. і ваги понад 32 кг.

Грізна пошесть, подібна до еспанки, получена з мозковими комплікаціями, вибухла в Пониковиці зборівського повіту. Продовж 2 днів занедужало понад 100 осіб, з того 12 померло. В Пониковиці й довколичних селах замкнено всі школи та здержано довіз молока з тих сіл до Бродів.

Кольбушівський повіт за посередництвом Повітового Виділу започатковував переселенчу акцію, яка має на цілі переселити дрібноземельне населення з найгустіше заселених частин того повіту до Сх. Галичини і Грубешівщини. Перша партія переселенців має виїхати до Заліщик.

Пошесть прищиці шириться в цілім краю. Дотепер занотовано 102 вогнища тої пошести. Влада бореться з пошестю в той спосіб, що винищує всі звірята в дотичній місцевости. Таким способом зліквідовано дотепер 15 вогнищ тої заразливої пошести.

Збори Озону в Замості ухвалили резолюцію в справі „шкідливої діяльности православного клиру на терені замойського повіту”. Як бачимо, по гр.-католиках прийшла черга на православних... Не помагає навіть урядування в польській мові.

Дня 1 березня с. р. в Польщі було 43.071 механічних повозів, в тім 32.350 самоходів.

За службові надужиття засудив окружний суд в Сосновці поліційного передовика Казимира Грудзіньского з Заверця на 2 р. вязниці і 300 зл. гривни.

Ромунська преса пише, що ромунське правительство задумує створити концентраційний табор для осіб політично непевних на т. зв. „Острові Вужів”, положенім 22 милі від Суліни на Чорнім Морі.

8.000 австрійських робітників виїхало до Німеччини на відпочинок на кошт німецької організації „Крафт дурх Фройде”.

Фондація ім. Рокефелєра здержала допомоги всім установам у тоталістичних державах: Німеччині, Італії, Японії й СССР. Допомоги ріжним установам в Німеччині виносили досі 450.000 долярів річно.

Плями з нікотини усувається розчином в однаковій скількости ґліцерини і сальмяку та витертям спіртом.

Гумор. — Знаєш, Олю, Роман сказав мені вчора, що цінить мене дуже високо. — Певно, на яких 33 роки...

Гумор. — До каси на зелізничій станції у Творках підходить один з мешканців заведення для божевільних: — Прошу дати мені білет третьої кляси. — Куди? питає касієр. — Алеж ви цікаві!..

Спорт. В суботу 26 с. м. відбувся у Львові на грищі Погоні цікавий метч, в якому Україна змірялася вперве з екстраклясою польського футболю, зі шлеською дружиною Домб (Катовиці). Шлеськ репрезентує в Польщі найвищу форму копаного мяча, відси походять найкращі польські дружини і змагуни, отже не дивниця, що кождий Українець у Львові йшов на той метч з 100-відсотковою певністю, що Україна програє та що коли програє ріжницею одного або двох пунктів, буде се почесний вислід. Тимчасом Україна потвердила ще раз опінію химерности, яку має не віднині, і всупереч усім сподіванням вирішила сю стрічу з грізним противником у свою користь, виграючи в відношенні 2:1 (0:1). В Україні знаменито заграли брамкар Босий, оборона та оба крилові (Богурат і Маґоцький), які й були авторами обох стрілених воріт. Шльонзаки зійшли з прища здезорієнтовані, бо не сподівалися такого опору і такої гри. На другий день (неділя 27. III.) львівська лігова дружина Погонь ледви зремісувала з Домбом (1:1), хоч Домб грав без порівнання гірше ніж попереднього дня.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Зі слідуючим (25-им) числом „Нової Зорі” вишлемо всім нашим П. Т. Передплатникам і Післяплатникам ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (чеки П.К.О.). Ними просимо присилати передплату й евентуальну залеглість. Хто залягає з передплатою, тому здержимо висилку газети.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Хв. Монастир ОО. Василіян в Улашківцях, п. в місци: Ваша передплата за „Нову Зорю” заплачена за цілий 1938 р.

Впр. о. А. Х. Вотервит. Америка: Вісім долярів як передплату „Нової Зорі” одержано.

ОБНОВА СВ. МІСІЇ ВІД 2—10 IV 1938 відбудеться в церкві св. О. Николая у Львові.

ПОРЯДОК:

В суботу 2 квітня 1938:

о год.: 17 Вечірня,
” 18 Вступна Наука.

Щоденно від 3—10 квітня 1938:

о год.: 5^{30} Перша читана Служба Божа,
” 6 Наука Місійна,
” 6^{30} Друга читана Служба Божа,
” 7^{30} Третя Служба Божа,
” 11 Богослуження і Наука,
” 17^{30} Вечірня згл. Акафист Страстям Христовим,
” 18 Велика Місійна Проповідь.

В V неділю посту 10 квітня: Закінчення св. Місії й уділення св. Апостольського Благословення. 26-1-2.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Моя панна-мати.
ПАКС: Остання сальва.
СТИЛЕВЕ: Без свідків і ревія.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, платинові та порцелянові корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 ”
На першій сторінці . . . . . 60 ”
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.